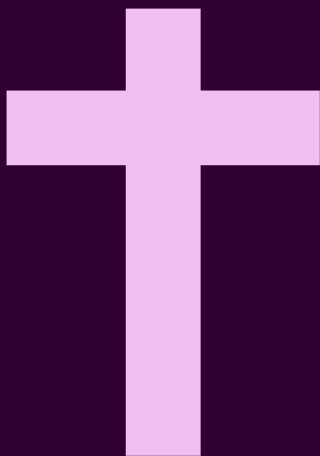

NMÎ MÎ U KÓPU DYUU

The New Testament in the Rossel Language, also called the
Yele Language, of Papua New Guinea

NMÎ MÎ U KÓPU DYUU
The New Testament in the Rossel Language, also called the Yele
Language, of Papua New Guinea
Nupela Testamen long tokples Yele Rossel long Niugini

copyright © Wycliffe Bible Translators, Inc.

© 2011-2013 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Yele Rossel (Yele)

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2017-01-16

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 25 Nov 2022 from source files dated 30 Nov 2021
f23d3065-5277-5598-adb2-6416a21ad128

Contents

Mátiyu	1
Mak	71
Luuki	112
Njon	183
Dpodo	230
Lóma	293
1 Kódin	322
2 Kódin	351
Nkalásiya	371
Epeso	382
Pilipay	392
Kílosa	400
1 Tesalonika	407
2 Tesalonika	414
1 Timoti	418
2 Timoti	426
Taitas	432
Pilimon	436
Hipílu	438
Njems	461
1 Pita	470
2 Pita	479
1 Njon	484
2 Njon	492
3 Njon	494
Njuda	495
Tpyuu	498

MÁTIYU

Yesu p:uu ndiye pyu yoo yi vy:o, pi ngmê u pi Mátiyu. Yesu u kuwó, pi yilí Mátiyu p:uu dnye ndiye. Yoo woni alanté a nuw:o nyédi, dpo, Yi yéli yi vy:o pini ngmê ngê ala puku dmi yinê d:êê ngê. Woni yoo alanté a nuw:o nyédi, dpo, Mátiyu ngê chóó d:êê ngê.

*Yesu Kédisu u tii
Luuki 3:23-38*

¹ Yesu Kédisu King Dépídi u tii ñedê pini ngmê, ala u tii. Myenté yi Dépídi Epîlaham u tii ñedê pini.

² Epîlaham tp:oo Yisak, Yisak tp:oo Njakóp.

Njakóp tp:oo yoo, Njuda mbwémi knî, yélini Yichip dnyen:aa ya.

³ Njuda tp:oo dê Pedes mbwémi Seda. Yi pye u pi Tema.

Pedes tp:oo Hesîdon, Hesîdon tp:oo Lamî.

⁴ Lamî tp:oo Aminatap, Aminatap tp:oo Nason.

Nason tp:oo Salîmon.

⁵ Salîmon u tii ñedê pi ngmê chópu, u pi Mbówas, u pye Lahap.

Mbówas tp:oo Opédi, u pye u pi Luti.

Opédi tp:oo Njési, ⁶ Njési tp:oo King Dépídi.

Dépídi tp:oo Solomon, u pye pyópuni Dépídi ngê Yudaiya kwulo a pwââ.

⁷ Solomon tp:oo Lehopówam, Lehopówam tp:oo Apaicha.

Apaicha tp:oo Asa. ⁸ Asa tp:oo Njehosîpat.

Njehosîpat tp:oo Njódam, Njódam tp:oo Yusaiya.

⁹ Yusaiya tp:oo Njótam, Njótam tp:oo Ehas.

Ehas tp:oo Hesîkaiya. ¹⁰ Hesîkaiya tp:oo Manasa.

Manasa tp:oo Amon, Amon tp:oo Njósaiya.

¹¹ Njósaiya tp:oo yoo, Njekînaiya mbwémi knî. Yi dini ghi ngê Mbápilem tpémi y:oo Njedusalem a pw:oo ngópu, Yisîléli tpémi Mbápilem ñuw:o tumo.

¹² U kuwó dini ghi ngê Njekînaiya tp:oo Siyaltiyéli mî pyodo.

Siyaltiyéli tp:oo Sedapapel. Seda-papel u dye ghi ngê, Yisîléli tpémi Njedusalem mê diyé dnye, p:aa mêmî l:âmo ngópu.

¹³ Sedapapel tp:oo Apiyuda.

Apiyuda tp:oo Elayakim, Elayakim tp:oo Asó.

¹⁴ Asó tp:oo Sadóki, Sadóki tp:oo Akim.

Akim tp:oo Eliyuda. ¹⁵ Eliyuda tp:oo Eliyesa.

Eliyesa tp:oo Matan, Matan tp:oo Njakóp.

¹⁶ Njakóp tp:oo Njósép, pini n:ií Méli u moo.

Yi Méli Yesu u pye, pini n:ií Chóó Lémi ngê a ngmídi ngê, nmî kada pini ngê a pyódu ngê.

¹⁷ Pi dyêêdí y:a mê páádi mî loo, kn:ââ Epîlaham, nkoo Dépídi. Pi dyêêdí mê y:a mê páádi mî loo, kn:ââ Dépídi, nkoo Mbápilem tpémi y:oo Yisîléli tpémi Mbápilem u ngwo ñuw:o tumo. Pi dyêêdí mê y:a mê páádi mî loo, yed:oo Yesu Kédisu mî ta.

*Yesu Kédisu u ngwo pyodo
Luuki 2:1-7*

¹⁸ Yesu Kédisu alanté ta. U pye Méli, Njósép u yémî p:uu yidoo kwo. Ghêli daangê yéé knopwo, u lama yaa wo, apê, Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê tp:ee a mênê ngmêdê kââ. *

¹⁹ U moo Njósép, pi mb:aa. U yi u ngwo dépwo kwo, Méli u pi yoo vy:o nî dyênê, u yi u ngwo doo kwo, Méli tumutumu nî kpîpî. ²⁰ Yi kópu p:uu dpodombiy:e doo nuw:o, mgîdí ngmê ngê nmî Lémi u enjel ngma a wâdívyîngo, kwo, Njósép, Dépídi u tii ñedê pini. Kwo, Kópuni Méli ngê pyodo, p:uu kidimê nuw:o.

* 1:18: Luuki 1:27,35

Kwo, Méli dpî nya ngi, ngmâm ngê dpî pyódu ngi. Kwo, Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê tp:ee u mênê yinê dê kââ. ²¹ Kwo, Tpémîni wa tpyé, u pi dpî ntaa ngi, Yesu, mu kópu u díy:o u yoo yinê wa ngee té, yi yikî dmi u pwo wa ghay. (Yesu u nt:u kópu, yoo yi Mbwámê.)*

²² Kópuni Chóó Lémi u komo kapî pyu ngmê ngê a d:êê ngê, Chóó Lémi ngê yinté a ntiye ngê. Yi kópu ala,

²³ Kwodo ngmê mbwili ngê wa ghê, tp:ee ngmêwa tpyé, u pi Imanuwel.

(Imanuwel u nt:u kópu, Chóó Lémi nmî p:uu a t:a.)*

²⁴ Dini ghi n:i ngê Njósép nyaa wo, kópuni enjel ngê u wóó k:oo u kwo mîné vuy, yi kópu d:uu ngê, Méli nyââ, u kpâm ngê pyódu ngê, ²⁵ ngmênê kópu nongo daangmê mdo ngópu, u dí mî tpamê wo. Njósép ngê tp:ee u pi nt:ângo, Yesu.

2

Mâawe ndîi knî y:oo Yesu u ngwo mî m:uu ngópu

¹ Yesu p:aani n:i ta, u pi Petîlem, Njuda Wee u kwo p:aani ngmê. Yi dini ghi ngê Helodi king ngê doo ya. Kââdí kwéli dpo kee, mâawe ndîi knî ngmê y:i a ndê dniye, Njedusalem mî taa dniye. Pudu knî yi kakê mê chámêchámê yi tpókni yi lama mb:aamb:aa ngê doo ya.

² Dini ghi n:i ngê Njedusalem taa dniye, Nju tpémi yi kada pini knî ye póó dniye, yepê, Tpémîni nmyi king ngê wa pyódu, ló y:i ta? Yepê, Dini ghi n:i ngê a ta, u pudu nmî p:o kîmo módu. Yepê, Yi tpómu yidun:aa chapu, u l:êê díy:o nmo lee dniye. ³ King Helodi ngê dini ghi n:i ngê yi kópu nyongo, ghê u mênê ghipé wo, u nuw:onuwo u kópu ngê pyodo. Njedusalem tpémi

yi nuw:onuwo u kópu ngê mye pyodo. ⁴ Kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini yoo a danê too, dêêpi pyu yoo myedê danê too, ye póó wo, yepê, Chóó Lémi ngê pini n:i a ngmîdi ngê, dini ghi n:i ngê wa t:aa, ló p:aani wa t:aa? ⁵ Kwo, Petîlem wa t:aa, Njuda Wee u kwo. Kwo, Chóó Lémi u kópu dyuu puku yedê alanté a kwo,

⁶ Njuda Wee u kwo p:aani n:i u pi têtê, Petîlem,

díyo u pi ndîi ngê wa pyódu,

mu kópu u díy:o díyo yi p:aani pi ngmêwa t:aa,

pini n:i ngê a yoo Yisîléli tpémi adî y:enê dé.

⁷ Wod:oo Helodi ngê yi mâawe yoo tumutumu a danê too, yepê, Ló wéni ngê yi pudu mwiye nmyinê m:uu ngópu? Dini ghi n:i ngê u kakê mê u kwo chámê ngópu, ⁸ wod:oo Petîlem dy:ââ too, yepê, Yi tpémi mb:aamb:aa ngê dpîmo pyw:ee yó. Yepê, Dmyinên:aa pyw:ee knomomê, amêma a ka modo vyi yó, u nkwo wanî lê, an:uu chapu. ⁹⁻¹⁰ Wod:oo kada a y:ee ngópu. Puduni yi p:o a m:uu ngópu, maa p:uu yi pudu mê m:uu ngópu, dnye yâmuyâmu. Yi gha dmi d:ud:umbiy:e mb:aamb:aa ngê pyodo. Tpómu kwéli doo a ya, yi pudu y:i mî ghê wo, yi tpémi u ngwo a pyw:ee ngópu. ¹¹ Ngomo k:oo yi kee dniye, apê, U pye vyââ mu tóó. Yi yi mbodo dmi ngê k:ame u kwo ghê dniye, u ngwo chapu ngópu. Yi péé dmi kpêmi ngópu, tpile mb:aa knî u kwo ngmê y:ee ngópu, nkól ngmê, pîdánkînsens myomo, mêt pyolo. Yi tpile knî yi pywuu dmi pââ ndîi dé.

¹² Dini ghi n:i ngê yi p:o mêtndye diyédiyé, Chóó Lémi ngê wóó k:oo yepê, Helodi ka máádi nangê kwolo. Wod:oo kn:aa máádi m:uu kalé ngópu.

* 1:21: Luuki 1:31 * 1:23: Is 7:14

Njósép mupwoknî Yichip u ngwo lee dniye

¹³ Mâawe yoo yi lee dniye, Njósép ngê nmî Lémi u enjel wóó k:oo ngmê módu, kwo, A piidi. Kwo, Méli ghee yi k:ii mbêpê dmyeno, Yichip núw:o dé, y:i dmyinên:aa ya, u dî nga am:aa vyi. Kwo, Helodi ngê ye tpémi u nmy:uu kn:ââ daa kêmakêma a chapî. Kwo, Wa a pyw:ee knomomê, wa vy:a. ¹⁴ Wod:oo yi mgîdî vy:o Njósép a pii wo, Méli ghee yi k:ii kada a y:ee ngópu, Yichip dîyo mî taa dniye. ¹⁵ Y:i dnyen:aa ya, u dî Helodi mî pwene. Nmî Lémi ngê chóó u kópu u ngwo a ntiye ngê, kópuni puku yedê alanté a tóó,

A tp:ee Yichip doon:aa ya, y:i u kwo nîmo mbwolo, u ngwo a loo.

Helodi ngê tp:ee yilî u ngwo vyâ

¹⁶ Helodi ghêlî daangê pwene, dini ghi n:ii ngê a w:ee ngê, apê, Wu pini knî y:oo até dê dóó nê, yi p:o maa diyé dmi, wod:oo d:ud:umbiy:e nod:e wo. Wéni n:ii mwiyé u kwo kêma ngópu, nuw:o kwólu, apê, Yi tpémi ngê m:ââ miyó doongê ndîi. U lede knî ye yepê, Petilem dmyinê lêpî, tpémini kamî dê taa dmi, n:ii knî y:oo m:ââ miyó doongê ma ngópu, dp:uu vya tóó. Wod:oo lee dniye, yinté mî d:uu ngópu, Petilem Wee u kwo tp:ee mââ kamî yintómu vya tumo. ¹⁷ Kópuni Njedîmaiya ngê yi wee p:uu wunê a d:êê ngê, yi lede knî y:oo yi ngwo ntiye ngópu. Yi kópu ala,

¹⁸ Laama Wee u kwo mbê ndîi ngê dê pyódu.

Lechel u too pee yoo yi tp:ee yoo yi l:êê dîy:o ka mbê té.

Ka mbê té. Doo u ntââ pi ngê yi nuw:o dmi daawa l:âmo, mu kópu u dîy:o yi tp:ee yoo yi ghê dmi daa pyede.

Njósép mupwoknî Yisîlêli u ngwo mê diyé dniye

¹⁹ Dini ghi n:ii ngê Helodi pwene, Njósép mupwoknî Yichip dnye ya. Njósép ngê u wóó k:oo nmî Lémi u enjel ngmê módu, ²⁰ kwo, A piidi, Méli ghee yi k:ii nmyi wee u kwo mê diyé dmyeno, Yisîlêli. Kwo, N:ii ngê u yi doo kwo, Ye tpémi nî vy:a, kêdê pw:onu. ²¹ Wod:oo Njósép a pii wo, Méli ghee yi k:ii kada a y:ee ngópu, yi wee u kwo mê diyé dniye. ²² Dini ghi n:ii ngê nyongo, apê, Helodi tp:oo Akeleyas Helodi ngê u mî u d:aa kêdê kââdî, Njuda tpémi yi king ngê dê pyódu, Njósép nkîngê mbê wo, u yi u ngwo dépwo kwo, Y:i nmîn:aa ya. U wóó k:oo nmî Lémi u enjel mê módu, kwo, Nkálili Wee u kwo dpî lee dmyeno, y:i dmyinên:aa ya. ²³ Wod:oo Nkálili Wee u kwo lee dniye, p:aa ngmê y:i dnyen:aa ya, u pi Nasalet. Kópuni Chóó Lémi u komo kapî pyu ngmê ngê wunê a d:êê ngê u ngwo ntiye ngê. Yi kópu ala,

Pi knî y:oo u pi wa ntaa ngmê, Nasalet pi.

3

Njon Baptist ngê Yesu u maa u ngwo ayó

Mak 1:1-8; Luukî 3:1-18; Njon 1:19-28

¹ Dini ghi n:ii ngê Yesu mâawe ngê pyodo, Nasalet doo ya. Yi ngwo Njon Baptist ngê u dpodo kn:ââ chópu. Njuda Wee u kwo w:amî mbêmê pi knî ye dpîmon:aa dêêpî. ² Yipu, Dini ghi n:ii nmo t:âât:ââ, Chóó Lémi ngê chóó u ngwo ada a y:enê nmo, yi dini ghi daa kêmakêma a dyimêdyimê. Yipu, Nmyi dono yilî kée tóó, Chóó Lémi ka diyé dmyeno. ³ Kópuni Yisaya ngê u puku yedê wunê a d:êê ngê, Njon ngê yi ngwo ntiye ngê. Yi kópu ala.

W:amî mbêmê pi ngma adî kââ, yewo,

Nmî Lémi u maa a yé yó,

maa mb:aa yidó yé yó. *

⁴ Chóó Lémi u komo kapî pyu ilacha ngê kpîdî gh:aagh:aa ntee dpîmo a t:emî, Njon ngê yinté kpîdî myedpîmo t:emî, kámêl gh:aa kpîdî. Pudumakó too pee u mbalêti ngê pyódu ngê, u paa vyîlo yidpîmo t:emî. Mty:aa ndâpu kpele numo u ch:ee dpîmo kuwo dê, mu kópu u díy:o nté y:i dêpwo ya. ⁵ Njedusalem pí yilí Njon ka loo, Njuda Wee u kwo p:aa woni kní yi k:oo yoo a ndê dniye, Njon ka lee dniye, mbwaa ndîi Njódan u nkîgh:ê p:aani n:ii a pyede, yi p:aani tpémi Njon ka mye lee dniye, dnyen:aa ng:aang:aa. ⁶ Yi dono yilí yi yuu dmi Njon ka dnyimon:aa a y:emî dé, wod:oo mbwaa ndîi paa Njódan yinê dpîmo kmênêkmênê dé, mbápitísím ye dpîmo yém, yi dono yilí u ngwo dpîmo ghêêghêê dé.

⁷ Njon ngê yoo kwéli dpîmo mbápitísím kígha, yi kéli ghê Pádisi yoo, Sadyusi yoo yilí u kwo mye loo, u yi y:e doo kwo, Nye mbápitísím kalê nmîne. Njon ngê yi gha dmi módu, yepê, Nmyo k:omodanê pyu yoo. Yepê, Lukwe díy:o nmyinê nmye, Mbápitísím mbêmê Chóó Lémi ngê daawa kpada nmo. Yepê, Nmyi dono yilí mwiyé kée tóó. ⁸ Yepê, Dono kópu n:aamungî d:uu, kópu mb:aa yilí dmyinên:aa d:uud:uu, u ngwo anê w:ee, nê, Yi nuw:o dmi ndêndê ngê dê ngmêê t:oo. * ⁹ Yepê, Ala kópu namê tpapê, Epîlaham nmî kn:ââ, Chóó Lémi ngê daawa kée nmo, p:ee nmo ada a vwuwo. Yepê, Yi kópu ló dini mwo a vwu, ngmênê nmyi dono yilí yi l:êê díy:o ntênê wa kée nmyo. Yepê, Chóó Lémi u wêdêwêdê ndîi, u ntââ, ala chêêpî dyuu wa a ngî, pí ngê wa pyódu té, nmyi d:aa dmi y:oo wa a kââdî ngmê. Yepê, Vyîlo yi yéli ye ada a vwuwo. * ¹⁰ Yepê, Ala ngwo Chóó

Lémi maadî kíyedê kwo, u myângo wumê mumu. Yepê, Yi myângo vy:o yini n:ii nt:u mb:aamb:aa ngê daa kelekele, wa kpono, pââ ndiya wa kée.

¹¹ Yepê, N:ii ngê u dono yilí wa kée té, yi pini mbwaa ngê waní mbápitísím kwolo, ngmênê pini n:ii a kuwó wunê kwo, yi pini ngê Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê wa mbápitísím kalê nmyo, ndyuw:e ngê wamye mbápitísím kalê nmyo. Yepê, Pini n:ii a kuwó wunê kwo, u pí ndîi. Yepê, Nê tédê. Yepê, D:oo u ntââ, u nkîgh:ê daanî nî. Yepê, Nê tp:ee.

* ¹² Yepê, Pini n:ii wunê pwiyé kní, daa kêmakêma a taataa. Dini ghi n:ii ngê wa t:aa, nmyo yintómu daawa ngee nmyo, wa chámê nmyo. Yepê, N:ii yoo mb:aamb:aa dé, wa a ngî té, n:ii yoo dono dé, wa kée té, ndê ngê wa ma té, yi ndyuw:e chedê ngê daawa pyódu.

Njon ngê Yesu u ngwo mbápitísím kwólu

Mak 1:9-11; Luukî 3:21-22

¹³ Yi dini ghi ngê Yesu ngê Nkálili Wee a kuwo ngê, Njódan mbwáani a núwo, Njon ka u ngwo loo, kwo, Mbápitísím kalê nédi. ¹⁴ Ngmênê Njon ngê kwo, P:ee wuchi mbápitísím kalê nê. Kwo, Lukwe díy:o mbápitísím kígha u pí a ka nye tpapê. ¹⁵ Yesu ngê kwo, Ala ngwo yenté mwiyé mbápitísím kalê nédi. Kwo, Kópu yilí yintómu Chóó Lémi ngê nye a vyi too, doo u ntââ yi wépi dmi daanyi puwâ. Wod:oo Njon ngê mbápitísím kwólu. ¹⁶ Yesu mbwaa lêê u mênê yedê pii wo, apê, Mbóó mêdê kpêmi. Myenté Chóó Lémi u Ghê Dmi vy:êmê k:ii ntee tpile ngê u pwo a ghêpê wo. ¹⁷ Mbóó p:uu dnye ngmê ny:ee ngópu, yepê, Kî a tp:ee njini, u nuu ghi a nódo a tóó, dye ghi yintómu a nuu u kópu ye d:uud:uu too. *

* 3:8: Dpodo 26:20

* 3:9: Njon 8:33-40; Lóma 2:28-29; 4:12

* 3:11: Njon 1:33; Dpodo 1:5

* 3:17: Mát 12:18; 17:5; Luukî 9:35

4

*Setan ngê Yesu u ngwo doo dódó
Mak 1:12-13; Luukî 4:1-13*

¹ Yi dini ghi ngê Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê Yesu w:amî mbêmê núwo, apê, Setan ngê y:i pèdên:aa tókó ngê. * ² Y:i doon:aa ya, wu podoy:a wo podoy:a nté dêpwo pîpî, dómu ndîi u ngwo yi kele. ³ Wod:oo Setan u kwo loo, kwo, Mumdoon nyi Chóó Lémi Tp:oo, ye kî chêêpî knî ngma a ngini, nté ngê pyódu té, ma té. ⁴ Yesu ngê kwo, Puku yedê alanté a tóó,

Nté u mo doo u ntââ, pi u ngwo daa ya yédi.

Nté daa nté njini,

Chóó Lémi u kópu dyuu, yi nté njini.

⁵ U kuwó dini ghi ngê Yesu ka ngmênê u kwo, Setan ngê Njedusalem dê núw:o nê, M:aa u ngomo pw:ono y:i d:uu kaa nê.

⁶ Setan ngê kwo, Mumdoon nyi Chóó Lémi Tp:oo, mumdoon mî ngê amyedê ngee ngi, ye ala ngomo pw:ono a mbêka, mu kópu u dîy:o puku yedê alanté a tóó,

Chóó Lémi ngê u enjel yoo wunê dyede té, a ngêêpî ngi.

Kwo, Ala kópu puku yedê mye tóó,

Enjel yoo yi kêê yedê anyi kwo, nyi dê chêêpî u mênê daanyiné dêê dê.

⁷ Yesu ngê kwo, Doo u ntââ M:aa yinté daanê tókó, mu kópu u dîy:o puku yedê ala kópu mye tóó,

Chóó Lémi nmî Yâpwo njini kidima a tókótókó.

⁸ U kuwó dini ghi ngê Setan ngê mbu mbêmê kmungo, dyámê pee yintómu y:i u kwo mîné kêma too, yi kópu mb:aa yilî y:i u kwo myemîné kêma too. ⁹ Setan ngê kwo, A dnye nye nyêmi knomomê, nyi mbodo dê y:e k:ame a ka nyinê wowo knomomê, ye kî tpile yintómu nga wanî kê. ¹⁰ Yesu ngê kwo, Setan.

Kwo, A nkîgh:ê a yumwe. Kwo, Puku yedê alanté a tóó,

Chóó Lémi nmî Yâpwo njini chi chââchââ,

kn:aa pini u dnye nangmê ny:oo.

¹¹ Setan ngê Yesu yedê kuwo ngê, wod:oo enjel yoo a lee dnye, Yesu mî ngee ngópu. *

Yesu ngê u dpodo kn:ââ u ngwo chópu

Mak 1:14-15; Luukî 4:14-15

¹² U kuwó dini ghi ngê Njon ngê king Antipas Helodi ka u dono kópu yilî dpîmo kwódukwódu dé. Yi kwódu yé u l:êê dîy:o Helodi ngê Njon mbwa k:oo kmungo. Dini ghi n:i ngê Yesu ngê yi kópu nyongo, Njuda Wee a kuwo ngê, Nkálili Wee u kwo loo. ¹³ Nasalet myedê kuwo ngê, Kîpêênnyem doon:aa ya. Yi p:aanî Nkálili Kpéni Lêê u nkîgh:ê a tóó. Yi p:aanî Sepulun mbwémi Napîtali yi yoo dê yi wee u kwo a tóó. ¹⁴ Kópuni Yisaya ngê wunê a d:êê ngê, Yesu ngê yi ngwo ntiye ngê, yi wee u kwo doon:aa ya. Yi kópu ala.

¹⁵ Sepulun mbwémi Napîtali yi yoo dê yi p:uu n:aa mbumu.

Ntii kêpa máádi u nkîgh:ê yi yoo dê yi wee a tóó,

Njódan mbwáani ntii yi kêlî ghê.

Yi wee u pi mye Nkálili,

yélini daa Nju tpémi yilî y:i a tóó.

¹⁶ Yélini y:i a pyede, mgîdí vy:o a wee,

ngmênê dîyo nmî Mbwámê u wuu ndîi wa m:uu ngmê.

Yi yéli pwopwo u wee dnyimo a pyede,

dîyo u wuu ndîi yi pwo wa kéé.

¹⁷ Nyââ, yi dini ghi ngê Yesu ngê u dpodo kn:ââ y:i mî chópu, pi knî ye yipu, Chóó Lémi ngê u yoo y:enê kn:ââ daa kêmakêma a chapî. Yipu, Nmyi dono yilî kéé tóó, Chóó Lémi ka diyé dmyeno.

* 4:1: Hipîlu 2:18; 4:15 * 4:11: Hipîlu 1:6,14

Yesu ngê u mwiýmwiyé p:uu ndiye pyu yoo u ngwo ngmídi too

Mak 1:16-20; Luukí 5:1-11; Njon 1:35-51

¹⁸ Dini ghi n:ii ngê Yesu Nkálili Kpéni Lêê u nkîgh:ê doo m:ii, te yâmuyâmu pyu miyó módu, Saimon mbwémi Andru, apê, Mu vuyuwó mo. (Yi Saimon u pi mye Pita.)

¹⁹ Yesu ngê mgongo ye ngmê kwólu, yepê, A ngm:êê nódó. Yepê, Te u vuyuwó ntee dpî lama a tóó, pi vuyuwó yinté dpî lama n:aa kîgha. Yepê, Pi yilí Chóó Lémi ka wanmo núw:o. ²⁰ Yi ngwo dini ghi ngê yi pwoo a kuwo ngópu, Yesu ngm:êê ngópu. ²¹ Até yidnye lêpî, mwada y:i myenté Yesu ngê pi mbwémi mē miyó até yi m:uu doo, Njems mbwémi Njon, Sepédi tp:oo dê. Yi mî Sepédi u k:ii dinki k:oo dnye kwo, yi pwoo dnye l:âmol:âmo. Dini ghi n:ii ngê Yesu ngê m:uu doo, yepê, A pwiyé cho. Yepê, A p:uu anyi kaa cho. ²² Wod:oo yi mî dinki k:oo a kuwo ngópu, Yesu u kuwó ghê knopwo.

Yesu p:aani p:aani u ngwo dpîmon:aa dêêpî, myedpîmon:aa pi pyipyi

Mak 1:39; 3:7-12; Luukí 6:17-19

²³ Yesu p:uu Nkálili Wee u kwo p:aani p:aani lee dniye, yoo yi ngêpê ngomo knî yi k:oo dnyimon:aa koko. Yesu y:i ye dpîmon:aa dêêpî, kópu mb:aa p:uu ye dpîmon:aa mbumu, yipu, Chóó Lémi ngê chóó u yoo yi y:enê kn:ââ daa kêmakêma a chapî. Pwopwokopwe yilí mye pyi ngê. Mbii dyêêdí daa ngmídi yi p:uu doo ya, ngmênê Yesu ngê pyi too. ²⁴ Sidiya u wee yintómu knî yi kwo p:aani p:aani yi kópu yi ny:ee ngópu, wod:oo pi knî y:oo pwopwokopwe yilí u kwo a núw:o ngópu, mbii dyêêdí daa ngmídi yedoo ya. N:ii knî y:oo kópu dyêêdí daa ngmídi dnya a vyímî, u kwo myedê núwo

tumo, n:ii knî y:e yi kmêna dnye kwo, n:ii knî y:e nyuno pwopwo dpîmo kelekele, n:ii knî yi kpâlí dmi ntóó dé, u kwo myedê núw:o tumo, yi yéli yintómu Yesu ngê pyi ngê. ²⁵ Pi yintómu knî y:oo Yesu dnye yâmuyâmu, Nkálili Wee u kwo tpémi, P:aa Y:a knî yi Wee u kwo tpémi, Njedusalem tpémi, Njuda Wee u kwo tpémi, Pédiya Wee u kwo tpémi. Yi yéli daa wee ngmídi yi kwo a ndê dniye, u ngwo dnye yâmuyâmu.

5

Yesu mbu mbêmê u ngwo doo dêêpî

Luukí 6:20-23

¹ Yesu ngê yoo yi módu, wod:oo mbu mbêmê kee wo, y:i mbwódo mî yaa wo. P:uu ndiye pyu knî y:oo a yina ngópu, ² wod:oo doo ndiye kîgha dé.

³ Yepê, Pinté knî y:oo u yi ntee a kwo,

Pi knî y:oo dny:oo ngêêpî nmo, n:ii knî y:oo u yi yinté mye kwo, Chóó Lémi ngê choo a ngêêpî nmo,

yi yéli yi gha dmi dny:oo pywelepywele, Chóó Lémi ngê kóó k:oo wa kaa té.

⁴ Yepê, N:ii knî y:oo yi dono knî yi l:êê díy:o tpéé kópu dpî vyi ngmê,

mye mbê nyédi, yi gha dmi dny:oo pywelepywele,

Chóó Lémi ngê yi dono yilí u kuwó wa kée té,

yi nuw:o dmi amê l:âmo té. *

⁵ Yepê, Yélini daa kadakada nyédi, yi gha dmi dny:oo pywelepywele,

Chóó Lémi ngê kópuni u pi wunê a vuy, y:e wa d:uu, kóó k:oo wa kaa té.

* 5:4: Tpyuu 7:17

6 Yepê, N:ii knî ye kópu mb:aa d:uud:uu yi nté njini ngê a ya yédi,
yi yéli yi gha dmi dny:oo py-welepywele,
Chóó Lémi ngê pi mb:aa ngê wa pyódu té,
yi ntini ngê wa pile dmi.

7 Yepê, N:ii knî ye yoo dpî ch:anê dmi,
yi gha dmi dny:oo pywelepy-wele,
Chóó Lémi ka u nkwo wa ch:anê dmi. *

8 Yepê, N:ii knî y:oo yi nuw:o k:oo nuw:o ghi dono daa kîgha tumo,
yi yéli yi gha dmi dny:oo py-welepywele,
Chóó Lémi ngê kóó k:oo wa kaa té,
nipi adnyin:aa ya kmaapî. *

9 Yepê, N:ii knî y:oo yoo wunê kââdikââdi tumo,
yi gha dmi dny:oo pywelepy-wele,
mu kópu u dîy:o Chóó Lémi ngê ye wa vyí,
yewo, Nmyo a tp:ee dmââdîma.
Yewo, Nê pi kââdikââdi pyu, a nt:anê dmyi yaa dmi.

10 Yepê, N:ii knî y:oo Chóó Lémi u l:êê dîy:o kópu mb:aa adnyi d:uud:uu dé,
komo tpile mgídî u yoo knî y:oo adnyi kpakakpaka dé,
amyednyi vyee dé,
ngmênê yi gha dmi dny:oo py-welepywele,
Chóó Lémi ngê kóó k:oo wa kaa té. *

11 Yepê, A l:êê dîy:o pi knî ye wanmyi diya dmi, k:omodanê mbêmê kópu dono yilî nmyi p:uu adnyin:aa tpapê, amyednyi vyee nmyo. *
12 Yepê, Yi dono vy:oo nmyi gha dmi dpî pywálî dniye, dono ngê kîngî pyaa dmi, mu kópu u dîy:o yi mgîní

vyímî u pywuu mb:aa wanmyimo ngee ngmê, mbóó p:uu. Yepê, Yi kópu daa nmyi mo nmye wa pyódu. Yepê, Yinté kópu knî yi kn:ââ knî y:oo Chóó Lémi u komo kapî pyu knî y:e wunê kîmyedê d:uu tumo. Yepê, Chóó Lémi ngê u komo kapî pyu yoo yi dpodo ntee wa pwila, yinté wanye pwila nmyo.

Ntii lam yi mgongo danêmbum

Mak 4:21-23; 9:50; Luuki 14:34-

35

13 Yesu ngê p:uu ndiye pyu knî ye mgongo ngmê kwólu, yepê, Ntii mb:aamb:aa. Yepê, Nté tpyópu u mênê ntii daanyi yé knomomê, ye u n:uu daadi ya, pwópwó ngê wa pyódu, nanê wa ma. Yepê, Wo yéli knî ye ntii ntee tpile ngê dmyinên:aa ya. Yepê, Ntii vy:émî tédê nmyi tp:ee ngmanmyi dy:ââ knomomê, pye nkwo do ntii wa vy:êê knomomê, yini pwópwó, u n:uu daadi ya, ye lónté mb:aamb:aa ngê wa pyódu? Yepê, Doo u ntââ. Yepê, U dpodo daadi ya, wanmyi pii ngmê. Yepê, Ntii n:ii nmyi mênê a too, chedê ngê kîngê pyódu.

14 Yesu ngê mgongo ye m:uu kwólu, yepê, Nmyo yoo wo yéli yi pywápê ntee tpile dé. Yepê, P:aani n:ii mbu mbêmê anyi gh:ii knomomê, doo u ntââ pi daawa ngmo. * 15 Yepê, Lam myenté. Yepê, Dini ghi n:ii ngê mgídî dpo ghay, n:ii ngê lam dpo vuywó, doo u ntââ tpile u pwo k:ame daawa kââ, mu kópu u dîy:o lukwe ngê mgídî wa chaa? Yepê, Yi pini ngê lam dpo y:oo, ya nkwo do dpî kââ, yoo u ngwo dpî numo m:uu.

16 Yepê, Nmyo mye ntee dé. Yepê, Nmyo yoo yi lam dé, mb:aamb:aa ngê dmyinê dnyednye, kópu ngmê ngê kîngê dyênê nmyo. Yepê, Kópu mb:aa n:ii anmyin:aa d:uud:uu dé, pi knî y:oo dny:oo mumu dé, yi kópu knî yi l:êê dîy:o nmyi Mí dny:oo

* 5:7: Njems 2:13

* 5:8: 1 Njon 3:2-3

* 5:10: 1 Pita 3:14

* 5:11: 1 Pita 4:14; Njems 1:2

* 5:14: Njon 8:12

* 5:16: Epeso 5:8-9; 1 Pita 2:12

chaa kígha, pini n:ii mbóó p:uu wunê tóó. *

Yesu ngê Mósisi u dêêpî kópu dyuu p:uu kópuni vyu

¹⁷ Yesu ngê yepê, Alanté namê nuw:o, Nê ngê Mósisi u dêêpî kópu dyuu, Chóó Lémi u komo kapî pyu yoo yi kópu dé yinê a chedêchedê té. Yepê, Kêlé. Yepê, Daa yi chedêchedê u l:êê dîy:o nê loo, ngmênê yi kópu dyuu yi ntiyentiye u l:êê dîy:o nê loo. * ¹⁸ Yepê, Ndê kópu nmye ngmên:aa tpaépê, yepê, mbóó dyámê ntee chedê ngê ghêlî k:ii daawa pyaa knî, Chóó Lémi u dêêpî kópu dyuu ndêndê yinté chedê ngê myedaawa pyódu, mu ngmîdi lâmo myedaawa a ngêpa, u dí kópu yillî yintómu wamî pyaa dmi. *

¹⁹ Yepê, N:ii ngê dêêpî kópu dyuu adî cháâchââ dé, u pyipe knî ye amyedîn:aa tpaépê dé, Chóó Lémi kóó k:oo yi pini u pi ndîi ngê wa pyódu. Yepê, Ngmênê n:ii ngê dêêpî kópu ngmê daadi cháâchââ, u pyipe yoo u nt:anê wa yé té, k:omo tpile yi dêêpî kópu daa ndîi, ngmênê Chóó Lémi kóó k:oo yi pini u pi tédê ngê wa a pyódu. * ²⁰ Yepê, Ndê kópu nmye m:uu n:aa tpaépê. Yepê, Dêêpî pyu yoo Pádisi yoo dêêpî kópu dyuu yi too pee mbêmê a cháâchââ tumo. Yepê, Dêêpî kópu dyuu ntênê daanmyi cháâchââ dé, ye Chóó Lémi kóó k:oo daanmyi ghê dmi. *

Yesu u kópu, pi ka nod:enod:e p:uu

²¹ Yesu ngê yepê, Mósisi ngê nmî kn:ââ knî ye ala kópu wunê mwo a vyu, yepê, Pi nangmê vya:a, n:ii ngê pi ngmêdê vya knomomê, dpî kóté kalê yó, u nkwo dpî vya yó. ²² Yepê, Mósisi ngê yi kópu ye a vyu, ngmênê ala kópu nmye n:aa tpaépê, N:ii u mbwó ka dé nod:e knomomê, ye dono kópu ayi d:uu, kóté tédê dpî lee we. Yepê, N:ii ngê u mbwó ka dé

vui knomomê, Modo podo, ye dono kópu ndîi ayi d:uu, kóté ndîi tédê dpî lee we. Yepê, N:ii ngê u mbwó p:uu wa vyi, Wu pini dono, Chóó Lémi kóó k:oo daawa ghê, yepê, yi pini Chóó Lémi ngê kóó k:oo p:ee daawa kââ, ndiya wa kée. Yepê, Noko mb:aamb:aa ngê dmyinê ya. * ²³ Yepê, Dini ghi n:ii ngê Chóó Lémi ka tpile ngmanyi y:oo, kópu ngmanyi nuw:o kwolo, kópuni u l:êê dîy:o mwó nga a nod:enod:e yédi, * ²⁴ ye yi tpile y:i dpo kuwo ngi, mwó ka dpî lili, yi kópu dp:uu lâmo nyoo, mb:aamb:aa noko moon:aa y:ee nyoo. Yepê, U kuwó dini ghi ngê modo dini, Chóó Lémi ka yi tpile moon:aa y:eni.

²⁵ Yepê, Dini ghi n:ii ngê ngmanmyi kn:aadi ngmê, n:ii ngê u yi adî kwo, Ní kóté kalê nmyo, dini ghi n:ii ngê kóté tédê adî néne nmyo, yi kópu maa p:uu d:ââ dpî lâmo yó, yed:oo kóté y:enê pyu u ngîma mēdaanmy:uu ghê dmi, mbwa k:oo mēdaamî km:êê nmyo. ²⁶ Yepê, Mbwa k:oo wa km:êê nmyomomê, ye y:i anmyin:aa ya, u dí nmyi dono ntênê wanmyi pwila t:oo.

Pi u kuwó pyuwúwópyuwúwó

²⁷ Yesu ngê yepê, Ala kópu nmyi lama ka tóó, wunê Mósisi ngê nmî kn:ââ knî ye mwo a vyu, yepê, Pi u kuwó nangmê pwiyé. ²⁸ Yepê, Mósisi ngê yi kópu ye a vyu, ngmênê ala kópu nmye n:aa tpaépê, N:ii ngê pyââ angmê m:uu, u nuw:o k:oo awo, Kí pyópu u maadî n:aa wowo, yepê, yi pini ngê yi pyópu dpî d:uu, pyââ ti u kópu u nuw:o k:oo yu d:uu. ²⁹ Yepê, Tpileni nmyi ngwolo knî y:oo wa m:uu ngmê, yi p:uu anmyi nuw:odono, u kuwó dini ghi ngê wanmyi d:uu ngmê, mu dini ghi ngê ndiya u nkwo anmy:uu ghêpê dmi. Yepê, Yi nuw:odono u kwee limîlimî ngê anmyi chápwo

* 5:17: Lóma 3:31 * 5:18: Luukî 21:33 * 5:19: Njems 2:10 * 5:20: Mát 23:3; 2 Tim 3:5

* 5:22: Njems 3:6; 1 Njon 3:15 * 5:23: Mak 11:25

ngmê, yed:oo yi dono daanmyi d:uu ngmê. Yepê, Dono kópuni pi knî ye mb:aamb:aa dé, k:omo tpile yi p:eeni kópu daanmyi d:uu t:oo, ngmênê yi l:êê dîy:o ndiya daanmy:uu ghêpê dmi. ³⁰ Yepê, Kópuni ngmanmyi d:uud:uu, yi kópu u l:êê dîy:o dono wanmyi d:uu ngmê, mu dini ghi ngê ndiya anmy:uu ghêpê dmi. Yepê, Yi kópu u kwee mwiyé anmyinê chápwo ngmê, yed:oo yi dono daanmyi d:uu ngmê. Yepê, Dono kópuni pi knî ye mb:aamb:aa dé, k:omo tpile yi p:eeni kópu daanmyi d:uu t:oo, ngmênê yi l:êê dîy:o ndiya daanmy:uu ghêpê dmi.

Kpîpî te u danêmbum

Mátiyu 19:9; Mak 10:11-12; Luukî 16:18

³¹ Yesu ngê yepê, Mósisi ngê nmî kn:ââ knî ye ala kópu wunê mwo a vyu, yepê, Mâa ngê u kpâm dî kpîpî knomomê, u kópu dyuu dpî d:êê ngê, u kwo dpî y:ee ngê, u ngwo dpî dy:ââ ngê. ³² Yepê, Mósisi ngê yi kópu ye a vyu, ngmênê ala kópu nmye n:aa tpaê, Pyópuni u tumu mää daadi ya, u moo ngê kingî kpîpî. Yepê, Yi pyópu u moo ngê módó wa kpîpî knomomê, kn:aa pini ngê wa nya knomomê, ye yi pini yi pyópu y:oo daa yéyéé u kópu ayi d:uu ngmê, pyââ ti mää ti u kópu ayi d:uu ngmê.

Yesu ngê kópuni vyu, ndê danê p:uu

Mátiyu 23:22; Njems 5:12

³³ Yesu ngê yepê, Mósisi ngê nmî kn:ââ knî ye ala kópu wunê mwo a vyu, yepê, Kópuni u l:êê dîy:o Chóó Lémi u pi ngê anmyi kpaa, yi kópu ntênê dmyinê d:uud:uu, u pi ngê módó myekidingê kpaa. ³⁴ Yepê, Mósisi ngê yi kópu ye a vyu, ngmênê ala kópu nmye n:aa tpaê, Dmyinê ndê danê, kpaa ngê kêê nangê t:oo. Yepê, Chóó Lémi u pi

ngê nangê kp:aa, mbóó dyámê yi pi ngê myenangê kp:aa. * ³⁵ Yepê, Mbóó u pi ngê nangê kp:aa, mu kópu u dîy:o doo u ntââ mbóó p:uu kópu daangmanmyi d:uu ngmê, Chóó Lémi ngê yinê a y:enê. Yepê, Dyámê myenté, u pi ngê myenangê kp:aa, mu kópu u dîy:o doo u ntââ dyámê daanmyi ngmêê ngmê. Yepê, Chóó Lémi ngê yinê l:âmo ngê, yinê a y:enê. Yepê, Njedusalem u pi ngê myenangê kp:aa, mu kópu u dîy:o daa nmyi chóó nmyi p:aa, king ndêndê ngê yinê a y:enê. ³⁶ Yepê, Nmyi mbodo dmi ngê myenangmê kp:aa, mu kópu u dîy:o doo u ntââ nmyi chóó nmyi mbodo gh:aa dmi daanmyi ngmêê t:oo, n:ii kpêdêkpêdê dé, mbéedi ngê daanmyi pyódu t:oo, n:ii mbédimbédi dé, kpêdêkpêdê ngê daanmyi pyódu t:oo. ³⁷ Yepê, Dmyinê ndêdanê. Yepê, Kópuni p:uu nmye adnyi póó, nyââ knomomê, yipid:o, Nyââ. Yepê, Kêle knomomê, yipid:o, Kêle. Yepê, Anmyi kpaa knomomê, ye Setan u komo ayinmyi kapî.

Yesu ntââ vyîmî p:uu u ngwo ye doo danêmbum

Luukî 6:29-30

³⁸ Yesu ngê yepê, Mósisi ngê nmî kn:ââ knî ye ala kópu wunê mwo a vyu, yepê, Pi miyó adpî l:êê, ngmê ngê woni ngwolo wa dyênê, ye yini ngwolo u nkwo dpî dyênê yó, myenté ngmê ngê woni nyóó ntémwi wa pwââ, yi pini nyóó yi ntémwi u nkwo dpî pwaa yó. ³⁹ Yepê, Mósisi ngê yi kópu ye a vyu, ngmênê ala kópu nmye n:aa tpaê, N:ii knî y:oo dono kópu nmye angmê d:uu ngmê, ntââ ye nangmê vy:u. Yepê, Pini n:ii ngê nmyi teknâpwo dê dêê knomomê, wopee u kwo my:oo y:ee yó, y:i myedo dêê ngê. * ⁴⁰ Yepê, Pi ngmê ngê u yi adî kwo, Mu pini u kpîdî u l:êê dîy:o nî kóté kwolo, yi pini ngê

* 5:34: Mát 23:22; Njems 5:12; Is 66:1; Dpodo 7:49

* 5:39: Lóma 12:19

* 5:40: 1 Kódin 6:7

u nkuwo kpîdí u kwo myoo y:ee ngê. * ⁴¹ Yepê, Lóma lede knî y:oo nmye dê vyi knomomê, Nmî tpilé dnyinê tóó, wu p:aani nyinê kuwo nmédi, ye yi p:aani dp:uu lee dmyeno, u kada p:aani dpîmo kuwo tóó. ⁴² Yepê, N:ii ngê tpileni nmye dê dmy:ee knomomê, u kwo dpî y:ee yó. Yepê, Nmye wa vyi knomomê, A ngópu mwiye adîn:aa ya, ye u kwo dpî y:ee yó, u kwo nangê w:ono.

*Yesu u kópu, pi ka vyuwo p:uu
Luukî 6:27-28,32-36*

⁴³ Yesu ngê yepê, N:ii knî y:oo a ndiye kîgha nmyoo, ala kópu a tpapê ngópu, nmyedpo, Nmyi yoo yi nuu ghi dmi nmyi nódo dny:oo ya, ngmênê n:ii yoo nmyi p:uu a d:uu nyédi, yi p:uu u nkwo dmyinê d:uu, nmye myedny:oo diya. ⁴⁴ Yepê, Yi kópu a tpapê ngópu, ngmênê ala kópu nmye n:aa tpapê, Yélini nmyi p:uu a d:uu nyédi, yi nuu ghi dmi nmyi nódo dny:oo ya, n:ii knî y:oo kópu dono nmyi p:uu a d:uud:uu tumo, yi dîy:o mêdmyinê ngêpê. * ⁴⁵ Yepê, Yinté kópu anmyi d:uud:uu dé, ye nmyi Mí Chóó Lémi nt:anê wanmyi yaa dmi, pini n:ii mbóó p:uu wunê tóó. Yepê, Yoo d:uudpî chámê, yoo mb:aa yoo dono yi pwo tpîi nipi wunê gh:aygh:ay ngê, kâádi wunê pil:apil:a ngê. * ⁴⁶ Yepê, Yélini yi nódo nmyi nuu ghi dmi a tóó, yi yéli yi mo yi nuu ghi dmi nmyi nódo adî ya knomomê, nmyinê nmye kópu ndîi ayinmyi d:uud:uu? Yepê, Lukwe, nmyinê nmye Chóó Lémi ngê yi kópu mb:aamb:aa ngê nmye wa pwila? Yepê, Kêle, Tákiisi ngêêpî pyu dono knî y:oo yi kópu dpî d:uu ngmê. Yepê, Ngmênê pi yintómu yi nuu ghi dmi nmyi nódo choo ya. ⁴⁷ Yepê, Kn:aa yéli knî ye daanmyi vyuwo knomomê, nmyi yoo knî ye

yi mo anmyi vyuwo, ye yi kópu Chóó Lémi ka daa ndîi kópu. Yepê, Mgídî u yoo knî y:oo vyílo yi kópu ye d:uud:uu ngópu, yi chóó numo ka a vyuwo nyédi. ⁴⁸ Yepê, Ala kópu ndîi dmyinê d:uud:uu, nmyi Mí Chóó Lémi ntee pini ngê pyaa dmyeno. Yepê, Pi yintómu knî ye ntee wunê vyuwo, pi yintómu knî ye yinté myedmyinê vyuwo. *

6

*Yesu yoo yi chaa kîgha p:uu u
ngwo ye doo danêmbum*

¹ Yesu ngê yepê, Ala kópu ny:ee yó. Yepê, N:ii ngê kópu mb:aa yoo yi ngîma dpî d:uu, dpó, Pi knî y:oo chaa kalê nêne, yi pini ngê k:omodanê kópu yu d:uu, Chóó Lémi ngê d:uudpî chaa kwolo. Yepê, Nmyi chaa kîgha u l:êê dîy:o yinté kópu nangmê d:uu. *

² Yepê, Dini ghi n:ii ngê ngópuch:anê ngmanmyi yeedey-eede, pi knî yi ngópu yinté kópu nangmê d:uu, tumu dpî yeede yó. Yepê, K:omodanê pyu yoo yi nt:anê nangmê yââ. Yepê, K:omodanê pyu yoo tumutumu daa yeede nyédi, ngêpê ngomo k:oo a yeede nyédi, naa tédê yoo vy:o mye yeede nyédi, u yi y:e a kwo yédi, Pi knî y:oo m:uu nmîne, nmî pi dmi ndîi ngê pyódu téne. Yepê, Pi knî y:oo dpî chaa kalê t:oo, ngmênê Chóó Lémi ngê d:uudpî chaa kalê té, yi yeedeyeede u l:êê dîy:o kópu mb:aa y:e daangmêwa a d:uu. ³ Yepê, Dini ghi n:ii ngê ngópuch:anê yoo ngmanmyi ngêêpî, tumutumu dmyinê yeedeyeede dé. Yepê, Nmyi pyipe knî y:oo yi tuu kâa pee tp:oo kîngmê ny:ee ngmê. * ⁴ Yepê, Nmyi Mí u lama tumu kópu yilí yintómu u lama a pyede, yinê wa a chaa kalê nmyo, kópu mb:aa yilí nmye u ngwo wa d:uu. *

* 5:44: Dpodo 7:60; Lóma 12:14,20 * 5:45: Epeso 5:1 * 5:48: 1 Pita 1:16 * 6:1: Mát 23:5 * 6:3: Mát 25:37-40 * 6:4: Kílosa 3:23-24

Yesu nmî Mî ka ngêpê p:uu u ngwo ye doo danêmbum

Luukî 11:2-4

⁵ Yesu ngê yepê, Dini ghi n:ii ngê nmyimo ngêpê knomomê, k:omodanê pyu yoo yi nt:anê nangmê yââ. Yepê, Dye ghi yintómu ngêpê ngomo k:oo a ghodoghodo nyédi, a ngêpê nyédi, yi ngêpê daadîi ngê dpî pyódu t:oo, u yi y:e a kwo yédi, Pi knî y:oo pîdny:oo chaa kîgha nmo. Yepê, Yi chaa kîgha u l:êê dîy:o kuwa myewumê ngêpê nyédi, yoo vy:o. Yepê, Ndê kópu nmye ngmên:aa tpaépê, pi knî y:oo a chaa kîgha tumo, ngmênê Chóó Lémi ngê daawa chaa kalé té. * ⁶ Yepê, Yi nt:anê nangmê yââ. Yepê, Dini ghi n:ii ngê nmyimo ngêpê knomomê, nmyi ngomo k:oo ngomo k:oo dmyinê koko, keñe dmyina a kuwokuwo dé, tumutumumu nmyi Mî ka y:i dmyinên:aa ngêpê. Yepê, Nmyi Mî u lama tumu kópu yilî yintómu a pyede, nmyi ngêpê u l:êê dîy:o kópu mb:aa yilî nmye wa d:uu.

⁷ Yepê, Dini ghi n:ii ngê nmyimo ngêpê knomomê, nmyi ngêpê daadîi ngê nangmê pyódu. Yepê, N:ii knî y:oo yâpwo ndêndê daa chââchââ ngópu, módó kópu yilî a tpaépê ngópu, yi kópu yilî daa ng:êéntómu dpî vyi t:oo, yi ngêpê daadîi ngê u ngwo dpî pyódu t:oo, yinê ye yi yâpwo ngê yi ngêpê daadîi dpo ny:ee té. ⁸ Yepê, Yi yéli yi nt:anê nangmê yââ, nmyi ngêpê daadîi ngê nangmê pyódu, mu kópu u dîy:o kópuni knî yi l:êê dîy:o u ntââ mbêmê dp:ee pyede, ghêlî k:ii u kwo dmy:oongê dmy:ee tumo, nmyi Mî u lama wunê kiyedê pyede. * ⁹ Yepê, Ala ngêpê yidmyina a ng:êênî, apií Munmíkó M:aa, nmî pwo nye tóó. Pi knî y:oo ntênê dny:oo chââchââ ngi.

¹⁰ Nmî y:enê kn:ââ lîmî k:ii a chépi, ngîma yéli y:oo nuu u kópu ntee wunê d:uud:uu t:oo,

dyámê mbêmê tpémi y:oo yinté myedny:oo d:uud:uu dé.

¹¹ Wonêwodiyédiyê u ntââ ntini nmo cha a kuwo.

¹² Pi knî yi dono kópu ntee nmî kuwó nmî kéé too, nmî dono kópu yinté nguwo myoo kéé té,

mêdaanyi nuw:onuwo dé. *

¹³ Nmî tókótókó ndîi tédê nangê ñuw:o nmo, ngmênê Dono u Kn:ââ kwulo dpî dyé nmédi. *

¹⁴ Yepê, Dono kópuni pi knî y:oo nmye a d:uud:uu tumo, nmyi kuwó wanmyi kéé t:oo, ye nmyi Mî ngê nmyi dono kópu dé u kuwó u nkwo wa kéé té, mêdaawa a ngî té. *

¹⁵ Yepê, Ngmênê dono kópuni pi knî y:oo nmye a d:uud:uu tumo, nmyi nuw:o ñedê adnyi ya, nmyi kuwó daanmyi kéé t:oo, ye kópu n:ii dono nmyi d:uu tumo, Chóó Lémi ngê mbodo kn:ââ vwuwo daawa kéé té, yi l:êê dîy:o ntââ nmye wa vy:u.

Yesu nté kpîpîkpîpî p:uu u ngwo ye doo danêmbum

¹⁶ Yesu ngê yepê, Wéni n:ii knî yi k:oo dpodombiy:e nmye ngêpê nyédi, u l:êê dîy:o nté nmye kpîpîkpîpî ngópu, yepê, k:omodanê pyu yoo yi nt:anê nangmê yââ, ch:anêch:anê u pi ngê kîdmyengê ya. Yepê, K:omodanê pyu yoo yi ngîma ndîdí dpî kaalî, mu kópu u dîy:o dpo, Yoo yi lama ala kópu paa yaa we, Kî tpókni y:oo nté kédê kpîpî ngmê, u ngwo paa chaa kalé nmîne. Yepê, Ndê kópu nmye ngmên:aa tpaépê, pi knî y:oo dpî chaa kalé t:oo, ngmênê Chóó Lémi ngê d:uudpî chaa kalé té. ¹⁷ Yepê, Dini ghi n:ii ngê nté nmyimo kpîpîkpîpî knomomê, ndîdí nmyi ngîma kîngî kelekele. Yepê, Nmyi kwódo ng:oo

* 6:5: Mát 23:5; Luukî 18:9-14

* 6:8: Mát 6:32

* 6:12: Mát 18:21-35

* 6:13: Luukî

22:40; Njon 17:15; 2 Tes 3:3; 2 Tim 4:18

* 6:14: Mak 11:25-26

dmi dmyina a pyw:êmî dé, nmyi mbodo dmyinê dyimêdyimê dé, ¹⁸ mu kópu u díy:o pi knî y:oo daapêdê w:ee y:e, awo, Kî tpókni y:oo nté dē kpípî ngmê. Yepê, Nmyi Mî mu ngmîdi u lama yi kópu wa yââ. Yepê, Nmyi Mî u lama tumu kópu yilî yintómu a pyede, nmyi ngêpê u l:êê díy:o kópu mb:aa yilî nmye wa d:uu.

Daa tpile ndapî yi p:uu nuw:o u danêmbum

Luukî 12:33-34; 11:34-36; 16:13

¹⁹ Yesu ngê p:uu ndiye pyu knî ye yepê, Dyámê mbêmê tpile yilî nmyi ngópu kíngmê ya. Yepê, Dyámê mbêmê tpile knî yi p:uu nmyi nuw:o dmi myekíngê kwo. Yepê, Yi tpile yilî kwétikwéti ngê dpî pyaa dmi, tpile we knî y:oo woni dpî ma t:oo, kpáápi knî y:oo myoo t:âmo t:oo. * ²⁰⁻²¹ Yepê, Nmyi tpile yilî kwéli a pyede, dye ghi yintómu nmyi nuw:o dmi y:i adî kwo. Yepê, Nmyi nuw:o dmi dyámê mbêmê kíngî kwo, ngmênê mbóo p:uu choo kwo. Yepê, Ngópuch:anê yoo dmyinê yeedeyeede dé, Chóó Lémi ngê mbóo p:uu ya mb:aa ngê nmye amímê wumo. Yepê, Doo u ntââ yi yáni mb:aa kpáápi knî y:oo daawa t:âmo ngmê, tpile we knî y:oo myedaawa dyênê ngmê, kwétikwéti ngê myedaawa pyódu. *

²² Yepê, Nmyi ngwolo dmi lam ntee tpile dé. Yepê, Mgídî vy:o lam u wo maa p:uu ntee anyi m:ii, nmyi ngwolo dmi mye yinté dé. Yepê, N:ii ngwolo dē mb:aamb:aa dē, maa d:uudpî kn:aadi, ngmênê n:ii ngwolo dē dono dē, maa dpî kn:aadi. ²³ Yepê, Dyámê mbêmê tpile knî yi p:uu nmyi ngwolo dmi adnyi kwo knomomê, ngópuch:anê yoo daanmyi yeedeyeede dé, ye Chóó Lémi ka máádi wanmyi

kn:aadi ngmê, mgídî vy:o anmyin:aa kwo.

²⁴ Yepê, Doo u ntââ pi ngmîdi lémi miyó yi p:uu daadî dpodo. Yepê, Woni u kwo adî diya, woni u nuu u pi ngê adî ya, woni ka dnyinté adî ng:aa, woni u dnye mb:aamb:aa ngê adî nyêmî. Yepê, Doo u ntââ ndapî Chóó Lémi yi p:uu kwodonkwodo daanyi dpodo. Yepê, Chóó Lémi cháâcháâ ndîi kópu ngê nmye choo ya, ndapî kmênêkmênê têdê kópu ngê nmye choo ya.

Tpile p:uu nuw:o u danêmbum

Luukî 12:22-31

²⁵ Yesu ngê p:uu ndiye pyu knî ye yepê, Ala kópu mye ny:ee yó. Yepê, Ntini n:ii nmye pîpî ngmê, mb-wááni n:ii nmye ndani ngmê, nmyi nuw:onuwo u kópu ngê kíngî pyaa knî, kpídîni nmye t:emî ngmê, nmyi nuw:onuwo u kópu ngê myekíngî pyódu. Yepê, Nté kpídî daa ndîi kópu dē, nmyi ghê dmi yi ndîi kópu.

* ²⁶ Yepê, Nmé knî yi p:uu dmyinê nuw:o. Yepê, Nté woo d:uudpî kaa ngmê, nté nt:u d:uudpî t:ee ngmê, p:o d:uuwodê n:uwo o ngmê, ngomo k:oo d:uuwumê yé ngmê. Yepê, Kêle, nmyi Mî ngê yinê dpo mbono té, pini n:ii mbóo p:uu wunê too. Yepê, Dp:ee nímê ntee tpile dé, nmyi Mî ngê mb:aamb:aa ngê wamyedê mbono nmyo. * ²⁷ Yepê, Dini ghi n:ii ngê anmya a pwopwo, k:omo tpile nmyi nuw:onuwo u kópu ngê adî pyodopyodo, ngmênê doo u ntââ nmyi ya daadî ngê daanmya a pyépi.

²⁸ Yepê, Lukwe díy:o kpídî knî yi p:uu nmye nuw:o nyédi. Yepê, Yinênê knî yi p:uu ngî nuw:o mbê dmyeno. Yepê, Yi kpídî p:uu daa dpodo nyédi, myedaa kpile nyédi. ²⁹ Yepê, K:omo tpile Solomon u ndapî ndîi, u kpídî

* 6:19: Njems 5:1-6; 1 Tim 6:9-10

* 6:20-21: Luukî 18:22; Kílosa 3:1-2

* 6:25: Pilipay 4:6;

1 Tim 6:6-8; Hipîlu 13:5; 1 Pita 5:7

* 6:26: Luukî 12:6-7

mb:aa dé, ngmênê yinênê knî y:oo Solomon u kpîdî mēdē ch:ii tumo. ³⁰ Yepê, K:omo tpile chii mēnê yi awēde a kwo, mǎa m:ii ndē ngē dpî ma, ngmênê Chóó Lémi ngē nēnē yi nkwo do dpî kǎa, kpile ye yinē wunē yémî. Yepê, Dp:ee yi ntee tpile dé, Chóó Lémi ngē mb:aamb:aa ngē wamye kpîlê nmyo. Yepê, Lukwe dîy:o dnyinté u kwo nmye kēlîmî té. ³¹ Yepê, Nté mbwaa kpîdî knî yi pyw:ēmî nmyi nuw:onuw:o u kópu ngē kîngî ya. ³² Yepê, Yélini Chóó Lémi ka daa kēlîmî nyédi, vyîlo yi kópu knî yi p:uu yi nuw:o dmi a mbêpê té. Yepê, Nmyi Mî u lama ka tóo, yi tpile daadnyi ya knomomê, ye nmyi ya dono ngē wa pyódu. ³³ Yepê, Chóó Lémi kóo k:oo wowo ndîi kópu ngē nmye choo ya, u nuu u kópu yidmyinê d:uud:uu dé, ye yi tpile dé nmye u ngwo wa a kê té. ^{*} ³⁴ Yepê, Kópuni yi yi dmi mǎa m:ii nmye adî kwo, awēdewēde ngē yi kópu ngē nmyi nuw:o dmi kîngî dyênê. Yepê, Yi wēni knî yi k:oo nmyi Mî ngē adî ngēêpî nmyo. Yepê, Lukwe, awēde u nuw:onuw:o u kópu dé nmyinê nmye doo u ntǎa dé? Yepê, Mumdo u yi nmye a kwo, nmyemo, Mǎa m:ii yi kópu knî y:oo awēde mye dyênê nmîne? Yepê, Yinté nuw:o ngē kēê nangê t:oo.

7

Pi u pi dyede

Luukî 6:37-38,41-42

¹ Yesu ngē yepê, Pi u pi módó nangmê dyênê, nmyi pi dmi u nkwo daawa dyênê t:oo. ² Yepê, Pi u pi dyede ngē ntoo wili wanmyi yé ngmê, Chóó Lémi ngē yintoo wili nmye u nkwo amî yé. Yepê, Yoo lîmîlîmî ngē wanmyi kēê ngmê, ye Chóó Lémi ngē lîmîlîmî ngē u nkwo wa kēê nmyo. ³ Yi kópu p:uu mgongo ye ngmê kwólu, yepê,

Kn:aa pini ngîma tpile kmono pee ngmadî ya knomomê, lukwe dîy:o ndîi kópu ngē nmye wa pyódu? Yepê, Nmyi lama daadî ya tpile kmono pee ndîi nmyi ngîma mye pyede. ⁴ Yepê, Lukwe dîy:o yi pini ka wanyi vyi ngmê, Tpile kmono pee ngîma nmo wupî. Yepê, Lukwe dîy:o nmyi lama daa tóo nmyi chóó nmyi ngîma tpile kmono pee ndîi mye pyede. ⁵ Yepê, Nmyo k:omodanê pyu yoo. Yepê, Tpile kmono pee ndîi nmyi ngîma mwiyé dpo ngî tóo, u kuwó dini ghi ngē yéli mb:aamb:aa ngē am:ii m:uu ngmê, nmyi mbwó ngîma tpile kmono pee u ngwo dpî wêê yó. Yepê, Nmyi chóó nmyi dyââpe mwiyé daanmyi pwaa t:oo, ye kn:aa yéli yi dyââpe nangê pwaa té.

⁶ Yesu ngē yepê, Ala kópu wunê kînmeyedî vyi, Yoo lîmîlîmî ngē ghêli k:ii nangê kēê té, ngmênê amê pee ngē nuw:o mbêmê a p:uu dmyinê dpodo, yoo mwiyé dmyinê myeme dé, a p:uu u nkwo ye dmyinên:aa danê. Yepê, N:ii knî y:oo yi ngópu dmi nmye wa kpêmî t:oo, a kópu dyuu ye dpî vyi yó, ngmênê n:ii knî y:oo yi ngópu dmi nmye wa nkoko t:oo, a kópu dyuu ye nangê vyi. Yepê, Myenté, n:ii knî nmyi p:uu adnyi d:uu, kópu ye namungê vyi, mu kópu u dîy:o wadnyi kpakak-paka nmyo.

Chóó Lémi ka tpile dmyinê u danêmbum

Luukî 11:9-13

⁷ Yesu ngē p:uu ndiye pyu knî ye yepê, Kópuni u l:êê dîy:o anmyi ngêpê, yi kópu p:uu nmyi Mî ka dyaa dmyinê chedêchedê. Yepê, Kópuni u kwo anmyi dmyinê, nmye wa a kê, kópuni anmyi nmy:uu, anmyinê pyw:ee ngmê, keñeni p:uu anmyin:aa depedepe, nmye wa kpêmî. ^{*} ⁸ Yepê, Pini n:ii ngē u kwo wa dmyinê, yi pini ka wa

y:oo, pini n:ii ngê adí nmy:uu, wa a pyw:oo, pini n:ii adí depedepe, keñe u kwo wa kpêmî. * ⁹ Yepê, Nmyi vy:o pini ngmê, tp:oo ngê nté pee u kwo wa dmyinê, ye chêêpî u kwo daawa y:oo, doo u ntâa daawa ma. ¹⁰ Yepê, Myenté, tp:oo ngê te mbyuu u kwo wa dmyinê, tpile pê u kwo daawa y:oo. ¹¹ Yepê, K:omo tpile dono nmyi mênê a tóó, ngmênê nmyi tp:ee dmâádima ye tpile mb:aa vy:ee yémî tumo. Yepê, Pi ka vyuwo tédê nmyi Mî ngê a t:ee kîgha nmyoo. Yepê, Mbóó p:uu wunê tóó, dono u mênê daa tóó. Yepê, N:ii ngê kópu mb:aa dé u kwo wa dmy:ee té, daawa dóó, ndêndê ngê u kwo wa a y:ee té. *

*Dêêpî kópu yilî yi nt:u kópu
Luukî 6:31*

¹² Yesu ngê p:uu ndiye pyu knî ye yepê, Kópuni yilî Mósisi ngê a d:êê too, Chóó Lémi u komo kapî pyu knî y:oo myedê d:êê tumo, ala yi nt:u kópu, ngî ny:ee yó. Yepê, Kópuni u yi nmye adnyi kwo, Pi knî y:oo nmo dny:oo d:uud:uu dé, yi kópu y:e mwiyé dmyinê d:uud:uu dé. *

*Yesu maa miyó dê yi p:uu u ngwo
ye doo danêmbum*

Luukî 13:24

¹³⁻¹⁴ Yesu ngê p:uu ndiye pyu knî ye yepê, Máadini kwólu puu tédê a pyw:ee yó, yi máadi dpî kalê yó, ghê ndêndê u ngwo anmyinê pyw:ee ngmê. Yepê, Yi máadi u pyw:émî dpodo ndîi, u kîgha mye dpodo ndîi, pi yilî knî y:oo yi máadi daa kîgha ngópu. Yepê, Máadini kwólu puu ndîi, yi máadi p:uu pi yilî dpî ghê, u kîgha daa dpodo ndîi, ngmênê u di ndiya.

*K:omodanê pyu yoo yi p:uu
danêmbum*

Luukî 6:43-44; 3:9; 13:25-27

¹⁵ Yesu ngê p:uu ndiye pyu knî ye yepê, Yélini y:oo yi chóó yi nuw:o mbêmê Chóó Lémi u komo a kapî ngópu, yi yéli y:oo kîngê dóó nmyo. Yepê, Yi too pee mbêmê nmyinê nmye sipi ntee yéli ngê ayidnyin:aa ya, ngmênê yi gha dono dé, yi nuw:o dmi chii w:ââ u nuw:o dé. * ¹⁶⁻¹⁸ Yepê, Kópuni adnyi d:uud:uu dé, yi kópu knî yi mbêmê u ngwo anmyi mya t:oo. Yepê, K:omo tpile mb:aamb:aa ngê nmye adnyi danêmbum, ngmênê yi l:êê ghi dono ngê adnyi ya. Yepê, Nté kîgha u mgongo nmye ngmên:aa kîgha. Yepê, Chikini n:ii nkwodo kîgha nj:iinj:ii yu kaa dmi, pwópwó yi yini nkwodo d:uudpî kaalî, myenté pwópwó n:ii nkwodo dpî kaa dmi, kîgha nj:iinj:ii nkwodo mêt:uudpî kaalî. Yepê, Chikini n:ii chóó dpî pyidu, lama daadi ya, mb:aamb:aa ó dono, nj:iinj:ii ó pwópwó. Yepê, Dini ghi n:ii ngê dpî dââ, kîgha anyi d:uu, u ngwo anyinê w:ee, anye, Kî chikini mb:aamb:aa, kîgha nj:iinj:ii dé. Yepê, Myenté, L:êê yini nkwodo kéme kîgha daanyinê ngee, dpumo nkwodo t:aa kîgha myedaanyinê ngee. * ¹⁹ Yepê, Yini n:ii nkwodo nt:u mb:aa d:uudpî kaa knomomê, anyi kpono, pââ ndiya anyi kéé. * ²⁰ Yepê, K:omodanê pyu knî y:oo kópuni adnyi d:uud:uu dé, y:e anmyinê w:ee t:oo.

²¹ Yepê, Pi yilî knî y:oo a ka adnyi tpapê, a ka wo, A Lémi, yepê, ngmênê Chóó Lémi kóó k:oo daawa ghê dmi. Yepê, N:ii knî y:oo M:aa u nuu u kópu dé ye d:uud:uu tumo, vyîlo yi yéli kóó k:oo wa ghê dmi. *

²² Yepê, Kuwókuwó wéni ngê pi yilî knî y:oo a ka wa vyi ngmê, a ka wo, Nmî Lémi, mî mbêmê ngópu dyuu pi knî ye kînmee a tpapê, mî mbêmê pi knî y:e yi kmêna yilî nmî ngm:ii kwólu, mî mbêmê kópu ndîi yilî

* **7:8:** Njems 1:5; Njon 5:14-15

* **7:11:** Njems 1:17

* **7:12:** Luukî 6:31; Lóma 13:8-10

* **7:15:** Dpodo 20:29; 2 Pita 2:1

* **7:16-18:** Njems 3:12

* **7:19:** Njon 15:6

* **7:21:** Luukî

6:46; Njems 1:22,25

my:oo d:uu ngê. ²³ Yepê, Ala kópu u nkwo ye wanî vyi, yenê, A nkîghê a y:ee dmyeno, a lama dp:ee pyede. Yenê, K:omo tpile kópu mb:aa yilî nmyee a tpapê, ngmênê kópu dono yilî nmyee a d:uud:uu. *

Ngomo wuwó pyu dê yi mgongo danêmbum

Luukî 6:47-49

²⁴ Yesu ngê pi knî ye mgongo ngmê kwólu, yepê, N:ii ngê a kópu dyuu dpî ny:ee té, a d:uud:uu too, yi pini gha pi, u ngomo nuw:o mbêmê ngmêdpî wó, k:ââ u mgî mb:aamb:aa ngê dpo tpênê té, k:ââ kn:ââ mb:aamb:aa ngê dpî wiye té, ngomo wêdêwêdê kpetekpete yu wó. ²⁵ Yepê, K:omo tpile ló yópu ndîi ngmêdo pwópu, ngmênê yi ngomo d:uudpî tpaa. ²⁶ Yepê, N:ii ngê a kópu dyuu dpî ny:oo, daa cháâcháâ too, yi pini ngê u ngomo daa nuw:o mbêmê ngmêdpî wó, k:ââ u mgî dnyinté dpî ché té, k:ââ kn:ââ dnyinté dpî wiye té. ²⁷ Yepê, Yópu ndîi dini ghi n:ii ngê dpo pwópu, u ngomo limî k:ii dpî tpaa, dpî tpikim-biy:e.

Yesu u kópu p:uu yoo u ngwo dnye nyepê

Mak 1:22; Luukî 4:32

²⁸ Dini ghi n:ii ngê Yesu ngê u danêmbum pi knî ye a kêlî ngê, kópuni ye vyi too, yi nyepênyepê u kópu ngê pyaa dnye, ²⁹ mu kópu u dîy:o dêêpî pyu yoo ntee dnyimo dêêpî, daa yinté dpîmo dêêpî. Kópuni Yesu ngê ye dpîmo tpapê dé, daa ndiye pyu ndîi yoo yi pi dmi mbêmê dpîmo tpapê dé, chóó u pi mbêmê dpîmo tpapê dé. Noko yipu, U kópu yilî yintómu ndê kópu dé.

8

Yesu ngê pi ngmê pyi ngê, too pee mbii leprîsi u ngwo doo ya

Mak 1:40-45; Luukî 5:12-16

¹ Yesu p:uu mbu mbêmê yedê ghêpê dniye, pi yilî tp:oo témi tap knî y:oo dnye yâmuyâmu. ² Pi ngmê Yesu ka loo, too pee mbii leprîsi u ngwo doo ya, yu mbodo dê y:e k:ame u kwo ghê wo, u kwo nkêpê mbê wo, kwo, A Lémi. Kwo, U yi nga choo kwo knomomê, ye u ntââ kópuni ngê tupwótupwó ngê pyódu noo, wanyi chedê. ³ Yesu ngê kêê p:uu yó, kwo, U ya a nga ka kwo. Kwo, Nupwó dî chedê. Yi ngwo yi mbii ngê yi pini a kuwo ngê. ⁴ Yesu ngê yi pini ka kwo, Kópuni nga dî d:uu, pi ngmê ka kidingê vyi. Kwo, Njedusalem dpî lili, kpêê yiyé pyu ngê amî m:uu ngi. Kwo, Mósisi ngê kópuni a d:êê ngê, yi kópu dp:uu d:uu ngi, nîmê miyó dp:uu nuw:o ngi, kpêê yiyé pyu ka dp:uu y:ee dé, wamî nk:êê dê, kópuni nga dî d:uu u ngwo pêdê w:ee y:e. *

Yesu ngê Lóma lede yoo yi kada pini u dpodo pyu u ngwo pyi ngê

Luukî 7:1-10

⁵ Dini ghi n:ii ngê Yesu p:uu Kîpêênîyê mî taa dniye, Lóma lede yoo yi kada pini ngmê Yesu ka a loo, u kwo nkêpê mbê wo, ⁶ kwo, A Lémi. Kwo, A dpodo pyu a p:aa pee ngmêkiyedê mbii, daa kêmakêma a pwopwo, u dîné daa ghîdî. ⁷ Yesu u kwo póo wo, kwo, Mumdoos ngomo k:oo anê lê, nmodo pyu an:uu pyi? ⁸ Yi pini ngê kwo, D:aa u ntââ. Kwo, doo u ntââ a ngomo k:oo daanyinê nî. Kwo, Ngmênê kópu yi vyi, a dpodo pyu u ngwo wumê pyiyépyiyé. ⁹ Kwo, Kópuni nye tpapê, ndêndê ngê a pyodopyodo. Kwo, Kópuni a kada pini ngê a ka dpo vyi, dpî d:uu. Kwo, Kópuni a lede knî ye dpî vyi, dpî d:uu ngmê. Kwo, Kópuni a dpodo pyu ka dpî vyi, ntênê dpî d:uu. Kwo, A dpodo pyu u l:êê dîy:o pyiyépyiyé u pi vyi ngi, yed:oo u ngwo wumê pyiyépyiyé. ¹⁰ Dini ghi

* 7:23: 2 Tim 2:19 * 8:4: Mát 9:30; Mak 7:36; Luukî 17:14

n:ii ngê Yesu ngê yi kópu dyuu yi nyongo, u nyepênypê u kópu ngê u kwo pyaa dniye. Pini n:ii knî y:oo dnye yâmuyâmu, ye diyê wo, yepê, Yisilêli tpêmi yi vy:o kîntoo kêlîmî pyu d:oongmê módu. * ¹¹ Yepê, Ndê kópu nmye ngmên:aa tpaépê, kn:aa dyámê kn:aa dyámê tpêmi Chóó Lémi kóó k:oo wa ghê dmi, Epîlaham mupwo káámi yi k:ii nipi adnyin:aa yakmaapî, * ¹² ngmênê yélini yi kn:ââ Epîlaham, Chóó Lémi kóó k:oo p:ee paan:aa ghê dmi, ngmênê Chóó Lémi ngê yi yéli kuwa wa kée té, ngîdí vy:o adnyin:aa kwo, yi ngwo tpée kópu amî vyi ngmê, adnyin:aa mbê, yi kpéngi ti dmi kelekele adnyin:aa paa. * ¹³ Wod:oo Yesu ngê Lóma lede yoo yi kada pini ka kwo, Ngomo k:oo mê dini. Kwo, Ngêlîmî u l:êê díy:o, kópuni u mdoo a ka cha ñuw:o, yi kópu n:aa d:uud:uu. Yi kópu yi vvyu, yi ngwo yi dpodo pyu u mbii chedê ngê mê pyodo.

Yesu ngê Pita u mbywé pyâa u ngwo pyi ngê

Mak 1:29-34; Luukî 4:38-41

¹⁴ Yesu Pita u p:aa pee loo, u ngomo k:oo yi kee wo. Pita u mbywé pyâa mbii têtê módu, apê, Ngmîtdmîno mu dpî. * ¹⁵ Yesu ngê kóó p:uu kêê yi yó, wod:oo yi mbii ngê a kuwo ngê, yi pyópu mê ghêêdí wo, Yesu ka nté mê y:ângo.

¹⁶ Dini ghi n:ii ngê ntumokwodo dini ghi yi yó, pi knî y:oo Yesu ka mbii pyu yilî ñuw:o ngópu, n:ii dé y:e yi kmêna dnye kwo, u kwo mye ñuw:o tumo. Yesu yi kmêna knî ye mbwolo, u ngwo ngm:ii kalê too, mbii pyu yintómu mye pyi too. ¹⁷ Kópuni Yisaya ngê wuné a d:êê ngê, Yesu ngê u ngwo ntiye ngê. Yi kópu ala.

Chóochóó nmî mbii yilî amî chedê té. *

Pi ngê komo ngê kîngî vyi Yesu anî yâmuyâmu

Luukî 9:57-62

¹⁸ Dini ghi n:ii ngê Yesu ngê yoo yi módu, apê, Yilî ngê a ka até dé pyódu, p:uu ndiye pyu knî ye yepê, Dinki k:oo wo dmyeno, kpê lêê mwada pee lee kmêle. ¹⁹ Kada ghêli dépangê y:ee ngópu, dêépî pyu ngmê u kwo até yi loo, kwo, Mââwe. Kwo, Kwéli wanyi lê, ana a yâmuyâmu ngi. ²⁰ Yesu ngê kwo, Mumdoos anyaa a yâmuyâmu nê? Kwo, Chii w:ââ w:uu yi dpî têtê dmi a pyede, y:i a dpî nyédi, ñmê knî yi ny:uu a pyede, y:i a dpî nyédi, ngmênê a ngomo daa kwo, a dpî têtê daa too, a ghê vyîmî têtê myedaa too. Kwo, Mumdoos nyi u ntââ, anyaa a yâmuyâmu nê? * ²¹ Pi m:uu, Yesu p:uu ndiye pyu ngmê, Yesu ka kwo, M:aa a ngópu mwyiye paa pw:oo we, an:uu kmênê, u ngwo ana a yâmuyâmu ngi. ²² Yesu ngê ngongo u kwo ngmê kwólu, kwo, N:ii yi ghê daa pyede, yinté kópu p:uu dny:oo nuw:o.

Yesu ngê yópu ndîi u ngwo chedê ngê

Mak 4:35-41; Luukî 8:22-25

²³ Yesu, p:uu ndiye pyu knî yi k:ii, dinki k:oo yi wo dniye, kada yedê y:ee ngópu. ²⁴ Yópu ndîi ngma a pwaa wo, vyuwó dinki k:oo dnyen:aa kn:êê, daa kêmakêma dinki pî vy:êê wo, ngmênê Yesu doo dpî. ²⁵ P:uu ndiye pyu knî y:oo u dpî ny:ââ ngópu, kwo, Nmî Lémi, ngee nmédi. Kwo, Awêde nmo pwopwo té. ²⁶ Yesu yedê pii wo, yepê, Lukwe díy:o nmye nkîngê té. Yepê, Nmyi kêlîmî lukwe ngê têtê ngê dé pyódu. Wod:oo ghêêmî ghê wo, vyuwó yópu ye yepê, Munto. Yi ngwo vyuwó yópu chedê ngê pyaa knopwo, dye ndîi mê kââ. ²⁷ P:uu ndiye pyu yoo ngwéti dniye, noko yepê, Kí lónté pini, vyuwó yópu y:oo

* 8:10: Mát 15:28

* 8:11: Luukî 13:28-29

* 8:12: Mát 25:30

* 8:14: 1 Kódin 9:5

* 8:17: Is 53:4

* 8:20: 2 Kódin 8:9

u dnye kêdê ny:ee ngmê, kîmyaa châpu ngmê.

*Nkedîsa pi dê yi danêmbum
Mak 5:1-20; Luukî 8:26-39*

²⁸ U kuwó dini ghi ngê Yesu p:uu Nkálili Kpéni Lêê mwada pee yimi tee dnye, Nkedîsa tpémi kwéli dnya a ya. Pi miyó dê y:oo maadí a pyódu tumo. Yi tpódu y:e yi kmêna dnye kwo, kpomo u mênê pi ntóó kwéli dnyimo yiyé dé, y:i a ndê knopwo. L:êê pyu ndîi ngê dpîmo ya, pi knî y:oo yi máádi dèdnyimo kîgha, apu, Angmê vya nmo. ²⁹ Dini ghi n:i ngê Yesu m:uu ngópu, wod:oo dpodom-biy:e u kwo mbwóó knopwo, kwo, Yápwo ndîi tp:oo. Kwo, Lukwe nye ngmanyi md:o? Kwo, Nangê kpada nyo. Kwo, Kpadakpada u wo doongê dyimê wo. * ³⁰ Mbwêwê w:uu ndîi yi nkîgh:ê ngmêdoo kwo, y:i dnye kmaapî. ³¹ Yi kmêna yoo Yesu ka nkêpê mbê dnye, kwo, Nye ngm:ii kîgha nmo, ye u ntââ kî mbwêwê w:uu vy:o wanyi dy:ââ nmo. ³² Yesu ngê yepê, Dmyinê lêpî. Wod:oo yi kmêna knî y:oo yi pini dê a kuwo dumo, mbwêwê knî yi p:uu mî kaa dnye. Yi mbwêwê w:uu yintómu paa ghi p:uu ghîpîla dnye, kpé lêê u kwo mî dyimê dnye, wod:oo vy:êê dnye.

³³ Pini n:i yoo mbwêwê w:uu ka dnye vyuwo, yi yéli mye mbêpê dnye, yi p:o lee dnye, pi knî ye mdoo nuw:o ngópu, kópuni yi pini dê y:e pyodo, pi knî ye myemîné nté tumo. ³⁴ Wod:oo yi p:aani tpémi yintómu Yesu ka lee dnye. Dini ghi n:i ngê m:uu ngópu, u kwo nkêpê mbê dnye, kwo, U ntââ ala wee anyinê kuwo.

9

*Yesu ngê u knêyómu ya pyu u ngwo pyi ngê
Mak 2:1-12; Luukî 5:17-26*

¹ Yesu p:uu dinki k:oo mê wo dnye, kpé lêê mê ngmêê ngópu, yi p:o Kîpêênnyê mîmê tee dnye, ² u knêyómu ya pyu y:i u kwo ngmê nuw:o ngópu, u ngmîtédmî mbêwê doo dpî. Dini ghi n:i ngê Yesu ngê m:uu too, a w:ee ngê, apê, N:i knî y:oo kî pini a ka da nuw:o ngmê, ndêndê ngê a ka wunê kélîmî té. Yesu ngê yi pini ka kwo, A tp:ee, mēdaanyi ch:anêch:anê, nono yilî yintómu dî chedê, Chóó Lémi ngê mēdaawa kpada ngi. * ³ Dêépî pyu n:i yoo y:i doo kwo, noko yepê, Kî pini ngmêwê u kwo n:uu, u yi u ngwo a kwo, Chóó Lémi u d:aa nê kââdî. ⁴ Kópuni tumo dnye nuw:onuwo dé, Yesu ngê a w:ee too, yepê, Lukwe dîy:o yenté nmye nuw:o dono té? ⁵⁻⁶ Yepê, Nê Chóó Lémi u Pi Ndêndê, u ntââ ngê yinê a pyódu noo, u ntââ dyámê mbêwê pi ka wanî vyi, Nono yilî dî chedê, Chóó Lémi ngê nono yilî u kuwó dê kée té, mēdaawa a ngî té. Yepê, Komo tpile a kópu ka módó daanmyi kélîmî mbê dmi, ngmêwê kópuni kî kpâlî ntóó ngê n:aa d:uud:uu, a kópu ka u ngwo nmye kélîmî té. Wod:oo Yesu ngê yi kpâlî ntóó ka kwo, Gh:êêdé, ngmîtédmî a ngini, p:o lili. * ⁷ Wod:oo yi pini a pii wo, u p:o loo. ⁸ Pi knî y:oo yi m:uu ngópu, nkîngê mbê dnye, Chóó Lémi chaa kalê ngópu. Yinê ye Yesu pi ntee pini, ngmêwê Chóó Lémi u pi mbêwê mb-wudu ndîi ngmêwê chaa.

Yesu ngê Mátiyu u ngwo ngmîdi ngê

Mak 2:13-17; Luukî 5:27-32

⁹ Yesu p:uu maa p:uu até yidnye lêpî, mwada y:i tákisi ngêépî pyu ngmê m:uu ngópu, u pi Mátiyu. Yi pini ndapî ngêépî ngomo ghi k:oo doo ya. Yesu ngê kwo, A ngm:êê nédi. Wod:oo ghêêdî wo, Yesu u kuwó ghê wo.

* **8:29:** Mak 1:24; Luukî 4:34,41; Kîlosa 2:15

* **9:2:** Luukî 7:48-49

* **9:5-6:** Njon 5:8; 17:2

¹⁰ U kuwó dini ghi ngê u ngomo k:oo kee dniye, Yesu, p:uu ndiye pyu yoo, tákisi ngêêpî pyu yoo, kn:aadi te pyu yoo mye yi k:ii. Yi ngomo k:oo nîpi dnye kmaapî. ¹¹ Pádisi yoo daa yi nuu u kópu ngê pyodo, Yesu p:uu ndiye pyu knî ye yepê, Lukwe díy:o nmyi kada pini tákisi ngêêpî pyu yoo kn:aadi te pyu yoo yi k:ii a kmaapî té. * ¹² Yesu ngê yi kópu yi nyongo, yepê, N:ii mb:aamb:aa dé, yi yéli ye kpeede d:uudpî nî. Yepê, Kpeede mbii pyu knî ye dpî lê. ¹³ Yepê, Chóó Lémi ngê wunê kópuni a vyu, u nt:u kópu dmyinên:aa a pyw:émî. Yepê, Ala kópu a vyu,

Tpile tp:oo nk:êênî a ka daa ndîi kópu,
pi ka vuywo yi ndîi kópu.

Yesu ngê yepê, Yélini yinê ye, Nmo mb:aamb:aa dé, daa yi yéli yi díy:o al:ii nê loo, yepê, ngmênê kn:aadi te pyu yoo yi díy:o nê loo. *

*Nté kpîpîkpîpî u danêmbum
Mak 2:18-22; Luukî 5:33-39*

¹⁴ Yi dini ghi ngê Njon Baptist p:uu ndiye pyu knî ngmê Yesu ka lee dniye, kwo, Wiki yintómu wo miyó knî yi k:oo nté nmo kpîpîkpîpî ngê, Chóó Lémi ka dpodombiy:e u ngwo nmo ngêêpî nyédi. Kwo, Pádisi knî y:oo yinté mye d:uud:uu ngópu. Kwo, Lukwe díy:o m:uu ndiye pyu knî y:oo nté d:uudpî kpîpî ngmê, dye ghi yintómu a kmaapî nyédi? * ¹⁵ Yesu ngê yepê, Wéni n:ii ngê pi cha dpî yéé knî, pi ngê nté pi ka d:uudpî kwódu. Yepê, A p:uu ndiye pyu yoo yi k:ii nmî gha dmi mb:aamb:aa ngê a pyede, doo u ntâa nté ye daanî kwódu. Yepê, Wéni n:ii ngê pi dpî pw:onu, u yoo yi gha dmi dono ngê dpî pyódu, dye ghi knî ngmê ngê nté dpî kpîpî ngmê. Yepê, Dini ghi n:ii ngê a p:uu ndiye pyu yoo yi vy:o mēdaanî kwo,

yi ngwo yi gha dmi yinté dono ngê wa pyódu. Yepê, Yi wéni ngê yi chóó nté wa kpîpî ngmê. *

¹⁶ Yepê, Kópu kamî ngma atéd:a núw:o, nmyi l:êê ghi mbwee dmi daa kópu kamî yi pee dé. Mgongo ye ngmê kwólu, yepê, N:ii u kpîdî mbwee dpo chópu, doo u ntâa kpîdî pee kamî daawa pwila, kpîdî mbwee p:uu daawa t:oo. Yepê, Dini ghi n:ii ngê ayi ghodo, kpîdî pee kamî dêêkwédi ngê wa a pyódu, kpîdî mbwee d:ud:umbiy:e wa a chópu. Yepê, Kpîdî pee kamî, kpîdî pee mbwee daa numo yi pee dê, myenté l:êê ghi mbwee a kópu kamî daa numo yi pee dê. *

¹⁷ Yepê, Wain kamî nmye ngmê:a núw:o, doo u ntâa u yiyé tédê mbwee knî yi k:oo daanî yé, wa dyênê té, mbwódo amî d:ii. Yepê, U ntâa kamîni knî yi k:oo n:aa yiyé, daawa dyênê té. Yepê, Nmyi l:êê ghi mbwee dmi yi dye ghi machedê. Yepê, Nté kpîpîkpîpî mēdaa ndîi kópu. Yepê, Yi kópu u l:êê díy:o a p:uu ndiye pyu knî ye nté daanî kwódu.

Yesu ngê Njayidus tp:oo módó u ngwo mēdē pyidu ngê

Mak 5:21-43; Luukî 8:40-56

¹⁸ Dini ghi n:ii ngê Yesu pi knî ye doo danêmbum, kada pini ngmê u kwo loo, yu mbodo dé y:e k:ame u kwo ghê wo, kwo, A tp:ee módó ala ngwo kédê pw:onu. Kwo, U ntâa wanyinê lê, ngêê dé u pwo any:uu yé dê, yed:oo ghê mē kelekele. ¹⁹ Wod:oo Yesu ghêêdî wo, p:uu ndiye pyu knî yi k:ii yi pini u kuwó ghê dniye.

²⁰⁻²¹ Kada yedê y:ee ngópu, maa p:uu pyâa ngmê yi p:uu kele, doo yâmuyâmu dé. Yi pyópu kmene muwó, dye ghi yintómu yinté dpîmo ya, m:âa y:a mē miyó ndîi, wêê p:uu dêpê vyâ. Alanté doo nuw:o, apê, Pi yilî yi l:êê díy:o doo u

* 9:11: Luukî 15:2; 19:7 * 9:13: Mát 12:7; 1 Tim 1:15 * 9:14: Luukî 18:12 * 9:15: Njon 3:29 * 9:16: 1 Kódin 10:21; 2 Kódin 6:16

ntâa ngê a ka dê pyódu, Yesu u kada daan:uu ghê knomomê, ye daawa pyi nê. Apê, Ngmênê u nkîgh:ê nîmo wowo, u kpîdî p:uu kêê n:aa yiyé, yed:oo u ngwo n:aa pyiyépyiyé. Wod:oo Yesu u kuwó chono mî ghê wo, u kpîdî kwódo p:uu kêê yó. *
 22 Wod:oo Yesu u kwo diyé wo, yi módu, kwo, A ch:am. Kwo, Nga mb:aamb:aa ngê mê pyaa we. Kwo, A ka che kêlîmî mb:anê, u ngwo chi pyiyé. Wod:oo yi pyópu yi ngwo mê pyiyé wo. *

23 Dini ghi n:iî ngê kada pini u p:aa pee taa dniye, Yesu ngê apê, Yoo mu mbê té, yi dmââdî u l:êê diy:oo nkêlî mbywuu pâa mu wupî t:oo, wod:oo Yesu yi ngomo k:oo kee wo, mgongo ye ngmê kwólu, yepê, Munto mbê. 24 Yepê, Ye dmââdî doo pwene, ngmênê a dpî. Yepê, Kuwa pwîi dmyeno. Yesu dnye yu-muyumu, ngmênê kuwa pw:iî too. *
 25 Yi dmââdî u ngomo ghi k:oo mî kee wo, kwulo kele, mède pyidu ngê. 26 Yi wee u kwo p:aani p:aani pî yintómu knî yi nuwo yi kópu yaa wo.

Yesu ngê ngwolo kopwe miyó u ngwo pyi doo

27 Dini ghi n:iî ngê Yesu ngê yi p:aani pee yedê kuwo ngê, pî miyó u kuwó ghê wo. Yi pini dê yi ngwolo páadi knî kopwe dé. Yesu dpîmo yâmuyâmu, u kwo dpîmo a kââ, kópu, N:iî Chóó Lémi ngê a ngmîdi ngê, Dépîdi ntee pini, u ntâa nga wanyi ch:anê knî? 28 Dini ghi n:iî ngê Yesu ngomo k:oo mî kee wo, yi ngwolo kopwe dê y:i myemî kee knopwo. Yesu ye póo wo, yepê, Mumdoos dpî kêlîmî mbêmê, dpîné dpo nê u ntâa, n:aa pyipyi dp:o? Kwo, Nyââ, nmî Lémi. 29 Wod:oo Yesu ngê yi ngwolo páadi knî yi p:uu kêê yó, yepê, Kópuni ka dpo

kêlîmî mo, yi kópu pyaa we, *
 30 wod:oo yi ngwo yéli mê m:uu ngópu. Yesu ngê yepê, Kópuni dpo dí d:uu, pî knî yi ngêêdi nangên:aa nt:o. Yi kópu dnyinté ye daa kwódu ngê, 31 ngmênê u dnye daa ny:ee ngópu, p:aani p:aani lee knopwo, pî knî ye yuu mínê y:ee ngópu.

Yesu ngê pi ngmê u ngwo pyi ngê, dnye dêpwo kîgha

32 Dini ghi n:iî ngê Yesu p:uu kuwa pwîi dniye, pî knî y:oo pî ngmê u kwo húw:o ngópu, u kmêna u ngwo ngmêdoo kwo. Yi kmêna ngê yi pini u dnye l:âmo wunê a ngópu. * 33 Dini ghi n:iî ngê Yesu ngê yi pini ngê u kmêna ngm:iî kwólu, wod:oo yi pini modoo danêmbum. Yélini yilî yi ngópu yi kópu pyodo, ghê yi mênê ghipé wo, yi nyepênyepê u kópu ngê mye pyodo, noko yepê, Yisiléli Wee u kwo kînté kópu pî doongmê módu. 34 Ngmênê Pádisi knî y:oo noko yepê, Setan ntee pini nmye yila, n:iî kmêna knî yi kada pini. Noko yepê, Setan u wêdêwêdê mbêmê kmêna yoo yinê a ngm:iî kîgha too. *

Yesu ka yoo u ngwo ch:anê dniye

35 Yesu p:uu p:aani p:aani lee dniye, yoo yi ngêpê ngomo knî yi k:oo dnyimon:aa koko. Yesu y:i ye dpîmon:aa dêêpî, yipu, Chóó Lémi ngê chóo u yoo yi y:enê kn:ââ daa kêmakêma a chapî. Pwopwokopwe yilî mye pyi ngê. Mbii dyêêdî daa ngmîdi yi p:uu doo ya, ngmênê Yesu ngê pyi too. 36 Dini ghi n:iî ngê yoo ndîi módu, u kwo ch:anê dniye, mu kópu u diy:oo apê, Na a ka sipi w:uu n:iî yi y:ee y:ee pyu daa tóo, pî ye daa vuywo. Apê, Chiî w:ââ knî ye a nkîngê té, yi ngêêpî pyu daa tóo. * 37 Wod:oo p:uu ndiye pyu knî ye yepê, Chóó Lémi u yâpwo

* 9:20-21: Mát 14:36 * 9:22: Mak 10:52; Luukí 17:19 * 9:24: Njon 11:11 * 9:29: Mát 8:13; 15:28 * 9:32: Mát 12:22 * 9:34: Mát 12:24; Mak 3:22; Luukí 11:15 * 9:36: Mát 14:14; Mak 6:34 * 9:37: Luukí 10:2; Njon 4:35

têdê nté al:ii daa ghêdê, ngmênê nté mgîpî pyu mdoo daa too. * ³⁸ Yepê, Yâpwo têdê chóó ka dmyinê ngêpê, nté mgîpî u l:êê dîy:o pi knî nmye mupêdê kê ngê.

10

Yesu ngê u dyépi y:a mê miyó u ngwo ngmîdi too

Mak 3:13-19; Luukî 6:12-16

¹ Yesu ngê p:uu ndiye pyu y:a mê miyó nipi a danê ngê, yepê, A pi ngê n:aa dyede nmyo, u ntââ ngê myinê pyépi nmyo, n:ii knî y:e yi kmêna a wee, yi kmêna anmyin:aa ngm:ii kîgha dé, n:ii knî y:e mbii dyêêdî daa ngmîdi a t:a, anmyin:aa pyipyi dé. * ² Yesu u dyépi y:a mê miyó yi pi dmi ala, Saimon ngmê, pini n:ii u pi mye Pita. Saimon u mbwó Andru myomo, Njems mbwémi Njon pyolo podo, Sepédi tp:oo dé. ³ Pilipi Mbatolomyu limo wono, Tomas pii, Mátiyu wolo, pini n:ii dpîmo a tákisi ngêêpî. Njems tówo, Alîpayas tp:oo, Tádiyas yono. ⁴ Saimon mê ngmê, pini n:ii yoo woni knî yi k:ii u yi y:e doo kwo, Lóma lede yoo nmî ngm:ii kalê té, mu kópu u dîy:o u yi y:e dêpwo kwo, Lóma tpémi y:oo dny:oo y:enê nmo. Njudas Kédiyót pi mê myomo, pini n:ii Yesu u kwódo ngê ghê wo.

Yesu ngê u dyépi y:a mê miyó p:aani p:aani u ngwo dy:ââ too

Mak 6:7-13; Luukî 9:1-6

⁵ Dini ghi n:ii ngê Yesu ngê u dyépi y:a mê miyó p:aani p:aani doo dyede dé, yi dpodo u dy:oo ye mwiyé a châpwo, yepê, Samédiya tpémi yi p:o p:o nangmê lê, kn:aa yéli ye myenangmê lê, ⁶ ngmênê Yisîléli tpémi ye p:aani p:aani dpî lee dmyeno. Yepê, Sipi w:uu woni knî y:oo yi y:enê pyu ntee dpo kuwo ngmê, u dnye daa nyêmi ngópu, kn:aa kn:aa dpî lee dmi, Yisîléli tpémi mye yinté dé, yi kada pini

ndêndê kêdê kuwo ngmê. Yepê, Yi yéli ye dmyinê lêpî. * ⁷ Yepê, Ye dmyinên:aa dêêpî, yipi, Dini ghi n:ii nmo t:âât:ââ, Chóó Lémi ngê chóó u ngwo ada a y:enê nmo, yi dini ghi daa kêmakêma a dyimêdyimê. ⁸ Yepê, Mbii pyu dpî pyi too, pini n:ii dê pw:oo knomomê, ghó moo t:ee yó, yélini yi p:uu too pee mbii leprîsi a t:a, dpî pyi too, n:ii knî y:e yi kmêna a wee, yi kmêna dpî ngm:ii kalê too. Yepê, Wêdêwêdêni nmye d:a kê, yi wêdêwêdê a ka dmy:oo pwila ngópu. Yepê, Kópuni anmyin:aa d:uud:uu dé, pi knî y:oo nmye kîngîn:aa pwila t:oo. ⁹ Yepê, Nmyi tpile nangmê núw:o, ndapî myenangmê núw:o. ¹⁰ Yepê, Nmyi péé nangmê núw:o, nmyi kiyé nangmê núw:o, nmyi nkuwo kpîdî myomoni nangmê núw:o, nmyi yi dópo dmi myomoni myenangmê núw:o. Yepê, Nté ndapî yi p:uu nuw:o ngê kêê nangê t:oo. Yepê, Yélini anmyin:aa ngêêpî dé, u nkwo adnyin:aa mbonombono nmyo, nmye adnyin:aa vwuwo. Yepê, Pi módó daa dpodo yédi, u dpodo u pywuu dpo ngee. *

¹¹ Yepê, P:aani p:aani pi miyó miyó dpî lee we. Yepê, P:aani n:ii pini n:ii dê d:uu taa knomomê, gha pi y:i ngmêdo pyw:ee y:e, p:uu dny:oo ya, u dí yi p:aani mîdny:oo a kuwokuwo. ¹² Pini n:ii dê n:ii u ngomo k:oo dpîmo koko knomomê, yi ngomo chóó ka ala kópu dny:oo tpapê, Mw:ââkó, Chóó Lémi ngê nyoo knî yi k:ii a ngee nmyine. ¹³ Yepê, Yi ngomo chóó ngê yi pini dê yi wépi dê adî pwapî dê, ye kópuni mwiyé u kwo adpî tpapê, yi kópu ye modo diyé we. Yepê, Yi ngomo chóó ngê u yi adî kwo, Chóó Lémi ngê a ngee nmîne, ye wa ngee té. ¹⁴ Yepê, Pini n:ii dê p:aani n:ii adpîn:aa taataa, n:ii mupwoknî ye amyedpîn:aa taataa, yi yéli y:oo yi

yi dê y:e daachoo kwo knomômê, yepê, yi dnye dê daachoo nyêmî knomômê, ye yi pini dê y:oo yi yéli dny:oo a kuwokuwo, yi p:aani u têpê yi yi yodo p:uu dny:oo vyavya. Yepê, Yi yéli y:oo ala kópu u ngwo wa a w:ee ngmê, awo, Yinê ye dp:oo Nju tpémi, dp:oo Chóó Lémi u yoo. * ¹⁵ Yepê, Ndê kópu nmye ngmên:aa tpaépê, Wéni n:ii ngê Chóó Lémi ngê Sodom p:aani dê Kîmoda a pw:oo doo, dnyinté a kpada too. Yepê, P:aani n:ii tpémi y:oo adnya a mb:iimb:ii nmyo, kuwókuwó wéni ngê Chóó Lémi ngê dnyinté daawa kpada té. *

Yesu u dyépi knî ye u ngwo doo danêmbum, yi kpadakpada p:uu

Mak 13:9-13; Luukî 21:12-17

¹⁶ Yesu ngê u dyépi knî ye yepê, Dpodo têdê n:aa dyede nmyo. Yepê, Y:ee tímêlyu yi vy:o kêmkêm tp:oo w:uu ntee tpile ngê anmyi pyaa dmi. Yepê, Nuw:o mbêmê dmyinên:aa dpodo, yoo mb:aa ngê dmyinên:aa kwo. Yepê, Pi knî y:oo nmyi kpadakpada u nt:u kópu nmyi p:uu kîdangmê pyw:ee ngmê.

* ¹⁷ Yepê, Mb:aamb:aa ngê nmye dmyina a vyuwo. Yepê, Dye ghi knî ngmê ngê pi dono knî y:oo u yi y:e adî kwo, Nê u yoo nmî chedê. Yepê, Yi ngwo dono a l:êê dîy:o nmye adnyin:aa d:uud:uu. Yepê, Ngêpê ngomo knî yi y:enê pyu knî y:oo adnyin:aa mgîmîmgîmî nmyo, adnyin:aa kóté kîgha nmyo, u nkwo adnyin:aa kpakakpaka nmyo.

¹⁸ Yepê, A l:êê dîy:o king knî y:oo, kada pini knî y:oo amyidnyin:aa kóté kîgha nmyo. Yepê, A p:uu ye anmyin:aa danê, yélini daa Nju tpémi, a p:uu ye amyenmyin:aa danê. * ¹⁹ Yepê, Dini ghi n:ii ngê adnyin:aa mgîmîmgîmî nmyo, kópuni ye anmyin:aa tpaépê dé, yi p:uu

nuw:o ngê kêê nangê t:oo. Yepê, Dini ghi n:ii ngê adnyin:aa kóté kîgha nmyo, kópuni ye anmyin:aa tpaépê dé, yi ngwo anmyin:aa a pyw:êmi dé. ²⁰ Yepê, Daa nmyi chóó nmyi kópu ayinmyin:aa tpaépê dé, ngmênê nmyi Mî u Ghê Dmi u komo ayinmyin:aa kapî. *

²¹ Yepê, Dini ghi n:ii ngê a yoo adnyi vyee dé, pi knî y:oo yi chóó yi mbwó yoo wa ch:ee t:oo, mââ knî y:oo yinté yi tp:ee yoo amye ch:ee t:oo, pi knî y:oo yinté yi chóó yi pye mî yoo amye ch:ee t:oo, kada pini knî y:oo wamye vya t:oo. ²² Yepê, A l:êê dîy:o pi yintómu knî ye wanmy:uu diya dmi, ngmênê yi dono vyîmî têdê daanmyinê mb:ii nê, ye mu dini ghi ngê wanî ngee nmyo, a kêê k:oo anmy:uu ghê dmi. * ²³ Yepê, P:aani n:ii adnyi vyee nmyo, yi p:aani dmyina a kuwokuwo, kn:aa p:aani mêdmyinê mbêpêmbêpê. Yepê, Ndê kópu nmye ngmên:aa tpaépê, Yisîléli tpémi yi vy:o p:aani p:aani nmyi dpodo ghêlî k:ii daanmyinê kéli ngmê, u ngwo nmye amênê diyé.

²⁴ Yepê, Ndiye pyu u pi ndîi, yélini p:uu a ndiye nyédi, yi pi dmi têdê, myenté kada pini u pi ndîi, u dpodo pyu yoo yi pi dmi têdê. *

²⁵ Yepê, N:ii yoo yi kada pini u nt:anê dpî yaa dmi, yi yéli yi gha dmi mb:aamb:aa ngê dny:oo ya. Yepê, Setan u pi a pyimo t:ee ngópu, nmyi pi dmi dnyinté daawa dyênê ngmê.

Yesu pi ka nkîngê p:uu u ngwo ye doo danêmbum

Luukî 12:2-9

²⁶ Yesu ngê yepê, Pi knî ye nkîngê ngê kêê nangên:aa t:oo. Yepê, Ala ndêndê kópu nmyi lama ka tóó, tumu kópu yintómu dîyo wa a pywáli dmi, ngmee u kópu dyuu

* **10:14:** Dpodo 13:51; 18:6 * **10:15:** Gen 18:20–19:28; 2 Pita 2:6; Njuda 1:7 * **10:16:** Njon 10:12; Dpodo 20:29 * **10:18:** Dpodo 25:23 * **10:20:** Njon 14:26 * **10:22:** Mát 24:9,13; Njon 15:18-21 * **10:24:** Njon 13:16 * **10:26:** Mak 4:22

wamyedo pywálí dmi. * ²⁷ Yepê, Yi kópu u l:êê díy:o tumu kópuni mgídí vy:o nmye n:aa tpaépê té, díyo pi kní ye w:êêní dp:uu vyi too. Yepê, Tumu kópuni kwayi ngê nmye n:aa tpaépê too, díyo naa tédê tââ dp:uu vyi too. ²⁸ Yepê, Pi kní ye namê nkíngê. Yepê, A l:êê díy:o wa vya nmyomomê, am:ii pw:oo dmi, ye ló kópu nmye m:uu wa d:uu ngmê. Yepê, Doo u ntââ, nmyi ghê ndêndê daawa vya ngmê. Yepê, Ye anmyi nkíngê knomomê, a wépi u ngwo anmyi pwaa ngmê, ye Chóó Lémi ngê nmyi wépi dmi u nkwo wa puwâ, ndiya wa kée nmyo. Yepê, Chóó Lémi p:ee vyílo, u kwo yidmyinê nkíngê. * ²⁹ Yepê, Mtyímwe daa ndíí níméni tp:oo, kní ngmêdê pw:oo knomomê, nmyinê nmye k:omo tpile, ngmênê Chóó Lémi ye wunê vyuwo yédi, doo u lama daangmêwa pw:onu. ³⁰⁻³¹ Yepê, Nmye myewunê vyuwo yédi, dp:ee mtyímwe ntee yéli, dnyinté nmye dédê vyuwo. Yepê, Nmyo yintómu u lama nmye pyede, nmyi mbêmê mbêmê mbodo gh:aa ntémwi a kwo, u lama mye too, doo u lama daangmêwa a ghay. Yepê, D:ud:umbiy:e pi ka namê nkíngê. * ³² Yepê, Pini n:ii ngê pi kní ye daawa a wópu nê, yewo, Nyââ, ye pini p:uu n:aa dpodo, ye kuwókuwó wéni ngê M:aa ngíma yi pini u nkwo daanímo wópu, a kêê k:oo wan:uu kââ. ³³ Yepê, N:ii ngê pi kní yi ngíma wa a wópu nê, yewo, Ye pini p:uu dínê dpodo, ye kuwókuwó wéni ngê M:aa ngíma yi pini u nkwo wanímo wópu, a kêê k:oo daan:uu kââ. *

Yesu yoo chámêchámê p:uu u ngwo doo danêmbum

Luukí 12:51-53; 14:26-27

³⁴ Yesu ye póó wo, yepê, Nmyinê nmye yoo kââdikââdí u l:êê díy:o dyámê mbêmê nê loo, apii? Yepê,

Ngmênê kêle, daa yoo kââdikââdí u l:êê díy:o nê loo, nê, Yoo n:uu chámê. ³⁵ Yepê, Yi kópu u l:êê díy:o yoo woni a yoo vy:o wa ghê dmi, woni kní y:oo a wépi wa pwaa ngmê. Yepê, Yi ngwo mââ u mî k:ii dnyinté noko adpî ya, pyââ u pye k:ii dnyinté noko adpî ya, u n:ââ k:ii dnyinté noko amyidu ya. ³⁶ Yepê, Daa kn:aa yéli yi mo ye wanmy:uu diya dmi, ngmênê nmyi chóó nmyi yoo kní ye wanmy:uu diya dmi.

³⁷ Yepê, N:ii nódo u pye mî yi nuu ghi dê d:ud:umbiy:e nódo adpî ya, a nuu ghi nódo pee tp:oo adí ya, yi pini amí dípî, a kêê k:oo daamí ghê. Yepê, N:ii nódo tp:oo módó tp:oo mââ yoo yi nuu ghi dmi ndêndê ngê nódo adí ya, a nuu ghi pee tp:oo nódo adí ya, yi pini amye dípî, a kêê k:oo daamí ghê. ³⁸ Yepê, N:ii ngê a l:êê díy:o dono daawa a vy:u, a l:êê díy:o myedaawa pw:onu, yepê, yi pini wa dípî, a kêê k:oo daamí ghê. * ³⁹ Yepê, Pini n:ii u ghê p:uu adí nuw:o, awo, Kíngê vya nê, u ngwo wa kede, a yoo vy:o daawa ghê, yepê, yi pini ndêndê ngê wa pw:onu, ndê ngê amí ma. Yepê, Pini n:ii a l:êê díy:o wa pw:onu, yi pini amêdê pyidu, ghê kamí u ngwo wa a pyw:oo, mb:aamb:aa ngê adín:aa ya.

Yesu u yoo kní ye vyuwo p:uu u ngwo ye doo danêmbum

Mak 9:37,41; Luukí 9:48; Njon 13:20

⁴⁰ Yesu ngê yepê, N:ii nmye ada a vyuwo, ye a ka amyeda a vyuwo, amyedê cháâchââ nê, n:ii ngê a dy:ââ noo amyedê cháâchââ. *

⁴¹ Yepê, Dini ghi n:ii ngê M:aa ngê u komo kapî pyu kní ye yi pywuu dmi wa y:oo, yi ngwo n:ii yoo yi yéli ye mwiye dnyimo a vyuwo, yi pywuu dmi yinté amyedê ngee ngmê. Yepê, Myenté, dini ghi n:ii

* **10:28:** Njems 4:12 * **10:30-31:** Mát 6:26 * **10:33:** Mak 8:38; 2 Tim 2:12 * **10:38:** Mát 16:24-25; Mak 8:34-35; Luukí 9:23-24; 17:33; Njon 12:25 * **10:40:** Mak 9:37; Luukí 10:16; Njon 13:20; Nkal 4:14

ngê M:aa ngê a yoo mb:aa knî ye yi dpodo u pywuu dmi ye wa y:oo, yi ngwo n:iî yoo ye mwiyé adnya a vyuwo, yi pywuu dmi yinté amyedê ngee ngmê. ⁴² Yepê, K:omo tpile nmyi pi dmi daa ndîî dé, ngmênê n:iî ngê a l:êê dîy:o wa ngee nmyo, kópu mb:aa yi pini ngê ngmanî d:uu. Yepê, Mbwaa knî nmye angma a kê, k:omo tpile daa tpile ndîî nmye ayedê kê, ngmênê kópu mb:aa ndêndê ngê yi pini ngê ngmanî d:uu. *

11

Njon Baptist ngê pi miyó Yesu ka u ngwo dy:ââ doo

Luukî 7:18-35

¹ Dini ghi n:iî ngê Yesu ngê u dyépi y:a mê miyó knî ye u dy:oo a kéli ngê, wod:oo p:aani p:aani dy:ââ too. Yi kuwó kada myedê y:ângo, p:aani p:aani pi knî ye myedoon:aa dêêpi.

² Yi ngwo Njon Baptist mbwa k:oo doo kwo, kópuni Yesu Kédisu ngê doo d:uud:uu dé, yi pi dmi y:i nyongo, wod:oo p:uu ndiye pyu miyó dê ye mbwolo, nmî Lémi ka dy:ââ doo, ³ yepê, U kwo dpî póo cho, kwipi, Pini n:iî nmo t:âât:ââ, mumdoo nyi vyîlo ó kn:aa pini yuno t:âât:ââ? Yi pini dê Yesu ka yi lee knopwo, yi kópu p:uu u kwo póo knopwo. * ⁴ Yesu ngê yepê, Kópuni dpî m:uu t:oo, kópuni dpî ny:ee t:oo, yi kópu yilî Njon ka dpumo nté too. Yepê, U kwo dp:uu vyi nyoo, kwipi, Kópuni yilî Yisaya ngê wunê a d:êê too, nê ngê ka ntiyentiye té. ⁵ Kwipi, Yélini dêdnyimo vyuwo, yélini mēka y:enê ngmê. Kwipi, Yélini dêdnyimo m:iî, mēka paa té. Kwipi, Yélini yi p:uu too pee mbii doo ya, kîmaa pyi té. Kwipi, Yélini ngwene pwââ dé, dnye mēka nyêmi ngmê. Kwipi, Yélini pw:oo dniye, mēkiyedê pyidupyidu té. Kwipi, Ngópuch:anê

knî y:oo Kópu Mb:aa a nyêmi ngmê.

* ⁶ Kwipi, Pini n:iî ngê a wépi daawa a puwâ, mb:aamb:aa wa a pyw:oo.

⁷ Dini ghi n:iî ngê Njon ka mê diyé knopwo, Yesu pi knî ye Njon p:uu doo danêmbum, yepê, Dini ghi n:iî ngê Njon w:amî mbêmi modoo a dpodo, lukwe u pyinê y:i nmyi ngm:êê ngópu? Yepê, Mumdoos u yi nmye doo kwo, Nmîn:aa yópu u dnye nyêmi? Yepê, Kêlé. ⁸ Yepê, Lukwe u pyinê y:i nmyi ngm:êê ngópu? Yepê, Pini n:iî u kpîdî mb:aa dé u pyinê nmyi ngm:êê ngópu? Yepê, Kêlé. Yepê, Pini n:iî u kpîdî mb:aa dé, w:amî mbêmi daa dpodo yédi, yi pini king p:uu a ya yédi, ngomo mb:aa k:oo a kwo yédi. ⁹ Yepê, A ka vyi yó. Yepê, Lónté pini u pyinê y:i nmyi ngm:êê ngópu? Yepê, Chóó Lémi u komo kapî pyu ngmê, apiî? Yepê, Nyââ, yi pini yi vyîlo, ngmênê Chóó Lémi u komo kapî pyu yintómu mēde kuwo too, yi pwo pini ngê mê too. ¹⁰ Yepê, Dini ghi n:iî ngê Chóó Lémi ngê ala kópu a ka a vyu, u komo kapî pyu ngmê ngê yi ngwo a d:êê ngê, apê,

A kópu y:ey:ee pyu ngada wani kââ,

māa yinê amînê yé. *

¹¹ Yesu ngê yepê, Njon ngê a maa a yó, yoo mbwee yi pwo pini ngê u ngwo pyodo, ngmênê n:iî yoo a yoo kamî vy:oo wa ghê dmi, Njon amêde kuwo ngmê, u pwo pini ngê amê pyaa dmi.

¹² Yepê, Dêêpi kópuni Mósisi ngê a d:êê too, kópuni Chóó Lémi u komo kapî pyu knî y:oo myedê d:êê tumo, dye ghi daadîi nmyi kada pini knî y:oo yi kópu dyuu nmye dnya a tpapê dé, nmye myednya a tpiye dé. Yepê, Yi chóó yi dêêpi kópu dyuu nmye myednye tpapê dé, ngmênê yi dêêpi kópu dyuu yi cháâcháâ nmye doo u nt:ââ

ngê dpîmo pyodopyodo, u nkwo dnyimo kéké nmyo, nmyi yoo kuwa dnyimo kapî nmyo. Yepê, Ngmênê Njon Baptist ngê kópu kamî kn:ââ ngmê chópu. Yepê, Ala ngwo nmyenîmo, Nmyi dono a kuwo tóó, Chóó Lémi kóó k:oo ghê dmyeno. Yepê, Pi knî y:oo yi dono u nkwo wunê kuwokuwo tumo, a kadakada nyédi, apu, Chóó Lémi kóó k:oo nmî kee dmi. ¹³ Yepê, Chóó Lémi u puku yedê ghi yintómu nmî dye ghi p:uu kópu ka pyede. Yepê, Njon Baptist ngê yi kópu yilî yi ntiyentiye kn:ââ yinê a chópu. ¹⁴⁻¹⁵ Yepê, Nmyinê nmye n:ii ngê Chóó Lémi u komo ló dini dpîmo a kapî, Ilacha, yi pini mwiyé wa a diyé, kópu ndîi angmê d:uu, Chóó Lémi u Pi Ndéndê u maa yinê wa yé, yed:oo u ngwo wa t:aa. Yepê, Dp:ee ngópu dé, ala kópu ny:ee yó, p:uu dmyinê nuw:o. Yepê, Njon Ilacha ntee pini ngê kédê pyódu, a maa wunê kédê yé. *

¹⁶ Yepê, Lukwe dîy:o nmyi kada pini knî y:oo Njon u wépi pwaa ngópu, a wépi myaa pwaa ngmê. Yepê, Nganê pyu yoo. Yepê, Yi p:uu n:aa mgongo. Yepê, Tp:ee ngmê ngê u mbwó knî ye wa vyi, ¹⁷ yewo, Tpile we a nté koo, u kwo wa nganê mbê dmi. Yepê, Ala kópu u nkwo ye wa vyi, yewo, Pi ntóó kmênêkmênê a nté koo, yi kópu u wépi u kwo amye pwaa ngmê. Yepê, Nganê pyu yoo. ¹⁸ Yepê, Nmyi kada pini yoo mye yinté yéli, nganê pyu yoo. Yepê, K:omo tpile Njon Baptist ngê nté dpîmo kpîpîkpîpî, wain myedêdpîmo ndanî, Chóó Lémi u kópu dyuu ye dpîmo tpapê, ngmênê u wépi pwaa ngópu, ala kópu p:uu vyi ngópu, apê, Kmêna u ngwo ngma kwo, kédê ghêti. *

* **11:14-15:** Mát 17:10-13; Mal 4:5 * **11:18:** Mát 3:4 * **11:19:** Mát 9:14; Luukí 15:1-2
* **11:23:** Gen 19:24-28; Njuda 1:7

a p:uu dpî vyi ngmê, dpó, Nkéli ñuknwe nmye yila, mye nkéli mb-waa ndanî pyu ndîi. Dpo, Tákisi ngêêpî pyu yoo pi dono yoo yi pyipe. Yepê, Njon u wépi kédê pwaa ngmê, a wépi kîmyaa pwaa ngmê. Yepê, Ló kópu u yi y:e m:uu a kwo. Yepê, Ngmênê n:ii Chóó Lémi u nuw:o mbêmê a dpodo yédi, u dpodo nt:u dpî kaalî, pi knî y:oo u ngwo pèdê w:ee y:e, yi pini Chóó Lémi u dpodo pyu ngmê. *

Yesu wépi dnyangê pyu yoo yi kpadakpada p:uu u ngwo doo danêmbum

Luukí 10:13-15

²⁰ N:ii knî y:oo Yesu u wépi pwaa ngópu, yi ngwo Yesu yi p:uu doo danê, mu kópu u dîy:o k:omo tpile mbwudu yi ngópu yilî dpîmo chap, ngmênê u wépi pwaa ngópu, yi dono yilî daa kée tumo. ²¹ Yesu ngê pi knî ye yepê, Kódasin tpémi dny:oo nkíngê, Mbetísaida tpémi myedny:oo nkíngê. Yepê, K:omo tpile mbwudu yi ngópu yilî nî chópu, ngmênê yi dono doongê kée tumo. Yepê, Taiya p:aani dê Saidon tpémi yi ngópu yintoo mbwudu w:aangmê chópu, ye k:omo tpile daa Nju tpémi, ngmênê yi dono yilî lîmîlîmî ngê pî kée tumo, yi mbodo dmi pèdê ny:ii ngópu, tpée kópu myepî vyi ngópu. ²² Yepê, Kuwókuwó wéni ngê Chóó Lémi ngê dnyinté wa kpada té, ngmênê Kódasin p:aani dê Mbetísaida tpémi dnyinté daawa kpada té. ²³ Yepê, Kîpêênnyêm tpémi myedny:oo nkíngê. Yepê, Yi chóó yi pi dmi mbóó p:uu a knîmî t:oo, ngmênê yi kpadakpada tédê wa lee dmi. Yepê, Kópu ndîi n:ii Kîpêênnyêm tpémi yi ngópu nî d:uu too, Sodom tpémi yi ngópu w:aangmê d:uu ngê, ye yi dono yilî lîmîlîmî ngê pî kée tumo, Chóó Lémi ngê yi p:aa daapédê pw:oo ngê,

awêde pê tooó. * ²⁴ Yepê, Ndê kópu nmye ngmên:aa tpaê, Wéni n:ii ngê Chóó Lémi ngê Sodom a pw:oo ngê, dnyinté a kpada too. Yepê, Kuwókuwó wéni ngê Kîpêênnyem tpémi dnyinté daawa kpada té. *

Yesu ngê u Mî u ngwo doo chaa kîgha

Luukî 10:21-22

²⁵ Yi dîni ghi ngê Yesu ngê u Mî ka kwo, M:aa. Kwo, Nyi mbóó dyámê yi kada pini ndêndê. Kwo, Nîné chaa kîgha ngi, mu kópu u dîy:o kópuni dyuu a ka nyiné kpo, nyi ngmo too. Kwo, Ndiye pyu ndîi knî y:oo dêpê w:ee tumo, ngmênê yélini yi pi dmi daa ndîi, y:ooda w:ee t:oo. * ²⁶ Kwo, Ñyóó nuw:o u pono nye vyápê.

²⁷ Yesu ngê pi knî ye yepê, Kópu yilî n:ii n:aa tpaê too, M:aa ngê yinê a ka dpo vyî té. Yepê, Pi ngmê u lama daa tooó, Nê lónté pini, M:aa u lama u mo a tooó. Yepê, Pi ngmê u lama daa tooó, M:aa lónté pini, a mo a lama a tooó. Yepê, N:ii ka M:aa mb:aamb:aa ngê anê kema, yi pini u lama M:aa ndêndê ngê adî ya. *

²⁸ Yepê, Dêêpî kópu yilî yi cháâcháâ dpodo ndîi ngê nmye dê pyaa knomomê, ye a yoo vy:o ghê dmyeno, vyilêvyilê ngê n:aa pyépi nmyo. ²⁹ Yepê, A yoo vy:o ghê dmyeno, a p:uu dmyinê ndiye, a dnye ny:ee yó, mu kópu u dîy:o nê pi ka vyuwu pyu, d:aa lémilémi pyu. Yepê, Ya mb:aa u ngwo anmyinê pyw:ee ngmê. ³⁰ Yepê, A kópu dyuu nyémî dpodo ndîi ngê nmye daawa pyódu, a p:uu dpodo vyilêvyilê ngê nmye adî ya. *

12

Yesu ngê lîme wo p:uu kópuni vvyu Mak 2:23-28; Luukî 6:1-5

¹ Yi wiki knî yi k:oo lîme wo ngmê ngê Yesu p:uu ndiye pyu knî yi k:ii

witi yâpwo tédê dnyen:aa paa. P:uu ndiye pyu knî ye dómu kele, wod:oo witi w:uu mtyé dnya a ngêêpî dé, yi kêê yedê dnye vyuw:avyuw:a dé, too dnye wupî dé, w:uu u nkwo dnye pîpî dé. Daa dpodo ndîi yidnye dódó, ngmênê Pádisi knî y:oo yi m:uu tumo, noko yepê, Lukwe dîy:o nmî lîme wo ngê a dpodo té. * ² Pádisi knî y:oo Yesu ka kwo, Lukwe dîy:o m:uu ndiye pyu yoo nmî lîme wo ngê a dpodo té?

³ Yesu ngê yepê, Dini ghi n:ii ngê Dépîdi u yoo knî yi k:ii mudnya a dómudómu, kópuni yi ngwo a d:uu ngópu, angénté, yi kópu dp:eengê kp:aa ngópu? * ⁴ Yepê, Dini ghi n:ii ngê Dépîdi ngê Sóól a kuwo ngê, u yoo knî yi k:ii mbêpê dnye, nté daa nuw:o ngópu. Yepê, Dómu ngê pî ngee too, wod:oo Dépîdi Chóó Lémi u wónu ngomo k:oo kee wo, yâpwo mbîdédi knî ngma a ngêêdî, u lede knî yi k:ii ma tumo. Yepê, Yinté mbîdédi kpêê yiyé pyu knî y:oo y:oo dnyimo pîpî dé, doo u ntââ kn:aa pini ngê daapî ma too. Yepê, Ngmênê Dépîdi ka pi ngê yey ngê kêê dêpê t:ango, mu kópu u dîy:o Chóó Lémi ngê a ngmîdi ngê, king ngê a pyódu ngê. Yepê, My:aanté, yepê, Chóó Lémi ngê myedê ngmîdi noo, nê u Pi Ndêndê. Yepê, U l:êê dîy:o nê u ntââ, lîme wo u dêêpî kópu dyuu nmye n:aa tpaê.

⁵ Yepê, Myenté, Chóó Lémi u ngomo u dêêpî kópu ndîi, lîme wo u dêêpî kópu tédê. Yepê, Nmyi lama ka tooó, lîme wo ngê kpêê yiyé pyu yoo Chóó Lémi u ngomo k:oo a dpodo nyédi. *

⁶ Yepê, Ndê kópu nmye ngmên:aa tpaê. Yepê, Pini n:ii nmyi vy:o a kwo, u pi ndîi, Chóó Lémi u ngomo u pi tédê. ⁷ Yepê, Chóó Lémi u kópu n:ii puku yedê a tooó, p:uu dmyinê nuw:o,

Tpile tp:oo nk:êênî a ka daa ndîi

* **11:24:** Mát 10:15; Luukî 10:12 * **11:25:** 1 Kódin 1:26-29 * **11:27:** Mát 28:18; Njon 1:18; 3:35 * **11:30:** 1 Njon 5:3 * **12:1:** Deut 23:25 * **12:3:** 1 Sam 21:1-6 * **12:5:** Num 28:9-10

kópu,

pi ka vyuwo yi ndîi kópu.

Yepê, Yi kópu wonmyinê w:ee ngópu, ye yoo módó daap:ee kéké tumo. ⁸ Yepê, Chóó Lémi ngê a ngmídi noo, nê u Pi Ndêndê. Yepê, U l:êê dîy:o nê u ntââ, lîme wo u dêêpî kópu dyuu nmye n:aa tpapê.

Yesu ngê kóó ntóó u ngwo pyi ngê
Mak 3:1-6; Luukî 6:6-11; 14:1-6

⁹ Yesu p:uu y:oo yi kêlî ghi a kuwo ngópu, mwada yi ngêpê ngomo ngmê k:oo mî kee dniye. ¹⁰ Yi ngomo k:oo pi ngmêdoo kwo, kóó ntóó. Pádisi yoo y:i myednye kwo, u yi y:e doo kwo, Yesu ngê kn:aadi te kópu nmî ngópu ngmê d:uu ngê, ye u ngwo p:oo ndyiko. Yi kópu u l:êê dîy:o Yesu ka póó dniye, kwo, Nmî dêêpî kópu dyuu angênté a kwo? Kwo, Lîme wo ngê pi ngmanyi pyi, ó doo u ntââ? ¹¹ Yesu u nkwo ye póó wo, yepê, Nmyi vy:o pini ngmê u sipi lîme wo ngê mgî pââ ndîi k:oo wa a ghîi knomomê, doo u ntââ chóó mēdaawa a kee, yepê, lukwe, lîme wo u l:êê dîy:o yi pini ngê yi sipi yi mgini k:oo wa a kuwo? Yepê, Kêle, daawa a kuwo, lîmîlîmî ngê amêdê pêêdî. ¹² Yepê, Kî kóó ntóó daa sipi ye kwo, pi ye kwo. Yepê, Nmî dêêpî kópu dyuu alanté ka kwo, u ntââ lîme wo ngê pi wanyi ngee. ¹³ Wod:oo Yesu ngê yi pini ka kwo, Ngêê kpêd:e ngi. Wod:oo yi pini ngê kóó kpêd:e ngê, yed:oo mb:aamb:aa ngê mē pyodo, woni ntee doo kwo, yinté mē pyodo. ¹⁴ Wod:oo Pádisi yoo pwii dniye, Yesu u vyee u dy:oo noko mîné chápwo ngópu.

Yesu Chóó Lémi u dpodo pyu mb:aa

¹⁵ Dini ghi n:ii ngê Yesu ngê u vyee u pi nyongo, p:uu ndiye pyu knî yi k:ii yi p:aani a kuwo ngópu, kn:aa mē lee dniye. Pi yilî knî y:oo myednye yâmu yâmu. Yesu ka mbii

pyu yilî n:ii núw:o tumo, yintómu pyi too. ¹⁶ Yi yéli ye kwódu ngê, yepê, Kópuni nmye dî d:uu, pi knî ye yuu nangên:aa y:oo. ¹⁷ Yi kópu ye kwódu ngê, Chóó Lémi u kópu n:ii Yisaya ngê wunê a d:êê ngê, u ngwo ntiye ngê. Yi kópu ala.

¹⁸ Ala a dpodo pyu mb:aa, pini n:ii nê ngmídi ngê. U nuu ghi a nódo ka tóó, a gha mb:aamb:aa ngê yinê a pyépi.

A ghê dmi u mênê wanî yé, yélini a yoo vy:o daa wee, yewo, Mb:aamb:aa ngê n:aa pyépi nmyo, yoo mb:aa yi vy:o wanî kaa nmyo. *

¹⁹ Kwopwepe pyu ngê daadîn:aa ya,

yoo vy:o myedaadîn:aa kââkââ. *

²⁰ Yoo kwolo ngmê dé daawa chedê té, ngmênê wa wáti té, n:ii dé yi kêlîmî tédê dé, amî kaa té, u dî, u yoo yintómu kamî ngê amî pyódu té.

²¹ Pi dyêêdî yintómu knî y:oo yi núw:o dmi p:uu wa kaa ngmê.

Yesu u pyimo Setan u pi u ngwo t:ee ngópu

Mak 3:20-30; Luukî 11:14-23

²² Pi knî y:oo Yesu ka pi ngmê núw:o ngópu. Yi pini ngê u kmêna ngmêdoo kwo, u l:êê dîy:o dnye dēpwo kîgha, yéli myedēpwo y:enê. Yesu ngê yi kmêna ngm:ii kwólu, yi pini ngê dnye u ngwo mē kwólu, yéli mē módu. * ²³ Yélini y:i doo kwo yi nyepēnyepê u kópu ngê pyodo, noko yepê, Pini n:ii Chóó Lémi ngê a ngmídi ngê, Dépídi ntee pini, apê kî vyílo. * ²⁴ Dini ghi n:ii ngê Pádisi knî y:oo ny:ee ngópu, pi knî ye yepê, Daa Dépídi ntee pini nmye yila, Setan ntee pini nmye

* 12:18: Mát 3:17; Is 42:1-4

* 12:19: 2 Tim 2:24

* 12:22: Tpyuu 20:2

* 12:23: Njon

yila, n:ii kmêna knî yi kada pini. Yepê, Setan u wêdêwêdê mbêmê kmêna yoo yinê a ngm:ii kîgha too.
²⁵ Kópuni dnye nuw:onuwo dé, yi kópu yilî Yesu ngê yi gha vy:o m:uu too, mgongo ye u ngwo ngmê kwólu, yepê, Yélini wee ngmidi u kwo a pyede, yoo wa chaa knomomê, numo p:uu adnyi l:êê knomomê, ye yi chóóchóó yi wee wa dyênê ngmê. Yepê, Myenté, p:aa ngmê ó mupwoknî ngmê, numo p:uu adnyi l:êê knomomê, ye yi chóóchóó yi pi dmi wamye dyênê ngmê.
²⁶ Yepê, Setan u yoo mye yinté. Yepê, Numo p:uu adnyi l:êê knomomê, ye angénté adnyi ya. Yepê, Dmye kn:aadi ngmê, daa Setan u wêdêwêdê mbêmê kmêna n:aa ngm:ii kîgha too.
²⁷ Yepê, Nmye ngínî póó. Yepê, Nmyi vy:o yéli y:oo n:uu u wêdêwêdê mbêmê kmêna a ngm:ii kîgha tumo? Yepê, Ala kópu nmye tpapê ngmê, N:ii ngê kmêna a ngm:ii kîgha too, yi pini ngê yi kada pini Setan u wêdêwêdê mbêmê a ngm:ii kîgha too. Yepê, Nmyi vy:o yéli y:oo yi kópu nmye wa wópu ngmê, nmyewo, K:omodanê kópu yila. Nmyewo, Chóó Lémi u wêdêwêdê mbêmê kmêna nmo ngm:ii kîgha too.
²⁸ Yepê, Chóó Lémi u Ghê Dmi u wêdêwêdê mbêmê kmêna ntênê n:aa ngm:ii kîgha too. Yepê, Yi kópu u l:êê dîy:o ala kópu nmyi lama choo ya, Chóó Lémi ngê u yoo daa kêmakêma chóó adî y:enê. Yepê, U yoo kuwa kîngî kaa nmyo.

²⁹ Yesu ngê mgongo ye ngmê kwólu, yepê, Tpileni l:âmo dy:ââ ngê dpî t:âmo té, u ngomo k:oo dpî km:êê té, doo u ntââ u ngomo k:oo daanyi kee, mēdaanyimo ngî té. Yepê, Ngmênê n:ii u wêdêwêdê ndîi, yi pini u ntââ, yi l:âmo dy:ââ dpî mgîmî, kóó yu dpî kudu té, u ngomo k:oo dpî kee, tpileni mwiyé a t:âmo too, tpile chóó knî ye yi tpile moo y:ee té. Yepê, Setan l:âmo dy:ââ ntee pini, u wêdêwêdê ndîi. Yepê, Ala

yéli yinê mgîmî ngê, n:ii knî y:e yi kmêna a wee. Yepê, Chóó Lémi u Ghê Dmi a mênê a tóó, u wêdêwêdê mbêmê Setan kóó yu dî kudu té, yélini y:e yi kmêna a wee, dpî pyi té, yi kmêna n:aa ngm:ii kîgha too. *

³⁰ Yepê, N:ii daa a pee pini, a p:uu a d:uu yédi. Yepê, A p:uu ndiye pyu knî yi k:ii nmo vuywó té. Yepê, N:ii ngê daa ngêêpî nmo, te nmo dpî ngm:ii kalé té.
³¹ Yepê, Ndê kópu nmye ngmên:aa tpapê, k:omo tpile pi knî y:oo ló dono kópu yilî a d:uud:uu t:oo, ló kópu dono Chóó Lémi p:uu ngmêdpî vyi ngmê, ngmênê Chóó Lémi ka yi yéli wa diyé dmi, ye Chóó Lémi ngê yi dono kópu yilî u kuwó wa kée té, ntââ ye mēdaawa a vy:u. Yepê, Ngmênê n:ii Chóó Lémi u Ghê Dmi u dpodo p:uu adî peede tpapê, Chóó Lémi ka yi pini daawa diyé, Chóó Lémi ngê ntââ u kwo wa a vy:u. *

³² Yepê, K:omo tpile nê Chóó Lémi u Pi Ndêndê, n:ii ngê daawa mya nê, a p:uu adî peede tpapê, u kuwó dini ghi ngê yi pini ngê yi dono kópu u kuwó amê kée knomomê, u ntââ Chóó Lémi ngê yi pini u dono u kuwó wa kée, mēdaawa a ngî, ngmênê n:ii Chóó Lémi u Ghê Dmi u dpodo p:uu adî peede tpapê, yi pini Chóó Lémi ka daawa diyé, Chóó Lémi ngê u dono yilî u kuwó daawa kée té.

*Nté kîgha u mgongo danêmbum
 Luukî 6:43-45*

³³ Yesu ngê Pádisi knî ye yepê, Chikini n:ii chóó dpî pyidu, lama daadî ya, mb:aamb:aa ó dono, nj:iinj:ii ó pwópwó. Yepê, Dini ghi n:ii ngê dpî dââ, kîgha anyi d:uu, u ngwo anyinê w:ee, anye, Kî chikini mb:aamb:aa, kîgha nj:iinj:ii dé. Yepê, Ngmênê kîgha pwópwó ngê adnyi ya knomomê, anye, Kî chikini dono, kîgha pwópwó dé.

³⁴ Yepê, Nmyo yoo dono, kópu mb:aa nmyi mênê daa tóó, doo u

* 12:29: 1 Njon 4:4 * 12:31: Hipilu 6:4-6

ntâa kópu mb:aa daangmanmyi vyi ngmê. Yepê, Kópuni ngê pi u gha dpo nt:ono, yi kópu vyílo ye tpaépê ngê. ³⁵ Yepê, N:ii mb:aamb:aa, kópu mb:aa knî y:oo u gha dpo nt:ee ngmê, kópu mb:aa ye tpaépê too. Yepê, N:ii dono, kópu dono knî y:oo u gha dpo nt:ee ngmê, kópu dono ye tpaépê too. ³⁶ Yepê, Ndê kópu nmye ngmên:aa tpaépê. Yepê, N:ii knî y:oo kópu dono daa yi nuw:o mbêmê a tpaépê tumo, kuwókuwó wéni ngê Chóó Lémi ngê vyílo yi kópu knî yi l:êê díy:o wa kóté kalé té, yi l:êê díy:o ye adí póó. ³⁷ Yepê, Kópuni yilî nmye tpaépê tumo, Chóó Lémi ngê yi l:êê díy:o wa kóté kalé nmyo. Yepê, Yi l:êê díy:o woni wa kpada té, woni daawa kpada té.

Pádisi knî y:oo Yesu u ngwo dnya a tókótókó

Mak 8:11-12; Luukî 11:24-32

³⁸ Pádisi yoo dêêpî pyu yoo yélini yi doo kwo, u yi y:e doo kwo, Yesu nmo tókó. Alanté dnye nuw:o, apê, Pini n:ii nmo t:âât:ââ kî pini wo vyílo, ye Chóó Lémi ngê u l:êê díy:o kópu ndîi ngmêpaa d:uu. Yi kópu u l:êê díy:o Yesu ka kwo, Mâawe, u yi nmo a kwo, Mbwudu nmî ngópu ngmê chépi. * ³⁹ Yesu ngê yepê, Nmyo yoo dono, Chóó Lémi dnyinté nmyi lama a tóó. Yepê, Yinté kópu nmyi ngópu daangmanî d:uu, ngmênê díyo kópu ndîi mu ngmîdi wanmyi m:uu ngmê. Yepê, Kópuni Chóó Lémi u komo kapî pyu Njóna ngê a pyodo, yinté kópu díyo a nga ngmêwa pyódu. ⁴⁰ Yepê, Njóna ngê te ndîi u mênê wo pyile ntee chedê ngê, pini n:ii Chóó Lémi u Pi Ndêndê, yinté wo pyile têpê u mênê wamye chedê. * ⁴¹ Yepê, Kuwókuwó wéni ngê, dini ghi n:ii ngê pi yintómu wa a pii dmi, Ninipe tpémi y:oo wa m:uu nmyo, nmyi pi dmi wa dyênê ngmê, wamye ndyíko nmyo, mu kópu u

díy:o dini ghi n:ii ngê Njóna u kópu dyuu ny:ee tumo, yi dono kópu yintómu yi kuwó kée tumo. Yepê, K:omo tpile Njóna dyámê mbêmê pi, ngmênê Ninipe tpémi y:oo u dnye ny:ee ngópu. Yepê, Nê Njóna u pwo pini, lukwe díy:o a dnye dp:ee nyêmî ngmê. * ⁴² Yepê, Myenté, yepê, kuwókuwó wéni ngê Sipa tpémi yi kwin ngê wamye ndyíko nmyo, mu kópu u díy:o kuughê a ndê wo, Solomon u gha kópu dyuu doon:aa ng:aang:aa dé. Yepê, K:omo tpile Solomon dyámê mbêmê pi, ngmênê Sipa tpémi yi kwin ngê châpu ngê. Yepê, Nê Solomon u pwo pini. Yepê, Lukwe díy:o dp:ee châachâa nê.

⁴³ Yepê, Dyimê pywuu nmye ngmênîné kuwo. Yepê, Dini ghi n:ii ngê nmyi vy:yo yéli y:oo pi ka u kmêna dpî ngm:ii kalé ngmê, yepê, yi kmêna wee dono u kwo wumê paambwi yédi, u yââyââ tédê ka wumê vyuwo yédi, dpo, Yi n:uu yââ. Yepê, U yââyââ tédê d:uwwodê pyw:ee knomomê, ⁴⁴ ye u nuw:o k:oo dpo, Kwéli nê ndê wo, yi mênê diyédiyé. Yepê, Dini ghi n:ii ngê dpo diyé, dpo, Ngomoni k:oo nê pwii wo, kamî ngê aténgê maa pyódu, tpile dono k:oo daa tóó, u y:enê pyu daa tóó. ⁴⁵ Yepê, Wod:oo dpî lê, u pyipe mê pyudu dpî nya, n:ii knî yi l:êê ghi dmi d:ud:umbiy:e dono. Yepê, Yi kmêna wáali knî yi ngomo k:oo a kwo nyédi. Yepê, Yi pini u ya d:ud:umbiy:e dono ngê dpî pyódu, wunê ntee dpîmo a ya, mēdaa yinté. Yepê, Nmyo nye yinté dé. Yepê, Mbwudu nmyi ngópu ngmanî chaa knomomê, ye nmyi too pee mbêmê nmyi l:êê ghi dmi wanmyi ngmêê t:oo, ngmênê nmyi gha dmi daanmyi ngmêê t:oo. Yepê, U kuwó dini ghi ngê, dononi nmyi mênê a tóó, d:ud:umbiy:e ndîi ngê wa pyódu. *

* **12:38:** Njon 6:30; 1 Kódin 1:22 * **12:40:** Njóna 1:17 * **12:41:** Njóna 3:5 * **12:45:** 2 Pita 2:20

Yesu u pye ghee knî y:oo Yesu u ngwo dnye nmy:uu

Mak 3:31-35; Luukî 8:19-21

⁴⁶ Dini ghi n:iî ngê Yesu pi knî ye ngomo k:oo doo danêmbum, u pye ghee knî yi ngwo taa dniye. Pi yilî ngê ye pyodo, doo u ntââ yi ngomo k:oo daapî kee dniye. Kuwa dnya a kwo, pi knî ye yepê, U kwo vyi yó, U yi nmo a kwo, U kwo nmo danêmbum té. ⁴⁷ Wod:oo pi ngmê ngê kwo, Mye ghee knî kuwa ka wee, nga danêmbum u yi y:e a kwo. ⁴⁸ Yesu ngê kwo, N:uu ngmê a pye? Kwo, N:uu dé ye a mbwó yoo? ⁴⁹ Wod:oo p:uu ndiye pyu yoo yi p:uu kóópyââ kââ, yepê, K:omo tpile niye ghee knî kuwa a wee, ngmêné a yoo njini ala ngomo k:oo a kwo. ⁵⁰ Yepê, N:iî knî y:oo M:aa u nuu u kópu knî ye d:uud:uu tumo, yi yéli yi niye ghee knî.

13

Witi nt:ene u mgongo danêmbum
Mak 4:1-9; Luukî 8:4-8

¹ Yi wéni ngê Yesu ngomo k:oo a pwii wo, Nkálili Kpéni Lêê u nkîgh:ê doon:aa ya. ² Pi dêpwo a ya, Yesu ka lee dniye. Yesu ka pi yilî ngê pyodo, apê, A pwo wa wó, wod:oo dinki k:oo wo wo, k:oo doon:aa ya, y:i doon:aa ndiye kîgha dé. Pi yilî yi kpéni lêê u nkîgh:ê dnyen:aa kwo, Yesu y:i dnyen:aa nga:ang:aa. ³ Ye doo mgongo danêmbum, kópu yilî yi nuwo y:i doon:aa kîgha.

Yesu ngê mgongo ye ngmê kwólu, yepê, ⁴ Pi ngmê witi w:uu nt:ene tédê loo, têpê mwiyé chó, witi w:uu y:i u nkwo doo dimi dé. Yepê, Witi w:uu woni dé maa p:uu mí dyimê dniye, ímê knî y:oo mí ma tumo. ⁵ Yepê, Witi w:uu woni dé t:aanî mbêmê mí dyimê dniye, têpê mdoo kwéli dêpwo ya. Yepê, Yi witi w:uu dé límîlímî ngê pii dniye, ⁶ ngmêné dini ghi n:iî ngê kâádî ndîi yi kee wo, wod:oo pw:oo

dniye, mu kópu u díy:o yi km:êê dmi têpê mênê yimi daa ghêpê dniye. ⁷ Yepê, Witi w:uu woni dé tpyé vy:o mí dyimê dniye, y:i mí pii dniye, tpyé ngê ma too. ⁸ Yepê, Witi w:uu woni dé têpê ghi mb:aa mbêmê mí dyimê dniye, y:i mí pii dniye, yi nt:u dmi mb:aamb:aa ngê kaa dniye, yepê, knî ngmê yi nkwodo w:uu yonoy:a kele, yepê, knî mu yi nkwodo wonoy:a kele, yepê, knî m:uu yi nkwodo pyoloy:a kele. ⁹ Yepê, Kópuni nmye dî vyi, yi kópu mb:aamb:aa ngê dmyiné nuw:ónuw:o.

Kópuni u díy:o Yesu ye doo mgongo

Mak 4:10-12; Luukî 8:9-10

¹⁰ U kuwó dini ghi ngê Yesu p:uu ndiye pyu yoo Yesu ka lee dniye, u kwo póó dniye, kwo, Dini ghi n:iî ngê pi knî ye nye danêmbum, lukwe díy:o ye nye mgongo? ¹¹ Yesu ngê yepê, Chóó Lémi kóó k:oo wowo, tumu kópu ngê doo ya. Yepê, Yi tumu kópu yilî nmye wanî tpapê dé, ngmêné kn:aa yéli ye nt:u p:uu daana a dêêdêê, ye anî mgongo.

* ¹² Yepê, N:iî ngê ngópu dê dpî kpêmî dê, Chóó Lémi u kópu dyuu mb:aamb:aa ngê dpî ny:oo, yi pini ngê Chóó Lémi u kópu knî m:uu dpo w:ee. Yepê, N:iî ngê ngópu dê d:uudpî kpêmî dê, yi pini u mênê Chóó Lémi u kópu dyuu d:uudpî kee dmi, yi pini ngê l:âmo dpo ngee té. ¹³ Yepê, Ye n:aa mgongo yédi, mu kópu u díy:o k:omo tpile dpî m:uu ngmê, d:uudpî mya ngmê, dpî ny:ee ngmê, myed:uudwóde w:ee ngmê. ¹⁴ Yepê, Chóó Lémi u kópu n:iî Yisaya ngê wunê a d:êê ngê, wu yéli y:oo ala ngwo ka ntiyentiye ngmê. Yepê, Chóó Lémi ngê Yisaya ka kwo, Pi knî ye ala kópu dpî vyi ngi, yipi,

U nyêmi ngê anmyi nyêmi,
mêdaanmya a wopwe,

U mumu ngê anmyi mumu,

* 13:11: 1 Kódin 4:1

mêdaanmyi y:enê.

¹⁵ Kwo, Yi kópu kî yéli ye dpî vyi ngi, mu kópu u dîy:o, yi ngwolo dmi my:oo a tóó, nkê kpeme a pyede, yi mbodo podo dé.

Wo daa yinté,
u mumu ngê pê mumu ngmê,
u nyêmi ngê pê nyêmi ngmê,
u wopwe ngê pêdê wopwe ngmê,
a ka pêdê diyé dmi,
pidî pyi té.

¹⁶ Yepê, Ngmênê dp:ee wunté yéli. Yepê, Chóó Lémi ngê nmyi ngwolo dmi a pywáli too, ntênê dmyi mya nê. Yepê, Chóó Lémi ngê nmyi ngópu dmi a kpêmî too, a kópu dyuu u ngwo nmye nyêmi tumo. ¹⁷ Yepê, Ndê kópu nmye ngmên:aa tpapê, Yélini y:oo Chóó Lémi u komo wunê dnyimo a kapî, yoo mb:aa mye yi k:ii, u yi y:e doo kwo, Nê u kópu yilî nmî ny:ee té, my:oo m:uu té, ngmênê daa m:uu tumo, myedaa ny:ee tumo, wunê a pw:oo dniye. *

Witi nt:ene u mgongo u nt:u kópu Mak 4:13-25; Luukî 8:11-15

¹⁸ Yesu ngê p:uu ndiye pyu knî ye yepê, Ala kópu ny:ee yó. Yepê, Witi nt:ene u mgongo danêmbum n:ii dî kwolo, u nt:u kópu alanté.

¹⁹ Yepê, Witi w:uu woni knî maa p:uu ntee dpî dyimê dmi, rímê knî y:oo ntee dpî ma t:oo, yepê, pi woni knî yinté dé, a kópu dyuu dpî ny:ee t:oo, d:uudwôdê w:ee t:oo, yi gha vy:o d:uudpî yé t:oo, pi dono ngê yi kópu dpî t:âmo té. ²⁰⁻²¹ Yepê, Witi w:uu woni knî t:aanî mbêmê ntee dpî dyimê dmi, w:uu dpî pii dmi, lîmî k:ii ngê moo pw:oo dmi, yepê, pi woni knî yinté dé, dini ghi n:ii ngê a kópu dyuu dpî ny:ee ngmê, yi gha dmi mb:aamb:aa ngê dpî pyódu, ngmênê yi kópu daa dye ghi daadii yi gha vy:o a ya yédi. Yepê, Dini ghi n:ii ngê kn:aa yéli y:oo a

kópu dyuu u l:êê dîy:o a yoo adnyi kpakakpaka dé, yepê, yi yéli y:oo lîmî k:ii wa kpîpî nê. * ²² Yepê, Witi woo woni knî tpyé ngê ntee dpî ma té, yepê, pi woni knî yinté dé, a kópu dyuu dpî ny:ee ngmê, ngmênê dyámê u tpile knî y:oo a kópu dyuu yinté dpî ma ngmê. Yepê, Yi yéli nté ndapî, tpile yilî yi p:uu a nuw:o nyédi, a p:uu daa nuw:o nyédi, yi gha vy:o a kópu dyuu nt:u d:uudpî kaalî. * ²³ Yepê, Witi woo woni knî tēpê mb:aa mbēmê yi nt:u dmi mb:aamb:aa ngê ntee dpî kaalî, yepê, pi woni knî yinté dé, a kópu ngê yi gha dmi dpî ntówo té, yi gha vy:o nt:u yinté mb:aamb:aa ngê dpî kaalî, woni knî yi mēnē yonoy:a dé, woni knî yi mēnē wonoy:a dé, woni knî yi mēnē pyoloy:a dé.

Witi yâpwo tēdê u dyede u mgongo danêmbum

²⁴ Yesu ngê pi knî ye yepê, Chóó Lémi u yoo ndéndê ntee adî kaakaa, yi kópu p:uu nmye n:aa mgongo. Yepê, Pi ngmê ngê u witi yâpwo tēdê ngmê yó, tēpê mwiye chó, witi w:uu y:i u nkwo doo dimi dé.

²⁵ Yepê, Mgídî vy:o dini ghi n:ii ngê pi yintómu doo dpî, pi dono ngma a loo, yi witi yâpwo tēdê kn:aa yini w:uu mē yilî dyíngo, wod:oo p:o mē diyé wo. ²⁶ Yepê, Yi yini witi nipi pii dniye, nipi mye kaa dniye, yi nt:u dmi kwodonkwodo mē kele.

²⁷ Yepê, Dpodo pyu knî y:oo yâpwo tēdê chóo ka kwo, Mââwe. Kwo, Nyâpwo tēdê witi u mo nyi ntówo. Kwo, Kî yini w:uu anyedê pwiye dmi? ²⁸ Yepê, Pi dono ngmê ngê yinê ntówo too. Yepê, U yi u ngwo a kwo, Nê ka dpodo ndîi ngê paa pyaa we. U kwo póo dniye, Kwo, U yi nga a kwo wu yini wanmîmo y:ee té? ²⁹ Yepê, Kêlé, nangê y:ee té. Yepê, Dini ghi n:ii ngê wu yini woo nmyinê paapaa t:oo, witi woo yi p:uu wa kaa dmi, amyenmyinê

* 13:17: 1 Pita 1:10-12 * 13:20-21: Kilosa 2:7 * 13:22: Luukî 12:16-21; 1 Tim 6:9-10,17

pêêdî t:oo. ³⁰ Yepê, Mudny:oo kwo. Yepê, Dini ghi n:ii ngê witi kpê wa kyopwo, a dpodo pyu knî ye wanî vyî, yenê, Wu yini woo mwiye dpo châpwo too, dmi dpî kê too, ndiya dpî kée too. Yenê, Witi woo kuwó dpo châpwo too, w:uu péé a ngomo k:oo dpo núw:o too. *

Kwee u mgongo danêmbum

Mak 4:30-32; Luukî 13:18-19

³¹⁻³² Yesu ngê pi knî ye mgongo m:uu kwólu, yepê, Kwee ntee dpî k:aa, Chóó Lémi u yoo yinté yilî ngê amî pyódu. Yepê, K:omo tpile kwee pii tp:oo daa ndîi ngê wunê kwo yédi, ngmênê dini ghi n:ii ngê yi nkwo do dpî kee, dpî tîpîtîpî mb:anê, pywâpê ye ya yédi.

Yis u mgongo danêmbum

Luukî 13:20-21

³³ Yesu ngê pi knî ye mgongo m:uu kwólu, yepê, Mbîdédi nk:êênî tédê pyâa ngê yis knî tp:oo dpo ngî, k:omo tpile kpo ndîi u mênê dpî yé, ngmênê u kuwó dini ghi ngê kpo yintómu dpî mbó.

Yesu pi knî ye u ngwo dpîmo mgongo, yi kópu u kn:ââ

Mak 4:33-34

³⁴ Yi kópu knî yi p:uu Yesu pi knî ye doo mgongo. Kópu módó ye daangmê vvu. Dye ghi yintómu ye dpîmo mgongo. ³⁵ Kópuni Chóó Lémi u komo kapî pyu ngmê ngê wunê a d:êê ngê, Yesu ngê u ngwo ntiye ngê. Yi kópu ala.

Pi knî ye anî mgongo.

Kópuni ye anî vyî té, ngmee u kópu dé,

Chóó Lémi ngê dini ghi n:ii ngê dyámê pê mwo a l:âmo ngê, yi ngwo a ngmo too.

Yâpwo tédê dyede u mgongo u kakêmé chámêchámê

³⁶ Dini ghi n:ii ngê Yesu ngê yoo a kuwo ngê, ngomo k:oo mê kee wo. P:uu ndiye pyu yoo u kuwó

ghê dniye, kwo, Yâpwo tédê dyede p:uu mgongoni ye chi kwolo, u nt:u lukwe? ³⁷ Yesu ngê yepê, A chóó nê yâpwo tédê chóó, ³⁸ a yâpwo tédê u nt:u kópu, dyámê pê. Yepê, Witi woo dé yi nt:u kópu, yélini a yoo vy:o a wee, wu yini woo dé yi nt:u kópu, mgîdî u yoo. *

³⁹ Yepê, Pi dono, n:ii ngê wu yini w:uu mî ntówo too, u pi Setan. Yepê, Wéni n:ii ngê witi kpê dpî kyopwo, u nt:u kópu kuwókuwó wéni. Yepê, Dpodo pyu yoo yi nt:u kópu enjel yoo. ⁴⁰ Dpodo pyu knî y:oo wu yini woo dmi ndiya ntee dpî kée t:oo, kuwókuwó wéni ngê yinté kópu angmê pyódu. *

⁴¹ Yepê, A enjel yoo dyámê wope wope yinté wanê dy:ââ té, yoo dono wa a ngî t:oo, ndiya wa kée t:oo. Yepê, N:ii knî y:oo u yi adî kwo, Nê u yoo nmi dyênê, yi yéli amydê ngî t:oo, ndiya amye kée t:oo. ⁴² Y:i adnyin:aa mbê, yi kpéngi ti dmi kekekele adnyin:aa paa. ⁴³ Yepê, Yi ngwo a yoo M:aa kóó k:oo wanî kââ. Yepê, Kââdî ntee a pil:apil:a yédi, mgîdî u mênê daa ya yédi, a yoo mye yinté, dyââpe yi p:uu daadîn:aa ya. *

Kópu mb:aa u pyw:êmi u mgongo danêmbum dê

⁴⁴ Yesu ngê yepê, Chóó Lémi kóó k:oo wowo, yi kópu ndîi kópu. Yepê, Dyámê mbêmê kópu yilî yintómu tédê kópu dé. Yepê, Yi kópu p:uu n:aa mgongo. Yepê, Pi ngmê, kn:aa pini u têtê ghi mbêmê doon:aa dpodo, nkól y:i ngmêmîné pyw:ângo. Yepê, U lama doo ya, nkól u pywuu pââ ndîi, yi têtê ghi u mênê knî m:uu ka kwo. Yepê, U gha d:ud:umbiy:e mb:aamb:aa ngê pyodo, apê, A tpile yilî yintómu mwo p:aa dé, pi knî ye y:ee too, u kwo pwila tumo, yi ndapî ngê yi têtê ghi u ngwo mî pwila ngê, nkól

* 13:30: Mát 3:12; Tpyuu 14:14-20

14:17-20 * 13:43: Tpyuu 14:14-16

* 13:38: Mát 25:31-46; 1 Kódin 3:9

* 13:40: Tpyuu

mê yilî y:i a pyw:ângo, u ndapî ndîi ngê u ngwo pyodo.

⁴⁵ Yepê, Yinté kópu m:uu ala. Yepê, Pi ngmê, moodo kpapê pi knî ye dpîmon:aa pywupwi dé, ndáápi knî y:oo u nkwo u kwo dnyimo pywupwi dé. ⁴⁶ Yepê, Dini ghi n:ii ngê moodo kpapê pââ ndîi ngma a pyw:ângo, u gha d:ud:umbiy:e mb:aamb:aa ngê pyodo, apê, A tpile yilî yintómu mwo p:aa dé, pi knî ye y:ee too, u kwo pwila tumo, yi ndapî ngê yi moodo kpapê pââ ndîi u ngwo pwila ngê.

Pwoo u dyimê pywuu

⁴⁷ Yesu ngê yepê, Chóó Lémi kóó k:oo wowo p:uu dyimê pywuu nmye ngmênîné kuwo. Yepê, Vyuwó tédê pwoo k:oo te dyêédî daa ngmîdi dpo ghîi. ⁴⁸ Yepê, Pi knî y:oo te mb:aa a myeme tumo, n:ii mb:aamb:aa dé nee k:oo dpî ché t:oo, n:ii dono dé dpî kée t:oo. ⁴⁹ Yepê, Kuwókuwó wéni ngê mye yinté kópu ayi pyódu, enjel knî y:oo yoo yinté amî mya ngmê, n:ii mb:aamb:aa dé Chóó Lémi kóó k:oo wa kaa t:oo, ⁵⁰ n:ii dono dé ndiya wa kée t:oo. Yepê, Yi adnyin:aa mbê, yi kpéngi ti dmi kelekele adnyin:aa paa.

Yesu ngê kópu mbwee kópu kamî yi p:uu kópuni vyyu

⁵¹ Yesu p:uu ndiye pyu knî ye póó wo, yepê, Yi kópu yilî dmyinê w:ee t:oo? Kwo, Nyââ. ⁵² Yepê, N:ii u lama Chóó Lémi u kópu dyuu mbwee mb:aamb:aa ngê a kwo, a yoo vy:oo myoo ghê, a p:uu a ndiye yédi, yi pini u ndiye tédê miyó. Yepê, Yoo yi wátiwáti tédê kópu mbwee dpo ngî té, pi knî ye dpî vyi té, kópu kamî myedo ngî té, pi knî ye myoo vyi té. Yepê, Kópu dyuu mb:aa yila, tpileni u pywuu ndîi, mye yinté kópu dyuu.

Yesu u ngwo mb:ii ngópu, Nasalet Mak 6:1-6; Luukî 4:16-30

⁵³ Dini ghi n:ii ngê Yesu ngê pi knî ye mgongo a kéli ngê, yi p:aani a kuwo ngê, ⁵⁴ p:aani n:ii a kaa wo y:i mê diyé wo, Nasalet. Yi pi knî ye ngêpê ngomo k:oo doon:aa dêêpî. Dêêpî kópuni ye vyi too, yi nyepênyepê u kópu ngê pyaa dniye, noko yepê, Kí kópu yilî anyi wunê ng:êênî té? Noko yepê, Mum-doo mbwudu yilî mye chapî ngê? ⁵⁵ Noko yepê, Kí daa pi ngmê. Noko yepê, Ngomo wuwó pyu tp:oo, u pye u pi Méli, Njems Njósép Saimon Njudas yi mbwó. ⁵⁶ Noko yepê, U tîdê yoo yintómu al:ii ka pyede. Noko yepê, Yi kópu yilî anyi m:iwunê ng:êênî? ⁵⁷ Yi kópu u l:êê díy:o Yesu mb:ii ngópu. Yesu ngê yepê, Chóó Lémi u komo kapî pyu kn:aa p:aani dp:uu chapu ngmê, ngmênê u p:o tpémi y:oo d:uudpî chapu ngmê, ngmênêni knî y:oo myed:uudpî chapu ngmê. ⁵⁸ Yesu ngê mbwudu yilî y:i daa chópú, mu kópu u díy:o u kwo dèdnye kélîmî.

14

Antipas Helodi ngê Njon Baptist u ngwo vyâ

Mak 6:14-29; Luukî 9:7-9

¹ Yi dini ghi ngê Nkálili tpémi yi king ngê Yesu u pi yi nyongo. Yi king u pi Antipas Helodi. ² Dini ghi n:ii ngê Yesu p:uu kópu dyuu yi nyongo, u dpodo pyu knî ye yepê, Na a ka Njon Baptist méyedê pyidu. Yepê, Yi kópu u l:êê díy:o mbwudu yilî a chapî ngê. Yi kópu ye vyyu, mu kópu u díy:o Njon Baptist mbwámê mwiye a chapwo, u nuw:onuw:o u kópu ngê u ngwo pyodo. Yi danêmbum ala. ³⁻⁴ Mwiyémmwiyé, Antipas Helodi ngê u mbwó Pilipi u kpâm t:âmo ngê, yi pyópu u pi Helodiyas. Yi kópu Njon ngê Antipas ka dpîmo kwódukwódu. Yi kwódu yé u l:êê díy:o Antipas ngê Njon mbwa k:oo kmungo. ⁵ U yi u ngwo doo kwo, Njon nî vya, ngmênê ghêlî daa vyâ. Apê, Wani

vya knomomê, ye Nju tpémi y:oo u nkwo wa vya nê. Apê, Yinê ye pi mb:aa, Chóó Lémi u komo kapî pyu ngmê.

⁶ Antipas Helodi u taataa u wo dini ghi n:ii ngê dyimê wo, chóó u l:êê dîy:o naa ndîi ngmê kpo, mâawe ndîi yoo a danê ngê. Yi nááli tédê Helodiyas tp:oo módó yi ngópu doo ndens. Yi dmââdí kwodo mb:aa, mâawe yoo a pwaa too, ⁷ wod:oo Antipas u kwo kpaa wo, kwo, Lukwe u yi nga ngma a kwo? Kwo, Ntémwi u pi a ka nye tpapê, yi ntémwi nga nînê kuwo. ⁸ Yi dmââdí u pye ngê yi dmââdí ka kópuni vyu, Antipas ka u nkwo vyu, kwo, Njon Baptist mbodo ala ngwo nmoko yedê a ka a ki. ⁹ Wod:oo king u gha dono ngê pyodo, ngmênê doo u ntââ wépi daapi puwâ, mu kópu u dîy:o yi kópu pi yili yi ngîma vyu, mye kpaa wo. ¹⁰ Yi kópu u l:êê dîy:o lede ngmê dy:ââ ngê, kwo, Njon Baptist mbwámê nyinê chepwe, mbodo dpo núw:e. Wod:oo yi lede mbwa k:oo loo, Njon Baptist mbwámê mînê chápwo, ¹¹ mbodo nmoko yedê a kââ, núwo, yi kwodo ka mî y:ângo, wod:oo yi kwodo ngê u pye ka u nkwo mî y:ângo.

¹² Njon p:uu ndiye pyu yoo lee dniye, Njon ntóó mînê ngî ngópu, mî kmênê ngópu, u kuwó dini ghi ngê Yesu ka mdoo u nkwo núw:o ngópu.

Yesu ngê pi limo yono yono y:a u ngwo mbono ngê

Mak 6:30-44; Luukî 9:10-17; Njon 6:1-14

¹³ Antipas Helodi ngê Yesu p:uu kópuni vyu, yi kópu Yesu ngê dini ghi n:ii ngê nyongo, p:uu ndiye pyu knî yi k:ii yi p:aani a kuwo ngópu, dinki k:oo wo dniye, pi kwéli dépwo a ya, yi mo y:i mî tee dniye. Dini ghi n:ii ngê pi knî y:oo ny:ee ngópu, apê, Yesu p:uu y:oo kada kédê y:ee ngmê, wod:oo pi yili y:oo yi p:aa a kuwo tumo, kada a y:ee ngópu,

yéli maa kalê ngópu, Yesu u kada mwiye mî taa dniye. ¹⁴ Dini ghi n:ii ngê Yesu dinki k:oo a ghay wo, yoo ndîi yi módu, u kwo ch:anê dniye, pwopwokopwe n:ii yi vy:o dnye kwo, pyi too.

¹⁵ Kââdí dini ghi n:ii ngê daa kêmakêma doo wupwo, p:uu ndiye pyu yoo u kwo lee dniye, kwo, Kââdí daa kêmakêma a wupwo, daa p:o nmo pyede. Kwo, Kí yéli dy:ââ té, p:aani p:aani dny:oon:aa nté pywupwi. ¹⁶ Yesu ngê yepê, Lukwe dîy:o wanî dy:ââ té. Yepê, Nmyi chóó nté pee knî ye ngmê y:ee yó. ¹⁷ Kwo, Doo u ntââ. Kwo, Yi ntoo ntini nmî ngópu daa tóó. Kwo, Mbîdédi tp:oo limi, te miyó nmî ngópu ka pyede, mē ntini daamo a tóó. ¹⁸ Yesu ngê yepê, A ka a núw:o tóó. ¹⁹ Pi knî ye yepê, Mbiye mbêmê mbwódo yaa dmyeno, wod:oo mbwódo yaa dniye. Yesu ngê mbîdédi limi knî a ngî too, te dē myedē ngî doo, mbóó p:uu vyu wo, Chóó Lémi yi l:êê dîy:o kwuno ngê, mbîdédi pwaa too, te dē mye pwaa doo, p:uu ndiye pyu knî ye y:ee too, pi knî ye u nkwo y:ee tumo. ²⁰ Pi yintómu doo kmaapî, yi ghê dmi a kee wo. Nté kmono n:ii mî kê wo, Yesu p:uu ndiye pyu knî y:oo péé y:a mē miyó mē ntówo ngópu. ²¹ Yélini y:i doo kmaapî yintómu limo yono yono y:a. Mââ yoo yedê kp:aa tumo, ngmênê pyââ yoo, tp:ee dmââdíma yi k:ii, dépê kp:aa tumo.

Yesu kpé lêê u kwo u ngwo doo paa

Mak 6:45-52; Njon 6:15-21

²² Kmaapî u kuwó dini ghi ngê Yesu ngê p:uu ndiye pyu knî ye yepê, Dinki k:oo wo dmyeno, mwada kpéni pee a kada dmyiné kwo. ²³ Yi kuwó yoo yi p:o p:o dy:ââ too, u mo doo ya, mbu mbêmê kee wo, y:i doon:aa ngépê. Mgídî y:i u ngwo a ghay wo. ²⁴ Yi ngwo dinki kpé lêê rúknîrúknî u kwo

doon:aa mbêpê. Yópu yi kêpa doo a wupe, vuywó vy:o dnya a vyile. ²⁵ Mw:aamw:aa Yesu ngê yi kêli ghi a kuwo ngê, kpé mbêmê paa kn:ââ chópu, p:uu ndiye pyu knî ye doo lêpî. ²⁶ Dini ghi n:iî ngê p:uu ndiye pyu knî y:oo m:uu ngópu, apê, Kpé mbêmê lukwe kiyedê pwiye knî? Apê, Kmêna? Apê, Mbwee? Ghê yi mênê ghipé wo, nkîngê ngê y:aya pwiye dniye. ²⁷ Yesu ngê yepê, Namê nkîngê, Ala nê. ²⁸ Pita ngê kwo, Mumdoo nyi nmî Lémi knomomê, ye u ntâa nga wanî lê? ²⁹ Yesu ngê kwo, A pwiye. Wod:oo Pita dinki k:oo ghay wo, u yi u ngwo doo kwo, Kpé mbêmê ní paa, Yesu ka u ngwo ní lê. ³⁰ Ngmênê dini ghi n:iî ngê vuywó ndîi yi m:uu too, nkîngê mbê wo, kpé lêê u mênê doo a wupwo, Yesu ka ka wo, kwo, A Lémi, anyi ngee nédi. ³¹ Yi ngwo Yesu kwulo kele, dpodombiy:e mgîmî ngê, kwo, Ngêlimî tédê. Kwo, Lukwe díy:o dnyinté a ka nyiné kêlimî. ³² Wod:oo dinki k:oo mê wo knopwo, yópu machedê ngê mê pyodo. ³³ Yélini dinki k:oo dnye kwo Yesu ka yi yi mbodo dmi ngê k:ame ghê dniye, kwo, Nyi Chóó Lémi Tp:oo, ndêndê ngê nmî pwo nye tóó.

Yesu ngê pwopwokopwe u ngwo doo pyipyi dé, Nkenesadet

Mak 6:53-56

³⁴ Dini ghi n:iî ngê kpé lêê ngmêê ngópu, Nkenesadet mî tee dniye, dinki lyoko a kuwo ngópu, ³⁵ wod:oo pi knî y:oo Yesu yi mya ngópu, pi knî ngmê p:aani p:aani dy:ââ tumo, yepê, Mbii pyu yintómu Yesu ka a pwiye dniye. Wod:oo mbii pyu yilî Yesu ka dnya a ñêñê dé, ³⁶ Yesu ka dnye nkêpê, kópu, K:omo tpile mbii pyu woni knî yi pwo ngêê dê daanyi yé dê, ngmênê u ntâa ngmîdî kwódo p:uu kêê a yiyé ngmê, yed:oo a pyiyépyiyé té. N:iî knî y:oo Yesu u

kpîdî kwódo p:uu kêê a t:ee ngópu, yintómu pyiyé dniye.

15

Nju tpémi yi chóó yi dêêpî kópu dyuu

Mak 7:1-13

¹ Pádisi knî ngmê, dêêpî pyu ngmê knî yi k:iî Njedusalem a ndê dniye, Nkálili Wee u kwo Yesu ka lee dniye, ² kwo, Lukwe díy:o m:uu ndiye pyu knî y:oo nmî kn:ââ yoo yi dêêpî kópu dyuu daa cháachâa tumo. Kwo, Dini ghi n:iî ngê kmaapî tédê dpî yaa dmi, yi kêê dmi mwiye d:uudpî ghêê t:oo. ³ Yesu ngê yepê, Chóó Lémi ngê yi dêêpî kópu dépê vuy, pi knî y:oo yi chóó y:oo néti ngópu. Yepê, Kópu u nkwo nmye ngmêngîni póó. Yepê, Lukwe díy:o Chóó Lémi u dêêpî kópu dyuu woni nmyi kée tumo, nmyi chóó nmyi dêêpî kópu dyuu nmyinê ngî tumo. ⁴ Yepê, Mósisi ngê Chóó Lémi u kópu alanté a d:êê ngê, apê, Nmyi pye mî dmyinê cháachâa dé. Yepê, Ala kópu mye d:êê ngê, apê, N:iî ngê kópu dono u pye mî yi p:uu dê vyi knomomê, yi pini dpî vya yó. ⁵ Yepê, Mósisi ngê yi kópu d:êê ngê, ngmênê nmyi kópu u mo. Yepê, Dymê pywuu nmye ngmênîné kuwo. Yepê, Pi ngmê u pye mî ye wa a tpêpwo knomomê, mbodo l:âmo limî k:iî wa ngêpa, yewo, Tpileni dpo pîd:a kê, Chóó Lémi ka wanî y:oo, yewo, yi tpile dpo mēdaani kê. Yepê, K:omo tpile yi pini u nuw:o díyo mb:aamb:aa ngê moo pyódu, u yi u ngwo adî kwo, Niye M:aa ye yi tpile ní y:oo, yepê, ngmênê yi pini ka yi kópu nmye kwódukwódu ngópu, u kwo nmye tpapê ngópu, kwonmyimo, Ye tpile nmye mî ye daanyi y:oo, mu kópu u díy:o ñyóó nyi vuy, Chóó Lémi u nêni. Yepê, Pi knî ye yi pye mî cháachâa, tédê kópu ngê nmyi pyódu ngópu. ⁶ Yepê, Chóó Lémi u kópu dyuu yinté nmyi kée ngópu,

nmyi chóó nmyi kópu dyuu nmyinê ngî ngópu. ⁷ Yepê, Nmyi komo knî y:oo Chóó Lémi módó nmye chaa kîgha ngópu, ngmênê nmyi nuw:o dmi dono dé. Yepê, Dini ghi n:iî ngê Yisaya wunê nmyi p:uu doo a d:êê, ndêndê ngê dêpê kn:aadi ngê. Yepê, Chóó Lémi u kópu dyuu alanté a d:êê ngê, apê,

⁸ Kî yéli y:oo yi komo ngê wunê chaa kîgha noo, ngmênê yi gha dmi kuughê a ka wunê pyede.

⁹ Apê, Daa ndêndê ngê wunê chaa kîgha noo,

mu kópu u dîy:o yi chóó yi nuw:o ngê

pi knî ye a komo dpî kaa ngmê, yi chóó yi dêêpî kópu ngê pi knî ye a dêêpî nyédi.

Kópuni u l:êê dîy:o Chóó Lémi ka pi tupwótupwó ngê dpî pyódu

Mak 7:14-23

¹⁰ Yesu ngê yoo a danê ngê, yepê, Kópu nmye ngmên:aa tpapê, dpî ny:ee yó, myedo w:ee yó. ¹¹ Yepê, Tpileni pi u mênê dpî ghîi, doo u ntâa yi tpile ngê yi pini Chóó Lémi ka tupwótupwó ngê daawa pyódu. Yepê, Kêle. Yepê, Kópuni pi u kwo dpo pwii, yi kópu ngê yi pini Chóó Lémi ka tupwótupwó ngê yinê dpî pyódu. *

¹² Dini ghi n:iî ngê Yesu ngê yoo a kuwo ngê, p:uu ndiye pyu yoo u kwo lee dniye, kwo, Lama daa too, kópuni pi knî ye chi vyi, Pádisi knî ye daa yi nuu u kópu ngê dê pyódu. ¹³ Wod:oo Yesu ngê mgongo ye ngmê kwólu, yepê, M:aa u myângo vy:o yini n:iî M:aa ngê daa ntówo, dîyo wa kp:anê té. ¹⁴ Yepê, Pádisi yoo yi p:uu nuw:o ngê kêê nangê t:oo. Yepê, K:omo kada pini yoo, my:oo a pyede. Yepê, Ngwolokopwe kwulo pini n:iî a ya yédi, yi pini ngwolokopwe ngê adî ya knomomê, ye maa wa kn:aadi

ngmê, dnyinté ghê amî dyimê knî.

* ¹⁵ Pita ngê kwo, Mgongoni pi knî ye chi kwolo, u kakêmê nmo chámê ngi. ¹⁶ Yesu ngê yepê, Nmyo wu yéli yi pénta dé? ¹⁷ Yepê, Mumdooyi kópu myedmy:oo w:ee ngópu? Yepê, Ntini n:iî pi u mênê dpî ghîi, doo u ntâa yi ntini ngê yi pini Chóó Lémi ka tupwótupwó ngê daawa pyódu, yepê, mu kópu u dîy:o doo u nuw:o mênê dpî lê, ngmênê km:oo mênê dpî lê, yepê, u kuwó dini ghi ngê yi ntini moon:aa yé. ¹⁸ Yepê, Kópuni pi u kwo wunê pyuwópyuwó yédi, yi kópu ngê yi pini Chóó Lémi ka tupwótupwó ngê yinê dpî pyódu, ¹⁹ yepê, mu kópu u dîy:o pini n:iî u nuw:o u mênê nuw:o ghi dono a pyuwópyuwó nyédi, yepê, u kuwó dini ghi ngê yi pini ngê kópu dono yilî dpî d:uu, yepê, pi dpî vy:a, pi u kuwó dpî pwiyé, a pyâa ti yédi, a kpaa yédi, k:omodanê mbêmê pi u pi a dyede too, kóté tédê módó myoo ndyîko té. * ²⁰ Yepê, Yi kópu knî y:oo Chóó Lémi ka pi tupwótupwó ngê yinê dpî pyódu ngmê, ngmênê n:iî ngê Pádisi yoo yi kópu dyuu daa cháâcháâ ngê, kóó dê mwiyé d:uudpî ghêê dê, kmaapî tédê u ngwo dpî yâa, yi kópu ngê Chóó Lémi ka pi tupwótupwó ngê d:uudpî pyódu.

Pyâa ngmê u danêmbum, Yesu ka ndêndê ngê dpîmo kélîmî

Mak 7:24-30

²¹ Yesu, p:uu ndiye pyu knî yi k:iî, Nju tpémi yi dyámê pee a kuwo ngópu, Ntii Pâa Ndîi u kéténi mí lee dniye, Taiya p:aani dê Saidon yi wee dê yi kwo mí taa dniye. ²² Kenan pyâa ngmê ye a loo. Yi pyópu daa Nju pyâa, ngmênê Yesu ka kwo, A lémi, Dépidi ntee pini, u ntâa nga wanî ch:anê. Kwo, A tp:ee módó ngê u kmêna ngma a kwo, u dono yilî wunê vyîmî ngê.

²³ Ngmênê Yesu ngê kópu u kwo daa vvu. U kuwó dini ghi ngê p:uu ndiye pyu knî y:oo kwo, Mwada yi dy:ââ ngi. Kwo, Mb:uu kiyedê yâmuyâmu nmo. ²⁴ Yesu ngê yepê, Yisîléli tpémi y:oo yi Lémi ndêndê u maa kêdê kn:aadi ngmê. Yepê, Yi diyédiyê kîgha u l:êê dîy:o M:aa ngê al:ii a dy:ââ noo, daa kn:aa yéli yi l:êê dîy:o nê loo. ²⁵ Wod:oo yi pyópu Yesu ka yu mbodo dê y:e k:ame u kwo ghê wo, kwo, A lémi, ngee nédi. ²⁶ Yesu ngê kwo, Tp:ee u nté n:êê ntee daanyinê ngi, w:ââ ka daanyi y:oo, kwo, yinté kn:aa yéli daang-manî ngee, kwo, Nju tpémi mwiyé n:aa ngêépî té. ²⁷ Yi pyópu ngê kwo, Nyââ, a lémi. Kwo, Ndê kópu. Kwo, Ngmênê kmaapî têtê w:ââ knî y:oo nté kmono ntee a pîpî tumo, kwo, kópuni u pi nga dî vyi, mye yinté, kwo, yi kópu nga daa ndîi kópu, nga myedaa dpodo ndîi. ²⁸ Wod:oo Yesu ngê yi pyópu ka kwo, Ntênê a ka cha kélîmî mb:anê. Kwo, Kópuni u yi nga a kwo, yinté pyaa we. Vyîlo yi dini ghi ngê tp:oo módó u mbii machedê ngê a pyodo.

Yesu ngê pi yîli u ngwo pyi ngê

Mak 7:31-37

²⁹ U kuwó dini ghi ngê Yesu, p:uu ndiye pyu knî yi k:ii, yi p:aani mêtê kuwo ngópu, P:aa Y:a Knî yi wee knî yi kwo máadi mî kalé ngópu, Nkálili Kpéni Lêê u nkîgh:ê mî taa dniye. Mbu ngmê mbêmê kee dniye, yi mbwódo mî yaa dniye. ³⁰ Pi yîli tp:oo témi tap yi ye a loo. Ngópuch:anê yîli Yesu ka ñuw:o tumo, knî ngmê yi yu kwolo ngmê dé, knî ngmê yi kêê kwolo ngmê dé, knî ngmê yi ngwolo kopwe dé, knî ngmê knî y:oo dnye dêdnye kîgha. Mbii pyu mê yîli u kwo myedê ñuw:o tumo. Yi ngópuch:anê yoo yintómu Yesu u kêma ngmêngmênté dnyen:aa kapî dé, yintómu pyi too. ³¹ Yélini y:oo yi ngópuch:anê yoo ñuw:o tumo, yi nyepênyepê u kópu ngê pyodo,

apê, Yélini dêdnyimo danêmbum, mêka danêmbum té, apê, yélini yi kêê kwolo ngmê dé, kêdê wáti té, apê, yélini dêdnyimo m:ii, mêka m:ii té, apê, yélini dêdnyimo vvuwo, yéli mêka y:enê ngmê. Noko yepê, Yisîléli tpémi yi yâpwo ngê mbwudu yîli kêdê chaa. Wod:oo dnye chaa kîgha.

Yesu ngê pi podo yono yono y:a u ngwo mbono ngê

Mak 8:1-10

³² U kuwó dini ghi ngê Yesu ngê p:uu ndiye pyu yoo a danê ngê, yepê, Kî yéli a ka atédê ch:anê dmi, mu kópu u dîy:o wo pyile a p:uu kêdê chedê ngmê, yi nté kîmyaa chedê ngmê. Yepê, U ya a nga daa kwo, Dómudómu nî dy:ââ té, mu kópu u dîy:o maa p:uu yi gha l:âmo dmi awêde wunê ngêpangêpa. ³³ P:uu ndiye pyu knî y:oo kwo, Daa p:o nmo pyede. Kwo, Yintoo yéli yi ntââ ntini ló y:i anmo pyw:oo? ³⁴ Yesu ngê yepê, Mbîdédi nmyi ngópu yémi a kwo? Kwo, Pyudu. Kwo, Te tp:oo knî myooka tóó. ³⁵ Yesu ngê yi yéli ye yepê, Mbwódo yaa dmyeno, wod:oo mbwódo yaa dniye. ³⁶ U kuwó dini ghi ngê Yesu ngê mbîdédi pyudu knî a ngi too, te tp:oo knî myedê ngi too, Chóó Lémi yi l:êê dîy:o kwuno ngê, pwaa too, p:uu ndiye pyu knî ye y:ee too, pi knî ye u nkwo y:ee tumo. ³⁷ Pi yintómu doo kmaapî, yi ghê dmi a kee wo. Nté kmono n:ii mî kê wo, Yesu p:uu ndiye pyu knî y:oo péé pyudu mê ntówo ngópu. ³⁸ Yélini y:i doo kmaapî, yintómu podo yono yono y:a. Mââ yoo yedê kp:aa tumo, ngmênê pyââ yoo, tp:ee dmââdîma yi k:ii, dêpê kp:aa tumo.

³⁹ U kuwó dini ghi ngê Yesu ngê yi yéli yi p:o yi p:o mê dy:ââ too, p:uu ndiye pyu knî yi k:ii dinki k:oo wo dniye, Makadan Wee u kwo mî tee dniye.

16

Kada pini knî y:oo Yesu u ngwo dnya a tókótókó

Mak 8:11-13; Luukî 12:54-56; 11:29-32

¹Wo ngmê ngê Pádisi yoo Sadyusi yoo Yesu ka knî ngma a loo. U yi y:e doo kwo, Yesu nmo tókó. Alanté dnye nuw:o, apê, Pini n:ii nmo t:âât:ââ kî pini wo vyîlo, ye Chóó Lémi ngê u l:êê dîy:o mbwudu ngmêpaa chaa. Yi kópu u l:êê dîy:o Yesu ka kwo, Máâwe, u yi nmo a kwo, Mbwudu nmî ngópu ngmê chépi. * ²Yesu ngê yepê, Kââdî dini ghi n:ii ngê dpî ghîi, ala kópu nmye tpapê ngópu, nye, Mbu vuywo kpêm kêdê d:ii, mââ kââdî y:ay:a wa pwiyé. ³Yepê, Dini ghi n:ii ngê nkali nmye mumu ngópu, ala kópu nmye tpapê ngópu, nye, Nkali ngmêka kwo, daa kêmakêma tpîi wunê ghayghay. Yepê, Lukwe dîy:o my:oo nmye pyede. Yepê, Kópuni mbóó p:uu nmye mumu tumo, mb:aamb:aa ngê nmyinê wopwe tumo, ngmênê kópuni n:aa d:uud:uu too, lukwe dîy:o dênmyinê wopwe t:oo. Yepê, Lukwe dîy:o dp:ee myeme nê. ⁴Yepê, Nmyo yoo dono, Chóó Lémi dnyinté nmyi lama a too. Yepê, Yinté kópu nmyi ngópu daangmanî d:uu, ngmênê dîyo kópu ndîi mu ngmîdi wanmyi m:uu ngmê. Yepê, Kópuni Njóna ngê a pyodo, yinté kópu dîyo a nga ngmêwa pyódu. Wod:oo yi yéli a kuwo ngê. *

Yesu yis p:uu u ngwo doo mgongo

Mak 8:14-21

⁵Yesu, p:uu ndiye pyu yoo yi k:ii, dinki k:oo wo dnyiye, kpé lêê mwada pee dnye lêpî. Dini ghi n:ii ngê mî tee dnyiye, Yesu p:uu ndiye pyu knî y:oo mbîdédi yimî nuw:o kalê ngópu, noko yepê, Mbîdédi pi doo ñuwo. ⁶Yesu ngê yepê, Nmye

dmyina a vuywo. Yepê, Pádisi yoo Sadyusi yoo yi yis ngê kîngî dyênê nmyo. ⁷Wod:oo yi kópu p:uu noko dnye danê, noko yepê, Wu kópu kêdê vyî, mu kópu u dîy:o mbîdédi nmî ngópu daa kwo. ⁸Kópuni dnye tpapê dé, Yesu ngê a w:ee too, yepê, Lukwe dîy:o ala kópu nmye tpapê ngmê, Mbîdédi nmî ngópu daa kwo. Yepê, Lukwe dîy:o dnyinté a ka nmye kèlimî té. ⁹Yepê, Dini ghi n:ii ngê pi yîli nî mbono ngê, yepê, mumdoo yi kópu dmyongê w:ee ngópu? Yepê, Dini ghi n:ii ngê mbîdédi limi knî munî pwaa too, pi limo yono yono y:a u ngwo munî mbono too, yepê, nté kmono péé yémi nmyi ntówo ngópu? ¹⁰Yepê, Dini ghi n:ii ngê mbîdédi pyudu knî mummy:aa pwaa too, pi podo yono yono y:a u ngwo mûy:aa mbono too, yepê, nté kmono péé yémi nmyi ntówo ngópu? ¹¹Yepê, Lukwe dîy:o dmyongê w:ee ngópu. Yepê, Dómu ngê daawa ngee nmo. Yepê, Daa mbîdédi p:uu nmye n:aa mgongo. Yepê, Nmye dmyina a vuywo. Yepê, Pádisi yoo Sadyusi yoo yi yis ngê kîngî dyênê nmyo. ¹²Yi ngwo p:uu ndiye pyu knî y:oo yi mgongo mîné w:ee ngópu, apê, Daa mbîdédi nk:êênî u yis p:uu nmo a mgongo. Apê, Pádisi yoo Sadyusi yoo yi kópu dyuu p:uu nmo a mgongo.

Pita ngê Yesu p:uu kópuni vuy

Mak 8:27-30; Luukî 9:18-21

¹³Yesu, p:uu ndiye pyu knî yi k:ii, kada a y:ee ngópu, Sisadiya Pili-pay wee u kwo lee dnyiye, wod:oo Yesu p:uu ndiye pyu knî ye póo wo, yepê, Pi knî ye yinê ye nê n:uu? ¹⁴Kwo, Ngmê knî y:oo alanté a tpapê ngmê, Nyi Njon Baptist. Kwo, Ngmê knî y:oo alanté a tpapê ngmê, apu, Nyi Ilacha. Kwo, Ngmê knî y:oo alanté a tpapê ngmê, apu, Nyi Njedîmaiya. Kwo, Ngmê knî y:oo alanté a tpapê ngmê, apu,

* 16:1: Mát 12:38; Njon 6:30 * 16:4: Mát 12:39-40; Luukî 11:29

N:ii knî y:oo Chóó Lémi u komo wunê dnyimo a kapî, ngmêkêda pyidu, nyi vyîlo. ¹⁵ Yesu u nkwo ye póo wo, yepê, Nmyinê nmye nê n:uu? ¹⁶ Pita ngê kwo, Chóó Lémi ngê pini n:ii a ngmidi ngê, nmî Mbwámê ngê a pyódu ngê, nyi vyîlo. Kwo, Yâpwoni ghê a t:a, nyi Tp:oo. ¹⁷ Yesu ngê kwo, Saimon, Njóna tp:oo. Kwo, M:aa ngê ndêndê ngê da ngee ngi. Kwo, Yi kópu daa ñyóó nyinê w:ee ngê, daa pi ngê nga yinê mye vyu, kwo, M:aa ngê yinê nga da vyi. ¹⁸ Kwo, Kópu nga ngmên:aa tpaépê. Kwo, Chêépî kpiyé pââ ndîi ntee a kwo, nyi yintê tpile. Kwo, T:ââ ngê d:uudwê y:oo, myed:uudpî ghêdê kwolo. Kwo, Yintê a yoo kamî yi kn:ââ ngê dî pyódu ngi. Kwo, Kópuni u l:êê dîy:o wanî dy:ââ nmyo, yi kópu anmyin:aa d:uud:uu. Kwo, Setan u yoo knî y:oo nmyi maa dmi daawa nkoko ngmê, wa dêê dmi, yi pwo wanmyi lee dmi. * ¹⁹ Kwo, A yoo yi tpîi kââ dmi ngêê yedê wanî yé, a ngomo u kii tîpî ngêê yedê amy:aa yé. Kwo, M:aa u pono mb:aamb:aa ngê anyin:aa vyápê. Kwo, Kópuni dyámê mbêmê pi knî ye anyinê kwódu, M:aa ngê ye amyedê kwódu. Kwo, Kópuni dyámê mbêmê pi knî ye daanyi kwódu, M:aa ngê ye myedaawa a kwódu.

²⁰ U kuwó dini ghi ngê Yesu ngê p:uu ndiye pyu knî ye yepê, Pi knî ye nangê vyi, Pini n:ii Chóó Lémi ngê a ngmidi ngê, n:ii nmo t:âât:ââ, yi pini wunê kî ta.

Yesu p:uu ndiye pyu knî ye u pwopwo p:uu u ngwo ye doo danê
Mak 8:30-9:1; Luukî 9:22-27

²¹ Yi ngwo dini ghi ngê Yesu ngê p:uu ndiye pyu knî ye u pwopwo p:uu danê u kn:ââ chópu. Yepê, Dpodoni M:aa ngê a ka a kpo, doo u ntââ u wépi daanî puwâ. Yepê, Dîyo Njedusalem wanmî lee dmi, y:i nmî

kada pini knî y:oo wamî mb:ii nê. Yepê, Kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini knî y:oo wa mb:ii nê, dêépî pyu knî y:oo wamye mb:ii nê. Yepê, Dono kópu yilî a nga wa d:uu ngmê, wa vya nê, wo pyoloni ngê amênê pyidu. ²² Wod:oo Pita ngê Yesu u mo kuwa ñuwo, kwo, A Lémi. Kwo, Ye kópu kidimê tpaépê. Kwo, Chóó Lémi ka wanyinê ch:anê. Kwo, Yintê nga daawa pyódu. ²³ Ngmênê Yesu yi diyé wo, Pita ka kwo, A nkîgh:ê a yumwe. Kwo, Nyi Setan ntee pini. Kwo, Kn:aa máadi p:uu anyi kapî nê. Kwo, Daa Chóó Lémi u komo y:ee kapî, ye pi knî yi komo y:ee kapî.

²⁴ U kuwó dini ghi ngê Yesu ngê p:uu ndiye pyu knî ye yepê, N:ii ngê u yi adî kwo, Nê u yoo vy:o nî ghê, yi pini ngê choo a yâmuyâmu nê, u gha d:ud:umbiy:e a ka dpo kê ngê, chóó u kópu knî yi p:uu mêtîngî nuw:o, k:omo tpile a l:êê dîy:o dê pw:oo knomomê, ngmênê dpo ngm:êê nêne. * ²⁵ Yepê, Pini n:ii u ghê p:uu adî nuw:o, awo, Kîngê vya nê, u ngwo wa kede, a yoo vy:o daawa ghê, yepê, yi pini ndêndê ngê wa pw:onu, ndê ngê amî ma. Yepê, Pini n:ii a l:êê dîy:o wa pw:onu, yi pini amêdê pyidu, ghê kamî u ngwo wa a pyw:oo, mb:aamb:aa ngê adîn:aa ya. ²⁶ Yepê, Pini n:ii chóó u tpile knî yi p:uu adî nuw:o, u l:êê dîy:o Chóó Lémi wa mb:ii, yi pini dini ghi n:ii ngê wa pw:onu, yed:oo dono wa a pyw:oo. Yepê, K:omo tpile dyámê u tpile yintómu yi pini u ngópu adî ya knomomê, ngmênê doo u ntââ ghê kamî u ngwo daawa pwila, dono wa a pyw:oo. ²⁷ Yepê, A kuwó a l:êê dîy:o adnyi kpadakpada nmyo, ngmênê mu dini ghi ngê a enjel knî yi k:ii anmo diyé dmi. Yepê, Yi dini ghi ngê a pi ndîi ngê adî ya, M:aa u pi ntoo, a pi yintoo ngê wa pyódu.

* **16:18:** Njon 1:42; 1 Kódin 3:11; Nkal 2:6-9; Epeso 2:20 * **16:24:** Luukî 14:27

Yepê, Yoo yi ngwo an:uu chámê.
 Yepê, A yoo mb:aa a kêê k:oo wanî
 kaa té, yoo dono wanî kpada té. *
²⁸ Yepê, Ndê kópu nmye ngmên:aa
 tpapê, yepê, Pi knî nmyi vy:oo ngma
 a kwo, ghêlî daawa pw:oo dmi,
 noko yewo, Chóó Lémi u Pi Ndêndê
 u pi ndîi ngê kêê pyódu, u yoo
 y:enê kn:ââ wunê kêê chaa.

17

*Yesu u dyépi pyile knî ye u mo u
 nâmo u ngwo mínê ghê wo*

Mak 9:2-13; Luukî 9:28-36

¹ Wo wéni mî loo, u kuwó dini
 ghi ngê Yesu ngê u dyépi pyile
 njini mbu mbêmê núwo, yi pi dmi
 Pita, Njems mbwémi Njon. ² U
 dyépi pyile knî yi ngópu, Yesu u
 mo u nâmo ye mínê ghê wo, kââdî
 ntee a pil:apil:a yédi, kwódo ng:oo
 dmi yinté ye a pyodo. U kpîdî
 d:ud:umbiy:e kpaapíkpaapî ngê
 pyodo, myedoo a wuu mbele. *
³ Yi dini ghi ngê yi pini pyile knî
 y:oo Ilacha pini dê Mósisi Yesu u k:ii
 danêmbum têtê m:uu tûmo. ⁴ Pita
 ngê Yesu ka kwo, A lémi. Kwo, U
 p:o chi yé, cha núw:o nmo. Kwo,
 U yi nga choo kwo knomomê, ye
 ngomo pee pyile nînê t:emî, kwo,
 nêni ngmê, Mósisi u nêni ngmê,
 Ilacha u nêni ngmê. ⁵ Pita ngê
 danêmbum ghêlî dêpê kêlî ngê,
 wod:oo nkali too pee kpaapíkpaapî
 yi pwo ngmê yó. Yi nkali too pee
 u mênê dnye ngmê ny:ee ngópu,
 yepê, Kí a tp:ee njini, u nuu ghi a
 nódo a tóó, dye ghi yintómu a nuu u
 kópu ye d:uud:uu too. Yepê, U kwo
 ntênê dmyinê ng:aa. ⁶ Dini ghi n:ii
 ngê u dyépi pyile knî y:oo yi dnyeni
 yi ny:ee ngópu, nkîngê ngê y:ay:a
 pwiyé dniye, kwódokwódombiy:e
 têtê mbêmê dyimê dniye. ⁷ Wod:oo
 Yesu ye a loo, kêê yi p:uu yó, yepê,
 Namê nkîngê, a pii dmyeno. ⁸ Yi

vyu dniye, apê, Pi u chii daa kwo.
 Apê, Yesu u mo mu kwo.

⁹ Mbu paa dini ghi n:ii ngê dnya
 a wupwo, Yesu ngê yepê, Kópuni
 dmyi m:uu ngmê, pi ka ghêlî nangê
 vyi. Yepê, Kpêênî mwiyé anê
 pyidu, pi knî ye u ngwo dpî vyi
 yó. ¹⁰ Wod:oo yi tpókni Yesu ka
 póó dniye, kwo, Lukwe dîy:o dêêpî
 pyu knî y:oo ala kópu a tpapê ngmê,
 apu, Ilacha mwiyé wa t:aa, pini n:ii
 Chóó Lémi ngê a ngmîdi ngê, yi pini
 dîyo kuwó ada a kwo? * ¹¹ Yesu ngê
 yepê, Nyââ. Yepê, Ilacha u taataa
 mwiyé, tpile yintómu yi l:âmol:âmo
 u l:êê dîy:o. ¹² Yepê, Ngmênê ala
 kópu ny:ee yó. Yepê, Ilacha ntee
 pini wunê kî ta, a maa yinê a
 yó, ngmênê kada pini knî y:oo daa
 mya ngópu, kópuni dono yi nuw:o
 ngê ye vyu, yi kópu u ngwo d:uu
 ngópu. Yepê, Myenté, yinté kópu
 a nga amyeyi d:uu ngmê. Yepê,
 K:omo tpile nê Chóó Lémi u Pi
 Ndêndê, ngmênê daa myeme noo.
 * ¹³ Ilacha p:uu kópuni ye mwiyé
 a vyu, yi ngwo mínê w:ee ngópu,
 apê, Kí Njon Baptist p:uu nmo
 danêmbum. *

*Yesu ngê tp:ee ngmê pyi ngê,
 nyuno pwopwo u ngwo doo ya.*

Mak 9:14-29; Luukî 9:37-43a

¹⁴ Yesu, u dyépi pyile knî yi k:ii,
 dini ghi n:ii ngê yoo vy:oo mêtê diyé
 dniye, pi ngmê Yesu ka a loo, yu
 mbodo dê y:e k:ame u kwo ghê wo,
¹⁵ kwo, A lémi. Kwo, U ntââ a
 tp:ee nga wa ch:anê? Kwo, Nyuno
 pwopwo u ngwo a t:a, a mgîni vyîmî
 ndîi yédi. Kwo, Dye ghi knî ngmê
 ngê ndiya dpî d:ii, dye ghi knî ngmê
 ngê mbwaa paa dpî d:ii. ¹⁶ Kwo,
 M:uu ndiye pyu knî ye kîda a núw:o,
 ngmênê a ka doo pyi ngópu. ¹⁷ Yesu
 ngê yepê, Nmyo yoo dono, lukwe
 dîy:o Chóó Lémi ka dp:ee kêlîmî té?
 Yepê, M:ââ yémi nmyi vy:oo anî kwo,
 u dî Chóó Lémi ka mb:aamb:aa

* **16:27:** Lóma 2:6; Tpyuu 22:12 * **17:2:** 2 Pita 1:16-18 * **17:10:** Mal 4:5 * **17:12:** Mát
 11:14 * **17:13:** Luukî 1:17

ngê anmyin:aa kêlîmî? Yepê, Yi tpêmi a ka a nuw:o yó. ¹⁸ Yi tpêmi ngê kmênani dpîmo kwo, Yesu ngê ngm:ii kwólu, yi tpêmi yi ngwo mē pyiyé wo.

¹⁹ Dini ghi n:ii ngê Yesu p:uu ndiye pyu knî yi k:ii yi mo dnyen:aa ya, u kwo póo dniye, kwo, Lukwe dîy:o dp:oo u ntââ dé, yi kmêna dp:oo ngm:ii kwólu? * ²⁰ Yesu ngê yepê, Mu kópu u dîy:o nmyi kêlîmî tédê. Yepê, Ndê kópu nmye ngmên:aa tpapê, yepê, Chipa w:uu u mênê w:uu n:ii a kwo, yi tpile daa ndîi tp:oo, apii? Yepê, Nmyi kêlîmî wo yintoo, ye kî mbwini ka pîdmyi vyi ngmê, Kada a yéni, mwada y:i nyi ghê, yepê, yi kópu ntênê paa d:uu, mwada y:i paan:aa ghê. Yepê, Kópu ngmê doo u ntââ ngê nmye daapê tóó. * ²¹ (-)

Yesu p:uu ndiye pyu knî ye u pwopwo p:uu u ngwo ye modoo danê

Mak 9:30-32; Luukî 9:43b-45

²² Dini ghi n:ii ngê Yesu, p:uu ndiye pyu knî yi k:ii, Nkálili Wee u kwo mē diyé dniye, Yesu ngê p:uu ndiye pyu yoo nipi a danê too, yepê, K:omo tpile nê Chóó Lémi u Pi Ndêndê, ngmênê yoo dono yi kêê k:oo wanî ghê. ²³ Yepê, Yi yéli y:oo wa vya nê, ngmênê wo pyoloni ngê amênê pyidu. Yi ngwo p:uu ndiye pyu yoo yi nuw:o dmi d:ud:umbiy:e dono ngê pyodo.

Chóó Lémi u ngomo u lêê dîy:o tákisi pywupwi

²⁴ Dini ghi n:ii ngê Yesu, p:uu ndiye pyu knî yi k:ii, Kîpêênnyêm mî taa dniye, n:ii knî y:oo Chóó Lémi u ngomo u lêê dîy:o tákisi dnyimo a ngêêpî, yi yéli Pita ka knî ngmê loo, u kwo póo dniye, kwo, Nmyi kada pini ngê Chóó Lémi u ngomo u lêê dîy:o tákisi a pywupwi ngê, apii? ²⁵ Pita ngê yepê, Nyââ. Wod:oo Pita

ngomo k:oo mî kee wo. U yi u ngwo doo kwo, Yesu ka n:uu póo, ngmênê ghêlî u kwo daa póo wo, Yesu u kwo mwiye póo wo, kwo, Saimon. Kwo, Nuwo lónté a tóó? Kwo, Dyámê mbêmê king knî ye tákisi ló yéli y:oo a pywupwi ngópu? Kwo, Yi tp:ee knî y:oo, ó kn:aa yéli y:oo? ²⁶ Pita ngê kwo, Kn:aa yéli y:oo y:oo a pywupwi ngópu. Yesu ngê kwo, Ndê kópu. Kwo, Yi chóó yi tp:ee knî y:oo tákisi ye daa pywupwi ngópu. Kwo, Nê king ndêndê tp:oo, u lêê dîy:o u ngomo tákisi daanî pwila. Kwo, A yoo kamî mye yi king ndêndê tp:oo yoo, u lêê dîy:o tákisi myedaawa pwila ngmê. ²⁷ Kwo, Ngmênê u ya a nga daa kwo, Wu tákisi ngêêpî pyu knî y:oo mb:ii nmîne. Kwo, Chi lêpî, kpé lêê u nkîgh:ê chin:aa kpîpî. Kwo, Mwiye mwiye ténî n:ii che dóó knomomê, ndapî u kwo ngmênnyinê pyw:êmî, kwo, nyi tákisi u ntââ ndapî. Kwo, Nyi tákisi u ngwo dp:uu pwila ngi.

18

*Yoo yi kada wowo u danêmbum
Mak 9:33-37; Luukî 9:46-48*

¹ Yi dini ghi ngê Yesu ka p:uu ndiye pyu yoo a lee dniye, u kwo póo dniye, kwo, Nyoo kamî yi vy:o, n:uu kada pini ngê angmê pyódu?

* ² Yesu tp:ee ngmê ka mbwolo, yi ngîma kââ, ³ yepê, Ala tpêmi u lama lémi lémi daa tóó. Yepê, Lukwe dîy:o nmyo ngmêngmênté nmyi nuw:o dmi alanté a tóó, nmyimo, Yoo yi kada nmî ghê dmi. Yepê, Ndê kópu nmye ngmên:aa tpapê. Yepê, Nmyi nuw:o dmi daanmyi ngmêê knomomê, ala tpêmi u nt:anê daanmyi yaa knomomê, ye M:aa kóó k:oo daanmy:uu ghê dmi. * ⁴ Yepê, N:ii ngê lémi lémi ngê kêê d:uuwodê t:oo, ala tpêmi ntee tpêmi ngê adî ya, yepê, yi pini kada pini ngê vyílo

* **17:19:** Mát 10:1 * **17:20:** Mát 21:21; Mak 11:23; 1 Kódin 13:2 * **18:1:** Luukî 22:24

* **18:3:** Mát 19:14 * **18:4:** Mak 10:43-44

ayi pyódu. * ⁵ Yepê, Pini n:ii alanté tpémi ka a l:êê díy:o adí vyuwo, daa yi tpémi ka u mo adí vyuwo, ngmênê a ka amyeda a vyuwo, amyedí chââchââ nê. *

*Pingê Yesu kîngî kée, u danêmbum
Mak 9:42-48; Luukî 17:1-2*

⁶ Yesu ngê yepê, Tpémi dmââdîni yoo a ka wunê kêlîmî té, pi ngmê ngê yi kêlîmî l:âmo kîdangmê ngee. Yepê, Mu dini ghi ngê Chóó Lémi ngê yi pini dnyinté daawa kpada. Yepê, Pi knî y:oo yi pini mwiyé wo mgîmî ngópu, chêêpî pââ ndîi nódo ngmêwo kudu ngópu, mbéli u kwo wumê kalê ngópu, ye yi dono ndîi daapî d:uu ngê, Chóó Lémi ngê dpodombiy:e daapaa kpada. ⁷ Yepê, Kópuni knî yi l:êê díy:o pi knî y:oo maa mb:aa wa kn:aadi ngmê, yi kópu dyuu maa nkîgh:ê adnyi kwo, ngmênê n:ii ngê yinté kópu a maa u nkîgh:ê ngmada a ñeñe, yi pini d:ud:umbiy:e choo nkîngê. ⁸ Yepê, Máâdini p:uu anmyi ghê dmi, ó kópuni anmyi d:uud:uu, yi kópu u l:êê díy:o wanmyi mb:ii nê, mu dini ghi ngê ndiya anmy:uu ghêpê dmi, yi ndyuw:e daawa pw:onu. Yepê, Yi kópu u kwee mwiyé anmyinê châpwo ngmê, yed:oo daanmyi mb:ii nê, mu dini ghi ngê ghê kamî anmyimo pyw:ee ngmê, a kêê k:oo anmyin:aa kwo. Yepê, K:omo tpile maa woni knî nmti lama daadnyi ya, kópu woni knî daanmyi d:uu t:oo, ngmênê ghê kamî wanmyimo pyw:ee ngmê, a kêê k:oo anmyin:aa kwo. ⁹ Yepê, Tpileni nmyi ngwolo knî y:oo wa m:uu ngmê, yi p:uu anmyi nuw:odono, yed:oo wanmyi mb:ii nê, mu dini ghi ngê ndiya anmy:uu ghêpê dmi. Yepê, Yi nuw:odono u kwee lîmîlîmî ngê anmyi châpwo ngmê, yed:oo daanmyi mb:ii nê, mu dini ghi ngê mb:aamb:aa ngê anmyin:aa ya, Chóó Lémi

mb:aamb:aa ngê nmye adîn:aa a vyuwo.

*Sipi tp:oo l:âmo ngêêpî u mgongo
danêmbum*

Luukî 15:3-7

¹⁰ Yesu ngê yepê, Yélini yi pi dmi daa ndîi, ye mb:aamb:aa ngê dmyina a vyuwo. Yepê, K:omo tpile ngê nmye wa pyaa knomomê, ye Chóó Lémi ngê u nkwo wa kpada nmyo. Yepê, Yi yéli yi enjel yoo yi l:êê díy:o dye ghi yintómu Chóó Lémi ka a ngêpê nyédi. ¹¹ (-)

¹² Yepê, Dyimê pywuu nmye ngmênîné kuwo, p:uu dmyinê nuw:o. Yepê, Pi ngmê, u sipi yonoy:a adí kwo. Yepê, W:amî mbêmê wa ñuw:o té, y:i adnyin:aa kmaapî. Yepê, Ntumokwodo dini ghi ngê, awo, P:o m:aa ñuw:o té. Yepê, Dini ghi n:ii ngê wa a kp:aa té, yonoy:a daawa m:uu knomomê, tonoy:a mê chu ayi m:uu knomomê, lukwe, ye ala kópu wa vyi, awo, Yonoy:ani mwo a p:aa, monyi pw:oo we? Yepê, Doo u ntââ, yi kópu daawa vyi. Yepê, Tonoy:a mê chu kmaapî tédê wa a kuwo té, yonoy:ani adîn:aa nmy:uu. ¹³ Yepê, Ayimênê pyw:ee knomomê, u gha d:ud:umbiy:e mb:aamb:aa ngê wa pyódu, woni knî yi p:uu daadî nuw:o. ¹⁴ Yepê, Myenté, nmyi Mî ngê u yi daa kwo, Yélini yi pi dmi tédê yi l:âmo ngmênê ngee.

Kópu l:âmol:âmo u danêmbum

Luukî 17:3

¹⁵ Yesu ngê p:uu ndiye pyu knî ye yepê, Nmyi mbwó ngmê ngê dono kópu nmyi vy:o pini ngmê ngê angmê d:uu knomomê, ye yi pini u mbwó ka tumu dpî lee we, yi kópu u kwo dp:uu vyi ngê, yi pini dê y:oo yi kópu yi mo moo chedê y:e. Yepê, U mbwó u kwo wa ng:aa mbê knomomê, ye nipi modo kââdî y:e. * ¹⁶ Yepê, U kwo daawa ng:aa mbê knomomê, ye yi pini ngê u mbwó ngmîdî ó miyó

* 18:5: Njon 13:20

* 18:15: Luukî 17:3; Nkal 6:1

dpî nya ngê, yi mbwó ka dpî lee dniye, yi kópu dp:uu l:âmo y:e. Yepê, Yi pini ye myedaawa ng:aa mbê knomomê, ye yi pini pyile knî y:oo kópu mu ngemidi pi knî ye dp:uu vyi y:e. * ¹⁷ Yepê, Yélini yi p:aani a yoo vy:o adnyi kwo, dpó danê teñe, yi ngópu nmyi mbwó dpî kóté kalê yó. Yepê, Yi pini a yoo yintómu knî ye daawa ng:aa mbê knomomê, ye yi pini a yoo kuwa dpî kaa y:e, pi tupwótupwó ngê ye dpî pyaa we, tákisi ngêêpî pyu ntee pini ngê ye myoo pyaa we.

Chóó Lémi u pono vyápê

Mátiyu 16:19

¹⁸ Yesu ngê p:uu ndiye pyu knî ye yepê, M:aa u pono mb:aamb:aa ngê anmyin:aa vyápê. Yepê, M:aa ngê kópuni a yoo knî yi l:êê díy:o mbóó p:uu wa a kwódu, yi kópu wanmyinê w:ee ngmê, a yoo knî ye dyámê mbêmê anmy:uu kwódu ngmê. Yepê, Kópuni M:aa ngê yi l:êê díy:o mbóó p:uu daawa a kwódu, dyámê mbêmê ye daanmy:uu kwódu ngmê. *

¹⁹ Yepê, Ndê kópu nmye ngmên:aa tpaépê. Yepê, Kópuni u l:êê díy:o nmyi vy:o pini miyó dê y:oo yi nuw:o ngmidi ngê wa pyódu ngmê, dyámê mbêmê u l:êê díy:o adpo a ngêpê, M:aa ngê yi kópu ndêndê ngê yi l:êê díy:o wa a d:uu, mbóó p:uu, * ²⁰ mu kópu u díy:o a yoo vy:o pi miyó pyile nipi adnya a ngêpê, daa yi mo adnyi ya, yi vy:o amy:aa kwo.

Nódo kelekele u mgongo danêmbum

²¹ Yi ngwo dini ghi ngê Pita Yesu ka póó wo, kwo, A Lémi, a mbwó ngê dono kópu a nga ngmêwa d:uu knomomê, ye a kuwó waní kée, mēdaanê ngí. Kwo, Ngmênê yi pini ngê yi dono kópu a nga amêdê d:uud:uu, kwo, mumdoo pyud:o yi kópu a nga amê d:uu, ntâa myedaanê vy:u? ²² Yesu ngê kwo,

Pyud:o doo u ntâa. Kwo, Ye tédê. Kwo, Pyud:oy:a mye tédê. Kwo, Dye ghi yintómu yi dono nguwo chí kéké, ntâa nangê vy:u, yi dono nódo myekingê kaali. ²³ Kwo, M:aa ngê u yoo ntee wunê y:enê, yi kópu p:uu dyimê pywuu nga ngmênê kuwo. Kwo, Ala danêmbum p:uu chi nuw:o. Kwo, King ngmê, u dpodo pyu yilí doo ya. Kwo, Woni knî y:oo ndapí knî u kwo ngmê dmy:ee ngópu, ghêlí k:ii u kwo daa wumo tumo. Kwo, Wo ngmê ngê yi king ngê u yi doo kwo, A dpodo pyu knî y:oo yi tp:uu dmi a piy:e yi chóó wumo teñe. ²⁴ Kwo, Woni knî y:oo yi tp:uu yilí chedê tumo, ngmênê pi ngmê doo u ntâa ngê doo ya, u tp:uu mo daa mo tp:oo komo. ²⁵ Kwo, Doo u ntâa yi pini ngê u tp:uu daapêdê kéli ngê, wod:oo yi king ngê u dpodo pyu knî ye yepê, Kí pini mgímí yó, u tpile yilí yintómu dpî nya tóó, a ka dpî núw:o tóó. Yepê, Kn:aa yélí y:oo a ka wa pwila t:oo. Yepê, Kn:aa pini ngmê ngê kí pini mupwoknî a ka wa pwila té, wop p:uu adnyin:aa dpodo. ²⁶ Kwo, Yi pini yu mbodo dê y:e king ka kame ghê wo, kwo, Ye kópu a nga kidingê d:uu, mwiyé chi t:âa, a tp:uu yilí díyo wanê wumo. ²⁷ Yesu ngê kwo, Yi pini king ka ch:anê wo, wod:oo yi king ngê yi pini u tp:uu yilí chóó mēdê kéli ngê, yi pini mē kwólu.

²⁸ Kwo, Dini ghi n:ii ngê yi pini kuwa pwii wo, dpodo pyu ngmê módu, pini n:ii u tp:uu tédê. Kwo, Dpodombiy:e u kwo mbwolo, kwo, A piy:e chí wumwe. ²⁹ Yi pini yu mbodo dê y:e kame u kwo ghê wo, kwo, Mwiyé chi t:âa, a tp:uu díyo waní wumo. ³⁰ Yesu ngê kwo, Ngmênê yi pini u kwo daa ch:anê wo, mgímí ngê, mbwa k:oo kmungo, kwo, Dini ghi n:ii ngê a ndapí any:uu wumo, kuwa u ngwo

any:uu pwii. ³¹ Yesu ngê kwo, Dini ghi n:ii ngê king u dpodo pyu knî y:oo yi kópu ny:ee ngópu, nod:e dniye, king ka yuu mîné y:ee ngópu. ³² Kwo, Wod:oo king ngê yi pini ka u lede yoo dy:ââ too, yepê, Yi pini a ka a ñuw:o yó. Kwo, Dini ghi n:ii ngê u kwo ñuw:o ngópu, kwo, D:ii gha pi. Kwo, A piy:e ñm:uu pââ ndîi ngmêdoo kwo, a chóó m:aa chedê ngê. ³³ Kwo, Wu pini u tp:uu mîy:e daa ndîi ye kwo, lukwe dîy:o nga doo ch:anê wo. Kwo, Kópuni nga dî d:uu, lukwe dîy:o wu pini ngê choo d:uu ngê. ³⁴ Yesu ngê kwo, Yi king yi pini ka d:ud:umbiy:e nod:e wo, mbwa k:oo kmungo, kwo, Ñm:uu yilî a piy:e any:uu wumo, mbwa u mênê u ngwo any:uu pwii. ³⁵ Yesu ngê yepê, Dono kópuni nmyi mbwó knî y:oo nmye wa d:uu t:oo, nmyi kuwó daanmyi kée t:oo, ye M:aa ngê yinté kópu nmye ayimî d:uu, nmyi dono u kuwó daawa kée té. Yepê, Myenté, yepê, yoo yi dono kópu nmyi nódo kíngmê ya. *

19

Kpîpî te u danêmbum
Mak 10:1-12

¹ Dini ghi n:ii ngê Yesu ngê yi danêmbum a kêlî ngê, p:uu ndiye pyu knî yi k:ii Nkálili Wee a kuwo ngópu, Njuda Wee u kwo mî lee dniye, Njódan mbwááni mē ngmêê ngópu, Pédiya Wee u kwo mî taa dniye. ² Pi yilî tp:oo témi tap knî y:oo dnye yâmuyâmu dé. Pwop-wokopwe yoo n:ii u kwo ñuw:o tumo, Yesu ngê pyi too.

³ Pádisi yoo u kwo ngmê loo, u yi y:e doo kwo, Yesu danêmbum tédê nmî dóó, kwo, Nmî dêêpî kópu dyuu lónté a kwo, kwo, u ntââ mãâ ngê kópu yilî yintómu yi l:êê dîy:o u kpâm wa kpîpî? ⁴ Yesu ngê yepê, Kópuni puku yedê a tóó dmyongê kp:aa ngópu? Yepê,

Mwiyémwiyé dini ghi ngê, Chóó Lémi ngê pyââ mãâ l:âmo doo, yepê, Noko mb:aamb:aa ngê choo ya. * ⁵ Yepê, Yi kópu u l:êê dîy:o mãâ u pye mî yi kêlê dpo pwii, u kpâm k:ii ngmîdi ngê dpî pyaa knî. * ⁶ Yepê, Wod:oo yéé yepe daa miyó a tóó, ngmênê mu ngmîdi. Yepê, Cha cha n:ii Chóó Lémi ngê dpo kââdî dê, pi ngê d:uudpî chámê dê. ⁷ Pádisi knî y:oo Yesu ka kwo, Lukwe dîy:o Mósisi ngê ala dêêpî kópu dyuu nmo a kpo, apê, Mãâ ngê u kpâm dî kpîpî knomomê, u kópu dyuu dpî d:êê ngê, u kwo dpî y:ee ngê, u ngwo dpî dy:ââ ngê. ⁸ Yesu ngê yepê, Mósisi ngê yi kópu nmye mu d:êê ngê, mu kópu u dîy:o nmyi kpâm knî ye vuywo dnyinté nmyi lama a tóó, Chóó Lémi u dnye dnyinté my:ee nyêmi ngópu. Yepê, Ngmênê mwiyékmîntoo Chóó Lémi ngê u yi u ngwo dêpwo kwo, Mãâ ngê u kpâm choo kpîpîkpîpî. ⁹ Yepê, Ala kópu nmye n:aa tpapê, pini n:ii u kpâm u tumu mãâ daadî ya, yi pini ngê u kpâm kíngî kpîpî, kn:aa pyópu kîmungê nya. Yepê, Wa kpîpî knomomê, kn:aa pyópu muwa nya knomomê, ye daa yééyêé u kópu ayi d:uu, ngmênê pyââ ti u kópu ayi d:uu.

¹⁰ Yesu p:uu ndiye pyu knî y:oo Yesu ka kwo, Mumdoos cha cha yi kópu dyuu yinté a kwo knomomê, ye pi ngê pyââ kîmungê nya. *

¹¹ Yesu ngê yepê, M:aa u kópu wunê nmye kídî vyl, nmyedê, Mãâ u pye mî yi kêlê dpo pwii, u kpâm k:ii ngmîdi ngê dpî pyaa knî. ¹² Yepê, Ngmênê pi woni knî y:e yi kópu doo u ntââ, d:uudpî yéé dmi. Yepê, Knî ngmê yinté a taa dniye, knî ngmê pi knî y:oo doo u ntââ ngê dpî pyódu t:oo, knî ngmê a p:uu dpodo u l:êê dîy:o d:uudpî yéé dmi. Yepê, N:ii ka yi kópu u ntââ, yi pini ngê choo d:uud:uu.

* 18:35: Mát 6:15; Mak 11:25; Epeso 4:32; Kílosa 3:13 * 19:4: Gen 1:27 * 19:5: Gen 2:24; Epeso 5:31 * 19:10: 1 Kódin 7:1-2,7-9

Pi knîy:oo yi tp:ee dmââdîma Yesu ka u ngwo ñuw:o tumo

Mak 10:13-16; Luukî 18:15-17

¹³ Pi knî y:oo Yesu ka yi tp:ee dmââdîma ñuw:o tumo, apê, Kóó yi mbêmê nyi yé ngê, yi l:êê dîy:o mye-choo ngêpê. Yesu p:uu ndiye pyu knî y:oo yi kópu ye kwódu ngópu, ¹⁴ ngmênê Yesu ngê yepê, A ka a ñuw:o teñe, ye namê kwódu yé, mu kópu u dîy:o tp:ee dmââdîma ntee yéli Chóó Lémi ngê chóó adî y:enê dé. ¹⁵ Wod:oo Yesu ngê kêê yi mbêmê doo yiyé, yi l:êê dîy:o mye-doo ngêpê. U kuwó dini ghi ngê p:uu ndiye pyu yoo yi k:ii kada a y:ee ngópu.

Ndáápi ngmê u danêmbum

Mak 10:17-31; Luukî 18:18-30

¹⁶ Pi ngmê Yesu ka loo, u kwo póó wo, kwo, Mââwe. Kwo, Ló kópu mb:aa ngmanî d:uu, ghê kamî u ngwo anê pyw:oo, ghéni n:ii chedê ngê daawa pyódu? ¹⁷ Yesu ngê kwo, Lukwe dîy:o kópu mb:aa p:uu a ka chi póó. Kwo, Pi chóó mb:aamb:aa ngê daawa pyódu, Chóó Lémi mu ngmîdi yi mb:aamb:aa. Kwo, Ghê kamî u pyw:êmî u yi nga choo kwo knomomê, ye Chóó Lémi u dêêpî kópu dyuu chi cháâchââ. ¹⁸ Yi pini ngê kwo, Ló dêêpî kópu knî yi p:uu a ka nye mbumu? Yesu ngê kwo, Pi nangmê vy:a, pi u kuwó nangmê pwiyé, pi u tpile nangmê t:âmo, pi nangmê yipe, pi nangmê dóó, * ¹⁹ mye mî chi cháâchââ dê. Kwo, Ñyóó nuu ghi nódo ntee a tóó, yoo yi nuu ghi dmi nódo yinté mye-choo ya. ²⁰ Yi pini ngê kwo, Yi kópu dyuu n:aa cháâchââ too, ló kópu ngmê ngê doo u ntââ ngê n:aa tóó? ²¹ Yesu ngê kwo, U yi nga a kwo, nyimo, D:ud:umbiy:e u ntââ mbêmê nî yââ, kwo, ye chi lêpî, kwo, tpile yilîni ngópu a tóó, ngópuch:anê knî ye nyi yéépi, yed:oo dpo ngm:êê nédi, cha a yâmuyâmu nê, kwo, ya mb:aa

mbóó p:uu u ngwo anyimo pyw:oo. ²² Dini ghi n:ii ngê yi pini ngê yi kópu nyongo, u gha dono ngê py-odo, apê, A tpile yilî angênté anî yêê, wod:oo Yesu a kuwo ngê, mu kópu u dîy:o ndáápi ndîi, u tpile yilî.

²³ Yesu ngê p:uu ndiye pyu knî ye yepê, N:ii ndáápi ndîi, a maa p:uu paa dpodo ndîi ngê u kwo wa pyódu, Chóó Lémi kóó k:oo angênté amî ghê. ²⁴ Yepê, Ala kópu mye ny:ee yó. Yepê, Mbwêmê ndîi, tee kn:ââ puu u mênê daawa kee, yepê, myenté Chóó Lémi kóó k:oo ndáápi d:uudpî ghê. ²⁵ P:uu ndiye pyu knî y:oo dini ghi n:ii ngê ny:ee ngópu, ghê yi mênê ghipé wo, noko yepê, Wu lónté kópu? Noko yepê, Ndáápi yoo Chóó Lémi kóó k:oo daangmêwa ghê knomomê, ye n:uu ngmê u ntââ y:i amî ghê? ²⁶ Yesu ngê doo y:enê dé, yepê, Doo u ntââ Chóó Lémi kóó k:oo pi chóó daangmêmi ghê, ngmênê Chóó Lémi chóó u ntââ, pi chóó kóó k:oo wa kââ. Yepê, Kópu yilî yintómu Chóó Lémi u ntââ.

²⁷ Pita ngê Yesu ka kwo, Mââwe. Kwo, Tpile yilî yintómu nmo kuwo ngê, anmînê yâmuyâmu ngi. Kwo, Yi kópu u l:êê dîy:o ló kópu ngmanmo pyw:oo? ²⁸ Yesu ngê yepê, Ndê kópu nmye ngmên:aa tpapê. Yepê, Dini ghi n:ii ngê tpile yilî yintómu kamî ngê anî pyódu té, yi ngwo a pi ndîi ngê wa pyódu, pi yintómu yi kada pini ngê anê pyódu, mu kópu u dîy:o nê Chóó Lémi u Pi Ndêndê. Yepê, Yi ngwo Yisîléli tpémi yi yoo dyêédî y:a mē miyó wanmyi y:enê dé, mu kópu u dîy:o nmyinê yâmuyâmu nê. * ²⁹ Yepê, Pini n:ii ngê a l:êê dîy:o u p:aa dpo kuwo, u tidê mbwó yoo dpo kuwo té, u pye mî dpo kuwo dê, u tp:ee dmââdîma dpo kuwo té, u yâpwo tédê dmi myedo kuwo té, yepê, yi pini ngê yinté tpile mē yilî

* 19:18: Ex 20:12-16; Deut 5:16-20; Lev 19:18; Lóma 13:9 * 19:28: Tpyuu 4:4

amêdê pyw:oo. Yepê, Pini n:ii ngê a kópu dyuu u l:êê dîy:o tpile ngmîdi wa a kuwo, yepê, yi pini ngê yintê tpile mê yono y:a amêdê pyw:oo. Yepê, Mu dini ghi ngê yi pini ngê ghê kamî amînê pyw:oo, ghêni n:ii chedê ngê daawa pyódu. ³⁰ Yepê, Kada yéli mê kuwó, kuwó yéli mê kada. Yepê, Ala ngwo ndáápi yoo kada a wee, ngmênê dîyo kuwó amêdê ghê dmi.

20

Kuwó pini pini dê kada pini yi mgongo danêmbum

¹ Yesu ngê p:uu ndiye pyu knî ye mgongo ngmê kwólu, yepê, M:aa ngê u yoo ndêndê alanté adî y:enê. Yepê, Wain kpê chóó ngmê ngê u yi u ngwo doo kwo, Pi knî ngmê a wain kpê u mênê dny:oon:aa dpodo. Yepê, Mw:aandiye pi knî ngma a pyw:ângo, ² yepê, A wain kpê u mênê dmyinên:aa dpodo, awêde nmye mîni pywupwi, pi ngmê ndapî ngmê. ³ Yesu ngê yepê, U kuwó dini ghi ngê kââdî liy:aa pyile mî loo, pi knî m:uu a pyw:ângo, apê, Módó mu wee, daa dpodo té. ⁴ Yepê, A wain kpê u mênê dmyinên:aa dpodo, yi dpodo ntênê nmye n:aa pywupwi, daanî dóó nmyo. ⁵ Yesu ngê yepê, Wod:oo lee dñiye. Yepê, Kââdî mîâ kêlî pi knî m:uu a pyw:ângo, yi kópu yintê ye mye vyyu, dpodo tédê dy:ââ too. Yepê, Dini ghi n:ii ngê kââdî t:ono mî ghê wo, pi knî m:uu a pyw:ângo, yi kópu yintê ye mye vyyu, dpodo tédê dy:ââ too. ⁶ Yepê, Dini ghi n:ii ngê apê, Kââdî liy:aa mu ngmîdi ngee too, apê, kââdî u ngwo a wupwo, yepê, yi ngwo pi knî m:uu a pyw:ângo, yepê, Lukwe dîy:o wo módó dmyi chedê ngmê? ⁷ Kwo, Pi ngê doo dpodo kalê nmoo. Yepê, A wain kpê u mênê dmyinê lèpî, yi dmyinên:aa dpodo.

⁸ Yesu ngê yepê, Dini ghi n:ii ngê ntumokwodo dini ghi yi yó, wain

kpê chóó ngê dpodo u y:enê pyu ka kwo, Dpodo pyu yoo a pwiyé dñiye. Kwo, Yi dpodo u pywuu ye yéni. Kwo, Yélini dpodo tédê kuwó dê lee dmi, yi pywuu ye mwiyé yéni. Kwo, Yélini mwiyé dê lee dmi, yi pywuu kuwó ye dpî yéni. ⁹ Yesu ngê yepê, Yélini dpodo tédê kuwó lee dñiye, wo d:umu u dpodo u pywuu ngmêngmênté a ngee ngópu, pi ngmê ndapî ngmê. ¹⁰ Yepê, Yélini mw:aandiye dpodo tédê mwiyé lee dñiye, alanté dnye nuw:o, apê ngmênê, Ndapî ndîi yinmînê ngêépî, ngmênê vyîlo yintoo ndapî myeyedê ngee ngópu, pi ngmê ndapî ngmê. ¹¹ Yepê, Dini ghi n:ii ngê yi ndapî a ngee ngópu, wain kpê chóó ka nod:e dñiye, ¹² kwo, Kî yéli kââdî liy:aa mu ngmîdi chi dpodo kalê té, ngmênê mw:aandiye dpo yaa dmi, kââdî ndîi vy:o nmî dpodo té. Kwo, Lukwe dîy:o ngmîdi mbêmê chi pwila nmo. ¹³ Yepê, Wain kpê chóó ngê ngmê ka kwo, Kî pini. Kwo, D:oo dóó nyoo. Kwo, Kópuni nga dî vyi, ntênê kídî d:uu, ndapî nga ngmêkîd:a kê. ¹⁴ Kwo, Nápî ngêê yedê choo ya, p:o chi lèpî. Kwo, U ya a nga a kwo, Kuwó pini kada pini mu ngmîdi mbêmê nî pwila dê. ¹⁵ Kwo, A chóó a ndapî ngê dî pwila nmyo. Kwo, Nýóó nuw:o u pono daanî vyápê mb:anê. Kwo, D:aa mtíkó pyu, módó dî yeede té. Kwo, Lukwe dîy:o n:ee ye chi kââ? ¹⁶ Wod:oo Yesu ngê p:uu ndiye pyu knî ye yepê, Kada yéli mê kuwó, kuwó yéli mê kada. Yepê, A yoo vy:o mwiyé nmyi ghê dñiye, kuwó yéli ye n:ee nangê kââ.

Yesu pyolombó u pwopwo p:uu u ngwo ye doo danê

Mak 10:32-34; Luukî 18:31-34

¹⁷ Dini ghi n:ii ngê Yesu p:uu Njedusalem dnye lèpî, Yesu ngê p:uu ndiye pyu y:a mê miyó yoo vy:o a pw:iî too, maa p:uu yepê, ¹⁸ Ala kópu ny:ee yó. Yepê,

K:omo tpile nê Chóó Lémi u Pi Ndéndê, ngmênê dini ghi n:ii ngê Njedusalem anm:uu taa dmi, kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini yoo, dêêpí pyu yoo yi k:ii, a vyee u dy:oo wa a chápwo ngmê, wa mgîmî nê, wa kóté kalê nê, wamye ch:ee nê, Lóma tpémi yi kêê k:oo wa kaa nê. ¹⁹Yepê, Yi tpókni y:oo wadnyi nkwtinkwiti nê, wadnyi kpakakpaka nê, kídosi índê wa t:ee nê, yinté wa vya nê, yepê, ngmênê wo pyoloni ngê wamênî pyidu.

Njems mbwémi Njon yi pye ngê Yesu ka kópuni doo dmyinê

Mak 10:35-45

²⁰ U kuwó dini ghi ngê Sepédi kpâm ghee kní Yesu ka lee dniye, yi pye yu mbodo dê y:e k:ame u kwo ghê wo, yi pye ngê kópu ngmê u pyinê u kwo ngwódu. ²¹ Yesu ngê kwo, Lukwe u yi nga ngma a kwo? Yi pyópu ngê kwo, Dini ghi n:ii ngê mî ndîi ngê wa pyódu, Chóó Lémi u yoo anyi y:enê, kwo, a tp:ee dê nyoo yi kada pini ngê dpí pyódu dé. ²² Yesu ngê kwo, Kópuni a ka chi dmyinê, daa lama chi mbwólu. Tp:oo dê ye yepê, Dpí u ntââ dê, pi kní y:oo kópuni a nga wa d:uu ngmê, u ntââ dpo amye d:uu ngmê? Kwo, Nyo u ntââ dê. ²³ Yesu ngê yepê, Kópuni pi kní y:oo a nga wa d:uu ngmê, ndéndê ngê dpo amye d:uu ngmê, ngmênê doo u ntââ a che p:ââ pee a chóó daanî ngmidi. Yepê, M:aa ngê yi kópu yinê wa a vyí. Yepê, Pini n:ii kada adí kwo, yi pini wunê ka a ngmidi ngê.

²⁴ Yesu p:uu ndiye pyu yoo wo y:a kní y:oo dini ghi n:ii ngê ny:ee ngópu, Njems mbwémi Njon ye nod:e dniye. ²⁵ Wod:oo Yesu ngê p:uu ndiye pyu yoo nipi a danê ngê, yepê, Nmyi lama a tóó, Yélini daa Nju tpémi, yi vy:oo pini n:ii kada pini ngê dpí pyódu, a lémilémi yédi, yoo yinê a y:enê ngê, yinê a dpodo

kígha too. * ²⁶⁻²⁷ Yepê, Ngmênê nmyi vy:oo yinté daadí ya. Yepê, Nmyi vy:oo pini n:ii ngê u yi adí kwo, Kada pini ngê nî pyódu, yi pini ngê choo ngêêpí nmyo, nmyi p:uu choo dpodo. ²⁸ Yepê, K:omo tpile Chóó Lémi ngê a ngmidi noo, nê u Pi Ndéndê, ngmênê daa lémilémi u l:êê díy:oo nê loo, yoo p:ee n:aa ngêêpí too, yi l:êê díy:oo waní pw:onu, pi yilí yi pywuu ngê amy:aa pyódu. *

Yesu ngê ngwolo kopwe miyó u ngwo pyi doo, Njédikó

Mak 10:46-52; Luukí 18:35-43

²⁹ Dini ghi n:ii ngê Yesu, p:uu ndiye pyu kní yi k:ii, Njédikó kada dnya a yém, pi yilí kní y:oo dnye yâmuyâmu dé. ³⁰ Ngwolo kopwe miyó maa nkígh:ê dpímo ya. Dini ghi n:ii ngê ny:ee ngópu, apê, Yesu kíyedê pwiyé kní, wod:oo u kwo dpímo kââ, kópu, N:ii Chóó Lémi ngê a ngmidi ngê, Dépídi ntee pini, u ntââ nga wanyi ch:anê kní? ³¹ K:omo tpile pi yilí yintómu ye a tpêpwo dniye, yepê, Tumu choo ya, ngmênê yi dnye dmi daa ny:ee ngópu, dpodombiy:e mēdpímo kââ, kópu, Nmî Lémi, Dépídi ntee pini. Kópu, U ntââ nga wanyi ch:anê kní? ³² Wod:oo Yesu ngê paa u dí puwâ, yepê, Yi tpódu a ka a pwiyé dniye. Pi kní y:oo u kwo yi íuw:oo dumo, wod:oo Yesu ye póó wo, yepê, Lukwe dpo ngmanî mdo? ³³ Kwo, Nyi Lémi. Kwo, U yi nye a kwo, Yélí m:ii m:uu. ³⁴ Yesu ka ch:anê knopwo, wod:oo yi ngwolo páádi kní yi p:uu kêê yó. Yi ngwo yélí mē m:uu ngópu, Yesu u kuwó mye ghê knopwo.

21

Njedusalem u ngwo vy:êê ngópu

Mak 11:1-11; Luukí 19:28-40; Njon 12:12-19

¹ Yesu, p:uu ndiye pyu kní yi k:ii, Njedusalem ghêlí daa nî dniye, yi

* **20:25:** Luukí 22:25-26 * **20:28:** Luukí 22:27; Pilipay 2:7

kada p:aa ngmê doo ya, u pi Pe-
tepoke, mbu y:i ngma a kwo, u pi
Olipi, mu kópu u díy:o nté kn:ââ
kpê yi mbwini mbêmê ngmêdoo ya,
yi yini yi pi dmi mye olipi. Dini
ghi n:ii ngê yi mbwini mbêmê kee
dniye, Yesu ngê p:uu ndiye pyu
kada miyó kââ, ² yepê, Mu p:aani
nmî kada choo kwo. Yepê, Dini ghi
n:ii ngê y:i dpo taataa mo, ndonki
ghee dpo mumu d:oo, yedê ñedê a
t:a mo. Yepê, Dpo pywálí dóó, a ka
dpo ñuw:o dóó. ³ Yepê, Pini n:ii ngê
kópu dpo ngmêdê vyi knomomê, ye
ala kópu u kwo dpî vyi nyoo, kwipi,
Nmî lémi ngê yi yi dê u ngwo wunê
kwo mo. Yepê, Yi ngwo dpo wunê
kuwo dê. ⁴ Chóó Lémi u kópu n:ii
pi ngmê ngê wunê a d:êê ngê, Yesu
ngê yi ngwo ntiye ngê. Yi kópu ala,

⁵ Njedusalem tpémi,
nmyi king wunê pwiyé knî,
ndonki pyipwo wunê tóó.
Daa l:êê pyu ndîi, daa hósi
pyipwo wunê tóó,
ndonki tp:oo pyipwo wunê tóó.

*

⁶ Yesu ngê yi tpódu ye kópuni vyu,
yinté mî d:uu ngópu, ⁷ ndonki ghee
Yesu ka a ñuw:o dumo, yi nkuwo
kpídî dê yi mbwo a ngee dumo,
ndonki ghee yi pyipwo talê dumo,
Yesu ndonki pyipwo u nkwo yaa
wo. Kada a y:ee ngópu, Njedusalem
dnye lêpî, maa p:uu ndonki ngê
Yesu doo dnyinêdnyinê. ⁸ King
ntee dnyimo cháachââ, Yesu yinté
mye châpu ngópu, woni knî y:oo yi
nkuwo kpídî a ngee tumo, Yesu u
kada maa p:uu talê tumo, woni knî
y:oo yi knî ngmê vy:êê ngópu, nkoo
vyi u kadakada yidi ngópu, ndonki
ghee yi mbêmê dpumo paa, Yesu
ndonki pyipwo doo ya. * ⁹ Yoo
u kada ngmêdoo kwo, yoo u kuwó
mudoo kwo, Yesu yi kélê ghê doo
paa, Njedusalem nipi dnye lêpî, u
nkwo dnye kââkââ, kópu, Munmîkó
Nmî Lémi, Dépidi ntee pini. Kópu,

Chóó Lémi ngê a ngee nyine. Kópu,
U pi ngê nyiné loo. Kópu, Chóó Lémi
chaa kîgha koo.

¹⁰ Dini ghi n:ii ngê Njedusalem
taa dniye, yélini y:i doo kwo
yintómu ngwéti dniye, noko dnye
póó, yipu, Pi knî y:oo ló king yi
châpu ngmê? ¹¹ Yoo woni knî y:oo
yepê, Yesu, pini n:ii ngê Chóó Lémi
u komo a kapî ngê. Yepê, Nasalet
pi, p:aani n:ii Nkálili Wee u kwo a
tóó.

*Yesu ngê Chóó Lémi u ngomo
mbwa kalê ngmê k:oo yoo u ngwo a
pw:oo ngê*

*Mak 11:15-19; Luukî 19:45-48;
Njon 2:13-22*

¹² Yesu p:uu Chóó Lémi u ngomo
mbwa kalê ngmê k:oo mî kee
dniye, apê, Pi knî y:oo tpile tp:oo
mu pywupwi t:oo, kpêê yiyé u l:êê
díy:o. Apê, Kn:aa dyámê ndapî nmî
ndapî ngê mu ngmêêpî t:oo. Apê,
Yélini al:ii a dpodo nyédi, yoo mu
dódó t:oo, yi ndapî mu chedêchedê
t:oo. Yi kópu u l:êê díy:o Yesu ngê
yi yéli a pw:oo ngê, kuwa pw:ii too,
ndapî ngmêêpî tédê yi tépîl ye a pii
too, ndapî tpîi yi kpópu, ñmê tp:oo
pywupwi tédê yi p:o a ngî too, yi ya
tédê dnyi mye dy:ee too. ¹³ Chóó
Lémi u kópu Yisaya ngê n:ii a d:êê
ngê, yi kópu ye vvu, yepê, Puku
yedê ala kópu mu tóó,

A ngomo kwéli a kwo,
ngêpê tédê ngê choo ya,
yepê, ngmênê kpaa tédê ngê
dnye pyódu ngmê.

¹⁴ Yélini yi yi dmi kwolo ngmê
dé, yi ngwolo kopwe dé, Yesu ka
yi ñuw:o tumo, yintómu pyi too.
¹⁵ Ngmênê yi kópu u l:êê díy:o dêêpî
pyu yoo Yesu ka nod:e dniye, kpêê
yiyé pyu yoo yi kada pini yoo u
kwo mye node:dniye. Noko yepê,
Tp:ee dmââdîma y:oo Chóó Lémi u
ngomo chedê lukwe díy:o a chaa
kîgha ngmê. Noko yepê, Lukwe
díy:o dpodombiy:e a kââ té, apu,

Dépidi ntee pini chaa kîgha koo.
¹⁶ Wod:oo Yesu ka póó dniye, kwo, Kí kópu ka tpapê ngmê, nyi nyêmi? Kwo, Lukwe dîy:o a chaa kîgha ngi. Yesu ngê yepê, Nyââ, anî nyêmi. Yepê, Kópuni tp:ee dmââdîma y:oo a d:uud:uu ngmê, mumdoó yi kópu puku yedê dmyongê kp:aa ngópu? Yepê, Yi kópu alanté a tóó, Dépidi ngê Chóó Lémi ka kwo,

U yi nga a kwo,

Tp:ee dmââdîma y:oo dny:oo chaa kîgha ngi.

¹⁷ Wod:oo Yesu ngê a kuwo too, p:uu ndiye pyu knî yi k:ii Petani lee dniye, Njedusalem u nkîgh:ê p:aani n:ii tp:oo a tóó. Y:i mî dpî dniye.

Yesu ngê yi ngmê nt:ââ ngê, Yisûléli tpémi yi p:uu mgongo u ngwo ngmê kwólu

Mak 11:12-14,20-24

¹⁸ Womumo mw:aandiye Yesu, p:uu ndiye pyu knî yi k:ii, Njedusalem mê diyé dniye. Maa p:uu Yesu ngê dómu kele. ¹⁹ Maa nkîgh:ê kuwe kn:ââ ngmê módu, apê ngmênê, Kîgha p:uu ngma a kwo. Yesu yi yini km:ee yi loo, apê, K:omo tpile yââ yilî nkwoodo mu kwo, ngmênê kîgha p:uu daangma a kwo. Wod:oo Yesu ngê p:uu ndiye pyu yoo yi ngópu mgongo ntee kópu ngmê d:uu ngê, yi yini ka kwo, Nté kîgha m:uu daamuwa ghê. Yi ngwo yi yini pwene. ²⁰ Dini ghi n:ii ngê p:uu ndiye pyu knî y:oo yi kópu m:uu ngópu, ngwéti dniye. Noko yepê, Kí yini lukwe dîy:o límîlímî ngê da yââ? Yi mgongo dnyinté a w:ee ngópu. ²¹ Yesu ngê yepê, Ndê kópu nmye ngmên:aa tpapê. Yepê, A ka dpodombiy:e anmya a kélímî knomomê, nmyi nuw:o dmi ngmidi ngê adnyi ya knomomê, ye kópuni wanmyi vyi t:oo, wa pyaa dmi. Yepê, Mgongo ntee kópu n:ii wu yini ngê nmyi ngópu dî d:uu, u nt:u kópu ntênê wanmyi d:uu

ngmê. Yepê, Myenté, kî mbwini ka wanmyi vyi ngmê, kwonye, A yumwe, nt:ee nyi ghê, yepê, yi kópu wa d:uu. * ²² Yepê, A ka ntênê anmya a kélímî knomomê, ye kópuni M:aa ka anmyinê dmy:ee ngmê, yi kópu nmyi l:êê dîy:o ntênê wa a d:uu. *

Yesu pini n:ii u pi mbêmê doo dpodo

Mak 11:27-33; Luukî 20:1-8

²³ Dini ghi n:ii ngê Yesu p:uu Chóó Lémi u ngomo mbwa kalê ngmê k:oo kee dniye, Yesu ngê yoo y:i doo ndiye kîgha dé. Kada pini yoo, kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini yoo yi k:ii, Yesu ka a lee dniye, kwo, Chóó Lémi u ngomo nmî chóó nmo y:enê. Kwo, Kópuni nye d:uud:uu too, n:uu ngê nga vyu, u ngwo nye d:uud:uu too? Kwo, N:uu u pi mbêmê ye kópu yilî nye d:uud:uu ngê? ²⁴ Yesu ngê yepê, Kópu nmye mwiye ngmên:aa poopoo. Yepê, Yi kópu nmyinê vyee ngmê, ye pini n:ii ngê a dy:ââ noo, u pi nmye u ngwo n:aa tpapê. ²⁵ Yepê, N:uu u pi mbêmê Njon ngê pi mbwaa l:êê u mênê dpîmo kmênêkmênê dé? Yepê, Chóó Lémi u pi mbêmê ó chóó u pi mbêmê? Noko yepê, Ló kópu u kwo ngmanmî vyi? Noko yepê, Ala kópu u kwo nmo tpapê, Chóó Lémi u pi mbêmê, noko yepê, ala kópu nmo a tpapê, Lukwe dîy:o Njon ka dpîp:e kélímî mbê dniye. ²⁶ Noko yepê, Ala kópu u kwo nmo tpapê, Chóó u pi mbêmê, noko yepê, pi knî y:oo ló kópu nmo angmê d:uu ngmê, mu kópu u dîy:o yinê ye Njon Chóó Lémi u komo kapi pyu ngmê. ²⁷ Yi kópu u l:êê dîy:o kede dniye, Yesu ka kwo, Nmî lama daa tóó. Myenté, Yesu ngê yepê, pini n:ii u pi mbêmê kópu yilî n:aa d:uud:uu ngê, nmye myedaanî vyi.

Pi mbwémi miyó yi mgongo danêmbum

* 21:21: Luukî 17:6; 1 Kódin 13:2; Njon 14:12

* 21:22: Mát 7:7-11; 18:19; Njon 14:13-14

28 Yesu ngê kada pini knî ye yepê, Danêmbum ngmê ngî ny:ee yó, p:uu dmyinê nuw:o. Yepê, Pi ngmê, tp:oo miyó doo ya. Yepê, Yi pini ngê tp:oo kaa ka kwo, A tp:ee, wain kpê u mênê chin:aa dpodo. 29 Yepê, Tp:oo ngê u mî ka kwo, U p:o, ngmênê daa n:ee. 30 Yepê, U kuwó dini ghi ngê yi pini tp:oo tpuu ka u nkwo adî lê, kópu mu ngmidi u kwo mye vvu. Yepê, Yi tpémi ngê kwo, Daanî nî, ngmênê u kuwó dini ghi ngê yi tpémi ngê u nuw:o mē ngmópu, dpodo tédê mē loo. 31 Yesu ye póó wo, yepê, Yi tpémi dé yi mî ka n:uu ngmê ng:aa mbê wo? Kada pini knî y:oo kwo, Tp:ee tpuu ni. Yesu ngê yepê, Ndé kópu nmye ngmên:aa tpapê. Yepê, Tákisi ngêêpî pyu yoo, teli pyâa yoo, pi dono yilî mye yi k:ii, yi nuw:o dmi ka ngmêêpî t:oo, Chóó Lémi kóó k:oo ka wowo té. Yepê, Vyílo yi yéli u kwo ye ng:aa té. Yepê, K:omo tpile nmyi komo knî y:oo Chóó Lémi nmye cháâcháâ ngópu, ngmênê u nuu u kópu dp:ee d:uud:uu tumo. Yepê, Doo u ntââ, kóó k:oo daangmanmyi ghê. 32 Yepê, Njon Baptist ngê maa mb:aa nmye mênê kēma ngê, ngmênê u kwo dpíp:e kēlîmî mbê dniye, u wépi nmyi pwaa ngópu. Yepê, Tákisi ngêêpî pyu yoo, teli pyâa yoo, yoo dono mye yi k:ii, vyílo dé u kwo yi kēlîmî mbê dniye. Yepê, K:omo tpile Chóó Lémi u wépi mwiyé a pwaa ngópu, ngmênê kuwó yi nuw:o dmi mē ngmêê ngópu, u kwo ntênê ng:aa mbê dniye. Yepê, K:omo tpile yi kópu nmyi m:uu ngópu, ngmênê lukwe diy:o nmyi nuw:o dmi dpíp:e ngmêê ngópu, Njon ka myedpíp:e kēlîmî mbê dniye.

Yesu Nju tpémi yi kada pini knî yi p:uu u ngwo doo mgongo

Mak 12:1-12; Luukí 20:9-19

33 Yesu ngê kada pini knî ye yepê, Danêmbum m:uu ala, mye ny:ee yó.

Yepê, Pi ngmê ngê wain kpê ngmê yó, mbwa ngê a yina ngê, wain kîgha u vyilêvyilê tédê ngmê l:âmo ngê. Yepê, Ghi my:oo l:âmo ngê, yi wain kpê y:enê pyu u ya tédê. Yepê, Wain kpê chóó ngê pi ngmê knî ye yepê, A wain kpê ka dmyinê vvuwo, dini ghi n:ii ngê nt:u dé kaa knomomê, kîgha dmyina a ngêêpî dé, dmyinê vyilêvyilê dé, wain u ngwo dmyinê l:âmol:âmo, knî a ka ngmêdmyina a dyede, woni nmyi nêni. Yepê, U kuwó dini ghi ngê yi pini ngê wain kpê a kuwo ngê, kn:aa p:aani loo, dye ghi daadîi y:i doon:aa ya. 34 Yepê, Wain kpê dini ghi n:ii ngê kyopwo wo, wain kpê chóó ngê pi knî ngmê dy:ââ ngê, yepê, A wain kpê u mênê dmyinê lêpî, u y:enê pyu knî y:oo a wain knî nmye ngmêdo kê y:e, a ka dpo ñuw:o yó. 35 Yepê, Dini ghi n:ii ngê y:i mî taa dniye, wain kpê y:enê pyu knî y:oo mgîmî tumo, ngmê kpaka ngópu, ngmê taa ngê vya ngópu, ngmê chêêpî ngê vya ngópu. 36 Yepê, Myombó wain kpê chóó ngê pi mē yilî ye dy:ââ ngê, ngmênê kópu mu ngmidi y:e myeminê d:uu ngópu. 37 Yepê, U kuwó dini ghi ngê tp:oo ye u nkwo dy:ââ ngê, apê, A tp:ee amînê châpu ngmê, daawa a vya ngmê. 38 Yepê, Ngmênê yi wain kpê y:enê pyu knî y:oo daa châpu ngópu. Noko yepê, Kí wain kpê chóó tp:oo. Noko yepê, Vya koo, yed:oo wain kpê nmo wa ghay. 39 Yepê, Wod:oo mgîmî ngópu, vya ngópu, ntóó chíi mênê mî kée ngópu.*

40 Yesu ye póó wo, yepê, Dini ghi n:ii ngê yi wain kpê chóó wa a lê, yi tpóknî y:e ló kópu angmê d:uu?

41 Kada pini knî y:oo kwo, Wa a lê, pi dono yoo wa vya té, kn:aa yéli y:oo yi d:aa dmi u nkwo amênê kâadî ngmê. Kwo, Yi yéli y:oo mgî daadnyi pwapi, lîmîlîmî ngê nt:u knî u kwo angmêdnyi dyede.

* 21:39: Hipîlu 13:12

42 Wod:oo Yesu ngê yepê, Kópuni puku yedê a tóó, a w:ee yó. Yepê, Yi kópu ala, yepê,

Yi pãani ngomo wuwó pyu knî y:oo kée ngópu,

yi yini pãa pw:eni ngê vyílo mēyi pyodo.

Nmî Lémi ngê yi kópu yintê d:uu ngê,

nyepēnyepē u kópu yi d:uu ngê. *

43 Yesu ngê yepê, Pw:eni ndēndē nmyi kée ngópu, Chóó Lémi ngê u nkwo wa kée nmyo, u wain kpê mēdaanmyi y:enê, kn:aa yéli y:oo nmyi d:aa dmi wa a kââdî ngmê. Yepê, Chóó Lémi u kópu dyuu yi yéli yi mēnê nt:u mb:aamb:aa ngê wa kaalî. 44 Yepê, Nê chēēpî kpiyé ntee tpile. Yepê, N:ii yi chēēpî kpiyé p:uu wa a lvēēdî, mbodo wa pwāâ. Yepê, N:ii mbēmê yi chēēpî kpiyé wa a ghay, koo dyuu ngê wa pyódu.

45 Pádisi yoo, kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini yoo yi k:ii, yi ngwo a w:ee ngópu, apê, Kî nmî p:uu a mgongo. 46 U yi y:e doo kwo, Yesu nmî mgîmî, ngmēnê kēê u ngwo dēpê t:ee ngópu, mu kópu u dîy:o pi knî ye nkîngê mbê dniye, yinê ye Chóó Lémi u komo kapî pyu ngmê.

22

Yéyéé kmaapî ndîi u mgongo danêmbum

Luukî 14:15-24

1 Yesu pi knî ye modoo mgongo.

2 Yepê, Chóó Lémi kóó k:oo wowo alanté. Yepê, King ngmê, tp:oo daa kēmakēma doo yéyééé, u l:êê dîy:o kmaapî ndîi ngma a puwâ. Yepê, Yi kmaapî u wo mwiyé a ngmîdi ngê, u lémi ch:ama mîné dóó kwólu, yepê, A tp:ee u kmaapî tēdê dp:uu taa dmyeno. 3 Yesu ngê yepê, Yi wēni dini ghi n:ii ngê dyimê wo, u dpodo pyu knî ngmê dy:ââ ngê, yepê, Yoo a pwiyé we, ngmēnê u yi y:e dēpwo kwo. 4 Yepê, Wod:oo dpodo pyu knî m:uu dy:ââ

ngê, yepê, Yélini nê dóó kwólu, ye dp:uu vyi yó, yipi, Ala ngwo kmaapî. Yipi, Nê ngê ala kmaapî u l:êê dîy:o tpile tp:oo n:ii kaa too, wunê kēdê vya t:oo, tpile yilî yintómu u ntââ mbēmê ka pyede. Yipi, A pwiyé dmyeno. 5 Yesu ngê yepê, Ngmēnê yi yéli ye daa ng:aa mbê dniye, yinê ye tēdê kópu, yi chóó yi dpodo tēdê dpodo tēdê lee dniye. Yepê, Woni yâpwo tēdê lee dniye, woni tpile pywupwi tēdê lee dniye. 6 Yepê, Yoo ngmê ngê king u dpodo pyu yoo mgîmî tumo, dnye nkwtinkwti dé, u nkwo vya tumo. 7 Yepê, King yi yéli ye d:ud:umbiy:e node wo, wod:oo u lede knî ngmê dy:ââ ngê, yi ntââ dmi mîné vy:ee ngópu, yi yéli u nkwo vya tumo, yi p:aa myemîné vuywó ngópu. 8 Yepê, U kuwó dini ghi ngê u dpodo pyu yoo a danê ngê, yepê, Kmaapî u tpile yilî u ntââ mbēmê ka pyede, ngmēnê yélini nê dóó kwólu, yoo dono, doo u ntââ ala ntini daawa ma ngmê. 9 Yepê, P:aani p:aani dmyinê lēpî, pi yimi nmyinê pyw:ēmî ngmê, dpo űuw:o tóó. 10 Yesu ngê yepê, Wod:oo yi dpodo pyu yoo p:aani p:aani lee dniye, pi yilî mîné pyw:ee ngópu, dono mb:aamb:aa myedê űuw:o tumo. Yepê, Ngomoni k:oo dnye kmaapî, yi ngomo pi ngê a nt:ee ngê.

11 Yesu ngê yéyééé kmaapî u mgongo ye m:uu kwólu, yepê, King kmaapî tēdê yi yaa wo, yoo yi k:ii dnye yakmaapî, ngmēnê pi yi vy:o ngmê módu, yi pini ngê u yéyééé kpîdî u mbwo daangmê t:ângo. 12 Yepê, Yi king u kwo póó wo, kwo, Kî pini. Kwo, Al:ii lónté cha kee, yéyééé u kpîdî mwo daa t:a. Yepê, Yi pini ngê kópu u kwo daangmê vvu. 13 Yepê, King ngê u dpodo pyu knî ye yepê, Mgîmî yó, kóó yu kudu tóó, kuwa d:ii yó. Yepê, Mgîdî vy:o choon:aa mbê, kpéngi

* 21:42: Dpodo 4:11; Lóma 9:33; 1 Pita 2:6-8

ti dmi kelekele mudny:oon:aa paa.
¹⁴ Yesu ngê yepê, Pi yintómu knî ye
 n:aa tpaê ngê, yenîmo, A pwiyé
 dmyeno, ngmênê Chóó Lémi ngê
 yilî daawa a ngmidi.

Tákisi pywupwi u danêmbum

Mak 12:13-17; Luukî 20:20-26

¹⁵ U kuwó dini ghi ngê Pádisi yoo
 kuwa pwii dniye, kn:aa p:aani pee
 mê lee dniye, Yesu u dóó u l:êê
 díy:o nipi y:i dnyen:aa danêmbum.

¹⁶ Yi lama doo ya, Lóma tpémi ye
 tákisi pywupwi Nju tpémi ye daa
 yi nuu u kópu ngê a tóó, wod:oo
 yi p:uu ndiye pyu knî ngmê ng-
 midi ngópu, king Helodi u kwo téni
 pee yéli yi k:i Yesu ka dy:ââ tumo,
 kwo, Máâwe, kwo, nmî lama ka
 tóó, Ndêndê ngê nye danêmbum.
 Kwo, Pi knî ye d:ee nkîngê yédi,
 ngmênê Chóó Lémi u kópu dyuu pi
 knî ye ndêndê ngê nye tpaê ngê.

¹⁷ Kwo, Nmo vyi ngi, kwo, nmî
 dêêpî kópu dyuu lónté a kwo, kwo,
 u ntââ Lóma tpémi yi king ndîi ka
 tákisi wanmî pywupwi, ó daanmî
 pywupwi? ¹⁸ Yesu ngê yi kópu
 a w:ee ngê, apê, Ngee k:omodanê
 té. Yepê, Nmyo k:omodanê pyu
 yoo, lukwe díy:o nmye dóó nê.

¹⁹ Yepê, Tákisi ndapî a ngópu ngmê
 tpyé yó, ngmênî m:uu. U kwo yi
 húw:o ngópu, ²⁰ ye póó wo, yepê,
 Ala ndapî p:uu n:uu u kâa ye tóó,
 n:uu u pi myeye tóó? ²¹ Kwo, Lóma
 tpémi yi king ndîi u kâa u pi ye tóó
 mo. Wod:oo Yesu ngê yepê, Tpileni
 Lóma tpémi yi king ndîi ngmênêni, u
 kwo mêmmyinê yémî. Yepê, Tpileni
 Chóó Lémi ngmênêni, Chóó Lémi ka
 mêmmyinê yémî. * ²² Yi kópu yi ny:ee
 ngópu, yi nuw:onuw:o u kópu ngê
 pyodo, wod:oo Yesu a kuwo ngópu.

Pyidepyide u danêmbum

Mak 12:18-27; Luukî 20:27-40

²³ Yi wéni ngê yoo ngmê Yesu
 ka loo, yi yéli Sadyusi yoo. Yi
 nuw:o dmi alanté doo ya, apê, Pi

dpî pw:onu, mêt:uuwodê pyidu.
 U yi y:e doo kwo, Yesu u pi nmî
 dyênê, u l:êê díy:o Yesu alanté dnye
 dóó. ²⁴ Yesu ka kwo, Mósisi ngê
 ala dêêpî kópu a d:êê ngê, apê,
 Pi angmê pw:onu, u kuknwe adî
 ya knomomê, yi tp:ee daadi ya
 knomomê, ye yi pini u mbwó ngê
 yi kuknwe moo ndê ngê, u mbwó u
 l:êê díy:o tp:ee angmê tpyé ngmê.
²⁵ Kwo, Pi mbwémi pyudu nmî
 vy:o doo kwo, kaani yéé wo, tp:ee
 daa tpyó, u ngwo pwene. ²⁶ Kwo,
 Kaapeeni ngê yi kuknwe mê ndê
 ngê, yi pyópu ngê tp:ee myedêpê
 ngêêdi, kaapeeni yinté u nkwo
 mye pwene. Kwo, Yi mbwémi
 knî yintómu yi pyópu mu ngmidi
 yinté dnye ny:ee, yintómu pw:oo
 dniye, tp:ee yi pyópu ngê dêpêngmê
 ngî ngópu. ²⁷ Kwo, U kuwó dini
 ghi ngê yi pyópu mye pwene.
²⁸ Kwo, Lukwe díy:o pyidepyide u
 pi nye tpaê. Kwo, Yoo wa a pii
 knomomê, ye yi pyópu ngê lukwe
 angmê pyódu, ló pini u kpâm ngê
 amî pyódu? Kwo, Doo u ntââ, mu
 kópu u díy:o yi mbwémi pyudu knî
 yi pyópu mu ngmidi p:uu yéé dniye.

²⁹ Yesu ngê yepê, Dmye kn:aadi
 ngmê, mu kópu u díy:o Chóó Lémi
 u kópu dyuu nmyi lama daa kwo,
 u wêdêwêdê nmyi lama myedaa
 tóó. ³⁰ Yepê, Enjel yoo ntee d:uudpî
 yéé dmi, dini ghi n:i ngê yoo wa
 a pii dmi, yinté adnyi ya, pyââ
 mää numo p:uu mēdaawa yéé knî.
³¹ Yepê, Yoo yi pyidepyide p:uu
 nmye n:aa danê. Yepê, Yi kópu
 p:uu kópuni Mósisi ngê wunê a d:êê
 ngê, lukwe, dmyongê kp:aa ngópu?
 Yepê, Yi puku pee yedê alanté a tóó,
 Chóó Lémi ngê Mósisi ka kwo, ³² Nê,
 ng:ââ Epîlaham u yâpwo, myenté
 tp:oo Yisak u yâpwo, myenté Yisak
 tp:oo Njakóp u yâpwo. Yepê, Chóó
 Lémi yi tpókni yi yâpwo, yi kópu
 u l:êê díy:o, k:omo tpile a pw:oo
 dniye, ngmênê yi ghê a pyede.

* **22:21:** Lóma 13:7; 1 Pita 2:17

Yepê, Chóó Lémi daa ntóó knî yi yâpwo, ngmênê n:ii dé yi ghê a pyede, vyílo yi yéli yi yâpwo. ³³ Pi knî y:oo yi kópu yi ny:ee ngópu, yi nyepênepê u kópu ngê ye pyodo.

Dêêpî kópu n:ii kada a tóó

Mak 12:28-34; Luukî 10:25-28

³⁴ Dini ghi n:ii ngê Pádisi knî y:oo ny:ee ngópu, apê, Yesu ngê Sadyusi yoo kêdê châpwo té, wod:oo u kwo lee dniye. ³⁵ Yi vy:o pini ngmê ngê u yi doo kwo, Danêmbum tédê Yesu ní dóó. Yi pini ngê dêêpî kópu dyuu pi knî ye dpímo tpiyé dé. ³⁶ Yesu ka póó wo, kwo, Mâawe. Kwo, Dêêpî kópu dyuu yi vy:o, lóni kada ngma a tóó? ³⁷⁻³⁸ Yesu ngê kwo, Ala dêêpî kópu kada a tóó, Chóó Lémi u nuu ghi nmyi nódo mb:aamb:aa ngê choo ya. Kwo, Chóó Lémi nmyi gha vy:o choo ya, dye ghi yintómu p:uu dmyinê nuw:o, u nuu u kópu yidmyinê d:uud:uu dé. * ³⁹ Kwo, Yi dêêpî kópu u kuwó alani a tóó, kwo, Nýóó nuu ghi nódo ntee a tóó, yoo yi nuu ghi dmi nódo yinté myechoo ya. * ⁴⁰ Kwo, Yi kópu dê yi mbêmê, dêêpî kópu yilí yintómu a pyede. Kwo, Kópuni Mósisi ngê a d:êê too, kópuni Chóó Lémi u komo kapî pyu knî y:oo myedê d:êê tumo, yintómu yi kn:ââ yi kópu dê yi mbêmê a kwo.

Pini n:ii Chóó Lémi ngê a ngmídi ngê, nuu ntee pini ngê adî ya?

Mak 12:35-37; Luukî 20:41-44

⁴¹ Yesu Pádisi knî ye póó wo, ⁴² yepê, Pini n:ii Chóó Lémi ngê a ngmídi ngê, nmyinê nmye n:uu u tii nédê pini? Kwo, Dépídi u tii nédê pini ngmê. ⁴³ Yesu ngê yepê, Lukwe díy:o Dépídi ngê chóó u pi a ghîpî ngê, yi pini u pi kmungo? Yepê, Yi kópu p:uu dmyinê nuw:o. Yepê, Yi pini kada a tóó, Dépídi u kuwó a tóó, mu kópu u díy:o Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê Dépídi yinê a ngópu, ala kópu u ngwo a d:êê ngê, apê,

⁴⁴ Chóó Lémi ngê a kada pini ka kwo,

Mi ndîi ngê n:aa pyépi, a wéni pee dpî yey,

pi yintómu chi y:enê dé.

Yélini m:uu a l:êê té, díyo anî vya té,

nyi yodo u maknopwo wanî yé té.

⁴⁵ Yesu ngê yepê, Pini n:ii Chóó Lémi ngê a ngmídi ngê, Dépídi ngê apê, Yi pini a kada pini. Yepê, Yi kópu u l:êê díy:o, yi pini daa Dépídi ntee pini, ngmênê pi knî yi pwo pini ntee pini. ⁴⁶ Yesu u kópu dyuu pi ngmê ngê daa vyâ. U kuwó dini ghi ngê Yesu ka kópu daamu poo ngópu.

23

Yesu pi knî ye dêêpî pyu yoo yi p:uu u ngwo doo danê

Mak 12:38-40; Luukî 11:37-54; 20:45-46

¹ Yesu p:uu ndiye pyu knî ye doo danêmbum, pi knî ye myedoo danêmbum, ² yepê, Chóó Lémi ngê dêêpî pyu yoo, Pádisi yoo nmyi kada kaa too, Mósisi u dêêpî kópu dyuu nmye y:oo a tpiyé tumo. ³ Yepê, Yi dnye dmi dmyinê nyêmi dé, kópuni nmye dny:oo tpaépê dé, dmyinê d:uud:uu dé. Yepê, Ngmênê kópuni a d:uud:uu tumo, yi kópu yi kélê nangmê ngee, mu kópu u díy:o kópuni nmye a tpaépê tumo, yi chóó daa d:uud:uu tumo. ⁴ Yepê, Mósisi ngê yoo u ntââ dêêpî kópu dyuu yi d:êê ngê, ngmênê dêêpî pyu knî y:oo yi chóó yilí ngê pyódu tumo, pi knî ye dpodo ndîi ngê u nkwo pyodo, ngmênê yi dpodo tédê yoo daa ngêêpî tumo. ⁵ Yepê, Kópu yilí yintómu n:ii a d:uud:uu tumo, yi chaa kîgha u l:êê díy:o a d:uud:uu tumo, dpó, Pi knî y:oo dny:oo chaa kîgha nmo. Yepê, Yi kópu u l:êê díy:o dêêpî kópu dyuu pweepwee pee yedê dpî d:êê t:oo,

* 22:37-38: Deut 6:5 * 22:39: Lev 19:18; Lóma 13:9-10; Nkal 5:14

yi kêpa dpî t:ee t:oo. Yepê, Myenté, yedê ghi tp:oo n:ii yi kpîdî kwódo knî yi p:uu dpî t:ee t:oo, daadiî ngê dpî pyódu t:oo, dpo, Pi knî y:oo ala kópu nmî p:uu pîdny:oo tpapê, Dêêpî kópu dyuu mb:aamb:aa ngê a cháâcháâ t:oo. ⁶ Yepê, Ngêpê ngomo k:oo yi chóó kada dp:uu yaa dmi, naa tédê yi chóó kada myoon:aa yaa dmi. ⁷ Yepê, U yi y:e a kwo yédi, Pi knî y:oo naa tédê mb:aamb:aa ngê dny:oo cháâcháâ nmo, ala kópu nmî p:uu pîdny:oo tpapê, Nmî ndiye kîgha pyu ndîi dé. ⁸ Yesu ngê yepê, Pi knî y:oo nmyi p:uu kîngî vyi ngmê, Nmî ndiye kîgha pyu yoo, mu kópu u dîy:oo nmyo numo tîdê mbwó yoo, nmyi ndiye kîgha pyu mu ngmîdi. ⁹ Yepê, Dyámê mbêmê pi ngmê ka nangê vyi, M:aa, mu kópu u dîy:oo nmyi Mî mu ngmîdi, mbóó p:uu wunê tóó. ¹⁰ Yepê, Myenté, pi knî y:oo Kada Pini u pi nmyi pyimo kîngê t:ee ngmê, mu kópu u dîy:oo nmyi kada pini mu ngmîdi, pini n:ii Chóó Lémi ngê a ngmîdi ngê, nmyi kada kââ. ¹¹ Yepê, Pini n:ii nmyi kada pini ngê adî ya, yi pini nmyi p:uu choo dpodo. ¹² Yepê, N:ii ngê u pi chóó a kmîmî ngê, Chóó Lémi ngê yi pini u pi tédê ngê wa a pyódu, n:ii ngê chóó u pi wunê ghîpîghîpî ngê, Chóó Lémi ngê yini u pi ndîi ngê wa pyódu.

Yesu ngê Pádisi yoo dêêpî pyu yoo yi pi dmi u ngwo dyênê ngê

Mak 12:40; Luukî 11:39-42,44,52; 20:47

¹³ Yesu ngê kada pini knî ye yepê, Pádisi yoo, dêêpî pyu yoo, dmyinê nkîngê. Yepê, Nmyi too pee mbêmê nmyo mb:aamb:aa dé, ngmênê nmyi gha dmi dono dé. Yepê, Nmyi chóó nmyi dêêpî kópu yilî nmyi d:êê ngópu, pi knî ye Chóó Lémi kóó k:oo wowo dpodo ndîi ngê u ngwo nmyi pyódu ngópu. Yepê, Nmyi chóó y:i dp:ee koko

nyédi, lukwe dîy:oo yoo yi maa nmyi nkoko ngópu. ¹⁴ (-)

¹⁵ Yepê, Pádisi yoo, dêêpî pyu yoo, dmyinê nkîngê. Yepê, Nmyi too pee mbêmê nmyo mb:aamb:aa dé, ngmênê nmyi gha dmi dono dé. Yepê, Kn:aa dyámê kn:aa dyámê nmye lêpî nyédi, nyimo, Ndiye pyu knî m:uu nmîmo pyw:oo, nmî yoo vy:oo paa ghê dniye. Yepê, Yi dpodo p:uu dpodombiy:e nmye dpodo nyédi. Yepê, Pini n:ii nmyi yoo vy:oo dpî ghê, nmyi nt:anê dpî yââ. Yepê, Yi pini ngê nmyi dêêpî kópu dyuu mb:aamb:aa ngê a cháâcháâ ngê, ngmênê pi ka vyuwu u lama daa ya yédi. Yepê, Yinté pini ngê nmyi maa p:uu dpo kp:anê nmyo, ngmênê yi máadi u dî ndiye.

¹⁶ Yepê, Dmyinê nkîngê. Yepê, U yi nmye a kwo, Pi knî ye maa nmo kêma, ngmênê nmyi ngwolo dmi kopwe dé. Yepê, Pi knî ye ala kópu nmye tpapê ngópu, yenmyimo, Pi ngmê, kópu ngmê u l:êê dîy:oo Chóó Lémi u ngomo u pi ngê wa kp:aa, ye yi kópu daa ndîi kópu, ngmênê yi ngomo k:oo nkól n:ii a tóó, yi pini yi nkól ngê wa kp:aa, ye kópuni u l:êê dîy:oo dpî kp:aa, ntênê dpî d:uu ngê. ¹⁷ Yepê, Nmyi mbodo dmi podo dé, nmyi ngwolo dmi kopwe dé. Yepê, Nkól daa yâpwo. Yepê, Dini ghi n:ii ngê Chóó Lémi u ngomo k:oo kee wo, yâpwo ngê u ngwo pyodo. ¹⁸ Yepê, Myenté, ala kópu ye my:ee tpapê ngópu, yenmyimo, Pi ngmê, kópu ngmê u l:êê dîy:oo kpêê yiyé tédê u pi ngê wa kp:aa, ye yi kópu daa ndîi kópu. Yenmyimo, Yi pini ngê yi kópu daawa d:uu knomomê, ye u kópu daa tóó. Yenmyimo, Ngmênê tpile tp:oo n:ii kpêê ngê dpî yé ngmê, yi pini yi tpile tp:oo u pi ngê wa kp:aa, ye ndîi kópu yu d:uu, kópuni u l:êê dîy:oo dpî kp:aa, ntênê dpî d:uu ngê. ¹⁹ Yepê, Nmyi ngwolo dmi kopwe dé. Yepê, Tpile tp:oo daa yâpwo. Yepê, Kpêê yiyé tédê yi yâpwo. Yepê, Dini ghi n:ii ngê tpile

tp:oo kpêê ngê dpî yé ngmê, yâpwo ngê u ngwo dpî pyódu. ²⁰ Yepê, Yi kópu u lêê díy:o n:ii kpêê yiyé tédê u pi ngê dpî kp:aa, tpile tp:oo n:ii kpêê ngê dpî yé ngmê, u ngwo myoo kp:aa. ²¹ Yepê, N:ii Chóó Lémi u ngomo ngê dpî kp:aa, ye Chóó Lémi ngê dpî kp:aa, mu kópu u díy:o Chóó Lémi y:i a tóó. ²² Yepê, N:ii mbóó u pi ngê dpî kp:aa, Chóó Lémi ngê dpî kp:aa, mu kópu u díy:o Chóó Lémi y:i wunê tóó, y:i wunê y:enê nmo.

²³ Yepê, Pádisi yoo, dêêpî pyu yoo, dmyinê nkíngê. Yepê, Nmyi too pee mbêmê nmyo mb:aamb:aa dé, ngmênê nmyi gha dmi dono dé. Yepê, Lukwe díy:o pi knî ye dp:ee vwuwo nyédi, ngópuch:anê knî ye myedp:ee vwuwo nyédi, lukwe díy:o yoo nmye dódó tumo. Yepê, Dmyinê nkíngê. Yepê, Tédê kópu ndîi kópu ngê nmyi pyódu tumo, ndîi kópu tédê kópu ngê nmyi pyódu tumo. Yepê, Mósisi ngê nmî kn:ââ knî ye ala kópu a vwu, yepê, Ntini n:ii pi ngê yâpwo tédê dpo núw:o, dyuu y:a dpo pyidu ngê, yononi dyuu Chóó Lémi u dpodo pyu knî ye dpî y:ee ngê. Yepê, Yi kópu dnyinté dp:ee cháâcháâ ngmê. Yepê, K:omo tpile nkêpe w:uu y:a, ó kpono w:uu y:a nmyinê pyw:êmi ngópu, ngmênê myenmyinê kpââ ngópu, Chóó Lémi u dpodo pyu knî ye yononi ntênê nmye yémî ngópu. Yepê, Yi kópu ndîi kópu ngê nmyi pyódu ngópu. Yepê, Kópuni Chóó Lémi ka ndîi kópu, lukwe díy:o tédê kópu ngê nmyi pyódu ngópu. Yepê, Tédê kópu dmyinê d:uud:uu dé, kópuni Chóó Lémi ka ndîi kópu dé, myedmyinê d:uud:uu dé. ²⁴ Yepê, Nmyi ngwolo kopwe dé, yoo dnyinté ghîghê anmyi néne t:oo. Yepê, Kpitimw:ee ngê dpî kiye nmyo, ye límîlímî ngê nmye vyee tumo, lukwe díy:o kulu yilî nmyi p:uu a kiye nyédi, dp:ee vyee tumo. Yepê, Tédê kópu ntênê nmye

cháâcháâ tumo, lukwe díy:o ndîi kópu dnyinté nmye cháâcháâ tumo.

²⁵ Yepê, Pádisi yoo, dêêpî pyu yoo, dmyinê nkíngê. Yepê, Nmyi too pee mbêmê nmyo mb:aamb:aa dé, ngmênê nmyi gha dmi dono dé. Yepê, Nmyi d:ââ pîlêti yi kpadama yinmye ghêêghêê tumo, lukwe díy:o yi kó dp:ee ghêêghêê t:oo. Yepê, Nmyi too pee yinmye ghêêghêê tumo, ngmênê nmyi gha dmi tupwótupwó dé. Yepê, Nmyo ndapî u mb:aami yoo, nmyi gha dmi dono dé. ²⁶ Yepê, Pádisi yoo, lukwe díy:o my:oo nmye pyede. Yepê, Nmyi gha dmi mb:aamb:aa ngê pyódu tóó, kópu mb:aa yilî u ngwo anmyi d:uu t:oo.

²⁷ Yepê, Pádisi yoo, dêêpî pyu yoo, dmyinê nkíngê. Yepê, Nmyi too pee mbêmê nmyo mb:aamb:aa dé, ngmênê nmyi gha dmi dono dé. Yepê, Poki n:ii u mênê pi ntóó dpî yé ngmê, nmyo yinté tpile dé. Yepê, Kuwa mb:aamb:aa, k:oo dono. Yepê, Nmyi gha dmi nkîpwi dé. ²⁸ Yepê, Nmyi too pee mbêmê pi knî ye yinê ye nmyo mb:aamb:aa dé, ngmênê nmyi gha dmi dono dé, yoo nmye dódó tumo.

Yesu ngê Pádisi yoo dêêpî pyu yoo yi kpadakpada p:uu yi ng:aa dmi u ngwo t:ângo

Luukî 11:47-51

²⁹ Yepê, Pádisi yoo, dêêpî pyu yoo, dmyinê nkíngê. Yepê, Nmyi too pee mbêmê nmyo mb:aamb:aa dé, ngmênê nmyi gha dmi dono dé. Yepê, Nmyi kn:ââ knî y:oo Chóó Lémi u komo kapî pyu yoo wunê kwéli a kmênê tumo, ngomo mb:aa yi pwo nmyi wuwó tumo, yi mti ngê a pyede. Yepê, Chóó Lémi u nuu u pi yoo yi kpî dmi mb:aamb:aa ngê my:ee kpîlêkpîlê tumo. ³⁰ Yepê, Ala kópu nmye tpapê ngópu, nmyimo, Nmî kn:ââ yoo yi dye ghi ngê wonmee a ya, ye yi vy:o daap:oo ghê dniye, Chóó Lémi u komo kapî pyu yoo nmî k:ii

daap:oo vya too. ³¹ Yepê, Yi kópu mbêmê nmyi chóó nmyi komo knî y:oo ala kópu nmye tpapê ngópu, nmyimo, Yélini y:oo Chóó Lémi u komo kapî pyu yoo a vya tumo, nmo yi tp:ee yoo. Nmyimo, Nmî kn:ââ knî y:oo kópuni kn:ââ a chaa ngópu, nmo chedêchedê. * ³² Yepê, Nmyi kn:ââ yoo máádini p:uu a ghê dniye, yi máádi p:uu my:ee wee. Yepê, Lukwe díy:o u yi nmye a kwo, nmyimo, Yi máádi p:uu nmî t:ee kalê té. Yepê, Lukwe díy:o a vyee u yi nmye a kwo. ³³ Yepê, K:omodanê pyu yoo, nképî ntee yéli. Yepê, Chóó Lémi ngê ntâa nmye amînê vy:u, daamî kede, ndiya amî kée nmyo. * ³⁴ Yepê, Pi mb:aa knî a chóó nmye u nkwo angmanê dy:ââ, woni knî y:oo a komo adnyin:aa kapî, woni yoo nuw:o ndîi mbêmê nmye adnyin:aa danê, woni yoo a p:uu nmye adnyin:aa dêêpî. Yepê, Ngmênê yi wépi dmi wanmyi pwaa ngmê, wanmyi mgîmî t:oo, woni yoo taa ngê wanmyi vya t:oo, woni yoo kîdosi ñedê wanmyi t:ee t:oo. Yepê, Woni yoo ngêpê ngomo y:enê pyu knî y:oo wa kóté kalê t:oo, wa kpaka t:oo, woni yoo p:aani p:aani wa ngm:ii kalê t:oo. * ³⁵ Yepê, Dye ghi yintómu nmyi kn:ââ knî y:oo pi mb:aa yoo yidnya a vyee dé, kn:ââ Kéen ngê Epel mwo a vyâ, nkoo nmo, a vyee u yi nmye mye kwo. Yepê, Kêlî ghê, king Njehu u dye ghi ngê, dini ghi n:ii ngê Mbadakaiya tp:oo Sekîdaiya Chóó Lémi u ngomo chedê vya ngópu, Chóó Lémi ngê dnyinté a kpada too, Sidiya tpémi dy:ââ too, Njedusalem tpémi yi ndapî mî t:âmo tumo, yi tpile yilî mye t:âmo tumo, ngmênê yi p:aa dêpê pw:oo ngópu. * ³⁶ Yepê, Ala ngwo Chóó Lémi ngê u komo kapî pyu ndêndê nmye da dy:ââ, dmy:oo mya ngópu. Yepê, Wanmyi vya knomomê, Chóó Lémi

ngê dnyinté u nkwo daawa kpada nmyo, nmyi p:aa d:ud:umbiy:e wa a pw:ono. Yepê, Nmyi kn:ââ yoo yi yikî dmi nmyi pwo wa ghay.

Yesu ngê Njedusalem tpémi yi ng:aa dmi u ngwo t:ângo

Luukî 13:34-35

³⁷ Yesu ngê Njedusalem tpémi ye yepê, Ee Njedusalem tpémi, nmye vyuwo pyu lukwe díy:o dmyongê mya ngópu. Yepê, N:ii knî y:oo Chóó Lémi u komo nmye dnyimo a kapî, nmyimo a kpadakpada dé, woni yoo chêêpî ngê nmyi vya tumo. Yepê, Kêmkêm ngê tp:oo w:uu ñuupee dê yi maknopwo ntee dpî w:êê té, daa ngêêntómu nê, Yinté ní w:êê nmyo, ngmênê a wépi nmyi pwaa ngópu. ³⁸ Yepê, Mu dini ghi ngê Chóó Lémi ngê nmyi p:aa d:ud:umbiy:e wa a kuwo, amyinê kuwo, mēdaamunmyi m:uu nê, ³⁹ u dî wéni n:ii ngê ala kópu anmyi vyi ngmê, anye, Pini n:ii Chóó Lémi u pi mbêmê a m:ii, Chóó Lémi ngê ntênê choo a ngêêpî.

24

Yesu Chóó Lémi u ngomo pw:oopw:oo p:uu u ngwo ye doo danê

Mak 13:1-2; Luukî 21:5-6

¹ Dini ghi n:ii ngê Yesu ngê Chóó Lémi u ngomo doo a kuwokuwo, p:uu ndiye pyu knî y:oo ngomo u kwo dnya a kêmakêma dé. ² Yepê, Ala ngwo mb:aamb:aa ngê yimi ngî m:uu tóo, mu dini ghi ngê chedê ngê wa pyaa dmi. Yepê, Chêêpî pywápê ngmê n:ii ngê kî ngomo a wuwó tumo, mu dini ghi ngê numo u pwo u pwo daangmadî ya. Yepê, Kn:aa lede knî y:oo kî ngomo pê d:ud:umbiy:e wa pwaa t:oo. *

Kópu dono yilî yi danêmbum

Mak 13:3-13; Luukî 21:7-19

³ Yesu, p:uu ndiye pyu yoo yi k:ii, Njedusalem a kuwo ngópu, mbwaa

* 23:31: Dpodo 7:52 * 23:33: Mát 3:7 * 23:34: 1 Tes 2:15 * 23:35: Gen 4:8; Hipîlu 11:4

* 24:2: Luukî 19:43-44

tp:oo ngmê ngmêê ngópu, mbwini n:ii u pi Olipi, yi mbwini mbêmê mî kee dniye, y:i dnyen:aa ya. Yi ngwo p:uu ndiye pyu knî ngmê Yesu ka yi mo lee dniye, kwo, Chóó Lémi u ngomo ngî mwini. Kwo, Ló dini ghi ngê wa a pw:oo ngmê? Kwo, Ló kópu ngmanmî ny:oo, nmî lama u ngwo wa yââ, nê, Nyi daa kêmakêma wunê diyédiyê, dyámê pê machedê ngê a pyodopyodo?

⁴ Yesu ngê yepê, Nmye mb:aamb:aa ngê dmyina a vwuwo, pi ngmê ngê kîngî dóo nmyo. ⁵ Yepê, Pi yilî wa a lê, u yi y:e adî kwo, Nê u d:aa nmo kââdî, nmyewo, Pini n:ii Chóó Lémi ngê a ngmîdi ngê, ala nê vyîlo. Yepê, Pi yilî yintê wa dóo t:oo. ⁶ Yepê, Lêê pââ ndîi u pi ngmanmyi ny:ee ngmê, nmyi nkîgh:ê amyidnyi lêê, ngmênê nkîngê ngê kêê nangê t:oo. Yepê, Yi kópu daawa têda dmi, ngmênê nangê vyi, Ala d:o kuwókuwó dini ghi. ⁷ Yepê, Kn:aa dyámê tpêmi kn:aa dyámê tpêmi yi p:uu adnyi lêê, yepê, daa ngêêntómu m:uu wa ghîdî, yoo adnyi dómudómu, amyidnyi pwopwo, yepê, dyámê pee knî ngmê wadî ghêdê, pi yilî wa pw:oo dmi. ⁸ Yepê, K:omo tpile yintê kópu yilî yi pi dmi wanmyi ny:ee ngmê, ngmênê nangê vyi, Ala d:o dyámê pê dpî chedê. Yepê, Yi kópu yilî têdê dé, ngmênê dono kópu ndîi dé dîyo kuwó wa pyaa dmi.

⁹ Yepê, Yi dini ghi ngê pi dono knî y:oo u yi y:e adî kwo, Nê u yoo nmî chedê, yepê, u lêê dîy:o nmyi p:uu adnyi d:uu. Yepê, Adnyin:aa mgîmîmgîmî nmyo, nmyi vy:o woni yoo adnyin:aa kpadakpada dé, woni yoo wa vya t:oo. Yepê, A lêê dîy:o pi yintómu knî ye wanmy:uu diya dmi. ¹⁰ Yepê, Yi ngwo pi yilî knî y:oo wa kée nê, yoo dono knî ye a yoo wa kêma t:oo, ye anmyi diya dmi. ¹¹ Yepê, Yi

ngwo pi daa ngmîdi knî y:oo Chóó Lémi u komo k:omodanê mbêmê adnyin:aa kapî, pi yilî u ngwo wa dóo t:oo. ¹² Yepê, Yi ngwo yoo yi dono ndîi ngê wa pyódu, yi nuu ghi dmi numo nódo dnyintê adîn:aa ya. ¹³ Yepê, Ngmênê n:ii knî y:oo yi kópu dono adnya a vyîmî dé, myedaawa mb:ii nê, mu dini ghi ngê M:aa kóo k:oo wan:uu kaa té. ¹⁴ Yepê, Dyámê pee yintómu knî yi mbêmê Chóó Lémi kóo k:oo wowo u pi pi knî y:oo mwiye wa ny:ee ngmê, u kuwó dini ghi ngê dyámê pê machedê ngê u ngwo wa pyódu.

Lóma lede knî y:oo Njedusalem ghêlî dêpê pw:oo ngópu, yi kópu p:uu Yesu u ngwo ye doo danêmbum

Mak 13:14-23; Luukî 21:20-24

¹⁵ Yesu ngê yepê, Njuda Wee u kwo yélini adnyi ya, tpile dyede u tpile dono yâpwo ghê angmê m:uu ngmê. Yepê, Yi tpile p:uu Dániyél ngê Chóó Lémi u komo wunê a kââ. (Pini n:ii ngê ala puku choo a kpââ, yi kópu mb:aamb:aa ngê choo a wopwe.) * ¹⁶ Yepê, Yi tpile dono dini ghi n:ii ngê wa t:aa, Njuda Wee u kwo yélini adnyi ya, dpî mbêpê dniye, mbu knî yi vwuwo dp:uu mbwolo dniye. ¹⁷ Yepê, Pini n:ii u ngomo maknopwo adî ya, limîlimî ngê dpî mbêpê we, u ngomo k:oo mêkîngî kee, u tpile kîdangmên:aa ngî. ¹⁸ Yepê, Pini n:ii yâpwo têdê adîn:aa dpodo, u p:o mêkîngî diyê, u tpile kîngmê nya, limîlimî ngê dpî mbêpê we, mbu mbêmê dp:uu mbwolo we. ¹⁹ Yepê, Dini ghi n:ii ngê yi kópu wa pyódu, mbwili knî y:oo dpodo ndîi wa a pyw:ee ngmê, p:aa knî y:oo dpodo ndîi amyedê pyw:ee ngmê. ²⁰ Yepê, Chóó Lémi ka dny:oo ngêpê, Tpii yópu yi dye ghi ngê daapîdny:oo mbêpê, líme wo ngê yi kópu daapaa pyaa we. Yepê, Kî p:aani u mbwa keñe kuwo ngmê ngê adî ya, ye angêntê wa mbêpê dmi. ²¹ Yepê, Yi dini ghi ngê Nju

* 24:15: Dan 9:27; 11:31; 12:11

tpémi y:oo dono ndîi wa a pyw:ee ngmê. Yepê, Dono kópuni pi knî y:oo wunê a pyw:ee tumo, yini tédê dé, kn:ââ Chóó Lémi ngê dyámê pê mwo a lâmo ngê, u dî ala ngwo. Yepê, Yi dono ndîi u kuwó dini ghi ngê, yintoo dono daamuwa a pyw:ee ngmê. ²² Yepê, Chóó Lémi ngê yinê a vvu, apê, Yélini nê ngmîdi ngê yi l:êê dîy:o, yi yéli yi pw:oopw:oo u dye ghi dēēkwēdi ngê wanî pyódu. Yepê, Wodaa vvu, ye pi yintómu pî pw:oo dniye. ²³ Yepê, Yi dini ghi ngê, pini n:ii ngê nmye wa vyi, nmyewo, Chóó Lémi ngê n:ii a ngmîdi ngê vyîlo ka kwo, yepê, yi pini ka kîdmyongê kélîmî mbê dmi. ²⁴ Yepê, Pi yilî knî y:oo kêêmî wa kaa t:oo, pi knî ye wadnyi k:omodanê, yewo, Chóó Lémi ngê a ngmîdi noo. Yepê, Pi knî y:oo yoo wamye dóo ngmê, Chóó Lémi u komo k:omodanê ngê wa kaa ngmê. Yepê, Yi pini knî y:oo mbwudu yilî wa chaa ngmê, mu kópu u dîy:o u yi y:e adî kwo, Chóó Lémi ngê yélini a ngmîdi ngê, nmî dóo té. * ²⁵ Yepê, Yi k:omodanê pyu knî y:oo kîngî dóo nmyo. Yepê, Kópuni wa pyaa dmi, yi kópu knî yi p:uu nmyi ng:aa dmi yidî t:oo.

²⁶ Yepê, Pi knî y:oo nmye wa vyi ngmê, Nê chii mēnê kiyedê tóo, ye y:i nangmê nî. Yepê, Nmye wa vyi ngmê, Ngomo k:oo kédê mbwólî, ye ng:aa ngê kêê nangê t:oo. ²⁷ Yepê, Daa p:aa ngmîdi tpémi y:oo Chóó Lémi u Pi Ndêndê wa m:uu ngmê, ngmēnê pi yintómu knî y:oo wa m:uu ngmê. Yepê, Lîmî ntee dpî pywálî, pi yintómu knî y:oo ntee dpî m:uu ngmê, Chóó Lémi u Pi Ndêndê yinté amye m:uu ngmê.

²⁸ U kuwó dini ghi ngê Yesu ngê mgongo ye ngmê kwólu, yepê, Chaapyu w:uu nt:ee ngmanmyi m:uu ngmê, anmyinê w:ee ngmê, anye, Mgomo k:ii a kwo. Yepê, Doo

u ntâa yi kópu daanmyi kn:aadi ngmê.

Chóó Lémi u Pi Ndêndê dini ghi n:ii ngê wa a diyé

Mak 13:24-27; Luukî 21:25-28

²⁹ Yesu ngê yepê, Yi dye ghi dono u kuwó dini ghi ngê, d:ââ kâadi wa a mgêdê knî, mēdaadpî pil:apil:a, pudu yilî yintómu wa a ghay dmi, Chóó Lémi ngê mbóo p:uu tpile dé yi dînê dmi wa ghêê té. * ³⁰ Yepê, U kuwó dini ghi ngê dyámê mbêmê pi dyêêdi yintómu knî y:oo ayi m:uu nê, tpée kópu amî vyi ngmê, adnyi nkîngê, amyednyi mbê. Yi ngwo wa m:uu nê, wamye mya nê, awo, Chóó Lémi u Pi Ndêndê kiyedê pwiye knî, u pi ndîi ngê dē pyódu, u wêdêwêdê ndîi ngê myaa pyódu, nkali too pee dmi mbêmê ka kwo. * ³¹ Yepê, Pi knî y:oo nkéli dpuwo u dnye ndîi angmê ny:ee ngmê, enjel yoo wanê dy:ââ té, dyámê mbêmê ghi yintómu y:i wa lee dmi, Chóó Lémi ngê yélini a ngmîdi ngê wa a danê t:oo, y:i ye anîn:aa vvuwo. *

Yesu Njedusalem u pw:oopw:oo p:uu u ngwo doo mgongo

Mak 13:28-31; Luukî 21:29-33

³² Yesu ngê p:uu ndiye pyu knî ye mgongo ngmê kwólu. Yepê, Dini ghi n:ii ngê kpêdê vyi dpî ghê, nmyi lama u ngwo dpî yââ, nmyimo, Daa kêmakêma nt:eemi wunê mbumu. ³³ Yepê, Kpêdê ngê ntee nmye dpî vyi, Daa kêmakêma nt:eemi wunê mbumu, yepê, kópuni p:uu nmye nî danê, dini ghi n:ii ngê yi kópu wanmyi m:uu t:oo, yinté nmyi lama u ngwo wa yââ, anye, Yi kópu daa kêmakêma a pyodopyodo. ³⁴ Yepê, Ndê kópu nmye ngmên:aa tpapê. Yepê, Yélini ala ngwo a pyede, ghêlî daawa pw:oo dmi, Njedusalem p:uu kópuni nmye dî vyi, yi kópu mwiye wa pyódu. ³⁵ Yepê, Mbóo dyámê chedê ngê

* 24:24: 2 Tes 2:9; Tpyuu 13:13-14

* 24:29: 2 Pita 3:10; Tpyuu 6:12-13

* 24:30: Tpyuu 1:7

* 24:31: 1 Kódin 15:52; 1 Tes 4:16

wa pyaa knî, ngmênê a kópu dyuu chedê ngê daawa pyódu.

Pi ngmê u lama daa tóó Yesu ló wéni ngê wa a diyé

Mak 13:32-37; Luukî 17:26-30,34-36

³⁶ Yesu ngê yepê, Wéni n:ii ngê dyámê mbêmê amênê diyé, yi wéni pi u lama daa tóó. Yepê, Enjel yoo yi lama myedaa tóó. Yepê, K:omo tpile nê Chóó Lémi tp:oo, a lama myedaa tóó. Yepê, Ngmênê M:aa mu ngmidi u lama wunê tóó.

* ³⁷ Yepê, Nówa u dye ghi ngê yoo ntee doo a kwo, wéni n:ii ngê Chóó Lémi u Pi Ndêndê amêdê diyé, yoo yinté amyaa kwo. * ³⁸ Yepê, Nówa u dye ghi ngê yoo dêdnyimo a nkîngê, dnya a kmaapî, dnya a mbwaa ndanî, dnyimo a yéyééé, u dí wéni n:ii ngê Nówa p:uu nkéli k:oo wo dnyie, ³⁹ wo yéli vyi ngê vyâ, daa yilama pw:oo dnyie. Yepê, Chóó Lémi u Pi Ndêndê wéni n:ii ngê wa a diyé, yinté wa t:aa. *

⁴⁰ Yepê, Yi dini ghi ngê pi miyó yâpwo tédê adpî dpodo, enjel knî y:oo woni wa ngî ngmê, woni wa a kuwo ngmê. ⁴¹ Yepê, Pyââ miyó adpî ghee, enjel knî y:oo woni wa ngî ngmê, woni wa a kuwo ngmê.

⁴² Yepê, Mb:aamb:aa ngê dmyinê t:ââ, mu kópu u díy:o wéni n:ii ngê nmyi Lémi wa a diyé, nmyi lama daa tóó. ⁴³ Yepê, Ala kópu ny:ee yó.

Yepê, Nmyi lama daa tóó wéni n:ii ngê kpáapi ngê nmyi ngomo wa pwââ. Yepê, Yi wéni nmyi lama adî ya knomomê, wanmyi t:ââ ngmê, am:ii ngm:ii kalê ngmê. *

⁴⁴ Yepê, Yinté myedmyinê t:âât:ââ nê, mu kópu u díy:o dini ghi n:ii ngê nmyinê nmye Chóó Lémi u Pi Ndêndê daawa t:aa, yepê, vyîlo yi dini ghi ngê wanê t:aa. ⁴⁵ Yesu ngê yepê, Ala kópu ny:ee yó. Yepê, Lémi ngmê ngê pi ngmê wa ngmidi, u dpodo pyu yoo yi kada pini ngê wa

pyódu, u kwo wa vyi, kwowo, Dy:oo ye cha a châpwo, yi nté ndapî ye chi yémî dê. Yepê, Yi lémi kuughê wa lê, dye ghi daadîi y:i adîn:aa ya. Yepê, Pini n:ii wa ngmidi, dpodo pyu yoo yi kada wa kââ, yepê, yi pini u nuw:o ndîi ngê adî ya knomomê, u l:êê ghi mb:aamb:aa ngê a myaa ya, ye yi pini lónté adî dpodo? ⁴⁶ Yepê, Dini ghi n:ii ngê yi lémi u p:o amêdê diyé, tpile yilî yintómu mb:aamb:aa ngê wa m:uu té, ye u gha mb:aamb:aa ngê wa pyódu, ⁴⁷ dpodo pyu yoo yi kada pini wa chaa kwolo, u tpile yilî yintómu u kwo wa y:ee té, yi kada pini ngê wa pyódu. ⁴⁸ Yepê, Ngmênê yi lémi ghêlî daawa taa knomomê, dpodo pyu knî yi kada pini alanté adî nuw:o, awo, Nmî lémi kêma amêdê diyé, yepê, yi pini pi dono ngê wa pyódu, ⁴⁹ adî ñuknweñuknwe, mbwaa ndanî pyu knî yi vy:o adîn:aa mbwaa ndanî, dpodo pyu dpodo módó yoo adî kpakakpaka dé, ⁵⁰ ye dpodo pyu yoo yi kada pini doo u lama, yi lémi ayi t:aa. ⁵¹ Yepê, Yi kópu dini ghi n:ii ngê wa ny:ee té, d:ud:umbiy:e yi pini ka wa node:e, dnyinté daawa kpada, k:omodanê pyu yoo yi vy:o wa kââ, y:i adnyin:aa mbê, yi kpéngi ti dmi kelekele adnyin:aa paa.

25

Kwodo y:a knî yi mgongo danêmbum

¹ Yesu ngê mgongo ye ngmê kwólu, yepê, Chóó Lémi kóó k:oo wowo alanté. Yepê, Pi ngmê, daa kêmakêma doo yéyééé. Yepê, Yéyééé u wo ngmidi ngópu, yi wéni ntumokwodo dmâadî u yoo knî y:oo yi pini dnye t:âât:ââ. Yepê, Yi dmâadî u yoo vy:o kwodo y:a doo kwo, apê, Nmî mbwó u pyipe dini ghi n:ii ngê a taataa, nmî mbwó nmo ng:uu, yéyééé

* **24:36:** Dpodo 1:7; 1 Tes 5:1-2

* **24:37:** Gen 6:5-8

* **24:39:** Gen 6:13-7:24; 2 Pita 3:6

* **24:43:** Tpyuu 3:3

kmaapî têtê nipi nmîmo taataa té. Yepê, Yi kwodo y:a knî y:oo yi lam núw:o tumo, naa chóó p:aa ngmê dnyen:aa t:âât:ââ. * ² Yepê, Dmââdî limi nuw:o mbêmê dnye paa, mê limi daa nuw:o mbêmê dnye paa. ³⁻⁴ Yepê, Dmââdîni yoo nuw:o mbêmê dnye paa, yi lam núw:o tumo, yi kedîsin pód:a mye núw:o tumo, wo limi knî y:oo yi lam núw:o tumo, ngmênê yi kedîsin pód:a daa núw:o tumo. ⁵ Yepê, Naa chóó ngê mgî a puwâ, wod:oo yi dmââdî yoo dnye dpîîdpîî, u kuwó dini ghi ngê dpî dniye.

⁶ Yepê, Mgîdî núknînúknî p:uu pi ngmê ngê yepê, A pii dmyeno, naa chóó maadî kiyedê kwo. ⁷ Yepê, Wod:oo yi dmââdî y:a knî a pii dniye, n:ii yoo nuw:o mbêmê dnye paa, yi lam knî yi k:oo kedîsin yé ngópu. ⁸ Yepê, N:ii yoo daa nuw:o mbêmê dnye paa, yi pyipe knî ye yepê, Nmî lam ka pwopwo té, kedîsin knî nmo ngma a kê yó. ⁹ Yepê, Yini knî y:oo yepê, Doo u ntââ, kedîsin kudu chedê. Yepê, P:o dmyinê lêpî, nmyi chóó pi knî ye knî ngmênmyi dmy:ee yó. ¹⁰ Yesu ngê yepê, Wod:oo kada a y:ee ngópu, kedîsin mgîpî têtê lee dniye. Yepê, Yi kuwó naa chóó p:uu taa dniye, dmââdîni limi knî y:oo dnye t:âât:ââ p:uu kaa dniye, yéyéyé u kmaapî têtê lee dniye. Yepê, Y:i taa dniye, ngomo k:oo kee dniye, keñe a kuwo ngópu.

¹¹ Yepê, U kuwó dini ghi ngê dmââdîni limi knî kedîsin mgîpî têtê lee dniye, yedê diyé dniye, keñe p:uu dnye depedepe, naa chóó ka kwo, Keñe nmo a kpêmî ngi. * ¹² Yepê, Ngmênê yi náali chóó ngê keñe ye daa kpêmî ngê, yepê, Dp:ee a lama yéli.

¹³ Wod:oo Yesu ngê yepê, Nuw:o mbêmê dmyinê paa, u ngwo dmyinê t:âât:ââ nê. Yepê, Wéni n:ii ngê

amênê diyé, yi wéni nmyi lama daa tóó. *

Dpodo pyu pyile yi mgongo danêmbum

Luukî 19:11-27

¹⁴ Yesu ngê mgongo ye m:uu kwólu, yepê, A yoo vy:o ya alanté. Yepê, Lémi ngmê, kn:aa dyámê pee p:uu doo lêpî. Yepê, Ghêlí daa n:ee, u dpodo pyu pyile knî a danê too, u ndapî yi kêê yedê yó, yepê, A ndapî ka mb:aamb:aa ngê a kuwó dmyinê vuywo. ¹⁵ Yesu ngê yepê, N:ii u nuw:o ndîi, yi pini ka ndapî ndîi y:ângo, n:ii u nuw:o têtê, ndapî têtê u kwo y:ângo. Yepê, N:ii u nuw:o ndîi, yi pini ka ndapî limo yono yono y:a (5,000) y:ângo, pi m:uu ka my:oo yono yono y:a (2,000) y:ângo, pyoloni ka yono yono y:a (1,000) y:ângo. Yepê, U kuwó dini ghi ngê yi lémi ngê a kuwo too, kn:aa dyámê pee p:uu loo. *

¹⁶ Yepê, Dpodo pyu n:ii ka limo yono yono y:a y:ângo, yi pini ngê nkéli tp:oo u ngwo ngmê pwila ngê. Yepê, Yi pini ngê yi nkéli mb:aamb:aa ngê doo mbêpê kîgha, ndapî mê limo yono yono y:a u ngwo kmênê ngê. ¹⁷ Yepê, Myenté, pini n:ii ka my:oo yono yono y:a y:ângo, yi pini ngê stówa ngmê pyidu ngê. Yepê, Yi stówa mb:aamb:aa ngê doo mbêpê kîgha, ndapî mê my:oo yono yono y:a u ngwo kmênê ngê. ¹⁸ Yepê, Ngmênê n:ii ka yono yono y:a y:ângo, yi pini ngê mgî ngmêmî chó, u lémi u ndapî y:i mî ngmo ngê.

¹⁹ Yesu ngê yepê, Dye ghi daadîi yi lémi kn:aa dyámê pee p:uu doon:aa ya, u kuwó dini ghi ngê mêtê diyé wo, yi dpodo pyu pyile knî a danê too, yepê, Ndapîni nmye nê kê too, mê wumo tóó. ²⁰ Yepê, N:ii ka limo yono yono y:a y:ângo, yi pini ngê u lémi ka kwo, Limu yono yono y:a n:ii a ka nyinê kpo, mê

* 25:1: Luukî 12:35
12:6-8; 1 Kódin 12:4-11

* 25:11: Luukî 13:25-27

* 25:13: Luukî 12:40

* 25:15: Lóma

limo yono yono y:a u ngwo m:aa kmênê ngê. Kwo, Yi ndapî ala, wod:oo u kwo y:ângo. ²¹ Yepê, Yi lémi ngê kwo, Y:ay:a chi pwiyé, d:ii pi dódó pyu. Kwo, Daa ndîi dpodo nga yinî kpo, yi dpodo mb:aamb:aa ngê nyi dódó, dpodo yilî yi kada pini ngê n:aa pyépi ngi. Kwo, Ng:ii mb:aamb:aa ngê nyi yakmaapî knî.

* ²² Pini n:ii ka my:oo yono yono y:a y:ângo, yi pini ngê u lémi ka kwo, My:oo yono yono y:a n:ii a ka nyinê kpo, mê my:oo yono yono y:a u ngwo m:aa kmênê ngê. Kwo, Yi ndapî ala, wod:oo u kwo y:ângo. ²³ Yepê, Yi lémi ngê kwo, Y:ay:a chi pwiyé, d:ii pi dódó pyu. Kwo, Daa ndîi dpodo nga yinî kpo, yi dpodo mb:aamb:aa ngê nyi dódó, dpodo yilî yi kada pini ngê n:aa pyépi ngi. Kwo, Ng:ii mb:aamb:aa ngê nyi yakmaapî kmêe.

²⁴ Yepê, Pini n:ii ka yono yono y:a y:ângo, yi pini ngê u lémi ka kwo, A lémi. Kwo, A lama ka tóó, Nyi nkéli kmungo pyu. Kwo, Pi knî ye ntoo ndapî n:ii nye yémî ngê, daa yintoo ndapî mēyinyinê pwapî ngê, pâa ndîi yinyinê pwapî ngê, ntini woo n:ii d:ii kapî ngê, vyîlo y:ee pîpî ngê. ²⁵ Kwo, Nga nî nkîngê mbê wo, nê, Ndapî l:âmo wanî ngee, nê, angênté a ka wa t:aa. Kwo, Yi kópu u l:êê dîy:o napî mgî k:oo nî ngmo ngê. Kwo, Nýóó napî mê ala. ²⁶ Yesu ngê yepê, Yi lémi ngê kwo, D:ii dpodo pyu mb:aa, nyi pweekaa pyu. Kwo, Nýóó ngópu knî yi l:êê dîy:o n:aa kpadakpada ngi. Kwo, Lama modoo ya, Pi knî ye tédê yinî yémî ngê, pâa ndîi mēyininê pwapî ngê, ntini woo n:ii dîni kapî ngê, vyîlo yinî pîpî ngê. ²⁷ Kwo, Lukwe dîy:o a ndapî, ndapî u ngomo k:oo dipi yó, ndapî knî m:uu pînê puwâ. ²⁸ Yesu ngê yepê, Yélini yoo y:i dnye kwo, yi lémi ngê yepê, A ndapî kwulo a ngee yó, pini

n:ii u ngópu yono yono yono y:a a tóó, u kwo y:ee yó. ²⁹ Yepê, N:ii u ngópu tpile yilî a tóó, mu dini ghi ngê mē yilî wa a pyw:oo, n:ii u ngópu tpile pyile njini a tóó, yi tpile knî yi l:âmo wa a ngee té. * ³⁰ Yepê, Kî dpodo pyu mgee kuwa d:ii yó, mgîdî vy:o choon:aa ya. Yepê, Y:i choon:aa mbê, u kpéngi ti dmi kekeleke choon:aa paa.

Pi ka vyuwo mbêmê yoo chámêchámê u danêmbum

³¹ Yesu ngê yepê, Dini ghi n:ii ngê a pi ndîi ngê wa pyódu, enjel knî yi k:ii nipi anmo diyé dmi, a yoo y:enê tédê wan:uu yâa, * ³² dyámê mbêmê pi yintómu anê danê té, a ngîma adnyin:aa kwo. Yepê, Tpile tp:oo y:ee:y:ee pyu ngê sipi nunukwéti ntee dpî chámê té, ³³ yoo yintómu yinté wanî chámê té. Yepê, Yoo mb:aa, sipi ntee yéli, a wéni pee wanî kaa té, wo yéli nunukwéti ntee yéli, a t:anê pee wanî kaa té. ³⁴ Yepê, A wéni pee yéli ye ala kópu wanî vyi, yenê, M:aa ngê a ngmîdi nmyoo, myedê ngee nmyoo. Yenê, Dyámê pē ghêlî dēpwo a kwo, M:aa ngê apê, A nuu u yoo a kēê k:oo wa ghê dmi. Yenê, Ala u dye ghi, kóó k:oo anyi ghê dmyeno. ³⁵ Mu kópu u dîy:o, yenê, Dómu a nga mudoo a ya, nmyi mbono noo. Yenê, Mbwa a nga mudoo a ya, a ka nmyinê kē ngópu. Yenê, Kn:aa p:aani munê ndê wo, nmyi p:o munê ta, a ka nmyee a vyuwo. ³⁶ Yenê, Kn:âa mbwii munoo a kwo, kpîdî a ka nmyinê kē ngópu. Yenê, Munoo a mbii, mb:aamb:aa ngê a ka nmyee a vyuwo. Yenê, Mbwa k:oo munoo a kwo, a gha nmyeen:aa wêdêwêdê kîgha. ³⁷ Yepê, Yi ngwo yoo mb:aa knî y:oo a ka wa vyi ngmê, a ka wo, Nmî Lémi. A ka wo, Ló dini ghi ngê dómudómu tédê nmî m:uu nyoo, u ngwo nmî mbono nyoo? A ka wo, Ló dini ghi ngê mbwaambwaa

* 25:21: Luukî 16:10

* 25:29: Mak 4:25

* 25:31: Mát 16:27; Tpyuu 20:11-13

têdê nmî m:uu nyoo, mbwaa nga u ngwo nmo kpo? ³⁸ A ka wo, Ló dini ghi ngê nmî p:o ny:uu ta, nga u ngwo nnee a vyuwo? A ka wo, Ló dini ghi ngê kn:ââ mbwii nmî m:uu nyoo, kpîdî nga u ngwo nmo a kpo? ³⁹ A ka wo, Ló dini ghi ngê mbii têdê ó mbwa k:oo nmî m:uu nyoo, nga u ngwo nm:uu wêdêwêdê kwólu? ⁴⁰ Yi yéli ye yenê, Ndê kópu nmye ngmên:aa tpapê. Yenê, A yoo vy:o pini ngmê, k:omo tpile u pi daa ndîi, ngmênê yi pini yinté nmyi ngee ngópu, yenê, daa yi pini vy:ii ngee ngópu, nê vy:ii ngee noo. *

⁴¹ Yepê, Yi ngwo yélini a t:anê pee adnyi kwo, yenê, Nmyo Chóó Lémi u vyîda yoo, a nkighê a y:ee dmyeno. Yenê, Ndê ngê a pîpî nmyo. Yenê, Yi ndyuw:e chedê ngê daawa pyódu. Yenê, Yi ndyuw:e M:aa ngê Setan u dpodo pyu knî yi k:ii yi l:êê díy:o kpó, adî pîpî dé, amyaa pîpî nmyo. * ⁴² Mu kópu u díy:o, yenê, munoo a dómudómu, dpîp:e mbono noo. Yenê, Mbwa a nga mudoo a ya, a ka dpîp:e kê ngópu. ⁴³ Yenê, Kn:aa p:aani munê ndê wo, nmyi p:o munê ta, a ka dênmyee a vyuwo. Yenê, Kn:ââ mbwii munoo a kwo, kpîdî a ka dpîp:e kê ngópu. Yenê, Mbwa k:oo munoo a kwo, mummyeno a mbii, ngmênê a ka dênmyee a vyuwo. ⁴⁴ Yi ngwo yi yéli y:oo a ka wo, Nmî Lémi, ló dini ghi ngê dómudómu têdê nmî m:uu nyoo, mbwaamb-waa têdê nmî m:uu nyoo, nmî p:o ny:uu ta, kn:ââ mbwii nmî m:uu nyoo, mbii têdê ó mbwa k:oo nmî m:uu nyoo, ngmênê yi ngwo yi dpîpî ngee nyoo? ⁴⁵ Yi yéli ye yenê, Ndê kópu nmye ngmên:aa tpapê. Yenê, Pini n:ii u pi daa ndîi yinté p:ee ngee ngópu, yenê, daa yi pini yip:ee ngee ngópu, nê yip:ee ngee noo. ⁴⁶ Yepê, Yi kpadakpada têdê wanî dy:ââ té, y:i adnyin:aa ya, chedê ngê daawa pyódu. Yepê,

Yoo mb:aa knî y:oo ghê kamî wa a pyw:ee ngmê, ghéni n:ii chedê ngê daawa pyódu.

26

Kada pini knî y:oo Yesu u pwele u ngwo a châpwo ngópu

Mak 14:1-2; Luukî 22:1-2; Njon 11:45-53

¹ Yesu ngê u danêmbum dini ghi n:ii ngê pi knî ye a kêli ngê, p:uu ndiye pyu knî ye yepê, ² Nmyi lama ka tóó, Tp:ee Kaa W:êêw:êê u naa m:ii wanmî kê. Yepê, Yi ngwo kada pini knî y:oo Lóma lede yoo yi kêê k:oo wa kaa nê, kídosi ñedê u nkwo wamî tee nê.

³ Yi ngwo kada pini yoo, kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini yoo yi k:ii, kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini ndîi u ngomo k:oo mîné wó. Yi pini u pi Kayapas. ⁴ Yi kada pini knî y:oo Yesu u pwele yi ngwo a châpwo ngópu. ⁵ Noko yepê, Naa ndîi m:ii. Noko yepê, Yi kópu naa kpo nakî d:uu. Noko yepê, Pi yili kêdê t:aa, wa gheteghete mbê dmi.

Tpileni tuu mb:aamb:aa pyââ ngmê ngê Yesu u pwo u ngwo a pii ngê

Mak 14:3-9; Njon 12:1-8

⁶ Yesu Petani doon:aa ya, Saimon u ngomo k:oo doon:aa kmaapî. Yi pini p:uu too pee mbii leprîsi mwiye doo ya. ⁷ Yi kmaapî têdê pyââ ngmê ngê pód:a ngma a ñuwo, tuu mb:aamb:aa, Yesu mbêmê d:ud:umbiy:e a pii ngê. Yi tpile u pywuu ndîi. ⁸ Yesu p:uu ndiye pyu knî y:oo yi kópu yi m:uu ngópu, yi pyópu ka nod:e dniye, noko yepê, Lukwe díy:o dê dyênê. ⁹ Noko yepê, Kî pyópu ngê nmo woda kê, ye ndapî ndîi pudu kmênê, yi ndapî ndîi pinté knî ye pudu y:oo. ¹⁰ Kópuni tumu dnye nyepênyepê, Yesu ngê a w:ee ngê, yepê, Lukwe díy:o dnye mywenemywene kalê ngmê. Yepê, A nuu u kópu a nga

* 25:40: Hipîlu 6:10 * 25:41: Mát 7:23; Tpyuu 20:10

yi d:uu. ¹¹ Yepê, Dye ghi yintómu u ntâa pinté yoo anmya a pyw:émî dé. Yepê, Dini ghi n:ii ngê u yi nmye adî kwo, Nmî ngee té, yepê, u ngwo dmyinê ngêêpi dé. Yepê, Mu dini ghi ngê nmyi vy:o mêdaanî kwo. ¹² Yepê, Tpileni tuu mb:aamb:aa pi ntóo p:uu ntee anyi d:ii, u ngwo any:uu kmênê, yepê, kî pyópu ngê yinté kópu a pwopwo u l:êê diy:o myeyi d:uu. ¹³ Yepê, Ndê kópu nmye ngmên:aa tpapê. Yepê, Pi knî y:oo a kópu mb:aa dyámê ghi knî yi mbêmê kwéli adnyin:aa nyêm, kî pyópu ngê kópuni a nga dê d:uu, amyimî ny:ee ngmê. Yepê, Kópuni a nga dê d:uu, u mgamê ngê adín:aa ya.

Njudas ngê kada pini knî ye u ngwo vvu, yepê, Yesu kwódo ngê anî ghê

Mak 14:10-11; Luukî 22:3-6

¹⁴ Yesu p:uu ndiye pyu y:a mê miyó knî yi vy:o pi ngmêdoo kwo, u pi Njudas, Kédiyót pi. Yi ngwo kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini knî ye loo, ¹⁵ yepê, Yesu u kwódo ngê anî ghê knomomê, ye lukwe a ka ngmanmyinê kê ngmê? Wod:oo ndapî pyoloy:a u kwo y:ee ngópu. ¹⁶ Yi ngwo Njudas ngê dye ghi doo y:enê, apê, Yesu kwódo ngê wu dini ghi ngê anî ghê.

Tp:ee Kaa W:êêw:êê u Naa u nté l:âmol:âmo

Mak 14:12-16; Luukî 22:7-13

¹⁷ Wéni n:ii ngê Mbídédî Pywápê Ngmê u Naa dnyimo kuwo, Tp:ee Kaa W:êêw:êê u Naa nté u ngwo myednyimo l:âmol:âmo. Yi wéni ngê Yesu p:uu ndiye pyu yoo Yesu ka póo dnyie, kwo, Mâawe. Kwo, Tp:ee Kaa W:êêw:êê u nté ló yi nmîmo l:âmol:âmo? ¹⁸ Yesu ngê pi miyó pi ngmê ka dy:âa doo, Njedusalem. Yepê, Ala kópu u kwo dp:uu vyi nyoo, kwipi, Nyi mâawe ngê nga atédê dy:âa nyo. Kwipi, U dye ghi

machedê, u p:uu ndiye pyu knî yi k:ii naa u nté ngomo k:oo nmîmo pîpî. ¹⁹ Wod:oo kada a y:ee ngópu, Njedusalem lee knopwo, kópuni Yesu ngê ye vvu, yinté mî d:uu ngópu, yi nááli u nté yi ngomo k:oo mî l:âmo ngópu.

Yesu u k:ii kuwókuwó kmaapî u ngwo dóo ngópu

Mak 14:17-26; Luukî 22:14-23; Njon 13:21-30; 1 Kódin 11:23-25

²⁰ Kâadî dini ghi n:ii ngê gho, Yesu, p:uu ndiye pyu y:a mê miyó knî yi k:ii, yi kmaapî tédê yaa dnyie.

²¹ Dini ghi n:ii ngê dnye kmaapî, Yesu ngê yepê, Ndê kópu nmye ngmên:aa tpapê, yepê, nmyi vy:o pini ngmê a kwódo ngê a wowo.

²² P:uu ndiye pyu knî yi nuw:o dmi dono ngê pyodo, ngmêngmênté u kwo doo póo, kópu, Nê kuu, apii?

²³ Yesu ngê yepê, Komo tpile d:âa mu ngmídi k:oo mbídédî n:êê nmo kmênêkmênê té, ngmênê nmyi vy:o pini ngmê a kwódo ngê a wowo.

²⁴ Yepê, Ala kópu puku yedê ló dini mwo a d:êê ngópu, apê, Chóó Lémi u Pi Ndêndê u kwódo ngê pi angmê ghê, pi knî y:oo wa ngmîmî ngmê, wa kpaka ngmê, wa vya ngmê. Yepê, Pini n:ii ngê yi kópu a ntiyentiye, a kwódo ngê a wowo, yi pini d:ud:umbiy:e choo nkíngê, Chóó Lémi ngê dpodombiy:e wa kpada. Yepê, Yi pini ngê u kpadakpada tédê ala kópu wamî vyi, awo, L:omo m:aa ta, yi dono daap:aa d:uu ngê. ²⁵ Pini n:ii Yesu u kwódo ngê doo wowo, Njudas, yi pini ngê kwo, Nê kuu, apii? Yesu ngê kwo, Nýóó kichi vyi.

²⁶ Dini ghi n:ii ngê dnye kmaapî, Yesu ngê mbídédî a ngêêdî, Chóó Lémi kwuno ngê, puwá, p:uu ndiye pyu knî ye y:ângo, yepê, Ala a chóóchóó, nê. ²⁷ U kuwó dini ghi ngê kapî a y:ângo, wain k:oo a pii ngê, kumu mbee ngê, Chóó Lémi

* **26:27:** Ex 24:8; Jer 31:31-34; 1 Kódin 10:16; Hipilu 9:20

kwuno ngê, p:uu ndiye pyu knî ye mye y:ângo, yepê, Nmyo yintómu nda yó. * ²⁸ Yepê, Ala a wêê. Yepê, Pi yilî yi dono chedêchedê u l:êê dîy:o, wêê a p:uu wa pwii. Yepê, Yi wêê ngê Chóó Lémi ka pi yilî wa a kââdî. ²⁹ Yepê, Ala kópu ny:ee yó. Yepê, Wain daamunî nda, u dî wéni n:iî ngê a pi ndîi ngê amî pyódu, pi yintómu anîn:aa y:enê, M:aa kóó k:oo kmaapî ndîi u ngwo anm:uu dóó, wain kamî u ngwo anm:uu nda. ³⁰ U kuwó dini ghi ngê wéti ngma a ngî ngópu, Njedusalem a kuwo ngópu, mbu mbêmê mî kee dniye, mbwini n:iî u pi Olipi.

Yesu ngê Pita ka u wópuwópu u pi u ngwo vyû

Mak 14:27-31; Luukî 22:31-34; Njon 13:36-38

³¹ Yesu ngê yepê, Dini ghi n:iî ngê pi knî y:oo awêde mgîdî vy:o a mgîmîmgîmî nê, nmyinê kuwokuwo nê, nmye mbêpêmbêpê té. Yepê, Puku yedê alanté a tóó, Dini ghi n:iî ngê Chóó Lémi ngê Sipi y:enê pyu wa vy:a, sipi w:uu wa mbêpê dmi. ³² Yesu ngê yepê, Dini ghi n:iî ngê amênî pyidu, nmyi kada anî ghê, Nkálili anî lê. ³³ Pita ngê kwo, K:omo tpile kî tpókni y:oo wunê kuwokuwo ngi, ngmênê nê mu ngmîdi daanê kuwo ngi. ³⁴ Yesu ngê Pita ka kwo, Ndê kópu nga ngmên:aa tpapê. Kwo, Mgîdî vy:o kêmkêm ghêlî k:iî daawa kââ, pyolo nyinê wópuwópu nê, pi knî ye ala kópu nye tpapê, yenye, D:aa p:uu dniye pyu ngmê. ³⁵ Pita ngê kwo, A Lémi. Kwo, Yi kópu daanî d:uu. Kwo, K:omo tpile l:êê dîy:o wamye vya nê, myedaanê wópu ngi. Yesu p:uu ndiye pyu knî y:oo Yesu ka yinté mye vyî ngópu.

Yesu Nketsemane u ngwo doon:aa ngêpê

Mak 14:32-42; Luukî 22:39-46

³⁶ U kuwó dini ghi ngê Yesu, p:uu ndiye pyu knî yi k:iî, ghi ngmê lee dniye, u pi Nketsemane. Yesu ngê yepê, Alîi dmyinê ya, mwi nîmo ngêpê. ³⁷ Yesu ngê pi pyile kyedekyede mu mwada y:i nuw:o too, Pita Sepédi tp:oo dê. Yesu u gha dono ngê pyodo, u ghê myedê kee wo. ³⁸ Yi pini pyile knî ye yepê, A nuw:o dono ngê ayi chedêchedê nê. Yepê, Alîi dmyinê ya, dpî ngê kêê nangê t:oo. Yepê, Dmyinê t:âât:ââ nê, a l:êê dîy:o myedmyinê ngêpê.

* ³⁹ Yesu ngê a kuwo too, pee tp:oo mwada y:i loo, têtê mbêmê kwódkwódombiy:e mî dyimê wo, u mî ka doo ngêpê, kwo, M:aa. Kwo, Tpile yilî yintómu nga u ntââ. Kwo, U ntââ ala dono u mbwaa daanî nda? Kwo, Ngmênê ngwépi daanî puwâ. Kwo, K:omo tpile ala kópu u ya a nga daa kwo, ngmênê a nga dpî d:uu ngi, mu kópu u dîy:o a kada nye tóó. *

⁴⁰ U kuwó dini ghi ngê Yesu yedê diyé wo, apê, A p:uu ndiye pyu yoo mu dpî té. Pita ka kwo, Lukwe dîy:o doo u ntââ, dye ghi dêêkwédi ntênê daanmyi ya? Kwo, Lukwe dîy:o a l:êê dîy:o dp:ee ngêpê té. ⁴¹ Yesu ngê yepê, Mb:aamb:aa ngê dmyinê vuywo, dpodombiy:e dmyinê ngêpê, pi ngê dpodombiy:e kédangê tókó nmyo, dono nmye daapêdê ní we. Yepê, K:omo tpile kópu mb:aa nmye tpapê tumo, ngmênê nmyi tókótókó tédê wanmyi dêê dmi. *

⁴² Myombó Yesu ngêpê tédê mê loo, u mî ka kwo, M:aa. Kwo, Kîd:a w:ee. Kwo, Dono mbwaa daanî nda knomomê, ye yoo angênté wanî ngee. Kwo, Yi dono mbwaa u wépi daanî puwâ, nyóó nuw:o u pono n:aa vyápê. ⁴³ U kuwó dini ghi ngê p:uu ndiye pyu pyile knî ye mê diyé wo, apê, Mu dpî té. Dpî vyîlê ngê dyaa ye chedê ngê.

⁴⁴ Pyolombó Yesu modoon:aa

* ^{26:38:} Njon 12:27 * ^{26:39:} Hipîlu 5:7-8

* ^{26:41:} Hipîlu 4:15 * ^{26:44:} 2 Kódin 12:8

ngêpê. Mwiýmwiyé ntee doo ngêpê, yinté modoon:aa ngêpê.
 * ⁴⁵ U kuwó dini ghi ngê p:uu ndiye pyu knî ye yedê diyé wo, yepê, Mwo anmyi dpî té? Yepê, Angênté, dmyongê nyaa dniye? Yepê, Munto. Yepê, Ala u dye ghi. Yepê, Pi dono knî y:oo ala ngwo a mgîmîmgîmî nê. ⁴⁶ Yepê, A pii dmyeno. Yepê, Paa ala. Yepê, Óó! Yepê, A kwódo ngê pini n:iî dê ghê, yepê, ka pwiyé knî.

Yesu u ngwo mgîmî ngópu

Mak 14:43-50; Luukî 22:47-53; Njon 18:1-11

⁴⁷ Yesu ngê danêmbum ghêlî daa chedê ngê, wod:oo lede yoo taa dniye, Njudas yi kada doo kwo, pini n:iî Yesu p:uu ndiye pyu y:a mê miyó knî yi vy:o pwii wo, Yesu yinê dóó. Yi lede knî y:oo kaa taa núw:o tumo. Yi yéli Nju tpémi yi kada pini knî y:oo dy:ââ tumo, yepê, Yesu nyinê mgîmî yó. ⁴⁸ Maa p:uu Njudas ngê yepê, Pini n:iî nîné chipéchipé, yepê, yi pini yi vyílo. Yepê, Dpî mgîmî yó.

⁴⁹ Dini ghi n:iî ngê taa dniye, Njudas Yesu ka loo, kwo, Mw:ââkó Mâawe. Njudas ngê Nju tpémi yi chipéchipé ngê Yesu u ngwo a chipé ngê, n:uu Yesu kpââ pee p:uu dyíngo. ⁵⁰ Yesu ngê kwo, Kópuni u pyinê cha ngmêê, d:uu ngi. Wod:oo lede knî y:oo Yesu dpodombiy:e mgîmî ngópu. ⁵¹ Yesu p:uu ndiye pyu ngmê ngê u yi doo kwo, Lede yoo nî vya té, wod:oo u taa a ngêêdî, lede ngmê mbwámê pèdê chápwo, ngmêné kn:aadi ngê, ngwene ngmê ngópu. Yi lede kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini u dpodo pyu ngmê.

⁵² Wod:oo Yesu ngê kwo, Njaa u dópo mênê mê kédî. Kwo, N:iî ngê taa ngê l:êê dpî dóó, yi l:êê tédê dpî pw:onu. ⁵³ Kwo, Lama daa tóó M:aa ka wodî vyi, ye enjel yilî tp:oo témi tap a ka pèdê dy:ââ, paan:aa ngee nmo. ⁵⁴ Kwo, Yi enjel yoo wodî

dmy:ee té, ye ala yéli y:oo angênté paa mgîmî nê, kópuni puku yedê a tóó angênté myepaa ntiye ngmê.

⁵⁵ Yesu ngê yi lede knî ye yepê, D:aa l:êê pyu ngmê. Yepê, Lukwe díy:o kaa taa kèlê a ka dmyinê lee dmi. Yepê, Wo yilî yi k:oo Chóó Lémi u ngomo mbwa kalê ngmê k:oo nmyi vy:o kínoo a kwo, y:i nîmon:aa dêêpî. Yepê, Lukwe díy:o y:i dpîp:e mgîmî noo. ⁵⁶ Yepê, Ngmêné alanté dmye mgîmî nê, mu kópu u díy:o kópuni Chóó Lémi u komo kapî pyu knî y:oo wunê a d:êê tumo, doo u ntâa daapîdmye kn:aadi ngmê.

Yi ngwo Yesu p:uu ndiye pyu knî y:oo Yesu a kuwo ngópu, mbêpê dniye.

Nju tpémi yi kada pini knî y:oo Yesu u ngwo kóté kalê ngópu

Mak 14:53-65; Luukî 22:54-55,63-71; Njon 18:13-14,19-24

⁵⁷ N:iî knî y:oo Yesu mgîmî ngópu, kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini ndîi Kayapas u ngomo k:oo núw:o ngópu. Yi ngomo k:oo kada pini yoo, dêêpî pyu yoo yi k:iî, mwiyé nipi a wó. ⁵⁸ Pita ngê Yesu doo yâmuyâmu, tumutumumu yi kuwó doo a kwo, daa chono doo a paa. Dini ghi n:iî ngê Yesu ngomo k:oo mî kee wo, Pita yi ngomo mbwa kalê ngmê k:oo myimî kee wo, lede knî yi vy:o mî yaa wo, apê, Yesu ngê kópuni a d:uud:uu ngmê, a ngópu paa d:uu y:e. ⁵⁹ Yi ngomo k:oo Nju tpémi yi kada pini knî y:oo Yesu dnyen:aa kóté kîgha. U yi y:e doo kwo, Yesu kn:ââ nmî ché, u ngwo nmî vy:a. Pi yilî knî y:oo yi chóó yi yipe tee kópu Yesu p:uu yilî t:ee ngópu, ⁶⁰ ngmêné pi miyó dê y:oo yi kópu ngmîdi ngê daa pyódu ngópu, yi kópu u l:êê díy:o Nju tpémi ye doo u ntâa ngê pyodo, Yesu daapî ndyîko ngópu. U kuwó dini ghi ngê pi miyó dê y:oo kópu mu ngmîdi ngmê vyi ngópu, ⁶¹ kada pini knî ye yepê, Kî pini ngê ala kópu nmo a vvu, nmopê, Nê u ntâa, Chóó Lémi u ngomo anê pw:ono,

wo pyile amî lê, u ngwo am:aa wó.

* ⁶² Wod:oo kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini ndîî ghêêdî wo, Yesu ka póó wo, kwo, Kópuni m:uu dê vyi ngmê, daanyinê vy:a? ⁶³ Ngmênê Yesu tumu doo ya. Myombó Yesu ka kwo, Yâpwoni ghê a t:a, yi yâpwo ngê a y:enê ngi. Kwo, Nmo kidimê k:omodanê. Kwo, Pini n:ii Chóó Lémi ngê a ngmîdî ngê, Tp:oo n:ii nmo t:âât:ââ, kwo, mumdoo nyi vyîlo? * ⁶⁴ Yesu ngê kwo, Nýóó kîchi vyî. Kwo, Mu dinî ghi ngê wanmyi m:uu nê, wanmyi vyi ngmê, anye, Kî Chóó Lémi u Pi Ndêndê. Anye, U pi ndîî ngê dê pyódu, Chóó Lémi u che p:ââ pee ngê dê pyódu, nkali too pee dmi mbêmê musedê pwiyé knî. * ⁶⁵ Yesu ngê yi kópu dinî ghi n:ii ngê u kwo vyu, kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini ngê chóó u mbwo kpîdî a chópu, yi mâawe knî ye yepê, Kî pini u châpwo pyu u yi nmo daamu a kwo. Yepê, Chóóchóó kêdê ndyîko. Yepê, Ala kópu nmo dê vyi, Chóó Lémi u d:aa anê kââdî. ⁶⁶ Yepê, Nmyi nuw:o dmi angênté a tóó? Kada pini yintómu knî y:oo kwo, Chóó u pye dê yé. Kwo, Vya koo, pw:oo we, daadî ya. *

⁶⁷ U kuwó dinî ghi ngê kêpa dnye tpyîpwi, kilî myednye kpakakpaka, * ⁶⁸ dnye nkwitinkwiti, kpîdî pee ngê ngwolo dê wópu dumo, u nkwo dnye vyee, kópu, N:aa dê vya ngi? Kópu, Chi dîpî. Kópu, W:ii Chóó Lémi u komo kapî pyu ngmê, ye pini n:ii ngê dê vya ngi, u pi nmo pîchi vyî. Kwo, Lukwe dîy:o nangê Chóó Lémi ngê a ngmîdî nyoo.

Pita ngê Yesu u ngwo a wópu ngê

Mak 14:66-72; Luukî 22:56-62; Njon 18:15-18,25-27

⁶⁹ Dinî ghi n:ii ngê Yesu dnye kóté kîgha, yi ngwo Pita yi ngomo mbwa kalê ngmê k:oo doo ya. Dpodo módó ngmê u kwo a loo, kwo, Nyi

ngmê, Yesu Nkálili pi p:uu nye ya yédi. ⁷⁰ Ngmênê Pita ngê yoo yi ngîma u kwo a wópu ngê, kwo, Ye kópu d:oo w:ee ngê. ⁷¹ Wod:oo Pita pyuwópyuwówó tédê u nkîghê doon:aa kwo. Dpodo módó m:uu ngê y:i mye módu, pi knî ye yepê, Kî pini Yesu Nasalet pi p:uu kídoo ya. ⁷² Myombó Pita ngê mēdē wópu ngê, ye kpaa wo, yepê, Ye pini daa a lama pini. ⁷³ Daa ndîî dye ghi yimî loo, yi yéli Pita ka knî m:uu loo, kwo, Nye k:omodanê. Kwo, Nyi yi pini p:uu ndiye pyu ngmê. Kwo, Nye kînga dpî mya. Kwo, Dpî wee mu ngmîdî, Nkálili Wee. ⁷⁴ Wod:oo Pita ye mē kpaa wo, yepê, Ye pini daa a lama pini. Vyîlo yi dinî ghi ngê kēmkēm ngmê ka wo, ⁷⁵ wod:oo Pita ngê Yesu u kópu mî nuw:o kwólu, apê, Yesu ngê a ka moda vyi, Kēmkēm ghêlî k:ii daawa kââ, pyolo nyinê wópuwópu nê. Wod:oo Pita u gha d:ud:umbiy:e dyênê wo, kuwa pwii wo, yi doon:aa mbê.

27

Yesu Paléti ka u ngwo núw:o ngópu

Mak 15:1; Luukî 23:1-2; Njon 18:28-32

¹ Mw:aa mgîdî vy:o Nju tpémi yi kada pini yoo nîpi dnyen:aa danêmbum, kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini yoo mye yi k:ii. Yi danêmbum tédê Yesu u vyee u dy:oo a châpwo ngópu. ² U kuwó dinî ghi ngê Yesu kóó dê kudu dumo, Lóma lede yoo yi mâawe ndîî Paléti ka núw:o ngópu.

Njudas ngê chóóchóó u ngwo a nâkâ ngê

Dpodo 1:18-19

³ Pini n:ii Yesu u kwódo ngê ghê wo, Njudas, dinî ghi n:ii ngê u lama yaa wo, apê, Yesu kēdē ndyîko ngmê, daa kēmakēma mye vyee ngmê, u nuw:o d:ud:umbiy:e

* 26:61: Njon 2:19-21 * 26:63: Mát 27:12; Is 53:7 * 26:64: Mát 24:30; Dan 7:13 * 26:66:

Lev 24:16; Njon 19:7 * 26:67: Is 53:5

dono ngê pyodo, apê, Dono kópu ngma atédí d:uu. Wod:oo Yesu kwódo ngê wowo u l:êê díy:o yé ndapíni u kwo y:ee ngópu, yi ndapí pyolo y:a kada pini kní ye mêmí y:ângo. ⁴ Yepê, Dono ndíi ngmêdí d:uu. Yepê, Pini n:ii u dono daa tóo mo daa tóo, u kwódo ngê kídí ghê, daa kêmakêma nmye vyee ngmê. Njudas ka kwo, Nmo mêmídimên:aa mbumu. Kwo, Ye kópu ñyóó nyi l:âmo ngi. ⁵ Wod:oo Njudas Chóó Lémi u ngomo k:oo kee wo, yi ndapí dyuu y:i mî dy:ee too, wod:oo kuwa pwii wo, chóochóó mínê nâkâ ngê, yed:oo pwene.

⁶ Kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini kní y:oo yi ndapí mêtê ngi tumo, noko yepê, Ala ndapí Chóó Lémi u ngomo k:oo daadí ya, mu kópu u díy:o wu pini ngê pi vyee u l:êê díy:o kmênê ngê. ⁷ Yi ndapí p:uu noko dnye danêmbum, yed:oo têtê ghi u ngwo ngmê pwila ngópu, noko yepê, Pi my:oo n:ii Njedusalem adín:aa pwopwo, y:i paan:aa kmênêkmênê koo. Yi têtê ghi d:ââ l:âmol:âmo pyu ka pwila ngópu. ⁸ Pi kní y:oo yi têtê ghi u pi ntaa ngópu, apê, Wêê u têtê ghi. Awêde u pi yintê mwo tóo.

⁹ Chóó Lémi u komo kapí pyu Njedímaiya ngê kópuni wunê a d:êê ngê, yi ngwo ntiye ngópu. Yi kópu ala,

Ndapíni u pi Yisíléli tpémi y:oo yi pini u l:êê díy:o vyí ngópu,

yi ndapí pyolo y:a a ngí ngópu,

¹⁰ d:ââ l:âmol:âmo pyu ka u têtê ghi u ngwo pwila ngópu.

Nmî Lémi ngê yintê a ka a vuu.

Paléti ngê Yesu u ngwo doo pópópó

Mak 15:2-5; Luukí 23:3-5; Njon 18:33-38

¹¹ Dini ghi n:ii ngê Yesu Lóma lede yoo yi kada pini Paléti ka ñuw:o ngópu, yi ngwo u pwopwo u nt:u kópu u kwo mye vyí ngópu. Wod:oo Paléti u kwo póo wo, kwo, Mumdo

nyi Nju tpémi yi king? Yesu ngê kwo, Ñyóó kichi vyí. ¹² Kada pini yoo, kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini yoo mye yi k:ii, Yesu p:uu yipe tee kópu yilí t:ee ngópu, ngmênê Yesu ngê kópu daangmê vuu. ¹³ Paléti ngê kwo, Kêêmi m:uu yilí ngee kapí ngmê. Kwo, Yi kópu yilí nye nyêmi té. Kwo, Lukwe díy:o tumu nye kwo. ¹⁴ Ngmênê Yesu tumu doo kwo, kópu daa vuu, wod:oo Paléti ngê apê, Kí lónté pini? Apê, Lukwe díy:o kópu daa tpapê?

Paléti ngê Yesu u vyee têtê u ngwo dy:ââ ngê

Mak 15:6-15; Luukí 23:13-25; Njon 18:39-19:16

¹⁵ M:ââ k:oo Nju tpémi yi naa ndíi u dye ghi ngê, yélini mbwa k:oo dnyimo kwo, Paléti ngê ngmêdpímo pw:iipw:ii, apu, Nju tpémi yi nuw:o dmi mb:aamb:aa ngê paa pyaa we. Pini n:ii u pi pi kní y:oo u kwo dnyimo tpapê, yini yidpímo pw:iipw:ii.

¹⁶ Yi m:aani ngê mbwa u mênê pi ngmêdoo kwo, u pi Mbadapas. Pi yintómu yi lama yi pini u pi doo ya. ¹⁷ Dini ghi n:ii ngê yoo kwodonkwodo a wó, Paléti ye póo wo, yepê, Ló pini u yi nmye ngma a kwo, ní pw:ii? Yepê, Mbadapas ay:aa pw:ii ó Yesu ay:aa pw:ii, pini n:ii p:uu ala kópu a tpapê ngópu, apu, Pini n:ii Chóó Lémi ngê a ngmídi ngê, wu vyílo. ¹⁸ Paléti ngê yi kópu ye poo ngê, mu kópu u díy:o u lama doo ya, Nju tpémi yi kada pini kní y:oo Yesu ka ñ:ee dé kaa ngmê, a kêê k:oo u l:êê díy:o dé kaa ngmê.

¹⁹ Yi ngwo Paléti kóté têtê doo ya, u kpâm ngê pi u kwo ngmê dy:ââ ngê, Paléti ka kwo, A Lémi. Kwo, Ngmâm ngê nga até da dy:ââ nê, a ka dê, Nyi ngê ye pini ngê kópu kîngmê d:uu. A ka dê, Pi mb:aa yila. A ka dê, Mgídí vy:oo a wóo k:oo kídí m:uu, u ngwo dí nkîngê mb:anê.

²⁰ Nju tpémi yi kada pini yoo, kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini yoo mye yi k:ii, yi tpókní y:oo yoo

yi mbodo dmi vwuwo ngópu, yepê, Paléti ngê Mbadapas dpo pw:ii ngê, Yesu dpî vya ngê. ²¹ Wod:oo Paléti ye póo wo, yepê, Ló pini nmyi l:êê díy:o ngmanî pw:ii? Kwo, Mbadapas yi pw:ii ngi. ²² Yepê, Yesu ngê ló kópu ngmanî md:o, pini n:ii p:uu ala kópu a tpapê ngópu, apu, Chóó Lémi ngê a ngmídi ngê. Kwo, Kídosi ñedê t:ee ngi. ²³ Paléti ngê yepê, Doo u ntââ. Yepê, Dono kópu ndîi daangmê d:uu ngê. Ngmênê pi yilî yintómu Paléti ka dpodom-biy:e mbwolo, kwo, Vya ngi. Kwo, Kídosi ñedê t:ee ngi. ²⁴ Wod:oo Paléti ngê a w:ee ngê, apê, Doo u ntââ yi nuw:o dmi daanî ngmêê. Apê, Ye daanî ng:aa mbê knomomê, ye wa gheteghete mbê dmi. Apê, Ala pini u vyee tédê módó n:aa dyede, ngmênê yi dono a p:uu kîngî kaalî. Wod:oo u dpodo pyu ngmê ka kwo, Mbwa d:ââ a ka ngma a nuw:e. U kwo yedê nuwo, Paléti ngê kóó dē pi yintómu yi ngópu ghêê doo, yepê, Ala pini u vyee tédê módó nmye dyede ngmê. Yepê, Yi dono nmyi p:uu choo ya. Yepê, Nê kuu, a pi daa t:a, a kêê dē dî ghêê dē. ²⁵ Pi yintómu knî y:oo kwo, Pi dono yila, pw:oo we. Kwo, Chóó Lémi ngê u ntââ daawa a vy:u. Kwo, Mu dini ghi ngê u ntââ wa vy:ee a knomomê, ye nmî p:uu dpo vy:ee ngê, nmî tp:ee dmâádîma yi p:uu myedo vy:ee ngê. ²⁶ Wod:oo Paléti ngê Mbadapas mbwa k:oo pw:ii ngê, lede knî ye yepê, Yesu kpaka yó. Wod:oo yedê kpê dmi ngê kpaka ngópu. U kuwó dini ghi ngê Paléti ngê yepê, Nuw:o yó, kídosi ñedê nyi t:ee yó.

Lóma lede knî y:oo Yesu u ngwo dnye nkwtinkwiti

Mak 15:16-20; Njon 19:2-3

²⁷ Lóma lede knî y:oo Yesu Paléti u ngomo mbwa kalê ngmê k:oo nuw:o ngópu, ledeni yoo dnyen:aa lîme, nipi a danê tumo. ²⁸ Yesu u

mbwo kpîdîni doo ya, a ngee ngópu, kpîdî pee king knî y:oo yi mbwo ntee dnyimo t:emî dé, yintê kpîdî u mbwo ngmê t:ee ngópu. ²⁹ Noko yepê, King knî yi mbêmê kîdon ntee a kwo nyédi, kî pini mbêmê yintê tpile my:oo kaa koo, wod:oo yi kóó diidii a ngî tumo, a kmongo tumo, kîdon ntee tpile u ngwo ngmê l:âmo ngópu, Yesu mbêmê kaa ngópu. Noko yepê, King knî y:oo kiyé ntee a tpyé tumo, kî pini ka yintê tpile my:oo y:ee koo, wod:oo yimbwi ngma a ngî ngópu, u kwo y:ee ngópu, kwo, Chi tpyé, nmî kada pini ngê chi ya. U kuwó dini ghi ngê dnye yumuyumu, k:omodanê ngê dnya a chipéchipé, kópu, Munmíkó nmî Mâawe ndîi, Nju tpémi yi king. ³⁰ P:uu dnye tpyîpwi, yimbwi n:ii doo tpyé, u kuwó dini ghi ngê kwulo mēdê ngee ngópu, mbêmê dnye kpêêpi. ³¹ U nkwtinkwiti dini ghi n:ii ngê yé ngópu, kpîdî mb:aa n:ii u mbwo t:ee ngópu, mēdê ngee ngópu, chóó u kpîdî u mbwo mē t:ee ngópu, wod:oo nuw:o ngópu, apê, Kídosi ñedê nm:uu t:oo.

Yesu kídosi ñedê u ngwo t:ee ngópu
Mak 15:21-32; Luukî 23:26-43;
Njon 19:17-27

³² Dini ghi n:ii ngê Lóma lede knî y:oo Yesu u vyee tédê dnye ñeñe, maa p:uu Sadéni pi ngmê m:uu ngópu, u pi Saimon. Lede knî y:oo yi pini ka dpodom-biy:e kwo, Kî pini u kídosi dnyinê ngi. ³³ Kwéli lee dniye, yi ghi u pi Mbodo Dîné, Nju tpémi yi dnye ngê, Nkolkota. ³⁴ U yi y:e doo kwo, Yesu ka wiwi ndîi ngê daapaa pyaa we, wod:oo yi komo ngmê wain d:ââ k:oo a vyilê ngópu, Yesu ka y:ee ngópu, ngmênê Yesu ngê dini ghi n:ii ngê d:uu ngê, wépi ye puwâ. ³⁵ Yesu u mbwo kpîdî a ngee tumo, kídosi ñedê u ngwo t:ee ngópu. Wod:oo u kpîdî yêê tumo, yi kpîdî knî yi l:êê díy:o dnye ng:oo, noko yepê, Alani nanê wa a ngi, woni nanê wa a ngi. ³⁶ U kuwó

dini ghi ngê mbwódo yaa dniye, dnye y:enê, apê, Pi ngê wa a ngee. ³⁷ U pwopwo u nt:u kópu kídosi ñedê u pwo t:ee ngópu, apê, Yesu, Nju tpémi yi king. ³⁸ Pi miyó yi wéni ngê Yesu u nkígh:ê kídosi ñedê mye t:ee dumo. Woni u wéni pee t:ee ngópu, woni u t:anê pee t:ee ngópu. Yi tpódu y:oo pi mwiyé dpímo a vyeé dé, yi tpile myedpímo a t:âmot:âmo dé.

³⁹ Yélini maa p:uu dnye paa, dini ghi n:i ngê Yesu kídosi ñedê a m:uu ngópu, dnye nkwtinkwiti, ⁴⁰ kópu, Nyi lónté pini? Kópu, U yi nga doo kwo, Chóó Lémi u ngomo nê pw:ono, wo pyile amî lê, u ngwo am:aa wó. Kópu, Mumdoon nyi Chóó Lémi Tp:oo, ye ñyóó kídosi ñedê a ghidi, ñyóóchóó mē ngee ngi. ⁴¹ Kada pini yoo, dêêpi pyu yoo, kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini yoo mye yi k:i, yinté myednye nkwtinkwiti. ⁴² Noko yipu, Kn:aa pini yoo yidoo ngêêpi dé, ngmênê doo u ntâa chóóchóó daawa ngee. Noko yipu, Mumdoon Chóó Lémi ngê nmî kada pini ngê a pyódu ngê, kídosi ñedê chóó wunê wupwo knomomê, ye u ngwo u kwo nmo kélímî té. ⁴³ Noko yipu, U nuw:o Chóó Lémi p:uu a kwo, apu, Nê tp:oo. Noko yipu, U nuu ghi Chóó Lémi nódo wo tóó, ye pèdê ngee. ⁴⁴ Kpaa pyu n:i dé Yesu u nkígh:ê kídosi ñedê t:ee dumo, Yesu yinté myedpímo nkwtinkwiti.

Yesu kídosi ñedê u ngwo pwene

Mak 15:33-41; Luukî 23:44-49; Njon 19:28-30

⁴⁵ Kââdi maa kélê dini ghi ngê, yi dyámê pee mbémê mgídi a ghay wo. Dini ghi n:i ngê kââdi ngê liy:aa pyile a kuwo ngê, mē wa wo. ⁴⁶ Yi dini ghi ngê Yesu dpodom-biy:e ka wo, apê, Ilay, Ilay, lama sapaktáni. Yi kópu u nt:u kópu, A Yâpwo éé. A Yâpwo éé. Lukwe díy:o

a mo cha kuwo nê? Lukwe díy:o nga d:oo ch:anê wo? * ⁴⁷ Yélini y:i doo kwo, Yesu u dnye yi ny:ee ngópu. Yi yéli woni knî y:oo noko yepê, Ilacha ka ka kââ. ⁴⁸ Pi mbêpêmbêpê ngmê loo, tpênê n:êê ngmê ñuwo, wain d:ââ k:oo kmênê ngê, yimbwi ñedê kââ, Yesu komo t:âmo mbee ngê, apê, Nda ngê. ⁴⁹ Ngmênê pi woni knî y:oo kwo, Ngî t:ââ kmêlé. Kwo, Ilacha wunê pwiyé knî, ó daawa nî. Kwo, Ilacha ngê kî pini kídosi ñedê yinê wunê ngêêpi? ⁵⁰ Myombó Yesu dpodom-biy:e mēyi ka wo, yed:oo pwene.

⁵¹ Yi dini ghi ngê Chóó Lémi u ngomo k:oo kpídi ndîi n:i doo ya, yi kpídi ngê yoo yi maa dpímo nkokonkoko, apê, Chóó Lémi u yâpwo ghi k:oo daapaa nî dniye. Yesu kídosi ñedê dini ghi n:i ngê pwene, wod:oo yi kpídi chóó mînê chaa wo, châpwochâpwo ngê nkwo do a yaa wo, knâpwo dî. Yi ngwo yi dyámê pee mye ghêdê mbê wo, t:aanî chaa dniye, * ⁵² pi ntóó kpomo n:i knî yi mênê a kmênê tumo, mye kweñe dniye. Chóó Lémi u nuu u yoo, yélini wunê a pw:oo dniye, yi ngwo a pii dniye. ⁵³ Yesu dini ghi n:i ngê a pii wo, yi yéli yi kpî k:oo a pwii dniye, Njedusalem lee dniye, pi yilî knî y:oo mî m:uu tumo.

⁵⁴ Lede n:i knî y:oo Yesu kídosi ñedê t:ee ngópu, yi maaawe ndîi u k:i kídosi u nkígh:ê dnyen:aa kwo, Yesu dnye y:enê. Dini ghi n:i ngê dyámê pee ghêdê mbê wo, yi kópu yilî yi ngópu mye pyaa dniye, nkíngê mbê dniye, noko yepê, Kí ndêndê ngê Yâpwo ndîi tp:oo. ⁵⁵ Pyâa y:i yilî doo kwo, daa chono dnya a kwo, yi dnya a vuywo. Yi pyópu knî y:oo Yesu Nkálili Wee u kwo dnyimo a yâmuyâmu, myednyimo a ngêêpi. * ⁵⁶ Yi vy:o pyâa pyile doo kwo, Méli Makídala pyâa ngmê, Méli my-

omo, Njems mbwémi Njósép yi pye, Sepédi u kpâm pyolo, Njems mbwémi Njon yi pye.

Yesu ntóó u ngwo kmênê ngópu
Mak 15:42-47; Luukî 23:50-56;
Njon 19:38-42

⁵⁷ Daa kêmakêma kââdî doo wupwo, Adamátiya pi ngmê ta, u pi Njósép. Yi pini ndáápi ngmê, myenté Yesu p:uu ndiye pyu ngmê. ⁵⁸ Paléti ka loo, Yesu ntóó u kwo mîné ch:ee ngê, wod:oo Paléti ngê u lede knî ye yepê, Wu pini ntóó ala pini ka nyi y:ee yó. ⁵⁹ Wod:oo Njósép adî lê, kpîdî mb:aa ngmê pwila ngê, Yesu ntóó kîdosi nêdê a ngópu, yi kpîdî ngê a kmongo ngê. ⁶⁰ Ntóó núwo, chóó u kpomo u mênê mî yó, chêêpî ndîi yi kpomo t:âmo ngmê tpiyé wupu kwólu, u ngwo nkoko ngê, wod:oo p:o loo. Yi kpomo pi knî y:oo t:aanî paa mwiye a ché ngópu, yi Njósép mupwoknî yi ntóó kmênêkmênê u l:êê dîy:o. ⁶¹ Méli Makídala pyââ, u pénta Méli k:ii, kpomo chedê dpîmo ya, Njósép ngê Yesu ntóó yi ngópu kmênê ngê.

Kada pini knî y:oo lede knî ngmê kpomo chedê u ngwo mîné kuwo tumo

⁶² Womumo mw:aandiye, Sátidé ngê, kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini yoo, Pádisi yoo yi k:ii, Paléti ka lee dniye, ⁶³ kwo, Nmîlémi, k:omodanê pyu n:ii ma nmyi vya ngmê, u kópu dyuu ngma até dp:o nuw:o kwolo. Kwo, Pi knî ye ala kópu dpîmo tpapê, yipu, Wa vya nê, wo pyile amî lê, u ngwo amênê pyidu.

⁶⁴ Kwo, P:uu ndiye pyu knî y:oo ntóó wa t:âmo knomomê, pi knî ye wa vyi ngmê, yewo, Kîmêdê pyidu, ye yi k:omodanê kópu mbêmê u pi ndîi ngê wa pyódu. Kwo, U ntââ lede knî ngmanyi dy:ââ, ntóó kwéli kmênê ngmê, awêde mââ y:i dny:oon:aa t:ââ, yed:oo p:uu ndiye pyu knî y:oo ntóó daawa t:âmo

ngmê. ⁶⁵ Paléti ngê yepê, U ntââ. Yepê, Lede knî ngmê núw:o yó, yi kópu mb:aamb:aa ngê dp:uu l:âmo yó. ⁶⁶ Wod:oo Paléti ngê lede knî yi p:uu ngmê t:ângo, kpomo chedê nipi lee dniye. Chêêpîni kpomo t:âmo doo kwo, yi chââ u l:ii p:uu t:ee ngópu, noko yepê, Pi ngmê ngê wa kpêmi knomomê, u ngwo anmo w:ee. Yed:oo yi lede yoo a kuwo tumo, yepê, Mb:aamb:aa ngê dmy-inê vuywo, kî kpomo u mênê pi kîngmê kee.

28

Yesu u ngwo a pii wo
Mak 16:1-10; Luukî 24:1-12;
Njon 20:1-10

¹ Sandé mw:aa mgîdî vy:o, Méli Makídala pyââ, u pénta Méli k:ii, kpomo chedê lee knopwo, Yesu kwéli kmênê ngópu. ² Yi taa knopwo, têpê dpodombiy:e doo ghêdê, nmî Lémi u enjel ngmê mbóó p:uu a ndê wo, chêêpîni kpomo t:âmo doo kwo, tpiyé wupu kwólu, mbêmê yaa wo. ³ U pââ doo a wuu mbele, límî u wuu ntóo, mye yintoo. U kpîdî dmi d:ud:umbiy:e kpaapîkpaapî. * ⁴ Lede n:ii knî y:oo kpomo dnye y:enê, nkîngê ngê y:ay:a pwiyé dniye, mbwee ntóó k:ii pyaa dniye. ⁵ Enjel ngê yi pyópu dê ye yepê, Namê nkîngê. Yepê, A lama ka tóó, Yesu ka dpo vuywo mo, pini n:ii kîdosi nêdê t:ee ngópu. ⁶ Yepê, Al:ii daa tóó. Yepê, Kêda pyidu. Yepê, A pwiyé cho, ntóó kwéli yé ngópu, yi ghi anyi m:uu nyoo. ⁷ Yi ghi yi m:uu ngópu, enjel ngê yepê, Límîlímî ngê lee cho, p:uu ndiye pyu knî ye mdoo núw:o nyoo, yipi, Yesu kêda pyidu, nmyi kada a kwo, Nkálili. Yipi, Yi anmy:uu m:uu ngmê. Enjel ngê yepê, Yi kópu dpo yidîn:aa vyi. * ⁸ Wod:oo yi pyópu dê y:oo límîlímî ngê kpomo a kuwo ngópu. Dpîmo nkîngê,

ngmênê w:aa myedê pyw:ee ngópu. Mbêpê a pwaa ngópu, apê, P:uu ndiye pyu knî ye mdoo nyî ñuw:o.

⁹ Maa p:uu Yesu a pyódu ngópu, yepê, Mw:ââkó dp:o. U kwo lee knopwo, yu km:ee dyimê knopwo, yu dê dpîmo tpyé dê. ¹⁰ Yesu ngê yepê, Namê nkîngê. Yepê, A mbwó knî ye mdoo ñuw:o nyoo, yipi, Nkálili Wee u kwo dmyinê lêpî, yipi, Nê y:i anmy:uu m:uu ngmê. *

Lede knî y:oo kada pini knî ye mdoo u ngwo ñuw:o ngópu

¹¹ Dini ghi n:ii ngê yi pyópu dê maadi dpîmon:aa kwo, lede knî ngmê Njedusalem lee dniye, kópuni yi ngópu pyaa dniye, yi kópu yilî yi yuu dmi kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini knî ye minê y:ee tumo. ¹² Kada pini yoo yintómu nipi a wó, yi nuw:o dmi ngmîdi ngê pyódu ngópu, lede knî ye ndapî yilî y:ee ngópu, ¹³ yepê, Kópuni dê pyódu, pi ka nangê vyi. Yepê, Pi knî ye ala kópu dmyinê tpapê, yipi, Dini ghi n:ii ngê nmî dpî té, p:uu ndiye pyu knî y:oo daa nmî lama ntóó kédê t:âmo ngmê.

¹⁴ Yepê, Paléti ngê yi kópu a nyémî knomomê, nmyi kpadakpada u pi a tpapê knomomê, ye u nuw:o nmo l:âmol:âmo, kópu nmye daangmêwa d:uu. ¹⁵ Wod:oo yi lede knî y:oo yi ndapî yi kélê a ngee ngópu, kópuni ye vyi ngópu, yi kópu pi knî ye ntênê dnyen:aa tpapê. Nju tpémi y:oo yi k:omodanê kópu awêde mu nyepênypê ngmê.

Yesu ngê chóóchóó p:uu ndiye pyu knî ye u ngwo a kéma ngê

Mak 16:14-18; Luukî 24:36-49; Njon 20:19-23; Dpodo 1:6-8

¹⁶ Yesu p:uu ndiye pyu y:a mê ngmê Nkálili Wee u kwo lee dniye. Yesu ngê mbwini n:ii u pi ye vyu, yi mbwini mbêmê lee dniye. ¹⁷ Dini ghi n:ii ngê m:uu ngópu, yi yi

mbodo dmi ngê k:ame u kwo ghê dniye, ngmênê knî ngmê yi nuw:o miyó ngê dnye ya, yinê ye daa vyîlo. ¹⁸ Yesu yi nkîgh:ê a loo, nipi dnye danêmbum, yepê, M:aa ngê mbóó p:uu kópu yilî yintómu yi kada pini ngê dê pyódu nê, dyámê mbêmê kópu yilî yintómu yi kada pini ngê myaa pyódu nê. * ¹⁹ Yepê, Yi kópu u l:êê díy:o dyámê mbêmê ghi yintómu dpî lee dmyeno, pi yilî a p:uu ndiye pyu ngê dp:uu pyódu tóó. Yepê, Dmyinên:aa mbápitísîm kîgha dé. Yepê, M:aa u Ghê Dmi, myenté M:aa u k:ii, nmî kêê k:oo dmyinên:aa kapî dé. * ²⁰ Yepê, Dêépî kópu n:ii nmye nî vyi too, yi nuwo dp:uu kalé tóó, mb:aamb:aa ngê dny:oo cháâcháâ dé. Yepê, Nkîngê ngê kêê nangê t:oo. Yepê, Dye ghi yintómu nmyi p:uu anî ya, u dí, kuwókuwó wéni amî d:ii.

Wu u dí. *

* 28:10: Hipîlu 2:11 * 28:18: Epeso 1:20-22 15:17; Hipîlu 13:8

* 28:19: Dpodo 1:8 * 28:20: Njon 14:23;

MAK

Yesu Kédisu dyámê mbêmê dini ghi ngê doo paa, p:uu ndiye pyu yoo doo ndiye kîgha dé. U kuwó dini ghi ngê pwene, mēda pii wo, u mî ka mē kee wo, u kuwó dini ghi ngê Pita pi knî ye Yesu p:uu dpîmon:aa danêmbum, Mak ngê Pita dpîmo yâmuyâmu. Pita ngê kópuni dpîmo tpapê dé, Mak ngê Kîdiki dnye ngê ye mēdpîmo tpiye dé. M:âa pyolo y:a mē limi mî loo, yed:oo Pita pwene, Mak ngê yi danêmbum Kîdiki dnye ngê u ngwo d:êê ngê. Ala yi danêmbum.

Njon Baptist ngê Yesu u maa u ngwo a yó

Mátiyu 3:1-12; Luukî 3:1-18; Njon 1:19-28

¹ Ala Yesu Kédisu u kópu mb:aa, pini n:iî Chóó Lémi Tp:oo. ² Chóó Lémi ngê kópuni u kwo a vyu, u komo kapî pyu Yisaya ngê wunê a d:êê ngê, apê,

A kópu y:ey:ee pyu ngada wani kâa,

maa yinê amînê yé.

Yisaya ngê ala kópu mye d:êê ngê,

*

³ W:amî mbêmê pi ngma adî kâa, yewo,

Nmî Lémi u maa a yé yó,

maa mb:aa yidó yé yó.

* ⁴ M:âa yilî mî loo, Njon ngê Yisaya u kópu u ngwo ntiye ngê. Yesu ngê u dpodo kn:âa ghêlî daangê chópu, Njon ngê Chóó Lémi u kópu pi knî ye doo tpapê, yi nuw:o dmi doo ngmêêpî dé, Yesu u maa u ngwo doo a yiyé. Njon w:amî mbêmê dpîmo ya, yélini u kwo dpîmo lêpî, ye dpîmo danêmbum. Yipu, Nmyo ndêndê ngê Nju tpémi, ngmênê Chóó Lémi u chââchââ nmyi lama daa tóó, kn:aa dyámê tpémi ntee dé, nmyo yinté dé. Yipu,

* 1:2: Mal 3:1; Luukî 7:27

* 1:3: Is 40:3

* 1:6: 2 Kings 1:8

Nmyi dono yilî kée tóó, mbwaa ngê n:aa mbápitísîm kîgha nmyo, Chóó Lémi ngê nmyi dono yilî u kuwó wa kée té, mēdaawa a ngî té, Chóó Lémi u yoo njini ngê u ngwo wanmyi pyaa dmi. ⁵ Njuda tpémi Njon ka yilî loo, Njedusalem tpémi yilî mye loo, dnyen:aa ng:aang:aa. Yi dono yilî yi yuu dmi Njon ka dnyimon:aa a yémî, wod:oo mbwaa ndîi paa Njódan dpîmo kmênêkmênê dé, mbápitísîm ye dpîmo yém, yi dono yilî u ngwo dpîmo ghêêghêê dé.

⁶ Chóó Lémi u komo kapî pyu Ilacha ngê kpîdî gh:aagh:aa ntee dpîmo t:emî, Njon ngê yinté kpîdî myedpîmo t:emî, kámêl gh:aa kpîdî. Pudumakó too pee u mbalêti ngê pyódu ngê, u paa vyílo yidpîmo t:emî. Mty:aa ndâpu kpele numo ch:ee dpîmo kuwo dē, mu kópu u dîy:o nté y:i dēpwo ya. * ⁷ Pi knî ye yepê, Pini n:iî a kuwó wunê kwo, u pi ndîi. Yepê, Nê tēdē. Yepê, D:oo u ntââ, u nkîgh:ê daanî nî. Yepê, Nê tp:ee. ⁸ Yepê, Mbwaa ngê munî mbápitísîm kîgha nmyo, ngmênê yi pini ngê Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê wa mbápitísîm kalê nmyo.

Njon ngê Yesu u ngwo mbápitísîm kwólu

Mátiyu 3:13-17; Luukî 3:21-22

⁹ Yi dini ghi ngê Yesu Nkálili doo ya, p:aa u pi Nasalet. Yi p:aani a kuwo ngê, Nkálili Wee myedê kuwo ngê, Njódan mbwááni a ánuwo, Njon ka u ngwo loo, kwo, Mbápitísîm kalê nédi, yed:oo Njon ngê mbwaa lêê u mênê Yesu kmênê ngê. ¹⁰ Dini ghi n:iî ngê Yesu mbwaa lêê u mênê a pii wo, apê, Mbóó mēdê kpêmî. Myenté Chóó Lémi u Ghê Dmi vy:émê k:iî ntee tpile ngê u pwo a ghêpê wo. ¹¹ Mbóó p:uu dnye ngmê ny:ee ngópu, kwo, Nyi a tp:ee njini, nuu ghi a nódo ka tóó, dye ghi yintómu a nuu u kópu nye d:uud:uu too.

Setan ngê Yesu u ngwo doo dódo Mátiyu 4:1-11; Luukí 4:1-13

¹²Yi dini ghi ngê Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê Yesu w:amí mbêmê dy:ââ ngê. ¹³Yi doon:aa ya, wo podo y:a, Setan ngê y:i doon:aa tókótókó. Chii tpile tp:oo y:i myednyen:aa kwo, enjel yoo a lee dniye, Yesu mē ngee ngópu.

Yesu ngê u dpodo kn:ââ u ngwo chópu

Mátiyu 4:12-17; Luukí 4:14-15

¹⁴U kuwó dini ghi ngê Njon ngê King Helodi ka u dono kópu yilí dpímo kwódukwódu dé. Yi kwódu yé u l:êê díy:o Helodi ngê Njon mbwa k:oo kmungo, Yesu Nkálili u ngwo loo, pi kní ye dpímon:aa danēmbum, Chóó Lémi u kópu mb:aa p:uu ye dpímon:aa danēmbum. ¹⁵Yipu, Dye ghi mbwee machedê. Yipu, Chóó Lémi ngê u yoo y:enê kn:ââ daa kēmakēma a chap. Yipu, Nmyi dono yilí kēé tóó, yipu, Chóó Lémi ka diyé dmyeno, u kópu mb:aa ka kēlímí mbê dmyeno.

Yesu ngê u mwiyé mwiyé p:uu ndiye pyu yoo u ngwo ngmídi too

Mátiyu 4:18-22; Luukí 5:1-11; Njon 1:35-51

¹⁶Dini ghi n:ii ngê Yesu Nkálili Kpéni Lêê u nkígh:ê doo m:ii, te yámuyámu pyu miyó módu, Saimon mbwémi Andru, apê, Mu vyuwó mo. ¹⁷Yesu ngê mgongo ye ngmê kwólu, yepê, A ngm:êê nódó. Yepê, Te u vyuwó ntee dpí lama a tóó, pi vyuwó yinté dpí lama n:aa kígha. Yepê, Pi yilí Chóó Lémi ka wanmo núw:o. ¹⁸Yi ngwo dini ghi ngê yi pwoo a kuwo ngópu, Yesu ngm:êê ngópu. ¹⁹Até yidnye lêpí, mwada y:i myenté Yesu ngê pi mbwémi mē miyó até yi m:uu doo, Njems mbwémi Njon, Sepédi tp:oo dê. Yi mī k:ii dinki k:oo dnye kwo, yi pwoo dnye l:âmol:âmo. ²⁰Dini ghi n:ii ngê Yesu ngê m:uu doo, yepê,

A pwiyé cho. Yepê, A p:uu anyi kaa cho. Wod:oo yi mī Sepédi, u dpodo pyu yoo yi k:ii, dinki k:oo a kuwo tumo, wod:oo Yesu u kuwó ghê knopwo.

Yesu ngê kmêna ngmê u ngwo ngm:ii kwólu

Luukí 4:31-37

²¹P:aa ndíi ngmê u pi Kípêênnyem, Nkálili Kpéni Lêê u nkígh:ê p:aani ngmê. Yi pini páádi kní Yesu u k:ii Kípêênnyem lee dniye, y:i dnyen:aa ya. U kuwó dini ghi ngê, líme wo ngê, ngêpê ngomo k:oo kee dniye, Yesu ye doon:aa dêêpí. ²²Kópuni ye vyi too, yi nyepênnyepê u kópu ngê pyaa dniye, mu kópu u díy:o dêêpí pyu yoo ntee dnyimo dêêpí, daa yinté dpímo dêêpí. Kópuni Yesu ngê ye dpímo tpapê dé, daa ndiye pyu ndíi yoo yi pi dmi mbêmê dpímo tpapê dé, chóó u pi mbêmê dpímo tpapê dé. Noko yipu, U kópu yilí yintómu ndê kópu dé. *

²³Pi ngmaté yi ta, u kmêna u ngwo ngmêdoo kwo. Ngêpê ngomo k:oo adí kee, yi kmêna u komo kââ, Yesu ka dpodombiy:e adí mbwólu, kwo, Yesu Nasalet pi. ²⁴Kwo, Lukwe nmo ngmanyi md:o? Kwo, Wanyi dyênê nmo? Kwo, A lama nye tóó, Chóó Lémi ngê a ngmídi nyoo, nyi u nuu u pi. ²⁵Yesu ngê yi kmêna ka kwo, Tumu chi ya. Kwo, Ye pini a kuwo ngi. ²⁶Yi kmêna ngê yi pini ka nyuno pwopwo adí y:oo, dpodombiy:e adí kââ, wod:oo yi kmêna ngê yi pini a kuwo ngê. ²⁷Pi yintómu ngwéti dniye, noko dnye póó, noko yepê, Kí lónté kópu? Ndiye tédê kamí. Noko yepê, Yesu kmêna yoo yi pwo a tóó, u dnye a nyêmi ngmê. ²⁸U kuwó dini ghi ngê yi kópu u mdoo yedê núw:o ngópu, Nkálili wee límílimí ngê a ngêédí.

* 1:22: Mát 7:28-29

Yesu ngê Saimon u mbywé pyââ u ngwo pyi ngê

Mátiyu 8:14-17; Luukí 4:38-41

²⁹ Ngêpê ngomo k:oo dini ghi n:ii ngê a pwii dniye, Yesu p:uu ndiye pyu páádi kní yi k:ii Saimon mbwémi Andru yi p:aa pee lee dniye. ³⁰ Saimon u mbywé pyââ ngmítédmi mbêmê doo dpí, mbii ndíi u ngwo ngmédoo ya. Dini ghi n:ii ngê taa dniye, Yesu ka yi pyópu yuu adê y:ee ngmê. ³¹ Yesu loo, yi pyópu kwulo kele, a pyidu ngê, wod:oo yi mbii ngê a kuwo ngê, yi pyópu ngê nté ye mê y:àngo.

³² Kâádí dini ghi n:ii ngê gho, yi ngwo Nju tpémi yi líme wo machedê ngê pyodo. U kuwó dini ghi ngê mbii pyu yintómu Yesu ka núw:o tumo, n:ii dé y:e yi kmêna dnye kwo, u kwo mye núw:o tumo. ³³ Yi ngomo t:âmo ghi a nt:ee wo, pi dêpwo a ya. ³⁴ Yesu ngê pwopwokopwe yilí pyi ngê, mbii dyêédí daa ngmídi yedoo ya. N:ii kní y:e yi kmêna dnye kwo, yi kmêna yilí Yesu ngê ngm:ii kalé too. Yesu ngê kmêna kní ye danêmbum kwódu ngê, mu kópu u díy:o yi lama doo ya, Pini n:ii Chóó Lémi ngê a ngmídi ngê, kí yi pini. Yesu ngê u yi dêpwo kwo, Pi yintómu yi lama yi kópu yaa we.

Yesu ngê Kîpêêníyê m u ngwo a kuwo ngê

Luukí 4:42-44

³⁵ Mw:aamw:aa ghêlí daa wa wo, Yesu ngê p:aa u ngwo a kuwo ngê, pi kwéli dêpwo a paa, y:i doon:aa ngêpê, u mí ka. ³⁶ Saimon mbwémi mbwémi ma adí lee dmi, Yesu dnyen:aa nmy:uu. ³⁷ Dini ghi n:ii ngê a pyw:ee ngópu, kwo, Pi yilí kní y:oo ka nmy:uu ngi. ³⁸ Ngmênê Yesu ngê yepê, Kn:aa p:aani lee kmêle, yepê, kópu mb:aa y:i ye ngmênîmo tpaépê. Yepê, Yi kópu u díy:o até d:a lê. ³⁹ Wod:oo lee dniye, Nkálili wope wope yi ngêpê ngomo kní yi k:oo dnyimon:aa koko, Yesu

y:i ye dímon:aa dêêpí. N:ii kní y:e yi kmêna dnyimo kwo, Yesu ngê yi kmêna dpímo ngm:ii kígha dé.

Yesu ngê pi ngmê pyi ngê, too pee mbii leprísi u ngwo doo ya

Mátiyu 8:1-4; Luukí 5:12-16

⁴⁰ Pi ngmê Yesu ka loo, too pee mbii leprísi u ngwo doo ya, yu mbodo dê y:e k:ame u kwo ghê wo, u kwo nkêpê mbê wo, kwo, A lémi. Kwo, U yi nga choo kwo knomomê, ye u ntââ kópuni ngê tupwótupwó ngê pyódu noo, wanyi chedê. ⁴¹ Yi pini Yesu ka ch:anê wo, wod:oo Yesu ngê kêê p:uu yó, kwo, U ya a nga ka kwo. Kwo, Nupwó dí chedê. ⁴² Yi ngwo yi mbii ngê yi pini a kuwo ngê, mb:aamb:aa ngê mê pyodo. ⁴³⁻⁴⁴ Yesu ngê kwo, Kí pini. Kwo, Ala kópu ny:ee ngi. Kwo, Kópuni nga dí d:uu, pi ngmê ka kidingê vyi. Kwo, Ala ngwo Njedusalem chi lêpí, kpêê yiyé pyu ngê amí m:uu ngi. Kwo, Mósisi ngê kópuni a d:êê ngê, yi kópu dp:uu d:uu ngi, ínmê miyó dp:uu núw:o ngi, kpêê yiyé pyu ka dp:uu y:ee dé, wamí nk:êê dê, kópuni nga dí d:uu, u ngwo pêdê w:ee y:e. ⁴⁵ Ngmênê yi pini ngê Yesu u dnye daa ny-ongo, p:aani p:aani loo, p:êê mí chaa ngê. Yi kópu u l:êê díy:o, dini ghi n:ii ngê Yesu p:aa ndíi n:ii dpímo lêpí, pi yilí yintómu u kwo dnyimo lêpí, u nkígh:ê dnyimon:aa wowo, pyiyépyiyé u kwo dnyimo dmyinê. Pi dêdpímo a ya, Yesu ka doo u ntââ ngê u kwo dpímo pyodopyodo. Yi kópu u l:êê díy:o dye ghi ngmê ngê yintoo p:aani k:oo daam:uu n:ee. Pi kwéli dêdpímo a paa, y:i dpímo a ya, pi yilí yintómu y:i u kwo dnyimo a lêpí, daa p:aa ngmídi dnyimo a ndiyendiye.

2

Yesu ngê u knêyómu ya pyu u ngwo pyi ngê

Mátiyu 9:1-8; Luukí 5:17-26

¹ Wo miyó pyile mî loo, Yesu p:uu Kîpêenyem u ngwo mède diyé dniye. Pi knîyi lama yi yaa wo, apê, Yesu p:o a too. ² Pi yintómu u kwo a lee dniye, ngomo a nt:ee ngópu, pi kuwa mî ghay wo. Yesu ngê chóó u p:êê kópu dyuu ye doo tpaapê dé. ³ Yesu ka mbii pyu ngma a núw:o ngópu, kpâlî dé ntóó dē. Ngmítédmi mbēmē a yé ngópu, pi páadi knî y:oo dnyiné ngópu. ⁴ Doo u ntâa yi pini Yesu ka daapê núw:o ngópu, mu kópu u díy:o pi knî y:oo maa nkoko ngópu. Yi pini páadi knî y:oo yi ngomo pywápê ngmē pw:ono adî núw:o ngmē, Yesu kwéli doo a ya, ngomo pw:ono puu yi ngmēmînē t:ee ngópu. Ngomo pw:ono tēpē a wéli ngópu, puu yi ngmēmînē t:ee ngópu, yi pini yedē ngē yi ghîpî ngópu, u ngmítédmi mbēmē doo ya. ⁵ Dini ghi n:ii ngē Yesu ngē m:uu too, a w:ee ngē, apê, N:ii knî y:oo kî pini a ka da núw:o ngmē, ndēndē ngē a ka wunē kēlîmî té. Yesu ngē yi pini ka kwo, A tp:ee. Kwo, Nono yilî yintómu dî chedē, Chóó Lémi ngē mēdaawa kpada ngi. ^{*} ⁶⁻⁷ Nju tpémi yi dēêpî pyu yoo yi ngmédoo kwo, yi kópu yi ny:ee ngópu, yi gha vy:o a vyi ngópu, apê, Kî pini ngē lukwe díy:o yi kópu dē vyi? Apê, U yi u ngwo a kwo, Chóó Lémi u d:aa nē kâadî. Apê, Chóó Lémi mu ngmîdi ngē yinē wa vyi, awo, Nono yilî dî chedē. Apê, Doo u ntâa, pi ngmē ngē yinté kópu d:uudpî vyi. ^{*} ⁸ Kópuni tumu dnye nuw:onuw:o dé, Yesu ngē a w:ee too, yepê, Lukwe díy:o yenté nmye nuu mbumu té? ⁹⁻¹¹ Yepê, Nē Chóó Lémi u Pi Ndēndē, u ntâa ngē yinē a pyódu noo, u ntâa dyámē mbēmē pi ka wanî vyi, Nono yilî dî chedē, Chóó Lémi ngē nono yilî u kuwó dē kée té, mēdaawa a ngî té. Yepê, K:omo tpile a kópu ka módó daanmyi kēlîmî mbē

dmi, ngmênê kópuni kî kpâlî ntóó ngē n:aa d:uud:uu, a kópu ka u ngwo nmye kēlîmî té. Wod:oo Yesu ngē yi kpâlî ntóó ka kwo, Gh:êêdē, ngmítédmi a ngini, p:o lili. ¹² Wod:oo yi pini ghêêdî wo, u ngmítédmi a ngêêdî, pi yintómu yi ngópu mî pwii wo. Pi yintómu ngwéti dniye, Chóó Lémi chaa kalē ngópu, noko yepê, Kînté kópu pi doongmē módu. ^{*}

Yesu ngē Lipi u ngwo ngmîdi ngē Mátiyu 9:9-13; Luukî 5:27-32

¹³ Yesu p:uu Nkálili Kpéni Lēē u nkîgh:ê mē diyé dniye. Pi yilî yintómu u kwo a lee dniye, yi doon:aa ndiye kîgha dé. ¹⁴ Dini ghi n:ii ngē kada a y:ee ngópu, maa p:uu tákisi ngêêpî pyu ngmē m:uu ngópu, u pi Lipi, Alîpayas tp:oo. Yi pini ndapî ngêêpî ngomo ghi k:oo doo ya. Yesu ngē kwo, A ngm:êê nédi. Wod:oo ghêêdî wo, Yesu u kuwó ghê wo. ¹⁵ U kuwó dini ghi ngē u ngomo k:oo kee dniye, Yesu, p:uu ndiye pyu yoo, tákisi ngêêpî pyu yoo, kn:aadi te pyu yoo mye yi k:ii. Yinté pini mē yilî Yesu p:uu dnye ya. Nipi dnye kmaapî, yi ngomo k:oo. ¹⁶ Dêêpî pyu yoo n:ii dé Pádisi yoo yi vy:o dnye kwo, yi knî ngmē ta. Apê, Yesu kn:aadi te pyu yoo yi k:ii mu kmaapî té. Yi tpóknî Yesu p:uu ndiye pyu knî ye póó dniye, yepê, Lukwe díy:o nmyi kada pini kn:aadi te pyu yoo tákisi ngêêpî pyu yoo yi k:ii a kmaapî té? ^{*} ¹⁷ Yesu ngē yi kópu yi nyongo, yepê, N:ii mb:aamb:aa dé, yi yéli ye kpeede d:uudpî nî. Yepê, Kpeede mbii pyu knî ye dpî lê. Yepê, Yélini yinē ye, Nmo mb:aamb:aa dé, daa yi yéli yi díy:o al:ii nē loo, yepê, ngmênê kn:aadi te pyu yoo yi díy:o nē loo. ^{*}

Nté kpîpîkpîpî u danêmbum Mátiyu 9:14-17; Luukî 5:33-39

^{*} 2:5: Luukî 7:48 ^{*} 2:6-7: Is 43:25; 1 Njon 1:9

^{*} 2:12: Mát 9:33 ^{*} 2:16: Mát 11:19;

Luukî 15:1-2 ^{*} 2:17: Luukî 19:10; 1 Tim 1:15

18 Wo ngmê knî yi k:oo Pádisi knî y:oo nté dnyimo kpîpîkpîpî. Chóó Lémi ka dpodombiy:e u ngwo dnyimo ngêpê. Yi wéni knî ngmê ngê, Njon p:uu ndiye pyu knî y:oo yi kópu myednyimo d:uud:uu, nté myednyimo kpîpîkpîpî. Yi wéni ngmê ngê pi knî Yesu ka ngma a loo, u kwo póó dniye, kwo, Lukwe díy:o Pádisi knî y:oo nté dê kpîpî ngmê, kwo, Njon p:uu ndiye pyu knî y:oo nté mya kpîpî ngmê, kwo, ngmênê m:uu ndiye pyu knî ye nté chuu kwódu ngê? 19 Yesu ngê yepê, Wéni n:ii ngê pi cha dpî yéé knî, pi ngê nté pi ka d:uudpî kwódu. Yepê, A p:uu ndiye pyu yoo yi k:ii nmî gha dmi mb:aamb:aa ngê a pyede, doo u ntââ nté ye daanî kwódu. Yepê, Wéni n:ii ngê pi dpî pw:onu, u yoo yi gha dmi dono ngê dpî pyódu, dye ghi knî ngmê ngê nté dpî kpîpî ngmê. 20 Yepê, Dini ghi n:ii ngê a p:uu ndiye pyu yoo yi vy:o mēdaanî kwo, yi ngwo yi gha dmi yinté dono ngê wa pyódu. Yepê, Yi wéni ngê yi chóó nté wa kpîpî ngmê.

21 Yepê, Kópu kamî ngma atéd:a núw:o, nmyi l:êê ghi mbwee dmi daa kópu kamî yi pee dé. Mgongo ye ngmê kwólu, yepê, N:ii u kpídî mbwee dpo chópu, doo u ntââ kpídî pee kamî daawa pwila, kpídî mbwee p:uu daawa t:oo. Yepê, Dini ghi n:ii ngê ayi ghodo, kpídî pee kamî dêêkwédi ngê wa a pyódu, kpídî mbwee d:ud:umbiy:e wa a chópu. Yepê, Kpídî pee kamî, kpídî pee mbwee daa numo yi pee dê, myenté l:êê ghi mbwee a kópu kamî daa numo yi pee dê. *

22 Yepê, Wain kamî nmye ngmêd:a núw:o, doo u ntââ u yiyé tédê mbwee knî yi k:oo daanî yé, wa dyênê té, mbwódo amî d:ii. Yepê, U ntââ kamîni knî yi k:oo n:aa yiyé, daawa dyênê té. Yepê, Nmyi l:êê ghi mbwee dmi yi dye

ghi machedê. Yepê, Nté kpîpîkpîpî mēdaa ndîi kópu. Yepê, Yi kópu u l:êê díy:o a p:uu ndiye pyu knî ye nté daanî kwódu.

Yesu ngê lîme wo p:uu kópuni vyyu Mátiyu 12:1-8; Luukî 6:1-5

23 Lîme wo ngmê ngê Yesu p:uu ndiye pyu knî yi k:ii witi yâpwo tédê dnyen:aa paa. P:uu ndiye pyu knî y:oo witi w:uu mtyé dnya a ngêêpî dé, yi kêê yedê dnye vyyu:avyuwa dé, too pee dnye wupî dé, w:uu u nkwo dnye pîpî dé. Daa dpodo ndîi yidnye dódó, ngmênê Pádisi knî ye yinê ye dnye dpodo, * 24 Yesu ka kwo, Lukwe díy:o m:uu ndiye pyu yoo nmî lîme wo ngê a dpodo té? 25 Yesu ngê yepê, Dini ghi n:ii ngê Dépidi u yoo knî yi k:ii mudnya a dómudómu, kópuni yi ngwo a d:uu ngópu, angénté, yi kópu dp:eengê kp:aa ngópu? Yepê, Dini ghi n:ii ngê Apiyata kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini ngê doo a ya, Dépidi ngê Sóól u ngwo a kuwo ngê, u yoo knî yi k:ii mbêpê dniye, nté daa núw:o ngópu. Yepê, Dómu ngê pî ngee too, * 26 wod:oo Dépidi Chóó Lémi u wónu ngomo k:oo kee wo, yâpwo mbidédi knî ngma a ngêêdî, u lede knî yi k:ii ma tumo. Yepê, Yinté mbidédi kpêê yiyé pyu knî y:oo y:oo dnyimo pîpî dé, doo u ntââ kn:aa pini ngê daapî ma too. 27-28 Yepê, Ngmênê Dépidi ka pi ngê yey ngê kêê dêpê t:ango, mu kópu u díy:o Chóó Lémi ngê a ngmîdî ngê, king ngê a pyódu ngê. Yepê, My:aanté, yepê, Chóó Lémi ngê myedê ngmîdî noo, nê u Pi Ndêndê. Yepê, U l:êê díy:o nê u ntââ, lîme wo u dêêpî kópu dyuu nmye n:aa tpaépê. Yepê, Pádisi yoo. Yepê, Nmyi nuw:o dmi alanté, Lîme wo kada a tóó, yoo kuwó a kwo. Yepê, Yinté daa tóó. Yepê, Chóó Lémi ngê lîme wo yó, pi knî yi ghê vyîmî u l:êê díy:o, daa lîme wo u l:êê díy:o yoo l:âmo ngê. *

* 2:21: 1 Kódin 10:21; 2 Kódin 6:16
Deut 5:14

* 2:23: Deut 23:25

* 2:25: 1 Sam 21:1-6

* 2:27-28:

3

Yesu ngê kóó ntóó u ngwo pyi ngê Mátiyu 12:9-14; Luukî 6:6-11

¹ U kuwó dini ghi ngê Yesu p:uu ngêpê ngomo k:oo mē kee dniye. Yi ngomo k:oo pi ngmêdoo kwo, kóó ntóó. ² Yi ngomo k:oo Pádisi yoo myednye kwo. Yi ngwolo dmi Yesu p:uu doo kwo, dêpê y:ee tumo, apê, Nmî líme wo ngê pi ngma a pyipyi knomomê, u ngwo nmo ndyíkondyiko. ³ Yesu ngê yi pini kóó ntóó ka kwo, A pwiyé. Kwo, Pi knî yi ngîma a nkîgh:ê anyiné ghé. ⁴ Wod:oo pi knî ye póó wo, yepê, Nmî dêêpî kópu dyuu lónté? Yepê, Líme wo ngê kópu mb:aa ngmanyi d:uu, ó dono kópu ay:ii d:uu? Yepê, Pi ngmanyi ngee, ó anyi vy:a? Ngmênê pi knî y:oo kópu u kwo daangmê vyi ngópu. ⁵ Yesu ye nod:e wo, kwódo ng:oo dmi l:âmo a ngêpa wo. U gha vy:o vyu, apê, Lukwe díy:o kî pini kóó ntóó ye doo ch:anê wo? Apê, Lukwe díy:o yi dêêpî kópu ngmîdi p:uu a nuw:ó té? Wod:oo yi pini ka kwo, Ngêê kpêd:e ngi. Wod:oo yi pini ngê kóó kpêd:e ngê, yed:oo mb:aamb:aa ngê mē pyodo. ⁶ Yi ngwo Pádisi yoo pwii dniye, King Helodi u kwo téni pee yéli yi k:ii dnyen:aa danêmbum, yi danêmbum tédê Yesu u vye u dy:oo mîné chápwo ngópu.

Yesu u ngwo dpîmo dêêpî myedpîmo pi pyipyi

Mátiyu 4:23-25; Luukî 6:17-19

⁷⁻⁸ Yesu p:uu ndiye pyu yoo yi k:ii Nkálili Kpéni Lée ndîi u nkîgh:ê lee dniye. Pi yilî yintómu knî y:oo Yesu myednye yâmuyâmu. Pi yilî tp:oo témi tap. Nkálili tpémi, Njuda tpémi, Njedusalem tpémi, Yidumiya tpémi, Pédiya tpémi, Taiya tpémi, Saidon tpémi, daa wee ngmîdi tpémi Yesu ka yedê loo, mu kópu u díy:o Yesu ngê kópuni yilî doo d:uud:uu, yi kópu yilî yi pi dmi a ny:ee tumo. ⁹⁻¹⁰ Yesu ngê mbii

pyu yilî dpîmo pyipyi, yed:oo mbii pyu knî y:oo pi dpodombiy:e dnye papî dé, Yesu ka u ngwo dnye lêpî, u yi y:e doo kwo, Yesu p:uu kêê nm:uu yé, yed:oo nmî mbii machedê ngê u ngwo a pyodopyodo. U l:êê díy:o Yesu ngê p:uu ndiye pyu knî ye u ngwo vyu, yepê, Dinki a húw:o yó, yepê, yoo a pwo wa a wó. ¹¹ N:ii knî y:e yi kmêna dnye kwo, dini ghi n:ii ngê Yesu m:uu ngópu, yu km:ee dyimê dnye, dpodombiy:e u kwo mbwóó dniye, kwo, Nyi Chóó Lémi tp:oo. ¹² Yesu ngê kmêna knî ye yepê, Yi kópu daamunmyi vyi ngmê, nê n:uu. Yi kópu ye kwódu ngê.

Yesu ngê u dyépi y:a mē miyó u ngwo ngmîdi too

Mátiyu 10:1-4; Luukî 6:12-16

¹³ U kuwó dini ghi ngê Yesu mbu paa loo, u yoo chóó mî myââ, yélini u yi dmi u ngwo doo kwo, yepê, A pwiyé dmyeno. ¹⁴ Yi yéli yi vy:o, pi y:a mē miyó ngmîdi ngê, u dyépi yoo, u aposêl yoo. Yepê, Dî ngmîdi nmyo, a p:uu dmyinê ya. Yepê, Dîyo a dpodo tédê wanî dy:ââ nmyo, pi knî ye a kópu dyuu anmyin:aa tpapê. ¹⁵ Yepê, U ntââ ngê wanî pyódu nmyo, pi knî y:e yi kmêna anmyin:aa ngm:ii kîgha dé. ¹⁶ Yesu ngê u dyépi y:a mē miyó ngmîdi ngê, ala yi pi dmi. Saimon ngmê, pini n:ii Yesu ngê u pi nt:ângo, apê, Pita. ¹⁷ Saimon u mbwó Andru myomo, Njems mbwémi Njon pyolo podo, Sepédi tp:oo dê. Yesu ngê Njems mbwémi Njon yi pi dê ntaa doo, apê, Komo pwaáti dê, yi chóó yi dnye ngê, Mbówanêênjîs. ¹⁸ Pilipi Mbatolomyu limo wono, Mátiyu Tomas pii wolo, Njems tówo, Alípayas tp:oo. Tádiyas yono, Saimon mē ngmê, pini n:ii yoo woni knî yi k:ii u yi y:e doo kwo, Lóma lede yoo nmî ngm:ii kalé té, mu kópu u díy:o u yi y:e dêpwo kwo, Lóma tpémi y:o dny:oo y:enê nmo.

¹⁹ Njudas Kédiyót pi mê myomo, pini n:ii Yesu u kwódo ngê ghê wo.

Yesu u pyimo Setan u pi u ngwo t:ee ngópu

Mátiyu 12:22-32; Luukí 11:14-23; 12:10

²⁰ U kuwó dini ghi ngê Yesu p:uu p:o mê lee dniye. Wunê ntee u ngwo dpímo pyodopyodo, yinté u ngwo mîmî pyodo, pi yilí u kwo loo, yi kópu u l:êê díy:o u pi kní yi k:ii yi kmaapí u dye ghi dêpwo ya. ²¹ Dini ghi n:ii ngê u pye ghee kní y:oo yi kópu a ny:ee ngópu, wod:oo lee dniye, apê, Nmî nya. Mu kópu u díy:o pi kní y:oo noko yepê, Kêdê ghéti. Yinté dnye tpapê. ²² Dêêpí pyu n:ii yoo Njedusalem a ndê dniye, noko yepê, Kmêna yoo yi kada pini Setan ngê wu pini yinê a mbêpê kîgha. Noko yepê, Setan u wêdêwêdê mbêmê kmêna yoo yinê a ngm:ii kîgha too. ²³ Wod:oo Yesu ngê yi yélini a danê ngê, yepê, Setan ngê pi kní y:e kmêna daawa ngm:ii kalé té. Yepê, Daa Setan u wêdêwêdê mbêmê kmêna n:aa ngm:ii kîgha too, ngmênê Chóó Lémi u Ghé Dmi u wêdêwêdê mbêmê n:aa ngm:ii kîgha too. ²⁴ Yesu ngê mgongo ye ngmê kwólu, yepê, Yélini wee ngmídi u kwo a pyede, yoo wa chaa knomomê, numo p:uu adnyi l:êê knomomê, ye yi chóóchóó yi wee wa dyênê ngmê. ²⁵ Yepê, Myenté, mupwokní ngmê, numo p:uu adnyi l:êê knomomê, ye yi chóóchóó yi pi dmi wamye dyênê ngmê. ²⁶ Yepê, Setan u yoo mye yinté. Yepê, Numo p:uu adnyi l:êê knomomê, ye angênté adnyi ya. Yepê, Dmye kn:aadi ngmê, daa Setan u wêdêwêdê mbêmê kmêna n:aa ngm:ii kîgha too.

²⁷ Yesu ngê mgongo ye ngmê kwólu, yepê, Tpileni l:âmo dy:ââ ngê dpí t:âmo té, u ngomo k:oo dpí km:êê té, doo u ntââ u ngomo

k:oo daanyi kee, mēdaanyimo ngî té. Yepê, Ngmênê n:ii u wêdêwêdê ndîi, yi pini u ntââ, yi l:âmo dy:ââ dpí mgîmî, kóó yu dpí kudu té, u ngomo k:oo dpí kee, tpileni mwiyé a t:âmo too, tpile chóó kní ye yi tpile moo y:ee té. Yepê, Setan l:âmo dy:ââ ntee pini, u wêdêwêdê ndîi. Yepê, Ala yélini yinê mgîmî ngê, n:ii dé y:e yi kmêna a wee. Yepê, Chóó Lémi u Ghé Dmi a mênê a tóó, u wêdêwêdê mbêmê Setan kóó yu dí kudu té, yélini y:e yi kmêna a wee, dpí pyi té, yi kmêna n:aa ngm:ii kîgha too. *

²⁸⁻²⁹ Yepê, Ndê kópu nmye ngmên:aa tpapê. Yepê, K:omo tpile pi kní y:oo ló dono kópu yilí a d:uud:uu t:oo, ló kópu dono Chóó Lémi p:uu ngmêdpí vyi ngmê, ngmênê Chóó Lémi ka yi yélini wa diyé dmi, ye Chóó Lémi ngê yi dono kópu yilí u kuwó wa kée té, ntââ y:e mēdaangmêwa a vy:u. Yepê, Ngmênê pini n:ii Chóó Lémi u Ghé Dmi p:uu adí peede tpapê, yi pini Chóó Lémi ka daawa diyé, Chóó Lémi ngê u dono yilí u kuwó daawa kée té. * ³⁰ Yesu ngê yi kópu ye vyu, mu kópu u díy:o pi kní y:oo noko yepê, Yesu ngê kmêna ngma a kwo.

Yesu u pye ghee kní y:oo Yesu u ngwo dnye nmy:uu

Mátiyu 12:46-50; Luukí 8:19-21

³¹ Yi dini ghi ngê Yesu u pye ghee kní taa dniye. Doo u ntââ Yesu ka daapí ní dniye, mu kópu u díy:o pi yilí, ngomo a nt:ee wo. Wod:oo kuwa dnya a kwo, kópu u kwo dy:ââ ngópu. ³² Yi yélini y:oo Yesu ka y:oo vyi ngópu, kwo, Mye ghee kní kuwa ka wee, kwo, ka poopoo ngi. ³³ Yesu ngê yepê, N:uu ngmê a pye? Yepê, N:uu dé ye a mbwó yoo? ³⁴ Yélini yi vy:o doo kwo, doo y:enê dé, yepê, K:omo tpile niye ghee kní kuwa a wee, ngmênê a yoo njini ala ngomo k:oo a kwo. ³⁵ Yepê, Yélini y:oo Chóó Lémi u nuu u kópu ye

* 3:27: 1 Njon 3:8; Tpyuu 20:2 * 3:28-29: Hipílu 6:4-6

d:uud:uu tumo, yi yéli yi niye ghee knî.

4

*Witi nt:ene u mgongo danêmbum
Mátiyu 13:1-9; Luukí 8:4-8*

¹ Wo ngmê ngê Yesu Nkálili Kpéni Lêê u nkîgh:ê doon:aa ya, pi yilí yintómu y:i doon:aa ndiye kîgha dé. Pi dêpwo a ya, Yesu ka lee dniye. Yesu ka pi yilí ngê pyodo, apê, A pwo wa a wó, wod:oo dinki k:oo wo wo, k:oo doon:aa ya, y:i doon:aa ndiye kîgha dé. Pi yilí yi kpéni lêê u nkîgh:ê dnyen:aa kwo, Yesu y:i dnyen:aa ng:aang:aa. ² Ye doo mgongo danêmbum, kópu yilí yi nuwo y:i doon:aa kîgha.

³ Yesu ngê mgongo ye ngmê kwólu, yepê, Pi ngmê witi w:uu nt:ene tédê loo, têpê mwiye chó, witi w:uu y:i u nkwo doo dimi dé.

⁴ Yepê, Witi w:uu woni dé maa p:uu mî dyimê dniye, ímê knî y:oo mî ma tumo. ⁵ Yepê, Witi w:uu woni dé t:aaní mbêmê mî dyimê dniye, têpê mdoo kwéli dêpwo ya. ⁶ Yepê, Yi witi w:uu dé limílimí ngê pii dniye, ngmênê dini ghi n:i ngê káadi ndíi yi kee wo, wod:oo pw:oo dniye, mu kópu u díy:o yi km:êê dmi têpê mênê yimi daa ghêpê dniye. ⁷ Yepê, Witi w:uu woni dé tpyé vy:o mî dyimê dniye, y:i mî pii dniye, tpyé ngê ma too, yi nt:u dmi daa kaa dniye. ⁸ Yepê, Witi w:uu woni dé têpê ghi mb:aa mbêmê mî dyimê dniye, y:i mî pii dniye, yi nt:u dmi mb:aamb:aa ngê kaa dniye, yepê, knî ngmê yi nkwo doo w:uu pyoloy:a kele, yepê, knî m:uu yi nkwo doo wonoy:a kele, yepê, knî m:uu yi nkwo doo yonoy:a kele. ⁹ Yepê, Kópuni nmye dí vyí, yi kópu mb:aamb:aa ngê dmyinê nuw:ónuw:o.

Kópuni u díy:o Yesu ye doo mgongo

Mátiyu 13:10-17; Luukí 8:9-10

¹⁰ Dini ghi n:i ngê yoo ndíi yi p:o p:o mê loo, Yesu p:uu ndiye pyu yoo, u dyépi y:a mê miyó kní yi k:i, yi mgongo danêmbum kní yi díy:o u kwo póo dniye. ¹¹⁻¹² Yesu ngê yepê, Chóó Lémi kóo k:oo wowo tumu kópu ngê doo ya. Yepê, Yi tumu kópu yilí nmye waní tpaépê dé, ngmênê kn:aa yéli ye nt:u p:uu daana a dêêdêê, ye aní mgongo, mu kópu u díy:o kópuni Chóó Lémi u komo kapí pyu ngmê ngê a d:êê ngê, yi yéli y:oo yi kópu paa ntiye y:e. Yi kópu ala,

U mumu ngê a mumu ngmê,
u nyêmi ngê a nyêmi ngmê,
u wopwe ngê mêtêdê wopwe ngmê.

Wa a w:ee ngmê, ye Chóó Lémi ka wa diyé dmi,

yi dono yilí u kuwó wa kéé té,
mêdaawa a ngí té. *

*Witi nt:ene u mgongo u nt:u kópu
Mátiyu 13:18-23; Luukí 8:11-18*

¹³ Yesu ngê yepê, Angênté? Yepê, Yi mgongo danêmbum dmyongê w:ee ngópu? Yepê, Ló mgongo ngmanmyinê w:ee ngmê? ¹⁴ Yepê, Witi w:uu pi ngê ntee a dimi too, yepê, Chóó Lémi u kópu pi kní yi ngíma yinté a yiyé tumo. Yepê, Yi kópu pi woni kní yi mênê nt:u dpí kaalí, woni kní yi mênê nt:u d:uudpí kaalí. ¹⁵ Yepê, Witi w:uu woni kní maa p:uu ntee dpí dyimê dmi, ímê kní y:oo ntee dpí ma t:oo, yepê, pi woni kní yinté wêdêwêdê dé, yi ngópu dpí kuwo t:oo, kópu yi gha vy:o d:uudpí kee, yi nt:u dmi d:uudpí kaalí, mu kópu u díy:o Setan ngê yi kópu dpí t:ámo té. ¹⁶⁻¹⁷ Yepê, Witi w:uu woni kní t:aaní mbêmê ntee dpí dyimê dmi, w:uu dpí pii dmi, limí k:i ngê moo pw:oo dmi, yepê, pi woni kní yinté dé, dini ghi n:i ngê a kópu dyuu dpí ny:ee ngmê, yi gha dmi mb:aamb:aa ngê dpí pyódu,

* 4:11-12: Is 6:9-10; Njon 12:40; Dpodo 28:26-27; 1 Kódin 2:10

ngmênê yi kópu daa dye ghi daadîi yi gha vy:o a ya yédi. Yepê, Dini ghi n:ii ngê kn:aa yéli y:oo a kópu dyuu u l:êê díy:o a yoo adnyi kpakakpaka dé, yepê, yi yéli y:oo límî k:ii wa kpîpi nê. * ¹⁸ Yepê, Witi woo woni knî tpyé ngê ntee dpî ma té, yepê, pi woni knî yinté dé, a kópu dyuu dpî ny:ee ngmê, ngmênê dyámê u tpile knî y:oo a kópu dyuu yinté dpî ma ngmê. * ¹⁹ Yepê, Yi yéli nté ndapî, tpile yilî yi p:uu a nuw:o nyédi, a p:uu daa nuw:o nyédi, yi gha vy:o a kópu dyuu nt:u d:uudpî kaalî. ²⁰ Yepê, Witi woo woni knî têtê mb:aa mbêmê yi nt:u dmi mb:aamb:aa ngê ntee dpî kaalî, yepê, pi woni knî yinté dé, a kópu ngê yi gha dmi dpî ntówo té, yi gha vy:o nt:u yinté mb:aamb:aa ngê dpî kaalî, woni knî yi mênê pyoloy:a dé, woni knî yi mênê wonoy:a dé, woni knî yi mênê yonoy:a dé.

²¹ Yesu ngê mgongo ye m:uu kwólu, yepê, Dini ghi n:ii ngê mgîdí dpo ghay, n:ii ngê lam dpo vyuwó, doo u ntââ tpile u pwo k:ame daawa kââ, mu kópu u díy:o lukwe ngê mgîdí wa chaa? Yepê, Yi pini ngê lam dpo y:oo, ya nkwodo dpî kââ, yoo u ngwo dpî numo m:uu. ²² Yesu ngê yepê, Tumu kópu yintómu díyo wa a pywálî dmi, ngmee u kópu dyuu wamyedê pywálî dmi. ²³ Yepê, Yi kópu mb:aamb:aa ngê dmyinê nuw:onuwo.

²⁴ Yesu ngê yepê, A ka ntênê dmyina a ng:aa, a kópu dyuu mb:aamb:aa ngê dmyina a wopwe, ²⁵ mu kópu u díy:o n:ii ngê a kópu dyuu wa a w:ee, díyo knî m:uu u kwo wanî y:oo. Yepê, N:ii ngê a kópu dyuu daawa a w:ee, tédêni kópu ayedê w:ee, yi kópu l:âmo wa a ngee, u nuwo wa a kuwo.

Nté woo u pyidepyide u danêmbum

(Yi dini ghi ngê Nju tpémi yi nuw:o ghi dmi alanté doo ya. Noko yepê, Mu dini ghi ngê Chóó Lémi ngê pi ngmê wa a ngmîdi, yi pini nmî kada adî kwo, Chóó Lémi ngê l:êê tédê wa ngee nmo, nmî mbodo dmi mudu y:i wa yââ, kn:aa dyámê tpémi yintómu nmî maknopwo adnyi ya. Yepê, Yi dini ghi ngê Chóó Lémi ngê chóó ada a y:enê nmo.)

²⁶ Yesu Nju tpémi ye doo mgongo, yepê, Chóó Lémi ngê u yoo yi y:enê kn:ââ lónté wa chaa? Yepê, Yi kópu alanté wa pyódu. Yepê, Dini ghi n:ii ngê pi ngê u nté woo a ntene ngê, u nté woo dpî ntówo, mo dpo kuwo, yi ntini woo chóó a pyidepyide yédi. ²⁷ Yepê, Yi pini p:o dpî lê, kn:aa dpodo p:uu mêmumê dpodo yédi, mgîdí vy:o a dpî yédi, dye ghi yintómu yi ntini woo chóó a pyidepyide yédi. Yepê, Yi pini u lama daa ya yédi, nté woo lónté dpî pyidu. ²⁸ Yepê, Têtê ngê chóó dpî pyidepyide kwolo, pii mwiyé dpî chópu, u kuwó dini ghi ngê nté woo ndââ dpî chaa, u kuwó dini ghi ngê nt:u dpî kaalî, yed:oo dpî mdo. ²⁹ Yepê, Dini ghi n:ii ngê u nté dpî mdo, yed:oo dpî ché.

Kwee u mgongo danêmbum

Mátiyu 13:31-32, 34; Luukî 13:18-

¹⁹ ³⁰ Yesu ye póo wo, yepê, Chóó Lémi ngê u yoo y:enê kn:ââ lónté wa chaa? Yepê, Yi kópu p:uu lónté anî mgongo? ³¹⁻³² Yepê, Kwee ntee dpî k:aa, Chóó Lémi u yoo yinté yilî ngê amî pyódu. Yepê, K:omo tpile kwee pii tp:oo daa ndîi ngê wunê kwo yédi, ngmênê dini ghi n:ii ngê yi nkwodo dpî kee, dpî tîpítîpi mb:anê, pywápê ye ya yédi.

³³ Dini ghi n:ii ngê Yesu ngê u kópu dyuu pi knî ye doo tpapê, yinté mgongo yilî ye kwólu, u dí doo u ntââ pi knî y:oo yi mgongo daapêdê w:ee tumo. ³⁴ Dini ghi n:ii ngê pi yilî knî ye dpîmo danêmbum,

* **4:16-17:** Kílosa 2:7 * **4:18:** Mát 19:23-24; 1 Tim 6:9-11

dye ghi yintómu ye dpîmo mgongo. U kuwó dini ghi ngê p:uu ndiye pyu knî ye yi mgongo u kakêmê mēdpîmo chāmēchāmē.

Yesu ngê yópu ndîi u ngwo chedê ngê

Mátiyu 8:23-27; Luukî 8:22-25

³⁵ Yi wéni ntumokwodo, Yesu ngê p:uu ndiye pyu knî ye yepê, Dinki k:oo wo dmyeno, kpé lêê mwada pee lee kmêlê. ³⁶ Wod:oo dinki k:oo wo dniye, yoo a kuwo ngópu. Dinki knî m:uu loo, Yesu mye ngm:êê ngópu. ³⁷ Yópu ndîi ngma a pwaa wo, vuyuwó dinki k:oo dnyen:aa kn:êê, daa kēmakēma dinki pî vy:êê wo. ³⁸ Yesu dinki kn:ââ ghê doo dpî, u piló mbodo knâpwo doo a ya. P:uu ndiye pyu knî y:oo u dpî ny:ââ ngópu, kwo, Mââwe. Kwo, Lama daa tóó nga anmî pwopwo té? ³⁹ Yesu a pii wo, yópu ka kwo, Munto. Vuyuwó knî ye yepê, Dmyinê nd:omo. Wod:oo yópu a ngópu, dye ndîi mē kââ. ⁴⁰ Yesu ngê yepê, Lukwe dîy:o nmye nkîngê té? Yepê, Lukwe dîy:o a ka dp:ee kēlîmî té? ⁴¹ Nkîngê ngê y:ay:a pwiyé dniye, noko yepê, Kî lónté pini? Noko yepê, Vuyuwó yópu y:oo u dnye kēdê ny:ee ngmê, kîmyaa chapu ngmê.

5

Nkedîsa pi ngmê u danēmbum

Mátiyu 8:28-34; Luukî 8:26-39

¹ U kuwó dini ghi ngê Yesu p:uu Nkálili Kpéni Lêê mwada pee yimî tee dniye, Nkedîsa tpémi kwéli dnya a ya. ² Yesu dinki k:oo a ghay wo, pi ngmê até u kwo yi loo, u kmêna u ngwo ngmêdoo kwo. Yi pini kpomo mênê a pwii wo, pi ntóó kwéli dnyimo yiyé dé. ³ Yi: dpîmo ya, dye ghi yintómu. Doo u ntââ pi ngê puwóma ti ngê daapî kudu ngê. ⁴ Daa ng:ēentómu puwóma ti ngê kóó yu kudu tumo, ngmênê dpîmo pwapi dé, mu kópu u dîy:o l:âmo dy:ââ. Dêê dniye, daa kudu

ngópu. ⁵ Dye ghi yintómu mbu knî yi mbêmê dpîmo lêpî, kpomo knî yi mênê myedpîmo lêpî, dpîmon:aa kââkââ, chóó chēêpi ngê myedpîmo chapwo.

⁶ Dini ghi n:ii ngê yi pini ngê Yesu kuughê a módu, mbêpê a puwâ, Yesu ka loo, yu mbodo dê y:e Yesu ka k:ame ghê wo. ⁷⁻⁸ Dpodombiy:e u kwo mbwolo, kwo, Yesu. Kwo, Yâpwo ndîi tp:oo. Kwo, Lukwe a nga ngmanyi md:o? Yesu ngê kwo, Kmêna. Kwo, Ye pini a kuwo ngi. Yi pini ngê Yesu ka kwo, Yâpwo ndîi u pi mbêmê nga da mbwólu, nangê kpada nê. ⁹ Yesu u kwo póó wo, kwo, Mî n:uu? Yi pini ngê kwo, Nmî pi dîdyênî, mu kópu u dîy:o nmo yilî. ¹⁰ Yesu ka doo dmyinê, kwo, Kn:aa dyámê pee p:uu nangê dy:ââ nmo. ¹¹ Mbwêmê w:uu ndîi yi nkîgh:ê ngmêdoo kwo, w:amî mbêmê dnye kmaapî. ¹² Yi Kmêna knî yoo Yesu ka nkêpê mbê dniye, kwo, U ntââ kî mbwêmê w:uu vy:o wanyi dy:ââ nmo. ¹³ Yesu ngê yepê, U ntââ. Wod:oo yi kmêna knî y:oo yi pini a kuwo ngópu, mbwêmê w:uu yi p:uu mî kaa dniye. Yi mbwêmê yintómu my:oo yono yono y:a mbêpê dniye, paa ghi p:uu ghîpîla dniye, kpé lêê u kwo mî dyimê dniye, wod:oo vy:êê dniye.

¹⁴ Pini n:ii yoo mbwêmê w:uu ka dnye vuyuwó, yi yéli mye mbêpê wo, yi p:o lee dniye, pi knî ye mdoo núw:o ngópu, ghi yintómu mye lee dniye, pi knî ye mdoo mye núw:o ngópu. N:ii knî y:oo yi kópu ny:ee ngópu, u yi y:e doo kwo, yi kópu nm:uu m:uu, wod:oo Yesu ka lee dniye. ¹⁵ Apê, Pini n:ii kmêna knî y:oo mwo a dyênê ngópu, ka tóó. Apê, Nmo ntee pini ngê mēka tóó, mēdaa ghétighéti, kpîdî u paa ngmēka t:a. Nkîngê ngê y:ay:a u ngwo pwiyé dniye. ¹⁶ Yélini yi ngópu yi kópu ghéti ngê pyodo, wo yéli ye yi kópu a nté ngópu, kópuni mbwêmê knî y:e pyodo, ye myedê

nté ngópu. ¹⁷ U l:êê díy:o Nkedîsa tpémi Yesu ka nkêpê mbê dniye, kwo, U ntââ ala wee anyinê kuwo. Wod:oo Yesu p:uu dinki k:oo wo dniye, apê, Kada nmo y:oo.

¹⁸ Dini ghi n:ii ngê Yesu dinki k:oo doo wowo, pini n:ii ngê u kmêna u ngwo dnye kwo, yi pini ngê Yesu ka kwo, U ntââ wanî ngm:êê ngi? ¹⁹ Ngmênê Yesu ngê kwo, Kêlê. Kwo, Daanyi nî. Kwo, Chóó Lémi ka chi ch:anê, awêde mba:aamb:aa ngê da ngee ngi. Kwo, Po mê dini, yi kópu nyoo knî ye dpîmo nté ngi. ²⁰ Wod:oo yi pini adî lê, P:aa Y:a Knî yi k:oo doon:aa m:ii. Kópuni Yesu ngê u ngwo d:uu ngê, pi knî ye doon:aa a nj:ii. N:ii knî y:oo ny:ee ngópu, ngwéti dniye, noko yepê, Vyuw! Yepê, Kópu kamî.

Yesu ngê Njayidus tp:oo módó u ngwo mède pyidu ngê

Mátiyu 9:18-26; Luukí 8:40-56

²¹ Dini ghi n:ii ngê Yesu p:uu y:oo Nkálili Kpéni Lêê ngmêê ngópu, Nkálili Wee u kwo mî tee dniye, pi yilî knî y:oo a yina ngópu, kpé lêê u nkîgh:ê dnye ya. Pi dépwo a ya. ²² Pi ngmê u pi Njayidus, ngêpê ngomo u y:enê pyu ngmê, yi ngwo y:i mye ta. Dini ghi n:ii ngê Yesu módu, yu km:ee mî dyimê wo, u kwo nkêpê mbê wo, ²³ kwo, A tp:ee módó kíyedê mbii, kwo, Y:ay:a dê pwiyé. Kwo, U ntââ wanyinê lê, ngêê dê u pwo any:uu yé dê, any:uu pyi, yed:oo mēdaawa pw:onu. ²⁴ Wod:oo Yesu yi pini u kuwó ghê wo. Pi mê yilî yi k:ii lee dniye, maa p:uu dnye kadakada, u yi y:e doo kwo, U nkîgh:ê nm:uu ghê dmi.

²⁵ Pyââ yi vy:o ngmēdoo kwo, kmene muwó. Dye ghi yintómu yinté dpîmo ya, m:ââ y:a mê miyó ndîi, wêê p:uu dépê vyâ. ²⁶ Yi pyópu p:uu kpeede yilî dpîmo dpodo, yimi mēdnyimo mgîní vyîmî kîgha, nk:ââ ye dpîmo ngêêpî dê, u ndapi yinté chedê ngê, ngmênê dēdnyimo

pyipyi, dono ngê p:ee mēdnyimo pyépi. ²⁷ Yi pyópu ngê Yesu u pi dini ghi n:ii ngê nyongo, wod:oo Yesu u kuwó mî ghê wo. ²⁸ Apê, Yesu u kpîdí kwódo p:uu a kêê n:aa yé, yed:oo wêê wunê vyee. ²⁹ Dini ghi n:ii ngê Yesu u kpîdí kwódo p:uu kêê yó, wod:oo wêê a vyâ, yi pyópu ngê a w:ee ngê, apê, A mbii machedê ngê dê pyódu. ³⁰ Yesu u lama até yi yaa wo, apê, Ala a wââ pi ngmê p:uu dê kee, wod:oo u kuwó até yi diyé wo, yepê, A kpîdí p:uu kêê n:aa dê yé? ³¹ P:uu ndiye pyu knî y:oo kwo, Lukwe díy:o nye póó? Kwo, Lukwe díy:o chi vyi, A kpîdí p:uu kêê n:aa dê yé? Kwo, Pi kînga dídyênî. ³² Yesu doo yeda vyuwo, yoo doo y:enê, apê, Ala kópu n:aa dê d:uu? ³³ Yi pyópu ngê a w:ee ngê, kópuni u ngwo pyodo, wod:oo nkîngê mbê wo, Yesu ka adî lê, yu km:ee k:ame ad:uu ghê, u mbii u danêmbum yintómu u kwo adê nt:o. ³⁴ Yesu ngê kwo, A ch:am. Kwo, A ka che kélîmî mb:anê, u ngwo chi pyiyé. Kwo, Chi lèpî, mii chedê ngê dê pyódu, u nuw:onuwo ngê kêê kídangê t:oo. Kwo, P:o mê dini.

³⁵ Yesu ngê u danêmbum ghêlî dépê kélî ngê, Njayidus u ngomo k:oo pi knî ngma a ndê wo, Njayidus ka kwo, Njm:ee módó ngê pi nga da dy:ââ. Kwo, Doo u ntââ kî määwe ngê mēdaawa ngee ngi. Kwo, Ngomo k:oo mēkidingê nūw:o. ³⁶ Kópuni dnye tpapê dé, Yesu ngê kêê yi kélê dépê ngópu, ngmênê Njayidus ka kwo, Namê nkîngê. Kwo, Chi kélîmî. ³⁷ Pi daangmê nūwo, ngmênê Pita, Njems mbwémi Njon vyîlo dé yi nūw:o too. ³⁸ Njayidus u p:o dini ghi n:ii ngê taa dniye, Yesu ngê yoo yi módu, apê, Mu mbê té, mu kââkââ té. ³⁹ Yesu ngomo k:oo adî kee, mgongo ye ngmê kwólu, yepê, Ala lukwe u dnyengi ayi kwo? Yepê, Lukwe díy:o nmye mbê té? Yepê, Ye dmââdí doo pwene, ngmênê a dpî.

⁴⁰ Yesu dnye yumuyumu, ngmênê kuwa pw:ii too, yi dmââdî u pye mî, p:uu ndiye pyu pyile knî yi k:ii, ngomo ghi k:oo adî kee dmi, yi dmââdî ntóó kwéli doo ya. ⁴¹ Yesu yi dmââdî kwulo kele, yi dnye ngê kwo, Tálita kum, u nt:u kópu, Kî dmââdî, a piidi. ⁴² Wod:oo a pii wo, modoo paambwi. Yi dmââdî u m:ââ y:a mê miyó ngê doo ya. Dini ghi n:ii ngê yi dmââdî Yesu ngê a pyidu ngê, ngwéti dniye, apê, Yesu ngê ló kópu adî d:uu? ⁴³ Yesu ngê yepê, Ala kópu nmyi mênê dpo ghêpê we, pi ka nangê vyi. Yepê, Nté pee u kwo ngmê y:ee nyoo.

6

Yesu u ngwo mb:ii ngópu, Nasalet Mátiyu 13:53-58; Luukî 4:16-30

¹ Yesu kwéli doo ya, yi ghi a kuwo ngê, p:aani n:ii a kaa wo y:i mê diyé wo, Nasalet, p:uu ndiye pyu knî yi k:ii. ² Lîme wo ngê ngêpê ngomo k:oo kee dniye, Yesu ngê doo ndiye kîgha dé. Pi y:i mê yilî doo ya. Dini ghi n:ii ngê yi kópu yilî ny:ee ngópu, ngwéti dniye. Noko yepê, Ala kópu yilî anyi wunê ng:êênî? Noko yepê, Nuw:o ghi ndîi nanê u kwo a yémî té? Noko yepê, Mbwudu yilî angênté dpî chaa? ³ Noko yepê, Kî daa pi ngmê. Noko yepê, Ngomo wuwó pyu. Noko yepê, Kî Méli tp:oo, Njems Njósés Njudas Saimon yi mbwó. Noko yepê, U tidê yoo al:ii myeka kwo. Yi kópu u l:êê díy:o Yesu mb:ii ngópu. ⁴ Yesu ngê yepê, Chóó Lémi u komo kapî pyu kn:aa p:aani dp:uu châpu ngmê, ngmênê u p:o tpémi y:oo d:uudpî châpu ngmê, ngmênêni knî y:oo myed:uudpî châpu ngmê. ⁵ Doo u ntââ Yesu ngê mbwudu yilî y:i daapî chópu, ngmênê pwopwokopwe knî ngmê yi mbêmê kêê yó, u ngwo pyi too. ⁶ Yesu ngê u gha vy:o apê, Lukwe díy:o kî yéli a ka dèdê kèlîmî té?

Yesu ngê u dyépi y:a mê miyó p:aani p:aani u ngwo dy:ââ too Mátiyu 10:5-15; Luukî 9:1-6

Yesu ngê Nasalet a kuwo ngê, u nkigh:ê p:aani n:ii dnye ya, yi wee u kwo loo, Chóó Lémi u kópu p:uu doon:aa ndiye kîgha dé. ⁷ Wo ngmê ngê p:uu ndiye pyu yintómu y:a mê miyó a danê ngê, p:aani p:aani miyó miyó doo dyede. Yepê, U ntââ ngê n:aa pyépi nmyo, pi knî y:e yi kmêna anmyin:aa ngm:ii kîgha dé. ⁸ Yepê, U ntââ nmyi kiyé avy:ee úuw:o t:oo, ngmênê tpile n:aamu úuw:o. Yepê, Nté n:aangmê úuw:o, nmyi tpile pée myen:aangmê úuw:o, ndapî nmyi mênê myekíngmê kwo. ⁹ Yepê, Nmyi yi dópo dmi nmyi yiye yi t:ee yó, ngmênê nmyi mbwo kpídî myomoni n:aangmê t:oo. ¹⁰ Yepê, P:aani p:aani pi miyó miyó dpî lee we. Yepê, P:aani n:ii pini n:ii dê d:uu taa knomomê, ngomoni k:oo adpî koko, y:i dny:oo ya, u dí yi p:aani mēdny:oo a kuwokuwo. ¹¹ Yepê, Pini n:ii dê p:aani n:ii adpîn:aa taataa, yi p:aani tpémi y:oo yi yi dê y:e daachoo kwo knomomê, yepê, yi dnye dê daadnyimo nyêmi knomomê, ye yi pini dê y:oo yi p:aani dny:oo a kuwokuwo, yi p:aani u tēpê yi yi yodo p:uu dny:oo vyavya. Yepê, Yi p:aani tpémi y:oo ala kópu u ngwo wa a w:ee ngmê, awo, Yinê ye dp:oo Nju tpémi, dp:oo Chóó Lémi u yoo. *

¹² Wod:oo Yesu p:uu ndiye pyu y:a mê miyó p:aani p:aani lee dniye, ala kópu pi knî ye dnyen:aa tpaépê, yipu, Nmyi dono kópu yilî yintómu kéeé tóó. ¹³ Pi yilî knî y:e yi kmêna mî ngm:ii kalê tumo, yâpwo wulu mbii pyu yilî yi mbêmê dnyen:aa a pipi, u ngwo dnye piyipyi dé. *

Antipas Helodi ngê Njon Baptist u ngwo vyâ Mátiyu 14:1-12; Luukî 9:7-9

* 6:11: Dpodo 13:51; 18:6 * 6:13: Njems 5:14

¹⁴ Yesu ngê kópuni doo d:uud:uu dé, King Antipas Helodi ngê yi kópu yilí nyongo, mu kópu u díy:o Yesu u pi pi yilí yintómu yi lama doo ya, ngmênê Helodi ngê Yesu daangê módu. Pi kní ngmê y:oo Yesu p:uu apê, Njon Baptist kímêdê pyidu, wu vyílo. Apê, Yi kópu u l:êê díy:o mbwudu yilí a chapí ngê. ¹⁵ Ngmê kní y:oo apê, Ilacha kímaa t:aa, wu vyílo. Ngmê kní y:oo apê, Chóó Lémi u komo kapí pyu ngmê, apê, wunê Chóó Lémi u komo ntee dnyimo a kapí, yinté pini ngmê kímêdê pyidu, wu vyílo. ¹⁶ Dini ghi n:ii ngê King Helodi ngê Yesu u pi nyongo, apê, Njon Baptist. Apê, Mbwámê kíní chapwo, apê, kímêdê pyidu, wu vyílo. Ala Njon Baptist u vye u danêmbum.

¹⁷⁻¹⁹ Mwiyémiyé, Antipas Helodi ngê u mbwó Pilipi u kpâm t:âmo ngê, yi pyópu u pi Helodiyas. Yi kópu Njon ngê Antipas ka dpímo kwódukwódu. Yi kwódu yé u l:êê díy:o yi pyópu ka Njon u ngwo diya wo, yed:oo Antipas ka u ngwo vuy, kwo, Njon vya ngi. Antipas ngê Njon mbwa k:oo adí kní, ngmênê ghêlí daa vyá. ²⁰ Antipas Njon ka dpímo nkíngê, mu kópu u díy:o u lama dpímo ya, Njon pi mb:aa, ndêndê ngê Chóó Lémi u nuu u pi. Yi kópu u l:êê díy:o, pi kní ye kwódu ngê, yepê, Njon nangê vy:a. Wo kní ngmê ngê u lede kní ye dpímo tpapê, yipu, Njon nga a pwiyé we, u kópu dyuu ngmên:aa nyêm. K:omo tpile Njon u kópu kní yi l:êê díy:o Antipas u gha l:âmo dpímo a ngêpw:angêpw:a, ngmênê u yi u ngwo dpímo kwo, Njon a ka choon:aa dêêpí.

²¹ Antipas Helodi u taataa u wo dini ghi n:ii ngê dyimê wo, chóó u l:êê díy:o naa ndíi ngmê kpo, mâawe ndíi yoo a danê ngê, mâawe ndíi dêpwo a ya, Nkálili. ²² Yi nááli tédê Helodiyas tp:oo módó doo ndens, kwodo mb:aa.

Yi kwodo ngê yi nááli tédê mâawe yoo a pwaa too, wod:oo Antipas ngê kwo, Lukwe u yi nga ngma a kwo? Kwo, K:omo tpile lukwe u pi ngmênê tpapê, u ntâa nga nínê kuwo. Kwo, Ntémwi u pi a ka nye tpapê, yi ntémwi nga nínê kuwo. ²³ Kwo, Daaní dóó ngi, mu kópu u díy:o Chóó Lémi ngê wunê y:enê nê. ²⁴ Wod:oo yi kwodo adí lê, u pye ka ad:uu póó, kwo, King ka lukwe ngmaní dmyinê? U pye ngê kwo, Njon mbodo yu dmy:ee ngi. ²⁵ Wod:oo yi kwodo mbêpêmbêpê ngê mê diyé wo, king ka kwo, Njon mbodo ala ngwo nmoko yedê a ka a ki. ²⁶ Wod:oo king u gha dono ngê pyodo, ngmênê doo u ntâa wêpi daapí puwâ, mu kópu u díy:o yi kópu pi yilí yi ngíma vuy, mye kpaa wo. ²⁷ Wod:oo lede ngmê dy:âa ngê, kwo, Njon mbwámê nyinê chepwe, kwo, mbodo dpo núw:e. Wod:oo yi lede mbwa mî k:oo kee wo, Njon mbwámê mínê chapwo, ²⁸ mbodo nmoko yedê a kâa, ada núw:o, yi kwodo ka mî y:ângo, wod:oo yi kwodo ngê u pye ka u nkwo mî y:ângo. Helodiyas u gha u ngwo mî pyodo.

²⁹ Njon p:uu ndiye pyu kní y:oo dini ghi n:ii ngê ny:ee ngópu, lee dniye, Njon ntóó mínê ngí ngópu, kpomo u mênê mî kmênê ngópu.

Yesu ngê pi limo yono yono y:a u ngwo mbono ngê

Mátiyu 14:13-21; Luukí 9:10-17; Njon 6:1-14

³⁰ Yesu u dyépi yoo Yesu ka mê diyé dniye, kópuni mî d:uu tumo u kwo mínê nté tumo. Pi kní yi lama kópuni dnyen:aa kígha dé, u kwo myedê nté tumo.

³¹ Yi dini ghi ngê Yesu u nkíghê pi dêpwo ghêdê, a yina ngópu, doo u ntâa kmaapí u dye ghi dêpwo ya, mu kópu u díy:o yoo mudoo a líwe, Yesu u pyinê dnya a ng:uu, yi pyipyi u l:êê díy:o. Wod:oo Yesu ngê p:uu ndiye pyu kní ye yepê,

Ghi mb:aa ngmênyinê pyw:ee koo, pi kwéli daa m:ii, ghê y:i nye vy:êê koo. ³² Wod:oo dinki k:oo wo dniye, kada a y:ee ngópu, pi kwéli dêpwo a m:ii, y:i lee dniye. ³³ Ngmênê pi yili y:oo m:uu tumo, mya tumo, yi p:aa a kuwo tumo, yéli maa kalê ngópu, dinki kwéli doon:aa koko, yoo y:i mwiyé mî ta.

³⁴ Dini ghi n:ii ngê Yesu dinki k:oo a ghay wo, yoo ndîi yi módu, u kwo ch:anê dniye, mu kópu u dîy:o apê, Na a ka sipi w:uu n:ii yi y:ey:ee pyu daa tóó, pi ye daa vuywo. Yi kópu u l:êê dîy:o daa kópu ngmîdi yi lama doo kîgha. ³⁵⁻³⁶ Dini ghi n:ii ngê kââdî doo wupwo, p:uu ndiye pyu knî y:oo kwo, Wunê kââdî kînga dê ghîi, kwo, p:aa al:ii daa tóó, kwo, kî yéli dy:ââ té, ala wee u kwo p:aani p:aani dny:oon:aa nté pywupwi. ³⁷ Yesu ngê yepê, Nmyi chóó nté pee knî ye ngmê y:ee yó. Kwo, Doo u ntââ. Kwo, Yi ntóo ndapî nmî ngópu daa tóó. ³⁸ Yesu ngê yepê, Mbîdédi yémi nmyi ngópu a kwo? Yepê, Lee dmyeno, nyinê kp:aa yó. Dini ghi n:ii ngê mênê kp:aa ngópu, kwo, Mbîdédi limi, te miyó.

³⁹ Wod:oo Yesu ngê p:uu ndiye pyu knî ye yepê, Pi yêê yó, yoo yoo a pyódu yó, mbiye mbêmê mbwódo yaa dniye. ⁴⁰ Wod:oo yoo chámê ngópu, yoo yoo a pyidu ngópu, yoo ngmê limoy:a, yoo ngmê yonoy:a, yinté mbwódo yaa dniye. ⁴¹ Yesu ngê Mbîdédi limi knî a ngî too, te dê myedê ngî doo, mbóó p:uu vuy wo, Chóó Lémi yi l:êê dîy:o kwuno ngê, mbîdédi pwaa too, p:uu ndiye pyu knî ye y:ee too, pi knî ye u nkwo y:ee tumo. Te dê mye pwaa doo, mbîdédi u ch:êê kê dumo. ⁴² Pi yintómu doo kmaapî, yi ghê dmi a kee wo. ⁴³ Nté kmono n:ii mî kê wo, Yesu p:uu ndiye pyu knî y:oo péé y:a mê miyó mê ntówo ngópu. ⁴⁴ Yélini doo kmaapî yintómu limo yono yono y:a. Mââ yoo yi mo yedê

kp:aa tumo.

Yesu kpé mbêmê u ngwo doo paa Mátiyu 14:22-33; Njon 6:15-21

⁴⁵ Kmaapî u kuwó dini ghi ngê Yesu ngê p:uu ndiye pyu knî ye yepê, Dinki k:oo wo dmyeno, yepê, Mbetísaida mwada kpéni lêê pee a kada dmyinê kwo. Yepê, Yoo yi p:o p:o n:aa dyede té. ⁴⁶ Yi kuwó yoo yi p:o yi p:o dy:ââ too, mbu mbêmê kee wo, y:i doon:aa ngêpê. ⁴⁷ Dini ghi n:ii ngê ngîdî doo a ghayghay, dinki kpé lêê nuknîuknî u kwo doon:aa mbêpê, Yesu yéli p:uu u mo doo a ya. ⁴⁸ Yi vuy wo, apê, Dinki ngê dono mîné pyw:êmî, mu kópu u dîy:o kêpa yópu ngê ye a ghê wo. Yi kópu u l:êê dîy:o Yesu ngê mw:aamw:aa yi kêlî ghi a kuwo ngê, kpé mbêmê paa kn:ââ chópu, p:uu ndiye pyu knî ye doo lêpî. ⁴⁹ Yi kêma chono mî m:uu ngópu, apê, Kpé mbêmê lukwe kîyedê pwiyé knî? Apê, Kmêna? Apê, Mbwee? Ghê yi mênê ghîpê wo, nkîngê ngê y:ay:a pwiyé dniye. ⁵⁰ Yintómu yi m:uu ngópu. Yesu ngê yepê, Namê nkîngê. Yepê, Ala nê. ⁵¹ Wod:oo dinki k:oo ye wo wo, yi ngwo yópu mêtê ngópu. Yi kópu p:uu ndiye pyu yoo yi nyepényepê u kópu ngê pyodo. ⁵² K:omo tpile yoo ndîi, nté têtê, Yesu ngê yoo u ngwo mbono ngê, ngmênê p:uu ndiye pyu knî y:oo myedêpê w:ee ngópu, pini n:ii ngê tpile yintómu l:âmo ngê, yi pini yi vy:o doo kwo. Doo u ntââ, daa pêtê w:ee ngópu.

Yesu ngê pwopwokopwe u ngwo doo pyipyi dé, Nkenesadet

Mátiyu 14:34-36

⁵³⁻⁵⁴ Dini ghi n:ii ngê kpé lêê ngmêê ngópu, Nkenesadet mî tee dniye, dinki lyoko a kuwo ngópu, wod:oo pi knî y:oo Yesu adî mya ngmê. ⁵⁵⁻⁵⁶ Dini ghi n:ii ngê Yesu mya ngópu, mbêpê dmi a pwaa ngópu, p:aani p:aani lee dniye, mdoo nuw:o ngópu, wod:oo

pwopwokopwe Yesu ka a núw:o tumo. Yesu p:o p:o kwéli dpîmo lèpî, yi pwopwokopwe dnyimo dnyinédnyinê dé, Yesu ka dnyimo néne dé, yi ngmítédmi mbêmê kââ puu ghê dnyimon:aa yiyé dé. Yesu ka dnye nkêpê, kópu, K:omo tpile mbii pyu woni knî yi pwo ngêê dé daanyi yé dê, ngmênê u ntââ ngmîdî kwódo p:uu kêê a yiyé ngmê, yed:oo a pyiyépyiyé té. Nii knî y:oo Yesu u kpîdî kwódo p:uu kêê a t:ee ngópu, yintómu pyiyé dniye.

7

Nju tpémi yi chóó yi dêêpî kópu dyuu

Mátíyu 15:1-9

¹ Dêêpî pyu ngmê knî y:oo Njedusalem a kuwo ngópu, Nkálili lee dniye, Pádisi ngmê knî yi k:ii Yesu ka lee dniye. ² Yi yéli y:oo noko yepê, Lukwe díy:o Yesu p:uu ndiye pyu yoo kinté a kmaapî té, yi kêê tupwótupwó dé? Noko yepê, Chóó Lémi ka yoo dono ngê wa pyaa dmi. Noko yepê, Lukwe díy:o nmî kn:ââ yoo yi lêê ghi kpîpî tumo? Noko yepê, Lukwe díy:o yi kêê daa ghêêghêê tumo? ³⁻⁴ Yi kópu vyi ngópu, mu kópu u díy:o Nju tpémi yintómu knî y:oo yi kn:ââ yoo yi lêê ghi dmi yedê ngee ngópu, ngmênê Pádisi knî y:oo yi lémi ghi dmi ndêndê ngê a ngee ngópu, yi kêê mwiyé dpî ghêê t:oo, nté kuwó dpî ma ngmê, nté mwiyé dpî ghêê ngmê, kuwó moo ma ngmê. Yi kn:ââ yoo yi tpile ghêêghêê yedê ngee ngópu, yi d:ââ ghêêghêê myeyedê ngee ngópu. Ala kópu a tpapê ngmê, Nju tpémi y:oo yi tpile mb:aamb:aa ngê daawa ghêê t:oo, ye Chóó Lémi ka yoo dono ngê wa pyaa dmi.

⁵ Yi kópu u lêê díy:o Pádisi yoo dêêpî pyu yoo Yesu ka póo dniye, kwo, Lukwe díy:o m:uu ndiye pyu knî y:oo nmî w:êê tpémi yi lêê ghi

dmi kpîpî tumo, kwo, lukwe díy:o kêê tupwótupwó ngê a kmaapî té?

⁶ Yesu ngê yepê, Nmyi komo knî y:oo Chóó Lémi módó nmye chaa kîgha ngópu, ngmênê nmyi gha dmi tupwótupwó dé. Yepê, Dini ghi n:ii ngê Yisaya wunê nmyi p:uu doo a d:êê, ndêndê ngê dipé kn:aadi ngê. Yepê, Chóó Lémi u kópu dyuu alanté a d:êê ngê, apê,

Kî yéli y:oo yi komo ngê wunê chaa kîgha noo,

ngmênê yi gha dmi kuughê a ka wunê pyede.

⁷ Apê, Daa ndêndê ngê wunê chaa kîgha noo,

mu kópu u díy:o yi chóó yi nuw:o ngê

pi knî ye a komo dpî kaa ngmê,

yi chóó yi dêêpî kópu ngê

pi knî ye a dêêpî nyédi.

⁸ Yesu ngê yepê, Yoo yi dêêpî kópu dyuu nmye nyêmi ngópu, ngmênê Chóó Lémi u dêêpî kópu dyuu dp:ee nyêmi ngópu.

⁹ Yesu Pádisi knî ye doo danêmbum, Dêêpî pyu knî ye myedoo danêmbum, yepê, Nmyinê nmye mb:aamb:aa ngê nmye nuw:o té, ngmênê dnyinté nmye nuw:o té. Yepê, Lukwe díy:o Chóó Lémi u dêêpî kópu dyuu woni nmyi kée tumo, nmyi chóó nmyi dêêpî kópu dyuu nmyinê ngî tumo?

¹⁰ Yepê, Mósisi ngê Chóó Lémi u kópu alanté a d:êê ngê, apê, Nmyi pye mî dmyinê châachââ dé. Yepê, Ala kópu mye d:êê ngê, apê, Nii ngê kópu dono u pye mî yi p:uu dê vyi knomomê, yi pini dpî vya yó.

¹¹ Yepê, Mósisi ngê yi kópu d:êê ngê, ngmênê nmyi kópu u mo. Yepê, Dyimê pywuu nmye ngmênê kuwo. Yepê, Pi ngmê u pye mî ye wa a tpépwo knomomê, mbodo l:âmo límî k:ii wa ngêpa, yewo, Tpileni dpo pîda kê, Chóó Lémi ka wanî y:oo, yewo, yi tpile dpo mēdaani kê. ¹² Yepê, Komo tpile yi pini u nuw:o díyo mb:aamb:aa

ngê moo pyódu, u yi u ngwo adí kwo, Niye M:aa ye yi tpile ní y:oo, ngmênê yi pini ka yi kópu nmye kwódukwódu ngópu, u kwo nmye tpapê ngópu, kwonmyimo, Ye tpile nmye mî ye daanyi y:oo, mu kópu u díy:o ñyóó nyi vvu, Chóó Lémi u nêni. Yepê, Pi kní ye yi pye mî chââchââ tédê ngê nmyi pyódu ngópu. ¹³ Yepê, Yoo yi lama kîgha tédê Chóó Lémi u kópu dyuu yinté nmyi kée ngópu. Yepê, Dye ghi yintómu yinté kópu nmye d:uud:uu tumo.

Kópuni u lêê díy:o Chóó Lémi ka pi tupwótupwó ngê dpí pyódu

Mátiyu 15:10-20

¹⁴ Yesu ngê yoo mêtê danê ngê, yepê, A ka dmyina a ng:aa, nmyo yintómu. Yepê, Ala kópu dpo w:ee tóó. ¹⁵ Yepê, Tpileni pi u mênê dpí ghîi, doo u ntâa yi tpile ngê yi pini Chóó Lémi ka tupwótupwó ngê daawa pyódu. Yepê, Kêle. Yepê, Kópuni pi u kwo dpo pwii, yi kópu ngê yi pini Chóó Lémi ka tupwótupwó ngê yinê dpí pyódu. ¹⁶ Yepê, Yi kópu mb:aamb:aa ngê dmyinê nuw:onuw:o.

¹⁷ Dini ghi n:ii ngê Yesu ngê yoo a kuwo ngê, ngomo k:oo mî kee wo, p:uu ndiye pyu yoo yi mgongo danêmbum p:uu u kwo póó dniye. ¹⁸⁻¹⁹ Yesu ngê yepê, Nmyo kî yéli yi pénta dé? Yepê, Myedmyongê w:ee ngópu? Yepê, Ntini n:ii pi u mênê dpí ghîi, doo u ntâa yi ntini ngê yi pini Chóó Lémi ka tupwótupwó ngê daawa pyódu, yepê, mu kópu u díy:o doo u nuw:o mênê dpí lê, ngmênê km:oo mênê dpí lê, yepê, u kuwó dini ghi ngê yi ntini moo n:aa yé. (Mósis ngê ntini n:ii yili Nju tpémi ye a kwódu ngê, Yesu ngê yi kwódu yé yinté chedê ngê pyódu ngê.) ²⁰⁻²² Yesu ngê yepê, Kópuni pi u kwo wunê pyuwópyuwó yédi, yi kópu ngê yi pini Chóó Lémi ka tupwótupwó ngê yinê dpí pyódu,

yepê, mu kópu u díy:o pini n:ii u nuw:o u mênê nuw:o ghi dono a pyuwópyuwó nyédi, yepê, u kuwó dini ghi ngê yi pini ngê kópu dono yili dpí d:uu, yepê, a pyâa ti yédi, a kpaa yédi, pi dpí vy:a, pi u kuwó dpí pwiye, a mtíkó yédi, yepê, daa dono kópu ngmídi dpí d:uu. Yepê, Pi dpí dóó, pyâa p:uu a nuw:o yédi, chóó a ya yédi, komodanê mbêmê pi u pi a dyede too, a chaa yédi, dêêpí u mênê daa ya yédi. * ²³ Yepê, Yi dono kópu yintómu yi pini u gha mênê dpo pwii dmi, Chóó Lémi ka pi tupwótupwó ngê u ngwo dpí pyódu.

Pyâa ngmê u danêmbum, Yesu ka ndêndê ngê dpímo kélîmî

Mátiyu 15:21-28

²⁴ U kuwó dini ghi ngê Yesu ngê Nju tpémi yi dyámê pee a kuwo ngê, Ntii Pâa Ndîi u kêténi mî loo, p:aa ndîi ngmê u nkîgh:ê loo, u pi Taiya. Ngomo k:oo mî kee wo, u yi u ngwo dêpwo kwo, Pi a ka ngma a kee we, ngmênê yi kópu daa pyodo. ²⁵ Pyâa ngmê, tp:oo módó ngê u kmêna ngmêdoo kwo. Yi pyópu ngê dini ghi n:ii ngê Yesu u pi yi nyongo, tp:oo módó p:o a kuwo ngê, Yesu ka loo, yu km:ee dyimê wo. ²⁶ Yi pyópu daa Nju pyâa, Taiya wee u kwo pyâa. Yesu ka kwo, Mw:ââkó a Lémi. Kwo, A tp:ee módó ngê kmêna ngmêka kwo. Kwo, U ntâa wanyi ngm:ii kwolo. ²⁷ Yesu ngê kwo, A yoo Nju tpémi mwiye n:aa ngêêpí té. Kwo, Kn:aa yéli mwiye daangmaní ngee, kwo, mu kópu u díy:o tp:ee u nté n:êê ntee daanyinê ngí, w:ââ ka daanyi y:oo, kwo, yinté kn:aa yéli mwiye daangmaní ngee, kwo, Nju tpémi mwiye n:aa ngêêpí té. ²⁸ Yi pyópu ngê kwo, Nyâa, a lémi. Kwo, Ndê kópu. Kwo, Ngmênê kmaapí tédê w:ââ kní y:oo nté kmono ntee a pîpí tumo, kwo, kópuni u pi nga dí vyi, mye yinté, kwo, yi kópu nga

* 7:20-22: Lóma 1:29-31; Nkal 5:19-21

daa ndîi kópu, nga myedaa dpodo ndîi. ²⁹ Yesu ngê ala kópu a w:ee ngê, apê, Kí pyópu mb:aamb:aa ngê a ka wunê kélîmî, wod:oo yi pyópu ka kwo, Mb:aamb:aa ngê kichi vyi. Kwo, P:o mê dini. Kwo, Kmêna ngê ñm:ee módó ala ngwo kêda kuwo. ³⁰ Wod:oo yi pyópu p:o mê diyé wo, tp:oo módó dpî tédê mî módu, apê, Ndê kópu, kmêna ngê atéda kuwo.

Yesu ngê pi ngmê u ngwo pyi ngê, yi pini ngópu, dnye dnyinté doo kîgha

³¹ U kuwó dini ghi ngê Yesu ngê Taiya wee a kuwo ngê, Saidon máádi mî kwólu, P:aa Y:a Knî yi kwo mî loo, Nkálili Kpéni Lêê u nkîgh:ê mî ta. ³² Yesu ka pi ngmê ñuw:o ngópu, yi pini ngê dnye dêpwo nyêm, dnye dnyinté myedoo kîgha. Yesu ka kwo, U ntââ ala pini mbêmê ngêê wanyi yé? ³³ Yesu ngê pi knî yi vy:o a pw:ii ngê, kóó pyââ dê ngópu mênê kaa doo, kóó tpyîpwi ngê, dóó yedê yó. ³⁴ Yed:oo Yesu mbóó p:uu vvu wo, yi pini ka kwo, Kweñe. (Yi dnye ngê, Etpata.) ³⁵ Yesu ka dpodo ndîi ngê pyodo, yi pini ngê dnye u ngwo nyongo, dnye mb:aamb:aa ngê u ngwo mye kwólu. ³⁶ Yesu ngê yepê, Kópuni dî d:uu, yepê, pi knî ye mênangên:aa vyi. K:omo tpile Yesu ngê ye kwódu ngê, ngmênê u dnye daa ny:ee ngópu, pi knî ye mêmînê nté ngópu. ³⁷ Dini ghi n:ii ngê ny:ee ngópu, apê, Vyuw! Apê, Mââwa! Apê, Angênté dê pyi. Apê, Kópu yilî mb:aamb:aa ngê u lama a too. Apê, K:omo tpile ngópu dé, dnye daa kîgha ngmê, apê, ngmênê Yesu u ntââ, wa pyi té.

8

Yesu ngê pi podo yono yono y:a u ngwo mbono ngê

Mátiyu 15:32-39

¹⁻² Yi dini ghi ngê pi dêpwo ghêdê, Yesu kwéli ye doo danêmbum. Yi nté y:i chedê ngópu, wod:oo Yesu ngê p:uu ndiye pyu knî ye yepê, Kí

yéli a ka atédê ch:anê dmi, mu kópu u diy:o wo pyile a p:uu kédê chedê ngmê, yi nté kîmya chedê ngmê. ³ Yepê, Yi p:o yi p:o módó n:aa dyede té, ye maa p:uu yi gha lâmo dmi wunê ngêpangêpa. Yepê, Woni knî kuughê a ndê dniye. ⁴ P:uu ndiye pyu knî y:oo kwo, Nté al:ii daa too, kwo, yâpwo tédê myedaa too, kwo, yi ntóo ntini ló y:i anmo pyw:oo, yoo u ngwo anmî mbono? ⁵ Yepê, Mbídédi nmyi ngópu yémi a kwo? Kwo, Pyudu. ⁶ Yesu ngê pi knî ye yepê, Mbwódo ya dmyeno. Wod:oo mbídédi pyudu knî a ngî too, Chóó Lémi yi l:êê diy:o kwuno ngê, pwaa too, p:uu ndiye pyu knî ye y:ee too, pi knî ye u nkwo y:ee tumo. ⁷ Te tp:oo pyile njini myedê ngî too, Chóó Lémi yi l:êê diy:o mye kwuno ngê, p:uu ndiye pyu knî ye mye y:ee too, yoo u ngwo mbono ngópu. ⁸⁻⁹ Pi yintómu podo yono yono y:a doo kmaapi, yi ghê dmi a kee wo. Ntini n:ii mî kê wo, Yesu p:uu ndiye pyu knî y:oo a wó ngópu, péé pyudu mē ntówo ngópu, wod:oo Yesu ngê yoo yi p:o yi p:o mê dy:ââ too. ¹⁰ U kuwó dini ghi ngê Yesu p:uu ndiye pyu knî yi k:ii dinki k:oo wo dniye, Dalímanuta wee u kwo lee dniye.

Pádisi knî y:oo Yesu u ngwo dnya a tókótókó

Mátiyu 16:1-4

¹¹ Pádisi knî ngma a loo, Yesu ka dnyen:aa kwopwepe. U yi y:e doo kwo, Yesu nmo tókó. Alanté dnye nuw:o, apê, Pini n:ii nmo t:âât:ââ, kî pini wo vyílo, ye Chóó Lémi ngê u l:êê diy:o mbwudu ngmêpaa chaa. Yi kópu u l:êê diy:o, Yesu ka kwo, Mbwudu nmî ngópu ngmê chépi. ¹² Wod:oo Yesu u gha dono ngê pyodo, yepê, Lukwe diy:o a ka nmye tpapê ngmê, Mbwudu nmî ngópu ngmê chépi. Yepê, Yi kópu daanî d:uu. Yepê, Kópu yilî wunê kídî d:uu. Yepê, Yi kópu dmi yi p:uu dmyinê nuw:o. ¹³ Wod:oo a kuwo too, p:uu ndiye pyu yoo a danê ngê,

dinki k:oo wo dniye, kada a y:ee ngópu, kpé lêê ndiî mwada pee mî tee dniye.

Yesu yis p:uu u ngwo doo mgongo

Mátiyu 16:5-12

¹⁴ Yesu p:uu ndiye pyu knî y:oo mbidédi mu ngmidi dinki k:oo a ñuwo ngópu, yi nuwo a kuwo wo, knî daam:uu ñuwo ngópu.

¹⁵ Dini ghi n:ii ngê Nkálili Kpéni Lêê dnye ngmêêpî, Yesu ngê yepê, Nmye dmyina a vyuwo. Yepê, Pádisi yoo yi yis ngê kîngî dyênê nmyo, yepê, King Helodi u yis ngê myekîngî dyênê nmyo. ¹⁶ Yi kópu p:uu yi chóo noko dnye danê, noko yepê, Wu kópu kédê vyi, mu kópu u díy:oo mbidédi dp:oom:uu ñuwo. ¹⁷ Kópuni p:uu dnye danê, Yesu u lama yaa wo, wod:oo ye adî póó, yepê, Lukwe díy:oo nmye danê té, nmyimo, Mbidédi nmî ngópu daamu a kwo. Yepê, Mumdo? Yepê, Nmyi lama daa tóó? Yepê, Lukwe díy:oo dmyongê w:ee ngópu?

¹⁸ Yepê, Komo tpile nmyi ngwolo dmi a kwo, ngmênê mēdp:ee mumu ngmê, yepê, nmyi ngópu a pyede, myedp:ee nyēmî ngmê. ¹⁹ Yepê, Lukwe? Nmyi nuwo da kuwo, dini ghi n:ii ngê mbidédi limi knî munê pwaa too, pi limo yono yono y:a u ngwo munê mbono too, yepê, nté kmono péé yémi nmyi ntówo ngópu? Kwo, Y:a mē miyó. ²⁰ Yepê, Dini ghi n:ii ngê mbidédi pyudu knî mummy:aa pwaa too, pi podo yono yono y:a u ngwo mummy:aa mbono too, yepê, nté kmono péé yémi my:ee ntówo ngópu? Kwo, Pyudu.

²¹ Yepê, Mudmyongê w:ee ngópu? Yepê, Dómu ngê daawa ngee nmo. Yepê, Daa mbidédi p:uu nmye n:aa mgongo. Yepê, Pádisi yoo yi l:êê ghi dé kîdmyongê d:uu t:oo, Helodi u l:êê ghi myekîdmyongê d:uu ngmê.

Yesu ngê Mbetísaida ngwolo kopwe u ngwo pyi ngê

²² Mbetísaida yi tee dniye, Yesu ka ngwolo kopwe ngmê ñuwo ngópu, kwo, U ntââ ngêê p:uu wanyi yé. ²³ Yesu ngwolo kopwe kwulo kele, yi p:aani kuwa ñuwo, yi p:uu doon:aa dpodo, tpî ngîma pywé ngê, kóó dē ngîma yé doo, kwo, Yéli nye y:enê? ²⁴ Yi pini ngê kwo, Nyââ. Kwo, Yoo anî y:enê, ngmênê na a ka yi kn:ââ ye m:ii té. ²⁵ Myombó Yesu ngê kóó dē ngîma mē yé doo, wod:oo yi pini ngê ngwolo dē dpodombiy:e vyuwo kalé doo, tpile yintómu mb:aamb:aa ngê mē módu. ²⁶ U kuwó dini ghi ngê Yesu ngê yi pini p:o mē dy:ââ ngê, kwo, Ala ngwo kî p:aani mēkidingê diyé.

Pita ngê Yesu p:uu kópuni vyu

Mátiyu 16:13-20; Luukî 9:18-21

²⁷ Yesu p:uu ndiye pyu knî yi k:ii kada a y:ee ngópu, p:aani n:ii u pi Sisadiya Pilipay, u wee u kwo lee dniye. Maa p:uu ye póó wo, yepê, Pi knî ye yinê ye nê n:uu? ²⁸ Kwo, Ngmê knî y:oo alanté a tpapê ngmê, apu, Nyi Njon Baptist. Kwo, Ngmê knî y:oo alanté a tpapê ngmê, apu, Nyi Ilacha. Kwo, Ngmê knî y:oo alanté a tpapê ngmê, apu, N:ii knî y:oo Chóó Lémi u komo wunê dnyimo a kapî, ngmê kēda pyidu, nyi vyîlo. ²⁹ Yesu u nkwo ye póó wo, yepê, Nmyinê nmye nê n:uu? Pita ngê kwo, Chóó Lémi ngê pini n:ii a ngmidi ngê, nmî Mbwámê ngê a pyódu ngê, nyi vyîlo. ³⁰ Yepê, Yi kópu pi knî ye nangê vyi.

Yesu p:uu ndiye pyu knî ye u pwopwo p:uu u ngwo ye doo danê

Mátiyu 16:21-28; Luukî 9:22-27

³¹ U kuwó dini ghi ngê Yesu ngê p:uu ndiye pyu knî ye u pwopwo p:uu danê u kn:ââ chópu. Yepê, Nê Chóó Lémi u Pi Ndëndê, yinê a ngmidi noo, ngmênê nmî kada pini knî y:oo wa mb:ii nê. Yepê, Kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini knî y:oo wa mb:ii nê, dêêpi pyu knî y:oo wamye mb:ii nê. Yepê, Dono kópu

yilí a nga wa d:uu ngmê, wa vya ngê, wo pyoloni ngê amênê pyidu. ³² Yesu ngê p:uu ndiye pyu kní ye yi kópu dêpê wópu ngê, mb:aamb:aa ngê ye vyu, wod:oo Pita ngê Yesu u mo kuwa núwo, kwo, A Lémi. Kwo, Ye kópu kidimê tpapê. Kwo, Yinté nga daawa pyódu. ³³ Ngmênê Yesu yi diyé wo, p:uu ndiye pyu kní yi ngópu Pita ka kwo, A nkigh:ê a yumwe. Kwo, Nyi Setan ntee pini. Kwo, Daa Chóó Lémi u komo y:ee kapí, ye pi kní yi komo y:ee kapí.

³⁴ Yesu ngê yoo a danê ngê, p:uu ndiye pyu yoo mye yi k:ii, yepê, N:ii ngê u yi adí kwo, Nê u yoo vy:o ní ghê, yi pini ngê choo a yâmuyâmu nê, u gha d:ud:umbiy:e a ka dpo kê ngê, chóó u kópu kní yi p:uu mêtîngê nuw:o, k:omo tpile a l:êê díy:o dê pw:oo knomomê, ngmênê dpo ngm:êê nêne. ³⁵ Yepê, Pini n:ii u ghê p:uu adí nuw:o, awo, Kîngê vya nê, u ngwo wa kede, a yoo vy:o daawa ghê, yepê, yi pini ndêndê ngê wa pw:onu, ndê ngê amí ma. Yepê, Pini n:ii a l:êê díy:o wa pw:onu, yi pini amêdê pyidu, ghê kamí u ngwo wa a pyw:oo, mb:aamb:aa ngê adín:aa ya. ³⁶⁻³⁷ Yepê, Pini n:ii chóó u tpile kní yi p:uu adí nuw:o, u l:êê díy:o Chóó Lémi wa mb:ii, yi pini dini ghi n:ii ngê wa pw:onu, yed:oo dono wa a pyw:oo. Yepê, K:omo tpile dyámê u tpile yintómu yi pini u ngópu adí ya knomomê, ngmênê doo u ntâa ghê kamí u ngwo daawa pwila, dono wa a pyw:oo. ³⁸ Yepê, Mgîdí u yoo yi l:êê ghi dmi dono dé, Chóó Lémi yi lama daa tóó. Yepê, Dye ghi kní ngmê ngê a yoo kní yi p:uu adnyi d:uu. Yepê, Yi dini ghi n:ii ngê pini n:ii ngê wa mb:ii nê, yewo, Nê kuu, nangê kpada nê, yepê, yi pini u nkwo waní mb:ii, dini ghi n:ii ngê anê diyé, enjel kní yi k:ii. Yepê, Yi dini ghi ngê a pi ndíi ngê wa pyódu, M:aa u pi ntoo, a pi yintoo ngê wa

pyódu.

9

¹ Yepê, Ndê kópu nmye ngmên:aa tpapê. Yepê, Pi kní nmyi vy:o ngma a kwo, ghêlí daawa pw:oo dmi, Chóó Lémi ngê chóó nmyi y:enê kn:ââ u wêdêwêdê mbêmê mwiye wa chaa.

Yesu u dyépi pyile kní ye u mo u nâmo u ngwo mînê ghê wo

Mátíyu 17:1-13; Luukí 9:28-36

² Wo wéni mî loo, u kuwó dini ghi ngê Yesu ngê u dyépi pyile njini mbu mbêmê núwo, yi pi dmi Pita, Njems mbwémi Njon. U dyépi pyile kní yi ngópu, Yesu u mo u nâmo mînê ghê wo, ³ u kpídí d:ud:umbiy:e kpaapíkpaapí ngê pyodo, myedoo a wuu mbele. Doo u ntâa dyámê mbêmê pi ngê yinté kpídí kpaapíkpaapí ntee kpídí daawa ghodo. ⁴ Yi dini ghi ngê yi pini pyile kní y:oo Ilacha pini dê Mósisi Yesu k:ii danêmbum tédê m:uu tumo. ⁵ Pita ngê Yesu ka kwo, Mâawe. Kwo, Up:o chi yé, cha núw:o nmo. Kwo, Ngomo pee pyile nmínê t:emí, kwo, nêni ngmê, Mósisi u nêni ngmê, Ilacha u nêni ngmê. ⁶ Yi kópu u kwo vyu, mu kópu u díy:o u pyipe dê yi k:ii nkîngê ngê y:ay:a pwiye dniye. Yi kópu Pita ka d:ud:umbiy:e ndíi ngê pyodo, apê, Ló kópu ngmaní vyi. ⁷ Nkalí too pee yi pwo ngmê yó, yi nkalí too pee u mênê dnye ngmê ny:ee ngópu, yepê, Kí a tp:ee njini, u nuu ghi a nódó a tóó. Yepê, U kwo ntênê dmyinê ng:aa. ⁸ Yi vvyu dniye, apê, Pi u chíi daa kwo. Apê, Yesu u mo mu kwo.

⁹ Mbu paa dini ghi n:ii ngê dnaya a wupwo, Yesu ngê yepê, Kópuni dmye m:uu ngmê, pi ka ghêlí nangê vyi. Yepê, Kpêêní mwiye anê pyidu, pi kní ye u ngwo dpí vyi yó. ¹⁰ Yi wéni ngê kópuni pyodo, pi ka ghêlí daa vyi ngópu,

ngmênê yi chóó yi kópu p:uu dny-imo danêmbum. Noko yepê, Lukwe dîy:o Yesu ngê u pyidepyide u pi nmo dê vyi? ¹¹ Wod:oo Yesu ka póó dniye, kwo, Lukwe dîy:o dêêpî pyu knî y:oo a tpapê ngmê, apu, Ilacha mwiye wa t:aa, pini n:ii Chóó Lémi ngê a ngmîdi ngê, yi pini dîyo kuwó ada a kwo? ¹² Yesu ngê yepê, Nyââ. Yepê, Ilacha u taataa mwiye, tpile yintómu yi l:âmol:âmo u l:êê dîy:o. Yepê, Lukwe dîy:o puku yedê alanté a tóó, Pi knî y:oo Chóó Lémi u Pi Ndêndê wa mb:ii ngmê, dono yili u ngwo wa d:uu ngmê? *

¹³ Yepê, Ngmênê ala kópu ny:ee yó. Yepê, Ilacha ntee pini wunê kî ta, a maa yinê a yó, ngmênê kada pini knî y:oo dono u ngwo d:uu ngópu, kópuni dono yi nuw:o ngê ye vyu, yi kópu u ngwo d:uu ngópu. Yepê, Yi kópu puku yedê yinté a tóó.

Yesu ngê tp:ee ngmê pyi ngê, nyuno pwopwo u ngwo doo ya.

Mátíyu 17:14-20; Luukí 9:37-43a

¹⁴ Yesu, u dyépi pyile knî yi k:ii, dini ghi n:ii ngê mbu mbêmê a ndê dniye, mbu vyuwo yedê ghêpê dniye, pi yilí m:uu ngópu, Yesu p:uu ndiye pyu woni knî yi k:ii. Dêêpî pyu yoo Yesu p:uu ndiye pyu yoo yi kwo dnye kwopwepe. ¹⁵ Dini ghi n:ii ngê pi knî y:oo Yesu m:uu ngópu, ngwéti dniye, wod:oo mbêpê dmi a pwaa ngópu, u kwo lee dniye, mínê chipé ngópu. ¹⁶ Yesu p:uu ndiye pyu knî ye póó wo, yepê, Lukwe p:uu noko nmye kwopwepe té? ¹⁷ Pi ngmê yoo vy:oo doo kwo, yi pini ngê kwo, Mââwe. Kwo, A tp:ee nga atéd:a núw:o, kwo, mu kópu u dîy:o u kmêna u ngwo ngma a kwo, yi kópu u l:êê dîy:o daa danêmbum, nyuno pwopwo u ngwo mye t:a. ¹⁸ Kwo, Dini ghi n:ii ngê u kmêna ngê dpî vy:a, ntóó têpê mbêmê dpî d:ii, tpî ch:aa pee dê u kwo dpî pwii knî, kpéngi ti dê numo

kêpa dpî ghê knî. Kwo, A didmididmi yédi. Kwo, M:uu ndiye pyu knî ye kídí vyi, yed:ê, A tp:ee ka u kmêna ngm:ii kalê yó, ngmênê kédê dêê dmi. ¹⁹ Yesu ngê yepê, Lukwe dîy:o Chóó Lémi ka dp:ee kêlimî té? Yepê, M:ââ yémi nmyi vy:oo anî kwo, u dî Chóó Lémi ka mb:aamb:aa ngê anmyin:aa kêlimî? Yepê, Yi tpémi a ka a núw:o yó. ²⁰ Wod:oo yi tpémi u kwo adí núw:o ngmê. Dini ghi n:ii ngê u kmêna ngê Yesu módu, yi tpémi y:i vyâ, nyuno pwopwo u kwo y:ângo, wod:oo yi tpémi têpê mbêmê dyimê wo, doo a kpêpî, tpî ch:aa pee dê u kwo pwii knopwo. ²¹ Yesu yi tpémi u mî ka adí póó, kwo, M:ââ yémi mî loo, ala kópu u ngwo u kwo a pyodo? Yi pini ngê kwo, Tp:ee tédê ngê doo a ya, u ngwo u kwo a pyodo. ²² Kwo, Daa ng:êéntómu u kmêna ngê dpo, Nî vy:a, ndiya ní kée, mbwaa paa ní kée, d:ud:umbiy:e pw:oo we. Kwo, U ntââ nga anmî ch:anê dmi, nyi u ntââ knomomê, wanyi ngee nmo. ²³ Yesu ngê kwo, Lukwe dîy:o a ka chi vyi, Nyi u ntââ knomomê? Kwo, N:ii Chóó Lémi ka a kêlimî yédi, yi pini ka kópu yintómu u ntââ ngê a ya nyédi. ²⁴ Wod:oo yi pini Yesu ka adí mbwólu, kwo, Chóó Lémi ka anî kêlimî, ngmênê daa d:ud:umbiy:e. Kwo, Ngee nédi.

²⁵ Pi yilí Yesu ka loo, wod:oo Yesu ngê yi kmêna ka kwo, Kí kmêna. Kwo, Lukwe dîy:o ye tpémi ngópu ngê nyi pyódu ngê, dnye lukwe dîy:o u mênê nyi chedê ngê? Kwo, Ye tpémi a kuwo ngi, u ngwo mêkidingê ghê. ²⁶ Wod:oo yi kmêna ngê yi tpémi adí vy:a, yi tpémi dpodombiy:e ka wo, nyuno pwopwo u ngwo y:ay:a pwiye wo, wod:oo kmêna ngê yi tpémi a kuwo ngê. Dini ghi n:ii ngê kmêna ngê yi tpémi a kuwo ngê, yi tpémi mēdēpwo a kpēpī, ntóó tēpē mbēmē doo ya, wod:oo pi knî y:oo apê,

* 9:12: Mal 4:5; Is 53:3

E! Kêdê pw:onu. ²⁷ Ngmênê daa pwene. Yesu ngê kóó ngê mgîmî ngê, a pyidu ngê, ghêêmi kââ.

²⁸ Dini ghi n:ii ngê Yesu ngê pi yilî a kuwo ngê, p:uu ndiye pyu yoo yi k:ii ngomo k:oo kee dniye, u kwo póó dniye, kwo, Lukwe dîy:o dp:oo u ntââ dé, yi kmêna dp:oo ngm:ii kwólu? ²⁹ Yesu ngê yepê, Ngêpê ngê u ntââ. Yepê, Alanté kmêna u ngm:ii kîgha daa m:uu a tóó.

Yesu p:uu ndiye pyu knî ye u pwopwo p:uu u ngwo ye modoo danê

Mátiyu 17:22-23; Luukî 9:43b-45

³⁰⁻³¹ Yesu p:uu ndiye pyu knî yi k:ii yi kêlê ghi a kuwo ngópu, Nkálili Wee dnyen:aa chii. Yesu ngê u yi u ngwo dêpwo kwo, Pi knî y:oo a pyw:ee nmîne, mu kópu u dîy:o p:uu ndiye pyu yoo u pwopwo p:uu doon:aa ndiye kîgha dé. Yepê, K:omo tpile nê Chóó Lémi u Pi Ndêndê, ngmênê yoo dono yi kêê k:oo wanî ghê, yi yéli y:oo wa vya nê, yepê, ngmênê wo pyoloni ngê amênê pyidu. ³² P:uu ndiye pyu yoo alanté dnye nuw:o, apê, Lukwe dîy:o kînté nmo a mbumu. Apê, Chóó Lémi ngê pini n:ii a ngmîdi ngê, u pi ndîi ngê wa pyódu, dono daawa a pyw:oo. Yi kópu dêpê w:ee ngópu, u kwo myedaa póó dniye, mu kópu u dîy:o nkîngê mbê dniye.

Yoo yi kada wowo u danêmbum

Mátiyu 18:1-5; Luukî 9:46-48

³³ Dini ghi n:ii ngê Kîpêênnyêm taa dniye, ngomo k:oo kee dniye, Yesu p:uu ndiye pyu knî ye póó wo, yepê, Maa p:uu ló kópu p:uu noko nmye kwopwepe té? ³⁴ Mywenemywene mbê dniye, kópu u kwo daa vyi ngópu, mu kópu u dîy:o maa p:uu noko kwopwepe n:ii a kalê ngópu, apê, Yesu u che p:ââ pee ngê n:uu angmê yââ. ³⁵ Wod:oo Yesu mbwódo yaa wo, p:uu ndiye pyu yoo a danê ngê, yepê, N:ii ngê u yi adî kwo, Yoo yi kada pini ngê ní

ya, yepê, yi pini pi yintómu yi kuwó choo kwo, dye ghi yintómu pi knî yi p:uu choo dpodo. ³⁶ Yesu ngê tp:ee ngma a ngêêdî, p:uu ndiye pyu yoo yi ngópu kââ, yi tpémi kóó dè yi kêlê kââ, yepê, ³⁷ Pini n:ii alanté tpémi ka a l:êê dîy:o adî vyuwo, daa yi tpémi ka u mo adî vyuwo, ngmênê a ka amyeda a vyuwo, amyedî chââchââ nê. Yepê, Myenté, yepê, pini n:ii ngê adî cââchââ nê, daa a mo adî chââchââ nê, ngmênê pini n:ii ngê a dy:ââ noo, amyedî chââchââ.

Yesu ngê u ngwo ye vyu, yepê, N:ii nmî p:uu daa d:uu, nmî pee pini

Luukî 9:49-50

³⁸ Njon ngê Yesu ka kwo, Mâawe. Kwo, Pi ngmêkudu m:uu, kwo, mî ngê pi knî yi kmêna kî ngm:ii kîgha té. Kwo, Yi kópu u kwo kudu kwódu, mu kópu u dîy:o daa nmî yoo vy:o pini ngmê. ³⁹ Yesu ngê yepê, U kwo nangê kwódu. Yepê, Pini n:ii ngê a pi wa vyi, mbwudu u ngwo angmê chaa, doo u ntââ yi pini ngê u kuwó dini ghi ngê kópu dono a p:uu daawa vyi. ⁴⁰ Yepê, N:ii nmî p:uu daa d:uu yédi, nmî pee pini. ⁴¹ Yepê, Pini n:ii ngê a l:êê dîy:o wa ngee nmyo, kópu mb:aa yi pini ngê ngmanî d:uu. Yepê, Mbwaâ knî nmye angma a kê, k:omo tpile daa tpile ndîi nmye ayedê kê, ngmênê kópu mb:aa ndêndê ngê yi pini ngê ngmanî d:uu.

Pi ngê Yesu kîngî kéé, u danêmbum
Mátiyu 18:6-9; Luukî 17:1-2

⁴² Yesu ngê yepê, Tpémi dmââdîni yoo a ka wunê kêlîmî té, pi ngmê ngê yi kêlîmî l:âmo kîdangmê ngee. Yepê, Mu dini ghi ngê Chóó Lémi ngê yi pini dnyinté daawa kpada. Yepê, Pi knî y:oo yi pini mwiyé wo mgîmî ngópu, chêêpî pââ ndîi nódó ngmêwo kudu ngópu, mbéli u kwo wumê kalê ngópu, ye yi dono ndîi daapî d:uu ngê, Chóó Lémi ngê dpodombiy:e daapaa

kpada. ⁴³⁻⁴⁴ Yepê, Kópuni ngmanmyi d:uud:uu, yi kópu u l:êê dîy:o wanmyi mb:ii nê, mu dini ghi ngê ndiya anmy:uu ghêpê dmi, yi ndyuw:e daawa pw:onu. Yepê, Yi kópu u kwee mwiyé anmyinê chápwo ngmê, yed:oo daanmyi mb:ii nê, mu dini ghi ngê ghê kamî anmyimo pyw:ee ngmê, a kêê k:oo anmyin:aa kwo. Yepê, Dono kópuni pi knî ye mb:aamb:aa dé, k:omo tpile yi p:eeni kópu daanmyi d:uu t:oo, ngmênê ghê kamî wanmyimo pyw:ee ngmê, a kêê k:oo anmyin:aa kwo. ⁴⁵⁻⁴⁶ Yepê, Máadini p:uu anmyi ghê dmi, nmyi nuu u maa ngmanmyi kalê ngmê, u l:êê dîy:o wanmyi mb:ii nê, yi máadi dono u maa, u dî ndiya, y:i anmy:uu ghêpê dmi. Yepê, Nmyi chóo nmyi maa daanmyi kalê ngmê, a maa anmyinê kalê ngmê, ghê kamî wanmyimo pyw:ee ngmê, a kêê k:oo anmyin:aa kwo. Yepê, K:omo tpile maa woni knî nmyi lama daadnyi ya, ngmênê ghê kamî anmyimo pyw:ee ngmê, a kêê k:oo anmyin:aa kwo. ⁴⁷⁻⁴⁹ Yepê, Tpileni nmyi ngwolo knî nmyi y:oo wa m:uu ngmê, yi p:uu anmyi nuw:odono, yed:oo wanmyi mb:ii nê, mu dini ghi ngê ndiya anmy:uu ghêpê dmi, yi ndyuw:e daawa pw:onu, yimbile knî y:oo wamye ma nmyo, chedê ngê daawa pyódu. Yepê, Yi kêlê ghê ndê ngê adî pîpî nmyo. Yepê, Yi nuw:odono u kwee límîlímî ngê anmyi chápwo ngmê, yed:oo daanmyi mb:ii nê, mu dini ghi ngê Chóo Lémi kóo k:oo anmy:uu ghê dmi.

⁵⁰ Yepê, Ntii mb:aamb:aa. Yepê, Nté tpyópu u mênê ntii daanyi yé knomomê, ye u n:uu daadî ya, pwópwó ngê wa pyódu. Yepê, Ntii nté tpyópu u mênê ntee anyi yé, yepê, a kópu dyuu yinté nmyi mênê choo kwo, noko mb:aamb:aa ngê

dmyinê ya. *

10

Kpîpî te u danêmbum

Mátiyu 19:1-12; Luukî 16:18

¹ U kuwó dini ghi ngê Yesu p:uu ndiye pyu knî yi k:i Nkálili Wee a kuwo ngópu, Njuda Wee u kwo lee dniye, Njódan mbwáani ndîi mî ngmêê ngópu, Pédiya Wee u kwo lee dniye. Nkálili wee u kwo Yesu ngê pi yilî ntee dpîmo ndiye kîgha dé, y:i yinté myedoo ndiye kîgha dé. ² Pádisi yoo u kwo ngmê loo, u yi y:e doo kwo, Yesu danêmbum tédê nmî dóo, kwo, Nmî déêpî kópu dyuu lónté a kwo, kwo, u ntáa mâa ngê u kpâm wa kpîpî? ³ Yesu ngê yepê, Kópuni Mósisi ngê a d:êê ngê, yi kópu a ka vyi yó. ⁴ Kwo, Mósisi ngê ala kópu nmo kî ch:ee ngê, apê, Mâa ngê u kpâm dî kpîpî knomomê, u kópu dyuu dpî d:êê ngê, u kwo dpî y:ee ngê, u ngwo dpî dy:ââ ngê. ⁵ Yesu ngê yepê, Mósisi ngê yi kópu nmye mu d:êê ngê, mu kópu u dîy:o nmyi kpâm knî ye vyyuwo dnyinté nmyi lama a tóo, Chóo Lémi u dnye dnyinté my:ee nyêmi ngópu. ⁶ Yepê, Mwiyé mwiyé dini ghi ngê, Chóo Lémi ngê pyâa mâa l:âmo doo, yepê, Noko mb:aamb:aa ngê choo ya. *

⁷ Yepê, Yi kópu u l:êê dîy:o mâa u pye mî yi kêlê dpo pwii, u kpâm k:i ngmîdi ngê dpî pyaa knî. * ⁸ Yepê, Wod:oo yéé yepe daa miyó a tóo, ngmênê mu ngmîdi. ⁹ Yepê, Cha cha n:i Chóo Lémi ngê dpo kâadî dê, pi ngê d:uudpî chámê dê. ¹⁰ Dini ghi n:i ngê ngomo k:oo mê diyé dniye, Yesu p:uu ndiye pyu yoo yi kópu p:uu u kwo póo dniye. ¹¹ Yesu ngê yepê, Pini n:i ngê u kpâm dpî kpîpî, yi pini ngê kn:aa pyópu kîmungê nya. Yepê, Yi pini ngê kn:aa pyópu muwa nya knomomê, ye daa yéyéé u kópu

* 9:50: Mát 5:13; Luukî 14:34; Kílosa 4:6; 1 Tes 5:13

* 10:6: Gen 1:27

* 10:7: Gen 2:24;

ayi d:uu, ngmênê pyââ ti u kópu ayi d:uu. * ¹² Yepê, Myenté, pyópu n:ii ngê u moo wa kpîpî, kn:aa pini p:uu amî yéé, yepê, daa yéyééé u kópu ayi d:uu, ngmênê máâ ti u kópu ayi d:uu.

Pi knîy:oo yi tp:ee dmââdîma Yesu ka u ngwo ñuw:o tumo

Mátiyu 19:13-15; Luukî 18:15-17

¹³ Pi knî y:oo Yesu ka yi tp:ee dmââdîma ñuw:o tumo, apê, Kóó yi mbêmê nyi yé ngê, ngmênê Yesu p:uu ndiye pyu knî y:oo ye kwódu ngópu. ¹⁴ Dini ghi n:ii ngê Yesu ngê m:uu too, p:uu ndiye pyu knî ye nod:e wo, yepê, Ye namê kwódu yé, a ka a ñuw:o teñe, mu kópu u díy:o tp:ee dmââdîma ntee yéli Chóó Lémi ngê chóó adí y:enê dé. ¹⁵ Yepê, Ndê kópu nmye ngmên:aa tpapê. Yepê, Tp:ee ngê u mî u dnye ntee a nyêmî ngê, n:ii ngê Chóó Lémi u dnye yinté daadî nyêm, Chóó Lémi ngê yi pini wa mb:ii, kóó k:oo daawa kââ. ¹⁶ Wod:oo Yesu ngê tp:ee dmââdîma doo a ng:êêní dé, u pa doo t:emí dé, kêê yi mbêmê doo yiyé, doo kpaapíkpaapí dé, yipu, Chóó Lémi mb:aamb:aa ngê nmye choo a vuywo.

Ndáápi ngmê u danêmbum

Mátiyu 19:16-30; Luukî 18:18-30

¹⁷ Dini ghi n:ii ngê Yesu ngê kada doo a yém, pi ngmê mbêpêmbêpê ngê u kwo loo, yu mbodo dê y:e kame u kwo ghê wo, u kwo póo wo, kwo, Nmî ndiye pyu mb:aa. Kwo, Ló kópu ngmaní d:uu, ghê kamí u ngwo anê pyw:oo, ghéni n:ii chedê ngê daawa pyódu? ¹⁸ Yesu ngê kwo, Lukwe díy:o mb:aamb:aa u pi a pyimo chi t:oo? Kwo, Pi mb:aamb:aa daangma a tóó, Chóó Lémi mu ngmídi yi mb:aamb:aa. ¹⁹ Kwo, Dêêpî kópu dyuu lama a kwo, kwo, Pi nangmê vy:a, pi u kuwó nangmê pwiyé, pi u tpile nangmê t:âmo, pi nangmê yipe, pi nangmê dóó, mýe mî chi cháâcháâ

dê. ²⁰ Yi pini ngê kwo, Mââwe, kwo, tp:ee tédê noo a ya, yi kópu dyuu noo a cháâcháâ, ala ngwo myení cháâcháâ té. ²¹ Yesu ngê até doo y:enê, u gha vy:o apê, Kí pini a nuu u pi. Yi pini ka kwo, Kópu mu ngmídi chuungê d:uu ngê, kwo, Chi lêpî, kwo, tpile yilîni ngópu a tóó, ngópuch:anê knî ye nyi yéépi, yed:oo dpo ngm:êê nédi, cha a yâmuyâmu nê, kwo, ya mb:aa mbóó p:uu u ngwo anyimo pyw:oo. ²² Dini ghi n:ii ngê yi pini ngê yi kópu nyongo, u gha dono ngê pyodo, apê, A tpile yilî angénté aní yêê, wod:oo Yesu a kuwo ngê, mu kópu u díy:o ndáápi ndîi, u tpile yilî.

²³ Yesu yi diyé wo, p:uu ndiye pyu knî ye yepê, N:ii ndáápi ndîi, a maa p:uu paa dpodo ndîi ngê u kwo wa pyódu, Chóó Lémi kóó k:oo angénté amî ghê. ²⁴ Yesu p:uu ndiye pyu yoo ngwéti dniye, apê, E! Apê, Kí lónté kópu? Yesu ngê yepê, Kí tp:eema. Yepê, Chóó Lémi kóó k:oo wowo dpodo ndîi. ²⁵ Yepê, Mbwêmê ndîi, tee kn:ââ puu u mênê daawa kee, yepê, myenté Chóó Lémi kóó k:oo ndáápi d:uudpi ghê. ²⁶ P:uu ndiye pyu knî y:oo dini ghi n:ii ngê ny:ee ngópu, ghê yi mênê ghipé wo, noko yepê, Wu lónté kópu? Noko yepê, Ndáápi yoo Chóó Lémi kóó k:oo daangmêwa ghê knomomé, ye n:uu ngmê u ntââ y:i amî ghê? ²⁷ Yesu ngê doo y:enê dé, yepê, Doo u ntââ Chóó Lémi kóó k:oo pi chóó daangmémí ghê, ngmênê Chóó Lémi chóó u ntââ, pi chóó kóó k:oo wa kââ. Yepê, Kópu yilî yintómu Chóó Lémi u ntââ.

²⁸ Pita ngê Yesu ka kwo, Mââwe. Kwo, Tpile yilî yintómu nmo kuwo ngê, anmînê yâmuyâmu ngi. ²⁹⁻³⁰ Yesu ngê yepê, Ndê kópu nmye ngmên:aa tpapê, Pini n:ii ngê a l:êê díy:o u p:aa dpo kuwo, u tídê mbwó yoo dpo kuwo té, u pye mî dpo kuwo dé, u tp:ee dmââdîma dpo kuwo té, u yâpwo tédê dmi myedo

kuwo té, yepê, ala dini ghi ngê yi pini ngê yinté tpile yilí amêdê pyw:oo. Yepê, Pini n:ii ngê a kópu dyuu u l:êê dîy:o tpile ngmîdî wa a kuwo, yepê, yi pini ngê yinté tpile mê yonoy:a amêdê pyw:oo, yepê, ngomo dé, u tîdê mbwó yoo, u pye mî yoo, u tp:ee dmââdîma, u yâpwo tédê dmi. Yepê, Nyââ, yepê, ala dini ghi ngê yi pini ngê u tpile yilí yinté amêdê pyw:ee té, yepê, dye ghi knî ngmê ngê pi knî y:oo a l:êê dîy:o yi pini wamye kpaka ngmê. Yepê, Mu dini ghi ngê yi pini ngê ghê kamî amînê pyw:oo, ghêni n:ii chedê ngê daawa pyódu. ³¹ Yepê, Kada yéli mê kuwó, kuwó yéli mê kada. Yepê, Ala ngwo ndáápi yoo kada a wee, ngmênê dîy:o kuwó amêdê ghê dmi.

Yesu pyolombó u pwopwo p:uu u ngwo ye doo danê

Mátíyu 20:17-19; Luukí 18:31-34

³² Dini ghi n:ii ngê Yesu p:uu maa p:uu dnye m:ii, Njedusalem dnye lêpî, Yesu yi kada doo kwo. Yi kópu u dyépi yoo yi nuw:onuwo u kópu ngê pyodo, yélini y:oo dnye yâmuyâmu dé, mye nkîngê mbê dniye. Yesu ngê p:uu ndiye pyu yoo kn:aa núw:o too, u pwopwo p:uu yi mo ye doon:aa danê. ³³ Yepê, Ala kópu ny:ee yó. Yepê, K:omo tpile nê Chóó Lémi u Pi Ndêndê, ngmênê dini ghi n:ii ngê Njedusalem anm:uu taa dmi, Kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini yoo, dêêpî pyu yoo yi kii, a vyee u dy:oo wa a chápwo ngmê, wa mgîmî nê, wa kóté kalê nê, wamye ch:ee nê, Lóma tpémi yi kêê k:oo wa kaa nê. ³⁴ Yepê, Yi tpókî y:oo wadnyi nkwtinkwiti nê, a p:uu wadnyi tpyîpwi, wadnyi kpakakpaka nê, wa vya nê, yepê, ngmênê wo pyoloni ngê wamênî pyidu.

Njems mbwémi Njon y:oo Yesu ka kópuni dpîmo dmyinê

Mátíyu 20:20-28

³⁵ U kuwó dini ghi ngê Sepédi tp:oo dê Yesu ka lee knopwo, Njems mbwémi Njon. Yesu ka kwo, Máâwe. Kwo, U yi nye a kwo, Kópu nye ngmê d:uu ngi. ³⁶ Yesu ngê yepê, Ló kópu dp:o ngmanî d:uu? ³⁷ Kwo, Dini ghi n:ii ngê mî ndîi ngê wa pyódu, Chóó Lémi u yoo anyi y:enê, u yi nye a kwo, Yoo yi kada dpî kaa nyédi. ³⁸ Yesu ngê yepê, Kópuni a ka dpo dmyinê ngmê, daa dpî lama dpo mbumu mo. Yepê, Dpî u ntââ dê, pi knî y:oo kópuni a nga wa d:uu ngmê, u ntââ dpo amye d:uu ngmê? ³⁹ Kwo, Nyo u ntââ dê. Yesu ngê yepê, Kópuni pi knî y:oo a nga wa d:uu ngmê, ndêndê ngê dpo amye d:uu ngmê.

* ⁴⁰ Yepê, Ngmênê doo u ntââ a che p:ââ pee a chóó daanî ngmîdî. Yepê, Chóó Lémi ngê yi kópu yinê wa a vyi. Yepê, Pini n:ii kada adî kwo, yi pini wunê ka a ngmîdî ngê.

⁴¹ Yesu p:uu ndiye pyu yoo wo y:a knî y:oo dini ghi n:ii ngê ny:ee ngópu, Njems mbwémi Njon ye nod:e dniye. ⁴² Wod:oo Yesu ngê p:uu ndiye pyu yoo nipi a danê ngê, yepê, Nmyi lama a tóó, yélini daa Nju tpémi, yi vy:o pini n:ii kada pini ngê dpî pyódu, yoo yinê a y:enê ngê, yinê a dpodo kîgha too. ⁴³⁻⁴⁴ Yepê, Ngmênê nmyi vy:o yinté daadî ya. Yepê, Nmyi vy:o pini n:ii ngê u yi adî kwo, Kada pini ngê ní pyódu, yi pini ngê choo ngêêpî nmyo, nmyi p:uu choo dpodo. ⁴⁵ Yepê, K:omo tpile Chóó Lémi ngê a ngmîdî noo, nê u Pi Ndêndê, ngmênê daa lémilémi u l:êê dîy:o nê loo, yoo p:ee n:aa ngêêpî too, yi l:êê dîy:o wanî pw:onu, pi yilí yi pywuu ngê amy:aa pyódu.*

Yesu ngê ngwolo kopwe u ngwo

* **10:39:** Dpodo 12:2; Tpyuu 1:9 * **10:45:** 1 Tim 2:5-6

pyi ngê, Njédikó

Mátiyu 20:29-34; Luukú 18:35-43

⁴⁶ Njédikó taa dniye, y:i dnye ya, dini ghi n:i ngê Njédikó dnya a kuwokuwo, pi yilí yi k:i, pi ngmê maa nkîgh:ê doo ya, u pi Mbatimeyas, Tîmeyas tp:oo. Yi pini ngwolo dê kopwe dê, daa dpodo u ntâa, maa nkîgh:ê dpîmo ya, pi knî ye ndapî dpîmo dmyinê. ⁴⁷ Yi pini ngê dini ghi n:i ngê nyongo, apê, Yesu Nasalet pi kiyedê pwiye knî, wod:oo dpodombiy:e ka wo, kwo, Yesu. Kwo, N:i Chóó Lémi ngê a ngmidi ngê, Dépidi ntee pini, u ntâa nga wanê ch:anê? ⁴⁸ K:omo tpile pi yilí yintómu u kwo a tpêpwo dniye, kwo, Tumu chi ya, ngmênê yi dnye dmi daa nyongo, dpodom-biy:e modoo kâa, kwo, Dépidi ntee pini. Kwo, U ntâa nga wanê ch:anê? ⁴⁹ Wod:oo Yesu ngê paa u dí puwâ, yepê, Kî pini a ka a pwiye we. U kwo até yi mbwóo dniye, kwo, Nga mb:aamb:aa ngê pyaa we, gh:êêdé. Kwo, Yesu ngê apu, A ka a pwiye we. ⁵⁰ Ngwolo kopwe ngê u nkuwo kpîdí a pywálí ngê, m:i kée ngê, mbêka wo, Yesu ka loo. ⁵¹ Yesu u kwo póo wo, kwo, Lukwe nga ngmaní mdo? Yi ngwolo kopwe ngê kwo, Mâawe. Kwo, U ya a nga a kwo, Yélí m:aa m:uu. ⁵² Yesu ngê kwo, U ntâa, kwo, mêchi lêpî. Kwo, Ngêlîmî mbêmê chi piyiyé. Wod:oo yi ngwo yélí mē módu, Yesu u kuwó maa p:uu mye ghê wo.

11

Njedusalem u ngwo vy:êê ngópu

Mátiyu 21:1-11; Luukú 19:28-40; Njon 12:12-19

¹ Yesu p:uu ndiye pyu yoo yi k:i Njedusalem ghêlí daa nî dniye, yi kada p:aa miyó doo ya, Petani p:aani dê Petepake, mbu y:i ngma a kwo, u pi Olipi, mu kópu u díy:o nté kn:ââ kpê yi mbwini mbêmê ngmêdoo ya, yi yini yi pi dmi mye

olipi. Dini ghi n:i ngê yi mbwini mbêmê kee dniye, Yesu ngê p:uu ndiye pyu kada miyó kâa, ² yepê, Mu p:aani nmî kada choo kwo. Yepê, Dini ghi n:i ngê y:i dpo taataa mo, ndonki tp:oo dpo mumu ngmê, yedê nêdê a t:a. Yepê, Yi ndonki tp:oo pyipwo pi doongmê yaa wo. Yepê, Dpo pywálí nyoo, a ka dpo núw:o nyoo. ³ Yepê, Pini n:i ngê dpo dê vyi knomomê, Ndonki tp:oo lukwe díy:o dpo nêne ngmê, yepê, ye ala kópu u kwo dpî vyi nyoo, kwipi, Nmî lémi ngê u yi u ngwo wunê kwo. Mgi daawa a puwâ, díyo mēwunê diyédiyé kîgha. ⁴ Wod:oo adí lee knî, yi p:aani ad:uu taa knî, apê, Ndonki tp:oo yedê nêdê mu t:a, ngomo t:âmo. ⁵ Dini ghi n:i ngê dpîmo a pywálípywálí, pi ngmê knî y:oo yepê, Lukwe díy:o ye ndonki tp:oo dpo pywálípywálí ngmê? ⁶ Kópuni Yesu ngê ye a vyu, yi tpódu y:oo yi p:aani tpémi ye yinté vyi ngópu, wod:oo yi p:aani tpémi y:oo kópu mēdaa vyi ngópu, Ka, yepê, d:âa núw:o nyoo. ⁷ Wod:oo yi ndonki Yesu ka núw:o ngópu, yi nkuwo kpîdí dê yi mbwo a ngee dumo, ndonki pyipwo talé dumo, Yesu pyipwo u nkwo yaa wo. Kada a y:ee ngópu, Njedusalem dnye lêpî, maa p:uu ndonki ngê Yesu doo dnyinédnyinê. ⁸ King ntee dnyimo cháachâa, Yesu yinté mye châpu ngópu, woni knî y:oo yi nkuwo kpîdí a ngee tumo, Yesu u kada maa p:uu talé tumo, woni knî y:oo yi knî ngmê vy:êê ngópu, nkoo vyi u kadakada yidi ngópu, ndonki yi mbêmê doo paa, Yesu pyipwo doo ya. ⁹ Yoo u kada ngmêdoo kwo, yoo u kuwó mudoo kwo, Yesu yi kélê ghê doo paa, Njedusalem nipi dnye lêpî, u nkwo dnye kââkââ, kópu, Munmîkó Nmî Lémi. Kópu, Chóó Lémi ngê a ngee nyine. Kópu, U pi ngê nyinê loo. ¹⁰ Kópu, Dépidi ntee pini. Kópu, Lîmî k:i yoo yi kada pini ngê paa pyédi. Kópu, Chóó Lémi

chaa kîgha koo.

¹¹ Dini ghi n:ii ngê Yesu yi p:aani ndîi mî ta, Njedusalem, Chóó Lémi u ngomo k:oo mî kee wo, tpile yilî yi mî módu, wod:oo Njedusalem mêda kuwo ngópu, Petani mē diyé dniye, mu kópu u dîy:o yi dini ghi ngê kââdî doo wupwo.

Yesu ngê yi ngmê nt:ââ ngê Yisûlêli tpémi yi p:uu mgongo u ngwo ngmê kwólu

Mátîyu 21:18-19

¹² Womumo mw:aandiye Petani a kuwo ngópu, Njedusalem dnye lêpî. Maa p:uu Yesu ngê dómu kele. ¹³ Maa nkîgh:ê kuwe ngmê m:uu ngópu, yââ vyi ndîi. Yesu yi yini km:ee adî lê, apê ngmênê, Kî yini p:uu kîgha ngma a kwo. Yi n:ee, apê, Kîgha p:uu daa kwo, mu kópu u dîy:o doo u kyopwo kyopwo u dye ghi ngê módu. ¹⁴ Yesu ngê yi yini ka kwo, Pi ngê ngîgha daamuwa ma. Yi yini ka kópuni vvyu, p:uu ndiye pyu knî y:oo ny:ee ngópu.

Yesu ngê Chóó Lémi u ngomo mbwa kalê ngmê k:oo yoo u ngwo a pw:oo ngê

Mátîyu 21:12-17; Luukî 19:45-48; Njon 2:13-22

¹⁵ Dini ghi n:ii ngê Njedusalem taa dniye, Yesu p:uu Chóó Lémi u ngomo mbwa kalê ngmê k:oo mî kee dniye, apê, Pi knî y:oo tpile tp:oo mu pywupwi t:oo, kpêê yiyé u l:êê dîy:o. Apê, Kn:aa dyámê ndapî nmî ndapî ngê mu ngmêêpî t:oo. Apê, Yélini al:ii a dpodo nyédi, yoo mu dódo t:oo, yi ndapî mu chedêchedê t:oo. Yi kópu u l:êê dîy:o Yesu ngê yi yéli a pw:oo ngê, kuwa pw:ii too, ndapî ngmêêpî têtê yi tépîl ye a pii too, ndapî tpîi yi kpópu, nmê tp:oo pywupwi têtê yi p:o a ngî too, yi ya têtê dnyi mye dy:ee too. ¹⁶ Yélini Njedusalem dnyimo dpodo, tpile dnyimo dnyinêdnyinê dé, u yi y:e dèdpîmo kwo, Chóó Lémi u ngomo kuwa máádi nmîmo

kwolo, mu kópu u dîy:o kuughê, u yi y:e dpîmo kwo, Kêlî nmî pwii dmi, Chóó Lémi u ngomo mbwa kalê ngmê k:oo máádi nmî kwolo, chono nmî pwii dmi, Yesu ngê yi kópu yi yéli ye kwódu ngê. ¹⁷ Chóó Lémi u kópu Yisaya ngê n:ii a d:êê ngê, yi kópu ye vvyu, yepê, Puku yedê ala kópu mu tóó,

A ngomo kwéli a kwo,
dyámê pê yintómu pi knî yi ngêpê têtê ngê choo ya,
yepê, ngmênê kpaa têtê ngê dnye pyódu ngmê.

¹⁸ Kópuni Yesu ngê d:uu ngê, Kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini yoo, dèêpî pyu yoo yi k:ii, dini ghi n:ii ngê ny:ee ngópu, u yi y:e doo kwo, Yesu nmî vvy:a. Yesu ka nkîngê mbê dniye, mu kópu u dîy:o pi yilî yintómu y:oo u dèêpî dnyimon:aa nyêm.

¹⁹ Yi ntumokwodo Yesu p:uu ndiye pyu knî yi k:ii Njedusalem a kuwo ngópu.

Yini n:ii Yesu ngê nt:ââ ngê, u pwopwo

Mátîyu 21:20-22

²⁰ Womumo mw:aandiye, dini ghi n:ii ngê Njedusalem dnye diyédiyé, yini n:ii Yesu ngê nt:ââ ngê, yi yini maa nkîgh:ê yi m:uu ngópu, Apê, Atédê pw:onu, d:ud:umbiy:e. ²¹ Yi kópu dini ghi n:ii ngê Pita ngê nuw:o kwólu, Yesu ka kwo, Máawe. Kwo, Yini n:ii nyi nt:ââ, ntóó ngî mwini. ²²⁻²³ Yesu ngê yepê, Ndê kópu nmye ngmên:aa tpapê. Yepê, A ka dpodombiy:e anmya a kélîmî knomomê, nmyi nuw:o dmi ngmîdi ngê adnyi ya knomomê, ye kópuni wanmyi vyi t:oo, wa pyaa dmi. Yepê, Kî mbwini ka wanmyi vyi ngmê, kwonye, A yumwe, nt:ee nyi ghé, yepê, yi kópu wa d:uu. ²⁴ Yepê, Yi kópu u l:êê dîy:o nmye n:aa tpapê, Dini ghi n:ii ngê ngêpê têtê Chóó Lémi ka tpile ngmanmyi dmyinê, nmyi gha vy:o wanmyi vyi

ngmê, anye, Ndêndê ngê Chóó Lémi ngê nmo wunê kuwo, yepê, yi kópu anmyinê pyw:ee ngmê. ²⁵⁻²⁶ Yepê, Dono kópuni pi knî y:oo nmye a d:uud:uu tumo, nmyi nuw:o ñedê adnyi ya, nmyi kuwó daanmyi kée t:oo, yepê, k:omo tpile Chóó Lémi ka anmyi ngêpê, ngmênê kópu dononi nmyi d:uu tumo, Chóó Lémi ngê mbodo kn:ââ vuywo daawa kée té, yi l:êê dîy:o ntââ nmye wa vy:u. Yepê, Pi knî yi dono nmyi kuwó mwiyé dpî kée tóó, yed:oo Chóó Lémi ngê nmyi dono u kuwó u nkwo wa kée té, mēdaadi nuw:onuw:o dé.

Yesu pini n:ii u pi mbêmê doo dpodo

Mátiyu 21:23-27; Luukî 20:1-8

²⁷⁻²⁸ Dini ghi n:ii ngê Yesu p:uu Njedusalem mē taa dniye, Chóó Lémi u ngomo mbwa kalê ngmê k:oo mē kee dniye, wod:oo kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini yoo, dêêpî pyu yoo, yoo yi kada pini yoo mye yi k:ii Yesu ka lee dniye, kwo, Chóó Lémi u ngomo nmî chóó nmo y:enê. Kwo, Kópuni nye d:uud:uu too, n:uu ngê nga vuy, u ngwo nye d:uud:uu too? Kwo, N:uu u pi mbêmê ye kópu yilî nye d:uud:uu ngê? ²⁹ Yesu ngê yepê, Kópu nmye mwiyé ngmên:aa poopoo. Yepê, Yi kópu nmyinê vyee ngmê, ye pini n:ii ngê a dy:ââ noo, u pi nmye u ngwo n:aa tpapê. ³⁰ Yepê, N:uu u pi mbêmê Njon ngê pi mbwaa lêê u mênê dpîmo kmênêkmênê dé? Yepê, Chóó Lémi u pi mbêmê ó chóó u pi mbêmê? ³¹ Noko yepê, Ló kópu u kwo ngmanmî vyi? Noko yepê, Ala kópu u kwo nmo tpapê, Chóó Lémi u pi mbêmê, noko yepê, ala kópu nmo a tpapê, Lukwe dîy:o Njon ka dpîp:e kêlîmî mbê dniye. ³² Noko yepê, Ala kópu u kwo nmo tpapê, Chóó u pi mbêmê, noko yepê, pi knî y:oo ló kópu nmo angmê d:uu ngmê. Pi knî ye nkîngê mbê dniye, mu kópu u dîy:o yinê ye Njon Chóó

Lémi u komo kapî pyu ngmê. ³³ Yi kópu u l:êê dîy:o kede dniye, Yesu ka kwo, Nmî lama daa tóó. Myenté, Yesu ngê yepê, Pini n:ii u pi mbêmê kópu yilî n:aa d:uud:uu ngê, nmye myedaanî vyi.

12

Yesu Nju tpêmi yi kada pini knî yi p:uu u ngwo doo mgongo

Mátiyu 21:33-46; Luukî 20:9-19

¹ U kuwó dini ghi ngê Yesu pi yilî knî ye doo mgongo. Yepê, Pi ngmê ngê wain kpê ngmê yó, mbwa ngê a yina ngê, wain kîgha u vyilêvyilê tédê ngmê l:âmo ngê. Yepê, Ghi my:oo l:âmo ngê, yi wain kpê y:enê pyu u ya tédê. Yepê, Wain kpê chóó ngê pi ngmê knî ye yepê, A wain kpê ka dmyinê vuywo, dini ghi n:ii ngê nt:u dê kaa knomomê, kîgha dmyina a ngêêpî dé, dmyinê vyilêvyilê dé, wain u ngwo dmyinê l:âmol:âmo, knî a ka ngmêdmyina a dyede, woni nmyi nêni. Yepê, U kuwó dini ghi ngê yi pini ngê wain kpê a kuwo ngê, kn:aa p:aani loo, dye ghi daadi yi doon:aa ya.

² Yepê, Wain kpê dini ghi n:ii ngê kyopwo wo, wain kpê chóó ngê u dpodo pyu ngmê dy:ââ ngê, kwo, A wain kpê mênê chi lêpî, u y:enê pyu knî y:oo a wain knî nga ngmêdo kē y:e, a ka dpō ñuw:o ngi. ³ Yepê, Ngmênê yi pini dini ghi n:ii ngê wain kpê mênê mî ta, u y:enê pyu knî y:oo wain knî u kwo daa y:ee ngópu, yi pini mgîmî ngópu, kpaka ngópu, wain kpê chóó ka módó mē dy:ââ ngópu. ⁴ Yepê, U kuwó dini ghi ngê wain kpê chóó ngê u dpodo pyu myomoni dy:ââ ngê, yinté kópu mu ngmîdi u ngwo myedê d:uu ngópu, dpodombiy:e kpaka ngópu, wain kpê chóó ka módó mye dy:ââ ngópu. ⁵ Yepê, Myenté, wain kpê chóó ngê kn:aa pini m:uu dy:ââ ngê, yi pini vya ngópu, daa pyiyé wo. Yepê, Wain kpê chóó ngê pi yilî ye dy:ââ ngê, woni kpaka tumo,

woni vya tumo, wain u kwo daa dy:ââ ngópu. ⁶ Yepê, U kuwó dini ghi ngê tp:oo ye u nkwo dy:ââ ngê, apê, A tp:ee aminê châpu ngmê, daawa a vya ngmê. ⁷ Yepê, Ngmênê yi wain kpê y:enê pyu knî y:oo daa châpu ngópu. Noko yepê, Kî wain kpê chóó tp:oo. Noko yepê, Vya koo, yed:oo wain kpê nmo wa ghay. ⁸ Yepê, Wod:oo mgîmî ngópu, vya ngópu, ntóó chii mênê mî kée ngópu. *

⁹ Yesu ye póó wo, yepê, Yi wain kpê chóó ngê ló kópu y:e angmê d:uu? Yepê, Wa a lê, pi dono yoo wa vya té, kn:aa yéli y:oo yi d:aa dmi u nkwo amênê kâadî ngmê. ¹⁰ Yepê, Ala kópu puku yedê nmyinê kp:aa ngópu, apii, yepê,

Yi pâani ngomo wuwó pyu knî y:oo kée ngópu,
yi yini pâa pw:eni ngê vyîlo mêyi pyodo. *

¹¹ Nmî Lémi ngê yi kópu yinté d:uu ngê,

nyepênyepê u kópu yi d:uu ngê.

¹² Nju tpémi yi kada pini knî y:oo u yi y:e doo kwo, Yesu nmî mgîmî, mu kópu u díy:o a w:ee ngópu, apê, Kî nmî p:uu a mgongo. Ngmênê pi yilî knî ye nkîngê mbê dniye, wod:oo Yesu mēdaa mgîmî ngópu, a kuwo ngópu, wod:oo lee dniye.

Tákisi pywupwi u danêmbum

Mátiyu 22:15-22; Luukî 20:20-26

¹³ Pádisi yoo, Helodi u kwo téni pee yéli yi k:ii Yesu ka lee dniye, u yi y:e doo kwo, Yesu nmî dóó.

* ¹⁴ Yi lama doo ya, Lóma tpémi ye tákisi pywupwi Nju tpémi ye daa yi nuu u kópu ngê doo ya, wod:oo yi p:uu ndiye pyu knî ngmê ngmîdi ngópu, king Helodi u kwo téni pee yéli yi k:ii Yesu ka dy:ââ tumo, kwo, Mâawe, kwo, nmî lama ka too, Ndêndê ngê nye danêmbum. Kwo, Pi knî ye d:ee nkîngê yédi, ngmênê

Chóó Lémi u kópu dyuu pi knî ye ndêndê ngê nye tpapê ngê. Kwo, Nmo vyi ngi, kwo, nmî dêêpî kópu dyuu lónté a kwo, kwo, u ntââ Lóma tpémi yi king ndîi ka tákisi wanmî pywupwi? Kwo, Wanmî pwila, ó daanmî pwila? ¹⁵ Yesu ngê yi kópu a w:ee ngê, apê, Ngee k:omodanê té. Yepê, Lukwe díy:o nmye dódó nê? Yepê, Tákisi ndapî a ka ngma a núw:o yó, ngmênî m:uu. ¹⁶ U kwo yi núw:o ngópu, yepê, Ala ndapî p:uu n:uu u kâa ye too, n:uu u pi myeye too? Kwo, Lóma tpémi yi king ndîi u kâa u pi ye too mo. ¹⁷ Wod:oo Yesu ngê yepê, Tpileni Lóma tpémi yi king ndîi ngmênêni, u kwo mēdmýinê yémî. Yepê, Tpileni Chóó Lémi ngmênêni, Chóó Lémi ka mēdmýinê yémî. Yi kópu yi ny:ee ngópu, yi nuw:onuw:o u kópu ngê pyodo, wod:oo Yesu a kuwo ngópu. *

Pyidepyide u danêmbum

Mátiyu 22:23-33; Luukî 20:27-40

¹⁸ Yoo ngmê Yesu ka loo, yi yéli Sadyusi yoo. Yi nuw:o dmi alanté doo ya, apê, Pi dpî pw:onu, mēd:uuwodê pyidu. U yi y:e doo kwo, Yesu u pi nmî dyênê, u l:êê díy:o Yesu alanté dnye dódó. *

¹⁹ Yesu ka kwo, Mósisi ngê ala dêêpî kópu a d:êê ngê, apê, Pi angmê pw:onu, u kuknwe adî ya knomomê, yi tp:ee daadî ya knomomê, ye yi pini u mbwó ngê yi kuknwe moo ndê ngê, u mbwó u l:êê díy:o tp:ee angmê tpyé ngmê. * ²⁰ Kwo, Pi mbwémi pyudu doo ya, kaani yéé wo, tp:ee daa tpyó, u ngwo pwene. ²¹ Kwo, Kaapeeni ngê yi kuknwe mē ndê ngê, yi pyópu ngê tp:ee myedêpê ngêédî, kaapeeni yinté u nkwo mye pwene. ²² Kwo, Yi mbwémi knî yintómu yi pyópu mu ngmîdi yinté dnye ny:ee, yintómu pw:oo dniye,

* 12:8: Hipîlu 13:12

* 12:10: Psalm 118:22-23; Dpodo 4:11; 1 Pita 2:6-8

* 12:13: 3:6

* 12:17: Lóma 13:7

* 12:18: Dpodo 23:8

* 12:19: Deut 25:5

tp:ee yi pyópu ngê dêpangmê ngi ngópu. Kwo, U kuwó dini ghi ngê yi pyópu mye pwene. ²³ Kwo, Lukwe díy:o pyidepyide u pi nye tpaê. Kwo, Yoo wa a pii knomomê, ye yi pyópu ngê lukwe angmê pyódu, ló pini u kpâm ngê amî pyódu. Kwo, Doo u ntâa, mu kópu u díy:o yi mbwémi pyudu knî yi pyópu mu ngmidi p:uu yéé dniye.

²⁴ Yesu ngê yepê, Dmye kn:aadi ngmê, mu kópu u díy:o Chóó Lémi u kópu dyuu nmyi lama daa kwo, u wêdêwêdê nmyi lama myedaa tóó. ²⁵ Yepê, Enjel yoo ntee d:uudpî yéé dmi, dini ghi n:ii ngê yoo wa a pii dmi, yinté adnyi ya, pyââ mâa numo p:uu mēdaawa yéé knî. ²⁶ Yepê, Yoo yi pyidepyide p:uu nmye n:aa danê. Yepê, Mósisi u puku pee dp:eengê w:ee ngópu, ndê ngê yi tp:oo kwéli doo pîpî. Yepê, Yi puku pee yedê alanté a tóó, Chóó Lémi ngê Mósisi ka kwo, Nê, ng:ââ Epilaham u yâpwo, myenté tp:oo Yisak u yâpwo, myenté Yisak tp:oo Njakóp u yâpwo. * ²⁷ Yepê, Chóó Lémi yi tpókni yi yâpwo, yi kópu u l:êé díy:o, k:omo tpile a pw:oo dniye, ngmênê yi ghê a pyede. Yepê, Chóó Lémi daa ntóó knî yi yâpwo, ngmênê n:ii dé yi ghê a pyede, vyílo yi yéli yi yâpwo. Yepê, Ndêndê ngê dmye kn:aadi ngmê.

Dêêpî kópu n:ii kada a tóó

Mátiyu 22:34-40; Luukí 10:25-28

²⁸ Dêêpî pyu ngmê y:i doo ya, Yesu u danêmbum doo ng:aang:aa. Yi pini ngê apê, Yesu ngê Sadyusi yoo yi kópu dyuu mb:aamb:aa ngê dê vy:a, wod:oo Yesu ka póó wo, kwo, Dêêpî kópu dyuu yi vy:o, lóni kada ngma a tóó? ²⁹ Yesu ngê kwo, Ala dêêpî kópu kada ye tóó, kwo, Yisiléli tpémi. Kwo, Ala kópu ny:ee yó. Kwo, Chóó Lémi nmî yâpwo njini, nmî kada pini. Kwo, Daa

m:uu a tóó. * ³⁰ Kwo, U nuu ghi nmyi nódo mb:aamb:aa ngê choo ya. Kwo, Chóó Lémi nmyi gha vy:o choo ya, dye ghi yintómu p:uu dmyinê nuw:o, u nuu u kópu yidmyinê d:uud:uu dé. ³¹ Kwo, Yi dêêpî kópu u kuwó alani a tóó, kwo, Nýóó nuu ghi nódo ntee a tóó, yoo yi nuu ghi dmi nódo yinté myechoo ya. Kwo, Yi dêêpî kópu dê kada a tóó mo. *

³² Yi dêêpî pyu ngê Yesu ka kwo, Mââwe. Kwo, Ndêndê ngê kichi vyi, Chóó Lémi mu ngmidi yi yâpwo, yâpwo kn:aa daa m:uu a tóó. ³³ Kwo, Pi nódo Chóó Lémi u nuu ghi mb:aamb:aa ngê choo ya, Chóó Lémi u gha vy:o choo ya, dye ghi yintómu p:uu choo nuw:o, u dpodo p:uu myechoo dpodo. Kwo, Pi nódo chók u nuu ghi ntee a tóó, yoo yi nuu ghi dmi yi pini nódo yinté myechoo ya. Kwo, Yi dêêpî kópu dê ndîi dê, kwo, Chóó Lémi ka kpêê yiyé ngmênê u kwo tédê. * ³⁴ Yesu ngê apê, Kî pini ngê gha kópu ngmêkêdê vyi, yi pini ka kwo, Daa kêmakéma Chóó Lémi kóó k:oo nye wowo. U kuwó dini ghi ngê Yesu ka kópu daam:uu poo ngópu.

Pini n:ii Chóó Lémi ngê a ngmidi ngê, nuu ntee pini ngê adi ya?

Mátiyu 22:41-46; Luukí 20:41-44

³⁵ Yesu dini ghi n:ii ngê Chóó Lémi u ngomo k:oo doon:aa dêêpî, pi knî ye póó wo, yepê, Lónté? Yepê, Dêêpî pyu knî y:oo lukwe díy:o ala kópu a tpaê ngmê, apu, Pini n:ii Chóó Lémi ngê a ngmidi ngê, king Dépidi u tii nédê pini ngmê? ³⁶ Yesu ngê yepê, Lukwe díy:o Dépidi ngê chók u pi a ghîpî ngê, yi pini u pi kmungo? Yepê, Yi kópu p:uu dmyinê nuw:o. Yepê, Yi pini kada a tóó, Dépidi u kuwó a tóó, mu kópu u díy:o Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê Dépidi yinê a ngópu, ala kópu u ngwo a d:êê ngê, apê,

* 12:26: Ex 3:2-6 * 12:29: Deut 6:4-5 * 12:31: Lev 19:18; Nkal 5:14; Lóma 13:9; Njems 2:8

* 12:33: 1 Sam 15:22; Hos 6:6

Chóó Lémi ngê a kada pini ka kwo,

Mi ndîi ngê n:aa pyépi, a wéni pee dpî yey, pi yintómu chi y:enê dé.

Yélini m:uu a l:êê té, díyo anî vya té,

nyî yodo u maknopwo wanî yé té.

³⁷ Yesu ngê yepê, Pini n:ii Chóó Lémi ngê a ngmîdi ngê, Dépîdi ngê apê, Yi pini a kada pini. Yepê, Yi kópu u l:êê díy:o, yi pini daa Dépîdi ntee pini, ngmênê pi knî yi pwo pini ntee pini.

Yélini dnye lémilémi, Yesu ngê yi pi dmi yinté a ghîpî ngê, yoo yi nuw:o dmi d:ud:umbiy:e mb:aamb:aa ngê u ngwo pyodo.

Yesu pi knî ye Dêêpî pyu yoo yi p:uu u ngwo doo danê

Mátîyu 23:1-36; Luukî 20:45-47

³⁸ Dêêpî têdê Yesu ngê yepê, Dêêpî pyu yoo yi nj:ii ngê kêê nangmê t:oo, n:ii knî y:e u yi a kwo, Nmî pi dmi ndîi ngê pyaa we, nmî kpîdî dmi mb:aa kêlê nmî m:ii, pi knî y:oo mb:aamb:aa ngê pídný:oo cháâcháâ nmo. ³⁹ Yepê, Yinté yéli ngêpê ngomo k:oo yi chóó kada dp:uu yaa dmi, naa têdê yi chóó kada myoon:aa yaa dmi. ⁴⁰ Yepê, K:omo tpile kuknwe dpî dóó t:oo, yi tpile dpî t:âmo t:oo, ngmênê pi knî yi ngîma Chóó Lémi ka a ngêpê nyédi, ngêpê daadîi ngê dpî pyódu t:oo. Yepê, K:omodanê pyu yoo. Yepê, Chóó Lémi ngê yinté yéli dpodombiy:e wa kpada té.

Kuknwe ngmê ngê Chóó Lémi ka tpileni y:ângo

Luukî 21:1-4

⁴¹⁻⁴² Wo ngmê ngê Yesu Chóó Lémi u ngomo k:oo doo ya, yoo doo y:enê, Chóó Lémi ka ndapî kwéli dnye yém. Ndáápi yilî knî y:oo ndapî ndîi yilî kée ngópu, ngmênê kuknwe ngma a loo, ndapî kmono

miyó njini kée ngê. * ⁴³⁻⁴⁴ Yesu ngê p:uu ndiye pyu yoo a danê ngê, yepê, Ndêndê ngê kî kuknwe ngê ndapî ndîi yi kée, ndáápi knî y:oo têdê yi kée ngmê, mu kópu u díy:o yi yéli yi ngópu ndapî ndîi ye tóó, têdê yi kée ngmê, yepê, kî kuknwe u ngópu ndapî n:ii kmono dê tóó mo, vyîlo dê yi kée dê, u ngópu mêtêdêmu tóó. *

13

Yesu Chóó Lémi u ngomo pw:oopw:oo p:uu u ngwo ye doo danê

Mátîyu 24:1-2; Luukî 21:5-6

¹ Yesu, p:uu ndiye pyu yoo yi k:ii, Chóó Lémi u ngomo dinî ghi n:ii ngê dnya a kuwokuwo, ngmê ngê kwo, Máâwe. Kwo, Kî lóntoo chêépî dé, kî ngomo u ngwo kî wó tumo. ² Yesu ngê kwo, Kî ngomo pââ ndîi chi m:uu té? Kwo, Mu dinî ghi ngê chedê ngê wa pyaa dmi. Kwo, Chêépî pywápê ngmê n:ii ngê kî ngomo a wuwó tumo, mu dinî ghi ngê numo u pwo u pwo daangmadî ya. Kwo, Kn:aa lede knî y:oo kî ngomo pê yintómu wa pwaa t:oo. *

Kópu dono yilî yi danêmbum

Mátîyu 24:3-14; Luukî 21:7-19

³ Yesu, p:uu ndiye pyu yoo yi k:ii, Njedusalem a kuwo ngópu, mbwaa tp:oo ngmê ngmêê ngópu, mbwini n:ii u pi Olipî, yi mbwini mbêmê mî kee dniye, y:i dnyen:aa ya. Yesu ka p:uu ndiye pyu páádi loo, yi pi dmi Pita mbwémi Andru, Njems mbwémi Njon. ⁴ Yesu ka kwo, Máâwe. Kwo, Chóó Lémi u ngomo ngî mwini. Kwo, Ló dinî ghi ngê wa a pw:oo ngmê? Kwo, Ló kópu ngmanmî ny:oo, nmî lama u ngwo wa yââ, nê, Yi kópu daa kêmakêma a pyodopyodo?

⁵ Yesu ngê yepê, Nmye mb:aamb:aa ngê dmyina a vuywo, pi ngmê ngê kingî dóó nmyo.

⁶ Yepê, Pi yilî wa a lê, u yi y:e adî kwo, Nê u d:aa nmo kââdî, nmyewo, Ala nê vyîlo. Yepê, Pi yilî yintê wa dóo t:oo. * ⁷ Yepê, Dini ghi n:i ngê lêê pââ ndîi u pi ngmanmyi ny:ee ngmê, ó nmyi nkîgh:ê amyidnyi lêê, yepê, nkîngê ngê kêê nangê t:oo. Yepê, Yi kópu daawa têda dmi, ngmênê nangê vyi, Ala d:o kuwókuwó dini ghi. ⁸ Yepê, Kn:aa dyámê tpémi kn:aa dyámê tpémi yi p:uu adnyi lêê, yepê, dyámê pee knî ngmê wadî ghêdê, pi yilî wa pw:oo dmi, daa ng:êêntómu m:uu wa ghîdî, yoo adnyi dómudómu, amyidnyi pwopwo. Yepê, K:omo tpile yintê kópu yilî yi pi dmi wanmyi ny:ee ngmê, ngmênê nangê vyi, Ala d:o dyámê pê dpî chedê. Yepê, Yi kópu yilî tédê dé, ngmênê dono kópu ndîi dé díyo kuwó wa pyaa dmi.

⁹ Yepê, Nmye mb:aamb:aa ngê dmyina a vyuwu. Yepê, Dye ghi knî ngmê ngê pi dono knî y:oo u yi y:e adî kwo, Nê u yoo nmî chedê. Yepê, Yi d:uwo a lêê díy:o nmyi p:uu adnyi d:uu. Yepê, Ngêpê ngomo knî yi y:enê pyu knî y:oo adnyin:aa mgîmîmgîmî nmyo, adnyin:aa kóté kîgha nmyo, u nkwo adnyin:aa kpakakpaka nmyo. Yepê, A lêê díy:o kîng knî y:oo, kada pini knî y:oo amyidnyin:a kóté kîgha nmyo. Yepê, A p:uu ye anmyin:aa danê. ¹⁰ Yepê, A kópu mb:aa pi yilî yintómu knî y:oo mwiyé dpî ny:ee y:e, u kuwó dini ghi ngê dyámê pê chedê ngê wa pyódu. * ¹¹ Yepê, Dini ghi n:i ngê adnyin:aa mgîmîmgîmî nmyo, kópuni ye anmyin:aa tpapê dé, yi kópu knî yi p:uu nuw:o ngê kêê nangê t:oo. Yepê, Dini ghi n:i ngê adnyin:aa kóté kîgha nmyo, kópuni Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê nmye choo tpapê, yi kópu kada pini knî ye dmyinê tpapê. Yepê, Daa nmyi chóó nmyi kópu ayinmyin:aa

tpapê dé, ngmênê Chóó Lémi u Ghê Dmi u kópu ayinmyin:aa tpapê dé. ¹² Yepê, Dini ghi n:i ngê a yoo adnyi vyee dé, pi knî y:oo yi chóó yi mbwó yoo wa ch:ee t:oo, mââ knî y:oo yintê yi tp:ee yoo amye ch:ee t:oo, pi knî y:oo yintê yi chóó yi pye mî yoo amye ch:ee t:oo, kada pini knî y:oo wamye vya t:oo. ¹³ Yepê, A lêê díy:o pi yintómu knî ye wanmyi diya dmi, ngmênê n:i knî y:oo myedaawa mb:i nê, mu dini ghi ngê M:aa kóó k:oo wan:uu kaa té. *

Lóma lede knî y:oo Njedusalem ghêlî dêpê pw:oo ngópu, yi kópu p:uu Yesu u ngwo ye doo danêmbum

Mátíyu 24:15-28; Luukí 21:20-24

¹⁴ Yesu ngê yepê, Njuda Wee u kwo yélini adnyi ya, tpile dyede u tpile dono doo u kwo tédê angmê m:uu ngmê. (Pini n:i ngê ala puku choo a kpââ, yi kópu mb:aamb:aa ngê choo a wopwe.) Yepê, Yi tpile dono dini ghi n:i ngê wa t:aa, Njuda Wee u kwo yélini adnyi ya, dpî mbêpê dniye, mbu knî yi vyuuwo dp:uu mbwolo dniye. ¹⁵ Pini n:i u ngomo maknopwo adî ya, límîlímî ngê dpî mbêpê we, u ngomo k:oo mêkîngî kee, u tpile kîdangmên:aa ngî. ¹⁶ Yepê, Pini n:i yâpwo tédê adîn:aa dpodo, u p:o mêkîngî diyé, u tpile kîngmê nya, límîlímî ngê dpî mbêpê we, mbu mbêmê dp:uu mbwolo we. ¹⁷ Yepê, Dini ghi n:i ngê yi kópu wa pyódu, mbwili knî y:oo dpodo ndîi wa a pyw:ee ngmê, p:aa knî y:oo dpodo ndîi amyedê pyw:ee ngmê. ¹⁸ Yepê, Chóó Lémi ka dny:oo ngêpê, Tpii yópu yi dye ghi ngê daapídn:oo mbêpê. ¹⁹ Yepê, Yi dini ghi ngê Nju tpémi y:oo dono ndîi wa a pyw:ee ngmê. Yepê, Dono kópuni pi knî y:oo wunê a pyw:ee tumo, yini tédê dé, kn:ââ Chóó Lémi ngê dyámê pê mwo a lâmo ngê, u dí ala ngwo. Yepê, Yi dono ndîi u kuwó dini

* **13:6:** 13:21-22; 1 Njon 2:18 * **13:10:** Mát 28:19 * **13:13:** Njon 15:18-21

ghi ngê, yintoo dono daamuwa a pyw:ee ngmê. ²⁰ Yepê, Chóó Lémi ngê yinê a vuu, apê, Yélini nê ngmî ngê yi lêê dîy:o, yi yélini yi pw:oopw:oo u dye ghi dêêkwédi ngê wanî pyódu. Yepê, Wodaa vuu, ye pi yintómu pí pw:oo dniye. ²¹ Yepê, Yi dini ghi ngê, yepê, pini n:i ngê nmye wa vyi, nmyewo, Chóó Lémi ngê n:i a ngmîdi ngê vyílo ka kwo, yepê, yi pini ka kîdmyongê kélímî mbê dmi. ²² Yepê, Pi yilî knî y:oo kêêmî wa kaa t:oo, pi knî ye wad-nyi k:omodanê, yewo, Chóó Lémi ngê a ngmîdi noo. Yepê, Pi knî y:oo yoo wamye dóo ngmê, Chóó Lémi u komo k:omodanê ngê wa kaa ngmê. Yepê, Yi pini knî y:oo mbwudu yilî wa chaa ngmê, mu kópu u dîy:o u yi y:e adî kwo, Chóó Lémi ngê yélini a ngmîdi ngê, nmî dóo té. * ²³ Yepê, Yi k:omodanê pyu knî y:oo kîngî dóo nmyo. Yepê, Kópuni wa pyaa dmi, ala yi kópu knî yi p:uu nmyi ng:aa dmi yidî t:oo.

Chóó Lémi u Pi Ndêndê dini ghi n:i ngê wa a diyé

Mátíyu 24:29-31; Luukî 21:25-28

²⁴⁻²⁵ Yesu ngê yepê, Yi dye ghi dono u kuwó dini ghi ngê, dââ kââdî wa mgêdê knî, mēdaadpî pil:apila, pudu yilî yintómu wa a ghay dmi, Chóó Lémi ngê mbóo p:uu tpile dé yi dîné dmi wa ghêê té. * ²⁶ Yepê, U kuwó dini ghi ngê pi knî y:oo wa m:uu nê, wamye mya nê, awo, Chóó Lémi u Pi Ndêndê kîyedê pwiyé knî, u pi ndîi ngê dê pyódu, u wêdêwêdê ndîi ngê myaa pyódu, nkálî too pee dmi mbêmê ka kwo. * ²⁷ Yepê, Enjel yoo wanê dy:ââ té, dyámê mbêmê ghi yintómu y:i wa lee dmi, Chóó Lémi ngê yélini a ngmîdi ngê wa danê t:oo, y:i ye anîn:aa vuuwo. *

Yesu Njedusalem u pw:oopw:oo p:uu u ngwo doo mgongo

Mátíyu 24:32-35; Luukî 21:29-33

²⁸ Yesu ngê p:uu ndiye pyu knî ye mgongo ngmê kwólu. Yepê, Dini ghi n:i ngê kpêdê vyi dpî ghê, nmyi lama u ngwo dpî yââ, nmyimo, Daa kêmakêma nt:eemi wunê mbumu. ²⁹ Yepê, Kpêdê ngê ntee nmye dpî vyi, Daa kêmakêma nt:eemi wunê mbumu, yepê, kópuni p:uu nmye nî danê, dini ghi n:i ngê yi kópu wanmyi m:uu t:oo, yinté nmyi lama u ngwo wa yââ, anye, Yi kópu daa kêmakêma a pyodopyodo. ³⁰ Yepê, Ndê kópu nmye ngmên:aa tpapê. Yepê, Yélini ala ngwo a pyede, ghêlî daawa pw:oo dmi, Njedusalem p:uu kópuni nmye dí vyi, yi kópu mwiyé wa pyódu. ³¹ Yepê, Mbóo dyámê chedê ngê wa pyaa knî, ngmênê a kópu dyuu chedê ngê daawa pyódu.

Pi ngmê u lama daa too Yesu ló wéni ngê wa a diyé

Mátíyu 24:36-44

³² Yesu ngê yepê, Wéni n:i ngê dyámê mbêmê amênê diyé, yi wéni pí u lama daa too. Yepê, Enjel yoo yi lama myedaa too. Yepê, K:omo tpile nê Chóó Lémi tp:oo, a lama myedaa too. Yepê, Ngmênê M:aa mu ngmîdi u lama a too. ³³ Yepê, Mb:aamb:aa ngê dmyiné t:ââ, mu kópu u dîy:o wéni n:i ngê yi kópu wa pyódu, nmyi lama daa too. ³⁴ Yepê, Alanté adî ya. Yepê, Mââwe ndîi kn:aa p:aani angmê lê, u dpodo pyu yoo wa a kuwo té, yi dpodo ñedê dpodo ñedê wa kaa té, ngomo y:enê pyu ka wa vyi, kwowo, Chi t:âât:ââ nê. ³⁵ Yepê, Dmyiné t:ââ, mu kópu u dîy:o nmyi mââwe ndîi wéni n:i ngê wa t:aa, nmyi lama daadî ya. Yepê, Apê ntumokwodo wa t:aa, apê mgídî vy:o wa t:aa, apê mw:aamw:aa wa t:aa, apê

* 13:22: Deut 13:1-3; 2 Tes 2:9; Tpyuu 13:13

* 13:27: 1 Tes 4:16-17

* 13:24-25: 2 Pita 3:10; Tpyuu 6:12-14

* 13:26:

mw:aandiye wa t:aa. ³⁶ Yepê, Tumutumu wa a lê, dpî têtê kîngmê m:uu nmyo. ³⁷ Yepê, Kópuni nmye dî vyi, pi yilî yintómu yi l:êê dîy:o n:aa tpaépê, yepê, dmyinê t:ââ.

14

Kada pini knîy:oo Yesu u pwele u ngwo a châpwo ngópu

Mátiyu 26:1-5; Luukî 22:1-2; Njon 11:45-53

¹ Nju tpémi y:oo yi naa ndîi dê daa kêmakêma dnye kuwo dê. Yi nááli dê yi pi dê Tp:ee Kaa W:êêw:êê u Naa, Mbídédi Pywápê Ngmê u Naa. Dêêpî pyu knî ngmê, kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini yoo yi k:ii Yesu u pwele yi ngwo a châpwo ngópu. ² Noko yepê, Naa ndîi m:ii. Noko yepê, Yi kópu naa kpo nakî d:uu. Noko yepê, Pi yilî kêdê t:aa, wa gheteghete mbê dmi.

Tpileni tuu mb:aamb:aa pyââ ngmê ngê Yesu u pwo u ngwo a pii ngê

Mátiyu 26:6-13; Njon 12:1-8

³ Yesu Petani doon:aa ya, Saimon u ngomo k:oo doon:aa kmaapî. Yi pini p:uu too pee mbii leprîsi mwiye doo ya. Yi kmaapî têtê pyââ ngmê ngê pód:a ngma a núwo, tuu mb:aamb:aa. Yi tpile u pywuu ndîi, u pi naadî, tód:o ntee tpile, tuu mb:aamb:aa. Yi pyópu ngê yi pód:a komo puwâ, naadî Yesu mbêmê d:ud:umbiy:e a chedê ngê. ⁴ Yélini y:oo yi kópu m:uu ngópu, woni yoo nod:e dniye, noko yepê, Kî pyópu ngê lukwe dîy:o kî kópu dê d:uu? Apê, Naadî lukwe dîy:o dê dyênê? ⁵ Apê, Kî pyópu ngê nmo woda kê, ye ndapî pyolo yono y:a pudu kmênê, yi ndapî ndîi pinté knî ye pudu y:oo. Wod:oo yi yéli yi pyópu ka a tpépwo dniye. ⁶ Yesu ngê yepê, U kwo namê mbumu. Yepê, Lukwe dîy:o dmye mywenemywene kalé ngmê. Yepê, A nuu u kópu a nga yi d:uu. ⁷ Yepê, Dye ghi yintómu u ntââ pinté yoo anmya a pyw:êmî

dé. Yepê, Dini ghi n:ii ngê u yi nmye adî kwo, Nmî ngee té, yepê, u ngwo dmyinê ngêêpî dé. Yepê, Mu dini ghi ngê nmyi vy:o mēdaanî kwo. ⁸ Yepê, Kî pyópu ngê u ntââ kópu a nga yi d:uu. Yepê, Dini ghi n:ii ngê anî pw:onu, wa kmênê nê. Yepê, Yi kópu u l:êê dîy:o, tpileni pi ntóó p:uu anyi d:ii, kî pyópu ngê a p:uu vyílo yii d:ii. ⁹ Yepê, Ndê kópu nmye ngmên:aa tpaépê. Yepê, Pi knî y:oo a kópu mb:aa dyámê ghi knî yi mbêmê kwéli adnyin:aa nyêm, kî pyópu ngê kópuni a nga dê d:uu, amyimî ny:ee ngmê. Yepê, Kópuni a nga dê d:uu, u mgamê ngê adîn:aa ya.

Njudas ngê kada pini knî ye u ngwo vvu, yepê, Yesu kwódo ngê anî ghê

Mátiyu 26:14-16; Luukî 22:3-6

¹⁰ Yesu u dyépi y:a mē miyó knî yi vy:o pi ngmédoo kwo, u pi Njudas, Kédiyót pi. Yi Njudas kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini knî ye loo, yepê, Yesu u vyee u yi nmye a kwo. Yepê, Kwódo ngê anî ghê. ¹¹ Kada pini knî y:oo dini ghi n:ii ngê ny:ee ngópu, yi gha dmi mb:aamb:aa ngê pyodo, Njudas ka kwo, Wanmî yi, u ye ndapî nga anmo kê. Wod:oo Njudas ngê dye ghi doo y:enê, apê, Yesu kwódo ngê wu dini ghi ngê anî ghê.

Tp:ee Kaa W:êêw:êê u Naa u nté l:âmol:âmo

Mátiyu 26:17-19; Luukî 22:7-13

¹² Wéni n:ii ngê Mbídédi Pywápê Ngmê u Naa dnyimo kuwo, Nju tpémi y:oo sipi tp:oo u ngwo dnyimo vyee dé, Tp:ee Kaa W:êêw:êê u Naa nté u ngwo dnyimo l:âmol:âmo. Yi wéni ngê Yesu p:uu ndiye pyu yoo Yesu ka pód dniye, kwo, Mââwe. Kwo, Tp:ee Kaa W:êêw:êê u nté ló y:i nmîmo l:âmol:âmo? ¹³ Yesu ngê pi miyó dy:ââ ngê, yepê, Njedusalem choo lèpî, pi ngmê ngê maa p:uu wunê pyépi dp:o, yi pini nkono mbwaa d:umu

ngmêdpo mumu ngmê. ¹⁴ Yepê, U ngomo k:oo dpî ngm:êê nyoo, ngomo chóó ka dp:uu póó cho, kwipi, Nyi mâawe ngê atédê dy:âa nyo, ada, Naa u nté ló ngomo ghi k:oo wanm:uu ma, a p:uu ndiye pyu knî yi k:ii? ¹⁵ Yepê, Yi ngomo chóó ngê podo ngomo ghi ndîi dpo ngmêwunê kêmakêma, yepê, nmî ntââ tpile yilî yintómu y:i a tóó. Yepê, Nmî naa nté y:i dp:uu l:âmo nyoo. ¹⁶ Wod:oo p:uu ndiye pyu dê y:oo kada a y:ee ngópu, Njedusalem lee knopwo, kópuni Yesu ngê ye vyu, yi tpile yilî mî m:uu ngópu, yi nááli u nté yi ngomo k:oo adî l:âmo ngmê.

Yesu u k:ii u kuwókuwó kmaapî u ngwo dóó ngópu

Mátiyu 26:20-30; Luukî 22:14-23; Njon 13:21-30; 1 Kódin 11:23-25

¹⁷ Kâadî dini ghi n:ii ngê gho, Yesu p:uu ndiye pyu y:a mê miyó knî yi k:ii yi ngomo ghi k:oo mî kee dniye, nté kwéli a l:âmo ngópu. ¹⁸ Dini ghi n:ii ngê dnye kmaapî, Yesu ngê yepê, Ndê kópu nmye ngmên:aa tpapê, yepê, k:omo tpile nîpi nmo kmaapî té, ngmênê nmyi vy:oo pini ngmê daa kêmakêma a kwódo ngê a wowo. ¹⁹ P:uu ndiye pyu yoo yi nuw:oo dmi dono ngê pyodo, ngmêngmênté u kwo doo póó, kópu, Nê kuu, apii? ²⁰ Yesu ngê yepê, Ye y:a mê miyó anmyi tóó, yepê, k:omo tpile d:âa mu ngmîdi k:oo mbidédi n:êê nmo kmênêkmênê té, ngmênê nmyi vy:oo pini ngmê a kwódo ngê a wowo. ²¹ Yepê, Ala kópu puku yedê ló dini mwo a d:êê ngópu, apê, Chóó Lémi u Pi Ndêndê u kwódo ngê pi angmê ghê, pi knî y:oo wa mgîmî ngmê, wa kpaka ngmê, wa vya ngmê. Yepê, Pini n:ii ngê yi kópu a ntiyentiye, a kwódo ngê a wowo, yi pini d:ud:umbiy:e choo nkîngê, Chóó Lémi ngê dpodombiy:e wa

kpada. Yepê, Yi pini ngê u kpadakpada tédê ala kópu wamî vyi, awo, L:omo m:aa ta, yi dono daap:aa d:uu ngê.

²² Dini ghi n:ii ngê dnye kmaapî, Yesu ngê mbidédi a ngêêdî, Chóó Lémi kwuno ngê, puwâ, p:uu ndiye pyu knî ye y:ângo, yepê, Ala a chóóchóó, nê. ²³ U kuwó dini ghi ngê kapî a y:ângo, wain k:oo a pii ngê, kumu mbee ngê, Chóó Lémi kwuno ngê, p:uu ndiye pyu knî ye mye y:ângo, yintómu nda ngópu. ²⁴ Yesu ngê yepê, Ala a wêê. Yepê, Pi yilî yi l:êê díy:oo wêê a p:uu wa pwii. Yepê, Yi wêê ngê Chóó Lémi ka pi yilî wa a kâadî. * ²⁵ Yepê, Ala kópu ny:ee yó. Yepê, Wain daamunî nda, u dí wéni n:ii ngê a pi ndîi ngê amî pyódu, pi yintómu anî y:enê, Chóó Lémi kóó k:oo kmaapî ndîi u ngwo anm:uu dóó, wain kamî u ngwo anm:uu nda. ²⁶ U kuwó dini ghi ngê wéti ngma a ngî ngópu, Njedusalem a kuwo ngópu, mbu mbêmê mî kee dniye, mbwîni n:ii u pi Olipi.

Yesu ngê Pita ka u wópuwópu u pi u ngwo vyu

Mátiyu 26:31-35; Luukî 22:31-34; Njon 13:36-38

²⁷ Yesu ngê yepê, Dini ghi n:ii ngê pi knî y:oo a mgîmîmgîmî nê, nmyinê kuwokuwo nê, nmye mbêpêmbêpê té. Yepê, Puku yedê alanté a tóó, Dini ghi n:ii ngê Chóó Lémi ngê sipi y:enê pyu wa vy:a, sipi w:uu wa mbêpê dmi. ²⁸ Yesu ngê yepê, Dini ghi n:ii ngê amênî pyidu, nmyi kada anî ghê, Nkálili anî lê. ²⁹ Pita ngê kwo, K:omo tpile kí tpóknî y:oo wunê kuwokuwo ngi, kwo, nê mu ngmîdi daanê kuwo ngi. ³⁰ Yesu ngê Pita ka kwo, Ndê kópu nga ngmên:aa tpapê. Kwo, Mgîdí vy:oo kêmêkê ghêlî k:ii my:oo daawa kââ, pyolo nyinê wópuwópu nê, pi knî ye ala kópu nye tpapê, yenye, D:aa p:uu dniye pyu ngmê.

* **14:24:** Ex 24:8; Jer 31:31-34; 1 Kódin 10:16; Hipilu 9:20

³¹ Pita ngê kwo, A Lémi. Kwo, Yi kópu daanî d:uu. Kwo, K:omo tpile l:êê dîy:o amye vya nê, myedaanê wópu ngi. Yesu p:uu ndiye pyu knî y:oo Yesu ka yinté mye vyi ngópu.

Yesu Nketsemane u ngwo doon:aa ngêpê

Mátiyu 26:36-46; Luukí 22:39-46

³² Kwêli lee dniye, yi kêlê ghi u pi Nketsemane. Yesu ngê p:uu ndiye pyu knî ye yepê, Al:ii dmyinê ya, nîmo ngêpê. ³³ Yesu ngê pi pyile ngmidi ngê, Pita ngmê, Njems my-omo, Njon pyolo, yi k:ii lee dniye. Yesu nkîngê mbê wo, u ghê a kee wo. ³⁴ Yi pini pyile knî ye yepê, A nuw:o dono ngê ayi chedêchedê nê. Yepê, Al:ii dmyinê ya, dpî ngê kêê nangê t:oo, dmyinê t:âât:ââ nê, a l:êê dîy:o myedmyinê ngêpê.

* ³⁵ Yesu ngê a kuwo too, pee tp:oo mwada y:i loo, têpê mbêmê mî dyimê wo, u mî ka doo ngêpê, kwo, M:aa. Kwo, U ntââ ala dono kópu daanê pyw:oo? ³⁶ Kwo, Tpile yilî yintómu nga u ntââ. Kwo, U ntââ ala dono u mbwaa daanî nda? Kwo, Ngmênê ngwêpi daanî puwâ. Kwo, K:omo tpile ala kópu u ya a nga daa kwo, ngmênê a nga dpî d:uu ngi, mu kópu u dîy:o a kada nye tóó.

³⁷ U kuwó dini ghi ngê Yesu yedê diyé wo, apê, A p:uu ndiye pyu yoo mu dpî té. Yesu ngê Pita kwo, Saimon. Kwo, Lukwe dîy:o nye dpî? Kwo, D:ee ngêpê. Kwo, Lukwe dîy:o doo u ntââ, dye ghi dêêkwédi ntênê daanyi ya? ³⁸ Yesu ngê yepê, Mb:aamb:aa ngê dmyinê vyuwu, dpodombiy:e dmyinê ngêpê, pi ngê dpodombiy:e kêdangê tókó nmyo, dono nmye daapêdê nî we. Yepê, K:omo tpile kópu mb:aa wanmyi vyi t:oo, ngmênê nmyi tókótókó tédê wanmyi dêê dmi.

³⁹ Myombó Yesu ngêpê tédê mê loo, mwiyémwiyé ntee doon:aa ngêpê, yinté modoon:aa ngêpê. ⁴⁰ U

kuwó dini ghi ngê p:uu ndiye pyu pyile knî ye mê diyé wo, apê, Mu dpî té. Dpî vyilê ngê dyaa ye chedê ngê. Yesu dini ghi n:ii ngê m:uu ngópu, mywene ye ghê wo, kópu u kwo daa vyi ngópu.

⁴¹ Pyolombó Yesu modon:aa ngêpê, p:uu ndiye pyu knî ye yedê diyé wo, yepê, Mwo anmyi dpî té? Yepê, Angênté, dmyongê nyaa dniye? Yepê, Munto. Yepê, Ala u dye ghi. Yepê, Pi dono knî y:oo ala ngwo a mgîmîngîmî nê. ⁴² Yepê, A pii dmyeno. Yepê, Paa ala. Yepê, Óó! Yepê, A kwódo ngê pini n:ii dê ghê, yepê, ka pwiye knî.

Yesu u ngwo mgîmî ngópu

Mátiyu 26:47-56; Luukí 22:47-53;

Njon 18:1-11

⁴³ Yesu ngê danêmbum ghêlî daa chedê ngê, wod:oo lede yoo taa dniye, Njudas yi kada doo kwo, pini n:ii Yesu p:uu ndiye pyu y:a mê miyó knî yi vy:o pwii wo, Yesu yinê dóó. Yi lede knî y:oo kaa taa nuw:o tumo. Yi yéli Nju tpémi yi kada pini knî y:oo dy:ââ tumo, yepê, Yesu nyinê mgîmî yó. ⁴⁴ Maa p:uu Njudas ngê yepê, Pini n:ii nîné chipéchipé, yepê, yi pini yi vyílo. Yepê, Dpî mgîmî yó, nmî kada pini knî ye dpî nuw:o yó.

⁴⁵ Dini ghi n:ii ngê taa dniye, Njudas Yesu ka loo, kwo, Mâawe. Njudas ngê Nju tpémi yi chipéchipé ngê Yesu u ngwo a chipé ngê, n:uu Yesu kpââ pee p:uu dyîngo. ⁴⁶ Wod:oo lede knî y:oo Yesu dpodombiy:e mgîmî ngópu. ⁴⁷ Yesu p:uu ndiye pyu ngmê ngê u yi doo kwo, Lede yoo nî vya té, wod:oo u taa a ngêêdî, lede ngmê mbwámê pèdê chápwo, ngmênê kn:aadi ngê, ngwene ngmê ngópu. Yi lede kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini u dpodo pyu ngmê. ⁴⁸ Yesu ngê yi lede knî ye yepê, D:aa l:êê pyu ngmê. Yepê, Lukwe dîy:o kaa taa kêlê a ka dmyinê lee dmi.

* 14:34: Njon 12:27; Hipîlu 5:7-8

⁴⁹ Yepê, Wo yilî yi k:oo Chóó Lémi u ngomo mbwa kalê ngmê k:oo nmyi vy:o kînoo a kwo, y:i nîmon:aa dêêpî. Yepê, Lukwe dîy:o y:i dpîp:e mgîmî noo. Yepê, Kópuni puku yedê a tóó, awêde até dnye ntiye ngmê. ⁵⁰ Wod:oo Yesu p:uu ndiye pyu knî y:oo Yesu a kuwo ngópu, mbêpê dniye.

⁵¹ U kuwó dini ghi ngê pi mgêmi ngmê ngê Yesu u yâmuyâmu kn:ââ chópu. Lede knî y:oo apê, My:oo mgîmî. ⁵² Yi pini u kpîdî ngê kaa dniye, mbêpê dini ghi n:i ngê a puwâ, u kpîdî yi kêê yedê a kuwo ngê, wod:oo kn:ââ mbwii mbêpê wo.

Nju tpêmi yi kada pini knî y:oo Yesu u ngwo kóté kalê ngópu

Mátiyu 26:57-68; Luukî 22:54-55,63-71; Njon 18:13-14,19-24

⁵³ Yesu dini ghi n:i ngê mgîmî ngópu, kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini ndîi u ngomo k:oo nîw:w:ngópu. Yi ngomo k:oo Nju tpêmi yi kada pini yoo nipi lee dniye, dêêpî pyu yoo, kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini yoo mye yi k:ii. ⁵⁴ Pita ngê Yesu doo yâmuyâmu, tumutumumu yi kuwó doo a kwo, daa chono doo a paa. Dini ghi n:i ngê Yesu ngomo k:oo mî kee wo, Pita yi ngomo mbwa kalê ngmê k:oo myimî kee wo, ndoo chedê yaa wo, lede knî yi k:ii dnye ndê vyîlî. ⁵⁵⁻⁵⁶ Yi ngomo k:oo Nju tpêmi yi kada pini knî y:oo Yesu dnyen:aa kóté kîgha. U yi y:e doo kwo, Yesu kn:ââ nmî ché, u ngwo nmî vy:a. Pi yilî knî y:oo yi chóó yi yipe tee kópu Yesu p:uu yilî tee ngópu, ngmêne pi miyó dê y:oo yi kópu ngmîdi ngê daa pyódu ngópu, yi kópu u l:êê dîy:o Nju tpêmi ye doo u ntâa ngê pyodo, Yesu daapi ndyîko ngópu.

⁵⁷⁻⁵⁸ U kuwó dini ghi ngê pi knî ngmê ghêêdî wo, k:omo ngê yepê, Kî pini ngê ala kópu mwo a vyu, nmopê, Chóó Lémi u ngomo anê pw:ono, pi knî y:oo n:i wó ngópu,

wo pyile amî lê, kamîni m:uu anî wó, daa pi ngê kîlî wa wó. ⁵⁹ Daa ngmîdi mbêmê dnye danê, yi kópu u mo u mo dé, wod:oo kada pini knî y:oo noko yepê, Ka k:omodanê té.

⁶⁰ U kuwó dini ghi ngê kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini ndîi ghêêdî wo, Yesu ka póo wo, kwo, Kópuni m:uu dê vyi ngmê, daanyinê vy:a?

⁶¹ Ngmêne Yesu tumu doo ya, kópu myedaa vyu. Yi pini myombó u kwo mê póo wo, kwo, Ndêndê ngê Chóó Lémi ngê a ngmîdi nyoo? Kwo, Mumdoon yi Tp:oo? ⁶² Yesu ngê kwo, Nyââ. Kwo, Mu dini ghi ngê wanmyi m:uu nê, wanmyi vyi ngmê, anye, Kî Chóó Lémi u Pi Ndêndê. Anye, U pi ndîi ngê dê pyódu, Chóó Lémi u che p:ââ pee ngê dê pyódu, nkali too pee dmi mbêmê muedê pwiye knî. ⁶³ Yesu ngê yi kópu dini ghi n:i ngê u kwo vyu, kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini ngê chóó u mbwo kpîdî a chópu, yi mâawe knî ye yepê, Kî pini u chápwo pyu u yi nmo daamu a kwo. Yepê, Chóóchóó kêdê ndyîko. ⁶⁴ Yepê, Ala kópu nmo dê vyi, Chóó Lémi u d:aa anê kâadî. Yepê, Nmyi nuw:o dmi angêntê a tóó? Kada pini yintómu knî y:oo kwo, Chóó u pye dê yé. Kwo, Vya koo, pw:oo we, daadî ya.

⁶⁵ Knî ngmê Yesu p:uu dnye tpyîpwi. U kuwó dini ghi ngê Yesu ngwolo dê kpîdî pee ngê wópu dumo, u nkwo dnye vyee, kópu, N:aa dê vya ngi? Kópu, Chi dpî. Kópu, W:i Chóó Lémi u komo kapî pyu ngmê, pini n:i ngê dê vya ngi, u pi nmo pîchi vyi. U kuwó dini ghi ngê lede knî ye Yesu y:ee ngópu, wod:oo dnye kpakakpaka.

Pita ngê Yesu u ngwo a wópu ngê
Mátiyu 26:69-75; Luukî 22:56-62;
Njon 18:15-18,25-27

⁶⁶ Dini ghi n:i ngê Yesu dnye kóté kîgha, yi dini ghi ngê Pita yi ngomo mbwa kalê ngmê k:oo doo ya. Kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini

ndîi u dpodo módó ngma a loo.
⁶⁷ Pita dini ghi n:i ngê ndê vyîlî tédê módu, doo myeme, kwo, Nyi ngmê, Yesu Nasalet pi p:uu nye ya yédi, api? ⁶⁸ Ngmênê Pita ngê u kwo a wópu ngê, kwo, Ye kópu a lama daa tóó, myed:oongê w:ee ngê. Wod:oo Pita pyuwúwópyuwúwó tédê u nkîgh:ê doon:aa kwo, kêmkêm u ngwo ka wo. ⁶⁹ Yélini y:i doo kwo, yi pyópu ngê yepê, Kî pini Yesu p:uu ndiye pyu ngmê. ⁷⁰ Pita ngê mêtê wópu ngê. Daa ndîi dye ghi yimî loo, yi yélini y:oo Pita ka kwo, Nye k:omodanê. Kwo, Nyi yi pini p:uu ndiye pyu ngmê. Kwo, Dpî wee mu ngmidi, Nkálili Wee. ⁷¹ Wod:oo Pita ye kpaawo, yepê, Pini n:i u pi a ka nmye tpaépê ngmê, yepê, yi pini daa a lama pini. ⁷² Vyîlo yi dini ghi ngê kêmkêm my:oo ka wo, wod:oo Pita ngê Yesu u kópu mî nuw:o kwólu, apê, Yesu ngê a ka moda vyî, Kêmkêm ghêlî k:i my:oo daawa kââ, pyolo nyinê wópuwópu nê. Wod:oo Pita ngê mbê a puwâ.

15

Yesu Paléti ka u ngwo núw:o ngópu

Mátiyu 27:1-2,11-16; Luukî 23:1-5,13-25; Njon 18:28-19:16

¹ Mw:aa mgídî vy:o Nju tpémi yi kada pini yoo nîpi dnyen:aa danêmbum, kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini yoo, dêêpî pyu yoo mye yi k:i. Yi danêmbum tédê Yesu u vyee u dy:oo a chápwo ngópu. U kuwó dini ghi ngê Yesu kóó dê kudu dumo, Lóma lede yoo yi mââwe ndîi Paléti ka núw:o ngópu. ² Paléti u kwo póó wo, kwo, Mumdoon nyi Nju tpémi yi king? Yesu ngê kwo, Nýóó kîchi vyî. ³⁻⁴ Kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini knî y:oo Yesu p:uu yipe tee kópu yilî t:ee ngópu, wod:oo Paléti u kwo mêtê póó wo, kwo, Angênté, yi kópu yilî daanyinê vy:a? Kwo, Kêêmî m:uu yilî kînga dê kaa ngmê. ⁵ Ngmênê Yesu ngê kópu

daa vyyu, Paléti ngê apê, Kî lónté pini? Apê, Lukwe dîy:o kópu daawa vyî?

⁶ M:ââ k:oo Nju tpémi yi naa ndîi u dye ghi ngê, yélini mbwa k:oo dnyimo kwo, Paléti ngê ngmêdpîmo pw:iipw:i, apu, Nju tpémi yi nuw:o dmi mb:aamb:aa ngê paa pyaa we. Pini n:i u pi pi knî y:oo u kwo dnyimo tpaépê, yini yidpîmo pw:iipw:i. ⁷ Yi m:aanî ngê mbwa u mênê pi ngmêdoo kwo, u pi Mbadapas. Yi pini ngê u yi doo a kwo, Lóma lede yoo nmî ngm:i kalê té. U yoo yi kada mwiyé a ghê wo, Lóma lede woni a vya tumo, u l:êê dîy:o u yoo knî yi k:i mbwa k:oo u ngwo kee dnyie. ⁸ Dini ghi n:i ngê Tp:ee Kaa W:êêw:êê u Wo dyimê wo, pi yilî Paléti ka lee dnyie, kwo, Kópuni nye d:uud:uu ngê, ala ngwo yinté mêtê d:uu ngi, kwo, mbwa k:oo pi ngmê pw:i ngi. ⁹ Wod:oo Paléti ye póó wo, yepê, Nju tpémi. Yepê, U yi nmye a kwo, nmyi king anî pw:i? ¹⁰ Paléti ngê yi kópu ye poo ngê, mu kópu u dîy:o u lama doo ya, apê, Kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini knî y:oo Yesu ka n:ee dê kaa ngmê, a kêtê k:oo u l:êê dîy:o dê kaa ngmê. ¹¹ Kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini knî y:oo yoo yi mbodo dmi vyyuwo ngópu, yepê, Paléti ngê yi pini kîngê pw:i, ngmênê Mbadapas yu pw:i ngê. ¹² Paléti pi knî ye mêtê póó wo, yepê, Nju tpémi. Yepê, Pini n:i u pi nmye tpaépê ngmê, Nmî king, yepê, lukwe u ngwo ngmanî md:o? ¹³ U kwo mbwó dnyie, kwo, Kîdosi nêdê t:ee ngi. ¹⁴ Paléti ngê yepê, Doo u ntââ. Yepê, Dono kópu ndîi daangmê d:uu ngê. Ngmênê pi yilî yintómu Paléti ka dpodombiy:e mbwolo, kwo, Vya ngi. Kwo, Kîdosi nêdê t:ee ngi. ¹⁵ Paléti ngê u yi doo kwo, Yoo yi gha dmi mb:aamb:aa ngê nî pyódu, wod:oo Mbadapas mbwa k:oo pw:i ngê, lede knî ye yepê, Yesu kpaka yó. Wod:oo yedê kpê dmi ngê kpaka ngópu. U kuwó

dini ghi ngê Paléti ngê yepê, Nûw:o yó, kídosi ñedê nyi t:ee yó.

Lóma lede knî y:oo Yesu u ngwo dnye nkwtinkwiti

Mátiyu 27:27-31; Njon 19:2-3

¹⁶ Lóma lede knî y:oo Yesu Paléti u ngomo mbwa kalê ngmê k:oo ñuw:o ngópu. Ledeni yoo dnyen:aa líme, nipi a danê tumo. ¹⁷ Kpídí pee king knî y:oo yi mbwo ntee dnyimo t:emî dé, yinté kpídí u mbwo my:oo t:ee ngópu. Noko yepê, King knî yi mbêmê kidon ntee a kwo nyédi, kí pini mbêmê yinté tpile my:oo kaa koo, wod:oo yi kóo diidii a ngî tumo, a kmongo tumo, kidon ntee tpile u ngwo ngmê l:âmo ngópu, Yesu mbêmê kaa ngópu. ¹⁸ U kuwó dini ghi ngê k:omodanê ngê dnya a chipéchipé, kópu, Mw:ââkó nmî mâawe, Nju tpémi yi king. ¹⁹ Yimbwi mbêmê dnye kpêêpî, p:uu dnye tpyîpwî, yi mbodo ngê k:ame u kwo dnye wowo, yinté dnye nkwtinkwiti. ²⁰ U nkwtinkwiti dini ghi n:i ngê yé ngópu, kpídí mb:aa n:i u mbwo t:ee ngópu, mède ngee ngópu, chóo u kpídí u mbwo mê t:ee ngópu, wod:oo ñuw:o ngópu, apê, Kídosi ñedê nm:uu t:oo.

Yesu kídosi ñedê u ngwo t:ee ngópu

Mátiyu 27:32-44; Luukî 23:26-43; Njon 19:17-27

²¹ Maa p:uu pi ngmê m:uu ngópu, u pi Saimon, Njedusalem doo lépî. Lede knî y:oo yi pini ka dpodom-biy:e kwo, Kî pini u kídosi dnyinê ngi. (Yi pini Saimon, Sadéni pi, Aleksándê mbwémi Lupas yi mî.) ²² Yesu ghi ngmê ñuw:o ngópu, yi ghi u pi Mbodo Dînê, Nju tpémi yi dnye ngê, Nkolkota. ²³ U yi y:e doo kwo, Yesu ka wiwi ndîi ngê daapaa pyaa we, wod:oo yi komo ngmê wain d:âa k:oo a vyilé ngópu, Yesu ka y:ee ngópu, ngmênê Yesu ngê wépi ye puwâ. ²⁴ Yesu u mbwo kpídí a ngee tumo, kídosi

ñedê u ngwo t:ee ngópu, wod:oo u kpídí yêê tumo, yi kpídí knî yi l:êê díy:o dnye ng:oo, Noko yepê, Alani nanê wa a ngî, woni nanê wa a ngî? ²⁵ Yesu mw:aandiye u kêténi pee kídosi ñedê t:ee ngópu. ²⁶ U pwopwo u nt:u kópu kídosi ñedê u pwo mye t:ee ngópu, apê, Nju tpémi yi king. ²⁷ Pi miyó yi wéni ngê Yesu u nkígh:ê kídosi ñedê mye t:ee dumo. Woni u wéni pee t:ee ngópu, woni u tanê pee t:ee ngópu. Yi tpódu y:oo pi mwiye dpîmo a vyee dé, yi tpile myedpîmo a t:âmot:âmo dé. ²⁸ (-)

²⁹ Yélini maa p:uu dnye paa, dini ghi n:i ngê Yesu kídosi ñedê a m:uu ngópu, dnye nkwtinkwiti, kópu, Nyi lónté pini? Kópu, U yi nga doo kwo, Chóó Lémi u ngomo nê pw:ono, wo pyile amî lê, u ngwo am:aa wó. ³⁰ Kópu, Nýóó kídosi ñedê a ghidi, ñyóóchóó mē ngee ngi. ³¹ Dêêpî pyu yoo, kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini yoo mye yi k:i, yinté myednye nkwtinkwiti. Noko yipu, Kn:aa pini yoo yidoo ngêêpî dé, ngmênê doo u ntâa chóóchóó daawa ngee. ³² Noko yipu, Mumdoó Chóó Lémi ngê a ngmídi ngê, nmî kada pini ngê a pyódu ngê, kídosi ñedê chóó wunê wupwo knomomê, ye u ngwo u kwo nmo kélîmî té. N:i dê Yesu u nkígh:ê kídosi ñedê t:ee dumo, Yesu myedpîmo nkwtinkwiti.

Yesu kídosi ñedê u ngwo pwene

Mátiyu 27:45-56; Luukî 23:44-49; Njon 19:28-30

³³ Kââdí mââ kélê dini ghi ngê, yi dyámê pee mbêmê mgídí a ghay wo. Dini ghi n:i ngê kââdí ngê liy:aa pyile a kuwo ngê, mē wa wo. ³⁴ Yi dini ghi ngê Yesu dpodom-biy:e ka wo, apê, Ilay, Ilay, lama sapaktáni. Yi kópu u nt:u kópu, A Yâpwo éé. A Yâpwo éé. Lukwe díy:o a mo cha kuwo nê? Lukwe díy:o nga d:oo ch:anê wo? ³⁵ Yélini y:i doo kwo, Yesu u dnye yi ny:ee ngópu.

Yi yéli woni knî y:oo noko yepê, Ilacha ka ka kââ. ³⁶ Pi mbêpêmbêpê ngmê loo, tpênê n:êê ngmê ñuwo, wain d:ââ k:oo kmênê ngê, yimbwi ñedê kââ, Yesu komo t:âmo mbee ngê, apê, Nda ngê. Yi pini ngê yepê, Ngî t:ââ kmêle. Yepê, Ilacha wunê pwiyé knî, ó daawa nî. Yepê, Ilacha ngê kî pini kîdosi ñedê yinê wunê ngêêpî? ³⁷ Yesu dpodombiy:e yi ka wo, yed:oo pwene.

³⁸ Yi dini ghi ngê Chóó Lémi u ngomo k:oo kpîdî ndîi n:ii doo ya, yi kpîdî ngê yoo yi maa dpîmo nkokokoko, apê, Chóó Lémi u yâpwo ghi k:oo daapaa nî dniye. Yesu kîdosi ñedê dini ghi n:ii ngê pwene, wod:oo yi kpîdî chóó mîné chaa wo, châpwochâpwo ngê nkwo doo a yaa wo, knâpwo dî. *

³⁹ Lede n:ii knî y:oo Yesu kîdosi ñedê t:ee ngópu, yi mââwe ndîi kîdosi u nkîgh:ê doon:aa kwo. Dini ghi n:ii ngê Yesu u ngópu ka wo, u ngópu pwene, apê, E! Apê, Kî ndêndê ngê Yâpwo ndîi Tp:oo.

⁴⁰ Pyââ knî y:i ngmêdoo kwo, daa chono dnya a kwo, y:i dnya a vyuwo. Yi pyópu knî yi vy:o pyââ pyile doo kwo, yi pi dmi Salóme ngmê, Méli Makídala pyââ myomo, Méli pyolo, Njems mbwémi Njósés yi pye. ⁴¹ Yi pyópu knî y:oo Yesu dnyimo a yâmuyâmu, myednyimo a ngêêpî, dini ghi n:ii ngê Nkálili Wee u kwo dpîmo a paa. Pyââ mē yilî Yesu u pwopwo tédê y:i dnye kwo, n:ii dé Nkálili a ndê dniye, Yesu kii Njedusalem lee dniye.

Yesu ntóo u ngwo kmênê ngópu

Mátiyu 27:57-61; Luukî 23:50-56; Njon 19:38-42

⁴² Daa kêmakêma kââdî doo wupwo, Adamátiya pi ngmê ta, u pi Njósép. U yi u ngwo doo kwo, Yesu ntóo n:uu kmênê. ⁴³ Yi pini Nju tpémi y:oo dnyimo chââchââ, yi kada pini knî yi vy:o dpîmo kwo. Yi pini ngê apu, Chóó Lémi ngê

nmî y:enê kn:ââ lîmî k:ii ngê paa chaa ngê. U gha vy:o apê, Awêde Pídade, mââ nmî lîme wo. Apê, Yi kópu u l:êê dîy:o kââdî ghêlî kîngî ghîi, Yesu ntóo mwiyé nî kmênê. Wod:oo u nkîngê kuwa a kuwo ngê, Paléti ka loo, Yesu ntóo u kwo mîné ch:ee ngê. ⁴⁴ Paléti ngê apê, Mumdo? Apê, Ye pini lukwe dîy:o lîmîlîmî ngê dē pw:onu? Ledeni knî y:oo Yesu kîdosi ñedê t:ee ngópu, yi mââwe ndîi ka Paléti u kwo póo wo, kwo, Ye pini ló dini ghi ngê dē pw:onu? ⁴⁵ Yi pini ngê Paléti ka kwo, Wunê modê pw:onu. Wod:oo Paléti ngê Njósép ka kwo, Chi lêpî, nyi kmênê ngi. ⁴⁶ Wod:oo Njósép adî lê, kpîdî mb:aa ngmê pwila ngê, Yesu ntóo kîdosi ñedê a ngópu, yi kpîdî ngê a kmongo ngê, ntóo ñuwo, kpomo u mênê mî yó, chêêpî ndîi yi kpomo t:âmo ngmê tpiyé wupu kwólu, u ngwo nkoko ngê. Yi kpomo pi knî y:oo t:aanî paa mwiyé ché ngópu, pi ntóo kmênêkmênê u l:êê dîy:o. ⁴⁷ Méli Makídala pyââ, Méli Njósés u pye, yi pyópu dē yi ngópu, Njósép ngê Yesu ntóo kmênê ngê.

16

Yesu u ngwo a pii wo

Mátiyu 28:1-8; Luukî 24:1-12; Njon 20:1-10

¹ Sádêdé ngê kââdî dini ghi n:ii ngê gho, Nju tpémi yi lîme wo machedê ngê pyodo. U kuwó dini ghi ngê pyópuni yoo yi ngópu Yesu pwene, yi pyópu pyile knî y:oo kponî mtyîmî ntee tpile knî ngmê pwila ngópu, apê, Yesu ntóo p:uu nm:uu t:ee té. Yi pyópu yoo yi pi dmi Salóme ngmê, Méli Makídala pyââ myomo, Méli Njems u pye pyolo. ² Sandé mw:aa mgîdî vy:o kpomo chedê lee dniye. ³ Maa p:uu dnye lêpî, noko yepê, Chêêpî kpomo t:âmo nanê nmo wa tpiyé wupu kwolo? ⁴ Mu kópu u dîy:o

* 15:38: Ex 26:31-33; Hipîlu 9:3-4; 10:19-20

chêêpî pââ ndîi, doo u ntââ, yi chókó daapî tpiyé wupu kalé ngópu. Yi taa dniye, apê, Chêêpî lukwe ngê atédê tpiyé wupu kwolo?
⁵ Kpomo mênê adî kee dmi, pi ngêmî ngmê m:uu ngópu, u kpîdî dmi kpaapîkpaapî, apê, Wéni pee u kêténi mu tóó. Ngwéti dniye.
⁶ Yepê, Nuku ngwéti. Yepê, A lama ka tóó, Yesu ka nmye vwuwo té, Nasalet pi, pini n:ii kîdosi nédê t:ee ngópu. Yepê, Al:ii daa tóó. Yepê, Kêda pyidu. Yepê, A pwiyé dmyeno, ntóó kwéli yé ngópu, yi ghi anyi m:uu yó. ⁷ Yepê, Lee dmyeno, yepê, p:uu ndiye pyu knî ye mdoo ñuw:o yó, Pita ka mdoo mye ñuw:o yó. Yepê, Ye dp:uu vyi yó, yipi, Yesu nmyi kada a kwo, Nkálili. Yipi, Yi anmy:uu m:uu ngmê, wunê ntee nmye a vwu. ⁸ Wod:oo pyââ yoo pwii wo, kpomo u mênê, mbêpê dmi a pwaa ngópu, kpomo a kuwo ngópu, mu kópu u dîy:o nkîngê ngê y:ay:a pwiyé dniye. Yi nkîngê u l:êê dîy:o pi ka kópu ghêlî daa vyi ngópu.

Kópuni Mak ngê d:êê ngê, wu u dî. U kuwó dini ghi ngê kópu daamu d:êê ngê. Ala danêmbum pi knî yi lama doo ya, Yesu dini ghi n:ii ngê a pii wo, p:uu ndiye pyu knî y:oo m:uu ngópu. Yi danêmbum u kuwó dini ghi ngê d:êê ngópu, kópuni Mak ngê d:êê ngê, yi danêmbum dê nipi a kââdî dumo. Kópuni pi knî y:oo u kuwó dini ghi ngê d:êê ngópu, ala yi danêmbum.

Yesu ngê Méli Makîdala pyââ ka chókóchókó u ngwo a kêma ngê

Mátiyu 28:9-10; Njon 20:11-18

⁹ Sandé mw:aa mgîdî vy:o, Yesu dini ghi n:ii ngê a pii wo, Méli Makîdala pyââ ka chókóchókó mwiyé a kêma ngê. Wunê yi pyópu u kmêna Yesu ngê pyudu a ngm:ii kwólu. ¹⁰ Yi pyópu ngê Yesu dini ghi n:ii ngê módu, wod:oo loo, p:uu ndiye pyu knî ye mdoo ñuw:o, yepê, Yesu kêda pyidu. ¹¹ Dnye yii, dnye

mbê. Dini ghi n:ii ngê ny:ee ngópu, yi pyópu ka daa kêlîmî mbê dniye.

Yesu ngê p:uu ndiye pyu miyó dê ye chókóchókó u ngwo a kêma ngê

Luukî 24:13-35

¹² U kuwó dini ghi ngê p:uu ndiye pyu miyó dê y:oo Yesu u nkwo m:uu ngópu, dini ghi n:ii ngê Njedusalem a kuwo ngópu, p:aa tp:oo ngmê yi dpîmo lêpî. Yesu u mo u nâmo ye a ghê wo, chókóchókó ye a kêma ngê. ¹³ Yi pini dê dini ghi n:ii ngê Njedusalem a diyé knopwo, yi pyipe knî ye mî vyi ngópu, yepê, Yesu kîdnye m:uu. Yi pyipe yoo ye daa kêlîmî mbê dniye.

Yesu ngê chókóchókó p:uu ndiye pyu knî ye u ngwo a kêma ngê

Mátiyu 28:16-20; Luukî 24:36-49; Njon 20:19-23; Dpodo 1:6-8

¹⁴ U kuwó dini ghi ngê Yesu p:uu ndiye pyu y:a mê ngmê knî y:oo kmaapî tédê Yesu u nkwo m:uu ngópu, chókóchókó ye a kêma ngê. Ye nod:e wo, mu kópu u dîy:o k:omo tpile u pyidepyide p:uu daa ng:êéntómu ye doo a danêmbum, ngmênê dédnye kêlîmî, pini n:ii knî y:oo Yesu m:uu ngópu, apê, Kêda pyidu, yi yéli ye myedaa kêlîmî mbê dniye. ¹⁵ Yesu ngê yepê, Dyámê pee yintómu knî yi mbêmê dmyiné lêpî, pi knî ye a kópu dyuu dmyinên:aa tpapê. ¹⁶ Yepê, N:ii dé a ka wunê kêlîmî té, a pi ngê mbwaa paa am:ii kmênê t:oo, yini yoo wanî ngee té, a kêê k:oo wanî kaa té. Yepê, N:ii dé a ka daadnya a kêlîmî, yi yéli yi dono machedé ngê daawa pyaa dmi, dono wa a pyw:ee ngmê. ¹⁷ Yepê, N:ii dé a ka wadnya a kêlîmî, u ntââ ngê adnyi ya, mbwudu yilî adnyi chap. Yepê, A pi ngê kmêna adnyi ngm:ii kîgha dé, daa dyámê ngmîdi dnye ngê adnyi mbumu. ¹⁸ Yepê, K:omo tpile tpile pé ngê wa kiye té, ó ló wa nda ngmê, myedaawa pw:oo dmi. Yepê, N:ii dé a ka wadnya a kêlîmî, yi yéli

y:oo pwopwokopwe knî yi mbêmê
kêê adnyi yiyé dé, yed:oo yinté ad-
nyi pyipyi dé. *

Yesu u Mî ka u ngwo kee wo
Luukî 24:50-53; Dpodo 1:9-11

¹⁹ U kuwó dini ghi ngê Yesu u
Mî ka kee wo, u che p:ââ pee ngê
pyodo. * ²⁰ P:uu ndiye pyu yoo
dyámê mbêmê dyámê mbêmê lee
dniye, Yesu u kópu mb:aa pi knî ye
dnyen:aa tpapê. Pi yilî ye kêlîmî
mbê wo, mu kópu u díy:o daa yi
mo dnyen:aa dpodo, nmî Lémi ngê
modoo a ngêêpî dé, mbwudu yilî u
ngwo dnyimo chap. *

Wu u dí.

* **16:18:** Luukî 10:19
14:3; Hipîlu 2:3-4

* **16:19:** Dpodo 2:33-34; Epeso 1:20; 1 Pita 3:22

* **16:20:** Dpodo

LUUKÍ

Ala puku pini n:ii ngê d:êê ngê, u pi Luukí, daa Nju pi, ngmênê Antiyóka pi, Kídiki dnye ngê dpímo mbumu. Ndiye pyu ngmê, kpeede ngê doo ya, Yesu u yoo vy:o mye ghê wo. Puku dmi miyó d:êê ngê, ngmê ala puku dmi, myomoni u pi Yesu u dyépi yoo yi dpodo.

Yesu dini ghi n:ii ngê mwo a pwene, m:ââ pyoloy:a mê pyile mî loo, Luukí ngê u puku dê u ngwo a d:êê doo. U kuwó dini ghi ngê m:ââ mê limi mî loo, Lóma lede knî y:oo Njedusalem u ngwo a pw:oo ngópu.

1 Mw:ââkó nmî lémi, Tiypilas,

Yesu u danêmbum nyi nyongo, u kwo nyi kélîmî mbê wo. Kópuni yilí Yesu ngê dyámê mbêmê d:uu too, pi yilí knî y:oo yi kópu ka d:êêd:êê t:oo. 2 Yélini y:oo yi kópu knî yi chóó yi ngwolo ngê m:uu tumo, pi knî ye u nkwo a tpapê tumo, u ngwo nmî ny:ee too. 3 Yi kópu yilí yi p:uu mb:aamb:aa ngê noo ndiye, yi kn:ââ dmi ní chó, u máló ní yé too, l:êê díy:o yi danêmbum n:aa d:êêd:êê. 4 A lémi, Yesu p:uu kópuni nyi ndê too, u ya a nga a kwo ndê kópu ngê nga dny:oo ya.

Enjel ngê Sekídaiya ka kópuni vyyu

5 Dini ghi n:ii ngê Helodi Njuda tpémi yi king ngê doo ya, kpêê yiyé pyu ngmê, u pi Sekídaiya, Apaicha u yoo vy:o pini ngmê. U kpâm u pi Elisipet, kpêê yiyé pyu tp:oo módó ngmê. 6 Chóó Lémi u nuu u pi cha, u nuu u kópu yidpímo d:uud:uu dé, u dêêpí kópu yintómu myedpímo cháâcháâ dé. 7 K:omo tpile pi cha mb:aa dê, ngmênê tp:ee daa tpyé ngópu. U yi y:e doo kwo, Nyi tpamê knî, ngmênê Elisipet daa tpete u ntâa ngê doo ya, u dí cha miyó dê mî vy:ene knopwo.

8 Wiki n:ii ngê Apaicha u yoo Chóó Lémi ka dnyen:aa kpêê yiyé, Sekídaiya yi vy:o doo kwo. 9 Yi l:êê ghi alanté dpímo ya, mtyímí nk:êêní pyu ng:oo ngê dnyimo a pyw:êmí. Sekídaiya yinté a pyw:ee ngópu, Chóó Lémi u ngomo k:oo yâpwo ghê dy:ââ ngópu, y:i doon:aa mtyímí nk:êêní. 10 Yi ngomo k:oo dini ghi n:ii ngê mtyímí doo nk:êêní, yoo kuwa doo a kwo, dnya a ngêpê. 11-12 Yi dini ghi ngê Sekídaiya ngê Chóó Lémi u enjel ngmê módu, Sekídaiya ngwéti wo, nkíngê mbê wo, apê, Mtyímí nk:êêní tédê u wéni pee, apê, enjel ngmê kwo. 13 Enjel ngê kwo, Sekídaiya, kwo, namé nkíngê. Kwo, Chóó Lémi ngê ngêpê keda ny:oo, kwo, ngmâm Elisipet wa a ngee, tp:ee angmê tpyé, Njon u pyimo dpí téní, mu kópu u díy:o yi tpémi Chóó Lémi u módó yeedeyeede. 14 Kwo, Dini ghi n:ii ngê wa t:aa, nga mb:aamb:aa ngê wa pyódu, w:aa anyiné pyw:oo. Kwo, Pi yilí knî y:oo w:aa amyedé pyw:ee ngmê, 15 mu kópu u díy:o Chóó Lémi u komo kapí pyu ndíi ngê wa pyódu. Kwo, Ghéli daawa t:aa, Chóó Lémi u Ghê Dmi u mênê wa yââ, d:ud:umbiy:e wa a nt:ono. Kwo, Wain kíngmê nda, yinté mb-wááni myekíngmê nda. Kwo, Pi knî y:oo u ngwo wa a w:ee ngmê, awo, Kí Chóó Lémi u momu pini. 16 Kwo, Yisíléli tpémi yilí Chóó Lémi ka amêdê diyédiyé kalê té, pini n:ii yi yâpwo ndéndê. 17 Kwo, Yi tpémi nmî Lémi u kada wa ghê, u maa yiné amênê yé. Kwo, Ilacha ntee pini ngê wadí ya, pi mupwo mup-wokní, n:ii noko kpeme a pyede, amêdê kââdí té, n:ii knî y:oo dnye daa nyêmi ngmê, yi nuw:o dmi wa ngmêê té, yoo mb:aa ngê amîmî pyódu té, nmî Lémi u yoo ndéndê ngê u ngwo wa pyódu té. *

18 Sekídaiya ngê enjel ka kwo, Ye kópu ndê kópu ngê a nga angênté

* 1:17: Mát 17:11-13; Mal 3:1; 4:5-6

wa pyódu? Kwo, Nê pi vy:ee, a kpâm mye pyâa vy:ee. ¹⁹ Enjel ngê kwo, Lama daa too kî pini, nê Nkepîlel, Chóó Lémi u nkîgh:ê n:aa kwo, yinê nga da dy:âa nê, ala kópu mb:aa nga yedên:aa vyi. * ²⁰ Kwo, K:omo tpile a ka chuu kêlîmî mbê wo, ngmênê kópuni nga dî vyi, dîyo ndêndê ngê wa pyódu. Kwo, Dnye u kîgha doo u ntâa ngê dî pyódu ngi, kwo, kópu daamunyi vyi, u dî wéni n:i ngê yi kópu wa pyódu. Kwo, Dnye mênê dî chedê, kópu daamunyi vyi, mu kópu u dîy:o a ka chuu kêlîmî mbê wô.

²¹ Yélini kuwa doo kwo, yi nuw:onuw:o u kópu ngê pyodo, apê, Sekîdaiya ngê Chóó Lémi u ngomo k:oo lukwe dîy:o mgî dîmo puwâ. ²² Dini ghi n:i ngê a pwii wo, doo u ntâa kópu ye daapî vyi, kóopyâa ngê ye doo danêmbum, u ngwo a w:ee ngópu, apê, Kî pini ngê tpile ngmêdê m:uu, kî ngomo k:oo.

²³ Apaicha u yoo knî y:oo dini ghi n:i ngê yi dpodo u wiki a kêlî ngópu, Chóó Lémi p:uu dpodo têdê, yi p:o p:o mē diyé dniye, Sekîdaiya u p:o mye loo. ²⁴ U kuwó dini ghi ngê u kpâm Elisîpet mbwili ngê pyodo, yi gha dē mb:aamb:aa ngê pyaa knopwo, ²⁵ Elisîpet ngê apê, Chóó Lémi ngê dē ngee nê, kópuni u l:êê dîy:o yoo a p:uu dnye danê, yinê dē chedê, a p:uu mēdaadnyi danê. Ngmênê yoo vy:o dēdpîmo paa, apê, Pi knî y:oo wadnyi yumuyumu nê, a ka daawa a kêlîmî mbê dmi. Yi kópu u l:êê dîy:o d:âa limi ngomo k:oo doo kwo.

Enjel ngê Méli ka kópuni vyi

²⁶⁻²⁷ Elisîpet d:âa wéni u mbwili ngê doo kwo, Chóó Lémi ngê u enjel Nkepîlel kwodo ngmê ka u ngwo dy:âa ngê, u pi Méli. Pini n:i u yémî p:uu yidoo kwo, u pi Njósép, king Dépîdi u tii nêdê pini ngmê. Nasalet dpîmo ya, p:aanî n:i Nkálili Wee u

kwo a too. * ²⁸ Yi enjel Méli ka loo, kwo, Mw:ââkó Méli. Kwo, Nmî Lémi ngê da ngmîdi ngi, nga myewunê vyiwo. ²⁹ Méli ngê yi kópu dēpê w:ee ngê, u nuw:onuw:o kópu ngê pyodo. ³⁰ Enjel ngê kwo, Namê nkîngê. Kwo, Chóó Lémi ngê da ngmîdi ngi. ³¹ Kwo, Mbwili ngê wanyi pyódu, tp:ee maa ngmanyi tpyé, u pi dpî nténi, Yesu. * ³² Kwo, U pi d:ud:umbiy:e ndî ngê wa pyódu, nmî yâpwo njini ngê u kwo wa a vyi, kwo wo, Nyi a tp:ee njini. Kwo, Nmî Lémi ngê yi tpémi king ngê wa pyódu, u kn:âa Dépîdi u d:aa yinê wa a kââdî. ³³ Kwo, Njakóp u yoo yintómu yi king ngê adî ya, chedê ngê daawa pyódu.

³⁴ Méli ngê enjel ka kwo, Ye kópu a nga angénté wa pyódu? Kwo, Nê kwodo, d:oonngê yéé wo. ³⁵ Enjel ngê kwo, Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê wa nt:ee ngi, u wêdêwêdê mbême yi kópu nga wa pyódu. Kwo, Yi kópu u l:êê dîy:o yi tpémi yâpwo ndîi tp:oo, u momu pini ngê adî ya. ³⁶ Kwo, Elisîpet p:uu nuw:o ngî kwéli, pyópuni u kîi dpî p:uu ngmîdi. Kwo, K:omo tpile daa tpete módó, mye pyâa vy:ee, ngmênê ala ngwo d:âa wéni u mbwili. ³⁷ Kwo, Chóó Lémi ngê kópuni dpî vyi, yi kópu ndêndê ngê dpî d:uu, daawa kn:aadi. ³⁸ Méli ngê kwo, Nmî Lémi p:uu mb:aamb:aa ngê n:aa dpodo yédi, u ntâa ye kópu a nga dpî pyaa we. Wod:oo enjel ngê Méli a kuwo ngê.

Méli Elisîpet ka u ngwo loo

³⁹ Daa dye ghi daadîi yimî loo, Méli u yoo knî yi kîi kada a y:ee ngópu, Njuda Wee u kwo lee dniye, mbu kwéli a wee. ⁴⁰ Sekîdaiya u p:o dini ghi n:i ngê taa dniye, u ngomo k:oo kee dniye, Méli Elisîpet ka mbwolo. ⁴¹ Dini ghi n:i ngê Elisîpet ngê Méli u dnye nyongo, tp:ee u mênê paa mbê wo. Yi ngwo dini ghi

* 1:19: Hipîlu 1:14

* 1:26-27: Mát 1:16,18; Luukí 2:5

* 1:31: Is 7:14; Mát 1:21-23

ngê Elisîpet Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê a nt:ee ngê, ⁴² Méli ka dpodom-biy:e mbwolo, kwo, Pyââ yintómu knî yi vy:o mî ndîi ngê dê pyódu, ñm:ee u pi ndîi ngê amye pyódu. ⁴³ Kwo, A pi tédê, nyi nmî Lémi u pye, kwo, lukwe dîy:o chin:aa m:uu nê? ⁴⁴ Kwo, Dini ghi n:i ngê nye dî ny:oo, a tp:ee u gha mb:aamb:aa ngê dê pyódu, a mênê dê mbêka. ⁴⁵ Kwo, Nga mb:aamb:aa ngê dê pyódu, mu kópu u dîy:o Chóó Lémi u kópu ka chi kêlîmî mb:anê. Kwo, Kópuni nga vyu, ndêndê ngê wa pyódu.

Méli ngê Chóó Lémi u ngwo chaa kwólu

⁴⁶ Méli ngê apê,

Chóó Lémi n:aa chaa kîgha,

⁴⁷ a gha mb:aamb:aa ngê dê pyódu,

mu kópu u dîy:o Chóó Lémi ngê wa ngee nê,

⁴⁸⁻⁴⁹ k:omo tpile a pi tédê, ngmênê da ngmîdî nê,

kópu ndîi a nga ngmêdê d:uu.

Mu dini ghi ngê pi yintómu yi lama yi kópu wadî ya,

yi nuwo daawa a kuwo.

Chóó Lémi nmî yâpwo ndêndê, u kópu yilî yintómu mb:aamb:aa dé,

⁵⁰ yélini y:oo ntênê a chââchââ ngmê,

yi yélini yi nuu ghi dmi nódo a tóó, daawa kéé té, anyi dî angêw:êê.

⁵¹ U wêdêwêdê mbêmê kópu ndîi yilî a d:uud:uu,

mbodo ndîi mbodo ndîi u yoo daa kêmakêma a ngm:i kîgha té.

⁵² King ndîi yilî yi lémilémi a chedêchedê,

yélini yi pi dmi tédê, yi pi dmi ndîi ngê a pyépi.

⁵³ Ngópuch:anê knî ye kópu mb:aa yilî a yém,

ngmênê ndáápi knî ye kópu mb:aa daawa y:oo.

⁵⁴ Nmî kn:ââ knî ye ndê kópuni a vyu,

atédê ntiye, u nuwo dèpê kuwo wo.

U yoo Yisîléli tpémi, yinêwa ngee té.

⁵⁵ Chóó Lémi nódo Epîlaham u nuu ghi a tóó,

u yoo u nuu ghi dmi nódo mye tóó,

chedê ngê daawa pyódu.

⁵⁶ Méli Elisîpet p:uu doon:aa ya, d:ââ pyile, u kuwó dini ghi ngê u p:o mê diyé wo.

Njon Baptist u ngwo pyodo

⁵⁷ Elisîpet ngê pwopwo kele, ghêpê wo, tp:ee mää ngmê tpyó.

⁵⁸ Elisîpet u yoo, p:aa tpémi yi k:i, yi kópu yi ny:ee ngópu, yi gha dmi mb:aamb:aa ngê pyodo, apê, Nmî Lémi ngê kópu ndîi u ngwo ngmêdê d:uu.

⁵⁹ Wo woloni ngê Chóó Lémi u l:i yi tpémi p:uu t:ee ngópu. U yi y:e doo kwo, U mî Sekîdaiya u pi u pyimo nmî t:oo, ⁶⁰ ngmênê u pye ngê yepê, Kêle. Yepê, U pi Njon. ⁶¹ Kwo, Nno pee vy:o pi ngmê u pyimo Njon daa t:a.

⁶² Sekîdaiya ka yi kêêpyââ ngê póo dniye, kwo, U pi n:uu? ⁶³ Sekîdaiya ngê kóopyââ ngê d:êê tédê u tpile ye ngmê dmy:ee ngê, tp:oo u pi y:i d:êê ngê, apê, U pi Njon. Ngwéti dniye. ⁶⁴ Yi ngwo dini ghi ngê Sekîdaiya ngê dnye mê pw:i ngê, wod:oo Chóó Lémi doo chaa kîgha.

⁶⁵ Yi p:aani tpémi ngwéti dniye, mye nkîngê mbê dniye. Yi kópu yilî Njuda Wee u kwo p:aani p:aani ny:ee ngópu. ⁶⁶ Pi yintómu knî y:oo dini ghi n:i ngê ny:ee ngópu, dnye nuw:onuw:o, apê, Lónté pini ngê wa pyódu, mu kópu u dîy:o Chóó Lémi u kwo wunê vyuwo.

Sekîdaiya u wéti

⁶⁷ Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê Njon u mî Sekîdaiya a nt:ee ngê, Sekîdaiya ngê Chóó Lémi Tp:oo p:uu kópu u ngwo a w:ee ngê, ala kópu dyuu u ngwo vyu, apê,

68 Yisîléli tpémi, nmî Lémi chaa kîgha koo,
pini n:ii nmî yâpwo njini,
mu kópu u díy:o chóó u yoo knî ye a lèpî,
yinê wa ngee té.

69 Nmî Mbwámê ndêndê nmo wunê dyede,
u dpodo pyu Dépidi u tii ñedê pini ngmê.

70 Yi kópu chóó u komo kapî pyu knî y:oo ló dinî a vyi ngópu,
ala ngwo atédê ntiye.

71 N:ii knî ye nmî diya dniye,
yi kêlê yinê wa dyé nmo.

72-73 Nmî nuu ghi dmi Chóó Lémi nódo ka tóó,

mu kópu u díy:o Epîlaham ka ndêndê kópu n:ii mwiyé a vyu, kwo,
Nyoo knî ye ana a vyuwo,
yi kópu daa kn:aadi ngê, nmî kn:ââ knî ye doo a vyuwo. *

74 Epîlaham ka ala ndêndê kópu mye vyu,

kwo, Yélini nyoo knî yi p:uu adnyi l:êê,

yi kêlê wani dyé té,
mu kópu u l:êê díy:o daapîdny:oo nkîngê,

a p:uu u ngwo pîdny:oo dpodo,

75 a yoo mb:aa, u momu yéli ngê pîdny:oo kwo,

chedê ngê daawa pyódu.

76 Sekîdaiya ngê tp:oo Njon ka kwo, A tp:ee.

Kwo, Chóó Lémi ngê da ngmidi ngi,

u komo kapî pyu ndîi ngê wanyi pyódu,

nmî Lémi u kada wanyi ghê,

u maa anyimo yé. *

77 Kwo, Ala kópu u yoo knî ye any:uu vyi,

yenye, Nmyi dono kéé tóó,

nmî Lémi ngê u ngwo wa ngee nmyo. 78 Sekîdaiya ngê yepê,

Chóó Lémi ka dpî ch:anê dmi.

Yepê, Kââdí ngê mgîdí ntee dpî chaa,

nmî Mbwámê yinté nmo wa t:a. *

79 Yepê, K:omo tpile mgîdí vy:oo nmo pyede,

pwopwo ka nmo nkîngê té,

ngmênê yi mgîdí yinê wa chaa,

Chóó Lémi ka maa nmo yinê wa a kêma. *

80 Dini ghi n:ii ngê Njon kaa wo, mââwe ngê pyodo, Chóó Lémi u kópu yilî a w:ee too. Daa yoo vy:oo doo kwo, u dye ghi doo t:âât:ââ, Yisîléli tpémi ye Chóó Lémi u kópu dyuu u tpapê kn:ââ ghêlî daa chópu. *

2

Yesu Kédisu u ngwo pyodo

Mátiyu 1:18-25

¹ Dini ghi n:ii ngê Njon pyodo, Lóma tpémi yi king ndîi Okastas ngê u yi doo kwo, Kada pini knî y:oo yoo a kp:aa y:e. Lóma tpémi y:oo Nju tpémi dépêngê kp:aa tumo, ala yi mwiyé mwiyé. ² Yi dini ghi ngê Kwîdiniyês Sidiya tpémi yi kada pini ngê doo ya. ³ Pi kpââ u l:êê díy:o pi yintómu yi p:o p:o loo. ⁴⁻⁵ Njósép ka kwo, Nyi Dépidi u tii ñedê pini ngmê, Dépidi kwéli a pyodo, Petîlem, mî y:i dp:uu yé. U yémî p:uu Méli k:ii Nasalet a kuwo ngópu, Njuda Wee u kwo lee knopwo, Petîlem mî taa knopwo. Pi kpââ tédê p:aa a nt:ee wo. ⁶⁻⁷ K:omo tpile Méli mbwili pââ ndîi, ngmênê dpî ngomo knî yi k:oo yi p:aa dépwo ya, hosi ndonki knî yi ngomo k:oo mî kee knopwo. Yi ghêpê wo, tp:oo kaa y:i tpyó, kpîdí pee ngê kwédi kê ngê, hosi knî yi kmaapî tédê y:i yó.

Sipi y:ee:y:ee pyu knî y:oo Yesu u ngwo mî m:uu ngópu

⁸ Yi dyámê pee p:uu sipi w:uu y:enê pyu yoo ngmêdoo kwo, mgîdí vy:oo w:amî mbêmê sipi w:uu dnye

* **1:72-73:** Gen 17:7; Gen 22:16-17 * **1:76:** Is 40:3; Mal 3:1; Mát 3:3; 11:10 * **1:78:** Is 60:1-2

* **1:79:** Is 9:2; Mát 4:16 * **1:80:** Mát 3:1-6; Njon 8:12

y:enê dé. ⁹ Nmî Lémi u enjel ye ngmê ta, nmî Lémi u wuu yi pwo mî kée ngê. D:ud:umbiy:e nkíngê ngê y:ay:a pwiyé dniye. ¹⁰ Enjel ngê yepê, Namê nkíngê. Yepê, Kópu mb:aa nmye yed:a núw:o, u l:êê díy:o pi yintómu knî y:oo w:aa wa a pyw:ee ngmê. ¹¹ Yepê, Pini n:ii Chóó Lémi ngê a ngmídi ngê, ala mgídi vy:o Dépídi u p:o kèda t:aa. Yepê, Yi pini nmî Lémi ndêndê, mye nmyi Mbwámê. ¹² Yepê, Alanté nmye myeme ngmê, tp:ee kamî nmyinê pyw:émî ngmê, kpídi ngê kwédi kè ngmê, hósí knî yi kmaapí tédê a dpí.

¹³ Dini ghi ngê enjel ngê u danêmbum ye a kélí ngê, Chóó Lémi u enjel mē yilí m:uu ngópu, dnye wéti, Chóó Lémi dnye chaa kígħa, apu,

¹⁴ Chóó Lémi nmî pwo a tóó, nmo chaa kígħa.

Nmyi Mbwámê dyámê mbêmê da dy:ââ,

mu kópu u díy:o u kwo nmyi ch:anê dniye.

¹⁵ Dini ghi n:ii ngê enjel knî y:oo sipi w:uu y:enê pyu yoo a kuwo tumo, Chóó Lémi ka mē diyé dniye, yi tpókñí y:oo noko yepê, Petílem lee kmêle, nmî Lémi ngê kópuni u pi nmo dê vyi, nye m:uu koo. ¹⁶ Wod:oo kada a y:ee ngópu, Petílem límílimí ngê mî taa dniye, Méli ghee a pyw:ee dumo, Njósép u k:ii dnye ya, apê, Tpómu kamî hósí knî yi kmaapí tédê mu dpí.

¹⁷ Yi m:uu ngópu, apê, Kí vyílo. Kópuni enjel ngê yi tpémi p:uu ye vyi too, pi knî yi ngêédí a nté tumo.

¹⁸ N:ii knî y:oo yi kópu dyuu ny:ee tumo, ngwéti dniye. ¹⁹ Méli ngê yi kópu yilí u għa vy:o yé too, doo nuw:onuwo dé. ²⁰ U kuwó dini ghi ngê sipi w:uu y:enê pyu yoo mē diyé dniye, maa p:uu dnye wéti, kópuni ny:ee tumo, kópuni m:uu tumo, yi kópu knî yi l:êê díy:o Chóó Lémi dnye chaa kígħa. Enjel ngê

kópuni ye mî vyi too, yi tpémi yinté mîné pyw:ee ngópu.

Yesu u pi u ngwo ntaa ngópu

²¹ Wo pyudu mî loo, woloni ngê Chóó Lémi u l:ii Yesu p:uu t:ee ngópu, u pi ntaa ngópu, apê, Yesu, enjel ngê n:ii u pi Méli ka vyu, ghêlí k:ii mbwili ngê daa pyodo.

Tpómu Chóó Lémi ka u ngwo núw:o ngópu

²²⁻²⁴ Mósisi ngê u dêêpí kópu dyuu vy:o kópu ngma a d:êê ngê, apê, Pyópuni dê tpamê knomomê, Chóó Lémi ka tupwótupwó ngê a ya yédi, Chóó Lémi u ngomo mbwa kalê ngmê k:oo kíngí nî. Apê, Wo podoy:a choo t:ââ, vy:émê miyó Chóó Lémi ka choo néñe dê, kpêê yiyé pyu ngê adí nk:êêní dê, u tupwó machedê ngê u ngwo adí pyodopyodo. Yi kópu u ntiyen-tiye u l:êê díy:o Njósép mupwokñí Njedusalem lee dniye. Mósisi ngê kópu m:uu a d:êê ngê, mye ntiye ngópu. Yi kópu ala. Tp:ee maa kaani yintómu Chóó Lémi u nēni dé, yi pye mî knî y:oo Chóó Lémi ka dny:oo pywupwi dé. Yi kópu u l:êê díy:o Yesu Chóó Lémi u ngomo mbwa kalê ngmê k:oo núw:o ngópu.

²⁵ Pi vy:ee ngmêdoo ya, Njedusalem, u pi Simiyón, k:uuchēm u pi, Chóó Lémi mb:aamb:aa ngê dpímo cháâcháâ, alanté dpímo nuw:o, apu, Chóó Lémi ngê pini n:ii a ngmídi ngê, pini n:ii nmî Mbwámê ngê wa pyódu, límílimí ngê taa we. Chóó Lémi u Ghê Dmi p:uu doo ya, ²⁶ ala kópu u kwo a vyu, kwo, Ghêlí daanyi pw:onu, ngmêné nmyi Mbwámê mwiye wa t:aa. ²⁷ Dini ghi n:ii ngê Yesu u pye mî y:oo Yesu Chóó Lémi u ngomo mbwa kalê ngmê k:oo núw:o ngópu, Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê Simiyón y:i mye dy:ââ ngê. ²⁸ Simiyón ngê tpómu yi kélê a ngópu, u kede paa t:ângo, wod:oo Chóó Lémi doo chaa kígħa, kwo,

29 Mw:âákó a Lémi, dpodoni a ka nyinê kpo, mo kalê nédi.

Kwo, Ngêê k:oo kaa nédi.

Kwo, Kópuni a ka nyinê vvu, awêde chi ntiye.

30 Kwo, Pini n:ii nyinê ngmídi ngê, nmî Mbwámê, a chóó a ngwolo dê y:oo atédí m:uu. *

31 Kwo, Pi dyêêdí yintómu yi ngópu nye tpyuu.

32 Kwo, Yélini daa Nju tpémi yi pywápê ngê wa pyódu,

ala tpémi u l:êê díy:o nyoo Yisíléli tpémi yi pi dmi ndíi ngê wa pyódu.

33 Simiyón ngê kópuni vyi too, Yesu p:uu, Njósép cha yi ngwétingwéti u kópu ngê pyaa dniye. 34-35 Simiyón yi l:êê díy:o doo ngêpê, u kuwó dini ghi ngê Yesu u pye Méli ka kwo, Chóó Lémi ngê ala tpémi a ngmídi ngê, Yisíléli tpémi yinê wa chámê té. Kwo, Yi chóó yi gha dmi yi l:êê díy:o wa numo chámê té, woni yoo ala tpémi ngê wa ngee té, woni knî y:oo u wépi wa pwaa ngmê, yi chóó wa dyênê dmi. Kwo, Nmî ng:aa t:emî u l:êê díy:o Chóó Lémi ngê da dy:ââ, ngmênê pi yilí u kwo adnyi kwopwepe, yinê ye k:omodanê pyu ngê adín:aa ya. Kwo, Mu dini ghi ngê anyin:aa nyepê, mbê ngê y:ay:a wanyi pwiyé. *

36-38 Pyââ ngmê yi dini ghi ngê myedê loo, u pi Ana, u mî u pi Panuwel, Asê u tii nêdê pyópu ngmê. Pyââ vy:ee, u m:ââ wolooy:a mê páádi, u moo k:ii m:ââ pyudu ma ngópu, yed:oo u moo pwene. Yi kuknwe dye ghi yintómu Chóó Lémi u ngomo mbwa kalê ngmê k:oo dpímo ya, yi kélí ghi dêpê kuwo ngê, w:êêní ngídí vy:oo Chóó Lémi ka dpímo ngêpê, u ngêpê wêdêwêdê kígha u l:êê díy:o, dye ghi knî ngmê ngê nté dêdpímo pípí. Dini ghi n:ii ngê Njósép mupwoknî m:uu too,

Chóó Lémi kwuno ngê. U kuwó dini ghi ngê Njedusalem tpémi yi vy:oo, n:ii knî y:oo nmî Mbwámê dnye t:âât:ââ, yi yéli ye yi tpémi p:uu dpímo danêmbum. *

Njósép mupwoknî Nasalet u ngwo mê diyé dniye

39 Mósisi ngê tpómu kamî knî yi p:uu kópuni a d:êê too, Njósép cha y:oo yi kópu dini ghi n:ii ngê d:uu tumo, yi p:o mê diyé dniye, Nasalet, p:aani n:ii Nkálili Wee u kwo a tóó.

40 Yi tp:ee yi kaa wo, wêdêwêdê u mênê yaa wo, Chóó Lémi u kwo dpímo a vvuwo, u nuw:o myedê nêpwi ngê.

Yesu ngê chóó u maa u ngwo a yó

41 M:ââ yintómu yi k:oo Njósép mupwoknî Njedusalem dnyimo lêpí, Tp:ee Kaa W:êêw:êê u Naa tédê.

* 42 Dini ghi n:ii ngê Yesu u m:ââ y:a mê miyó ngê doo ya, yi nááli tédê mye lee dniye. 43 Dini ghi n:ii ngê yi nááli machedê ngê pyodo, yoo mê nyalê wo, yi p:o p:o mê diyé dniye, ngmênê Yesu daa loo, Njedusalem a yaa wo. U pye mî yi lama dêpwo ya, Dpo kuwo ngmê. 44 Yinê ye, Nyi yoo knî yi k:ii kada dê ghê dmi. Yi wéni a kélí ngópu, dêdpímo nuw:onuw:o. Maa p:uu p:aani n:ii dpí dniye, yi p:aani dini ghi n:ii ngê taa dniye, wod:oo yi tp:ee dpímo nmy:uu, yi yoo knî ye yi pyipe knî ye dpímo póó, yipu, Nyi tp:ee angênê? 45 Dêpê pyw:ee ngópu, wod:oo womumo mw:aandiye Njedusalem mê diyé knopwo, ntumokwodo mî taa knopwo, y:i dpí knopwo. 46 Womumo mw:aandiye Chóó Lémi u ngomo chedê mênê pyw:ee ngópu, apê, Ndiye pyu ndíi knî yi k:ii mu pyede, apê, mu ng:aang:aa té, apê, ye myeka póó. 47 Yélini y:oo dnye ng:aang:aa dé, yi nyepênypê u kópu ngê pyodo, noko yipu, Kí

* 2:30: Taitas 2:11

* 2:34-35: Is 8:14-15; 1 Kódin 1:23; 1 Pita 2:6-8

* 2:36-38: 1 Tim 5:5

* 2:41: Ex 12:1-14,24-27

tpémi u nuw:o ndîi, mâawe knî yi k:i mb:aamb:aa ngê ka danêmbum té.⁴⁸ U pye mî y:oo dini ghi n:i ngê a pyw:ee ngópu, ngwéti knopwo, u pye ngê kwo, Kí tpémi. Kwo, Lukwe díy:o ye kópu nye chi d:uu. Kwo, Mî k:i kîny:oo nmy:uu ngi, nuw:onuwo u wo my:ee chedê.⁴⁹ Yesu ngê yepê, Lukwe díy:o dpo nmy:uu nê? Yepê, Angênté, dpî lama daa too M:aa ngê u dpodo tédê dê kaa nê? ⁵⁰ Kópuni ye vvu, Njósép cha y:oo dêpê w:ee ngópu.

⁵¹ Nasalet kwéli a ndê dniye, Yesu u k:i y:i mê diyé dniye, Yesu ngê yi dnye dê mb:aamb:aa ngê doo nyêmi dê. U pye ngê yi kópu yilî u gha vy:o doo yiyé dé. ⁵² Dini ghi n:i ngê Yesu kaa wo, nuw:o ndîi u mênê yi yaa wo, pi knî ye pi mb:aa ngê doo ya, Chóó Lémi ka pi mb:aa ngê myedoo ya.

3

Njon Baptist ngê Yesu u maa u ngwo ayó

Mátiyu 3:1-12; Mak 1:1-8; Njon 1:19-28

¹ Lóma tpémi yi king Okastas dini ghi n:i ngê pwene, u wo tp:ee Tai-pidiyas ngê u d:aa a kââdi ngê. M:âa y:a mê limi mî loo, Sekídaia tp:oo Njon ngê u dpodo kn:âa u ngwo chópu. Yi dini ghi ngê Lóma lede knî y:oo Nju tpémi dnye y:enê dé, yi kada pini u pi Pontiyas Paléti. Antipas Helodi ngê Nkálili tpémi doo y:enê dé, mu kópu u díy:o Lóma tpémi y:oo yi kada pini ngê y:oo pyódu ngópu. U mbwó Pilipi ngê Itudiya tpémi Tidakonaitis tpémi yinê doo y:enê dé, Laisaniyas ngê Apîlini tpémi yinê doo y:enê dé. ² Yi dini ghi ngê Nju tpémi yi kpêê yiyé pyu ndîi miyó doo ya, Anas pini dê Kayapas. Yi yéli doo kwo, Sekídaia tp:oo Njon w:amî mbêmê doon:aa ya, daa yoo vy:o. Yi dini ghi ngê

Chóó Lémi u kópu dyuu y:i minê nyongo, u dpodo kn:âa u ngwo chópu. ³ Njon mbwaa ndîi Njódan wofo wofo p:aani p:aani dpîmo lêpi, pi knî ye dpîmon:aa dêêpi, yipu, Nmyi dono yilî yi l:êê díy:o Chóó Lémi u yoo kuwa nmyi chóó nmyi ghê dniye. Yipu, Nmyi dono yilî kée too, n:aa mbápitísîm kîgha nmyo, Chóó Lémi ngê nmyi dono yilî u kuwó u ngwo wa kée té, mēdaawa a ngi té, Chóó Lémi u yoo njini ngê u ngwo wanmyi pyaa dmi. ⁴ Kópuni Yisaya ngê u puku yedê wunê a d:êê ngê, Njon ngê yi ngwo ntiye ngê. Yi kópu ala.

W:amî mbêmê pi ngma adî kââ, yewo,

Nmî Lémi u maa a yé yó,
maa mb:aa yidó yé yó. *

⁵ Ghi nkîlînkîlî a nmy:ee too,
paa ghi dpî ché too,
mbu mbodo myoo ché too,
maa kwolo ngmê dé ntênê dpo yé too,

nmî Lémi u maa p:uu duu kîngmê kwo.

⁶ U kuwó dini ghi ngê nmî Mbwámê ngê yi máadi wa a kwolo,

pi yintómu knî y:oo yi pini u ngwo wa m:uu ngmê.

⁷ Njon ngê yoo kwéli dpîmo mbápitísîm kîgha, y:i pi yilî u kwo loo, u yi y:e doo kwo, Nye mbápitísîm kalé nmîne. Njon ngê yi gha dmi módó, yepê, Nmyo k:omodané pyu yoo. Yepê, Lukwe díy:o nmyinê nmye, Mbápitísîm mbêmê Chóó Lémi ngê daawa kpada nmo. ⁸ Yepê, Nmyi dono yilî mwiye kée too. Yepê, Dono kópu n:aamungî d:uu, kópu mb:aa yilî dmyinên:aa d:uud:uu, u ngwo anê w:ee, nê, Yi nuw:o dmi ndêndê ngê dê ngmêê t:oo. Yepê, Ala kópu namê tpapê, Epilaham nmî kn:âa, Chóó Lémi ngê daawa kée nmo, p:ee nmo ada a vvuwo. Yepê, Yi

* 3:4: Is 40:3-5

kópu ló dini mwo a vwu, ngmênê nmyi dono yilî yi l:êê dîy:o ntênê wa kée nmyo. Yepê, Chóó Lémi u wêdêwêdê ndîi, u ntââ, ala chêêpî dyuu wa a ngî, pi ngê wa pyódu té, nmyi d:aa dmi y:oo wa a kââdî ngmê. Yepê, Vyîlo yi yéli ye ada a vwuwo. * ⁹ Yepê, Ala ngwo Chóó Lémi maadî kîyedê kwo, u myângo wumê mumu. Yepê, Yi myângo vy:o yini n:ii nt:u mb:aamb:aa ngê daa kekelele, wa kpono, pââ ndiya wa kée.

¹⁰ Pi knî y:oo kwo, Ló kópu ngmanmî d:uu? ¹¹ Yepê, N:ii u mb:êê pee ndîi, pinté yoo mîchoo a wopwe dé. Yepê, Nté myenté, n:ii u ngópu nté a too, choo yêêpî. ¹² Tákisi ngêêpî pyu yoo myedê lee dniye, apê, Njon ngê nye mbápitîsîm kalê nmîne. Njon ka póó dniye, kwo, Mâawe, ló kópu ngmanmî d:uu? * ¹³ Yepê, Tákisi ndapî u ntââ mbêmê dmyina a ngêêpî. Yepê, Yoo namê dódó, nmyi chóó nmyi ndapî ndîi nama a ngêêpî. ¹⁴ Helodi u lede ngmê knî y:oo kwo, Nmo angênté dé? Kwo, Ló kópu ngmanmî d:uu? Yepê, Pi u tpile módó nangmê ngî, pi p:uu kêêmî nangmê kââ. Yepê, Nmyi dpodo u pywuu p:uu namê danê, u ntââ ngê nmye choo ya.

¹⁵ Pi yintómu yi gha dmi mb:aamb:aa ngê pyodo, apê, Pini n:ii Chóó Lémi ngê a ngmîdî ngê, nmî Mbawâmê ngê a pyódu ngê, ndoo apê wu Njon vyîlo. Apê, Nmî kada wa ghê, Lóma tpémi wanmî ngm:ii kalê té, yed:oo nmî chóó anmî ya. ¹⁶ Njon ngê pi yintómu knî ye yepê, Nê kuu. Yepê, A kada pini kîyedê pwiyé knî, pini n:ii u pi ndîi. Yepê, Nê tédê, d:oo u ntââ, u nkîgh:ê daanî nî. Yepê, Nê tp:ee. Yepê, Mbwaa ngê munî mbápitîsîm kîgha nmyo, ngmênê yi pini ngê Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê wa mbápitîsîm kalê nmyo, ndyuw:e ngê wamye

mbápitîsîm kalê nmyo. ¹⁷ Yepê, Pini n:ii wunê pwiyé knî, daa kêmakêma a taataa. Yepê, Dini ghi n:ii ngê wa t:aa, nmyo yintómu daawa ngee nmyo, wa chámê nmyo. Yepê, N:ii yoo mb:aamb:aa dé, wa a ngî té, n:ii yoo dono dé, wa kée té, ndê ngê wa ma té, yi ndyuw:e chedê ngê daawa pyódu.

¹⁸ Yesu u kópu mb:aa p:uu Njon ngê yoo daa kópu ngmîdî p:uu doo ndiye kîgha dé. ¹⁹ Ngmênê Njon Antipas Helodi p:uu myedpîmo danê, mu kópu u l:êê dîy:o Antipas Helodi ngê u kpâm kpîpî ngê, u mbwó kpâm Helodiyas t:âmo ngê, kópu dono mê yilî dpîmo d:uud:uu. * ²⁰ U kuwó dini ghi ngê Antipas Helodi ngê kópu dono ndîi ngmê d:uu ngê, Njon mbwa k:oo kmungo.

Njon ngê Yesu u ngwo mbápitîsîm kwólu

Mátiyu 3:13-17; Mak 1:9-11

²¹ Antipas Helodi ngê Njon mbwa k:oo ghêlî daa kmungo, Yesu Njon ka loo. Dini ghi n:ii ngê Njon ngê pi yintómu mbwaa paa mye kmênê too, Yesu mbwaa paa mye kmênê ngê. U kuwó dini ghi ngê Yesu doo ngêpê, u mî ka, mbóó u ngwo u kwo a kpêmî ngê, ²² Chóó Lémi u Ghê Dmi vy:êmê k:ii ntee tpile ngê u pwo a ghêpê wo. Mbóó p:uu dnye ngmê ny:ee ngópu, kwo, Nyi a tp:ee njini, nuu ghi a nódó ka too, dye ghi yintómu a nuu u kópu nye d:uud:uu too.

Yesu Kédisu u tii

Mátiyu 1:1-17

²³ Dini ghi n:ii ngê Yesu ngê u dpodo kn:ââ chópu, yi ngwo u m:ââ pyoloy:a ngê doo ya. Yoo alantê dnye nuw:o, apê ngmênê, Yesu Njósép tp:oo, Eli u kee.

²⁴ Eli u mî Matati. Matati u mî Lipi.

Lipi u mî Melîki. Melîki u mî Njanay.

Njanay u mî Njósép. ²⁵ Njósép u mî Matataiyas.

Matataiyas u mî Emos. Emos u mî Nahum.

Nahum u mî Esîli. Esîli u mî Nankay.

²⁶ Nankay u mî Maati. Maati u mî Matataiyas.

Matataiyas u mî Seméni. Seméni u mî Njóséki.

Njóséki u mî Njóda. ²⁷ Njóda u mî Njówanan.

Njówanan u mî Lésa. Lésa u mî Sedapapel.

Sedapapel u mî Siyaltiyéli. Siyaltiyéli u mî Nédi.

²⁸ Nédi u mî Melíki. Melíki u mî Adi.

Adi u mî Kósam. Kósam u mî Elímadam.

Elímadam u mî Edi. ²⁹ Edi u mî Njósuwa.

Njósuwa u mî Eliyesa. Eliyesa u mî Njódim.

Njódim u mî Matati. Matati u mî Lipi.

³⁰ Lipi u mî Simiyón. Simiyón u mî Njuda.

Njuda u mî Njósép. Njósép u mî Njónam.

Njónam u mî Elayakim.

³¹ Elayakim u mî Méliya.

Méliya u mî Mena. Mena u mî Matata.

Matata u mî Natan. Natan u mî Dépídi.

³² Dépídi u mî Njési. Njési u mî Opédi.

Opédi u mî Mbówas. Mbówas u mî Salímon.

Salímon u mî Nason. ³³ Nason u mî Aminatap.

Aminatap u mî Adîmin. Adîmin u mî Aní.

Aní u mî Hesídon. Hesídon u mî Pedes.

Pedes u mî Njuda. ³⁴ Njuda u mî Njakóp.

Njakóp u mî Yisak. Yisak u mî Epílaham.

Epílaham u mî Tela. Tela u mî Nahó.

³⁵ Nahó u mî Seduki. Seduki u mî Leyu.

Leyu u mî Peléki. Peléki u mî Epédi.

Epédi u mî Sila. ³⁶ Sila u mî Kainan.

Kainan u mî Apakísadi. Apakísadi u mî Sem.

Sem u mî Nówa. Nówa u mî Laméki.

³⁷ Laméki u mî Mítusíla. Mítusíla u mî Inóki.

Inóki u mî Njadédi. Njadédi u mî Mahalalil.

Mahalalil u mî Kainan. ³⁸ Kainan u mî Inos.

Inos u mî Sėti. Sėti u mî Adam.

Adam u mî Chóó Lémi.

4

Setan ngé Yesu u ngwo doo dódó Mátiyu 4:1-11; Mak 1:12-13

¹ Dini ghi n:ii ngé Njon ngé Yesu mbwaa paa kmênê ngé, Chóó Lémi u Ghê Dmi ngé Yesu d:ud:umbiy:e a nt:ee ngé. Yesu ngé Njódan mbwáani a kuwo ngé, Chóó Lémi u Ghê Dmi ngé w:amî mbêmê ñuwo.

² Setan ngé y:i doon:aa dódó, u yi u ngwo doo kwo, Dpodoni Chóó Lémi ngé u kwo a y:ángo, apê, yi dpodo pèdê kuwo ngé.

Wo podoy:a Yesu ngé nté dèpwo pîpî. ³ Dini ghi n:ii ngé dómu u ngwo kele, Setan ngé kwo, Mumdoon yi Chóó Lémi Tp:oo, kî chêêpî ngma a ngini, nté ngé pyódu ngi, ma ngi. ⁴ Yesu ngé kwo, Puku yedê alanté a tóó,

Nté u mo doo u ntââ, pi u ngwo daa ya yédi.

Nté daa nté njini,

Chóó Lémi u kópu dyuu, yi nté njini. *

⁵ U kuwó dini ghi ngé Setan ngé Yesu mbu mbêmê kmungo, dyámê pee yintómu límílimí ngé y:i u kwo mênê kema too. * ⁶ Setan ngé kwo, Ala tpile yillí nga waní kè té, yoo yintómu yi kada waní kaa ngi, wanyi y:enê dé. Kwo, Yi tpile

* 4:4: Deut 8:3 * 4:5: Njon 12:31; 14:30

yintómu a chóó a nêni dé, a chóó n:aa y:enê té. Kwo, Pini n:ii aní ngmídi, u ntââ adí y:enê dé. ⁷ Kwo, A dnye nye nyêmi knomomê, ye ala tpile yintómu yi kada pini ngê n:aa pyépi ngi. ⁸ Yesu ngê kwo, Puku yedê alanté a tóó,

Chóó Lémi nmî Yâpwo njini chi chââchââ,

kn:aa pini u dnye nangmê ny:oo.

*

⁹ U kuwó dini ghi ngê Yesu ka ngmênê u kwo, Setan ngê Njedusalem dê ñuw:o nê, M:aa u ngomo pw:ono y:i d:uu kaa nê. Setan ngê kwo, Mumdoon yi Chóó Lémi tp:oo, mumdoon mî ngê amyedê ngee ngi, ye ala ngomo pw:ono a mbêka, ¹⁰ mu kópu u díy:o puku yedê alanté a tóó,

Chóó Lémi ngê u enjel yoo wunê dyede té, a ngêépî ngi.

¹¹ Kwo, Ala kópu puku yedê mye tóó,

Enjel yoo yi kêê yedê anyi kwo, nyi dê chêépî u mênê daanyiné dêê dê.

¹² Yesu ngê kwo, Doo u ntââ M:aa yinté daanê tókó, mu kópu u díy:o puku yedê ala kópu a tóó,

Chóó Lémi nmî Yâpwo njini kidima a tókótókó. *

¹³ Setan ngê Yesu doo dódó, u kópu yintómu chedê ngê, ngmênê dêê wo, wod:oo Yesu mwiye mêtê kuwo ngê. *

Yesu ngê u dpodo kn:ââ u ngwo chópu

Mátiyu 4:12-17; Mak 1:14-15

¹⁴⁻¹⁵ Yesu Nkálili Wee u kwo mê diyé wo, Chóó Lémi u Ghê Dmi u wêdêwêdê mbêmê y:i dpîmon:aa dpodo, p:aani p:aani yi ngêpê ngomo knî yi k:oo lîme wo ngê myedpîmon:aa dêépî. Yi wee u kwo pi yintómu knî y:oo u pi yi ny:ee ngópu, dnyimo chaa kígha.

Yesu u ngwo mb:ii ngópu, Nasalet Mátiyu 13:53-58; Mak 6:1-6

¹⁶ Yesu Nasalet kwéli kaa wo, y:i mê diyé wo. Lîme wo dini ghi n:ii ngê dyimê wo, yoo yi k:ii ngêpê ngomo k:oo kee dniye. Dnye ngêpê, u kuwó dini ghi ngê kópu yilî n:ii Mósisi ngê a d:êê too, pi ngmê ngê knî ngma a kp:aa ngê, Yesu u nkwo ghêédî wo, puku kpââ u l:êê díy:o yi kada mîné ghê wo. ¹⁷ Chóó Lémi u kópu dyuu n:ii Yisaya ngê wunê a d:êê ngê, yi ngomo t:âât:ââ pyu ngê yi puku Yesu ka a ñuwo. Yi puku até yi pywálî ngê, ala kópu dyuu y:i a pyw:ângo, pi knî yi ngêédî a kp:aa ngê, yepê,

¹⁸ Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê yiné a mbêpê kígha nê.

Yiné a ngmídi noo, a ka pê,

Ngópuch:anê knî ye a kópu mb:aa chin:aa tpapê dé.

A ka pê, Mbwa k:oo yélini a wee, ala kópu ye dp:uu vyi,

Chóó Lémi ngê a pw:iipw:ii nmyo.

A ka pê, Yélini my:oo a pyede, ala kópu ye dp:uu vyi,

Chóó Lémi ngê nmyi ngwolo dmi a pywálîpywálî té.

A ka pê, Yélini pi dono kwulo a pyede, kwulo dp:uu dyé té. *

¹⁹ A ka pê, Pi knî ye dp:uu vyi ngi,

Daa kêmakêma nmî Lémi ngê u yoo a ngêépî.

²⁰ Yesu ngê puku dmi mê kuwo ngê, ngomo t:âât:ââ pyu ka mê y:ângo. Chóó u ya têtê mēdaa diyé wo, yi kada mîné yaa wo, u ngwo a w:ee ngópu, apê, Ala ngwo a dêépî. Ngêpê ngomo k:oo pi yintómu knî y:oo dnye y:enê. ²¹ Wod:oo dêépî kn:ââ ye chópu, yepê, Kópuni nmye d:a kp:aa, awêde a chóó dí ntiye. ²² Kópu mb:aa ye yilî vyu, yi nuu u kópu ngê pyaa dniye. Noko yepê, Kî kópu mb:aa lónté a tpapê té, daa ndiye pyu ndîi, Njósép tp:oo.

* **4:8:** Deut 6:13-14

* **4:12:** Deut 6:16; 1 Kódin 10:9

* **4:13:** Hipîlu 2:18; 4:15

* **4:18:** Is

²³ Yi kópu u l:êê díy:o Yesu ngê yepê, Ala mgongo kópu a ka wanmyinê vyi ngmê, a ka nye, Mum-doo nyi kpeede, ye ñyóóchóó mē pyi ngi. Yepê, Ala kópu a ka am:ii vyi ngmê, Pi knî y:oo ala kópu nmo a vyi ngópu, Nê ngê kópu ndîi yilî Kîpêēniyēm a d:uud:uu ngê, a ka nye, ala ngwo yinté kópu knî nmî ngópu ngmê d:uu ngi, ye u ngwo nga wanmo kēlîmî mbê dmi. ²⁴ Yesu ngê yepê, Ndê kópu nmye ngmên:aa tpapê. Yepê, Pini n:ii ngê Chóó Lémi u komo a kapî ngê, chóó u p:aa tpémi y:oo d:uudpî châpu ngmê. ²⁵ Yepê, Ala kópu ny:ee yó. Yepê, Ilacha u dye ghi ngê Yisiléli tpémi Chóó Lémi ka dēdn̄ya a kēlîmî. Yepê, Chóó Lémi kēé ngópu, u komo kapî pyu Ilacha ka dēdn̄ya a ng:aa. Yepê, Yi kópu u l:êê díy:o Chóó Lémi ngê tpîi dēpê gh:ay ngê, m:ââ pyile d:ââ wēni. Yepê, Yi ngwo m:uu ghê wo, nté chedê ngópu, dnye dómudómu. * ²⁶ Yepê, Yisiléli tpémi yi vy:oo kuknwe yilî doo dómudómu, ngmênê Chóó Lémi ngê Ilacha ngmê ka daa dy:ââ ngê, Ilacha ngê daangmê ngópu. Yepê, Chóó Lémi ngê Yisiléli tpémi u ngwo mb:ii too, Ilacha kn:aa dyámê pee p:uu dy:ââ ngê, Sadepata pyââ y:i ngmēmî ngópu, yi m:uu u dye ghi ngê yi pyópu daa pwene. * ²⁷ Yepê, Yinté kópu mu ala, Ilasa u dye ghi ngê, k:omo tpile Yisiléli tpémi yi vy:oo pi yilî yi p:uu too pee mbii leprîsi doo ya, ngmênê Ilasa ngê daangmê ngópu. Yepê, Pi mu ngmîdi pyi ngê, daa Yisiléli pi, u pi Naaman, Sidiya pi. * ²⁸ Yi ngêpê ngomo k:oo pi yintómu knî y:oo dîni ghi n:ii ngê yi kópu ny:ee tumo, a w:ee ngópu, apê, Kî pini nmî p:uu a mgongo. ²⁹ D:ud:umbiy:e u kwo nod:e dniye, ghêêdî dniye, Yesu mgîmî ngópu, kuwa ñuw:o ngópu. Yi p:aani u maknopwo paa ghi

ngmêdoo ya. Yesu y:i ñuw:o ngópu, apê, Y:i nm:uu d:ii, apê, pw:oo we. ³⁰ Ngmênê yi kēlê a pwii wo, yi vy:oo mî loo.

Yesu ngê kmēna ngmê u ngwo ngm:ii kwôlu

Mak 1:21-28

³¹ Yesu Kîpêēniyēm loo, p:aani n:ii Nkálili Wee u kwo a tóó. Lîme wo knî yi k:oo yoo dpîmo ndiye kîgha dé. ³² Kópuni ye vyi too, yi nyepēnyepê u kópu ngê pyaa dniye, mu kópu u díy:o kópuni ye dpîmo tpapê dé, daa ndiye pyu ndîi yoo yi pi dmi mbēmê dpîmo tpapê dé, chóó u pi mbēmê dpîmo tpapê dé. Noko yipu, U kópu yilî yintómu ndê kópu dé. ³³ Lîme wo ngmê ngê ngêpê ngomo k:oo pi ngmêdoo ya, kmēna u ngwo ngmêdoo kwo. Yi pini ngê yi kmēna u komo kââ, Yesu ka dpodombiy:e mbwolo, ³⁴ kwo, Yesu Nasalet pi. Kwo, Lukwe nmo ngmanyi md:o? Kwo, Wanyi dyênê nmo? Kwo, A lama nye tóó, Chóó Lémi ngê a ngmîdi nyoo, nyi u nuu u pi. ³⁵ Yesu ngê yi kmēna ka kwo, Tumu chi ya. Kwo, Ye pini a kuwo ngi. Yi kmēna ngê yi pini yi ngópu mbwódo danê ngê, dyââpe u ngwo daa t:ango, wod:oo yi pini a kuwo ngê. ³⁶ Pi yintómu ngwéti dniye, noko yepê, Kî lónté kópu. Noko yepê, U wêdêwêdê ndîi, u pi mye ndîi, kmēna knî y:oo u dnye dpî ny:ee ngmê, u ngwo dpî ngm:ii kalê té. ³⁷ Yi kópu dîni ghi n:ii ngê m:uu ngópu, Yesu u pi ngê yi wee a ngêêdî.

Yesu ngê Saimon u mbywé pyââ u ngwo pyi ngê

Mátiyu 8:14-17; Mak 1:29-34

³⁸ Ngêpê ngomo k:oo dîni ghi n:ii ngê a pwii dniye, Yesu Saimon u p:aa pee loo, u ngomo k:oo kee wo. Saimon u mbywé pyââ doo mbii, Yesu ka yuu até yedê y:ee ngópu, kwo, U ntââ wany:uu pyi? ³⁹ Yesu

* 4:25: 1 Kings 17:1,7; 18:1; Njems 5:17

* 4:26: 1 Kings 17:8-16

* 4:27: 2 Kings 5:1-14

u kwo loo, u nkîgh:ê mî ghê wo, yi mbii ka kwo, Ye pyópu a kuwo ngi. Wod:oo yi mbii ngê a kuwo ngê, yi pyópu mê ghêêdi wo, nté ye mê y:ângo.

⁴⁰ Kââdi dini ghi n:ii ngê gho, yi ngwo Nju tpémi yi lime wo machedé ngê pyodo. U kuwó dini ghi ngê yélini yi yoo dnye mbii, yi yéli y:oo yi pwopwokopwe yoo Yesu ka a núw:o tumo. K:omo tpile daa mbii ngmídi ye doo ya, ngmênê Yesu ngê kêê yi mbêmê ngmêngmênté doo yiyé, doo pyipyi dé. ⁴¹ Mbii pyu yoo yi vy:o n:ii knî y:e yi kmêna dnye kwo, yi kmêna yoo yi komo y:oo dnye kapî, dnye kââ, Yesu ka kópu, Nyi Chóó Lémi Tp:oo. Yesu ngê danêmbum ye doo kwódukwódu, mu kópu u díy:o ala kópu yi lama doo ya, Pini n:ii Chóó Lémi ngê a ngmídi ngê, kî vyîlo. U yi u ngwo dêpwo kwo, Yi kópu yi yintómu yi lama ghêli k:ii yaa we. Yesu ngê yi kmêna yintómu ngm:ii kalé too.

Yesu ngê Kîpêênnyê m u ngwo a kuwo ngê

Mak 1:35-39

⁴² Womumo mw:aa mgîdí vy:o, Yesu ngê kada a y:ângo, pi kwéli dêpwo a ya, y:i loo. Pi knî y:oo dnye nmy:uu. Dini ghi n:ii ngê a pyw:ee ngópu, kwo, Ng:ii mwiyé mî ya kmêle. ⁴³ Yepê, Doo u ntââ ala p:aani u mo daanî ya. Yepê, P:aani p:aani kópu mb:aa ye myenín:aa tpapê, Chóó Lémi kóó k:oo wowo p:uu ye nîmo danêmbum. Yepê, Yi dpodo nédê Chóó Lémi ngê a kaa noo. ⁴⁴ Yi dyámê pee p:uu p:aani p:aani dpîmo lêpî, yi ngêpê ngomo knî yi k:oo dpîmon:aa dêêpî.

5

Yesu ngê u mwiyé mwiyé p:uu ndiye pyu yoo u ngwo ngmídi too

Mátiyu 4:18-22; Mak 1:16-20; Njon 1:35-51

¹ Dye ghi ngmê ngê Yesu Nke-nesadet Kpé Lêê u nkîgh:ê atédoo kwo, Chóó Lémi u kópu dyuu pi knî ye doo tpapê. Pi yilî ngê pyodo, dnye kadakada, u yi y:e doo kwo, Yi kópu dyuu mb:aamb:aa ngê nmî ny:oo. ² Yesu ngê tii pââ p:uu dinki miyó até yi módu, woni Saimon mbwémi Andru yi dinki, woni Njems mbwémi Njon yi dinki. Yi yéli nipi dnyimo dpodo. Yesu ngê apê, Yi dinki dê atédê pêêdi d:oo, apê, yi peede u pwoo dê mu ghêêghêê d:oo. ³ Yesu ngê Saimon ka kwo, Saimon. Kwo, Ninki gh:ay yó, k:oo n:aa wowo, kyedekyede mu mwada y:i núw:o nédi, pi knî ye y:i nîmo dêêpî. Saimon p:uu y:oo yi kópu d:uu ngópu, dinki mwada kêténi núw:o ngópu, Yesu k:oo doo a ya, yoo u ngwo doon:aa ndiye kîgha dé.

⁴ Dini ghi n:ii ngê Yesu ngê pi knî ye u danêmbum a kéli ngê, Saimon ka kwo, Dinki kpé u kwo núw:o koo, pwoo y:i anyi kée yó. *

⁵ Saimon ngê kwo, Máâwe. Kwo, Ala mgîdí dp:o vy:u, pwoo k:oo te doo gho. Kwo, Ngmênê kópuni a ka chi vyi u l:êê díy:o, pwoo kpé u kwo nmono kéké. ⁶ Dini ghi n:ii ngê pwoo kée ngópu, te yilî a gho, daa kêmakêma te knî y:oo pwoo pî chaa ngópu, ⁷ wod:oo yi pyipe knî ye dnye kpede, yepê, Nmyi dinki al:ii a núw:o yó, anyi ngee nmédi. Wod:oo yi pyipe yoo y:i loo, mî ngee tumo, dinki dê yi k:oo te yilî ché ngópu, daa kêmakêma pî vy:êê knopwo. ⁸ Dini ghi n:ii ngê Saimon Pita ngê yi kópu yi módu, Yesu yu km:ee dyimê wo, yu mbodo dê y:e k:ame ghê wo, Yesu ka kwo, A Lémi, kwo, nyi nmî pwo pini ndêndê. Kwo, A nkîgh:ê a yumwe, mu kópu u díy:o nê pi dono. Kwo, Doo u ntââ a nkîgh:ê daanyi kwo. ⁹ Saimon u yoo knî yi k:ii yi ngwétingwéti u kópu ngê pyodo, ¹⁰ Sepédi tp:oo dê Njems

* 5:4: Njon 21:3-7

mbwémi Njon yi ngwétingwéti u kópu ngé nye pyodo. Yesu ngé Sai-mon ka kwo, Namê nkíngê. Kwo, Ntee nye te vyuwó yédi, mu dini ghi ngé yinté anyin:aa pi vyuwó. *
 11 Wod:oo yi dinki dê tii pâa p:uu a pêêdî dumo, yi tpile yilí yintómu y:i a kuwo tumo, Yesu u kuwó ghê dniye.

Yesu ngé pi ngmê pyi ngé, too pee mbii leprisi u ngwo doo ya

Mátíyu 8:1-4; Mak 1:40-45

12 Yesu p:aa ngmê doo ya, y:i pi ngmê u kwo a loo. Yi pini p:uu too pee mbii leprisi u ngwo doo ya. Dini ghi n:ii ngé Yesu módu, yu km:ee dyimê wo, kwodokwodom-biy:e k:ame ghê wo, u kwo nkêpê mbê wo, kwo, Mâawe. Kwo, U yi nga choo kwo knomomê, ye u ntâa kópuni ngé tupwótupwó ngé pyódu noo, wanyi chedê. 13 Yesu ngé kêê p:uu yó, kwo, U ya a nga ka kwo. Kwo, Nupwó dî chedê. Yi ngwo yi mbii ngé yi pini a kuwo ngé. 14 Yesu ngé yi pini ka kwo, Kópuni nga dî d:uu, pi ngmê ka kidingê vyi. Kwo, Njedusalem dpî lili, kpêê yiyé pyu ngé amí m:uu ngi. Kwo, Mósisi ngé kópuni a d:êê ngé, yi kópu dp:uu d:uu ngi, nmê miyó dp:uu nuw:o ngi, kpêê yiyé pyu ka dp:uu y:ee dé, wamí nk:êê dê, kópuni nga dî d:uu u ngwo pêdê w:ee y:e. * 15 Ngmênê yi pini ngé Yesu u dnye daa nyongo, p:êê mî chaa ngé, pi yintómu kní y:oo Yesu u pi mî ny:ee ngópu. U kuwó dini ghi ngé pi dêpwo a ya, Yesu dnye yâmuyâmu, woni kní y:oo u yi doo kwo, U kópu dyuu nm:uu ny:oo, woni kní y:oo u yi doo kwo, Nyi pyi nmîne. 16 Yesu ngé dpîmo a kuwokuwo dé, pi kwéli dêdpîmo a ya, y:i dpîmo lêpî, u Mî ka y:i dpîmon:aa ngêpê. *

Yesu ngé u knêyómu ya pyu u ngwo pyi ngé

Mátíyu 9:1-8; Mak 2:1-12

17 Wo ngmê ngé Yesu ngomo ngmê k:oo doo kwo, yoo doo ndiye kígha dé. Pádisi yoo, dêêpî pyu yoo y:i myednye kwo. Yi yéli daa p:aa ngmídi a ndê dniye, woni yoo Nkálili Wee u kwo a ndê dniye, woni yoo Njuda Wee u kwo a ndê dniye, woni yoo Njedusalem a ndê dniye. Pi pyipyi u l:êê dîy:o, Chóó Lémi u wêdêwêdê mbêmê Yesu u ntâa ngé doo ya. 18 Pi ngmê kní y:oo ngmítédmi mbêmê pi ngma a dnyinê ngópu, Yesu kwéli doo ya, yi p:aani pee a nuw:o ngópu. Yi pini kpálí dê ntóó dê. U yi y:e doo kwo, Nmî pyipe Yesu u ngópu nm:uu tpyé, nyi pyi ngé. 19 Ngmênê maa dêpwo ya, pi yilí ngé pyodo, ngomo a nt:ee ngópu, pi kuwa mî ghay wo. Wod:oo yi pini ngomo pw:ono km:êê ngópu, ngomo pw:ono puu ngmêmîné t:ee ngópu, yi pini u ngmítédmi mbêmê yedê ngé y:i a ghîpî ngópu, Yesu u ngîma mî yé ngópu. 20 Dini ghi n:ii ngé Yesu ngé m:uu too, a w:ee ngé, apê, N:ii kní y:oo kí pini a ka da nuw:o ngmê, ndêndê ngé a ka wunê kélímî té. Yesu ngé yi pini ka kwo, A mbwó, nono yilí yintómu dî chedê, Chóó Lémi ngé mēdaawa kpada ngi. 21 Pádisi yoo, dêêpî pyu yoo noko dnye danêmbum, noko yepê, Kí pini ngmênê u kwo n:uu, u yi u ngwo a kwo, Chóó Lémi u d:aa nê kâádî. Noko yepê, Chóó Lémi mu ngmídi ngé yinê wa vyi, awo, Nono yilí dî chedê. Noko yepê, Doo u ntâa pi ngé yinté kópu d:uudpî vyi. 22 Kópuni tumu vyi tumo, Yesu ngé a w:ee too, yepê, Lukwe dîy:o yenté nmye nuu mbumu té. 23-24 Yepê, Nê Chóó Lémi u Pi Ndêndê, u ntâa ngé yinê a pyódu noo, u ntâa dyámê mbêmê pi ka waní vyi, Nono yilí dî chedê, Chóó Lémi ngé nono yilí

* 5:10: Luukí 11:23

* 5:14: Lev 14:1-32; Luukí 17:12-14

* 5:16: Mak 1:35

u kuwó dê kée té, mēdaawa a ngi té. Yepê, K:omo tpile a kópu ka módó daanmyi kélîmî mbê dmi, ngmênê kópuni kî kpâlî ntóó ngê n:aa d:uud:uu, a kópu ka u ngwo nmye kélîmî té. Wod:oo Yesu ngê yi kpâlî ntóó ka kwo, Gh:êêdé, ngmítédmi a ngini, p:o lili. ²⁵ Yi ngwo yi pini yi vy:o ghêêdî wo, ngmítédmi n:ii mbêmê doo dpî a ngêêdî, Chóó Lémi u chaa kigha kn:ââ yi a chópu, u p:o dî. ²⁶ Pi yintómu ngwéti dniye, mye nkîngê mbê dniye, apê, Nmî pwo pini nmî vy:o ayi kwo. Chóó Lémi chaa kalê ngópu, apê, Nyepényepê u kópu knî awêde ngmudu m:uu.

Yesu ngê Lipi u ngwo ngmidi ngê Mátiyu 9:9-13; Mak 2:13-17

²⁷ U kuwó dini ghi ngê Yesu p:uu ndiye pyu knî yi k:ii kada a y:ee ngópu, maa p:uu tákisi ngêêpî pyu ngmê m:uu ngópu, u pi Lipi. Yi pini ndapî ngêêpî u ngomo ghi k:oo doo ya. Yesu ngê kwo, A ngm:êê nédi. ²⁸ Wod:oo ghêêdî wo, u tpile yintómu a kuwo ngê, Yesu u kuwó ghê wo.

²⁹ U kuwó dini ghi ngê Lipi ngê Yesu u l:êê dîy:o kmaapî ndîi ngma a pwââ, u ngomo k:oo. Yi kmaapî tédê tákisi ngêêpî pyu yilî mî ta, pi yilî mye ta, nipi dnye kmaapî. ³⁰ Pádisi yoo dêêpî pyu yoo daa yi nuu u kópu ngê pyodo, Yesu p:uu ndiye pyu knî ye yepê, Lukwe dîy:o tákisi ngêêpî pyu yoo kn:aadi te pyu yoo yi k:ii nmye kmaapî té, nmye mbwaa ndanî té. ³¹ Yesu ngê yepê, N:ii mb:aamb:aa dé, yi yéli ye kpeede d:uudpî nî. Yepê, Kpeede mbii pyu knî ye dpî lê. ³² Yepê, Yélini yinê ye, Nmo mb:aamb:aa dé, daa yi yéli yi dîy:o al:ii nê loo, yepê, ngmênê kn:aadi te pyu yoo yi dîy:o nê loo, yenipi, Nmyi dono kée tóó, Chóó Lémi ka mē diyé dmyeno.

Nté kpîpîkpîpî u danêmbum Mátiyu 9:14-17; Mak 2:18-22

³³ Yesu ka kwo, Njon p:uu ndiye pyu knî y:oo wiki yintómu wo miyó knî yi k:oo nté dpî kpîpî ngmê, Chóó Lémi ka dpodombiy:e u ngwo a ngêpê nyédi. Kwo, Pádisi yoo yi p:uu ndiye pyu knî y:oo yinté mye d:uud:uu ngópu. Kwo, Lukwe dîy:o m:uu ndiye pyu knî y:oo nté d:uudpî kpîpî ngê, dye ghi yintómu a kmaapî nyédi, a mbwaa ndanî nyédi. Kwo, Yinté myedny:oo d:uud:uu, nté myedny:oo kpîpîkpîpî. ³⁴ Yesu ngê yepê, Wéni n:ii ngê pi cha dpî yéé knî, pi ngê nté pi ka d:uudpî kwódu. Yepê, A p:uu ndiye pyu yoo yi k:ii nmî gha dmi mb:aamb:aa ngê a pyede, doo u ntââ nté ye daanî kwódu. Yepê, Wéni n:ii ngê pi dpî pw:onu, u yoo yi gha dmi dono ngê dpî pyódu, dye ghi knî ngmê ngê nté dpî kpîpî ngmê. ³⁵ Yepê, Dini ghi n:ii ngê a p:uu ndiye pyu yoo yi vy:o mēdaanî kwo, yi ngwo yi gha dmi yinté dono ngê wa pyódu. Yepê, Yi wéni ngê yi chóó nté wa kpîpî ngmê.

³⁶ Yesu ngê yepê, Kópu kamî ngma atéd:a núw:o, nmyi l:êê ghi mbwee dmi daa kópu kamî yi pee dé. Mgongo ye ngmê kwólu, yepê, N:ii ngê kpîdî kamî dpî pwila, daawa chaa, kpîdî mbwee p:uu puu u ngwo daawa a kââdî. Yepê, Yi kópu wa d:uu knomomê, u kpîdî kamî wa dyênê, kpîdî pee kamî daa kpîdî mbwee u pee, miyó dê dono ngê wa pyaa knî. Yepê, Kpîdî pee kamî, kpîdî pee mbwee daa numo yi pee dé, myenté l:êê ghi mbwee a kópu kamî daa numo yi pee dé.

³⁷ Yepê, Wain kamî nmye ngmêd:a núw:o, doo u ntââ u yiyé tédê mbwee knî yi k:oo daanî yé, wa dyênê té, mbwódo amî d:ii. ³⁸ Yepê, U ntââ kamîni knî yi k:oo n:aa yiyé, daawa dyênê té. ³⁹ Yepê, Wain mbwee n:ii nmye ndanî ngmê, u nt:u kópu nmyi l:êê ghi mbwee dé. Yepê, N:ii ngê wain

mbwee dpî nda, kamîni dini ghi n:ii ngê dpî d:uu, dpî mb:ii, dpo, Wain mbwee yi mb:aamb:aa. Yepê, N:ii ngê u lêê ghi mbwee daawa kéé té, a kópu kamî u mênê daawa yââ.

6

Yesu ngê lîme wo p:uu kópuni vyu Mátiyu 12:1-8; Mak 2:23-28

¹ Lîme wo ngmê ngê Yesu p:uu ndiye pyu knî yi k:ii witi yâpwo tédê dnyen:aa paa. P:uu ndiye pyu knî y:oo witi w:uu mtyé dnya a ngêêpî dé, yi kêê yedê dnye vuyuw:avyuw:a dé, too pee dnye wupî dé, w:uu u nkwo dnye pîpî dé. Daa dpodo ndîi yidnye dóódó, ngmênê Pádisi knî ye yinê ye dnye dpodo, * ² Yesu p:uu ndiye pyu knî ye yepê, Lukwe dîy:o nmî lîme wo ngê nmye dpodo té? * ³ Yesu ngê yepê, Dini ghi n:ii ngê Dépîdi u yoo knî yi k:ii mudnya a dómudómu, kópuni yi ngwo a d:uu ngópu, angénté, yi kópu dp:eengê kp:aa ngópu? * ⁴ Yepê, Dini ghi n:ii ngê Dépîdi ngê Sóól a kuwo ngê, u yoo knî yi k:ii mbêpê ndiye, nté daa ruuw:o ngópu. Yepê, Dómu ngê pî ngee too, wod:oo Dépîdi Chóó Lémi u wónu ngomo k:oo kee wo, yâpwo mbîdédi knî ngma a ngêêdî, u lede knî yi k:ii ma tumo. Yepê, Yinté mbîdédi kpêê yiyé pyu knî y:oo y:oo dnyimo pîpî dé, doo u ntââ kn:aa pini ngê daapî ma too. ⁵ Yepê, Ngmênê Dépîdi ka pi ngê yey ngê kêê dépê t:ângo, mu kópu u dîy:o Chóó Lémi ngê a ngmîdi ngê, king ngê a pyódu ngê. Yepê, My:aanté, yepê, Chóó Lémi ngê myedê ngmîdi noo, nê u Pi Ndêndê. Yepê, U lêê dîy:o nê u ntââ, lîme wo u dêêpî kópu dyuu nmye n:aa tpapê.

Yesu ngê kóó ntóó u ngwo pyi ngê Mátiyu 12:9-14; Mak 3:1-6

⁶ Lîme wo m:uu ngê Yesu p:uu ngêpê ngomo k:oo kee dnyie, yoo

doo ndiye kîgha dé. Pi yi vy:o ngmêdoo kwo, u wéni pee kóó ntóó. ⁷ Dêêpî pyu yoo Pádisi yoo y:i myednye kwo. Yi ngwolo dmi Yesu p:uu doo kwo, dépê y:ee tumo, apê, Nmî lîme wo ngê pi ngma a pyipyi knomomê, u ngwo nmo ndyîkondyîko. * ⁸ Kópuni dnye nuw:onuw:o dé, Yesu ngê a w:ee too, kóó ntóó ka kwo, A gh:êêdê, pi knî yi ngîma a nkîgh:ê anyinê ghê. Wod:oo yi pini ghêêdî wo, Yesu ka loo, yoo yi ngîma mînê ghê wo. ⁹ Yesu ye póó wo, yepê, Nmî dêêpî kópu dyuu lónté? Yepê, Lîme wo ngê kópu mb:aa ngmanyi d:uu, ó dono kópu ay:ii d:uu? Yepê, Pi ngmanyi ngee, ó anyi vy:a? * ¹⁰ Doo y:enê dé, kóó ntóó ka kwo, Ngêê kpêd:e ngi. Yinté d:uu ngê, kóó mb:aamb:aa ngê mê pyodo. ¹¹ Yi kópu kada pini yoo yi nódó dnyinté daa kele, d:ud:umbiy:e u kwo nod:e dnyie, noko yepê, Ló kópu u ngwo ngmanmî d:uu. *

Yesu ngê u dyépi y:a mê miyó u ngwo ngmîdi too

Mátiyu 10:1-4; Mak 3:13-19

¹² U kuwó dini ghi ngê Yesu mbu ngmê mbêmê loo, Chóó Lémi ka doon:aa ngêpê, mgîdî mê wââ kwólu. ¹³ Dini ghi n:ii ngê wa wo, p:uu ndiye pyu knî ye ka wo, yepê, Al:ii a pwiyé dmyeno. Pi y:a mê miyó ngmîdi ngê, u dyépi ngê pyódu too. ¹⁴ Yi pi dmi Saimon ngmê, pini n:ii Yesu ngê u pi nt:ângo, apê, Pita. Saimon u mbwó Andru myomo, Njems mbwémi Njon pyolo podo, Pilipi Mbatolomyu limo wono, ¹⁵ Mátiyu Tomas pii wolo, Njems tówo, Alipayas tp:oo. Saimon yono, pini n:ii yoo woni knî yi k:ii u yi y:e doo kwo, Lóma lede yoo nmî ngm:ii kalê té, mu kópu u dîy:o u yi y:e dêpwo kwo, Lóma lede knî y:oo dny:oo

* 6:1: Deut 23:25

* 6:2: Ex 20:10

* 6:3: 1 Sam 21:1-6

* 6:7: Luukí 13:14; 14:1-5

* 6:9: Njon 7:21-23

* 6:11: Luukí 11:53-54

y:enê nmo. ¹⁶ Njudas mê ngmê, Njems tp:oo. Njudas Kédiyót pi mê myomo, pini n:ii Yesu u kwódo ngê ghê wo.

Yesu u ngwo dpîmo dêêpî, myedpîmo pi pyipyi
Mátiyu 4:23-25

¹⁷ Mbu mbêmê dini ghi n:ii ngê mêtê ghêpê dniye, mbu vyuwo kuwó ndîi ngmê mbêmê taa dniye. Y:i pi dêpwo ghêdê, Yesu u paa u dî pwaay ngópu. Yi yéli yi vy:o p:uu ndiye pyu yili doo kwo. Yélini Yesu ka lee dniye, daa p:aa ngmidi a ndê dniye, Njuda Wee u kwo p:aani p:aani a ndê dniye, Njedusalem tpémi myedê lee dniye. Ntii chedê yoo myedê loo, Taiya p:aani dê Saidon a ndê dniye. Yi yéli daa Nju tpémi. ¹⁸ Woni knî y:e u yi doo kwo, Yesu u dêêpî kópu dyuu nm:uu ny:oo, woni knî y:e u yi doo kwo, Nyi pyi nmîne. Wod:oo Yesu ngê pyi too. Yélini kmêna knî y:oo dyênê tumo, mye pyi too. ¹⁹ N:ii knî y:oo kêê p:uu dnyimo yiyé, u wêdêwêdê mbêmê dnyimo pyiyépyiyé. Yi kópu u l:êê dîy:o yoo dnye kadakada.

Yesu mbu paa u ngwo doo dêêpî
Mátiyu 5:1-12

²⁰ U kuwó dini ghi ngê Yesu ngê p:uu ndiye pyu yoo doo y:enê dé, yepê,

K:omo tpile nmyo pinté yoo, ngmênê nmyi gha dmi mb:aamb:aa ngê choo ya,

mu kópu u dîy:o Chóó Lémi ngê yinê a ngmidi nmyoo,

kóó k:oo wa kaa nmyo.

²¹ Yepê, K:omo tpile ala ngwo nmye dómudómu té,

ngmênê nmyi gha dmi mb:aamb:aa ngê choo ya,

mu kópu u dîy:o dîyo wanmy:uu pile dmi.

Yepê, K:omo tpile ala ngwo nmye mbê té,

ngmênê nmyi gha dmi mb:aamb:aa ngê choo ya, mu kópu u dîy:o dîyo anmyin:aa yumu. *

²² Yepê, K:omo tpile nê Chóó Lémi u Pi Ndêndê, ngmênê a l:êê dîy:o pi knî ye wanmyi diya dmi, wa mb:ii nmyo, amye kée nmyo. *

²³ Yepê, Yi dono vy:o nmyi gha dmi mb:aamb:aa ngê dpî pyaa dniye, myoo pywáli dniye, dono ngê kîngî pyaa dmi, mu kópu u dîy:o yi mgîni vyîmî u pywuu mb:aa wanmyimo ngee ngmê, mbóó p:uu. Yepê, Yi kópu daa nmyi mo nmye wa pyódu. Yepê, Yinté kópu knî yi kn:ââ knî y:oo Chóó Lémi u komo kapî pyu knî y:e wunê kîmyedê d:uu tumo.

²⁴ Yepê, N:ii dé ndáápi yoo, dmyinê nkîngê.

Yepê, K:omo tpile nmyi ndapî ndîi dé,

mb:aamb:aa ngê nmye pyede,

ngmênê dîyo yi kópu machedê ngê wa pyaa dmi,

dono anmyinê pyw:ee ngmê. *

²⁵ Yepê, N:ii dé u ntââ mbêmê nmye pyede,

dmyinê nkîngê, dîyo anmyin:aa dómudómu.

Yepê, N:ii dé a yumu té,

dmyinê nkîngê, dîyo anmyin:aa mbê.

²⁶ Yepê, Pi yintómu knî y:oo adnyi chaa kîgha nmyomomê, ye dmyinê nkîngê. Yepê, Yélini y:oo Chóó Lémi u komo ndêndê ngê dnyimo a kapî, pi knî y:oo dèdnyimo a cháâcháâ dé. Yepê, Yélini y:oo yi chóó yi kópu dyuu dnyimo a tpapê dé, pi knî y:oo vyîlo yidnyimo chaa kîgha dé.

Yesu u dêêpî kópu dyuu

Mátiyu 5:38-48; 7:12

²⁷ Yesu ngê yepê, Yélini a ka nmyinê ng:aa té, ala kópu ny:ee yó. Yepê, K:omo tpile pi knî y:oo dono nmye adnyi d:uud:uu, ngmênê ntââ ye nangê vy:u. Yepê, Yélini ye anmyi

* 6:21: Tpyuu 7:16-17

* 6:22: Njon 16:1-2; 1 Pita 4:14

* 6:24: Njems 5:1-6

diya dmi, yi nuu ghi dmi nmyi nódo choo ya, kópu mb:aa y:e dmyinê d:uud:uu dé. * ²⁸ Yepê, N:ii ngê dono nmye wa d:uu, u l:êê dîy:o dmyinê ngêpê. Yepê, N:ii ngê nmyi mgapî u yi adî kwo, u mb:aamb:aa Chóó Lémi ka moo dmy:ee yó. * ²⁹ Yepê, Pini n:ii ngê nmyi teknâpwo dê dêê knomomê, wopee u kwo my:oo y:ee yó, yi myedo dêê ngê. Yepê, Pi ngê nmyi nkuwo kpîdî dê t:âmo knomomê, nmyi mbwo kpîdî myoo t:âmo ngê, u kwo nangê kwódu. ³⁰ Yepê, N:ii ngê tpileni nmye dê dmy:ee knomomê, u kwo dpî y:ee yó. Yepê, Pini n:ii ngê nmyi tpile ngmêdê ngî knomomê, u kwo nangê vyi, A ka mêtê ki. ³¹ Yepê, Kópuni u yi nmye adnyi kwo, Pi knî y:oo nmo dny:oo d:uud:uu dé, yi kópu y:e mwiyé dmyinê d:uud:uu dé.

³² Yepê, Yélini yi nódo nmyi nuu ghi dmi a tóó, yi yéli yi mo yi nuu ghi dmi nmyi nódo adî ya knomomê, nmyinê nmye kópu ndîi ayinmyi d:uud:uu? Yepê, Lukwe, nmyinê nmye Chóó Lémi ngê yi kópu mb:aamb:aa ngê nmye wa pwila? Yepê, Kêle, Pi dono knî y:oo yi kópu dpî d:uu ngmê. Yepê, Ngmênê pi yintómu yi nuu ghi dmi nmyi nódo choo ya. ³³ Yepê, Nmyi yoo knî yi k:ii anmyi numo ngêêpî knomomê, yi kópu Chóó Lémi ka daa ndîi kópu. Yepê, Yoo dono mye yinté dé, a numo ngêêpî nyédi. Yepê, N:ii dé doo u ntâa dé, daawa ngee nmyo, wanmyi ngee t:oo, ye Chóó Lémi ngê kópu mb:aa nmye ngmêwa d:uu. ³⁴ Yepê, Pi ka ndapî anyi y:oo, u kuwó dini ghi ngê amoo wumo knomomê, Chóó Lémi ka yi kópu daa ndîi kópu. Yepê, Yoo dono y:oo yi kópu mye d:uud:uu ngópu, noko ndapî a yémî ngópu, numo piy:e mê wumwe nyédi. Yepê, Ngópuch:anê

knî ye ndapî ngmanmyi y:ee ngmê, wumwe u pi ye daanmyi vyi ngmê, ye Chóó Lémi ngê kópu mb:aa nmye ngmêwa d:uu. ³⁵ Yepê, Ala kópu kamî dmyinê d:uud:uu. Yepê, Yélini y:oo dono nmye a d:uud:uu ngópu, ye mêtmyinê mb:aamb:aa. Yepê, Ngópuch:anê knî ye ndapî dmyinê yémî, wumwe u pi ye mênangê vyi. Yepê, Yinté anmyi d:uud:uu, ye u Dîghê Lémi ntee a tóó, yinté anmyi ya. Yepê, K:omo tpile yoo dono dé, Chóó Lémi daa kwunokwuno ngópu, ngmênê kópu mb:aa ye yilî wunê d:uud:uu ngê. ³⁶ Yepê, Nmyi Mî ka yoo ntee dpî ch:anê dmi, yinté yoo nmye myedny:oo ch:anêch:anê. *

Pi u pi dyede

Mátíyu 7:1-5

³⁷ Yesu ngê yepê, Pi u pi módó nangmê dyênê, nmyi pi dmi u nkwo daawa dyênê t:oo. Yepê, Pi knî yi kn:aadi te kópu ndîi ngê nangmê pyódu, nmyi kn:aadi te kópu ndîi ngê u nkwo daawa pyódu t:oo. Yepê, Pi knî yi dono kópu nmyi kuwó dpî kée tóó, nmyi dono kópu yinté yi kuwó u nkwo wa kée t:oo. * ³⁸ Yepê, Ngópuch:anê yoo dmyinê yeedeyeede dé, Chóó Lémi ngê u nkwo ada a yeedeyeede nmyo, mtíkó ngê kêê nmye daawa a t:oo, mb:aamb:aa ngê wa a nt:âa. Yepê, Pi knî ye angéntoo yeedeyeede ayinmyi kîgha, Chóó Lémi ngê yintoo yeedeyeede nmye amyedê kwolo. *

³⁹ Yesu ngê mgongo ye ngmê kwólu, yepê, Ngwolokopwe kwulo pini n:ii a ya yédi, yi pini ngwolo dê dono ngê myekîngî pyaa knî. Yepê, Miyó dê ngwolo kopwe dê, ye lónté adpî paa? Yepê, Maa wa kn:aadi ngmê, dnyinté ghê amî dyimê knî. Yepê, N:ii ngê u yi adî kwo, Pi knî ye maa mb:aa nê kêma, yi pini u lama maa mb:aamb:aa

ngê choo ya, yi máádi kîngî kn:aadi.
⁴⁰ Yepê, Pwooo l:âmol:âmo n:ii ngê nmyi nuw:o adi kîgha, doo u ntââ yi pini u kada daanmyimo y:aa dmi. Yepê, Kópuni yilî u mênê adnyi ya, anmyi ndê t:oo, doo u ntââ kn:aa kópu daamunmyi ndê ngmê. Yepê, N:ii ngê u yi adi kwo, Yoo yi l:êê ghi dmi nî wáti té, yi pini u dono kópu kîngmê ya, mu kópu u dîy:o yi kópu dmi p:uu amye ndê ngmê. ⁴¹ Yepê, Kn:aa pini ngîma tpile kmono pee ngmadî ya knomomê, lukwe dîy:o ndîi kópu ngê nmye wa pyódu? Yepê, Nmyi lama daadî ya tpile kmono pee ndîi nmyi ngîma mye pyede. ⁴² Yepê, Lukwe dîy:o yi pini ka wanmyi vyi ngmê, Nmî mbwó, tpile kmono pee ngîma nmo wupî. Yepê, Lukwe dîy:o nmyi lama daa too nmyi chóo nmyi ngîma tpile kmono pee ndîi mye pyede. Yepê, Nmyo k:omodanê pyu yoo. Yepê, Tpile kmono pee ndîi nmyi ngîma mwiyé dpo ngî too, u kuwó dini ghi ngê yélî mb:aamb:aa ngê am:ii m:uu ngmê, nmyi mbwó ngîma tpile kmono pee u ngwo dpî wêê yó. Yepê, Nmyi chóo nmyi dyâape mwiyé daanmyi pwaa t:oo, ye kn:aa yéli yi dyâape nangê pwaa té.

Nté kîgha u mgongo danêmbum

Mátiyu 7:16-20; 12:33-35

⁴³ Yesu ngê mgongo ye ngmê kwólu, yepê, Chikini n:ii nkwoodo kîgha nj:iinj:ii yu kaa dmi, pwópwó yi yini nkwoodo d:uudpî kaali, myenté pwópwó n:ii nkwoodo dpî kaa dmi, kîgha nj:iinj:ii nkwoodo mêt:uudpî kaali. ⁴⁴ Yepê, Chikini n:ii chóo dpî pyidu, lama daadî ya, mb:aamb:aa ó dono, nj:iinj:ii ó pwópwó. Yepê, Dini ghi n:ii ngê dpî dââ, kîgha anyi d:uu, u ngwo anyinê w:ee, anye, Kî chikini mb:aamb:aa, kîgha nj:iinj:ii dé. Yepê, Myenté, L:êê yini nkwoodo

kéme kîgha daanyinê ngee, dpumo nkwoodo t:aa kîgha myedaanyinê ngee. ⁴⁵ Yepê, Yoo myenté. Yepê, Kópuni ngê pi u gha dpo nt:ono, yi kópu vyílo ye tpapê ngê. Yepê, N:ii mb:aamb:aa, kópu mb:aa knî y:oo u gha dpo nt:ee ngmê, kópu mb:aa ye tpapê too. Yepê, N:ii dono, kópu dono knî y:oo u gha dpo nt:ee ngmê, kópu dono ye tpapê too. *

Ngomo wuwó pyu dé yi mgongo danêmbum

Mátiyu 7:24-27

⁴⁶ Yesu ngê yepê, Lukwe dîy:o a pi ndîi ngê nmye pyépi ngmê, a ka nmyimo, Nmî Lémi. Yepê, A dnye daa nmyi ng:aa. * ⁴⁷ Yepê, Pini n:ii a ka wunê lêpi yédi, a kópu dyuu wumê ng:aang:aa ngê, myewumê cháâcháâ too, yi pini p:uu mgongo nmye ngmên:aa kîgha. * ⁴⁸ Yepê, Ngomo dini ghi ngê dpî wó, k:ââ u mgî mb:aamb:aa ngê dpo tpênê té, k:ââ kn:ââ mb:aamb:aa ngê dpî wiye té, ngomo wêdêwêdê kpetekpete yu wó. Yepê, K:omo tpile lo yópu ndîi ngmêdo pwópu, ngmênê yi ngomo d:uudpî tpaa. ⁴⁹ Yepê, N:ii ngê a kópu dyuu dpî ny:oo, daa cháâcháâ too, yi pini p:uu mgongo nmye my:oon:aa kîgha. Yepê, Yi pini ngê u ngomo dnyinté dpî wó, k:ââ u mgî dnyinté dpî ché té, k:ââ kn:ââ dnyinté dpî wiye té. Yepê, Yópu ndîi dini ghi n:ii ngê dpo pwópu, u ngomo limî k:ii dpî tpaa, dpî tpikimbiy:e.

7

Yesu ngê Lóma lede yoo yi kada pini u dpodo pyu u ngwo pyi ngê

Mátiyu 8:5-13

¹ Dini ghi n:ii ngê Yesu ngê pi knî ye u danêmbum a kêlî ngê, yed:oo Kîpêenyem loo. ² Lóma lede yoo yi kada pini ngmê y:i doo ya. Yi pini u dpodo pyu yoo yi vy:o u dpodo pyu ngmê, u nuu u pi, doo mbii,

daa kêmakêma doo pwoopwo. ³ Dini ghi n:ii ngê kada pini ngê Yesu u pi nyongo, Nju tpémi yi ngêpê ngomo u kada pini kní u kwo ngmê dy:âa ngê, yepê, Ala kópu u kwo nyi vyi yó, U ntâa wa a lê, a dpodo pyu amí pyi. ⁴ Yesu ka a lee dniye, yi kópu u kwo mî vyi ngópu, kwo, K:omo tpile daa Nju pi, Lóma pi, ngmênê pi mb:aa. Kwo, U ntâa u dpodo pyu wany:uu pyi. ⁵ Kwo, Nmî yoo Nju tpémi yi k:ii nmî nuu ghi dmi mb:aamb:aa ngê u nódó a too, chóó u ndapí ndîi kée ngê, nmî ngêpê ngomo u ngwo nmî wó. ⁶ Wod:oo Yesu ngê ngm:êê too. Kada pini u ngomo chedê daa kêmakêma dnye taataa, kada pini ngê u pyipe yoo Yesu ka m:uu dy:âa ngê, kwo, Kada pini ngê atéda dy:âa nmo, nmodê, Nyi a ngomo k:oo kîdangê nî, mu kópu u díy:o d:aa u ntâa, nmodê, doo u ntâa a ngomo k:oo daawa a kee. ⁷ Nmodê, Yi kópu u l:êê díy:o u kwo d:oo n:ee. Nmodê, Nyi muchoo a ya, ngmênê kópu ngma a vyi ngê, a dpodo pyu u ngwo a pyiyépyiyé. ⁸ Nmodê, Kópuni nyi ngê wunê tpapê, ndêndê ngê a pyodopyodo. Nmodê, Kópuni a kada pini ngê a ka dpo vyi, dpí d:uu. Nmodê, Kópuni a lede kní ye dpí vyi, dpí d:uu ngmê. Nmodê, Kópuni a dpodo pyu ka dpí vyi, ntênê dpí d:uu. Nmodê, Nyi ngê a dpodo pyu u l:êê díy:o pyiyépyiyé u pi a vyi ngê, yed:oo u ngwo wumê pyiyépyiyé. ⁹ Dini ghi n:ii ngê Yesu ngê yi kópu dyuu yi nyongo, u nyepênepê u kópu ngê u kwo pyaa dniye. Pini n:ii kní y:oo dnye yâmuyâmu ye diyé wo, yepê, Yisîléli tpémi yi vy: o wuntoo kélímí pyu d:oongmê módu. ¹⁰ Kada pini ngê yélini Yesu ka dy:âa too, dini ghi n:ii ngê u ngomo k:oo diyé dniye, apê, Kada pini u dpodo pyu kîmaa pyiyé.

Yesu ngê kuknwe tp:oo u ngwo

mêdê pyidu ngê

¹¹ U kuwó dini ghi ngê Yesu, p:uu ndiye pyu yoo, pi mé yilí yi k:ii p:aa ngmê lee dniye, u pi Nééní. ¹² Dini ghi n:ii ngê yi p:aani chéépí mbwa chedê taa dniye, yi p:aani tpémi y:oo pi ntóó kuwa ngma a pw:ii ngópu, u kmênêkmênê tédê dnye néne. Pini n:ii ntóó dnye dnyinédnyinê, yi pini kuknwe ngmê tp:oo, u tîdê mbwó dèpwomu ya, d:o mu ngmídi. Yi p:aani pi yilí yi kuknwe u k:ii dnye ya. ¹³ Dini ghi n:ii ngê nmî Lémi ngê yi kuknwe módu, u kwo ch:anê wo, kwo, Namê mbê. ¹⁴ Wod:oo ntóó u pyinê ngwódu, ngmítédmi p:uu kêê yó. N:ii kní y:oo dnye dnyinédnyinê yi paa u dí dmi puwâ, wod:oo Yesu ngê yi pini ntóó ka kwo, Kî pini, a dnye nyeni, a pyidu, ntênê yey. ¹⁵ Wod:oo yi pini a pii wo, ntênê yaa wo, danêmbum kn:âa mē chópu, Yesu ngê u pye ka mē y:ângo. ¹⁶ Pi yintómu nkîngê mbê dniye, Chóó Lémi dnye chaa kîgha, noko yepê, Chóó Lémi u komo kapí pyu ndîi nmî vy: o ngmatédê t:aa. Noko yepê, Chóó Lémi ngê u yoo y:enê kn:âa da chaa. ¹⁷ Kópuni Yesu ngê d:uu ngê yi wee u kwo p:aani p:aani yi nuwo yaa wo, Njuda Wee u kwo p:aani p:aani yi nuwo mye yaa wo.

Njon Baptist ngê pi miyó Yesu ka u ngwo dy:âa doo

Mátiyu 11:2-19

¹⁸ Dini ghi n:ii ngê Njon Baptist mbwa k:oo doo kwo, chóó p:uu ndiye pyu kní y:oo Yesu ngê kópuni yilí doo d:uud:uu, u kwo a nté tumo, wod:oo Njon p:uu ndiye pyu miyó ye mbwolo, ¹⁹ nmî Lémi ka dy:âa doo, yepê, U kwo dpí póó cho, kwipi, Pini n:ii nmo t:âât:ââ, mum-doo nyi vyílo ó kn:aa pini yuno t:âât:ââ? ²⁰ Dini ghi n:ii ngê Yesu ka lee knopwo, kwo, Njon Baptist ngê nga atédê dy:âa nyo, nyedê, U

* 7:13: Luukí 8:41-42,49-55 * 7:15: 1 Kings 17:21-24; 2 Kings 4:36

kwo dpî póó cho, kwipi, Pini n:ii nmo t:âât:ââ, mumdoo nyi vyîlo ó kn:aa pini yuno t:âât:ââ? ²¹ Yi ngwo dini ghi ngê, yi tpódu yi ngópu Yesu ngê mbii pyu daa ngmídi pyi ngê, woni yi mbii u mo u mo dé, ngwolo kopwe daa ngmídi mye pyi ngê. Yélini y:e yi kmêna dnyimo kwo, yi kmêna ye ngm:ii kalê too. ²² Njon p:uu ndiye pyu dê ye yepê, Kópuni dpî m:uu t:oo, kópuni dpî ny:ee t:oo, yi kópu yilí Njon ka dpumo nté too. Yepê, U kwo dp:uu vyi nyoo, kwipi, Kópuni yilí Yisaya ngê wunê a d:êê too, nê ngê ka ntiyentiye té. Kwipi, Yélini dēdnyimo vvyuwo, yéli mēka y:enê ngmê. Kwipi, Yélini dēdnyimo m:ii, mēka paa té. Kwipi, Yélini yi p:uu too pee mbii doo ya, kīmaa pyi té. Kwipi, Yélini ngwene pwāā dé, dnye mēka nyēmī ngmê. Kwipi, Yélini pw:oo dnyie, mēkīyedē pyidupyidu té. Kwipi, Ngópuch:anê knî y:oo Kópu Mb:aa a nyēmī ngmê. * ²³ Kwipi, Pini n:ii ngê a wépi daawa a puwā, mb:aamb:aa wa a pyw:oo.

²⁴ Dini ghi n:ii ngê Njon p:uu ndiye pyu dê y:oo kada a y:ee ngópu, Njon ka mē diyé knopwo, Yesu pi knî ye Njon p:uu doo danēmbum, yepê, Dini ghi n:ii ngê Njon w:amī mbēmē modoo a dpodo, lukwe u pyinê y:i nmyi ngm:êê ngópu? Yepê, Mumdoo u yi nmye doo kwo, Nmîn:aa yópu u dnye nyēmī? Yepê, Kêlé. ²⁵ Yepê, Lukwe u pyinê y:i nmyi ngm:êê ngópu? Yepê, Pini n:ii u kpídi mb:aa dé u pyinê nmyi ngm:êê ngópu? Yepê, Kêlé. Yepê, Pini n:ii u kpídi mb:aa dé, u nté ndapí yilí, w:amī mbēmē daa dpodo yédi, yi pini king p:uu a ya yédi, ngomo mb:aa k:oo a kwo yédi. ²⁶ Yepê, A ka vyi yó. Yepê, Lónté pini u pyinê y:i nmyi ngm:êê ngópu? Yepê, Chóó Lémi u komo kapí pyu ngmê, apii? Yepê, Nyââ,

yi pini yi vyîlo, ngmênê Chóó Lémi u komo kapí pyu yintómu mēdê kuwo too, yi pwo pini ngê mē too. ²⁷ Yepê, Dini ghi n:ii ngê Chóó Lémi ngê ala kópu a ka a vyu, u komo kapí pyu ngmê ngê yi ngwo a d:êê ngê, apê,

A kópu y:ey:ee pyu ngada wani kââ,

māa yinê amînê yé.

²⁸ Yesu ngê yepê, Njon ngê a maa a yó, yoo mbwee yi pwo pini ngê u ngwo pyodo, ngmênê n:ii yoo a yoo kamí vy:o wa ghê dmi, Njon amêdê kuwo ngmê, u pwo pini ngê amê pyaa dmi.

²⁹ Yepê, Tákisi ngêêpí pyu yoo, pi yilí mye yi k:ii, Njon u kópu dyuu ny:ee ngópu, apê, Ndê kópu, apê, Chóó Lémi u maa mb:aa kīnmī kn:aadi ngê. Yepê, Yi yéli yintómu Njon ngê mbápitísím kalê too, ³⁰ ngmênê Pádisi yoo, dēêpí pyu yoo yi k:ii Chóó Lémi u maa kn:aadi ngópu, Njon u wépi pwaa ngópu. * ³¹ Yepê, Yi yéli lónté yéli. Yepê, Lukwe díy:o Njon u wépi pwaa ngópu, a wépi myaa pwaa ngmê. Yepê, Nganê pyu yoo. ³² Yepê, Yi p:uu n:aa mgongo. Yepê, Tp:ee ngmê ngê u mbwó knî ye wa vyi, yewo, Tpile we a nté koo, u kwo wa nganê mbê dmi. Yepê, Ala kópu u nkwo ye wa vyi, yewo, Pi ntóó kmênêkmênê a nté koo, yi kópu u wépi u kwo amye pwaa ngmê. Yepê, Nganê pyu yoo. ³³ Yepê, Pádisi yoo, dēêpí pyu yoo mye yinté yéli, nganê pyu yoo. Yepê, K:omo tpile Njon Baptist ngê nté dpímo kpípíkpípí, wain myedēdpímo ndaní, Chóó Lémi u kópu dyuu ye dpímo tpapê, ngmênê u wépi pwaa ngópu, ala kópu p:uu vyi ngópu, apê, Kmêna u ngwo ngma kwo, kédê ghéti. ³⁴ Yepê, K:omo tpile nté dīnī kpípíkpípí ngê, wain n:aa ndaní ngê, ngmênê

* **7:22:** Is 35:5-6; 61:1; Mát 15:30-31; Mak 7:32-37; Luukí 4:18; 5:12-13; 7:12-16 * **7:30:** Mát 21:32

a wépi myaa pwaa ngmê, ala kópu a p:uu dpî vyi ngmê, dpo, Nkêli ñuknwe nmye yila, mye nkêli mbwaa ndanî pyu ndîi. Dpo, Tákisi ngêêpî pyu yoo pi dono yoo yi pyipe. Yepê, Njon u wépi kêdê pwaa ngmê, a wépi kîmyaa pwaa ngmê. Yepê, Ló kópu u yi y:e m:uu a kwo.

* ³⁵ Yepê, Ngmênê n:ii Chóó Lémi u nuw:o mbêmê a dpodo yédi, u dpodo nt:u dpî kaalî, pi knî y:oo u ngwo pêdê w:ee y:e, yi pini Chóó Lémi u dpodo pyu ngmê.

Yesu ngê pyópuni u dono yili chedê ngê

³⁶ Pádisi ngmê, u pi Saimon, Yesu ka kwo, A p:aa pee nté dp:uu ndii, wod:oo yi pini u ngomo k:oo kee dniye, kmaapî tédê dnye ya. ³⁷ Yi p:aani pyââ ngmêdoo ya, mââ ti módó. Yi pyópu ngê yi nyongo, apê, Yesu Saimon u ngomo k:oo ka tóó, u k:ii ka kmaapî té. Yi pyópu ngê pód:a ngma a ñuwo, tuu mb:aamb:aa. ³⁸ Saimon u ngomo k:oo kee wo, Yesu u nkîgh:ê mî ghê wo, yu km:ee dyimê wo, y:i doo mbê, Yesu yu kpâpu dê ngimi ngê a ndê doo. Dini ghi n:ii ngê mbê a kêlî ngê, mbodo gh:aa dmi pywálî ngê, Yesu yu dê u ngwo mê pyi doo, mye nt:uu kalê doo, tpileni d:ââ a ñuwo, yu kpâpu dê yi mbêmê a pii ngê. ³⁹ Yi Pádisi ngê dini ghi n:ii ngê módu, u gha vy:o apê, Kî pini ngê Chóó Lémi u komo ndêndê ngê wo kapî, ye pyópu n:ii ngê a vyêpîvyêpî, pêdê w:ee, pêdê, Kî pyópu ngê pyââ dono, u wépi paa puwâ. ⁴⁰ Yesu ngê Pádisi ka kwo, Saimon. Kwo, Kópu nga ngmên:aa tpapê. Saimon ngê kwo, Mâawe. Kwo, Vyi ngi. ⁴¹ Yesu ngê kwo, Pi miyó dé y:oo ndáapi ngmê ka ndapî knî ngmê dmy:ee ngópu, kwo, Díyo am:ii wumo té. Yesu ngê kwo, Woni ngê limoy:a dmy:ee ngê, woni ngê limo yono y:a dmy:ee ngê. ⁴² Kwo,

Yi pini dê y:e wumwe doo u ntââ ngê pyodo, wod:oo yi ndáapi ngê yi tpódu yi tp:uu dê chóó mêdê kêlî doo. Kwo, Saimon. Kwo, Nga n:aa póó. Kwo, Ló pini nódo yi ndáapi u nuu ghi ntênê wa yââ? ⁴³ Saimon ngê kwo, Ndoo. Kwo, N:ii u tp:uu ndîi yedê kêlî ngê. Yesu ngê kwo, Ndê kópu yichi vyi. ⁴⁴ Yi pyópu ka diyé wo, Saimon ka kwo, Ala pyópu p:uu chi nuw:o. Kwo, Dini ghi n:ii ngê ngomo k:oo d:a kee, mbwaa a ka choo kpo, a yi dê u ngwo pîdî ghêê dê, ngmênê ala pyópu ngê mbê n:ii dê kwolo, u ngimi ngê a yi dê u ngwo dê ghêê dê, chóó u mbodo gh:aa dmi ngê maa pyi dê. ⁴⁵ Kwo, Dnyinté che chipé nê, ñ:uu a kpââ pee p:uu choo dyíngo, ngmênê yidî t:aa ala pyópu ngê a yi dê yi p:uu muka nt:uu, doongê yó. ⁴⁶ Kwo, Dnyinté che chipé nê, olipi wulu a mbêmê choo yó, ngmênê ala pyópu ngê tpileni d:ââ da ñuwo, tuu mb:aa, a yi dê yi mbêmê da pii. ⁴⁷ Kwo, Ndê kópu nga ngmên:aa tpapê. Kwo, Ala pyópu ngê kópu mb:aa n:ii yilî a nga dê d:uu, u ngwo d:a w:ee, d:ê, Ala pyópu nódo a nuu ghi dnyinté daa tóó, mu kópu u díy:o u tp:uu ndîi kîd:a kêlî, u dono yilî dî chedê té. Kwo, N:ii u tp:uu daa ndîi yed:a kêlî, a nuu ghi nódo dnyinté a tóó. ⁴⁸ Yesu ngê yi pyópu ka kwo, Nono yilî dî chedê té. ⁴⁹ Yélini yi kmaapî tédê dnye ya, noko yepê, Kî pini ngmênê u kwo n:uu? Noko yepê, Mumdoono dono dpî chedê té? ⁵⁰ Ngmênê Yesu ngê yi pyópu ka kwo, A ka che kêlîmî mb:anê, nono yilî u ngwo dî chedê té. Kwo, Nono yilî mênangê nuw:onuwo dé, chi lêpî, mb:aamb:aa ngê mêchin:aa ya.

8

Pyópuni yoo Yesu p:uu dnye ya

¹ U kuwó dini ghi ngê Yesu p:uu ndiye pyu y:a mê miyó knî yi k:ii

* 7:34: Luukí 5:30; 15:2

p:aani p:aani lee dniye, Chóó Lémi kóó k:oo wowo p:uu kópu mb:aa pi knî ye dpîmon:aa tpaê. * ² Pyââ ngmê knî y:oo Yesu mye ngm:êê ngópu. Yi pyópu yoo woni knî Yesu ngê wunê a pyi too, woni knî y:e yi kmêna mye ngm:ii kalê too. Yi pyópu knî yi vy:o pyââ pyile doo kwo, yi pi dmi Méli Makídala pyââ ngmê, Yesu ngê pyópuni u kmêna pyudu knî wunê a ngm:ii kalê too. ³ Pyââ myomoni u pi Njówana, u moo u pi Chusa, King Helodi p:uu dpodo pyu yoo yi kada pini. Pyââ pyoloni u pi Susana. Yi pyópu knî y:oo yi chóó yi ndapî dnyimo kéké, Yesu p:uu ndiye pyu knî yi k:ii u ngwo dnyimo mbonombono dé.

Witi nt:ene u mgongo danêmbum
Mátiyu 13:1-9; Mak 4:1-9

⁴ Pi yilî tp:oo témi tap Yesu ka loo, daa p:aa ngmídi a ndê dniye. Dini ghi n:ii ngê nipi a wó, Yesu ngê mgongo ye ngmê kwólu, yepê, ⁵ Pi ngmê witi w:uu nt:ene tédê loo, têpê mwiyé chó, witi w:uu y:i u nkwo doo dimi dé. Yepê, Witi w:uu woni dé maa p:uu mî dyimê dniye, yoo yi pwo doo m:ii, nmê knî y:oo ma tumo. ⁶ Yepê, Witi w:uu woni dé t:aanî mbêmê mî dyimê dniye, têpê mdoo kwéli dêpwo ya. Yepê, Dini ghi n:ii ngê pii dniye, kâadî ngê nt:ââ too, mu kópu u dîy:o têpê daa nt:umunt:umu, nkumu u mênê dêpwo ya. ⁷ Yepê, Witi w:uu woni dé tpyé vy:o mî dyimê dniye, y:i mî pii dniye, tpyé ngê ma too. ⁸ Yepê, Witi w:uu woni dé têpê ghi mb:aa mbêmê mî dyimê dniye, y:i mî pii dniye, yi nt:u dmi mb:aamb:aa ngê kaa dniye, yintómu yi nkwo doo yonoy:a yonoy:a kele. Dini ghi n:ii ngê mgongo ye a kéli ngê, dpodombiy:e ye mbwolo, yepê, Kópuni nmye dî vyi, yi kópu mb:aamb:aa ngê dmyinê nuw:onuw:o.

Kópuni u dîy:o Yesu ye doo mgongo

Mátiyu 13:10-17; Mak 4:10-12

⁹ Yesu p:uu ndiye pyu yoo Yesu ka póo dniye, kwo, Mgongoni chi kwolo, u nt:u kópu lukwe? ¹⁰ Yesu ngê yepê, Chóó Lémi kóó k:oo wowo, tumu kópu ngê doo ya. Yepê, Yi tumu kópu yilî nmye wani tpaê dé, ngmênê kn:aa yéli ye nt:u p:uu daana a dêêdêê, ye anî mgongo, mu kópu u dîy:o k:omo tpile dpî m:uu ngmê, d:uudpî mya ngmê, dpî ny:ee ngmê, myed:uudwôê w:ee ngmê.

Witi nt:ene u mgongo u nt:u kópu
Mátiyu 13:18-23; Mak 4:13-25

¹¹ Yesu ngê p:uu ndiye pyu knî ye yepê, Mgongoni dî kwolo, ala u nt:u kópu. Yepê, Witi w:uu pi ngê ntee a dimi too, pi ngê Chóó Lémi u kópu dyuu pi knî ye yinté a tpaê too. Yepê, Yi kópu pi woni knî yi mênê nt:u dpî kaalî, woni knî yi mênê nt:u d:uudpî kaalî. * ¹² Yepê, Witi w:uu woni knî maa p:uu ntee dpî dyimê dmi, nmê knî y:oo ntee dpî ma t:oo, yepê, pi woni knî yinté wêdêwêdê dé, yi ngópu dmi dpî kuwo t:oo, kópu yi gha vy:o d:uudpî kee, yi nt:u dmi d:uudpî kaalî, mu kópu u dîy:o Setan ngê yi kópu dpî t:âmo té. ¹³ Yepê, Witi w:uu woni knî t:aanî mbêmê ntee dpî dyimê dmi, w:uu dpî pii dmi, limî k:ii ngê moo pw:oo dmi, yepê, pi woni knî yinté dé, dini ghi n:ii ngê Chóó Lémi u kópu dpî ny:ee ngmê, yi gha dmi mb:aamb:aa ngê dpî pyódu, ngmênê yi kópu daa dye ghi daadî yi gha vy:o a ya yédi. Yepê, Yi tókótókó tédê limî k:ii ngê dpo ghay dmi, u ngwo dpî kpîpî nê. ¹⁴ Yepê, Witi woo woni knî tpyé ngê ntee dpî ma té, yepê, pi woni knî yinté dé, Chóó Lémi u kópu dyuu dpî ny:ee ngmê, ngmênê dyámê u tpile knî y:oo Chóó Lémi u kópu dyuu

* **8:1:** Mát 27:55-56; Mak 15:40-41; Luukí 23:49; 24:10

* **8:11:** 1 Pita 1:23

yinté dpí ma ngmê. Yepê, Yi yéliní nté ndapí, tpilé yilí yi p:uu a nuw:o nyédi, Chóó Lémi p:uu daa nuw:o nyédi, yi gha vy:o u kópu dyuu nt:u d:uudpí kaalí. * ¹⁵ Yepê, Witi woo woni kní têpê mb:aamb:aa ngê ntee dpí kaalí, yepê, pi woni kní yinté dé, yoo mb:aa, Chóó Lémi u dnye y:oo a nyêmi ngmê, Chóó Lémi d:uudpí kpípí ngmê, yi nt:u dmi mb:aamb:aa ngê dpí kaalí. *

¹⁶ Yesu ngê mgongo ye m:uu kwólu, yepê, Dini ghi n:ii ngê mgídi dpo ghay, n:ii ngê lam dpo vuywó, doo u ntââ tpilé u pwo k:ame daawa kââ, mu kópu u dîy:o lukwe ngê mgídi wa chaa. Yepê, Yi pini ngê lam dpo y:oo, ya nkwo doo dpí kââ. Yepê, Yélini u kwo dpí lee dmi, tpilé yilí u ngwo dpí m:uu ngmê. ¹⁷ Yepê, Tumu kópu yintómu dîyo wa a pywálí dmi, ngmee u kópu dyuu wamyedê pywálí dmi. ¹⁸ Yepê, A ka ntênê dmyina a ng:aa, a kópu dyuu mb:aamb:aa ngê dmyina a wopwe, mu kópu u dîy:o n:ii ngê a kópu dyuu wa a w:ee, dîyo kní m:uu u kwo waní y:oo. Yepê, N:ii ngê a kópu dyuu daawa a w:ee, tédêni kópu ayedê w:ee, yi kópu lâmo wa ngee, u nuwo wa a kuwo.

Yesu u pye ghee kní y:oo Yesu u ngwo dnye nmy:uu

Mátiyu 12:46-50; Mak 3:31-35

¹⁹ Yesu kwéli doo dêépí, u pye ghee kní y:i taa dniye. U yi y:e doo kwo, Nm:uu m:uu. Doo u ntââ ngê ye pyodo, mu kópu u dîy:o Yesu yoo vy:o a gho. ²⁰ Pi ngmê ngê Yesu ka kwo, Mye ghee kní kuwa ka wee, ka poopoo ngi. ²¹ Ngmênê Yesu ngê yepê, N:ii kní y:oo Chóó Lémi u kópu dyuu mb:aamb:aa ngê a nyêmi ngmê, yini yoo yi niye ghee kní. *

Yesu ngê yópu ndîi u ngwo chedê ngê

Mátiyu 8:23-27; Mak 4:35-41

²² Wo ngmê ngê Yesu, p:uu ndiye pyu kní yi k:ii, dinki k:oo até yi wo dniye. Yesu ngê yepê, Kpé lêê mwada pee lee kmêle. Wod:oo kada a y:ee ngópu. ²³ Dini ghi n:ii ngê kédi ngópu, wod:oo Yesu dpí wo. U kuwó dini ghi ngê yópu ndîi ngma a pwaa wo, vuywó ndîi ngê pyaa dniye, daa kêmakêma dinki pi vy:êê wo, pwopwo yidnye nuw:onuw:o. ²⁴ Wod:oo Yesu u dpí ny:ââ ngópu, kwo, Mââwe, Mââwe. Kwo, Awêde nmo pwopwo té. Yesu yedê pii wo, vuywó yópu ye yepê, Munto. Yi ngwo vuywó yópu chedê ngê pyaa knopwo, dye ndîi mē kââ. ²⁵ P:uu ndiye pyu kní ye yepê, Lukwe dîy:o a ka dp:ee kélímí té. Ngwéti dniye, nkîngê ngê y:ay:a mye pwiyé dniye, noko yepê, Kí lónté pini? Noko yepê, Vuywó yópu y:oo u dnye kédê ny:ee ngmê, kîmyaa châpu ngmê.

Nkedîsa pi ngmê u danêmbum

Mátiyu 8:28-34; Mak 5:1-20

²⁶ U kuwó dini ghi ngê Yesu p:uu Nkálili Kpéni Lêê mwada pee yimí tee dniye, Nkedîsa tpémi kwéli dnya a ya. ²⁷ Yesu lyoko yi ghay wo, yi p:aani pi u kwo ngma a loo, kmêna yilí u ngwo doo kwo. Yi pini ngê u p:aa ló dini a kuwo ngê, kn:ââ mbwii dpímo m:ii. Kpomo u mênê, pi ntóó kwéli dnyimo yiyé dé, yi kpomo kní yi mênê dpímo kwo. ²⁸ Dini ghi n:ii ngê Yesu módu, yu km:ee dyimé wo, dpodombiy:e u kwo mbwolo, kwo, Yesu. Kwo, Yâpwo Ndîi Tp:oo. Kwo, Lukwe a nga ngmanyi md:o? Kwo, Nga atédê nképê mb:anê, nangê kpada nê. ²⁹ Yi kópu u kwo vuy, mu kópu u dîy:o Yesu ngê kmêna ka mwiyé vuy, kwo, Ye pini a kuwo ngi. Daa ng:êéntómu yi kmêna

* 8:14: Luukí 18:18-27 * 8:15: Njems 1:22

* 8:21: Luukí 11:27-28; Njon 1:11-13

ngê yi pini dpîmo mbêpê kîgha. K:omo tpile yi p:aani tpêmi y:oo yi pini dnyimo ngîmîngîmî, kóo yu puwóma ti ngê dnyimo kudukudu dé, ngmênê mēdpîmo pwapî dé, pi kwéli dēdpîmo a ya, yi kmēna ngê y:i dpîmo ñeñe. ³⁰ Yesu u kwo póo wo, kwo, Mî n:uu? Yi pini ngê kwo, Nmî pi dídyênî. Yi kópu vyu, mu kópu u díy:o kmēna yilî u ngwo doo kwo. ³¹ Yi kmēna knî y:oo Yesu ka kwo, Munmîkó, nmî kpadakpada tēdē nangē dy:âa nmo. ³² Mbwēmē w:uu ndîi yî nkîgh:ê ngmēdoo kwo, w:amî mbēmē dnye kmaapî. Yi kmēna yoo Yesu ka nkêpê mbê dniye, kwo, U ntâa kî mbwēmē w:uu vy:o wanyi dy:âa nmo. Yesu ngê yepê, U ntâa. ³³ Wod:oo yi kmēna knî y:oo yi pini a kuwo ngópu, mbwēmē knî yi p:uu mî kaa dniye. Yi mbwēmē w:uu yintómu paa ghi p:uu ghîpîla dniye, kpé lêe u kwo mî dyimê dniye, wod:oo vy:êê dniye.

³⁴ Pini n:ii yoo mbwēmē w:uu ka dnye vyuwo, dini ghi n:ii ngê yi kópu m:uu ngópu, mbêpê dniye, yi p:o lee dniye, pi knî ye mdoo ñuw:o ngópu, ghi yintómu mye lee dniye, pi knî ye mdoo mye ñuw:o ngópu. ³⁵ N:ii knî y:oo yi kópu ny:ee ngópu, u yi y:e doo kwo, Yi kópu nm:uu m:uu, wod:oo Yesu ka lee dniye. Pini n:ii u kmēna ngm:ii kalê too, Yesu yu km:ee doo ya, apê, Nmo ntee pini ngê mēka tóo, mēdaa ghétighéti, kpídî u paa mēka t:a. Nkîngē ngê y:ay:a u ngwo pwiyé dniye. ³⁶ Yélini yi ngópu Yesu ngê yi pini u kmēna ngm:ii kalê too, wo yéli ye yi kópu a nté ngópu. ³⁷ Nkedîsa Wee u kwo tpêmi d:ud:umbiy:e nkîngē ngê y:ay:a pwiyé dniye, wod:oo Yesu ka nkêpê mbê dniye, kwo, U ntâa anyinê kuwo nmo. Wod:oo Yesu p:uu dinki k:oo wo dniye, apê, Kada nmo y:oo. ³⁸ Pini n:ii u kmēna yoo Yesu ngê ngm:ii kalê too, yi pini ngê Yesu ka kwo, U ntâa wanî ngm:êê

ngi? Ngmênê Yesu ngê kwo, Kêlê, chi ya. ³⁹ Kwo, P:o mē dini, Chóo Lémi ngê kópu ndîi n:ii nga dē d:uu, pi knî ye chin:aa tpaépê. Wod:oo kada a y:ee ngópu. U kuwó dini ghi ngê yi pini yi wee u kwo p:aani p:aani loo, Yesu ngê kópuni u ngwo d:uu ngê, pi knî ye doon:aa a nj:ii.

Yesu ngê Njayidus tp:oo módó u ngwo mēdē pyidu ngê

Mátiyu 9:18-26; Mak 5:21-43

⁴⁰ Dini ghi n:ii ngê Yesu p:uu y:oo Nkálili Kpéni Lêê ngmêê ngópu, Nkálili Wee u kwo mî tee dniye, pi yilî m:uu ngópu. Yi yéli y:oo Yesu dnye t:âât:ââ, mîné tipé ngópu. ⁴¹ Pi ngmê u pi Njayidus, ngêpê ngomo u y:enê pyu ngmê, yi ngwo y:i mye ta. Yesu yu km:ee mî dyimê wo, u kwo nkêpê mbê wo, kwo, U ntâa a p:o ng:ii mwiyé am:ii lee knî. ⁴² Yi kópu Yesu ka dmy:ee ngê, mu kópu u díy:o tp:oo módó doo a mbii, daa kēmakēma doo pwopwo. Yi dmââdî u tîdê mbwó dēpwomu ya, u m:ââ y:a mē miyó ngê doo ya. Wod:oo Yesu yi pini u kuwó ghê wo. Pi mē yilî yi k:ii lee dniye, maa p:uu dnye kadakada, u yi y:e doo kwo, U nkîgh:ê nm:uu ghê dmi.

⁴³ Pyâa yi vy:o ngmēdoo kwo, kmene muwó. Dye ghi yintómu yinté dpîmo ya, m:ââ y:a mē miyó ndîi, wêê p:uu dēpê vyâ. K:omo tpile kpeede yilî p:uu dnyimo dpodo, ngmênê dēdnyimo pyipyi. ⁴⁴ Yi pyópu Yesu u kuwó a ta, u kpídî p:uu kêê a yó, wod:oo wêê a vyâ. ⁴⁵ Yesu ngê yepê, Kêê a p:uu n:aa dē yé? Pi yintómu knî y:oo a wópu ngópu. Pita ngê kwo, Mââwe, mēkidimê póo. Kwo, Pi kînga dídyênî. ⁴⁶ Ngmênê Yesu ngê kwo, Daa ye kópu p:uu n:aa danê. Kwo, Pi ngmê ngê kêê a p:uu kêdê yé, u l:êê díy:o a wâa u ngwo dē kee. ⁴⁷ Yi pyópu ngê apê, Até ngê da pywálî nê, wod:oo nkîngê mbê wo, Yesu yu km:ee mî dyimê wo. Kópuni u l:êê díy:o Yesu p:uu kêê

yó, u ngwo pyiyé wo, pi yintómu yi ngéêdí Yesu ka a nté ngé. ⁴⁸ Yesu ngé kwo, A ch:am, a ka che kélímí mb:anê, u ngwo chi pyiyé. Kwo, Yi kópu machedê, u nuw:onuw:o ngé kêê kîdangê t:oo. Kwo, P:o mê diní.

⁴⁹ Yesu ngé u danêmbum ghêlí dêpê kélí ngé, Njayidus u ngomo k:oo pi ngma a ndê wo, Njayidus ka kwo, Ñm:ee módó ngé pi nga da dy:ââ. Kwo, Doo u ntââ kî mââwe ngé mēdaawa ngee ngi. Kwo, Ngomo k:oo mēkidingê ñuw:o. ⁵⁰ Yesu ngé yi kópu yi nyongo, ngmênê Njayidus ka kwo, Namê nkîngê. Kwo, Chi kélímí, mē pyiyépyiyé. ⁵¹ Dini ghi n:ii ngé ngomo chedê taa dniye, Yesu ngé ngomo k:oo pi daa kmungo, ngmênê Pita, Njems mbwémi Njon, yi dmââdí u pye mî yi k:ii vyílo dé yi km:êê too. ⁵² Pi yintómu kní y:oo yi dmââdí ntóo dnye mbumu, u l:êê díy:o myednye mbê. Yesu ngé mgongo ye ngmê kwólu, yepê, Munto mbê. Yepê, Ye dmââdí doo pwene, ngmênê a dpî. ⁵³ Yesu dnye yumuyumu, mu kópu u díy:o yi lama doo ya, apê, Kêdê pw:onu. ⁵⁴ Ngmênê Yesu yi dmââdí kwulo kele, kwo, Kî dmââdí, a pyidu. ⁵⁵ Wod:oo u ghê dmi u kwo mēdê diyé wo, yi ngwo mēdê pii wo. Yesu ngé u pye mî ye yepê, Nté pee u kwo ngmê y:ee nyoo. ⁵⁶ U pye mî yi nyepênyepê u kópu ngé pyodo, ngmênê Yesu ngé ye kwódu ngé, yepê, Kópuni dî d:uu, pi kní ye nangê vyí.

9

Yesu ngé u dyépi y:a mē miyó p:aani p:aani u ngwo dy:ââ too

Mátiyu 10:5-15; Mak 6:7-13

¹ Yesu ngé p:uu ndiye pyu y:a mē miyó nipi a danê ngé, yepê, A pi ngé n:aa dyede nmyo, u ntââ ngé myinê pyépi nmyo, anmyin:aa pi pyipyi,

n:ii kní y:e yi kmêna a wee, yi kmêna anmyin:aa ngm:ii kîgha dé. ² Yepê, Pi kní ye n:aa dyede nmyo, ala kópu ye dmyinên:aa tpaépê, yipi, Dini ghi n:ii nmo t:âât:ââ, Chóó Lémi ngé chóó u ngwo ada a y:enê nmo, yi dini ghi daa kēmakēma a dyimēdyimē. Yepê, Myedmyinên:aa pi pyipyi. ³ Yepê, Nmyi tpile nangmê ñuw:o. Yepê, Nmyi kiyé nangmê ñuw:o, nmyi tpile péé nangmê ñuw:o, nté nangmê ñuw:o, ndapî nangmê ñuw:o, nmyi nkuwo kpídí myomoni myenangmê ñuw:o.

* ⁴ Yepê, P:aani p:aani pi miyó miyó dpî lee we. Yepê, P:aani n:ii pini n:ii dē d:uu taa knomomê, ngomoni k:oo adpî koko, y:i dny:oo ya, u dí yi p:aani mēdny:oo a kuwokuwo. ⁵ Yepê, Pini n:ii dē p:aani n:ii adpîn:aa taataa, yi p:aani tpémi y:oo yi yi dē y:e daachoo kwo knomomê, yepê, yi dnye dē daadnyimo nyémí knomomê, ye yi pini dē y:oo yi p:aani dny:oo a kuwokuwo, yi p:aani u tēpê yi yi yodo p:uu dny:oo vyavya. Yepê, Yi p:aani tpémi y:oo ala kópu u ngwo wa a w:ee ngmê, awo, Yinê ye dp:oo Nju tpémi, dp:oo Chóó Lémi u yoo. * ⁶ Wod:oo Yesu p:uu ndiye pyu kní y:oo Yesu a kuwo ngópu, p:aani p:aani lee dniye, Yesu p:uu kópu mb:aa pi kní ye dnyen:aa tpaépê, myednyen:aa pi pyipyi.

Antipas Helodi Yesu p:uu u ngwo doo nuw:o

Mátiyu 14:1-12; Mak 6:14-29

⁷ Dini ghi n:ii ngé yi kópu dnyimo pyodopyodo, Antipas Helodi Nkálili tpémi yi king ngé doo ya. Yi kópu kní yi pi dmi yi nyongo, u nuw:o yilí ngé u ngwo u kwo pyodo, mu kópu u díy:o pi ngmê kní y:oo kópu, Njon Baptist kímêdê pyidu. ⁸ Woni kní y:oo kópu, Ilacha kîmaa t:aa, woni kní y:oo kópu, N:ii kní y:oo Chóó Lémi u komo wunê

dnyimo a kapî, ngmê kêda pyidu.
⁹ Helodi ngê u gha vy:o apê, Njon Baptist mbwâmê kîni châpwo. Apê, Pini n:ii u kôpu dyuu n:aa nyêmi té, apê, wu n:uu? Apê, Yi pini a chóo u nkwo ngêp:aa m:uu.

Yesu ngê pi limo yono yono y:a u ngwo mbono ngê

Mátiyu 14:13-21; Mak 6:30-44; Njon 6:1-15

¹⁰ Dini ghi n:ii ngê Yesu ka u dyépi yoo mède diyé dniye, kópuni mî d:uu tumo, u kwo mîné nté tumo. Yesu ngê yi mo núw:o too, p:aa ngmê mî tee dniye, u pi Mbetísaida.
¹¹ Yoo yi nt:anê kada a y:ee ngópu. Kwéli mî tee dniye, yoo ndîi y:i mye loo. Yesu ngê a chipé too, Chóó Lémi kóó k:oo wowo p:uu ye doo danêmbum, n:ii dé dnye mgîni vyîmi mye pyi too.

¹² Dini ghi n:ii ngê kââdî t:ono ghê wo, p:uu ndiye pyu y:a mê miyó knî u kwo lee dniye, kwo, Kî yéli mê dy:ââ té, p:aani p:aani dny:oon:aa nté pywupwi, yi chóó yi dpî tédê dmi ngmênyinê pyw:ee y:e, mu kôpu u dîy:o daa p:o nmo pyede.
¹³ Ngmênê Yesu ngê yepê, Nmyi chóó nté pee knî ye ngmê y:ee yó. Kwo, Doo u ntââ. Kwo, Yintoo ntini nmî ngópu daa tóó. Kwo, Mbîdédi tp:oo limi, te miyó nmî ngópu ka pyede, mê ntini daamo a tóó. Kwo, U yi nga a kwo, Kî yéli yi ntââ ntini anm:uu pwila? ¹⁴ (Mââ limo yono yono y:a yi doo ya.) Yesu ngê p:uu ndiye pyu knî ye yepê, Pi yêê yó, yoo ngmê limoy:a, yoo ngmê limoy:a a pyódu yó, mbwódo yaa dniye. ¹⁵ Yinté d:uu ngópu, mbwódo yaa kalê tumo. ¹⁶ Yesu ngê mbîdédi limi knî a ngî too, te dê myedê ngî doo, mbóó p:uu vya wo, Chóó Lémi yi l:êê dîy:o kwuno ngê, pwaa too, p:uu ndiye pyu knî ye y:ee too, apê, Pi knî ye yee téne. ¹⁷ Pi yintómu doo kmaapî, yi ghê dmi a kee wo. Nté kmono n:ii mî kê wo, Yesu p:uu

ndiye pyu knî y:oo péé y:a mê miyó mē ntówo ngópu.

Pita ngê Yesu p:uu kópuni vya Mátiyu 16:13-19; Mak 8:27-29

¹⁸ Wo ngmê ngê Yesu u mo até yidoo ngêpê, p:uu ndiye pyu yoo u kwo yedê lee dniye, ye póó wo, yepê, Pi knî ye yinê ye nê n:uu? ¹⁹ Kwo, Ngmê knî y:oo alanté a tpapê ngmê, apu, Nyi Njon Baptist. Kwo, Ngmê knî y:oo alanté a tpapê ngmê, apu, Nyi Ilacha. Kwo, Ngmê knî y:oo alanté a tpapê ngmê, apu, N:ii knî y:oo Chóó Lémi u komo wunê dnyimo a kapî, ngmêkêda pyidu, ni vyîlo. ²⁰ Yesu u nkwo ye póó wo, yepê, Nmyinê nmye nê n:uu? Pita ngê kwo, Chóó Lémi ngê pini n:ii a ngmîdi ngê, nmî Mbwâmê ngê a pyódu ngê, ni vyîlo. ²¹ Yesu ngê yi kôpu dpodombiy:e ye kwódu ngê, yepê, Pi ka nangê vyi.

Yesu p:uu ndiye pyu knî ye u pwopwo p:uu u ngwo ye doo danê Mátiyu 16:20-28; Mak 8:30-9:1

²² Yesu p:uu ndiye pyu knî ye chóó p:uu ye modoo danêmbum, yepê, K:omo tpile nê Chóó Lémi u Pi Ndêndê, yinê a ngmîdi noo, ngmênê kada pini knî y:oo wa mb:ii nê, kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini knî y:oo wa mb:ii nê, dêêpî pyu knî y:oo wamye mb:ii nê. Yepê, Yi yéli y:oo dono kôpu yili a nga wa d:uu ngmê, wa vya nê, wo pyoloni ngê amênê pyidu.

²³ Yesu ngê pi yintómu knî ye yepê, N:ii ngê u yi adî kwo, Nê u yoo vy:o nî ghê, yi pini ngê choo a yâmuyâmu nê, u gha d:ud:umbiy:e a ka dpo kê ngê, chóó u kôpu knî yi p:uu mêtîngê nuw:o, k:omo tpile a l:êê dîy:o adî wélîlî mgîni vyîmî, ngmênê dpo ngm:êê nêne.

* ²⁴ Yepê, Pini n:ii u ghê p:uu adî nuw:o, awo, Kîngî vya nê, u ngwo wa kede, a yoo vy:o daawa ghê, yepê, yi pini ndêndê ngê wa

pw:onu, ndê ngê amî ma. Yepê, Pini n:ii a lêê dîy:o wa pw:onu, yi pini amêdê pyidu, ghê kamî u ngwo wa a pyw:oo, mb:aamb:aa ngê adîn:aa ya. * ²⁵ Yepê, Pini n:ii chóó u tpile knî yi p:uu adî nuw:o, u lêê dîy:o Chóó Lémi wa mb:ii, yi pini dini ghi n:ii ngê wa pw:onu, yed:oo dono wa a pyw:oo. Yepê, K:omo tpile dyámê u tpile yintómu yi pini u ngópu adî ya knomomê, ngmênê doo u ntââ ghê kamî u ngwo daawa pwila, dono wa a pyw:oo. ²⁶ Yepê, Dini ghi n:ii ngê a lêê dîy:o nmyi p:uu adnyi d:uu, n:ii ngê wa mb:ii nê, yewo, Nê kuu, nangê kpada nê, yepê, yi pini u nkwo wanî mb:ii, dini ghi n:ii ngê anê diyê. Yepê, Yi dini ghi ngê a pi ndîi ngê wa pyódu, M:aa, u enjel knî yi k:ii yi pi dmi ntoo, a pi yintoo ngê wa pyódu. * ²⁷ Yepê, Ndê kópu nmye ngmên:aa tpaê. Yepê, Pi knî nmyi vy:o ngma a kwo, ghêlî daawa pw:oo dmi, Chóó Lémi ngê chóó nmyi y:enê kn:ââ mwiye wa chaa.

Yesu u dyépi pyile knî ye u mo u nâmo u ngwo mîné ghê wo

Mátiyu 17:1-8; Mak 9:2-8

²⁸ Wiki ngmê mî loo, Yesu ngê u dyépi pyile njini mbu mbêmê nuwo, yi dnyen:aa ngêpê. Yi pini pyile knî yi pi dmi Pita, Njems mbwémi Njon. ²⁹ Dini ghi n:ii ngê Yesu doo ngêpê, kwódo ng:oo dmi tpalê wo, u kpídî d:ud:umbiye e kpaapikpaapi ngê pyodo, myedoo a wuu mbele. ³⁰ Yi ngwo pi miyó Yesu u k:ii dnye danêmbum, yi pi dê Mósisi pini dê Ilacha. ³¹ Yi tpódu myedpîmo a wuu mbele. Mósisi ngê Nju tpémi dono vy:o Yichip u mênê ntee a pw:ii too, Yesu u lama doo ya, Daa kêmakêma yinté kópu Njedusalem ngmênîmo d:uud:uu. Yi kópu p:uu dnye danêmbum. ³² Yi dini ghi ngê Pita u pyipe dê yi k:ii dnye dpî. Yi

nyaa dniye, Yesu u wuu yi pwo yimî kée ngê, Yesu u nkîgh:ê Mósisi pini dê Ilacha m:uu dumo. * ³³ Dini ghi n:ii ngê yi tpódu y:oo Yesu dpîmo a kuwokuwo, Pita ngê Yesu ka kwo, Mââwe. Kwo, U p:o chi yé, cha nuw:o nmo. Kwo, Ngomo pee pyile nmînê t:emî, kwo, nêni ngmê, Mósisi u nêni ngmê, Ilacha u nêni ngmê. Ngmênê doo u lama doo mbumu. ³⁴ Pita ngê danêmbum ghêlî dêpê kêlî ngê, wod:oo nkali too pee yi pwo ngmê yó, nkîngê ngê y:ay:a pwiye dniye. ³⁵ Yi nkali too pee u mênê dnye ngmê ny:ee ngópu, yepê, Kî a Tp:ee, a chóó nê ngmîdi ngê, u kwo ntênê dmyinê ng:aa. * ³⁶ Yi dnyeni machedê ngê yi pyodo, apê, Yesu u mo mu kwo. Kópuni yi ngópu pyodo, pi ka ghêlî daa vyi ngópu. Yi kópu tumu yi mênê doo ya.

Yesu ngê tp:ee ngmê pyi ngê nyuno pwopwo u ngwo doo ya

Mátiyu 17:14-18; Mak 9:14-27

³⁷ Womumo mw:aandiye, dini ghi n:ii ngê Yesu u dyépi pyile knî yi k:ii mbu vwuwo a ghêpê dniye, pi yilî Yesu ka loo. ³⁸ Yi yéli yi vy:o Yesu ka pi ngma a ka wo, kwo, Mââwe. Kwo, U ntââ a tp:ee mu ngmîdi wany:uu m:uu? Kwo, Nga daawa ch:anê? ³⁹ Kwo, Dini ghi n:ii ngê u kmêna ngê dpî vy:a, a kââ yédi, ntóó têtê mbêmê dpî d:ii, tpî ch:aa pee dê u kwo dpî pwii knî. Kwo, Dye ghi yintómu yi kmêna ngê a tp:ee dpodombiy:e a kpakak-paka ngê. ⁴⁰ Kwo, M:uu ndiye pyu knî ye kídî nkêpê mb:anê, yed:ê, U ntââ wu kmêna anmyi ngm:ii kalé ngmê? Kwo, Ngmênê doo u ntââ ngê y:e dê pyódu. ⁴¹ Yesu ngê yepê, Nmyo lónté yéli. Yepê, Nmyo yoo dono, lukwe dîy:o Chóó Lémi ka dp:ee kêlîmî té. Yepê, M:ââ yémi nmyi vy:o anî kwo, u dî Chóó Lémi ka mb:aamb:aa ngê anmyin:aa kêlîmî. Yi pini ka kwo,

* **9:24:** Njon 12:25

* **9:26:** Luukí 12:9; 2 Tim 2:12

* **9:32:** Njon 1:14; 2 Pita 1:16-18

* **9:35:** Luukí 3:22

Ŋm:ee al:ii a ŋuw:e. ⁴² Dini ghi n:ii ngê yi tpémi Yesu u kéténi doo lêpi, u kmêna ngê dpodombiy:e vyâ, tēpē mbēmē danē ngê. Yesu ngê yi kmêna ngm:ii kwólu, yi tpémi pyi ngê, u mîka mē y:ângo. ⁴³ Pi knî y:oo dini ghi n:ii ngê yi kópu m:uu ngópu, ngwéti dniye, Chóó Lémi u pi ndîi ngê u ngwo pyódu ngópu.

Yesu p:uu ndiye pyu knî ye u pwopwo p:uu u ngwo ye modoo danē

Mátiyu 17:22-23; Mak 9:30-32

Yesu ngê pi knî yi ngópu kópuni doo d:uud:uu dé, pi knî y:oo yi kópu dnyimo nyepēnyepē dé, ngmēnē Yesu ngê p:uu ndiye pyu knî ye yepê, ⁴⁴ Ala kópu nmyi nuwo kîdangê kuwo, yepê, K:omo tpile nê Chóó Lémi u Pi Ndēndē, ngmēnē yoo dono yi kēê k:oo wanî ghê. ⁴⁵ P:uu ndiye pyu yoo alanté dnye nuw:o, apê, Lukwe dîy:o kînté nmo a mbum. Apê, Chóó Lémi ngê pini n:ii a ngmîdî ngê, u pi ndîi ngê wa pyódu, dono daawa a pyw:oo. Yinê ye ngmee u kópu ye yi vvyu, dēpê w:ee ngópu, u kwo myedaa póo dniye, mu kópu u dîy:o nkîngê mbê dniye.

Yoo yi kada wowo u danēmbum

Mátiyu 18:1-5; Mak 9:33-37

⁴⁶ Yesu p:uu ndiye pyu yoo noko dnye kwopwepe. Yi vvy:o pini n:ii u pi ndîi ngê doo ya, yi kópu p:uu dnye kwopwepe. * ⁴⁷ Tumu kópuni dnye tpaépê dé, Yesu ngê a w:ee too, wod:oo tp:ee ngma a ngēēdî, u nkîgh:ê kââ, yepê, ⁴⁸ Pini n:ii alanté tpémi ka a l:êê dîy:o adî vvyuwo, daa yi tpémi ka u mo adî vvyuwo, ngmēnē a ka amyeda a vvyuwo, amyedî chāâchāâ nê. Yepê, Myenté, Pini n:ii ngê adî chāâchāâ nê, daa a mo adî chāâchāâ nê, ngmēnē pini n:ii ngê a dy:ââ noo, amyedî chāâchāâ. Yepê, Nmyi vvy:o

pini n:ii u pi daa ndîi, vyîlo yi pini yidmyinē chāâchāâ. *

Yesu ngê u ngwo ye vvyu, yepê, N:ii nmî p:uu daa d:uu, nmî pee pini

Mak 9:38-40

⁴⁹ Njon ngê Yesu ka kwo, Mâawe. Kwo, Pi ngmêkudu m:uu, kwo, mî ngê pi knî yi kmêna kî ngm:ii kîgha té. Kwo, Yi kópu u kwo kudu kwódu, mu kópu u dîy:o daa nmî yoo vvy:o pini ngmê. ⁵⁰ Yesu ngê yepê, U kwo nangê kwódu. Yepê, N:ii nmî p:uu daa d:uu yédi, nmî pee pini.

Samédiya tpémi y:oo Yesu u wépi u ngwo pwaa ngópu

⁵¹ Dini ghi n:ii ngê Yesu ngê a w:ee ngê, apê, Daa kēmakēma a dye ghi dyámē mbēmē machedê ngê a pyodopyodo, pi knî y:oo Njedusalem wa vya nê, ye daa kede wo, p:uu ndiye pyu knî yi k:ii paa u nuw:o Njedusalem mē yé ngópu. ⁵² Maa p:uu p:aa ngmê u nkîgh:ê taa dniye, Samédiya tpémi yi p:aa ngmê. Yesu ngê u yi doo kwo, Yi:ii nm:uu dpî dmi, wod:oo pi kada miyó kââ, apê, Tpile yilî nmî kada paan:aa l:âmo y:e. ⁵³ Ngmēnē yi p:aani tpémi y:oo u wépi pwaa ngópu, mu kópu u dîy:o Njedusalem dnye lêpî. Apê, Yinê ye nmo yoo dono. Apê, Lukwe dîy:o ala p:aani wa dpî dmi. * ⁵⁴ Dini ghi n:ii ngê Njems mbwémi Njon y:oo yi kópu ny:ee ngópu, nod:e knopwo, Yesu ka kwo, Nmî Lémi, Chóó Lémi ka ala kópu vyi koo, Mbóo p:uu ndyuw:e ngma a ghêpê we, wu p:aani tpémi ndê ngê paa ma téne. * ⁵⁵ Ngmēnē Yesu ye diyé wo, yi kópu ye kwódu ngê, ⁵⁶ wod:oo kn:aa p:aani mē lee dniye.

Pi ngê komo ngê kîngî vyi Yesu anî yâmuyâmu

Mátiyu 8:19-22

⁵⁷ Dini ghi n:ii ngê maa p:uu dnye paa, pi ngmê ngê Yesu ka kwo,

* 9:46: Luukí 14:11; 22:24-27

* 9:48: Luukí 10:16; Njon 13:20

* 9:53: Luukí 10:33; Njon

4:9 * 9:54: 2 Kings 1:9-16

Kwéli anyi lê, ana a yâmuyâmu ngi.
⁵⁸ Yesu ngê kwo, Mumdoó anya a yâmuyâmu nê? Kwo, Chii w:ââ w:uu yi dpî tédê dmi a pyede, y:i a dpî nyédi, ínmê knî yi ny:uu a pyede, y:i a dpî nyédi, ngmênê a ngomo daa kwo, a dpî tédê daa too, a ghê vyîmî tédê myedaa too. Kwo, Mumdoó nyi u ntââ, anya a yâmuyâmu nê?
⁵⁹ Pi m:uu ka kwo, Cha a yâmuyâmu nê. Ngmênê yi pini ngê kwo, M:aa a ngópu mwiye paa pw:oo we, an:uu kmênê, u ngwo ana a yâmuyâmu ngi. *
⁶⁰ Yesu ngê mgongo u kwo ngmê kwólu, kwo, N:i yi ghê daa pyede, yinté kópu p:uu dny:oo nuw:o, ngmênê nyi, a ngm:êê nédi, yoo Chóó Lémi u yoo vy:o a chin:aa kapí dé. ⁶¹ Pi m:uu ngê Yesu ka kwo, A Lémi, ana a yâmuyâmu ngi, ngmênê a yoo knî ye nd:uu mwiye nîmo tpaépê. ⁶² Yesu ngê mgongo u kwo ngmê kwólu, kwo, Nee k:oo tpiipi kn:aa ada a vyuwo, nee wo mbêmê wa knî. Kwo, N:i kn:aa adî nuw:o, Chóó Lémi p:uu angénté adîn:aa dpodo. *

10

Yesu ngê pi pyud:oy:a mê miyó yi dpodo tédê dpodo tédê u ngwo dy:ââ too

¹ U kuwó dini ghi ngê nmî Lémi ngê pi mê pyud:oy:a mê miyó ngmídi ngê, yepê, P:aani p:aani a kada miyó miyó choo kwo. ² Yepê, Chóó Lémi u yâpwo tédê y:i nté dédê ghêdê, ngmênê nté mgîpî pyu mdoo daa too. Yepê, Yâpwo tédê chóó ka dmyinê ngêpê, nté mgîpî u l:êê díy:o pi knî nmye mupêdê kê ngê. ³ Yepê, Dpî lee dmyeno. Yepê, Y:ee tímelyu yi vy:o kêmkêm tp:oo w:uu ntee tpile ngê anmyi pyaa dmi. ⁴ Yepê, Ndapí nangmê ínuw:o, ndapí yiyé tédê u tpile nangmê ínuw:o, nmyi yi dópo kn:aani nangmê ínuw:o. Yepê, Gha pi yoo nmye

adnyin:aa a vyuwo. Yepê, Maa p:uu danêmbum ngê kêê nangê t:oo. Yepê, Lîmîlîmî ngê dmyinên:aa dpodo, mgî kîdmyengê pwaa ngmê.

⁵ Yepê, P:aani p:aani a kada miyó miyó choo kwo. Yepê, Pini n:i dê ngomoni k:oo dpîmo koko knomomê, yi ngomo chóó ka ala kópu dny:oo tpaépê, Mw:ââkó, Chóó Lémi ngê nyoo knî yi k:i a ngee nmyine. ⁶ Yepê, Yi ngomo chóó ngê yi pini dê yi wépi dê adî pwapî dê, ye kópuni mwiye u kwo adpî tpaépê, yi kópu ye amêda a diyédiyé. Yepê, Yi ngomo chóó ngê u yi adî kwo, Chóó Lémi ngê a ngee nmîne, ye wa ngee té. ⁷ Yepê, Pini n:i dê ngomoni k:oo adpî koko, yi dny:oo kwo, kn:aa mékîngê lee knî. Yepê, Yi tpódu yi ngomo k:oo dny:oo kwo, y:i dny:oo kmaapî, mu kópu u díy:o pi módó daa dpodo yédi, u dpodo u pywuu dpo ngee.

* ⁸ Pini n:i dê p:aani n:i dpîmo taataa knomomê, yi p:aani tpémi y:oo yi tpódu yi dnye dê dpîmo nyêmî knomomê, ntini n:i yi l:êê díy:o adnyi l:âmol:âmo, dny:oo pípi, ⁹ yi p:aani u pwopwokopwe dpî pyi téne, ala kópu ye dny:oo tpaépê, Dini ghi n:i nmo t:âât:ââ, Chóó Lémi ngê u yoo chóó u ngwo ada a y:enê, yi dini ghi daa kêmakêma a dyimêdyimê.

¹⁰ Yepê, Pini n:i dê p:aani n:i adpîn:aa taataa, pi knî y:oo yi wépi dê adnya a pwapî dê, ye yi ngópu kââ puu ghê dny:oo a wowo, ala kópu tââ ye dny:oo tpaépê, ¹¹ Nmyi p:aa u tēpê nyi yi yodo p:uu nye vyavya, ala kópu u ngwo dpo w:ee yó, Ala dp:oo Chóó Lémi u yoo. Yepê, Ala kópu ye myedny:oo tpaépê, Dini ghi n:i ngê Chóó Lémi ngê u yoo chóó ada a y:enê, yi dini ghi daa kêmakêma a dyimêdyimê, ngmênê Chóó Lémi ngê daada a y:enê nmyo, wa mb:i nmyo, mu kópu u díy:o

* 9:59: Luukí 14:26,33 * 9:62: Pilipay 3:13
 Dpodo 13:50-51; 18:6

* 10:7: 1 Kódin 9:6-14; 1 Tim 5:18 * 10:11:

dmyi mb:ii nyo. * ¹² Yesu ngê p:uu ndiye pyu knî ye yepê, Ndê kôpu nmye ngmên:aa tpaê, Wêni n:ii ngê Chóó Lémi ngê Sodom a pw:oo ngê, dnyinté a kpada too. Yepê, P:aani n:ii tpêmi y:oo adnya a mb:iimb:ii nmyo, kuwókuwó wêni ngê Chóó Lémi ngê dnyinté daawa kpada té. ¹³ Yepê, Kódasin tpêmi dny:oo nkîngê, Mbetísaida tpêmi myedny:oo nkîngê. Yepê, K:omo tpile mbwudu yi ngópu yilî nî chópu, ngmênê yi dono doongê kée tumo. Yepê, Taiya p:aani dê Saidon tpêmi yi ngópu yinté kópu ndîi w:aangmê d:uu ngê, ye k:omo tpile daa Nju tpêmi, ngmênê yi dono yilî limîlimî ngê pî kée tumo, yi mbodo dmi pêdê ny:ii ngópu, tpée kópu myepî vyi ngópu. ¹⁴ Yepê, Kuwókuwó wêni ngê Chóó Lémi ngê dnyinté wa kpada té, ngmênê Kódasin p:aani dê Mbetísaida tpêmi dnyinté daawa kpada té. ¹⁵ Yepê, Kîpêênnyêm tpêmi myedny:oo nkîngê. Yepê, Yi chóó yi pi dmi mbóó p:uu a kmîmî t:oo, ngmênê yi kpadakpada tédê wa lee dmi.

¹⁶ Yesu ngê p:uu ndiye pyu knî ye yepê, Pini n:ii ngê nmyi dnye dmi a nyêmî ngê, daa nmyi mo nmyi dnye dmi ye nyêmî ngê, a dnye myeye nyêmî ngê. Yepê, N:ii ngê dpî mb:ii nmyo, daa nmyi mo dpî mb:ii nmyo, myoo mb:ii nê, daa a mo dpî mb:ii nê, n:ii ngê a dy:ââ noo, myoo mb:ii.

Yesu ka u dpodo pyu pyud:oy:a mê miyó u ngwo mède diyé dnye

¹⁷ Dini ghi n:ii ngê Yesu ka u dpodo pyu pyud:oy:a mê miyó mède diyé dnye, kwo, Nmî Lémi. Kwo, Dpodo tédê w:aa nm:uu pyw:ango. Kwo, Mî mbémê daa mbii pyu yoo yi mo nmeen:aa pyipyi dé, n:ii knî y:e yi kmêna dnye kwo, my:oo pyi too, yi kmêna

y:e nmî ngm:ii kalê too. ¹⁸ Yesu ngê yepê, Nyââ, Lîmî u wuu ndîi ngê ntee a too, ngmênê mēdaa ya yēdi, yinté tpile ngmênî módu. Yepê, K:omo tpile dyámê mbémê tpêmi yi pwo Setan u pi ndîi ngê doo ya, ngmênê ala ngwo da ghay, mbwódo d:uu d:ii. * ¹⁹ Yepê, U ntââ ngê dî pyódu nmyo, k:omo tpile mg:ee tpile pê yi vy:o anmyin:aa m:ii, ngmênê kópu nmye daangmêwa pyódu. Yepê, Setan ngê ló kópu nmye ngmadî d:uud:uu, wa dîpî. * ²⁰ Yepê, Ala kópu nangê vyi, W:aa dpo pyw:oo, pi knî y:e yi kmêna nmî ngm:ii kalê too, ngmênê ala kópu dpî vyi yó, W:aa dpo pyw:oo, mu kópu u dîy:o Chóó Lémi ngê u yoo kamî vy:o dê kaa nmo. *

Yesu ngê u Mî u ngwo doo chaa kîgha

Mátiyu 11:25-27; 13:16-17

²¹ Yi dini ghi ngê Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê Yesu a nt:ee ngê, w:aa a pyw:ango, u Mî ka kwo, M:aa. Kwo, Nyi mbóó dyámê yi kada pini ndêndê. Kwo, Nîné chaa kîgha ngi, mu kópu u dîy:o kópuni dyuu a ka nyinê kpo, nyi ngmo too. Kwo, Ndiye pyu ndîi knî y:oo dēpê w:ee tumo, ngmênê yélini yi pi dmi daa ndîi, y:ooda w:ee t:oo. Kwo, Nýóó nuw:o u pono nye vyápê. *

²² Yesu ngê pi knî ye yepê, Kópu yilî n:ii n:aa tpaê too, M:aa ngê yinê a ka dpo vyi té. Yepê, Pi ngmê u lama daa too, Nê lónté pini, M:aa u lama u mo a too. Yepê, Pi ngmê u lama daa too, M:aa lónté pini, a mo a lama a too. Yepê, N:ii ka M:aa mb:aamb:aa ngê anê kēma, yi pini u lama M:aa ndêndê ngê adi ya. *

²³ Yesu p:uu ndiye pyu knî ye yi diyé wo, yi mo ye yepê, Kópuni nmye mumu t:oo yi lēê dîy:o, nmyi gha dmi mb:aamb:aa ngê dny:oo

* **10:18:** Njon 12:31; Tpyuu 12:8-9 * **10:19:** Mak 16:18 * **10:20:** Pilipay 4:3; Tpyuu 3:5; 20:12 * **10:21:** 1 Kódin 1:26-28 * **10:22:** Njon 3:35; 10:15

ya. ²⁴ Yepê, Yélini y:oo Chóó Lémi u komo wunê dnyimo a kapî, king yoo yi k:ii, u yi y:e doo kwo, Nê u kópu yili nmî ny:ee té, my:oo m:uu té, ngmênê daa m:uu tumo, myedaa ny:ee tumo, wunê a pw:oo dniye. *

Yesu pi ka vyuwo p:uu pi knî ye u ngwo doo mgongo

²⁵ Yélini y:oo Yesu dnye ng:aang:aa, yi vy:o dêêpî pyu ngmêdoo kwo. U yi u ngwo doo kwo, Yesu nî dóó, wod:oo ghêêdî wo, Yesu ka kwo, Mââwe. Kwo, Ló kópu ngmanî d:uu, ghê kamî u ngwo anê pyw:oo, ghéni n:ii chedê ngê daawa pyódu? ²⁶ Yesu ngê kwo, Nangê lónté? Kwo, Puku yedê angénté a tóó? ²⁷ Yi pini ngê Yesu ka kwo, Ala dêêpî kópu kada a tóó, Chóó Lémi u nuu ghi nmyi nódo mb:aamb:aa ngê choo ya. Kwo, Chóó Lémi nmyi gha vy:o choo ya, dye ghi yintómu p:uu dmyinê nuw:o, u nuu u kópu yidmyinê d:uud:uu dé. Kwo, Yi dêêpî kópu u kuwó alani a tóó, kwo, Nyóó nuu ghi nódo ntee a tóó, yoo yi nuu ghi dmi nódo yinté myechoo ya. * ²⁸ Yesu ngê kwo, Ndê kópu yichi vyi. Kwo, Yi kópu dê anyi d:uud:uu dê, ye ghê kamî u ngwo anyinê pyw:oo. *

²⁹ Pi yili yi nuu ghi dmi yi dêêpî pyu nódo dêpwo ya, wod:oo u yi u ngwo doo kwo, Yesu ngê ala kópu a ka vyi ngê, Daa pi yintómu yi nuu ghi dmi nódo yichoo ya. Yi kópu u l:êê dý:o Yesu ka póó wo, kwo, Ló yéli yi nuu ghi dmi a nódo ngmadî ya? ³⁰ Yesu ngê mgongo u kwo ngmê kwólu, kwo, Nju pi ngmê, Njedusalem a ndê wo, Njédikó doo lêpî. Maa p:uu kpáápi knî y:oo mgîmî ngópu, dnye vyee, u ndapî t:âmo ngópu, u kpídî mye t:âmo tumo, ntóó kée ngópu, maa p:uu a kuwo ngópu, ngmênê ghê tp:oo doo

ya. ³¹ Ukuwó dini ghi ngê kpêê yiyé pyu ngmê ngê yi máádi a kwólu. Dini ghi n:ii ngê yi pini módu, daa ngópu, u kwo mî loo. ³² Kwo, U kuwó dini ghi ngê Chóó Lémi u ngomo k:oo dpodo pyu ngmê ngê yi máádi myedê kwólu. Kwo, Dini ghi n:ii ngê yi pini ntóó módu, myedaa ngópu, u kwo myimî loo. ³³ Kwo, U kuwó dini ghi ngê Samédiya pi ngmê ngê yi máádi até myeyedê kwólu. Kwo, K:omo tpile Samédiya tpémi nmyinê nmye yoo dono dé, ngmênê yi Nju pi Samédiya pi ka ch:anê wo. ³⁴ Kwo, U kwo loo, yimo knî yi p:uu wain a pii ngê, olipi wulu myedê pii ngê, yimo kwéli dnye ya, kpídî pee ngê kwédi kê too, apê, Mb:aamb:aa ngê mê paa pyaa we. Kwo, U kuwó dini ghi ngê yi pini ntóó chóó u ndonki pyipwo yó, p:aa ngmê ñuwo. Kwo, Yi p:aani ngomo ngmêdoo kwo, maa p:uu n:ii knî ye mgídî dpîmo a ghayghay, yi dnyimo dpî. Kwo, Yi ngomo k:oo kee knopwo, Samédiya pi Nju pi ka y:i doo vyuwo. ³⁵ Kwo, Womumo mw:aandiye Samédiya pi ngê yi ngomo chóó ka ndapî miyó y:ângo, kwo, Ala pini ka chi vyuwo. Ndapî ntémwi p:uu anyi dyênê, amêma amênê wumo té. ³⁶ Yesu yi dêêpî pyu ka póó wo, kwo, Kpaa pyu knî y:oo pini n:ii vya ngópu, u nuu ghi wu pini pyile knî yi vy:o n:uu nódo yó? ³⁷ Dêêpî pyu ngê kwo, Pini n:ii ka ch:anê wo. Yesu ngê kwo, Yinté kópu vyílo yichin:aa d:uud:uu.

Mata mbwémi Méli yi danêmbum

³⁸ Dini ghi n:ii ngê Yesu p:uu ndiye pyu knî yi k:ii p:aani p:aani dnye lêpî, p:aa ngmê taa dniye. Yi p:aani pyââ mbwémi miyó doo ya, yi pi dê Mata mbwémi Méli. Dini ghi n:ii ngê Yesu p:uu y:i taa dniye, Mata ngê mênê dóó kalé too, yepê, Díyo a ngomo k:oo nté dp:uu ma yó. ³⁹ Yi taa dniye, mbwódo

yi yaa dniye, Yesu ngê yoo doo ndiye kîgha dé. Méli a loo, yu km:ee mî yaa wo, Yesu doon:aa ng:aang:aa. * ⁴⁰ Mata u nuw:o dono ngê pyodo, apê, Kî mââwe yi t:aa, lukwe díy:o nté dyêêdí ngmídi dnye chono, wod:oo Yesu ka kwo, Mââwe. Kwo, Nga d:oo ch:anê wo, a mo anî nté ch:eech:ee? Kwo, Méli daanyiné dy:ââ, daamî ngee nê? ⁴¹ Yesu ngê kwo, Mata. Kwo, Kidimê nod:enode. Kwo, Kópu yilí kidimê nuw:onuw:o. ⁴² Kwo, Kópu mu ngmídi u ntââ. Kwo, Méli u nuw:o kópuni p:uu a kwo, yi kópu yi mb:aamb:aa. Kwo, Yi kópu u kwo daanî kwódu. *

11

Yesu ngê kópuni vyyu, nmî Mî ka ngêpê p:uu

Mátiyu 6:9-13; 7:7-11

¹ Wo ngmê ngê Yesu ghi ngmê até yedoo ngêpê. Dini ghi n:i ngê u ngêpê a kêlí ngê, p:uu ndiye pyu ngmê ngê kwo, Nmî Lémi, Njon Baptist ngê p:uu ndiye pyu yoo yi nuwo ngêpê ntee kwólu, kwo, yinté nmî nuwo my:oo kwéli. * ² Yesu ngê yepê, Ala ngêpê yidmyina a ng:êêní, apii Munmíkó M:aa, pi knî y:oo ntênê dny:oo chââchââ ngi.

Nmî y:enê kn:ââ límî k:i a chépi.

³ Wonêwodiyédiyê u ntââ ntini nmo cha a kuwo.

⁴ Pi knî yi dono kópu ntee nmî kuwó nmî kée too,

nmî dono kópu yinté nguwo myoo kée té,

mêdaanyi nuw:onuw:o dé.

Nmî tókótókó ndîi tédê nangê ñuw:o nmo.

⁵ Yesu ngê p:uu ndiye pyu knî ye mgongo ngmê kwólu, yepê, Nmyi vy:o pini ngmê, mgídi ñukníñukní p:uu u mbwó ka wa lê, awo, A

mbwó, nté pee a ka ngma a ki. ⁶ Kwowo, A pyipe ala ngwo ngmêdê t:aa, nté a ngópu daa tóó, ló ntini u kwo ngmaní y:oo. ⁷ Yepê, Yi pini ngê u mbwó ka ala kópu wa vyí, awo, Ala dpí dye ghi, nté a ka mêkidimên:aa dmyinê. Kwowo, Keñe kînga dp:o kuwo, nmî mupwokní aténgê dpí dpí dmi. Kwowo, Daanê pyidu, myedaanî ngee ngi. Kwowo, W:êêní wochi t:aa. ⁸ Yepê, K:omo tpile yi pini daawa pyidu, u mbwó ka nté daawa y:ee knomomê, ngmênê u mbwó ngê dyaa u kwo wa chedê, mywene u ngwo myedaadî kwo, ye wa pyidu, u mbwó ngê tpileni u yi adî kwo, u kwo wa y:oo. *

⁹ Yepê, Kópuni u l:êê díy:o anmyi ngêpê, yi kópu p:uu nmyi Mî ka dyaa dmyinê chedêchedê. Yepê, Kópuni u kwo anmyi dmyinê, nmye wa a kê, kópuni anmyi nmy:uu, anmyinê pyw:ee ngmê, keñeni p:uu anmyin:aa depedepe, nmye wa kpêmî. * ¹⁰ Yepê, Pini n:i ngê u kwo wa dmyinê, yi pini ka wa y:oo, pini n:i ngê adî nmy:uu, wa a pyw:oo, pini n:i adî depedepe, keñe u kwo wa kpêmî. ¹¹ Yepê, Nmyi vy:o pini ngmê, tp:oo ngê te mbyuu u kwo wa dmyinê, ye mt:enge mbyuu u kwo daawa y:oo, awêde wa pw:onu. ¹² Yepê, Myenté, tp:oo ngê kpée w:uu u kwo wa dmyinê, péla ngê mg:ee daawa ngi, u kwo daawa y:oo, awêde wa kiye. ¹³ Yepê, K:omo tpile dono nmyi mênê a tóó, ngmênê nmyi tp:ee dmââdîma ye tpile mb:aa vy:ee yémî tumo. Yepê, Pi ka vyyuwo tédê nmyi Mî ngê a t:ee kîgha nmyoo. Yepê, Mbóó p:uu wunê tóó, dono u mênê daa tóó. Yepê, N:i ngê u Ghê Dmi u kwo wa dmyinê, daawa dóó, ndêndê ngê u kwo wa a y:oo.

Yesu u pyimo Setan u pi u ngwo

* **10:39:** Njon 11:1-2; 12:2-3 * **10:42:** Mát 6:33; Njon 6:27 * **11:1:** Luukí 5:33 * **11:8:**

Luukí 18:5 * **11:9:** Njon 14:13-16

t:ee ngópu

Mátiyu 12:22-30; Mak 3:20-27

¹⁴ Wo ngmê ngê Yesu ngê pi ngmê pyi ngê. Yi pini ngê u kmêna ngmêdoo kwo. Yi kmêna ngê yi pini ló dîni a dyênê ngê, dnye dêpwo kîgha. Dîni ghi n:ii ngê kmêna ngê a kuwo ngê, wod:oo yi pini modoo danêmbum. Pi knî yi mênê ghê ghipé wo, yi nyepênypê u kópu ngê mye pyodo. ¹⁵ Ngmênê woni knî y:oo noko yepê, Setan ntee pini nmye yila, n:ii kmêna knî yi kada pini. Noko yepê, Setan u wêdêwêdê mbêmê kmêna yoo yinê a ngm:ii kîgha too. ¹⁶ Wonî knî y:oo Yesu dnya a tókótókó, kwo, Mumdoó Chóó Lémi p:uu nye dpodo, ye mbwudu nmî ngópu ngmê chépi. ¹⁷ Kópuni dnye nuw:onuw:o dé, yi kópu yili Yesu ngê yi gha vy:o m:uu too, mgongo ye u ngwo ngmê kwólu, yepê, Yélini wee ngmîdi u kwo a pyede, yoo wa chaa knomomê, numo p:uu adnyi lêê knomomê, ye yi chóóchóó yi wee wa dyênê ngmê. Yepê, Myenté, mupwoknî ngmê, numo p:uu adnyi lêê knomomê, ye yi chóóchóó yi pi dmi wamye dyênê ngmê. ¹⁸ Yepê, Setan u yoo nmye yinté. Yepê, Numo p:uu adnyi lêê knomomê, ye angênté adnyi ya. Yepê, Dmye kn:aadi ngmê, daa Setan u wêdêwêdê mbêmê kmêna n:aa ngm:ii kîgha too. ¹⁹ Yepê, Nmye ngênîpóó. Yepê, Nmyi vy:o yéli y:oo n:uu u wêdêwêdê mbêmê kmêna a ngm:ii kîgha tumo? Yepê, Ala kópu nmye tpapê ngmê, N:ii ngê kmêna a ngm:ii kîgha too, yi pini ngê yi kada pini Setan u wêdêwêdê mbêmê a ngm:ii kîgha too. Yepê, Nmyi vy:o yéli y:oo yi kópu nmye wa wópu ngmê, nmyewo, K:omodanê kópu yila. Nmyewo, Chóó Lémi u wêdêwêdê mbêmê kmêna nmo ngm:ii kîgha too. ²⁰ Yepê, Chóó Lémi u wêdêwêdê mbêmê kmêna ntênê n:aa ngm:ii kîgha too. Yepê, Yi kópu

u l:êê dîy:o ala kópu nmyi lama choo ya, Chóó Lémi ngê u yoo daa kêmakêma chóó adî y:enê. Yepê, U yoo kuwa kîngî kaa nmyo.

²¹ Yesu ngê mgongo ye m:uu kwólu, yepê, Tpileni l:âmo dy:âa ngê dpî t:âmo té, u ngomo k:oo dpî km:êê té, doo u ntâa u ngomo k:oo daanyi kee, mēdaanyimo ngî té, awêde u kaa taa ngê wa vya ngi. ²² Yepê, Ngmênê n:ii u wêdêwêdê ndîi, yi pini u ntâa, yi l:âmo dy:âa dpî mgîmî, u kaa taa dpo ngî té, u ngomo k:oo dpî kee, tpileni mwiyé a t:âmo too, tpile chóó knî ye yi tpile moo y:ee té. Yepê, Setan l:âmo dy:âa ntee pini, u wêdêwêdê ndîi. Yepê, Ala yéli yinê mgîmî ngê, n:ii knî y:e yi kmêna a wee. Yepê, Chóó Lémi u Ghê Dmi a mênê a tóó, u wêdêwêdê mbêmê Setan kóó yu dî kudu té, yélini y:e yi kmêna a wee, dpî pyi té, yi kmêna n:aa ngm:ii kîgha too. *

²³ Yepê, N:ii daa a pee pini, a p:uu a d:uu yédi. Yepê, A p:uu ndiye pyu knî yi k:ii nmo vyuwó té. Yepê, N:ii ngê daa ngêêpî nmo, te nmo dpî ngm:ii kalé té. *

Pi ka u kmêna u ngwo modo diyé
Mátiyu 12:43-45

²⁴ Yesu ngê yepê, Dîni ghi n:ii ngê nmyi vy:o yéli y:oo pi ka u kmêna dpî ngm:ii kalé ngmê, yepê, yi kmêna wee dono u kwo wumê paambwi yédi, u yââyââ têtê ka wumê vwuwo yédi, dpo, Y:i n:uu yââ. Yepê, U yââyââ têtê d:uuwodê pyw:ee knomomê, ye u nuw:o k:oo dpo, Kwéli nê ndê wo, yi mîné diyédiyé. ²⁵ Yepê, Dîni ghi n:ii ngê dpo diyé, dpo, Ngomoni k:oo nê pwii wo, kamî ngê aténgê maa pyódu, tpile dono k:oo daa tóó, u y:enê pyu daa tóó. ²⁶ Yepê, Wod:oo dpî lê, u pyipe mē pyudu dpî nya, n:ii knî yi l:êê ghi dmi d:ud:umbiy:e dono. Yepê, Yi kmêna wááli knî yi ngomo k:oo a kwo nyédi. Yepê, Yi

pini u ya d:ud:umbiy:e dono ngê dpî pyódu, wunê ntee dpîmo a ya, mèdeaa yinté.*

Pyââ ngmê ngê Yesu ka kópuni vyu, u pye p:uu

²⁷ Dini ghi n:ii ngê Yesu pi knî ye doo danêmbum, yi yéli yi vy:o pyââ ngmê Yesu ka dpodombiy:e a mbwolo, kwo, Pyópuni ngê tpyé nyoo, u ngmo ngê myedê mbono nyoo, u gha mb:aamb:aa ngê choo ya. ²⁸ Ngmênê Yesu ngê kwo, N:ii knî y:oo Chóó Lémi u kópu dyuu ad-nyi nyémí dé, amyidnyi cháâcháâ dé, vyîlo yi yéli Chóó Lémi ngê wa ngee té, yi gha dmi d:ud:umbiy:e mb:aamb:aa ngê u ngwo wa pyaa dmi.

Yesu Njóna p:uu u ngwo ye doo danêmbum

Mátíyu 12:38-42

²⁹ Dini ghi n:ii ngê pi yilí Yesu ka lee dniye, yepê, Lukwe díy:o dny-inté a ka nmyinê kélímí té. Yepê, Nmyo yoo dono. Yepê, Lukwe díy:o a ka dmye vyi ngmê, Mumdoó Chóó Lémi p:uu nye dpodo, ye mb-wudu nmí ngópu ngmê chépi. Yepê, Yinté kópu nmyi ngópu daangmani d:uu, ngmênê díyo kópu ndíi mu ngmídi wanmyi m:uu ngmê. Yepê, Kópuni Njóna ngê a pyodo, yinté kópu díyo a nga ngmêwa pyódu.

³⁰ Yepê, Ninipe tpémi y:oo ntee a w:ee ngópu, apê, Yâpwo Ndêndê ngê kî Njóna nmo yinê a dy:ââ ngê, yepê, yélini ala ngwo a pyede, ala kópu yinté myepêdê w:ee y:e, awo, Wu Chóó Lémi ngê u Pi Ndêndê nmo yinê a dy:ââ ngê. * ³¹⁻³² Yepê, Kuwókuwó wéni ngê, dini ghi n:ii ngê pi yintómu wa a pii dmi, Ninipe tpémi y:oo wa m:uu nmyo, nmyi pi dmi wa dyênê ngmê, wamye ndyíko nmyo, mu kópu u díy:o dini ghi n:ii ngê Njóna u kópu dyuu ny:ee tumo, yi dono kópu yintómu yi kuwó kéé tumo. Yepê, K:omo tpile

Njóna dyámê mbêmê pi, ngmênê Ninipe tpémi y:oo u dnye ny:ee ngópu. Yepê, Nê Njóna u pwo pini, lukwe díy:o a dnye dp:ee nyémí ngmê. Yepê, Myenté, yepê, kuwókuwó wéni ngê Sipá tpémi yi kwin ngê wamye ndyíko nmyo, mu kópu u díy:o kuughê a ndê wo, Solomon u gha kópu dyuu doon:aa ng:aang:aa dé. Yepê, K:omo tpile Solomon dyámê mbêmê pi, ngmênê Sipá tpémi yi kwin ngê chápu ngê. Yepê, Nê Solomon u pwo pini. Yepê, Lukwe díy:o dp:ee cháâcháâ nê.

Lam ndêndê u danêmbum

Mátíyu 5:15; 6:22-23

³³ Yesu ngê mgongo ye m:uu kwólu, yepê, Dini ghi n:ii ngê mgídí dpo ghay, n:ii ngê lam dpo vuywó, doo u ntââ tpile u pwo k:ame daawa kââ, myedaawa a mgiye, mu kópu u díy:o lukwe ngê mgídí wa chaa. Yepê, Yi pini ngê lam dpo y:oo, ya nkwodo dpî kââ. Yepê, Yélini u kwo dpî lee dmi, tpile yilí u ngwo dpî m:uu ngmê. ³⁴ Yepê, Nmyi ngwolo dmi lam ntee tpile dé. Yepê, N:ii ngê u ngwolo dê dê kuwo dê, doo mya noo, yi pini ngê u lam da mgiye, u kópu yilí yintómu mgídímgídí dé. Yepê, N:ii ngê u ngwolo dê dê pywálí dê, dê mya nê, yi pini u lam ya nkwodo a kwo, u kópu yilí yintómu lam wo a pyede. ³⁵ Yepê, Nmyi ngwolo dmi pywálí too, nmyi lam kídmyinêngê mgiye t:oo. ³⁶ Yepê, N:ii ngê u lam d:uungmêdpî ngmo, mu dini ghi ngê yi pini ngê Chóó Lémi u lam wo kópu yilí yintómu wa m:uu té.

Yesu ngê Pádisi yoo dêêpî pyu yoo yi pi dmi u ngwo a ghîpî ngê

Mátíyu 23:1-36; Mak 12:38-40

³⁷ Dini ghi n:ii ngê Yesu ngê pi knî ye danêmbum a kéli ngê, Pádisi ngmê ngê u ngomo k:oo

* **11:26:** Njon 5:14 * **11:30:** Njóna 3:4-10; 1 Kings 10:1-10

kmaapî tédê núwo. ³⁸ Yesu ngê kóó dē mwiyé daa ghêê doo, kmaapî tédê u ngwo yaa wo. Pádisi ngê diní ghi n:ii ngê módu, ghê u mênê ghipé wo, apê, Kí pini ngê lukwe díy:o nmî dêêpî kópu doo châpu ngê, kmaapî tédê módó dē yââ, kóó dē doo ghêê doo. *

³⁹ Ngmênê nmî Lémi ngê kwo, Nmyo Pádisi yoo nmyi d:ââ pîlétí yi kpadama yinmye ghêêghêê tumo, lukwe díy:o yi kó dp:ee ghêêghêê t:oo. Yepê, Nmyi too pee yinmye ghêêghêê tumo, ngmênê nmyi gha dmi tupwótupwó dé. Yepê, Nmyo ndapî u mb:aami yoo, nmyi gha dmi dono dé. ⁴⁰ Yepê, Nuw:o nmyi mênê daa tóó. Yepê, N:ii ngê nmyi too pee l:âmo too, nmyi gha dmi yinê mye l:âmo too. Yepê, Lukwe díy:o too pee u kópu dé nmyinê nmye ndîî kópu dé, gha u kópu dé nmyinê nmye tédê kópu dé. ⁴¹ Yepê, Nmyi kêê yedê tpileni a pyede, ngópuch:anê knî ye dmyinê yémí dé, yed:oo nmyi gha k:oo tupwó mēdaadî ya, nmyi too pee p:uu tupwó myedaadî ya.

⁴² Yepê, Mósisi ngê nmî kn:ââ knî ye ala kópu a vyu, yepê, Ntini n:ii pi ngê yâpwo tédê dpo núw:o, dyuu y:a dpo pyidu ngê, yononi dyuu Chóó Lémi u dpodo pyu knî ye dpî y:ee ngê. Yepê, Yi kópu dnyinté dp:ee cháâcháâ ngmê. Yepê, K:omo tpile nkêpe w:uu y:a, ó kpono w:uu y:a nmyinê pyw:émí ngópu, ngmênê myenmyinê kpââ ngópu, Chóó Lémi u dpodo pyu knî ye yononi ntênê nmye yémí ngópu. Yepê, Yi kópu ndîî kópu ngê nmyi pyódu ngópu. Yepê, Kópuni Chóó Lémi ka ndîî kópu, lukwe díy:o tédê kópu ngê nmyi pyódu ngópu. Yepê, Lukwe díy:o pi knî ye dp:ee vyuwo nyédi, ngópuch:anê knî ye myedp:ee vyuwo nyédi, lukwe díy:o nmyi nódo Chóó Lémi u nuu ghi daa tóó. Yepê, Dmyinê

nkîngê. Yepê, Tédê kópu ndîî kópu ngê nmyi pyódu tumo, ndîî kópu tédê kópu ngê nmyi pyódu tumo. Yepê, Tédê kópu dmyinê d:uud:uu dé, kópuni Chóó Lémi ka ndîî kópu dé, myedmyinê d:uud:uu dé.

⁴³ Yepê, Pádisi yoo, dmyinê nkîngê. Yepê, Ngêpê ngomo k:oo nmyi chóó kada nmyimo yââyââ nyédi, u yi nmye a kwo yédi, Pi knî y:oo naa tédê mb:aamb:aa ngê dny:oo cháâcháâ nmo. ⁴⁴ Yepê, Dmyinê nkîngê. Yepê, Kwodombê mbwee maa p:uu ngma ya yédi, n:ii u lama daa ya yédi, kpî knî yi pwo a m:ii yédi. Yepê, Yi kpî ntee dé, nmyo yinté yéli, pi knî yi lama daa ya yédi, tupwó ndîî nmyi gha vy:o a tóó.

⁴⁵ Dêêpî pyu ngmê ngê Yesu ka kwo, Ye kópu kîchi yvi té, nmî pi dmi myeche ghîpî. ⁴⁶ Yesu ngê kwo, Dêêpî pyu yoo, myedmyinê nkîngê. Yepê, Mósisi ngê yoo u ntââ dêêpî kópu dyuu yi d:êê ngê, ngmênê nmyi chóó yilî ngê nmyi pyódu ngópu, pi knî ye dpodo ndîî ngê nmyi pyódu tumo, yi dpodo tédê d:ud:umbiy:e dp:ee ngêêpî tumo. ⁴⁷ Yepê, Dmyinê nkîngê. Yepê, Nmyi kn:ââ knî y:oo Chóó Lémi u komo kapî pyu yoo wunê kwéli a kmênê tumo, ngomo mb:aa yi pwo nmyi wó tumo, yi mti ngê a pyede. Yepê, Ngmênê nmyi chóó nmyi kn:ââ knî y:oo y:oo a vya tumo.

⁴⁸ Yepê, Nmyi kn:ââ knî y:oo Chóó Lémi u komo kapî pyu yoo mwâ a vya tumo, nmyinê nmye gha kópu yi d:uu ngópu, mu kópu u díy:o y:oo a vya tumo, yi pwopwo u mti dmi u nkwo nmyi tee tumo. ⁴⁹ Yepê, Yi kópu u l:êê díy:o Chóó Lémi ngê ala gha kópu a vyu, apê, Ala yéli ye a komo kapî pyu yoo a dyépi yoo wanê dy:ââ té, ngmênê ala yéli y:oo wa mb:ii t:oo, woni wa kpaka t:oo, woni amye vya t:oo. ⁵⁰⁻⁵¹ Yepê, Dye ghi yintómu nmyi kn:ââ knî

* 11:38: Mát 15:2

y:oo Chóó Lémi u komo kapî pyu yoo dnya a vyee dé, kn:ââ Chóó Lémi ngê dyámê pê mwâ a l:âmo ngê, Kéén ngê Epel mwâ a vyâ, nkoo nmo, a vyee u yi nmye mye kwo. Yepê, Nmyi kn:ââ knî y:oo Chóó Lémi u komo kapî pyu yoo dnyinté a mya tumo, Chóó Lémi ngê dnyinté u nkwo kpada too. Yepê, Kêlî ghê, king Njehu u dye ghi ngê, dini ghi n:ii ngê Sekîdaiya Chóó Lémi u ngomo chedê vya ngópu, Chóó Lémi ngê dnyinté a kpada too, Sidiya tpémi dy:ââ too, Njedusalem tpémi yi ndapî mî t:âmo tumo, yi tpile yilî mye t:âmo tumo, ngmênê yi p:aa dêpê pw:oo ngópu. Yepê, Ala ngwo Chóó Lémi ngê u komo kapî pyu ndêndê nmye da dy:ââ, dmy:oo mya ngópu. Yepê, Wanmyi vya knomomê, ye Chóó Lémi ngê dnyinté u nkwo daawa kpada nmyo, nmyi p:aa d:ud:umbiy:e wa a pw:ono. Yepê, Nmyi kn:ââ yoo yi yikî dmi nmyi pwo wa ghay. *

⁵² Yepê, Dêêpî pyu yoo, dmyinê nkîngê. Yepê, N:ii u lama puku kpââ a tóó, yi pini ngê u ntââ Chóó Lémi puku yedê wa a pyw:oo. Yepê, Yi puku dmi ngomo ntee tpile, u kii nmyi ngópu a tóó, ngmênê pi knî ye yi ngomo dp:ee kpêmîkpêmî ngmê. Yepê, Nmyi chóó yi ngomo k:oo dp:ee koko nyédi, n:ii ngê u yi a kwo, dpô, Yi ngomo u mênê nî kee, u maa u kwo nmye nkokonkoko ngópu.

⁵³ Pádisi yoo, dêêpî pyu yoo yi k:ii, Yesu ka d:ud:umbiy:e nod:e dniye, Yesu ngê yi p:aani pee u ngwo a kuwo ngê. U kuwó dini ghi ngê dpodombiy:e dnya a tókótókó, kópu yilî yi p:uu u kwo dnye póó. ⁵⁴ U yi y:e doo kwo, Yesu nmî dóó, kn:aadi te kópu ngmê vyi ngê, u ngwo p:oo ndyîko.

12

Yesu pi dódó p:uu u ngwo doo

danêmbum

Mátiyu 10:26-27

¹ Pi yilî tp:oo témi tap Yesu ka lee dniye, u kwo dnye kadakada. Yesu ngê p:uu ndiye pyu knî ye yepê, Pádisi yoo yi nj:ii ngê kêê nangê t:oo. Yepê, Pi dódó pyu yoo, kópuni a tpapê tumo, daa d:uud:uu tumo. Yepê, K:omo tpile pi dódó daa ndîi nmyi vy:o adi ya, ngmênê d:ud:umbiy:e wa dyênê nmyo. ² Yepê, Tumu kópu yintómu díyo wa a pywálf dmi, ngmee u kópu dyuu wamyedê pywálf dmi. ³ Yepê, Tumu kópuni mgídî vy:o anmyi vyi t:oo, w:êênî wa ny:ee t:oo. Yepê, Tumu kópuni d:omo yu kn:ââ u mênê kwayi ngê anmyi vyi t:oo, díyo naa tédê tââ wa kaa dmi.

Yesu pi ka nkîngê p:uu u ngwo ye doo danêmbum

Mátiyu 10:28-33; 12:32; 10:19-20

⁴ Yesu ngê yepê, A pyipe yoo, pi knî ye namê nkîngê. Yepê, A l:êê díy:o wa vya nmyomomê, am:ii pw:oo dmi, ye ló kópu nmye m:uu wa d:uu ngmê. Yepê, Doo u ntââ, kópu nmye daamuwa d:uu ngmê. ⁵ Yepê, Ye anmyi nkîngê knomomê, a wépi u ngwo anmyi pwaa ngmê, ye Chóó Lémi ngê nmyi wépi dmi u nkwo wa puwâ, ndiya wa kée nmyo. Yepê, Chóó Lémi p:ee vyîlo, u kwo yidmyinê nkîngê.

⁶ Yepê, Kópuni dí vyi, nmye mênî tpapê, Pi knî ye namê nkîngê. Yepê, Mtyîmwe daa ndîi ímêni tp:oo, knî ngmêdê pw:oo knomomê, nmyinê nmye k:omo tpile, ngmênê Chóó Lémi ye wunê vyuwo yédi. ⁷ Yepê, Nmye myewunê vyuwo yédi, dp:ee mtyîmwe ntee yéli, dnyinté nmye dêdê vyuwo. Yepê, Nmyo yintómu u lama nmye pyede, nmyi mbêmê mbêmê mbodo gh:aa ntémwi a kwo, u lama mye tóó, doo u lama daangmêwa a ghay. Yepê, D:ud:umbiy:e pi ka namê nkîngê.

* 11:50-51: Gen 4:8; 2 Chr 24:20-21

⁸ Yepê, Pini n:ii ngê pi knî ye daawa a wópu nê, yewo, Nyââ, Chóó Lémi u Pi Ndêndê p:uu n:aa dpodo, ye kuwókuwó wéni ngê Chóó Lémi u enjel knî yi ngîma yi pini u nkwo daanîmo wópu, a kêê k:oo wan:uu kââ. ⁹ Yepê, N:ii ngê pi knî yi ngîma wa a wópu nê, yewo, Ye pini daa Chóó Lémi u Pi Ndêndê, p:uu dînê dpodo, ye kuwókuwó wéni ngê Chóó Lémi u enjel knî yi ngîma yi pini u nkwo wanîmo wópu, a kêê k:oo daan:uu kââ. ¹⁰ Yepê, Pini n:ii ngê daawa mya nê, a p:uu adî peede tpapê, u kuwó dini ghi ngê yi pini ngê yi dono kópu u kuwó amê kée knomomê, u ntââ Chóó Lémi ngê yi pini u dono u kuwó wa kée, mēdaawa a ngî, ngmênê n:ii Chóó Lémi u Ghê Dmi u dpodo p:uu adî peede tpapê, yi pini Chóó Lémi ka daawa diyé, Chóó Lémi ngê u dono yilî u kuwó daawa kée té.

¹¹ Yepê, Dini ghi n:ii ngê ngêpê ngomo y:enê pyu knî y:oo ad-nyin:aa kóté kîgha nmyo, kada pini knî y:oo ó king knî y:oo adnyin:aa kóté kîgha nmyo, kópuni ye anmyin:aa tpapê dé, yi kópu knî ye nuw:o ngê kêê nangê t:oo. ¹² Yepê, Kópuni ye anmyin:aa tpapê dé, yi dini ghi ngê Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê nmyi nuw:o íedê mwiyé ada a t:emî dé.

Yesu kmungo pyu yoo yi p:uu u ngwo doo mgongo

¹³ Yesu yélini ye doo danêmbum, yi vy:o pi ngmê ngê kwo, Mâawe. Kwo, M:aa dini ghi n:ii ngê pwene, a mbwó ngê tpile yintómu u mo a ngî too. Kwo, U kwo vyi ngî, Knî a ka ngma a kê ngê. ¹⁴ Yesu ngê kwo, Kí pini. Kwo, N:uu ngê nmyi kóté kîgha pyu ngê pyódu noo. ¹⁵ Pi knî ye yepê, Kmungo pyu yoo yi nj:ii ngê kêê u ngwo nangê t:oo, mu kópu u dîy:o pi u ghê ndêndê daa tpile knî yi p:uu a too.

* ¹⁶ Wod:oo Yesu ngê mgongo ye ngmê kwólu, yepê, Ndáapi ngmê, ndapî u ngópu dêpwo ghêdê, tpile u ngópu myedêpwo ghêdê. * ¹⁷ Yepê, Chóó u nuw:o k:oo apê, Pudumakó w:uu ngmên:aa kaakaa, ndapî ndîi u ngwo wanî kmênê. ¹⁸ Apê, A stówa my:oon:aa pyidupyidu, a ndapî d:ud:umbiy:e ndîi ngê u ngwo wa pyódu. ¹⁹ Apê, U kuwó dini ghi ngê a gha mb:aamb:aa ngê wa pyódu, anê, Nê pi ngmê, tpile ka mēdîné nuw:o, m:ââ yilî yi k:oo anî líme, anî kmaapî, daanî dpodo, d:ud:umbiy:e anî gha vyilê.

* ²⁰ Yesu ngê yepê, Ngmênê Chóó Lémi ngê kwowo, Modo podo. Nyi mtíkó pyu ndîi. Awêde mgîdî vy:o nye pwopwo, ímîle yintómu n:uu ngê wa ghay dmi. ²¹ Yesu ngê yepê, N:ii ndapî mu ngmîdi p:uu adî nuw:o, Chóó Lémi p:uu daadi nuw:o, yi pini yinté pini ngê wa pyódu, mbodo podo.

Tpile p:uu nuw:o u danêmbum
Mátiyu 6:25-34

²² Yesu ngê p:uu ndiye pyu knî ye yepê, Ala kópu mye ny:ee yó. Yepê, Ntini n:ii nmye pîpî ngmê, nmyi nuw:onuwo u kópu ngê kîngî pyódu, kpídîni nmye t:emî ngmê, nmyi nuw:onuwo u kópu ngê myekîngî pyódu. ²³ Yepê, Nté kpídî daa ndîi kópu dé, nmyi ghê dmi yi ndîi kópu. ²⁴ Yepê, Ímê knî yi p:uu dmyinê nuw:o. Yepê, Nté woo d:uudpî kaa ngmê, nté nt:u d:uudpî t:ee ngmê, p:o d:uuwodê íuw:o ngmê, ngomo k:oo d:uuwumê yé ngmê. Yepê, Kêle, Chóó Lémi ngê yinê dpo mbono té. Yepê, Dp:ee ímê ntee tpile dé, Chóó Lémi ngê mb:aamb:aa ngê wamyedê mbono nmyo. * ²⁵ Yepê, Dini ghi n:ii ngê anmya a pwopwo, k:omo tpile nmyi nuw:onuwo u kópu ngê adî pyodopyodo, ngmênê doo u ntââ

* **12:15:** 1 Tim 6:9-10 * **12:16:** 1 Tim 6:17
147:9; Luukí 12:7

* **12:19:** Njems 4:13-15 * **12:24:** Psalm

nmyi ya daadîi ngê daanmya a pyépi. ²⁶ Yepê, Yi kópu nmye doo u ntâa, lukwe díy:o kn:aa kópu kní nmyi nuw:onuw:o u kópu ngê a pyede. ²⁷ Yepê, Yinênê kní yi p:uu ngí nuw:o mbê dmyeno. Yepê, Yi kpídí p:uu daa dpodo nyédi, myedaa kpíle nyédi. Yepê, K:omo tpíle Solomon u ndapí ndîi, u kpídí mb:aa dé, ngmênê yinênê kní y:oo Solomon u kpídí mède ch:i tumo. * ²⁸ Yepê, K:omo tpíle chíi mênê yi awêde a kwo, maa m:i ndê ngê dpí ma, ngmênê Chóó Lémi ngê nêê yi nkwo do dpí kâa, kpíle ye yinê wunê yémí. Yepê, Dp:ee yi ntee tpíle dé, Chóó Lémi ngê mb:aamb:aa ngê wamye kpíle nmyo. Yepê, Lukwe díy:o dnyinté u kwo nmye kélímí té. ²⁹ Yepê, Nté mbwaa yi pyw:émí nmyi nuw:onuw:o u kópu ngê kígí ya. ³⁰ Yepê, Yélini Chóó Lémi ka daa kélímí nyédi, vyílo yi kópu kní yi p:uu yi nuw:o dmi a mbêpê té. Yepê, Nmyi Mí u lama ka too, yi tpíle daadnyi ya knomomê, ye nmyi ya dono ngê wa pyódu. ³¹ Yepê, Chóó Lémi kóo k:oo wowo ndîi kópu ngê nmye choo ya, yi tpíle dé nmye u ngwo wa a kê té. ³² Yepê, K:omo tpíle dp:ee yoo ndîi, ngmênê pí kní ye nkígê ngê kêê kídmyenêngê t:ee ngmê. Yepê, Dini ghi n:i ngê nmyi Mí ngê u yoo chóó adí y:enê, yi yéli yi kada pini kní y:oo wa pyódu nmyo. *

Daa tpíle ndapí yi p:uu nuw:o u danêmbum

Mátiyu 6:19-21

³³⁻³⁴ Yesu ngê yepê, Pini n:i u ngópu ndapí a too, dyámê mbêmê, wonêwodiyédiyé a nuw:onuw:o ngê, dpó, L:ámo mokídangê ngee ó pí ngê kígí t:ámo. Yepê, U kpídí mb:aa kní yi p:uu mye nuw:o yédi, dpó, Tpíle we ngê kígí dyênê té. Yepê, Nmyi tpíle yilí nmyi

nuw:onuw:o u kópu ngê nmye kígí pyaa dmi, nmyi ndapí nmyi nuw:onuw:o u kópu ngê myekígí pyódu. Yepê, Nmyi tpíle yilí kwéli a pyede, dye ghi yintómu nmyi nuw:o dmi y:i adí kwo. Yepê, Nmyi nuw:o dmi dyámê mbêmê kígí kwo, ngmênê mbóo p:uu choo kwo. Yepê, Nmyi tpíle yilí pí kní ye dpí y:ee too, nmye wa pwila t:oo, yi ndapí dpó ngí yó, ngópuch:anê kní ye dpí y:ee yó. Yepê, Yi ndapí Chóó Lémi ngê mbóo p:uu ya mb:aa ngê nmye amímê wumo. Yepê, Doo u ntâa yi yáni mb:aa kpáapi kní y:oo daawa t:ámo ngmê, tpíle we kní y:oo myedaawa dyênê ngmê.

Yesu ngê p:uu ndiye pyu kní ye kópuni vyu, u t:âât:ââ p:uu

³⁵ Yesu ngê p:uu ndiye pyu kní ye mgongo ngmê kwólu, yepê, A kuwó mgídí wa a ghay, ngmênê dpí ngê kêê kídmyenêngê t:ee ngmê, nmyi dpodo u kpídí dmi nmyi mbwo kídmyenêngê ngee t:oo, nmyi lam dmi kígí pw:oo dmi, dny:oo pípi. * ³⁶ Yepê, Lémi kní y:oo yi dpodo pyu yoo wunê kuwokuwo tumo, yedpo, Dmyinê t:âât:ââ nmo, kíd:oonngê dpí dmi. Yepê, Dini ghi n:i ngê yi lémi yoo dpó diyé dmi, keñe p:uu wunê depedepe nyédi, yi dpodo pyu kní y:oo keñe ye dpí kpémí t:oo, yi lémi yoo yi nté dpó têêdí ngmê. ³⁷⁻³⁸ Yepê, Yi lémi ngmê ngê mgí wa a pwaa knomomê, mgídí núknínukn p:uu wamí t:aa, u dpodo pyu kní yi p:uu ada a nuw:o, awo, A dpí té, ó a t:âât:ââ nê? Yepê, N:i u dpodo pyu yoo daadnyi dpí, yi kada pini adnyi t:âât:ââ, yi pini u gha d:ud:umbiy:e mb:aamb:aa ngê wa pyódu. Yepê, K:omo tpíle u dpodo pyu yoo, ngmênê chóo u nté wa a têêdí, ye wa y:oo. Yepê, Wamye chaa kalê té, yi gha dmi mb:aamb:aa ngê wamye pyaa dmi.

* **12:27:** 1 Kings 10:23-25

* **12:32:** Luukí 22:29-30

* **12:35:** Mát 25:1-13; 1 Pita 1:13; Mak 13:32-37

³⁹ Yi kópu p:uu Yesu ye myedoo mgongo, yepê, Ala kópu ny:ee yó. Yepê, Nmyi lama daa too wéni n:ii ngê kpáapi ngê nmyi ngomo wa pwââ. Yepê, Yi wéni nmyi lama adi ya knomomê, wanmyi t:ââ ngmê, am:ii ngm:ii kalê ngmê. * ⁴⁰ Yepê, Yinté myedmyinê t:âât:ââ nê, mu kópu u dîy:o dini ghi n:ii ngê nmyinê nmye Chóó Lémi u Pi Ndêndê daawa t:aa, yepê, vyîlo yi dini ghi ngê wanê t:aa.

Yesu chóó u yoo yi kada pini kní yi p:uu u ngwo doo mgongo

Mátiyu 24:45-51

⁴¹ Pita Yesu ka póo wo, kwo, Nmí Lémi. Kwo, Ye mgongo nmî mo nmo chi kwolo, ó pi yintómu kní yi k:ii? ⁴² Nmí Lémi ngê yepê, A yoo yi kada pini ngê wanmyi pyaa dmi. Yepê, Ala kópu ny:ee yó. Yepê, Lémi ngmê ngê pi ngmê wa ngmídi, u dpodo pyu yoo yi kada pini ngê wa pyódu, u kwo wa vyi, kwowo, Dy:oo ye cha a chápwo, yi nté ndapi ye chi yémî dê. Yepê, Yi lémi kuughê wa lê, dye ghi daadîi y:i adin:aa ya. Yepê, Pini n:ii wa ngmídi, dpodo pyu yoo yi kada wa kââ, yepê, yi pini u nuw:o ndîi ngê adî ya knomomê, u l:êê ghi mb:aamb:aa ngê a myaa ya, ye yi pini lónté adî dpodo? ⁴³ Yepê, Dini ghi n:ii ngê yi lémi u p:o amêdê diyé, tpile yilí yintómu mb:aamb:aa ngê wa m:uu té, ye u gha mb:aamb:aa ngê wa pyódu, ⁴⁴ dpodo pyu yoo yi kada pini wa chaa kwolo, u tpile yilí yintómu u kwo wa y:ee té, yi kada pini ngê wa pyódu. * ⁴⁵ Yepê, Ngmênê yi lémi ghêli daawa taa knomomê, dpodo pyu kní yi kada pini alanté adî nuw:o, awo, Nmí lémi kema amêdê diyé, yepê, yi pini pi dono ngê wa pyódu, adî ñuknweñuknwe, mbwaa adî ndanî, u ngwo adî ghétighéti, dpodo pyu dpodo módó yoo adî kpakakpaka dé, ⁴⁶ ye dpodo pyu

yoo yi kada pini doo u lama, yi lémi ayi t:aa. Yepê, Yi kópu dini ghi n:ii ngê wa ny:ee té, d:ud:umbiy:e yi pini ka wa nod:e, dnyinté daawa kpada, kuwa yéli yi vy:o wa kââ.

⁴⁷ Yesu ngê yepê, Dpodo pyu n:ii u lama u lémi u kópu dyuu mb:aamb:aa ngê a kwo yédi, ngmênê a mgeemgee yédi, u dpodo daawa dóó knomomê, ye u lémi ngê yi pini dpodombiy:e wa kpada. *

⁴⁸ Yepê, Ngmênê n:ii u lama dnyinté a ya yédi, ngmêdpi kn:aadi, u lémi ngê dpodombiy:e d:uudpi kpada. Yepê, N:ii u lama a kópu dyuu dnyinté a kwo, dnyinté adî cháâcháâ. Yepê, N:ii u lama a kópu dyuu mb:aamb:aa ngê a kwo, d:ud:umbiy:e mb:aamb:aa ngê choo cháâcháâ.

Yesu yoo chámêchámê p:uu u ngwo doo danêmbum

Mátiyu 10:34-36

⁴⁹ Yesu ngê yepê, M:aa u yâpwo têtê cháâ ntee tpile ngê dê pyódu, nté woo kapi y:i doo u ntââ. Yepê, Ala kópu u l:êê dîy:o nê loo, nê, Yi chéli nîmo vuywó. Yepê, U ya a nga a kwo, Yi chéli d:ââ nîmo vuywó. ⁵⁰ Yepê, Daa kêmakêma dono u mênê anînê wupwo, yi dono p:uu nuw:o ngê dê dyênê nê, u dî yi p:eeni kópu a nga wa pyódu. ⁵¹ Yesu ye póo wo, yepê, Nmyinê nmye yoo kâadîkâadî u l:êê dîy:o dyámê mbêmê nê loo, apií? Yepê, Ngmênê kêle, daa yoo kâadîkâadî u l:êê dîy:o nê loo, nê, Yoo n:uu chámê. ⁵² Yepê, Yoo chámêchámê kn:ââ wunê kídî chaa, dye ghi yintómu a l:êê dîy:o yoo adnyi numo chámêchámê. Yepê Pi mupwoknî limi kní kwéli adnyi ya, a l:êê dîy:o wanîmo chámê té, pyile miyó dé yi p:uu adî d:uu, miyó myenté pyile kní yi p:uu adî d:uu. ⁵³ Yepê, Yi pini mupwo noko dnyinté adpî ya, u kpâm tp:oo módó k:ii noko dnyinté

adpî ya, u n:ââ k:ii noko dnyinté amyidu ya.

Yesu ngê pi knî ye u ngwo vyu, yepê, Lukwe dîy:o dp:ee myeme nê

Mátiyu 16:2-3

⁵⁴ Yesu ngê Nju tpémi ye yepê, Dini ghi n:ii ngê nkali nmye mumu ngópu, nye, Daa kêmakêma tpîi wunê ghayghay, yepê, yed:oo tpîi dpo ghay. ⁵⁵ Yepê, Dini ghi n:ii ngê mgîdî vy:o pudu yilî a kwo yédi, nye, Mââ kââdî y:ay:a wa pwiyé, yepê, yed:oo womumo kââdî y:ay:a dpî pwiyé. ⁵⁶ Yepê, Lukwe dîy:o my:oo nmye pyede. Yepê, Kópuni mbóó p:uu nmye mumu tumo, mb:aamb:aa ngê nmyinê wopwe tumo, ngmênê kópuni n:aa d:uud:uu too, lukwe dîy:o dênmyinê wopwe t:oo. Yepê, Lukwe dîy:o dp:ee myeme nê.

Yesu yoo yi kóté kîgha p:uu u ngwo doo danê

Mátiyu 5:25-26

⁵⁷ Yesu ngê yepê, Lukwe dîy:o nmyi nuw:o kwolo ngmê dé. ⁵⁸ Yepê, Dini ghi n:ii ngê ngmanmyi kn:aadi ngmê, n:ii ngê u yi adî kwo, Nî kóté kalé nmyo, dini ghi n:ii ngê kóté tédê adî ñeñe nmyo, yi kópu maa p:uu d:ââ dpî l:âmo yó, yed:oo kóté y:enê pyu u ngîma mēdaanmy:uu ghê dmi, mbwa k:oo mēdaamî km:êê nmyo. ⁵⁹ Yepê, Mbwa k:oo wa km:êê nmyomomê, yi anmyin:aa ya, u dî nmyi dono ntênê wanmyi pwila t:oo. Yepê, Daa kêmakêma kóté tédê n:aa ñeñe nmyo, nmyi kópu dmi d:ââ l:âmo tóó.

13

Dono kuwokuwo u danêmbum

¹ Yi dini ghi ngê pi knî ngmê ta, Yesu ka mdoo a ñuwo ngópu, kwo, Nkálili pi knî ngmê y:oo Chóó Lémi ka kpêê dnye yiyé, kwo, Lóma lede knî y:oo kí vya tumo. ² Yesu ye

póó wo, yepê, Lukwe dîy:o yinté pw:oo dniye? Yepê, Yélini pw:oo dniye, nmyinê nmye yi dono ndîi, wo yéli yi dono daa ndîi, apiî? ³ Yepê, Kêle, yinté daa tóó. Yepê, Ala kópu ny:ee yó. Yepê, Nmyi dono daanmyinê kuwo t:oo, ye yi yéli ntee pw:oo dniye, yinté am:ii pw:oo dmi. ⁴ Yepê, Dini ghi n:ii ngê ngomo daadî pwaa wo, Sailówam, pi y:a mē wááli vyâ, yepê, lukwe, yi yéli yi dono ndîi, wo yéli yi dono daa ndîi? ⁵ Yepê, Kêle. Yepê, Ndê kópu nmye ngmên:aa tpapê, nmyi dono yilî daanmyinê kuwo knomomê, ye yi yéli yi nt:anê wanmyi yaa dmi, wam:ii pw:oo dmi.

Yesu Nju tpémi yi p:uu u ngwo doo mgongo

⁶ Yesu ngê Nju tpémi ye mgongo ngmê kwólu, yepê, Lémi ngmê, u kuwe kn:ââ ngmêdoo kwo. Yepê, U yi u ngwo doo kwo, Kuwe kîgha ngmênî ma, ngmênê dépê pyw:ângo, ^{*} ⁷ wod:oo u dpodo pyu ka kwo, M:ââ pyile kî yini kîgha d:oo ngmê ndîi, kwo, kp:anê ngi, daadî kwo. ^{*} ⁸ Yepê, Ngmênê yi dpodo pyu ngê kwo, A lémi, ghéli nangê kpono, m:ââ mu ngmîdi u kwo yéni. Kwo, Tépê ngê mênî wuwó, tpile tp:oo knî yi kn:êê u mênê n:aa yiyé. ^{*} ⁹ Kwo, Kî m:aani ngê nt:u nkwodo daawa kaa knomomê, ye u ngwo dpî kp:anê ngi.

Yesu ngê duwoduwo módó u ngwo pyi ngê

¹⁰ Lîme wo ngmê ngê Yesu ngêpê ngomo k:oo doo dêêpî. ^{*} ¹¹ Pyââ y:i ngmêdoo ya, kmêna u ngwo ngmêdoo kwo, yi pyópu duwoduwo kwólu, m:ââ y:a mē wááli yinté doo m:ii, ntênê paa doo u ntââ ngê u kwo dpîmo ya. ¹² Dini ghi n:ii ngê Yesu ngê módu, kwo, A pwiyé, wod:oo Yesu ka loo. Kwo, A ch:am.

^{*} **13:6:** Mát 21:19; Mak 11:13

^{*} **13:7:** Luukí 3:9

^{*} **13:8:** 2 Pita 3:9,15

^{*} **13:10:** Luukí

6:1-11; Njon 5:16; Ex 20:9-10

Kwo, Kópuni ngê dyênê nyoo, dí chedê. ¹³ Wod:oo Yesu ngê kóó dê kpadama yé doo, kwo, Mbwo a pyidu ngi. Yi ngwo yi pyópu ngê mbwó yedê pyidu ngê, Chóó Lémi doo chaa kîgha. ¹⁴ Yi ngêpê ngomo u kada pini nod:e wo, mu kópu u díy:o Yesu ngê líme wo ngê yi pyópu pyi ngê, wod:oo pi kni ye yepê, Wo wéni dpodo u wo, yi wéni kni y:oo nmyi pyipyi u l:êê díy:o dmyina a lèpî, ngmênê daa líme wo ngê. ¹⁵⁻¹⁶ Yesu ngê yi pini ka kwo, Nmyo k:omodanê pyu yoo, kópuni nmye tpapê tumo, yi kópu dp:ee d:uud:uu tumo. Kwo, Setan ngê ala pyópu ló dini a kudu ngê, m:ââ y:a mē wáali doo duwoduwo. Kwo, Líme wo ngê yi yedê dí pywáli, nmyinê nmye dono kópu yidi d:uu, ngmênê yinté kópu kîmy:ee d:uud:uu tumo. Kwo, Líme wo ngê nmyi hosi ndonki kni yi yedê kînmye pywálipywáli tumo, mbwaa paa nmye néne tumo, mbwaa y:i dp:uu nda ngmê. Kwo, Daa hosi ntee tpile yidi pywáli, ala líme wo ngê. Kwo, Epilham u tii nedê pyópu ngmê yidi pywáli. ^{*} ¹⁷ Yélini Yesu p:uu dnye d:uu, yi kópu u mywene ye ghê wo, wo yéli yi gha dmi mb:aamb:aa ngê pyodo, apê, Nmí nuu u kópu ye d:uud:uu too. Yi kópu kni yi l:êê díy:o dnye chaa kîgha.

Kwee u mgongo danêmbum
Mátiyu 13:31-32; Mak 4:30-32

¹⁸ Yesu ye póó wo, yepê, Chóó Lémi ngê u yoo y:enê kn:ââ lónté wa chaa? Yepê, Yi kópu p:uu lónté anî mgongo? ¹⁹ Yepê, Kwee ntee dpî k:aa, Chóó Lémi u yoo yinté yili ngê amî pyódu. Yepê, K:omo tpile kwee pii tp:oo daa ndîi ngê wunê kwo yédi, ngmênê dini ghi n:ii ngê yi nkwo do dpî kee, dpî tipîtipî mb:anê, pywápê ye ya yédi.

Yis u mgongo danêmbum
Mátiyu 13:33

²⁰ Myombó Yesu ngê yepê, Chóó Lémi u yoo kaakaa p:uu lónté anî mgongo. ²¹ Yepê, Alanté. Yepê, Mbídédi nk:ênî tédê pyââ ngê yis kni tp:oo dpô ngi, k:omo tpile kpo ndîi u mênê dpî yé, ngmênê u kuwó dini ghi ngê kpo yintómu dpî mbó.

Keñe kwólu puu tédê u danêmbum
Mátiyu 7:13-14, 21-23

²² U kuwó dini ghi ngê Yesu, p:uu ndiye pyu kni yi k:ii Njedusalem dnye lèpî, maa p:uu p:aani p:aani yoo doo ndiye kîgha dé. ²³ Pi ngmê Yesu ka póó wo, kwo, Nmí lémi, pi yili Chóó Lémi kóó k:oo wa ghê, ó daa yili? ²⁴ Yesu ngê yepê, Chóó Lémi keñeni t:âmo wunê tóó, yi keñe kwólu puu daa ndîi. Yepê, Yi keñe t:âmo koko, ndîi kópu ngê nmye choo ya, dpodombiy:e ghê dmyeno, yi keñe t:âmo paa kee dmyeno. Yepê, Ndê kópu nmye ngmên:aa tpapê, pi yili y:oo u yi y:e wadí kwo, awo, Yi keñe t:âmo nm:uu kee dmi, ngmênê wa dèe dmi. ^{*} ²⁵ Yepê, Ngomo chóó wa gh:êêdê, keñe nmye wa a kuwo. Yepê, Kuwa anmya a kwo, keñe p:uu anmya a depedepe, kwonye, Nmí Lémi, keñe nmo a kpêmî ngi. Nmyewo, Dp:ee a lama yéli, kwéli dmyinê ndê dmi, a lama myedaa tóó. ²⁶ Kwonye, Ng:ii kînmee a yakmaapî, nmí p:o kînyoo a ndiye kîgha nmo. ²⁷ Nmyewo, Dp:ee a lama yéli, kwéli dmyinê ndê dmi a lama myedaa tóó. Nmyewo, A nkîgh:ê a y:ee dmyeno, nmyi l:êê ghi dmi dono dé. ²⁸ Yepê, Dini ghi n:ii ngê Epilham mupwo káamí, Chóó Lémi u komo kapî pyu yoo yi k:ii Chóó Lémi kóó k:oo wanmyi m:uu t:oo, ngmênê kuwa anmyi kwo, yi ngwo tpéé kópu wanmyi vyi ngmê, anmyi mbê, anmyi nod:enod:e, nmyi kpéngi ti dmi kelekele adnyi paa. ^{*} ²⁹ Yepê, Kn:aa dyámê kn:aa dyámê tpémi Chóó Lémi kóó k:oo am:ii

m:uu t:oo, anye, Nipi ka yakmaapî té. * ³⁰ Yepê, Yi ngwo kada yéli mê kuwó, kuwó yéli mê kada.

Pádisi knî y:oo k:omo ngê Yesu ka mbwó u ngwo yé ngópu
Mátiyu 23:37-39

³¹ Yi dini ghi ngê Yesu Nkálili Wee u kwo modoo ya, ghêlî dépê kuwo ngê, Pádisi knî u kwo ngmê loo, kwo, Kn:aa chi lêpî, king Antipas Helodi u wee a kuwo ngi, u yi u ngwo a kwo, Nyi nî vy:a. ³² Yesu ngê yepê, Ye pini chii w:ââ ntee pini, ala kópu u kwo nyi vyi yó, kwipi, Nê ngê yoo yi kmêna ka ngm:iî kigha té, myeka pi pyipyi, maa m:iî kêlê u dpodo wa chedê, kada u ngwo wa a y:oo. ³³ Yepê, Doo u ntââ al:iî daanî ya. Yepê, Maa m:iî kêlê Nkálili Wee anê kuwo, Njedusalem anî lê. Yepê, K:omo tpile Chóó Lémi ngê Njedusalem a ngmidi ngê, u nuu u p:aa ngê pyódu ngê, ngmênê yi p:aani tpêmi y:oo u komo kapî pyu yoo y:oodnyimo a vyee dé. Yepê, Chóó Lémi u komo wodinî kapî, ye al:iî pídmí vya nê.

³⁴ Yi Pádisi knî ye yepê, Ee Njedusalem tpêmi, nmye vyyuwo pyu lukwe dîy:o dmyongê mya ngópu. Yepê, N:iî knî y:oo Chóó Lémi u komo nmye dnyimo a kapî, nmyimo a kpadakpada dé, woni yoo chêêpî ngê nmyi vya tumo. Yepê, Kêmkêmgê ngê tp:oo w:uu núupee dé yi maknopwo ntee dpî w:êê té, daa ng:êêntómu nê, Yinté nî w:êê nmyo, ngmênê a wépi nmyi pwaa ngópu. ³⁵ Yepê, Mu dini ghi ngê Chóó Lémi ngê nmyi p:aa d:ud:umbiy:e wa a kuwo, anyinê kuwo, mēdaamunmyi m:uu nê, u dí wéni n:iî ngê anmyi vyi ngmê, anye, Pini n:iî Chóó Lémi u pi mbêmê a m:iî, Chóó Lémi ngê ntênê choo a ngêêpî.

* ^{13:29} Luukí 14:15 * ^{14:7} Mát 23:2-3,6

14

Yesu mgî k:oo ghayghay p:uu u ngwo ye doo danê

¹ Lîme wo ngmê ngê Pádisi yoo yi kada pini ngmê u ngomo k:oo Yesu doon:aa kmaapî. Yêlini y:i dnye ya yi ngwolo dmi Yesu p:uu doo kwo, dépê y:ee tumo. ² Pi ngmê, kóó kpâlî mbó ngmê dé, Yesu ka loo, ³ wod:oo Yesu dêêpî pyu knî ye Pádisi knî ye póo wo, yepê, Nmî dêêpî kópu dyuu angénté a kwo? Yepê, Lîme wo ngê pi ngmanyi pyi, ó doo u ntââ? ⁴ Ngmênê u póo u kwo daa vya ngópu, kópu u kwo myedaa vyi ngópu. Wod:oo Yesu ngê yi pini pyi ngê, p:o mê dy:ââ ngê. ⁵ Wod:oo ye mê póo wo, yepê, Nmyi vy:o pini ngmê, tp:oo lîme wo ngê mgî k:oo wa ghîi knomomê, doo u ntââ chóó mēdaawa a kee, yepê, lukwe, lîme wo u l:êê dîy:o u mî ngê yi tpêmi yi mgini k:oo wa a kuwo? Yepê, Kêlê, daawa a kuwo, lîmîlîmî ngê amêdê pēêdî. Yepê, K:omo tpile daa tp:oo yedê ghîi, ngmênê u pudumakó ayedê ghîi, k:omo tpile lîme wo, wamyedê pēêdî. Yepê, Daa pudumakó ntee tpile yidi pyi, ngmênê pi yidi pyi. ⁶ Yesu ka u kópu daangmê vya ngópu, dêê dniye.

Yesu kada yââyââ p:uu u ngwo ye doo mgongo

⁷ Dini ghi n:iî ngê kmaapî tēdê dnye koko, kada pini yoo yââyââ tēdê mb:aa mî yaa dniye. Wod:oo Yesu ngê mgongo ye ngmê kwólu, yepê, * ⁸ Dini ghi n:iî ngê pi ngmê ngê kmaapî tēdê amênê dóó kalé nmyo, yââyââ tēdê mb:aa ghêlî k:iî kada nangmên:aa yââ. Yepê, Nmyi lama daadî ya, yi pini ngê kada pini ndîi ngmédumu dóó kwolo. ⁹ Yepê, Yi pini ngê ala kópu nmye wa vyi, nmyewo, Ghêlî k:iî kada pini u ya tēdê dmyen:aa yaa dmi, nmyewo, mwada y:i nyinê yaa dmyeno, kada pini yoo al:iî a yââyââ té. Yepê,

Mywene nmye wa ghê, pi kamî yoo yi vy:o anmy:uu yaa dmi. ¹⁰ Yepê, Yélini yi pi dmi tédê, yi vy:o p:ee dmyina a yââyââ, naa chóo ngê ala kópu chóo nmye choo a tpaê, A léma, a pwiye dmyeno, léma yi vy:o myanyi yaa dmyeno. Yepê, Pi knî yi ngîma nmyi pi dmi ndîi ngê u ngwo wa pyódu. ¹¹ Yepê, N:ii ngê u pi chóo a kmîmî ngê, Chóó Lémi ngê yi pini u pi tédê ngê wa a pyódu, n:ii ngê chóo u pi wunê ghîpîghîpî ngê, Chóó Lémi ngê yini u pi ndîi ngê wa pyódu.

* ¹² U kuwó dini ghi ngê Yesu ngê ngomo chóo ka kwo, Dini ghi n:ii ngê nté nyimo l:âmol:âmo knomomê, myipe yoo, mwó yoo, nêni yoo, ndáapi ndîi yoo nama a dóo kîgha dé, mu kópu u díy:o díyo yi kmaapi tédê kmaapi tédê u nkwo adnya a dóo kîgha ngi, yi ntini u ngwo moo ngomontaa ngmê. * ¹³ Kwo, Ngópuch:anê yoo, kóo kpêê dé, kpâlî kpêê dé, ngwolo kopwe dé p:ee yicha a dóo kîgha dé. ¹⁴ Kwo, K:omo tpile doo u ntââ dé, yi ntini daawa ngomontaa ngmê, ngmênê Chóó Lémi ngê dini ghi n:ii ngê yoo mb:aa kpêênî wa a pyidu té, wamyedê pyidu ngi, ya mb:aa u ngwo wanyimu pyw:oo.

Yesu Chóó Lémi kóo k:oo kmaapi ndîi p:uu u ngwo ye doo mgongo

Mátiyu 22:1-10

¹⁵ Yélini y:i dnye kmaapi, yi vy:o pi ngmê ngê Yesu ka kwo, Dyámê mbêmê nipi kmaapi daa ndîi kópu. Kwo, Dini ghi n:ii ngê Chóó Lémi ngê kmaapi tédê kóo k:oo wa a dóo kalê nmo, yi ngwo w:aa d:ud:umbiy:e wanmîmo pyw:oo, apii. * ¹⁶ Yesu ngê mgongo ye ngmê kwólu, yepê, Lémi ngmê ngê kmaapi ndîi u l:êê díy:o wo ngmê ngmîdi ngê, pi yilî mîné dóo kwólu, yepê, a kmaapi tédê dp:uu

taa dmyeno. ¹⁷ Yesu ngê yepê, Yi wéni dini ghi n:ii ngê dyimê wo, u dpodo pyu ngmê dy:ââ ngê, kwo, Yoo a pwiye we, ala kópu ye nyi vyi, Tpile yilî yintómu machedê, kmaapi ala. ¹⁸ Yepê, Wod:oo yi pini ye loo, u lémi u kópu ye doon:aa tpaê, ngmênê u kwo nganê mbê dniye. Yepê, Pi ngmê ngê kwo, Doo u ntââ daanî nî. Ngada pini ka dpî vyi ngi, A yâpwo tédê kamî kwéli adî ya, yi ghi nîmo mumu. ¹⁹ Yepê, Ngmê ngê kwo, Doo u ntââ daanî nî. Ngada pini ka dpî vyi ngi, Pudumakó y:a dí pwila, p:o nîné ñeñe té. ²⁰ Yepê, Ngmê ngê kwo, Doo u ntââ daanî nî. Ngada pini ka dpî vyi ngi, Ala ngwo até dí yéé. * ²¹ Yepê, Yi dpodo pyu u lémi ka mê diyé wo, yi kópu yilî u kwo mîné nté ngê, wod:oo yi lémi d:ud:umbiy:e nod:e wo, apê, A wépi lukwe díy:o da pwaa ngmê. Yepê, U dpodo pyu ka kwo, P:aani pee p:aani pee chi lêpî, ngópuch:anê yoo, kóo kpêê dé, kpâlî kpêê dé, ngwolokopwe dé a núw:o té. ²² Yepê, Wod:oo loo, yi ngópuch:anê yoo a núw:o too, u lémi u ngomo k:oo km:êê too, u kuwó dini ghi ngê u lémi ka kwo, Pi knî m:uu yi p:aa dmi ka tóo. ²³ Yepê, Wod:oo yi lémi ngê kwo, Kn:aa p:aani tpémi al:ii myedê núw:o té, a ngomo pèdê nt:ee y:e. ²⁴ Kwo, Yélini mwiye nê dóo kalê too, a nté pee tp:oo daangmêwa ma ngmê.

Mwiye nuw:o u dyimê pywuu dé

Mátiyu 10:37-38

²⁵ U kuwó dini ghi ngê Yesu ngê kada a y:ângo, doo paa, maa p:uu pi yilî knî y:oo dnye yâmuyâmu, wod:oo ye diyé wo, * ²⁶ yepê, N:ii ngê a p:uu dpodo u l:êê díy:o, u pye mî, u kpâm ghee knî, u tîdê mbwó yoo u mbodo kn:ââ vyuwó daawa yé té, doo u ntââ a p:uu daawa kaalî. Yepê, Myenté, n:ii ngê chóo

* 14:11: Luukí 18:9-14 * 14:12: Luukí 6:32-35 * 14:15: Luukí 13:29; Tpyuu 19:9 * 14:20:

1 Kódin 7:33 * 14:25: Luukí 18:28-30

u nuu u kópu dé u mbodo kn:ââ vuywó daawa yé té, doo u ntââ a p:uu myedaawa kaalî. ²⁷ Yepê, Ala kópu ny:ee yó. Yepê, Mu dinî ghi ngê pi dono knî y:oo a yoo vy:o yéli adnyin:aa kpakakpaka dé, woni amyimî vya t:oo. Yepê, N:ii ngê a l:êê dîy:o dono daawa a vy:u, a l:êê dîy:o myedaawa pw:onu, yepê, yi pini wa dîpî, a kêê k:oo daamî ghê.

* ²⁸ Yepê, A yâmuyâmu ngê ghêlî k:ii kêê nangê t:oo, yi kópu p:uu mb:aamb:aa ngê mwiyé dmyinê nuw:o, anmya a yâmuyâmu nê, ó daanmya a yâmuyâmu nê. Yepê, Dyimê pywuu nmye ngmênîné kuwo. Yepê, N:ii ngê u yi adî kwo, Nkéli ndîî ngmênî pwila, lémi ngê u ngwo nî pyódu, yepê, yi pini ngê chóó u ndapî mb:aamb:aa ngê mwiyé dpo kp:aa ngê, mu kópu u dîy:o nkéli ñuknî a tóó. ²⁹ Yepê, Chóó u ndapî mwiyé dnyinté wa a kp:aa knomomê, u ndapî doo u ntââ ngê wa pyódu, u nêni knî ye amêdîn:aa nkêpê. Yepê, Wa dêê knomomê, nkéli daawa pwila knomomê, ye pi knî y:oo wa yumu ngmê, wamye nkwati ngmê. ³⁰ Yepê, Yi pini p:uu adnyi danê, noko yewo, U yi u ngwo doo kwo, Kópu ndîî ngmênî d:uu, ngmênê kêdê dîpî. Yepê, A yâmuyâmu ngê ghêlî k:ii kêê nangê t:oo, yi kópu p:uu mb:aamb:aa ngê mwiyé dmyinê nuw:o. ³¹ Yepê, Myenté, dyimê pywuu nmye munîné kuwo. Yepê, Lede yoo yi kada pini ngmê, dinî ghi n:ii ngê ala kópu wa ny:oo, awo, Kn:aa lede yoo yilî kîyedê pwiyé dniye, nmî lede yoo daa yilî, yepê, yi pini mbwódo wa yââ, mb:aamb:aa ngê adî nuw:o. ³² Yepê, U yoo doo u ntââ ngê adî ya knomomê, ye yi pini ngê u pi knî angmê dy:ââ, wo lede yoo yi kada pini ka kwowo, L:êê u yi nmo daa kwo, mb:aamb:aa u yi nmo ye kwo, kópu mb:aamb:aa

ngê mēpaa l:âmo koo. Yepê, Mwiyé daadî nuw:o knomomê, u lede yoo l:êê têdê wa dy:ââ tumomê, wo yéli y:oo wa vya t:oo, kada pini wamye pw:onu. ³³ Yepê, Myenté, mb:aamb:aa ngê mwiyé dmyinê nuw:o. Yepê, N:ii ngê chóó u kópu dé daawa kée té, doo u ntââ a p:uu daawa kaalî. *

*K:omo ntii u mgongo danêmbum
Mátiyu 5:13; Mak 9:50*

³⁴ Yepê, Ntii mb:aamb:aa. Yepê, Nté tpyópu u mênê ntii daanyi yé knomomê, u n:uu daadî ya, pwópwó ngê wa pyódu, nanê wa ma. Yepê, Ntii vy:êmî têdê nmyi tp:ee ngmanmyi dy:ââ knomomê, pye nkwo doo ntii wa vy:êê knomomê, yini pwópwó, u n:uu daadî ya, ye lónté mb:aamb:aa ngê wa pyódu? ³⁵ Yepê, Doo u ntââ. Yepê, U dpodo daadî ya, wanmyi pii ngmê. Yepê, N:ii knî yi ngópu puu a pyede, yi kópu ny:ee y:e, p:uu dny:oo nuw:o. Yepê, N:ii ngê k:omo ngê wunê yâmuyâmu nê, mye yinté pini, u dpodo daadî ya, wanî kée.

15

*Sipi tp:oo l:âmo ngêêpî u mgongo
danêmbum
Mátiyu 18:12-14*

¹ Wo ngmê ngê tákisi ngêêpî pyu yilî Yesu ka lee dniye, yélini Pádisi knî y:oo mwiyé kée tumo, u kwo mye lee dniye, danêmbum têdê dnyen:aa ngaang:aa. * ² Yesu yi vy:o doo kwo, mywene u ngwo myedêpwo kwo, wod:oo Pádisi yoo dêêpî pyu yoo dnye nuu mbumu, noko yepê, Lukwe dîy:o kî pini pi dono knî yi k:ii a yakmaapî té. ³ Wod:oo Yesu ngê mgongo ye ngmê kwólu, yepê, Kópu nmye ngmên:aa poopoo. ⁴ Yepê, Nmyi vy:o pini ngmê, u sipi yonoy:a adî kwo. Yepê, W:amî mbêmê wa ñuw:o té, yi adnyin:aa kmaapî. Yepê,

* **14:27:** Luukí 9:23 * **14:33:** Mát 5:27-28

* **15:1:** Luukí 5:29-30

Ntumokwodo dini ghi ngê, awo, P:o m:aa ñuw:o té. Yepê, Dini ghi n:ii ngê wa a kp:aa té, yonoy:a daawa m:uu knomomê, tonoy:a mê chu ayi m:uu knomomê, lukwe, ye ala kópu wa vyi, awo, Yonoy:ani mwo a p:aa, monyi pw:oo we? Yepê, Doo u ntââ, yi kópu daawa vyi. Yepê, Tonoy:a mê chu kmaapî tédê wa a kuwo té, yonoy:ani adîn:aa nmy:uu. ⁵ Yepê, Dini ghi n:ii ngê amênê pyw:oo, u gha mb:aamb:aa ngê wa pyódu, wa dnyinê, u nkono wa yé, p:o wa ñuw:o. ⁶ Yepê, U kuwó dini ghi ngê u pyipe knî ye, ngmênêni knî mye yi k:ii, ye wa mbwólu, yewo, A da we, a sipi tp:oo n:ii nî nmy:uu, kîmêd:a pyw:oo, u kmaapî tp:oo dóo koo. * ⁷ Yepê, N:ii ngê dono u maa dpo kuwo, Chóó Lémi ka dpo diyé, yi pini u l:êê dîy:o Chóó Lémi u gha d:ud:umbiy:e mb:aamb:aa ngê dpî pyódu. Yepê, Yini sipi yonoy:ani ntee pini. Yepê, N:ii yoo yi nuw:o dmi alanté a tóó, apu, Nmo mb:aamb:aa dé, yepê, yi yéli Chóó Lémi ka daawa diyé dmi. Yepê, Yi l:êê dîy:o Chóó Lémi u gha mb:aamb:aa ngê daawa pyódu.

Ndapî l:âmo ngêêpî u mgongo danêmbum

⁸ Yepê, Pyâa ngmê u ndapî y:a njini adî ya, yononi l:âmo wa a ngee knomomê, lukwe, ala kópu wa vyi, Mwo a p:aa? Yepê, Kêle, yi kópu daawa vyi. Yepê, Wadî nmy:uu, u tpile yintómu wa w:ee té, u ngomo maknopwo ghi wa a gh:ii, u dí amênê pyw:oo. ⁹ Yepê, Dini ghi n:ii ngê amêdê pyw:oo, u pyipe knî ye, ngmênêni knî mye yi k:ii, yewo, A da we, ndapî l:âmo n:ii nê ngópu, até mêd:a pyw:oo. ¹⁰ Yepê, Myenté, dini ghi n:ii ngê pi ngê u dono yilî dpo kuwo té, Chóó Lémi ka dpo diyé, enjel yintómu yi gha dmi mb:aamb:aa ngê dpî pyódu. Yepê, Yélini a ka wunê lêpî nyédi, yi dono wunê kuwokuwo tumo, Chóó

Lémi ka mêwunê diyédiyê té. Yepê, Yi l:êê dîy:o nmyi gha dmi lukwe dîy:o mb:aamb:aa ngê daa tóó.

Pini n:ii tp:oo l:âmo a ngêpa wo u mgongo danêmbum

¹¹ Yesu ngê Pádisi knî ye mgongo ngmê kwólu, yepê, Pi ngmê, tp:oo miyó doo ya. ¹² Yepê, Kaaapeeni ngê u mî ka kwo, M:aa, ñmile yilî a mbwó k:ii ala ngwo nye yéépi. Yepê, Wod:oo yi mî ngê u tpile yintómu ye yópu. ¹³ Yepê, Wo wéni knî yi k:oo kaaapeeni ngê u tpile woni pi knî ye y:ee too, u kwo pwila tumo, wod:oo kada a y:ângo. Yepê, Dyámê pee ngmê mbêmê chono daa loo, y:i doon:aa ya, u ndapî yilî u pyipe knî yi p:uu mî dyênê ngê, nipi dnyen:aa mbwaa ndanî. ¹⁴ Yepê, U tpile yilî yintómu l:âmo mínê ngópu, yed:oo yi dyámê pee p:uu m:uu ndîi ngmê ghê wo, nté chedê ngê pyodo, yi pini ngê dómudómu myedê pyw:ângo. ¹⁵ Yepê, Yi p:aani pi ngmê p:uu doon:aa dpodo, u mbwêmê w:uu ka dpîmon:aa vwuwo, ngmênê u dpodo u pywuu doo u ntââ yidpîmo a ngêêpî, nté pee tp:oo yidpîmo pîpî. ¹⁶ Yepê, Ntini n:ii mbwêmê knî y:oo dnyimo a pyw:êmî, u yi u ngwo dpîmo kwo, Yi ntini my:aa ma, ngmênê doo u ntââ, yi ntini daapî ndîi. ¹⁷ Yepê, U nuw:o u kwo yimênê diyé wo, apê, Ng:aanî dómudómu. Apê, M:aa p:uu dpodo pyu knî y:oo dye ghi yintómu u ntââ ntini yiwunê pîpî ngmê. ¹⁸ Apê, M:aa ka p:o mênê lêpî, M:aa ka ala kópu an:uu vyi, M:aa, Chóó Lémi ka noo dono, nga myenoo dono. ¹⁹ Doo u ntââ ñm:ee ngê mēdaani ya, ñmodo pyu ngê pyódu nédi. ²⁰ Yesu ngê yepê, Wod:oo kada a y:ângo, u mî ka p:o mē diyé wo.

Yepê, Chono dêpwo a m:ii, u mî ngê y:i a módu. Yepê, Tp:oo u mî ka ch:anê wo, u mî ngê mbêpê a puwâ, maa p:uu mínê pyódu ngê, tp:oo u

* 15:6: Luukí 19:10

kede paa t:ango, dmi ngmidi kpo, n:uu kpâa pee p:uu dyingo. ²¹ Yepê, Tp:oo ngê kwo, M:aa, Chóó Lémi ka noo dono, nga myenoo dono, doo u ntâa n:m:ee ngê mēdaani ya. ²² Yepê, U mî u kwo daa nod:e wo, u dpodo pyu knî ye yepê, Ngomo k:oo kpîdî mb:aa ngmê nya yó, lîmilîmî ngê u mbwo nyi t:ee yó, yu dópo dê yuwo mye t:ee dóó, pi yintómu yi lama yaa we, Ala a tp:ee njini. ²³ Yepê, Pudumakó tp:oo n:ii p:uu ntênê yilî a t:a, ngmēnyi vya yó, kmaapî ndîi ngma a pwaa koo, ²⁴ mu kópu u dîy:o a tp:ee na a ka kî pwene, kîmêdê pyidu, na a ka l:âmo a ngêpa wo, ngmênê até maa t:aa. *

²⁵ Yesu ngê yepê, Yi dini ghi ngê tp:oo kaa dpodo tédê doo ya. Yepê, Dini ghi n:ii ngê p:o mēdoo a diyédiyé, maa p:uu apê, M:aa k:ii nyi ngomo k:oo lukwe u dnyengi ka kwo, lukwe dîy:o ka yumu té, ka wéti té, ka kââkââ té. ²⁶ Yepê, U mî u dpodo pyu ngmê ka kpede mbê wo, u kwo póó wo, kwo, K:ii lukwe ngma a pyodopyodo, ló määwe ngmēyi t:aa? ²⁷ Yepê, Yi dpodo pyu ngê kwo, Mwó kîmêdê diyé, mî ngê nté pee u l:êê dîy:o ngmêkêdê l:âmo, mu kópu u l:êê dîy:o dîmî pwene, mēkêda diyé, vyîlo yi dnyengi ye kwo. ²⁸ Yepê, Tp:oo kaani d:ud:umbiy:e u mî ka nod:e wo, u yi u ngwo dépwo kwo, Yi ngomo k:oo nî kee. Yepê, Wod:oo u mî kuwa u kwo a pwîi wo, kwo, Ngomo k:oo a kee. ²⁹ U mî ka kwo, Kî m:aani yilî kîné vy:ungo, m:uu wâpu noo dpodo. Kwo, Ngópu yilî dîpingmê kn:aadi ngê, ngmênê yenté kópu a nga dipingmê d:uu ngê, nunukwéti a pyipe knî yi k:ii nmo myedipengmê kpo. ³⁰ Kwo, N:m:ee ngê napî yilî téli pyââ knî yi p:uu mî dyênê ngê. Dini ghi n:ii ngê p:o mēdê diyé, pudumakó u l:êê dîy:o lukwe dîy:o ngmêchi vy:a. ³¹ U

mî ngê kwo, A tp:ee, al:ii dye ghi yintómu ng:ii nye tóó mo, tpile yilîni a ngópu a tóó, n:eni dé. ³² Kwo, Doo u ntâa mwó módó daapaa t:aa, mu kópu u dîy:o na a ka mîni pwene, kîmêdê pyidu, l:âmo mîné ngêpa wo, kîmêd:a pyw:oo.

Yesu ngê Pádisi knî ye yepê, Nmyo yi pini tp:oo kaa ntee pini dé.

16

Lémi dódó pyu u mgongo danêmbum

¹ Yesu ngê p:uu ndiye pyu knî ye mgongo ngmê kwólu, yepê, Ndáápi ngmê, u stówa ndîi ngmêdoo kwo. Yepê, Pini n:ii ngê yi stówa dpîmo y:enê, ndáápi p:uu dpîmo dpodo, u lémi u ndapî chóó dpîmo pípi. Yepê, Ndáápi ngê yi kópu u tuu kâa pee dini ghi n:ii ngê nyongo, ² stówa y:enê pyu ka pi ngmê dy:ââ ngê, kwo, A pwiyé we. Yepê, Ndáápi ka loo, ndáápi ngê kwo, Ngópu ngmêkîdî ny:oo, lukwe dîy:o a ndapî nye pípi. A stówa k:oo tpile yilî mb:aamb:aa ngê nyi l:âmo té, n:aa dyede ngi, a p:uu mēdaanyi dpodo. ³ Yepê, Stówa y:enê pyu ngê ala kópu vvu, apê, A lémi ngê kuwa ka kapî nê, angénté wanî pyódu. Apê, Nê pi vy:ee, mēd:aa kîlî dpodo u ntâa, myenté doo u ntâa a n:eni knî ye daanîn:aa ndapî dmyinê, mywene a nga amî ghê. ⁴ Yesu ngê yepê, U kuwó dini ghi ngê nuw:o ghi ngma a pyw:ango, apê, Pi yilî a pyipe ngê n:aa pyépi, dini ghi n:ii ngê a lémi ngê kuwa wa kaa nê, yi ngomo k:oo ngomo k:oo u nkwo anîn:aa kmaapî. ⁵ Yepê, N:ii dé yi tp:uu yilî yi ndáápi u piy:e dnye kwo, yini knî ye pi dy:ââ ngê, yepê, A pwiyé dnye. Yepê, Ngmêngmênté doo taataa, stówa y:enê pyu k:ii tumutumu dpîmon:aa danêmbum. ⁶ Yepê, Stówa y:enê pyu ngê ngmê ka kwo, N:m:uuni a

* 15:24: Epeso 2:1,5; 5:14; Kîlosa 2:13

lémi u piy:e a kwo, yonoy:a. Kwo, N:aa ngêêpî ngi, puku yedê limoy:a módó n:aa vyee, mwo mo u p:aa, mê limoy:a ñyóó modo kêlî ngi. Kwo, Kópuni dí d:uu, pi ka nangê vyi. ⁷ Yepê, Myomoni ka kwo, Ñm:uu yono yonoy:a a lémi u piy:e a kwo, n:aa ngêêpî ngi, puku yedê my:oo yonoy:a módó n:aa vyee, mwo mo u p:aa, wolo yonoy:a ñyóó modo kêlî ngi. Kwo, Kópuni dí d:uu, pi ka nangê vyi. Yepê, Stówa y:enê pyu ngê yinté doo kê, pi yilî u pyipe ngê u ngwo pyódu ngê.

⁸ Nmî Lémi ngê yi stówa y:enê pyu dono chaa kwólu, mu kópu u díy:o nuw:o ndîi u kópu yi d:uu ngê. Dyámê mbêmê tpémi nuw:o ndîi mbêmê yi chóó ye wunê vwuwo nyédi, ngmênê pywápê u yoo, nuw:o tédê mbêmê yi chóó ye wunê vwuwo nyédi.

⁹ Yi kópu u l:êê díy:o Yesu ngê yepê, Chóó Lémi nmyi pyipe ngê pyódu yó. Yepê, Ndapîni nmyi ngópu a tóó, ngópuch:anê yoo u ngwo dmyinê ngêêpî dé, Chóó Lémi ngê u nkwo wa ngee nmyo, ya mb:aa n:ii chedê ngê daawa pyódu, u ngwo anmyimo pyw:ee ngmê. *

¹⁰ Yepê, Tpile pywupwi tédê pi ngmanyi dy:ââ, u l:êê díy:o ndapî u kwo anyi y:oo, n:ii ka ndapî tédê ngmanyi y:oo, daangmêwa mgîpa kwolo, u ntââ yi pini ka ndapî ndîi am:ii y:oo, myedaawa mgîpa kwolo. Yepê, Ngmênê n:ii ka ndapî tédê ngmanyi y:oo, wa dóó ngi, ñapî wa mgîpa kwolo, yi pini ka ndapî ndîi nangmê y:oo, wamye dóó ngi. *

¹¹ Yepê, Chóó Lémi ngê ngópuch:anê knî yi l:êê díy:o ndapîni nmyeda kê, ye daanmyi y:ee knomomê, anmyi mgîpa kalê knomomê, ye tpile mb:aa ndêndê nmye daawa a kê. ¹² Yepê, U ndapî wanmyi mgîpa kalê knomomê, ye tpile mb:aa nmye daamuwa a kê.

¹³ Yepê, Doo u ntââ pi ngmidi lémi miyó dê yi p:uu daadî dpodo. Yepê, Woni u kwo adî diya, woni u nuu u pi ngê adî ya, woni ka dnyinté adî ng:aa, woni u dnye mb:aamb:aa ngê adî nyêmî. Yepê, Doo u ntââ ndapî Chóó Lémi yi p:uu kwodonkwodo daanyi dpodo. Yepê, Chóó Lémi cháâcháâ ndîi kópu ngê nmye choo ya, ndapî kmênêkmênê tédê kópu ngê nmye choo ya.

¹⁴ Yi danêmbum tédê Pádisi yoo ngmêdoo kwo, Yesu u danêmbum dini ghi n:ii ngê ny:ee ngópu, dnye yumuyumu, mu kópu u díy:o ndapî u yi mb:aamb:aa ngê y:e doo kwo. ¹⁵ Wod:oo Yesu ngê Pádisi knî ye yepê, Pi knî yi ngîma nmyi chóó nmyi pi dmi nmye kmîmî tumo, ngmênê Chóó Lémi ngê nmyi gha dmi u lama dé. Yepê, Kópuni nmyi gha vy:o dpo m:uu, ngmênê u kwo dono, mu kópu u díy:o pi knî yi nuu u kópu dé, Chóó Lémi ka ngmênê u kwo doo u nuu u kópu dé.

Yesu ngê Pádisi yoo yi ng:aa dmi u ngwo t:ângo.

¹⁶ Yesu ngê yepê, Dêêpî kópuni Mósisi ngê a d:êê too, kópuni Chóó Lémi u komo kapî pyu knî y:oo myedê d:êê tumo, dye ghi daadîi pi knî ye yi kópu dyuu kîmmyee a tpapê dé, myenmyee a tpiye dé. Yepê, Nmyi chóó nmyi dêêpî kópu dyuu pi knî ye myenmyee tpapê dé, nmyi pi dmi u ngwo nmyee a kmîmî, ngmênê yi dêêpî kópu dyuu yi cháâcháâ pi knî ye doo u nt:ââ ngê dpî pyódu, u nkwo nmyimo kéké dé, yi yoo kuwa nmyimo kapî dé. Yepê, Ngmênê Njon Baptist ngê kópu kamî kn:ââ ngmê chópu. Yepê, Ala ngwo pi knî ye yenîmo, Nmyi dono a kuwo tóó, Chóó Lémi kóó k:oo ghê dmyeno. Yepê, Yi dono u nkwo wunê kuwokuwo tumo, a kadakada nyédi, apu, Chóó Lémi kóó k:oo nmî kee dmi. ¹⁷ Yepê,

* 16:9: Luukí 12:33-34; 14:12-14

* 16:10: Luukí 19:17-26

Ngmênê mbóó dyámê ntee chedê ngê ghêlî kîi daawa pyaa knî, Chóó Lémi u dêêpî kópu dyuu ndêndê yintê chedê ngê daawa pyódu. Yepê, Nmyi dono yilî daanmyinê kuwo knomomê, ye Chóó Lémi ngê yi dêêpî kópu dyuu mbêmê wa ndyîko nmyo, wamye kpada nmyo. * ¹⁸ Yepê, Dyimê pywuu nmye ngmênîné kuwo. Yepê, Yééyéé u dêêpî kópu dyuu ndêndê chedê ngê daawa pyódu, doo u ntâa myedaanmyi ngmêê ngmê. Yepê, Pini nîi ngê u kpâm dpî kpîpî, yi pini ngê kn:aa pyópu kîmungê nya. Yepê, Yi pini ngê kn:aa pyópu muwa nya knomomê, ye daa yééyéé u kópu ayi d:uu, ngmênê pyâa ti u kópu ayi d:uu. Yepê, Myenté, pyópuni u moo ngê mwiye dpî kpîpî, nîi ngê yi pyópu wa nya, daa yééyéé u kópu ayi d:uu, ngmênê pyâa ti u kópu ayi d:uu. *

Ndaápi pini dê Lasadas yi danêmbum

¹⁹ Yesu ngê Pádisi knî yi p:uu mgongo ngmê kwólu, yepê, P:êê nmye ngmênîné njîi, p:uu dmyinê nuw:o. Yepê, Pi miyó, woni ndáápi ndîi, woni pinté. Yepê, Ndaápi u kpîdî mb:aa dé, u nté mb:aa, u tpile yilî yintómu mb:aamb:aa dé. ²⁰ Yepê, Pinté u pi Lasadas, ngópuch:anê, u pâa yimo vyi, dye ghi yintómu ndáápi u ngomo nkîgh:ê dpîmon:aa ya, yi myedpîmon:aa dpî. ²¹ Yepê, U yi u ngwo doo kwo, Ndaápi ngê ngee nêne, nté kmononi d:uu kê, a ka a kê ngê, ngmênê yi ndáápi ngê dêdpîmo ngêêpî, u kwo myedaa ch:anê wo. Yepê, Doo dómudómu, mye mg:eme wo, k:omo tpile w:ââ knî y:oo u yimo dnyimon:aa dêêdêê dé, ngmênê doo u ntâa daapodo ngm:ii kîgha dé, ndáápi ka myedaa ch:anê wo. ²² Yepê, Dini ghi nîi ngê pwene, enjel knî y:oo Chóó Lémi

kóo k:oo núw:o ngópu, Epîlaham u nkîgh:ê mî yé ngópu, y:i doon:aa ya. Yepê, U kuwó dini ghi ngê ndáápi mye pwene, ntóó kmênê ngópu, yed:oo ndiya mî gho, wélîlî ndîi mîné pyw:ângo. ²³ Yepê, Yi vyi wo, apê, Lasadas Epîlaham u nkîgh:ê moda tóó ó! ²⁴ Yepê, Wod:oo Epîlaham ka mbwolo, kwo, Kââkââ, nga d:oo ch:anê wo, u ntâa Lasadas anyinê dy:ââ, mbwaa kuu k:oo kóo pyâa a kmênêkmênê, a dêê yedê wumî nkênê kîgha, mu kópu u dîy:o mgîni vyîmî ndîi atéd:a pyw:oo, ndiya. ²⁵ Yepê, Epîlaham ngê kwo, A kee, dyámê mbêmê munyoo a ya, y:i nuw:o ngî kwéli. Kwo, Tpîle mb:aa ngópu dêpwo a ghêdê, Lasadas u ya dono, tpîle u ngópu dêpwo a ya. Kwo, Ala ngwo ya mb:aa até dumu pyw:oo, ngmênê anyinê wélîlî mgîni vyîmî. ²⁶ Myenté, kwo, nmî kélî ghê nkéli weelyunkoo ntee ghi ye tóó, y:i maa daa t:a. Kwo, Nîi ngê u yi adî kwo, Nmye nê lê, doo u ntâa, nmye daawa a lê, myenté nîi ngê u yi amya a kwo, Alîi nê lê, myedoo u ntâa, daawa a lê. ²⁷ Yepê, Ndaápi ngê kwo, Kââkââ, u ntâa Lasadas M:aa u p:o wanyi dy:ââ, a mbwó y:i limi kîyedê tóó. ²⁸ Kwo, Ala kópu ye dp:uu vyi ngê, Nmyi mbwó nt:anê nangmê yââ, mîné wélîlî mgîni vyîmî. ²⁹ Yepê, Epîlaham ngê kwo, Kópuni Mósisi ngê a d:êê too, kópuni Chóó Lémi u komo kapî pyu knî y:oo myedê d:êê tumo puku yedêka pyede. Kwo, Mwó knî y:oo dny:oo a kpâa dé. ³⁰ Yepê, Ndaápi ngê kwo, Kââkââ, kwo, yenté doo u ntâa, ngmênê pi kpêênî ngmêwa a pyidu, ye wa lê, yed:oo yi dono wa kée t:oo, a nt:anê daawa a yaa dmi. ³¹ Yepê, Epîlaham ngê kwo, Kópuni puku yedê a pyede daawa ny:ee t:oo, ye k:omo tpîle pi kpêênî ngmêwa pyidu, u kwo myedaawa ng:aa

* 16:17: Mát 5:18 * 16:18: Mak 10:11-12; 1 Kódin 7:10-11 * 16:31: Njon 11:44-48

mbê dmi, yi nuw:o dmi myedaawa ngmêê t:oo. *

17

Yesu ngê kópuni vyu, dono p:uu Mátiyu 18:6-7,21-22; Mak 9:42

¹ Yesu ngê p:uu ndiye pyu knî ye yepê, Kópuni knî yi l:êê dîy:o pi knî y:oo maa mb:aa wa kn:aadi ngmê, yi kópu dyuu maa nkîgh:ê adnyi kwo, ngmênê n:ii ngê yinté kópu yi máádi nkîgh:ê ngmada a ñeñe, yi pini d:ud:umbiy:e choo nkîngê. ² Yepê, Pini n:ii u l:êê ghi mbêmê pi kamî knî y:oo maa mb:aa wa kn:aadi ngmê, Chóó Lémi ngê yi pini dnyinté daawa kpada. Yepê, Pi knî y:oo yi pini mwiyé wó mgîmî ngópu, chêêpî pââ ndîi nódo ngmêwo kudu ngópu, mbéli u kwo wumê kalê ngópu, ye yi dono ndîi daapî d:uu ngê, Chóó Lémi ngê dpodombiy:e daapaa kpada. ³ Yepê, Nmyi chóó nmye dmyina a vyuwó.

Yepê, Nmyi mbwó ngê dono kópu angmê d:uu, ye u kwo dpî kwódu yó. Yepê, U dono dpo kuwo knomomê, ye u dono nmyi mbodo kn:ââ vyuwo dpî kée yó. Yepê, Ntââ u ngwo nangê vy:u. * ⁴ Yepê, K:omo tpile wo ngmidi k:oo yi pini nmyi p:uu pyud:o adî dono knomomê, tpéé kópu pyud:o wa vyi knomomê, nmyewo, Dî kn:aadi, daamunî d:uu, ye u dono nmyi mbodo kn:ââ vyuwo pyud:o dpî kée yó, mênangê ngî. Yepê, Ntââ u ngwo myenangê vy:u.

Yesu ngê kópuni vyu, kêlîmî p:uu

⁵ Yesu u dyépi knî y:oo nmî Lémi ka kwo, Nmî kêlîmî ndîi ngê pyódu ngi. * ⁶ Nmî Lémi ngê yepê, Lukwe dîy:o nmyi kêlîmî daa ndîi tp:oo? Yepê, Chipa w:uu u mênê w:uu n:ii a kwo, yi tpile daa ndîi tp:oo, apii? Yepê, Nmyi kêlîmî wo yintoo, ye

kî nkêpe ka pîdmyi vyi ngmê, Kada yéni, nt:ee nyi ghé, yepê, yi kópu ntênê paa d:uu, nt:ee paan:aa ghê. *

Yesu ngê u yoo yi pi dmi kmîmî u ngwo ye kwódu ngê

⁷ Yesu ngê u yi dêpwo kwo, A yoo knî y:oo yi pi dmi dny:oo kmîmî dé, yi kópu u l:êê dîy:o dyimê pywuu ye ngmê y:ângo, yepê, Pi mupwoknî ngmê yâpwo tédê adnyin:aa dpodo. Yepê, Lukwe, ntumokwodo yi pini ngê u kpâm ka wa vyi, kwowo, Chi lime, nté n:aa ch:eech:ee? ⁸ Yepê, Kêle. Yepê, Yi pini ngê u kpâm ghee knî p:o kada wa kaa té, u kpâm ka kwowo, Chin:aa nté ch:eech:ee, kuwó niné kwo. Yepê, Yi pini p:o dini ghi n:ii ngê wa t:aa, nté tpyópu ndiya wa m:uu, lukwe, u kpâm wa chaa kwolo, kwowo, Y:ay:a chi pwiyé? ⁹ Yepê, Kêle, u dpodo yi a tóó. ¹⁰ Yepê, Nmyo myenté dé. Yepê, Chóó Lémi u dêêpî kópu dyuu yintómu wanmyi châpu t:oo, ye nmyi chóó nmyi pi dmi nangê knî. Yepê, Ala kópu dpî vyi yó, Dpodoni nmo a kpo, vyîlo yidu dóó, daa chaa kîgha u dpodo yidu dóó.

Yesu ngê pi y:a u ngwo pyi ngê n:ii knî yi p:uu too pee mbii leprîsi doo ya

¹¹ Dini ghi n:ii ngê Yesu, p:uu ndiye pyu knî yi k:ii, Njedusalem dnye lêpî, Nkálili Wee Samédiya Wee yi kêlî ghê dnye paa. ¹² Daa kêmakêma p:aa ngmê dnye taataa, pi y:a maa p:uu a pyódu ngópu, too pee mbii leprîsi ye doo ya. Yi pini y:a knî y:oo Mósisî u dêêpî kópu dyuu châpu ngópu, Yesu p:uu yi nkîgh:ê daa nî dniye, * ¹³ dpodombiy:e u kwo mbó dniye, kwo, Yesu, nmî lémi, nga dp:oo ch:anê dniye? ¹⁴ Yesu ngê yi m:uu too, yepê, Njedusalem lee dmyeno, kpêê yiyé pyu ngê amî m:uu nmyo, wod:oo kada a y:ee ngópu. Maa

* 17:3: Mát 18:15-17

* 17:5: Mak 9:24

* 17:6: Mát 17:20; 21:21

* 17:12: Lev 13:45-46

* 17:14: Lev 14:1-4; Luukí 5:14

p:uu too pee mbii yi p:uu machedê ngê pyodo. * ¹⁵ Yi vy:o pini ngmê ngê dini ghi n:ii ngê a w:ee ngê, apê, Atêngê dî pyiyé, mêtê diyé wo, Chóó Lémi dpodombiy:e tââ doo chaa kigha. ¹⁶ Yesu yu km:ee dyimê wo, doo kwunokwuno. Yi pini daa Nju pi, Samédiya pi. * ¹⁷ Yesu ngê pi knî ye yepê, Pi y:a kîdî pyi, angênê mêtê chu. ¹⁸ Yepê, Lukwe dîy:o Chóó Lémi u yoo vy:o pini chu knî y:oo, Chóó Lémi doon:aa kwuno ngópu, kn:aa p:aani pi ngmê ngê u mo até d:uu kwuno. ¹⁹ Wod:oo Yesu ngê kwo, Gh:êêdê, kada a yéni, ngêlîmî u l:êê dîy:o chi pyiyé.

Chóó Lémi ngê dini ghi n:ii ngê u yoo chóó ada a y:enê

Mátiyu 24:23-28,37-41

²⁰ Pádisi knî ngmê Yesu ka póó dniye, kwo, Chóó Lémi ngê u yoo y:enê kn:ââ chóó anté dini wa chaa? Yesu ngê yepê, Chóó Lémi u yoo y:enê doo u ntââ ngwolo ngê daanmyi m:uu ngmê. * ²¹ Yepê, Doo u ntââ pi ngê daawa vyi, Al:ii kn:ââ kêdê chaa, ó mwi kn:ââ kêda chaa, mu kópu u dîy:o wod:oo yi kópu nmyi vy:o ka tóó.

²² Wod:oo Yesu ngê p:uu ndiye pyu knî ye yepê, Dîyo Chóó Lémi u Pi Ndêndê wanmy:uu tpy:oo ngmê, anmyi t:âât:ââ, ngmênê lîmîlîmî ngê daawa t:aa. * ²³ Yepê, Dye ghi knî ngmê ngê pi knî y:oo ala kópu nmye wa vyi ngmê, nmyewo, Chóó Lémi u Pi Ndêndê al:ii ka tóó, ó mu p:aani kiyedê tóó. Yepê, Ye n:uungmê ng:aa mb:anê, yi nangmê nî. ²⁴ Yepê, Daa p:aa ngmîdi tpémi y:oo Chóó Lémi u Pi Ndêndê wa m:uu ngmê, ngmênê pi yintómu knî y:oo wa m:uu ngmê. Yepê, Lîmî ntee dpî pywáí, pi yintómu knî y:oo ntee dpî m:uu ngmê, Chóó Lémi u Pi Ndêndê yinté amye m:uu ngmê. ²⁵ Yepê, Ngmênê

ala dini ghi u yoo knî y:oo mwiyé wa mb:ii ngmê, dono u ngwo wa d:uu ngmê.

²⁶ Yepê, U kuwó dini ghi ngê Chóó Lémi u Pi Ndêndê amêdê diyé. Wéni n:ii ngê amêdê diyé, pi lama daadî ya. Yepê, Nówa u dye ghi ngê yoo ntee doo a kwo, wéni n:ii ngê Chóó Lémi u Pi Ndêndê amêdê diyé, yoo yinté amyaa kwo. ²⁷ Yepê, Nówa u dye ghi ngê yoo dêdnyimo a nkîngê, dnya a kmaapî, dnya a mbwaa ndanî, dnyimo a yéyééé, u dî wéni n:ii ngê Nówa p:uu nkéli k:oo wo dniye, wo yéli vyi ngê vyâ. ²⁸ Yepê, Nówa u dye ghi ngê yoo daa yi lama ntee a pw:oo dniye, Loté u dye ghi ngê mye yinté. Yepê, Yoo dnya a kmaapî, dnya a mbwaa ndanî, dnya a tpile pywupwi, dnya a nté woo kapî, dnya a ngomo wuwó. ²⁹ Yepê, Wéni n:ii ngê Loté ngê Sodom a kuwo ngê, ndê mbóó p:uu ngma a ndê wo, yi p:aani d:ud:umbiy:e a vyuwó ngê, pi yintómu ma too. ³⁰ Yepê, Wéni n:ii ngê Chóó Lémi u Pi Ndêndê amêdê diyé, mye yinté, yoo dono daa yi lama yi kpadakpada têtê wa lee dmi.

³¹ Yepê, Yi wéni ngê n:ii u ngomo maknopwo adî ya, lîmîlîmî ngê dpî mbêpê we, u ngomo k:oo mêtîngê kee, u tpile kîdangmên:aa ngî. Yepê, Myenté pini n:ii u yâpwo têtê adîn:aa dpodo, u p:o mêtîngê diyé, u tpile kîngmê nya, lîmîlîmî ngê dpî mbêpê we. * ³² Yepê, Loté u kpâm p:uu nuw:o ngî kalê yó, pyópuni mêtê diyé wo, apê, A p:aa ndê ngê modo pîpî, u ngwo pwene. ³³ Yepê, N:ii chóó u ghê p:uu adî nuw:o, u ghê l:âmo wa a ngee, n:ii u ghê p:uu daadî nuw:o, ghê ndêndê wa a pyw:oo. ³⁴ Yepê, Yi mgídî ngê pi miyó ngmîtédmîno adpî dpî, enjel knî y:oo woni wa ngî ngmê, woni wa a kuwo ngmê. ³⁵ Yepê, Pyââ

miyó adpî ghee, enjel knî y:oo woni wa ngî ngmê, woni wa a kuwo ngmê. ³⁶ Yepê, Pi miyó yâpwo têdê adpî dpodo, enjel knî y:oo woni wa ngî ngmê, woni wa a kuwo ngmê. ³⁷ Yesu ka p:uu ndiye pyu yoo u kwo póo dniye, kwo, Nmî Lémi, yi kópu ló y:i wa pyódu? Yesu ngê yi póo ye daa vyâ, ngmênê ala mgongo ye yi kwólu, yepê, Chaapyu w:uu nt-ee ngmanmyi m:uu ngmê, anmyinê w:ee ngmê, anye, mgomo kii a kwo. Yepê, Doo u ntââ yi kópu daanmyi kn:aadi ngmê.

18

Kóté y:enê pyu dono u mgongo danêmbum

¹ U kuwó dini ghi ngê Yesu ngê p:uu ndiye pyu knî ye mgongo ngmê kwólu, u nt:u kópu, dye ghi yintómu Chóó Lémi ka dny:oo ngêpê, kîngî yé ngmê. * ² Yepê, P:aa ngmê, kóté y:enê pyu ngmêdoo ya, Chóó Lémi dêdpîmo cháâcháâ, yoo myedêdpîmo cháâcháâ. ³ Yepê, Yi p:aani kuknwe ngmêdoo ya, pi ngmê ngê u tpile knî mwiyé ngma a t:âmo ngê. Yi kuknwe kóté y:enê pyu ka dpîmo lêpî, kópu, Ngee nédi, pini n:ii ngê a tpile t:âmo too, u kwo vyi ngî, a ka mêtê kê tène. ⁴ Yepê, Dye ghi daadîi kóté y:enê pyu ngê yi kuknwe dêdpîmo ngêêpî, u kuwó dini ghi ngê apê, K:omo tpile Chóó Lémi dîni cháâcháâ, yoo myedîni cháâcháâ, ⁵ ngmênê kî kuknwe ngê dyaa yono a ka dê chedê, a ngîma dê kaalî, ala ngwo n:aa ngêêpî, yi kpáápi n:aa kóté kîgha, kuknwe ka u tpile yintómu u kwo mêtunê diyédiyê kîgha. ⁶ Nmî Lémi ngê yepê, Kópuni yi kóté y:enê pyu dono ngê vyu, yi kópu p:uu dmyinê nuw:o. ⁷ Ye póo wo, yepê, W:êênî mgîdî vy:o Chóó Lémi ka chóo u yoo adnyi ngêpê knomomê, lukwe, u kwo wa ch:anê dmi, ó

daawa ch:anê dmi, lîmîlîmî ngê wa ngee té, ó daawa ngee té? * ⁸ Yepê, Mgî daawa puwâ, lîmîlîmî ngê wa ngee té. Yepê, Ngmênê dini ghi n:ii ngê amênê diyê, a yoo vy:o pi yémi adî kwo. Yepê, Kuwa yéli y:oo kîngî chedê nmyo. Yepê, Yi kuknwe dmyina a nj:ii, ngêpê têdê chaa dmyinê chedêchedê, Chóó Lémi ngê u ngwo wa a ngee nmyo, wo yéli wa dêê dmi, daawa chedê nmyo.

Pádisi pini dê tákisi ngêêpî pyu yi mgongo danêmbum

⁹ Yélini y:oo apu, Nmo mb:aamb:aa dé, wo yéli dono dé, yi yéli yi p:uu Yesu ngê mgongo ngmê kwólu, ¹⁰ yepê, Pi miyó, Chóó Lémi u ngomo k:oo ngêpê têdê lee knopwo, woni Pádisi, woni tákisi ngêêpî pyu. ¹¹ Yepê, Pádisi ghêêdî wo, yoo yi ngîma u mo mîné ghê wo, alanté doo ngêpê, Chóó Lémi ka kwo, Mw:ââkó a Lémi, dye ghi yintómu nyinê ngêêpî noo, u l:êê dîy:o a l:êê ghi mb:aamb:aa dé, pi yilî ntee, d:aa yinté, d:aa kmungo pyu, d:aa kêêmî kapî pyu, d:aa pyââ ti pyu, d:aa kî tákisi ngêêpî pyu ntee pini.

* ¹² Kwo, Wiki yintómu knî yi k:oo wo miyó dê yi k:oo nté dîni pîpî ngê, nga u ngwo nîné ngêpê yédi. Kwo, Ntini n:ii dpo pyw:oo, dîni mgîpa kîgha ngê, dyuu y:a dp:o pyidu, yononi mbwó nmodo pyu knî ye dpî y:oo. * ¹³ Yesu ngê yepê, Pádisi yinté doo ngêpê, ngmênê tákisi ngêêpî pyu mwada y:i u mo a ghê wo, u dono knî yi l:êê dîy:o k:ame doo kwo, tpée kópu yilî doo tpapê, mbodo a ny:ii ngê, Chóó Lémi ka kwo, A Lémi, nga d:oo ch:anê wo, a dono yilî nguwo wanyi kée té? ¹⁴ Yesu ngê yepê, Ala kópu ny:ee yó. Yepê, Tákiisi ngêêpî pyu u dono yilî p:ee chedê ngê pyodo, ngmênê daa Pádisi, mu kópu u dîy:o n:ii ngê chóo u pi a kmîmî ngê, Chóó Lémi ngê yi

* 18:1: Lóma 12:12; Kilosa 4:2; 1 Tes 5:17

* 18:7: Tpyuu 6:9-11 * 18:11: Luukí 16:15

* 18:12: Mát 23:23,28

pini u pi tédê ngê wa a pyódu, n:ii ngê chóó u pi wunê ghîpîghîpî ngê, Chóó Lémi ngê yini u pi ndîi ngê wa pyódu.

Pi knîy:oo yi tp:ee dmââdîma Yesu ka u ngwo ñuw:o tumo

Mátiyu 19:13-15; Mak 10:13-16

¹⁵ Pi ngmê knî y:oo yi tp:ee mbópó Yesu ka a ñuw:o tumo, apê, Kóó yi mbêmê nyi yé ngê, ngmênê Yesu p:uu ndiye pyu knî y:oo yi m:uu tumo, ye kwódu ngópu. ¹⁶ Ngmênê Yesu ngê yepê, A ka a ñuw:o teñe, ye namê kwódu yé, mu kópu u dîy:o tp:ee dmââdîma ntee yéli Chóó Lémi ngê chóó adî y:enê dé. ¹⁷ Yepê, Ndê kópu nmye ngmên:aa tpapê, yepê, Tp:ee ngê u mî u dnye ntee a nyêmî ngê, n:ii ngê Chóó Lémi u dnye yinté daadi nyêmî, Chóó Lémi ngê yi pini wa mb:ii, kóó k:oo daawa kâa.

Ndâápi ngmê u danêmbum

Mátiyu 19:16-30; Mak 10:17-31

¹⁸ Kada pini ngmê Yesu ka póó wo, kwo, Nmî ndiye kîgha pyu mb:aa. Kwo, Ló kópu ngmanî d:uu, ghê kamî u ngwo anê pyw:oo, ghéni n:ii chedê ngê daawa pyódu? ¹⁹ Yesu ngê kwo, Lukwe dîy:o mb:aamb:aa u pi a pyimo chi t:oo? Kwo, Pi mb:aamb:aa daangma a tóó, Chóó Lémi mu ngmîdî yi mb:aamb:aa. ²⁰ Kwo, Dêépî kópu dyuu lama a kwo, kwo, Pi u kuwó nangmê pwiyé, pi nangmê vy:a, pi u tpile nangmê tâmo, pi nangmê yipe, mye mî chi cháâchâa dê. *

²¹ Yi pini ngê kwo, Tp:ee tédê noo a ya, yi kópu dyuu noo a cháâchâa, ala ngwo myenî cháâchâa té. ²² Yesu ngê yi kópu yi nyongo, kwo, Kópu mu ngmîdî chuungê d:uu ngê, tpile yilîni ngópu a tóó, ngópuch:anê knî ye nyi yéépi, yed:oo dpo ngm:êê nédi, cha a yâmuyâmu nê, kwo, ya mb:aa mbóó p:uu u ngwo anyimo

pyw:oo. * ²³ Dini ghi n:ii ngê yi pini ngê yi kópu nyongo, u gha dono ngê pyodo, mu kópu u dîy:o ndâápi ndîi, u tpile yilî.

²⁴ Yesu ngê a w:ee ngê, apê, Wu pini u tpile yilî yi p:uu a ñuw:o, wod:oo pi knî ye yepê, N:ii ndâápi ndîi, a maa p:uu paa dpodo ndîi ngê u kwo wa pyódu, Chóó Lémi kóó k:oo angénté amî ghê. ²⁵ Yepê, Mbwêmê ndîi, tee kn:ââ puu u mênê daawa kee, yepê, myenté Chóó Lémi kóó k:oo ndâápi d:uudpî ghê. ²⁶ N:ii knî y:oo yi kópu ny:ee ngópu, noko yepê, Wu lónté kópu? Noko yepê, Ndâápi yoo Chóó Lémi kóó k:oo daangmêwa ghê knomomê, ye n:uu ngmê u ntâa yi amî ghê? ²⁷ Yesu ngê yepê, Doo u ntâa Chóó Lémi kóó k:oo pi chóó daangmêmî ghê, ngmênê Chóó Lémi chóó u ntâa, pi chóó kóó k:oo wa kâa. Yepê, Kópu yilî yintómu Chóó Lémi u ntâa.

²⁸ Pita ngê Yesu ka kwo, Mâawe. Kwo, Nmî p:aa dmi nmo kuwo too, anmînê yâmuyâmu ngi. ²⁹ Yesu ngê yepê, Ndê kópu nmye ngmên:aa tpapê, pini n:ii ngê a l:êê dîy:o u p:aa dpo kuwo, u kpâm ghee knî dpo kuwo té, u tidê mbwó yoo dpo kuwo té, u pye mî dpo kuwo dê, ³⁰ yepê, yi pini ngê yinté tpile mé yilî ala dini ghi ngê amêdê pyw:oo, mu dini ghi ngê ghê kamî amyemînê pyw:oo, ghéni n:ii chedê ngê daawa pyódu.

Yesu pyolombó u pwopwo p:uu u ngwo ye doo danê

Mátiyu 20:17-19; Mak 10:32-34

³¹ Yesu ngê u dyépi y:a mé miyó kn:aa ñuw:o too, yi mo yepê, Ala kópu ny:ee yó. Yepê, Ala ngwo Njedusalem nmo lêpî té, Chóó Lémi u komo kapî pyu knî y:oo Chóó Lémi u Pi Ndêndê p:uu kópuni a d:êê tumo, yi kópu yilî y:i wumê ntiyentiye té. ³² Yepê,

* 18:20: Ex 20:12-16; Deut 5:16-20 * 18:22: Mát 6:20; Luukí 12:33

Lóma tpémi yi kêê k:oo wa kaa nê, wadnyi nkwtinkwiti nê, a p:uu wadnyi peede tpapê, a p:uu wadnyi tpyîpwi. ³³ Yepê, Wadnyi kpakak-paka nê, wa vya nê, ngmênê wo pyoloni ngê wamênî pyidu. ³⁴ P:uu ndiye pyu knî y:oo yi kópu dyuu d:ud:umbiy:e dêpê w:ee tumo, apê, Lukwe dîy:o kinté nmo a mbumu. Apê, Chóó Lémi u Pi Ndêndê u pi ndîi ngê wa pyódu, dono daawa a pyw:oo. Yinê ye ngmee u kópu ye yi vvyu, dêpê w:ee ngópu.

Yesu ngê ngwolo kopwe ngmê pyi ngê, Njédikó

Mátiyu 20:29-34; Mak 10:46-52

³⁵ Daa kêmakêma Yesu p:uu Njédikó dnye taataa, maa nkîgh:ê pi ngmêdoo ya, ngwolo dê kopwe dê. Daa dpodo u ntâa, dye ghi yintómu maa nkîgh:ê dpîmo ya, pi knî ye ndapî dpîmo dmyinê. ³⁶ Dini ghi n:ii ngê yoo u nkîgh:ê doon:aa lêpî, yi dnye dmi yi ny:ee too, ye póo wo, yepê, Lukwe ngmêdê pyódu? ³⁷ Kwo, Yesu Nasalet pi kîyedê pwiyé knî. ³⁸ Wod:oo dpodombiy:e ka wo, kwo, Yesu. Kwo, N:ii Chóó Lémi ngê a ngmidi ngê, Dépidi ntee pini, u ntâa nga wanê ch:anê? ³⁹ Komo tpile yélini u kada dnye kwo, u kwo a tpêpwo dniye, kwo, Tumu chi ya, ngmênê yi dnye dmi daa nyongo, dpodombiy:e modoo kâa, kwo, Dépidi ntee pini. Kwo, U ntâa nga wanê ch:anê? ⁴⁰ Wod:oo Yesu ngê paa u dî puwâ, yepê, Ki pini a ka a áuw:o yó. Dini ghi n:ii ngê u kwo a áuw:o ngópu, Yesu u kwo póo wo, ⁴¹ kwo, Lukwe nga ngmanî mdo? Yi pini ngê kwo, A Lémi. Kwo, U ya a nga a kwo, Yéli m:aa m:uu. ⁴² Yesu ngê kwo, Yéli mē mwini. Kwo, Ngêlimî mbêmê chi pyiyé. ⁴³ Wod:oo yi ngwo yéli mē módu, Yesu u kuwó mye ghê wo, Chóó Lémi doo chaa kîgha. N:ii

knî y:oo m:uu ngópu, Chóó Lémi myednye chaa kîgha.

19

Sîkiyîs u danêmbum

¹ Dini ghi n:ii ngê Yesu p:uu Njédikó taa dniye, tákisi ngêêpî pyu yoo yi kada pini ngê yi nyongo, apê, Yesu Nasalet pi kêdê t:aa. ² Yi pini u pi Sîkiyîs, ndáapi pâa ndîi. ³ U yi u ngwo doo kwo, Yesu nî m:uu, ngmênê u kwo, angênté pini, ngmênê pi ghi dêêkwédi, pi knî yi vy:o a dêê wo, ⁴ wod:oo mbêpê a puwâ, Yesu u kada maa nkîgh:ê yi ngmêmî vy:ungo. ⁵ Dini ghi n:ii ngê Yesu p:uu yi yini km:ee lee dniye, yi vvyu dniye, apê, Sîkiyîs yi nkwo doo mu kwo. Yesu ngê kwo, Sîkiyîs, límî k:ii a ghidi, awêde nmyi ngomo k:oo nîmo dpî. ⁶ Wod:oo Sîkiyîs u gha mb:aamb:aa ngê pyodo, límîlímî ngê a ghêpê wo, Yesu kóo mgîmî ngê, kwo, A p:aa pee lee kmêle. ⁷ Njédikó tpémi yélini y:i doo kwo, dnye nuu mbumu, noko yepê, Lukwe dîy:o kî pini pi dono u p:aa pee a lêpî. ⁸ Wod:oo Sîkiyîs mî ghê wo, nmî Lémi ka kwo, Nmî Lémi. Kwo, Tpileni yili a ngópu a tóo, dyuu miyó ngê wanî pyódu, woni dyuu ngópuch:anê knî ye wanî y:oo, woni dyuu a ka wa a mbêpê. Kwo, N:ii dé wunê nî dóo too, yi ndapî nê t:âmo too, ntémwi nê t:âmo ngê, yi ntémwi ye mēdaanî y:oo, ngmênê páadi páadi ye am:aa y:oo. * ⁹ Yesu ngê kwo, Chóó Lémi ngê awêde da ngee ngi, nono yili dî chedê té. Pi knî ye yepê, Nmyi mo dp:ee Epilham u yoo vy:o yéli, ala pini mye Epilham u tii nedê pini ngmê. ¹⁰ Yepê, Yélini y:oo maa kn:aadi ngópu, vyílo yi yéli yi l:êê dîy:o Chóó Lémi ngê u Pi Ndêndê nmyi vy:o u ngwo a dy:âa ngê, kwo, Chin:aa nmy:uu dé, a kêê k:oo myechin:aa kapî dé. *

* 19:8: Ex 22:1 * 19:10: Njon 3:17; 1 Tim 1:15

Yesu chóó u yoo y:enê p:uu u ngwo doo mgongo

Mátiyu 25:14-30

¹¹ N:ii kní y:oo yi kópu dyuu ny:ee tumo, yi nuw:o dmi alanté doo ya, apê, Daa kêmakêma Njedusalem nmo taataa té, Chóó Lémi ngê Yesu nmí king ngê u ngwo wunê pyépi. Yesu u lama doo ya, daa yi ngwo king ngê aní pyódu, wod:oo yi kópu p:uu mgongo ye ngmê kwólu, ¹² yepê, Lémi ngmê, king ndiî ngê a ngmídi ngê, pi kní ngmê u kwo dy:ââ too, yepê, Yi lémi dpo pwiyé we, chóó u yoo yi king ngê waní pyódu, u kuwó dini ghi ngê amê diyé, chóó u yoo adín:aa y:enê dé. ¹³ Yepê, Kada ghêlî dépê y:ângo, u dpodo pyu y:a kní a danê too, nkól pee ngmêngmênté ye y:ângo, yi nkól pee yi pywuu ndiî dé, d:ââ pyile yi dpodo u pywuu ntoo, nkól pee ngmê u pywuu mye yintoo. Yepê, Yi lémi ngê u dpodo pyu kní ye yepê, Ndapîni nmye d:a kê té, dpí dpodo kalê too, a l:êê dîy:o kní mu u ngwo dpí kmênê yó, u dí dini ghi n:ii ngê amênê diyé. ¹⁴ Yesu ngê yepê, Wod:oo kada a y:ângo, kn:aa dyámê pee p:uu king ndiî ka loo. Yepê, Chóó u dyámê tpémi ye diya wo, wod:oo kópu u kuwó dy:ââ ngópu, king ndiî ka kwo, U yi nmo daa kwo, Yi pini nmí king ngê pyaa we. * ¹⁵ Yepê, Ngmênê king ndiî ngê yi kópu daa nyongo, yi pini yi king ngê pyódu ngê. Yepê, U kuwó dini ghi ngê u dyámê pee p:uu mêtê diyé wo, u dpodo pyu y:a kní até yedê danê too, ye póo wo, yepê, Ndapîni nmye nê kê too, nmyi dpodo kalê tumo, ndapí yémi u ngwo m:ii kmênê ngópu? ¹⁶ Yesu ngê yepê, Mwiyémmwiyéni u kwo loo, kwo, A lémi, nkól peeni a ka nyiné kpo, mêtê y:a u ngwo nê kmênê ngê. ¹⁷ Yi lémi ngê kwo, Y:ay:a chi pwiyé, nyi dpodo pyu mb:aa. Kwo, Daa

ndiî dpodo nga yini kpo, yi dpodo mb:aamb:aa ngê nyi dóó, p:aa y:a kní yi kada pini ngê n:aa pyépi ngi.

* ¹⁸ Yesu ngê yepê, Myomoni u nkwo u kwo até yedê loo, kwo, A lémi, nkól peeni a ka nyiné kpo, mêtê limi u ngwo nê kmênê ngê. ¹⁹ Yi lémi ngê kwo, P:aa limi kní yi kada pini ngê n:aa pyépi ngi. ²⁰ Yepê, U kwo m:uu até yedê loo, kwo, A lémi, nkól peeni a ka nyiné kpo, mêtê ala, kínoo ng:uu ñeñe. ²¹ Kwo, Nga ní nkíngê mbê wo, mu kópu u dîy:o a lama ka too, d:ii dóódó u pi, nê, Ndapí l:âmo wanê ngee, nê, angênté a ka wa t:aa. Kwo, Pi kní ye ntooni nye yémî ngê, daa yin-too mēyinyinē pwapi ngê, pāā ndiî yinyinē pwapi ngê, ntini woo n:ii d:ii kapí ngê, vyílo y:ee pípí ngê. ²² Yepê, Yi lémi ngê kwo, Nyi dny-inté dpodo pyu. Kwo, Nýóó ngópu kní yi l:êê dîy:o n:aa kpadakpada ngi. Kwo, Lama ngee too, d:aa dóódó u pi, pi kní ye ntooni n:aa yémî ngê, daa yintoo mēyiniñē pwapi ngê, ntini woo n:ii dīnī kapī ngē, vyílo yini pípí ngē. ²³ Kwo, Lukwe dîy:o a ndapí, ndapí u ngomo k:oo dipi yó, ndapí kní m:uu pīnī puwā. ²⁴ Yesu ngê yepê, Yélini yoo y:i dnye kwo, yi lémi ngê yepê, Nkól pee kwulo a ngee yó, pini n:ii u ngópu y:a a too, u kwo y:ee yó. ²⁵ Yesu ngê yepê, Yi yéli y:oo yi lémi ka kwo, Nmi lémi lukwe dîy:o? Kwo, U ngópu y:a ka too. ²⁶ Yepê, Ndê kópu nmye ngmên:aa tpapê, N:ii u ngópu tpile yilí a too, mu dini ghi ngê kní m:uu wa a pyw:oo, n:ii u ngópu tpile pyile njini a too, yi tpile kní yi l:âmo wa a ngee té. * ²⁷ Yepê, N:ii kní y:oo a wépi pwaa ngópu, apê, Nê nmí king ngê kíngí pyódu, yepê, a ánuw:o too, a ngópu anyi vya too.

²⁸ Dini ghi n:ii ngê Yesu ngê danêmbum ye a kēlî ngê, kada a y:ee ngópu, Njedusalem dnye lêpí, p:uu

* 19:14: Njon 1:11 * 19:17: Luukí 16:10-11

* 19:26: Mát 13:12; Luukí 8:18

ndiye pyu yoo yi kada doo kwo.

*Njedusalem u ngwo vy:êê ngópu
Mátiyu 21:1-11; Mak 11:1-11;
Njon 12:12-19*

²⁹ Yesu, p:uu ndiye pyu knî yi k:ii Njedusalem ghêlî daa nî dniye, yi kada p:aa miyó doo ya, Petani p:aani dê Petepake, mbu y:i ngma a kwo, u pi Olipi, mu kópu u díy:o nté kn:ââ kpê yi mbwini mbêmê ngmédoo ya, yi yini yi pi dmi mye olipi. Dini ghi n:ii ngê yi mbwini mbêmê kee dniye, Yesu ngê p:uu ndiye pyu kada miyó kââ, ³⁰ yepê, Mu p:aani nmî kada choo kwo. Yepê, Dini ghi n:ii ngê y:i dpo taataa mo, ndonki tp:oo dpo mumu ngmê, yedê nêdê a ta. Yepê, Yi ndonki tp:oo pyipwo pi doongmê yaa wo. Yepê, Dpo pywálî nyoo, a ka dpo núw:o nyoo. ³¹ Yepê, Pini n:ii ngê dpo dê vyi knomomê, Ndonki tp:oo lukwe díy:o dpo ñeñe ngmê, yepê, ala kópu u kwo dpî vyi nyoo, kwipi, Nmî lémi ngê u yi u ngwo wuné kwo. ³² Pini n:ii dê Yesu ngê dy:ââ doo, yi p:aani lee knopwo, ndonki p:uu kópuni ye vyu, yinté a pyw:ee ngópu. ³³ Yedêni ndonki nódo doo ya, dini ghi n:ii ngê k:ââ ghi p:uu dpîmo a pywálîpywálî, yi ndonki chóó knî y:oo yepê, Lukwe díy:o dpo pywálîpywálî ngmê. ³⁴ Yi tpódu y:oo yepê, Nmî lémi ngê u yi u ngwo wuné kwo. ³⁵ Wod:oo Yesu ka núw:o ngópu, yi nkuwo kpîdí dê yi mbwo a ngee dumo, ndonki pyipwo talê dumo, Yesu pyipwo u nkwo yaa wo. Kada a y:ee ngópu, Njedusalem dnye lêpî, maa p:uu ndonki ngê Yesu doo dnyinêdnyinê. ³⁶ King ntee dnyimo cháâcháâ, Yesu yinté mye châpu ngópu, woni knî y:oo yi nkuwo kpîdí a ngee tumo, Yesu u kada maa p:uu talê tumo. * ³⁷ Dini ghi n:ii ngê mbu vvyuwo a ghêpê dniye,

Njedusalem u nkîgh:ê, yélini yilî u kwo dnye kêlîmî, yi yéli y:oo Chóó Lémi dpodombiy:e dnye kwunokwuno, myednye chaa kîgha, mu kópu u díy:o Yesu ngê kópu ndîi yilî yi ngópu mwiye a d:uu too. ³⁸ Kópu, Munmîkó Nmî king. Kópu, Chóó Lémi ngê a ngee nyine. Kópu, U pi ngê nyinê loo. Kópu, Chóó Lémi ngê nmî Mbwámê ngê a pyódu nyoo, chaa kîgha koo. * ³⁹ Wod:oo Pádisi knî ngmê, yélini yoo vy:o dnya a kwo, Yesu ka kwo, Kî pini, m:uu ndiye pyu knî y:oo lukwe díy:o a chaa kîgha ngi. Kwo, Ye kwódu ngi. * ⁴⁰ Yesu ngê yepê, Doo u ntââ ala p:aani módó daanî vy:u. Yepê, Tumu wo pyede, ye chêêpî knî y:oo y:oopê chaa kîgha nê.

*Yesu Njedusalem tpémi yi díy:o u
ngwo doo mbê*

⁴¹ Yesu p:uu Njedusalem modnyen:aa lêpî, Yesu ngê Njedusalem doo y:enê, u nuw:o p:uu doo kwo, u yoo u kwo ch:anê wo, wod:oo yi l:êê díy:o doo mbê, myedoo tpyóókaa yiiyaa, * ⁴² apê, Ayii! Njedusalem tpémi ee! Apê, Lukwe díy:o my:oo nmye pyede, daanmyi mya nê. Apê, Kópuni a nga wanmyi d:uu ngmê, M:aa ngê ntââ nmye wa a vy:u. Apê, Awêde wodmyi mya nê, ye pîdmyi châpu nê, M:aa ngê a ntââ nmye daapêdê vy:u. * ⁴³ Apê, Mu dini ghi ngê Lóma lede knî y:oo nmyi p:aa téli k:oo wa kaa ngmê, mbwa pw:ono maa ngmê wa a yé ngmê, mbêmê u ngwo wa lóo dmi, ⁴⁴ d:ud:umbiy:e wa vya nmyo, nmyi ngomo dé, nmyi p:aa u mbwa dé d:ud:umbiy:e wa dyênê t:oo, wa pwaa t:oo, chêêpîni knî y:oo nmyi wó tumo, yi p:uu ngmîdi myedaadí ya. Apê, Yi kópu nmye wa pyódu, mu kópu u díy:o nmyi Mbwámê dpîp:e mya ngópu.

* 19:36: 2 Kings 9:13

* 19:38: Psalm 118:26

* 19:39: Mát 21:14-16

* 19:41: Njon

11:35; Luukí 13:34-35

* 19:42: Mát 13:14; Lóma 11:8

Yesu p:uu Chóó Lémi u ngomo mbwa kalê ngmê k:oo u ngwo kee dniye

Mátiyu 21:12-17; Mak 11:15-19; Njon 2:13-22

⁴⁵ Yesu p:uu Chóó Lémi u ngomo mbwa kalê ngmê k:oo yimî kee dniye, apê, Pi knî y:oo tpile tp:oo mu pywupwi t:oo, kpêê yiyé u l:êê dîy:o. Apê, Yélini al:ii a dpodo nyédi, yoo mu dódó t:oo, yi ndapî mu chedêchedê t:oo. Yi kópu u l:êê dîy:o Yesu ngê a pw:oo too, ⁴⁶ Chóó Lémi u kópu Yisaya ngê n:ii a d:êê ngê, yi kópu ye vyu, yepê, Puku yedê ala kópu mu tóó,

A ngomo kwéli a kwo,
ngêpê têdê ngê choo ya,
yepê, ngmênê kpa a têdê ngê dmye pyódu ngmê. *

⁴⁷ U kuwó wéni knî yi k:oo Yesu ngê Chóó Lémi u ngomo mbwa kalê ngmê k:oo yoo doo ndiye kîgha dé. Kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini yoo, dêêpî pyu yoo, yoo yi kada pini yoo mye yi k:ii, u yi y:e doo kwo Yesu nmî vy:a, * ⁴⁸ ngmênê doo u ntââ ngê ye pyodo, mu kópu u dîy:o pi yintómu u kwo dnye ng:aa, kada pini knî y:oo u mo dêpê pyw:ee ngópu. *

20

Yesu pini n:ii u pi mbêmê doo dpodo

Mátiyu 21:23-27; Mak 11:27-33

¹ Wo ngmê ngê Yesu Chóó Lémi u ngomo mbwa kalê ngmê k:oo doo kwo, yoo doo ndiye kîgha dé, u yi u ngwo doo kwo, Yoo yi nuw:o dmi nî ngmêê, Chóó Lémi kóó k:oo nî kaa té. Yi ngwo kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini yoo, dêêpî pyu yoo, yoo yi kada pini yoo mye yi k:ii kwodonkwodo u kwo lee dniye, ² kwo, Chóó Lémi u ngomo nmî chóó nmo y:enê. Kwo, Kópuni nye d:uud:uu too, n:uu ngê nga

vyu, u ngwo nye d:uud:uu too? Kwo, N:uu u pi mbêmê ye kópu yilî nye d:uud:uu ngê? ³ Yesu ngê yepê, Kópu nmye mwiyé ngmên:aa poopoo, yepê, a ka vyi yó, ⁴ n:uu u pi mbêmê Njon ngê pi mbwaa lêê u mênê dpîmo kmênêkmênê dé? Yepê, Chóó Lémi u pi mbêmê ó chóó u pi mbêmê? ⁵ Noko yepê, Ló kópu u kwo ngmanmî vyi? Noko yepê, Ala kópu u kwo nmo tpapê, Chóó Lémi u pi mbêmê, noko yepê, ala kópu nmo a tpapê, Lukwe dîy:o Njon ka dpîp:e kélîmî mbê dniye. ⁶ Noko yepê, Ala kópu u kwo nmo tpapê, Chóó u pi mbêmê, noko yepê, pi knî y:oo chêêpî ngê wa vya nmo, mu kópu u dîy:o yinê ye Njon Chóó Lémi u komo kapî pyu ngmê. ⁷ Yi kópu u l:êê dîy:o kede dniye, Yesu ka kwo, Pini n:ii u pi ngê a loo, nmî lama daa tóó. ⁸ Myenté, Yesu ngê yepê, Pini n:ii u pi mbêmê kópu yilî n:aa d:uud:uu ngê, nmye myedaani vyi.

Yesu Nju tpémi yi kada pini knî yi p:uu u ngwo doo mgongo

Mátiyu 21:33-46; Mak 12:1-12

⁹ U kuwó dini ghi ngê Yesu ngê pi knî ye mgongo ngmê kwólu, yepê, Pi ngmê ngê wain kpê ngmê yó, pi ngmê knî ye yepê, A wain kpê ka dmyinê vwuwo, dini ghi n:ii ngê nt:u dé kaa knomomê, kîgha dmyina a ngêêpî dé, dmyinê vyilêvyilê dé, wain u ngwo dmyinê l:âmol:âmo, knî a ka ngmêdmyina a dyede, woni nmyi nêni. Yepê, U kuwó dini ghi ngê yi pini ngê wain kpê a kuwo ngê, kn:aa p:aani loo, dye ghi daadîi y:i doon:aa ya. ¹⁰ Yepê, Wain kpê dini ghi n:ii ngê kyopwo wo, wain kpê chóó ngê u dpodo pyu ngmê dy:ââ ngê, kwo, A wain kpê mênê chi lêpî, u y:enê pyu knî y:oo a wain knî nga ngmêdo kê y:e, a ka dpo núw:o ngi. Yepê, Ngmênê yi pini dini ghi n:ii ngê wain kpê mênê mî ta, u y:enê pyu

* 19:46: Is 56:7; Jer 7:11 * 19:47: Njon 18:20 * 19:48: Mát 21:46

knî y:oo wain knî u kwo daa y:ee ngópu, yi pini mgîmî ngópu, kpaka ngópu, wain kpê chóó ka módó mē dy:ââ ngópu. ¹¹ Yepê, U kuwó dini ghi ngê wain kpê chóó ngê u dpodo pyu myomoni dy:ââ ngê, yinté kópu mu ngmidi u ngwo myedê d:uu ngópu, dpodombiy:e kpaka ngópu, wain kpê chóó ka módó mye dy:ââ ngópu. ¹² Yepê, U kuwó dini ghi ngê pyoloni ye mye dy:ââ ngê, wain kpê y:enê pyu knî y:oo myemînê kpaka ngópu, ngm:ii kalê ngópu. ¹³ Yepê, U kuwó dini ghi ngê wain kpê chóó até yedoo nuw:o, apê, Ló kópu ngmaní d:uu? Apê, A tp:ee njini ye n:aa dyede. Apê, U nuu ghi a nódo ka tóó, doo u ntââ, daamînê mb:ii ngmê. ¹⁴ Yepê, Ngmênê dini ghi n:ii ngê wain kpê y:enê pyu knî y:oo m:uu ngópu, noko yepê, Kî wain kpê chóó tp:oo. Noko yepê, Vya koo, yed:oo wain kpê nmo wa ghay. ¹⁵ Yepê, Wod:oo vya ngópu, ntóó chii mênê mî kée ngópu.

Yesu ye póó wo, yepê, Yi wain kpê chóó ngê ló kópu y:e angmê d:uu? ¹⁶ Yepê, Wa a lê, yi tpókni wa vya té, kn:aa yéli y:oo yi d:aa dmi u nkwo amênê kââdî ngmê. Yi mgongo danêmbum yedê w:ee ngópu, Yesu ka kwo, Doo u ntââ, ye kópu nmo kîngê pyódu. ¹⁷ Wod:oo Yesu ngê doo y:enê dé, ye póó wo, yepê, Yi kópu mumdoon nmye daawa pyódu? Yepê, Kópuni puku yedê a tóó, a w:ee yó. Yepê, Yi kópu ala, yepê,

Yi pââni ngomo wuwó pyu knî y:oo kée ngópu,

yi yini pââ pw:eni ngê vyîlo mēyi pyodo. *

¹⁸ Yepê, Nê chêêpî kpiyé ntee tpile. Yepê, N:ii yi chêêpî kpiyé p:uu wa a lvêêdî, mbodo wa pwââ. Yepê, N:ii mbêmê yi chêêpî kpiyé wa a ghay, koo dyuu ngê wa pyódu. *

* 20:17: Psalm 118:22

* 20:18: Is 8:14-15

¹⁹ Yi ngwo dini ghi ngê dêêpî pyu yoo, kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini yoo yi k:ii, u yi y:e doo kwo, Yesu nmî mgîmî, mu kópu u dîy:o a w:ee ngópu, apê, Kî nmî p:uu a mgongo, ngmênê kêê u ngwo dêpê t:ee ngópu, mu kópu u dîy:o pi knî ye nkîngê mbê dniye. *

Tákisi pywupwi u danêmbum

Mátíyu 22:15-22; Mak 12:13-17

²⁰ Doo u ntââ kada pini knî y:oo Yesu yoo vy:o daapî mgîmî ngópu, wod:oo dpodombiy:e dnye y:enê, apê, Kn:aadi te kópu nmî ngópu ngma a tpapê knomomê, ye Lóma lede yoo yi kada pini ndîi ka yuu nmînê yémî, u ngwo wa kpada. Tumutumumu pi knî u kwo ngmê dy:ââ ngópu, yepê, Dmyinên:aa dódó. ²¹ Wod:oo Yesu ka yi lee dniye, kwo, Mââwe. Kwo, Nmî lama ka tóó, Ndêndê ngê nye danêmbum. Kwo, Pi knî ye d:ee nkîngê yédi, ngmênê Chóó Lémi u kópu dyuu pi knî ye ndêndê ngê nye tpapê ngê. ²² Kwo, Nmo vyi ngi, kwo, nmî dêêpî kópu dyuu lónté a kwo, kwo, u ntââ Lóma tpémi yi kîng ndîi ka tákisi wanmî pywupwi, ó daanmî pywupwi? ²³ Ngmênê Yesu ngê yi kópu a w:ee ngê, apê, Kînga a dódó nê. ²⁴ Yepê, Tákisi ndapî a ngópu ngmê tpyé yó, ngmênê m:uu. U ngópu yi tpyé ngópu, ye póó wo, yepê, Ala ndapî p:uu n:uu u kââ ye tóó, n:uu u pi myeye tóó? Kwo, Lóma tpémi yi kîng ndîi u kââ u pi ye tóó mo. ²⁵ Wod:oo Yesu ngê yepê, Tpileni Lóma tpémi yi kîng ndîi ngmênêni, u kwo mēdmyinê yémî. Yepê, Tpileni Chóó Lémi ngmênêni, Chóó Lémi ka mēdmyinê yémî. ²⁶ Yoo yi ngîma u dódó ngê dêê dniye, kn:aadi te kópu daangmê vya, wod:oo tumu yaa dniye, yi nyepênypê u kópu ngê pyodo.

* 20:19: Luukí 19:47-48

*Pyidepyide u danêmbum**Mátiyu 22:23-33; Mak 12:18-27*

²⁷ Yoo ngmê Yesu ka loo, yi yéli Sadyusi yoo. Yi nuw:o dmi alanté doo ya, apê, Pi dpî pw:onu, mède:uuwodé pyidu. U yi y:e doo kwo, Yesu u pi nmî dyênê, u l:êê dîy:o Yesu alanté dnye dódó. ²⁸ Yesu ka kwo, Mósisi ngê ala dêêpî kópu a d:êê ngê, apê, Pi angmê pw:onu, u kuknwe adî ya knomomê, yi tp:ee daadî ya knomomê, ye yi pini u mbwó ngê yi kuknwe moo ndê ngê, u mbwó u l:êê dîy:o tp:ee angmê tpyé ngmê. * ²⁹ Kwo, Pi mbwémi pyudu doo ya, kaani yéé wo, tp:ee daa tpyó, u ngwo pwene. ³⁰ Kwo, Kaapeeni ngê yi kuknwe mē ndê ngê, yi pyópu ngê tp:ee myedêpê ngêêdî, kaapeeni yinté u nkwo mye pwene. ³¹ Kwo, Yi mbwémi knî yintómu yi pyópu mu ngmidi yinté dnye ny:ee, yintómu pw:oo dniye, tp:ee yi pyópu ngê dêpangmê ngî ngópu. ³² Kwo, U kuwó dini ghi ngê yi pyópu mye pwene. ³³ Kwo, Lukwe dîy:o pyidepyide u pi nye tpapê. Kwo, Yoo wa a pii knomomê, ye yi pyópu ngê lukwe angmê pyódu, ló pini u kpâm ngê amê pyódu? Kwo, Doo u ntââ, mu kópu u dîy:o yi mbwémi pyudu knî yi pyópu mu ngmidi p:uu yéé dniye.

³⁴ Yesu ngê yepê, Ala dini ghi ngê pyââ mää numo p:uu a yééyéé nyédi, ³⁵ ngmênê Chóó Lémi ngê yélini yi p:uu wa a vyi, awo, Kî a yoo mb:aamb:aa, kpêênî u ngwo wa a pyidu té, kóó k:oo wa kaa té, yi yéli numo p:uu mēdaadnyi yééyéé. ³⁶ Yepê, Mēdaawa pw:oo dmi, mu kópu u dîy:o enjel ntee pini ngê adnyi ya. Yepê, Chóó Lémi tp:oo módó tp:oo mää ngê adnyi ya, mu kópu u dîy:o kpêênî chóó wa a pyidu té. * ³⁷ Yepê, W:êê määwe n:ii ndêndê ngê nmye cháächââ ngópu, Mósisi,

* **20:28:** Deut 25:5 * **20:36:** 1 Njon 3:1-2* **20:42:** Psalm 110:1

yi pini pyidepyide p:uu myedoo a d:êê. Yepê, U puku yedê, ndê ngê yi tp:oo kwéli doo pipî, Chóó Lémi p:uu ala kópu a d:êê ngê, apê, Chóó Lémi, Epîlaham u yâpwo, myenté tp:oo Yisak u yâpwo, myenté Yisak tp:oo Njakóp u yâpwo. * ³⁸ Yepê, Chóó Lémi yi tpókni yi yâpwo, yi kópu u l:êê dîy:o, k:omo tpile a pw:oo dniye, ngmênê u kwo yi ghê dmi a pyede. Yepê, Chóó Lémi daa ntóó knî yi yâpwo, ngmênê n:ii dé yi ghê a pyede, vyîlo yi yéli yi yâpwo. *

³⁹ Dêêpî pyu ngmê knî y:oo kwo, Määwe, yi póo ye mb:aamb:aa ngê chi vy:a, doo dóo nyoo. ⁴⁰ Yi ngwo póo u kwo daamu y:ee ngópu.

Pini n:ii Chóó Lémi ngê a ngmidi ngê, n:uu ntee pini ngê adî ya?

Mátiyu 22:41-46; Mak 12:35-37

⁴¹ Yesu ngê dêêpî pyu knî ye yepê, Lukwe dîy:o ala kópu nmye tpapê ngmê, Pini n:ii Chóó Lémi ngê a ngmidi ngê, King Dépidi u tii nêdê pini ngmê? ⁴² Yepê, Yi pini kada a tóó, Dépidi u kuwó a tóó, mu kópu u dîy:o wéti u puku yedê Dépidi ngê ala kópu chóó a d:êê ngê, apê,

Chóó Lémi ngê a kada pini ka kwo,

Mi ndîi ngê n:aa pyépi, a wéni pee dpî yey, pi yintómu chi y:enê dé. *

⁴³ Yélini m:uu a l:êê té, dîyo anî vya té, nyi yodo u maknopwo wanî yé té.

⁴⁴ Yesu ngê yepê, Pini n:ii Chóó Lémi ngê a ngmidi ngê, Dépidi ngê apê, Yi pini a kada pini. Yepê, Yi kópu u l:êê dîy:o, yi pini daa Dépidi ntee pini, ngmênê pi knî yi pwo pini ntee pini.

Yesu pi knî ye dêêpî pyu yoo yi p:uu u ngwo doo danê

Mátiyu 23:1-36; Mak 12:38-40; Luuki 11:37-54

⁴⁵ Pi yilî yi ngópu Yesu ngê p:uu ndiye pyu knî ye yepê, ⁴⁶ Dêêpî pyu

* **20:37:** Ex 3:2-6 * **20:38:** Lóma 14:8-9

yoo yi nj:ii ngê kêê nangê t:oo, n:ii knî y:oo u yi a kwo, Nmî pi dmi ndîi ngê pyaa we, nmî kpîdî dmi mb:aa kêlê nmî m:ii, pi knî y:oo mb:aamb:aa ngê pîdny:oo chââchââ nmo. Yepê, Yinté yéli ngêpê ngomo k:oo yi chóó kada dp:uu yaa dmi, naa tédê yi chóó kada myoon:aa yaa dmi. ⁴⁷ Yepê, K:omo tpile kuknwe dpî dóó t:oo, yi tpile dpî t:âmo t:oo, ngmênê pi knî yi ngîma Chóó Lémi ka a ngêpê nyédi, ngêpê daadii ngê dpî pyódu t:oo. Yepê, K:omodanê pyu yoo. Yepê, Chóó Lémi ngê yinté yéli dpodombiy:e wa kpada té.

21

Kuknwe ngmê ngê Chóó Lémi ka tpileni y:ângo

Mak 12:41-44

¹ Yesu p:uu Chóó Lémi u ngomo k:oo dnye ya, pi knî y:oo ndapî Chóó Lémi ka kwéli dnye yémî. Yesu ngê doo y:enê dé, apê, Ndáápi knî y:oo ndapî ndîi yilî mu kéké ngmê. ² Kuknwe my:oo módó, apê, Ndapî kmono miyó njini adî kée. ³ Pi knî ye yepê, Ndêndê ngê kî kuknwe ngê ndapî ndîi yi kée, ndáápi knî y:oo tédê yi kée ngmê, ^{* 4} mu kópu u dîy:o yi yéli yi ngópu ndapî ndîi ye tóó, tédê yi kée ngmê, yepê, kî kuknwe u ngópu ndapî n:ii kmono dê tóó mo, vyîlo dê yi kée dê, u ngópu mêtêdêmu tóó.

Yesu Chóó Lémi u ngomo pw:oopw:oo p:uu u ngwo ye doo danê

Mátíyu 24:1-2; Mak 13:1-2

⁵ Yesu p:uu ndiye pyu knî ngmê Chóó Lémi u ngomo p:uu dnye danêmbum, apê, Kî lóntoo chêêpî ngomo, k:uuchêm u tpile p:uu myeka pyede, apê, tpileni pi knî y:oo y:ee tumo, k:ii kî t:ee tumo. ⁶ Yesu ngê yepê, Ngomoni p:uu nmye danêmbum té, mu dinî ghi ngê chedê ngê wa pyódu. Yepê,

Chêêpî pywápê ngmê n:ii ngê kî ngomo a wuwó ngópu, mu dinî ghi ngê numo u pwo u pwo daangmadî ya. Yepê, Kn:aa lede knî y:oo kî ngomo d:ud:umbiy:e wa pwaa ngmê. *

Kópu dono yilî yi danêmbum
Mátíyu 24:3-14; Mak 13:3-13

⁷ Yesu p:uu ndiye pyu knî ngmê Yesu ka póó dniye, kwo, Mââwe. Kwo, Chóó Lémi u ngomo ló dinî ghi ngê wa a pw:oo ngmê? Kwo, Ló kópu ngmanmî ny:oo, nmî lama u ngwo wa yââ, né, Yi kópu daa kêmakêma a pyodopyodo?

⁸ Yesu ngê yepê, Nmye mb:aamb:aa ngê dmyîna a vyyuwo, pi ngmê ngê kîngî dóó nmyo. Yepê, Pi yilî wa a lê, a pi adnyi tpapê, nmyewo, Ala nê vyîlo. Nmyewo, Dinî ghi n:ii nmo t:âât:ââ, ala yi dinî ghi. Yepê, Ye ng:aa ngê kêê nangê t:oo. ⁹ Yepê, Dinî ghi n:ii ngê l:êê pââ ndîi u pi ngmanmyi ny:ee ngmê, ó yoo yi kada pini knî yi p:uu amyidnyi l:êê, ye nkîngê ngê kêê nangê t:oo, mu kópu u dîy:o yinté kópu knî mwiye angmêdnyi pyodopyodo, daawa têda dmi, yepê, ngmênê nangê vyi, Ala d:o kuwókuwó dinî ghi. ¹⁰ Yepê, Kn:aa dyámê tpémi kn:aa dyámê tpémi yi p:uu adnyi l:êê, yepê, ¹¹ dyámê pee knî ngmê wadî ghêdê, pi yilî wa pw:oo dmi, daa ng:êêntómu m:uu wa ghîdî, yoo adnyi dómudómu, amyidnyi pwopwo, dye ghi knî ngmê ngê mbii ngmê ngê pi yilî adî néne. Yepê, Nkîngê u kópu dé adnyi pyodopyodo, mbóó p:uu kópu ndîi amyidnyi pyodopyodo.

¹² Yepê, Yi kópu yilî ghêlî daawa pyódu, pi dono knî y:oo u yi y:ee adî kwo, Nê u yoo nmî chedê, yepê, u l:êê dîy:o nmyi p:uu adnyi d:uu. Yepê, Adnyin:aa ngîmîmgîmî nmyo, ngêpê ngomo knî yi y:enê pyu knî y:oo adnyin:aa kóté kîgha

nmyo, mbwa k:oo u ngwo adnyi kmîmî nmyo. Yepê, A l:êê dîy:o king knî y:oo, kada pini knî y:oo amyidnyin:aa kótê kîgha nmyo. * 13 Yepê, A p:uu ye anmyin:aa danê. 14 Yepê, Nmyi kótê kîgha u l:êê dîy:o, nmyi kópu dyuu u kadakada mwiyé kîdmyinêngê kapî, 15 mu kópu u dîy:o a chóó a komo nmyi kwo ayin:aa kwo. Yepê, Nmyi nuw:o dmi a chóó wana a ñepwiñepwi, yélini nmyi p:uu adnyi d:uu, nmyi kótê kîgha ngê wa dêê dmi, yi pwo anmyin:aa a dimi. * 16 Yepê, Nmyi pye mî knî y:oo, nmyi tidê mbwó knî y:oo, nmyi nêni knî y:oo, nmyi pyipe knî y:oo, y:oo adnyi ndyîkondyîko nmyo, nmyi vy:o woni knî u ngwo adnyi pwopwo. 17 Yepê, A l:êê dîy:o pi yintómu knî ye wanmy:uu diya dmi, 18 ngmêné nmyi vy:o pi lâmo daangmêwa a ngêpa. 19 Yepê, Kîdmyengê kede dmi, myekîdmyengê mb:ii nê, nmyi lâmo dmi u nkwo daawa ngêpa. *

Lóma lede knî y:oo Njedusalem ghêlî dépê pw:oo ngópu, yi kópu p:uu Yesu u ngwo ye doo danêmbum

Mátiyu 24:15-21; Mak 13:14-19

20 Yesu ngê yepê, Dini ghi n:ii ngê lede yilî knî y:oo Njedusalem wa a yina ngmê, u ngwo dpo w:ee yó, apii, Daa kêmakêma ala p:aani wunê pw:oopw:oo ngmê. * 21 Yepê, Njuda Wee u kwo yélini adnyi ya, dpî mbêpê dniye, mbu knî yi vyuwo dp:uu mbwolo dniye. Yepê, Yélini Njedusalem adnyi ya, dpî mbêpê dniye, yélini kn:aa adnyin:aa m:ii, Njedusalem mêkingê diyê dmi. 22 Yepê, Yi dini ghi ngê a ntâa u ngwo wa a vy:ee ngmê, mu kópu u dîy:o kópuni yilî puku yedê a tóó, yi ngwo adnyi ntiyentiye dé. *

23 Yepê, Dini ghi n:ii ngê yi kópu wa pyódu, mbwili knî y:oo dpodo ndîi wa a pyw:ee ngmê, p:aa knî y:oo dpodo ndîi amyedê pyw:ee ngmê. Yepê, Nju tpémini ala wee u kwo adnyi ya, dono ndîi wa a pyw:ee ngmê, mu kópu u dîy:o Chóó Lémi yi p:uu adî d:uu. * 24 Yepê, Lede knî y:oo wa vya t:oo, woni kn:aa dyámê pee knî yi p:uu wa ñuw:o t:oo, y:i wop adnyin:aa dpodo. Yepê, Njedusalem d:ud:umbiy:e wa a pw:oo ngmê, yélini daa Nju tpémi dye ghi yintómu Njedusalem y:oo adnyi y:enê, u dî Chóó Lémi ngê wa vyi, awo, Yi yéli yi dye ghi machedê. *

Chóó Lémi u Pi Ndêndê dini ghi n:ii ngê wa a diyê

Mátiyu 24:29-31; Mak 13:24-27

25 Yesu ngê yepê, Pi knî y:oo kópu ndîi d:ââ kâadi, pudu knî yi p:uu adnyi mumu dé, u ngwo wa nkîngê mbê dmi. Yepê, Chaa kwodo chaa kwodo vyuwó ndîi ngê wa pyaa dmi, yi dnye dmi ndîi ngê wa pyaa dmi, yoo amyidnyi nkîngê. * 26 Yepê, Chóó Lémi ngê mbóó p:uu tpile dé yi dinê dmi wa ghêê té, pi knî y:oo awo, Dyámê mbêmê ló kópu ngma a pyodopyodo, nkîngê ngê y:ay:a wa pwiyé dmi, yed:oo wa a vyóó dmi. 27 Yepê, U kuwó dini ghi ngê pi knî y:oo wa m:uu nê, wamye mya nê, awo, Chóó Lémi u Pi Ndêndê kîyedê pwiyé knî, u pi ndîi ngê dê pyódu, u wêdêwêdê ndîi ngê myaa pyódu, nkalí too pee dmi mbêmê ka kwo. * 28 Yepê, Dini ghi n:ii ngê yi kópu yilî yi kn:ââ dmi adî chapî, dpî ghêédî dmyeno, mbóó p:uu dpî vyu dmyeno, nmyi gha dmi mb:aamb:aa ngê dpî pyaa we, apii, Nmî Mbwámê kîyedê pwiyé knî. *

* 21:12: Luuki 12:11-12 * 21:15: Dpodo 6:10 * 21:19: Hipîlu 10:36 * 21:20: Luuki 19:41-44 * 21:22: Luuki 23:27-31 * 21:23: 1 Kódin 7:26 * 21:24: Tpyuu 11:2; Lóma 11:25 * 21:25: Tpyuu 6:12-13 * 21:27: Tpyuu 1:7 * 21:28: Lóma 13:11

Yesu Njedusalem u pw:oopw:oo p:uu u ngwo doo mgongo

Mátiyu 24:32-35; Mak 13:28-31

²⁹ Yesu ngê p:uu ndiye pyu knî ye mgongo ngmê kwólu. Yepê, Kpêdê p:uu ngî nuw:o mbê dmyeno, myenté yi woni knî mye yi k:ii. ³⁰ Yepê, Dini ghi n:ii ngê kpêdê vyi dpî ghê, nmyi lama u ngwo dpî yââ, nmyimo, Daa kêmakêma nt:eemi wunê mbumu. ³¹ Yepê, Kpêdê ngê ntee nmye dpî vyi, Daa kêmakêma nt:eemi wunê mbumu, yepê, kópuni p:uu nmye nî danê, dini ghi n:ii ngê yi kópu wanmyi m:uu t:oo, yinté nmyi lama u ngwo wa yââ, anye, Daa kêmakêma Chóó Lémi ngê kóó k:oo a kapî nmo.

³² Yepê, Ndê kópu nmye ngmên:aa tpaê. Yepê, Yélini ala ngwo a pyede, ghêlî daawa pw:oo dmi, Njedusalem p:uu kópuni nmye dî vyi, yi kópu mwiyé wa pyódu. ³³ Yepê, Mbóó dyámê chedê ngê wa pyaa knî, ngmênê a kópu dyuu chedê ngê daawa pyódu.

Kuwókuwó wéni u t:âât:ââ u danêmbum

³⁴ Yesu ngê yepê, Nmyi chóochóó nmye dmyina a vyuwo. Yepê, Nté ndapî y:oo nmyi nuw:o dmi kîdangê y:ee ngmê, mbwaa ndanî ngê nmyi nuw:o dmi myekîdangê y:oo. Yepê, Kópuni dyámê mbêmê tpémi y:oo a nuw:onuw:o t:oo, yi kópu knî y:oo nmyi nuw:o dmi kîdangê y:ee ngmê. Yepê, Yi kópu knî y:oo nmyi nuw:o dmi wa y:ee knomomê, ye kuwókuwó wéni daa nmyi lama wa d:ii. * ³⁵ Yepê, Chii ngê kpéé ntee dpî lvêêdî, yi wéni ngê yinté kîngê lvêêdî nmyo, mu kópu u dîy:o pi yilî yintómu dyámê mbêmê yi wéni ye wa d:ii. ³⁶ Yepê, Namê mgeemgee, dye ghi yintómu dmyinê ngêpê, yi kópu knî yi vy:o mb:aamb:aa ngê paan:aa lee dmyeno, Pi Ndêndé u ngîma paan:aa ghê dmyeno.

³⁷ W:êênî Yesu ngê Chóó Lémi u ngomo mbwa kalê ngmê k:oo yoo dpîmon:aa ndiye kîgha dé, ntumokwodo dini ghi ngê p:uu ndiye pyu knî yi k:ii Njedusalem dnyimo a kuwokuwo, mbwini n:ii u pi Olipi, yi mbwini mbêmê dnyimo lêpî, kââ puu ghê y:i dnyimon:aa dpî. ³⁸ Mw:aandiye yintómu pi yilî Chóó Lémi u ngomo mbwa kalê ngmê k:oo u kwo mêdnyimo lêpî, y:i dnyimon:aa ng:aang:aa.

22

Kada pini knî y:oo Yesu u pwele u ngwo a chápwo ngópu

Mátiyu 26:1-5; Mak 14:1-2; Njon 11:45-53

¹ Nju tpémi y:oo yi naa ndîi daa kêmakêma dnye kuwo. Yi nááli u pi Mbîdédi Pywápê Ngmê u Naa, u pi mye Tp:ee Kaa W:êêw:êê u Naa. ² Dêêpî pyu knî ngmê, kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini yoo yi k:ii Yesu u pwele yi ngwo a chápwo ngópu. U yi y:e dêpwo kwo, Yesu yoo vy:o nmî mgîmî, mu kópu u dîy:o pi knî ye dnyimo nkîngê.

Njudas ngê kada pini knî ye u ngwo vyu, yepê, Yesu kwódo ngê anî ghê

Mátiyu 26:14-16; Mak 14:1-11

³ Yesu u dyépi y:a mê miyó knî yi vy:o pi ngmêdoo kwo, u pi Njudas, Kédiyót pi. Yi dini ghi ngê Setan yi Njudas u ménê kee wo, ⁴⁻⁵ wod:oo kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini knî ye loo, yepê, Yesu u vyee u yi nmye a kwo. Yepê, Kwódo ngê anî ghê. Kada pini knî y:oo dini ghi n:ii ngê ny:ee ngópu, yi gha dmi mb:aamb:aa ngê pyodo, Njudas ka kwo, Wanmî yi, u ye ndapî nga anmo kê. U kuwókuwó ghi ngê Chóó Lémi u ngomo t:âât:ââ pyu yoo yi kada pini yoo mye yi k:ii nipi dnyen:aa danêmbum, Yesu u mgîmîmgîmî u nuw:o ghi dyuu

* **21:34:** Luukí 17:27; Lóma 13:13; Epeso 5:18; 1 Tes 5:3

yidnya a pyw:êmî. ⁶ Njudas u nuw:o yi kópu ngmídi mbêmê doo ya, dye ghi doo y:enê, apê, Pi yilí kwéli daadî m:ii, Yesu kwódo ngê yi ngwo anî ghê.

Tp:ee Kaa W:êêw:êê u Naa u nté l:âmol:âmo

Mátiyu 26:17-19; Mak 14:12-16

⁷ Wéni n:ii ngê Mbídedí Pywápê Ngmê u Naa dnyimo kuwo, Nju tpémi y:oo sipi tp:oo u ngwo dnyimo vyee dé, Tp:ee Kaa W:êêw:êê u Naa nté u ngwo dnyimo l:âmol:âmo. ⁸ Yesu ngê Pita pini dê Njon dy:ââ doo, yepê, Choo lêpî, Tp:ee Kaa W:êêw:êê u nté kwéli nmîmo pîpî, tpile yilí y:i nmî kada nyi l:âmo nyoo. ⁹ Yesu ka póó knopwo, kwo, Tpile yilí ló y:i any:uu l:âmo? ¹⁰ Yepê, Njedusaleem choo lêpî, pi ngmê ngê maa p:uu wunê pyépi dp:o, yi pini nkono mbwaa d:umu ngmêdpo mumu ngmê. Yepê, U ngomo k:oo dpî ngm:êê nyoo, ¹¹ ngomo chóó ka dp:uu póó cho, kwipi, Nyi määwe ngê atédê dy:ââ nyo, ada, Naa u nté ló ngomo ghi k:oo wanm:uu ma, a p:uu ndiye pyu kní yi k:ii? ¹² Yepê, Yi ngomo chóó ngê podo ngomo ghi ndîi dpo ngmêwunê kêmakêma, yepê, nmî ntââ tpile yilí yintómu y:i a tóó. Yepê, Nmî naa nté y:i dp:uu l:âmo nyoo. ¹³ Wod:oo p:uu ndiye pyu dê y:oo kada a y:ee ngópu, Njedusaleem lee knopwo, kópuni Yesu ngê ye vvu, yi tpile yilí mî m:uu ngópu, yi nááli u nté yi ngomo k:oo adî l:âmo ngmê.

Yesu u k:ii u kuwókuwó kmaapî u ngwo dóó ngópu

Mátiyu 26:20-30; Mak 14:17-26; Njon 13:21-30; 1 Kódin 11:23-25

¹⁴ Kâadî dini ghi n:ii ngê gho, Yesu, u dyépi yoo yi k:ii, yi ngomo ghi k:oo mî kee dniye, kmaapî tédê yi yaa dniye. ¹⁵ Yesu ngê yepê, A mgîni vyîmî u dye ghi n:ii noo

t:âât:ââ, u ya a nga dêpwo kwo, Yi kópu ghêlî k:ii a nga pyaa we. Yepê, Yi ngwo a nga wodê pyodo, ye ala Tp:ee Kaa W:êêw:êê u Naa nté nipi daapudu ma. ¹⁶ Yepê, Ala kópu ny:ee yó. Yepê, Ala a kuwókuwó nááli, a k:ii mēdaamunmî kê, u dî Chóó Lémi ngê chóó ada a y:enê nmyo. Yepê, Kópuni ala nááli u mgamê ngê a tóó, ala yi kópu, Chóó Lémi ngê nmî kn:ââ yoo Yichip tpémi yi kêê k:oo mwo a pw:ii too, apii. Yepê, Mu dini ghi ngê Chóó Lémi ngê dono kwulo yinté d:ud:umbiy:e wa a pw:ii nmyo.

¹⁷ Wod:oo Yesu ngê kapî ngma a y:ângo, wain k:oo a pii ngê, kumu mbee ngê, Chóó Lémi kwuno ngê, u dyépi kní ye yepê, Ala wain kapî a ngee yó, kníkní nda yó, ¹⁸ mu kópu u dîy:o wain daamunî nda, u dî wéni n:ii ngê a pi ndîi ngê amî pyódu, pi yintómu anî y:enê, kmaapî ndîi u ngwo anm:uu dóó. ¹⁹ U kuwó dini ghi ngê mbídedí a ngêédî, Chóó Lémi kwuno ngê, puwâ, p:uu ndiye pyu kní ye y:ângo, yepê, Ala a chóóchóó, nê, nmye yed:a kê. Yepê, Kópuni dî d:uu, myedmyinê d:uud:uu, a mgamê ngê choo ya. *

²⁰ Kmaapî u kuwó dini ghi ngê kapî mēdê y:ângo, wain k:oo a pii ngê, ye y:ângo, yepê, Ala a wêê. Yepê, Nmyi l:êê dîy:o wêê a p:uu wa pwii, Chóó Lémi ka kâadî te kamî ngê yinê wa a kâadî nmyo. * ²¹ Yepê, Ngmênê nmyi vy:o pini mu ngmídi kuu. Yepê, K:omo tpile u k:ii nipi nmo kmaapî té, ngmênê daa kêmakêma yi pini a kwódo ngê a wowo. * ²² Yepê, Chóó Lémi ngê kópuni a p:uu ló dini a vvu, yi kópu ndéndê ngê a pyodopyodo, ngmênê pini n:ii a kwódo ngê a wowo, d:ud:umbiy:e choo nkingê. ²³ Wod:oo noko dnye póó, noko yipu, Nmî vy:o pini n:uu ngê kî kópu a d:uud:uu?

* 22:19: Luukí 24:30 * 22:20: Jer 31:31-34

* 22:21: Psalm 41:9; Njon 13:21-22

Lémilémi u danêmbum

²⁴ U kuwó dini ghi ngê Yesu p:uu ndiye pyu yoo noko dnye kwop-wepe, noko yipu, Yesu u kuwó n:uu ngma tóó, nmî kada pini ngê vyîlo ayi pyódu. ²⁵ Yesu ngê yepê, Yélini daa Nju tpémi, yi vy:o yélini kada pini ngê dpî pyaa dmi, a lémilémi nyédi, yi chóó yi pi dmi a kmîmî tumo, apu, Nmo yoo yi mbwámê dé. ²⁶ Yepê, Ngmênê yi kópu nmyi vy:o kîngê ya. Yepê, Tp:ee ngê pyâawe mâawe ntee a cháachâa too, nmyi vy:o pini n:ii u pi ndîi ngê dê pyaa knomomê, yi pini ngê u tîdê mbwó yoo yinté myechoo cháachâa dé. Yepê, Pini n:ii nmyi kada adî kwo, u tîdê mbwó yoo myechoo ngêêpî dé. * ²⁷ Yepê, Nee k:oo ló pini yi lémi ndîi, n:ii a lîme yédi, ó n:ii a mbiye yédi? Yepê, N:ii a lîme yédi, yini lémi ndîi, api, ngmênê nmyi vy:o dênnoo lîme, myedênnoo lémilémi. Yepê, Yinté myedmyinê d:uud:uu, lémilémi ngê kêê nangê t:oo. *

²⁸ Yepê, Ngmênê mu dini ghi ngê nmyi pi dmi ndîi ngê wa pyódu. Yepê, K:omo tpile a tókótókó tédê pi knî y:oo a pi tédê ngê a pyódu ngópu, ngmênê dpîp:e kuwo noo, nmyi pi dmi tédê ngê myedê pyódu ngópu. ²⁹⁻³⁰ Yepê, M:aa ngê ntee a ngmîdi noo, yoo yi kada pini ngê a pyódu noo, yepê, yinté mu dini ghi ngê Yisîléli tpémi yi yoo dyêêdî y:a mé miyó wanmyi y:enê dé. Yepê, Yi dini ghi ngê a kêê k:oo nipi anmîn:aa yakmaapî.

Yesu ngê Pita ka u wópuwópu u pi u ngwo vyu

Mátiyu 26:31-35; Mak 14:27-31; Njon 13:36-38

³¹ Yesu ngê Pita ka kwo, Sai-mon. Kwo, Ala kópu ngî nyeni. Kwo, Setan ngê wunê kêda ch:ee nmyo, u yi u ngwo a kwo, Nê tókó

té. * ³² Kwo, Ngmênê l:êê dîy:o kîn:aa ngêpê yédi, k:omo tpile nyinê wópuwópu nê, ngmênê ngêlîmî a ka d:ud:umbiy:e chedê ngê daawa pyódu. Kwo, Dini ghi n:ii ngê a ka amênyinê tpélimbiy:e, mwó yoo dpî wêdêwêdê kalê té, yi kêlîmî ndîi ngê dpî pyódu ngi. * ³³ Pita ngê kwo, A Lémi, daanê wópu ngi. Kwo, K:omo tpile mbwa k:oo wa km:êê ngi, a k:ii amy:ii kee knî, k:omo tpile l:êê dîy:o wa vya nê, myedaanê wópu ngi. ³⁴ Yesu ngê kwo, Pita. Kwo, Ndê kópu nga ngmên:aa tpapê. Kwo, Kêmkêmkê ghêlî k:ii daawa kâa, pyolo nyinê wópuwópu nê, pi knî ye ala kópu nye tpapê, yenye, Ye pini daa a lama pini.

Yesu dye ghi kamî p:uu u ngwo doo danêmbum

³⁵ Yesu ngê yepê, Dini ghi n:ii ngê p:aani p:aani munî dy:ââ nmyoo, nmyi tpile dpîp:engmê núw:o ngópu, ndapî dpîp:e núw:o ngópu, nmyi yi dópo kn:aani myedpîp:e núw:o ngópu, yepê, lukwe, tpile ngmê u p:aa nmye ngmêmi yó? Kwo, Kêle, u ntââ mbêmê nmeen:aa ya, yoo mb:aamb:aa ngê nmo dnya a vyuwo. * ³⁶ Yesu ngê yepê, Ngmênê dye ghi kamî ngma ala, yinté nmye mēdaamudnya a vyuwo. Yepê, N:ii u ngópu paambwi u tpile n:ii a pyede, dpî núw:o teñe, n:ii u ngópu ndapî a tóó, myoo núw:o ngê. Yepê, N:ii u ngópu l:êê taa daa tóó, u nkwo kpídî pi ngmê ka dpî y:ee ngê, u kwo wa pwila, u l:êê taa u ngwo ngmêpaa pwila ngê, ³⁷ mu kópu u dîy:o kópuni a p:uu ló dini a d:êê ngópu, pi knî y:oo a ntiyentiye ngmê. Yi kópu ala,

Yi pini p:uu pi knî y:oo wa vyi ngmê, Pi dono yila. *

Yepê, Kópu yilî n:ii a p:uu a d:êê tumo, pi knî y:oo a ntiyentiye t:oo. ³⁸ P:uu ndiye pyu knî y:oo kwo, Nmî

* **22:26:** Mát 23:11; Mak 9:35 * **22:27:** Njon 13:12-15 * **22:31:** Njópí 1:6-12; 2:1-6; 2 Kódin 2:11 * **22:32:** Njon 17:9-15; 21:15-17 * **22:35:** Luukí 9:3; 10:4 * **22:37:** Is 53:12; Luukí 22:52; 23:32-33

Lémi. Kwo, Nmî lêê taa miyó ala. Yesu ngê yepê, Yinté danêmbum munto.

Yesu Nketsemane u ngwo doon:aa ngêpê

Mátiyu 26:36-46; Mak 14:32-42

³⁹ Yesu, p:uu ndiye pyu yoo yi k:ii, mgîdí vy:o ntee dnyimo lêpî, yi mgîdí ngê yinté mye lee dniye, Njedusalem a kuwo ngópu, mbwini n:ii u pi Olipi, yi mbwini mbêmê lee dniye. ⁴⁰ Dini ghi n:ii ngê taa dniye, Yesu ngê yepê, Dmyinê ngêpê, nmyi tókótókó ndîi ngê daa-paa pyaa we. ⁴¹ Wod:oo a kuwo too, ntee daa kuughê loo, yu mbodo dê y:e y:i mî ghê wo, y:i doon:aa ngêpê. ⁴² U Mî ka kwo, M:aa. Kwo, U ntâa ala dono u mbwaa daanî nda? Kwo, Ngmênê ngwêpi daanî puwâ. Kwo, K:omo tpile ala kópu u ya a nga daa kwo, ngmênê a nga dpî d:uu ngi, mu kópu u dîy:o a kada nye tóó. ⁴³ Wod:oo enjel ngmê mbóó p:uu a ndê wo, Yesu yimi mê wêdêwêdê kwólu. ⁴⁴ U nuw:o dyênê wo, u ghê a kee wo, dpodombiy:e modoo ngêpê, wod:oo kiyé t:âa u ngwo yedoo ya.

⁴⁵ U kuwó dini ghi ngê ngêpê yedê kêlí ngê, p:uu ndiye pyu knî ye yi diyé wo, dpî tédê m:uu too, mu kópu u dîy:o yi nuw:o dmi d:ud:umbiy:e dono ngê pyodo. ⁴⁶ Wod:oo yepê, Lukwe dîy:o nmye dpî té. Yepê, A pii dmyeno, dmyinê ngêpê, nmyi tókótókó ndîi ngê daapaa pyaa we.

Yesu u ngwo mgîmî ngópu

Mátiyu 26:47-56; Mak 14:43-50; Njon 18:1-11

⁴⁷ Yesu ngê danêmbum ghêlí daa chedê ngê, wod:oo lede yoo taa dniye, Njudas yi kada doo kwo, pini n:ii Yesu p:uu ndiye pyu y:a mê miyó knî yi vy:o pwii wo, Yesu yinê dóó. Dini ghi n:ii ngê taa dniye, Njudas Yesu ka loo, Nju tpémi yi chipéchipé ngê Yesu u ngwo a chipé ngê, n:uu Yesu kpââ

pee p:uu dyîngo. ⁴⁸ Ngmênê Yesu ngê kwo, Lukwe dîy:o chipéchipé mbêmê Chóó Lémi u Pi Ndêndê pi dono knî ye nyinê kêmakêma?

⁴⁹ Yesu p:uu ndiye pyu knî y:oo dini ghi n:ii ngê a w:ee ngópu, apê, Yesu awêde a mgîmîmgîmî ngmê, wod:oo Yesu ka póó dniye, kwo, Nmî Lémi, yi p:uu lêê kmêle, apii? ⁵⁰ Wod:oo ngmê ngê u taa a ngêêdí, apê, Lede yoo nî vya té, apê, ngmê mbwámê nê châpwo, ngmênê kn:aadi ngê, u wéni pee ngwene ngópu. Yi lede kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini u dpodo pyu ngmê. ⁵¹ Ngmênê Yesu ngê yepê, Yi p:uu lêê munto, wod:oo yi lede ngwene mê kâa.

⁵² Yélini Yesu u mgîmîmgîmî u lêê dîy:o a lee dniye, kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini yoo, Chóó Lémi u ngomo t:âât:ââ pyu yoo, kada pini yoo mye yi k:ii, yi yéli ye Yesu ngê yepê, D:aa lêê pyu ngmê. Yepê, Lukwe dîy:o kaa taa kêlé a ka dmyinê lee dmi. ⁵³ Yepê, Wo yilí yi k:oo Chóó Lémi u ngomo mbwa kalê ngmê k:oo nmyi vy:o kînoo a kwo, y:i nîmon:aa dêêpî. Yepê, Lukwe dîy:o y:i wêênî dpîp:e mgîmî noo. Yepê, Nmyo mgîdí u yoo, Setan ka nmye ng:aa té, mgîdí vy:o dmye mgîmî nê.

Pita ngê Yesu u ngwo a wópu ngê

Mátiyu 26:57-58,69-75; Mak 14:53-54,66-72

Njon 18:12-18,25-27

⁵⁴ Dini ghi n:ii ngê Yesu mgîmî ngópu, kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini ndîi u ngomo k:oo n:uu ngópu, u kóté kîgha u lêê dîy:o. Pita ngê doo yâmuyâmu dé, tumutumumu yi kuwó doo a kwo, daa chono doo a paa, wod:oo yi ngomo mbwa kalê ngmê k:oo myimî kee wo. ⁵⁵ Nkuwo u lêê dîy:o ndyuw:e ndîi y:i ngmê kpê ngópu, Pita u k:ii ndoo chedê yaa dniye. ⁵⁶ Dpodo módó ngmê ngê ndyuw:e u wo Pita yi módu, doo y:enê, pi knî ye yepê, Pini n:ii dmyinê n:uu ngmê, kî pini p:uu

kîdpîmo ya. ⁵⁷ Ngmênê Pita ngê a wópu ngê, kwo, Kî dmââdí, ye pini daa a lama pini. ⁵⁸ U kuwó dini ghi ngê pi ngmê ngê myeyi módu, kwo, Nyi wu pini p:uu ndiye pyu ngmê. Ngmênê Pita ngê kwo, Kî pini, nê kuu. ⁵⁹ Daa ndîi dye ghi yimî loo, pi m:uu ngê u pyipe knî ye yepê, Kî pini nmo ka k:omodanê, u dnye ngî ny:ee yó, Nkálili pi nmye yila, yi dnyeni nmye ka kîgha. ⁶⁰ Ngmênê Pita ngê kwo, Kî pini, kópuni p:uu a ka nye danê, a lama daa too. Danêmbum ghêlî dêpê kêlî ngê, wod:oo kêmkêm ka wo. ⁶¹ Yesu yi ngwo Pita ka diyê wo, doo y:enê, wod:oo Pita ngê nmî Lémi u kópu mê nuw:o kwólu, apê, Ala kópu a ka moda vyi, Kêmkêm ghêlî k:ii daawa kââ, pyolo nyinê wópuwópu nê, ⁶² wod:oo Pita u gha d:ud:umbiy:e dyênê wo, kuwa pwii wo, yi doon:aa mbê.

*Yesu u ngwo dnye nkwitinkwiti
Mátiyu 26:67-68; Mak 14:65*

⁶³ Yélini yi kêê k:oo Yesu doo kwo, yi yéli y:oo dnye nkwitinkwiti, myednye kpakakpaka. ⁶⁴ Dini ghi n:ii ngê dnye nkwitinkwiti, kpîdí pee ngê u ngwolo dê wópu dumo, u nkwo dnye vyee, kópu, N:aa dê vya ngi? Kópu, Chi dípî. Kópu, W:ii Chóó Lémi u komo kapî pyu ngmê, ye pini n:ii ngê dê vya ngi, u pi nmo pîchi vyi. ⁶⁵ U pi dyênê ngópu, daa gha kópu u kwo yilí vyi ngópu.

*Nju tpémi yi kada pini knî y:oo
Yesu u ngwo kóté kalê ngópu*

*Mátiyu 26:59-66; Mak 14:55-64;
Njon 18:19-24*

⁶⁶ Dini ghi n:ii ngê wa wo, Nju tpémi yi kada pini yoo, kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini yoo, dêêpî pyu yoo yi k:ii, nipi a da wo, Yesu u ngwo dnye kóté kîgha. ⁶⁷ Kwo, Pini n:ii Chóó Lémi ngê a ngmîdi ngê, n:ii nmo t:âât:ââ, nyi vyílo y:ii

kwo knomomê, ye nmo vyi ngi. Yepê, Nmye n:aa tpapê knomomê, Ala nê vyílo, ye a ka daanmyinê kêlîmî mbê dmi. * ⁶⁸ Yepê, Myenté, nmye n:aa póo knomomê, kópu a ka myedaanmyinê vyi ngmê, ⁶⁹ ngmênê daa kêmakêma Pi Ndêndê Chóó Lémi u nkîgh:ê wumê yââyââ, u ngwo anmyinê w:ee ngmê, anye, Kî Chóó Lémi u che p:ââ pee. * ⁷⁰ U kwo póo dniye, kwô, Mumdooyi Chóó Lémi Tp:oo? Yepê, Nmyi chóó kîdnye vyi ngmê. ⁷¹ Wod:oo noko yepê, Kî pini u chápwo pyu u yi nmo daamu a kwo, chóochóo kêdê ndyíko, chóó u kópu dyuu nmî chóo kudu ny:oo, u yi u ngwo a kwo, Chóó Lémi u d:aa nê kââdí. Noko yepê, Pw:oo we, daadi ya.

23

*Yesu Paléti ka u ngwo núw:o
ngópu*

*Mátiyu 27:1-2,11-14; Mak 15:1-5;
Njon 18:28-38*

¹ Kada pini yintómu yi ngwo a ghêêdí dniye, Lóma lede yoo yi kada pini ndîi Paléti ka Yesu núw:o ngópu, ² p:uu yipe tee kn:ââ yi ngwo a chaa ngópu, kwo, Ala pini aténgê dp:o mgîmî, pi knî ye ala kópu a tpapê ngê, yipu, Kada pini n:ii Lóma wunê too, tákisi u kwo namê pywupwi. Kwo, Yi kópu mbêmê pi yilí da pyidu té, u yoo vy:o u ngwo dê kaa té. Kwo, Ala kópu ye mye tpapê ngê, Chóó Lémi ngê a ngmîdi noo, nmyi king ngê wunê pyépi nê. * ³ Paléti ngê p:oo ngê, kwo, Mumdooyi Nju tpémi yi king? Yesu ngê kwo, Nyóó kîchi vyi. * ⁴ Wod:oo Paléti ngê kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini yoo, pi yilí yi k:ii, yepê, Ala pini u kpadakpada u kópu d:ongmê pyw:ângo. ⁵ Ngmênê Paléti ka dyaa dnye chedêchedê, kópu, Pi yilí wunê pyidupyidu too, dnyinté wunê tpyuu té. Kópu,

* **22:67:** Njon 10:24-26; 3:12; 8:45 * **22:69:** Dpodo 7:56 * **23:2:** Luukí 20:20-26 * **23:3:** 1 Tim 6:13

Nkálili Wee u kwo kn:ââ a chópu, Njuda Wee u kwo p:aani p:aani yoo myemênê pyidu too, u dí ala Njedusalem myimí ta.

Paléti ngê Antipas Helodi ka Yesu u ngwo dy:ââ ngê

⁶ Dini ghi n:ii ngê Paléti ngê yi kópu yi nyongo, pi kní ye póo wo, yepê, Mumdo alala pini Nkálili pi? Kwo, Nyââ, Nkálili a ndê wo.

⁷ Dini ghi n:ii ngê Paléti ngê a w:ee ngê, apê, Yesu Helodi kóo k:oo pini ngmê, wod:oo Helodi ka dy:ââ ngê, mwada p:aani pee. Yi ngwo Helodi Njedusalem naa tédê myedoo ya. *

⁸ Helodi ngê Yesu yi módu, u gha mb:aamb:aa ngê pyodo, mu kópu u díy:o u pi ló dini a nyongo, dye ghi daadî u yi u ngwo doo kwo, Ní m:uu, mbwudu a ngópu ngmê chaa ngê. * ⁹ Wod:oo Helodi ngê Yesu doo póópóó, ngmênê Yesu ngê kópu u kwo daangmê vuu. ¹⁰ Kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini yoo, dēêpî pyu yoo mye yi k:ii, dpodombiy:e ghê dniye, Yesu p:uu yipe tee kópu yilí tee ngópu. ¹¹ U kuwó dini ghi ngê Helodi u lede kní yi k:ii, Yesu dnye nkwitinkwiti, d:ud:umbiy:e daa châpu ngópu. Kpîdî mb:aa u mbwo ngmê t:ee ngópu, Paléti ka u ngwo mê dy:ââ ngópu. ¹² Yi wéni ngê Paléti pini dē Helodi numo pyipe ngê mê pyaa knopwo, mu kópu u díy:o Paléti ngê Helodi châpu ngê, kóo k:oo pini u kwo ngmê dy:ââ ngê. Mwiye noko dpímo a diya.

Paléti ngê Yesu u vyee tédê u ngwo dy:ââ ngê

Mátiyu 27:15-26; Mak 15:6-15; Njon 18:39-19:16

¹³ Paléti ngê kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini yoo, yoo yi kada pini yoo, pi yilí mye yi k:ii, nipi mēdē danē ngê, ¹⁴ yepê, Ala pini a ka kídmyinē húw:o ngmê, a ka kídmye vyi ngmê, a ka nyimu, Yoo yilí

kíyedē pyidupyidu té, chóo u pee ngê ka kapí té. Yepê, Wunê nmyi ngópu kídî kóté kwolo, pwopwo u kópu p:uu d:ongmê pyw:ângo, ¹⁵ Helodi ngê yinté kópu p:uu mye-doo pyw:ângo, a ka kímēda dy:ââ. Yepê, Pwopwo u kópu p:uu daa t:a mo daa t:a. ¹⁶ Yepê, A lede kní y:oo a kpakakpaka ngmê, yed:oo n:aa pw:iipw:ii. ¹⁷ M:ââ k:oo Nju tpémi yi naa ndîi u dye ghi ngê, yélini mbwa k:oo dnyimo kwo, Paléti ngê ngmēdpímo pw:iipw:ii, apu, Nju tpémi yi nuw:o dmi mb:aamb:aa ngê paa pyaa we. Pini n:ii u pi pi kní y:oo u kwo dnyimo tpapê, yini yidpímo pw:iipw:ii. ¹⁸ Paléti ngê u yi doo kwo, Yesu nî pw:ii, ngmênê pi yintómu dpodombiy:e u kwo mbó dniye, kwo, Daanyi pw:ii. Kwo, Vya ngi. Kwo, Mbadapas yi pw:ii ngi. ¹⁹ (Yi Mbadapas ngê u yi doo a kwo, Lóma lede yoo nmí ngm:ii kalé té. U yoo yi kada mwiye a ghê wo, Lóma lede woni a vya tumo, u l:êê díy:o u yoo kní yi k:ii mbwa k:oo u ngwo kee dniye.) ²⁰ Paléti ngê u yi doo kwo, Yesu nî pw:ii, wod:oo pi kní ye mbwolo, yepê, Kêlê. Yepê, Yesu vyílo yiní pw:iipw:ii, ²¹ ngmênê pi kní y:oo dpodombiy:e kwo, Kídosi nédê t:ee ngi. Kwo, Pw:oo we, daadî ya.

²² Paléti pyolombó ye mê póo wo, yepê, Ló dono kópu ndîi ngmê d:uu ngê? Yepê, Pwopwo u kópu p:uu d:ongmê pyw:ângo. Yepê, A lede kní y:oo a kpakakpaka ngmê, yed:oo n:aa pw:iipw:ii. ²³ Ngmênê Paléti ka dēdnye ng:aa, dpodombiy:e u kwo modnye kââ, kópu, Kídosi nédê t:ee ngi. Yinté dnye kââ ee, u dí yi pono mí vyápê wo, ²⁴ lede kní ye yepê, kídosi nédê nyi t:ee yó. ²⁵ Paléti yi pono vyápê wo. Pini n:ii l:êê pyu ndîi Mbadapas, pi vyee u l:êê díy:o mbwa k:oo mwiye a kee wo, pwopwo yi doon:aa t:âât:ââ, yi pini pw:ii ngê, ngmênê Yesu u vyee

* 23:7: Luukí 3:1 * 23:8: Luukí 9:9

têdê dy:ââ ngê.

Yesu kîdosi ñedê u ngwo t:ee ngópu
Mátiyu 27:32-44; Mak 15:21-32;
Njon 19:17-27

²⁶ Lóma lede knî y:oo Yesu u vyee têtê ñuw:o ngópu. Maa p:uu pi ngmê m:uu ngópu, u pi Saimon, Sadéni pi, Njedusalem doo lèpî. Lede knî y:oo yi pini mgîmî ngópu, Yesu u kîdosi u kîgha yé ngópu, kwo, Kî pini u kîdosi dnyinê ngî. Wod:oo Yesu u kuwó doo kwo, u kîdosi doo dnyinêdnyinê.

²⁷ Pi yilî yi kuwó doo kwo, dnye yâmuyâmu dé. Pyââ knî yi vy:oo my:oodoo kwo, Yesu u l:êê dîy:oo dnye mbê. ²⁸ Yesu ye mênê diyé wo, yepê, Njedusalem pyââ yoo. Yepê, A l:êê dîy:oo mbê mu yé yó, nmyi chóó nmyi l:êê dîy:oo dmyinê mbê, nmyi tp:ee dmââdîma yi l:êê dîy:oo myedmyinê mbê. ²⁹ Yepê, Dye ghi ngmê kîyedê pyiyé knî, yi ngwo nmyi kpadakpada ndîi wanmyinê pyw:ee ngmê. Yepê, Dini ghi n:ii ngê nmyi tp:ee dmââdîma nmyi ngópu adnyi vyee dé, ala kópu wanmy:uu vyi ngmê, anye, L:omo m:aa tpamê wo, a tp:ee l:omo m:aa tpyó. ³⁰ Yepê, Yi ngwo nkîngê ngê y:ay:a wanmyi pwiyé dmi, u yi nmye adî kwo, anye, Mbu nmî pwo a vyuwó dniye, lîmîlîmî ngê u ngwo p:oo pw:oo dmi. * ³¹ Yepê, Ala lede yoo yi p:uu dênoo d:uu, ngmênê dono a nga a d:uud:uu ngmê. Yepê, Dini ghi n:ii ngê yi p:uu anmyin:aa d:uu, angêntoo dono u nkwo nmye angmê d:uu ngmê.

³² Pi mê miyó yi vyee têtê mye ñuw:o dumo, pi dono dê. ³³ Kwéli lee dniye, yi ghi u pi Mbodo Dîné. Yesu kîdosi ñedê y:i mî t:ee ngópu, pi dono dê kîdosi ñedê y:i myimî t:ee dumo, woni u wéni pee t:ee ngópu, woni u t:anê pee t:ee ngópu. ³⁴ Yesu ngê u mî ka kwo, M:aa. Kwo, Kî yéli y:oo kópuni a nga dê d:uu ngmê,

daa yi lama dê d:uu ngmê. Kwo, Yi kópu m:odo kn:ââ vyuwó dpî kée ngî, mênangê ngî. Yesu u kpídî yêê tumo, yi kpídî knî yi l:êê dîy:oo dnye ng:oo, noko yepê, Alani nanê wa a ngî, woni nanê wa a ngî? * ³⁵ Yélini y:i doo kwo, yi yéli y:oo dnye y:enê. Yi ngópu Nju tpémi yi kada pini knî y:oo dnye nkwtinkwiti, noko yipu, Mumdoos Chóó Lémi ngê kî pini a ngmîdi ngê, yoo ntee doo ngêêpî dé, ye chóóchóó yinté mye ngee ngê. * ³⁶ Lede knî y:oo myednye nkwtinkwiti, k:omo ngê wain u kwo dnye dp:eedp:ee, ³⁷ kópu, Mumdoos nyi Nju tpémi yi king, ñyóóchóó mē ngee ngi. ³⁸ U pwopwo u nt:u kópu kîdosi ñedê u pwo t:ee ngópu, apê, Nju tpémi yi king.

³⁹ Pini n:ii dê u nkîgh:ê t:ee dumo, ngmê ngê kwo, Chi dîpî. Kwo, Nyi lónté kada pini. Kwo, Mumdoos Chóó Lémi ngê a ngmîdi nyoo, ye ñyóóchóó mē ngee ngi, mye ngee nyédi. ⁴⁰ Ngmênê woni ngê yi kópu u kwo kwódu ngê, kwo, U kwo kidimê mbumu. Kwo, Lukwe, Chóó Lémi ka d:ii nkîngê? Kwo, U ngmîdi ngmê u pi vyîlo y:ii nkwtinkwiti. Kwo, Nipi nganmo mgîní vyîmî té. ⁴¹ Kwo, Kópuni nyi kn:aadi too, u dîy:oo nye mgîní vyîmî mo, ngmênê kî pini ngê kópu daangmê kn:aadi ngê. Kwo, Lukwe dîy:oo nye nkwtinkwiti. ⁴² Yesu ka kwo, Yesu, dini ghi n:ii ngê king ngê anyi pyódu, ngêê k:oo dpî kaa nédi. ⁴³ Yesu ngê kwo, Ndê kópu nga ngmên:aa tpapê, awêde ghi mb:aa nipi nye lèpî mo.

Yesu kîdosi ñedê u ngwo pwene
Mátiyu 27:45-56; Mak 15:33-41;
Njon 19:28-30

⁴⁴ Yi dini ghi ngê kââdî mbóó ñuknîñuknî p:uu doo kwo, yi dyámê pee mbêmê mgídî a ghay wo. Dini

* **23:30:** Hos 10:8; Tpyuu 6:16

* **23:34:** Mát 5:44; Psalm 22:18

* **23:35:** Psalm 22:7-8

* **23:44:** Luukí 18:31; Amos 8:9

ghi n:ii ngê kââdî ngê liy:aa pyile a kuwo ngê, mê wa wo. * ⁴⁵ Yi dini ghi ngê Chóó Lémi u ngomo k:oo kpídî ndîi n:ii doo ya, yi kpídî ngê yoo yi maa dpîmo nkokonkoko, apê, Chóó Lémi u yâpwo ghi k:oo daapaa nî dniye. Yesu kîdosi ñedê dini ghi n:ii ngê pwene, wod:oo yi kpídî chóó mîné chaa wo, châpwochâpwo ngê nkwoodo a yaa wo, knâpwo dî. * ⁴⁶ Yesu kîdosi ñedê modoo ya, u mî ka dpodombiy:e ka wo, kwo, M:aa, a ghê dmi nga d:a kê, a ngini. Yi kópu yi vyyu, wod:oo pwene. ⁴⁷ Lede n:ii knî y:oo Yesu kîdosi ñedê t:ee ngópu, yi lede yoo yi mâawe ndîi kîdosi u nkîgh:ê doon:aa kwo. Dini ghi n:ii ngê Yesu u ngópu pwene, Chóó Lémi chaa kwólu, apê, Kî ndêndê ngê pi mb:aa, u kn:aadi te kópu daa tóó. ⁴⁸ Pi yilî, n:ii knî y:oo Yesu u pwopwo tédê dnyen:aa y:enê, dini ghi n:ii ngê yi ngópu pwene, yi nuw:o dmi dono ngê pyodo, u l:êê dîy:o dnye yii, yi p:aa pee p:aa pee mê diyé dniye. ⁴⁹ Yélini Yesu u lama dnye ya, daa chono dnya a kwo, yi dnya a y:enê. Pyópuni yoo Nkálili Wee u kwo Yesu p:uu mwiye a kaa dniye, u k:ii Njedusalem lee dniye, yi yéli yi vy:o myednye kwo.

Yesu ntóó u ngwo kmênê ngópu

Mátiyu 27:57-61; Mak 15:42-47; Njon 19:38-42

⁵⁰⁻⁵¹ Kada pini ngmê, u pi Njósép, Adamátiya pi. Yi p:aani Njuda Wee u kwo a tóó. Yi pini pi mb:aa, apu, Chóó Lémi ngê nmî y:enê kn:ââ lîmî k:ii ngê paa chaa ngê. K:omo tpile kada pini knî yi vy:o doo kwo, ngmênê Yesu u pwele châpwo tédê, u vyee tédê yi vy:o daa ghê wo. ⁵² Yesu dini ghi n:ii ngê pwene, yi pini Paléti ka loo, Yesu ntóó u kwo mîné ch:ee ngê. ⁵³ Paléti ngê kwo, U ntââ, wod:oo Njósép loo, Yesu ntóó kîdosi ñedê a ngópu, kpídî pee ngê a

kmongo ngê, ntóó núwo, kpomo u mênê mî yó. Yi kpomo pi knî y:oo t:aanî paa mwiye a ché ngópu, pi ntóó kmênêkmênê u l:êê dîy:o. ⁵⁴ Yi wéni Pídade, womumo lîme wo.

⁵⁵ Pyópuni knî y:oo Yesu Nkálili Wee u kwo dnya a yâmuyâmu, Njedusalem u k:ii myimî taa dniye, yi pyópu knî y:oo Njósép ngm:êê ngópu, Yesu ntóó kpomo u mênê yi ngópu mî kmênê ngê. ⁵⁶ U kuwó dini ghi ngê yi p:aa pee mê diyé dniye, apê, Tpileni tuu mb:aamb:aa dé, knî ngmênmî nya, Yesu ntóó p:uu nm:uu d:ii té, ngmênê yi ngwo kââdî gho, yi lîme wo kn:ââ chópu, mēdaalee dniye. Yi dêêpi kópu dyuu châpu ngópu, lîme wo ngê dnye lîme.

24

Yesu u ngwo a pii wo

Mátiyu 28:1-10; Mak 16:1-8; Njon 20:1-10

¹ Pyópuni knî y:oo tpileni tuu mb:aa mwiye a l:âmo tumo, Sandé mw:aa mgídî vy:o núw:o tumo, apê, Yesu ntóó p:uu nm:uu d:ii té. ² Kpomo chedê dini ghi n:ii ngê taa dniye, apê, Chêêpi ndîi kpomo t:âmo lukwe ngê atédê tpiyé wupu kwolo, ³ wod:oo kpomo u mênê kee dniye, ngmênê nmî Lémi Yesu ntóó daa m:uu ngópu. ⁴ Yi kópu dêpê w:ee ngópu, yi nuw:onuw:o u kópu ngê pyodo, wod:oo pi miyó anya a pwiye knopwo, apê, Mu kwo mo, yi kpídî dmi dê muedê wuu mbele mo. * ⁵ Nkîngê ngê y:ay:a pwiye dniye, yi tpódu châpu dumo, mbwódo dyimê dniye, k:ame ye ghê dniye. Yi tpódu y:oo yepê, Pini n:ii ghê a t:a, lukwe dîy:o kpêênî m:een:aa nmy:uu ngmê. ⁶ Yepê, Al:ii daa tóó, yepê, kēda pyidu. Yepê, Yi kópu dyuu wunê munmya a vyyu, dini ghi n:ii ngê nmyi vy:o modoo a kwo, Nkálili Wee u kwo. Yepê, Ala kópu nmye mwo a vyyu,

* **23:45:** Hipîlu 9:2-3,6-8 * **24:4:** Dpodo 1:10

7 nmyepê, K:omo tpile nê Chóó Lémi u Pi Ndêndê, ngmênê pi dono knî y:oo wa mgîmî nê, kîdosi ñedê wa t:ee nê, wo pyoloni k:oo amênê pyidu. * 8 Wod:oo yi pyópu knî y:oo yi kópu dyuu yimî nuw:o kalê ngópu, 9 kpomo a kuwo ngópu, Yesu u dyépi y:a mê ngmê knî ye mdoo ñuw:o ngópu, Yesu u yoo woni knî ye mdoo mye ñuw:o ngópu. 10 Yi pyópu knî yi vy:o pyâa pyile doo kwo, yi pi dmi Méli Makídala pyâa ngmê, Njówana myomo, Méli Njems u pye pyolo. K:omo tpile yi pyópu knî y:oo dyépi knî ye yi kópu yilî mênê nté tumo, * 11 ngmênê dyépi yoo ye daa kêlîmî mbê dniye, yinê ye daa ndê kópu ye tpapê ngmê. 12 Ngmênê Pita ngê mbêpê a puwâ, kpomo chedê loo, yedê tepe mbê wo, Yesu ntóo p:uu kpîdîni t:ee tumo, vyîlo yi m:uu too, tpile daamu módu, wod:oo u p:aa pee mê diyé wo, yi kópu u nuw:onuwo u ngwo ghê wo.

Pi miyó dê y:oo Yesu u ngwo m:uu ngópu

Mak 16:12-13

13 Yi Sandé ngê Yesu p:uu ndiye pyu miyó dê y:oo Njedusalem a kuwo ngópu, p:aa tp:oo ngmê yidpîmo lêpî, u pi Emeyîs, ntee daa kuughê dpîmo lêpî. (12 km.) 14 Kópuni yilî Yesu ngê pyaa dniye, maa p:uu yi p:uu dpîmo danêmbum. 15 Yi kópu knî yi p:uu dîni ghi n:ii ngê dpîmo danêmbum, Yesu anya a pwiyé wo, yi kuwó doo kwo, dîni ghi n:ii ngê a kp:anê doo, u k:ii nipi mîdnye paa. 16 Yi m:uu ngópu, ngmênê daa mya ngópu. 17 Yesu ye póo wo, yepê, Maa p:uu ló kópu p:uu dpo danêmbum mo? Wod:oo ghê knopwo, ndidî yi ngîma kele, 18 u kwo ngmê póo wo, pini n:ii u pi Kliyópas, kwo, Njedusalem kópuni pyaa dniye, pi yintómu yi lama a pyede, mumdoo yi kópu knî

lama daangma tóo? 19 Yesu ye póo wo, yepê, Ló kópu dé? Kwo, Yesu Nasalet pi ngê kópuni pyaa dniye. Kwo, Chóó Lémi u komo kapî pyu ngmê, mye u nuu u pi, mb:aamb:aa ngê dpîmo dêêpî, mbwudu yilî dpîmo chap, pi knî y:oo myednyimo chââchââ. 20 Kwo, Ngmênê nmî kada pini yoo, kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini yoo yi k:ii, kî mgîmî ngópu, u vyee têdê dy:ââ ngópu, ledê knî y:oo kîdosi ñedê u nkwo mî t:ee ngópu. 21-22 Kwo, Ngmênê alanté nmee nuw:o, Yisîléli tpêmi yintómu knî yi k:ii nmî kada vyîlo ayi ghê, Lóma tpêmi u ngwo wanmî ngm:ii kalê té. Kwo, Ala kópu m:uu, k:omo tpile m:ii tuwo a vya ngópu, ngmênê awêde nmî vy:o pyâa ngmê knî y:oo ghê nmî mênê dê ghipé ngmê, mw:aa mgîdî vy:o kpomo chedê kêdê lee dmi, * 23 ngmênê yi pini ntóo doo m:uu ngópu. Kwo, Nmo yedê diyé dmi, nmodê, Enjel miyó kudun:aa m:uu, yedê, Yi pini kîmêda pyidu. 24 Kwo, Nmî vy:o pi knî ngmê kpomo chedê myaa lee dmi, yi pyópu knî y:oo ntee nmo dumu nté ngmê, yinté myaan:aa m:uu ngmê, ngmênê yi pini ntóo doo m:uu ngópu. *

25 Wod:oo Yesu ngê yepê, Lukwe dîy:o dpî mbodo dê dîngîdîngî dê. Yepê, Kópuni yilî Chóó Lémi u komo kapî pyu knî y:oo a d:êê tumo, lukwe dîy:o yi kópu knî ye dêdpîdé kêlîmî mo. 26 Yepê, Pini n:ii Chóó Lémi ngê a ngmîdi ngê, doo u ntâa yi dono u wépi daapî puwâ. Yepê, Yi dono u wépi wo puwâ, u dpodo ndêndê lónté pî dóo, u pi ndîi ngê lónté u nkwo pî pyodo. 27 Wod:oo kópuni puku yedê chóo p:uu ló dîni a d:êê tumo, u kakêmé yilî ye chámê ngê, kn:ââ Mósisi ngê kópuni a d:êê too, nkoo Chóó Lémi u komo kapî pyu knî y:oo kópuni myedê d:êê tumo.

* 24:7: Luukí 9:22; 18:31-33

* 24:10: Luukí 8:2-3

* 24:21-22: Luukí 19:11; Dpodo 1:6

* 24:24: Njon 20:3-10

28 P:aani n:ii tp:oo dpîmo lêpî, y:i yimî taa dniye, yi tpódu ye yiné ye yi pini kn:aa p:aani doo lêpî, 29 ngmênê yi tpódu y:oo u dí pwaa ngópu, kwo, Nakí nî, kââdí daa kêmakêma a wupwo. Kwo, Ng:ii dpî kmêle, wod:oo ngomo k:oo u k:ii nipi mê kee dniye. 30 Dini ghi n:ii ngê kmaapî tédê yaa dniye, mbîdédi a ngêêdí, Chóó Lémi kwuno ngê, yi puwâ, ye yi y:ângo. 31 Yi ngwo mb:êê yi ngîma a ngópu, apê, E, kî Yesu, ngmênê y:i anyi ye mê pwiyé wo. 32 Noko kwo, Maa p:uu nyi gha dê kédê pywâlî knî, apiî, kópuni puku yedê a pyede u kakêmé yilî nye kédê chámê.

33 Yi ngwo dini ghi ngê yi tpódu ghêêdí knopwo, Njedusalem d:âmo mê diyê knopwo, Yesu p:uu ndiye pyu y:a mê ngmê, yi pyipe knî yi k:ii, ye yi taa knopwo, 34 yi tpókni y:oo yepê, Nmî Lémi ndêndê ngê kêda pyidu, Saimon ngê kédê m:uu. 35 Wod:oo yi tpódu y:oo yepê, Kîmyednye m:uu. Yepê, Moma u k:ii kudu lee dmi, dny:oo myââ. Yepê, Dini ghi n:ii ngê kmaapî tédê dpî yaa dmi, mbîdédi yi pwââ, u ngwo dnye mya.

Yesu ngê chóóchóó p:uu ndiye pyu knî ye u ngwo a kêma ngê

Mátiyu 28:16-20; Mak 16:14-18; Njon 20:19-23; Dpodo 1:6-8

36 Dini ghi n:ii ngê yi kópu p:uu dnye danêmbum, Yesu anyi a pwiyé wo, yi vy:ó ghê wo, yepê, Mw:ââkó a tîdé mbwó yoo, ala nê, namê nkîngê. 37 Ngmênê nkîngê ngê y:ay:a pwiyé dniye, apê ngmênê, Kmêna ye kwo. 38 Yesu ngê yepê, Lukwe diy:ó nmye nkîngê té. Yepê, Lukwe diy:ó dnyinté nmye kélîmî té. 39 Yepê, A kêê yi ngî m:uu tóó, nmyi kêê dmi a p:uu yé yó, yepê, Ala nê vyîlo. Yepê, D:aa kmêna, myed:aa mbwee. Yepê, Kmêna mbwee yi mênê dîné daa kwo, yi p:uu mbyuu too daa t:a mo. 40 Yi kópu yi vyyu, wod:oo kóó

yu yi ngópu tpyé too. 41 Ngmênê doo u ntââ u kwo myedaapê kélîmî mbê dniye, mu kópu u diy:ó yi gha dmi d:ud:umbiy:e mb:aamb:aa ngê pyodo, mye ngwéti dniye. Wod:oo ye póó wo, yepê, Nté pee nmyi ngópu ngma tóó, n:aa pîpî. 42 Te mbyuu ch:ee ngmê u kwo ngmê y:ee ngópu, 43 yi kélê a ngópu, yi ngópu ndîî.

Yesu p:uu kópuni puku yedê a pyede, p:uu ndiye pyu knî y:oo u ngwo a w:ee tumo

44 Yesu u Mî ka ghêlî daa diyê wo, p:uu ndiye pyu yoo modoo ndiye kîgha dé, yepê, Dini ghi n:ii ngê nmyi vy:ó munoo a kwo, a pwopwo p:uu munmyenîmo a danê. Yepê, Kópuni Mósisi ngê a p:uu a d:êê too, Chóó Lémi u komo kapî pyu knî y:oo myedê d:êê tumo, n:ii wéti u puku yedê mye pyede, doo u ntââ yi kópu dyuu daap:aa kn:aadi ngê. 45 U kuwó dini ghi ngê yi nuw:ó dmi íedê mb:êê a ngópu, apê, Puku yedê kópuni a pyede, pêdê w:ee téne. 46 Yi kópu yilî yi nt:u mu ngmîdi, yi nt:u dmi alanté, Pini n:ii Chóó Lémi ngê a ngmîdi ngê dini ghi n:ii ngê wa t:a, wa ngîmî ngmê, wa vya ngmê, wa kmênê ngmê, wo pyoloni ngê amêdê pyidu, 47 u yoo knî y:oo u pi pi knî ye adnyin:aa tpaépê, kn:ââ Njedusalem wa chaa ngmê, nkoo dyámê pê wopee wopee, n:ii knî y:oo u pi wa ny:ee ngmê, u pi mbêmê yi dono yilî wa kée t:oo, Chóó Lémi ngê yi dono yilî mbodo kn:ââ vyyuwo u nkwo wa kée té, mēdaawa a ngî té. 48 Yesu ngê yepê, Yi kópu yilî nmyi chóó kînmî m:uu tumo. Yepê, Pi knî ye dmyinên:aa tpaépê dé, 49 ngmênê n:ii ngê a d:aa amênê kââdí, mwiyé dmyinê t:âât:ââ, nmye anîmo dy:ââ. Yepê, Yi pini M:aa u Ghê Dmi, yiné amî wêdêwêdê kalê nmyo. Yepê, Mwiyé nmye munê vyyu, nmyenê, M:aa ngê nmyi ngêêpi pyu nmye wa a dy:ââ. Yepê, Njedusalem ghêlî

k:ii kêdmyinêngê kuwo ngmê, nmyi
wêdêwêdê kîgha pyu mwiyé dmy-
inê t:âât:ââ.

Yesu u Mî ka u ngwo kee wo

Mak 16:19-20; Dpodo 1:9-11

⁵⁰ U kuwó dini ghi ngê Yesu, p:uu
ndiye pyu yoo yi kada ghê wo, Nje-
dusalem a kuwo ngópu, Petani u
nkîgh:ê yi taa dniye, wod:oo ghê
dniye, kóó dê yi pwo mbee doo,
yi l:êê dîy:o Chóó Lémi ka doo
ngêpê. ⁵¹ Dini ghi n:ii ngê yi l:êê
dîy:o doo ngêpê, u Mî ngê a y:ângo,
mbóó p:uu kmungo. ⁵² Wod:oo
p:uu ndiye pyu yoo Njedusalem
mê diyé dniye, yi gha dmi maa
p:uu d:ud:umbiy:e mb:aamb:aa ngê
pyodo, ⁵³ wo yintómu Chóó Lémi
u ngomo k:oo dnyimon:aa koko,
Chóó Lémi dnyimon:aa chaa kîgha.

Wu u dî.

NJON

Pini n:ii ngê ala danêmbum d:êê ngê, u pi Njon, Sepédi tp:oo, Yesu u dyépi ngmê.

¹ Mwiyémiwiyé dini ghi ngê, nmî Kêlî Pini doo ya. Yi pini nmî Mî Tp:oo, nmî Mî nmo yinê a kêma ngê. Nmî Mî k:ii dpîmo ya, yi gha ngmidi ngê doo ya. * ² Dyámê pê ghêlî daangê l:âmo ngê, ngmênê nmî Mî k:ii nipi dpîmo ya. ³ Tpile yilî yintómu nipi l:âmo ngópu, wu tpile Kêlî Pini k:ii daa l:âmo ngópu, daa tóó. * ⁴ Kêlî Pini Ghê Njini u Kn:ââ, kamî ngê yinê dpî pyódu nmo. Yi Ghêni Kn:ââ nmî pywápê ngê vyílo yi pyodo. * ⁵ Yi pywápê ngê mgídi yinê chópu. Mgídi dêê wo, yi pywápê daa nt:ââ ngê. * ⁶⁻⁷ Yi pywápê, nmî Mî Tp:oo. Ghêlî daa ta, u mdoo tpapê pyu ngmê Chóó Lémi ngê a ngmidi ngê, nmo a dy:ââ ngê. Yi pini u pi Njon Baptist. Pi knî ye yi pywápê p:uu doon:aa danêmbum, mu kópu u díy:o apê, Pi yintómu u kwo paa kêlîmî mbê dniye. ⁸ Chóó vyílo daa pywápê, ngmênê pywápê p:uu pi knî ye doon:aa danêmbum.

⁹ Pywápê njini p:uu ye doon:aa danêmbum. Pi yintómu yi l:êê díy:o yi pywápê dyámê mbêmê doo a lêpî. ¹⁰ Nyââ, nmî pywápê dyámê mbêmê doo ya, dyámêni Chóó Lémi k:ii l:âmo ngópu, ngmênê yi dyámê tpémi y:oo daa mya ngópu. ¹¹ Chóó u dyámê pee p:uu a loo, chóó u yoo y:oo u wépi pwaa ngópu. ¹² Ngmênê ngmê knî y:oo daa mb:ii ngópu, u kwo kêlîmî mbê dniye. Yi yéli Chóó Lémi tp:oo módó tp:oo maa ngê pyódu too. ¹³ Daa pi ngê yinté pyódu too, daa yi chóó Chóó Lémi u yoo vy:ô ghê dniye, ngmênê Chóó Lémi

ngê chóó tp:oo módó tp:oo maa ngê pyódu too. *

¹⁴ Kêlî Pini pi ngê pyodo, nmî vy:ô doo kwo. Ala kópu nmo w:ee ngê, Kî nmî Mî Tp:oo mu ngmidi. Nmî ngêêpi pyu ndîi, u kópu yintómu ndê kópu dé. *

¹⁵ Nmî Kêlî Pini pi ghêlî daa myââ, Njon Baptist yi pini p:uu nmo doo danêmbum. Pi knî yi k:ii dpodombiy:e nmo mbwolo, nmopê, Pini n:ii p:uu nmye noo danêmbum, munmyenê, A kuwó wunê kwo, nmopê, yi pini a kada pini ngê a tóó, mu kópu u díy:o ghêlî dîpîngê ta, ngmênê yi pini dye ghi yintómu doo a ya.

¹⁶ Nmo yintómu kópu mb:aa yilî Kêlî Pini ngê nmo wunê d:uud:uu. Kópu mb:aa nmo daangmê w:êê ngê. ¹⁷ Mósisi ngê kópu mb:aa ngmê d:uu ngê, Chóó Lémi u dêêpi kópu dyuu nmo a áuwo, ngmênê Yesu Kédisu ngê daa yintoo kópu yi d:uu ngê, kópu ndîi yi d:uu ngê. Yesu ngê Chóó Lémi u módó yeedeyeede ndîi nmo a kpo, u Mî ka maa njini u ngwo a yó. ¹⁸ Pi ngê Chóó Lémi doo u kpêê. Chóó Lémi Tp:oo mu ngmidi, pini n:ii u nuu ghi Chóó Lémi nódo a tóó, Chóó Lémi nmî nuw:ô yinê kwólu.

Njon Baptist ngê Yesu u maa u ngwo a yó

Mátíyu 3:1-12; Mak 1:1-8; Luukí 3:1-18

¹⁹ Dini ghi n:ii ngê Njon Baptist mbwaa ndîi Njódan u nkígh:ê doo dpodo, Nju tpémi yi kada pini yoo yi nuw:ô dmi alanté pyodo, apê, Pini n:ii Chóó Lémi ngê a ngmidi ngê, ndoo apê wu vyílo. Yi kópu u l:êê díy:o Chóó Lémi u ngomo k:oo dpodo pyu knî ngmê u kwo a dy:ââ tumo, yepê, U kwo nye póo dmyeno, kwípi, Nyi n:uu? ²⁰ Njon Baptist ngê yepê, Chóó Lémi ngê

* 1:1: Njon 17:5; 1 Njon 1:1-2; Tpyuu 19:13

* 1:4: Njon 5:26 * 1:5: Njon 8:12

* 1:13: Njon 3:3-6; Njems 1:18; 1 Pita 1:23

* 1:14: Nkal 4:4; Pilipay 2:7; Hipílu 2:14

* 1:3: 1 Kódin 8:6; Kílosa 1:16-17; Hipílu 1:2

* 1:13: Njon 3:3-6; Njems 1:18; 1 Pita 1:23

* 1:14: Nkal 4:4; Pilipay 2:7; Hipílu 2:14

pini n:ii a ngmidi ngê, ndêndê ngê d:aa vyîlo. ²¹ Kwo, Chóó Lémi ngê wunê kópuni a vvu, apê, Ilacha díyo dyámê mbêmê amêdê diyé, yi kópu vyîlo yichi ntiye? Yepê, D:aa vyîlo. Kwo, Mósisi pini n:ii p:uu nmî kn:ââ knî ye doo a danêmbum, yepê, Chóó Lémi ngê pi ngmê wa a ngmidi, komo yinê adîn:aa kapî, kwo, lukwe, nyi vyîlo? Yepê, Kêle. ²² Kwo, Pini n:ii knî y:oo a dy:ââ nmoo, módó ye mēdaanmî diyé dmi. Kwo, Ngakême ñyóó nmo mē chámê ngi. ²³ Njon Baptist ngê yepê, Yisaya ngê ala kópu mwo a d:êê ngê, yepê,

W:amî mbêmê pi ngma adî kââ, yewo,

Nmî Lémi u maa mb:aamb:aa ngê a yé yó.

Njon Baptist ngê yepê, Yi kópu vyîlo yinî ntiyentiye. ²⁴⁻²⁵ Yélini Pádisi knî y:oo u kwo a dy:ââ tumo, yi yéli y:oo kwo, D:ii nmî Lémi, d:ii Ilacha, d:ii Chóó Lémi u komo kapî pyu. Kwo, Lukwe díy:o pi yilî mbwaa paa nye kmênêkmênê? ²⁶ Njon Baptist ngê yepê, Yoo mbwaa ngê mun:aa mbápitísîm kîgha too, ngmênê yi dpodo daa ndîi, tédê. Yepê, Nmî Lémi nmî vy:oo ka kwo, ngmênê dmyongê mya ngópu. ²⁷ Yepê, K:omo tpîle u kada d:a ghê, ngmênê nê tédê. Yepê, N:ii a kuwó wunê kwo, u pi ndîi. Yepê, Doo u ntââ u nkîgh:ê daanî nî.

²⁸ Yi kópu yintómu Petani pyodo, daa Njedusalem u nkîgh:ê p:aani n:ii a tóó, ngmênê Njódan mwada mbwáani pee Petani, Njon Baptist ngê mbwaa paa yoo kwéli doo kmênêkmênê dé, yi Petani.

Sipi tp:oo n:ii Chóó Lémi ngê nmo a kpo

²⁹ Womumo Njon Baptist ngê Yesu yi módu, nmopê, Ó. Kî pini kîyedê pwiyé knî, pini n:ii p:uu nmye noo danê. Nmopê, Sipî tp:oo n:ii Chóó Lémi ngê nmo a kpo, kî

vyîlo. Nmopê, Pi ngê chóó u dono u l:êê díy:o sipi tp:oo ntee dpî vy:a, kî pini yinté sipi tp:oo ngê wa pyódu, pi knî y:oo wa vya ngmê. Nmopê, Dyámê mbêmê tpémi nmo yintómu nmî yikî dmi u pwo wa ghay.

* ³⁰ Nmopê, Pini n:ii p:uu nmye noo danêmbum, vyîlo nmye kîyedê pwiyé knî. Nmopê, Munmyenê, A kuwó kîyedê kwo, ngmênê a kada pini ngê a tóó, mu kópu u díy:o ghêlî dipîngê ta, ngmênê yi pini dye ghi yintómu doo a ya.

³¹ Nmopê, Pini n:ii Chóó Lémi ngê a ngmidi ngê, ghêlî dipî módu, Yisiléli tpémi ye noo danêmbum, mbwaa paa myenoo kmênêkmênê dé, mu kópu u díy:o nê, Yi ngwolo dmi paa pywálî y:e, yi pini paa mya y:e.

³²⁻³³ Nmopê, Chóó Lémi ngê a dpodo dini ghi n:ii ngê a ka a kpo, a ka pê, Mu dini ghi ngê a Ghê Dmi wanyi m:uu, pi ngmê u pwo wa ghîi, p:uu adî ya. A ka pê, Yi pini ngê a Ghê Dmi mbêmê yoo yi gha dmi wa ghêê té. Njon Baptist ngê nmopê, Kî pini nmye vyîlo, Chóó Lémi u Ghê Dmi mbóó p:uu a ndê wo, vy:émê k:ii ntee tpîle ngê u pwo a gho, mbêmê doo kwo. ³⁴ Nmopê, Yi kópu ndêndê ngê kîní módu. Nmopê, Ala kópu ny:ee yó, Chóó Lémi ngê pini n:ii a ngmidi ngê, kî vyîlo.

Yélini Yesu p:uu mwiyé kele

³⁵ Womumo Njon Baptist u k:ii y:i nmee ya, p:uu ndiye pyu ngmê nye u k:ii. ³⁶ Yesu paambwi tédê nmî módu, Njon Baptist ngê nyepê, Sipî tp:oo n:ii Chóó Lémi ngê nmo a kpo, kî vyîlo. * ³⁷ Dini ghi n:ii ngê nyi nyongo, Njon Baptist nyinê kuwo ngê, Yesu nyi ngm:êê ngê. ³⁸ Yesu nye mênê diyé wo, nyepê, Lukwe u pyinê dpo ngmêê ngmê? Kwonyenê, Mââwe. Kwonyenê, Ló y:i nyinê tóó? ³⁹ Nyepê, A pwiyé choo, anye m:uu nyoo. Wod:oo nyi

* 1:29: Is 53:6-7; 1 Pita 1:18-19

* 1:36: Njon 1:29

ngm:êê ngê, kwéli doo a ya, yi ghi ny:uu módu. Ntumokwodo nmî lee dniye, wo y:i nm:uu chedê ngê.

⁴⁰ Pini n:i k:i Yesu nyi ngm:êê ngê, u pi Andru, Saimon Pita u mbwó. ⁴¹ Yi ngwo Andru ngê u mbwó até yedê pyw:ângo, kwo, Kédisu kîdnyinê pyw:oo. (Kédisu u nt:u kópu, Chóó Lémi ngê pini n:i a ngmîdi ngê.) ⁴² Andru ngê u mbwó Saimon Yesu ka adê núw:o. Yesu ngê até doo y:enê, kwo, Nyi Saimon, Njon tp:oo, ngmênê mî dî nt:ââ, Pita. (Pita u nt:u kópu, chêêpî kpiyé.) *

Yesu ngê Pilipi pini dê Nêtányiel u ngwo ngmîdi doo

⁴³ Womumo Yesu ngê u yi doo kwo, Nkálili nîlé. Pilipi ada pyw:oo, kwo, A ngm:êê nédi. ⁴⁴ (Pilipi Mbetísaida pi, Andru mbwémi Pita yi k:i yi p:aa mu ngmîdi.) ⁴⁵ Pilipi ngê Nêtányiel ada pyw:oo, kwo, Mósisi pini n:i p:uu doo a d:êê, yi pini kîdp:o pyw:oo. Kwo, Chóó Lémi u komo kapî pyu yoo p:uu myednya a d:êê. Kwo, Yi pini Yesu, Njósép tp:oo, Nasalet pi. * ⁴⁶ Nêtányiel ngê kwo, Doo u ntââ. Kwo, Yintoo pini Nasalet daawa chaa. Pilipi ngê kwo, A pwiyé, ñyóó anyi mwini. Wod:oo Yesu ka adî lee knî. * ⁴⁷ Yesu ngê Nêtányiel yi módu, nmopê, Daa dnyinté Yisîléli pi ngmêkiyedê pwiyé knî, k:omodanê pee tp:oo p:uu daa t:a. ⁴⁸ Nêtányiel ngê yi kópu yi nyongo, Yesu ka kwo, Lónté lama n:aa tóó? Yesu ngê kwo, Pilipi ngê ghêlî doon:aa pyw:ee nyoo, dini ghi n:i ngê yi km:ee nyinê ngêpê, a nuw:o k:oo d:a pyw:ee ngi, a lama u ngwo chi yââ. ⁴⁹ Nêtányiel ngê kwo, A Lémi. Kwo, Nyi Chóó Lémi Tp:oo, Yisîléli tpémi yi k:i nyi nmî king. ⁵⁰ Yesu ngê kwo, Kópuni nga dî vyi, yi km:ee ngêpê tédê mudî

m:uu ngi, yi kópu u díy:o mumdoo a ka che kélîmî mb:anê? Kwo, Yi kópu tédê. Kwo, Díyo ndîi kópu knî wanyi m:uu té. ⁵¹ Nmopê, Ndê kópu nmye ngmên:aa tpaépê. Nmopê, Nê Chóó Lémi u Pi Ndêndê. Nmopê, Njakóp ngê mááadini a wâdîvyîngo, enjel knî y:oo mudnye vy:eevy:ee núw:oñuw:o, yi máádi ntee máádi ngê wanî pyódu. Nmopê, Chóó Lémi ka u ngwo wanê kââdî nmyo. Nmopê, Yi kópu wanmyinê w:ee ngmê, ndê kópu ngê nmye wa pyódu. *

2

Yesu ngê mbwaa wain ngê u ngwo tpólu

¹ Wo miyó mî loo, yéyéyé u naa Kéna u ngwo ngmê kê ngópu, p:aani n:i Nkálili Wee u kwo a tóó. Yesu u pye yi nááli tédê mî ta. ² Pi knî y:oo Yesu u k:i myemînê dóó kalé nmoo, u ngwo nm:uu taa dniye. ³ Yi nááli tédê wain chedê ngópu, Yesu u pye ngê tp:oo ka kwo, Wain u ndanî ngê kédê chedê ngmê. ⁴ Yesu ngê kwo, Mw:ââkó Niye. Kwo, A pi lukwe díy:o yenté chi vyi? Kwo, A wêdêwêdê u mumu u dye ghi doongê yó. * ⁵ Yesu u pye ngê naa u dpodo pyu knî ye yepê, Kópuni nmye a tpaépê, dpî d:uu yó.

⁶ Mbwaa d:ââ ndîi y:i wéni doo kwo, pi knî y:oo yi dêêpî kópu dyuu u l:êê díy:o yi kêê dmi kwéli dnyimo ghêêghêê dé. Yi d:âmu ndîi dé chêêpî ngê l:âmo tumo, mu daa mu tp:oo k:omo dé. ⁷ Yesu ngê naa u dpodo pyu knî ye yepê, Kí d:âmu mbwaa ngê ntówo tóó, wod:oo d:ud:umbiy:e a nt:ee tumo. ⁸ Yepê, Yi mbwááni knî ngma a vy:êê yó, naa u kada pini ka núw:o yó, amí d:uu. ⁹ Yi mbwááni tpaépê wo, wain ngê pyodo. Dpodo pyu knî y:oo naa u kada pini ka knî ngmê núw:o ngópu, yi d:uu ngê, apê, Wain mb:aa

* 1:42: Mát 16:18 * 1:45: Deut 18:18 * 1:46: Njon 7:41,52 * 1:51: Gen 28:12 * 2:4: Njon 7:30; 8:20

ala. U lama dêpwo ya, Ala wain anye da pwiye, ngmênê dpodo pyu n:ii knî y:oo a vy:êê ngópu, yi lama doo ya. ¹⁰ Naa u kada pini ngê naa chóo ka kwo, A pwiye. Kwo, Ala wain até dí d:uu, mb:aamb:aa. Kwo, Kópu kamî ngmêchi d:uu. Kwo, Pi ngmudu yéé, u pyipe knî ye wain mb:aa ye mwiye dpî y:oo, n:ii pee tp:oo mb:aamb:aa kuwó ye dpî y:oo, mu kópu u dîy:o yi dini ghi ngê d:uuwodê w:ee ngmê, yinê ye lónté wain yuno ndanî. Kwo, Ngmênê yinté chuu d:uu ngê. Kwo, Wain n:ii d:ud:umbiy:e mb:aamb:aa kuwó nmo cha kê.

¹¹ Yesu ngê u mwiye mwiye mb-wudu yinté chópu, u wêdêwêdê u l:ii yinté nmî módu. Yinté nmo w:ee ngê, nê, Kí Chóó Lémi Tp:oo. U ngwo u kwo nmî kêlîmî mbê dniye. Yi kópu Kéna pyodo, p:aani n:ii Nkálili Wee u kwo a tóó. *

¹² U kuwó dini ghi ngê Yesu u pye ghee knî yi k:ii Kîpêênîyêm nmî lee dniye, wo knî ngmê y:i nmeen:aa ya.

Yesu ngê Chóó Lémi u ngomo mbwa kalê ngmê k:oo yoo u ngwo a pw:oo ngê

Mátíyu 21:12-13; Mak 11:15-17; Luukî 19:45-46

¹³ Nmî naa ndîi, Tp:ee Kaa W:êêw:êê u Wo, daa kêmakêma doo dyimêdyimê, wod:oo Yesu u k:ii Njedusalem nmî lee dniye. ¹⁴ Chóó Lémi u ngomo k:oo nnee koko, yi ngomo mbwa kalê ngmê k:oo nmî kee dniye. Kwéli nmî kee dniye, yélini daa Nju tpémi, u ntââ Chóó Lémi ka y:i pedyimo ngêpê. Yi kêlî ghê pi yilî nmî módu, nê, Pi knî y:oo tpile tp:oo mu pywupwi t:oo. Nê, Kpêê yiyé u l:êê dîy:o pudumakó, sipi, ndêêdí mu pywupwi t:oo, nê, kn:aa dyámê ndapî nmî ndapî ngê mye ngmêêpî t:oo. Yesu ngê yi m:uu too, doo u nuu u kópu ngê pyodo. ¹⁵ Yesu ngê yedê kpê dmi

ngmê l:âmo ngê, tpile tp:oo yintómu u ngwo ngm:ii kalê too, pudumakó sipi yintómu Chóó Lémi u ngomo mbwa kalê ngmê k:oo pw:ii too. Yélini knî y:oo ndapî dnye ngmêêpî dé, yi tépîl ye tpaá too, yi ndapî tpîi yi kpópu. ¹⁶ N:ii knî y:oo pywupwi u ínmê tp:oo a ínuw:o tumo, Yesu ngê yepê, Ye ímeni tp:oo mye pw:ii tóó. Yepê, M:aa u ngomo lukwe dîy:o tpile tp:oo u pywupwi u ngomo ngê nmyi pyódu ngópu? ¹⁷ Chóó Lémi ngê pini n:ii a ngmîdi ngê u kópu dyuu n:ii puku yedê a kwo, yi kópu y:i nm:uu nuw:o kwólu. Ala yi kópu, A Lémi, ngomo a nuu u ngomo.

Pi ngê wa dyênê, ndyuw:e k:ii ntee tpile a gha vy:o wa dnyapwi. *

¹⁸ Nju tpémi yi kada pini yoo Yesu ka póo dniye, kwo, Ye kópu lukwe dîy:o chí d:uu? Kwo, Lóntoo mb-wudu ngmanyi chaa, u ngwo anmo w:ee, Chóó Lémi ngê nyi vyílo yedê ngmîdi nyoo? ¹⁹ Yesu ngê yepê, Ala Chóó Lémi u ngomo anmyinê pw:oo ngmê, wo pyile amî lê, u ngwo am:aa wó. ²⁰ Kwo, Nye k:om. Kwo, Wo pyile k:oo mēdaanyi wó. Kwo, Lama daa tóó nnee wuwó, m:ââ podoy:a mē wéni. ²¹ Kópuni Yesu ngê ye vyyu, dêpê w:ee ngópu. Daa ngomo p:uu ye doo danê, chóó p:uu ye doo danê. * ²² Yesu dini ghi n:ii ngê kpêênî a pii wo, u kópu yi ngwo nm:uu nuw:o kwólu, Chóó Lémi u komo kapî pyu yoo yi kópu ka nmî kêlîmî mbê dniye, Yesu ka my:oo kêlîmî mbê dniye. *

²³ Tp:ee Kaa W:êêw:êê u Naa dye ghi ngê, Njedusalem dini ghi n:ii ngê nnee ya, Yesu ngê mbwudu yilî chópu, pi yilî u ngwo u kwo kêlîmî mbê wo. ²⁴ Ngmênê Yesu ngê p:uu daa tee too, mu kópu u dîy:o apê, Kí yéli y:oo a dpodo doongê w:ee ngópu, apê, daa a nuu u maa p:uu wa kaa nê. ²⁵ Yesu u lama pi yintómu yi gha dmi doo ya. K:omo

* 2:11: Njon 1:14; 4:54 * 2:17: Psalm 69:9 Njon 12:16; 14:26

* 2:21: 1 Kódin 6:19 * 2:22: Luukî 24:6-8;

tpile pi ngê Yesu ka yoo yi kakêmê dmi daa chámê ngê, ngmênê yi l:êê ghi dmi u lama doo ya.

3

Nikódimês u danêmbum

¹ Nju tpémi yi kada pini ngmê, u pi Nikódimês, mye Pádisi knî yi vy:o pini ngmê. * ² Mgîdî ngmê ngê Yesu ka a loo, kwo, Mââwe. Kwo, Nmî lama ka tóó Chóó Lémi ngê lama kîgha pyu ngê a pyódu nyoo. Kwo, Mbwudu n:ii nye chapî té, yinté kópu pi ngê módó daawa d:uu, ngmênê Chóó Lémi ngê wa a ngee, yinté kópu u ngwo wa d:uu té. ³ Yesu ngê kwo, Ndê kópu nga ngmên:aa tpapê. Kwo, N:ii myombó mēdaawa pyódu, yini Chóó Lémi kóó k:oo daawa ghê. * ⁴ Nikódimês ngê kwo, Pini n:ii dpî k:aa, angénté amé pyódu? Kwo, Doo u ntââ pi u pye u mēnê mēdaawa kee, yinté mēdaawa t:aa. ⁵ Yesu ngê kwo, Ndê kópu nga yinî tpapê, Chóó Lémi kóó k:oo pi módó daawa ghê. Kwo, Pi cha y:oo tp:ee kamî ntee dpî tpyé ngmê, Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê pini n:ii kamî ngê yinté dpî pyódu, vyîlo yi pini Chóó Lémi kóó k:oo ayi ghê. * ⁶ Kwo, Pyââ ngê pi ntee pini yu tpyé, ngmênê Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê pini n:ii moo pyódu, yi pini u nuw:o dpî ngmêê. * ⁷ Kwo, Yi kópu u l:êê dîy:o nga dê vyi, ngadê, Moo pyaa dmyeno. Kwo, Yi kópu lukwe dîy:o kópu kamî ngê nga dê pyódu? ⁸ Kwo, Yópu wunê wupe, chóó u nuw:o u pono a vyâpê. Kwo, U dnye anyi ny:oo, ngmênê daanyi m:uu. Kwo, Chóó Lémi u Ghê Dmi mye yinté. Kwo, Lama daa tóó pi kamî ngê lónté dpî pyódu. ⁹ Nikódimês ngê kwo, Yinté kópu lónté dpî pyódu? ¹⁰ Yesu

ngê kwo, Nyi Yisîléli tpémi yi ndiye kîgha pyu ngmê. Kwo, Lukwe dîy:o choongê w:ee ngê? ¹¹ Kwo, Ndê kópu nga yinî tpapê, kópuni nmye nmo tpapê té, ndêndê ngê vyîlo nmî lama ye pyede, vyîlo myey:uu m:uu too, ngmênê nmî kópu dyuu ka dp:ee kélîmî té. ¹² Kwo, Dyámê mbêmê kópu knî yi p:uu a ka dp:ee kélîmî té. Kwo, Chóó Lémi u kópu knî yi p:uu angénté a ka anmy-inê kélîmî mbê dmi? ¹³ Kwo, Pi Chóó Lémi ka doongmê n:ee, mye-doongmê diyé wo, kwo, ngmênê pi mu ngmîdi u kwo a ndê wo, pini n:ii u Pi Ndêndê. ¹⁴⁻¹⁵ Kwo, Mósisi ngê yoo yi pyipyi u l:êê dîy:o nkéli chêêpi tpile pê tââ ntee a t:ângo, Chóó Lémi u Pi Ndêndê tââ yinté wamye t:ee ngmê, mu kópu u dîy:o pini n:ii u kwo adê kélîmî, u nuw:o kamî ngê paa pyaa we, ghê kamî pêdê pyw:ee ngê, ghéni n:ii chedê ngê daawa pyódu. *

¹⁶ Dyámê mbêmê tpémi yi nuu ghi dmi Chóó Lémi nódó dnyinté daa tóó, wod:oo chóó Tp:oo mu ngmîdi nmo a kpo, mu kópu u dîy:o n:ii u kwo adî kélîmî, daawa dyênê, u nuw:o kamî ngê wa pyódu, ghê kamî wamyedê pyw:oo, ghéni n:ii chedê ngê daawa pyódu. * ¹⁷ Chóó Lémi ngê Tp:oo daa nmî kpadakpada u l:êê dîy:o a dy:ââ ngê, ngmênê nmî Mbwámê ngê a pyódu ngê. * ¹⁸ Pini n:ii u kwo adî kélîmî, Chóó Lémi ngê daawa kpada. Pini n:ii u kwo daa kélîmî, yi pini ngê u kpadakpada ye t:âât:ââ, mu kópu u dîy:o Chóó Lémi Tp:oo mu ngmîdi u wépi puwâ, u kwo daa kélîmî. ¹⁹ Yi kpadakpada yi chóó a pyw:ee ngópu, mu kópu u dîy:o dyámê u pywápê u wépi pwaa ngópu. Chóó Lémi ngê nmî pywápê nmo a dy:ââ ngê, nmî vy:o a kwo, ngmênê pi knî y:oo mgîdî u yi y:e mē kwo, mu

* **3:1:** Njon 7:50; 19:39 * **3:3:** Mát 18:3; 1 Pita 1:23 * **3:5:** Ezek 36:25-27; Taitas 3:5 * **3:6:**

Njon 1:13 * **3:14-15:** Num 21:9; Njon 12:32 * **3:16:** Lóma 5:8; 1 Njon 4:9-10; Njon 3:36; 6:47

* **3:17:** Luukí 19:10; Njon 5:22; 12:47; Dpodo 17:31

kópu u díy:o dono a d:uud:uu ngmê.
²⁰ N:ii ngê dono kópu a d:uud:uu té, pywápê u kwo dpî díy:a, u wo d:uudpî nî, dpo, A dono kópu a p:uu angmê m:uu ngmê. ²¹ N:ii ndê kópu dyuu u pono a vyápê yédi, pywápê u wo dpo lê, dpo, Pi knî y:oo pêdê w:ee y:e, awo, Chóó Lémi ngê nê wunê ngêêpî, kópu mb:aa u ngwo a d:uud:uu té.

Yesu pini dê Njon Baptist

²² U kuwó dini ghi ngê Yesu u k:ii Njedusalem nmo kuwo ngê, Njuda Wee u kwo nmeen:aa ya, mbwaa paa yoo nmeê kmênêkmênê dé.
²³ Njon Baptist Enon doo ya, Sálím u nkígh:ê, Samédiya Wee u kwo, mbwaa paa myedoo pi kmênêkmênê, mu kópu u díy:o mbwaa y:i yílí doo ya. ²⁴ Yi ngwo Njon Baptist mbwa k:oo ghêlí daa kee wo.

²⁵ Wo ngmê ngê Nju pi ngmê Njon Baptist p:uu ndiye pyu knî yí k:ii noko dnye kwopwepe. Yi Nju pi ngê yepê, Mbwaa paa pi kmênêkmênê n:ii nmye kígha ngmê, yini ngê Chóó Lémi ka pi mb:aamb:aa ngê dnyinté a pyépi. Yepê, Yesu ngê n:ii a d:uud:uu, yini yí mb:aamb:aa. ²⁶ Wod:oo Njon Baptist p:uu ndiye pyu yoo yí kada pini ka lee dniye, kwo, Mâawe. Kwo, Pini n:ii Njódan mwada pee nmo nyiné kéma ngê, mu nmo nye vuu, nye, Chóó Lémi ngê pini n:ii a ngmídi ngê, wu vyílo, kwo, Lukwe díy:o yí pini myeka pi kmênêkmênê, pi yintómu u kwo ka lêpî té. ²⁷ Njon Baptist ngê yepê, Pi ngê kópu u mo daawa d:uu, Chóó Lémi ngê yiné dpo ngee, yí kópu u ngwo dpî d:uu. Yepê, Chóó Lémi ngê yí pini wunê ngêêpî, yoo u kwo a lêpî té. ²⁸ Yepê, Nmyi ngêêdí pi knî ye munê vuu, yenê, Chóó Lémi ngê pini n:ii a ngmídi ngê, d:aa vyílo. Yepê, U maa yiyé u l:êê díy:o u kada nê ghê wo. ²⁹ Njon Baptist ngê p:uu ndiye pyu knî ye mgongo ngmê kwólu, yepê, Pini n:ii dpî yéé, pyââ u kwo dpî

lê, u mbwó ka d:uudpî nî, ngmênê u mbwó u gha mb:aamb:aa ngê dpî pyódu. Yepê, Kópuni a ka dmyi vyi ngmê, yí kópu u díy:o a gha d:ud:umbiy:e mb:aamb:aa ngê dê pyódu. ³⁰ Yepê, Yi pini u pi ndíi ngê choo pyodopyodo, a pi tédê ngê choo a pyodopyodo.

Pini n:ii Chóó Lémi ka a ndê wo

³¹ Pini n:ii Chóó Lémi ka a ndê wo, u pi ndíi, nmo tédétédê dé. Nmo dyámê mbêmê tpémi, dyámê mbêmê nmî pyaa dniye, dyámê u kópu knî yí p:uu nmo danê té. Chóó Lémi ka pini n:ii a ndê wo, nmo yintómu nmî pwo a tóó. ³² Kópuni a m:uu too, kópuni a ny:ee too, nmo vyílo ye tpapê té, ngmênê pi knî y:oo yí kópu daa nyêmi ngmê. ³³ N:ii knî y:oo u kópu a nyêmi ngmê, u nuu u kópu dé ye d:uud:uu t:oo, pi knî y:oo u ngwo dpo w:ee ngmê, apu, Chóó Lémi u kópu dyuu p:uu k:omodanê pee tp:oo daa t:a mo daa t:a. ³⁴ Pini n:ii Chóó Lémi ngê nmo a dy:ââ ngê, Chóó Lémi u kópu dyuu yedoon:aa tpapê, mu kópu u díy:o Chóó Lémi ngê u Ghê Dmi d:ud:umbiy:e u kwo a y:ângo. ³⁵ U Mí nódo Tp:oo nuu ghi a tóó, tpile yintómu u kada pini ngê a pyódu ngê. ³⁶ Yélini Tp:oo ka a kélímí nyédi, yí nuw:o dmi kamí ngê dpî pyódu, ghê kamí dpo pyw:ee ngmê, ghéni n:ii chedê ngê daawa pyódu. Yélini Tp:oo ka daa kélímí té, u dnye daa nyêmi ngmê, yí yéli yí nuw:o dmi kamí ngê daawa pyaa dmi, ngmênê Chóó Lémi ngê adí kpadakpada dé. Yi kpadakpada chedê ngê daawa pyódu.

4

Yesu ngê Samédiya pyââ ka mbwaa u ngwo dmy:ee ngê

¹ Dini ghi n:ii ngê yoo mbwaa paa nmeê kmênêkmênê dé, Pádisi knî y:oo ala kópu ny:ee ngópu, apê, Pi yílí Yesu p:uu ka ndiye té, mbwaa paa yiné a kmênêkmênê té, ngmênê

Njon ka pi mdoo daa lêpî. ² Pi knî y:oo mdoo dnyinté ye núw:o ngópu. Yesu ngê pi mbwaa paa dêpwo kmênêkmênê dé, ngmênê yélini yi k:i:i Yesu p:uu nmeê ndiye, nmî chóó nmeê kmênêkmênê dé. ³ Yesu u lama dini ghi n:i:i ngê yaa wo, apê, Pádisi knî y:oo ala kópu dê ny:ee ngmê, Yesu ka pi yilî a lêpî, wod:oo Njuda Wee nmo kuwo ngê, Nkálili Wee u kwo m:oo diyé dniye. ⁴ K:omo tpile Nju tpémi Samédiya tpémi noko dnye diya, ngmênê Samédiya máadi nm:uu kwólu.

⁵ Samédiya Wee u kwo, p:aa ngmê u pi Saika. Yi p:aani ghêlî dpîpî nî dniye, têpê ghi ngmê mbêmê nmî taa dniye, têpê ghini nmî kn:ââ Njakóp ngê tp:oo Njósép ka wunê a y:ângo. Kââdî mââ kêlî dini ghi ngê y:i nmî taa dniye. * ⁶ Njakóp ngê mbwaa mgî n:i:i chó, y:i nmî módu. Yi mgini k:oo mbwaa p:ââ y:i dpîmo a ya, Samédiya tpémi y:oo mbwaa y:i dnyimo a vy:émî. Yesu ka paa diya wo, wod:oo yi mgini u nkígh:ê yaa wo. Yesu y:i nmo kuwo ngê, Saika nté pywupwi tédê nmî lee dniye.

⁷⁻⁸ Nté pywupwi tédê nmeen:aa ya, nmî kuwó Saika pyââ ngmê mbwaa vy:émî tédê loo. Yesu yi mgini u nkígh:ê módu, yi pyópu ka kwo, Mbwaa knî a ka ngma a ki. ⁹ Yi pyópu ngê kwo, Nyi Nju pi, nê Samédiya pyââ, mumdoo mbwaa a ka chi dmyinê? Yi kópu u kwo vyu, mu kópu u díy:o Samédiya tpémi y:oo tpileni k:oo mbwaa dpî nda ngmê, Nju tpémi y:oo y:i d:uudpî nda ngmê, mu kópu u díy:o yinê ye tupwótupwó dé. * ¹⁰ Yesu ngê mgongo u kwo ngmê kwólu, kwo, Kópuni Chóó Lémi ngê módó nga wa a kê, yi kópu lama waa yââ, wuchimye mya nê, ye yi kópu a ka pîchi dmyinê, mbwááni n:i:i ghê a t:a, yi mbwááni nga pîd:a kê. *

¹¹ Yi pyópu ngê kwo, Mââwe. Kwo, Mbwaa vy:émî u tpile ngópu daa tóó, yedê kpê ngópu myedaa tóó. Kwo, Mbwaa chono daa tóó, mgî k:oo p:ââ y:i wunê tóó ó! Kwo, Mbwááni n:i:i ghê a t:a, yi mbwááni ló y:i anyinê vy:oo? ¹² Kwo, Nmî kn:ââ Njakóp, u dpodo pyu knî yi k:i:i ala mbwááni u mgî y:oo a tpênê ngópu. Kwo, Mbwááni n:i:i u mênê a pyw:ee ngópu, yi mbwááni chóó ndââ, tp:oo knî y:oo mye ndaa ngópu, u tpile tp:oo knî y:oo mye ndaa ngópu. Kwo, Ala kópu mumdoo a ka chi vyi, Mî ndîi, Njakóp u pi tédê? ¹³ Yesu ngê kwo, Ala mbwaanté mbwaa ala. Kwo, N:i:i ngê wa nda, mââ m:i:i amaa mbwaambwaa. ¹⁴ Kwo, N:i:i ka mbwááni n:i:i anî y:oo, wa nda, yi pini mēdaadi mbwaambwaa. Kwo, Yi mbwááni yi pini u gha vy:o ada a kmîmî, yi pini u nuw:o kamî ngê u ngwo wa pyódu, ghê kamî u ngwo wa a pyw:oo, ghéni n:i:i chedê ngê daawa pyódu. * ¹⁵ Yi pyópu ngê kwo, Mââwe. Kwo, Yi mbwááni knî a ka ngma a ki, daap:aa mbwaambwaa, ala mbwááni mēdaapînên:aa vy:oo.

¹⁶ Yesu ngê kwo, Chi lêpî, moo a pwiyé we. ¹⁷ Yi pyópu ngê kwo, A moo daa tóó. Yesu ngê kwo, Ndê kópu, moo daa tóó. ¹⁸ Kwo, Pi limi yi p:uu nyi yéé wo, ala ngwo n:i:i k:i:i dpo tóó mo, yini ngê módó a y:eñey:eñe ngi. Kwo, Ndê kópu a ka yichi vyi. ¹⁹ Yi pyópu ngê kwo, Ala kópu kíd:a w:ee, nyi Chóó Lémi u komo kapî pyu ngmê, mu kópu u díy:o a nuw:o kichi m:uu. ²⁰ Kwo, Nmo Samédiya tpémi nmî kn:ââ knî y:oo kî mbwini mbêmê Chóó Lémi ka kpêê dnyimo yiyé, ngmênê nmyo Nju tpémi, nmyinê nmye Njedusalem mu ngmidi Chóó Lémi ka u mo kpêê yiyé tédê. ²¹⁻²² Yesu ngê kwo, Nmyo Samédiya tpémi nmyi lama daa tóó pini n:i:i ka nmye kpêê

* **4:5:** Gen 33:19

* **4:9:** Luukí 9:52-53

* **4:10:** Njon 7:37-38; Tpyuu 21:6

* **4:14:** Njon

yyiyé té, ngmênê nmo Nju tpémi, n:ii ka nmo kpêê yyiyé té, nmî lama ka tooó, mu kópu u díy:o nmo Nju tpémi u ngmídi ngmê u yoo, nmî vy:o Chóó Lémi ngê pi ngma a ngmídi ngê, daa yoo ngmídi yi Mbwámê ngê vyílo ayi pyódu. Kwo, A ch:am. Kwo, Ala kópu ka chi kélímî. Kwo, Mu dini ghi ngê pi knî y:oo kî mbwini mbêmê kpêê daamo wa yé ngmê, Njedusalem kpêê myedaa-muwa yé ngmê. ²³ Kwo, Mu dini ghi ngê dye ghi kamî ngmêwa d:ii, yi dini ghi kn:ââ wunê kîni chópu. Kwo, Yi dini ghi ngê yélini y:oo Chóó Lémi ndêndê ngê adnyi châachââ, mēdaadnyi kpêê yyiyé, yi yélini yi gha vy:o nmî Mî ka ntênê adnyi ngêpê. Kwo, Yinté ngêpê pyu yoo yi yi dmi nmî Mî ngê a kwo. ²⁴ Kwo, Chóó Lémi, Ghê Dmi ye tooó. Kwo, Yélini u kwo a ngêpê té, daa módó adnyi ngêpê, ngmênê Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê choo a ngêépî dé, ndêndê ngê u ngwo u kwo dny:oo ngêpê. *

²⁵ Yi pyópu ngê kwo, Kédisu nmo t:âât:ââ, pini n:ii Chóó Lémi ngê a ngmídi ngê. Kwo, A lama ka tooó, yi pini dini ghi n:ii ngê wa t:aa, kópu yilî nmî nuwo yinê amî kwolo. ²⁶ Yesu ngê kwo, Ala nê vyílo nga yinî danêmbum.

²⁷ Yi dini ghi ngê nmo diyé dniye, nmî ngwéti dniye, noko nmomo, Kí lukwe? Nmomo, Yesu pyâa k:ii ka danêmbum mo. Nmî ngwéti dniye, mu kópu u díy:o pini n:ii knî y:oo Chóó Lémi u kópu p:uu yoo a ndiye kîgha too, Nju tpémi y:oo yinté pini knî ye pyâa u k:ii danêmbum ye kwódu ngópu. K:omo tpile nmî ngwéti dniye, ngmênê yi pyópu ka dpîpî vvu, Lukwe ka nye vvuwo? Yesu ka myedpîpî vvu, Lukwe díy:o ye pyópu k:ii dpî danêmbum mo?

²⁸ Wod:oo yi pyópu ngê u mbwaa pwódo y:i a kuwo ngê, yi p:aani mē diyé wo, p:aa tpémi ye yepê, Nga a

pwiyé dmyeno. ²⁹ Yepê, Pi ngmê ka tooó, nganyi m:uu yó. Yepê, Kópuni yilî nê d:uu too, chóó kēda w:ee té. Yepê, Pini n:ii Chóó Lémi ngê a ngmídi ngê ndoo apê wu vyílo. ³⁰ Wod:oo yi p:aani a kuwo ngópu, Yesu ka a lee dniye.

³¹ Yi pyópu u kuwó Yesu ka kwonmo, Nté pee ngmê ma ngi. ³² Yesu ngê nmopê, Ntini n:ii n:aa pîpî, nmyi lama daa tooó. ³³ Noko nmî póó dniye, nmomo, Pi ngmê ngê nté pee u kwo ngmêda nuw:o? ³⁴ Yesu ngê nmopê, Ntini n:ii p:uu nmye anî danê, ala yi ntini. Nmopê, Pini n:ii ngê a dy:ââ noo, yi pini u pono n:aa vyápê, dpodoni a ka a kpo, yi dpodo n:aa chedêchedê. Nmopê, Yi kópu ye a nté njini. *

³⁵ Yesu ngê witi nt:ene u mgongo nmo ngmê kwólu, nmopê, Ala kópu nmye tpapê ngmê, Nté nt:u kēma wa kaalî, ngmênê ala kópu nmye n:aa tpapê, Yâpwo tēdê n:ii u mēnê nmo pyede, ngî m:uu yó, nt:u wunê kēdê kaalî. * ³⁶ Nmopê, Ala nté ngîpî u dye ghi. Nmopê, Yâpwo tēdê nté ntee nmo ny:ee ngê, ala p:aani pi yilî yinté a nuw:o téme, yi nuw:o dmi kamî ngê u ngwo paa pyaa we, ghê kamî pēdê pyw:ee y:e, ghéni n:ii chedê ngê daawa pyódu. Nmopê, Nté woo kapî pyu, nté ngîpî pyu y:oo wo ngmídi ngê w:aa pēdê pyw:ee y:e. ³⁷ Nmopê, Pi ngê witi dpî ntówo, dpî k:aa, nt:u dini ghi n:ii ngê dpî kaalî, pi knî y:oo dpî ghada ngmê. ³⁸ Nmopê, Nté woo al:ii dpîp:ē kaa ngópu, ngmênê al:ii nmye nté ngîpî té. Nmopê, Kn:aa yélini al:ii wunê yedoo dpodo, yi dpodo u nt:u nmye dē kaalî.

³⁹ Samédiya Wee u kwo tpémi yi p:aani yélini doo kwo, Yesu ka kélímî mbê dniye, mu kópu u díy:o yi pyópu ngê yepê, Kópuni yilî nê d:uu too, chóó kēda w:ee té. ⁴⁰ Yesu ka dini ghi n:ii ngê a lee dniye, kwo,

* 4:24: Lóma 12:1; Pilipay 3:3

* 4:34: Njon 6:38; 17:4

* 4:35: Luukí 10:2

U ntââ nmî p:o anyinê lê, nmî vy:o anyin:aa kwo. Wod:oo yi p:aani nmî lee dniye, wo miyó y:i nm:uu chedê ngê. ⁴¹⁻⁴² Samédiya pi mē yilí y:oo Yesu u kópu ny:ee tumo, u ngwo u kwo kēlímí mbē dniye, yi pyópu ka kwo, Daa ngópu dyuu mu ngmídi u l:êê díy:o kí pini ka dpí kēlímí mbē dmi, ngmēnē kópuni nmo dē vyi té, yi kópu kní yi l:êê díy:o u kwo dpí kēlímí mbē dmi. Kwo, Nmî lama dē yââ, Kí ndēndē ngē dyámē mbēmē tpēmi yintómu nmî Mbwámē.

Yesu ngē mǎáwe ndîi tp:oo u ngwo pyi ngē

⁴³⁻⁴⁴ Wo miyó Samédiya Wee u kwo nmeē ya, womumo Nkálili nmî lee dniye, mu kópu u díy:o Yesu u nuw:o alanté doo ya, Pini n:i ngē Chóó Lémi u komo a kapí ngē, chóó u p:aa tpēmi y:oo d:uudpí chāpu ngmē. ⁴⁵ Ngmēnē Nkálili dini ghi n:i ngē nmî taa dniye, yi yéli y:oo Yesu mb:aamb:aa ngē chāpu ngópu, mu kópu u díy:o kópu ndîi yilí n:i Njedusalem naa tédê mwiyé mî d:uu too, yi yéli yi ngópu yi kópu yilí mî d:uu too.

⁴⁶ Nkálili Wee u kwo nmeē paa, Kéna nm:uu taa dniye, p:aani n:i Yesu ngē mbwaa wain ngē mwiyé kwéli a tpólu. Mǎáwe ndîi ngmē, Kípēênnyēm doo a ya, tp:oo doo a mbii. * ⁴⁷ Dini ghi n:i ngē u lama yaa wo, apē, Yesu ngē Njuda Wee ka a kuwo ngē, Nkálili Wee u kwo ka too, wod:oo nmo a loo, Yesu ka kwo, A tp:ee kiyedē mbii, Kípēênnyēm, daa kēmakēma ka pwopwo, kwo, u ntââ wany:uu pyi. ⁴⁸ Yesu ngē kwo, Mbwudu nmyi ngópu daangmaní chaa knomomē, ye a ka daanmya a kēlímí. *

⁴⁹ Yi pini ngē Yesu ka kwo, A lémi, mwiyé a ngmēē nēdi, a tp:ee wa a pw:onu. ⁵⁰ Yesu ngē kwo, Mo mē dini, ñm:ee kēdē pyiyé. Yi pini Yesu

u kópu ka kēlímí mbē wo, wod:oo mē diyé wo. ⁵¹ U dpodo pyu kní y:oo maadí a pyódu ngópu, mdoo u kwo y:oo a ñuw:o ngópu, kwo, Ñm:ee kēda pyiyé. ⁵² Yi pini ye póo wo, yepē, Ló dini ghi ngē dē pyiyé? Kwo, Ma, kǎâdí mǎâ kēlí u kuwó dini ghi ngē pyiyé. ⁵³ Yi pini ngē mî nuw:o kwólu, apē, Yesu ngē a ka pē, Ñm:ee kēda pyiyé, apē, wu vyílo yi dini ghi. Yi kópu u l:êê díy:o u yoo kní yi k:i Yesu ka kēlímí mbē dniye.

⁵⁴ Mwiyé mwiyé Yesu u k:i Njuda Wee nmo kuwo ngē, Nkálili Wee u kwo nmî lee dniye, Kéna Yesu ngē mbwaa wain ngē a tpólu, u ngwo u kwo nmî kēlímí mbē dniye. Myombó Njuda Wee mono kuwo ngē, Nkálili Wee u kwo nmî lee dniye, Kéna nmeē ya, mǎáwe ndîi tp:oo Yesu ngē u ngwo pyi ngē, yi mǎáwe u yoo kní yi k:i u ngwo u kwo kēlímí mbē dniye. *

5

Mbwaa lêê u nkígh:ê Njedusalem Yesu ngē pi ngmē u ngwo pyi ngē

¹ Njedusalem naa ndîi ngma a pwaa wo, Yesu u k:i yi nááli tédē nm:uu taa dniye. ² Njedusalem u chēépí mbwa u keñe kní yi vy:o, ngmē u pi, sipi kní yi koko tédē. Yi keñe u nkígh:ê mbwaa lêê ngma a kwo, u pi Mbetísaida. Yi mbwááni lêê u nkígh:ê chēépí ngomo tp:oo limi doo kwo. ³ Yi ngomo kní yi k:oo pwopwokopwe yilí dpímo kwo, ngwolo kopwe dé, yu kwolo ngmē dé, kpálí kpēē dé. ⁴ Yi pēpē dnyimo ya, Chóó Lémi u enjel dnyimo t:âat:âa, mu kópu u díy:o dye ghi kní ngmē ngē yi enjel ngē yi mbwááni lêê dpímo ghédê kígha. Yi dini ghi ngē yi mbwááni lêê u kwo pini n:i mwiyé dpímo wupwo, yed:oo dpímo pyiyépyiyé. ⁵ Pi ngmē y:i doo ya, m:ââ pyoloy:a mē wááli u knēyómu doo ya. ⁶ Yesu ngē yi pini

* 4:46: Njon 2:1-11

* 4:48: Njon 2:18; 1 Kódin 1:22

* 4:54: Njon 2:11,23

yi módu, a w:ee ngê, apê, Kî pini dye ghi daadi kî kópu u ngwo u ngwo a pyodo, wod:oo u kwo póo wo, kwo, Pyyiyépyiyé u yi nga a kwo? ⁷ Yi pini ngê kwo, A lémi. Kwo, A ngêêpî pyu daa tóó. Kwo, Mbwaáa dinî ghi n:iî ngê a ghêdê yédi, a ngêêpî pyu wodoo ya, mbwaáa lêe u kwo yinê pî kmênê noo, u ngwo p:aa pyiyé wo. Kwo, Mbwaáa dinî ghi n:iî ngê a ghêdê yédi, pi knî y:oo dpo kuwo nê, nmî vy:oo pini ngmê n:iî kî mbwaáani lêe u kwo mwiye dpî ghîi, u ngwo dpî pyiyé. ⁸ Yesu ngê yi pini ka kwo, Gh:êédê. Kwo, Ngmítédmi a ngini, a kmongo ngi, yed:oo chi paa. ⁹ Yi pini até yi pyiyé wo, u ngmítédmi a ngêédî, wod:oo kada a y:àngo.

¹⁰ Wéni n:iî ngê yi kópu pyodo, yi wéni líme wo, wod:oo pini n:iî Yesu ngê pyi ngê, Nju tpémi yi kada pini knî y:oo dinî ghi n:iî ngê m:uu ngópu, yi pini ka póo dniye, kwo, Nmî líme wo ngê lukwe díy:oo nye dpodo? Kwo, Ngmítédmi lukwe díy:oo nye dnyinédnyinê? Kwo, Apuu! Kwo, Nmî dêêpî kópu dyuu chuu châpu ngê. ^{*} ¹¹ Yi pini ngê yepê, Pini n:iî ngê dê pyi nê, yi pini ngê a ka dê, Ngmítédmi a ngini, a kmongo ngi, yed:oo chi paa. ¹² U kwo póo dniye, kwo, Pini n:iî ngê yi kópu nga dê vyi, u pi n:uu? ¹³ Ngmênê yi pini u lama dêpwo ya, Yesu daa myââ, u chii myedêpwo kwo. Yi kéli ghê pi dêpwo ghêdê, pi ngê Yesu daa módu.

¹⁴ Yesu ngê pini n:iî pyi ngê, u kuwó dinî ghi ngê Chóó Lémi u ngomo k:oo mîmî módu, kwo, Kî pini. Kwo, Chi pyiyé. Kwo, Dono kópu n:aamungê d:uu. Kwo, Dono u maa p:uu am:iî ghê knomomê, dono ndîi u ngwo m:uu anyinê pyw:oo. ^{*} ¹⁵ Wod:oo yi pini Nju tpémi yi kada pini knî ye loo, yepê, Pini n:iî ngê dê pyi nê, u pi Yesu, Nasalet pi. ¹⁶ Yi kópu kn:ââ ngê

pyodo. Yesu líme wo ngê dpîmo pi pyipyi, wod:oo Nju tpémi yi kada pini yoo p:uu u nkwo dnyimo d:uu, u dí mîmî vya ngópu. ¹⁷ Yesu ngê yepê, Líme wo ngê M:aa daa líme yédi. Yepê, M:aa dye ghi yintómu ntee a dpodo, yinté myiné dpodo. ¹⁸ Nju tpémi yi kada pini knî ye yi kópu ndîi kópu ngê pyodo, Yesu u vyee u díy:oo u ngwo a châpwo ngópu. Noko yepê, Ala dono kópu a d:uud:uu, líme wo u dêêpî kópu dyuu daa chââchââ, ngmênê ala ngwo dono kópu ndîi ngmêkêdê d:uu, nmodê, Nê Chóó Lémi Tp:oo. Noko yepê, Nmî Mî u pi ntóo, chóó u pi yintoo ngê myeka pyépi. ^{*}

Chóó Lémi ngê dpodoni Yesu ka a kêma too yi danêmbum

¹⁹ Yesu ngê yepê, Ndê kópu nmye ngmên:aa tpapê. Yepê, K:omo tpíle nê Chóó Lémi Tp:oo, ngmênê a mo a kópu daangmanî d:uu. Yepê, M:aa p:uu kópuni n:aa mumu too, yi kópu yinî d:uud:uu té. Yepê, M:aa ngê kópuni a d:uud:uu too, yi kópu vyilo yinî d:uud:uu té. ²⁰ Yepê, A nuu ghi M:aa nódo a tóó, kópuni chóó a d:uud:uu too, a ka wunê kêmakêma too. Yepê, Kópu ndîi a ka amyedê kêma té, u nkwo anî d:uu té, ghê dmi nmyi mênê u ngwo wa ghipê. ²¹ Yepê, Yélini pw:oo dniye, M:aa ngê ntee dpo pyidu té, yinté yélini anî ch:iî, yi yéli ye ghê kamî anî y:oo, yi nuw:oo dmi am:aa ngmêê. ²²⁻²³ Yepê, M:aa ngê chóó pi daawa kóté kwolo, ngmênê pi yilî yintómu yi kóté kígha pyu ngê dê pyódu nê, mu kópu u díy:oo pi yintómu knî y:oo M:aa ntee a chââchââ ngmê, yinté myedny:oo chââchââ nê. Yepê, Pini n:iî ngê daadi chââchââ nê, M:aa myedaadi chââchââ, n:iî ngê a dy:ââ noo. ^{*}

²⁴ Yepê, Ala ndê kópu nmye yinî tpapê, N:iî ngê a dnye adî nyêm, M:aa ka amyedê kêlîmî, yi pini u

^{*} 5:10: Jer 17:21; Luukí 13:14
PiliPAY 2:10-11

^{*} 5:14: Njon 8:11

^{*} 5:18: Njon 10:30,33

^{*} 5:22-23:

nuw:o kamî ngê wunê dê pyódu, ghê kamî wunê da pyw:oo, ghéni n:ii chedê ngê daawa pyódu. Yepê, Yi pini daanî kóté kwolo, myedaanî kpada. Yepê, Yi pini pwopwo u yoo vy:o wunê da pwîi, ghê kamî u mênê wunê dê yââ. * ²⁵ Yepê, Ala ndê kópu nmye yini tpaê, Kópu kamî u dye ghi ngmêkîyede pwiye knî. Yepê, N:ii knî y:oo ghê kamî doongê pyw:ee ngópu, a dnye yi ngwo wa ny:ee ngmê, ghê kamî u ngwo ye wa taa. Yepê, Yi yéli y:oo wa mya nê, awo, Wu Chóó Lémi Tp:oo nmo yedê mbwólu. Yepê, Ala kópu nmye yini tpaê, Yi dini ghi mye ala. * ²⁶ Yepê, M:aa Ghê Kamî u Kn:ââ ngê ntee a too, yintê Ghê Kamî u Kn:ââ ngê mye pyódu noo. ²⁷ Yepê, Pi yintómu yi kóté kîgha pyu ngê mye pyódu noo, mu kópu u díy:o nê u Pi Ndêndê. ²⁸⁻²⁹ Yepê, Ghê dmi nmyi mênê lukwe díy:o dê ghipé. Yepê, Dye ghi ngmêkîyede pwiye knî, dini ghi n:ii ngê kpêênî yéli y:oo a dnye wa ny:ee ngmê, u ngwo wa a pii dmi. Yepê, Yélini y:oo mba:amb:aa dnyimo d:uud:uu, yi yéli y:oo ghê kamî wa a pyw:ee ngmê, yélini y:oo dono dnyimo d:uud:uu, yi kpadakpada tédê wa lee dmi. ³⁰ Yepê, Doo u ntâa a chóó a kópu daangmanî d:uu. Yepê, Yoo ndêndê ngê anî kóté kwolo, mu kópu u díy:o daa a chóó a pono n:aa vyápê, ngmênê pini n:ii ngê a dy:ââ noo, yi pini u pono n:aa vyápê.

Kópuni dê y:oo Yesu a kêma ngópu

³¹ Yesu ngê yepê, Ala kópu a ka anmyi vyi knomomê, a ka nye, Kópuni nmo chi vyi, mo nmo chi vyi, ngópu dyuu ndê kópu ngê lónté nmo anyi pyódu. ³² Yepê, Pi ngma too, n:ii a p:uu a danê. Yepê, A lama ka too, kópuni a p:uu a tpaê, ndê kópu. ³³ Yepê, Njon ka pi knî ngmênmyi dy:ââ ngópu,

kópuni a p:uu ye vyi too, yi kópu ndê kópu dé. ³⁴ Yepê, K:omo tpile pi u kópu a ka daa ndîi kópu, ngmênê yi kópu nmye kídî vyi, mu kópu u díy:o a ka pêdmyina a kêlimî, u ngwo p:aa ngee nmyo. ³⁵ Yepê, Njon pywápê k:ii ntee tpile yedoo pîpî, u wu ngê nmyi mgîdî mwiye mî chópu. ³⁶ Yepê, A ka kêlimî kn:ââ miyó. Yepê, Kópuni Njon ngê a p:uu nmye a vyu, wu ngmê. Yepê, Myomoni, kópu ndîi n:ii n:aa d:uud:uu too. Yepê, Yini ndîi. Yepê, M:aa ngê yi dpodo yilî a ka a kpo, yi dpodo knî y:oo nmye yinê wunê kêmakêma noo.

* ³⁷ Yepê, M:aa ngê ndêndê ngê a dy:ââ noo, ndê kópu yilî a p:uu yinê a tpaê. Yepê, U dnye dmy:oonge ny:ee ngópu, myedmy:oonge m:uu ngópu. ³⁸ Yepê, K:omo tpile nmye yinê a dy:ââ noo, ngmênê a ka dp:ee kêlimî té. Yepê, Yi kópu u l:êê díy:o u kópu dyuu nmyi mênê daa kwo. ³⁹ Yepê, M:aa u kópu dyuu puku yedê nmyinê kpââ ngópu, mu kópu u díy:o alanté nmye nuw:o nyédi, ghê kamî u ngwo anmo pyw:oo, ghéni n:ii chedê ngê daawa pyódu. * ⁴⁰ Yepê, K:omo tpile yi kópu dyuu ngê wunê kêmakêma noo, ngmênê a wépi nmye pwapî ngmê, yi ghéni kamî dênmyinê pyw:emî ngmê.

⁴¹ Yepê, K:omo tpile anmyi chaa kîgha nê, ó daanmyi chaa kîgha nê, yi kópu a ka daa ndîi kópu. ⁴² Yepê, A lama ka too, Chóó Lémi u nuu ghi nmyi nódo daa too. ⁴³ Yepê, K:omo tpile M:aa u pi ngê nê loo, ngmênê a wépi nmye pwapî ngmê. Yepê, Pini n:ii chóó u pi ngê dpo lê, u wépi dp:uuw:ee pwaa ngmê. ⁴⁴ Yepê, U yi nmye a kwo, Pi knî y:oo dny:oo chaa kîgha nmo, ngmênê kópuni u l:êê díy:o Chóó Lémi ngê choo a chaa kîgha nmyo, yintê kópu dmy:oongmê d:uu ngópu. Yepê, Pini n:ii yâpwo ndêndê ngê a too

* 5:24: Njon 3:16-18

* 5:25: Epeso 2:5-6

* 5:36: Njon 14:11

* 5:39: Luuki 24:27,44

daanmyi cháâcháâ. Yepê, Yi kópu u l:êê dîy:o a ka dp:ee kêlîmî té.
⁴⁵ Yepê, Nê kuu, M:aa ka a chókó daanî ndyíko nmyo, ngmênê Mósisi ngê yinê wa ndyíko nmyo, pini n:iî nmyinê nmye nmyi mbwámê.
⁴⁶ Yepê, Mósisi u kópu dyuu ka ndêndê ngê w:ee kêlîmî té, ye a ka myep:ee kêlîmî té, mu kópu u dîy:o a p:uu doo a d:êê. * ⁴⁷ Yepê, U kópu dyuu ka dp:ee kêlîmî té, a ka myedp:ee kêlîmî té. *

6

Yesu ngê pi limo yono yono y:a u ngwo mbono ngê

Mátiyu 14:13-21; Mak 6:30-44; Luukî 9:10-17

¹ U kuwó dini ghi ngê Yesu u k:iî Nkálili Kpéni Lêê nmî ngmópu. Yi kpéni lêê u pi mye Taipidiyas. ² Pi yilî tp:oo témi tap knî y:oo dnya a yâmuyâmu nmo, mu kópu u dîy:o Yesu ngê mbwudu yi ngópu yilî dpîmo chap, pwopwokopwe dpîmo pyipyi dé. ³ Yesu u k:iî mbu mbêmê nmî kee dniye, yi mbwódo nm:uu yaa dniye. ⁴ Nju tpémi yi naa ndîî, Tp:ee Kaa W:êêw:êê u Naa, daa kêmakêma doo dyimêdyimê. ⁵ Yesu ngê ngwolo dê yi kalê doo, apê, Yoo ndîî ngmêyedê pwiyé knî. Pilipi ka póó wo, kwo, Nté knî ló y:i ngmanmî pwila, kî yéli ndîî u ngwo wanmî mbono té? ⁶ Pilipi doo a tókótókó, yi kópu u ngwó u kwo vyu. Yesu u lama doo ya, Kî yéli yi ngópu mbwudu ngmên:aa chap, u ngwo n:aa mbonobono té. ⁷ Pilipi ngê kwo, Yoo ló mye ntóo. Kwo, Ndapî my:oo yono y:a doo u ntââ. Kwo, Nté pee tp:oo ye pîpî ngmê, awêde daawa pile dmi. ⁸⁻⁹ Yesu p:uu ndiye pyu m:uu, Saimon Pita u mbwó Andru, yi pini ngê Yesu ka kwo, Tp:ee ngmê ala. Kwo, Mbîdédi tp:oo limi yi tpyé, te miyó. Kwo, Ngmênê daa yoo u ntââ. ¹⁰ Yesu ngê

nmopê, Ye vyi yó, Mbiye mbêmê yaa dniye. (Yi kêlî ghê mbiye dêpwo ghêdê.) Pi yilî yintómu mbwódo yaa dniye, yintómu limo yono yono y:a (5,000). ¹¹ Yesu ngê yi mbîdédi limi knî a ngî too, pwaa too, Chókó Lémi yi l:êê dîy:o kwuno ngê, mbîdédi n:êê kuu nmo a kpo, yi yéli ye nmî y:ângo, yoo u ngwo nmî mbono ngê. Yi kópu te miyó dê y:e mye d:uu ngê, pi yintómu dnye kmaapî, pile dniye, nté daa chedê ngópu. ¹² Dini ghi n:iî ngê yi ghê dmi a kee wo, Yesu ngê nmopê, Ntini n:iî kmono d:uu kê, mède wó yó, nté kmono pi daawa dyênê. ¹³ Wod:oo yi ntini kmono nmo wó, péé y:a mē miyó nmî ntówo.

¹⁴ Yélini y:oo yi ntini ma ngópu noko yepê, Yesu ngê mbwudu nmo ngmêdê chaa. Noko yepê, Chókó Lémi u komo kapî pyu n:iî nmo t:âât:ââ, kî vyílo. * ¹⁵ Yesu ngê a w:ee ngê, apê, Kî yéli y:oo wunê ny:ee nê, ledê knî yi kada pini ngê a pyépi nê. Yesu ngê u yi dêpwo kwo, Yinté kada pini ngê pyódu nêne, wod:oo kada a y:ângo, mbu mbêmê u mo mî kee wo. *

Yesu kpé mbêmê u ngwo doo paa
Mátiyu 14:22-33; Mak 6:45-52

¹⁶⁻¹⁷ Ntumokwodo dini ghi yi yó, Yesu p:uu yélini nmee ndiye, dinki k:oo nmî wo dniye, kada nmo y:ângo, Kîpêeniyem nmee lêpî. Mgîdî maa p:uu nmo a ghay wo, Yesu nmo dépêngê loo. ¹⁸ Yópu ndîî nmo ngma a pwaa wo, vyuwó mbêmê kpaapî ghê wo. ¹⁹ Daa kêmakêma Kîpêeniyem nmee todotodo, Yesu ntii mbêmê paa tédê nmî módu, nmî nkîngê mbê dniye, noko nmomo, Lukwe nmî kéténi kiyedê pwiyé knî? ²⁰ Yesu ngê nmopê, Namê nkîngê, ala nê. ²¹ U yi nmo doo kwo, Yesu dinki k:oo nmî ché, ngmênê lyoko yi dini ghi ngê nmî kee dniye.

* **5:46:** Dpodo 3:22

* **5:47:** Luukî 16:31

* **6:14:** Deut 18:15; Njon 5:46

* **6:15:** Njon

Pi knî y:oo Yesu u ngwo dnye nmy:uu

²² Womumo mw:aandiye, Yesu ngê yoo kwéli mbono too, yoo yi nipi a wó, Yesu dnye t:âât:ââ, mu kópu u dîy:o alanté dnye nuw:o, Yesu p:uu ndiye pyu knî yi k:ii ma dinki mu ngmîdi ngê a lee dmi, p:uu ndiye pyu yoo yi dinki ngê yi mo mê diyé dmi. Noko yepê, Yesu al:ii ló yi a tóó? ²³⁻²⁴ Dnye nmy:uu, ngmênê dêpê pyw:ee ngópu, noko yepê, Al:ii daa tóó, p:uu ndiye pyu yoo al:ii myedaa pyede. Dinki knî ngmê Taipidiyas a ndê dniye, nmî Lémi ngê Chóó Lémi kwéli kwuno ngê, yoo kwéli mye mbono ngê, yi mî tee dniye. Yoo yi dinki knî yi k:oo wo dniye, Kîpêênîyêm u ngwo a lee dniye, Yesu dnyen:aa nmy:uu.

Yesu u kwo kélîmî p:uu u ngwo ye doo mgongo

²⁵ Pi knî y:oo Yesu dini ghi n:ii ngê Kîpêênîyêm a pyw:ee ngópu, kwo, Mââwe. Kwo, Al:ii anté nyi t:aa? ²⁶ Yesu ngê yepê, Ndê kópu nmye ngmên:aa tpaépê. Yepê, Anmye nmy:uu nê, mu kópu u dîy:o ma ntini n:ii nmye nê kê, yi ntini ngê nmyi pile dmi. Yepê, Yi ntini p:uu nmye nuw:o té, dpodoni nî dóó, yi kópu p:uu dp:ee nuw:o té. ²⁷ Yepê, Ntini n:ii chedê ngê dpi pyódu, yi ntini p:uu namê dpodo, ngmênê ntini n:ii chedê ngê daawa pyódu, yi ntini p:uu dmyinê dpodo, ghê kamî u ngwo anmyinê pyw:ee ngmê, ghêni n:ii chedê ngê daawa pyódu. Yepê, Yi ntini Chóó Lémi u Pi Ndêndê ngê nmye yinê wa a kê, pini n:ii Chóó Lémi ngê a myââ, nmye myedê kêma ngê. ²⁸ Yesu ka póó dniye, kwo, Ló dpodo ngmê Chóó Lémi u nuu u dpodo vyílo ay:uu dóó, ghê kamî u ngwo anmo pyw:oo? ²⁹ Yesu ngê yepê, Chóó Lémi ngê ala dpodo u yi ye kwo, Pini n:ii nmye a dy:ââ ngê, u kwo

dmyinê kélîmî. ³⁰ Yesu ka kwo, Lóntoo mbwudu nmî ngópu ngmanyi chaa, u ngwo nga anmo kélîmî mbê dmi? Kwo, Ló kópu ngmanyi d:uu? ³¹ Kwo, Nmî kn:ââ knî y:oo nko mênê mana yidnya a pîpî. Kwo, Puku yedê alanté a tóó, Ntini n:ii mbóó p:uu doo a ndiyendiye, vyílo ye yedoo a yém. * ³² Yesu ngê yepê, Ala ndê kópu nmye yinî tpaépê, Ntini n:ii mbóó p:uu doo a ndiyendiye, daa Mósisi ngê vyílo nmye yedê kpo. Yepê, M:aa ngê nté njini nmye wunê kuwo. Yepê, Chóó Lémi ngê ntini n:ii nmye wunê kuwo, daa nté ntee ntini, ³³ ngmênê pini n:ii mbóó p:uu a ndê wo, ghê kamî nmye yinê wunê kuwo, wu vyílo. ³⁴ Yesu ka kwo, Mââwe. Kwo, Dye ghi yintómu yinté ntini nmo yicha a kuwo. ³⁵ Yesu ngê yepê, Nê nmyi nté njini. Yepê, N:ii a yoo vy:o dpî ghê, yini daa dómudómu yédi. Yepê, N:ii a ka ada a kélîmî, yini myedaadí mbwaambwaa. *

³⁶ Yesu ngê yepê, Ala kópu wunê mu nmye nî vyu, K:omo tpile nmyi m:uu noo, ngmênê a ka dp:ee kélîmî té. ³⁷ Yepê, M:aa ngê yélini a ka wunê kuwo, yi yéli yintómu a ka wa a lee dmi, yi wépi dmi daanî puwâ, * ³⁸ mu kópu u dîy:o daa a chóó a pono vyápê u l:êê dîy:o mbóó p:uu nê ndê wo, ngmênê pini n:ii ngê a dy:ââ noo, yi pini u pono vyápê u l:êê dîy:o nê loo. ³⁹ Yepê, Yélini a ka a kpo, lâmo daanganmanî ngee, ngmênê kuwókuwó wéni ngê anê pyidu té. Yepê, Vyílo yi kópu u l:êê dîy:o nê loo. * ⁴⁰ Yepê, M:aa ngê ala kópu u yi ye kwo, Yélini y:oo a tp:ee wa m:uu ngmê, u kwo amyidnyi kélîmî, yi yéli yi nuw:o dmi kamî ngê pyaa we, ghê kamî a pyw:ee y:e, ghêni n:ii chedê ngê daawa pyódu. Yepê, Kuwókuwó wéni ngê yi yéli wanê pyidu té.

⁴¹ Kópuni Yesu ngê Nju tpémi ye

* 6:31: Ex 16:14-15 * 6:35: Njon 4:14 * 6:37: Njon 17:6-8 * 6:39: Njon 10:28-29; 17:12

mwiyé vuu, yepê, Ntini n:ii mbóó p:uu a ndê wo, ala nê vyílo, yi kópu u l:êê díy:o Nju tpémi u ngwo dnye nuu mbumu. ⁴² Noko yepê, Kí pini Njósép tp:oo, u pye mí nmí lama dê. Noko yepê, Ala kópu lukwe díy:o dê vyi, Mbóó p:uu nê ndê wo. ⁴³ Yesu ngê yepê, Noko namê nuu mbumu. ⁴⁴ Yepê, Pi módó a yoo vy:o daangmêwa a ghê, ngmênê M:aa ngê a ka yiné wa a áuw:o, yi pini a yoo vy:o u ngwo wa ghê, kuwókuwó wéni ngê yi pini anê pyidu. ⁴⁵ Yepê, Chóó Lémi u komo kapí pyu ngmê ngê ala kópu a d:êê ngê, apê, Pi yilí yintómu Chóó Lémi p:uu adnyi ndiye. Yepê, N:ii kní y:oo M:aa u dnye a nyêmi ngmê, p:uu a ndiye té, yi yéli a ka vyílo yiwunê lèpí. ⁴⁶ Yepê, K:omo tpile u dnye a nyêmi ngmê, ngmênê daa mumu ngmê. Yepê, Nê mu ngmídi M:aa a mo n:uu módu, mu kópu u díy:o nipi nyipu a ya.

⁴⁷ Yesu ngê yepê, Ala ndê kópu nmye yini tpapê, N:ii a ka ada a kélímí, yi pini u nuw:o aní ngmêê, ghê kamí u ngwo wa a pyw:oo, ghéni n:ii chedê ngê daawa pyódu. ⁴⁸ Yepê, Nê nmyi nté njini. ⁴⁹ Yepê, K:omo tpile nmyi kn:ââ kní y:oo mana nko mênê dnya a pipí, ngmênê mye pw:oo dniye. ⁵⁰ Yepê, Nté njini n:ii mbóó p:uu a ndê wo, daa mana ntee ntini. Yepê, Pini n:ii ngê yi ntini ndêndê wa ma, daawa pw:onu. ⁵¹ Yepê, Nê nmyi nté njini, mbóó p:uu nê ndê wo, ghê njini a mênê a too. Yepê, N:ii ngê ala ntini wa ma, u ghê chedê ngê daawa pyódu. Yepê, Ntini n:ii u kwo aní y:oo, a chóó a mbyuu u kwo ay:ii y:oo, mu kópu u díy:o dyámê mbêmê tpémi y:oo ghê kamí pèdê pyw:ee y:e.

⁵² Yesu u kópu dyuu u l:êê díy:o Nju tpémi noko kwopwepe mbê dniye, noko yepê, Kí pini ngê chóó u mbyuu pee lónté nmo wa a kè, wanmí ma? ⁵³ Yesu ngê yepê, Ala

ndê kópu nmye yini tpapê, Chóó Lémi u Pi Ndêndê mbyuu daanmyi ma knomomê, u wêê myedaanmyi nda knomomê, ye ghê kamí nmyi mênê daawa yââ. ⁵⁴ Yepê, N:ii ngê a mbyuu wa ma, a wêê amye nda, yini u mênê ghê kamí wa yââ, kuwókuwó wéni ngê anê pyidu. ⁵⁵ Yepê, Nté ntee ntini u pipí daa ndíi kópu, a mbyuu u pipí yi ndíi kópu. Yepê, Mbwa ntee mbwááni u ndaní daa ndíi kópu, a wêê u ndaní yi ndíi kópu. ⁵⁶ Yepê, N:ii ngê a mbyuu wa ma, a wêê amye nda, yini k:ii ngmídi ngê anyi pyaa kní. ⁵⁷ Yepê, M:aa, ghê u kn:ââ. Yepê, Yiné a dy:ââ noo. Yepê, M:aa u ghê a mênê ntee a too, pini n:ii ngê wa ma nê, a ghê u mênê yinté adí ya. ⁵⁸ Yepê, Nté njinini mbóó p:uu a ndê wo, ala vyílo yi ntini. Yepê, Daa mana ntee ntini. Yepê, Nmyi kn:ââ kní y:oo w:amí mbêmê mana dnya a pipí, myedê pw:oo dniye, ngmênê n:ii ngê ala ntini wa ma, yini daawa pw:onu, adí ya, chedê ngê daawa pyódu.

⁵⁹ Yi kópu dyuu Yesu ngê u dêêpí tédê ye vuu, dini ghi n:ii ngê Kípêênnyê ngêpê ngomo k:oo doo dêêpí.

Yesu p:uu ndiye pyu yilí kní y:oo Yesu u ngwo a kuwo ngópu

⁶⁰ Yesu p:uu ndiye pyu woni kní y:oo yi kópu dyuu dini ghi n:ii ngê ny:ee ngópu, noko yepê, Wu kópu dyuu u nyêmi nmo doo u ntââ. Nanê wa ny:ee té. ⁶¹ Yesu ngê yi kópu chóó a w:ee ngê, apê, A p:uu ndiye pyu yoo ka nuu mbumu té. Yesu ngê yepê, Yi kópu dyuu u l:êê díy:o a wépi wanmyi pwaa ngmê? ⁶² Yepê, Mbóó p:uu kwéli nê ndê wo dini ghi n:ii ngê nmyi ngópu am:aa diyé, ye yi ngwo a ka anmyinê kélímí mbê dmi? ⁶³ Yepê, Kópuni nmyi chóó wanmyi d:uu t:oo, doo u ntââ dé, ghê kamí u ngwo daanmyinê pyw:ee ngmê, ngmênê Chóó Lémi u Ghê Dmi mu ngmídi u ntââ, ghê

kamî nmye yinë wa a kê. Yepê, A kópu dyuu Chóó Lémi u Ghê Dmi mbêmê nmye dî vyi, ghê kamî u ngwo wanmyinê pyw:ee ngmê, ngmênê nmyi vy:o ngmê knî daa kêlîmî té. * ⁶⁴ Yesu ngê yi kópu vyu, mu kópu u dîy:o yélini u kwo dédnye kêlîmî, yi yéli wunê mwiyé a m:uu too, pini n:i u kwódo ngê ghê wo, wunê myedê módu. ⁶⁵ Yesu ngê yepê, Yi kópu u l:êê dîy:o nmyenê, Pi ngmê a yoo vy:o módó daangmêwa ghê. M:aa ngê u ntâa ngê mwiyé wa a pyódu, a yoo vy:o u ngwo wa ghê.

* ⁶⁶ Yi kópu dyuu u l:êê dîy:o, yélini y:oo Yesu dnye yâmuyâmu, yi yéli yi vy:o pi yilî knî y:oo Yesu a kuwo ngópu, mēdēdnye yâmuyâmu. ⁶⁷ Wod:oo nmo y:a mē miyó, Yesu ngê nmopê, U yi nmye a kwo, Amy:ee lee dmi? ⁶⁸ Saimon Pita ngê kwo, A Lémi. Kwo, N:uu ka am:oo lee dmi? Kwo, Kópuni dyuu nye tpapê, yi kópu dyuu mbêmê ghê kamî anmo pyw:oo. ⁶⁹ Kwo, Nga dp:o kêlîmî mbê dmi. Kwo, Ala kópu nmî lama kêdê yâa, Nyi Chóó Lémi u ngmidi ngmê u pi. * ⁷⁰ Yesu ngê nmopê, K:omo tpile nmyi y:a mē miyó a chóó nê ngmidi nmyoo, ngmênê nmyi vy:o Setan u pénta ngma a kwo. ⁷¹ Njudas p:uu nmo doo mbumu, pini n:i Saimon tp:oo, Kédíyót pi. K:omo tpile nmî y:a mē myomoni, ngmênê Yesu u lama doo ya, A kwódo ngê vyîlo ayi ghê.

7

Yesu u mbwó knî y:oo kópuni Yesu ka vyî ngópu

¹ Yesu ngê Nkálili Wee ghêlî dēpê kuwo ngê, p:aani p:aani y:i doon:aa dpodo. U yi u ngwo dēpwo kwo, Njuda Wee u kwo nî lê, mu kópu u dîy:o Nju tpémi yi kada pini knî y:oo u vyee u yi y:e doo kwo. *

² Nju tpémi yi nté ghada u naa daa kêmakêma doo dyimēdyimē, pi yintómu yi nááli tēdê Njedusalem dnye lêpî. ³ Yesu u mbwó knî y:oo Yesu ka kwo, Ala p:aani a kuwo ngi, Njuda Wee u kwo chi lêpî, kópuni nye d:uud:uu té, m:uu ndiye pyu knî y:oo y:i nye m:uu tēne. ⁴ Kwo, N:i ngê u yi adî kwo, Yoo yi lama nî yâa, yi pini mēdaa mbwolombwolo paa yédi. Kwo, Mumdoos yi kópu nye d:uud:uu té, ye pi knî yi ngópu dp:uu d:uu té, ñyóochóó ye nyinê kêma ngi. ⁵ (K:omo tpile u mbwó yoo, u kwo myedēdnye kêlîmî.) * ⁶ Yesu ngê yepê, Dini ghi n:i n:aa t:âat:âa, yi dini ghi doongê yó, ngmênê dye ghi yintómu nmyi dye ghi dē. ⁷ Yepê, Doo u ntâa pi knî ye daanmyi diya dmi, ngmênê p:ee ye dî diy:a, mu kópu u dîy:o yi kópu dono ye n:aa kwódukwódu too. * ⁸ Yepê, Yi nááli tēdê dmyinê lêpî, nê dînî lêpî, mu kópu u dîy:o dini ghi n:i n:aa t:âat:âa, yi dini ghi doongê dyimê wo. ⁹ Yi kópu ye vyi too, Nkálili ghêlî dēpê kuwo ngê, y:i doo ya.

Yesu u k:i nté ghada u naa tēdê u ngwo nmî lee dnye

¹⁰ Yesu u mbwó yoo nté ghada u naa tēdê dini ghi n:i ngê lee dnye, yi kuwó my:oo ghê dnye, Yesu u k:i naa tēdê my:oo lee dnye. Yi nááli tēdê daa pi lama nmî taa dnye, ngmênê tumutumu nmî taa dnye. ¹¹ Nju tpémi y:oo yi nááli tēdê Yesu dnye nmy:uu, noko yepê, Angênê yi pini? ¹² Kwayi ngê p:uu dnye danê. Ngmê knî y:oo apê, Pi mb:aa. Ngmê knî y:oo apê, Kêlé. Apê, Pi yilî a dódó. ¹³ Yesu p:uu tâa dēdnye danê, mu kópu u dîy:o kada pini knî ye dnye nkíngê. *

¹⁴ Yi nááli u wo knî yi ñuknîñuknî p:uu dnye ya, Yesu u k:i Chóó Lémi u ngomo mbwa kalê ngmê k:oo

* 6:63: 2 Kódin 3:6

* 6:65: Njon 6:44

* 6:69: Mát 14:33; 16:16

* 7:1: Njon 5:18

* 7:5:

Mát 13:55; Dpodo 1:14

* 7:7: Njon 15:18

* 7:13: Njon 12:42; 19:38

nm:uu kee dniye, Yesu ngê dêêpî kn:ââ ye ngmê chôpu. ¹⁵ Nju tpémi yi mênê ghê dmi ghipé wo, noko yepê, Kî pini ndiye pyu ndîi p:uu dêpwo ndiye, ngmênê puku yedê kôpu dyuu u lama mb:aamb:aa ngê a kwo. ¹⁶ Yesu ngê yepê, Ala daa a chóó a kôpu dyuu nmye yinî tpaépê, ngmênê n:ii ngê a dy:ââ noo, u kôpu dyuu nmye yinî tpaépê. ¹⁷ Yepê, Pini n:ii Chóó Lémi u pono a vyápê, yi pini ngê chóó wa a w:ee, awo, Nê ngê daa chóó u kôpu dyuu ye tpaépê, ngmênê Chóó Lémi u kôpu dyuu ye tpaépê. ¹⁸ Yepê, Pini n:ii ngê chóó u kôpu dyuu a tpaépê ngê, u yi u ngwo a kwo yédi. A chóó a pi ní knî. Yepê, Ngmênê pini n:ii ngê a dy:ââ noo, u ya a nga a kwo, Yi pini u pi ní knî. Yepê, Dîni dódó nmyo, myedîni k:omodanê. ¹⁹ Yepê, Ala kôpu nmye ndîi kôpu, Mósisi ngê Chóó Lémi u dêêpî kôpu dyuu daa kn:aa yéli ye y:ângo, ngmênê nmo a kpo. Yepê, K:omo tpile Mósisi u dêêpî kôpu dyuu nmyinê nmye ndîi kôpu dyuu, ngmênê dp:ee cháâcháâ ngmê. Yepê, Lukwe dîy:o a vyee módó nmyi mênê a tóó? ²⁰ Pi knî y:oo Yesu ka kwo, Chi ghéti. Kwo, Myee u yi n:uu ngê a kwo? ²¹⁻²³ Yesu ngê yepê, Lîme wo ngê nmyi ngópu pi ngmênî pyi ngê. Yepê, Lukwe dîy:o nmyi nyepênypê u kôpu ngê pyodo? Yepê, Lîme wo ngê kîmy:ee dpodo nyédi. Yepê, Mósisi ngê ala kôpu a dêê ngê, apê, nmyi tp:ee mâa choo taataa, wo woloni ngê Chóó Lémi u l:ii p:uu dmyinê t:emî. (Yi kôpu kn:ââ daa Mósisi ngê yinê a chôpu, ngmênê u kn:ââ knî y:oo y:oo a chaa ngópu.) Yepê, K:omo tpile tp:ee mâa u wo woloni lîme wo ngê dpî d:ii, ngmênê yi wéni ngê Chóó Lémi u l:ii yi tpémi u ghi ngmîdi p:uu mye t:emî ngópu, yi ghi mb:aamb:aa ngê u ngwo dpî pyódu. Yepê, Pini n:ii

lîme wo ngê nî pyi ngê, u nt:u ghi yintómu mb:aamb:aa ngê nî pyódu too. Yepê, Yi kôpu u l:êê dîy:o lukwe dîy:o módó nmye nod:enod:e té. * ²⁴ Yepê, Too pee pw:ono kîdmyemê nuw:o, u mênê ntênê dmyinên:aa nuw:o. *

Chóó Lémi u ngmîdi ngmê u pi p:uu u ngwo dnye danê

²⁵ Njedusalem pi ngmê knî y:oo noko yepê, Nmî kada pini knî y:oo pini n:ii u vyee u yi a kwo, kî vyîlo, apii? ²⁶ Noko yepê, Lukwe dîy:o tumutumu daa m:ii, nmî ngópu pi yintómu knî ye mêka danêmbum, ngmênê kada pini knî y:oo kôpu u kwo myedaa tpaépê ngmê. Noko yepê, Mumdoonmî kada pini knî ye yinê ye pini n:ii Chóó Lémi ngê a ngmîdi ngê, kî vyîlo? ²⁷ Noko yepê, Pini n:ii Chóó Lémi ngê a ngmîdi ngê, kwéli wa a ndê nmî lama daa tóó, ngmênê kî pini kwéli a ndê wo, nmo yintómu nmî lama ka tóó. *

²⁸ Yesu ngê Chóó Lémi u ngomo k:oo dinî ghi n:ii ngê yoo doo ndiye kîgha, dpodombiy:e ye mbwolo, yepê, Ye mumdoonmyi lama n:aa tóó, kwéli nê ndê wo, yi ghi nmyi lama mye tóó? Yepê, Daa a chóó nê loo, ngmênê pini n:ii ngê a dy:ââ noo, yi pini pi ndêndê. * ²⁹ Yepê, Daa nmyi lama pini, ngmênê a lama pini, mu kôpu u dîy:o u kwo nê ndê wo, yinê a dy:ââ noo. ³⁰ Wod:oo pi knî y:oo u yi doo kwo, Yesu nmî ngîmî, ngmênê kêê u ngwo dêpê t:ee ngópu, mu kôpu u dîy:o u vyee u dye ghi daangê yó. * ³¹ Yi yéli yi vy:o pi yilî u kwo kélîmî mbê wo, noko yepê, Kî pini ngê mbwudu yilî dê chaa, doo u ntââ pi ngê daawa t:ee kwolo. Noko yepê, Pini n:ii Chóó Lémi ngê a ngmîdi ngê, kî vyîlo. *

* 7:21-23: Lev 12:3 * 7:24: Njon 8:15 * 7:27: Njon 7:41-42 * 7:28: Mát 11:27 * 7:30: Njon 8:20; 13:1 * 7:31: Njon 2:23

Yesu u mgîmîmgîmî ngê u ngwo dêê dniye

³² Pi knî y:oo Yesu p:uu kópuni kwayi ngê dnye tpapê dé, Pádisi knî y:oo yi kópu ny:ee tumo, wod:oo kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini knî yi k:iî kwodonkwodo a wó, Chóó Lémi u ngomo t:âât:ââ pyu yoo dy:ââ tumo, yepê, Yesu nyînê mgîmî yó, nmo a núw:o yó. ³³ Ghêlî daa mgîmî ngópu, Yesu ngê pi knî ye yepê, Daa ndîi la ghi tp:oo nmyi vy:o mwiyé mînê kwo, u kuwó dini ghi ngê n:iî ngê a dy:ââ noo, yi pini ka am:aa diyé. ³⁴ Yepê, Wanmyi nmy:uu nê, ngmênê daanmyinê pyw:ee nê, mu kópu u díy:o kwéli anî lê, doo u ntââ y:i daangmanmyinê nî. ³⁵ Nju tpémi y:oo noko yepê, Ló y:i wa lê, doo u ntââ u ngwo daanmo pyw:oo? Noko yepê, Lukwe, kn:aa dyámê pee mbêmê wa lê, Kídiki tpémi y:i adîn:aa ndiye kîgha dé? ³⁶ Noko yepê, Ala kópu a tpapê, Anmyi nmy:uu nê, ngmênê daanmyinê pyw:ee nê. Kwéli anî lê, doo u ntââ y:i daangmanmyinê nî. Noko yepê, Yi kópu knî yi nt:u kópu lukwe?

Mbwaa yeede yeede u dyimê pywu

³⁷ Yi nááli tédê, wéni n:iî Nju tpémi ye ndîi ngê doo ya, yi wéni u kuwókuwó wéni. Yi wéni ngê Yesu ghêêdî wo, pi knî ye dpodombiy:e mbwolo, yepê, Pini n:iî a mbwaambwaa, a ka myewunê kélímî, yi pini a pwiyé we, mbwaa knî ngmanyi nda ngê. * ³⁸ Yepê, Puku yedé alanté a tóó, Mbu ngê mbwaa ntee dpî yeede té, yi pini ngê pi yilî mbwaa njini ngê yinté wa yeede té. ³⁹ Yesu Chóó Lémi u Ghê Dmi p:uu ye doo danê. Yélini yi k:iî u kwo nmee kélímî, Chóó Lémi ngê yi Ghéni Dmi ghêlî nmo dépêngê kpo,

mu kópu u díy:o Yesu ghêlî k:iî u Mí ka daangê diyé wo. *

Yoo u ngwo chaa ngópu

⁴⁰ Yesu ngê kópuni vvyu, pi knî y:oo yi kópu yi ny:ee ngópu, ngmê knî y:oo apê, Chóó Lémi u komo kapî pyu n:iî nmo t:âât:ââ, ndêndê ngê kî vyîlo. * ⁴¹ Ngmê knî y:oo apê, Chóó Lémi ngê pini n:iî a ngmîdi ngê, kî vyîlo. Ngmênê woni knî y:oo apê, Kêle. Apê, Pini n:iî Chóó Lémi ngê a ngmîdi ngê, daa Nkálili wa t:aa. ⁴² Apê, Puku yedé alanté a tóó, Chóó Lémi ngê pini n:iî a ngmîdi ngê, Petilem wa t:aa, Dépîdi p:aani n:iî ta, mu kópu u díy:o Dépîdi u tii nêdê pini ngmê. * ⁴³ Wod:oo pi knî y:oo Yesu u lêê díy:o yoo chaa ngópu. * ⁴⁴ Ngmê knî y:oo u yi doo kwo, Nmî mgîmî, ngmênê kêê p:uu daa yé ngópu.

Chóó Lémi u ngomo t:âât:ââ pyu yoo kada pini knî ye módó u ngwo diyé dniye

⁴⁵ Chóó Lémi u ngomo t:âât:ââ pyu yoo kada pini knî ye dini ghi n:iî ngê diyé dniye, kada pini knî y:oo yepê, Lukwe díy:o yi pini dmy:oo núw:o ngópu? * ⁴⁶ Ngomo t:âât:ââ pyu knî y:oo yepê, Yi pini u momu pini. Yepê, Ntee a mbumu, pi yinté daangma a mbumu. * ⁴⁷ Pádisi knî y:oo yepê, Aa, ye dé dóó nmyo. ⁴⁸ Yepê, Kada pini u kwo daangmê kélímî mbê wo, Pádisi u kwo myedaangmê kélímî mbê wo. * ⁴⁹ Yepê, Yélini u kwo dê kélímî mb:anê, dêêpî kópu dyuu yi lama dnyinté a kwo. Yepê, Chóó Lémi u maa dê kn:aadi ngmê, yinê amê kpada té. ⁵⁰ Nikódimês Yesu ka wunê pini n:iî loo, yi pini yi yéli yi vy:o doo kwo, yepê, A léma. * ⁵¹ Yepê, Dêêpî kópu dyuu mbêmê nmo m:iî té, apii? Yepê,

* 7:37: Njon 4:10,14 * 7:39: Njon 15:26; Dpodo 2:4 * 7:40: Deut 18:15; Dpodo 3:22

* 7:42: Micah 5:2; Mát 2:4-6 * 7:43: Njon 9:16 * 7:45: Njon 7:32 * 7:46: Mak 1:22

* 7:48: Njon 12:42 * 7:50: Njon 3:1-2

Doo u ntâa yi pini módó daanmí ndyíko. Yepê, U kópu dyuu mwiyé ny:ee koo, ló kópu ngma a d:uud:uu.
⁵² Nikódímê nkwati ngópu, kwo, Lukwe díy:o yi Nkálili pi u pee cha ghê. Kwo, Lukwe, m:ii Nkálili pi? Kwo, Puku mēdê kp:aa té. Kwo, Chóó Lémi u komo kapí pyu Nkálili daangmēwa a ndê.

⁵³ Pi yintómu p:o p:o lee dniye, ngmēné Yesu mbu Olipi mbēmē mí kee wo.

8

Yepeni u tumu maa dpimo ya Yesu ka u ngwo nuw:o ngópu

¹⁻² Womumo mw:aandiye Yesu Chóó Lémi u ngomo mbwa kalê ngmê k:oo mē diyé wo, mbwódo yaa wo. Pi kní y:oo a yina ngópu, wod:oo doo ndiye kîgha dé. ³ Dêêpí pyu yoo Pádisi kní yi k:ii pyâa ngma a nuw:o ngópu. Yi pyópu u tumu maa k:ii pi kní y:oo mgídí vy:o a pywálí dumo. Yi pyópu Yesu ka nuw:o ngópu, pi kní yi ngíma kaa ngópu. ⁴ Yesu ka kwo, Mâawe. Kwo, Ala pyópu u tumu maa k:ii pi kní y:oo da pywálí d:oo. ⁵ Kwo, Mósisi ngê nmí dêêpí kópu dyuu alanté nmo a kpo, apê, Yinté kópu n:ii ngê choo d:uud:uu knomomê, yini chêêpí ngê dmyinê vyee, ghê dmyina a ng:êêní. Kwo, Yi kópu p:uu ló kópu nmo ngmanyi vyi? * ⁶ Yesu dnye dódó, alanté dnye nuw:o, apê, Yesu ngê ala kópu nmo a tpaépê, Kí pyópu vya yó, ye Lóma tpémi ye u nkwo wanmí vyi, Yesu ngê u yi a kwo, Nmyi d:aa dmi nê kââdí. Ngmēné ala kópu wa vyi knomomê, Nangê vy:a, ye pi kní ye wanmí vyi, Yesu ngê Mósisi u dêêpí kópu dyuu daa cháâcháâ. Yinté dnye nuw:o, ngmēné Yesu ngê kópu ye daa vvu, k:ame ye ghê wo, wod:oo kóopyâa ngê tēpê mbēmê doo d:êê. ⁷ Yi dnye kwo, u kwo mudnye póó, Yesu ngê mbwó ye yedê pyidu

ngê, yepê, N:ii ngê dono daangmê d:uu ngê, yini ngê mwiyé mwiyé chêêpí a ngí ngê, ala pyópu ngê d:ee ngê, u ngwo vya ngê. ⁸ Wod:oo k:ame mē ghê wo, tēpê mbēmê mēdoo d:êê. ⁹ Yi kópu dini ghi n:ii ngê ny:ee ngópu, ngmēngmēnté doo lēpí, vy:ee mwiyé lee dniye. Pi kní y:oo yi pyópu Yesu ka a kuwo ngópu. ¹⁰ Yesu ngê mbwó mēdê pyidu ngê, yi pyópu ka kwo, Pi anyi dē pwiyé dmi? Kwo, Nyíkondyíko pyu daangma a too? ¹¹ Yi pyópu ngê kwo, Mâawe, pi daangma a too. Yesu ngê kwo, Myedaaní ndyíko ngi. Kwo, Chi lēpí, dono kidimongê d:uu. *

Yesu chóó pywápê p:uu u ngwo ye doo danêmbum

¹² U kuwó dini ghi ngê Yesu pi kní ye modoo danêmbum, yepê, Ala nê, ala dyámê pê u pywápê. Yepê, N:ii ngê ada a yâmuyâmu nê, mgídí vy:o daadí paa, pywápê u wo adí paa. Yepê, Yi pywápê Ghê Kamí u Kn:ââ. ¹³ Pádisi kní y:oo kwo, Ye kópu mo nmo chi vyi. Kwo, Ló pini m:uu ngê dē ngee ngi? Kwo, Doo u ntâa ye kópu ndê kópu ngê nmo daanyi pyódu. ¹⁴ Yesu ngê yepê, K:omo tpile pi ngê daa ngêêpí nê, ngmēné ndê kópu nmye yiní tpaépê, mu kópu u díy:o kwéli nê ndê wo a lama ka too, kwéli am:aa diyé, a lama mye too. Yepê, Kwéli nê ndê wo nmyi lama daa too, kwéli am:aa diyé nmyi lama myedaa too. ¹⁵ Yepê, Lukwe díy:o dyámê u l:êê ghi dmi mbēmê nmye kóté kîgha nê. ¹⁶ Yepê, Pi díníngmê kóté kîgha. Yepê, Pi woní kóté kîgha té, ndēndē ngê píní kóté kîgha té, mu kópu u díy:o daa a mo n:aa too. Yepê, N:ii ngê a dy:ââ noo, u k:ii nye too mo. ¹⁷ Yepê, Dêêpí kópu dyuu puku yedê alanté a kwo, Pi miyó dē y:oo kópu mu ngmídi ayi vyi ngmê, yi kópu ndê kópu. ¹⁸ Yepê, Daa a mo a kópu yidí

* **8:5:** Lev 20:10; Deut 22:22-24 * **8:11:** Njon 5:14

vui, ngmênê n:ii ngê a dy:ââ noo, u kópu vyílo myeyidê vui. Yepê, M:aa yi vyílo, myeyinê wunê kêmakêma noo. ¹⁹ Pádisi knî y:oo kwo, Angênê mî? Yesu ngê yepê, Dmyongê mya noo, M:aa nmyi lama myedaa too. Yepê, W:ee mya noo, ye M:aa nmyi lama myepî too.

²⁰ Yi kópu yilî Yesu ngê ye vui too, dini ghi n:ii ngê doo ndiye kígha dé. Chóó Lémi u ngomo k:oo vui too, pi knî y:oo Chóó Lémi ka ndapî kwéli dnyimo yém. Kada pini knî y:oo u yi y:e doo kwo, Yesu nmî mgîmî, ngmênê daa mgîmî ngópu, mu kópu u díy:o u vyee u dye ghi daangê yó.

Yesu u pwopwo p:uu u ngwo ye doo mgongo

²¹ Yesu ngê pi knî ye yepê, Dini ghi n:ii ngê anî lê, wanmyi nmy:uu nê, daanmyinê pyw:ee nê. Yepê, Chóó Lémi ngê nmyi dono u kuwó daawa kéé té, yinté amy:ee pw:oo dmi. Yepê, Kwéli anî lê, doo u ntâa y:i daangmanmyi nî. ^{*} ²² Nju tpémi y:oo noko yepê, Ala kópu ka tpapê, Kwéli wanî lê, doo u ntâa y:i daangmanmyi nî. Noko yepê, Yi kópu u nt:u kópu lukwe, ndoo apê chóochóó wa vy:a? ²³ Yesu ngê yepê, Nmyo dyámê mbêmê tpémi. Yepê, D:aa dyámê mbêmê pi, ngmênê nmyi pwo nê ndê wo. ²⁴ Yepê, Yi kópu u l:êé díy:o u ngwo nmye dí vui, nmyed:ê, Chóó Lémi ngê nmyi dono u kuwó daawa kéé té, yinté amy:ee pw:oo dmi. Yepê, A pi, A chóó n:aa too. Yepê, Yi kópu ka daanmyi kélîmî mbê dmi, ye Chóó Lémi ngê nmyi dono u kuwó daawa kéé té, yinté amy:ee pw:oo dmi. ²⁵ Nju tpémi y:oo kwo, Nyi n:uu? Yesu ngê yepê, A pi dye ghi yintómu munmyenoo a tpapê, ngmênê a ka dp:ee kélîmî té. ²⁶ Yepê, Kópu yilî nmyi p:uu anî vui, u ngwo anî ndyíko nmyo, ngmênê a chóó a kópu dyuu nmye daanî vui té.

Yepê, Pini n:ii ngê a dy:ââ noo, k:omodanê pee tp:oo p:uu daa t:a. Yepê, Kópuni a ka a vui too, yi kópu vyílo nmye yinî tpapê too.

²⁷ Nmî Mî p:uu ye doo danê, ngmênê pini n:ii p:uu ye doo danê, yi pini dêpê w:ee ngópu. ²⁸ Dêpê w:ee ngópu, wod:oo Yesu ngê yepê, Dini ghi n:ii ngê Chóó Lémi u Pi Ndêndê mudu y:i wanmyi km:êê ngmê, u ngwo anmyinê w:ee ngmê, a pi, A chóó n:aa too. Yepê, Ala kópu amyenmyinê w:ee ngmê, A mo kópu daangmanî d:uu, M:aa ngê kópuni a ka a vui too, vyílo nmye yinî tpapê té, kópu nmye daamonî vui. ^{*} ²⁹ Yepê, N:ii ngê a dy:ââ noo a p:uu a t:a, a mo dêpê kuwo noo, mu kópu u díy:o dye ghi yintómu u nuu u kópu yinî d:uud:uu too. ^{*}

³⁰ Yélini y:oo yi kópu ny:ee tumo, yi yéli yi vy:o pi yilî Yesu ka kélîmî mbê wo.

Módó dpodo pyu yoo yi danêmbum

³¹⁻³² Nju tpémi yi vy:o yélini Yesu ka kélîmî mbê wo, Yesu ngê yepê, Dye ghi yintómu a ka anmya a ng:aa, ye ndêndê ngê a p:uu ndiye pyu ngê anmyi pyaa dmi, Pi Ndêndê nmyi lama wa yââ, dpodonî módó nmye dódó ngmê, yinêwa chedê. ³³ Yesu ka kwo, Nmî kn:ââ mu ngmîdi Epílaham, nmo u yoo. Kwo, Pi p:uu módó dênmee dpodo. Kwo, Lukwe díy:o módó dpodo u pi nmo chi vui? ³⁴ Yesu ngê yepê, Ndê kópu nmye yinî tpapê, pini n:ii ngê dono a d:uud:uu, yini Setan p:uu módó a dpodo, doo u ntâa u módó dpodo u wépi daawa puwâ. ^{*} ³⁵⁻³⁶ Yepê, Doo u ntâa yi módó dpodo u mênê daanmyi pwii dmi, ngmênê määwe ndîi tp:oo u ntâa, yinêwa pw:ii nmyo. ^{*} ³⁷ Yepê, K:omo tpile nmyo Epílaham u yoo, ngmênê a vyee u yi nmye a kwo,

^{*} **8:21:** Njon 7:34-36 ^{*} **8:28:** Njon 3:14; 5:19

^{*} **8:29:** Njon 16:32 ^{*} **8:34:** Lóma 6:16; 2

Pita 2:19 ^{*} **8:35-36:** Nkal 5:1

mu kópu u díy:o a kópu dyuu u wépi dmye pwaa ngmê. ³⁸ Yepê, M:aa ngê kópuni a ka kêma too, yi kópu vyílo nmye yiní tpaê té, ngmê kópuni nmyi mí ngê nmye a vyi too, vyílo vy:ee d:uud:uu t:oo. * ³⁹ Yesu ka kwo, Nmí mí Epílaham, nmo u yoo.

Yesu ngê u ngwo ye vvyu, yepê, Nmyi mí Setan

Yesu ngê yepê, Nmyi too pee dmi Epílaham u tii ñedê a pyede, ngmê na a ka dp:ee u yoo vy:o yéli. Yepê, W:ee Epílaham u yoo ndêndê, ye kópuni doo d:uud:uu dé, yi kópu myep:ee d:uud:uu t:oo. ⁴⁰ Yepê, Chóó Lémi ngê ndê kópu n:ii a ka vyi too, dye ghi yintómu yi ndê kópu vyílo nmye yiní tpaê too, ngmê a vyee nmyi mênê a too. Yepê, Epílaham ngê yinté kópu daangmê d:uu ngê. ⁴¹ Yepê, Nmyi mí ngê kópuni a d:uud:uu too, yi kópu vyílo vy:ee d:uud:uu t:oo. Yesu ka kwo, Dp:oo maadí tp:ee dé. Kwo, Nmí Mí mu ngmidi, Chóó Lémi. ⁴² Yesu ngê yepê, Chóó Lémi ndêndê ngê wo nmyi mí, ye a nuu ghi nmyi nódo pé too, mu kópu u díy:o Chóó Lémi ngê yinê a dy:ââ noo, al:ii u ngwo nê loo. Yepê, Daa a chóó nê loo, ngmê yinê a dy:ââ noo. * ⁴³ Yepê, Kópuni nmye n:aa tpaê too, lukwe díy:o dênmyinê wopwe t:oo? Yepê, Mu kópu u díy:o a kópu dyuu u yi nmye daa kwo. ⁴⁴ Yepê, Nmyi mí Setan, nmyo u yoo. Yepê, U kópu dyuu vyílo vy:ee yâmuyâmu ngmê. Yepê, Mwiýmwiyé dini ghi ngê pi vyee pyu ngê doo a ya, k:omodanê pyu ndíi, ndê kópu pee tp:oo u mênê daa too. Yepê, Dini ghi n:ii ngê a k:omodanê yédi, chóó u nuu u kópu ye d:uud:uu too, mu kópu u díy:o k:omodanê pyu, mye k:omodanê u kn:ââ. * ⁴⁵ Yepê, Ndê kópu nmye yiní tpaê ngê, yi kópu u l:êê díy:o

a ka dênmyinê kélîmî nyédi. ⁴⁶ Yepê, Nmyi vy:o n:uu ngê dono a p:uu ngmêdê m:uu? Yepê, A dono daa too. Yepê, A kópu yintómu ndê kópu dé, lukwe díy:o a ka dp:ee kélîmî té? * ⁴⁷ Yepê, Yélini Chóó Lémi u yoo, Chóó Lémi u dnye a nyêmi ngmê. Yepê, W:ee Chóó Lémi u yoo, a dnye p:ee nyêmi ngmê.

Yesu pini dê Epílaham yi danêmbum

⁴⁸ Nju tpémi y:oo Yesu ka kwo, Ala kópu ndêndê ngê m:uu nmí vvyu, Nyi pi dódó pyu, my:ii ghéti. * ⁴⁹ Yesu ngê yepê, Kêle, d:aa ghéti. Yepê, M:aa u pi n:aa kmîmî, a pi nmyinê ghípighípi ngmê. ⁵⁰ Yepê, A chóó a pi daaní kmîmî. Yepê, Pi ngmêka too, n:ii ngê u yi a kwo, Nê u pi ndíi ngê pyaa we, yi pini ngê nmyi kópu dyuu yinêwa vya té. ⁵¹ Yepê, Ndê kópu nmye yiní tpaê, N:ii ngê a kópu dyuu adí d:uud:uu, yini daawa pw:onu. * ⁵² Nju tpémi y:oo kwo, Ala ngwo ntênê nmí lama kêdê yââ, Ndêndê ngê chi ghéti. Kwo, K:omo tpile Epílaham pwene, Chóó Lémi u komo kapí pyu yoo mye pw:oo dniye, ngmê ala kópu nmo chi vyi, N:ii ngê a kópu dyuu adí d:uud:uu, yini daawa pw:onu. Kwo, Chi ghéti. ⁵³ Kwo, Nmí kn:ââ Epílaham pwene. Kwo, Lukwe díy:o Epílaham nye chêêlichêêlî. Kwo, Chóó Lémi u komo kapí pyu yoo kîmye pw:oo dniye. Kwo, Mí nanê dê kní? ⁵⁴ Yesu ngê yepê, A chóó a chili woní dimi ngê, ye a pi k:omodanê ngê pé koko. Yepê, N:ii ngê a chili ndêndê ngê a dimi ngê, yi pini M:aa, pini n:ii p:uu ala kópu nmye tpaê ngmê, yi pini nmí yâpwo. ⁵⁵ Yepê, Daa nmyi lama pini, ngmê a lama pini. Yepê, Ala kópu nmye wudí vyi, Daa a lama pini, ye nmye pinê k:omodanê, p:aa nmyo ntee pini. Yepê, Ngmêndê a

* 8:38: Njon 8:44 * 8:42: Njon 16:28 * 8:44: 1 Njon 3:8; Gen 3:4 * 8:46: 2 Kódin 5:21

* 8:48: Njon 7:20 * 8:51: Njon 5:24 * 8:55: Njon 7:28-29

lama pini, u kwo n:aa ng:aa, u pono n:aa vyápê. * ⁵⁶ Yepê, Nmyi kn:ââ Epîlaham u nuw:o mb:aamb:aa ngê a pyodo, mu kópu u dîy:o a lêê dîy:o Chóó Lémi ngê wéni n:ii a ng-midi ngê, yi wéni u nuw:o k:oo doo a y:enê, u gha mb:aamb:aa ngê u ngwo a pyodo. ⁵⁷ Nju tpémi y:oo kwo, Kidimê k:omodanê. Kwo, Nyi tp:ee. Kwo, M:ââ daa limoy:a, Epîlaham dipi módu. ⁵⁸ Yesu ngê yepê, Ndê kópu nmye yini tpapê, Epîlaham ghêlî daa ta, ngmênê a pi alanté doo a ya, A chóó n:aa tóó. * ⁵⁹ Nju tpémi y:oo noko yepê, Lukwe dîy:o kî pini ngê Chóó Lémi u pi u pyimo a t:emî. Noko yepê, Vya koo, wod:oo chêêpi knî ngma a ngî ngópu, daa kêmakêma Yesu ngê pî dy:ee tumo, ngmênê p:ee ye y:aa wo, Chóó Lémi u ngomo a kuwo ngê. *

9

My:oo pini n:ii ta, u danêmbum

¹ Yélini yi k:ii Yesu p:uu nmeê ndiye, Yesu u k:ii nipi nmeê paa. Yi ngwo pi ngmênmi módu, my:oo doo ya, yinté a ta. ² Nmî vy:o pini ngmê Yesu ka póó wo, kwo, Mââwe. Kwo, Kî pini my:oo ka tóó, n:uu u dono u lêê dîy:o my:oo ta, chóó u dono u lêê dîy:o ó u pye mî yi dono u lêê dîy:o? * ³ Yesu ngê nmopê, Kî pini ngê dono daa d:uu ngê, u pye mî y:oo dono myedaa d:uu ngópu, ngmênê kî pini my:oo a ta, mu kópu u dîy:o pi knî y:oo Chóó Lémi u wêdêwêdê p:uu paa m:uu y:e. * ⁴⁻⁵ Nmopê, Pini n:ii ngê a dy:ââ noo, doo u ntââ u dpodo u wépi daanmo puwâ, mu kópu u dîy:o ala w:êênî nmo pyede. Nmopê, Nê, ala dyámê u wuu. Nmopê, Dini ghi n:ii ngê wa ñuw:o nê, yi ngwo mgîdî wa a ghay, doo u ntââ dpodo daamunmyi dóó ngmê. ⁶ Yi kópu nmo yi vyu, wod:oo

tpî kuwó têtê mbêmê pywé ngê, têtê u ngwo kn:êê kwólu, yi pini ngwolo dê u ngwo tpidi doo, yi pini ka kwo, Chi lêpî, Sailówam mbwááni lêê u kwo nyi kwidi. ⁷ (Yi mbwááni lêê u pi nmînê nmo, Dyede u mbwaa.) Wod:oo yi pini loo, yi mbwááni lêê u kwo mî kpêê wo, yélini módu, u ngwo mêtê diyé wo.

⁸ Yélini yi vy:o yi pini dpîmo kwo, myenté yélini y:oo ndapî dmyinê têtê dnyimo mumu, yi pini u lêê dîy:o noko dnye póó, noko yepê, Pini n:ii dpîmo ndapî dmyinê, kî vyîlo, apii? ⁹ Ngmê knî y:oo apê, Kî vyîlo, woni knî y:oo apê, Kêle, daa vyîlo, ngmênê yi pini ntee pini. Yi pini ngê chóó yepê, Ala nê vyîlo. ¹⁰ U kwo póó dniye, kwo, Ngwolo dê lukwe ngê dê pywáli dê? ¹¹ Yepê, Pi ngmê u pi Yesu, yi pini ngê têtê dê kn:êê kwolo, a ngîma dê d:ii, a ka dê, Chi lêpî, Sailówam mbwááni lêê u kwo nyi kwidi. Wod:oo dí lê, dîn:aa kudu, yélini u ngwo dîn:aa m:uu. ¹² Kwo, Angênê yi pini? Yepê, Ndoo, a lama daa tóó.

Pini n:ii my:oo ta, Pádisi knî ye u ngwo ñuw:o ngópu

¹³ Pini n:ii my:oo ta, Pádisi knî ye ñuw:o ngópu. ¹⁴ Wéni n:ii ngê Yesu ngê têtê kn:êê kwólu, yi pini ngîma dyíngo, ngwolo dê u ngwo pyi doo, yi wéni lime wo. ¹⁵ Pádisi yoo yi pini ka mye póó dniye, kwo, Ngwolo dê lónté nyi pywáli dê? Yi pini ngê yepê, Yesu ngê têtê kn:êê kwolo, a ngîma d:ii, ní lê, n:uu kudu, ala ngwo yélini m:aanî y:enê. ¹⁶ Pádisi ngmê knî y:oo apê, Kî kópu pini n:ii ngê d:uu, daa Chóó Lémi ka a ndê wo, yi dpodo lime wo ngê dóó. Woni knî y:oo apê, Kêle. Apê, Chóó Lémi ngê nmo a dy:ââ ngê. Apê, N:ii ngê dono dpi d:uu, yi pini ngê yinté dpodo ndîi d:uudpi dóó. Yi nuw:o miyó ngê pyodo. ¹⁷ Wod:oo yi pini ka mê póó dniye, kwo, Pini n:ii ngê

* **8:58:** Njon 1:1

* **8:59:** Njon 10:31

* **9:2:** Ex 20:5; Ezek 18:20; Luukí 13:2,4

* **9:3:**

Njon 11:4

ngwolo dê pywálí dê, nangê lónté pini? Yi pini ngê yepê, Chóó Lémi u komo kapí pyu ngmê. ¹⁸ Kada pini yoo u kwo daa kélímí mbê dniye, apê, Kí pini nmo ka k:omodanê, apê, my:oo dêpwo a ya u ngwo daa ta. Wod:oo yi pini u pye mí ye pi kní ngmê dy:ââ ngópu, yepê, A pwiye dniye. ¹⁹⁻²¹ Yi taa knopwo, wod:oo ye póó dniye, yepê, Mumdoo kí dpí tp:ee?

Yepê, Nyââ, kí nyi tp:ee.

Yepê, Mumdoo my:oo doo ya, u ngwo a ta?

Yepê, Nyââ, my:oo doo ya, u ngwo a ta.

Yepê, Yélí lónté maa m:uu?

Yepê, Ndoo, yi kópu nyi lama daa tóó. Yepê, Pini n:ii ngê ngwolo dê pywálí dê nyi lama myedaa tóó. Yepê, Máâwe yila, nmyi chóó u kwo póó dmyeno.

²² Yi kópu vyi ngópu, mu kópu u díy:o kada pini kní ye nkîngê mbê knopwo. Kada pini kní y:oo ala kópu wunê mwiye a vyi ngópu, apê, N:ii ngê wa vyi, Pini n:ii Chóó Lémi ngê a ngmídi ngê, vyílo yi Yesu, yi pini dpí kée yó, u yoo kuwa dpí kaa yó. ²³ Yi kópu u l:êê díy:o yi pini u pye mí nkîngê mbê knopwo, kada pini kní ye yepê, Máâwe yila, nmyi chóó u kwo póó dmyeno.

²⁴ Pini n:ii my:oo doo ya my-ombó kwo, Chóó Lémi ngê kp:aani, ndêndê ngê chí danê. Kwo, Nmí lama ka tóó, pini n:ii u pi nmo chí vyi, yi pini dono pyu. ²⁵ Yi pini ngê yepê, A lama daa tóó, dono pyu ó daa dono pyu. Yepê, Kópu mu ngmídi a lama ka tóó, my:oo noo ya, ala ngwo yélí mêní y:enê. ²⁶ U kwo póó dniye, kwo, Lukwe nga ngmê md:o? Kwo, Ngwolo dê lónté pywálí dê? ²⁷ Yi pini ngê nkwiiti too, yepê, Wunê nmye kídí vyi, a ka dpípe ng:aa té. Yepê, Lukwe díy:o yi kópu am:ii ny:ee ngmê? Yepê, U yi nmye a kwo, P:uu ndiye pyu ngê am:ii pyaa dmi? ²⁸ U

ngwo u kwo a tpêpwo dniye, kwo, Nyi yi pini p:uu ndiye pyu, nmo Mósisi p:uu ndiye pyu yoo. ²⁹ Kwo, Nmí lama ka tóó Chóó Lémi Mósisi ka doo a danê, ngmênê yi pini kwéli a ndê wo nmí lama daa tóó. ³⁰ Yi pini ngê yepê, Ye lónté kópu? Yepê, K:omo tpile a ngwolo dê kí pywálí dê, ngmênê kwéli a ndê wo, nmyi lama daa tóó. ³¹ Yepê, Nmí lama ka tóó, Chóó Lémi dono pyu ka d:uudpi ng:aa mb:anê, ngmênê pini n:ii ngê Chóó Lémi a cháâcháâ ngê, u nuu u kópu ye d:uud:uu too, yi pini ka Chóó Lémi dpí ng:aa mb:anê. ³² Yepê, K:omo tpile my:oo ní ta, ngmênê yi pini ngê a ngwolo dê kí pywálí dê. Yepê, Yinté kópu pi doongmê nyongo, pi ngmê ngê doongmê d:uu ngê, kn:ââ Chóó Lémi ngê dyámê pê mwâ a l:âmo ngê, nkoo nmo. ³³ Yepê, Yi pini Chóó Lémi ka wodêpê ndê wo, ye yi kópu ndíi daapí d:uu. ³⁴ Yi pini ka kwo, Nyi pi dono tp:oo, dono vy:o nyi kaa wo. Kwo, Doo u ntââ daanyi ndiye kígha nmo. Wod:oo yi pini u yoo kuwa kaa ngópu.

³⁵ Yesu ngê yi kópu dini ghi n:ii ngê nyongo, apê, Yi pini u yoo kuwa kêdê kaa ngmê, wod:oo yi a pyw:ângo, u kwo póó wo, kwo, Chóó Lémi u Pi Ndêndê ka nye kélímí? ³⁶ Yi pini ngê Yesu ka kwo, Máâwe. Kwo, U pi a ka vyi ngi, u ngwo u kwo aní kélímí. ³⁷ Yesu ngê kwo, Awêde chí m:uu. Kwo, Pini n:ii k:ii dpo danêmbum mo, nê vyílo. ³⁸ Yi pini Yesu yu km:ee yu mbodo dê y:e ghê wo, Yesu ka kwo, A Lémi, nga nîné kélímí. ³⁹ Yesu ngê kwo, Dyámê mbêmê nê loo, mu kópu u díy:o nê, Yoo n:uu chámê. Nê, Yélini my:oo a pyede, yi ngwolo an:uu pywálí té, yélí amê m:uu ngmê, nê, yélini yinê ye kópu mb:aamb:aa ngê wunê nuw:onuwo too, yi nuw:o dmi anîmo mbuknwe, pi my:oo ntee pini ngê wa pyaa dmi. ⁴⁰ Pádisi kní ngmê yi myednye ya, Yesu ka

kwo, Lukwe, ala kópu nye tpapê, My:oo nmyeno pyede? ⁴¹ Yesu ngê yepê, Pini n:ii my:oo a tóó, maa dpî kn:aadi. Yepê, Ala kópu nmye tpapê ngópu, nmyimo, Tpile yintómu mb:aamb:aa ngê nmo y:enê té. Yepê, Lukwe dîy:o maa mb:aa nmyi kn:aadi ngópu. Yepê, Lukwe dîy:o nmyi chóó my:oo nmyi yaa dniye, maa mb:aa u ngwo nmyi kn:aadi ngópu. Yepê, Nmyi dono yilî chedê ngê daawa pyaa dmi. Yepê, Maa mb:aa u kópu dyuu wodpîp:e ny:ee ngópu, ye daap:ee kn:ââ dé, u ntââ nmyi dono chedê ngê pî pyaa dniye.

10

Sipi w:uu u mgongo danêmbum

¹ Yesu ngê Nju tpémi ye yepê, Ndê kópu nmye ngmên:aa tpapê. Yepê, Sipi w:uu mbwa k:oo dini ghi n:ii ngê a wee, n:ii ngê keñe ye d:uuwodê kpêmî, ngmênê mbwa mbêmê dpî lóó, ye yi pini kpáápi. ² Yepê, Pini n:ii ngê keñe dpî kpêmî, mbwa k:oo u ngwo dpî kee, yi pini sipi y:eeey:ee pyu. ³ Yepê, Mbwa y:enê pyu ngê keñe yi pini ka dpî kpêmî, k:oo u ngwo dpî kee, ye dpî mbwólu, yi pî dmi ngmêngmênté a tpapê too, yi kada dpî ghê, nté nmy:uu u l:êê dîy:o u ngwo dpî pwii dmi. ⁴ Yepê, Dini ghi n:ii ngê dpô pwii dmi, yi kada dpî ghê, a yâmuyâmu ngópu, u dnye yi lama. *

⁵ Yepê, Kn:aa pini p:uu daawa kaa dmi, awêde u kwo wa mbêpê dmi, mu kópu u dîy:o u dnye daa yi lama.

⁶ Yi kópu dêpê w:ee ngópu, mu kópu u dîy:o Yesu ye doo mgongo, * ⁷ wod:oo Yesu ngê mgongo ye m:uu kwólu, yepê, Ala ndê kópu nmye yinî tpapê. Yepê, Nê sipi knî yi keñe t:âmo ndêndê. ⁸ Yepê, Yélini y:oo sipi w:uu a y:enê ngmê, kpáápi pââ ndîî dé, ngmênê sipi knî y:oo yi

dnye dmi daa nyêmi ngópu. ⁹ Yepê, Nê keñe t:âmo ndêndê. Yepê, N:ii a pi ngê wa a kee, wanî ngee, adî koko, amaa pyuwópyuwó, u nté adîn:aa a pyw:êmi. * ¹⁰ Yepê, Kpáápi u nuw:o mu ngmîdi, u yi u ngwo a kwo, Sipi w:uu nî t:âmo té, my:aa vya té. Yepê, Ala kópu u l:êê dîy:o nê loo, nê, Yi nuw:o dmi n:uu ngmêê, ghê kamî ye n:uu y:oo, yi ya mb:aamb:aa ngê u ngwo paa pyaa we.

Sipi y:eeey:ee pyu mb:aa u danêmbum

¹¹ Yesu ngê yepê, Nê sipi y:eeey:ee pyu mb:aa. Yepê, U ntââ a sipi knî yi l:êê dîy:o wa vya nê, ye daanî mbêpê. * ¹² Yepê, N:ii daa sipi w:uu chóó, n:ii ngê sipi ka vuywo têdê ndapî a kmênêkmênê ngê, yi pini daa sipi y:eeey:ee pyu mb:aa. Yepê, N:ii ndapî u l:êê dîy:o a dpodo yédi, dini ghi n:ii ngê chiî w:ââ w:uu dpô lê, ye sipi w:uu dpô kuwo, dpî mbêpê, dpô, W:ââ ngê wa kiye nê. Yepê, Wod:oo w:ââ knî y:oo sipi woni a vyeetumo, woni a ngm:ii kîgha tumo. ¹³ Yepê, Yi pini dpî mbêpê, mu kópu u dîy:o daa yi sipi w:uu chóó, u kwo d:uudpî ch:anê dmi. ¹⁴⁻¹⁵ Yepê, Nê sipi w:uu chóó. Yepê, M:aa u lama ntee n:aa tóó, sipi knî yi lama yinté myenî tóó. Yepê, M:aa A lama ntee a tóó, sipi w:uu a lama yinté mye kwo. Yepê, U ntââ sipi knî yi l:êê dîy:o wa vya nê, ye daanî mbêpê. * ¹⁶ Yepê, Sipini knî kuwa a m:ii té, daa ala sipi w:uu vy:o sipi dé, ngmênê yi sipi mya a sipi dé, yintómu anê núw:o té, a dnye amyednyi nyêmi, ala sipi w:uu vy:o anê kaa té, sipi w:uu mu ngmîdi ngê amî pyódu, yi kada pini mu ngmîdi ngê yinê adî y:eeey:ee dé. *

¹⁷ Yepê, A nuu ghi M:aa nódo a tóó, mu kópu u dîy:o daanî kede, pwopwo u wépi daanê puwâ. Yepê,

* 10:4: Njon 10:27

* 10:6: Njon 16:25

* 10:9: Njon 14:6

* 10:11: Psalm 23:1; Njon

15:13; Tpyuu 7:17

* 10:14-15: 1 Njon 3:16

* 10:16: Njon 11:52

A ghê waní y:oo, myombó amênê dy:o. * ¹⁸ Yepê, A vyee ye waní kwódu knomomê, ye doo u ntâa daawa vya nê. Yepê, Ngmênê ye daaní kwódu, a chóó a nuw:o ngê a ghê waní y:oo. Yepê, M:aa u pi ngê a ghê waní y:oo, myombó amênê dy:o. Yepê, M:aa ngê a ka pê, Yi kópu dê dpî d:uu dé. *

¹⁹ Yi kópu knî yi l:êê dîy:o Nju tpémi yi nuw:o dmi u mo u mo ngê mē pyaa dniye. ²⁰ Woni knî y:oo wo yéli ye yepê, Kî pini nkono kmêna ngma a kwo, u ngwo dê ghéti. Yepê, U kwo kîdmyemê ng:aa. ²¹ Wo yéli y:oo u nkwo yepê, Pini n:ii u kmêna a kwo yédi, yinté daa danê yédi. Yepê, Doo u ntâa kmêna ngê ngwolo kopwe d:uudpî pyi.

Nju tpémi y:oo Yesu u ngwo mb:ii ngópu

²² M:âa yintómu yi k:oo tpíi yópu yi dye ghi ngê, Nju tpémi y:oo naa ngma a kuwo ngópu, Chóó Lémi u ngomo u l:êê dîy:o. ²³ Yesu u k:ii yi nááli tédê nmî lee dniye, Chóó Lémi u ngomo mbwa kalê ngmê k:oo nmî kee dniye, ghini n:ii u pi Solomon u ngomo ghi, y:i nmeê paa. ²⁴ Nju tpémi yi kada pini knî y:oo Yesu a yina ngópu, u kwo póo dniye, kwo, Dye ghi nmo mēkidimē dówodówo. Kwo, T:âa nmo dê diy:a. Kwo, Nmo namê k:omodanê. Kwo, Pini n:ii Chóó Lémi ngê a ngmídi ngê, n:ii nmo t:âat:âa, ye nyi vyílo? ²⁵ Yesu ngê yepê, Wunê nmye moní vyyu, ngmênê a ka dpîp:e kēlímí mbê dniye. Yepê, M:aa u pi ngê kópuni yilí n:aa d:uud:uu ngê, yi kópu knî y:oo nmye yinê wodê kēma noo, ²⁶ ngmênê nmyi ngwolo dmi nmyi kuwo ngópu, yi kópu yilí dpîp:e m:uu ngópu, mu kópu u dîy:o dp:ee a sipi w:uu vy:o yéli. ²⁷ Yepê, A sipi knî y:oo a dnye yi ng:aa, a lama ka pyede, wunê yāmuyāmu

noo. ²⁸ Yepê, Ghéni n:ii chedê ngê daawa pyódu, ye n:aa yémí ngê, u l:êê dîy:o daangmêwa dyênê. Yepê, Pi ngmê ngê a kēlê myedaangmêwa a pwâa. ²⁹ Yepê, N:ii ngê u yi adi kwo, awo, Kwulo nê pwaa té, yepê, yi pini wa dpî, mu kópu u dîy:o u wédêwédê tédê. Yepê, M:aa ngê a ka yinê a kē too, u wédêwédê pâa ndîi, pi ngê kwulo daawa a pwaa té. ³⁰ Yepê, M:aa ntee, nê mye yinté. ³¹ Nju tpémi y:oo noko yepê, Lukwe dîy:o kî pini ngê Chóó Lémi u d:aa wunê kâadikâadi. Noko yepê, Vya koo, wod:oo myombó chēēpî knî ngma a ngi ngópu, apê, Yesu ngê nmî dy:ee té. ³² Yesu ngê yepê, M:aa u pi ngê nmyi ngíma kópu mb:aa yilí nî d:uu ngê. Yepê, Lóni u l:êê dîy:o a vyee u yi nmye a kwo? ³³ Nju tpémi y:oo kwo, Daa kópu mb:aa ngmê u l:êê dîy:o mýee u yi nmo a kwo, ngmênê k:omo tpile nyi nmo ntee pini, ngmênê ala kópu nye tpapê, Chóó Lémi u pi ntoo, a pi yintoo ngê n:aa pyépi. ³⁴⁻³⁶ Yesu ngê yepê, Yélini y:oo Chóó Lémi u kópu wunê a ny:ee ngópu, Chóó Lémi ngê yepê, Nmyo nê ntee yéli. Yepê, Nmyi chóó nmyi puku yedê yi kópu a tóo, doo u ntâa u wépi daanmyi pwaa ngmê. Yepê, Chóó Lémi ngê dyámê mbêmê chóó yinê a dy:ââ noo, u ngwo nmye nî vyyu, nmyenoo, Nê Chóó Lémi Tp:oo, yepê, doo u ntâa yi kópu u wépi myedaanmyi pwaa ngmê. *

³⁷ Yepê, M:aa u dpodo wodíní dódó ngê, ye a ka daap:ee ng:aa té. ³⁸ Yepê, Ngmênê M:aa u dpodo dye ghi yintómu ndêndê ngê n:aa dódó ngê. Yepê, Yi kópu u l:êê dîy:o, k:omo tpile a kópu dyuu daanmyi ny:ee ngmê, ngmênê kópuni n:aa d:uud:uu too, yi l:êê dîy:o a ka dmyina a kēlímí, mu kópu u dîy:o ala kópu nmyi lama ndêndê ngê pîchoo ya, M:aa ntee a tóo, nê my:aa vyílo,

* **10:17:** Pilipay 2:8-9

* **10:18:** Njon 19:11

*

* **10:34-36:** Psalm 82:6; Njon 5:17-20

*

* **10:38:**

yinté myinî tóó. * ³⁹ Yi kópu u l:êê dîy:o myombó u yi y:e mēdoo kwo, Nmî ngîmî, ngmênê yi kēlê a pwii wo.

⁴⁰ Yesu u k:ii Njedusalem nmo kuwo ngê, mbwaa ndîi Njódan nmî ngmópu, Njon Baptist ngê yoo mbwaa paa kwéli dpîmo kmênêkmênê dé, y:i nmeen:aa ya. ⁴¹ Pi yilî nmo a loo, noko yepê, K:omo tpile Njon ngê mbwudu daangmê chópu, ngmênê kópuni yilî Yesu p:uu vvu, yintómu ndê kópu dé, k:omodanê kópu yi p:uu daa t:a. ⁴² Wod:oo pi yilî y:i Yesu ka kēlîmî mbê wo.

11

Lasadas u ngwo pwene

¹⁻² Pi ngmê, u pi Lasadas, u tîdê dê yi k:ii p:aa ngmê dnyimo ya, Petani. U tîdê dê yi pi dê Mata mbwémi Méli. (Pyópuni ngê nmî Lémi yu p:uu mbwáani n:ii tuu mb:aa a pii ngê, chóó u mbodo gha:aa dmi ngê mē pyi ngê, yi pyópu vyílo yi Méli.) * ³ Yi pyópu dê yi tîdê Lasadas mbila wo, wod:oo Yesu ka kópu dy:ââ ngópu, kwo, M̄yipe mb:aa kēdê mbil:a, y:ay:a dê pwiyé. * ⁴ Dini ghi n:ii ngê Yesu ngê a nyongo, nmopê, Wu mbii daa pwopwo u mbii, ngmênê u nt:u kópu ala, Chóó Lémi u pi ndîi ngê paa pyaa we, Tp:oo u pi ndîi ngê u ngwo myepaa pyaa we. * ⁵ Yesu nódo Lasadas lémi knî yi nuu ghi dmi mb:aa mb:aa ngê doo ya. ⁶ K:omo tpile Lasadas u mbii u pi a nyongo, ngmênê ghêlî u kwo daa n:ee. Kwéli nmeê ya, wo mē miyó y:i nmî chedê ngê. ⁷ U kuwó dini ghi ngê nmopê, Njuda Wee u kwo mē diyé kmêlé. ⁸ Kwonmo, Mâawe. Kwonmo, Nju tpémi y:oo m:ii tuwo chêêpî ngê mupî vya nyoo, lukwe dîy:o y:i mono diyédiyé té. * ⁹ Yesu ngê nmopê, Ghêlî daawa vya nê.

Nmopê, Kââdî nmo doongê ghêpê wo. Nmopê, N:ii w:êênî a dpodo yédi, nêdê d:uudpî kaalî, mu kópu u dîy:o w:êênî a dpodo yédi, tpile yilî a y:enê ngê. ¹⁰ Nmopê, Ngmênê kââdî dini ghi n:ii ngê dpî ghîi, n:ii ngê u dpodo d:uudpo kēlî, mgîdî vy:o a dpodo yédi, nêdê u ngwo dpî kaalî, mu kópu u dîy:o wo daa ya yédi. ¹¹ Yi kópu nmo yi vvu, u kuwó dini ghi ngê nmopê, Nmî pyipe Lasadas kîyedê dpî, n:aa lêpî, u dpî nîmo ny:ââny:ââ. *

¹² Kwonmo, Mâawe. Kwonmo, Wunê dpî knomomê, ye chóó mē pyiyépyiyé. ¹³ Nmîné nmo u mbii machedê ngê wunê pyodopyodo, wunê dpî, ngmênê Yesu Lasadas u pwopwo p:uu nmo doo mgongo. ¹⁴ Wod:oo Yesu ngê yimi nmopê, Lasadas kēdê pw:onu, ¹⁵ ngmênê nmyi l:êê dîy:o a gha mb:aa mb:aa ngê dê pyódu. Nmopê, U kwo w:aa loo, ye kópu tēdê yip:ee m:uu ngópu, d:ud:umbiy:e a ka daap:ee kēlîmî mbê dniye. Nmopê, U kwo lee kmêlé, nmyi kēlîmî ndîi ngê paa pyaa we. ¹⁶ Nmî vy:o pini ngmê Tomas, pini n:ii u mbwó k:ii nipi taa knopwo, yi pini ngê nmopê, Nmî mâawe u k:ii nipi lee kmêlé, u k:ii nipi paa pw:oo kmêlé. *

Yesu nmî pyidepyide u kn:ââ nmye nmî ghê u kn:ââ

¹⁷ Dini ghi n:ii ngê Petani nmî taa dniye, nmopê, Lasadas paa tuwo kî kmênê ngópu. ¹⁸⁻¹⁹ Nmopê, Pi yilî Njedusalem kēda ndê, Mata mbwémi Méli ye kēdê lee dmi, yi nuw:o dê ka l:âmol:âmo d:oo, yi tîdê u l:êê dîy:o. (Petani Njedusalem u nkîgh:ê a tóó, daa kuughê, 3 km.)

²⁰ Dini ghi n:ii ngê Mata ngê nyongo, apê, Yesu maa p:uu kîyedê pwiyé knî, wod:oo u mbwó Méli ngomo k:oo a kuwo ngê, maa p:uu mênê pyódu nmoo. ²¹ Yesu ka kwo,

* 11:1-2: Luukî 10:38-39; Njon 12:3 * 11:3: Njon 11:36 * 11:4: Njon 9:3; 11:40 * 11:8:

Njon 8:59; 10:31 * 11:11: Luukî 8:52 * 11:16: Mak 14:31

A Lémi. Kwo, Al:ii wonyoo ya, a tîdê daapî pwene, * ²² ngmênê a lama ka too Chóó Lémi ka kópuni nye dmyinê, yi kópu vyílo ye d:uud:uu. ²³ Yesu ngê kwo, Nîdê mêmúnê pyidepyide. ²⁴ Mata ngê kwo, A lama ka too, kuwókuwó wéni ngê Chóó Lémi ngê pi yintómu wa pyidu té. Kwo, A tîdê u ngwo amêdê pyidu. * ²⁵ Yesu ngê kwo, A chóó nê yoo yi pyidepyide u kn:ââ, mye yi ghê kamî u kn:ââ. Kwo, N:ii a ka ada a kêlîmî, k:omo tpile wa pw:onu, ghê amaa ya. ²⁶ Kwo, N:ii u ghê a t:a dyámê mbêmê, a ka ada a kêlîmî, ghê kamî wa a pyw:oo, ghêni n:ii chedê ngê daawa pyódu. Kwo, Yi kópu ka nye kêlîmî? ²⁷ Mata ngê kwo, A Lémi. Kwo, Yi kópu ka n:aa kêlîmî. Kwo, A lama ka too, Pini n:ii Chóó Lémi ngê a ngmîdi ngê, n:ii nmo t:âât:ââ, nyi vyílo, Chóó Lémi Tp:oo. *

Yesu ngê mbê u ngwo a puwâ

²⁸ Mata ngê maa p:uu a kuwo nmoo, Petani mê diyé wo, u mbwó Méli ka tumu u kwo mbwolo, kwo, Máâwe kêda t:a, ka poopoo ngi. ²⁹ Dini ghi n:ii ngê Méli ngê nyongo, wod:oo ghêêdî wo, Yesu u k:ii nmo a loo. ³⁰ (Ghêlî k:ii p:o pi dêmî ta, Mata ngê maa p:uu kwéli a pyódu nmoo, yi nmeê ya.) ³¹ Dini ghi n:ii ngê Méli lîmîlîmî ngê ghêêdî wo, ngomo k:oo a pwii wo, Nju tpémîni Méli u nuw:o lâmol:âmo u l:êê dîy:o yi ngomo k:oo dnye kwo, mye ghêêdî dniye, Méli mye ngmêê ngópu. Apê ngmênê, Kpê chedê dê lê, wumê mbê.

³² Dini ghi n:ii ngê Méli ngê Yesu módu, u kwo a loo, yu km:ee dyimê wo, kwo, A Lémi. Kwo, Al:ii wonyoo ya, ye a tîdê daapî pwene. ³³ Yesu ngê Méli yi módu, apê, Mu mbê. Apê, Kî yéli myeka mbê té. U gha dyênê wo, kwodo ng:oo dmi

mye tpalê wo. ³⁴ Yepê, Ló y:i nmyi kmênê ngópu? Kwo, Nmî Lémi. Kwo, Lee kmêlé, nga anyi mwini. ³⁵ Yesu ngê mbê u ngwo myedê puwâ. * ³⁶ Nju tpémî y:oo noko apê, U pyipe mb:aa. ³⁷ Pi ngmê knî y:oo apê, Kî pini ngê ngwolo kopwe angênté pyi ngê, lukwe dîy:o Lasadas daa pyi ngê. *

Yesu ngê Lasadas u ngwo mêdê pyidu ngê

³⁸ Myombó Yesu u gha mê dyênê wo, wod:oo kpê chedê nmî lee dniye. Kpomo u mênê ntóó y:i mî kmênê ngópu, chêêpî ndîi u kpê komo t:âmo ngmê kaa ngópu. ³⁹ Yesu ngê yepê, Chêêpî tpiyé wupu kalê yó. Mata ngê Yesu ka kwo, Tuu wunê yiyé. Kwo, Paa tuwo nmî kmênê ngê. ⁴⁰ Yesu ngê kwo, Ala kópu nga dî vyi, A ka nye kêlîmî, ye Chóó Lémi u wêdêwêdê ndîi awêde nye mumu. Kwo, Lukwe. Kwo, Yi kópu ka d:ee kêlîmî? ⁴¹ Wod:oo chêêpî a tpiyé wupu kalê ngópu. Yesu mbóó p:uu vyi wo, u Mî ka kwo, Mw:ââkó M:aa. Kwo, Kópuni nga d:a dmyinê, kîcha d:uu. ⁴² Kwo, A lama ka too, dye ghi yintómu a ka nyinê ng:aa, ngmênê ala yéli yi l:êê dîy:o yi kópu dî vyi, mu kópu u dîy:o ala kópu ka paa kêlîmî mbê dniye, Pini n:ii Chóó Lémi ngê a dy:ââ ngê, kî vyílo. ⁴³ Yi kópu yi vyi, wod:oo dpodombiy:e mbwolo, apê, Lasadas, a pwii. ⁴⁴ Wod:oo ntóó a ghêêdî wo, kpomo u mênê a pwii wo. Ntee kmênê ngópu, yinté mêdê pii wo, kóó yu yi p:uu kpídî pee n:ii tee tumo, yinté p:uu dnye ya, kpídî pee n:ii ngê mbodo a kmongo ngópu, yi kpídî pee mbêmê myedoo ya. Yesu ngê yepê, Kî pini p:uu kpídî pee a ngee too. Yepê, Paa wunê yém.

* **11:21:** Njon 11:32 * **11:24:** Njon 5:29; 6:39-40 * **11:27:** Njon 6:68-69 * **11:35:** Luukí 19:41 * **11:37:** Njon 9:6-7

Yesu u vyee u dy:oo u ngwo a chápwo ngópu

Mátiyu 26:1-5; Mak 14:1-2; Luukí 22:1-2

⁴⁵ Nju tpémini Méli ka lee dniye, u nuw:o l:âmol:âmo u l:êê dîy:o, yi yéli yi ngópu Yesu ngê Lasadas a pyidu ngê. ⁴⁶ Pi yilí u kwo kélîmî mbê wo, ngmênê woni knî Njedusalem mē diyé dniye, Pádisi knî ye yi kópu u yuu ye mēnē y:ee ngópu. ⁴⁷ Wod:oo Pádisi yoo, kpêê yiyé pyu yoo, kada pini yintómu nipi a wó, noko yepê, Lukwe ngmanmî md:o, wu pini ngê kópu yilí ka d:uud:uu. ⁴⁸ Noko yepê, Yi kópu adí d:uud:uu dé, pi yintómu u kwo wa kélîmî mb:anê, Lóma tpémi y:oo wa ny:ee ngmê, awo, Wu pini ngê u pi lukwe dîy:o mudu y:i a kmîmî. Noko yepê, U kuwó dini ghi ngê lede yilí ala Njuda Wee u kwo wa a dy:ââ ngmê, wamî vya nmo, Chóó Lémi u ngomo wamye pwaa ngmê. ⁴⁹ Pi ngmê yi vy:o doo kwo, u pi Kayapas, yi m:aani ngê kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini ngê doo ya. Yi pini ngê yepê, Nuw:o nmyi mēnē daa tóó. ⁵⁰ Yepê, Ala kópu dmyongê w:ee ngópu. Yepê, Pi ngmîdi pi yintómu yi l:êê dîy:o paa pw:oo we, ye Lóma tpémi y:oo daawa a pw:oo nmo. * ⁵¹ Yi pini doo u lama doo mbumu, ngmênê ndê kópu yedoo tpaépê. Yi m:aani ngê kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini ngê doo ya, Chóó lémi u komo u ngwo kââ. ⁵² A tîdê mbwó yoo, nmî lama ka tóó, Yesu Nju tpémi yi l:êê dîy:o pwene, kn:aa yéli yi l:êê dîy:o mye pwene, mu kópu u dîy:o Chóó Lémi tp:oo módó tp:oo mââ yoo dyámê mbêmê dyámê mbêmê yélini a kwo, yoo ngmîdi ngê u ngwo paa pyaa we. Kayapas u lama yi kópu dēpwo ya, ngmênê yinté kópu ye yi vyu. * ⁵³ Yi wēni ngê Nju tpémi yi kada pini knî y:oo Yesu u vyee u dy:oo a chápwo

ngópu, ⁵⁴ wod:oo Yesu tumutumu doo paa, Njuda Wee nmo kuwo ngê, pi kwéli dēpwo paa, y:i nmî lee dniye, p:aa ngmê u pi Epidayim y:i nmeen:aa ya. *

⁵⁵ Nju tpémi yi naa ndîi, Tp:ee Kaa W:êêw:êê u Naa, daa kēmakēma doo dyimēdyimē, wod:oo pi yilí Njedusalem loo, daa dyámê ghi mu ngmîdi tpémi y:i mî taa dniye. Yi nááli ghêlî daa kē ngópu, Njedusalem u ngwo lee dniye, Chóó Lémi ka tupwóni yi p:uu doo ya, u ngwo chedê ngópu. ⁵⁶ Yesu dnye nmy:uu, Chóó Lémi u ngomo mbwa kalé ngmê k:oo noko dnye póó, noko yipu, Naa tēdê daawa t:aa, apii? ⁵⁷ Yi kópu vyi ngópu, mu kópu u dîy:o Pádisi yoo kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini knî yi k:i, ala kópu pi knî ye mwiyé vyi ngópu, yepê, N:i u lama Yesu choo ya, yi pini ngê nmo dpî vyi ngê, yed:oo nmo ngîmîngîmî.

12

Tpileni tuu mb:aamb:aa Méli ngê Yesu u pwo u ngwo a pii ngê

Mátiyu 26:6-13; Mak 14:3-9

¹ Dini ghi n:i ngê Tp:ee Kaa W:êêw:êê u Naa ndîi nê wámê, Yesu u k:i Petani nmî lee dniye, Lasadas kwéli doo a ya, pini n:i Yesu ngê kpêênî a pyidu ngê. * ² Yesu u l:êê dîy:o nté pee ngmê l:âmo ngópu, Lasadas u k:i nme kmaapî. Mata ngê nté doo a teetee, nté kuu dmi nmî kēmê doo kapî dé. * ³ U mbwó Méli ngê mbwááni n:i tuu mb:aa pód:a ngma a ñuwo, yi mbwááni u pywuu pââ ndîi, u pi naadî. A ngêédî, komo puwâ, Yesu mbêmê knî ngma a pii ngê, yu dē u ngwo mye ghêê doo, chóó u mbodo gh:aa dmi ngê yu dē u ngwo mē pyi doo. Yi tpile tuu mb:aa ngê ngomo kó a ngêédî. ⁴ Nmî vy:o pini ngmê, Njudas Kédiyót pi,

* 11:50: Njon 18:14 * 11:52: Njon 10:16; 17:21; 1 Njon 2:2 * 11:54: Njon 7:1 * 12:1:

Njon 11:1,43 * 12:2: Luukí 10:39

pini n:ii Yesu u kwódo ngê daa kêmakêma doo wowo, yi Njudas ngê nmopê, ⁵ Kí pyópu ngê lukwe díy:o naadî dê dyênê. Nmopê, Nmo woda kê, ndapî ndîi pudu kmênê, yi ndapî pinté knî ye pudu y:oo. * ⁶ Yi kópu vvu, ngmênê daa pinté knî yi p:uu doo nuw:o, chóó p:uu doo nuw:o. Kpáápi ngê doo ya, nmî ndapî péé yinê dpîmo y:enê, ngmênê yinê mēdpîmo pîpî. ⁷ Yesu ngê kwo, U kwo kidimê mbumu. Kwo, A pwopwo u lêê díy:o wiye ngê. ⁸ Nmopê, Dye ghi yintómu u ntââ pinté yoo anmyinê pyw:ee t:oo. Nmopê, Dini ghi n:ii ngê u yi nmye adî kwo, Nmî ngee té, nmopê, u ngwo dmyinê ngêêpî dé. Nmopê, Mu dini ghi ngê nmyi vy:o mēdaani kwo.

Lasadas u vyee u dy:oo u ngwo a chápwo ngópu

⁹ Nju tpémi yilî y:oo yi ny:ee ngópu, apê, Yesu Petani ka tóó, wod:oo y:i lee dniye. Daa Yesu u mo u lêê díy:o lee dniye, ngmênê u yi y:e myedoo kwo, Lasadas nm:uu m:uu, pini n:ii Yesu ngê kpêênî a pyidu ngê. ¹⁰ Wod:oo kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini knî y:oo Lasadas u vyee u dy:oo myedê chápwo ngópu, ¹¹ mu kópu u díy:o Lasadas u lêê díy:o Nju pi yilî knî y:oo yi chóó yi kada pini dnya a kuwokuwo dé, Yesu ka dnye kélîmî.

Njedusalem u ngwo nmî vy:ungo

Mátiyu 21:1-11; Mak 11:1-11; Luukî 19:28-40

¹² Womumo pi yilî n:ii Njedusalem naa tēdê ta, yi yéli y:oo yi ny:ee ngópu, apê, Yesu awēde al:ii a taataa. ¹³ Wod:oo king ntee dnyimo chāâchāâ, Yesu yinté mye chāpu ngópu, dpumo nkoo dmi knî ngma a nuw:o ngópu, maa p:uu a pyódu nmoo, dnye kââ, kópu, Munmîkó Nmî Lémi. Kópu, Chóó

Lémi ngê a ngee nyine. Kópu, U pi ngê nyinê loo. Kópu, Nmo Yisîlêli tpémi, nyi nmî king, Chóó Lémi ngê mb:aamb:aa ngê choo a ngêêpî ngi. * ¹⁴ Yesu ngê ndonki ngma a pyw:ângo, pyipwo yaa wo, Njedusalem u ngwo loo. Kópuni puku yedê a tóó, Yesu ngê vyîlo yi ntiye ngê. Yi kópu ala.

¹⁵ Njedusalem tpémi, namê nkîngê.

Nmyi king wunê pwiye knî,

ndonki tp:oo pyipwo wunê tóó. *

¹⁶ K:omo tpile p:uu nmee ndiye, ngmênê yi ngwo pi dêpê w:ee ngê. Yesu dini ghi n:ii ngê pwene, mēdê pii wo, u Mî ka mē kee wo, u ngwo nmo w:ee ngê, kópuni Yesu p:uu ló dini a d:êê ngópu u ngwo nmî nuw:o kwólu, noko nmîmo, Yesu ngê yi wēni ngê nmî d:uu ngê. *

¹⁷⁻¹⁸ Yi yéli ndîi y:oo Yesu chāpu ngópu, mu kópu u díy:o Lasadas u danêmbum mwiye ny:ee ngópu. Yélini yi ngópu Yesu ngê Lasadas kpêênî a pyidu ngê, yi yéli y:oo pi yintómu knî ye mēnê nté ngópu. ¹⁹ Wod:oo Pádisi yoo y:oo noko yepê, Dmyinê w:ee ngmê, dpî dēê dmi. Noko yepê, Pi yintómu u pee kēdê ghê. *

Yesu chóó u pwopwo p:uu u ngwo doo mgongo

²⁰ Yélini Njedusalem naa tēdê lee dniye, woni knî Kídiki tpémi.

²¹ Pilipi ka lee dniye, pini n:ii Mbetísaida pi, p:aani n:ii Nkálili Wee u kwo a tóó. Kwo, Máâwe, u yi nmo a kwo, Yesu nmo mumu. ²² Yi kópu Pilipi ngê Andru ka mî vvu, yi tpódu nipi lee knopwo, Yesu ka u nkwo mî vyi ngópu. ²³ Yesu ngê yepê, Wéni n:ii ngê Chóó Lémi u Pi Ndēndé u pi ndîi ngê wa pyódu, yi wéni daa kêmakêma a dyimēdyimē, ngmênê u pi tēdê ngê mwiye wunê pyodopyodo. * ²⁴ Mgongo ye

* 12:5: Mát 19:21

* 12:13: Psalm 118:25-26

* 12:15: Zech 9:9

* 12:16: Njon 2:22

* 12:19: Njon 11:48

* 12:23: Njon 17:1

ngmê kwólu, ye póó wo, yepê, Witi w:uu ngmanyinê ngí, kílí anyi tpyê, mb:aamb:aa ngê u kwo anyi vvyuwo, lukwe, yilí ngê u ngwo wa pyódu? Yepê, Doo u ntââ. Yepê, Têpê mbêmê wanyi pw:ono, têpê u mênê wa kee, ye mu dini ghi ngê wa pyidu, nt:u wa kaalí, w:uu yilí ngê u ngwo wa pyódu. * 25-26 Yepê, N:ii ngê a p:uu dpodo u yi adí kwo, ye yini a maa p:uu choo m:ii, choo a yâmuyâmu nê, kwéli aní lê, y:í dpo lee we. Yepê, N:ii a p:uu yinté adí dpodo, yini u pi M:aa ngê ndîi ngê wa pyódu. Yepê, Ngmênê n:ii chóó u ghê p:uu adí nuw:o, u l:êê díy:o a wépi wa puwâ, yini ngê u ghê kamí l:âmo wa a ngee. Yepê, Dyámê mbêmê n:ii chóó u ghê p:uu daadí nuw:o, a p:uu dpodo tédê daawa kede, yini ngê u ghê kamí l:âmo daawa a ngee, ghéni n:ii chedê ngê daawa pyódu.

27 Yesu ngê nmopê, A ghê da kee. Nmopê, M:aa ka ala kópu n:aa dmyinê, kwonê, A ngee nédi, pi kní y:oo yi dono kópu a nga kîngmê d:uu ngmê. Nmopê, Yi kópu M:aa ka wanê dmyinê? Nmopê, Kêlé. Nmopê, Yi kópu u kwo daanê dmyinê, mu kópu u díy:o yi dono kópu u l:êê díy:o dyámê mbêmê nê loo. 28 Nmopê, M:aa ka ala kópu n:aa tpapê, M:aa, mî ndîi ngê pyódu ngí. Yi kópu nmo yi vvyu, u kuwó dini ghi ngê, nê, Mbóó p:uu dnye ngmê wíle, Yesu ka kwo, A pi ndîi ngê wunê ní pyódu ngê, myombó ndîi ngê mêní pyépi. 29 Yélini yi vy:o nmee kwo yi dnyeni mye ny:ee ngópu, ngmênê dnyinté a w:ee ngópu. Ngmê kní y:oo apê ngmênê, Mwini yi mbwólu. Woni kní y:oo apê ngmênê, Enjel u kwo yi mbwólu. 30 Yesu ngê yepê, Wu dnyeni daa a l:êê díy:o da kwolo, ngmênê nmyi l:êê díy:o da mbwólu. 31 Yepê, Dyámê

mbêmê tpémi yi chámêchámê kn:ââ daa kêmakêma a chapí. Yepê, Ala ngwo Setan ngê dyámê pê yintómu yinê a mbêpê kîgha, ngmênê u ngm:ii kîgha kn:ââ daa kêmakêma n:aa chapí. * 32 Yepê, Dini ghi n:ii ngê têpê mbêmê wa a ngí nê, tââ wa km:êê nê, ye pi yintómu a chóó a kêténi wanê pêêdí. * 33 Yi kópu ye vvyu, chóó u pwopwo p:uu u ngwo ye doo mgongo. 34 Pi kní y:oo kwo, Puku yedê alanté kópu ngmêka toó, Pini n:ii Chóó Lémi ngê a ngmídi ngê, dini ghi n:ii ngê wa t:a, dyámê pê adí y:enê, chedê ngê daawa pyódu. Kwo, Nýóó m:uu ala kópu nye tpapê ngê, nyimo, Nê Chóó Lémi u Pi Ndêndê, kwo, ala ngwo ala kópu kîchi vyi, Tââ wa km:êê nê. Kwo, Chóó Lémi u Pi Ndêndê u kakême nmo chámê ngí.

* 35 Yesu ngê yepê, Nmyi pywápê daa kêmakêma a pwopwo. Yepê, Pywápê wo dmyinê m:ii, mgí nangê puwâ. Yepê, Mgídí nmyi pwo kîdangê ghay. Yepê, N:ii mgídí vy:o a m:ii, maa dpí kn:aadi. 36 Yepê, Nmyi pywápê a pwopwo, limílimí ngê u kwo kélímí mbê dmyeno, yed:oo wo u yoo ngê u ngwo anmyi pyaa dmi. *

Yesu u mb:iimb:ii

Yesu ngê yi kópu yi vyi too, yi yéli a kuwo ngê, yi vy:o mî mbwolo wo. 37 K:omo tpile mbwudu yilí yi ngópu chópu, ngmênê u kwo dêdnye kélímí, 38 kópuni Yisaya ngê wunê a d:êê ngê, yi ngwo mî ntiye ngópu. Yi kópu ala,

A Lémi, lukwe díy:o nmí kópu ka daa kélímí mbê dniye, ngwêdêwêdê ndîi lukwe díy:o daa mya ngópu. *

39 Doo u ntââ daapê kélímí mbê dniye, mu kópu u díy:o Yisaya ngê Chóó Lémi u komo alanté myedê kââ, apê,

* 12:24: 1 Kódin 15:36

* 12:31: Luukí 10:18; Njon 16:11

* 12:32: Njon 3:14-15

* 12:34:

Dan 7:13-14

* 12:36: Epeso 5:8

* 12:38: Is 53:1

⁴⁰ Yi ngwolo dmi my:oo nî yó, nê, Yéli daapaa m:uu y:e, yi nuw:o l:âmo dmi nê ngópu, nê, Daapêdê w:ee y:e, a ka daapêdê diyé dniye, yi pyipyi u l:êê dîy:o. *

⁴¹ Yisaya ngê yi kópu a d:êê ngê, mu kópu u l:êê dîy:o Yesu u pi ndîi mwiyé a módu, p:uu u ngwo doo a d:êê. *

⁴² K:omo tpile Nju pi yilî u kwo dêdnye kêlîmî, ngmênê mê yilî u kwo dnye kêlîmî, kada pini knî ngmê yi vy:o myednye kwo. Yi yéli y:oo kópu daa vyi ngópu, ngmênê tumutumumu u kwo dnye kêlîmî, mu kópu u dîy:o Pádisi knî ye dnye nkîngê, apu, Wa kée nmo, nmî yoo kuwa wa kaa nmo. * ⁴³ Yélini tumutumumu dnye kêlîmî, u yi y:e doo kwo, Pi knî y:oo dny:oo chaa kîgha nmo. Yi kópu yinê ye ndîi kópu. K:omo tpile daa Chóó Lémi u nuu u kópu yidnye d:uud:uu, ngmênê yi kópu yinê ye têdê kópu. *

Mgîdî u yoo yi ndyîkondyîko

⁴⁴ U kuwó dini ghi ngê Yesu pi knî ye dpodombiy:e mbwolo, yepê, N:ii a ka wunê kêlîmî, daa a mo a ka wunê kêlîmî, ngmênê pini n:ii ngê a dy:ââ noo, u kwo mye kêlîmî. ⁴⁵ Yepê, N:ii ngê dê mya nê, pini n:ii ngê a dy:ââ noo, yi pini myaa mya. ⁴⁶ Yepê, Dyámê pè u pywápê ngê nê loo, nê, N:ii a ka ada a kêlîmî, mgîdî vy:o daadî kwo, pywápê u wo adî ya. * ⁴⁷ Yepê, N:ii u lama a kópu dyuu adî kwo, daadî chââchââ dé, nê kuu, a chóó daanî ndyîko. Yepê, Daa yoo yi ndyîkondyîko u l:êê dîy:o nê loo, ngmênê yi ngêépî u l:êê dîy:o nê loo. * ⁴⁸ Yepê, N:ii ngê a wépi wa puwâ, a kópu dyuu u wépi amye puwâ, yini ngê chóóchóó dê ndyîko, kuwókuwó wéni ngê Chóó Lémi ngê wa kpada, * ⁴⁹ mu kópu u dîy:o daa

a mo a kópu dyuu yini tpapê, M:aa ngê yinê a dy:ââ noo, kópuni a ka doo a tpapê dé, nmye vyîlo yinoo tpapê dé. ⁵⁰ Yepê, Kópuni M:aa ngê a ka a vvu, a lama ka tóó, a ka pè, Ghê kamî pèdê pyw:ee y:e, ghêni n:ii chedê ngê daawa pyódu. Yepê, M:aa ngê kópuni a ka a vyi too, vyîlo nmye yini tpapê té. *

13

Yesu ngê nmî yi dmi u ngwo ghêê too

¹ Nê mââ Tp:ee Kaa W:êêw:êê u Naa. Yesu u lama doo ya, apê, Daa kêmakêma dyámê pè nînê kuwokuwo, M:aa ka mîni diyédiyê. Yélini yi k:ii u kwo nmeê kêlîmî, nmî nuu ghi dmi ndêndê ngê nódó doo ya. Yi kópu yi wéni ngê ndêndê ngê nmo w:ee ngê, dini ghi n:ii ngê Yesu ngê ala ndîi kópu nmo d:uu ngê. *

² Yesu u k:ii mgîdî vy:o kmaapî têdê nmeê ya. Setan ngê Njudas ka Yesu u kwódo ngê wowo u pi wunê mwiyé a vvu. Yi Njudas u mí Saimon, Kédiyót pi. ³ Yesu u lama doo ya, apê, M:aa ngê tpile yintómu a kêê yedê yó, u kwo nê ndê wo, u kwo mîni diyédiyê. ⁴ Wod:oo Yesu kmaapî têdê ghêêdî wo, u kpîdî mb:aa u mbwo a ngópu, tââli daadîi u paa ngmê t:ângo, ⁵ mbwaa kuu nmoko yedê ngmê ntówo, nmî yi dmi ngmêngmênté doo ghêêghêê, tââli ngê doo pyipyi dé. ⁶ Saimon Pita ka u nkwo yi loo, yu dê daa kêmakêma doo ghêêghêê dê, wod:oo Pita ngê kwo, Máâwe. Kwo, Nyi nmî kada pini, nê tp:ee. Kwo, Doo u ntââ a yi dê daanyi ghêê dê. ⁷ Yesu ngê kwo, Kópuni n:aa d:uud:uu, choongê w:ee ngê, dîyo wanyinê w:ee. ⁸ Pita ngê kwo, A lémi, nê tp:ee. Kwo, Doo u ntââ mo doo u ntââ, a yi dê daanyi ghêê dê. Yesu ngê kwo, Nyi dê

* 12:40: Is 6:10

* 12:41: Is 6:1

* 12:42: Njon 9:22

* 12:43: Njon 5:44

* 12:46:

Njon 1:9; 8:12

* 12:47: Njon 3:17

* 12:48: Hipîlu 4:12

* 12:50: Njon 8:26,28

* 13:1:

Pilipay 2:7-8

daanî ghêê knomomê, a yoo vy:o daamonyi kwo. ⁹ Saimon Pita ngê kwo, A Lémi, a yi dê yi mo kid-ingê ghêê dê. Kwo, A kêê dê dpi ghêê dé, a mbodo myoo ghêê ngi. ¹⁰ Yesu ngê kwo, Pini n:ii dpi kudu, maa p:uu yu dê tupwótupwó ngê moo pyaa knî, yi pini mêt:uudpi kudu, yu dê mêt:u ghêê dê, yed:oo tupwó p:uu mēdaa ya yédi. Yesu ngê nmopê, Nmyo yintómu tupwó nmyi p:uu daa t:a, ngmênê mu ngmidi. ¹¹ Pini n:ii Yesu u kwódo ngê doo wowo, Yesu u lama mwiye yaa wo. Yi kópu u l:êê dîy:o u ngwo nmo vyu, nmopê, Nmyo yintómu tupwó nmyi p:uu daa t:a, ngmênê mu ngmidi tupwótupwó.

¹² Nmî yi dmi ghêêghêê dini ghi n:ii ngê chedê ngê, Yesu ngê tââli u paa mēdê ngópu, u kpídî mb:aa u mbwo mē t:ango, kmaapi tēdê mē yaa wo. Nmo póó wo, nmopê, Kópuni nmye dî d:uu, yi kópu dmyinê w:ee ngmê? ¹³ Nmopê, A ka nmyinê mbumu nyédi, nyimo, Nmî ndiye kîgha pyu, nmî Lémi. Nmopê, U ntââ mbēmê a ka nmyinê mbumu té, mu kópu u dîy:o ndēndē ngê nē vyîlo. ¹⁴ Nmopê, K:omo tpile nē nmyi kada pini, nmyi ndiye kîgha pyu, a pi ndîi, ngmênê tp:ee u dpodo ngmēdê dóó, nmyi yi dmi dî ghodo. Nmopê, Lémi lémi ngê kêê nangê t:oo, dmyinê numo ngēêpi. * ¹⁵ Nmopê, Yi kópu nmye dî d:uu, mu kópu u dîy:o pēdmyina a nj:ii nē. * ¹⁶ Nmopê, Ndē kópu nmye ngmên:aa tpapê, dpodo pyu u pi tēdê, u kada pini u pi ndîi, dyede pi u pi tēdê, n:ii ngê a dy:ââ ngê u pi ndîi. Nmopê, Nē nmyi kada pini, lémi lémi ngê kêê dēp:a t:ango, kêê u ngwo mye-nangê t:oo. ¹⁷ Nmopê, Yi ndē kópu dyuu ala ngwo dmyinê w:ee ngmê. Nmopê, Wanmyi d:uud:uu dé, M:aa ngê mb:aamb:aa ngê adî ngēêpi

nmyo, noko mb:aamb:aa ngê anmyi ya.

¹⁸ Nmopê, Daa nmyo yintómu nmyi p:uu yi kópu dî vyi. Nmopê, Nmyi gha dmi a lama dé, a chóó nē ngmidi nmyoo, ngmênê pi nmyi vy:o ngma kwo, n:ii ngê ala kópu a ntiyentiye, kópuni puku yedê a tóó, apê, A nté pini n:ii ngê doo pîpî, dono a nga dê d:uu. ¹⁹ Nmopê, Yi kópu ghêli doongê pyodo, u ngwo nmye dî vyi, mu kópu u dîy:o ala kópu nmyi lama choo ya, a pi, A chóó n:aa tóó. ²⁰ Nmopê, Ala kópu nmye kídî vyi, Namê lémi lémi, ngmênê ndē kópu nmye m:uu n:aa tpapê, Nmyo a dyede pi yoo. N:ii ngê adî cháâcháâ nmyo, amyedî cháâcháâ nē. Nmopê, Ndē kópu m:uu ala, N:ii ngê adî cháâcháâ nē, M:aa amyedî cháâcháâ, pini n:ii ngê a dy:ââ noo.

Yesu ngê Njudas u ngwo nmo a kêma ngê, pini n:ii u kwódo ngê ghê wo

Mátiyu 26:20-25; Mak 14:17-21; Luukî 22:21-23

²¹ U kuwó dini ghi ngê Yesu u ghê a kee wo, nmopê, Ndē kópu nmye ngmên:aa tpapê, nmyi vy:o pini ngmê a kwódo ngê a wowo. ²² Munmye nîmo y:enê, nē, Ala n:uu p:uu a danê? ²³ Yesu u nkîgh:ê noo ya, mu kópu u l:êê dîy:o nē u nuu u pi. * ²⁴ Saimon Pita ngê u mbodo ngê a ka pē, U kwo ngê péé, N:uu p:uu a danēmbum. ²⁵ Wod:oo Yesu u nkîgh:ê yimi nî loo, tumu-tumu kwonoo, A Lémi, n:uu p:uu nye danēmbum? ²⁶ A ka pē, Alanté nga nîné kēmakēma, Pini n:ii ka nté n:êê ngmên:aa yém, yi pini yi vyîlo. Wod:oo nté n:êê ngma a ngēêdî, nté nyii kuu k:oo kmênê ngê, Njudas ka y:ango, pini n:ii Saimon Kédiyót pi tp:oo. ²⁷ Dini ghi n:ii ngê Yesu ngê nté n:êê u kwo y:ango, yi ngwo Setan u mēnê kee wo. Yesu ngê kwo,

* 13:14: Luukî 22:27 * 13:15: Pilipay 2:5; 1 Pita 2:21 * 13:23: Njon 21:7,20

Kópuni mênê a tóó, kwo, límílimí ngê d:uu ngi. ²⁸ Kópuni Njudas ka vyu, a mo nê w:ee ngê. A pyipe kní y:oo dépê w:ee ngópu. ²⁹ Woni kní y:oo apê ngmênê, Njudas ngê nmí ndapí yinê a y:enê. Apê ngmênê, Yesu ngê ala kópu u kwo yi vyi, Mâa naa tédê nté pee n:i u yi nmo adí kwo, kní m:uu nyi pwila ngi. Alanté mye nuw:o mbê dniye, apê ngmênê, Ala kópu u kwo yi vyi, Pinté kní ye ndapí kní ngmênýi y:eni. * ³⁰ Njudas ngê dini ghi n:i ngê nté n:êê ndíi, wod:oo kuwa pwii wo, mgídi vy:o.

Dêêpí kópu kamí

³¹ Njudas yi loo, Yesu ngê nmopê, Daa kêmakêma pi kní y:oo wunê wopwe ngmê, Chóó Lémi u Pi Ndêndê u pi ndíi ngê dé pyódu, Chóó Lémi u pi ndíi ngê u ngwo amye pyódu ngmê. ³² Nmopê, Yi kópu u l:êê díy:o M:aa ngê u che p:ââ pee ngê wa pyódu nê. Nmopê, Yi kópu daa kêmakêma a d:uud:uu. ³³ Nmopê, A mbwó yoo. Nmopê, Daa dye ghi daadíi nmyi vy:o n:aa kwo. Nmopê, Wanmyi nmy:uu nê, ngmênê daanmyinê pyw:ee nê. Nmopê, Kópuni kada pini kní ye nî vyu, nmye myinê tpapê, kwéli aní lê, doo u ntâa yi daangmênmyinê lê. * ³⁴ Nmopê, Dêêpí kópu kamí nmye ngmên:aa tpapê. Nmopê, Nmyi nuu ghi dmi nîmo nódo choo ya, mb:aamb:aa ngê noko dmyinê vyuwo. Nmopê, Nmye ntee nîné vyuwo, yinté noko myedmyinê vyuwo. * ³⁵ Nmopê, Noko mb:aamb:aa ngê anmyi vyuwo, ye pi kní yi lama wa yââ, awo, Nmyo a p:uu ndiye pyu yoo.

Yesu ngê Pita ka u wópuwópu u pi u ngwo vyu

Mátíyu 26:31-35; Mak 14:27-31; Luukí 22:31-34

³⁶ Saimon Pita Yesu ka póó wo, kwo, Nmí Lémi. Kwo, Ló yi nye lêpí? Yesu ngê kwo, Kwéli n:aa lêpí, doo u ntâa ala ngwo daanyinê ngmêê nê, ngmênê díyo yi máádi anyinê kwolo. ³⁷ Pita ngê kwo, A Lémi, lukwe díy:o ala ngwo daaní ngm:êê ngi? Kwo, K:omo tpile l:êê díy:o amye vya nê, ngmênê myedaaanê kuwo ngi. ³⁸ Yesu ngê kwo, Mumdo a l:êê díy:o wanyi pw:onu? Kwo, Ndê kópu nga ngmên:aa tpapê. Kwo, Kêmkêm ghêl k:i daawa kââ, pyolo nyinê wópuwópu nê, yenye, D:aa p:uu ndiye pyu ngmê.

14

Yesu nmí maa, Nmí Mí ka

¹ Yesu ngê nmopê, Nmyi ghê dmi kídangê kee, nmyi nuw:o dmi myekíngê dyênê. Nmopê, Chóó Lémi ka dmyinê kélímí, a ka myedmyina a kélímí. * ² Nmopê, M:aa u p:o ngomo dédê ghêdê. Nmopê, N:aa lêpí, nmyi p:aa dmi nmyi kada nîmo l:âmol:âmo. Nmopê, Yi kópu wodaa ndê kópu, ye nmye daapídi vyi. ³ Nmopê, Nmyi p:aa dmi l:âmol:âmo u kuwó dini ghi ngê, amênê diyé, a chóó anê nya nmyo, p:o aní núw:o nmyo, kwéli anîn:aa ya, yi amyenmyin:aa ya. ⁴ Nmopê, Kwéli n:aa lêpí nê, yi máádi nmyi lama ka t:a. ⁵ Tomas ngê kwo, Nmí Lémi. Kwo, Máá dini nye kígá, yi máádi nmí lama daa t:a. Kwo, Ló yi nye lêpí? ⁶ Yesu ngê kwo, A chóó nê nmyi maa, ndê kópu yintómu kní yi kn:ââ, mye ghê u kn:ââ. Kwo, M:aa ka maa daamo a t:a, nê nmyi maa mu ngmídi. * ⁷ Nmopê, A kn:ââ nmyi lama ndêndê ngê wodoo ya, ye M:aa nmyi lama myepê tóó. Nmopê, Ala ngwo M:aa ntênê nmyi lama dé yââ, kîmyedmye m:uu ngmê.

* **13:29:** Njon 12:6; Psalm 41:9 * **13:33:** Njon 7:33-34 * **13:34:** Njon 15:12,17; 1 Njon 3:23; 2 Njon 1:5 * **14:1:** Njon 14:27 * **14:6:** Epeso 2:18; Njon 11:25

⁸ Pilipi ngê kwo, Nmî Lémi. Kwo, Mî nmo a kêma ngi, ye u ntââ mbêmê nmo yââyââ té. ⁹ Yesu ngê kwo, Lô dinî nmyi vy:o nî ghê wo, lukwe dîy:o choongê mya noo, kî pini. Kwo, Anmye y:enê nê, ye nê vyîlo. Kwo, Lukwe dîy:o a ka chi vyi, M:aa nmo a kêma ngi. * ¹⁰ Kwo, Lukwe dîy:o alanté d:ee nuw:o, Nê, myenté M:aa, mu ngmîdi. Yesu ngê nmopê, Kópu yîlî n:iî nmye nî vyi too, daa a chóó a mo a kópu dé. Nmopê, M:aa k:iî ngmîdi ngê nye too mo, chóó u dpodo yinoo dóódó. ¹¹ Nmopê, Ala kópu ka dmyinê kêlîmî, M:aa k:iî ngmîdi ngê nye too mo. Nmopê, Yi kópu ka kêlîmî dpodo ndîî ngê nmye dè pyaa knomomê, ye kópuni ní d:uu too, yi kópu knî yi l:êê dîy:o a ka dmyina a kêlîmî. ¹² Nmopê, Ndé kópu nmye ngmên:aa tpaépê, Pini n:iî a ka ada a kêlîmî, kópuni noo d:uud:uu dé, yi pini ngê yi kópu amyedî d:uud:uu dé, kópu ndîî knî myowa d:uu, mu kópu u dîy:o M:aa ka n:aa lêpî. ¹³ Nmopê, A pi ngê kópuni a ka anmyinê dmy:ee ngmê, wanê d:uu, M:aa u pi ndîî ngê u ngwo wanî pyódu. * ¹⁴ Nmopê, A pi ngê kópuni anmyinê dmy:ee ngmê, wanê d:uu.

Yesu Chóó Lémi u ghê dmi p:uu u ngwo doo danê

¹⁵ Yesu ngê nmopê, A nuu ghi nmyi nódo adî ya, ye a dêépî kópu dyuu anmyi chââchââ. * ¹⁶ Nmopê, M:aa ka nmyi ngêépî pyu ngmanê dmyinê, chóó u Ghê Dmi. Nmopê, Nmyi p:uu adî ya, daawa a kuwo nmyo. * ¹⁷ Nmopê, Mgîdî u yoo yi mênê daawa kee, mu kópu u dîy:o daawa m:uu ngmê, myedaawa mya ngmê. Nmopê, Nmyi lama pini, mu kópu u dîy:o nmyi vy:o ka kwo, mu dinî ghi ngê nmyi mênê

amyaa ya. * ¹⁸ Nmopê, Nmyi mo daanê kuwo nmyo, ngmênê nmye wamênê diyé. ¹⁹ Nmopê, Mâa m:iî mgîdî u yoo knî y:oo mēdaamowa m:uu nê, ngmênê nmyi mo wanmyi mumu nê. Nmopê, A ghê adî ya, yi kópu u l:êê dîy:o ghê njini nmyi mênê a myaa ya. ²⁰ Nmopê, Yi wéni ayi d:iî, u ngwo anmyinê w:ee ngmê, M:aa k:iî nye ngmîdi, a k:iî ngmîdi ngê amy:oo pyaa dmi. ²¹ Nmopê, N:iî ngê a dêépî kópu dyuu a nyêmî too, wunê ng:êênî too, u mênê a yîi too, a chââchââ too, vyîlo yi pini nódo a nuu ghi a too. Nmopê, Yi pini u nuu ghi M:aa nódo adî ya, a nódo amyaa ya, a chóóchóó u kwo amyenê kêma.

²² Nmî vy:o pini ngmê, Njudas, daa pini n:iî Yesu kwódo ngê ghê wo, yi Njudas Yesu ka póó wo, kwo, Nmî Lémi. Kwo, Lukwe dîy:o nmî mo wanmî m:uu ngi, wo yéli y:oo daawa m:uu ngi? ²³ Yesu ngê kwo, Mu kópu u dîy:o n:iî nódo a nuu ghi adî ya, yi pini ngê a kópu dyuu adî chââchââ, M:aa nódo yi pini nuu ghi adî ya, M:aa k:iî u kwo anyinê lee knî, u k:iî anmîn:aa ya. *

²⁴ Kwo, N:iî nódo a nuu ghi daa too, a kópu dyuu ka myedaa ng:aa. Kwo, Kópuni dyuu nmye nî vyi too, daa a mo a kópu dyuu, ngmênê M:aa u kópu dyuu, pini n:iî ngê a dy:ââ noo.

²⁵ Nmopê, Ala ngwo nmyi vy:o anî kwo, yi kópu knî u ngwo nmye dî vyi té. ²⁶ Nmopê, A kuwó M:aa ngê chóó u Ghê Dmi a pi ngê nmye wa a dy:ââ, yinê adî ngêépî nmyo, kópu yîlî yintómu yi p:uu adî ndiye kîgha nmyo, kópu yintómu n:iî nmye nî vyi too, nmyi nuw:o ñedê yimi amê t:ee té. *

²⁷ Nmopê, Nkîngê nmyi mênê anê ngî, a chóó a gha ntee, nmyi gha dmi yinté adî ya. Nmopê,

* **14:9:** Kîlosa 1:15; Hipîlu 1:3 * **14:13:** Mát 7:7; Njon 16:23-24; 15:7 * **14:15:** 1 Njon 5:3

* **14:16:** Njon 14:26; 15:26 * **14:17:** Lôma 8:26 * **14:23:** Tpyuu 3:20 * **14:26:** Njon 15:26; 16:7

Pi knî y:oo yi komo ngê a tpapê ngópu, apu, Namê nkîngê, ngmênê a chóo nmyi nkîngê machedê ngê n:aa pyépi. Nmopê, Nmyi ghê dmi kîdangê kee, myenangmê nkîngê mb:anê. * ²⁸ Nmopê, Ala kópu mwiyé nmye kîdí vyi, nmyed:a, Nîné kuwokuwo nmyo, díyo nmye amênê diyé. Nmopê, Nmye wanî yipê, ngmênê nmyi gha dmi mb:aamb:aa ngê dny:oo ya. Nmopê, A nuu ghi ndêndê ngê nmyi nódo wo tóó, ye w:aa pèdmyinê pyw:ee ngmê, mu kópu u díy:o M:aa ka diyédiyé a ka mb:aamb:aa. Nmopê, Ala ngwo a pi tédê, yi ngwo a pi ndîi ngê wamî pyódu, M:aa u che p:ââ pee ngê an:uu pyódu. ²⁹ Nmopê, Yi kópu knî ghêlí doongê pyaa dniye, u ngwo nmye dí vyi té, mu kópu u díy:o a ka pèdmyina a kèlîmî. ³⁰ Nmopê, Doo u ntââ dye ghi daadîi noko daanmî danê, mu kópu u díy:o Setan u lede yoo daa kêmakêma wunê pwiyé dniye. * ³¹ Nmopê, Setan u kópu a p:uu daa t:a, yinê daa y:enê nê, ngmênê kópuni awêde a nga a d:uud:uu, u kwo daanî kwódu. Nmopê, Yi kópu u l:êê díy:o M:aa ngê al:ii a dy:ââ noo. Nmopê, Pi yintómu yi lama pîchoo ya, dye ghi yintómu M:aa u dnye n:aa nyêmi ngê. Nmopê, Ghêêdí kmêle, kn:aa lee kmêle.

15

Nté kn:ââ u mgongo danêmbum

¹ Yesu ngê mgongo nmo ngmê kwólu, nmopê, M:aa ngê nté kn:ââ ngmê kââ, nê vyílo. ² Nmopê, A kpâlî woni knî yi p:uu nt:u d:uudpî kaalî, M:aa ngê dpo chápwo té, dpî kéé té. Nmopê, N:ii knî yi p:uu nt:u dpî kaalî, yini mb:aamb:aa dé. Nmopê, M:aa ngê mb:aamb:aa ngê dpî pyódu té, dyââpe n:ii p:uu a ya yédi, dpo chápwo té, dpî kéé té, dpo,

Nt:u mb:aamb:aa ngê paa kaa we. ³ Nmopê, Kópuni nmye nî vyi too, yi kópu knî y:oo mb:aamb:aa ngê wunê kî pyódu nmyoo. ⁴ Nmopê, Ngmidi ngê ya kmêle. Nmopê, Nangê kéé nê, myedaanî kéé nmyo. Nmopê, Yi kpâlî ngmanyinê chápwo, dpî pw:onu, nt:u p:uu d:uudpî kaalî. Nmopê, Nmyo myentee dé, anmyinê kuwo nê, nmyi nt:u dmi daawa kaalî.

⁵ Nmopê, Nê nté kn:ââ, nmyo a kpâlî dé. Nmopê, N:ii ngê daawa a kuwo nê, ngmidi ngê u k:ii any:oo ya, yi pini nt:u mb:aamb:aa ngê wa kaalî. * ⁶ Nmopê, Wanmyinê kuwo nê, ye nmyi chóo kópu mb:aa daangmanmyi d:uu ngmê. Nmopê, N:ii ngê wa a kuwo nê, M:aa ngê wa kéé. Nmopê, Yi yini kpâlî wa pw:onu, ntóó ngê wa pyódu, ndiya wa kéé, ndê ngê wa ma. ⁷ Nmopê, A k:ii ngmidi ngê anmî ya, a kópu dyuu p:uu anmyi nuw:o, ye M:aa ka kópuni anmya a dmyinê, nmyi l:êê díy:o wa a d:uu. ⁸ Nmopê, Dmyina a nj:ii nê, nmyi nt:u dmi mb:aamb:aa ngê dpî kaa we, ye pi knî y:oo Chóó Lémi u pi ndîi ngê u ngwo wa pyódu ngmê. * ⁹ Nmopê, A nuu ghi M:aa nódo ntee a tóó, nmyi nuu ghi dmi yinté a nódo mye tóó. Nmopê, Dye ghi yintómu a nuu u yoo ngê dmyinê kwo. ¹⁰ Nmopê, Kópuni nmye nî vyi too, anmyi d:uud:uu dé, ye a nuu u yoo ngê anmyi kwo. Nmopê, M:aa u nuu u pi ngê n:aa tóó, mu kópu u díy:o kópuni yintómu a ka a vyi too, nî d:uu too. *

¹¹ Nmopê, Yi kópu knî nmye yidí vyi té, mu kópu u díy:o M:aa p:uu w:aa ntee nê pyw:ângo, w:aa d:ud:umbiy:e a p:uu yinté myedmyina a pyw:êmî. ¹² Nmopê, Ala a dêépî kópu, Nmye ntee nîné vwuwo, noko yinté myedmyinê vwuwo. * ¹³ Nmopê, Nmye nîné

* **14:27:** Pilipay 4:7 * **14:30:** Njon 12:31; Epeso 2:2 * **15:5:** Njon 15:16; 1 Kódin 12:27; 2 Kódin 3:4-5 * **15:8:** Mát 5:16 * **15:10:** 1 Njon 2:5 * **15:12:** Njon 13:34

vyuwo, kópu ndîi amy:aa d:uu, nmyi l:êê dîy:o a ghê wanî y:oo, u ngwo anî pw:onu, mu kópu u dîy:o nmyi nuu ghi dmi a nódó dnyinté daa tóó. Nmopê, Dmyina a nj:iî nê, nmyi nuu ghi dmi numo nódó choo ya. * ¹⁴ Nmopê, A kópu dyuu anmyi d:uud:uu dé, ye nmyo ndêndê ngê a pyipe yoo. ¹⁵ Nmopê, Nmyo a pyipe yoo. Nmye daamonî vyi, A dpodo pyu yoo, mu kópu u dîy:o kópuni lémi ndîi ngê a d:uud:uu ngê, u dpodo pyu knî ye daa tpapê ngê, u pyipe knî ye a tpapê ngê. Nmopê, M:aa ngê kópuni yilî a ka a vyi too, wunê nmye kîdî vyi té. Nmopê, A pyipe yoo, M:aa k:iî nuw:onî nyi mênê a tóó, nmyi mênê myeka tóó.

¹⁶ Nmopê, Dpîp:e ngmîdi noo, a chóó p:ee nê ngmîdi nmyoo. Nmopê, Dpodo tédê n:iî nî kaa nmyoo, yi dpodo tédê nmyi nt:u dmi mb:aamb:aa ngê dp:uu kaa we, yi dpodo chedê ngê kîngî pyódu. Nmopê, Yi dpodo tédê M:aa ka a pi ngê kópuni anmyi dmy:ee ngmê, nmye wa a kê. ¹⁷ Nmopê, Ala kópu dmyinê d:uud:uu, numo ka mb:aamb:aa ngê dmyinê vyuwo.

Yesu u yoo yi diyadiya, mgîdî u yoo knî ye

¹⁸ Yesu ngê nmopê, Kópu ngmê p:uu nmyi ng:aa dmi n:aa t:emî. Nmopê, Mgîdî u yoo knî ye ntee n:aa diya yédi, yinté ye am:iî diya dmi. ¹⁹ Nmopê, Mgîdî u yoo knî yi kii ngmîdi ngê w:ee pyede, ye yi nuu u yoo ngê p:ee pyede, ngmênê yi yéli yi vy:o nê ngmîdi nmyoo, yi vy:o mēdp:ee wee, yi kópu u l:êê dîy:o ye dmyi diya dmi. ²⁰ Nmopê, Ala kópu wunê nmye kîdî vyi, Dpodo pyu u pi tédê, u kada pini u pi ndîi. Nmopê, Yi kópu p:uu dmyinê nuw:o, u nt:u kópu m:uu ala, Mgîdî u yoo knî y:oo dono a nga a d:uud:uu ngmê, nmye amyednyi d:uud:uu. Nmopê, Wo chââchââ nê,

pê chââchââ nmyo, a kópu dyuu wo ny:ee ngópu, ye nmyi kópu dyuu myepaa ny:ee ngmê. ²¹ Nmopê, Yi dono kópu yilî nmye wa d:uu ngmê, mu kópu u dîy:o nmyo a yoo, daa mya noo, n:iî ngê a dy:ââ noo, yi lama myedaa tóó. ²² Nmopê, Yi yéli ye danêmbum tédê wodîp:a loo, ye daapî mb:iî noo, yi dono ndîi ngê daapî pyodo, ngmênê dono ndîi ngmê d:uu ngópu, kî mb:iî noo, M:aa ngê dpodombiy:e u ngwo wa kpada té. ²³ Nmopê, Pini n:iî knî ye nî diya wo, yi pini knî ye M:aa mye diya wo. ²⁴ Nmopê, Kópu ndîi n:iî yi vy:o noo d:uud:uu dé, yintoo kópu wunê pi ngê daangmê d:uu ngê. Nmopê, Yi kópu ndîi yi vy:o wodîpî d:uu too, ye yi dono ndîi ngê daapî pyodo. Nmopê, K:omo tpile yi kópu knî m:uu tumo, ngmênê mye mb:iî noo, ye nî diya wo, M:aa ye mye diya wo. ²⁵ Nmopê, Kópuni puku yedê a tóó ndêndê ngê a ntiyentiye ngmê, doo u ntââ daawa kn:aadi ngmê. Nmopê, Yi kópu ala, D:ud:umbiy:e módó ye nî diya wo.

²⁶⁻²⁷ Yesu ngê nmopê, Wo yéli ye nî diya wo, ngmênê dini ghi n:iî ngê M:aa u Ghê Dmi nmye wanê dy:ââ, yinê wa ngee nmyo, pi knî ye a p:uu anmyin:aa danê, nmyi kópu dyuu ndê kópu ngê ye yinê wa pyódu té. Nmopê, Kópuni nî vyi too, kópuni nî d:uu too, nmyi lama mb:aamb:aa ngê ka pyede. A dpodo kn:ââ dini ghi n:iî ngê nê chópu, a p:uu u ngwo nmyinê kaa dniye, dye ghi daadîi nipi nmee a ya, u dí awêde.

16

¹ Nmopê, Dono kópu n:iî nmye wadnyi d:uud:uu dé, nmyi ng:aa dmi n:aa t:emî, ² mu kópu u dîy:o dini ghi n:iî ngê nmye wa pyaa dmi, u ya a nga daa kwo, Ala kópu paa vyi yó, Nê ngê lukwe dîy:o dóo nmoo, dono vy:o anmî wee, u nkwo nmo kpîpîkpîpî. Nmopê, Nju tpémi

* 15:13: Lóma 5:8; 1 Njon 3:16

y:oo kópu dono yilí nmye adnyi d:uud:uu dé, wa kée nmyo, nmyi yoo kuwa wa kaa nmyo, yi ngépê ngomo k:oo koko nmye wa kwódu ngmê. Nmopê, U kuwó dini ghi ngê amyednyi vyee nmyo, nmyi vy:o woni yi ghê wa a ngî t:oo, ala kópu u ngwo adnyi tpaépê, awo, Ala Chóó Lémi u dpodo yino dódó. ³ Nmopê, Yi kópu yilí nmye adnyi d:uud:uu, mu kópu u díy:o Maa k:ii yi lama d:ii too mo. ⁴ Nmopê, Yi kópu knî yi pi dmi nmye kídí vyi té, mu kópu u díy:o dini ghi n:ii ngê nmye wa pyaa dmi, nmyinê nmye daa kópu kamí ngê adnyi ya, ngmênê u ngwo anmy:uu nuw:o kalê ngmê, anye, Nê ngê yi pi dmi mwiye nmo mwo a vyyu.

Chóó Lémi u Ghê Dmi u dpodo

Yesu ngê nmopê, Kópuni nmye dí vyi té, wunê nmye dípî vyi too, mu kópu u díy:o dye ghi yintómu nmyi vy:o noo kwo. ⁵ Nmopê, Pini n:ii ngê a dy:ââ noo, ala ngwo u kwo mênê diyédiyé, ngmênê a ka daanmyi vyi ngmê, Ló y:i nye lêpî. ⁶ Nmopê, Kópuni nmye dí vyi té yi l:êê díy:o nmyi gha dmi dono ngê dê pyódu. ⁷ Nmopê, Ndê kópu nmye ngmên:aa tpaépê, Nmyi mb:aamb:aa u l:êê díy:o n:aa lêpî. Nmopê, Daanî ní knomomê, ye nmyi ngêêpî pyu daawa a ní, ngmênê dini ghi n:ii ngê aní lê, nmyi ngêêpî pyu nmye anímo dy:ââ. ⁸⁻¹¹ Nmopê, Pi yoo yi nuw:o dmi ala ngwo alanté a too, apu, Nmo Chóó Lémi u yoo mb:aa, dono ndîi dpípíngmê d:uu ngê. Nmopê, Chóó Lémi u Ghê Dmi dini ghi n:ii ngê wa t:aa, yoo woni yi nuw:o dmi yinê wa ngmêê, u ngwo wa a w:ee ngmê, awo, Chóó Lémi ngê pini n:ii a ngmídi ngê, kînmî mb:ii ngê, dono ndîi u ngwo ngmênmi d:uu ngê. Nmopê, Dini ghi n:ii ngê pi knî y:oo wa vya nê, ala kópu wa vyi ngmê,

awo, Ndêndê kópu yino d:uud:uu, daa kn:aadi te kópu yino d:uud:uu. Nmopê, Ngmênê Chóó Lémi u Ghê Dmi dini ghi n:ii ngê wa t:aa, yoo woni yi nuw:o dmi yinê wa ngmêê, u ngwo wa a w:ee ngmê, awo, Kn:aadi te kópu ndîi ngmêkînmî d:uu ngê, pini n:ii nmî vyâ, pi mb:aa, u dono daa too, kpêênî daa mgee wo, Chóó Lémi ngê mêdê pyidu ngê, u kwo mê diyé wo, nmî vy:o mēdaa kwo. Nmopê, Pi yoo yi nuw:o dmi ala ngwo alanté a too, Chóó Lémi ngê pi doongmê kóté kwólu, myedaawa kóté kalê nmo. Nmopê, Ngmênê Chóó Lémi u Ghê Dmi dini ghi n:ii ngê wa t:aa, mgídi u yoo woni yi nuw:o dmi wa ngmêê té, u ngwo wa a w:ee ngmê, awo, Chóó Lémi ngê Setan wunê dê kóté kwolo, ntâa u ngwo wa a vy:u, nmo amyedê vy:u. *

¹² Yesu ngê nmopê, Kópu ndîi yilí a mênê ka too. Nmopê, U ya a nga ka kwo, Nmye ní vyi té, ngmênê u nyêmi ngê dp:ee ntâa dé ala ngwo. ¹³⁻¹⁴ Nmopê, Dini ghi n:ii ngê Chóó Lémi u Ghê Dmi wa t:aa, ndê kópu yintómu knî yi maa komo nmye yinê wa a kēma. Nmopê, Kópuni ghêli doongê pyaa dniye, nmye u ngwo amí vyi té. Nmopê, Doo u kópu dyuu nmye ayidên:aa tpaépê, ngmênê a kópu dyuu nmye ayidên:aa tpaépê, a pi ndîi ngê u ngwo amí pyódu. *

¹⁵ Nmopê, Nmye d:oo vyyu, M:aa u kópu dyuu nmye ayidên:aa tpaépê, ngmênê nmyed:ê, A kópu dyuu nmye ayidên:aa tpaépê, mu kópu u díy:o kópuni M:aa u nêni dé, mya a nêni dé.

Yesu u pwopwo p:uu u ngwo nmo doo danê

¹⁶ Yesu ngê nmopê, Daa ndîi la ghi tp:oo ala ngwo nmyi vy:o aní kwo, ye daamunmyi m:uu nê. Nmopê, U kuwó dini ghi ngê daa

* 16:7: Njon 14:16

* 16:8-11: Njon 12:31

* 16:13-14: Njon 14:26; 1 Njon 2:27

ndîi la ghi tp:oo ayimî lê, u ngwo am:ii m:uu nê. ¹⁷ P:uu ndiye pyu knî ngmê noko dnye póó, apu, Lukwe p:uu nmo ka danê? Apu, Ala kópu a tpapê, Daa ndîi la ghi tp:oo ala ngwo nmyi vy:o anî kwo, ye daamunmyi m:uu nê. U kuwó dini ghi ngê daa ndîi la ghi tp:oo ayimî lê, u ngwo am:ii m:uu nê. Apu, Ala kópu mye tpapê, Mu kópu u l:êê dîy:o M:aa ka n:aa lêpî. ¹⁸ Apu, Yi daa ndîi la ghi tp:oo u nt:u kópu lukwe? Apu, Kópuni a tpapê, dp:oongê w:ee ngê. ¹⁹ Yesu u lama doo ya, apê, U yi y:e a kwo, Yi kópu u nt:u kópu nê ka nmî poo, wod:oo nmopê, Ala kópu u l:êê dîy:o noko nmye póó té, Daa ndîi la ghi tp:oo ala ngwo nmyi vy:o anî kwo, ye daamunmyi m:uu nê, u kuwó dini ghi ngê daa ndîi la ghi tp:oo ayimî lê, u ngwo am:ii m:uu nê. * ²⁰ Nmopê, Ndê kópu nmye ngmên:aa tpapê, Anmyi mbê, amyenmyi yîi, ngmênê mgîdí u yoo yi nuw:o dmi mb:aamb:aa ngê wa pyódu. Nmopê, Nmyi nuw:o dmi dono ngê adî ya, ngmênê u kuwó dini ghi ngê nmyi nuw:o dmi mb:aamb:aa ngê amê pyódu, nmyi gha dmi amye ndê. * ²¹ Nmopê, Dini ghi n:ii ngê mbwili ngê pwopwo dpî kaalî, mgîní vyîmî n:ii a kîgha ngê, u nuw:o dono ngê dpî pyódu, ngmênê dini ghi n:ii ngê tp:ee dpî t:a, u mgîní vyîmî anyi dpî yé, mu kópu u dîy:o u gha mb:aamb:aa ngê dpî pyódu, dpô, A tp:ee kêdê t:a. ²² Nmopê, Nmyo myentee dé, nmyi nuw:o dmi dono ngê dê pyódu, ngmênê am:aa m:uu nmyo, nmyi nuw:o dmi mb:aamb:aa ngê amê pyódu, w:aa amyenmyinê pyw:ee ngmê, doo u ntâa pi ngmê ngê yi w:aa nmyi mênê daawa a ngî. ²³ Nmopê, Yi wéni ngê kópu a ka daangmanmyi

poo ngmê. Nmopê, Ndê kópu nmye ngmên:aa tpapê, Kópuni M:aa ka a pi ngê wanmyi dmy:ee ngmê, nmye wa a kê. * ²⁴ Nmopê, Kópu a pi ngê dmy:oongmê dmy:ee ngópu. Nmopê, A dpodo u l:êê dîy:o kópuni u yi nmye adî kwo, M:aa ka dmyinê dmyinê, nmye ada a kuwo, mu kópu u dîy:o w:aa ndêndê ngê pêdê pyw:ee yó.

²⁵ Yesu ngê nmopê, Kópu yili yi p:uu nmye noo mgongo, ngmênê mu dini ghi ngê nmye mēdaanî mgongo, M:aa p:uu ntênê nmye anîn:aa danê. * ²⁶ Nmopê, Yi dini ghi ngê kópuni u yi nmye adî kwo, M:aa ka a pi ngê dpî dmy:ee yó. Nmopê, Ala kópu dinî tpapê, Yi kópu nmyi l:êê dîy:o M:aa ka wanî dmyinê, mu kópu u dîy:o M:aa chóó nmye wunê vuywo. ²⁷ Nmopê, Nmyi nuu ghi dmi M:aa nódo a tóó, mu kópu u dîy:o a nuu ghi nmyi nódo a tóó, mye ala kópu u l:êê dîy:o, ala kópu ka nmyi kélîmî mbê dniye, Nê M:aa ka a ndê wo. * ²⁸ Nmopê, Nyââ, M:aa ka nê ndê wo, dyámê mbêmê nmye nê loo, ala ngwo dyámê mēnînê kuwokuwo, M:aa ka mēnê diyédiyé. ²⁹ Yi kópu y:oo nyongo, wod:oo ala kópu u kwo nmî vuy, kwonmo, Kópu yili mb:aamb:aa ngê anmînê wopwe, mēd:ee mgongo. ³⁰ Kwonmo, Ala ngwo nmî lama dê yââ, kópu yintómu lama ka tóó. Kwonmo, K:omo tpile kópu nga daanmî póó, ngmênê kópuni nmî mēnê a pyede, wunê kichi m:uu té. Kwonmo, Yi kópu u l:êê dîy:o ala kópu ka dpî kélîmî mbê dmi, Chóó Lémi ka nyinê ndê wo. ³¹⁻³² Yesu ngê nmopê, Ala ngwo nmye kélîmî té, ngmênê daa kēmakēma nmyi p:o p:o nmye mbêpēmbêpê té, a mo nmyinê kuwokuwo nê. Nmopê, Daa d:ud:umbiy:e a mo nmyinê

* 16:19: Njon 17:14

* 16:20: Njon 13:16

* 16:23: Luukî 10:16

* 16:25: Psalm 69:4

* 16:27: Njon 14:21,23

* 16:31-32: Mát 26:31,56; Njon 8:29

kuwokuwo nê, ngmênê M:aa a p:uu a t:aa. * ³³ Nmopê, Yi kópu nmye dî vyi té, mu kópu u dîy:o nmyi nuw:o dmi a p:uu daapaa dyênê we. Nmopê, Mgîdí u yoo knî y:oo dono kópu nmyi p:uu yilî wa d:uu ngmê, ngmênê nkîngê ngê kêê nangê t:oo, mu kópu u dîy:o a wêdêwêdê yi pwo dê lê, wa dêê dmi. *

17

Yesu nmî lêê dîy:o u ngwo doo ngêpê

¹ Yesu ngê u danêmbum dini ghi n:ii ngê nmo a kêlî ngê, mbóó p:uu vyi wo, Chóó Lémi ka kwo, M:aa. Kwo, Kópuni u lêê dîy:o dyámê mbêmê nê loo, yi kópu u dye ghi ala. Kwo, Yoo yi ngwolo dmi a pywálî ngi, ala kópu paa vyi y:e, Kí Chóó Lémi Tp:oo. Kwo, Mî ndîî ngê u ngwo wa pyódu. ² Kwo, Pi yintómu knî yi lêê dîy:o nyinê dy:ââ noo, mu kópu u dîy:o yélini a ka nyinê kpo, nîmo, Yi nuw:o dmi kamî ngê p:aa pyódu, ghê kamî ye p:aa y:oo, ghéni n:ii chedê ngê daawa pyódu. ³ Kwo, N:ii ngê ala kópu dpî vyi, dpo, Chóó Lémi nmî yâpwo ndêndê, daamo a tóó, dpo, pini n:ii a ngmîdi ngê, wu Yesu Kédisu, kwo, yi pini ngê ghê kamî dpo pyw:oo. * ⁴ Kwo, M:aa. Kwo, Dpodoni a ka nyinê kê too, kîni chedê too, dyámê mbêmê mî ndîî ngê nî pyódu ngê. * ⁵ Kwo, Dyámê pê ghêlî dèpwo a kwo, dini ghi n:ii ngê nipi nyîpu a ya, a pi ndîî ngê ntee doo a ya, yintoo ngê mêtê pyódu ngi. *

⁶ Yesu ngê kwo, M:aa, yélini mgîdí u yoo vy:o nyinê y:ee too, a ka nyinê kê too, yi yéli ye ntênê nê kema nyoo. Kwo, Yi yéli nyoo vy:o yéli, a ka nyinê kê too, ngópu dyuu ka mb:aamb:aa ngê ng:aa mbê dniye. ⁷ Kwo, Yi lama ka tóó,

A kópu yintómu daa a mo a kópu dé, ngmênê a ka nyinê kê too. ⁸ Kwo, Kópuni a ka nyinê vyi too, ye kîni vyi too, kî ny:ee tumo. Kwo, Ala kópu ndêndê ngê yi lama a tóó, Nga nê ndê wo, ala kópu ka mye kêlîmî mbê dniye, nyóó nyinê dy:ââ noo. *

⁹ Yesu ngê kwo, M:aa, Yi kópu knî yi dîy:o ala yéli yi lêê dîy:o nga nîné ngêpê. Kwo, Daa mgîdí u yoo knî yi lêê dîy:o nga nîné ngêpê, ngmênê yélini a ka nyinê kpo yi lêê dîy:o nga nîné ngêpê, mu kópu u dîy:o nyóó nyoo. * ¹⁰ Kwo, Yélini a yoo, myenté nyoo, yélini nyoo, myenté a yoo. Kwo, Yi lêê dîy:o pi knî y:oo a pi wa km:êê ngmê. ¹¹ Kwo, Daa kêmakêma nga nîné lêpî, mgîdí u yoo vy:o a yoo nîné kuwokuwo. Kwo, M:aa. Kwo, Nyi mu ngmîdi yâpwo ndêndê. Kwo, Mî ngê nê loo, mb:aamb:aa ngê ye nê kema nyoo, ye mb:aamb:aa ngê micha a vyiwo, a yoo vy:o kîngê pwii dmi, mu kópu u dîy:o ngmîdi ngê ntee nye tóó mo, yinté ngmîdi ngê pîdny:oo ya. * ¹² Kwo, Dini ghi n:ii ngê yi vy:o noo kwo, mî mbêmê mb:aamb:aa ngê ye noo vyiwo, yi l:âmo dèp:èngmê ngópu, ngmênê mu ngmîdi l:âmo d:a ngee, pini n:ii ngê doo u ntââ dono u maa d:uuwodê kuwo. Kwo, Puku yedê kópuni a tóó, yi pini ngê yinê a ntiyentiye. *

¹³ Kwo, Ala ngwo nga anîné lêpî, dyámê pê ghêlî d:oo ngê kuwo ngê, yi kópu knî u ngwo nga d:a vyi té, mu kópu u dîy:o w:aani a mênê a tóó, nyi yoo yi mênê d:ud:umbiy:e myepîchoo ya. * ¹⁴ Kwo, Kópu dyuu n:ii a ka nyinê kpo, yi kópu dyuu ye kîni vyi too, mgîdí u yoo knî ye yi yéli u ngwo wa diya dmi. Kwo, Mgîdí u yoo knî yi nuw:o u mo, a nuw:o u mo. Kwo, Nyi yoo myenté, yi nuw:o u mo, mgîdí u

* **16:33:** 2 Tim 3:12; 1 Njon 5:4 * **17:3:** 1 Njon 5:20 * **17:4:** Njon 4:34 * **17:5:** Njon 17:24 * **17:8:** Njon 16:30 * **17:9:** Njon 6:37,44 * **17:11:** Njon 17:21 * **17:12:** Dpodo 1:18 * **17:13:** Njon 15:11

yoo yi nuw:o u mo. Kwo, Yi kópu u l:êê dîy:o mgîdî u yoo knî ye nmî diya dniye. ¹⁵ Kwo, Nga dênîné tpaépê, Nyi yoo dyámê mbêmê a ngî té, ngmênê Setan kwulo dpî dyé té.

* ¹⁶ Kwo, Ala kópu nga mud:a vyi, A nuw:o u mo, mgîdî u yoo yi nuw:o u mo, nyi yoo myenté, yi nuw:o u mo, mgîdî u yoo yi nuw:o u mo. ¹⁷ Kwo, M:aa. Kwo, Yélini yi l:êê dîy:o nga nîné ngépê, nyoo mb:aa ngê a pyódu té. Kwo, Ngópu dyuu ndêndê yi mênê choo kwo. Kwo, Yi kópu u l:êê dîy:o daa yi chóó yi p:uu pîdny:oo dpodo, ngmênê m:uu dny:oo dpodo. ¹⁸ Kwo, Mgîdî u yoo vy:o ntee nyinê dy:ââ noo, nyi yoo mgîdî u yoo vy:o yinté myidî dy:ââ té. ¹⁹ Kwo, A chóóchóó nga d:a kê, mu kópu u dîy:o nye ntênê n:aa nyêmi, nye ntênê myedny:oo nyêmi. *

²⁰ Kwo, Daa ala yéli yi mo yi l:êê dîy:o nga nîné ngépê, ngmênê ala yéli yi kópu dyuu mbêmê dîyo yélini a ka wa a kélîmî mbê dmi, yi yéli yi l:êê dîy:o nga myenîné ngépê. ²¹ Kwo, Yi nuw:o dmi ngmîdî ngê dny:oo ya. Kwo, M:aa. Kwo, Ngmîdî ngê ntee nye too mo, yi yéli yi k:ii yinté ngmîdî ngê myepaa ya kmêlé. Kwo, Ngmîdî ngê pîdny:oo ya, mu kópu u dîy:o pi yoo ala kópu ka paa kélîmî mbê dniye, Nyóó nyinê dy:ââ noo. * ²² Kwo, A nuu ghi ntee nódo a too, ala yéli yi nuu ghi dmi yinté a nódo my:aa yó, mu kópu u dîy:o ngmîdî ngê ntee nye too mo, yinté ngmîdî ngê myedny:oo ya. *

²³ Kwo, Nyi nuw:o dē ntee a too mo, yi nuw:o dmi yinté myedē pyódu ngi, mu kópu u dîy:o d:ud:umbiy:e ngmîdî ngê pîdny:oo ya, yoo yi lama u ngwo paa yaa we, awo, Chóó Lémi ngê nê yinê a dy:ââ ngê, nê ka ntee doo a vyyuwo, nê u yoo knî ye yinté myekiyedē vyyuwo.

²⁴ Yesu ngê kwo, M:aa. Kwo, Ala

yéli a ka nyinê kpo, kwéli n:aa lêpî, u ya a nga a kwo y:i myepêdê lee dniye, y:i ntee noo a lémilémi, yi lémilémi paan:aa m:uu y:e. Kwo, Dyámê pē ghêlî dēpwo a kwo, a nuu ghi nódo doo a ya, lémi ngê u ngwo nyinê pyódu noo. ²⁵ Kwo, M:aa. Kwo, Kn:aadi te kópu lama daa too. Kwo, Mgîdî u yoo yi lama d:ii too, ngmênê a lama nye too, ala yéli yi lama ala kópu mye too, nyóó nyinê dy:ââ noo. ²⁶ Kwo, Ntênê ye nê kēma nyoo, ngakēmē ye my:aa chāmē ngê, ngmênē ye am:aa a tpaépê, mu kópu u dîy:o nuu u pi ngê ntee noo a ya, nuu u yoo ngê yinté myepêdny:oo a ya, yi k:ii nmî nuw:o ngmîdî ngê pēchoo ya.

18

Yesu u ngwo mgîmî ngópu

Mátiyu 26:47-56; Mak 14:43-50;

Luukî 22:47-53

¹ Dini ghi n:ii ngê Yesu ngê u Mî ka ngépê chedê ngê, Njedusalem nmo kuwo ngê, mbwaa tp:oo ngmênmi ngmópu, u pi Kidîlon, myângo ndîi ngmê u mênê nmî ch:iy:e dniye. ² Pini n:ii Yesu u kwódo ngê ghê wo, Njudas, yi pini u lama yi myângo doo ya, mu kópu u dîy:o Yesu ngê Njudas u k:ii daa ng:êêntómu y:i núw:o nmoo. ³ Wod:oo Njudas ngê yi mgîdî ngê y:i a pyw:ee nmoo. Yoo ngmê yi kada doo kwo. Yi yéli yi vy:o Lóma lede yilî doo kwo, Chóó Lémi u ngomo t:âât:ââ pyu yoo yi vy:o myednye kwo. Kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini yoo, Pádisi yoo yi k:ii yi yéli y:oo a dy:ââ tumo. Yi kaa taa a núw:o tumo, yi pywápê dmi yi lam dé myedē núw:o tumo, nmo u ngwo a lee dniye. ⁴ Yesu u lama yaa wo, apê, Daa kēmakēma kópu yilî yintómu a nga a d:uud:uu ngmê, wod:oo ye loo, yepê, N:uu ka nmye vyyuwo té? ⁵ Kwo, Yesu,

* 17:15: 2 Tes 3:3

* 17:19: Hipîlu 10:10

* 17:21: Nkal 3:28

* 17:22: Dpodo 4:32

pini n:ii Nasalet pi. Yesu ngê yepê, Ala nê vyîlo, a chóó n:aa tóó. Pini n:ii Yesu u kwódo ngê ghê wo, Njudas, yi vy:o doo kwo. ⁶ Yesu ngê Chóó Lémi u pi dini ghi n:ii ngê ye vyu, yepê, A chóó n:aa tóó, u ngwo ngwéti dniye, wod:oo a mbee ngópu, yoo woni tēpē mbēmē tpalē dniye. ⁷ Myombó Yesu ye mē póó wo, yepê, N:uu ka nmye vwuwo té? Kwo, Yesu, pini n:ii Nasalet pi. ⁸ Yesu ngê yepê, Wunê nmye kîdî vyi, Ala nê vyîlo, a chóó n:aa tóó. Yēpê, Pini n:ii ka nmye vwuwo té, kîdmyinē pyw:ee ngmē, ngmēnē a p:uu ndiye pyu knî yi p:uu kēē nangmē yé, dpî dy:ââ tóó. ⁹ (Yi kópu ye vyu, mu kópu u dîy:o u Mî ka kópuni vyu, ndé kópu ngê pyaa we, kwo, M:aa, yélini a ka nyinē kpo yi l:âmo dēpēngmē ngópu.)

¹⁰ Saimon Pita ngê u yi doo kwo, Lede yoo nî vya té, wod:oo u taa a ngēēdî, lede ngmē mbwámē pēdē chāpwo, ngmēnē kn:aadi ngê, u wēni pee ngwene ngópu. Yi lede u pi Mélika, kpēē yiyé pyu yoo yi kada pini u dpodo pyu ngmē. ¹¹ Yesu ngê Pita ka kwo, Naa u dópo mēnē mē kēdi. Kwo, Lukwe, u yi nga a kwo, M:aa ngê dono u mbwaa n:ii a ka a kpo u wēpi nî puwâ? Kwo, Kêle, n:aa ndanî.

Anas ungiṁa Yesu u ngwo mî kaa ngópu

¹² Lede yoo yi kada pini ngê yepê, Mgîmî yó, yedē ngê kudu yó, wod:oo lede knî y:oo Nju tpēmi yi k:ii Yesu mgîmî ngópu, kóó dē kudu dumo, ¹³ Anas ka mwiye nūw:o ngópu, pini n:ii tp:oo módó Kayapas ngê nyāā. ¹⁴ Kayapas kpēē yiyé pyu yoo yi kada pini ngê doo ya, yi m:aanî ngê. Yi Kayapas ngê Nju tpēmi yi kada pini knî ye mwiye a vyu, yepê, Maa mb:aa ala, pi ngmîdi pi yintómu yi l:êē dîy:o paa pw:oo we. *

Pita ngê Yesu u ngwo a wópu ngê.

Mátiyu 26:69-70; Mak 14:66-68;

Luukî 22:55-57

¹⁵ Dini ghi n:ii ngê Yesu mgîmî ngópu, Njedusalem nūw:o ngópu, Saimon Pita k:ii nyipu yāmuyāmu dé. Kpēē yiyé pyu yoo yi kada pini u ngomo mbwa kalē ngmē k:oo dini ghi n:ii ngê Yesu km:êē ngópu, Pita kuwa nê kuwo ngê, a k:ii nmî kee dniye, mu kópu u dîy:o kada pini u lama noo ya. ¹⁶ Myombó mēnē diyé wo, keñe dmāādîni ngê doo t:âât:ââ, kwonē, Kî pini a kmini. ¹⁷ Pita yedē kee wo, yi dmāādî ngê kwo, D:ii wu pini p:uu ndiye pyu ngmē, api? Pita ngê kwo, Nyāā, nê kuu. ¹⁸ Yi dini ghi ngê nkuwo ndîi ngê pyodo, wod:oo ndyuw:e ngmē kpē ngópu, yi ngomo chóó u dpodo pyu yoo, Chóó Lémi u ngomo t:âât:ââ pyu yoo yi k:ii, ndoo chedē dnye kwo. Pita yi vy:o myimî ghê wo, mye-doon:aa ndē vyîlî.

Anas ngê Yesu u ngwo doo poopoo

Mátiyu 26:59-66; Mak 14:55-64;

Luukî 22:66-71

¹⁹ Kpēē yiyé pyu yoo yi kada pini Yesu ka p:uu ndiye pyu knî yi l:êē dîy:o doo póó, kópuni nmo doo tpapē dé yi l:êē dîy:o u kwo myedoo póó. ²⁰ Yesu ngê kwo, Pi yilî yi ngîma nîmo danēmbum. Kwo, Nju tpēmi kwéli wunē wó ngê, Chóó Lémi u ngomo k:oo, ngēpē ngomo knî yi k:oo, y:i ye nîmo a danēmbum. Kwo, Tumu kópu d:ongmē vyu. ²¹ Kwo, Lukwe dîy:o nye p:oop:oo nê. Kwo, A kópu dyuu n:ii knî y:oo ny:ee tumo, ye ngî péé, yi kópu yi lama a pyede. ²² Dini ghi n:ii ngê Yesu ngê yi kópu yi vyu, lede ngmē ngê kopwe u te knāpwo puwâ, kwo, Lukwe dîy:o nmî kada pini u dnye nye vyee. ²³ Yesu ngê kwo, Pi knî ye kópu dono w:aangmē vyu, ye ala léma ye yi kópu yuu pîcha y:oo.

* 18:14: Njon 11:49-51

Kwo, Ntênê n:aa mbumu, lukwe dîy:o kopwe a te knâpwo chi puwâ.

²⁴ U kuwó dini ghi ngê Anas ngê Kayapas ka Yesu dy:ââ ngê. Yedê kwulo daa pywálí ngópu, p:uu modoo ya.

Pita ngê Yesu u ngwo mêtê wópu ngê

Mátiyu 26:71-75; Mak 14:69-72; Luukî 22:58-62

²⁵ Yi dini ghi ngê Pita ndoo chedê modoo kwo. Pi ngmê knî y:oo kwo, D:ii wu pini p:uu ndiye pyu ngmê, apii? Pita ngê a wópu ngê, yepê, Nê kuu. ²⁶ Pita ngê pini n:ii ngwene ngópu, yi pini u mbwó kada pini u dpodo pyu ngmê, ndoo chedê mye-doo ya, Pita ka kwo, Ndo apê nyi vyílo, wu pini p:uu myângo vy:o kídî m:uu ngi. ²⁷ Pita ngê mêtê wópu ngê, wod:oo kêmkêm ka wo.

Yesu Paléti ka u ngwo núw:o ngópu

Mátiyu 27:1-2,11-14; Mak 15:1-20; Luukî 23:1-5,13-25

²⁸ Kââdî dini ghi n:ii ngê a kee wo, Yesu Kayapas u ngomo k:oo a pw:ii ngópu, Lóma lede yoo yi mâtáwe ndîi Paléti ka núw:o ngópu. Nju tpémi yi kada pini yoo Paléti u ngomo k:oo daa kee dniye, mu kópu u dîy:o apê, Daa Nju pi u ngomo. Apê, Nmo koko té, ye dono pee nmî p:uu ngma a kelekele, Chóó Lémi ka dono ngê nmo pyodopyodo té, yed:oo Tp:ee Kaa W:êêw:êê u Naa nté doo u ntââ daanmî ma. ²⁹ Yi Nju tpémi Paléti u ngomo k:oo daa kee dniye, wod:oo kuwa ye a pwii wo, yepê, Wu pini ngê ló dono kópu ngmêdê d:uu? ³⁰ Paléti ka kwo, Dono kópu wodaa d:uu ngê, ye nga daapód:oo núw:o. ³¹ Paléti ngê yepê, Núw:o yó, nmyi chóó nmyi dêêpî kópu dyuu mbêmê nyi kóté kalé yó. Kwo, Machedê. Kwo, Wunê kudu kóté kwolo, ala d:o pw:oo we. Kwo, Ngmênê pi vyee nmo nmyi

kwódu ngópu. Kwo, Nmyi l:êê ghi mbêmê nyi vya ngi, kídosi nêdê nyi t:ee ngi. * ³² (Yesu ngê kópuni wunê a vyu, nmopê, Tââ wa km:êê nê, u pwopwo p:uu kídosi nêdê u ngwo doo danê, yi kópu Nju tpémi y:oo ala ngwo d:uu ntiye ngmê.) * ³³ Paléti u ngomo k:oo mêtê diyé wo, lede knî ye yepê, Yesu alii a núw:o yó, wod:oo u kwo núw:o ngópu. Yesu ka kwo, Mumdo nyi Nju tpémi yi king? ³⁴ Yesu u kwo póó wo, kwo, Ye kópu nyóó mênê cha ngi, ó pi knî y:oo nga y:oodê vyi ngmê? ³⁵ Paléti ngê kwo, D:aa Nju pi. Kwo, Nyóó nyoo knî y:oo, yi kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini knî yi k:ii y:oo a ka da núw:o ngi. Kwo, Ló dono kópu ngmêchi d:uu? ³⁶ Yesu ngê kwo, Daa dyámê mbêmê tpémi y:oo king ngê y:oo pyódu noo. Kwo, W:aa dyámê pê u king ntee pini, ye a dpodo pyu yoo a l:êê dîy:o pi l:êê té, Nju tpémi y:oo daapaa ngîmî nê. Kwo, Daa dyámê mbêmê tpémi y:oo king ngê y:oo pyódu noo. ³⁷ Paléti ngê kwo, Mumdo nyi king? Kwo, Yi kópu awêde dî ny:oo. Yesu ngê kwo, Nyóó núw:o ngê chi vyi, nyimo, Nê king. Kwo, Ngmênê ala kópu mu ngmîdi u l:êê dîy:o dyámê mbêmê ní pyodo, nê, Pi knî y:oo ndê kópu yintómu knî yi kn:ââ paa m:uu y:e. Kwo, N:ii knî y:oo ndê kópu knî yi maa a kîgha ngmê, a dnye y:oo nyêmî ngmê. * ³⁸ Paléti ngê kwo, N:uu u ntââ, ndê kópu dé yi kn:ââ dpo pyw:oo? Wod:oo Paléti kuwa mêtê pwii wo, Nju tpémi ye yepê, Wu pini u kpadakpada u kópu d:oo ngmê pyw:ângo. ³⁹ Yepê, Tp:ee Kaa W:êêw:êê u Naa dye ghi ngê mbwa k:oo tpémi yi vy:o pi ngmên:aa pw:iipw:ii ngê. Yepê, Nju tpémi. Yepê, U yi nmye a kwo, Nmyi king ní pw:ii? ⁴⁰ Dpodombiy:e u kwo mbwó dniye, kwo, Daa ye pini. Kwo, Mbadapas yi pw:ii ngi. (Yi

* 18:31: Dpodo 18:15 * 18:32: Njon 12:32-33 * 18:37: 1 Tim 6:13

Mbadapas Lóma lede yoo yi p:uu mwiyé dpîmo a l:êê, mbwa k:oo u ngwo kee wo.)

19

Paléti Yesu u pw:iipw:ii ngê u ngwo dêê wo

¹ Wod:oo Paléti ngê lede knî ye yepê, Yesu nuw:o yó, yedê kpê dmi ngê nyi kpaka yó, wod:oo mî kpaka ngópu. ² Lede knî y:oo Yesu dnye yumuyumu, noko yipu, King knî yi mbêmê kîdon ntee a kwo nyédi, kî pini mbêmê yinté tpile my:oo kaa koo, wod:oo yi kóo diidii a ngî tumo, a kmongo tumo, kîdon ntee tpile u ngwo ngmê l:âmo ngópu, Yesu mbêmê kaa ngópu. Kpîdî pee mb:aa ngmê, king knî y:oo yi mbwo ntee dnyimo t:emî dé, yinté kpîdî pee mtyemtye u mbwo ngmê t:ee ngópu. ³ U kuwó dini ghi ngê u kwo dnye lêpî, k:omodanê ngê dnya a chipéchipé, kópu, Munmíkó nmî mâawe ndîi, Nju tpémi yi king, u nkwo dnye vyee.

⁴ Paléti kuwa mēdê pwii wo, Nju tpémi ye yepê, Wu pini ngomo k:oo nmye mēnîné pw:iipw:ii, nmyi ngîma n:aa kapî, mu kópu u dîy:o nmyi lama paa yaa we, u kn:aadi te kópu d:ongmê pyw:ângo. ⁵ Wod:oo Yesu kuwa a pw:ii ngê, yi kóo diidii dmi mbêmê modoo ya, kpîdî mb:aa u mbwo myedoo ya. Paléti ngê Nju tpémi ye yepê, Yi pini ala. ⁶ Kada pini knî y:oo dini ghi n:ii ngê m:uu ngópu, dpodombiy:e mbwó dniye, Paléti ka kwo, Kîdosi íedê t:ee ngi. Kwo, Daadî ya. Wod:oo Paléti ye nod:e wo, yepê, Yi kópu nmyi lama ma tóó. Yepê, Nmyi chóó nuw:o yó, kîdosi íedê nyi t:ee yó. Yepê, U pwopwo u kópu d:oo pyw:ângo, daa tóó modaa tóó. ⁷ Nju tpémi y:oo Paléti ka kwo, Nmî dêêpî kópu alanté, Pini n:ii ngê Chóó Lémi u pi k:omodanê ngê dpî vyi, yi pini

anyi vy:a. Kwo, Ye pini ngê chóó u komo ngê ala kópu vyu, Nê Chóó Lémi Tp:oo. Kwo, Daadî ya, pw:oo we. *

⁸ Dini ghi n:ii ngê Paléti ngê yi kópu nyongo, nkîngê ngê y:ay:a pwiyé wo, ⁹ u ngomo k:oo mē kee wo, Yesu ka kwo, Ló y:i nyinê ndê wo? Yesu ngê kópu u kwo daa vyu. * ¹⁰ Paléti ngê kwo, Lukwe dîy:o kópu a ka daanyi vyi. Kwo, Lama daa tóó, a kêê k:oo nye kwo? Kwo, Ye n:aa tpapê, Vya yó, yed:oo a vyee ngi. Kwo, Ye n:aa tpapê, N:aa pw:iipw:ii, ye kêê nga daawa t:ee ngmê. ¹¹ Yesu ngê kwo, Pini n:ii nmî pwo a tóó nmî kada pini ngê wodaa pyódu nyoo, ye ngêê k:oo daapidî ghê. Kwo, Yi pini u dnye chuu nyongo, módó nye kpadakpada nê. Kwo, Yélini y:oo nga da nuw:o nê yi dnye dmi yichi ny:oo, dono u ngwo chi d:uu. Kwo, Ngmênê yi yéli yi dono d:ud:umbiy:e ndîi. * ¹² Paléti ngê yi kópu dini ghi n:ii ngê nyongo, d:ud:umbiy:e u yi u ngwo doo kwo, Yesu nî pw:ii, ngmênê Nju tpémi dpodombiy:e u kwo mbwó dniye, kwo, Ye pini ngê apu, Nê king. Kwo, U yi u ngwo a kwo, Pini n:ii nmî king ndîi ngê wunê tóó, Lóma, u d:aa nê kâadî. Kwo, Yinté pini king ndîi p:uu a d:uu yédi. Kwo, Ye pini nye pw:iipw:ii knomomê, ye king ndîi ngê yi kópu wa a ny:oo, doo u nuu u pi ngê anyi pyódu. * ¹³ Paléti ngê yi kópu yi nyongo, Yesu kuwa ye a pw:ii ngê, pi kwéli dpîmo kóté kîgha dé, y:i nuwo. (Yi kéli ghê chêêpî u kadakada mwiyé yé tumo, Nju tpémi yi dnye ngê u pi Nkapata.) ¹⁴ Wéni n:ii ngê Tp:ee Kaa W:êêw:êê u Naa u l:êê dîy:o tpile yilî dnye wiyewiye, yi wéni ngê yi kópu yilî u ngwo pyodo. Kâadî mãâ kéli dini ghi ghêlî daa yó, Paléti ngê Yesu kuwa ye

* 19:7: Lev 24:16; Njon 5:18 * 19:9: Mát 27:12; Luukí 23:9 * 19:11: Njon 10:18; Dpodo 2:23; Lóma 13:1 * 19:12: Luukí 23:2; Dpodo 17:7

a pw:ii ngê, Nju tpémi ye yepê, Ala nmyi king. ¹⁵ Dpodombiy:e u kwo mbwó dnyiye, kwo, Pw:oo we. Kwo, Vya ngi. Kwo, Kídosi ñedê t:ee ngi. Paléti ngê yepê, Mumdoonmyi king kídosi ñedê wanî t:oo? Kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini knî y:oo kwo, Nmî king mu ngmídi, king ndîi n:ii Lóma wunê tóó. ¹⁶ Wod:oo Paléti ngê lede knî ye yepê, Yesu ñuw:o yó, kídosi ñedê nyi t:ee yó.

Yesu kídosi ñedê u ngwo t:ee ngópu
Mátiyu 27:32-44; Mak 15:21-32;
Luukî 23:26-43

Lóma lede knî y:oo Yesu ñuw:o ngópu, ¹⁷ Njedusalem a kuwo ngópu, ghi ngmê ñuw:o ngópu, yi ghi u pi Mbodo Dîné. (Nju tpémi yi dnye ngê Nkolkota.) Maa p:uu Yesu ngê u kídosi chóó doo dnyinédnyinê. ¹⁸ Yi mbwini mbêmê Yesu kídosi ñedê mî t:ee ngópu, pi u nkîgh:ê mî miyó kídosi ñedê t:ee dumo, u wéni pee ngmê t:ee ngópu, u t:anê pee ngmê t:ee ngópu, Yesu yi kêlî ghê kídosi ñedê doo ya. ¹⁹⁻²⁰ Paléti ngê u dpodo pyu ngmê ka kwo, Yesu u nt:u kópu d:êê ngi, apií, Yesu Nasalet pi, Nju tpémi yi king. Yi pini ngê yi kópu dyuu pyolo d:êê ngê, Nju dnye ngê d:êê ngê, Kídiki dnye ngê d:êê ngê, Lóma dnye ngê mye d:êê ngê. Yi kópu dyuu Yesu u pwo kídosi ñedê t:ee ngópu. Nju tpémi yilî knî y:oo yi kópu dyuu a kp:aa ngópu, mu kópu u díy:o Njedusalem u nkîgh:ê Yesu kídosi ñedê mî t:ee ngópu, daa kuughê. ²¹ Kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini knî y:oo Paléti ka kwo, Lukwe díy:o chi d:êê, Nju tpémi yi king. Kwo, Alanté wochi d:êê, Kî pini ngê apu, Nê Nju tpémi yi king. ²² Paléti ngê yepê, Kópuni dí d:êê, muchoo ya. Yepê, Daanî ngmêê.

²³ Dini ghi n:ii ngê Yesu kídosi ñedê t:ee ngópu, lede knî y:oo u kpídî yêê tumo, tpile dyuu páadi

ngê pyódu ngópu, lede ngmê u tpile dyuu ngmê. U kpídî ngmê mb:aamb:aa, kpídî d:umu daadîi, kêlî ghê daa dmy:ee ngmê. ²⁴ Lede knî y:oo noko yepê, nangê chaa, ng:oo kmêle, n:uu ngê wunê ng:êênî. Kópuni nmî Mî u puku yedê a tóó, yi Lóma lede páadi knî y:oo daa yi lama yi kópu ntiye ngópu. Yi kópu ala,

A tpile dê yêê t:oo,

A kpídî mb:aa u díy:o mye ng:oo té. *

²⁵ Yesu u kídosi u nkîgh:ê pyââ páadi yi k:ii nmee kwo, Niye mbwémi Yesu u pye miyó, Méli Kílopas u kpâm pyolo, Méli Makídala pyââ podo. * ²⁶ Yesu ngê u pye a nkîgh:ê módu, kwo, Niye. Kwo, Kî ñm:ee. ²⁷ A ka pê, Kî mýe, u kwo mb:aamb:aa ngê chi vuywo. U kuwó dini ghi ngê u kwo noo vuywo, a ngomo k:oo doo kwo.

Yesu kídosi ñedê u ngwo pwene

Mátiyu 27:45-56; Mak 15:33-41;

Luukî 23:44-49

²⁸ Yesu u lama doo ya, A dpodo yilî yintómu daa kêmakêma n:aa chedêchedê. U yi u ngwo doo kwo, Kópuni puku yedê a tóó nî ntiye, wod:oo yepê, Mbwa a nga dê chópu. * ²⁹ Wain d:ââ y:i ngmêdoo kwo. Pi ngmê ngê tpênê n:êê ngma a ngêêdî, wain d:ââ k:oo kmênê ngê, yimbwi ñedê kââ, Yesu komo t:âmo mbee ngê. * ³⁰ Yesu ngê yi wain yi ndââ, yepê, Machedê, wod:oo mbodo kame a ghê wo, pwene. *

Yesu u ngwo dmya ngópu

³¹ Wéni n:ii ngê Yesu pwene, yi wéni Pídaidé, womumo líme wo ndîi ngmê, ntóó yi wéni ngê kídosi ñedê daapêdoo ya. Yi kópu u l:êê díy:o Nju tpémi yi kada pini knî ngmê Paléti ka lee dnyiye, kwo, Yélini kídosi ñedê a pyede, u ntââ yi kpálî dmi wa pwaa t:oo, límilími ngê u ngwo paa

* 19:24: Psalm 22:18

* 19:25: Mát 27:55-56

* 19:28: Psalm 22:15

* 19:29: Psalm

69:21

* 19:30: Njon 4:34

* 19:31: Deut 21:22-23

pw:oo dniye, yed:oo awêde mîpaa kmênê téne. * ³² Wod:oo lede yoo lee dniye, Yesu u nkîgh:ê kîdosi nêdê n:iî dê dpîmo ya, yi kpâlî páádi knî pwaa tumo, ³³ ngmênê Yesu u kîdosi chedê y:i nî dniye, yi vyu dniye, apê, Até dê pw:onu, wod:oo kpâlî dê mêdaa pwaa dumo. ³⁴ Lede ngmê ngê u kaa a ngêêdî, Yesu podo pee dmi kêpa dóó, u kaa yedê pêêdî ngê, wêê mbwaa kwodonkwodo a mbêpê knopwo. ³⁵ Yi kópu yilî a chóó a ngwolo dê y:oo nî módu, ntênê dî d:êê té, mu kópu u dîy:o yi kópu knî ye paa kêlîmî mbê dmyeno. * ³⁶⁻³⁷ Lede knî y:oo daa yi lama puku yedê kópu miyó ntiye ngópu, ngmê alanté, Dîné daangmêwa pwaa ngmê, woni alanté, Pini n:iî wa dmya ngmê, pi knî y:oo adnyi y:enê. *

Yesu ntóó u ngwo kmênê ngópu

Mátiyu 27:57-61; Mak 15:42-47;

Luukî 23:50-56

³⁸ Pi ngmê, u pi Njósép, Adamátiya pi. Yi pini Yesu ka myedpîmo kêlîmî, ngmênê tumu-tumu, mu kópu u dîy:o kada pini knî ye dpîmo nkîngê. Yesu dini ghi n:iî ngê pwene, yed:oo yi Njósép Paléti ka loo, kwo, U ntâa Yesu ntóó wan:uu kmênê. Paléti ngê kwo, U ntâa, wod:oo Yesu u kîdosi chedê nmo a loo, ntóó nmo ngópu. * ³⁹ Pi m:uu nmo myeda loo, u pi Nikódimês, pini n:iî Yesu ka mgîdî vy:o mwiye a loo. Yi pini ngê, u dpodo pyu knî yi k:iî mtyîmî ntee tpile péé knî ngma a ñuw:o ngópu, tuu mb:aamb:aa. Yi tpile péé dmi yi dîngîdîngî ndîî. * ⁴⁰ Yi mâawe dê y:oo yi mtyîmî ntee tpile Yesu ntóó p:uu dpîmo t:emî, kpîdî ngê ntóó u nkwo dpîmo a kmongokmongo, mu kópu u dîy:o nmî Nju tpémi nmî pi ntóó kmênêkmênê yinté a tóó. ⁴¹ Yesu kîdosi nêdê kwéli pwene

u nkîgh:ê myângo ngmêdoo ya. Yi myângo vy:o kpomo kamî ngmêdoo ya, wunê pi ntóó y:i daangmê kmênê ngópu. ⁴² Yi lémi dê y:oo Yesu ntóó yi kpomo u ménê kmênê ngópu, mu kópu u dîy:o mgîdî doo a ghayghay, doo u ntâa kuughê daapî ñuw:o ngópu.

20

Yesu u ngwo a pii wo

Mátiyu 28:1-8; Mak 16:1-8; Luukî 24:1-12

¹ Sandé mw:aa mgîdî vy:o, Méli Makîdala pyâa kpomo chedê yi loo, Yesu kwéli kmênê ngópu. Apê, Chêêpî pâa ndîî n:iî kpomo t:âmo kaa ngópu, apê, Lukwe ngê atédê tpiyé wupu kwolo. ² Wod:oo mbêpê a puwâ, Saimon Pita k:iî mdoo nye a ñuwo, nyepê, Nmî Lémi ntóó kpomo u ménê kédê ngî ngmê, kwéli d:uu yé ngmê, nmî lama daa tóó. ³ Pita k:iî kpomo u chedê nyi lee knopwo. ⁴ Maa p:uu nipi nyipu mbêpê, mbêpê tédê Pita nê kuwo ngê, kpomo u chedê mwiye n:uu ta, ngmênê kpomo u ménê ghêlî dîpî kee wo. ⁵ Kpomo u ménê nê tepe mbê wo, Yesu ntóó p:uu kpîdîni t:ee tumo, nî m:uu too. ⁶ Pita dini ghi n:iî ngê ta, yi ngwo kpomo u ménê kee wo, kpîdî mye m:uu too. ⁷ Kpîdîni ngê mbodo a kmongo ngópu, apê, U mo mu tóó, kmongo ngmê. ⁸ Myenté kpomo u ménê my:aa kee wo, yi kópu knî y:aa m:uu too, ala kópu ka u ngwo nî kêlîmî mbê wo, nê, Nmî Lémi kêda pyidu. ⁹ Yesu u pyidepyide p:uu kópuni puku yedê a pyede, yi ngwo ghêlî dpîp:o w:ee too. ¹⁰ U kuwó dini ghi ngê p:o m:ee diyé knopwo.

Yesu ngê Méli Makîdala pyâa ka chóóchóó u ngwo a kêma ngê

Mátiyu 28:9-10; Mak 16:9-11

¹¹ Méli kpomo chedê doo kwo, doo mbê. Kpomo u ménê yedê

* **19:35:** Njon 21:24 * **19:36-37:** Ex 12:46; Tpyuu 1:7 * **19:38:** Njon 7:13; 12:42 * **19:39:** Njon 3:1-2

tepe mbê wo, ¹² enjel miyó módu, yi kpídi dē kpaapîkpaapî dē. Yesu ntóó mwiyé kwéli doo ya, yi kēlî ghê dpímo ya, mbodo kwéli ye ngópu, woni y:i doo ya, woni yu dmyíno doo ya. ¹³ Ngmê ngê Méli ka kwo, Lukwe díy:o nye mbê. Yepê, Nmî Lémi ntóó até da ngî ngmê, anyi d:uu yé ngmê. ¹⁴ Wod:oo Méli yi diyé wo, Yesu yi módu, ngmênê daa myââ. * ¹⁵ Yesu ngê kwo, Lukwe díy:o nye mbê. Kwo, N:uu ka nye vuywo? Méli ngê apê ngmênê, Myângo u y:enê pyu ye kwo, kwo, Ala pini ntóó dmyinê ngî ngmê, kwéli dmyin:a a yé ngmê a ka vyi ngî, n:aa lêpî, ntóó mênín:aa ng:êênî. ¹⁶ Yesu ngê kwo, Méli. Yi ngwo dini ghi ngê Méli ngê myââ, apê, Kíngê Yesu. Nju dnye ngê kwo, Laponi, u nt:u kópu nmínê nmo, Nmî Lémi. Wod:oo Yesu u nkígh:ê loo. ¹⁷ Yesu ngê kwo, Kalê nédi, mu kópu u díy:o M:aa ka d:oonngê kee wo. Kwo, A mî mye nmyi Mî, a yâpwo mye nmyi yâpwo. Kwo, Yi pini ka n:aa koko. Kwo, A mbwó knî ye yi kópu dp:uu vyi ngî. * ¹⁸ Wod:oo Méli Makídala pyââ nmo a loo, nmopê, Nmî Lémi kídî m:uu. Méli ka kópuni a vyi too, nmo mínê nté too.

Yesu u ngwo nmî módu

Mátiyu 28:16-20; Mak 16:14-18;

Luukí 24:36-49

¹⁹ Yi Sandé ntumokwodo n:i knî yi k:i Yesu p:uu nmeé ndiye, ngomo k:oo nmeé kwo. Keñe nmo kuwo too, mu kópu u díy:o Nju tpémi yi kada pini knî ye nmî nkíngê mbê dniye. Wod:oo Yesu anya a pwiyé wo, nmî vy:o ghê wo, nmopê, Mw:ââkó a tídê mbwó yoo, ala nê, namê nkíngê. ²⁰ U kuwó dini ghi ngê kóó dē nmî ngópu tpyé doo, kaa kwéli dóó ngópu, nmî ngópu mye tpyó. Dini ghi n:i ngê nmî myââ, nmî gha

dmi d:ud:umbiy:e mb:aamb:aa ngê pyodo. * ²¹ Myombó Yesu ngê nmopê, Namê nkíngê. Nmopê, M:aa ngê dyámê mbêmê ntee a dy:ââ noo, pi knî ye yinté u nkwo n:aa dyede nmyo. * ²² Wod:oo Yesu nmo kó wââ mbê wo, nmopê, M:aa u Ghê Dmi nmyi mênê dí yé. ²³ Nmopê, N:i yi dono wanmyi chedê t:oo, M:aa ngê yi dono u mbodo kn:ââ vuywo wa kée té, mēdaawa a ngî té. Nmopê, N:i p:uu M:aa u Ghê Dmi mbêmê ala kópu wanmyinê w:ee ngmê, anye, Kí pini ngê u dono dē ngímî té, mēdaawa kée té, nmopê, yi pini ka wanmyi vyi ngmê, Nono knî y:oo dē dyênê ngi, ye yi pini u dono M:aa ngê u mbodo kn:ââ vuywo daawa kée té.

Tomas ngê Yesu u ngwo módu

²⁴ Wéni n:i ngê Yesu nmî módu, nmî vy:o pini ngmê Tomas, pini n:i u mbwó k:i nipi taa knopwo, yi pini nmî vy:o dēpwo kwo, * ²⁵ wod:oo dini ghi n:i ngê Tomas nmî módu, kwonmo, Nmî Lémi kudu m:uu. Tomas ngê nmopê, Kpêêpî u kwéli kóó dē yi p:uu daanî m:uu knomomê, a kēêpyââ yi kwéli p:uu daanî yé knomomê, kaa kwéli dóó ngópu a kēê y:i daanî yé knomomê, ye daanî kēlímî mb:anê.

²⁶ Wiki ngmídi mî loo, Tomas u k:i ngomo k:oo nipi nmeé kwo. K:omo tpile keñe nmo kuwo too, ngmênê Yesu anya a pwiyé wo, nmî vy:o ghê wo, Nmopê, Mw:ââkó a tídê mbwó yoo. ²⁷ Tomas ka kwo, A kēê dē ngî m:uu dé, ngēêpyââ yi p:uu kēdi, a podo pee dmi kēpa ngēê mye yé. Kwo, Lukwe díy:o d:i kēlímî. Kwo, Chi kēlímî. ²⁸ Tomas ngê kwo, A Lémi, nyi nmî yâpwo ndéndê. ²⁹ Yesu ngê kwo, Wochoo m:uu noo, daapíchi kēlímî mb:anê. Kwo, Yélini a ka adnya

* 20:14: Luukí 24:16; Njon 21:4

* 20:17: Lóma 8:29; Hipílu 2:11-12

* 20:20: Njon 19:34;

16:22; 1 Njon 1:1

* 20:21: Njon 17:18

* 20:24: Njon 11:16; 14:5

a këlîmî, k:omo tpile daawa m:uu nê, a ka amyednya a këlîmî, yi yéli yi gha dmi M:aa ngê d:ud:umbiy:e mb:aamb:aa ngê wa pyódu té. *

Kópuni u lêê dîy:o ala puku dmi nî d:êê ngê

³⁰ K:omo tpile Yesu ngê mbwudu yilî nmî ngópu chópu, ngmênê ala puku yedê pyile njini nî d:êê ngê. *

³¹ Nî d:êê too, mu kópu u dîy:o ala kópu ka paa këlîmî mbê dmyeno, pini n:ii Chóó Lémi ngê a ngmîdi ngê, nmî kada pini ngê pyódu ngê, yi pini Yesu, pini n:ii Chóó Lémi Tp:oo. U ya a nga a kwo Yesu ka këlîmî mbê dmyeno, u pi mbêmê ghê kamî u ngwo pêdê pyw:ee yó. *

21

Yesu pyolombó ungwonmî módu

¹ U kuwó dini ghi ngê Yesu ngê chóóchóó nmî ngópu mē tpyó. Dini ghi n:ii ngê Nkálili Kpéni Lêê u nkîgh:ê nmeê ya, yi kópu nmo u ngwo pyodo. ² Nmî pyudu nmeê ya Saimon Pita ngmê, Tomas my-omo, pini n:ii u mbwó k:ii nipi taa knopwo, Nêtáníyel pyolo, Kéna pi, Nkálili Wee u kwo p:aani n:ii a tóó, a mbwó k:ii nye podo limo, Yesu p:uu ndiye pyu mē miyó yi k:ii. ³ Saimon Pita ngê nmopê, Vyuwó tédê n:aa lèpî. Kwonmo, Nmî k:ii lee kmêle. Wod:oo dinki k:oo nm:uu wo dniye, munmeen:aa vyuwó. Yi mgîdí nmo dyé ngê, pwoo k:oo te dèpê gho. ⁴ Mw:aamw:aa dini ghi ngê Yesu tii vyuwo nmî módu, ngmênê pi daa myââ. ⁵ Nmopê, Kî tpókni. Nmopê, Pwoo k:oo te doo gho? Kwonmo, Nyââ, te doo gho. ⁶ Nmopê, Nmyi pwoo dinki mwada pee kée yó, yi knî ngmê wunê wupwo. Wod:oo pwoo dinki mwada pee nmî kée ngê, te yilî a gho, doo u ntââ pwoo dinki k:oo daap:ono pêêdî ngê. *

⁷ Pita ka kwonoo, Kî nmî Lémi vyílo ye kwo. Saimon Pita ngê yi nyongo, apê, Nmî Lémi ye kwo, wod:oo u paa kpídi u paa ngmê t:ango, tpuu a ndê ngê, kpé lêê u kwo mbêka wo, Yesu ka chââchââ mî kee wo.

⁸ Dinki k:oo a kuwo nmoo, nmîné pwoo nmeê a paapaa. Yesu kwéli doo a kwo daa kuughê, pwoo y:i nm:uu têêdî ngê. ⁹ Dini ghi n:ii ngê lyoko nmî tee dniye, nê, Yesu ngê ndyuw:e ngmê atédê kpê, te ngmê nk:êênî, mbîdédi knî my:oo kwo. ¹⁰ Yesu ngê nmopê, Te n:ii da ghêpê dmi, knî ngma a núw:o yó.

¹¹ Saimon Pita dinki kn:ââ ghê nmo a loo, pwoo nipi lyoko nmo pêêdî ngê. K:omo tpile te ndîi yono y:a limo y:a mē pyile y:i a ghê, ngmênê pwoo daa chaa ngópu. ¹² Yesu ngê nmopê, A pwiyé dmyeno, nté anyi ma yó. U kwo nmî nkingê mbê dniye, u kwo mēdaap:oo póó dniye, Nyi n:uu, mu kópu u dîy:o nmî lama doo ya, Kî nmî Lémi. ¹³ Wod:oo Yesu ngê mbîdédi a ngêêdî, nmo a kpo, te nmo myedê kpo.

¹⁴ Yesu ngê yinté chóóchóó pyolombó nmo a kēma ngê, kpēēnî mwâ a pii wo. *

Yesu Pita k:ii u ngwo dpîmo danêmbum

¹⁵ Kmaapî yinmo këlî ngê, Yesu ngê Saimon Pita ka kwo, Njon tp:oo. Kwo, Mumdoó kî yéli yi nódo a nuu ghi dnyinté a tóó, ngmênê nyi mu ngmîdi a nuu ghi ndêndê ngê nódo a tóó? Pita ngê kwo, Nyââ, a Lémi. Kwo, Lama ka tóó nê, nuu ghi a nódo ka tóó. Yesu ngê kwo, A sipi w:uu chi mbonom-bono. * ¹⁶ Myombó Yesu ngê Saimon ka kwo, Njon tp:oo. Kwo, A nuu ghi nódo a tóó? Pita ngê kwo, Nyââ, a Lémi. Kwo, Lama ka tóó, nuu ghi a nódo ka tóó. Yesu ngê kwo, A sipi w:uu chi y:enê.

* 20:29: 1 Pita 1:8 * 20:30: Njon 21:25 * 20:31: Njon 3:15; Lóma 1:17; 1 Njon 5:13 * 21:5:

Luukî 24:41 * 21:6: Luukî 5:4-7 * 21:14: Njon 20:19,26 * 21:15: Mát 26:33 * 21:16: Dpodo 20:28; 1 Pita 5:2

* 17 Pyolombó Yesu ngê Saimon ka kwo, Njon tp:oo. Kwo, Mum-doo a nuu ghi nódó a tóó? Pita u nuw:o dono ngê pyodo, mu kópu u dîy:o Yesu u kwo pyolo póó wo, kwo, A nuu ghi nódó a tóó. Yesu ka kwo, A Lémi, kópu yilî yintómu lama ka pyede. Kwo, Lama ka tóó, nuu ghi a nódó ka tóó. Yesu ngê kwo, Asipi w:uu chi mbonombono, mb:aamb:aa ngê cha a chedêchedê y:amîy:amî dé. 18 Kwo, Ndê kópu nga ngmên:aa tpapê. Kwo, Dini ghi n:iî ngê pi mgêmî ngê nyoo a ya, malêti maa nyimo t:emî, nuw:o ngê ghini u pi dpîmo tpapê, y:i nyimo lêpî. Kwo, Dini ghi n:iî ngê vy:enevy:ene kêpa anyin:aa kwo, pi ngmê ngê yedê íedê amî t:ee ngi, ghini u yi nga daadî kwo, y:i wa nuw:o ngi, ngêê dê y:i wa chámê dê, u ngwo wa km:êê ngi. * 19 Kwo, Cha a nj:iî nê. Yesu ngê Pita u pwopwo u maa yinté nmo a kêma ngê, u ngwo nmo w:ee ngê, nê, Pita ngê Chóó Lémi u pi yi pwopwo tédê wa knî.

Kópuni Yesu ngê a p:uu vyu

20-21 Pita u kuwó yi diyé wo, yi m:uu noo, apê, Pini n:iî Yesu u nuu u pi ngê a tóó, mu kwo. Apê, Kmaapi tédê Yesu ka vyîlo yi póó wo, kwo, N:uu ngwódo ngê angmê ghê. Wod:oo Pita Yesu ka póó wo, kwo, A Lémi, Kî pini ngê lukwe ngmêwa pyódu? * 22 Yesu ngê kwo, K:omo ngê u ya a nga wo kwo, Kî pini choo ya, u dí anê diyé, ye lukwe dîy:o yi kópu p:uu nye nuw:o. Kwo, Cha a nj:iî nê. 23 Kópuni Yesu ngê Pita ka vyu, yi kópu u l:êê dîy:o Yesu u yoo knî y:oo ala kópu a tpapê ngmê, apu, Nê daawa pw:onu. Ngmênê Yesu ngê daa vyu, Nê daawa pw:onu. Ala kópu yi vyu, K:omo ngê u ya a nga wo kwo, Nê choo ya, u dí anê diyé, ye lukwe dîy:o yi kópu p:uu nye nuw:o.

A kuwókuwó kópu

24 Yi kópu yilî a ngópu pyodo, a ngwolo dê y:oo m:uu tumo, u ngwo dí d:êê té. K:omodanê kópu d:oongmê d:êê ngê. * 25 Yesu ngê kópu mê yilî d:uu ngê. Yi kópu yilî yintómu w:oo d:êê too, pi knî ye doo u ntââ ngê paa pyódu, daapêdê kp:aa t:oo.

Wu u dí. *

* 21:18: 2 Pita 1:14; Njon 13:36 * 21:20-21: Njon 13:23-25 * 21:24: Njon 19:35 * 21:25: Njon 20:30

YESU U DYÉPI YOO YI DPODO

Yesu u yoo yilî ngê u ngwo pyodo, ala u danêmbum. Nkéli dnye ngê u pi *Acts*, Misima dnye ngê u pi Toualali, nmînê nmo, Yesu u dyépi yoo yi dpodo. Pini n:ii ngê d:êê ngê, u pi Luukî, Antiyóka pi, yi pini kpeede ngê doo ya. Dye ghi knî ngmê ngê Póól dpîmo yâmuyâmu, yi kópu u l:êê dîy:o ala kópu yinê d:êê ngê, apê, Tídówas nmo kuwo ngê, Samótîdési nmî lee dniye. (Dpodo 16:11)

Mâawe ndîi ngmê, u pi Tiyopilas. Luukî ngê u yi doo kwo, Tiyopilas ngê Yesu u yoo yi l:êê ghi dmi mb:aamb:aa ngê pêdê w:ee ngê. Yi kópu u l:êê dîy:o Luukî ngê u puku miyó d:êê ngê, ngmê Yesu u danêmbum, woni ala puku, u pi Yesu u dyépi yoo yi dpodo.

Nmî lama mb:aamb:aa ngê daa tóó, Luukî ngê ala puku ló m:aani ngê a d:êê ngê. Ndoo apê Yesu m:aani n:ii ngê pwene, m:ââ 28 mî loo, Luukî ngê ala puku u ngwo a d:êê ngê. U kuwó dini ghi ngê m:ââ mê 9 mî loo, Lóma tpémi y:oo Njedusalem u ngwo a pw:oo ngópu. Yi m:aani 70, ala ngwo 1970 u pwo.

Luukî ngê Tiyopilas ka u puku dê yi kakê mê u ngwo chámê ngê

¹ Mw:ââkó Tiyopilas.

Ala kópu yilî a mwiyé mwiyé puku yedê nî d:êê ngê, Yesu ngê kópuni yilî d:uu ngê, myenté pi knî yi nuwo kópuni yilî kwólu, u dî, wéni n:ii ngê u Mî ka mî kee wo.

Yesu ngê p:uu ndiye pyu knî ye chóóchóó u ngwo ye a kéma ngê

² Yesu dini ghi n:ii ngê pwene, mêda pii wo, Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê ngópu, u dyépi knî ye u kópu

yilî a kuwo ngê, yélini mwiyé a ngmidi ngê. * ³ Yi dpodo p:uu wo podo y:a chedê ngê, daa ng:êêntómu chóóchóó ye dpîmo a kêmakêma, wod:oo yi lama mb:aamb:aa ngê yaa wo, apê, Kî pini ndêndê ngê mêdê pii wo. Yi dini ghi ngê Yesu ngê daa ng:êêntómu chóóchóó ye a kéma ngê, Chóó Lémi kóó k:oo wowo p:uu ye dpîmo danêmbum. * ⁴ Dini ghi n:ii ngê Yesu p:uu ndiye pyu knî yi k:ii nipi dnye ya, Yesu ngê yepê, Njedusalem kêdmyenê ngê kuwo ngmê. Yepê, M:aa u yeedeyeede mwiyé dmyinê t:âât:ââ, kópuni p:uu nmye noo a danêmbum. Yepê, Yinê wa wêdêwêdê kalê nmyo. * ⁵ Yepê, Njon ngê mbwaa paa yoo dpîmo a kmênê kmênê dé, ngmênê m:ââ m:ii M:aa ngê chóó u Ghê Dmi u mênê wa kmênê nmyo. *

*Yesu u Mî ka u ngwo kee wo
Mak 16:19-20; Luukî 24:50-53*

⁶ Dini ghi n:ii ngê Yesu u dyépi knî yi k:ii nipi a wó, u kwo póó dniye, kwo, Nmî Lémi. Kwo, W:êê tpémi y:oo ala kópu m:uu ka a vyi ngópu, apê, Dini ghi n:ii ngê Chóó Lémi ngê mb:aamb:aa ngê wa a ngee nmo, nmo Yisîléli tpémi nmî mbodo dmi mudu y:i wa yââ, kn:aa yéli yi kada pini ngê am:oo pyaa dmi. Kwo, Yi kópu ala ngwo a pyodopyodo? ⁷ Yesu ngê yepê, Kópuni wa pyódu, M:aa ngê yi dini ghi u kópu chóó wa vyi. Yepê, Yi dini ghi nmyi lama daawa yââ. * ⁸ Yepê, M:aa u Ghê Dmi dini ghi n:ii ngê nmyi pwo wa a ghîi, yepê, d:ud:umbiy:e wa wêdêwêdê kalê nmyo, pi knî ye a p:uu u nkwo anmyin:aa danê, Njedusalem tpémi ye, Njuda tpémi ye, Samédiya tpémi ye, myenté dyámê ghi yintómu knî yi mbêmê. * ⁹ U danêmbum dini ghi n:ii ngê a kêlî

* ^{1:2:} Luukî 24:51 * ^{1:3:} Luukî 24:36-49; Dpodo 10:41 * ^{1:4:} Luukî 24:49; Njon 14:16-17; Dpodo 2:33 * ^{1:5:} Mát 3:11 * ^{1:7:} Mak 13:32 * ^{1:8:} Mát 28:19; Dpodo 2:32; 5:32; Epeso 3:16

ngê, wod:oo Chóó Lémi ngê mbóó p:uu yi ngópu kmungo, apê, Nkalí too pee vy:o ad:uu t:iy:e.

¹⁰ Dini ghi n:ii ngê mbóó p:uu kee wo, p:uu ndiye pyu kní y:oo yi ngwolo dmi dêpê y:ee ngópu, mbóó p:uu mudnye vyuwo, wod:oo pi yi nkîgh:ê miyó adí m:uu ngmê, yi kpídí dê kpaapíkpaapí dê. ¹¹ Yi tpódu y:oo yepê, Nkálili tpémi. Yepê, Lukwe díy:o al:ii nmye kwo té? Yepê, Lukwe anmye y:enê ngmê, mbóó p:uu? Yepê, Ye pini Yesu, pini n:ii nmyi ngópu dê kee, u Mí ka, yepê, mbóó p:uu u Mí ka ntee dê kee, díyo dyámê mbêmê yinté amêdê diyé. *

Métayas ngê Njudas u d:aa u ngwo a kâádi ngê

¹² U kuwó dini ghi ngê Yesu u dyépi kní y:oo mbu mbodo Olipi a kuwo ngópu, Njedusalem mê diyé dniye, daa ndíi máádi ghi tp:oo yi kalé ngópu. (1 km.) ¹³ Dini ghi n:ii ngê Njedusalem taa dniye, yi ngomo ghi u mênê mí kee dniye, kwéli dnya a ya. Yi pi dmi Pita ngmê, Njon myomo, Njems pyolo, Andru podo, Pilipi limo, Tomas wono, Mbatolomyu pii, Mátiyu wolo, Njems Alipayas tp:oo tówo, Saimon yono, n:ii ngê u yi doo kwo, Lóma tpémi nmí ngm:ii kalé té, Njudas Njems tp:oo mê ngmê. ¹⁴ Dye ghi yintómu nipi dnyimo ngêpê, pyââ kní yi k:ii, myenté Méli Yesu u pye ghee kní mye yi k:ii.

¹⁵⁻¹⁶ Wo ngmê ngê pi yonoy:a mé myoy:a nipi dnye ya, yélini Yesu ka dnye kélímí. Wod:oo Pita yi vy:o ghêédí wo, yepê, A tídê mbwó yoo. Yepê, Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê Dépídi ka Njudas p:uu kópuni a vyu, yi kópu Dépídi ngê puku yedé u nkwo a d:êê ngê, yepê, doo u ntââ Njudas ngê yi kópu daapí kn:aadi ngê, ndêndê ngê ntiye ngê. Yepê, Yi Njudas Yesu u kwódo ngê vyílo

yi ghê wo, dini ghi n:ii ngê Yesu mí ngímí ngópu. * ¹⁷ Yepê, Njudas nmí vy:o pini ngmê, mu kópu u díy:o Yesu ngê a ngmídi ngê, u k:ii nipi nmímo dpodo.

¹⁸ (Dini ghi n:ii ngê Njudas Yesu u kwódo ngê ghê wo, Nju tpémi yi määwe ndíi kní y:oo u kwo yi ngópu, yi ye ndapí ngê Njudas ngê tēpê ghi ngmê pwila ngê. Njudas ngê tpéé kópu vyu, apê, Ayii! Yesu u kwódo ngê m:aa ghê wo. Wod:oo chóóchóó mbwámê a nâkâ ngê, tēpê mbêmê dyimê wo, daa pyiyé wo. Ntóó mbwó wo, km:oo pwaa wo, núkní a pwii wo. * ¹⁹ Njedusalem tpémi y:oo yi kópu dini ghi n:ii ngê ny:ee ngópu, yi tēpê ghi u pi ntaa ngópu, apê, Wêê u tēpê ghi, yi chóó yi dnye ngê, Akeldama.)

²⁰ Pita ngê yepê, Dépídi ngê wéti puku yedé ala kópu a d:êê ngê, apê, U ngomo podo ngê paa pyaa we, pi y:i daapíchoo ya.

Yepê, ala kópu myedé d:êê ngê, apê,

Kn:aa pini ngmê ngê dpodo tēdê u d:aa pēdê kâádi ngê, *

²¹⁻²² Pita ngê yepê, Pi ngmê ngê Njudas u d:aa modo kâádi ngê, pini n:ii u lama a tóó, Ndêndê ngê Yesu a pii wo. Yepê, Yi pini ngê pi kní ye choon:aa tpapê, Yesu ndêndê ngê a pii wo. Yepê, Alanté pini u ntââ, pini n:ii dye ghi yintómu nmí vy:o doo kwo, kn:ââ Njon ngê Yesu mbwaa paa mwo a kmênê ngê, u dí Yesu u Mí ka mí kee wo.

²³ U kuwó dini ghi ngê pi miyó a pyw:ee ngópu, Métayas pini dê Njósép Sapasí tp:oo, u pi mo a tóó, Njastas. ²⁴ Dini ghi n:ii ngê a pyw:ee dumo, Yesu ka dnye ngêpê, kwo, Mw:ââkó nmí Lémi, doo u ntââ ala pini dê daanmí chámê dê, ngmênê nyi u ntââ, mu kópu u díy:o pi yintómu yi gha dmi lama dé. Kwo, Pini n:ii nyinê ngmídi ngê, kwo,

* 1:11: Luukí 21:27; Tpyuu 1:7

* 1:15-16: Psalm 41:9

* 1:18: Mát 27:3-10; Luukí 22:22

* 1:20: Psalm 69:25; 109:8

nmî nuw:o ñedê yimi a téní. ²⁵ Kwo, Yi pini nyépi ngê wa pyódu, nipi u k:ií anmî dpodo, Njudas u d:aa yinê wa a kââdí, mu kópu u díy:o Njudas ngê ka a kuwo nmoo, chóó angênté kí pyodo. ²⁶ U kuwó dini ghi ngê Pita yi ngópu doo ng:oo, Mêtayas u ngwo a pyw:ângo, wod:oo yi pini ngê Njudas u d:aa yinê a kââdí ngê, dyépi y:a mê ngmê knî yi vy:o mí ghê wo.

2

Yesu u yoo knî ye Chóó Lémi u Ghê Dmi u ngwo a gho

¹ Dini ghi n:ií ngê Yesu pwene, wo limoy:a mî loo, Nju tpémi yi naa ngma a pwaa wo, u pi Péntikos. * ² N:ií dé Yesu ka dnyimo kêlîmî, yi nááli tédê nipi a da wo, wod:oo mbóó p:uu yópu ndîi u dnye ngmê ny:ee ngópu. Ngomoni k:oo dnye kwo, pi yintómu knî y:oo mye ny:ee ngópu. ³ Wod:oo ndê dóó yilî m:uu ngópu, chaa wo, yi ndéni dóó yi mbêmê ntémwintémwi ghê wo. * ⁴ Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê yi yéli yintómu yi gha dmi a nt:ee too, u ntâa ngê pyódu too, wod:oo daa dnye ngmídi ngê dnye mbumu. Yélini Njedusalem doo kwo, yi kópu dini ghi n:ií ngê ny:ee ngópu, wod:oo yoo nipi a wó. *

⁵ Yi dini ghi ngê Nju tpémi daa dyámê pee ngmídi mbêmê dnaya a ya. Epílaham yi kn:ââ mu ngmídi, Chóó Lémi yi yâpwo mu ngmídi, ngmênê yi dnye u mo u mo dé. Dye ghi knî ngmê ngê Njedusalem naa tédê dnyimo lêpî. ⁶⁻⁸ Yi yéli y:oo Yesu u yoo yi dnye dmi dini ghi n:ií ngê ny:ee ngópu, apê, Kí lónté kópu? Apê, K:omo tpile kí yéli yintómu Nkálili tpémi, yi dnye mu ngmídi, ngmênê nmî dnye ngê nmî dnye ngê ka mbumu té. Apê, Lukwe y:e ngmêdé pyódu? ⁹⁻¹⁰ Apê, Nmo knî ngmê Pátíya tpémi, Mídiya tpémi,

Elam tpémi, Mbápileon tpémi, Njuda tpémi, Kapadosiya tpémi, Pontós tpémi, Esiya tpémi, Pídichiya tpémi, Pamípiliya tpémi, Yichip tpémi. Apê, Nmo knî ngmê Sadéni tpémi, Lipiya wee u kwo nmo ndê dnye. ¹¹ Apê, Nmo knî ngmê Lóma tpémi, woni knî yi kn:ââ Epílaham, woni knî yi chóó Nju pi ngê pyaa dnye. Apê, Nmo knî ngmê Kíditi tpémi, nmo knî ngmê Alépiya tpémi. Apê, K:omo tpile nmî dnye daa ngmídi, ngmênê kí yéli y:oo nmî dnye ngê nmî dnye ngê ka mbumu té, Chóó Lémi ngê ndîi kópu ni d:uu too, nmo ka tpaépê t:oo. * ¹² Kópuni pyodo d:ud:umbiy:e dépê w:ee ngópu, noko yepê, Kí lónté kópu? ¹³ Pi yilî knî y:oo yi kópu vyi ngópu, ngmênê woni knî y:oo noko yepê, Kêdê ghéti dmi, mbwaa dê nda ngmê.

Pita u kópu dyuu

¹⁴ U kuwó dini ghi ngê Yesu u dyépi y:a mê miyó yintómu ghêédí dnye, Pita pi knî ye dpodombiy:e mbwolo, yepê, Nju tpémi. Yepê, Yélini Njedusalem dmyinê dââ, yepê, a ka nga a ng:aa mbê dmyeno. Yepê, Kópuni dê pyódu, u kakêmé nmye n:aa chámêchámê. ¹⁵ Yepê, Ala kópu dnye vyi ngmê, Kí tpókni y:oo mbwaa dê nda ngmê. Yepê, Kêle, ngmênê mbwaa dp:oo ndâ, mu kópu u díy:o doo u dye ghi, kââdí ngê daa ndîi mbóó ghi yedê kuwo. ¹⁶ Yepê, Kí tpókni yi k:ií daa mbwaa yidpi nda, ngmênê kópu kamî nmo ngmêyi t:aa, Njowel wunê kópuni p:uu doo a danê, Chóó Lémi u komo u ngwo mwo a kââ. Yepê, Njowel ngê Chóó Lémi u kópu wunê alanté mwo a d:êê ngê, apê,

¹⁷ Dini ghi n:ií ngê tpile yilî yintómu machedê ngê wadí pyodopyodo,

a Ghê Dmi mwiyé wanê dy:ââ, pi yilî yintómu yi mênê wa kee.

* **2:1:** Deut 16:9-11 * **2:3:** Mát 3:11; Njon 3:8 * **2:4:** Njon 14:17; Dpodo 4:31; 10:44-46; 19:6; Mak 16:17 * **2:11:** Tpyuu 7:9

Nmyi tp:ee dmââdîma y:oo a komo pi knî ye adnyin:aa kapî,

mââwe knî ye yi wóo k:oo a kópu dyuu ana a tpapê dé. *

¹⁸ Yi dini ghi ngê daa kada pini knî ye yi mo a Ghê Dmi wanê dy:ââ, ngmênê a yoo yintómu knî ye a Ghê Dmi amyenê dy:ââ,

yélini a ka adnya a ng:aa.

Yi yéli y:oo a komo y:oo adnyin:aa kapî.

¹⁹⁻²⁰ Mbóó p:uu kópu ndîi yilî anîn:aa d:uud:uu, dyámê mbémê yintê amyenîn:aa d:uud:uu dé. Yi ngwo dini ghi ngê wêê wa pwii, ndê wa t:aa, dpudu ndîi ngê wa pyódu, kââdî ngêê nkaa vy:o wa ch:iy:e, d:ââ wêê kuu ngê wa pyódu, u kuwó dini ghi ngê pi yilî wani kpada.

²¹ Yi dini ghi ngê pini n:i ngê a ka wa vyi, Ngee nédi, yi pini wani ngee.

²² Pita ngê yepê, Yisîléli tpémi. Yepê, A kópu dyuu dpî ny:ee yó. Yepê, Chóó Lémi ngê u yi doo kwo, Pi knî yi lama paa yaa we, awo, Chóó Lémi ngê Yesu yinê a dy:ââ ngê. Yepê, Yi kópu u l:êê dîy:o Chóó Lémi ngê Yesu yinê a wêdêwêdê kwólu, mbwudu yilî u ngwo doo chap. Yepê, Yi kópu nmyi lama ka tóó, mu kópu u dîy:o Yesu ngê yi kópu yilî nmyi ngópu doo d:uud:uu.

* ²³ Yepê, Chóó Lémi ngê u dy:oo wunê a chápwo, apê, Díyo Yesu amî mgîmî ngmê, amî vya ngmê. Yepê, Yi kópu nmyi ntiye ngópu, Yesu nmyi mgîmî ngópu, Lóma tpémi ye nmyi y:ee ngópu, vya ngópu, kidosi ñedê t:ee ngópu. * ²⁴ Yepê, Yesu nmyi vya ngópu, ngmênê Chóó Lémi ngê mēdê pyidu ngê. Yepê, Yi dono vy:o mēdê y:àngo, mu kópu u dîy:o doo u ntâa pwopwo ngê daapêdoo tpyé. ²⁵ Yepê, King Dépidi

ngê Yesu u kópu dyuu wunê alanté a d:êê ngê, apê,

A lama a tóó, A lémi ngê daawa kuwo nê, yinê a ngêêpi nê, dono daangmanê pyw:oo. *

²⁶ Yi kópu u l:êê dîy:o a gha mb:aamb:aa ngê a tóó,

Chóó Lémi n:aa chaa kîgha ngê.

A Lémi, k:omo tpile wani pw:onu, wanyinê ngee nê.

²⁷ Yélini pw:oo dniye, yi yéli yi vy:o daanyinê kuwo nê, wanyinê ngî nê, tēpê ngê daawa ma nê,

mu kópu u dîy:o nyi mu ngmidi a kada nye tóó.

²⁸ A ghê a ka amēnyinê diyédiyê kwolo.

Dini ghi n:i ngê am:aa m:uu ngi, a gha mb:aamb:aa ngê am:i pyódu.

²⁹ Pita ngê Nju tpémi ye yepê, A tidê mbwó yoo. Yepê, Nmî mââwe ndîi Dépidi u kakémê nmye n:aa chámêchámê. Yepê, Wunê ló dini mwo a pwene, kî kmênê ngópu, awêde kpê ala p:aani ka tóó. *

³⁰ Yepê, Chóó Lémi u komo yinê dpîmo a kapî, kópuni Chóó Lémi ngê u kwo a vyu, yi kópu u lama mb:aamb:aa ngê doo ya, kwo, Nii ñedê pi ngmanê ngmidi, yi pini nyoo yi king ngê wa pyódu. Kwo, Ntee nye tóó, yintoo king ngê wa pyódu. * ³¹ Yepê, Dépidi u lama doo ya, Pini n:i Chóó Lémi ngê a ngmidi ngê, dini ghi n:i ngê wa pw:onu, tēpê ngê daawa ma, amēdê pyidu. Yepê, U l:êê dîy:o Dépidi ngê yi kópu u ngwo d:êê ngê. * ³² Yepê, Dépidi pini n:i p:uu doo a danēmbum, yi pini ndēndē ngê Yesu. Yepê, Dini ghi n:i ngê pwene, Chóó Lémi ngê mēdê pyidu ngê, nmo yintómu nmî ngwolo knî y:oo kînmî módu, Yesu mēka a pii wo. * ³³ Yepê, Chóó Lémi ka mē kee wo, u nkîgh:ê mîmî yaa

* **2:17:** Joel 2:28-32 * **2:22:** Njon 3:2 * **2:23:** Dpodo 4:27-28; 1 Pita 1:20 * **2:25:** Psalm 16:8-11 * **2:29:** 1 Kings 2:10; Dpodo 13:36 * **2:30:** Psalm 132:11 * **2:31:** Psalm 16:10

* **2:32:** Dpodo 1:4,8; 7:55-56; 1 Pita 3:22

wo, u che p:ââ pee ngê mîmî py-
odo. Yepê, Nmî Mî ngê kópuni wunê
a vyu, yi kópu u ngwo dê d:uu,
Yesu ka chóó u Ghê Dmi dê y:oo,
nmo yinê myedê dy:ââ. ³⁴ Yepê,
Yesu mbóó p:uu ntee kee wo, Dépidi
yinté mêdaa kee wo, ngmênê Dépidi
ngê chóó u kópu dyuu alanté wunê
a d:êê ngê, apê,

Chóó Lémi ngê a kada pini ka kwo,
Mî ndîi ngê n:aa pyépi
a che p:ââ pee ngê chí ya,
pi yintómu chi y:enê dé. *

³⁵ Yélini m:uu a l:êê té,
díyo anî vya té,

nyí yodo u maknopwo waní yé té.

³⁶ Pita ngê yepê, Yisîléli tpémi.
Yepê, Ala kópu ka dmyinê kêlîmî,
Yesu pini n:ii kîdosi nêdê nmyi t:ee
ngópu, yi pini Chóó Lémi ngê a ng-
mî ngê, nmî kada kââ.

³⁷ Pi knî y:oo yi kópu dinî ghi n:ii
ngê ny:ee ngópu, tpéé kópu mî vyi
ngópu, yi gha dmi d:ud:umbiy:e
dono ngê pyodo, Pita u pyipe knî
yi k:ii nipi ye póó dniye, yepê, Nmî
mbwó yoo, ló kópu ngmanmî d:uu?
Yepê, Chóó Lémi ngê ntââ nmo
awêde wunê vyîmî. *

³⁸ Pita ngê
yepê, Nmyo ngmêngmênté nmyi
dono a kuwo tóó, Yesu u pi ngê
mbwaa paa nmo kmênêkmênê
nmyo, yed:oo nmyi dono mêdaadi
ya, Chóó Lémi ngê u kuwó wa kée
té, mêdaawa a ngî té. Yepê, Yi dinî
ghi ngê Chóó Lémi ngê u módó
yeedeyeede nmye wa a kê, chóó
u Ghê Dmi nmye mênê wa kee.

³⁹ Yepê, Chóó Lémi ngê chóó u Ghê
Dmi nmye wa a dy:ââ, nmyi tp:ee
dmââdîma yi k:ii, yélini kuughê
wunê kwo mye yi k:ii. Yepê, Chóó
Lémi ngê yélini wa a ngmîdi, yi yélini
u yoo vy:o wa kââ, chóó u Ghê Dmi
ye wa a dy:ââ, yi mênê wa kee. *

⁴⁰ Pita ngê pi knî ye daa kópu
ngmîdi vyu, doo kwunokwuno dé,

yepê, Mw:ââkó a tídê mbwó yoo,
yélini knî y:oo Yesu vya ngópu, yi
yélini mwo a kuwo tóó, mu kópu
u díy:o Chóó Lémi ngê daa pêdê
kpada nmyine. ⁴¹ Pi yilî Pita ka
kêlîmî mbê dniye, yi yélini dyépi knî
y:oo Yesu u pi ngê mbwaa paa dnye
kmênêkmênê dé, pi pyolo yono
yono y:a yi wéni ngê Yesu u yoo vy:o
ghê dniye. * ⁴² Yi yélini dyépi knî yi
p:uu dnyimo ndiye, yi nuw:o dmi
ngmîdi ngê dpîmo ya, nipi dnyimo
ngêpê, nipi dnyimo kmaapi, Yesu
ngê mbîdédi ntee puwâ, wain ntee
ye y:ângo, yi kópu yinté u nkwo dny-
imo d:uud:uu.

Yesu u yoo ntee dnyimo ya

⁴³ Yesu u dyépi knî y:oo mb-
wudu yilî dnyimo chap, pi yoo
yi nyepênyepê u kópu ngê dpîmo
pyodopyodo, apu, Kî tpókni y:oo
lonté kópu ka d:uud:uu t:oo. *

⁴⁴ Yélini Yesu ka dnyimo kêlîmî, yi
nuw:o dmi ngmîdi ngê dpîmo ya,
yi tpile noko dnyimo yémî dé. *

⁴⁵ Yi tpile kuwa dnyimon:aa yémî
dé, pi knî y:oo ye dnyimon:aa py-
wupwi dé. Yi tpile knî yi pywuu
dnyimo a nêne, yi vy:o pinté knî
ye dnyimon:aa yémî. ⁴⁶ Dye ghi
yintómu Chóó Lémi u ngomo k:oo
nipi dnyimo a wó, yi ngomo k:oo yi
ngomo k:oo nté nipi dnyimo pîpî, yi
gha dmi mb:aamb:aa ngê dpîmo ya,
dnyimo numo yeedeyeede, noko
dêdnyimo mtîkó, Chóó Lémi dny-
imo chaa kîgha. * ⁴⁷ Kuwa tpémi
y:oo apu, K:uuchêm u yoo. Dye
ghi yintómu nmî Lémi ngê pi dpîmo
ngêêpi dé, u ngwo u kwo dny-
imo kêlîmî, u yoo vy:o dnyimon:aa
wowo, u yoo yinté yilî ngê dpîmo
pyodopyodo. *

3

Pita Njon y:oo kpâlî kpêê u ngwo

* **2:34:** Psalm 110:1 * **2:37:** Dpodo 16:30-33 * **2:39:** Epeso 2:12-13,17 * **2:41:** Dpodo 4:4; 5:14 * **2:43:** Dpodo 5:11-12 * **2:44:** Dpodo 4:32-35 * **2:46:** Luukî 24:53 * **2:47:** Dpodo 6:7; 11:21,24

pyi ngópu

¹ Wo yintómu knî yi k:oo Nju tpémi Chóó Lémi u ngomo k:oo dnyimon:aa ngêpê, dinî ghi n:ii ngê kââdî t:ono dpîmo wowo, u ngwo dnyimo koko. Wo ngmê ngê Pita pini dê Njon yi ngêpê tédê até yi lee knopwo. Dinî ghi n:ii ngê Chóó Lémi u ngomo k:oo dpîmo koko, keñe n:ii u pi K-uuchêm u keñe, ² yi keñe nkîgh:ê pi ngmê m:uu ngópu, kpâlî dê kpêê dê. Yi pini dinî ghi n:ii ngê mwo a ta, yinté dpîmo ya, kpâlî dê kpêê dê, dêdpîmo m:ii. Dye ghi yintómu yi pini u pyipe knî y:oo dnyimo dnyinêdnyinê, yi keñe nkîgh:ê dnyimon:aa yiyé. Yélini ngêpê tédê dnyimo koko, yi kpâlî kpêê ngê ndapî ye dpîmo dmyinê. * ³ Dinî ghi n:ii ngê yi kpâlî kpêê ngê Pita pini dê Njon m:uu doo, yepê, Ndapî a ka ngma a kê nyoo. ⁴ Até yidpîmo y:enê, Pita ngê kwo, Ngî m:uu nyédi. ⁵ Wod:oo ye até yi vyu wo, apê ngmênê, Tpile a ka ngmê wunê kuwo ngmê. ⁶ Pita ngê kwo, Ndapî a ngópu daa tóó, ngmênê kópuni a mênê a tóó, vyîlo nga yinîné kuwo. Kwo, Yesu Kédisu Nasalet pi u pi ngê n:aa ghêêmî kapî ngi. * ⁷ Kwo, Gh:êêdé. Wod:oo u wéni pee kele, ghêêmî kââ. Yi dinî ghi ngê yi pini yu nd:oo dê wêdêwêdê ngê pyaa knopwo, mbêka wo, ghêêmî ghê wo, wod:oo doo paa. ⁸ Wod:oo yi pini Pita pini dê Njon yi p:uu kele, Chóó Lémi u ngomo k:oo nipi mê kee dniye. Yi ngomo k:oo doo m:ii, doo mbêka, Chóó Lémi modoo chaa kîgha. ⁹⁻¹⁰ Pi knî y:oo dinî ghi n:ii ngê m:uu ngópu, mya ngópu, apê, Kî kpâlî kpêê. Apê, Dye ghi yintómu K-uuchêm u keñe t:âmo kîdpîmo yââyââ, pi knî ye yi dpîmo ndapî dmyinê. Apê, Ala ngwo mb:aamb:aa ngê mêka m:ii, Chóó Lémi myeka chaa kîgha. Apê,

Kî lónté kópu? Apê, Lukwe u ngwo ngmêdê pyódu?

Pita ngê kpâlî kpêê p:uu kópuni vyu

¹¹ Pita Njon y:oo pini n:ii pyi ngópu, yi pini yi kélê kele, yi kêê dê mgîmî doo. Chóó Lémi u ngomo dinî ghi n:ii ngê dnya a kuwokuwo, ghi ngmê y:i lee dniye, u pi Solomon u ngomo ghi. Yi kélî ghê pi yintómu a da wo, Noko yepê, Vyuw! Apê, Kî tpódu y:oo kî pini lónté dê pyi ngmê? ¹² Pita ngê yoo dinî ghi n:ii ngê módu, yepê, Yisîléli tpémi. Yepê, Lukwe díy:o nmye liya té? Yepê, Lukwe díy:o nmye y:enê nyo? Yepê, Daa nyi chóó nyi wêdêwêdê ngê dnye pyi. Yepê, Daa nyi chóó nyi l:êê ghi u díy:o kî pini dê pyiyé. ¹³ Yepê, Kêlé. Yepê, Chóó Lémi ngê yinê dê pyi. Yepê, Nmî yâpwo njini, pini n:ii ka nmî kn:ââ Epîlaham dpîmo a ngêpê, tp:oo Yisak u kwo myedpîmo a ngêpê, Njakóp u kwo myedpîmo a ngêpê, yepê, pini n:ii ka nmî kn:ââ yoo dnyimo a ngêpê, yepê, yi yâpwo ngê ala pini yinê dê pyi, mu kópu u díy:o u yi u ngwo a kwo, A dpodo pyu Yesu u pi ndîî ngê paa pyaa we. Yepê, Yi pini nmyi mgîmî ngópu, Paléti ka nmyi y:ee ngópu. Yepê, K:omo tpile Paléti ngê u yi doo kwo, Yesu nî pw:ii, yepê, ngmênê nmyi mb:ii ngópu. * ¹⁴ Yepê, Yesu ngê Chóó Lémi mu ngmîdî u dnye doo nyêm, kópu dono daangmê d:uu ngê, ngmênê u wépi nmyi pwaa ngópu, Paléti ka nmyi vyi ngópu, kwonye, Yesu vya ngi, Mbadapas pw:ii ngi. ¹⁵ Yepê, Mbadapas pi vyee pyu, yi pini nmyi pw:ii ngópu, Ghê u Kn:ââ nmyi vya ngópu. Yepê, Nmyi vya ngópu, ngmênê Chóó Lémi ngê mēda pyidu ngê. Yepê, Yi kópu nmî chóó nmî módu. * ¹⁶ Yepê, Vyîlo yi Yesu u wêdêwêdê mbêmê ala kpâlî kpêê dnye pyi. Yepê, Kópuni dmye m:uu

* **3:2:** Dpodo 14:8 * **3:6:** Dpodo 3:16; 16:18
Dpodo 2:32; 5:30

* **3:13:** Ex 3:6,15; Luukí 23:13-25 * **3:15:**

ngmê, kópuni nmyi lama a tóó, yepê, yi kópu Yesu u pi ngê dnye d:uu, mu kópu u dîy:o u kwo nye kêlîmî mo. Yepê, Yi kópu u l:êê dîy:o ala pini nmyi ngópu dê pyiyé. Yepê, Nmyo yintómu kîdmye m:uu ngmê.

¹⁷ Yepê, A tîdê mbwó yoo. Yepê, Dini ghi n:ii ngê nmyi kada pini knî yi k:ii Yesu nmyi vya ngópu, nmyi lama dêpwo ya, Yi pini Chóó Lémi ngê a ngmîdi ngê. * ¹⁸ Yepê, Chóó Lémi u komo kapî pyu knî y:oo wunê yinté kópu a vyi ngópu, apê, Dîyo Chóó Lémi ngê pi ngmê wa a ngmîdi, yi pini ngê dono wa a pyw:oo. Yepê, Chóó Lémi ngê yi kópu yinté ntiye ngê. * ¹⁹⁻²⁰ Yepê, Nmyi dono a kuwo tóó, Chóó Lémi ka dîyé dmyeno, yed:oo nmyi dono yintómu wa chedê, mb:aamb:aa ngê amê pyódu nmyo, Yesu amyedê dy:ââ, pini n:ii nmyi l:êê dîy:o a ngmîdi ngê. ²¹ Yepê, Mbóó p:uu a tóó. Yepê, Kópu yintómu n:ii Chóó Lémi u komo kapî pyu knî y:oo wunê a vyi tumo dini ghi n:ii ngê wa pyaa dmi, yepê, Yesu dyámê mbêmê u ngwo wa a dîyé. ²² Yepê, Mósisi ngê ala kópu a vyu, apê, Nmî Lémi nmî yâpwo ngê ntee a ngmîdi noo, nê ntee pini nmyi vy:o mu wa a pyw:oo, nmye wa a dy:ââ. U dnye ka mb:aamb:aa ngê dmyinê ng:aa. * ²³ Pini n:ii ngê yi pini u dnye daadî nyêm, yi pini Chóó Lémi ngê u yoo vy:o wa a pw:iî, wamye kpada. ²⁴ Yepê, Pini n:ii knî y:oo Chóó Lémi u komo dnyimo a kapî, kn:ââ Samuwel, nkoo nmo, yi komo kapî pyu yintómu nmî dye ghi p:uu dnyimo a danê. ²⁵ Yepê, Kópuni Chóó Lémi u komo kapî pyu knî y:oo a vyi tumo, yi kópu nmyi vy:o a pyodopyodo té. Yepê, Dini ghi n:ii ngê Epîlaham pini dê Chóó Lémi a numo kâadî doo, Chóó Lémi ngê Epîlaham ka kwo, Nii

nedê pi ngmê ngê dyámê mbêmê pi yintómu wa ngee té. * ²⁶ Yepê, Chóó Lémi ngê yi pini wunê ka a dpodo kwólu, nmye mwiye a dy:ââ ngê, yinê wa ngee nmyo, nmyi l:êê ghi dono knî yi vy:o yinê amyedê y:ee nmyo.

4

Nju tpémi yi kada pini knî y:oo Pita pini dê Njon u ngwo kóté kalé dumo

¹ Pita pini dê Njon y:oo pi knî ye danêmbum ghêlî k:ii dêpê kêlî ngópu, kpêê yiyé pyu yoo, Sadyusi yoo, Chóó Lémi u ngomo y:enê pyu u k:ii y:i u ngwo taa dniye. ² Yi yéli nod:e dniye, Pita pini dê Njon ye, mu kópu u dîy:o yi pini dê y:oo pi knî ye dpîmo tpapê, yipu, Yesu kî pwene, kîmêdê pii wo. Sadyusi knî y:oo noko vyi ngópu, apê, Lukwe dîy:o kî pini dê y:oo ala kópu a tpapê ngmê, Pi wa pw:onu, amêdê pyidu. Apê, Yinté daa tóó. Yi kópu u l:êê dîy:o nod:e dniye. ³ Wod:oo yi pini pyile knî mgîmî tumo, mbwa k:oo kalé tumo, mu kópu u dîy:o apê, Mgîdî wunê ghayghay. Apê, Mââ wanmî kóté kalé té. * ⁴ N:ii knî y:oo Pita u kópu ny:ee ngópu, yi yéli yi vy:o yillî u kwo kêlîmî mbê wo. Yesu u yoo ndîi ngê u ngwo pyodo, mââ yintómu limo yono yono y:a. (5,000) *

⁵⁻⁶ Womumo mw:aandiye Nju tpémi yi kada pini yoo, mââwe ndîi yoo, dêêpî pyu yoo Njedusalem mênê wó, kpêê yiyé pyu knî yi kada pini ndîi Anas u yoo knî yi k:ii, myenté Kayapas, Njon pini dê Aleksándê mye yi k:ii. ⁷ Yi yéli y:oo Yesu u dyépi dê kóté kalé dumo, yepê, Angênté dpî d:uu ngmê? Yepê, Ló wêdêwêdê mbêmê dpî d:uu ngmê? Yepê, N:uu u pi ngê dpî d:uu ngmê? * ⁸ Wod:oo Chóó Lémi

* 3:17: Luukí 23:34; 1 Tim 1:13

* 3:18: Luukí 24:27

* 3:22: Deut 18:15,18-19

* 3:25:

Gen 22:18; Nkal 3:8

* 4:3: Dpodo 5:18

* 4:4: Dpodo 2:41; 5:14

* 4:7: Mát 10:19-20

u Ghê Dmi ngê Pita a nt:ee ngê, yepê, A léma, nmî kada pini yoo.

⁹Yepê, U yi nmye a kwo, Nmyi lama yaa we, kpâlî kpêê nanê pyi, kópu mb:aa n:uu ngê u ngwo d:uu, apii?

¹⁰Yepê, Nmyi lama choo ya, Yisîléli tpémi yintómu yi lama myechoo ya, Yesu Kédisu Nasalet pi, pini n:ii kîdosi ñedê nmyi t:ee ngópu, Chóó Lémi ngê mēda pyidu ngê, yi pini u wēdēwēdē mbēmē, u pi mbēmē ala kpâlî kpêê nyi pyi. Yepê, Ngî m:uu yó, mb:aamb:aa ngê mēka m:ii. *

¹¹Yepê, Vyîlo Yesu p:uu ala kópu wunê a d:êê ngópu, apê,

Yi pâani nmyi kée ngópu,

yi yini pâa pw:eni ngê vyîlo mēyi pyodo.

* ¹²Yepê, Yesu mu ngmidi nmî mbwámê. Yepê, Dyámê mbēmê pi yilî yi vy:o Chóó Lémi ngê pi mu ngmidi a ngmidi ngê, u ntâa yinê wa ngee nmo. *

¹³Nju tpémi yi kada pini knî y:oo Pita u kópu dyuu dini ghi n:ii ngê ny:ee ngópu, ghê dmi yi mēnê ghipé wo, apê, Á! Apê, K:omo tpile daa ndiye pyu ndîi dê, ngmēnê doo kede knopwo, nmo ka danēmbum mo. U kuwó dini ghi ngê a w:ee ngópu, apê, Kî pini dê Yesu p:uu dpîmo ya. ¹⁴Yed:oo kópu mēdaa vyi ngópu, mu kópu u dîy:o Pita pini dê Njon y:oo pini n:ii pyi ngópu, yi pini yi nkîgh:ê m:uu ngópu. ¹⁵Wod:oo yi pini pyile knî kuwa mwiyé mē dy:âa tumo. * ¹⁶Noko yepê, Lukwe y:e ngmanmî md:o? Noko yepê, Njedusalem pi yintómu yi lama a tóó, Wu pini dê y:oo mbwudu ngmê chaa ngmê. Noko yepê, Doo u ntâa daanmî vyi, A k:omodanê mo. ¹⁷Noko yepê, Ala kópu ndîi ngê kîngê pyódu, mwada y:i kîngê nî. Noko yepê, Wu pini dê ye paa kwódu koo, pi knî ye Yesu u pi mēkîngê vyi ngmê. * ¹⁸Wod:oo yi

pini pyile knî a dyé tumo, Pita Njon ye yepê, Kî tpódu. Yepê, Yesu u pi ngê pi kudungmê ndiye kalê ngmê.

¹⁹Pita Njon y:oo yepê, Nmyi chóó dpî vyi yó, nmyi dnye dmi ayiny:oo nyêm, ó Chóó Lémi u dnye ayiny:oo nyêm. ²⁰Yepê, Kópuni nyinê m:uu too, kópuni nyinê ny:ee too, pi knî ye vyîlo y:ee tpapê té, ye danēmbum daanyi yé. ²¹Nju tpémi yi kada pini knî y:oo d:ud:umbiy:e ye kwódu ngópu, yed:oo mē kalê tumo. Doo u ntâa daapê kpada dumo, mu kópu u dîy:o pi yilî yintómu yi lama doo ya, Kî tpódu y:oo kpâlî kpêê y:oo pyi ngmê, Chóó Lémi u ngwo dnye chaa kîgha. ²²Yi kpâlî kpêê määwe ndîi, u m:âa podo y:a ka mē mbêpê wo.

Yesu u yoo Chóó Lémi ka u ngwo dnye ngêpê

²³Pita Njon kada pini knî y:oo dini ghi n:ii ngê kalê dumo, Yesu u yoo vy:o mē diyé knopwo, Nju tpémi yi kada pini knî y:oo kópuni ye vyi ngópu, yi kópu Yesu u yoo knî ye mîmî vyi ngópu. ²⁴Yi yéli y:oo dini ghi n:ii ngê ny:ee ngópu, wod:oo Chóó Lémi ka dnye ngêpê, kwo, Nmî Lémi. Kwo, Mbóó dyámê ntii nyi l:âmo too, tpileni y:i a pyede m:ii l:âmo too. ²⁵Kwo, Nmî kn:âa Dépidi m:uu doo a dpodo, ñyóó Ngê Dmi ngê yinê a ngópu, ala kópu u ngwo a d:êê ngê, apê,

Kn:aa dyámê tpémi lukwe dîy:o Chóó Lémi ka a nod:enod:e nyédi?

A Lémi u pwele lukwe dîy:o a chapwo ngópu?

Dpî dêê dmi. *

²⁶Dyámê u kada pini yoo nipi dpo wó,

u yi y:e a kwo yédi,

Chóó Lémi p:uu nmî l:êê,

pini n:ii a ngmidi ngê, p:uu myenmî l:êê.

²⁷Kwo, Yi kópu ndêndê ngê pyodo, dini ghi n:ii ngê Helodi

* 4:10: Dpodo 3:6,13-16

* 4:11: 1 Pita 2:4,7

* 4:12: Njon 14:6

* 4:15: Njon 11:47

* 4:17: Dpodo 5:28-29,40

* 4:25: Psalm 2:1-2

pini dê Pontiyas Paléti y:oo a kââdî ngópu, Yisiléli tpémi kn:aa dyámê tpémi mye yi k:ii myedê kââdî ngópu, Yesu u ngwo mb:ii ngópu. Kwo, K:omo tpile nyinê ngmîdi ngê, m:uu doo dpodo, kn:aa pini p:uu dêpwo dpodo, ngmênê mye mb:ii ngópu. * ²⁸ Kwo, Yi kópu d:uu ngópu, mu kópu u dîy:o wunê nyinê vuy, anye, Yi kópu dîyo wa pyódu.

* ²⁹ Kwo, K:omo tpile kada pini knî y:oo nmo dê kwódu ngmê, nkîngê nmî mênê a ngini, a ngee nmédi, ngópu dyuu pi knî ye anmîn:aa tpapê. * ³⁰ Kwo, Ngwêdêwêdê mbêmê pi yilî dpî pyi ngi, dpî ngee nmédi, yed:oo nmodo pyu mb:aa Yesu u pi ngê mbwudu yilî anmî chap.

³¹ Dini ghi n:ii ngê ngêpê a kêlî ngópu, kwéli dnye ngêpê, yi ghi doo ghêdê. Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê yi gha dmi a nt:ee ngê, yed:oo dēdnyimo nkîngê, Chóó Lémi u kópu dyuu pi knî ye mēdnyimon:aa tpapê.

Yesu u yoo y:oo yi tpile noko u ngwo dnyimo yēēpî

³² Yesu ka yélini dnyimo ng:aa, yi gha dmi mu ngmîdi, yi nuw:o dmi mu ngmîdi. Pi ngê daa vuy, Ala a mo a tpile, ngmênê tpileni yilî yi ngópu dpîmo ya, noko dnyimo yēēpî. * ³³ Yesu u dyépi knî y:oo pi knî ye dnyimon:aa tpapê, yipu, Ndêndê ngê Yesu ka a pii wo, nmî chóó nmî ngwolo knî y:oo nmî módu. Chóó Lémi ngê dpîmo wêdêwêdê kîgha dé, mbwudu yilî u ngwo dnyimo chap. ³⁴ Yesu u yoo vy:o pinté dêpwo kwo, mu kópu u dîy:o yélini yoo yi chóó yi tēpê ghi dnyimo ya, ó yi ngomo dnyimo kwo, kuwa tpémi y:oo yi tpile yilî ye dnyimo pywupwi dé. *

³⁵ Yélini knî y:oo ndapî yinté dnyimo kmênêkmênê, yi ndapî dyépi

knî ye dnyimo yémî, yi ndapî p:uu nipi mēdnyimo kmaapî. ³⁶ Lipi u tii nêdê pini ngmê ngê yinté kópu ngmê d:uu ngê, u pi Njósép. Yi pini Saipidís pyodo. Dyépi knî y:oo yi pini u pi ntaa ngópu, apê, Mbanapas (u nt:u kópu, dēēpî pyu mb:aa).

* ³⁷ Yi pini ka kn:aa pini ngmê ngê u tēpê ghi pwila ngê, wod:oo Mbanapas ngê yi ndapî dyépi knî ye a nūwo, ye mî y:ângo.

5

Ananayas cha dyépi knî ye u ngwo my:aayede mbê knopwo

¹ Pi ngmê u pi Ananayas, u kpâm u pi Sapada. Yi tēpê ghi kn:aa pini ngmê ka y:ee ngópu, ye pwila ngê. ² U kpâm k:ii ndapî knî ngmê mgîpa kalê ngópu, Ananayas ngê woni knî dyépi knî ye nūw:o too, ye mî y:ee too, yepê, Ala a tēpê ghi u pywuu. * ³ Pita ngê kwo, Ananayas. Kwo, Lukwe dîy:o Setan ngê nga dê nt:ono, nga yinê dê vyi, Chóó Lémi u Ghê Dmi u ngwo chi dóó. Kwo, Lukwe dîy:o nēpê ghi u pywuu knî m:uu chi mgîpa kwolo. *

⁴ Kwo, Tēpê ghi n̄yóó nēpê ghi, u pywuu nyinê ngópu, ndapî mye napî. Kwo, Dini ghi n:ii ngê ndapî knî ngmê muchi mgîpa kwolo, lukwe dîy:o nmo chi vyi, Ala a tēpê ghi u pywuu d:ud:umbiy:e. Kwo, Daa nmo nye k:omodanê, ngmênê Chóó Lémi ka nye k:omodanê. ⁵ Dini ghi n:ii ngê Ananayas ngê yi kópu nyongo, wod:oo a vyóó wo, yed:oo y:i pwene. Noko yepê, K:omo tpile Ananayas ngê tumu kópu yi d:uu, ngmênê nmî Lémi ngê da m:uu. Noko yepê, Pi ngê dono kópu kîngmê d:uu. Pi knî y:oo dini ghi n:ii ngê ny:ee ngópu, nkîngê mbê dniye.

⁶ Pi mgēmî yoo ngma a loo, ntóó mî kwede ngópu, dnyinê ngópu, mî kmênê ngópu.

* **4:27:** Luuki 23:7-11

* **4:28:** Dpodo 2:23

* **4:29:** Epeso 6:19

* **4:32:** Dpodo 2:44

* **4:34:** Dpodo 2:45

* **4:36:** Dpodo 11:22-26; 13:2-3

* **5:2:** Dpodo 4:34-35

* **5:3:** Njon

⁷ Kââdî liy:aa pyile mî loo, Ananayas u kpâm yi ngomo k:oo u nkwo ta. U lama dêpwo ya, M̄oo kêdê pw:onu. ⁸ Pita ngê kwo, Mumdoo, kwo, tēpê ghini dpî y:ee ngópu, ala d:ud:umbiy:e u pywuu? Yî pyópu ngê kwo, Nyââ, kwo, ye d:ud:umbiy:e yi tēpê ghi u pywuu. ⁹ Pita ngê kwo, Lukwe dîy:o m̄oo k:ii nmî Lémi u Ghê Dmi dpî dóó ngmê? Kwo, Wunê u Ghê Dmi ngê até da pywâlî dp:o. Kwo, Pini n:ii knî y:oo m̄oo dê kmênê ngmê keñe t:âmo ngee wee, ñóó mye kmênêkmênê ngmê. * ¹⁰ Wod:oo yi pyópu yi myedê vyóó wo, mye pwene. Pi mgēmî yoo a lee dniye, ntóó yi m:uu ngópu, apê, Atēmya pw:onu. Wod:oo mye dnyinê ngópu, u m̄oo u nkîgh:ê mî kmênê ngópu. ¹¹ Yesu u yoo yintómu knî y:oo dini ghi n:ii ngê ny:ee ngópu, nkîngê mbê dniye, pi woni knî y:oo myeyi ny:ee ngópu, mye nkîngê mbê dniye, nkîngê ngê y:ay:a pwiyé dniye.

Dyépi knî y:oo pwopwokopwe yilî u ngwo dnyimo pyipyi

¹² Dyépi knî y:oo pi knî yi ngópu mbwudu yilî dnyimo chap. Chóó Lémi u ngomo mbwa kalê ngmê k:oo, ngomo ghi ngmêdoo ya, u pi Solomon u ngomo ghi. Yesu u yoo yintómu yi ngomo ghi k:oo nipi dnyimon:aa a wó. * ¹³ K:omo tpile kuwa tpémi y:oo Yesu u yoo dnyimo chaa kîgha dé, noko yipu, Kuuchēm u yoo, ngmênê ye dnyimo nkîngê, yi ngomo ghi k:oo dēdnyimo koko, yi vy:o dēdnyimon:aa wowo, apu, Ngmanmî pw:onu. ¹⁴ Ngmênê woni yoo, dini ghi n:ii ngê Yesu ka ndēndê ngê kēlîmî mbê dniye, u yoo vy:o u ngwo ghê dniye, Yesu u yoo ndîi ngê u ngwo dpîmo pyodopyodo.

¹⁵ Dyépi knî y:oo kópuni dnyimo d:uud:uu dé, yi kópu knî yi l:êê

dîy:o pi knî y:oo mbii pyu yoo dnyimo dnyinēdnyinē dé, maa p:uu yi ngmîtédmi yedē dnyimon:aa yiyé dé, apu, Pita dini ghi n:ii ngê pēdē lee we, u kââ mbii pyu knî yi pwo paan:aa kēé ngê, u ngwo paa pyiyé dniye. ¹⁶ Njedusalem u nkîgh:ê p:aani n:ii dnye ya, yi p:aani tpémi y:oo yi mbii pyu yoo Njedusalem dnyimo a ñeñe dé. N:ii dé y:e yi kmēna dnye kwo, Njedusalem myednyimo a ñeñe dé. Dyépi knî y:oo yi yéli yintómu dnyimo pyipyi dé. *

Dyépi yoo u ngwo kpaka tumo

¹⁷ Yi dini ghi ngê kpêê yiyé pyu knî yi kada pini ndîi, u pyipe yoo Sadyusi yoo yi k:ii Yesu u dyépi knî ye ñ:ee kaa ngópu. * ¹⁸ Wod:oo Chóó Lémi u ngomo t:âat:âa pyu yoo dy:âa tumo, yi yéli y:oo dyépi yoo mîndê mgîmî tumo, ñuw:o tumo, mbwa k:oo mî kalê tumo. ¹⁹⁻²⁰ Yi mgîdî ngê, Chóó Lémi u enjel ngmê ngê mbwa keñe ye kpēmî ngê, dyépi yoo kuwa pw:ii too, yepê, Chóó Lémi u ngomo mbwa kalê ngmê k:oo dmyinê lēpî, pi knî ye ghê kamî dmi p:uu dmyinēn:aa danê. * ²¹ Dyépi knî y:oo u dnye ny:ee ngópu, yi wa wo, wod:oo Chóó Lémi u ngomo mbwa kalê ngmê k:oo kee dniye, pi knî ye ghê kamî dmi p:uu dnyen:aa danēmbum.

U kuwó dini ghi ngê kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini u pyipe knî yi k:ii Nju tpémi yi kada pini yintómu a danê ngópu, pi knî ngmê dy:âa ngópu, yepê, Yesu u yoo mbwa k:oo nye pw:ii tóó, nmo a ñuw:o tóó. ²²⁻²³ Yi yéli dini ghi n:ii ngê taa dniye, mbwa yi kpēmî ngópu, apê, Pi u chii daa kwo. Wod:oo mē diyé dniye, Nju tpémi yi kada pini knî ye mdoo ñuw:o ngópu, yepê, Dini ghi n:ii ngê mbwa chedê dpî taa dmi, keñe kuwo ngmê dpî

* 5:9: 1 Kódin 10:9; 12:8

* 5:12: Dpodo 2:43; 14:3

* 5:16: Mak 6:56; Dpodo 19:11-12

* 5:17: Dpodo 4:1-3,6

* 5:19-20: Dpodo 12:7-10

m:uu, d:ê, Mbwa t:âât:ââ pyu dê mu kwo mo. Yepê, Mbwa keñe dini ghi n:ii ngê dpî kpêmî, mbwa k:oo pi dp:oo módu. ²⁴ Chóó Lémi u ngomo y:enê pyu, kpêê yiyé pyu yoo yi k:ii yi kópu dêpê w:ee ngópu, noko yepê, Lukwe ngê dê pw:ii té? Noko yepê, Dîyo lukwe nmo angmê pyódu? ²⁵ Pi ye ngma até yedê loo, yepê, A léma. Yepê, Pini n:ii yoo mbwa k:oo munmyi km:êê t:oo, Chóó Lémi u ngomo mbwa kalê ngmê k:oo mêmînê wee, pi knî ye mînê dêêpî té. ²⁶ Wod:oo Chóó Lémi u ngomo y:enê pyu u lede knî yi k:ii lee dniye, dyépi yoo mê nya tumo. Daa gheteghete ngê nya tumo, mu kópu u dîy:o nkîngê mbê dniye, apê, Pi knî y:oo chêêpî ngê wa vya nmo.

²⁷ Dyépi yoo Nju tpémi yi kada pini knî ye núw:o tumo, kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini ngê yepê, Kî tpóknî. ²⁸ Yepê, Yesu u pi tpapê nmye munmî kwódu ngê, ngmênê Njedusalem wope wope u pi yi nuwo kîdmye kalê ngmê. Yepê, Pi knî ye nmye tpapê ngópu, yenmyimo, Nmî kada pini yoo kn:ââ dé, Yesu y:oo vya ngópu. ^{*} ²⁹ Pita u pyipe knî yi k:ii kada pini knî ye yepê, Daa yoo yi dnye dmi yinmo nyêm, ngmênê Chóó Lémi u dnye vyîlo yinmo nyêm. ³⁰ Yepê, K:omo tpile Yesu nmyi vya ngópu, kîdosi ñedê nmyi t:ee ngópu, ngmênê Chóó Lémi ngê mêtê pyidu ngê, yâpwoni ka nmî kn:ââ yoo dnyimo a ngêpê, yi yâpwo ngê mêtê pyidu ngê. ³¹ Yepê, Chóó Lémi ngê Yesu dini ghi n:ii ngê a pyidu ngê, u che p:ââ pee ngê pyódu ngê, nmî kada kââ, nmî mbwámê ngê pyódu ngê. Yepê, Yisîléli tpémi yi maa yinê a yó, u yi u ngwo a kwo, Yi dono mwiyé keé téne, ala máádi u ngwo pêtê kalê y:e, Chóó Lémi yi dono p:uu mêtâapîchoo nuw:o. ^{*} ³² Yepê, Yi kópu yilî ndêndê ngê nmî chóó

kînmî módu. Yepê, Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê Yesu myewunê kêmakêma, mu kópu u dîy:o daa Yisîléli tpémi yintómu ye Chóó Lémi ngê u Ghê Dmi a dy:ââ ngê, ngmênê Yesu u yoo mu ngmîdi u Ghê Dmi ye a dy:ââ ngê, yélini y:oo Chóó Lémi u dnye a nyêmî ngmê. ^{*}

³³ Dini ghi n:ii ngê Nju tpémi yi kada pini knî y:oo Pita u kópu ny:ee ngópu, dyépi knî ye nod:e dniye, u yi y:e doo kwo, Nmî vya té. ³⁴ Ngmênê pi yi vy:o ngmê ghêêdi wo, u pi Nkamaliyel. Yi pini Pádisi yoo yi vy:o pini ngmê, pi knî ye Chóó Lémi u dêêpî kópu dyuu mb:aamb:aa ngê dpîmo tpapê, pi knî y:oo u nkwo dnyimo cháâcháâ. Yi pini ngê Chóó Lémi u ngomo t:âât:ââ pyu knî ye yepê, Yesu u dyépi yoo mwiyé mê pw:ii tóó. Wod:oo kuwa pw:ii tumo. ³⁵ U kuwó dini ghi ngê Nkamaliyel ngê kada pini knî ye yepê, Yisîléli tpémi. Yepê, Kî tpóknî ghêlî k:ii nangê vya té. ³⁶ Yepê, M:ââ pyolo y:a d:uu lê, pi ngmê ngê u pi ndîi ngê chóó doo pyépi, yi pini u pi Táyódas. Yepê, K:omo tpile pi podo yono y:a yi Táyódas dnye yâmuyâmu, dini ghi n:ii ngê yi pini mî vya ngópu, u yoo mbêpê wo, yi kópu dmi machedê ngê pyodo. ³⁷ Yepê, Myenté, yepê, u kuwó dini ghi ngê, pi u kpââ u dye ghi ngê, pi ngmê ngê u yoo myedê danê ngê, u pi Njudas, Nkálili pi. Yepê, Yi pini dini ghi n:ii ngê vya ngópu, u yoo mye mbêpê wo. ³⁸⁻³⁹ Nkamaliyel ngê yepê, Yesu ngê u yoo myedê danê ngê, mye pwene, u yoo wamye mbêpê dmi. Yepê, Chóó Lémi ngê daadi ngêêpî dé, ye yi kópu dmi machedê ngê wa pyódu. Yepê, Ngmênê Chóó Lémi ngê adi ngêêpî dé, ye doo u ntââ yi kópu dmi daanmyi chedê ngmê. Yepê, Nmyi lama daa tóó, Kî tpóknî n:uu p:uu a dpodo té. Yepê,

^{*} 5:28: Dpodo 4:18-19; Mát 27:25

^{*} 5:31: Epeso 1:20; Hipîlu 12:2

^{*} 5:32: Dpodo 1:8

Doo u ntâa daanmyi vya t:oo. Yepê, Chóó Lémi p:uu kídmyemê d:uu.

⁴⁰ Kada pini knî y:oo Nkamaliyel u dnye ny:ee ngópu, Chóó Lémi u ngomo t:âât:ââ pyu yoo dy:ââ tumo, yepê, Yesu u dyépi yoo nya tóó, al:i i a núw:o tóó, yedê dmi ngê dpî kpaka tóó. Wod:oo núw:o tumo, mî kpaka tumo. U kuwó dini ghi ngê kada pini knî y:oo Yesu u dyépi knî ye yepê, Yesu u pi ngê ndiye ngê kêê namungê t:oo. Wod:oo dy:ââ tumo. * ⁴¹ Yesu u dyépi yoo yi lama ala kópu yi yaa wo, Chóó Lémi ngê yinê da vyi, apu, Kî a yoo mb:aamb:aa. Apu, K:omo tpile wa kpaka t:oo, ngmênê Yesu u dpodo daawa kalê ngmê. Yi kópu u l:êê díy:o yi gha dmi mb:aamb:aa ngê pyodo. * ⁴² Dye ghi yintómu dyépi yoo pi knî ye dnyimon:aa dêêpî, Chóó Lémi u ngomo k:oo, ó p:o p:o. Pi knî ye Yesu p:uu kópu mb:aa y:i ye dnyimon:aa tpapê dé, pini n:i Chóó Lémi ngê a ngmidi ngê, yi pini p:uu dnyimon:aa danêmbum. *

6

Ndapî yêêpî pyu pyudu yi danêmbum

¹ Dyépi yoo Yesu p:uu yélini ye dnyimon:aa danêmbum, woni knî Yesu ka kêlîmî mbê dniye. Yi yéli Yesu u yoo vy:o ghê dniye, Yesu u yoo yintê ndîi ngê doo pyodopyodo. Yesu u yoo vy:o woni knî Kídiki dnye ngê dnyimo mbumu, woni knî Nju dnye ngê dnyimo mbumu. Yi yéli yi kêlî dídípwódu ngmê ghê wo, mu kópu u díy:o n:i dé Kídiki dnye ngê dnyimo mbumu, yi yéli y:oo woni knî ye yepê, Lukwe díy:o nmyi kuknwe yoo mb:aamb:aa ngê nmyinê wopwe t:oo, ngmênê nmî kuknwe yoo dnyintê nmyinê wopwe t:oo? ² Yi kópu u l:êê díy:o dyépi knî y:oo Yesu u yoo yintómu nipi a danê

ngópu, yepê, Doo u ntâa pi knî ye Chóó Lémi u kópu tpapê daanmî yé, doo u ntâa ndapî nmî chóó kuknwe knî ye daanmî yêêpî. ³ Yepê, Nmî tîdê mbwó yoo. Yepê, Nmyi vy:o pi pyudu a pyw:ee yó, n:i dé Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê da nt:ee té, n:i dé yi nuw:o mbêmê a nuw:o té. Yepê, Yi yéli ndapî yêêpî u kada pini ngê anmî pyódu té. ⁴ Yepê, U kuwó dini ghi ngê nmî chóó dpodo mu ngmidi ayinmî dódó, Chóó Lémi ka ngêpê, pi knî ye u kópu dyuu tpapê. ⁵ Yesu u yoo y:oo yi kópu dini ghi n:i ngê ny:ee ngópu, yi gha dmi mb:aamb:aa ngê pyodo, wod:oo pi pyudu a pyw:ee ngópu, Stipen ngmê, pini n:i Yesu ka dpodombiy:e dpîmo kêlîmî, pini n:i Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê myedê nt:ee ngê, Pilipi myomo, Pídokodos pyolo, Nikano podo, Timon limo, Pamenas wono, Nikólas pii, Antiyóka pi, pini n:i Nju pi ngê chóó mî pyodo. ⁶ Yesu u yoo y:oo yi pini pyudu knî dyépi knî ye a núw:o tumo, dyépi knî y:oo yi kêê dmi yi mbêmê yé tumo, Chóó Lémi ka dnye ngêpê, yi dpodo u kada pini ngê u ngwo pyódu tumo. * ⁷ U kuwó dini ghi ngê yélini Chóó Lémi u kópu ka dnye kêlîmî, Njedusalem, yi yéli doo kaakaa, ndîi ngê doo pyodopyodo. Kpêê yiyé pyu yili yi kópu ka mye kêlîmî mbê dniye, Yesu u yoo vy:o mye ghê dniye. *

Stipen u ngwo mgîmî ngópu

⁸ Chóó Lémi ngê Stipen mb:aamb:aa ngê doo a ngêêpî, u wêdêwêdê ndîi ngê pyódu ngê, pi knî yi vy:o mbwudu yili dpîmo chap. ⁹ Ngmênê Nju tpémi yoo ngmê u kwo dnye kwopwepe, yi yéli yi pi dmi, Lipitini. Woni yoo Sadéni a ndê dniye, woni yoo Aleksándídiya a ndê dniye. Nju pi knî ngmê yi vy:o ghê dniye,

woni yoo Silisiya a ndê dniye, woni yoo Esiya a ndê dniye. Yi yéli yintómu Stipen ka dnye kwopwepe. ¹⁰ Ngmênê Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê Stipen ka nuw:o mb:aa y:ângo, wod:oo kwopwepe têtê Stipen mbodo mudu y:i yaa wo, yi yéli dêê dniye, Stipen dêpê vy:oo ngópu. * ¹¹ Yi kópu u l:êê dîy:o pi ngmê knî ye ndapî y:ee ngópu, wod:oo yi yéli y:oo ala kópu k:omo ngê vyi ngópu, Nju tpémi ye yepê, Stipen ngê dono kópu knî ngmê kêtê vyi, Chóó Lémi pini dê Mósisi yi p:uu. * ¹² Yi kópu u mdoo dini ghi n:ii ngê a núw:o ngópu, yi kópu ngê Nju tpémi yi kada pini yoo yi némi dmi dyênê ngê, dêêpî pyu yoo yi némi dmi mye dyênê ngê, yoo yi némi dmi mye dyênê ngê, wod:oo Stipen ka lee dniye, ngîmî ngópu, Nju tpémi yi kada pini yintómu a danê ngópu, Stipen a ngî ngópu, yi ngîma mî kaa ngópu. ¹³ N:ii dé y:oo Stipen yipe ngópu, Yi yéli kótê têtê myeda núw:o tumo, yi yéli y:oo yepê, Kî pini ngê Chóó Lémi u ngomo p:uu dono kópu yilî ka a tpapê ngê, dêêpî kópuni Mósisi ngê a d:êê too, yi dêêpî kópu knî yi p:uu dono kópu yilî myeka a tpapê ngê. ¹⁴ Yepê, Ala kópu nmî ngêêdî kî vyu, Yesu Nasalet pi ngê Chóó Lémi u ngomo wa a vy:oo, l:emi ghi n:ii Mósisi ngê nmî kn:ââ knî ye y:ee too, yi l:emi ghi wa ngmêê té. ¹⁵ Pi yilî yintómu y:oo Stipen dnye y:enê, apê, Kî pini kwodo ng:oo dmi kêtê tpâlî, ka dnyednye. Enjel kwodo ng:oo dmi ntee, Stipen kwodo ng:oo dmi yinté mye pyodo.

7

Stipen Epîlaham p:uu u ngwo ye doo danêmbum

¹ Kpêê yiyé pyu knî yi kada pini ngê Stipen ka kwo, Kópuni dê vyi ngmê, yi kópu mumdoo ndê kópu?

² Stipen ngê yepê, A léma, a mbwó yoo. Yepê, A ka a ng:aa mbê dmyeno. Yepê, Dini ghi n:ii ngê nmî kn:ââ Epîlaham Mbápileon Wee u kwo doo a ya, Chóó Lémi ngê chóóchóó u kwo a kêma ngê, pini n:ii yâpwo, u pi ndîi. Yepê, Chóó Lémi ngê kwo, Nyoo a kuwo ngi, nyámê pee myedê kuwo ngi. *

³ Kwo, Kn:aa dyámê pee p:uu chi lêpî, ghi n:ii nga nîmo kêmakêma, yi dpî lili. ⁴ Yepê, Wod:oo Epîlaham ngê Mbápileon wee a kuwo ngê, Halan loo, yi doon:aa ya. Yepê, Epîlaham u mî dini ghi n:ii ngê pwene, u kuwó dini ghi ngê Chóó Lémi ngê ala dyámê pee p:uu u ngwo mēda núwo, awêde kwéli nmo pyede. ⁵ Yepê, Yi dini ghi ngê Chóó Lémi ngê Epîlaham ka têtê ghi daangmê y:ângo, têtê ghi tp:oo u kwo myedaa y:ângo, ngmênê Chóó Lémi ngê Epîlaham ka ndêndê ngê a vyu, kwo, Mu dini ghi ngê ala dyámê pee nga wanê kê, mwada dini ghi ngê ala dyámê pee nyoo knî yi têtê ghi ngê amyedîn:aa ya. Yepê, Dini ghi n:ii ngê Chóó Lémi ngê Epîlaham ka yi kópu ndêndê ngê vyu, yi ngwo Epîlaham tp:oo dêpwo ya. *

⁶ Yepê, Ngmênê Chóó Lémi ngê Epîlaham ka kwo, Nyoo dini ghi n:ii ngê wamî ch:aa, kn:aa dyámê pee mbêmê adnyin:aa ya, wop adnyin:aa dpodo, pi knî y:oo y:i adnyin:aa kpakakpaka dé, dono ngê adnyin:aa ya, m:ââ podo yono y:a. *

⁷ Kwo, Ngmênê u kuwó dini ghi ngê yélini yi p:uu wop adnyin:aa dpodo, yi yéli wanî kpada, nyoo yi vy:o wanê pw:ii, ala dyámê pee mbêmê wanê núw:o té, al:ii a ka adnyin:aa kpêê yiyé, a ka amyednyin:aa a ngêpê. ⁸ Stipen ngê yepê, Dini ghi n:ii ngê Chóó Lémi ngê Epîlaham ka yi kópu a vyu, u kuwó dini ghi ngê a numo kââdî doo, kwo, Awêde dî ngmîdî ngi, nyoo ka

* 6:10: Luukí 21:15 * 6:11: Mát 26:59-61

* 7:6: Gen 15:13-14; Ex 3:12

* 7:2: Gen 11:31-12:7

* 7:5: Gen 17:8

mb:aamb:aa ngê amy:aa a vyuwo. Kwo, A l:ii m:uu alanté dpî ténì, mî njini too dpî chepwe, myenté nyoo vy:o maa yintómu knî yi p:uu a l:ii yinté my:oon:aa kaa we. Kwo, Pini n:ii p:uu a l:ii adî ya, yini ka ana a vyuwo. Stipen ngê yepê, U kuwó dini ghi ngê Epîlaham tp:oo Yisak ta, wo wááli mî loo, Epîlaham ngê Chóó Lémi u l:ii tp:oo p:uu u ngwo t:ângo. Yepê, Myenté, yepê, Yisak mye tpamê wo, tp:oo Njakóp p:uu Chóó Lémi u l:ii mye t:ângo. Yepê, U kuwó dini ghi ngê Njakóp myimî tpamê wo, Chóó Lémi u l:ii tp:oo y:a mê miyó knî yi p:uu mye t:ângo. *

Stipen Njakóp tp:oo y:a mê miyó yi p:uu u ngwo ye doo danêmbum

⁹ Yepê, Njakóp tp:oo knî y:oo yi mbwó Njósép ka ñ:ee kaa ngópu, wod:oo mgîmî ngópu, kn:aa pini knî ye y:ee ngópu. Yepê, Yi yéli y:oo Njósép u mbwó knî ye pwila ngópu, Yichip ñuw:o ngópu, pi ngmê ngê ye pwila ngê, yi pini p:uu wop doon:aa dpodo. * ¹⁰ Yepê, Ngmênê Chóó Lémi ngê Njósép y:i doo a ngêêpî, k:omo tpile dono kópu yilî u ngwo pyodo, ngmênê Chóó Lémi ngê yi dono chedê too. Yepê, Chóó Lémi ngê Njósép u nuw:o ndîi ngê pyódu ngê, Yichip tpémi yi king Pééló ka pi mb:aa ngê pyódu ngê, wod:oo Pééló ngê Njósép u che p:ââ pee ngê pyódu ngê. * ¹¹⁻¹² Yepê, Yi dini ghi ngê Chóó Lémi ngê Njósép myedê ngópu, u lama kwólu, kwo, Mu dini ghi ngê kââdî ndîi angmê kee, Yichip tpémi Kenan tpémi yi nté wa chedê. Yepê, Yi kópu u l:êê dîy:o Njósép ngê witi a danê ngê, king u ngomo knî yi k:oo doo a ghada. Yepê, Dini ghi n:ii ngê kââdî ndîi kee wo, Yichip tpémi Kenan tpémi yi nté chedê ngê, yi yéli y:oo dómudómu a pyw:ee ngópu. Yepê, Doo u ntââ

nmî kn:ââ knî y:oo nté daapêdê pyw:ee ngópu, ngmênê Yichip tpémi y:oo Njósép ka witi dnyimon:aa pywupwi. Yepê, Njósép u mî Njakóp ngê yi kópu dini ghi n:ii ngê nyongo, tp:oo yoo Yichip dy:ââ too, Njósép ka dnyen:aa witi pywupwi, ngmênê daa mya ngópu, yi lama dêpwo ya, Kî nmî mbwó. Yepê, U kuwó dini ghi ngê Kenan mê diyé dniye. * ¹³ Yepê, Witi dini ghi n:ii ngê kmaapi ngê mí chedê ngópu, yi mî ngê Yichip mê dy:ââ too. Yepê, Yi dini ghi ngê Njósép ngê u mbwó knî ye yepê, A mbwó yoo, ala nê. Stipen ngê yepê, Yi ngwo Pééló u lama yaa wo, apê, Njósép u mî mupwoknî Kenan wunê dómudómu té. * ¹⁴⁻¹⁵ Yepê, Wod:oo Njósép ngê u mbwó knî ye yepê, M:aa nya yó, nmyi kpâm gheegheema mye nya too, al:ii a pwiyé dmyeno. Yepê, Wod:oo Njakóp mupwoknî kââmi knî ñ:ee mi knî Yichip lee dniye, yintómu pyudu y:a mê limi. Dye ghi daadîi y:i dnyen:aa ya, y:i myemî pw:oo dniye. * ¹⁶ Yepê, Njakóp mupwo Njósép yi ntóó dê Sekem mî kmênê dumo, Epîlaham kwéli kmênê ngópu. Yepê, Wunê yi têpê ghi Epîlaham ngê Hamó u yoo knî ye pwila ngê. *

Stipen Mósisi p:uu u ngwo ye doo danêmbum

¹⁷ Stipen ngê kada pini knî ye yepê, Nmî kn:ââ yoo m:ââ yilî Yichip dnya a ya, yilî ngê y:i a pyodo. Yepê, U kuwó dini ghi ngê Chóó Lémi ngê apê, Epîlaham ka wunê kópuni nê vyu, yi kópu daa kêmakêma n:aa d:uud:uu. * ¹⁸ Yepê, Yi dini ghi ngê kn:aa king m:uu yaa wo, yi king u lama Njósép u pi dêpwo ya. ¹⁹ Yepê, Yi king ngê nmî kn:ââ yoo wop dpodo kalê too, yi dpodo tédê myednye kpakakpaka

* **7:8:** Gen 17:9-14; 21:4

* **7:9:** Gen 37:11,28; 39:21-23

* **7:10:** Gen 41:37-44

* **7:11-12:**

Gen 42:1-5

* **7:13:** Gen 45:1-18

* **7:14-15:** Gen 46:1-7; 49:33

* **7:16:** Gen 33:19

* **7:17:**

Ex 1:7-8

dé. Yepê, U kuwó dini ghi ngê Yichip tpémi y:oo nmî kn:ââ yoo yi tp:ee mââ tpómuni dnyimo vyee dé, pye paa dnyimo kéké dé. *

²⁰ Yepê, Yi dini ghi ngê Mósisi mye ta, k:uuchêm u tp:ee, d:ââ pyile u pye ngê ngomo k:oo doo w:êêw:êê.

* ²¹ Yepê, U kuwó dini ghi ngê Pééló tp:oo módó ngê yinê a nmyââ, chóó tp:oo ngê pyódu ngê. ²² Yepê, Yichip tpémi y:oo yi chóó yi kópu yilí Mósisi u lama kalê ngópu, mââwe ndîi ngê pyodo, u nuw:o ndîi ngê mye pyodo, kópu ndîi yilí dpîmo d:uud:uu.

²³ Yepê, Dini ghi n:ii ngê Mósisi u m:ââ podo y:a ngê doo ya, apê, A yoo Yisiléli tpémi ngîn:uu m:uu té.

* ²⁴ Yepê, Ye y:i n:ee, apê, Yi dpodo tédê Yichip pi ngmê ngê Yisiléli pi ngmêmi vyee. Yepê, Wod:oo Mósisi ngê Yisiléli pi ngópu, ntââ Yichip pi ngê a vy:ungo, u nkwo vyâ. ²⁵ Yepê, Mósisi ngê u gha vy:o apê, Yisiléli tpémi y:oo wa a w:ee ngmê, Chóó Lémi ngê wa ngee nê, Yichip u ménê waní pw:ii té, ngmênê Yisiléli tpémi y:oo dépê w:ee ngópu, Kí nmî dyédyé pyu. ²⁶ Yepê, Womumu Mósisi ngê Yisiléli pi miyó módu, apê, Mu l:êê mo. Apê, Ní dyé dê, nê kââdí dê. Yepê, Wod:oo Mósisi ngê yepê, Kí tpódu, dpi mbwémi, lukwe díy:o dpo l:êê mo? ²⁷ Yepê, Ngmênê n:ii ngê woni doo vyee, Mósisi dny:ii dyîngo, kwo, N:uu ngê nmî kada pini ngê pyódu nyoo, nanê nga vvu, Anyi kóté kîgha nmo? ²⁸ Kwo, Ma Yichip pi ntee nyi vy:a, lukwe yinté am:ii vya nê? ²⁹ Yepê, Yi kópu Mósisi ngê dini ghi n:ii ngê nyongo, Yichip tpémi ye nkîngê mbê wo, wod:oo mbêpê wo, Yichip Wee a kuwo ngê, Midiyên Wee u kwo loo, y:i mî yéé wo, tp:ee y:i miyó mî tpyó.

³⁰ Yepê, M:ââ podo y:a mî loo, u kuwó dini ghi ngê Mósisi ka enjel ngmê ta. Yepê, Mósisi ngê

daa pi ntee tpile yi módu, ngmênê yi vvu wo, apê, Yi tp:oo ndê ngê ngmêmi pípi, ngmênê chedê ngê daa pyodopyodo. Yepê, Pi kwéli dépwo ya, mbu ndîi vvyuwo Sainay, Mósisi ngê yi yini tp:oo p:uu ndê y:i mî módu. *

³¹ Yepê, Mósisi ngê yi kópu yi módu, apê, E! Kí lónté tpile? Apê, Ngîn:uu m:uu, wod:oo u nkîgh:ê chono loo. ³² Yepê, Nmî Lémi ndîi y:i u kwo a mbwolo, kwo, Ní ng:ââ knî yi yâpwo, Epilaham u yâpwo, tp:oo Yisak mupwo Njakóp yi yâpwo. Yepê, Mósisi nkîngê mbê wo, u yi u ngwo dépwo kwo, Yi ghi m:aa m:uu. ³³ Yepê, Nmî Lémi ndîi ngê kwo, Nyi dupó dê a ngee dé, mu kópu u díy:o yâpwo ghê nye kwo. ³⁴ Kwo, Ndêndê ngê kídí m:uu, a yoo Yichip dnyinté mínê kwo, kwo, Yichip tpémi y:oo dpodo tédê a kpakakpaka t:oo. Kwo, A ka dê ch:anê dmi, até d:a ghîi, dîn:aa ngee té. Kwo, Yichip n:aa dyede ngi.

³⁵ Stipen ngê yepê, K:omo tpile Chóó Lémi ngê Mósisi a ngmídi ngê, ngmênê Yisiléli tpémi y:oo u wépi pwaa ngópu. Yepê, Ala kópu u kwo vyi ngópu, kwo, N:uu ngê nga vvu, nmî kada pini ngê anyi ya, anyi kóté kîgha nmo? Yepê, Yi pini Chóó Lémi ngê a ngmídi ngê, yi kada pini ngê pyódu ngê, yi mbwámê ngê mye pyódu ngê. Yepê, Daa chóó kada pini ngê pyodo, ngmênê yi yini tp:oo p:uu enjel n:ii módu, yi enjel ngê kada pini ngê yinê pyódu ngê. ³⁶ Yepê, Mósisi ngê nmî kn:ââ yoo Yichip u ménê yinê a pw:ii too, mbwudu y:i yilí a chópu, Ntii Mtyemtye u nkîgh:ê mbwudu m:uu a chópu. Yepê, Maa p:uu nko ménê mbwudu mê yilí a chópu, m:ââ podo y:a k:oo. *

³⁷ Yepê, Yi Mósisi ngê Yisiléli tpémi ye yepê, Chóó Lémi ngê nê ntee pini nmyi vy:o m:uu wâ a pyw:aa, nmye wa a dy:ââ, komo yinê amaanaa kapí.

* 7:19: Ex 1:10-22 * 7:20: Ex 2:1-10 * 7:23: Ex 2:11-15, 21-22 * 7:30: Ex 3:1-10

* 7:36: Ex 7:3; 14:21; Num 14:33 * 7:37: Deut 18:15

* 38 Yepê, Dini ghi n:ii ngê nmî kn:ââ yoo Sainay mbu ndîi vuywo dnyen:aa kwo, enjel mbu mbêmê u kwo doo a mbumu, yi Mósisi yi kêli vyîlo yedoo kwo. Yepê, Yi Mósisi ngê Chóó Lémi u kópu dyuu nmo yinê a núwo, yi kópu dyuu chedê ngê daawa pyódu. *

39 Yepê, K:omo tpile Mósisi ngê yi kópu yilî d:uu ngê, ngmênê nmî kn:ââ yoo u kwo daa ng:aa mbê dniye, mye mb:ii ngópu, u yi y:e doo kwo, Yichip moo diyé dmi. *

40 Yepê, Wod:oo pi knî y:oo Mósisi u mbwó Alon ka kwo, Yâpwo knî ngmê lâmo ngi. Kwo, Yi yâpwo knî nmî kada vyîlo ayi ghê dmi, Yichip y:oo amê diyédiyê kalê nmo. Kwo, Nmî lama daa tóó, Mósisi ngê lukwe angmê pyódu, pini n:ii ngê Yichip u mênê a pw:ii nmoo. *

41 Yepê, Wod:oo k:omo yâpwo ngmê lâmo ngópu, pudumakó tp:oo mââ ntee tpile yi lâmo ngópu. Tpileni yi chóó lâmo ngópu, u kwo dnye kpêê yiyé, u naa mye kê ngópu. 42 Yepê, Yi dini ghi ngê k:omo yâpwo ka ngêpê kn:ââ u ngwo a chaa ngópu, m:ââ wono yono y:a mî loo, u kuwó dini ghi ngê king Manasa u dye ghi ngê yi kópu ndîi ngê yimî pyodo, wod:oo Chóó Lémi ngê yi dyaa mbâlâ dyuu yi pwo kée ngê, pudu knî ye dnyimo ngêpê, yi tp:ee dnyimo vyee dé, pudu knî ye kpêê ngê dnyimo yiyé dé. Yepê, Yi kópu u l:êê dîy:o pi ngmê ngê Chóó Lémi u komo u ngwo kââ, ala kópu d:êê ngê, apê,

Yisîléli tpémi. Dini ghi n:ii ngê nmyi kn:ââ yoo w:amî mbêmê u ngwo dnya a paa, m:ââ podo y:a,

na a ka daa a ka dnyimo a tpile tp:oo nk:êênî.

43 Apê, Na a ka daa a wónu ngomo yidnyimo a dnyinêdnyinê,

ngmênê yi chóó yi k:omo yâpwo Molokî u wónu ngomo yidnyimo a dnyinêdnyinê,

puduni u pi Lapanî u kwo myednyimo ngêpê.

Apê, Na a ka yi chóó tpileni l:âmo tumo, yi tpile knî ye dnye ngêpê.

Apê, Nmyo yinté yéli, yi kópu u l:êê dîy:o Mbâpilon mwada pee wanî dy:ââ nmyo.

Stipen Chóó Lémi u ngomo p:uu u ngwo ye doo danêmbum

44 Stipen ngê yepê, Dini ghi n:ii ngê nmî kn:ââ yoo w:amî mbêmê dnya a paa, Chóó Lémi u wónu ngomo ngmê lâmo ngópu. Yepê, Chóó Lémi ngê Mósisi u lama ntee kwólu, yinté lâmo ngópu. Yepê, Yi lama doo ya, Chóó Lémi yi wónu ngomo u mênê a kwo. Yepê, Ghi ngmê dini ghi n:ii ngê dnyimo a kuwokuwo, yi wónu ngomo dnyimo a kmongokmongo, dnyimo dnyinêdnyinê, kwéli dnyimon:aa taataa, wónu ngomo y:i dnyimon:aa wuwó. 45 Yepê, Yi yéli dini ghi n:ii ngê pw:oo dniye, yi tp:ee knî y:oo Chóó Lémi u wónu ngomo Kenan u nkîgh:ê y:oo mî t:aa ngópu. Yepê, Yi dini ghi ngê Mósisi pwene, Njósuwa ngê u d:aa yinê a kââdî ngê, yi yéli yi kada ghê wo, Kenan núw:o too. Yepê, Chóó Lémi ngê Kenan tpémi ngm:ii kalê too, Yisîléli tpémi y:oo yi têpê ghi yi kêlê a pwaa tumo. Yepê, Chóó Lémi u wónu ngomo Kenan núw:o ngópu, y:i mî wó ngópu, y:i doo kwo, dye ghi daadîi, king Dépidi u dye ghi ngê y:i myedoo kwo. 46 Yepê, Dépidi Chóó Lémi u nuu u pi ngê pyodo, Chóó Lémi ka kwo, Nmî Lémi, Njakóp u yâpwo, u ntââ ngomo mb:aa ngmanî wó, y:i anyi kwo. * 47 Yepê, Ngmênê Dépidi ngê Chóó Lémi u ngomo daa wó, tp:oo Solomon ngê yinê mî wó. *

* 7:38: Ex 19:3; Deut 9:10

* 7:39: Num 14:3

* 7:40: Ex 32:1-6

* 7:46: 2 Sam 7:1-16

* 7:47: 1 Kings 6:1,14

⁴⁸Yepê, K:omo tpile Solomon ngê Chóó Lémi u ngomo wó, ngmênê Chóó Lémi pââ ndîi, dyámê mbêmê ngomo ngmê k:oo daawa a vyil:a. Yepê, Wunê pi ngmê ngê Chóó Lémi u komo alanté a kââ, apê, *

⁴⁹Nmyinê nmye dyámê pê ndîi, na a ka tédê.

Apê, A ntâa ngomo lónté ngmanmyi wó ngmê, y:i anê vyil:a?

⁵⁰Apê, Kî tpile yilî yintómu a chóó nî l:âmo ngê,

ló tpile a l:êê dîy:o ngmanmyi l:âmo ngmê?

⁵¹Stipen ngê yepê, Nmyo nkéli wépi dnyangê pyu yoo. Yepê, Dye ghi yintómu Chóó Lémi nmye mb:iimb:iî ngópu, u kópu dyuu dp:ee nyêmi ngópu. Yepê, Nmyi kn:ââ knî y:oo Chóó Lémi u Ghê Dmi wépi ntee dnyimo a pwapî, yinté u wépi my:ee pwapî ngmê.

* ⁵²Yepê, Pini n:iî knî y:oo Chóó Lémi u komo dnyimo a kapî, nmyi kn:ââ knî y:oo daa ngmê châpu ngópu, ngmênê dono kópu yilî y:e dnyimo a d:uud:uu. Yepê, Wunê pini n:iî yoo Chóó Lémi u Dpodo Pyu Mb:aa p:uu dnyimo a danê, n:iî knî y:oo pi knî ye yipu, Dîyo Chóó Lémi ngê yi pini nmo wa a dy:ââ, yepê, yi yéli nmyi kn:ââ knî y:oo a vya tumo. Yepê, Mwolo yi pini kwódo ngê munmyi ghê dniye, my:ee vya ngópu. * ⁵³Yepê, K:omo tpile enjel knî y:oo nmî kn:ââ knî ye Chóó Lémi u dêêpî kópu dyuu a y:ee tumo, nmyi ny:ee tumo, ngmênê mēdp:ee chââchââ tumo. *

Stipen chēêpî ngê u ngwo vya ngópu

⁵⁴Nju tpémi yi kada pini knî y:oo yi kópu dini ghi n:iî ngê ny:ee tumo, yi kópu ngê dyênê too, yi kpéngi ti dmi kelekele dnye paa. ⁵⁵⁻⁵⁶Ngmênê Chóó Lémi u Ghê Dmi

ngê Stipen a nt:ee ngê, mbóó p:uu vyu wo, Chóó Lémi u wuu ndîi módu, pi knî ye yepê, Mbóó kédê kpémî, Yesu Chóó Lémi u nkigh:ê ka kwo, u che p:ââ pee ngê dê pyódu.

* ⁵⁷⁻⁵⁸Wod:oo noko dpodombiy:e mbó dniye, noko yepê, Kî pini ngê Chóó Lémi u pi ndîi kn:aa pini ka lukwe dîy:o dê núw:o? Noko yepê, Kî pini ka namê ng:aa, wod:oo yi ngópu nkoko tumo, u kwo tpé dniye, mgímî ngópu, p:aa pee núw:o ngópu, a ngî ngópu, dny:iî d:iî ngópu, mwada y:i mî danê ngópu, wod:oo chēêpî ngê yidnye vyee. Yélini y:oo Stipen chēêpî ngê dnye vyee, yi yéli y:oo yi nkuwo kpídî a ngee tumo, pi lvulu ngmê ka y:ee tumo, ye doo vuywo. Yi pini u pi Sóól. * ⁵⁹U dî daa pwaa ngópu, Stipen chēêpî ngê mudnye vyee, wod:oo Stipen doo ngêpê, apê, Yesu a Lémi, a ghê dmi a ngépi. * ⁶⁰Yu mbodo dê y:e ghê wo, dpodombiy:e ka wo, Yesu ka kwo, A Lémi, kópu dononi a nga ka d:uud:uu ngmê, yi kópu mōdo kn:ââ vuywo dpî yé té, kidangmê ngî. Yi kópu dyuu dini ghi n:iî ngê vyu, wod:oo pwene. Pi knî y:oo Stipen dini ghi n:iî ngê vya ngópu, Sóól u nuu u kópu ngê mye pyodo. *

8

Nju tpémi ye Yesu u yoo u ngwo doo diya

¹⁻²Yélini y:oo Chóó Lémi mb:aamb:aa ngê dnyimo chââchââ, yi yéli y:oo Stipen ntóó kmênê ngópu, u l:êê dîy:o myednye mbê. Yi wéni ngê Nju tpémi y:oo Yesu u yoo yi kpadakpada kn:ââ chaa ngópu, Njedusalem. Yesu u yoo yintómu knî y:oo Njedusalem a kuwo ngópu, p:aani p:aani lee dniye, woni Njuda Wee u kwo p:aani p:aani lee dniye, woni Samédiya Wee u kwo p:aani

* **7:48:** Is 66:1-2 * **7:51:** Ex 32:9; Jer 9:26; Is 63:10 * **7:52:** 2 Chr 36:16 * **7:53:** Dpodo 7:38; Hipîlu 2:2 * **7:55-56:** Kîlosa 3:1 * **7:57-58:** Dpodo 22:20 * **7:59:** Luukî 23:46
* **7:60:** Luukî 23:34

p:aani lee dniye, ngmênê dyépi knî y:oo Njedusalem dêpê kuwo ngópu.

*

³ Sóól ngê u yi dpîmo kwo, Yesu u yoo nî chedê, wod:oo ngomo k:oo ngomo k:oo dpîmon:aa koko, Yesu u yoo dpîmon:aa mgîmîngîmî dé, pyââ pyââ mââ mââ mbwa k:oo dpîmon:aa kmîmî dé. *

Samédiya tpémi Yesu ka u ngwo kêlîmî mbê dniye

⁴ Yesu u yoo yéli n:ii mbêpê wo, yi yéli p:aani p:aani lee dniye, pi knî ye Yesu u kópu mb:aa dnyen:aa tpapê. ⁵ Pini n:ii pyudu knî mwiyé a pyw:ee tumo, ndapî yêêpî u kada pini ngê a pyódu tumo, yi vy:o pini ngmê u pi Pilipi. Yi pini ngê Njedusalem a kuwo ngê, Samédiya loo, pi knî ye yepê, Pini n:ii Chóó Lémi ngê a ngmîdi ngê, yi pini wunê kî ta, ngmênê nmî kada pini knî y:oo daa mya ngópu, kî vya ngópu, myombó Chóó Lémi ngê kîmêdê pyidu ngê. Yepê, Yi pini u pi Yesu. ⁶ Samédiya tpémi Pilipi ka mb:aamb:aa ngê ng:aa mbê dniye, mu kópu u dîy:o Pilipi ngê yi ngópu mbwudu yilî dpîmo chap. ⁷ Pi yilî yi kmêna Pilipi ngê ngm:ii kalê too, wod:oo yi kmêna yoo dpodombiy:e u ngwo dnye kââ. Myenté kóó ntóó kpálî ntóó yilî mye pyi ngê, yélini dnyinté dnyimo paa, mye pyi too. *

⁸ Yi kópu u l:êê dîy:o Samédiya tpémi yi gha dmi mb:aamb:aa ngê pyodo.

⁹ Yi p:aani pi ngmêdoo ya, u pi Saimon, pipi kópu knî yi mbêmé kópu ndîi yilî dpîmo d:uud:uu, Samédiya tpémi yinté dpîmo liya kîgha dé. Pi knî ye yipu, Nê pi ngmê. ¹⁰ Tp:ee vy:o, dmââdí vy:o, lémi vy:o, ch:am vy:o apu, Vyuw! Apu, Kî pini nmîné nmo Chóó Lémi ntee pini, u wêdêwêdê ndîi. Wod:oo yoo yintómu u kwo dnyimo ng:aa. ¹¹ Nyââ, dye ghi daadîi kópu ndîi

yilî dpîmo d:uud:uu, yi kópu u l:êê dîy:o yoo u ngwo dnyimo liya, u kwo mb:aamb:aa ngê myednyimo ng:aa. ¹² Pilipi Yesu Kédisu p:uu ye dpîmo danêmbum, Chóó Lémi kóó k:oo wowo p:uu ye myedpîmo danêmbum. Dini ghi n:ii ngê ny:ee ngópu, yi kópu dyuu ka kêlîmî mbê dniye, wod:oo Pilipi ngê pyââ pyââ mââ mââ mbwaa paa kmênê too, Yesu u yoo vy:o kaa too. ¹³ Saimon myenté mye kêlîmî mbê wo, Pilipi ngê mbwaa paa mye kmênê ngê, wod:oo Saimon Pilipi p:uu kele. Dini ghi n:ii ngê Pilipi ngê mbwudu dpîmo chapî dé, Saimon ngê yidpîmo mumu dé, u ngwo mêdpîmo liya.

¹⁴ Dini ghi n:ii ngê Yesu u dyépi knî y:oo yi kópu Njedusalem a ny:ee ngópu, apê, Samédiya tpémi Chóó Lémi u kópu dyuu ka kêdê kêlîmî mbê dmi, wod:oo Pita pini dê Njon Samédiya dy:ââ dumo. ¹⁵⁻¹⁶ Dini ghi n:ii ngê taa knopwo, a w:ee ngópu, apê, K:omo tpile Pilipi ngê kî yéli Yesu u pi ngê mbwaa paa kmênê too, ngmênê Chóó Lémi ngê u Ghê Dmi ye doongê y:ângo. ¹⁷ Wod:oo Pita Njon y:oo kêê yi mbêmé dpîmo yiyé dé, yi l:êê dîy:o dpîmo ngêpê, Chóó Lémi ngê u Ghê Dmi u ngwo ye dpîmo yém. *

¹⁸ Dini ghi n:ii ngê Saimon ngê yi kópu módu, apê, Dini ghi n:ii ngê Pita Njon y:oo kêê nmî mbêmé dê yé ngmê, apê, Chóó Lémi ngê u Ghê Dmi u ngwo nmo da kê. ¹⁹ Wod:oo Saimon ngê Pita pini dê Njon ye ndapî kêlê ngmê yó, apê, Ye nî y:oo. Yepê, U ntââ u ntââ ngê u nkwo wadpî pyódu nê, pini n:ii mbêmé a kêê dê aní yé dê, yi pini ka Chóó Lémi ngê u Ghê Dmi ada a yém. ²⁰ Ngmênê Pita ngê kwo, Napî ngópu choo ya, kumu chi tpyé, ndiya u ngwo nyi ghidi, mu kópu u dîy:o nga vy:o chi vyi, Chóó Lémi

* 8:1-2: Dpodo 11:19

* 8:3: Dpodo 9:1-2; 26:9-11

* 8:7: Mát 10:1; Mak 16:17

* 8:17:

Dpodo 9:17; 19:6; 2 Tim 1:6

u módó yeedeyeede ndapî ngê nî pwila. ²¹ Kwo, Doo u ntâa ala dpodo p:uu daanyi ngee nyo, mu kópu u díy:o Chóó Lémi u lama a tóó, nga daa ntênê a tóó. ²² Kwo, Yi dono kópu ndîi a kuwo ngi, nmî Lémi ndîi ka chi ngêpê, u kwo dpî vyi ngi, kwipi, A Lémi, dono kópuni dí d:uu, u ntâa nguwo wanyi kéé, yi kópu mēdaanyi nuw:onuwo. ²³ Kwo, Nga kídí m:uu, ye n:ee nye yichi kâa, doo u ntâa dono u wépi daanyi puwâ. ²⁴ Saimon ngê yepê, U ntâa a l:êê díy:o amēdpî ngêpê, kópuni a ka dpî vyi t:oo, yi kópu a nga kîngmê pyódu.

²⁵ Pita Njon y:oo Yesu p:uu kópuni m:uu tumo, Samédiya tpémi ye yi kópu mî vyi tumo, u kuwó dini ghi ngê Njedusalem mē diyé knopwo. Maa p:uu Samédiya Wee u kwo p:aa yilî a kēlî ngópu, Yesu p:uu kópu mb:aa pi knî ye dpîmo tpapê, yed:oo Njedusalem mîmî taa knopwo.

Yitiyópiya pi ngmê Yesu ka u ngwo kēlîmî mbê wo

²⁶ Enjel ngmê ngê nmî Lémi u kópu Pilipi ka a nūwo, kwo, Gh:êêdé, kwo, chi lēpî, Njedusalem Nkaasa yi kēlî máadi dpî kwéli. (Yi wee u kwo pi daa tóó, kpî yi nye daa kwo, mbwaa nye doo u p:aa.) ²⁷⁻²⁸ Wod:oo Pilipi ghêêdî wo, kada a y:ango. Yi máadi p:uu pi ngmê módu, Njedusalem a ndê wo, Nkaasa doo lēpî. Yi pini maa we ndîi ngmê, Yitiyópiya tpémi yi ch:am ndîi p:uu dpîmo dpodo, u ndapî yinê dpîmo y:enê. Yi pini Chóó Lémi ka ngêpê tēdê a ndê wo, Njedusalem, u p:o modoo diyédiyé. U chádiyót mbēmê doo ya, hósí dē y:oo dpîmo a paapaa, kópuni Yisaya ngê d:êê ngê, yi pini ngê maadi doo a kpâa. * ²⁹ Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê Pilipi ka kwo, Kí pini u nkigh:ê máadi nyi kwéli. ³⁰ Wod:oo Pilipi mbêpêmbêpê loo, u nkigh:ê

máadi mî kwólu, apê, Chóó Lémi u kópuni Yisaya ngê a d:êê ngê, apê, muyedê kpâa, wod:oo u kwo adî póó, kwo, Kópuni nyinê kpâa, kwo, cha w:ee? ³¹ Yi pini ngê kwo, Lónté wanê w:ee? U kakēmê nanê a ka wa chámê? Kwo, A pwiyé, a chádiyót k:oo a kee, a nkigh:ê anyi yey, u kakēmê a ka anyi chámê ngi. Wod:oo Pilipi yi chádiyót k:oo kee wo. ³² Kópuni yi pini ngê doo a kpâa, ala yi kópu.

Sipi u vye tēdê ntee d:uudpî gheté tóp, u vyii tēdê myed:uudpî kâa, yi pini ngê yinté kópu daangmê vvyu. *

³³ Pi knî y:oo yi pini p:uu yipe tee u kópu yilî t:ee ngópu,

yi kópu u l:êê díy:o kpaka ngópu, nye nkwati ngópu.

Tp:oo knî yi p:uu pi ngê kópu d:uudpî vyi,

mu kópu u díy:o dyámê mbēmê u ya machedê ngê dē pyódu.

³⁴ Yitiyópiya pi Pilipi ka póó wo, kwo, Chóó Lémi u komo kapî pyu ló pini p:uu doo a danēmbum? Kwo, Chóó p:uu doo a danēmbum ó kn:aa pini p:uu doo a danēmbum? ³⁵ Pilipi ngê ala kópu a w:ee ngê, apê, Chóó Lémi u komo kapî pyu Yesu p:uu doo a danēmbum, wod:oo Pilipi ngê danēmbum kn:ââ Yitiyópiya pi ka adî chaa, Yesu u kópu mb:aa u ngwo u kwo vvyu. ³⁶ U kuwó dini ghi ngê maa p:uu mbwaa ngmê m:uu ngópu, wod:oo Yitiyópiya pi ngê Pilipi ka kwo, Óó. Kwo, Mb-waa ngmêka t:a. Kwo, U ntâa Yesu u pi ngê yi mbwáani paa wanyi kmênê nê? ³⁷ (-) ³⁸ Wod:oo chádiyót u tpiipi ka kwo, U dí y:i pwáadi, wod:oo u dí y:i adî puwâ. Pilipi k:i mbwaa paa nipi ghêpê knopwo, Pilipi ngê yi pini y:i mî kmênê ngê. ³⁹ Mb-waa paa dini ghi n:i ngê a kee knopwo, Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê Pilipi a y:ango, Yitiyópiya pi ngê Pilipi mēdaa módu, ngmênê u gha

mb:aamb:aa ngê pyodo, chádiyót k:oo mē wo wo, wod:oo kada mēdē y:āngo. ⁴⁰ Pilipi Asídót mī ta, u kuwó dini ghi ngê p:aani p:aani doo lēpī, Yesu u kópu mb:aa pi knī ye doon:aa tpapē, u kuwó dini ghi ngê Sisadiya mī ta. *

9

*Sóól ngê u nuw:o u ngwo ngmópu,
Yesu ka u ngwo kēlīmī mbē wo
Dpodo 22:6-16; 26:12-18*

¹ Dini ghi n:ii ngê yi kópu dnye pyodopyodo, Sóól ngê u yi dpīmo kwo, Yesu u yoo nmī vya té, yi vyee u pi pi knī ye dpodombiy:e dpīmo tpapē. * ² U yi u ngwo myedoo kwo, Dīmaskīs nī lē, yēlini Yesu u maa p:uu a m:ii, yi yēli n:uu mgīmī té, pyāā maa yoo yi kpadakpada tēdē Njedusalem mēnē diyédiyē kalē té. Yi kópu u lēē dīy:o kpēē yiyé pyu yoo yi kada pini ka loo, yi kópu u kwo mī vyu, kwo, Nju tpēmi yēlini a kwo, Dīmaskīs, u ntāā yi kada pini knī ye wanyi dy:āā nē, a kakēmē ye am:ii chāmē, u ngwo ye n:aa lēpī. Kwo, Kópu dyuu ngmē d:ēē ngi, ye n:aa nēnē. Wod:oo Sóól ngê pi knī ngmē nuwo, Njedusalem a kuwo ngópu, Dīmaskīs dnye lēpī. ³ Daa kēmakēma Dīmaskīs dnye taataa, tpile u wuu ndīi mbóó p:uu yi pwo ngma a kwólu. ⁴ Sóól ngê yi tpile u wuu ndīi dini ghi n:ii ngê módu, wod:oo tēpē mbēmē dyimē wo, dnye ngmē nyongo, kwo, Sóól, Sóól. Kwo, Lukwe dīy:o dono kópu ndīi yilī a nga nye d:uud:uu? ⁵ Sóól ngê kwo, A Lémi. Kwo, Nyi n:uu? Nmī Lémi ngê kwo, Nē Yesu, pini n:ii ngê dono kópu ndīi yilī nye d:uud:uu. * ⁶ Kwo, A pyidu, kwo, Dīmaskīs chi lēpī. Kwo, Kópuni u ya a nga a kwo, y:i nga an:uu vyi, dīyo yi kópu anyin:aa d:uud:uu. ⁷ Pini n:ii knī y:oo Sóól dnye yāmuyāmu, mbóó p:uu dnye dini ghi n:ii ngê

ny:ee ngópu, yi paa u dī dmi puwā, noko kópu daa vyi ngópu, myenté pi myedaa m:uu ngópu. ⁸ Sóól tēpē mbēmē yeda pii wo, ngwolo dé yi pywálī doo, ngmēnē yēli daa módu, wod:oo kwulo kaa dniye, Dīmaskīs nuw:o ngópu. ⁹ Wo pyile knī yi k:oo yēli dēpwo y:enē, tpéé kópu yi ngwo mī vyu, nté mbwaa chóó u kwo kwódu doo, Chóó Lémi ka doo ngēpē, kwo, U ntāā a dono yilī nguwo wanyi kée.

¹⁰ Yesu u yoo vy:o pi ngmē Dīmaskīs doo ya, u pi Ananayas. Yi pini ngê nmī Lémi módu, kwo, Ananayas. Ananayas ngê kwo, A Lémi, ala nē. ¹¹ Nmī Lémi ngê kwo, Ala p:aani ghi a kuwo ngi, máádini u pi Kpēēlī Ghi Daa Tóó, yi máádi dp:uu kwéli, yi máádi p:uu Njudas u ngomo a kwo. Kwo, Yi ngomo k:oo pi ngma a tóó, u pi Sóól, Taasīs pi. Kwo, Yi pini ye dpī poo ngi. ¹² Kwo, Yi pini wunē ngēpē, kwo, u nuw:o k:oo kēdē m:uu ngi, kwo, ala kópu dē vyi, Pi ngmē wunē pwiyé knī, u pi Ananayas, kóó dē a mbēmē wumē yiyé dē, yed:oo yēli mb:aamb:aa ngê mēnē mumu. ¹³ Ananayas ngê kwo, A Lémi. Kwo, Pi yilī knī y:oo ye pini u pi a ka ka tpapē ngmē, nyoo knī y:e kópu dono yilī doo d:uud:uu, Njedusalem. ¹⁴ Kwo, Kpēē yiyé pyu yoo yi kada pini knī y:oo ala kópu u kwo a vyi ngópu, Dīmaskīs chi lēpī, Yesu u yoo nyinē mgīmī tóó. ¹⁵ Nmī Lémi ngê kwo, Chi lēpī, mu kópu u dīy:o yi Sóól d:a ngmīdi, a p:uu pichoo dpodo, Yisilēli tpēmi ye, king knī ye, myenté kn:aa yēli ye a pi yi lama myepaan:aa kalē ngê. * ¹⁶ Kwo, Dono kópu yilīni pi knī y:oo a lēē dīy:o u ngwo wadnyi d:uud:uu dé, a chóó u kwo wanē kēma té. * ¹⁷ Wod:oo Ananayas ngê Sóól yi ngomo k:oo a pyw:āngo, kóó dē mbēmē yé doo, kwo, Sóól

* 8:40: Dpodo 21:8 * 9:1: Dpodo 8:3 * 9:5: Dpodo 5:39 * 9:15: Dpodo 25:23; Lóma
1:5 * 9:16: 2 Kódin 11:23-28

a mbwó. Kwo, Nmî Lémi ngê até dê dy:ââ nê, amêma pini n:ii nyiné módu, yi pini Yesu, chóó nga até dê dy:ââ nê. Kwo, Ala p:eeni kópu u díy:o até dê dy:ââ nê, yélf m:ee mumu, Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê wunê nteent:ee ngi. ¹⁸ Te too pee ntee tpile dê Sóól ngîma yi ngwo a ghay knopwo, wod:oo yélf mê módu. Yi ghêêdf wo, wod:oo Yesu u pi ngê mbwaa paa kmênê ngópu. ¹⁹ U kuwó dini ghi ngê nté yi ndîf, u wêdêwêdê u kwo mêtê diyé wo.

Sóól Yesu p:uu u ngwo ye doo danêmbum, Dîmaskîs

²⁰ Yesu u yoo yélfini Dîmaskîs dnye ya, Sóól ngê wo knî ngmê yi vy:o chedê ngê, wod:oo Nju tpémi yi ngêpê ngomo knî yi k:oo dpîmon:aa koko, ye dpîmon:aa danêmbum, yipu, Yesu ndêndê ngê Chóó Lémi tp:oo. ²¹ N:ii knî y:oo yi kópu ny:ee ngópu, ghê dmi yi mênê ghipé wo, noko yepê, Pini n:ii ngê Yesu u yoo doo vyee dé, Njedusalem, mumdoo kî vyílo? Apê, Mumdoo al:ii a loo, mu kópu u díy:o u yi u ngwo doo kwo, Yesu u yoo n:uu mgîmî té, kpêê yiyé pyu knî yi kada pini knî ye n:uu y:ee té, Njedusalem? Apê, Lukwe díy:o Yesu u pee ngê maa ghê? ²² Ngmênê Sóól ngê pi knî yi pwo minê dyîngo. Kópuni Chóó Lémi u komo kapî pyu knî y:oo a d:êê tumo, Sóól ngê pi knî yi ngópu u nkwo dpîmo a kpââ dé, yipu, Ala kópu yilî Yesu ngê ndêndê ngê ntiye ngê. Yipu, Yi kópu u l:êê díy:o, Pini n:ii Chóó Lémi ngê a ngmîdi ngê, yi pini Yesu. Yi kópu Sóól ngê wêdêwêdê ngê ye dpîmo tpapê dé, Nju tpémini Dîmaskîs dnye ya, doo u ntââ Sóól u dnye daapî vya ngópu.

²³ Wo yilî mí loo, u kuwó dini ghi ngê Nju tpémi nipi a wó, noko yepê, Sóól paa vya koo, ngmênê Sóól ngê yi kópu u tuu kâa pee ngmê ny-ongo. ²⁴ Nju tpémi y:oo noko yepê, Sóól kîngê mbêpê, Dîmaskîs kîdangê kuwo. Yi kópu u l:êê díy:o yi p:aani

mbwa keñe w:êênî dnyimo t:âât:ââ, mgîdí vy:o myednyimo t:âât:ââ. U yi y:e doo kwo, Sóól nmî vy:a. ²⁵ Ngmênê mgîdí ngmê ngê Sóól p:uu ndiye pyu knî y:oo Sóól a ngî ngópu, kpéni ndîf k:oo ché ngópu, yi kpéni kpê t:ee ngópu, yi p:aani mbwa mbêmê l:uu ngópu, kuwa kalê ngópu. P:uu ndiye pyu knî yedê kpê p:uu dnya a ya, yi yedê ngê kpéni dnye ghîpîghîpî, Sóól k:oo doo kwo, dini ghi n:ii ngê mbwódo mî ghê wo, wod:oo Sóól mbêpê wo.

Sóól Njedusalem u ngwo loo

²⁶ Dini ghi n:ii ngê Sóól Njedusalem mî ta, u yi u ngwo doo kwo, Yesu u yoo yi p:uu n:uu kaalî, ngmênê u kwo daa kêlîmî mbê dniye, apê, Ngmênê daa Yesu u yoo vy:o pini ngmê. Yintómu u kwo nkîngê mbê dniye. ²⁷ Ngmênê pi ngmê u kwo daa nkîngê mbê wo, u pi Mbanapas. Mbanapas ngê Yesu u dyépi knî yi vy:o yinê núwo, yepê, Dini ghi n:ii ngê Sóól Dîmaskîs doo lêpî, nmî Lémi maa p:uu módu, Sóól ka y:i a mbwolo. Yepê, Sóól Dîmaskîs Yesu u pi ngê dpodombiy:e doo dêêpî, myedaa nkîngê mbê wo. ²⁸ Wod:oo Sóól Njedusalem doo ya, p:aani pee p:aani pee dpîmon:aa dêêpî, Yesu u pi ngê dpodombiy:e doon:aa dêêpî, myedaa nkîngê mbê wo. ²⁹ Nju tpémini Kîdiki dnye ngê dnyimo mbumu, Sóól ye dpîmon:aa dêêpî, Sóól u k:ii noko myednyimon:aa kwopwepe, ngmênê u yi y:e doo kwo, Sóól nmî vy:a. ³⁰ Yesu u yoo knî y:oo yi kópu dini ghi n:ii ngê ny:ee ngópu, Sóól Sisadiya núw:o ngópu, u p:aa njini Taasîs mí dy:ââ ngópu.

³¹ U kuwó dini ghi ngê Yesu u yoo mb:aamb:aa ngê dnye ya, pi ngê kópu dono y:e daa d:uu ngê. Ala wee pyile knî yi kwo dnye ya, Njuda Wee ngmê, Nkálili Wee myomo, Samédiya Wee pyolo. Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê doo a ngêêpî

dé, pi yilí Yesu ka kélîmî mbê dniye, u yoo yilí ngê u ngwo doo pyodopyodo. Nmî Lémi mb:aamb:aa ngê dnyimo cháâcháâ.

Pita ngê mbwudu n:ii dê chaa doo

³² Dye ghi yintómu Pita p:aani p:aani dpîmo lêpî, Yesu u yoo dpîmon:aa mumu dé. Wo ngmê ngê Lida u nkwo até yi loo. ³³ Yi p:aani pi ngmêdoo ya, u pi Aniyês. Yi pini yu dê ntóó dê, paa doo u ntââ ngê u kwo dpîmo ya. M:ââ wááli ngmîtédmî mbêmê dpîmo ya. ³⁴ Pita ngê kwo, Aniyês. Kwo, Yesu Kêdisu ngê ala ngwo dê pyi ngi, ngmîtédmî mbêmê a pyidu, ngmîtédmî a kmongo ngi. Wod:oo Aniyês ada pyidu. ³⁵ Yi wee ndîi u kwo yélini dnye kwo, Aniyês paa tédê dini ghi n:ii ngê m:uu ngópu, yi yéli nmî Lémi ka u ngwo mēdē diyé dniye.

³⁶ Njopa Yesu u yoo vy:o pyââ ngmêdoo kwo, u pi Tapîta. (Kîdiki dnye ngê u pi Dókîs.) Dye ghi yintómu yi pyópu ngê kópu mb:aa yilí dpîmo d:uud:uu, pinté knî y:e. ³⁷ Yi dini ghi ngê mbii u ngwo ngmê kele, yed:oo mye pwene. Ntóó ghêê ngópu, a ngî ngópu, ngomo k:oo yé ngópu. ³⁸ Yesu u yoo n:ii Njopa doo kwo, yi lama doo ya, Pita chono a tóó, Lida, wod:oo pi miyó dê ye yepê, Lida choo lêpî, Pita lîmî k:ii ngê dpo pwiyé we. ³⁹ Wod:oo Pita ka lee knopwo, yi pini dê yi p:uu a kele, Njopa lee dniye. Dini ghi n:ii ngê taa dniye, yi pyópu ntóó ngomoni k:oo doo ya, Pita y:i km:êê ngópu. Kuknwe knî y:oo a yina ngópu, dnye mbê. Yi pyópu ngê kpîdîni dnya too, ye y:ee too, yi kpîdî Pita u ngópu dnye tpyuu dé. ⁴⁰ Pita ngê yi ngomo ghi k:oo pi yintómu pw:ii ngê, yu mbodo dê y:oo ghê wo, wod:oo doo ngêpê. Yi pyópu ntóó ka diyé wo, kwo, Tapîta, a pyidu. Wod:oo ngwolo dê

pywálî doo, Pita yi módu, wod:oo ntênê yaa wo. ⁴¹ Wod:oo Pita ngê yi pyópu ka kóó dp:ee ngê, kwulo kele, ghêêmi kââ. U kuwó dini ghi ngê Pita Yesu u yoo knî ye mbwolo, kuknwe knî ye mye mbwolo, yepê, A pwiyé dmyeno, ala pyópu ghê até maa kaalî. ⁴² Njopa tpémi ye yi kópu u mdoo yi núw:o ngópu, pi yilí nmî Lémi ka kélîmî mbê wo. ⁴³ Pita Njopa doo ya, wo yilí. Pini n:ii u ngomo k:oo doo kwo, yi pini u pi Saimon, tpile tp:oo too pee l:âmol:âmo pyu.

10

Kóniliyês u danêmbum

¹ Lóma lede Sisadiya yilí doo ya. Yi kada pini knî yi vy:o pi ngmêdoo kwo, u pi Kóniliyês. Lede yoo n:ii yi vy:o Kóniliyês doo kwo, yi yéli yi pi dmi Yitali lede yoo. ² K:omo tpile Kóniliyês daa Nju pi, ngmênê Chóó Lémi ka mb:aamb:aa ngê dpîmo kélîmî, dye ghi yintómu u kwo dpîmo ngêpê. Yi pini u kpâm ghee knî, u dpodo pyu yoo Chóó Lémi ka mb:aamb:aa ngê myednyimo ng:aa. Nju tpémi yi vy:o pinté yoo yilîni dnyimo kwo, Kóniliyês ngê dpîmo a wopwe dé. ³ Kóniliyês ngê Nju tpémi yi l:êê ghi dmi dpîmo d:uud:uu dé, kââdî dini ghi n:ii ngê t:ono dpîmo wowo, Chóó Lémi ka u ngwo dpîmo ngêpê. Wo ngmê ngê u ngêpê tédê enjel ngmê módu, kwo, Kóniliyês. ⁴ Kóniliyês ngê enjel dini ghi n:ii ngê módu, nkîngê mbê wo, enjel doo y:enê, kwo, A lémi, lukwe pyinê ché ngmêê? Enjel ngê kwo, Chóó Lémi ngê ngêpê kēdē ny:oo, mu kópu u dîy:o pinté yoo nyinê wopwe too. Kwo, Ala ngwo u nkwo wunê ngêêpi ngi. ⁵ Kwo, Ala ngwo pi knî ngmê dy:ââ ngi, Njopa, pi ngmê nya y:e, u pi Saimon Pita. ⁶ Kwo, Yi pini ntii chedê a tóó, ngomoni k:oo a kwo, yi ngomo chóó u pi mye Saimon, tpile tp:oo

too pee lâmol:âmo pyu. * 7 Enjel ngê Kóniliyês ka danêmbum dini ghi n:iî ngê a kêlî ngê, wod:oo y:aa wo. Kóniliyês u dpodo pyu miyó dê ye adî mbwólu, u lede ngmê ka mya adî mbwólu, yepê, Nga a pwiyé dmyeno. Yi lede Kóniliyês u t:âât:ââ pyu ngmê, Chóó Lémi ka mb:aamb:aa ngê myedpîmo kêlîmî. 8 Kóniliyês ngê kópuni pyodo, yi kópu yi ngêêdí ada nt:o, wod:oo adî dy:ââ té, Njopa.

9 Womumo kââdí mââ kêlê, dini ghi n:iî ngê Njopa u nkîgh:ê dnyen:aa paa, Pita yi chêêpî ngomo pywápê ngmê pwono kee wo, yi doon:aa ngêpê. 10 Dómu ndîi u ngwo ngmê kele, u yi u ngwo doo kwo, Nté pee ngmênî ma. 11 Dini ghi n:iî ngê nté dnye ch:eech:ee, Pita yi vvu wo, apê, Mbóó ada kpêmî, apê, wónu k:iî ntee tpile yélí vyââ yi kêlî ngmêyêdê ghêpê knî, kwódo páádi. 12 Yi wónu k:iî ntee tpile k:oo tpile tp:oo knî ngmêdoo kwo, dyêêdí daa ngmîdî, tpile pê dé, pyaa dé, ñmê dé yi tpile k:oo myednye kwo. Yi tpile Pita ka p:ââp:ââ doo a wupwo. Yi tpile tp:oo dyêêdí yintómu Nju tpémi ye tupwótupwó dé, Nju tpémi y:oo dêdnyimo pîpî dé. 13 Pita ngê mbóó p:uu dnye ngmê nyongo, kwo, Gh:êêdé, kî tpile tp:oo ngmê vyee, ma ngi. 14 Ngmênê Pita ngê kwo, A Lémi, kî tpile tp:oo dyêêdí yintómu kwódu yé u tpile tp:oo dé, nmîné nmo tupwótupwó dé, doo u ntââ daa ngma anî ma. Kwo, Yinté tpile tp:oo tupwótupwó d:oo ngmê ndîi. * 15 Pita ngê myombó yi dnyeni mê nyongo, kwo, Chóó Lémi ngê tpileni p:uu ala kópu dé vyi, Kî tpile mb:aamb:aa, kwo, yi tpile p:uu ñyóó kidingê vyi, Yi tpile tupwótupwó. 16 Yi ntîni u wépi Pita ngê pyolo puwâ, yi kópu dyuu mu ngmîdî pyolo nyongo, wod:oo yi wónu k:iî ntee tpile mbóó p:uu mê

kee wo.

17-18 Pita ngê kópuni módu, yi kópu doo nuw:onuwo:u, u nt:u kópu dêpêngê pyw:ângo, wod:oo pini n:iî pyile knî Kóniliyês ngê dy:ââ too, Saimon u ngomo pi knî y:oo ye adê kema ngmê, wod:oo keñe t:âmo dnyen:aa kwo, yi ngomo chóó ka adî mbwó dmi, kwo, Pi al:iî ngma kwo, u pi Saimon Pita? 19 Pita ngê kópuni módu, u yi u ngwo doo kwo, U nt:u kópu nê pyw:oo, wod:oo Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê kwo, Pita. Kwo, Pi pyile knî y:oo ka nmy:uu ngi. * 20 Kwo, Ghidi, kidimê nuw:o kîgha nédinuwo:u, nyi ngm:êê té, mu kópu u dîy:o a chóó nê dy:ââ té. 21 Wod:oo Pita adî ghîi, yepê, Pini ka nmye vvuwo té, ala nê. Yepê, Lukwe u pyinê dmyinê ngmêê ngmê? 22 Kwo, Nmî kada pini Kóniliyês ngê yinê a dy:ââ nmo. Kwo, Yi pini pi mb:aa ngmê, k:omo tpile daa Nju pi, ngmênê Chóó Lémi mb:aamb:aa ngê a chââchââ. Kwo, Nju tpémi yi nuu u pi ngê a tóó. Kwo, Chóó Lémi u enjel ngmê ngê ala kópu u kwo vyi, kwopê, Saimon Pita ngomo k:oo dpo pwiyé we, nga adî:n:aa danêmbum. 23 Pita ngê kópuni yélí vyââ yi kêlî módu, yi kópu yi nuw:o kwólu, wod:oo ala kópu daa vvu, Kî pini pyile knî daa Nju pi dé, nmî ngomo k:oo kêdangê kee dmi. Yi kópu daa vvu, ngmênê yi pini pyile knî ngomo k:oo adî km:êê té, yi k:iî dpî dniye.

Womumo mw:aandiye Pita ngê Kóniliyês u dpodo pyu pyile knî adî ngm:êê té, Yesu u yoo Njopa yélini doo kwo, yi yéli woni knî yi k:iî nye lee dniye. 24 Maa p:uu dpî dniye, womumo Sisadiya mî taa dniye. Kóniliyês u yoo knî yi k:iî yi yéli dnye t:âât:ââ dé. 25 Pita dini ghi n:iî ngê Kóniliyês u ngomo k:oo doo koko, Kóniliyês ngê yi módu, yu mbodo dé y:e k:ame u kwo ghê wo. 26 Ngmênê Pita ngê ghêêmî

* 10:14: Lev 11:1-47; Ezek 4:14 * 10:19: Dpodo 10:28; 11:12

mê kââ, kwo, Ghêêmî ghé. Kwo, D:aa enjel ntee pini. Kwo, Nê dyámê mbêmê pi. ²⁷ Pita Kóniliyês ka modoo danêmbum, ngomo k:oo u ngwo mî kee knopwo, pi yilî y:i m:uu ngópu. ²⁸ Pita ngê yepê, Nmyi lama ka tóó, Nju pi ngmê kn:aa pini u ngomo k:oo d:uudpî kee, kópu y:e myed:uudpî d:uu, ngmênê Chóó Lémi ngê yi kópu a ka a kwódu ngê, doo u ntââ pi p:uu daanî vyi, kî pini tupwótupwó. ²⁹ Yepê, Yi kópu u l:êê dîy:o dini ghi n:i ngê nmyinê nya noo, até dâ lê, kópu dîpîngmê vyu. Yepê, Lukwe dîy:o nmyinê nya noo?

³⁰ Kóniliyês ngê kwo, Pyile tuwo alanté dini ghi ngê, dini ghi n:i ngê kââdî t:ono ghê wo, a ngomo k:oo kînoo ngêpê, pi ngmê até y:i módu, u kpídî dnye wu mbele, a kada mî ghê wo. ³¹ Yi pini ngê a ka pê, Kóniliyês, Chóó Lémi ngê ngêpê kîyedê nyêm, tpileni yilî pinté knî ye nye yémî, yi tpile yilî chóó Lémi u nuw:o k:oo kîyedê pyede. ³² A ka pê, Pi Njopa ngmê dy:ââ ngi, pi ngmêdpo pwiyé we, u pi Saimon Pita. A ka pê, Yi pini ntii chedê a tóó, pini n:i u ngomo k:oo a kwo, yi pini u pi mye Saimon, tpile tp:oo too pee l:âmol:âmo pyu. ³³ Kóniliyês ngê kwo, Yed:oo pi pyile nga kîni dy:ââ ngê, u ngwo cha lê. Kwo, Awêde al:i atê dp:o wó, Chóó Lémi u ngîma, kwo, anmî t:âât:ââ ngi, nmî Lémi ngê kópuni nga dê vyi, yi kópu nmo ngmê vyi.

Pita Kóniliyês u ngomo k:oo u ngwo doon:aa dêêpî

³⁴ Pita ngê danêmbum kn:ââ dini ghi n:i ngê chópu, yepê, Ndêndê ngê kîd:a w:ee, yoo daa ngmîdi Chóó Lémi ngê ada a ngêêpî. * ³⁵ Yepê, Pini n:i ngê Chóó Lémi adî chââchââ, kópu mb:aa u ngwo adî d:uud:uu dé, yepê, k:omo tpile yi pini daa Nju pi, ngmênê Chóó Lémi

ngê wa ngee, u yoo vy:o wa kââ. ³⁶ Yepê, Ala kópu dyuu nmyi lama a kwo, Chóó Lémi ngê kópu mb:aa nmo ngma a dy:ââ ngê, Yisilêli tpémi yi k:i, nmopê, Yesu Kédisu ngê a ka yinê wa a kââdî nmyo. Yepê, Yi pini Yesu Chóó Lémi ngê nmo yintómu nmî kada kââ. *

³⁷ Yepê, Nkálili wee u kwo, Njuda wee u kwo, kópu ndîi n:i dnye pyodopyodo, yi kópu nmyi lama ka pyede. Yepê, Dini ghi n:i ngê Njon doo a dêêpî, yoo mummyedoo a mbápitisîm kîgha dé, yi dini ghi ngê yi kópu ndîi kn:ââ u ngwo a chópu. ³⁸ Yepê, Yesu Nasalet pi u danêmbum nmyi lama a tóó, Chóó Lémi ngê u Ghê Dmi u mênê u ngwo a yó, u wêdêwêdê ndîi ngê u ngwo pyódu ngê. Yepê, Yi pini p:aani p:aani dpîmon:aa paa, kópu mb:aa yilî dpîmon:aa d:uud:uu, pini n:i yoo Setan ngê dyênê too, Yesu ngê mê pyi too, mu kópu u dîy:o Chóó Lémi ngê doo a ngêêpî. ³⁹ Yepê, Yesu ngê Nju tpémi yi vy:o kópuni doo d:uud:uu dé, yi kópu yilî nmî chóó nmî ngwolo ngê nmî módu.

* ⁴⁰ Yepê, Nju tpémi y:oo Yesu vya ngópu, kîdosi ñedê t:ee ngópu, ngmênê Chóó Lémi ngê wo pyoloni ngê mède pyidu ngê, chóóchóó nmî ngópu mê tpyó. ⁴¹ Yepê, Dini ghi n:i ngê a pii wo, daa pi yintómu knî y:oo m:uu ngópu, ngmênê yélini yi k:i nmee yâmuyâmu, Yesu nmî chóó nmî módu. Yepê, Chóó Lémi ngê yi kópu u l:êê dîy:o mwiyé a ngmîdi nmoo. Yepê, Dini ghi n:i ngê a pii wo, u kuwó dini ghi ngê u k:i nmee kmaapî, u k:i nmee mbwaa ndanî. * ⁴² Yepê, Mu dini ghi ngê yinê wa kóté kalê nmo, n:i mwiyé wa pw:oo dmi, n:i adnyi ya, nipi wa kóté kalê nmo. Yepê, Chóó yinê dpodo kalê nmoo, wod:oo pi knî ye nmo tpapê ngê, yenmîmo, Chóó Lémi ngê vyîlo yedê ngmîdi

* 10:34: Lóma 2:11; Nkal 2:6
Luukí 24:42-43

* 10:36: Epeso 2:13-14

* 10:39: 1 Kódin 15:4-7

* 10:41:

ngê, nmî kóté kîgha pyu ngê a pyódu ngê. ⁴³ Yepê, Pini n:ii knî y:oo Chóó Lémi u komo dnyimo a kapî, yi pini yintómu Yesu p:uu dnyimo a danê, yipu, Pini n:ii yoo yi pini ka adnyi kêlîmî, Chóó Lémi ngê yi dono yilî u kuwó wa kée té, mēdaadi nuw:onuw:o dé, yi pini u pi u l:êê dîy:o. *

Chóó Lémi ngê u Ghê Dmi Kóniliyês u yoo knî ye u ngwo y:ângo

⁴⁴ Pita dini ghi n:ii ngê ye doo danêmbum, yélini y:oo dnye ng:aang:aa, yi yéli ye Chóó Lémi u Ghê Dmi a gho. ⁴⁵ Yesu u yoo vy:o pini n:ii yoo Pita u k:ii Njopa a ndê dniye, yi yéli yintómu Nju tpémi, mî ngwéti dniye, apê, Kî yéli daa Nju tpémi. Apê, Chóó lémi ngê chóó u Ghê Dmi ye kîmyeda dy:ââ. ⁴⁶ Apê, Kn:aa dyámê dnye ngê kn:aa dyámê dnye ngê myeka mbumu té, Chóó Lémi myeka chaa kîgha ngmê. * ⁴⁷ Pita ngê u pyipe knî ye yepê, Chóó Lémi ngê u Ghê Dmi wunê ntee nmo a kpo, kî yéli ye yinté kîmyeda y:oo. Yepê, Yi kópu u l:êê dîy:o doo u ntââ pi ngê daawa vyi, Kî yéli mbwaa ngê nangê mbápitísîm kalê té. ⁴⁸ Wod:oo u pyipe knî ye yepê, Kî yéli Yesu Kédisu u pi ngê mbápitísîm kalê too. U kuwó dini ghi ngê Kóniliyês u yoo y:oo Pita ka kwo, Wo miyó pyile ng:ii mwiyé mê ya kmêle. *

11

Kóniliyês u danêmbum u nkoo

¹ Yesu u yoo yintómu, Njuda wee u kwo yélini doo kwo, yi yéli Yesu u dyépi knî yi k:ii ala kópu nipi ny:ee ngópu, apê, Kn:aa dyámê tpémi y:oo Chóó Lémi u kópu kîmya ny:ee ngmê. ² Dini ghi n:ii ngê Pita Njedusalem loo, yi yéli y:oo kwo, Ngmênýi kn:aadi ngê. ³ Kwo, Lukwe dîy:o kn:aa dyámê tpémi yi

ngomo k:oo ny:uu kee wo. Kwo, Lukwe dîy:o nté y:i myin:aa ndîi. Kwo, Yi kópu Nju pi ngmê ngê d:uudpî d:uu. ⁴ Wod:oo Pita ngê yi kópu u nt:u kópu mb:aamb:aa ngê ye ada nt:o.

⁵ Pita ngê yepê, Njopa kînoo ngêpê, tpile y:i ngmêkîni módu, Yéli vyââ yi kêlî a ghêpê wo, wónu k:ii ntee tpile, kwódo páadi. ⁶ Yepê, Yi tpile a nkîgh:ê dini ghi n:ii ngê a ghêpê wo, u mênê tpile tp:oo yilî nî módu, dyêêdî daa ngmîdi, tpile pê dé, pyaa dé, ímê dé y:i ní m:uu too. ⁷ Yepê, Dnye ngmênî nyongo mbóó p:uu, a ka pê, Pita. A ka pê, Gh:êêdé, kî tpile tp:oo ngmê vyee, ma ngi. ⁸ Kwono, A Lémi. Kwono, Yi kópu daanî d:uu, mu kópu u dîy:o kî tpile tp:oo dyêêdî yintómu nmo kwódu yé u tpile tp:oo dé, nmîné nmo tupwótupwó dé, doo u ntââ daa ngma anî ma. Kwono, Yinté tpile tp:oo tupwótupwó d:oongmê ndîi. ⁹ Yepê, Yi dnyeni mbóó p:uu myombó m:aa nyongo, a ka pê, Chóó Lémi ngê tpileni p:uu ala kópu dê vyi, Kî tpile mb:aamb:aa, a ka pê, yi tpile p:uu ala kópu ñyóó kidingê vyi, Yi tpile tupwótupwó. ¹⁰ Yepê, Yi kópu pyolo a nga pyodo, u kuwó dini ghi ngê yi wónu k:ii ntee tpile mbóó p:uu mê kee wo. ¹¹ Yepê, Yi ngwo pi pyile a ka taa dniye, Sisadiya a ndê dniye. ¹² Yepê, Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê a ka pê, Ngm:êê té, nuw:o kîgha nédinuw:o ngê kêê kidangê t:oo. Yepê, Nmî mbwó yoo, kî pini wéni knî ka wee, yoo yi k:ii Njopa nmo ndê dniye, Sisadiya nmî lee dniye, Kóniliyês u ngomo k:oo nm:uu kee dniye. ¹³ Yepê, Yi pini ngê enjel n:ii módu, u p:êê nmî ngêêdî até yedê nté ngê. Yepê, Yi enjel ngê ala kópu u kwo vyu, kwopê, Pi ngmê dy:ââ ngi, Njopa. Kwopê, Pi ngmê nya y:e, u pi Saimon Pita. ¹⁴ Kwopê, Yi pini ngê

* **10:43:** Is 53:5-6; Jer 31:34
Mát 28:19

* **10:46:** Dpodo 2:4; 19:6; 1 Kódin 12:10

* **10:48:** Dpodo 2:38;

kópuni u mdoo nmye wa a núw:o, nmî Lémi ngê u ngwo wa ngee nmyo, kóo k:o wa kaa nmyo. *
 15 Yepê, Dini ghi n:i ngê danêmbum kn:ââ nî chópu, Chóó Lémi ngê u Ghê Dmi mwiyé ntee nmo a kpo, yinté ye myedê y:ângo. * 16 Pita ngê yepê, Kópuni Yesu ngê nmo a vyu, yi kópu yi ngwo n:uu nuw:o kwólu, nmopê, Njon ngê mbwaa paa yoo dpîmo kmênêkmênê dé, ngmênê M:aa ngê chóó u Ghê Dmi u mênê wa kmênê nmyo. * 17 Yepê, Chóó Lémi ngê yeedeyeedeni nmo a kpo, mu kópu u díy:o nmî Lémi Yesu Kédisu ka nmî kélímî mbê dniye, vyílo yi yeedeyeede yi yéli ye myedê y:ângo. Yepê, K:omo tpile daa Nju tpémi, ngmênê yi yeedeyeede ye mye y:ângo. Yepê, Yi kópu u l:êê díy:o, kópuni Chóó Lémi ngê a d:uud:uu, doo u ntââ daap:aa vyu, Yi kópu u dí nî puwâ. 18 Yi kópu dini ghi n:i ngê ny:ee ngópu, Pita ka kópu daamu vyi ngópu, Chóó Lémi mê chaa kalê ngópu, noko yepê, Chóó Lémi ngê kn:aa dyámê tpémi ye maa kîmyedê yé, yi dono yilí u ngwo pêdê kuwo téne, ghê kamî myepêdê pyw:ee y:e. *

Antiyóka tpémi Yesu u yoo vy:o u ngwo ghê dniye

19 Nju tpémi y:oo Stipen dini ghi n:i ngê vya ngópu, Yesu u yoo mye kpada tumo, Yesu u yoo woni mbêpê dniye, kn:aa p:aani kn:aa p:aani mî taa dniye. Wo yéli chono daa lee dniye, woni yoo Antiyóka mî taa dniye, woni yoo Pênisiya Wee u kwo lee dniye, woni kní y:oo ntii mî ngmêê ngópu, Saipídís dyámê w:uu mbêmê lee dniye. Kwéli dnyimon:aa taataa, yi yéli y:oo Yesu u kópu Nju tpémi ye yi mo dnyimo tpapê, kn:aa dyámê tpémi ye dêdnyimo tpapê. 20 U kuwó dini ghi ngê Yesu u yoo

ngmê Antiyóka lee dniye, woni yoo Saipídís tpémi, woni yoo Sadéni tpémi. Yi yéli y:oo nmî Lémi Yesu u kópu daa Nju tpémi ye yi mo dnyimon:aa tpapê, kn:aa yéli ye myednyimon:aa tpapê. 21 Yi yéli yi p:uu nmî Lémi u wêdêwêdê ndêndê ngê kele, pi yilí y:oo yi yéli yi dnye dmi ny:ee ngópu, nmî Lémi ka u ngwo mênê diyé dniye, u kwo mê kélímî mbê dniye, yi kada pini ngê pyódu ngópu. *

22 Yesu u yoo Njedusalem yélini dpîmo a kwo dini ghi n:i ngê yi kópu ny:ee ngópu, apê, Daa Nju tpémi Yesu u yoo vy:o kîmya ghê dmi, Antiyóka, yed:oo Mbanapas y:i dy:ââ ngópu. * 23 Mbanapas Antiyóka dini ghi n:i ngê ta, apê, Yesu u yoo yilí ngê até dê pyódu, u gha mb:aamb:aa ngê pyodo. Yesu u yoo kní ye yepê, Nmî Lémi mb:aamb:aa ngê dmyinê chââchââ, u nuw:o ghi p:uu dmyinê mbêpê, dye ghi yintómu. * 24 Mbanapas pi mb:aa, nmî Lémi ka u kélímî ndíi, Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê u gha d:ud:umbiy:e myedê nt:ee ngê. Pi yilí Yesu u yoo vy:o yinê kââ.

25 U kuwó dini ghi ngê Mbanapas Taasis loo, Sóól ka doon:aa vuywo.

26 Dini ghi n:i ngê a pyw:ângo, Antiyóka núwo. Yi tpódu y:oo Antiyóka m:ââ ngmê ma ngópu, Yesu u yoo kní ye dpîmon:aa dêêpí. Antiyóka tpémi y:oo Yesu u yoo yi ngwo ntaa tumo, apê, Yi pi dmi Kídistên yoo.

27 Yi dini ghi ngê Chóó Lémi u komo kapí pyu ngmê kní y:oo Njedusalem a kuwo ngópu, Antiyóka lee dniye. 28 Yi vy:o pini ngmê, u pi Akapas, yi pini Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê a wêdêwêdê kwólu, yi pini ghêêdí wo, yepê, Dyámê mbêmê daa kêmakêma nté machedê ngê a pyodopyodo. (Dini ghi n:i ngê Kílódiyas Lóma tpémi yi kada pini

* 11:14: Dpodo 16:31

* 11:15: Dpodo 2:4

* 11:21: Dpodo 2:41

* 11:22: Dpodo 4:36

* 11:16: Dpodo 1:5

* 11:18: Dpodo 14:27

* 11:23: Dpodo 14:22

ngê doo ya, dyámê mbêmê m:uu u ngwo ghê wo. M:aani n:ii ngê Yesu pwene, m:ââ y:a mē pyile mī loo, yi m:uu u ngwo ghê wo.)

* ²⁹ Yesu u yoo Antiyóka yélini doo kwo noko yepê, Nmī ndapī a kââdī koo, yepê, ndapī tp:oo nt:eemwint:eemwi m:uu koo, yepê, nmī tidê mbwó knī ye paa dy:ââ koo, Njuda. * ³⁰ Wod:oo ndapī a kââdī ngópu, Mbanapas pini dê Sóól ye y:ee ngópu, yepê, Ala ndapī núw:o nyoo, Yesu u yoo yi kada pini knī ye dp:uu y:ee nyoo, Nje-dusalem. *

12

King Helodi ngê Pita mbwa k:oo u ngwo kmungo

¹ Yi dini ghi ngê Akidipa Helodi Nju tpémi yi king ngê doo ya, Lóma tpémi yi maknopwo. U lede yoo dy:ââ too, Yesu u yoo woni mgimī tumo, mginī vyimī kalê tumo, ² Njems Njon u mbwó taa ngê mye vya ngópu. * ³ Dini ghi n:ii ngê Nju tpémi y:oo ny:ee ngópu, apê, Helodi ngê Njems kédê vy:a, yi gha dmi mb:aamb:aa ngê pyodo, apê, Munmíkó, Yesu u yoo yi kada pini ngmêdê vya ngmê. Yi kópu u l:êê díy:o Helodi ngê Pita mye mgimī ngê, mbwa k:oo kmungo. (Yi kópu Mbídédi Pywápê Ngmê u Naa dye ghi ngê d:uu ngê.) ⁴ Dini ghi n:ii ngê Pita mbwa k:oo kee wo, lede páádi páádi knī y:oo Pita dnye t:âât:ââ, lede páádi dye ghi ngmê. Helodi ngê u yi doo kwo, Tp:ee Kaa W:êêw:êê u Naa u kuwó dini ghi ngê Pita p:aa pw:ii, Nju tpémi yi ngópu p:aa kóté kwolo. ⁵ Nyââ, Pita mbwa k:oo doo kwo, ngmênê Yesu u yoo Chóó Lémi ka u l:êê díy:o mīdnye ngêpê. *

Pita mbwa k:oo u ngwo pwii wo

⁶ Wéni n:ii ngê Helodi ngê u yi doo kwo, apê, Mââ Pita nī pw:ii, pi knī yi ngópu nī kóté kwolo, yi mgidī ngê Pita lede dê yi kéli doo dpi. Puwóma té dê y:oo kóó dê kudu dumo, lede miyó kuwa dpimo paa, mbwa y:oo dpimo t:âât:ââ. ⁷ Wod:oo enjel ngma até yedê loo, u wuu mbwa k:oo mī kée ngê, Pita kwulo kele, u dpi ny:ââ ngê, kwo, Limilimī ngê a piidi. Yedê pii wo, wod:oo puwóma té dê kwulo yi chóó mīnê pywáli knopwo. * ⁸ Enjel ngê kwo, Malêti maa téni, nyi dópo dê nye t:ee dé. Wod:oo Pita ngê yinté d:uu ngê, enjel ngê kwo, Nguwo u kpídī mwo mye téni, kwo, a pwiyé, a ngm:êê nédi. ⁹ Wod:oo Pita ngê enjel até yi ngm:êê ngê, ngmênê u kwo doo wóó. Nanê kwopê, Enjel ngê ndêndê ngê dê pw:ii ngi?

¹⁰ Mbwa t:âât:ââ pyu yoo ngmê a kuwo ngópu, myomoni yoo myedê kuwo ngópu, nkéli chêêpi keñe u nkigh:ê yi nī knopwo, apê, Keñe lukwe ngê até dê kpêmī? Wod:oo pwii knopwo, daa ndiī máádi ghi tp:oo yi kalê ngópu, wod:oo enjel ngê Pita a kuwo ngê. ¹¹ Pita ka u nuw:o yi mênê diyê wo, apê, Ala ndê kópu, apê, Nmī Lémi ngê enjel ngmêda dy:ââ, apê, Helodi kóó k:oo até dumo y:ee nê, apê, Nju tpémi yi ngópu mēdaawa kóté kalê nê.

¹² Dini ghi n:ii ngê Pita ngê yi kópu a w:ee ngê, wod:oo Njon Mak u pye Méli u p:aa pee loo. Pi yilī y:i doo kwo, dnye ngêpê. ¹³ Yi ngomo u koko tédê u keñe p:uu Pita doo depedepe, dpodo módó ngmê, u pi Lóda, keñe t:âmo mī ghê wo. ¹⁴ Yi dmââdī ngê Pita u dnye adī mya, wod:oo u gha mb:aamb:aa ngê pyodo, keñe daa kpêmī ngê, adī lê, u pyipe knī ye mdoo adī núw:o, yepê, Pita kuwa ka kwo. ¹⁵ U kwo daa kélīmī mbê dniye, kwo, Kidima k:om. Kwo,

* 11:28: Dpodo 21:10 * 11:29: Lóma 15:26 * 11:30: Dpodo 12:25 * 12:2: Mát 4:21

* 12:5: Epeso 6:18; Njems 5:16 * 12:7: Dpodo 5:19; 16:26

Chi ghéti. Ngmênê yepê, Dîni k:omodanê. Yepê, Ndêndê ngê kuwa ka kwo. Kwo, Daa wyo ye kwo, kwo, u enjel ye kwo. ¹⁶ Pita ngê keñe p:uu depedepe daa yó, u kuwó dini ghi ngê keñe u kwo adî kpêmî ngmê. Dini ghi n:ii ngê m:uu ngópu, ghê dmi yi mênê ghipé wo. ¹⁷ Pita ngê kêê yi ngîma mgîmî ngê, kwayi ngê ye vyu, yepê, Tumu. Yepê, A pi tââ namê tpapê. Yepê, Nmî lémi ngê u enjel a ka ngmêda dy:ââ, mbwa k:oo yinê dê pw:iî nê. Yepê, Njems ka mdoo dpî ñuw:o yó, yepê, nmî tîdê mbwó knî ye myoo vyî yó. Yed:oo Pita ngê a kuwo too, kn:aa p:aani mê loo. *

¹⁸ Dini ghi n:ii ngê wa wo, lede yoo yi ghê dmi a kee wo, noko dnye póó, noko yepê, Pita anye atédê pwiyé? ¹⁹ Helodi ngê lede yoo dy:ââ too, yepê, Lee dmyeno, Pita dmyinên:aa nmy:uu. Ngmênê dêê dniye, dêpê pyw:ee ngópu, wod:oo lede n:ii knî ye Pita pwii wo, yi lede yoo Helodi ngê kóté kalê too, yepê, Pita lónté nmye dê pwii? Yepê, Ala ngwo u nkwo n:aa vyee nmyo. Wod:oo dy:ââ too, kn:aa lede knî y:oo u nkwo mî vya tumo.

U kuwó dini ghi ngê Helodi ngê Njuda Wee a kuwo ngê, Sisadiya doon:aa ya.

Helodi u ngwo pwene

²⁰ Taiya tpémi Saidon tpémi ye king Helodi ye nod:e wo, wod:oo yi nuw:onuw:o u kópu ngê pyodo, apê, Helodi ngê nté nmo wa mgîmî, u dyámê pee p:uu nté daamunmî pwila. Yi kópu u l:êê diy:o Helodi u dpodo pyu yoo yi kada pini yi pee ngê kaa ngópu, u pi Pílastas, kwo, U ntââ Helodi nmo wanyi kpéki. Wod:oo Helodi yinê ye kpéki ngê, kwo, Kî yéli y:e mb:aamb:aa u yi y:e a kwo. ²¹ Helodi ngê wéni n:ii ye ngmîdi ngê, yi wéni

ngê nipi a wó, Helodi kpêlê wo, u lémilémi u kpídî dmi u mbwo t:ângo, u yââyââ tédê yaa wo, wod:oo pi knî ye doo danêmbum. ²² Yoo dpodom-biy:e doo kââ, apu, Daa nmo ntee pini ye danêmbum, apu, ngmênê nmî yâpwo ye danêmbum. ²³ Chóó Lémi u enjel ngmê ngê Helodi yi danêmbum tédê atéyi vyâ, mu kópu u diy:o pi knî ye daa vyu, D:aa yâpwo. Ala kópu myedaa vyu, Nê nmyo ntee pini. Helodi u mênê mwi pê dnye kmaapî, u gha a kéli ngópu, wod:oo pwene.

²⁴ Yi ngwo Yesu u yoo y:oo Chóó Lémi u kópu pi knî ye mudnye tpapê, Yesu u yoo yinté yilî ngê u ngwo dpîmo pyodopyodo. *

²⁵ Mbanapas pini dê Sóól y:oo yi dpodo a kéli ngópu, Njedusalem a kuwo ngópu, Njon Mak ñuw:o ngópu, Antiyóka mê diyé dniye. *

13

Mbanapas pini dê Sóól Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê u ngwo a ngmîdi doo

¹ Yesu u yoo vy:o Antiyóka, dêêpî pyu yoo ngmêdoo kwo, Chóó Lémi u komo y:oo dnyimo kapî, yi pi dmi Mbanapas ngmê, Simiyón my-omo (u pi Too Pee Kpêdêkpêdê), Lusiyas pyolo, Sadéni pi, Manayén podo (pini n:ii Helodi k:ii nipi kaa knopwo), Sóól limo. * ² Wo ngmê ngê nté yi chóó noko kwódu ngópu, dpodo mu ngmîdi yidnye dóó, nmî Lémi ka dnye ngêpê. Yi dini ghi ngê Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê yepê, Mbanapas pini dê Sóól d:a ngmîdi dê, yi dpodo tédê dpî dy:ââ dóó. *

³ Nté ghêlî daa ma ngópu, nmî Lémi ka u ngwo dnye ngêpê, yi pini dê yi mbêmê yi kêê dmi yé ngópu, yi l:êê diy:o dnye ngêpê, wod:oo dy:ââ dumo. *

* 12:17: Dpodo 12:7-8 * 12:24: Is 55:11; Dpodo 6:7; 19:20 * 12:25: Dpodo 11:29-30; 12:12; 3:13; 15:37 * 13:1: Dpodo 11:27 * 13:2: Dpodo 9:15; Nkal 1:15-16 * 13:3: Dpodo 6:6

Saipîdîs kópuni pyodo

⁴ Dini ghi n:ii ngê Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê Mbanapas pini dê Sóól dy:ââ doo, Njon Mak mye núw:o ngópu, Antiyóka a kuwo ngópu, Selyusiya lee dniye, liyé nkéli k:oo y:i mî wo dniye, dyámê w:uu ngmê mbêmê mî tee dniye, u pi Saipîdîs. ⁵ P:aani n:ii mî tee dniye, u pi Salamîs. Y:i dnye ya, Nju tpémi yi ngêpê ngomo knî yi k:oo dnyimo koko, Chóó Lémi u kópu p:uu ye dnyimon:aa danê.

⁶ U kuwó dini ghi ngê yi dyámê w:uu mwada pee lee dniye, Papós mî taa dniye, pi y:i ngmê m:uu ngópu, u pi Mba-Yesu, Nju pi, Kîdiki dnye ngê u pi Elimas, pipi kópu knî yi mbêmê kópu ndîi yilî dpîmo d:uud:uu. Pi knî ye k:omodanê ngê dpîmo tpapê, yipu, Nê nmî yâpwo ndîi u komo kapî pyu ngmê. *

⁷ Yi pini ngê yi dyámê w:uu u kada pini dpîmo yâmuyâmu, u pi Sêênjîs Póólîs. Yi dyámê w:uu u kada pini mb:aamb:aa ngê dpîmo nuw:o, u yi u ngwo doo kwo, Yâpwo ndîi u kópu ngmênî ny:oo, u l:êê dîy:o pi knî ye yepê, Mbanapas pini dê Sóól a pwiyé dniye. ⁸ Dini ghi n:ii ngê kópu u kwo ngmêdpîmo tpapê, Elimas yi kwo doo kwopwepe, mââwe ka kópu, Ye kidimê ng:aa, ngee k:omodanê mo. U yi u ngwo dêpwo kwo, Yi mââwe Yesu u yoo vy:o ghê we. ⁹ Wod:oo Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê Sóól a n:tee ngê, u pi mye Póól, Elimas ka ngwolo dy:ââ ngê vwu wo, kwo, Nyi Setan ntee pini. *

¹⁰ Kwo, Doo u ntââ kópu mb:aa daangmanyi d:uu, kwo, nmî Lémi u ndêndê kópu dyuu u wépi nyi puwâ, kwo, k:omodanê kópu yilî nyinê ngêêdî. ¹¹ Kwo, Nmî Lémi ngê ala ngwo wunê kpadakpada ngi, kwo, ngwolo kopwe ngê a pyépi ngi, yélî daanyi y:enê, u dî yinê amêdê vyi. Yi ngwo mgo

kpêdêkpêdê Elimas ngîma até yi kée ngê, wod:oo doo maa nmy:uu, apê, A ngêêpî pyu ngmênê pyw:oo, maa a ka yinê pêdê kema ngê. ¹² Dyámê w:uu u kada pini ngê yi kópu dini ghi n:ii ngê módu, wod:oo nmî Lémi ka kélîmî mbê wo. Nmî Lémi u kópu dyuu u nyepênyepê u kópu ngê u kwo pyaa dniye.

Ántiyóka n:ii Pisidiya Wee u kwo a tóó, Yesu u kópu yi u ngwo ye mî vyi ngópu

¹³ Póól u pyipe knî yi k:ii liyé nkéli k:oo mê wo dniye, Papós a kuwo ngópu, Pamîpiliya mî tee dniye, Pêêka u ngwo mî lee dniye. Njon Mak ngê u pyipe dê y:i mínê kuwo doo, Njedusalem mêtê diyé wo. ¹⁴ Póól Mbanapas y:oo Pêêka a kuwo ngópu, Pisidiya Wee u kwo lee knopwo, p:aa ndîi ngmê taa knopwo, u pi mye Antiyóka, mwiyé p:aani n:ii a ndê knopwo, yi p:aani dê yi pi mu ngmidi. Nju tpémi yi lime wo dini ghi n:ii ngê dyimê wo, ngêpê ngomo k:oo yi k:ii kee dniye, mbwódo yaa dniye. ¹⁵ Pi ngmê ngê Mósisi u dêêpî kópu dyuu ghi ngma a kp:aa ngê, pi myomoni ngê Chóó Lémi u komo kapî pyu u kópu dyuu ghi myedê kp:aa ngê, u kuwó dini ghi ngê ngêpê ngomo y:enê pyu knî y:oo Póól pini dê Mbanapas ye pi ngma a dy:ââ ngópu, yepê, Nmî mbwó dê. Yepê, U ntââ pi knî ye kópu ngma dpî vyi ngmê, yi gha dmi wêdêwêdê kígha u l:êê dîy:o. ¹⁶ Wod:oo Póól a ghêêdî wo, kóó ntênê ye kââ, danêmbum kn:ââ ye chópu.

Yepê, Mw:ââkó a lémi ch:ama, Yisîléli tpémi, yélini yi k:ii Chóó Lémi ka nmye ngêpê té, yepê, ala kópu ny:ee yó. ¹⁷ Yepê, Dini ghi n:ii ngê nmî kn:ââ yoo Yisîléli tpémi Yichip mudnya a ya, yepê, daa yi chóó yi dyámê pee p:uu dnya a ya, yepê, yi dini ghi ngê Chóó Lémi ngê yi

* 13:6: 2 Tim 3:8 * 13:9: Dpodo 4:8; Njon 8:44

yéli yilí ngê pyódu ngê, u wêdêwêdê mbêmê Yichip u mênê a pw:ii too.

* 18 Yepê, K:omo tpile Chóó Lémi u nódo kópu yilí a t:ee ngópu, ngmênê myedaa kée too, yepê, maa p:uu m:ââ podo y:a a ma ngópu, Kenan u ngwo mí taa dniye. * 19 Yepê, Chóó Lémi ngê Kenan yoo dyêêdi pyudu a pw:oo ngê, yi dyámê pee chóó u yoo kní ye y:ângo. Yepê, M:ââ podo yono y:a mē limo y:a mí loo, (450) yi kópu yintómu u ngwo a pyaa dniye.

20 Yepê, U kuwó dini ghi ngê yi yéli yi kada pini kní ngma a pyw:ângo, kuwókuwóni u pi Samuwel, Chóó Lémi u komo kapí pyu ngmê. 21 Yepê, Dini ghi n:ii ngê yi yéli y:oo king u yi y:e ngmêdoo kwo, wod:oo Chóó Lémi ngê Sóól yi king ngê pyódu ngê, yi pini Kisi tp:oo, Mbenjímín u tii ñedê pini ngmê. * 22 Yepê, Yi king ngê doo ya, m:ââ podo y:a, wod:oo Chóó Lémi ngê Sóól mí ngmópu, Dépidi yi king ngê mē pyódu ngê. Yepê, Chóó Lémi ngê ala kópu p:uu ye vvu, yepê, A gha ntee, Njési tp:oo Dépidi u gha mye yinté, a nuu u kópu amyedê d:uud:uu dé. * 23 Póól ngê yepê, Chóó Lémi u komo kapí pyu kní y:oo ala kópu dnyimo a tpaê, apu, Díyo Dépidi u yoo vy:o Chóó Lémi ngê pi ngmê wa a ngmídi, yi pini ngê Yisiléli tpémi yinê wa ngee té. Póól ngê yepê, A tîdê mbwó yoo. Yepê, Yi kópu wunê kédê pyódu. Yepê, Chóó Lémi ngê pini n:ii a ngmídi ngê, yi pini nmí Mbwámê, u pi Yesu. * 24 Yepê, Yesu ngê u dpodo kn:ââ ghêlí daa chópu, Njon Yisiléli tpémi ye doon:aa danêmbum, yipu, Nmyi dono yilí kée too, mbwaa paa n:aa kmênêkmênê nmyo. * 25 Yepê, Njon ngê u dpodo ghêlí dêpê kélí ngê, pi kní ye ala kópu dpímo tpaê, yipu, Nmyinê nmye nê n:uu? Yipu,

Pini n:ii nmye t:âât:ââ ngmê, d:aa vyílo. Yipu, Nê tédê. Yipu, Doo u ntââ u nkigh:ê daa ní nî. Yipu, Yi pini ngê u dpodo kn:ââ doongê chópu. *

26-27 Póól ngê yepê, A tîdê mbwó yoo, yélini yi k:ii nmí kn:ââ Epílaham, myenté yélini Chóó Lémi ka nmye ngêpê té. Yepê, Yesu daa pi yintómu yi mbwámê ngê pyodo, mu kópu u díy:o yélini Njedusalem a kwo, yi kada pini kní mye yi k:ii, nmí Mbwámê Yesu dpíp:e mya ngópu, yepê, yi kópu u l:êê díy:o yi yéli y:oo Yesu mb:ii ngópu. Yepê, K:omo tpile líme wo yintómu kní yi k:oo Chóó Lémi u komo kapí pyu yoo yi kópu dyuu pi kní y:oo yi ngêêdi dnyimo a kpââ dé, yepê, ngmênê yi kópu dyuu vyílo yi ntiye ngópu, noko yepê, Yesu paa vva koo, paa pw:oo we. 28 Póól ngê yepê, K:omo tpile Yesu u pwopwo u nt:u kópu dêpê pyw:ee ngópu, ngmênê Paléti ka kwo, Vya ngi. Kwo, Pw:oo we. * 29 Yepê, Yesu p:uu kópuni puku yedê a pyede, yi kópu yilí ntiye ngópu, kídosi ñedê t:ee ngópu, u kuwó dini ghi ngê mēdê ngee ngópu, kmênê ngópu. 30-31 Yepê, Chóó Lémi ngê mēdê pyidu ngê, wo yilí yi k:oo p:uu ndiye pyu kní y:oo dnyimo mumu. Yepê, Yesu ghêlí daa pwene yélini yi k:ii Nkálili Wee a kuwo ngópu, Njedusalem u ngwo lee dniye, yepê, yi yéli y:oo ala ngwo pi kní ye a tpaê ngmê, yipu, Yesu ndéndê ngê a pii wo, nmí ngwolo kní y:oo nmí módu. * 32-33 Yepê, Ala ngwo nmyi ngíma anye kwo mo, ala kópu mb:aa nmye ngmênê tpaê. Yepê, Chóó Lémi ngê nmí kn:ââ kní ye kópuni wunê a vvu, yi kópu nmí l:êê díy:o kédê pyódu, Chóó Lémi ngê Yesu a pyidu ngê. Yepê, Wéti myomoni u mênê Chóó Lémi u kópu

* 13:17: Ex 6:6; 12:51 * 13:18: Ex 16:35 * 13:21: 1 Sam 8:5,19 * 13:22: 1 Sam 13:14; 16:13; Psalm 89:20 * 13:23: Is 11:1 * 13:24: Mát 3:1-2 * 13:25: Njon 1:20,27 * 13:28: Mát 27:22-23 * 13:30-31: Dpodo 2:24; 1:3,8

dyuu alanté a kwo, nmî Mbwámê ka kwo, Nyi a tp:ee, awêde mî ngê dî pyódu. * ³⁴ Yepê, Chóó Lémi ngê yi pini a pyidu ngê, mēdaawa pw:onu, kpêênî daawa mg:ee. Yepê, Chóó Lémi ngê u nuu u yoo knî ye yepê, Tpileni p:uu Dépidi ka ndêndê ngê noo a danê, yi tpile nmye wanê kê. * ³⁵ Póól ngê yepê, Puku yedê kópu m:uu a too, apê, Chóó Lémi u nuu u pi kpêênî daawa mg:ee. *

³⁶ Póól ngê yepê, Daa Dépidi p:uu dnya a d:êê, mu kópu u dîy:o dini ghi n:ii ngê Dépidi doo a ya, Chóó Lémi p:uu doo a dpodo, yed:oo pwene, u kn:ââ knî yi nkigh:ê mî kmênê ngópu, kpêênî mgee wo. *

³⁷ Yepê, Ngmênê pini n:ii Chóó Lémi ngê a pyidu ngê, yi pini kpêênî daa mgee wo. ³⁸⁻³⁹ Yepê, A tidê mbwó yoo. Yepê, Ala kópu ny:ee yó. Yepê, Yi pini Yesu u l:êê dîy:o Chóó Lémi ngê nmî dono yilî u kuwó wa kée té. Yepê, Komo tpile dono yilî knî y:oo mgîmî nmyoo, Mósisi u dêêpî kópu dyuu dêê wo, daa pywáli nmyoo, ngmênê pini n:ii Yesu ka wa kélîmî mb:anê, Yesu ngê yi dono vy:o u ngwo wa a y:oo. *

⁴⁰ Yepê, Mb:aamb:aa ngê dmyinê paa. Yepê, Chóó lémi u komo kapî pyu knî y:oo kópuni a d:êê ngópu, yi kópu nmye kîngê pyódu. ⁴¹ Yepê, Chóó Lémi u kópu yedê d:êê ngópu, apê,

A ka wépi dnyangê pyu yoo, ala kópu ny:ee yó.

Tpée kópu wanmyi vyi ngmê, yed:oo wanmyi pw:oo dmi,

mu kópu u dîy:o kópuni nmyi dye ghi ngê wanî d:uu,

yi kópu ka daanmyi kélîmî,

k:omo tpile pi ngê nmye wa vyi, u kwo myedaanmyi kélîmî. *

⁴² Dini ghi n:ii ngê pwii dniye, pi knî y:oo Póól Mbanapas ye yepê,

Pyimê modo diyé cho, yepê, yi kópu knî nmo m:uu dp:uu vyi nyoo.

⁴³ Dini ghi n:ii ngê nyalê wo, Nju pi yilî y:oo Póól Mbanapas dnye yâmuyâmu dê, kn:aa yéli mye yi k:ii, wunê yélini Nju pi ngê a pyaa dniye. Yi tpódu y:oo yepê, Chóó Lémi ngê Tp:oo nmo a kpo, nmî Mbwámê ngê vyîlo yi pyódu ngê. Yepê, Dpodombiy:e u kwo dmyinê kélîmî.

Nju tpémi y:oo Yesu u kópu wépi u ngwo pwaa ngópu, Antiyóka

⁴⁴ U kuwó líme wo ngê mēdê diyé knopwo, Antiyóka pi dêpwo a ya, u yi y:e doo kwo, Lémi Ndîi u kópu u nkwo ngmên:m:uu ny:oo.

⁴⁵ Dini ghi n:ii ngê Nju tpémi y:oo yi yéli m:uu tumo, n:ee ye kaa ngópu, kópuni Póól ngê doo tpapê dé, yi kópu mîdnya a wópuwópu dé, Póól p:uu myednye peede tpapê, yepê, Kî pini nmye ka k:omodanê, u kwo kîdmyoma ng:aa. Póól u kópu yinté dnya a wópuwópu dé. * ⁴⁶ Ngmênê Póól pini dê Mbanapas daa nkîngê mbê knopwo, Nju tpémi ye yepê, Doo u ntââ nyi chóó daanyi kée nmyo, Chóó Lémi u kópu nmye mwiye nyi vyu, ngmênê yi kópu u yi nmye daa kwo. Yepê, Ghê kamîni chedê ngê daawa pyódu, u wépi dmye pwaa ngmê, wod:oo nyinê kuwokuwo nmyo, kn:aa yéli ye nye lêpî mo. * ⁴⁷ Yepê, Chóó Lémi ngê pini n:ii a ngmîdi ngê, yi pini ka ala kópu u kwo a vyi, kwo,

Daa Nju tpémi yi mo yi pywápê ngê dî pyódu ngi,

dyámê mbêmê tpémi yintómu yi mbwámê ngê wanyi pyódu.

Yepê, Yi kópu awêde até dmye ntiye ngmê. * ⁴⁸ Yélini daa Nju tpémi, yi kópu dini ghi n:ii ngê ny:ee ngópu, yi gha dmi mb:aamb:aa ngê pyodo, nmî Lémi u kópu dyuu mê chaa kalê ngópu. Chóó Lémi ngê

* **13:32-33:** Psalm 2:7 * **13:34:** Is 55:3 * **13:35:** Psalm 16:10 * **13:36:** Dpodo 2:29

* **13:38-39:** Dpodo 10:43; Lóma 10:4 * **13:41:** Hab 1:5 * **13:45:** Dpodo 14:2; 17:5 * **13:46:**

Dpodo 18:6 * **13:47:** Is 49:6

yélini a ngmidi ngê, apê, Yi yéli y:oo ghê kamî dmi pêdê pyw:ee y:e, yi yéli Yesu ka kélîmî mbê dniye.

⁴⁹ Nmî Lémi u kópu ngê yi wee u kwo yéli a ngêédî. ⁵⁰ Ngmênê Nju tpémi y:oo Antiyóka u kada pini yoo yi mbodo dmi vwuwo ngópu, ch:am ndîi knî ngmê, n:ii dé Chóó Lémi ka dnye ngêpê, yi mbodo dmi mye vwuwo ngópu, Póól pini dê Mbanapas ngm:ii kalê dumo, yepê, Ala wee u kwo n:aamungê nî. ⁵¹ Yi tpódu y:oo yi p:aani u têtê yi yi yodo p:uu vyaa ngópu, yinté Nju tpémi ye yepê, Dp:ee Chóó Lémi u yoo. Kada u ngwo a y:ee ngópu, Yikóniyêem lee knopwo. ⁵² Yesu u yoo yélini Antiyóka doo kwo, w:aa a pyw:ee ngópu, Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê myedê nt:ee too.

14

Póól Mbanapas Yikóniyêem u ngwo lee knopwo

¹ Kópuni Antiyóka y:e a pyodo, yinté kópu Yikóniyêem y:e myimê pyodo. Póól pini dê Mbanapas Nju tpémi yi ngêpê ngomo k:oo kee knopwo, Yesu u kópu ye adê vyi ngmê, wod:oo Nju pi yilî, kn:aa yéli mye yi k:ii Yesu ka kélîmî mbê dniye. ² Ngmênê Nju tpémi, n:ii dé daa kélîmî mbê dniye, yi yéli y:oo kn:aa yéli yi mbodo dnye vwuwo dé, Yesu u yoo yi p:uu myednye d:uu. * ³ Ngmênê yi tpódu yi dpîmo ya, dye ghi daadîi. Daa nkîngê mbê knopwo, nmî Lémi u kópu dyuu ye mēdpîmo tpapê, kópuni nmo a kpo, yi kópu p:uu ye dpîmo danê. Nmî Lémi ngê u wêdêwêdê yi tpódu ye y:ângo, pwopwokopwe yilî yi wêdêwêdê mbêmê pyi ngópu, kópu yilî mye d:uu ngópu, nmî Lémi ngê yi tpódu yi kópu dyuu pi knî ye ndê kópu ngê yinté u ngwo pyódu ngê. *

⁴ Yikóniyêem tpémi y:oo yoo yêê

ngópu, woni yoo Yesu u dyépi dê yi p:uu dnye d:uu, woni yoo yi pee ngê a ghê dniye.

⁵ U kuwó dini ghi ngê Nju tpémi, kn:aa dyámê tpémi, kada pini knî yi k:ii, nipi a wó, u yi y:e doo kwo, Yi tpódu nmî mgîmî dê, chêêpî ngê nmî vya dê, d:oo pw:oo dniye. *

⁶ Dini ghi n:ii ngê yi tpódu y:oo yi kópu u tuu kâa pee yi ny:ee ngópu, wod:oo mbêpê knopwo, Lisitîda, Ndêêpi, Likiyóniya, yi wee pyile knî yi kwo dpîmon:aa ya. ⁷ Yi wee u kwo p:aani p:aani pi knî ye Yesu u kópu mb:aa mēdpîmon:aa tpapê.

Lisitîda kpâlî kpêê u ngwo pyi ngópu

⁸ Lisitîda pi ngmêdoo ya, kpâlî dê kpêê dê, paa daa tpyó, yinté a ta. * ⁹ Dini ghi n:ii ngê Póól ngê Yesu u kópu ye doo tpapê, yi pini myedoo ng:aa. Póól ngê u ngwo a w:ee ngê, apê, Kî pini u kélîmî ndîi, apu, Yesu u ntâa, yiné a pyipyi nê. ¹⁰ Wod:oo Póól u kwo vwuwo, u kwo até yi mbwolo, kwo, Kî pini. Kwo, Ghêêdê. Kwo, Ghêêmi ghê. Wod:oo yi pini mbêka wo, paambwi kn:âa chópu. ¹¹ Dini ghi n:ii ngê pi knî y:oo yi kópu m:uu ngópu, Likiyóniya dnye ngê dpodombiy:e mbwó dniye, apê, Nmî yâpwo dê pi k:ii ntee tpile ngê atédê pyaa knî, nmo até myedê ghêpê knî. ¹² Yi yéli Chóó Lémi ka dēdnymo ngêpê, kn:aa yâpwo yilî knî ye dnyimo ngêpê, yi yâpwo knî yi kada pini u pi Susî. Mbanapas u pyimo yi yâpwo u pi t:ee ngópu, apê, Susî, Póól u pyimo Hêêmis t:ee ngópu, mu kópu u dîy:o ye vyîlo yedoo danêmbum. ¹³ Yi p:aani u nkîgh:ê ngomo ngmêdoo kwo, pi knî y:oo Susî ka kpêê kwéli dnyimo yé. Yi yâpwo u kpêê yiyé pyu knî y:oo yi nêê té vy:ee tumo, pudumakó u ngwo kpîlê tumo, yi p:aani

* 14:2: Dpodo 13:45 * 14:3: Mak 16:20; Dpodo 19:11; Hipîlu 2:4 * 14:5: Dpodo 14:19; 2

Tim 3:11 * 14:8: Dpodo 3:2

u mbwa keñe t:âmo mî kaa tumo. Yi p:aani tpémi kpêê yiyé pyu yoo yi k:ii nipi a wó, u yi y:e doo kwo, Nmî yâpwo dê ye kpêê nmî yé. ¹⁴ Dini ghi n:ii ngê Mbanapas pini dê Sóól y:oo ny:ee ngópu, yi kpídi dê a chaa dumo, yoo pee dê yi kéli mbêpê dê a pwaa dumo, ye mbwó knopwo, yepê, Kí yéli. ¹⁵ Yepê, Lukwe dîy:o ye kópu nmye d:uud:uu ngmê? Yepê, D:ee yâpwo dê, nyo nmyo ntee pini dê. Yepê, Kópu mb:aa p:uu nmye nye danêmbum mo. Yepê, U yi nye a kwo, Nmyi k:omodanê kópu knî yi p:uu nyinê diyédiyé kîgha nmyo. Yepê, Yâpwo njini ka dmyinê ngêpê, n:ii ghê a t:a, n:ii ngê mbóó dyámê l:âmo doo, ntii mb-waa mye l:âmo doo, tpileni yi ghê a pyede té, yinê mye l:âmo too. * ¹⁶ Yepê, Wunê dini ghi ngê pi yilí y:oo yi chóó yi kópu n:uu yidnye ng:uu dé, Chóó Lémi ngê kalê too, ye mye daa kwódu ngê. ¹⁷ Yepê, Dye ghi yintómu Chóó Lémi ngê chóóchóó nmye doo a kêmakêma, tpíi nmye doo a dyede, kâadi nmye doo a dyede, nmyi yâpwo tédê nté nt:u mb:aamb:aa ngê doo kelekele, nmyi gha dmi mb:aamb:aa ngê doo pyépi, kópu mb:aa nmye yilí doo a d:uud:uu, mu kópu u dîy:o u yi u ngwo doo kwo, Pi knî y:oo a pyw:ee nêne. ¹⁸ Pi knî y:oo daa kêmakêma yi tpódu ye kpêê pí yé ngópu, yi tpódu y:oo kópu yilíni ye vyi ngópu, yi dí dmi u ngwo pwaa ngópu.

¹⁹ U kuwó dini ghi ngê Nju pi knî ngmê Antiyóka p:aani dê Yikóniyém a ndê dniye, Lisitida tpémi yi pee a kaa tumo, Póól chêêpi ngê vya ngópu, ntóó dnya a paapaa, kuwa núw:o ngópu, alanté dnye nuw:o, apê ngmênê, Dê pw:onu. * ²⁰ Dini ghi n:ii ngê Yesu u yoo kwodonkwodo a wó, ntóó a yina ngópu, wod:oo Póól

mêdê pii wo, yi p:aani mê diyé wo. Womumo mw:aandiye Mbanapas k:ii yi p:aani a kuwo ngópu, Ndêêpi lee knopwo.

Póól pini dê Mbanapas Antiyóka u ngwo mê diyé knopwo

²¹ Póól pini dê Mbanapas y:oo Ndêêpi tpémi ye Yesu u kópu mb:aa mî vyi ngópu, wod:oo pi yilí Yesu u yoo vy:o ghê wo. U kuwó dini ghi ngê Lisitida, Yikóniyém, Antiyóka, yi p:aani pyile knî yi kwo mê diyé knopwo. ²² P:aani p:aani Yesu u yoo wêdêwêdê kalê tumo, yepê, Yesu ka dpodombiy:e dmyinê kêlímí. Yepê, Pi knî y:oo dono yilí nmî p:uu wa d:uu ngmê, u kuwó dini ghi ngê Chóó Lémi ka anmî lee dmi. * ²³ P:aani p:aani Yesu u yoo vy:o pi knî ngmê a ngmídi ngópu, yi kada pini ngê pyódu tumo. Nté yi chóó ye kwódu ngópu, Chóó Lémi ka u ngwo dnye ngêpê, Lémini ka kêlímí mbê dniye, yi Lémi ka a kuwo tumo, yepê, Nmî Lémi nmye wada a vuywo.

²⁴ Pisidiya Wee a kuwo ngópu, Pamípiliya mímí taa knopwo. ²⁵⁻²⁶ Yesu u kópu dyuu Pêêka tpémi ye vyi ngópu, u kuwó dini ghi ngê Atáliya lee knopwo, liyé nkéli k:oo y:i mî wo knopwo, Sidiya mî tee knopwo, Antiyóka u ngwo mê diyé knopwo, Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê kwéli a ngmídi doo, Yesu u yoo yi l:êê dîy:o mwiyé kwéli dnye ngêpê. *

²⁷ Dini ghi n:ii ngê Antiyóka taa knopwo, Yesu u yoo a danê ngópu, kópuni Chóó Lémi ngê y:e doo d:uud:uu dé, kn:aa yéli Yesu u yoo vy:o n:ii mê kaa tumo, yi kópu yilí yi ngêêdí a nté ngópu. * ²⁸ Yi p:aani Yesu u yoo vy:o dpímo kwo, dye ghi daadii.

* **14:15:** Dpodo 17:22-31; Lóma 1:19-20

* **14:19:** Dpodo 17:13; 2 Kódin 11:25; 2 Tim 3:11

* **14:22:** Dpodo 18:23; 2 Tim 3:12

* **14:25-26:** Dpodo 13:1-2

* **14:27:** Dpodo 15:4,12

15

Mósisi u dêêpî kópu dyuu u ngwo dnye tpiditpidi pêêdîpêêdî

¹ Nju pi ngmê knî y:oo Njuda Wee a kuwo ngópu, Antiyóka lee dnye, Yesu u yoo knî ye ala kópu dnyimon:aa tpapê, yipu, Kópuni Mósisi ngê a d:êê ngê, yi kópu dpî d:uu yó, Chóó Lémi u l:ii nmyi too pee p:uu dpî kaa we. Yipu, Chóó Lémi u l:ii nmyi too pee p:uu daawa kaa knomomê, nmî l:êê ghi dmi daanmyi d:uud:uu knomomê, yipu, ye Chóó Lémi ngê kóó k:oo daawa kaa nmyo. * ² Póól pini dê Mbanapas y:oo yi yéli yi kópu dpîmo vyee dé, u kuwó dini ghi ngê yi kópu nipi mēdnyimo tpiditpidi pêêdîpêêdî. Yesu u yoo y:oo Póól pini dê Mbanapas, kn:aa yéli yi k:ii Njedusalem dy:ââ tumo, yepê, Nmî Lémi u dyépi knî ye, kada pini knî ye dmyinê lêpî, yepê, ala kópu y:oo amî l:âmo ngmê.

³ Yélini dy:ââ ngópu, Antiyóka a kuwo ngópu, Pēnisiya Wee u kwo mî lee dnye, Samédiya mî taa dnye. P:aani p:aani dnyen:aa lêpî, Yesu u yoo knî ye dnye tpapê, yipu, Chóó Lémi ngê kópu ndîi yi d:uu ngê, p:aani p:aani pi yilî Yesu u yoo vy:o yinê kaa too, yipu, daa Nju tpémi yi mo, ngmêê kn:aa yéli mye yi k:ii. Yi kópu dini ghi n:ii ngê ny:ee ngópu, yi gha dmi mb:aamb:aa ngê pyodo, w:aa u ngwo a pyw:ee ngópu. ⁴ Njedusalem dini ghi n:ii ngê taa dnye, Yesu u dyépi yoo, kada pini yoo, yélini Yesu u yoo vy:o dnye kwo, yi yéli yintómu y:oo kwuno tumo, yi kēê dmi mye mgîmî ngópu. Póól pini dê Mbanapas y:oo kópuni Chóó Lémi u wêdêwêdê mbêmê dpîmon:aa d:uud:uu dé, yi kópu yilî ye adê nté ngmê. * ⁵ Ngmêê yélini Yesu u yoo vy:o doo kwo, woni yoo Pádisi yoo. Yí yéli ghêêdî dnye, yepê, Kn:aa

yéli Yesu u yoo vy:o yélini ghê wo, Chóó Lémi u l:ii yi too pee p:uu dpî kaa we, Mósisi u dêêpî kópu yintómu myedny:oo cháachâa dé.

⁶ Kada pini yoo dyépi yoo nipi ada wó, yi kópu p:uu dnye danê. ⁷ Dye ghi daadîi yimî loo, u kuwó dini ghi ngê Pita ghêêdî wo, yepê, A mbwó yoo. Yepê, Nmyi lama ka tóó, wunê dini ghi ngê nmyi vy:o Chóó Lémi ngê ka a ngmidi noo, kn:aa yéli ye dy:ââ noo, Yesu u kópu mb:aa ye nîmo nté ngê, u ngwo Yesu ka kēlimî mbê dnye.

* ⁸ Yepê, Pini n:ii ngê nmî gha dmi u kpêê, chóó u Ghê Dmi ntee nmo a dy:ââ ngê, kn:aa yéli ye yinté myedê dy:ââ ngê, yepê, u ngwo nê w:ee ngê, nê, Chóó Lémi ngê kn:aa yéli myedê mya té, yi wépi dmi daa puwâ. ⁹ Yepê, Daa chámê nmo, kópuni nmo doo d:uud:uu dé, kn:aa yéli y:e myedoo d:uud:uu dé, yepê, yi dono yilî u kuwó kēê too, mu kópu u dîy:o Yesu ka mye kēlimî mbê dnye. ¹⁰ Yepê, Lukwe dîy:o Chóó Lémi mbodo l:âmo nmyinê ngêêpî ngmê. Yepê, Yesu u yoo ye dpodo ndîi yilî namê yém. Yepê, Nmî kn:ââ yoo dêê dnye, Mósisi u dêêpî kópu dyuu yilî ngê y:e pyodo, doo u ntâa yi kópu yintómu daapî d:uu ngópu. Yepê, Nmo my:oo ntee dé, yi dêêpî kópu yilî ngê nmo myaa pyódu. ¹¹ Yepê, Daa dêêpî kópu dyuu cháachâa mbêmê Chóó Lémi ngê wa ngee nmo. Yepê, Nmo Nju tpémi, kn:aa yéli yi k:ii nmo yoo mu ngmidi, nmî Lémi Yesu ngê wâpu wunê ngêêpî nmo, u kwo nmo kēlimî té, yinê wa ngee nmo, kóó k:oo wa kaa nmo. *

¹² Dini ghi n:ii ngê Póól pini dê Mbanapas ghêêdî knopwo, pi yilî yintómu tumu yaa wo. Chóó Lémi u wêdêwêdê mbêmê kn:aa yéli yi vy:o mbwudu n:ii dpîmon:aa chapî dé, pini n:ii dpîmon:aa pyipyi dé, yi

* 15:1: Nkal 2:12; 5:2 * 15:4: Dpodo 14:27
Epeso 2:5-8

* 15:7: Dpodo 11:4-17 * 15:11: Nkal 2:16;

kópu yi ngêêdî a nté tumo. ¹³ Yi danêmbum dini ghi n:ii ngê a kêlî ngópu, wod:oo Njems ghêêdî wo, yepê, A mbwó yoo, ala kópu ngî ny:ee yó. ¹⁴ Yepê, Chóó Lémi ngê kn:aa yéli mwiyé a ngmidi too, u yoo vy:o mye kaa too, nmî lama u ngwo yaa wo, nmîmo, Chóó Lémi kn:aa yéli ye mye vwuwo, yepê, yi kópu ala ngwo Saimon Pita ngê nmo kêdê vyi. ¹⁵ Yepê, Chóó Lémi u komo kapî pyu knî y:oo yinté kópu myeyi d:êê ngópu, Chóó Lémi u kópu yi d:êê ngópu, apê,

¹⁶ K:omo tpile Dépidi u yoo y:oo dono a pyw:ee ngópu,

ngmênê mu dini ghi ngê amênê diyé,

yi yéli am:aanê wêdêwêdê kalê té.

*

¹⁷ Kn:aa yéli yintómu y:oo adnyi nmy:uu nê,

k:omo tpile daa Nju tpémi, ngmênê yélini nê ngmidi ngê,

yi yéli a yoo vy:o wanî kaa té.

¹⁸ Nmî Lémi ngê yi kópu ló dini a vvu.

¹⁹ Njems ngê yepê, A nuw:o ghi alanté, Chóó Lémi ka kn:aa yélini wunê diyédiyé, doo u ntââ yi yéli ye dpodo ndîi daanmî y:oo. ²⁰ Yepê, Pweepwee pee ngmê d:êê koo, nmî tidê mbwó knî ye paa dy:ââ koo, ala kópu pyile knî ye paa d:êê téme. Yepê, Mwiyéni alanté, Tpile tp:oo n:ii kn:aa pini ngê k:omo yâpwo u l:êê dîy:o dpî vy:a, yi tpile tp:oo Yesu u yoo y:oo daapaa ma y:e. Yepê, Myomoni alanté, Pyââ ti mââ ti ngê kêê daapêdê t:ee y:e. Yepê, Pyoloni mye alanté, Tpile tp:oo kîdnyingê ntapî, ngmênê tpile tp:oo dny:oo vyee, wêê choo pywuwópywuwó, u ngwo dny:oo pîpî, yi tpile tp:oo wêê kîngê nda ngmê. *

²¹ Yepê, U ntââ ngê doo ya, kn:aa yéli y:oo Mósisi u dêêpî kópu wunê pèdê ny:ee tumo, mu kópu u dîy:o m:ââ yilî yi k:oo

nmî w:êê mââwe knî y:oo yi ngêpê ngomo knî yi k:oo yi kópu dyuu dnyimo a kpââ dé, yi p:uu myednyimo a dêêpî.

Dyépi knî y:oo kópuni d:êê ngópu

²² U kuwó dini ghi ngê dyépi yoo, kada pini yoo, Yesu u yoo yintómu yi k:ii nipi a wó, u yi y:e doo kwo, Nmî vy:o pi miyó nmî ngmidi, Póól pini dê Mbanapas yi p:uu nmî t:ee dê, Antiyóka nmî dy:ââ té. Wod:oo yi kada pini miyó ngmidi dumo, Sailas pini dê Njudas, pini n:ii u pi mye Mbasapas. ²³ Pweepwee pee ngmê d:êê ngópu, yi tpóknî ye y:ee ngópu. Yi pweepwee pee alanté d:êê ngópu, yepê,

Nmo Yesu u dyépi yoo, kada pini yoo yi k:ii, ala pweepwee pee nmye dpo dy:ââ. Yélini daa Nju tpémi, Yesu u yoo vy:o n:ii ghê dniye, yélini Sidiya Wee u kwo, Silisiya Wee u kwo, Antiyóka yélini a kwo, munmîkó nmî tidê mbwó yoo. ²⁴ Yepê, Nmî lama até d:uu yââ, nmî vy:o pini knî ngmê nmye a lee dniye, Mósisi u dêêpî kópu p:uu nmye dnyen:aa danê, u ngwo mî dyênê nmyoo, ngmênê yi yéli dpîp:o dy:ââ too, yi chóó nmye dnyen:aa danêmbum. *

²⁵ Yepê, Nipi até dp:o wó, nmî nuw:o ngmidi ngê até dpî pyódu, pi miyó kudu ngmidi, nmye nmîné dyede dê, Mbanapas pini dê Póól yi p:uu wunê kekekele mo, nipi nmye wunê lêpî té. ²⁶ Yepê, Mbanapas pini dê Póól nmî nuu u pi dê, k:omo tpile pi knî y:oo pî vya dumo, ngmênê nmî Lémi Yesu Kédisu u dpodo dêpê kuwo ngópu. ²⁷ Yepê, Nyââ, Njudas pini dê Salas nmye dp:o dy:ââ dê, kópuni dp:o d:êê, yi chóó yi komo ngê nmye amîmênê nté ngmê. ²⁸ Yepê, Chóó Lémi u Ghê Dmî u k:ii nmî nuw:o dmî ngmidi ngê dê pyódu, dpodo ndîi nmye daanmo kê, ala kópu pyile njini dmyinê d:uud:uu. *

²⁹ Yepê, Nju tpémi n:ii nmyi vy:o a wee, Yesu u yoo vy:o, yi yéli yi l:êê dîy:o, tpile tp:oo n:ii pi ngê k:omo yâpwo u l:êê dîy:o dpî vy:a, myenté tpile tp:oo n:ii ntapî u tpile tp:oo, wêê p:uu d:uudpî pw:ii ngmê, yepê, yinté tpile tp:oo myekîdmyengmê ma ngmê, mu kópu u dîy:o Nju tpémi ye tupwótupwó dé, kwódu ngmê u tpile tp:oo dé, d:uudpî ma ngmê. Yepê, Pyââ ti mââ ti ngê kêê kîdmyengê tee ngmê. Yepê, Yi kópu knî yi p:uu kêê daanmyi yé ngmê, ye Nju tpémi yi k:ii mb:aamb:aa ngê anmyi ya. Yepê, Nmî kópu dyuu wu u dî. *

³⁰ Wod:oo yi pini páádi knî y:oo pweepwee pee adî núw:o ngmê, Antiyóka lee dniye, Yesu u yoo yintómu a danê ngópu, wod:oo pweepwee pee ye adî y:ee ngmê.

³¹ Dini ghi n:ii ngê a kp:aa ngópu, yi gha dmi mb:aamb:aa ngê mē pyodo. ³² Njudas pini dē Sailas, daa kópu ngmîdi p:uu ye dpîmo danêmbum, yîmi mē wêdêwêdê kalê tumo, mu kópu u dîy:o Chóó Lémi u komo myedpîmo kapî. ³³ Wiki miyó pyile y:i dpîmo ya, u kuwó dini ghi ngê nd:uu ye mē vyî ngópu, Njedusalem mē diyé knopwo. ³⁴ (-)

³⁵ Póól pini dē Mbanapas Antiyóka dpîmo ya, dye ghi daadîi. Lama pini yilî yi k:ii nmî Lémi p:uu pi knî ye dnyimo danêmbum.

Póól Mbanapas u ngwo numo chámê doo

³⁶ U kuwó dini ghi ngê Póól ngê Mbanapas ka kwo, Nmî Lémi u kópu p:uu kwéli nyipun:aa danêmbum, y:i mēpaa lee knî, nmî tidê mbwó yoo angénté wunê pyede té, mēpaan:aa m:uu téme. ³⁷⁻³⁸ Mbanapas ngê u yi doo kwo, Njon Mak nye núw:o, ngmênê Póól ngê u yi dēpwo kwo, Nye núw:o, mu kópu u dîy:o, mwiyé Pamîpiliya

mînê kuwo doo, yi tpódu y:oo yi dpodo ghêlî dēpa kêlî ngópu, u ngwo mînê kuwo doo. * ³⁹ Wod:oo noko nod:e knopwo, wod:oo adê numo chámê dē. Mbanapas ngê Mak núwo, liyé nkéli k:oo wo knopwo, Saipîdis mî tee knopwo. ⁴⁰ Póól ngê Sailas adî ngmîdi, kwo, Dpodo tēdê ng:ii paa lee knî. Yesu u yoo y:oo Chóó Lémi ka dmy:ee ngópu, kwo, U ntââ kî tpódu wanya a y:enê dē, p:aani n:ii a lēpî mo. ⁴¹ Wod:oo Póól Sailas y:oo Antiyóka a kuwo ngópu, Sidiya Silisiya yi wee dē yi kwo lee knopwo. P:aani n:ii dpîmo taataa, Yesu u yoo y:i dpîmo wêdêwêdê kîgha dé.

16

Timoti Póól pini dē Sailas yi p:uu u ngwo kele

¹ Póól pini dē Sailas Ndêêpi taa knopwo, u kuwó dini ghi ngê Lisitîda lee knopwo. Yesu u yoo vy:o pini ngmê, y:i doo ya, u pi Timoti, u pye Nju pyââ, Yesu u yoo vy:o mye ghê wo. U mî daa Nju pi, ngmênê Kîdiki pi. * ² Yesu u yoo yélini doo kwo Lisitîda p:aani dē Yikóniyêm, apê, Timoti k:uuchêm u pi. * ³ Póól ngê u yi doo kwo, Timoti nî núw:o, wod:oo Chóó Lémi u l:ii p:uu tângo, Nju pi ngê u ngwo pyódu ngê, mu kópu u dîy:o p:aani p:aani Nju tpémi yi lama doo ya, Timoti u mî Kîdiki pi, tp:oo p:uu Chóó Lémi u l:ii daa tângo. * ⁴ P:aani p:aani lee dniye, kópuni Yesu u dyépi knî y:oo Njedusalem a d:êê ngópu, yi kópu Yesu u yoo ye dnyimon:aa tpapê, yepê, Ala kópu dyuu dmyinê chââchââ dé. * ⁵ Wod:oo p:aani p:aani Yesu u yoo wêdêwêdê ngê pyaa dniye, yilî ngê yinté doo pyodopyodo.

Luukî Póól p:uu u ngwo kele

* 15:29: Dpodo 15:20

* 15:37-38: Dpodo 12:12,25; 13:13; Kîlosa 3:10

* 16:1: 2 Tim 1:5

* 16:2: Pilipay 2:19-22

* 16:3: Nkal 2:3-5

* 16:4: Dpodo 15:23-29

⁶ Póól u pyipe dê yi k:ii Pídichiya Wee Nkalásiya Wee yi kélî ghê lee dniye. Ésiya Wee u kwo daa nî dniye, mu kópu u dîy:o Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê u yi dêpwo kwo, Esiya Wee u kwo Yesu u kópu p:uu dny:oon:aa danê. ⁷ Dini ghi n:ii ngê Misiya Wee u nkîgh:ê taa dniye, u yi y:e doo kwo, Mbitiniya Wee u kwo nmî lee dmi, ngmênê Yesu u Ghê Dmi ngê yi kópu ye kwódu ngê. ⁸ Wod:oo Misiya Wee mwada pee lee dniye, Tídówas mî taa dniye, ntii chedê kwéli noo ya. ⁹ Mgídi ngmê ngê Póól até doo wóó, u wóó k:oo Másiidóniya pi ngmê módu, apê, Mu kwo. Yi pini Póól ka ngêpê mbê wo, kwo, Másiidóniya dpo pwiyé, dp:uu ngee nmédi. ¹⁰ Dini ghi n:ii ngê Póól a pii wo, wóó nmo yedê nté ngê, wod:oo ala kópu noko nmî vuy, Másiidóniya lee kmêle, mu kópu u dîy:o Chóó Lémi ngê u yi a kwo, A kópu mb:aa yi yéli ye ngmênyi vyi y:e.

Lidiya Yesu ka u ngwo kélîmî mbê wo, Pilipay

¹¹ Liyé nkéli k:oo nmî wo dniye, Tídówas nmo kuwo ngê, Samótidési nm:uu tee dniye. Womumo mw:aandiye Samótidési mun:oo kuwo ngê, Niyapolis nm:uu tee dniye. ¹² Yi ndini nmî yó, Pili-pay nm:uu taa dniye, p:aa ndîi. Másiidóniya Wee u ghi páadi knî yi vy:o, mwiyéni ghi u kwo, yi p:aani a tóó. Lóma tpémi yi p:aa ngmê, mu kópu u dîy:o Lóma pi yilî y:oo Lóma wunê a kuwo ngópu, Pilipay a lee dniye, yi p:aani y:oo mî gh:ii ngópu. ¹³ Wo miyó pyile yi p:aani nmeê ya, líme wó dini ghi n:ii ngê dyimê wo, yi p:aani u nkîgh:ê mbwáani paa nmî lee dniye, Nju tpémi kwéli dnyimon:aa a wó, ngêpê u l:êê dîy:o. Mbwódo nmî yaa dniye, pyâa knî ye até nmeê danêmbum. ¹⁴ Yi yéli yi vy:o pyâa ngmédoo kwo, u pi

Lidiya, Tayátida pyâa. Pi knî y:oo yi pyópu ka kpídi yadí mb:aamb:aa dnyimo pywupwi dé. Yi pyópu daa Nju pyâa, ngmênê Chóó Lémi ka dpîmo ngêpê. Nmî Lémi ngê yi kyîmwi u gha a pywáli ngê, Póól ka kélîmî mbê wo. ¹⁵ U kuwó dini ghi ngê Póól ngê Yesu u pi ngê mbwaa paa kmênê ngê, u yoo yintómu, yélini u ngomo k:oo doo kwo, Yesu u pi ngê mbwaa paa mye kmênê too. Yi kyîmwi ngê nmopê, K:omo tpile d:aa Nju pyâa, ngmênê a ngm:êê nódó, a ngomo k:oo nmyi k:ii nye ya kmêle, mu kópu u dîy:o nmî Lémi ka ntênê n:aa kélîmî. Wod:oo yi kyîmwi ngê nmî nuw:o dmi mbe ngmópu, u kuwó nmî ghê dniye, nmî ngm:êê ngê. *

Póól pini dê Sailas mbwa u mênê u ngwo kee knopwo, Pilipay

¹⁶ Wo ngmê ngê ngêpê tédê até nmî lee dniye, maa p:uu dpodo módó ngmênmi módu. Yi pyópu ngê u kmêna ngmédoo kwo. Yi kmêna ngê yi dmââdi pi knî yi kpeede ngê pyódu ngê, u kwo dpîmo tpapê, kópu, Mu dini ghi ngê wu kópu wa pyódu. Pini n:ii knî yi p:uu yi dmââdi wâpu dpîmo dpodo, yi yéli y:oo ndapî ndîi dnyimo kmênêkmênê, dini ghi n:ii ngê yi dmââdi ngê pi knî ye dpîmo tpapê, yipu, Mu dini ghi ngê wu kópu wa pyódu. ¹⁷ Póól u k:ii nmîmo paa, yi dmââdi ngê myedpîmo yâmuyâmu nmo, pi knî ye dpîmo kâa, yipu, Kí tpóknî u díghê yâpwo p:uu a dpodo té. Yipu, Nmyi Mbwámê ngê pini n:ii pyodo, u kópu vyîlo nmye ka tpapê ngmê. * ¹⁸ Wo yilî yi k:oo yi dmââdi nmî kuwó dpîmo a kâa, u kuwó dini ghi ngê Póól mbodo l:âmo a ngêpa wo, yi dmââdi ka diyé wo, yi kmêna ka kwo, Yesu Kédisu u pi ngê nga d:a mbwólu, Ye dmââdi a kuwo ngi, wod:oo kmêna ngê yi dmââdi a kuwo ngê. * ¹⁹ Dini ghi

* 16:15: Dpodo 16:33; 18:8 * 16:17: Mak 1:24 * 16:18: Mak 16:17

n:ii ngê yi dmââdî u kada pini knî y:oo a w:ee ngópu, apê, Wod:oo ndapî daamunmî kmênê, wod:oo Póól pini dê Sailas mgîmî dumo, kóté tédê núw:o dumo. ²⁰ Yi p:aani u kada pini dê ye yepê, Kí tpódu Nju pi dê, nmî némi dmi dê dyênê ngmê. ²¹ Yepê, Kí tpódu y:oo l:êê ghi kamî p:uu ka ndiye kîgha nmo, lémi ghi n:ii nmî kn:ââ knî y:oo nmo kwódu tumo. Yepê, Nmo Lóma tpémi, doo u ntââ yi lémi ghi p:uu daanmî ndiye. ²² Pi yilî yintómu y:e a kââdî wo, Póól pini dê Sailas yi p:uu dnye d:uu. Yi p:aani u kada pini dê y:oo lede knî ye yepê, Mgîmî dóó, yi kpîdî dê yi mbwo dpo chaa dóó, kpêê ghi ngê dpî kpaka dóó. * ²³ Wod:oo lede knî y:oo dpodombiy:e kpaka dumo, mbwa k:oo km:êê dumo, mbwa y:enê pyu ka kwo, Mb:aamb:aa ngê chi y:enê dê. Kwo, Kîngê pwîi knî. ²⁴ Yi kópu u l:êê díy:o mbwa y:enê pyu ngê d:omo yu kn:ââ u mênê mênê kuwo doo, yi kpâlî páâdi knî yi pââ ghi dê yi kêlî yé tumo.

²⁵ K:omo tpile Póól pini dê Sailas dpîmo mgîmî vyîmî, ngmênê mgîdî núknînúknî p:uu Chóó Lémi ka dpîmo ngêpê, myedpîmo wéti. Yélini mbwa k:oo doo kwo, yi yéli y:oo myednye ng:aang:aa dê. ²⁶ Wod:oo tēpê doo ghêdê, mbwa dpodombiy:e myedoo ghêdê, keñe yintómu kpēmî too, puwóma té minê ghay dniye, yélini mbwa k:oo dnye kwo u ntââ pí pwîi dniye, ngmênê daa pwîi dniye. ²⁷ Mbwa y:enê pyu yi nyaa wo, apê, Keñe dmi lukwe ngê mēdē kpēmî? Apê ngmênê, Pi yintómu dê mbêpê. Wod:oo u taa u paa a mbywongo, u yi u ngwo doo kwo, A chóóchóó nî vy:a. ²⁸ Póól u kwo adî mbwólu, kwo, Apuu! Kwo, Nýóóchóó kidingê vy:a. Kwo, Nmo yintómu anmî pyede té. ²⁹ Mbwa

y:enê pyu ngê pi ngmê ka kwo, Lam ngma a núw:e, wod:oo mbwa k:oo kee wo, Póól pini dê Sailas yi kēmatámo dyimê wo, doo nkîngê. ³⁰ Wod:oo pw:ii doo, yepê, A lémi dê, ló kópu ngmanî d:uu, dpî yâpwo ngê u nkwo wa ngee nê? ³¹ Yi tpódu y:oo kwo, Nmî Lémi Yesu ka chi kēlîmî, u l:êê díy:o wa ngee ngi, yélini m:uu a t:a, wamye ngee té. ³² Wod:oo nmî Lémi u kópu p:uu u kwo dpîmo danêmbum, u kpâm ghee knî mye yi k:ii. ³³ Yi mgîdî ngê yi pini ngê Póól pini dê Sailas yi kpadama mbwómtyé adî ghêê té, wod:oo Póól ngê Yesu u pi ngê yi pini mupwoknî yi mbêmê mbwaa adî yé. * ³⁴ Wod:oo yi pini ngê yi tpódu u ngomo k:oo adî núw:o dê, ad:uu mbono dê. Yi pini mupwoknî y:oo w:aa a pyw:ee ngópu, mu kópu u díy:o yi ngwo Chóó Lémi ka kēlîmî mbê dniye.

³⁵ Womumo mw:aandiye yi p:aani u kada pini dê y:oo lede knî ye yepê, Nju pi dê nye pw:ii dóó. ³⁶ Lede knî y:oo mbwa y:enê pyu ka yi kópu mî vyi ngópu, wod:oo yi pini ngê Póól ka kwo, Kada pini dê y:oo ala kópu da vyi ngmê, Nju pi dê nye pw:ii dóó. Póól ka kwo, Pwîi choo, kwo, mb:aamb:aa ngê mîchoo lêpî. ³⁷ Ngmênê Póól ngê lede knî ye yepê, Lóma u pi nyi p:uu a t:a, lukwe díy:o nmyi kpaka nyo. Yepê, K:omo tpile pi knî y:oo yipe nyo, kada pini dê y:oo dnyinté mye kóté kalé nyo, ngmênê pi yintómu yi ngîma nmyi kpaka nyo, mbwa k:oo módu my:ee km:êê nyo. Yepê, Kada pini dê y:oo yi chóó paa pw:ii nyo. * ³⁸ Lede knî y:oo yi kópu kada pini dê ye dini ghi n:ii ngê vyi ngópu, wod:oo nkîngê mbê knopwo, apê, Nyi lama daa ya, Yi tpódu nyo ntee pini dê, Lóma u pi yi p:uu mye t:a. Apê, Yinté pini módu pi d:uudpî kpaka. ³⁹ Yi kópu u l:êê díy:o kada pini dê mbwa chedê

* 16:22: 2 Kódin 11:25; Pilipay 1:30; 1 Tes 2:2

* 16:33: Dpodo 16:15 * 16:37: Dpodo 22:25

yi chóó lee knopwo, Póól pini dê Sailas ye mb:aamb:aa mîmê y:ee ngópu, mbwa k:oo yi chóó mē pw:iî dumo, yepê, Nyi lémi dê, U ntââ ala p:aani mb:aamb:aa ngê wadpo kuwo ngmê. ⁴⁰ Póól pini dê Sailas y:oo mbwa a kuwo ngópu, Lidiya u p:aa pee lee knopwo, u ngomo k:oo mî kee knopwo, Yesu u yoo y:i mî m:uu tumo, y:imê mē wêdêwêdê kalê tumo, yed:oo lee knopwo.

17

Póól pini dê Sailas Tesalonika u ngwo lee knopwo

¹ Póól Sailas y:oo Pilipay a kuwo ngópu, Ambipolis mî taa knopwo, yi ndini yé ngópu, Apoloniya mî taa knopwo, yi ndini mē yé ngópu, Tesalonika mî taa knopwo, Nju tpémi yi ngêpê ngomo kwéli doo kwo. * ² Póól ngê p:aani p:aani kópuni dpîmo a d:uud:uu, Tesalonika myimî d:uu ngê, lîme wo ngê ngêpê ngomo k:oo yi kee wo. Lîme wo pyile knî yi k:oo Chóó Lémi u komo kapî pyu yoo yi kópu dyuu yi ngêêdî doo a kpââ, u kakê mē ye doo chámêchámê. *

³ Yepê, Ala kópu dmyinê w:ee ngmê. Yepê, Chóó Lémi u komo kapî pyu yoo wunê yi nuw:o ghi alanté doo a ya, apê, Mu dini ghi ngê Chóó Lémi ngê pi ngmêwa a ngmîdi, yi pini ngê dono wa a pyw:oo, wa vya ngmê, u kuwó dini ghi ngê amêdê pyidu. Yepê, Yi pini u pi ala ngwo nmye n:aa tpapê. Yepê, U pi Yesu, pini n:iî ngê Chóó Lémi u komo kapî pyu yoo yi kópu yinê ntiye too. ⁴ Nju pi knî ngmê yi kópu ka kélîmî mbê dniye, Póól pini dê Sailas yi p:uu kaa dniye, Kídiki pi yilî yi k:iî, yélini Chóó Lémi ka dnyimo ngêpê, ch:am ndîi knî ngmê mye yi k:iî, Póól pini dê Sailas yi p:uu mye kaa dniye.

⁵ Ngmênê Nju tpémi n:iî knî y:oo Yesu u kópu u wépi pwaa ngópu,

ń:ee ye kaa ngópu, paambwi pyu dono knî ye ka dniye, yi mbodo dmi mye vwuwo ngópu, yi p:aani tpémi yintómu yi pee kaa ngópu, dnyengi dnyeng:aa ndîi ngma a pwaa ngópu, Njeson u p:aa pee lee dniye. U yi y:e doo kwo, Njeson u ngomo keñe nmî pwââ, Póól pini dê Sailas nmo pw:iî dê, pi knî yi ngîma nmî kaa dê. ⁶ Ngmênê dêpê pyw:ee dumo, wod:oo Njeson Yesu u yoo knî ngmê yi k:iî mgîmî tumo, yi p:aani u kada pini knî ye núw:o tumo, kada pini knî ye dpodombiy:e ye mbó dniye, yepê, Pini n:iî knî y:oo wee wee p:aani p:aani yi némi dmi dnyimo a dyede, mē miyó al:iî kêda lê, nmî némi dmi myaan:aa dyênê ngmê. * ⁷ Yepê, Yi pini dê Njeson u ngomo k:oo dpîmo ya. Yepê, Yi yéli y:oo Lóma tpémi yi king ndîi u kópu dyuu daa cháâcháâ ngmê, ngmênê u mo king u pi mu ka tpapê ngmê, u pi Yesu. * ⁸ Yi p:aani tpémi y:oo yi kópu dini ghi n:iî ngê ny:ee ngópu, Lóma tpémi ye nkingê mbê dniye, dnyengi u ngwo kaa ngópu. ⁹ Kada pini knî y:oo Njeson ka kwo, Nyoo knî yi k:iî ndapî kée yó. Kwo, Alanté dnyengi daamuwa ghê knomomê, ndapî nmye amêdê diyé. Kwo, Muwa ghê knomomê, ndapî nmye mēdaawa diyé. Wod:oo Njeson u pyipe knî yi k:iî yi ndapî kée ngópu, yed:oo pwii dniye.

Póól pini dê Sailas Mbédiya u ngwo lee knopwo

¹⁰ Yesu u yoo knî y:oo u yi y:e dêpwo kwo, Póól Sailas pw:oo dniye, wod:oo mgîdî dini ghi n:iî ngê a ghay wo, Mbédiya dy:ââ dumo, y:i lee knopwo. Lîme wo yi k:iî y:i ye dyimê wo, Nju tpémi yi k:iî yi ngêpê ngomo k:oo mye kee dniye. ¹¹ Tesalonika tpémi y:oo Yesu u kópu ntee mb:iî ngópu, Mbédiya tpémi y:oo yi kópu yinté

* **17:1:** 1 Tes 2:1-2
Luukî 23:2

* **17:2:** Luukî 24:26-27; Dpodo 9:22

* **17:6:** Dpodo 16:20

* **17:7:**

daa mb:ii ngópu, ngmênê yi kópu dini ghi n:ii ngê ny:ee ngópu, yi gha dmi pywálí wo. U yi y:e doo kwo, Nmî lama yaa we, kópuni Póól ngê a tpapê té, ndê kópu dé ó daa ndê kópu dé, yi kópu u l:êê dîy:o Chóó Lémi u komo kapî pyu knî y:oo wunê kópuni a d:êê tumo, dye ghi yintómu dnyimo a kpââ dé. *

¹² Nju pi yilí Yesu u kópu ka kélîmî mbê dniye, Kídiki lémi ch:ama mye yi k:ii. *

¹³ Ngmênê Nju tpémi n:ii Tesalonika doo kwo dini ghi n:ii ngê a ny:ee ngópu, apê, Póól ngê yi pini u kópu Mbédiya tpémi ye myemînê tpapê, wod:oo Mbédiya lee dniye, pi yilí yi mbodo dmi yi mye vyuwo ngópu. *

¹⁴ Yesu u yoo y:oo Póól ntii kêpa até yi dy:ââ ngópu, ngmênê Sailas pini dé Timoti Mbédiya dpímo a ya. ¹⁵ Póól pini n:ii knî y:oo ntii kêpa ngm:êê ngópu, liyé nkéli k:oo wo dniye, Aténi mî tee dniye, y:i mînê kuwo ngópu, yi yéli Mbédiya mê diyé dniye. Póól ngê yepê, Sailas pini dé Timoti ala ngwo a pwiyé dniye.

Póól ngê kópuni d:uu ngê, Aténi

¹⁶ Dini ghi n:ii ngê Póól ngê Sailas pini dé Timoti Aténi doon:aa t:âât:ââ dê, u gha dono ngê pyodo, apê, Ala p:aani tpémi yi k:omo yâpwo daa ghêdê, apê, yi kópu ngê a nuw:o dê dyênê. ¹⁷ Wod:oo Nju tpémi yi ngêpê ngomo k:oo kee wo, Nju tpémi yi k:ii Yesu u kópu p:uu nipi dnye danê, myenté kn:aa yéli n:ii Chóó Lémi ka dnye ngêpê mye yi k:ii. Póól Aténi tpémi yi danêmbum tédê myedpímo lêpî, pi knî yi k:ii myednyimon:aa danêmbum. ¹⁸ Kídiki tpémi yi lama pini knî ngmê, Póól u k:ii nipi dnye danêmbum, yi yéli yi vy:o pi dyêêdí miyó doo ya, Epikudiyên yoo ngmê, Stókî yoo myomo. Pi ngmê knî y:oo apê, Kî pini mtye

k:ii nmo ka danêmbum. Apê, Doo u lama ka danê. Pi ngmê knî y:oo apê, Kn:aa dyámê tpémi yi yâpwo dê yi p:uu nmo ka danêmbum. Yi kópu vyi ngópu, mu kópu u dîy:o Póól Yesu p:uu ye doo danê, u pyidepyide p:uu ye myedoo danê. ¹⁹ Yélini y:oo lama pini yoo dnyimo y:enê, pi knî y:oo yi yéli ye Póól nuw:o ngópu. Yi yéli y:oo kwo, Kópuni p:uu nye danê, nmî nuwo kwéli. ²⁰ Kwo, Kópu kamî n:ii chi vyi té, yi kakêmê nmo chámê ngi. ²¹ (Yi kópu vyi ngópu mu kópu u dîy:o Aténi tpémi yintómu knî y:oo kópu kamî ngmêdnyimo nyêm, wo y:i dnyimo chedêchedê dé.)

²² Yi yéli yi ngîma Póól ghêêdí wo, yepê, Aténi tpémi. Yepê, A lama ka tóó, yâpwo yilí ye nmye ngêpê té. ²³ Yepê, Ala p:aani nmyi yâpwo ka ngêpê tédê yilí nî módu, yi vy:o ngmênî módu, yi chêépî kaa p:uu alanté d:êê ngópu, apê, Yâpwoni u pi nmî lama daa tóó. Yepê, Yâpwoni ka daa nmyi lama nmye ngêpê té, yi yâpwo u pi nmye mînî tpapê, u pi Chóó Lémi, pini n:ii ngê mbóó dyámê l:âmo doo, tpile yintómu yinê mye l:âmo ngê. ²⁴ Yepê, Daa ngomo k:oo a tóó, mu kópu u dîy:o mbóó dyámê yi kada pini. *

²⁵ Yepê, Doo u ntââ tpile u kwo daangmênî y:oo, mu kópu u dîy:o tpile yilí yintómu yinê nmo wunê kuwo, ghê nmo yinê myewunê kuwo. ²⁶ Yepê, K:omo tpile pi dyêêdí daa ngmîdi, ngmênê nmî kn:ââ mu ngmîdi Chóó Lémi ngê yinê l:âmo ngê. Yepê, Chóó Lémi ngê pi dyêêdí yintómu yi wee u kwo yi wee u kwo dy:ââ too, kwéli wumê pyede, yi kélí ghi u nuw:o ngê mwiyé a pyw:ee too. ²⁷ Yepê, U yi u ngwo doo kwo, A ka pîdnya a vyuwo, pîdnyi nmy:uu nê, pêdê pyw:ee nêne. Yepê, Ngmênê Chóó Lémi daa kuughê wunê tóó, nmî

nkîgh:ê chono a too. ²⁸ Yepê, Pi ngmê ngê ala kôpu d:êê ngê, apê,

Wo daa vyîlo, daapôno pyede, myedaapôno m:ii té, nmî ghê dmi myedaapê t:a.

Yepê, Nmyi vy:o pini ngmê ngê ala kôpu mye d:êê ngê, apê,

Nmo my:oo tp:oo yoo.

²⁹ Yepê, Chóó Lémi nmî mî, yi kôpu u l:êê dîy:o, nmo ntee dé, nmî Mî mye yinté pini, daa chêêpi ntee tpile, daa pi u kâa ntee tpile. Yepê, K:omo tpile pi u kâa silîpê ngê wanmyi l:âmo ngmê, nkól ngê wanmyi l:âmo ngmê, ngmênê nmî Mî daa yinté pini. *

³⁰ Yepê, Chóó Lémi ngê wunê kôpu nmye dêpêngmê vûu, mu kôpu u dîy:o nmyi lama dêpwo a ya, ngmênê ala ngwo nmyo yintómu nmye kîdî vyi, u l:êê dîy:o nmyi kôpu dono yilî a kuwo too.

³¹ Yepê, Chóó Lémi ngê wunê wo ngma a yó, wéni n:ii ngê pi yintómu ndêndê ngê wa kóté kwolo. Yepê, Chóó Lémi ngê pini n:ii a ngmîdi ngê, yi pini ngê yinê wa kóté kalê nmo. Yepê, Yi kôpu nmî lama a too, mu kôpu u dîy:o Chóó Lémi ngê yi pini kpêênî a pyidu ngê. *

³² Dini ghi n:ii ngê Póól ngê Yesu u pyidepyide u kôpu ye yi vûu, woni knî y:oo Póól dnye yumuyumu, woni knî y:oo kwo, Mu dini ghi ngê yenté kôpu nmo m:uu dp:uu vyi.

³³ Wod:oo Póól ngê yi yéli a kuwo ngê. ³⁴ Pi knî ngmê p:uu kaa dniye, Yesu ka kêlîmî mbê dniye, yi vy:o pi ngmêdoo kwo, u pi Dayonisiyas, lama pini yoo yi kada pini ngmê. Pyââ yi vy:o my:oodoo kwo, u pi Damadîs.

18

Póól Kódin u ngwo doon:aa dpodo

¹ Póól ngê Aténi a kuwo ngê, Kódin loo. ² Yi p:aani Nju pi ngmê módu, u pi Akwila, yi pini Pontós

Wee u kwo ta. Yi pini u kpâm u pi Pîdisila, cha yi ngwo Yitali a ndê knopwo, mu kôpu u dîy:o Lóma tpémi yi king ndîi Kilódiyas ngê Nju tpémi l:êê too, yepê, Lóma a kuwo yó, kn:aa p:aani dmyinê lêpî. (Yesu m:aani n:ii ngê ta, m:ââ podoy:a mê chu mî loo, Nju tpémi y:oo Lóma u ngwo a kuwo ngópu.) ³ Póól ngê Akwila cha mî m:uu doo, yi ngomo k:oo u k:ii dnye ya, mu kôpu u dîy:o dpodo ngmîdi p:uu dnye dpodo, tpile tp:oo too pee ngê dnyimo tpile lâmolâmo. * ⁴ Lîmé wo ngê Póól Nju tpémi yi ngêpê ngomo k:oo dpîmo koko, Nju tpémi Kîdiki tpémi yi k:ii Yesu p:uu y:i nipi dnyimon:aa danêmbum.

⁵ Dini ghi n:ii ngê Sailas pini dê Timoti y:oo Másidóniya Wee a kuwo ngópu, Kódin mî taa knopwo, Póól ngê u ndapî p:uu dpodo a kêlî ngê, dye ghi yintómu Nju tpémi ye dpîmo danêmbum, yipu, Chóó Lémi ngê pini n:ii a ngmîdi ngê, wunê kî ta, u pi Yesu. * ⁶ Ngmênê Póól ka daa ng:aa mbê dniye, u kwo dnye kwopwepe, u kwo myednye peede tpapê, wod:oo Póól ngê u kpîdî u mbwo a ngópu, vyêêdî ngê, yepê, Chóó Lémi ngê pini n:ii a ngmîdi ngê, yi pini dnye mb:ii ngmê. Yepê, Dp:ee Chóó Lémi u yoo njini. Yepê, Nmyi tupwó a kpîdî p:uu daadî ya. Yepê, Mu dini ghi ngê Chóó Lémi ngê wa mb:ii nmyomomê, kîdmyongê yipe nê, nê kuu, nmyi chóó nmyo kn:ââ dé. Yepê, Wod:oo d:a kuwo nmyo, ala ngwo kn:aa yéli ye n:aa lêpî, yélini daa Nju tpémi. * ⁷ Wod:oo yi ngêpê ngomo a kuwo ngê, u chedê ngomo n:ii doo kwo, yi ngomo k:oo mî kee wo, pi knî ye y:i dpîmon:aa danêmbum. Yi ngomo chóó u pi Titiyas Njastas, daa Nju pi, ngmênê Chóó Lémi ka myedpîmo ngêpê. ⁸ Nju tpémi yi kada pini u pi Kîdisîpês. Yi pini

* 17:29: Gen 1:27; Dpodo 19:26

* 17:31: Njon 5:22; Dpodo 10:42

* 18:3: 1 Kódin 4:12

* 18:5: Dpodo 17:14-15

* 18:6: Dpodo 13:46

mupwoknî nmî Lémi ka kêlîmî mbê dniye, Kódin pi yilî y:oo Yesu u kópu mye ny:ee ngópu, u kwo mye kêlîmî mbê dniye, Yesu u pi ngê mbwaa yi mbêmê mye yé ngópu.

⁹ Mgîdî ngmê ngê Póól até yedoo wóó. U wóó k:oo nmî Lémi ngê kwo, Namê nkîngê. Kwo, A p:uu danêmbum kidingê yé, a pi ye muchi tpapê. * ¹⁰ Kwo, Ala p:aani pi yilî a ka wa kêlîmî mbê dmi, yi kópu u l:êê díy:o ana a ngêêpî ngi, doo u ntâa pi ngmê ngê daawa vya ngi. ¹¹ Wod:oo Póól y:i doo ya, m:âa n:êê ngmê d:umu ngmê Chóó Lémi u kópu p:uu doo ndiye kîgha dé.

¹² Dini ghi n:i ngê Lóma tpémi y:oo Nkálíyó Kódin dy:âa ngópu, Kídikî tpémi yi kada pini ngê u ngwo pyódu ngópu, yi dini ghi ngê Nju tpémi y:oo a kââdî ngópu, Póól mgîmî ngópu, Nkálíyó u ngópu kóté kalê ngópu. ¹³ Nkálíyó ka kwo, Mósisi ngê Chóó Lémi u dêêpî kópu dyuu n:i a d:êê too, ala pini ngê u yi a kwo, Pi knî y:oo yi kópu dyuu kée y:e, daa yi dêêpî kópu dyuu mbêmê Chóó Lémi ka pîdny:oo ngêpê. ¹⁴ Póól ngê u yi doo kwo, Yi kópu nê wópu, ngmênê Nkálíyó ngê u dnye vyâ, Nju tpémi ye yepê, Nju tpémi. Yepê, Kí pini ngê kópu dono wongmê d:uu ngê, yepê, ye nmyi dnye dmi pîdí ny:oo. ¹⁵ Yepê, Ngmênê kópu dyuu u díy:o, pi u pi u díy:o, nmyi chóó nmyi l:êê ghi dmi u díy:o u ngwo nmye nod:enod:e té, wod:oo yi kópu nmyi chóó moo lâmo yó. Yepê, Yinté kópu daangmanî lâmo. Yepê, Nê kuu. ¹⁶ Wod:oo kóté tédê pw:i too. ¹⁷ Yélini Chóó Lémi ka dêdnye ngêpê, yi yélini y:oo Nju tpémi yi kada pini mgîmî ngópu, mye kpaka ngópu. Yi pini u pi Sosíténi. Nkálíyó ngê yi kópu yi módu, ngmênê ye daa kwódu ngê.

Póól Ántiyóka u ngwo mê diyé wo

¹⁸ Póól ngê u gha nmî Lémi ka d:ud:umbiy:e y:ângo, wod:oo Nju tpémi yi kópu ngmê d:uu ngê, yi kópu u l:i yi t:ângo, nkéli mbwaa wain kpîpî ngê, mbodo mgamê kwólu, myedêpê chápwo. Wo yilî Kódin doo ya, Yesu u yoo vy:o, wod:oo Akwila cha yi k:i kada a y:ee ngópu, Sénkídiya lee dniye. Yi p:aani Póól ngê u mgamê yimênê ngêêdî, mbodo a chápwo, mbwaa mye ndâ. ¹⁹ U kuwó dini ghi ngê liyé nkéli k:oo wó dniye, Epeso mî tee dniye, Póól Nju tpémi yi ngêpê ngomo k:oo mî kee wo, yi tpókni yi k:i Yesu p:uu dnyen:aa danêmbum.

* ²⁰ Yi yélini y:oo kwo, Dye ghi daadî ngi:ii mwiyé mî ya kmêlé. Ngmênê Póól ngê yepê, Kêlé. Yepê, Doo u ntâa. ²¹ Yepê, Chóó Lémi ngê a ka yinê wa vyi, u ngwo amênê diyé. Wod:oo Póól liyé nkéli k:oo wo wo, Epeso a kuwo ngê, Akwila cha y:i myedê kuwo doo. *

²² Póól dini ghi n:i ngê Sisadiya mî tee wo, Njedusalem mî loo, Yesu u yoo y:i mî módu, Ántiyóka u ngwo mê diyé wo. ²³ U kuwó dini ghi ngê Ántiyóka mêdê kuwo ngê, Nkalásiya Wee u kwo loo, p:aani p:aani dpîmo taataa, Yesu u yoo dpîmo wêdêwêdê kîgha dé, u kuwó dini ghi ngê Pidichiya Wee u kwo yinté mye loo.

Apolosa u danêmbum

²⁴ Nju pi ngmê, u pi Apolosa, pini n:i Aleksándídiya ta, yi pini Epeso loo. Chóó Lémi u komo kapî pyu knî y:oo kópuni d:êê tumo, Apolosa u lama yi kópu mb:aamb:aa ngê dnyimo ya, yi kópu knî yi p:uu pi knî ye mb:aamb:aa ngê dpîmo dêêpî. ²⁵ Nmî Lémi u kópu dyuu u lama doo kwo, yi kópu dyuu u nuu u kópu dyuu, pi knî ye mb:aamb:aa ngê dpîmo tpapê dé, ngmênê yi pini daa Yesu u pi ngê mbápitísîm

* 18:9: 1 Kódin 2:3

* 18:19: Dpodo 17:17

* 18:21: Lóma 1:10; 1 Kódin 4:19; Njems 4:15

kalê ngópu, wunê Njon ngê yoo ntee dpîmo a mbápitísím kîgha dé, yi pini yintê mye mbápitísím kalê ngópu. * ²⁶ Apolosa daa nkîngê mbê wo, Nju tpémi yi ngêpê ngomo k:oo Yesu p:uu danêmbum kn:ââ yi chópu. Dini ghi n:ii ngê Akwila cha y:oo u kópu dyuu ny:ee ngópu, yi chóó yi ngomo k:oo núw:o ngópu, Chóó Lémi u kópu p:uu u nuw:o yimîmê wátî ngópu. ²⁷ Apolosa ngê u yi doo kwo, Kídiki ní lê, wod:oo Yesu u yoo n:ii Epeso doo kwo, pwepwee pee ngmê d:êê ngópu, Apolosa u kakêmbê y:i chámê ngópu, Apolosa ka y:ee ngópu. Apolosa dini ghi n:ii ngê Kídiki Wee u kwo mí tee wo, yi pwepwee pee u mbwó knî ye y:ângo. Kídiki doo ya, Yesu u yoo mb:aamb:aa ngê doo ngêêpî, yélini Chóó Lémi ngê a ng-midi ngê. * ²⁸ Nju tpémi yi kópu dyuu dpîmo vyee dé, yipu, Pini n:ii Chóó Lémi ngê a ngmîdi ngê, vyîlo yi Yesu. Chóó Lémi u komo kapî pyu knî y:oo kópuni wunê a d:êê tumo, Apolosa ngê pi knî yi ngêêdî dpîmo a kpââ dé, Yesu u kópu yintê ndê kópu ngê ye dpîmo pyépi. *

19

Póol ngê Epeso kópuni d:uu ngê

¹ Dini ghi n:ii ngê Apolosa Kódin doo ya, Póol ngê Pídichiya Wee a kuwo ngê, Epeso mî ta. * ² Yesu u yoo y:i ngmê módu, ye póo wo, yepê, Dini ghi n:ii ngê Yesu ka munmye kêlîmî mbê dniye, Chóó Lémi ngê u Ghê Dmi nmye a kpo? Kwo, Chóó Lémi u Ghê Dmi u pi awêde dpî ny:oo. * ³ Póol ngê yepê, Lónté mbápitísím yinmyinê ngee ngópu? Kwo, Njon ngê wunê pi ntee dpîmo mbápitísím kîgha dé, yintêni yino ngópu. ⁴ Póol ngê yepê, Yélini y:oo yi dono dnyimo kéké dé,

Njon ngê vyîlo yidpîmo mbápitísím kîgha dé. Yepê, Yisîléli tpémi ye ala kópu dpîmo tpapê, yipu, Pini n:ii a kuwó wunê kwo, yi pini ka dpî kêlîmî mbê dnyeno. Póol ngê yepê, Nmî lama ka tóó, yi pini u pi Yesu. * ⁵ Yi kópu dini ghi n:ii ngê ny:ee ngópu, wod:oo Póol ngê Yesu u pi ngê mbápitísím kalê too. ⁶ Póol ngê kóó dê yi mbêmê doo yiyé dê, Chóó Lémi u Ghê Dmi yi pwo doo a wupwo, kn:aa dyámê dnye ngê kn:aa dyámê dnye ngê dnye mbumu, Chóó Lémi u komo myednye kapî. * ⁷ Yi yélini yintómu y:a mê miyó.

⁸ D:ââ pyile knî yi k:oo, Póol Nju tpémi yi ngêpê ngomo k:oo dpîmo koko, pi knî yi k:ii nipi dnyimo danêmbum, mywenemywene ngê kêê ye dèpê t:ângo. U yi u ngwo doo kwo, Pi knî y:oo pèdê w:ee y:e, Pini n:ii Chóó Lémi ngê nmî kada a kââ, yinê adî y:enê nmo, yi pini u pi Yesu. ⁹ Ngmênê ngmê knî y:oo Póol u dnye daa ny:ee ngópu, u kwo daa kêlîmî mbê dnye, Yesu p:uu kópu dono pi knî yi ngîma yilî vyî ngópu, wod:oo Póol ngê a kuwo too, Yesu u yoo yi k:ii pwîi dniye. Wo yintómu knî yi k:oo Tidanas u ndiye ngomo k:oo Póol dpîmo koko, pi knî yi k:ii y:i nipi dnyimo danêmbum. * ¹⁰ Póol ngê Epeso m:ââ miyó ndîi. Nju tpémi, Kídiki tpémi, Esiya Wee u kwo yélini doo kwo, yi yélini y:oo Chóó Lémi u kópu u ngwo ny:ee ngópu.

Yesu u pi ndîi ngê u ngwo pyodo, Epeso

¹¹ Póol ngê Chóó Lémi u wêdêwêdê mbêmê mbwudu yilî dpîmo chap. * ¹² K:omo tpile Póol p:aani p:aani dèdpîmo lêpî, ngmênê pi knî y:oo u kpîdî dmi u kwo dnyimo a ny:ee dé, pwopwokopwe

* **18:25:** Dpodo 19:3 * **18:27:** 2 Kódin 3:1; Kílosa 4:10 * **18:28:** Dpodo 9:22 * **19:1:** 1 Kódin 3:6 * **19:2:** Dpodo 2:38; 8:15-16 * **19:4:** Mát 3:1-2,11 * **19:6:** Dpodo 2:4; 8:17; 10:44,46 * **19:9:** 2 Kódin 6:14-18 * **19:11:** Dpodo 14:3

knî ye dnyimo ñeñe dé, yed:oo yi pwopwokopwe knî dnyimo pyiyépyiyé, kmênani pi knî y:e dnyimo kwo, yi yéli myednyimo a kuwokuwo dé. * 13-14 Nju pi knî ngmê yi wee u kwo p:aani p:aani dnyimon:aa lêpî, pi knî yi kmêna yoo dnyimo ngm:ii kîgha dé. Pi mbwémi pyudu knî yinté kmêna dnyimo ngm:ii kîgha dé, yi mî u pi Sepa, Nju tpémi yi kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini ngmê. Yi mbwémi knî y:oo apê, Yesu u pi ngê kmêna paa ngm:ii kîgha téme, wod:oo kmêna ngmê ka vyi ngópu, kwo, Póól ngê pini n:ii u pi nmo a tpapê, Yesu, kwo, yi pini u pi ngê ye pini a kuwo ngi. 15 Ngmênê yi kmêna ngê yepê, Yesu a lama, Póól u pi nî nyongo, ngmênê nmyo ló yéli? Yepê, K:omo ngê Yesu u pi dmye vyi ngmê. Yepê, Yesu ka dmy:oongê kélîmî mbê dniye, u wêdêwêdê nmyi mênê daa too. * 16 Pini n:ii yi kmêna ngê doo mbêpê kîgha, yi pini ngê vya too, yi kpîdî a chaa too, u ngomo k:oo ngm:ii kalê too, wod:oo mbêpê dniye. 17 Nju tpémi y:oo yi mo yi kópu daa ny:ee ngópu, ngmênê Epeso pi yintómu knî y:oo mye ny:ee ngópu, nkîngê mbê dniye, nmî Lémi Yesu u pi ndîi ngê u ngwo pyódu ngópu.

18 Yesu u yoo y:oo yi tidê mbwó knî ye yi dono yu dnyimon:aa a yémî dé. 19 Pini n:ii knî y:oo pipi kópu knî yi mbêmê dono mwiyé dnyimo d:uud:uu, yi kópu kpîpî ngópu, yi pipi kópu u puku dmi a ñuw:o tumo, pi knî yi ngópu mî nk:êê tumo. Yi puku dmi yi pywuu a pyw:ee tumo, a kââdî ngópu, ndapî yintómu limo yono yono yono y:a. (50,000) * 20 Yi kópu knî yi mbêmê Yesu u yoo dpîmo kaakaa, ndîi ngê u ngwo dpîmo pyodopyodo.

Epeso tpémi Póól ka u ngwo node dniye

21 U kuwó dini ghi ngê Póól ngê u yi doo kwo, Másídoniya Wee u kwo nî lê, Kídiki Wee u kwo my:aa lê, u kuwó dini ghi ngê Njedusalem u ngwo p:aan:aa lê, yi ndini p:aa yé, Lóma p:aan:aa lê. * 22 Wod:oo u ngêêpî pyu dê, Timoti pini dê Edas-tas, u kada kaa doo, Másídoniya dy:ââ doo, chóo ngmênê Esiya Wee u kwo doo ya.

23 Yi dini ghi ngê Yesu u kópu u l:êê dîy:o kópu ndîi Epeso ngmê pyodo. * 24 Epeso tpémi yi yâpwo u pi Atémîs, u ngomo ndîi y:i ngmêdoo kwo. Pi ngmê ngê yi ngomo u kââ tp:oo silîpê ngê dpîmo l:âmol:âmo dé, pi knî y:oo u nkwo u kwo dnyimo pywupwi dé. Yi pini u pi Dîmitîdiyas. U dpodo pyu knî yi k:ii yi dpodo p:uu ndapî ndîi yili dnyimo kmênêkmênê. 25 Yi pini ngê u dpodo pyu yoo a danê ngê, yélini yinté dpodo p:uu myednyimo dpodo, yi yéli myedê danê ngê. Yepê, A léma. Yepê, Nmyi lama ka too, ala dpodo p:uu ndapî ndîi yuno kmênêkmênê. 26 Yepê, Kópuni Póól ngê a d:uud:uu, mb:aamb:aa ngê nmyi lama mye too. Yepê, Póól ngê ala kópu a tpapê, apu, pi ngê yâpwo nîlî a l:âmol:âmo, yini daa yâpwo njini. Yepê, Pi yili Póól ka dé kélîmî mbê dmi, daa Epeso tpémi yi mo dé kélîmî mbê dmi, ngmênê Esiya Wee u kwo tpémi mye yi k:ii myaa kélîmî mbê dmi. * 27 Yepê, Ala dpodo dpî dyênê, pi knî y:oo tpile nmo daamuwa pwila ngmê. Yepê, Ala kópu mye ny:ee yó. Yepê, K:omo tpile Esiya tpémi yintómu Atémîs ka a ngêpê té, kn:aa p:aani tpémi u kwo mye ngêpê té, ngmênê Atémîs u pi tédê ngê wa pyódu, u ngomo ndîi k:omo tpile ngê amye pyódu.

* 19:12: Dpodo 5:15

* 19:15: Mak 1:24,34

* 19:23: 2 Kódin 1:8

* 19:26: Dpodo 17:29

* 19:19: Deut 18:10-12

* 19:21: Lóma 1:13

²⁸ Dini ghi n:ii ngê pi knî y:oo yi kópu ny:ee ngópu, Póól ka nod:e dniye, wod:oo kââ kn:ââ chaa ngópu, apu, Atémîs nmî yâpwo njino! ²⁹ Epeso pi yilî yi yéli yi pee ghê dniye, Mâsîdóniya pi miyó ngîmî ngópu, p:êê kpo núw:o dumo, Póól u pyipe dê, yi pi dê Nkayas pini dê Adistakas. * ³⁰ Póól ngê u yi doo kwo, Pi knî ye kópu ngmên:uu vyi, ngmênê Yesu u yoo y:oo kwo, Apuu! Kidingê nî. ³¹ Yi wee u kada pini knî ngmê, yélini Póól u pyipe yoo, pi u kwo dy:ââ ngópu, kwo, P:êê kpo kidingê nê. ³² Yi p:êê kpo dnyengi ndîi ngmê kaa ngópu, yi ngwo pi ka ng:aa dêpwo ya, ngmê knî y:oo kópu ngmêdnye tpapê, kââ paa dnye t:emî, woni knî y:oo kópu m:uu dnye tpapê, kââ paa myednye t:emî, mu kópu u dîy:o pi yilî yi lama dêpwo ya, Lukwe dîy:o nipi dp:o wó. ³³ Kópuni u dîy:o dnye kââ u nt:u kópu Nju pi ngmê Aleksândê ka adî vyi ngmê, wod:oo Nju tpémi y:oo núw:o ngópu, pi knî yi ngîma mîné kaa ngópu, kwo, Ala kópu ye dpî vyi ngî, Nmî kuu dé, wod:oo kóó ntênê ye kââ, yepê, Epeso tpémi. ³⁴ Ngmênê dini ghi n:ii ngê mya ngópu, apê, Kî Nju pi, wod:oo kââ kn:ââ mé chaa ngópu, kópu mu ngmîdî mîdnye tpapê, apu, Atémîs nmî yâpwo njino! Atémîs nmî yâpwo njino! Yinté dnye kââ, kââdî liy:aa miyó mî loo.

³⁵ U kuwó dini ghi ngê Epeso tpémi yi kada pini, pini n:ii Lóma lede knî y:oo kada pini ngê wunê a pyódu ngópu, yi pini até yi ghêêdî wo, wod:oo yoo mbwódo yaa wo. Yepê, Epeso tpémi. Yepê, Nmyi dnyengi munto. Yepê, Pi yintómu yi lama ala kópu ka too, Epeso tpémi Atémîs u ngomo ka mb:aamb:aa ngê a vyuwo té, yâpwo chêêpîni mbóó p:uu a ghay wo, u kwo mye vyuwo té. ³⁶ Yepê, Pi ngê yi kópu nmo daawa a wópu. Yepê, Yi

kópu u l:êê dîy:o mb:aamb:aa ngê dmyiné ya, nmyi mbodo l:âmo dmi kîdnyimê a ngêpangêpa. ³⁷ Yepê, K:omo tpile ala pini dê y:oo nmî yâpwo u ngomo k:oo tpile daa ngmê t:âmo ngópu, nmî yâpwo p:uu dono kópu myedaangmê vyi ngópu, ngmênê al:ii até dmyiné núw:o d:oo. ³⁸ Yepê, Dîmitîdiyas u dpodo pyu knî yi k:ii pi ngmê p:uu yi d:uu kópu ngma t:a, yepê, kóté tédê dpî núw:o y:e, kada pini knî yi ngîma noko dp:uu vyi y:e. ³⁹ Yepê, Kópu nmyi mênê m:uu adî ya knomomê, ye pi yintómu anê dono, yi kópu nipi paa l:âmo koo. ⁴⁰ Yepê, Lóma tpémi y:oo ala kópu awêde a tpapê ngmê, Epeso tpémi yi mênê dêêpi daa too, yepê, yed:oo wa kpada nmo. Yepê, Ala dnyengi ndîi u nt:u kópu daa too. Yepê, Lóma tpémi ye ló kópu ngmanmî vyi? ⁴¹ Yi kópu dini ghi n:ii ngê ye vyu, yoo yi p:o p:o mé dy:ââ too.

20

Póól Epeso a ndê wo, Kîdiki u ngwo mé diyé wo

¹ Dini ghi n:ii ngê dnyengi pwaa wo, Póól ngê Yesu u yoo a danê ngê, mé wêdêwêdê kalê too, nd:uu ye vyu, wod:oo kada a y:ângo, liyé nkéli k:oo wo wo, Mâsîdóniya mî tee wo. ² Yi wee u kwo p:aani p:aani dpîmo lêpi, Yesu u yoo dpîmon:aa wêdêwêdê kîgha dé. U kuwó dini ghi ngê liyé nkéli k:oo y:i mé wo wo, Kîdiki u ngwo mî tee wo. ³ D:ââ pyile nt:ââ ngê, y:i doo ya. Póól ngê u yi doo kwo, Nju tpémi yi k:ii nkéli k:oo nipi nmî wo dmi, Njedusalem naa tédê nipi nmî lee dmi, ngmênê dini ghi n:ii ngê ny-ongo, apê, Nju tpémi y:oo a vyee u dy:oo kédê châpwo ngmê, apê, nkéli k:oo mbywémî wa kée nê, wod:oo yi nkéli k:oo mēdaa wo wo, u mo nkéli k:oo mé wo wo, Mâsîdóniya mîmî tee wo. ⁴ U pyipe pyudu

* 19:29: Dpodo 27:2

knî yi k:i lee dniye, Sopata ngmê, Pidas tp:oo, Mbédiya pi, Nkayas myomo, Ndéêpi pi, Adistakas pini dê Sikandas pyolo podo, Tesalonika pi dê, Tikikas pini dê Tîdopimas limo wono, Esiya pi dê, Timoti pii, Lisitîda pi. * ⁵ Póól ngê yepê, Nmî kada dmyinê kwo, Tîdówas dmyinên:aa t:âât:ââ nmo. ⁶ Mbîdédi Pywápê Ngmê u Naa u kuwó dini ghi ngê liyé nkéli k:oo nmî wo dniye, Pilipay nmo kuwo ngê, liyé nkéli k:oo wo limi nmî chedê ngê, Tîdówas u ngwo nm:uu tee dniye, y:i nmee ya, wiki ngmê.

Póól ngê pi mgêmi wó u ngwo t:ângo, Tîdówas

⁷ Lîme wo ntumokwodo, kââdi dini ghi n:i ngê ghô, nipi nmo wó, u yi nmo doo kwo, Nté nipi nmî ma, Yesu ngê mbîdédi ntee puwâ, wain p:uu ndiye pyu knî ye ntee y:ângo, yinté kópu my:oonmî d:uu. Póól nmo doo danêmbum, danêmbum daa yó, mu kópu u dîy:o apê, Máâ mw:aandiye paa anê y:oo. ⁸ Mudu ngomo ghi k:oo, kwéli nmee danêmbum, lam yilî doo pîpî. ⁹ Pi mgêmi nmî vy:o ngmêdoo kwo, u pi Yutikas. Yi pini windówa t:âmo doo ya, Póól y:i doo ng:aang:aa, wod:oo dpîîdpîî kn:ââ chópu. Póól doo danêmbum, mgîdí ñukñîukñî p:uu dini ghi yi yó, wod:oo Yutikas ngiy:a wo, yi ngomo dyêêdi pyoloni ghi k:oo mênê ghay wo, têpê mbêmê mê dyimê wo. Yinmo ngêêdi, nê ngmênê, Dê pw:onu. ¹⁰ Wod:oo Póól mbêpêmbêpê a ghêpê wo, u pwo dpî wo, dpodombiy:e mgîmî ngê, nmopê, Kîdmyimê nuw:onuwo, ghê ka ta. ¹¹ U kuwó dini ghi ngê Póól tââ mê kee wo, mbîdédi puwâ, pi knî ye y:ângo, ma ngópu. Póól ye modoo danêmbum, u dî kââdi mênê kee wo, wod:oo a kuwo too. ¹² Pi mgêmini mîné ghay wo, p:o adê ñuw:o ngmê, wod:oo

yi gha dmi mb:aamb:aa ngê mê pyodo.

Póól ngê Tîdówas ndini a yó, Militas u ngwo loo

¹³ Mgîdí vy:o Póól ngê nmopê, A kada ghê dmyeno, nkéli k:oo wo dmyeno, dêdê nînê lêpî, Asos dmyinên:aa t:âât:ââ nê. ¹⁴ Dini ghi n:i ngê Póól ngê Asos mî m:uu nmoo, nmî p:uu y:i mê kee, nkéli k:oo u k:i m:oo wo dniye, yi ndini nmî yó, Mitilini nm:uu tee dniye. ¹⁵⁻¹⁶ Yi ndini m:oo yó, u kuwó wéni ngê Kiyos nm:uu tee dniye. Womumo Epeso dpîpî tee dniye, mu kópu u dîy:o Póól ngê u yi dêpwo kwo, Esiya Wee u kwo mgî nî puwâ, apê, lîmîlîmî ngê Njedusalem nî lê, apê, Péntikos u wo a kada wa d:i. Yi kópu u l:êê dîy:o Epeso dpîpî tee dniye, ngmênê Samos nm:uu tee dniye, u kuwó wéni ngê Militas nm:uu tee dniye.

Yesu u yoo ye Epeso, Póól ngê nduu u ngwo ye mênê vyu

¹⁷ Póól ngê pi ngmê Epeso dy:ââ ngê, kwo, Yesu u yoo yi kada pini yoo ala Militas a pwiyé dniye. ¹⁸ Dini ghi n:i ngê taa dniye, yepê, A mbwó yoo. Yepê, A dpodo kn:ââ Esiya Wee u kwo dini ghi n:i ngê nî chópu, u dî Epeso mênên:aa kuwo ngê, yepê, kópuni noo d:uud:uu dé, yi kópu nmyi lama mb:aamb:aa ngê ka pyede. ¹⁹ Yepê, Lémilémi ngê kêê dîp:ê t:ângo, a yoo yi l:êê dîy:o nîmo mbê, yepê, k:omo tpile a yoo y:oo a vyee u dy:oo dnyimo a chapwo, ngmênê nmî Lémi u dpodo p:uu mênimo dpodo. ²⁰ Yepê, Pi knî yi ngîma ntee noo danêmbum, nmyi p:o nmyi p:o yinté nmye myenoon:aa danêmbum. Yepê, Kópuni knî y:oo a ngêêpî nmyo, yi kópu yilî yintómu nmye kîní vyu, myedêpêngmê wópu ngê. ²¹ Yepê, Pi yintómu knî ye yenê, Nmyi dono yilî yi l:êê dîy:o Chóó Lémi ngê wa

* 20:4: Dpodo 19:29; 21:29; Epeso 6:21

kpada nmyo. Yenê, Nmyi dono kée tóó, yi yuu Chóó Lémi ka a y:ee tóó. Yenê, Nmî Lémi Yesu Kédisu ka dmyinê kélîmî, yinê wa ngee nmyo.

²² Póól ngê yepê, Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê até dê dy:ââ nê, Njedusalem n:aa lêpî, a lama daa tóó ló kópu y:i a nga angmamî pyódu.

* ²³ Yepê, P:aani p:aani nîmo lêpî, Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê a ka dpîmo tpaépê, Mu dini ghi ngê dono anyinê pyw:oo, mbwa k:oo wa km:êê ngi. * ²⁴ Yepê, K:omo tpile wanî pw:onu, ngmênê nmî Lémi Yesu ngê dpodonî a ka a kpo, nîmo, Yi dpodo nî chedê. Yepê, Yi dpodo alanté, pi knî ye ala kópu mb:aa u tpaépê, Chóó Lémi ngê u yi a kwo, Nî ngee té. *

²⁵ Yepê, Dye ghi daadîi nmyi vy:oonon:aa paa, munmyenê, Chóó Lémi u dnye dmyinê nyêm, yinê ada a y:enê nmyo. Yepê, Ngmênê ala ngwo nîné kuwokuwo nmyo, daamunmyi m:uu nê. ²⁶ Yepê, Ndê kópu nmye ngmên:aa tpaépê, Nmyi vy:o pini ngmê ngê Chóó Lémi u maa wa kn:aadi knomomê, chóó kn:ââ, nê kuu. ²⁷ Yepê, Mu kópu u dîy:o Chóó Lémi ngê kópu yilî n:i yi dy:oo a châpwo too, yi kópu yilî nmye kinî vvu, dêp:angmê wópu ngê. ²⁸ Yepê, Nmyi chóó nmye dmyinê a vvuwo, Chóó Lémi u yoo ye mb:aamb:aa ngê myedmyinê vvuwo, yélini tp:oo u wêê ngê pwila ngê, yi yéli chóó u yoo ngê u ngwo pyódu ngê. Yepê, Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê yi yéli yi y:ee y:ee pyu ngê yinê pyódu nmyoo. * ²⁹ Yepê, Ye mb:aamb:aa ngê dmyinê vvuwo, mu kópu u dîy:o a kuwó kêmî kapî pyu yoo adnya a lêpî, Yesu u yoo yi némi dmi adnyin:aa dyede, yi kélîmî wamye dyênê ngmê. * ³⁰ Yepê, Myenté, yepê, nmyi vy:o pini knî y:oo yinté

kópu knî my:oowa d:uu ngmê, daa ndêndê kópu yilî amyidnyi tpaépê, u yi y:e adî kwo, Yesu u yoo kn:aa máadi p:uu nmî nuw:o té. ³¹ Yepê, Nmye mb:aamb:aa ngê dmyina a vvuwo. Yepê, Ala kópu dmyinê nuw:onuwo, nmyi nuwo kédangê kuwo, m:ââ pyile knî yi k:oo, w:êênî nmye noo dêêpî, mgídî vy:o nmye myenoo dêêpî, nmyi l:êê dîy:o myenîmo mbê.

³² Póól ngê yepê, Ala ngwo nîné kuwokuwo nmyo, Chóó Lémi nmye ada a vvuwo. Yepê, Kópuni nmo a kpo, nmye kinê vvu, yepê, yi kópu ngê yinê wa wêdêwêdê kalê nmyo. Yepê, Dye ghi yintómu yi kópu dyuu dmyinê vyîlîvyîlî, yed:oo kópu mb:aa n:i Chóó Lémi ngê u yoo njini ngê wa d:uu, yi kópu nmye wamye d:uu. * ³³ Yepê, U ya a nga dêdpîmo kwo, Pi ngê ndapî a ka ngma a kê ngê, ó kpídî a ka my:oo a kê ngê. ³⁴ Yepê, Nmyi lama ka tóó, a chóó a kêê dê y:e noo dpodo, yepê, yi tpile yilî u ngwo nî kmênê ngê, yélini a p:uu doo ya yi tpile yilî my:aa kmênê ngê. * ³⁵ Yepê, Dye ghi yintómu dpodombiy:e noo dpodo, pwopwokopwe yoo noo ngêêpî dé, mu kópu u dîy:o ala kópu nmî Lémi Yesu ngê vvu, Pini n:i ngê tpile wa ngî té, u gha mb:aamb:aa ngê wa pyódu, ngmênê n:i ngê u tpile wa yêê, yini u gha Chóó Lémi ngê d:ud:umbiy:e mb:aamb:aa ngê wa pyódu. Póól ngê yepê, Dmyinê a nj:i nê, ntee noo dpodo, yinté myedmyinê dpodo, pinté yoo myedmyinê ngêêpî dé.

³⁶ Dini ghi n:i ngê Póól ngê danêmbum a kélî ngê, wod:oo yi mbodo dmi ngê ghê dniye, nipi dnye ngêpê. ³⁷ Wod:oo dnye mbê, nt:uunt:uu vyêpîvyêpî u ngwo dóó tumo. ³⁸ Kópuni Póól ngê ye vvu,

* 20:22: Dpodo 19:21 * 20:23: Dpodo 21:11

* 20:29: Mát 7:15

* 20:32: Kílosa 1:12; 2:7

* 20:24: 2 Tim 4:7

* 20:28: 1 Pita 5:2-4

* 20:34: Dpodo 18:3; 1 Tes 2:9

yepê, Daamunmyi m:uu nê, yi kópu ngê yi gha dmi d:ud:umbiy:e yinê dyênê ngê. Wod:oo lee dniye, Póól ngm:êê ngópu, nkéli k:oo mî ché ngópu.*

21

Póól Njedusalem u ngwo loo

¹ Nd:uu ye nm:uu vyu, wod:oo kada nmo y:ângo, Kosí nm:uu tee dniye. Womumo Lodési nm:uu tee dniye, yi ndini nmî yó, Patada nm:uu tee dniye. ² Nkéli y:i ngmênmi módu, Pênisiya doo lêpî, wod:oo yi nkéli k:oo nmî wo dniye, kada nmo y:ângo. ³ Dini ghi n:i ngê Saipídís nmî módu, y:i pi daa tee wo, nmî kuwa kwólu, Sidiya Wee u nkigh:ê nm:uu lee dniye, Taiya nm:uu tee dniye, p:aani n:i tpile gh:ay ngópu. ⁴ Yesu u yoo vy:o pini knî y:i ngmênmi módu, yi k:i nme ya, wiki ngmê. Yi yéli y:oo Chóó Lémi u Ghê Dmi mbêmê ala kópu a w:ee ngópu, apê, Njedusalem tpémi y:oo Póól ngê dono kópu angmênmi d:uu ngmê. Yi kópu a w:ee ngópu, wod:oo Póól ka vyi ngópu, kwo, Njedusalem n:uungmê nî. ⁵ Dini ghi n:i ngê yi wiki nmo kéli ngê, kada nmo y:ângo, Yesu u yoo yintómu yi kpâm gheegheema yi k:i nkéli chedê mî dy:âa nmoo. Tii vyuwo nmî yi mbodo dmi ngê nm:uu ghê dniye, y:i nmeen:aa ngêpê. ⁶ Wod:oo nd:uu noko nmî vyu, nkéli k:oo nmî wo dniye, yi yéli yi p:o mê diyé dniye.

⁷ Taiya nmo kuwo ngê, Tpolîmas nm:uu tee dniye, Yesu u yoo y:i m:uunmi módu, yi k:i nme ya, wo ngmidi. ⁸ Womumo kada mono y:ângo, Sisadiya nm:uu tee dniye, Pilipi u ngomo k:oo nmeen:aa kwo, pini n:i ngê Samédiya tpémi ye Yesu u kópu yinê ñuwo. Pini n:i pyudu knî Njedusalem a ngmidi tumo,

yi Pilipi yi yéli yi piini. * ⁹ Tp:oo módó kwodo páádi doo kwo, n:i knî y:oo Chóó Lémi u komo dnyimo kapî. * ¹⁰ Wo pyile páádi y:i nmî chedê ngê, Chóó Lémi u komo kapî pyu ngmê ta, Njuda Wee u kwo a ndê wo, u pi Akapas. * ¹¹ Nmo até yedê loo, Póól u mbalêti a ngêêdi, chóó kóó yu u ngwo kudu too, nmopê, Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê ala kópu da vyi, apu, Ala mbalêti chóó Nju tpémi y:oo Njedusalem alanté wa kudu ngmê, kn:aa yéli ye wa y:ee ngmê. * ¹² Yi kópu dini ghi n:i ngê nmî nyongo, Póól ka kwonmo, Munmíkó Njedusalem kidingê nî. ¹³ Ngmênê Póól ngê nmopê, Lukwe dîy:o nmye mbê té? Nmopê, Lukwe dîy:o nmye nkîngê kîgha nê? Nmopê, K:omo tpile wa kudu nê, Njedusalem, wamye vya nê, nmopê, u ntâa nmî Lémi Yesu u pi ngê amy:aa pw:onu. * ¹⁴ U nuw:o l:âmol:âmo ngê nmî dêê dniye, wod:oo yi kópu u kwo dpîpîmu vyu, kwonmo, Chóó Lémi ngê kópuni u yi a kwo, yi kópu paa pyaa we.

¹⁵ U kuwó dini ghi ngê nmî tpile nmî wiye too, Sisadiya nmo kuwo ngê, Njedusalem nmî lee dniye. ¹⁶ Yesu u yoo vy:o pini knî ngmê y:oo Njedusalem mîné kuwo nmoo. Pi ngmê u ngomo k:oo y:i nmeen:aa kwo, yi pini u pi Nmason, Saipídís pi. Yi pini Yesu u yoo vy:o ló dini a ghê wo.

Póól ngê Njems u ngwo módu, Njedusalem

¹⁷ Dini ghi n:i ngê Njedusalem nmî taa dniye, Yesu u yoo y:oo mb:aamb:aa ngê a chipé nmoo. ¹⁸ Womumo mw:aandiye Póól u k:i Njems ka nmî lee dniye, Yesu u yoo yi kada pini yintómu y:i myednye kwo. ¹⁹ Póól ngê kwuno too, u dpodo u danêmbum yi ngêêdi adê

* 20:38: Dpodo 20:25 * 21:8: Dpodo 8:5,40; 6:5 * 21:9: Dpodo 2:17 * 21:10: Dpodo 11:28 * 21:11: Dpodo 21:33 * 21:13: Dpodo 20:24

nt:o. Chóó Lémi ngê kn:aa dyámê tpémi yi vy:o kópu yilíni yintómu u ngwo mîné d:uu too, yi danêmbum yi ngêédí vyílo yedê nté ngê. *

²⁰ Dini ghi n:ii ngê ny:ee ngópu, wod:oo Chóó Lémi dnye chaa kîgha. Póól ka kwo, Nmî mbwó. Kwo, Nmî gha dmi mb:aamb:aa ngê dé pyódu, ngmênê kópu ngmê anmî nuw:onuwo. Kwo, Ala kópu lama a tóó. Kwo, Nju tpémi yilí tp:oo témi tap Yesu u yoo vy:o kî ghê dniye. Kwo, Mósisi ngê dêêpî kópuni d:êê too, yi yéli y:oo yi kópu dyuu mb:aamb:aa ngê a cháachâa ngmê. ²¹ Kwo, Nmodo p:uu ala kópu ny:ee ngópu, apê, Nju tpémini kn:aa dyámê pee p:uu wumê pyede, Póól ngê yi yéli ye yipu, Mósisi u dêêpî kópu dyuu kée tóó, nmyi l:êê ghi dmi mye kée tóó, nmyi tp:ee yoo yi p:uu Chóó Lémi u l:ii namungê t:oo. Kwo, K:omo tpile yi kópu dipi vyi too, ngmênê yélini Yesu ka daa kélímí té, yi nuw:o dmi yinté a tóó, u yi y:e a kwo, Nyi nmî vy:a. ²² Kwo, Dini ghi n:ii ngê yi lama wa yâa, nyi Njedusalem kédê t:aa, kwo, wa nod:e dmi, myee u yi y:e adí kwo, wa vya ngi. Kwo, Lónté anmo vy-ilé té? ²³ Kwo, Alanté. Kwo, Ala kópu dpí d:uu ngi. Kwo, Pi páádi nmî vy:o a kwo, n:ii kní yi p:uu mgamê a t:a. ²⁴ Kwo, Yi pini páádi kní y:oo kn:aadi ngópu, Chóó Lémi ka tupwótupwó ngê u ngwo pyaa dniye. Kwo, Yi tupwó alanté wa chedê ngmê, yi mbodo dmi wa vyi ngmê, kpêê yiyé pyu ka tpile tp:oo kní angmê y:ee ngmê. Kwo, Yi pini páádi kní yi p:uu dpí kááli, modo myedo vyi ngi, tpile tp:oo yintómu ñyóó dpí pwila té. Kwo, Yi kópu pi kní yi lama dini ghi n:ii ngê wa yâa, ala kópu wa vyi ngmê, awo, Mwiye kópuni nmî nyongo, yi kópu daa ndê kópu. Awo, Nyi ngê Mósisi u dêêpî kópu dyuu mb:aamb:aa ngê a cháachâa té. ²⁵ Kwo, Wu Nju tpémi

yi kópu, ngmênê kn:aa yélini Yesu u yoo vy:o ghê dniye, yi yéli yi kópu alanté. Kwo, Pweepwee pee wunê ye ngmêkínmí dy:ââ ngê, ntini n:ii k:omo yâpwo ka mwiye dpí y:ee ngmê, yi ntini ye kínmí kwódu ngê, ntapí u tpile tp:oo n:ii p:uu wêê d:uudpí pwii ye nmî kwódu ngê, pyââ ti mââ ti ye my:oo kwódu ngê. *

²⁶ Womumo mw:aandiye Póól ngê yi pini páádi kní ngm:êê too, Nju tpémi yi l:êê ghi yingmêê d:uu ngópu, yi tupwó mê ghêê ngópu. U kuwó dini ghi ngê Póól loo, Chóó Lémi u ngomo k:oo mî kee wo, kpêê yiyé pyu ka kwo, Pymê amênê diyé, kwo, yi pini páádi kní yi tpile tp:oo kní anê ñuw:o té. *

Póól Chóó Lémi u ngomo k:oo u ngwo mgímí ngópu

²⁷ Wo limi wéni mî loo, Nju pi kní ngmê, yélini Esiya Wee u kwo a ndê dniye, Póól Chóó Lémi u ngomo k:oo yi m:uu ngópu, pi yilí yintómu tpaa ngópu, Póól mgímí ngópu. ²⁸ Pi kní ye mbwó dniye, yepê, Yisiléli tpémi. Yepê, Ngee nmédi. Yepê, Pini n:ii ngê p:aani p:aani pi kní ye dpímon:aa tpaép, yipu, Mósisi u dêêpî kópu dyuu kée yó, Chóó Lémi u ngomo k:oo kpêê n:aamuu yé, yipu, k:omo tpile d:ii Nju pi, Chóó Lémi ngê wamye ngee ngi, yepê, yi pini ala. Yepê, Kópu m:uu kédê d:uu, kn:aa pini kní m:uu ala ngomo k:oo kêda ñuw:o té, yi yéli daa Nju tpémi, yepê, ala ngomo Chóó Lémi ka tupwótupwó ngê u ngwo dé pyódu. ²⁹ (Yi kópu vyi ngópu, mu kópu u díy:oo Tîdopimas Epeso pi Póól u k:ii Njedusalem paambwi tédê mwiye m:uu dumo. Nuw:o kn:aadi ngópu, apê ngmênê, Póól ngê Tîdopimas Chóó Lémi u ngomo k:oo dé kní.) ³⁰ Dnyengi chaa wo, Nju pi yintómu Póól ngê tpalê dniye, wod:oo mgímí ngópu,

dnya a paapaa, kuwa pw:i ngópu. N:i yoo Chóó Lémi u ngomo ka dnye vyuwo, yi yéli y:oo ngomo keñe a kuwo tumo. ³¹ Yélini y:oo Póól a pw:i ngópu, myednye vyee, u yi y:e doo kwo, Ghê nmo ngî. Wod:oo pi ngmê ngê Lóma lede yoo yi kada pini ka mdoo núwo, kwo, Pi yintómu ka lêê té. ³² Kada pini ngê lede yoo até yedê danê ngê, yoo vy:o chi:y:e dnye. Pi knî y:oo lede yoo dini ghi n:i ngê m:uu tumo, Póól u vyee u ngwo yé ngópu. ³³ Kada pini Póól ka loo, lede knî ye yepê, Kî pini mgîmî yó, puwóma té miyó dé y:oo kóó dé kudu dóó. Pi knî ye adî póó, yepê, Ala ló pini? Yepê, Ló dono kópu ngmêdê d:uu? * ³⁴ Ngmê knî y:oo kópu ngmêdnye tpapê, kâa paa dnye t:emî, woni knî y:oo kópu m:uu dnye tpapê, kâa paa myednye t:emî, kada pini ka u nuw:o chaa ngópu, wod:oo kada pini ngê lede knî ye yepê, Kî pini mbwa k:oo núw:o yó. ³⁵⁻³⁶ Wod:oo núw:o ngópu, yoo u kuwó dnya a mbêpê, kâa paa ala kópu dnya a t:emî, yipu, Vya yó. Vya yó. Pi knî y:oo lede knî yi kêlê Póól pèdê pwaa ngópu. Dini ghi n:i ngê k:anê pè kn:âa vyuwo lee dnye, lede knî y:oo tââ dnyinê ngópu, u ngwo w:êê ngópu. *

Póól Njedusalem tpémiye u ngwo doo danêmbum

³⁷ Mbwa k:oo ghêlî daa km:êê ngópu, Póól ngê Kídiki dnye ngê kada pini ka kwo, U ntâa kópu nga ngmanî vyî? Kada pini ngê kwo, E! Kwo, Kídiki dnye lama ka tóó. ³⁸ Kwo, Mumdoo. Kwo, D:i Yichip pi, pini n:i ngê Nju pi yilî a danê ngê, lede ngê pyódu too, nko u ménê núw:o too, nmî p:uu lêê tédê mî pw:oo dnye? ³⁹ Póól ngê kwo, D:aa yi pini, kwo, ngmêdê nê Nju pi, Taasîs nî ta, p:aani n:i Silisiya Wee u kwo a tóó. Kwo, A p:aa u

pi ndîi. Kwo, U ntâa kópu knî pi knî ye ngmanî vyî. ⁴⁰ Kada pini ngê kwo, U p:o yila. Wod:oo Póól k:anê pè nyedê a ghê wo, pi knî ye kóó a pyidu ngê, mu kópu u díy:o u yi u ngwo doo kwo, Yoo tumu yaa we. Dini ghi n:i ngê tumu yaa dnye, Póól Hipîlu dnye ngê ye doo danêmbum.

22

¹ Yepê, A léma, a mbwó yoo. Yepê, A ka a ng:aa mbê dnyeno. Yepê, Kópuni u díy:o noo dpodo nmyi ngêêdî nînê nj:i. ² Dini ghi n:i ngê ny:ee ngópu, apê, Nmî chóó nmî dnye ngê mu mbumu. Wod:oo yimi tumu mē yaa dnye.

³ Póól ngê yepê, Nê Nju pi, Taasîs nî ta, Silisiya Wee u kwo p:aani, ngmêdê ala Njedusalem n:uu kaa wo, Nkamáliyel p:uu noo ndiye. Yepê, Nmî kn:âa yoo yi dêêpî kópu dyuu d:ud:umbiy:e yimi nî ndê ngê. Yepê, Nmyi gha dmi Chóó Lémi ka ntee nmyi y:ee ngópu, a gha yinté u kwo my:aa y:ângo. * ⁴ Yepê, N:i knî y:oo Yesu u maa dnye kîgha, noo a kpadakpada dé, woni pw:oo dnye. Yepê, Pyâa pyâa mâa mâa mbwa k:oo noo kmîmî dé. * ⁵ Yepê, Kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini, nmî kada pini yoo yintómu mye yi k:i, yi kópu ndê kópu ngê nmye y:oo wa pyódu ngmê. Yi Lémi knî y:oo a kakêdê chámêchámê u pweepwee pee ngmê d:êê ngópu, a ka a kê ngópu, mu kópu u díy:o u ya a nga doo kwo, Dîmaskîs nî lê, Yesu u yoo y:i n:uu mgîmî té, Njedusalem nê núw:o té, kada pini knî y:oo paan:aa kpada téne.

Póól u nuw:o ngmêêpî p:uu u ngwo ye doo danê

9:1-19; 26:12-18

⁶ Póól ngê yepê, Dini ghi n:i ngê Dîmaskîs u nkîgh:ê noo paa, kâadî mâa kêlî tpile u wuu ndîi mbóó

* 21:33: Dpodo 21:11 * 21:35-36: Dpodo 22:22; Luukî 23:18 * 22:3: Dpodo 5:34 * 22:4: Dpodo 8:3; 22:19

p:uu a pwo ngma a kwólu. ⁷ Yepê, Têpê mbêmê nî dyimê wo, dnye y:i ngmênî nyongo, a ka pê, Sóól, Sóól. A ka pê, Lukwe dîy:o dono kópu ndîi yilî a nga nye d:uud:uu? ⁸ Kwuno, A Lémi, Nyi n:uu? A ka pê, Nê Yesu, Nasalet pi, pini n:ii ngê dono kópu ndîi yilî nye d:uud:uu. ⁹ Póól ngê yepê, Pini n:ii knî yi k:ii nmeê paa, yi tpile u wuu mye m:uu ngópu, ngmênê pini n:ii a ka a mbwolo, u dnye dêpê w:ee ngópu. ¹⁰ Yepê, Ala kópu u kwo nî vyu, kwono, A Lémi, lukwe ngmanî md:o? Yepê, Nmî Lémi ngê ala kópu a ka a vyu, a ka pê, Gh:êêdê, Dîmaskîs chi lêpî, kópuni Chóó Lémi ngê u yi wunê kwo, apê, Nê ngê paan:aa d:uu ngê, a ka pê, dîyo yi kópu nga an:uu vyi, yed:oo dp:uu d:uu ngi. ¹¹ Yepê, Yi tpile u wuu ngê a ngwolo dê dono ngê pyódu doo, wod:oo a pyipe yoo a kélê kaa dniye, Dîmaskîs núw:o noo.

¹² Póól ngê yepê, Dîmaskîs pi ngmêdoo ya, u pi Ananayas. Yepê, Yi pini ngê Chóó Lémi mb:aamb:aa ngê doo cháachâa, nmî dêêpî kópu dyuu mb:aamb:aa ngê mye-doo cháachâa. Yepê, Nju tpémi yilîni Dîmaskîs dpîmo kwo, apu, K:uuchêm u pi. ¹³ Yepê, Yi pini a ka a loo, a nkîgh:ê mî ghê wo, a ka pê, Sóól a mbwó, Yélî mē m:uu ngi. Yepê, Yélî até yim:aa módu, nê, Yi pini mu kwo. ¹⁴ Yepê, Ala kópu a ka vyu, a ka pê, Nmî kn:ââ knî yi yâpwo ngê da ngmîdi ngi, u Dpodo Pyu Mb:aa nyi módu, chóó u dnye my:ee nyongo. ¹⁵ A ka pê, Yinê dê dy:ââ ngi, kópuni nyi módu, kópuni nyi nyongo, pi yintómu knî ye yi kópu anyin:aa nj:ii. ¹⁶ A ka pê, Kidingê t:ââ, gh:êêdê, nmî Lémi u pi ngê mbwaa paa nmîmo kmênêkmênê ngi, nono yilî yintómu yinê a ghêêghêê té. Yepê, Yi wéni ngê Yesu u pi ngê mbwaa paa kmênê noo, Yesu u yoo vy:o u ngwo

nî ghê wo.

Póól u dyede, kn:aa dyámê tpémi ye, Nju tpémi ye yi kópu u ngwo a nté ngê

¹⁷ Póól ngê yepê, Wo yilî Dîmaskîs nî chedê ngê, Njedusalem u ngwo m:aa diyé wo. Dini ghi n:ii ngê Chóó Lémi u ngomo k:oo noo ngêpê, nmî Lémi nî módu. ¹⁸ A ka pê, Lîmîlîmî ngê Njedusalem a kuwo ngi, mu kópu u dîy:o kópuni a p:uu anyin:aa tpapê, yélini al:ii a kwo, yi kópu ka daawa kélîmî mbê dmi. ¹⁹ Yepê, Ala kópu u kwo nî vyu, kwono, A Lémi. Kwono, Ngêpê ngomo knî yi k:oo kînoo koko, yélini nga wumê kélîmî, kînoo a mgîmîmgîmî dé, mbwa k:oo noo kîgha dé, myenoo kpakakpaka dé. *

²⁰ Kwono, Dini ghi n:ii ngê nmodo pyu ngmê Stipen vya ngópu, yi vy:o noo kwo, a nuu u kópu ngê pyodo, n:ii knî y:oo dnye vyee, yi kpîdî dyuu noo t:âât:ââ. Kwono, Yi kópu yilî yintómu ala yéli yi lama ka tóó, ndoo apê a ka wa a ng:aa mbê dmi, ala kópu wa vyi ngmê, Kî pini u nuw:o n:uu ngê dê ngmêê? *

²¹ Yepê, Ngmênê nmî Lémi ngê a ka pê, Chi lêpî, daa chono dî dy:ââ ngi, daa Nju tpémi yi vy:o dî dy:ââ ngi. *

²² Pi knî y:oo Póól dnye ng:aang:aa, ngmênê kn:aa dyámê tpémi yi pi dmi dini ghi n:ii ngê ny:ee ngópu, wod:oo dpodombiy:e dnye kââ, Lóma lede knî yi kada pini ka kwo, Vya ngi. Kwo, U némi dyênê ngi. Kwo, Doo u ntââ daadî ya. ²³ Wod:oo dnye kââ, yi kpîdî dnye kpêêkpêê dé, têpê kookoo dnye dyimî, wâa mbóó p:uu doo ntééntéé. ²⁴ Kada pini ngê u lede knî ye yepê, Kî pini mbwa k:oo núw:o yó, u kwo dpî póó dmyeno, kwipi, Lukwe dîy:o Nju tpémi nga a dnyengi té. Yepê, Yedê kê dmi ngê dmyinên:aa kpakakpaka, u dî nt:u kópu nmye amî vyi. ²⁵ Wod:oo

* 22:19: Dpodo 8:3

* 22:20: Dpodo 7:58

* 22:21: Dpodo 9:15

mbwa k:oo núw:o ngópu, kudu ngópu, apê, Nmî kpaka, ngmênê Póól ngê yi lede yoo yi mâawe ndîi ka kwo, Lukwe dîy:o wanyi kpaka nê? Kwo, Lama daa tóó, Lóma u pi a p:uu a t:a? Kwo, Pini n:ii p:uu Lóma u pi a t:a, yini módó pi d:uudpi kpaka. Kwo, Pi ngê doongê kóté kalê noo, doo u ntââ daanyi kpaka nê. * ²⁶ Mâawe ndîi ngê yi kópu dini ghi n:ii ngê nyongo, wod:oo kada pini ka adî lê, kwo, A Lémi. Kwo, Lukwe dîy:o nmo chi vyi, Wu pini kpaka yó. Kwo, Lóma u pi p:uu a t:a. ²⁷ Wod:oo kada pini adî lê, chóó Póól ka ad:uu póó, kwo, Mumdo Lóma u pi m:uu a t:a? Póól ngê kwo, Nyââ. ²⁸ Kada pini ngê Póól ka kwo, Ndapî ndîi ngmênê kée ngê, Lóma u pi a p:uu u ngwo kele. Póól ngê kwo, Ndapî dîpi kée ngê, ngmênê a kn:ââ knî y:oo Lóma tpémi ngee tumo, Lóma u pi wâpu yi p:uu u ngwo kele. ²⁹ Ledeni knî y:oo apê, Póól nmî kpaka, yi kópu yi ny:ee ngópu, wod:oo mède mbee ngópu. Kada pini mye nkîngê mbê wo, apê, Kî pini p:uu Lóma u pi a t:a, lukwe dîy:o kîpidî kpaka.

Póól Nju tpémi yi kada pini knî yi ngîma u ngwo ghê wo

³⁰ Kada pini ngê u yi doo kwo, Nju tpémi yi dnyengi u nt:u kópu nê pyw:oo, wod:oo womumo mw:aandiye Nju tpémi yi kada pini yoo, kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini yintómu nipi a danê ngê, Póól mbwa k:oo pw:i ngê, yi ngîma mî kââ.

23

¹ Póól Nju tpémi yi kada pini knî yi ngîma doo vvyuwo, kn:aa daa vvy wo, yepê, A mbwó yoo. Yepê, Monî ta, Chóó Lémi u ngîma noo a paa, kópu dono dipîngmê d:uu ngê. ² Kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini Ananayas ngê Póól u nkîgh:ê

yéli ye yepê, Kî pini komo t:âmo ngmê kpêê yó, wod:oo ngmê ngê komo t:âmo puwâ. ³ Póól ngê kpêê yiyé pyu knî yi kada pini ka kwo, Ndêndê ngê Chóó Lémi ngê u nkwo wa vya ngi. Kwo, Pi knî yi ngîma nyi mb:aamb:aa, ngmênê nga dono. Kwo, Anye kóté kîgha nê, ngmênê nmî dêêpi kópu nyóó chuu chapu ngê, wâpu ye chi vyi, Kî pini komo t:âmo ngmê kpêê yó. ⁴ Póól u nkîgh:ê yéli y:oo Póól ka kwo, Lukwe dîy:o Chóó Lémi u kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini ndîi ka nye dono kópu tpapê. ⁵ Póól ngê yepê, A lama wo tóó, Yi pini kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini, ye yi kópu daapidî vyi, mu kópu u dîy:o puku yedê alanté a tóó, apê, Nyoo yi kada pini p:uu dono kópu kidingmê vyi. *

⁶ Póól ngê dini ghi n:ii ngê a w:ee ngê, apê, Kada pini yoo woni Pádisi yoo, woni Sadyusi yoo, yi yéli ye kaa wo, yepê, A mbwó yoo. Yepê, Nê Pádisi, a kn:ââ yoo mye Pádisi yoo. Yepê, Awêde nmye kóté kîgha nê, mu kópu u dîy:o ala kópu ka nî kêlîmî mbê wo, nê, Pi wa pw:onu, amêdê pyidu. *

⁷ Yi kópu dini ghi n:ii ngê ny:ee ngópu, wod:oo Pádisi yoo Sadyusi yoo noko kwopwepe mbê dniye, yoo chaa ngópu. ⁸ (Yoo chaa ngópu, mu kópu u dîy:o Sadyusi knî y:oo apu, Pi dpi pw:onu, mède:uuwodê pyidu, myenté apu, Enjel daa tóó, ghê dmi myedaa m:ii. Ngmênê Pádisi yoo pyidepyide ka a kêlîmî té, enjel knî ye a kêlîmî té, ghê dmi knî ye mye kêlîmî té.) * ⁹ Wod:oo dnyengi ndîi ngê pyodo, Dêêpi pyu knî ngmê, n:ii dé Pádisi yoo, ghêêdî dniye, ye a tpêpwo dniye, yepê, Kî pini ngê dono kópu daa d:uu ngê. Yepê, Ndoo apê ghê dmi u kwo yidoo danêmbum ó enjel u kwo yidoo danêmbum. ¹⁰ Dnyengi ndîi

* 22:25: Dpodo 16:37-38

* 23:5: Ex 22:28

* 23:6: Dpodo 24:15,21

* 23:8: Mát 22:23

ngê mê pyodo, wod:oo Lóma lede yoo yi kada pini ngê apê, Póól wa yéti ngmê, wod:oo lede knî ye yepê, Póól yi vy:oo a y:ee yó, mbwa k:oo mê km:êê yó.

¹¹ Yi mgîdí vy:oo nmî Lémi Póól u nkîgh:ê ghê wo, kwo, Namê nkîngê. Kwo, Ala Njedusalem a kópu ntee ye chi vyi, Lóma yinté ye myoon:aa vyi. *

Póól u vyee u dy:oo u ngwo a chápwo ngópu

¹² Womumo mw:aandiye Nju pi ngmê knî y:oo Póól u vyee u dy:oo a chápwo ngópu, noko Chóó Lémi ngê kpaa dniye, apê, Nté ghêlí daanmî ma, mbwaa ghêlí myedaanmî nda, Póól mwiye anm:uu vy:a. ¹³ N:ii knî y:oo Póól u vyee u dy:oo a chápwo ngópu yintómu podo y:a pwodo doon:aa ya. ¹⁴ Nju tpémi yi kada pini knî ye lee dniye, yepê, Chóó Lémi ngê nipi dpî kpaa dmi, nté ghêlí daanmî ma, mbwaa ghêlí myedaanmî nda, Póól mwiye anm:uu vy:a. ¹⁵ Yepê, Yi kópu u l:êê díy:oo Lóma lede yoo yi kada pini ka pi ngmê dy:ââ yó, Póól a núw:oo ngê, u póópóó u l:êê díy:oo. Yepê, Anmî t:âât:ââ, alii ghêlí daanmî t:aa, maa p:uu anmo vy:a.

¹⁶ Ngmênê Póól u chênê ngê u kênê u vyee u pi yi nyongo, wod:oo mbwa k:oo kee wo, u kênê ka yi kópu yuu adumu y:oo. ¹⁷ Wod:oo Póól lede yoo yi mââwe ndîi ngmê ka mbwolo, kwo, Nga a pwiye. Kwo, A chênê kada pini ka núw:e, kópu u mênê ngmêka tóó, u kwo amî vyi. ¹⁸ Wod:oo mââwe ngê yi pini adî núw:oo, kada pini ka, kwo, Pini n:ii mbwa k:oo a kwo Póól, a ka kêda mbwólú, a ka dê, A chênê kada pini ka núw:e, kópu u mênê ngma tóó, u kwo amî vyi. ¹⁹ Kada pini Póól u chênê kwulo kele, mwada y:i núwo, y:i u kwo mî póó wo, kwo, Ló kópu mênê ngma tóó? ²⁰ Póól u

chênê ngê kwo, Mâa mw:aandiye Nju tpémi yi kada pini knî y:oo nga amî vyi ngmê, Póól dpo pwiye we, u yi nmo a kwo, U kwo yimi nmî póó dmi. ²¹ Kwo, Ngmênê ye ng:aa ngê kêê kidangê t:oo, mu kópu u díy:oo pi podo y:a pwodo wumê t:a, wa mbwolo dmi, maa p:uu wa t:ââ ngmê. Kwo, Dê kpaa dmi, nté ghêlí daawa ma ngmê, mbwaa ghêlí myedaawa nda ngmê, Póól mwiye amî vya ngmê. Kwo, Yi kópu wunê kêdê l:âmo ngmê, ka t:âât:ââ ngi. ²² Kada pini ngê kwo, Pi ngmê ka kidingê vyi, Nê ka yuu mîdín:aa y:oo. Wod:oo kada pini ngê Póól u chênê mê dy:ââ ngê.

Lede knî y:oo Póól Sisadiya u ngwo mênê kuwo ngópu

²³⁻²⁴ Kada pini ngê lede yoo yi mââwe ndîi miyó dê ye yepê, Sisadiya n:aa dyede dp:oo, nmî kada pini Piliks ka Póól dpî núw:oo nyoo. Yepê, Taa ngê l:êê pyu yoo my:oo yono y:a dpî núw:oo nyoo, keete ngê l:êê pyu yoo my:oo yono y:a myoo núw:oo nyoo, hósí mbêmê l:êê pyu yoo pyudu y:a myoo núw:oo nyoo, Póól hósí mbêmê dpî yé nyoo, mgîdí vy:oo kada dpo y:ee yó, Sisadiya dpî lee dmyeno. ²⁵ U kuwó dîni ghi ngê kada pini ngê Piliks u pwweepwee pee ngmê d:êê ngê, yi mââwe dê ye y:ângo.

²⁶ Pwweepwee pee p:uu ala kópu yi d:êê ngê, apê, Nê Kílódiyas Lisiyas, Mw:ââkó a Lémi Piliks. ²⁷ Kwo, M:ii tuwo Nju tpémi y:oo ala pini a mgîmî ngópu, kîpî vya ngópu. Kwo, A lama kî yaa wo, Lóma u pi ala pini p:uu a t:a, wod:oo lede yoo nî núwo, nm:uu dyé ngê. * ²⁸ Kwo, U ya a nga doo kwo, Nju tpémi yi dnyengi u nt:u kópu nê pyw:oo, wod:oo yi kada pini yoo ma nipi nê dono, ala pini yi ngîma kîni kââ. * ²⁹ Kwo, Ngmênê u pwopwo u kópu dpî:ê pyw:oo, u mbwa k:oo kmîmî u kópu

* 23:11: Dpodo 28:16,23

* 23:27: Dpodo 21:30-33; 22:25-27

* 23:28: Dpodo 22:30

myedîpê pyw:oo. Kwo, Yi chóó yi dêêpî kópu dyuu u díy:o kîdnyi dnyengi. * ³⁰ Kwo, Dini ghi n:iî ngê u vyee u pi dí ny:oo, u ngwo nga d:a dy:ââ. Kwo, Yélini p:uu a d:uu té, ala kópu ye wanî vyi, yenê, Yi pini Piliks ka kîdí dy:ââ, u ngópu dp:uu kóté kalê yó.

³¹ Yi mgîdí vy:o lede knî y:oo kada a y:ee ngópu, Póól ñuw:o ngópu, Antipatîdis mw:aa mgîdí vy:o taa dniye. ³² Ledeni yoo dêdê doo paa Njedusalem mê diyê dniye, n:iî dé hósi mbêmê dnye paa Póól Sisadiya mîné kuwo ngópu. ³³ Pweepwee pee Piliks kóó yedê mî yé ngópu, Póól u kwo mîné kuwo ngópu. ³⁴ Piliks ngê pweepwee pee yedê kp:aa ngê, wod:oo Póól ka póó wo, kwo, Nyi ló dyámê ghi pi? Póól ngê kwo, Nê Silisiya Wee u kwo pi. ³⁵ Piliks ngê kwo, W:iî Helodi u k:oo ghi pi, ye yinê paa kóté kalê ngi. Kwo, N:iî dé m:uu a d:uu té, wa taa dmi, u ngwo anê kóté kalê ngi. Piliks ngê lede knî ye yepê, Ala pini a ngomo ghi ngmê k:oo nye km:êê yó, y:i dmyinên:aa y:enê, kîngî pwii.

24

Piliks ngê Póól u ngwo kóté kwólu

¹ Wo limi mî loo, u kuwó dini ghi ngê Nju tpémi yi kada pini yoo Sisadiya lee dniye, kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini Ananayas u k:iî lee dniye, pini n:iî u lama Lóma tpémi yi dêêpî kópu dyuu mb:aamb:aa ngê doo kwo u k:iî mye lee dniye, yi pini mye Nju pi, u pi Têêtulas. Piliks ngîma ghê dniye, Póól ka kópuni u díy:o dnye nod:enod:e, yi kópu u nt:u kópu Piliks ka vyi ngópu. ² Dini ghi n:iî ngê Póól a ñuw:o ngópu, Têêtulas ngê kóté kpêmi ngê, Piliks ka kwo, Munmíkó nmî Lémi, mb:aamb:aa ngê nyinê y:enê nmo, dye ghi daadîi pi l:êê ngê kêê doongê t:ango, dono kópu yilî nyi

ngmópu, ya mb:aa u ngwo dp:o pyw:oo. ³ Kwo, Dye ghi yintómu p:aani p:aani nmo chaa kîgha ngi, myeno kwunokwuno ngi. ⁴ Kwo, Kópu yilî nga daanî vyi, mwada y:i daanî nî, nga anî tpapê, a dnye nyeni. ⁵ Kwo, Ala pini nkéli dono u pye yiyé pyu, Nasalet pi u yoo yi kada pini ngmê, dyámê pee yilî yi mbêmê Nju tpémi yi vy:o dnyengi u pye yilî a yiyé. * ⁶ Kwo, Ala kópu mye d:uu ngê, u yi u ngwo doo kwo, Yélini daa Nju tpémi Chóó Lémi u ngomo k:oo my:aa km:êê té, wod:oo y:i nmî mgîmî ngê. * ⁷ (-) ⁸ Kwo, Ala pini chi p:oo knomomê, kwo, kópuni u díy:o u kwo nmo nod:enod:e té, yi kópu chóó nga wa vyi. ⁹ Dini ghi n:iî ngê Têêtulas ngê u danêmbum yó, Nju tpémi y:oo Piliks ka kwo, Kópu yilî n:iî nga dê vyi, yi kópu yilî yintómu ndê kópu dé.

Póól ngê Piliks ka kópuni vyu

¹⁰ Piliks ngê Póól ka kwo, Ló kópu mênê ngma a tóó? Póól ngê kwo, Mw:ââkó a Lémi, m:ââ yilî yi k:oo ala dyámê pee ñyóó nye y:enê, nmî l:êê ghi dmi yintómu lama a tóó, kwo, yi kópu u l:êê díy:o a lama ka tóó, ndêndê ngê nye kóté kîgha nê. ¹¹ Kwo, Daa dye ghi daadîi yimî loo, y:omye m:iî ngê Chóó Lémi ka ngêpê tédê nî loo, Njedusalem. Kwo, Pi knî y:oo yinté nga amye vyi ngmê. ¹² Kwo, Chóó Lémi u ngomo k:oo pi knî ye kwopwepe ngê kêê dipê t:ango, ngêpê ngomo knî yi k:oo yi mbodo dmi myedîpî vwuwo ngê, yi p:aani u ghi yintómu knî yi k:oo yinté kópu myedîpî d:uu ngê. ¹³ Kwo, Ala ngwo kópuni nga dê vyi t:oo, doo u ntââ yi kópu dyuu ndê kópu ngê nga daawa pyódu t:oo. ¹⁴ Kwo, Kópuni dyuu nga dê vyi ngmê, mu ngmîdî ndê kópu, nga daanê wópu, kwo, Yesu Nasalet pi u yoo vy:o nî ghê wo. Kwo, K:omo tpile Nju tpémi y:oo ala kópu

* 23:29: Dpodo 18:14-15 * 24:5: Dpodo 17:6 * 24:6: Dpodo 21:28-30

a tpaépê ngmê, apu, Nasalet pi ngê máádini a yó, yi máádi daa ndêndê, kwo, ngmênê yi máádi n:aa kîgha, nmî kn:ââ yoo yi yâpwo ka ndêndê ngê u ngwo anî lê. Kwo, Ngmênê kópu yilî n:ii Mósisi ngê a d:êê ngê, myenté Chóó Lémi u komo kapî pyu knî y:oo kópuni mye d:êê tumo, yi kópu knî ye n:aa kêlîmî. ¹⁵ Kwo, Kî yéli kópuni ka a kêlîmî té, yi kópu ka myinê kêlîmî. Kwo, Yi kópu alanté, Pi yilî yintómu mwiyé wa pw:onu, u kuwó dini ghi ngê Chóó Lémi ngê amêdê pyidu té, yoo dono yoo mb:aa chóó wa chámê dê. *

¹⁶ Kwo, Yi kópu u l:êê dîy:o dye ghi yintómu dpodombiy:e anî dpodo, kópu mb:aa anî d:uud:uu dé, Chóó Lémi ngê a ka daapaa vyi ngê, Chi kn:aadi, pi knî y:oo yi kópu a ka myedaapaa vyi y:e.

¹⁷ Póól ngê kwo, M:ââ ngmê knî yi k:oo Njedusalem dênnoo ya. Dini ghi n:ii ngê Njedusalem nê diyé wo, Nju tpémi yi vy:o pinté knî ye yi ndapî knî ngmênî nuwo, u ya a nga myedoo kwo, nê, Chóó Lémi ka kpêê n:uu yé. * ¹⁸ Kwo, A tupwó mwiyé nî ghêê ngê, u kuwó dini ghi ngê Chóó Lémi u ngomo k:oo nî kee wo, kpêê yiyé u l:êê dîy:o. Kwo, Pi a p:uu dêpwo ya, pi ngê dnyengi ngê kêê myedîp:ê t:ângo. * ¹⁹ Kwo, Ngmênê Nju tpémini Esiya Wee u kwo dnyimo a ya, yi yéli y:oo mgîmî noo. Kwo, Lukwe dîy:o yi yéli al:ii daa kwo? Kwo, Wo ndê kópu y:aa d:uu ngê, ye pêdê lee dmi, yi kópu nga paan:aa vyi ngmê. ²⁰ Kwo, Yélini y:oo Njedusalem kóté kalé noo, yi yéli awêde kêdê taa dmi. Kwo, Ye ngî péé, Kóté têdê ló kópu a p:uu ngma a pyw:ee ngópu. ²¹ Kwo, Yi vy:o kópu mu ngmîdî nî d:uu ngê, ye nî mbwolo, yenê, Awêde anmye kóté kîgha nê, mu kópu u dîy:o ala kópu ka n:aa kêlîmî, Pi wa pw:onu, amêdê pyidu. *

²² Piliks ngê yepê, Nmyi kada pini Lisiyas dini ghi n:ii ngê wa t:aa, yepê, Póól p:uu kópu u ngwo nmye ngmanî vyi. Wod:oo Piliks ngê kóté chedê ngê, mu kópu u dîy:o Yesu ngê máádini a yó, yi máádi p:uu kópu yilî u lama dnye ya, pi knî y:oo Piliks u ngêêdî mwiyé dnyimo a tpaépê dé. ²³ Ledeni ngê Póól dpîmo y:enê, Piliks ngê yi pini ka kwo, Póól mbwa k:oo mê km:êê ngi, yi choon:aa ya, yi choon:aa paambwi. Kwo, U pyipe knî y:oo u yi adî kwo, Tpile u kwo ngmên:uu y:oo, kwo, ye kidingê kwódu.

Póól ngê Piliks cha ye kópuni vyu

²⁴ Wo knî ngmêmî loo, Piliks cha y:oo u yi y:e doo kwo, Póól nyi ngêêdî choo danêmbum. (Piliks u kpâm Dîdusila Nju pyââ.) Wod:oo Piliks ngê pi ngmê dy:ââ ngê, kwo, Póól a pwiyé we. Póól dini ghi n:ii ngê ta, Piliks cha ye Yesu Kêdisu ka kêlîmî p:uu ye doo danêmbum. Yi kópu dyuu dpîmo nyêmi dé. ²⁵ U kuwó dini ghi ngê Póól ngê yepê, Doo u ntââ dono kópu yilî daanmî d:uud:uu, ngmênê nmî chóó nmî l:êê ghi dmi ka vwuwo kmêle, mu kópu u dîy:o mu dini ghi ngê Yesu ngê wa kóté kalé nmo. Piliks ngê yi kópu dini ghi ngê nyongo, nkîngê mbê wo, Póól ka kwo, Ala ngwo chi lêpî. Kwo, Dini ghi n:ii ngê a dpodo daadî ya, a chóó nga an:uu vyi, u ngwo modo pwiyé. ²⁶ Wo knî ngmê ngê Piliks ngê pi ngmê ka dpîmo tpaépê, kópu, Póól a ka dpo nuw:e. Daa ng:êêntómu u k:ii danêdanê knopwo, mu kópu u dîy:o Piliks ngê u yi dpîmo kwo, Póól ngê ndapî ndîi a ka ngmêpêda kê ngê, u ngwo p:aa pw:ii.

²⁷ M:ââ miyó mî loo, Pósiyas Pestas ngê Piliks u d:aa a kââdî ngê, mu kópu u dîy:o dini ghi n:ii ngê Nju tpémi kn:aa yéli yi k:ii numo p:uu dnye l:êê, Sisadiya, Piliks ngê lede

* 24:15: Njon 5:28-29 * 24:17: Lóma 15:25-26 * 24:18: Dpodo 21:26-27 * 24:21: Dpodo 23:6

yoo dy:ââ too, Nju tpémi yi kada pini yilí vya ngópu. Nju tpémi y:oo Lóma tpémi yi king ka pweepwee pee yilí d:êê ngópu, wod:oo yi king ngê apê, Piliks Lóma modo diyé we. Piliks ngê u yi doo kwo, Nju tpémi y:oo kópu dono a p:uu daamupaa vyi y:e, wod:oo Póól mbwa k:oo a kuwo ngê, Lóma u ngwo mê diyé wo.

25

Pestas ngê Póól u ngwo kóté kwólu

¹ Pestas Sisadiya ta, wo pyile mí loo, Njedusalem u ngwo loo. ² Nju tpémi yi kada pini yoo, kpêê yiyé pyu yoo yi k:ii u yi y:e doo kwo, Póól nmî ndyíko, wod:oo yi kópu dyuu Pestas ka vyi ngópu. ³ Kwo, Munmíkó nmî Lémi, u yi nmo a kwo, Póól al:ii nmo dpo húw:e, u ngwo anmî kóté kwolo. Yi kópu u kwo vyi ngópu, mu kópu u díy:o u yi y:e doo kwo, Maa p:uu Póól p:oo vy:a. * ⁴ Pestas ngê yepê, Póól Sisadiya mbwa u mênê kíyedê kwo. Yepê, Daa kêmakêma y:i mîné diyédiyé. ⁵ Yepê, Nmyi kada pini yoo a p:uu dpî t-ee tóó, Sisadiya yi k:ii wanmî lee dmi. Yepê, Póól u ndyíkondyíko u kópu yi chóó u ngópu paan:aa vyi téne.

⁶ Pestas ngê wo wááli ó wo y:a yi vy:o mê chedê ngê, u kuwó dini ghi ngê Sisadiya mê diyé wo. Womumo kóté tédê yaa wo, yepê, Póól a pwiyé we. ⁷ Póól dini ghi n:ii ngê kóté tédê kee wo, Nju tpémi yélini Njedusalem a ndê dniye, yi tpókni y:oo Póól a yina ngópu, u ndyíkondyíko u kópu ndîi yilí vyi ngópu, ngmênê doo u ntââ yi kópu ndê kópu ngê daapí pyódu tumo. * ⁸ Póól ngê yi kópu yilí a wópu ngê, Pestas ka kwo, Nju tpémi yi dêêpî kópu dyuu dipîngmê puwâ, Chóó Lémi u ngomo k:oo dono kópu dipî d:uu ngê, Lóma king p:uu

kópu dono myedîpî vyu. ⁹ Pestas ngê u yi doo kwo, Nju tpémi y:oo kópu mb:aa a p:uu pidnyi tpaépé dé, wod:oo Póól ka póó wo, kwo, U ntââ Njedusalem wanyi lê, y:i an:uu kóté kalê ngi? * ¹⁰ Póól ngê kwo, Kêle. Kwo, Lóma u dêêpî kópu dyuu mbêmê anye kóté kígha nê. Kwo, Doo u ntââ Njedusalem daany:uu kóté kalê nê, mu kópu u díy:o Nju tpémi y:e kópu dono dipîngmê d:uu ngê. Kwo, Yi kópu lama mb:aamb:aa ngê ka tóó. ¹¹ Kwo, Dêêpî kópu w:aangmê puwâ, ó pwopwo u kópu w:aangmê d:uu ngê, ye p:aa pwene, daap:aa mbêpê wo. Kwo, Ngmênê a ndyíkondyíko u kópu dyuu ndê kópu ngê nga doo pyodo, yi kópu u l:êê díy:o doo u ntââ ye daa nyi y:ee nê. Kwo, Lóma king ngê yinê paan:aa kóté kalê nêne. ¹² Wod:oo yélini y:oo nuw:o ghi mb:aa Pestas ka dnyimo yém, yi yéli yi k:ii nipi dnye danêmbum, Pestas ngê Póól ka kwo, U yi nga a kwo, Nmî king ndîi ngê yinê paan:aa kóté kalê nyine, yed:oo yi king ka anyi lê, Lóma.

Pestas Póól p:uu Akîdipa ka u ngwo doo danêmbum

¹³ Wiki knî ngmê mîmî loo, Akîdipa Helodi lémi Mbêênis u k:ii Sisadiya lee knopwo, noko yepê, Pini n:ii ngê Piliks u d:aa da kââdí, nye m:uu ngmê. ¹⁴ Wo knî ngmê Akîdipa lémi y:i dpîmo ya, Pestas ngê Akîdipa u ngêêdí Póól u p:êê adê nt:o, kwo, Pi mbwa k:oo ngmêka kwo, Piliks ngê ka a kuwo ngê. ¹⁵ Kwo, Dini ghi n:ii ngê Njedusalem nî loo, Nju tpémi yi kada pini yoo kpêê yiyé pyu kní yi k:ii u ndyíkondyíko u kópu dé a ka ka a vyi tumo, a ka pê, Dpî vya ngi. ¹⁶ Kwo, Ala kópu ye nî vyu, yenê, Nmo Lóma tpémi ye daa nmî l:êê ghi. Yenê, Pi u kpakakpaka tédê módó daanmî dy:ââ. Yenê, U

ndyîkondyîko u kópu dyuu mwiyé paa ny:ee ngê, u wópuwópu kuwó paa d:uu ngê. ¹⁷ Kwo, Dini ghi n:ii ngê alii a lee dniye, t:ââ ngê kêê dîp:ê t:ângo, ngmênê womumo yi pini nî kóté kwólu. ¹⁸ Kwo, Yélini p:uu dnye d:uu daa dono kópu ndîi knî yi p:uu dnye danê. * ¹⁹ Kwo, Yi chóó yi yâpwo ka ngêpê p:uu dnye danê, pi ngmê p:uu myednye danê, u pi Yesu, pini n:ii pwene, ngmênê Póól ngê yepê, Yi pini mêtê pii wo. ²⁰ Kwo, Yi kópu yilî dèp:êngmê ngêêdí, wod:oo Póól ka nî póó wo, kwonê, U ntââ Njedusalem wanyi lê, y: an:uu kóté kalê ngi? ²¹ Kwo, Ngmênê a ka pê, Doo u ntââ. A ka pê, Nýóó chi y:enê nê, u kuwó dini ghi ngê Lóma king ngê yinê paan:aa kóté kalê nêne. Kwo, Yed:oo mbwa k:oo m:aa kmungo, nê, Dîyo nmî king ka p:aa dy:ââ. * ²² Akîdipa ngê Pestas ka kwo, U ya a nga kwo, Yi pini chóó a ka choo danêmbum. Pestas ngê kwo, Dîyo mâtâ nga adî danêmbum.

²³ Womumo Akîdipa lémi dnye nyêm u ngomo k:oo lémilémi u l:êê ghi ngê kee knopwo, lede knî yi kada pini yoo yi k:ii, Sisadiya u kada pini yoo mye yi k:ii yi ngomo k:oo nipi a wó. Pestas ngê lede knî ye yepê, Póól a pwiyé we. * ²⁴ Póól dini ghi n:ii ngê ta, Pestas ngê yi lémi ch:ama ye yepê, Mw:ââkó a lémi ch:ama, king Akîdipa lémi yi k:ii, yepê, pini n:ii p:uu Nju tpémi a d:uu té, ala vyîlo. Yepê, Nju tpémi yélini ala p:aani a kwo, myenté Njedusalem yélini wunê kwo, kââ paa ala kópu a t:emî ngópu, apu, Kî pini vya ngi, kîmê ya, pw:oo we. * ²⁵ Yepê, Ngmênê u pwopwo u kópu dèp:êngmê pyw:ângo. Yepê, Yi pini ngê ala kópu a ka yinê vyu, a ka pê, Lóma king ngê yinê paan:aa kóté kalê nêne, yepê, yed:oo Lóma

wanî dy:ââ. ²⁶ Yepê, Ngmênê u kópu njini d:ongmê pyw:ângo, ló kópu a Lémi ka ngmanî d:êê? Yepê, Yi kópu u l:êê dîy: o ala pini nmyi ngîma u ngwo dí kââ, ngmênê nyi, king Akîdipa, ngîma kîdí kââ, mu kópu u dîy: o kópuni nipi wanmo pyw:oo, yi kópu a Lémi ka u nkwo anî dy:ââ. ²⁷ Yepê, Mu kópu u dîy: o pi módó daanyi dy:ââ, ngmênê u nt:u kópu mb:aamb:aa ngê anyi d:êê, u ngwo anyi dy:ââ.

26

Póól ngê Akîdipa ka kópuni vyu, u kn:ââ chap

¹ Akîdipa ngê Póól ka kwo, Nýóó l:êê dîy: o nmo chi danêmbum. Póól ngê kwo, Mw:ââkó a lémi. ² Kwo, A nuw: o vyilêvyilê ngê a ka dè pyódu, mu kópu u dîy: o Nju tpémi y:oo kópuni dyuu vyi ngópu, a ndyîkondyîko u kópu dyuu ngîma anînê wópuwópu té. ³ Kwo, A nuw: o vyilêvyilê ngê ala kópu u dîy: o a ka dè pyódu, Nju tpémi yi l:êê ghi dmi lama mb:aamb:aa ngê a pyede, yi kwopwepe u kópu dé lama mb:aamb:aa ngê mye pyede. Kwo, A kópu dyuu mb:aamb:aa ngê nyinê wopwe. Kwo, U ntââ mb:aamb:aa ngê a ka anya a ngédingada.

⁴ Kwo, Kópuni yilî yintómu noo d:uud:uu dé, Nju tpémi yintómu yi lama a pyede. Dini ghi n:ii ngê tp:ee têtê noo a ya, a yoo vy: o Njedusalem noo a kwo. Kwo, Pádisi ngê noo a ya, nmî vy: o yélini y:oo kópu yilî a kwódukwódu ngmê. * ⁵ Kwo, Yi kópu Nju tpémi yintómu yi lama ka tóó. Kwo, Lukwe dîy: o a kóté kîgha têtê daa vyi ngópu. ⁶ Kwo, Ala kópu u l:êê dîy: o dnye kóté kîgha nê, Chóó Lémi ngê nmî kn:ââ knî ye ndê kópuni a vyu, yi kópu ka n:aa kélîmî. * ⁷ Kwo, Nju

* 25:18: Dpodo 23:29

* 25:21: Dpodo 25:11-12

* 25:23: Mát 10:18

* 25:24: Dpodo

22:22

* 26:4: Dpodo 22:13; Pilipay 3:5-6

* 26:6: Dpodo 28:20

tpémi yi pi dyêêdî y:a mê miyó u yi y:e a kwo, Kópuni Chóó Lémi ngê nmo wa a kê, nmo vyílo yipêdê kê ngê. Kwo, W:êênî mgídî vy:o Chóó Lémi ka a ngêpê té, yi kópu a t:âât:ââ ngmê. Kwo, Vyílo yi kópu u l:êê díy:o Nju tpémi y:oo a ndyíkondyíko u yi y:e a kwo. ⁸ Kwo, Lukwe díy:o ala kópu ka dp:ee kélímî té, Pi wa pw:onu, Chóó Lémi ngê amêdê pyidu.

⁹ Kwo, Mwiyé u ya a nga doo kwo, Yesu u yoo chedêchedê ní chedê. * ¹⁰ Kwo, Njedusalem yi kópu vyílo yino o a d:uud:uu. Kwo, Kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini u pi mbêmê, Chóó Lémi u yoo mbwa k:oo yilî ní kmungo. Kwo, Dini ghi n:ii ngê kada pini knî y:oo yi vyee u pi vyi ngópu, yi kópu my:aa vvu, yenê, Momye pw:oo dniye. ¹¹ Kwo, Dye ghi yintómu nîmon:aa kpakakpaka dé, mu kópu u díy:o u ya a nga doo kwo, ala kópu paa vyi y:e, Pini n:ii Chóó Lémi ngê a ngmídi ngê, yi pini doongê ta, Yesu daa vyílo. Kwo, Ye noo nod:enod:e, k:omo tpile kn:aa dyámê pee p:uu dnyimo mbêpêmbêpê y:i nîmon:aa kpakakpaka dé. *

Póól Akîdipa ka u nuw:o ngmêêpî p:uu u ngwo doo danê

Dpodo 9:1-19; 22:6-16

¹² Póól ngê kwo, A lémi. Kwo, Yesu u yoo yi kpakakpaka u l:êê díy:o kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini ngê Dîmaskîs dy:ââ noo. ¹³ Kwo, Maa p:uu kââdî mää kélî tpile u wuu ndîi mbóó p:uu ngmênî módu, kââdî u wuu têdê ngê pyodo. Kwo, Apyipe knî yi k:ii yi tpile u wuu nmî pwo a kwólu. ¹⁴ Kwo, Nmo yintómu têpê mbêmê nmî dyimê dniye, nê, Dnye ngmê wule. Nmî chóó nmî dnye ngê a ka a mbwolo, Hipîlu dnye ngê. A ka pê, Sóól, Sóól. A ka pê, Lukwe díy:o nye kpakakpaka nê? A ka pê, Lama daa tóó, ñyóó

ngada pini anyi vyee, díyo nga u nkwo anî diyé, u nkwo anî vya ngi. ¹⁵ Kwonê, A Lémi. Kwonê, Nyi n:uu? A ka pê, Nê Yesu, pini n:ii nye kpakakpaka. ¹⁶ A ka pê, Gh:êêdê. A ka pê, A chóóchóó nga d:a kêma, a dpodo pyu ngê dî pyódu ngi, kópuni awêde chi m:uu, pi knî ye dp:uu vyi ngi, mu dini ghi ngê kópuni nga anê kêma té, pi knî ye myoon:aa vyi té. ¹⁷ A ka pê, Yélini ye anî dy:ââ ngi, u yi y:e adî kwo, Nmî vy:a, yi yéli yi kélê anî dyé ngi, Nju tpémi yi kélê wanî dyé ngi, kn:aa yéli yi kélê amy:aa dyé ngi. ¹⁸ A ka pê, Yi ngwolo dp:uu pywáli té, mgídî u mênê dpo y:ee té, w:êênî dpo nuw:o té, Setan u maknopwo myedo ngi té, Chóó Lémi u maknopwo dpo nuw:o té. A ka pê, A ka wa kélímî mbê dmi, Chóó Lémi ngê yi dono u kuwó u ngwo wa kée té, u nuu u yoo ngê wa pyódu té.

Póól Akîdipa ka u dpodo p:uu u ngwo doo danê

¹⁹ Póól ngê kwo, Akîdipa a lémi. Kwo, Kópuni yilî mbóó p:uu pini ngê a ka a vvu, yi kópu yilî ntênê noo d:uud:uu dé. ²⁰ Kwo, Yi kópu yilî Dîmaskîs mwiyé noo a d:uud:uu dé, Njedusalem myenoon:aa d:uud:uu dé, kuwó Njuda Wee u kwo p:aani n:ii a pyede, y:i noon:aa d:uud:uu dé, kn:aa yéli yi vy:o myenoon:aa d:uud:uu dé. Kwo, Pi yintómu knî ye yenê, Nmyi dono yintómu a kuwo tóó, Chóó Lémi ka diyé dmyeno, u maa mb:aamb:aa ngê kalê yó, kópu mb:aa yilî dmyinê d:uud:uu, pi knî y:oo ala kópu paa vyi y:e, Yi nuw:o dmi kêdê ngmêê ngmê. ²¹ Kwo, Yi kópu u l:êê díy:o Nju tpémi y:oo Chóó Lémi u ngomo k:oo mî mgímî noo, myepî vya noo. ²² Kwo, Ngmênê Chóó Lémi ngê doo a ngêêpî nê, u dî ngîma anîmo kwo, nmyo yintómu ndê kópu nmye yinî tpaépê, kada pini knî ye myenté

* 26:9: Dpodo 8:3 * 26:11: Dpodo 9:1-2

pinté knî ye yi kópu myinê tpaépê ngê. Kwo, Ala kópu daa kópu kamî, ngmênê Chóó Lémi u komo kapî pyu knî y:oo wunê kópuni a d:êê ngópu, ala vyílo yinî tpaépê. ²³ Kwo, Ala kópu yedê d:êê ngópu, apê, Pini n:ii Chóó Lémi ngê a ngmîdi ngê, dono mwiyé wa a pyw:oo, wamye pw:onu, kuwó amêdê pyidu, daa Nju tpémi yi mo yi Mbwámê ngê wa pyódu, kn:aa yéli yi Mbwámê ngê wamye pyódu. *

²⁴ Póól ngê yi kópu dini ghi n:ii ngê vyu, Pestas Póól ka dpodom-biy:e mbwolo, kwo, Ye lukwe, Póól. Kwo, Chi ghéti. Kwo, Kópu yilî n:ii lama dê yââ, yi kópu knî y:oo dê ghétighéti kalê ngi. ²⁵ Póól ngê kwo, A lémi, d:oo ghéti wo. Kwo, Dîni k:omodanê, myedîni yumudnyadê kîgha nmyo, ngmênê ala ndê kópu yinî tpaépê. ²⁶ Kwo, Nmî lémi Akîdipa ka n:aa tpaépê, mywenemywene ngê kêê daanê t:oo, mu kópu u dîy:o yi kópu yilî yintómu u lama ka pyede. Kwo, Kópu yilîni Yesu ngê pyodo daa tumu kópu dé, ngmênê pi yilî knî yi ngîma pyaa dniye. *

²⁷ Póól ngê Akîdipa ka kwo, A lémi. Kwo, Kópu yilîni Chóó Lémi u komo kapî pyu knî y:oo a d:êê tumo, yi kópu knî ye nye kêlîmî, apii? ²⁸ Akîdipa ngê kwo, Ye kópu pyile njini ngê Yesu u yoo vy:o mumdoo wanyi kaa nê? ²⁹ Póól ngê kwo, K:omo tpile kópu pyile njini ngê ó kópu yilî ngê, ngmênê Chóó Lémi ka anî ngépê, kwonîmo, U ntââ ala yéli nê ntee pini ngê wanyi pyódu té, ngmênê daa mbwa k:oo adnyi kwo.

³⁰ Wod:oo Akîdipa lémi Mbêênis ghêêdî knopwo, Pestas léma yi k:ii mye ghêêdî dniye, yi ngomo a kuwo ngópu, ³¹ noko yepê, Wu pini ngê pwopwo u kópu daangmê d:uu ngê, mbwa mênê koko u kópu myedaa d:uu ngê. * ³² Akîdipa ngê Pestas ka kwo, Wu pini ngê

nga wodaa vyu, Lóma king ngê yinê paan:aa kóté kalê nêne, kwo, ye módó paa pwii.

27

Sisadiya u ngwo nmo kuwo ngê

¹ Dini ghi n:ii ngê Pestas ngê u yi doo kwo, Póól Lóma nî dy:ââ, lede knî yi kada pini Njuliyas p:uu t:ângo, mbwa k:oo pini knî ngmê mye yi k:ii. Yi Njuliyas Lóma king u kópu y:eeey:ee pyu yoo yi vy:o pini ngmê. ² Nkéli ngmê k:oo nmî wo dniye. Yi nkéli Adamitiyam modoo diyédiyé, apê, Esiya wee u kwo yinê amînê kuwo nmo. Adistakas u k:ii nmî wo dniye, Tesalonika pi, Másidóniya Wee u kwo p:aani n:ii a tóó. ³ Kada nmo y:ângo, womumo Saidon nm:uu tee dniye. Njuliyas, pini n:ii ngê Póól doo y:enê, nmo mb:aamb:aa ngê doo ya, Póól ka lyoko ghayghay daa kwódu ngê, wod:oo nmî pyipe knî ye nmî lee dniye, tpileni u yi nmo doo kwo, nmo dnya a kuwo. ⁴ Saidon ndini nmî yó, yópu kêpa yópu ngê a ghê wo, Saipîdîs u kêténi nmî yó, yópu mdoo kwéli dêpwo ya. ⁵ Silisiya u nkîgh:ê nm:uu lee dniye, Pamîpiliya u nkîgh:ê my:oon:aa lee dniye, Maida nm:uu tee dniye, p:aani n:ii Lisiya Wee u kwo a tóó. ⁶ Njuliyas ngê nkéli y:i ngma a pyw:ângo, yi nkéli k:oo ché nmoo. Yi nkéli Aleksándîdiya a ndê wo, Lóma doo lêpî.

⁷ Yi ndini nmî yó, wo pyile páádi nkéli kyedekyede doo mbêpê, paa dpodo ndîi ngê nmo pyodo, Knidus dpîpî tee dniye. Kêpa yópu ngê nmo a pii ngê, yi máádi dpîpî kwólu, Kîditi máádi nm:uu kwólu, Salîmone ñuwo nmomo y:aa dniye, Kîditi u kêténi nmî yó, yópu mdoo kwéli dêpwo ya. ⁸ Dyámê w:uu u nkîgh:ê chono nmee paa, paa dpodo ndîi ngê nmo mé pyodo, kpéé kn:ââ ngmênî vy:ungo, u pi Kpéé Kn:ââ

Mb:aa, yi ghi p:aa ngmê u nkîgh:ê a tóó, u pi Laseya.

⁹ Y:i nmee ya, dye ghi daadîi, yópu ndîi u dye ghi daa kêmakêma doo dyimêdyimê, nê, Anmî lee knomomê, ye maa p:uu dono anmo pyw:oo. Póól ngê gha nuw:o ghi ye ngmê y:ângo. ¹⁰ Yepê, Léma. Yepê, Nmo lêpî té, ye maa p:uu dono awêde nmîné pyw:êmî, nkéli k:oo tpile yilî nmo kîgha, nkéli myeno kîgha, myeno pwopwo té. ¹¹ Njulyas Póól ka daa ng:aa mbê wo, ngmênê nkéli chóó pini dê tpiipi ye ng:aa mbê wo. ¹² Nkéli k:oo dpodo pyu knî y:oo noko yepê, Ala kpéni kn:âa doo u ntâa, yópu ndîi vy:o nkéli al:i daadî ya, noko yepê, Piniks paa ngî d:uu koo. Noko yepê, Yi kpéni kn:âa mb:aamb:aa, yópu ndîi ngê y:i nkéli daawa dyênê. Noko yepê, Yópu ndîi y:i nye t:âat:âa koo, yópu mwiyé pèdê ngee ngê, u ngwo paa lee kmêle.

Yópu ndîi u ngwo a pwaa wo

¹³ Yópu chaa yópu ngê a ghê wo, daa dpodombiy:e a ghê wo, noko yepê, Ala yópu u ntâa, ala ngwo Piniks lee kmêle, wod:oo anka a pèdî ngópu, kada nmo y:ângo, yi dyámê w:uu u nkîgh:ênkîgh:ê nmî t:ângo. ¹⁴⁻¹⁵ Daa dye ghi daadîi nmee mbêpê, wod:oo kpâpu yópu ngê nmo a ghê wo, yópu pâa ndîi ngê pyodo, nkéli t:âmo ngê, vuywó ndîi vy:o nmee mbêpê. ¹⁶ Dyámê w:uu tp:oo ngmênmo y:amê kwólu, u pi Kóda. Vuywó ndîi y:i dêpwo kwo, wod:oo dinki dpodombiy:e nmo pèdî ngê, nkéli k:oo nmî chângo. ¹⁷ Noko yepê, Nkéli kudu koo, kpêêpî wa a pwîi dmi, yimbwi wa pywáli dmi, nkéli nmo wa yapê. Yi kópu u l:êê díy:o nkéli u maknopwo yedê mênê y:amê kalê tumo, pwono dpodombiy:e mîmî kudu tumo. U yi y:e dêpwo kwo, Lipiya tii pâa p:uu nmî pw:oo dmi,

wod:oo liyé a vy:oo ngópu, vuywó ndîi knî yi l:êê díy:o tpii dê wiye dumo, doo u ntâa pi ngê daapodo tpyé dê. ¹⁸⁻¹⁹ Yinté nmee ntééntéé, yópu dêpê ngópu, wod:oo womumo mw:aandiye nkéli u mb:êê pee knî ngmê kée ngópu, womumo mw:aandiye nkéli u nj:ee kîli mye kée ngópu. ²⁰ Wo yilî knî yi k:oo kââdî dpîpî módu, pudu myedpîpî módu, yópu ndîi mudoo a wupe, wod:oo noko nmomo, Daanmî pyiyé dmi, nmo pwopwo té.

²¹ Wo knî ngmê yi k:oo nté dêdnye pîpî, u kuwó dini ghi ngê Póól yi ngîma ghêêdî wo, yepê, A léma. Yepê, A ka wonmyiné ng:aa mbê dniye, ye Kîditi daapîno kuwo ngê, nkéli daapî dyênê wo, tpile daap:oo kée too. * ²² Yepê, Ngmênê namê nkîngê. Yepê, Daangmênmyi pw:onu, ngmênê nkéli mu ngmîdi yinmo kîgha. ²³ Yepê, Yâpwoni p:uu n:aa dpodo, yi yâpwo, a vuywo pini, mgîdî vy:o u enjel a ka ngmêda dy:âa, a ka dê, Póól. * ²⁴ A ka dê, Namê nkîngê. A ka dê, Ghêli daanyi pw:onu, ngmênê Lóma king u ngîma mwiyé any:uu ghê. A ka dê, Chóó Lémi ngê ngêpê kêda ny:oo, yélini yi k:i nmye wee, daangmêwa pw:onu. ²⁵ Póól ngê yepê, Kî léma, namê nkîngê, mu kópu u díy:o Chóó Lémi ka n:aa kélîmî, a lama ka tóó, kópuni enjel ngê a ka dê vyi, yi kópu ndêndê ngê wa pyódu. ²⁶ Yepê, Pi daawa pw:onu, ngmênê dyámê w:uu ngmê mbêmê anmî kee dmi. *

²⁷ Wéni n:i ngê Kîditi nmo kuwo ngê, wo y:a mê páadi maadi nmee mbêpê, yópu ndîi modoo a wupe, mgîdî nuknînkunî p:uu nkéli k:oo dpodo pyu knî y:oo a w:ee ngópu, apê, Ala dyámê w:uu u nkîgh:ê chono nmo m:i té. ²⁸ Wod:oo nkichi pee yedê ngê nt:ee ngmê kalê ngópu, dini ghi

* 27:21: Dpodo 27:9-10 * 27:23: Dpodo 23:11 * 27:26: Dpodo 28:1

n:ii ngê mbwódo mî yaa wo, mêdê pêêdî ngópu, ntii u mti u ngwo a ngee ngópu, apê, Podo y:a p:uu até d:uu kaali. (40 m.) U kuwó dini ghi ngê yedê mê kalê ngópu, ntii pyolo y:a p:uu mîmî kele, (30 m.) noko yepê, Ala ghodo nmo m:ii té, daa kêmakêma dyámê w:uu mbêmê nmo koko té. ²⁹ Noko yepê, Nkéli mgîdî vy:o kîd:ongê dopo, wod:oo anka páádi knî nkéli kn:ââ ghîghê mênê kéé tumo, wo u dîy:o dnye ngêpê, apê, Lîmî k:ii wa we. ³⁰ Nkéli k:oo dpodo pyu knî y:oo u yi doo kwo, Dinki nmî gh:ay, nmî mbêpê dmi, wod:oo dinki gh:ay ngópu, nmopê, Nkéli ñuwo anka nmîmo kéké té. ³¹ Ngmênê dnye k:omodanê, Póól ngê a w:ee ngê, Njulyas ka kwo, Kî nkéli k:oo dpodo pyu yoo a mbêpêmbêpê té, yed:oo nmo pwopwo té. ³² Wod:oo lede knî y:oo dinki yedê dê chápwo dumo, mo kalê ngópu.

³³ Dini ghi n:ii ngê doo wââwââ, Póól ngê kmaapî u pi ye vvu, yepê, Wo y:a mê páádi d:uu lê, ntê dmy-ongê ma ngópu. ³⁴ Yepê, Mw:ââkó nmyo, ntê pee ngmê ma yó, ntê ngê yinê a wêdêwêdê kîgha nmyo. Yepê, Daangmanmyi pw:onu. ³⁵ Póól ngê mbîdédi a ngêêdî, puwâ, Chóó Lémi yi ngîma kwuno ngê, wod:oo ndîi. ³⁶ Yi gha dmi vyilê kê dniye, pi yintómu doo kmaapî. ³⁷ Nkéli k:oo yélini nmee kwo, nmo yintómu my:oo yono y:a pyud:oy:a mê wéni. (276) ³⁸ Dini ghi n:ii ngê u ntââ ngê pyaa dniye, witi nt:ee kéé ngópu, apê, Nkéli vyilê kê we.

Nkéli u ngwo a ghidi wo

³⁹ Dini ghi n:ii ngê wa wo, nkéli k:oo dpodo pyu yoo yi lama dêpwo ya, Kî ló dyámê pee. Lyoko ngmê m:uu ngópu, tii pââ y:i ngmêdoo ya, u yi y:e doo kwo, Nkéli tii pââ p:uu nyinê ghidi we. ⁴⁰ Mwiyé yedêni dê y:oo tpîi dê kudu dumo, yi yedê dê mê pywálî dumo, anka u yedê

páádi knî mye chápwo tumo, liyé tp:oo nkéli ñuwo ngmê t:ee ngópu, tii pââ u kêténi dnye tpîi. ⁴¹ Nkéli tii pââ p:uu daa n:ee, ch:êênî p:uu a ghidi wo, nkoo ghi mîné kele, vvuwó ndîi knî y:oo kn:ââ ghi dnya a pwapî.

⁴² Lede knî y:oo noko yepê, Mbwa k:oo yéli vya téme, nt:ee wa a pwila dmi, tii pââ p:uu wa kee dmi, wa mbêpê dmi. ⁴³ Ngmênê Njulyas ngê yi kópu ye kwódu ngê, u yi u ngwo doo kwo, Póól nî dy:o, wod:oo nmopê, N:ii u lama chââchââ a tóó, dpo pwila we, ⁴⁴ n:ii u lama chââchââ daa tóó, nkéli u yi pee mbêmê dpî chââ we. Wod:oo yinté nmî d:uu ngê, nmî chââ dniye, nmo yintómu tii pââ p:uu nm:uu kee dniye.

28

Mólîta kópuni nmo pyodo

¹ Dini ghi n:ii ngê tii pââ p:uu nm:uu kee dniye, yi dyámê w:uu u pi y:i nm:uu nyongo, nmopê, Ala Mólîta. ² Mólîta tpémi mb:aamb:aa ngê nmo dnya a vvuwo, ndyuw:e nmo ngmê kpê ngópu, mu kópu u dîy:o tpîi vy:o, nkuwo ndîi. ³ Póól ngê ndê dyuu ngma a ngêêdî, ndiya dini ghi n:ii ngê doo yiyé, wod:oo tpile pê ka ndê tee u kwo yimî ghê wo, yi pââ u mênê a pwii wo, wod:oo Póól kwulo kiye wo, y:i a yipala wo. ⁴ Mólîta tpémi y:oo apê, Kî pini kwulo tpile pê ngmê ka kiye, myekiyedê yiyii. Noko yepê, Kî pini ngê pi ngma a vyâ. Yepê, K:omo tpile nt:ee daa pwene, ngmênê ala ngwo u dono u pywuu yeda ngee, ala ngwo a pwopwo. ⁵ Ngmênê Póól ngê tpile pê kpêêdî ngê, ndiya danê ngê, kópu u ngwo daa pyodo. * ⁶ Dnye tââ, apê, Kî pini kóó a mbweembwee, mye pwopwo. Dye ghi daadîi dnye y:enê, ngmênê kópu u ngwo daa pyodo, wod:oo noko yepê, Kî pini daa

nmo ntee pini, ngmênê nmî yâpwo ntee pini. *

⁷ Tii pââ u nkîgh:ê yâpwo têdê ngmêdoo ya. Yi yâpwo têdê chóó u pi Papîliyas, yi pini Mólîta tpémi yi kada pini. Mb:aamb:aa ngê nmo doo a vyuwo, wo pyile u ngomo k:oo nmeê kwo. ⁸ U mî doo mbii, m:êê mgîni u ngwo myedoo ya. Póól u ngomo ghi k:oo adî lê, Chóó Lémi ka u l:êê dîy:o ngêpê mbê wo, kóó dê u pwo yé doo, wod:oo pyi ngê. ⁹ Yi kópu dini ghi n:ii ngê ny:ee ngópu, yi dyámê w:uu mbêmê pwopwokopwe yoo myedê lee dniye, Póól ngê mye pyi too. ¹⁰ Tpile yilî nmo a kê ngópu, dini ghi n:ii ngê kada nmeê a yém, tpileni u yi maa p:uu nmo adnyi kwo, yi tpile yilî nmo myedê kê tumo.

Mólîta u ngwo nmo kuwo ngê, Lóma u ngwo nmeê lêpî

¹¹ Dini ghi n:ii ngê Mólîta d:ââ pyile nmî nt:ângo, nkéli ngmê k:oo nmî wo dniye, yi nkéli Aleksándîiya myedê ndê wo, Mólîta yópu ndîi yidoon:aa t:âât:ââ. Yi nkéli u pi Yâpwo Mbwémi. ¹² Mólîta ndini nmî yó, Saidakyus nm:uu tee dniye, wo pyile y:i nmeê ya. ¹³ Yi ndini m:oo yó, Léchémm nm:uu tee dniye. Womumo kuwó yópu ngê a ghê wo, wo miyó njini maadî nmeê mbêpê, Puteyoli u ngwo nm:uu tee dniye. ¹⁴ Nkéli y:i nmîmo kuwo ngê, Yesu u yoo y:i ngmênmi módu, wiki yi k:ii ngmênmo kp:anê ngê, wod:oo kada nmo y:ângo, dêdê m:oo lee dniye, Lóma nmeê lêpî. ¹⁵ Yesu u yoo, yélini Lóma doo a kwo, nmî pi dmi a ny:ee ngópu, maa p:uu mēda nya nmoo. Ngmê knî y:oo nté pywupwi têdê Apiyas mîné pyw:ee nmoo, woni knî y:oo kn:aa p:aani mîné pyw:ee nmoo, p:aani n:ii u pi Dpî Ngomo Pyile. Póól ngê dini ghi n:ii ngê m:uu too, Chóó Lémi

yi l:êê dîy:o kwuno ngê, u gha mb:aamb:aa ngê pyodo, mēdēpwo nkînge.

Lóma u ngwo nm:uu taa dniye

¹⁶ Dini ghi n:ii ngê Lóma nm:uu taa dniye, lede knî y:oo Póól mbwa k:oo daa km:êê ngópu, ngmênê lede ngmê p:uu t:ee ngópu, kn:aa ngomo ngmê k:oo nmî kee dniye.

¹⁷ Wo pyile mî loo, Póól ngê Nju tpémi yi kada pini yoo u ngwo a danê ngê, yepê, A mbwó yoo. Yepê, K:omo tpile nmî yoo yi p:uu d:uu ngê kêê dêp:a t:ângo, nmî kn:ââ yoo yi l:êê ghi dmi p:uu kópu dono myedîpî vyu, ngmênê Njedusalem mbwa k:oo a km:êê noo, Lóma tpémi ye mye y:ee noo. ¹⁸ Yepê, Kada pini ngê a p:oo noo, u yi u ngwo doo kwo, Nê nî pw:ii, mu kópu u dîy:o a pwopwo u kópu dêpê pyw:ângo. *

¹⁹ Yepê, Ngmênê Nju tpémi y:oo u yi dêpwo kwo, Nê mbwa k:oo pwii we, wod:oo a ka doo u ntââ ngê pyodo, kada pini ka kwono, Lóma tpémi yi king ngê u nkwo paan:aa kóté kalé nêne. Yepê, A mbwó yoo, u ya a nga daa kwo, A yoo nî ndyîko té. ²⁰ Yepê, Yi kópu yilî yi p:uu danêmbum u l:êê dîy:o u ngwo d:a danê nmyo. Yepê, Pini n:ii Yisîléli tpémi y:oo a t:âât:ââ ngmê, yi pini u l:êê dîy:o mbwa k:oo kî km:êê noo. * ²¹ Nju tpémi y:oo Póól ka kwo, Njuda Wee u kwo yélini wunê kwo, m:uu kópu nmo doongmê dy:ââ ngópu, pi y:i doongmê ndê wo, m:uu kópu dono nmo myedoongmên:aa vyu. ²² Kwo, U yi nmo a kwo, Nuw:o ngînmî m:uu, mu kópu u dîy:o ala kópu kîmo nyongo, yélini yi vy:o nyi ghê wo, yi yéli yi p:uu p:aani p:aani dono kópu yilî a tpapê ngópu.

²³ Wod:oo wo u kwo ngma adî ngmîdi ngmê, yi wéni ngê Nju tpémi ada dââ, pi dêpwo a ya. Mw:aandiye danêmbum ngê a yaa

* 28:6: Dpodo 14:11 * 28:18: Dpodo 26:31-32 * 28:20: Dpodo 26:6-7

dniye, u dî mgîdî vy:o mî yé ngópu. Póól ngê yepê, A mbwó yoo, ala kópu nmyi lama ka tóó. Yepê, Mu dini ghi ngê Chóó Lémi ngê chóó ada a y:enê nmo, pi ngmê wa a ngmidi, nmî kada wa kââ, vyîlo ayuno yâmuyâmu. Yepê, Ala kópu kamî ny:ee yó, Chóó Lémi ngê yi pini wunê nmo ka a dy:ââ ngê, u pi Yesu, ngmênê Njedusalem tpémi y:oo kî mb:ii ngópu, nye vya ngópu, u kuwó dini ghi ngê Chóó Lémi ngê mêtê pyidu ngê. Póól ngê u yi doo kwo, Yi kópu yilî ndê kópu ngê ye nî pyódu té, wod:oo kópuni Mósisi ngê a d:êê too, kópuni Chóó Lémi u komo kapî pyu knî y:oo a d:êê tumo, yi ngêêdî myedê nté too. ²⁴ Wono yoo u kwo kêlîmî mbê dniye, woni yoo u kwo daa kêlîmî mbê dniye. ²⁵ Wod:oo Póól a kuwo ngópu, noko dnye kwopwepe, ngmênê ghêlî daa lee dniye, Póól ngê ala kópu ye nye vyu, yepê, Kópuni Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê Yisaya ka a vyu, nmyi kn:ââ knî yi p:uu a d:êê ngê, yi kópu ndê kópu. ²⁶ Yepê, Yisaya ka ala kópu a vyu, kwo, kî yéli ye ala kópu dpî vyi ngi,

U nyêmi ngê anmyi nyêmi,
mêdaanmya a wopwe,
U mumu ngê anmyi mumu,
mêdaanmyi y:enê. *

²⁷ Kwo, Yi kópu kî yéli ye dpî vyi ngi, mu kópu u dîy:o,
yi ngwolo dmi my:oo a tóó,
nkê kpeme a pyede,
yi mbodo podo dé.

Wodaa yinté,
u mumu ngê pê mumu ngmê,
u nyêmi ngê pê nyêmi ngmê,
u wopwe ngê pêdê wopwe
ngmê,
a ka pêdê diyé dmi,
pidî pyi té.

²⁸⁻²⁹ Póól ngê yepê, Ala kópu ny:ee yó. Yepê, Chóó Lémi ngê Yesu nmî Mbawámê ngê pyódu ngê. Yepê, K:omo tpile anmyi mb:ii ngmê,

ngmênê yélini daa Nju tpémi, yi yéli y:oo Yesu u pi wa ny:ee ngmê, yi Mbawámê ngê wa pyódu. *

³⁰ M:ââ miyó Póól yi p:aani doo ya, ngomoni k:oo dpîmo kwo, yi ngomo chóó myedpîmo pywupwi. N:ii ngê u mumu u yi dpîmo kwo, y:i u kwo dpîmon:aa danêmbum. ³¹ Chóó Lémi kóó k:oo wowo p:uu ye dpîmo danêmbum, nmî Lémi Yesu Kédisu p:uu ye myedpîmo danêmbum, dêpwo nkîngê, pi ngê u kwo myedaa kwódu ngê.

Wu u dî.

LÓMA

Dini ghi n:ii ngê Yesu u danêmbum Lóma ñuw:o ngópu, daa Nju tpémi ye ñuw:o ngópu, ngmênê kn:aa yéli ye ñuw:o ngópu. Yi kópu u l:êê dîy:o Nju pi daa yilí Yesu u yoo vy:o doo kwo, Lóma.

Yi ngwo Póól Epeso doo dpodo. U kuwó dini ghi ngê Epeso a kuwo ngê, Kídiki Wee u kwo loo, d:ââ py-ile y:i mî nt:ââ ngê. (Dpodo 20:3) Yi dini ghi ngê Póól ngê kópu dyuu ngmê d:êê ngê, Yesu u yoo kní ye dy:ââ ngê, yélini Lóma doo a kwo. Ala yi kópu dyuu.

¹ Nê Póól, Yesu Kédisu u dpodo pyu, myenté u dyépi, ala pweep-wee pee nmye até d:a dy:ââ, yélini Yesu u yoo vy:o nmyinê ghê dniye, Lóma. Chóó Lémi ngê a ngmídi noo, a ka pê, A kópu mb:aa pi kní ye chin:aa tpapê. * ² Yi kópu mb:aa nmî Mbwámê p:uu kópu mb:aa. Pini n:ii nmî Mbwámê ngê pyodo, Chóó Lémi ngê yi pini u kópu mb:aa chóó u komo kapí pyu kní ye mwiyé a vvu, yi kópu y:oo a d:êê ngópu. ³ Nmî Mbwámê Chóó Lémi Tp:oo, nmî Lémi Yesu Kédisu, ndêndê ngê nmo ntee pini. Nmî w:êê mâawe Dépídi, vyílo yi pini u tii nêdê, Yesu mî chópu. * ⁴ U ghê dmi ndêndê ngê Chóó Lémi u Ghê Dmi. Chóó Lémi ngê nmopê, Ala a Tp:ee. Yi kópu ndê kópu ngê alanté nmo pyódu ngê, u wêdêwêdê mbêmê kpêênî mêda pyidu ngê. ⁵ Yesu ngê ntênê a ngee noo, u dyépi ngê a pyódu noo, a ka pê, A pi kn:aa dyámê tpémi ye chin:aa tpapê, u ngwo a ka pèdê kélímî mbê dnye, a nuu u kópu dé myedny:oo d:uud:uu dé. ⁶⁻⁷ Nmyo myentee dé, Yesu Kédisu ngê Chóó Lémi u yoo vy:o myeda danê nmyo, yélini u

nuu u yoo, u momu yéli. Nmî Mí Chóó Lémi, nmî Lémi Yesu Kédisu u k:ii, nmye mb:aamb:aa ngê dny:oo a vvyuwo.

Póól u ngêpê, Lóma tpémi yi dîy:o

⁸ Ala kópu nmye mwiyé nîné d:êêd:êê. Yesu u pi ngê nmyi l:êê dîy:o Chóó Lémi n:aa kwunokwuno ngê, mu kópu u dîy:o dyámê mbêmê pi yilí yintómu yi lama a tóó, Yesu ka dpodombiy:e nmye kélímî té. *

⁹ Chóó Lémi u pi ngê nîné kpaa, dini ghi n:ii ngê u kwo n:aa ngêpê yédi, dye ghi yintómu nmyi l:êê dîy:o u kwo myinî ngêpê yédi. Pi kní ye Yesu u kópu mb:aa p:uu n:aa danê yédi, Chóó Lémi p:uu dpodom-biy:e u ngwo n:aa dpodo yédi. *

¹⁰ Dini ghi n:ii ngê u kwo n:aa ngêpê yédi, ala kópu u kwo n:aa dmyinê ngê, kwonipi, A Lémi, a maa nangê kwódu, dpí ngee nédi, Lóma tpémi ye dpí dy:ââ nédi. ¹¹ Lóma tpémi. U yi mb:aamb:aa ngê a nga a kwo, n:uu m:uu nmyo, Nmî Mí u Ghê Dmi mbêmê myan:aa wêdêwêdê kalê nmyo. ¹² Daa a mo an:uu wêdêwêdê kalê nmyo, ngmênê nmî kélímî mbêmê nmî gha dmi paa numo wêdêwêdê kalê téme. ¹³ A mbwó yoo, ala kópu nmyi lama choo a ya, daa ngéêntómu ní vvu, nîmo, Lóma ní lê, ngmênê lukwe ngê a dî mîkído pwapí. Kn:aa yéli Yesu u yoo vy:o ntee nê ñuwo, u ya a nga a kwo, Yinté nmye my:aan:aa d:uu, ¹⁴ mu kópu u dîy:o pi yilí yintómu kní yi l:êê dîy:o Yesu ngê dpodo kalê noo. K:omo tpile nko pi dé ó kada pini dé, ndiye pyu dé ó p:aa tpémi, ngmênê Yesu ngê u yi u ngwo a kwo, Nê ngê u yoo vy:o kaa téne, ghê kamí u ngwo pèdê pyw:ee y:e. ¹⁵ Yi kópu u l:êê dîy:o u yi mb:aamb:aa ngê a nga a kwo, Yesu u kópu mb:aa p:uu u ngwo nmye nî:n:aa danê. ¹⁶ A lama ka tóó, yi kópu mb:aa d:uudpí dîpí.

* 1:1: Dpodo 9:15; Nkal 1:15
1:16

* 1:3: Mát 22:42; Lóma 9:5

* 1:8: 1 Tes 1:8

* 1:9: Epeso

Yélini Yesu ka wa kélímî mbê dmi, Chóó Lémi ngê yi kópu mbêmê wa ngee té, chóó u wêdêwêdê mbêmê wa ngee té. Nju tpémi mwiye doo ngêêpî dé, ala ngwo kn:aa yélini amyeda a ngêêpî dé. * ¹⁷ Yesu p:uu kópu mb:aa mbêmê ala kópu nmo w:ee ngê, Chóó Lémi ngê dnyinté daawa kóté kalê nmo, módó nmo daawa vyi, Dyââpe nmyi p:uu daa t:a, ngmênê Yesu ka kélímî mbêmê nmî dyââpe wa pwaa té. Yesu ka dye ghi yintómu dmyinê kélímî, mu kópu u díy:o puku yedê alanté a tóó, apê,

Pini n:ii adî kélímî,

Chóó Lémi ka pi mb:aa ngê u ngwo wa pyódu. *

Yélini daa Nju tpémi yi lêê ghi dono u danêmbum

¹⁸ Yesu p:uu kópu mb:aa mbêmê ala kópu myeno w:ee ngê, yélini y:oo dono a d:uud:uu ngópu, Chóó Lémi ngê wa kpada té. Yi yélini y:oo Chóó Lémi daa cháâcháâ ngmê, pi knî yi p:uu kópu dono yilî a d:uud:uu ngópu, Chóó Lémi u kópu ndêndê dé yi wépi dmi u ngwo dpî pwaa t:oo. ¹⁹ Chóó Lémi ngê yi yélini wa kpada, mu kópu u díy:o tpileni yi ngópu tpyé too, daa m:uu tumo, yi ngwolo dmi my:oo doo ya. ²⁰ Dini ghi n:ii ngê Chóó Lémi ngê dyámê mbêmê tpile yilî a lâmo ngê, daangmê ngmo ngê, u wêdêwêdê ndîi yinté nmî ngîma mye yó. K:omo tpile Chóó Lémi dpîné y:enê, ngmênê lukwe díy:o yi yélini y:oo nmî Yâpwo njini daa mya ngópu? Yi nt:u kópu chedê. *

²¹ K:omo tpile Chóó Lémi yi lama a tóó, ngmênê daa cháâcháâ ngópu, myedaa kwunokwuno ngópu. Yi mbodo podo dé, yi gha mgîdîmgîdî dé. * ²² Yinê ye yi nuw:o ndîi dé, ngmênê yi mbodo podo dé.

²³ Yâpwoni u mênê ghê njini a

tóó, daa cháâcháâ ngópu, ngmênê tpileni u kâa a lâmol:âmo tumo, vyîlo ye cháâcháâ tumo, pi u kâa dé ó nmê u kâa dé ó tpile tp:oo u kâa dé ó tpile pé u kâa dé, yinté k:omo yâpwo ye cháâcháâ tumo.

²⁴ Yi yélini y:oo Chóó Lémi mwiye a kpîpî ngópu, Chóó Lémi ngê u nkwo a kpîpî too, mye kala too, apê, Kópu dono n:ii yi nuu u kópu dé, mudny:oo d:uud:uu dé, apê, mywenemywene kópuni nongo a d:uud:uu tumo, mudny:oo d:uud:uu dé. ²⁵ Chóó Lémi u ndê kópu yilî yi wépi dmi pwaa tumo, k:omodanê kópu a ngî tumo. Pini n:ii ngê tpile yilî yintómu lâmo ngê, n:ii dye ghi yintómu pîdny:oo cháâcháâ, yi pini daa chaa kîgha ngmê, ngmênê tpileni lâmo too, yi tpile ye chaa kîgha tumo, ye a ngêpê nyédi, p:uu mye dpodo nyédi.

²⁶⁻²⁷ Nyââ, Chóó Lémi kpîpî ngópu, Chóó Lémi ngê u nkwo kpîpî too, mye kala too, mywenemywene u kópu yilî a d:uud:uu ngópu. Mâa yoo yi kpâm knî ye daa lêpî nyédi, ngmênê a numo kpêêpî nyédi, yi gha vy:o yi kn:aadi te kópu u pywuu u nkwo wunê ngêêpî ngópu. Daa mâa yoo yi mo, ngmênê pyâa yoo mye yi k:ii, yi moo knî ye daa lêpî nyédi, ngmênê a nmyee nyédi. *

²⁸ Chóó Lémi u kópu ndêndê u wépi pwaa ngópu, Chóó Lémi ngê yi wépi dmi u nkwo pwaa too, dnyinté a nuw:o té, dono kópu yilî a d:uud:uu ngópu. ²⁹ Yoo dono, kn:aadi te pyu yoo, tpile u mb:aami dé, daa gha yoo, n:ee kapî pyu yoo, lêê pyu yoo, pi vyee pyu yoo, pi dódó pyu yoo, pi u pi dyede pyu yoo. Dono ngê yi gha dmi a nt:ee ngê. ³⁰ P:êê dono chaachaa u yoo, dono kópu numo p:uu yilî a tpapê ngópu, Chóó Lémi ye diya wo, peede tpapê pyu yoo, chaa pyu yoo,

* **1:16:** 1 Kódin 1:18,24 * **1:17:** Lóma 3:21-22; Hab 2:4 * **1:20:** Njóri 12:7-9; Psalm 19:1;

Hipîlu 11:3 * **1:21:** Epeso 4:17-18 * **1:26-27:** Lev 18:22; 1 Kódin 6:9

yi chóó yi pi dmi a kmîmî tumo, yi pye mî yi dnye a vyee tumo, u yi y:e a kwo yédi, Dono kópu kamî m:uu nmo pyw:oo. ³¹ Yoo dono, yi chóó yi kópu u ntii dêdê vy:êmî tumo, pi ye d:uudpî ch:anê, myed:uudpî ngee ngmê. ³² Yi lama ka tóó, Chóó Lémi ka yi kópu yilî pwopwo u kópu dé, ngmênê mye d:uud:uu tumo, pi knî ye mye tpapê ngópu, ye dpo, Yinté kópu nipi paa d:uud:uu téme.

2

Pi yintómu yi kóté kîgha

¹ Nju tpémi. Ala kópu wanmyi vyi ngmê, anye, Yi yéli yi lêê ghi dmi dono, Chóó Lémi ngê paa kpada téne. Yi kópu wanmyi vyi knomomê, ye nmyi chóó nmyi p:uu anmyi danê, mu kópu u dîy:o k:omo tpile nmyo n:uu dé, ngmênê yi kópu myenmye d:uud:uu tumo. ² Nmî lama ka tóó, pini n:ii knî y:oo yi kópu dono a d:uud:uu tumo, Chóó Lémi ngê yinê wa kpada té. Doo u ntââ pi módó kuwa daangmêwa ghê. ³ Kópuni knî yi lêê dîy:o ala kópu nmye tpapê ngópu, Chóó Lémi ngê mopêdê kpada téne, yi kópu dono nmyi chóó nmye d:uud:uu tumo. Lukwe dîy:o ala kópu nmye tpapê ngmê, Nmo Chóó Lémi u yoo mb:aa, daawa kpada nmo? ⁴ A pyipe yoo, ye lukwe? Chóó Lémi ngê nmyi dye ghi ka dówodówo, dye ghi daadîi doongê kpada nmyoo. Yi kópu nmyinê nmye k:omo tpile? Chóó Lémi ngê ka t:âât:ââ nmyo, mu kópu u dîy:o u yi u ngwo a kwo, Yi dono kée téne, a ka pêdê diyé dniye. ⁵ Nmyi chóó nmyi pono nmye vyápê té, dnye daanmyi ng:aa. Lukwe dîy:o nmyi dono yilî dmyongê kée ngópu? Yi kópu u lêê dîy:o, wéni n:ii ngê Chóó Lémi ngê wa kóté kalê nmo, dnyinté daawa kpada nmyo. ⁶ Chóó Lémi ngê pi yilî yintómu knî ye yi kópu yilî ye wa pwila té. * ⁷ N:ii

knî y:oo u yi y:e a kwo, Chóó Lémi ka pi mb:aa ngê nmî pyaa dmi, dye ghi yintómu u k:ii nmî ya, yi kópu u lêê dîy:o kópu mb:aa dye ghi yintómu a d:uud:uu tumo, yi yéli ye Chóó Lémi ngê ghê kamî wa y:oo, ghéni n:ii chedê ngê daawa pyódu. ⁸ N:ii knî yi chóó yi p:uu a nuw:o té, maa ndêndê wunê da kuwo ngmê, dono u maa p:uu a wee, yi yéli ye Chóó Lémi wa nod:e, wamye kpada té. * ⁹ N:ii knî y:oo dono a d:uud:uu ngópu, dono wa a pyw:ee ngmê, ngîni vyîmî amyedê pyw:ee ngmê, kn:aa yéli y:oo daa yi mo wa a pyw:ee ngmê, ngmênê nmyo Nju tpémi, amyenmyinê pyw:ee ngmê. ¹⁰ Pini n:ii knî y:oo kópu mb:aa a d:uud:uu tumo, Chóó Lémi ngê yi pi dmi ndîi ngê wa pyódu té, mb:aamb:aa ngê adnyin:aa ya, nmyo Nju tpémi daa nmyi mo, ngmênê kn:aa yéli mye yi k:ii. ¹¹ Chóó Lémi ngê nmo yintómu dêêpî kópu dyuu mu ngmîdi mbêmê wa kóté kalê nmo.

¹²⁻¹⁵ Pini n:ii ngê dono wa d:uu, Chóó Lémi ngê wa kpada. Yélini daa Nju tpémi, k:omo tpile yi yéli yi lama Mósisi u dêêpî kópu dyuu daa kwo, Chóó Lémi ngê yi dono knî yi lêê dîy:o amye kpada té. K:omo tpile dono mb:aamb:aa yi chóó a chámêchámê dumo, ngmênê kópu mb:aa daa d:uud:uu tumo, kópu dono ye d:uud:uu tumo. Nmî lama ka tóó, Chóó Lémi u dêêpî kópu dyuu yi gha vy:o a kwo, mu kópu u dîy:o dîni ghi n:ii ngê kópu mb:aa a d:uud:uu tumo, yi gha dmi mb:aamb:aa ngê a ya nyédi, dîni ghi n:ii ngê kópu dono a d:uud:uu tumo, yi gha dmi dono ngê dpî pyódu. Chóó Lémi ngê Nju tpémi amyedê kpada té. K:omo tpile Mósisi u dêêpî kópu dyuu yi lama a kwo, ngmênê daa chââchââ tumo. K:omo tpile pi u lama Mósisi u dêêpî kópu dyuu a kwo, yi pini ngê yi kwódu yé

* 2:6: Njon 5:29 * 2:8: 2 Tes 1:8

kópu dé adê d:uud:uu dé, ye Chóó Lémi ka pi mb:aa ngê daawa pyódu, ngmênê n:ii ngê yi kwódu yé kópu dé daadi d:uud:uu dé, yini Chóó Lémi ka pi mb:aa ngê wa pyódu. ¹⁶ Mu dini ghi ngê Chóó Lémi ngê Yesu Kédisu nmo wa a dy:ââ, nmî tumu kópu dono knî yi l:êê dîy:o yinê wa kóté kalê nmo. Pi knî ye yi kópu n:aa tpaépê ngê, mu kópu u dîy:o yi kópu ndêndê ngê nmo wa pyódu.

Nju tpémi yi l:êê ghi dmi

¹⁷ Nju tpémi. Chóó Lémi nmye inê kâákââ ngópu, ala kópu nmye tpaépê ngópu, nmyimo, Mósisi u dêêpî kópu dyuu nmî lama a kwo, Chóó Lémi ngê daawa kpada nmo. ¹⁸ Nmyimo, Chóó Lémi u nuu u kópu dé nmî lama a pyede, u dêêpî kópu dyuu ngê nmî nuw:o dmi dé wáti té. ¹⁹ Nmyimo, Mgîdí vy:o yélini a kwo, nmo yi pywápê dé, my:oo yélini a tóó, maa mb:aa ye nmîné kêmakêma. ²⁰ Nmyimo, Mbodo podo knî ye yi dono kópu nmo kwódukwódu too, pi kamî yoo myeno ndiye kîgha too, mu kópu u dîy:o ndê kópu yintómu, lama kópu yintómu nmî kn:ââ knî y:oo wunê a d:êê tumo. ²¹ Nju tpémi. Kn:aa yéli vy:ee ndiye kîgha tumo, lukwe dîy:o nmyi chóó dp:ee numo ndiye kîgha nyédi? Nmyimo, Namê kpaa, ngmênê nmyi chóó nmye kpaa nyédi? ²² Nmyimo, Pi u kuwó nangmê pwiyé, ngmênê yi kópu nmyi chóó nmye d:uud:uu ngópu? Nmyimo, Kn:aa yâpwo ka namê ngêpê, ngmênê ndapî nmyi yâpwo ngê nmyi pyódu ngópu, nmyi nuu u tpile ngê my:ee pyódu ngópu. ²³ Chóó Lémi u dêêpî kópu dyuu nmyinê kâákââ ngópu, ngmênê yi kópu dyuu dp:ee nyêmi ngópu, Chóó Lémi ka mywenemywene u ngwo nmyine ñeñe ngópu. ²⁴ Puku yedê yinté kópu mye tóó, apê, Nju tpémi

yi l:êê dîy:o, kn:aa yéli y:oo Chóó Lémi daa cháâcháâ ngópu.

²⁵ Nju tpémi. Chóó Lémi u dêêpî kópu dyuu anmyi nyêmi knomomê, u l:ii nmyi too pee p:uu adî ya knomomê, ye up:o. Ngmênê daanmyi nyêmi knomomê, k:omo tpile u l:ii nmyi too pee p:uu adî ya, yi l:ii ngê daawa ngee nmyo. ²⁶ K:omo tpile kn:aa yéli yi too pee p:uu Chóó Lémi u l:ii daa t:a, u kópu dyuu adnyi nyêmi knomomê, ye Chóó Lémi ngê awo, Na a ka a l:ii yi p:uu a t:a, a nuu u yoo. * ²⁷ Nju tpémi. K:omo tpile kn:aa yéli yi too pee p:uu Chóó Lémi u l:ii daa t:a, yi yéli y:oo Chóó Lémi u dêêpî kópu dyuu adnyi nyêmi knomomê, ye yi yéli y:oo wa ndyîko nmyo, mu kópu u dîy:o, k:omo tpile Chóó Lémi u l:ii nmyi too pee p:uu a t:a, Mósisi u dêêpî kópu myenmyinê kpââ tumo, ngmênê yi kópu dyuu dp:ee nyêmi ngópu. ²⁸⁻²⁹ Dmyinê w:ee ngmê? Ló pini ndêndê ngê ngmê Nju pi? Daa pini n:ii too pee p:uu Chóó Lémi u l:ii a t:a, ngmênê pini n:ii u gha vy:o Chóó Lémi u l:ii a t:a. Yi kópu daa dêêpî kópu ngê dpî d:uu, ngmênê Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê yinê dpî d:uu. Yi pini ndêndê ngê Nju pi, daa pi knî y:oo a chaa kîgha ngópu, ngmênê Chóó Lémi ngê yinê a chaa kîgha ngê. *

3

Nju tpémi yi ya

¹ Ala kópu mwiyé kîdí d:êê, d:ê, Pini n:ii u too pee mu ngmîdi p:uu Chóó Lémi u l:ii a t:a, yi pini daa ndêndê ngê Nju pi. D:ê, Pini n:ii u gha mênê Chóó Lémi u l:ii a t:a, yi pini ndêndê ngê Nju pi. Yi kópu u l:êê dîy:o a ka wanmyinê póó dmi, a ka nye, Chóó Lémi u l:ii ngê Nju tpémi lónté a ngêêpî too? A ka amy:ee póó dmi, a ka nye, Nju tpémi y:oo ló kópu mb:aa

* 2:26: Nkal 5:6 * 2:28-29: Njon 7:24; Kílosa 2:11

ngmêwunê pyw:êmî ngópu, kópuni kn:aa yéli y:oo dèdê pyw:êmî ngópu? ² Nmyenê, Nju tpémi y:oo kópu mb:aa yilí wunê pyw:êmî ngópu. Ala mwiyémwiyé kópu. Vyílo Nju tpémi ye Chóó Lémi ngê chóó u kópu dyuu ye a y:ângo, u ngwo yi lama yaa wo, a w:ee ngópu, apê, Chóó Lémi alanté pini. Chóó Lémi ngê u yi doo kwo, A yoo nê ntee pini ngê paa pyaa dniye, kn:aa yéli y:oo yi vy:oo u ngwo myepaa m:uu nêne. ³ K:omo tpile woni kní y:oo Chóó Lémi u kópu dny:ii dy:ee tumo, ngmênê kópuni Chóó Lémi ngê ndêndê ngê ye a vyi too, yi kópu dyuu chóó daawa kée té, ndêndê ngê wa d:uu té. ⁴ K:omo tpile pi yintómu adnyi k:omodanê, ngmênê Chóó Lémi mu ngmídi ngê k:omodanê ngê kêê daawa a t:oo. Puku yedê alanté a too,

Chóó Lémi u kópu yintómu ndê kópu dé.

Pi ngê k:omodanê kópu Chóó Lémi p:uu daawa a pyw:oo. *

⁵⁻⁸ Ngmê kní y:oo alanté a tpapê ngópu, apu, Nmo mgídimgídí dé, Chóó Lémi mu ngmídi pywápê, yi kópu u l:êê dîy:oo dono kópu yilí paa d:uud:uu koo, mgídí ndîi ngê paa pyépi koo, pi kní y:oo Chóó Lémi u wuu mb:aamb:aa ngê u ngwo paa m:uu y:e. Apu, K:omodanê kópu yilí paa tpapê koo, pi kní y:oo ala kópu u ngwo paa vyi y:e, Chóó Lémi mu ngmídi u mênê k:omodanê kópu daa too modaa too. Apu, Chóó Lémi ngê nmî dono kní yi l:êê dîy:oo kîngî kpada nmo, mu kópu u dîy:oo u pi ndîi ngê u ngwo nmo pyépi.

A tîdê mbwó yoo, yinté daa too. Ngmê kní y:oo a pi dyênê ngópu, apê, Nê ngê yi kópu yinê vuu. Nê kuu. Chóó Lémi ngê yi yéli ndêndê ngê wa kpada té. A tîdê mbwó yoo, Chóó Lémi ngê dnyinté daawa kóté

kalê nmo. Pini n:ii ngê dono dpî d:uu, Chóó Lémi ngê ndêndê ngê wa kpada.

Nmo yintómu dono dé

⁹ A ka anmyinê póo dmi, A ka nye, Lukwe, Nju tpémi Chóó Lémi ka yoo mb:aa, kn:aa yéli Chóó Lémi ka yoo dono? Nmyenê, Kêlê, yinté daa too. Ala kópu wunê kîdî d:êê, Nuw:oo dono ngê pi yintómu mgîmî too, daa kn:aa yéli yi mo, ngmênê Nju tpémi mye yi k:ii. * ¹⁰ Yinté kópu puku yedê mye too,

N:ii ngê dono daa d:uu ngê, yinté pini daa too. *

¹¹ Pini n:ii ngê Chóó Lémi u kópu wunê wopwe, yinté pini daa too.

Pi ngmê ngê Chóó Lémi daa nmy:uu.

¹² Pi yintómu Chóó Lémi ka kpeme yaa dniye, dono kópu yilí a d:uud:uu ngmê. Pi ngmê ngê kópu mb:aa daangma a d:uud:uu.

¹³ Yi yéli y:oo kópuni a tpapê tumo,

tuu a wee,

yi komo t:âmo kpêênî mbwee wâa tuu yiwunê yiyé.

K:omodanê pyu yoo, daa ndê kópu ye tpapê tumo,

Mg:ee ngê pi ntee dpî kiye,

yi kópu dé mye yinté dé,

pi yinté dpî vya t:oo. *

¹⁴ Peede tpapê pyu yoo. *

¹⁵ A pi vyuwó nyédi, pi lîmîlîmî ngê dpî vya t:oo. *

¹⁶ Kwéli dpî lee dmi, kópu dono y:i wumê d:uud:uu tumo, yoo myoo yîi kalê t:oo.

¹⁷ Pi u némi dyede yi lama ye too, p:êê kópu l:âmol:âmo yi lama mēdaa too.

¹⁸ Chóó Lémi u chââchââ ndêndê ngê yi lama daa too. *

* 3:3: 2 Tim 2:13

* 3:4: Psalm 51:4

* 3:9: Lóma 3:23

* 3:10: Psalm 14:1-3

* 3:13:

Psalm 5:9; 140:3

* 3:14: Psalm 10:7

* 3:15: Prov 1:16

* 3:18: Psalm 36:1

¹⁹ A tîdê mbwó yoo. Yi kópu dyuu daa kn:aa yéli yi mo yi p:uu a d:êê tumo, ngmênê Nju tpémi yi k:ii nîpi yi p:uu a d:êê tumo, mu kópu u dîy:o nmî lama ka too, puku yedê kópuni a pyede, Nju tpémi yi l:êê dîy:o a d:êê tumo. Dini ghi n:ii ngê Chóó Lémi ngê wa kóté kalê nmo, pi ngê u kwo daawa vyi, A nt:u kópu daa too. ²⁰ Daa dêêpî kópu dyuu chââchââ mbêmê pi Chóó Lémi ka pi mb:aa ngê dpî pyódu. Dêêpî kópu dyuu mbêmê ala kópu yunon:aa w:ee ngê, nê, Ala dpî kn:aadi. *

Chóó Lémi ka kêlîmî mbêmê pi u ngwo dpo kââdî

²¹⁻²² Chóó Lémi ka pi u kââdikââdî, Chóó Lémi u komo kapî pyu yoo wunê yi kópu p:uu puku yedê dnya a d:êê, yi kópu ala ngwo kudu m:uu. Daa dêêpî kópu dyuu mbêmê Chóó Lémi u k:ii anmo kââdî, ngmênê pini n:ii Yesu Kédisu ka adî kêlîmî, yi pini Chóó Lémi ka pi mb:aa ngê wa pyódu, u k:ii wa a kââdî ngmê. *

²³⁻²⁴ Dp:oo u mo u mo dé, pi yintómu nmo dono dé, dp:oo Chóó Lémi u pee dé, ngmênê Chóó Lémi ngê nmî módó yeedeyeede nmo a kpo, Yesu Kédisu nmo a dy:ââ ngê, dono vy:o yinê wunê pw:iipw:iî nmoo, u l:êê dîy:o Chóó Lémi ka pi mb:aa ngê nmî pyaa dniye. * ²⁵⁻²⁶ Chóó Lémi ngê Yesu Kédisu nmo a dy:ââ ngê, nmî kpêê ngê yaa wo, nmî yikî dmi u pwo ghay wo. Yesu ka pini n:ii adî kêlîmî, Chóó Lémi ngê yi pini u dono u kuwó wa kée té, mēdaawa a ngî té. Komo tpile dye ghi daadi Chóó Lémi ngê pi knî yi dono u dîy:o daa kpada too, ngmênê daa kedekede pyu, mu kópu u dîy:o ala ngwo Yesu yi yéli yi pywuu ngê dē pyódu, Chóó Lémi ngê mēdaawa kpada té. Pini n:ii Yesu ka adî kêlîmî, Chóó Lémi ngê

daawa kpada, chóó u kwo wa a kââdî, mu kópu u dîy:o pi mb:aa ngê u kwo wa pyódu. Chóó Lémi ngê Tp:oo nmo a kpo, nmî l:êê dîy:o pwene, mu kópu u dîy:o ala kópu nmî lama yaa we, nmî dono yili daa módó ghêê too, ngmênê nmî yikî dmi Tp:oo u pwo ghay wo. *

²⁷ Yi kópu u l:êê dîy:o pi ngê chóó u pi d:uudpî knî, d:uudpî vyi, Nê u ntââ, Chóó Lémi u dêêpî kópu dyuu n:aa chââchââ, u l:êê dîy:o u kwo wa a kââdî nê. Kêle, yinté daa too. ²⁸ Chóó Lémi ngê daa dêêpî kópu dyuu mbêmê u kwo wa a kââdî nmo, ngmênê Yesu ka kêlîmî mbêmê u kwo wa a kââdî nmo. * ²⁹ Myenté, Nju tpémi y:oo yi chóó yi pi dmi d:uudpî km:êê ngmê, d:uudpî vyi ngmê, Chóó Lémi daa kn:aa yéli yi yâpwo, ngmênê nmî mo nmî yâpwo. Kêle. Chóó Lémi mye kn:aa yéli yi yâpwo. * ³⁰ Chóó Lémi daa miyó, mu ngmidi. Nju tpémi n:ii dé Yesu ka a kêlîmî té, Chóó Lémi ka yoo mb:aa ngê dpî pyaa dmi. Kn:aa yéli mye yinté dé. Yi vy:o yélini Yesu ka a kêlîmî té, Chóó Lémi ka yoo mb:aa ngê myoo pyaa dmi. ³¹ A ka wanmyinê póó dmi, a ka nye, Lukwe? Yesu ka kêlîmî mbêmê dêêpî kópu dyuu dpî chedê? Nmyenê, Kêle, dp:oo chedê ngê, ngmênê dêêpî kópu dyuu mbêmê nmîné wopwe ngê, anye, Ala dpî kn:aadi.

4

Póól ngê Epîlaham dyimê pywuu ngê u ngwo pyódu ngê

¹ Nmo Nju tpémi, nmî kn:ââ mu ngmidi, Epîlaham. Yi Epîlaham dyimê pywuu ngê nmye nîné pyépi. ²⁻³ Chóó Lémi ngê Epîlaham ka wo vyi, Kópu mb:aa yili nye d:uud:uu, dyââpe m:uu daa ta, ye Epîlaham ngê chóó u pi pîdoo kmîmî. Ngmênê Chóó Lémi u ngîma u pi chóó

* **3:20:** Psalm 143:2; Nkal 2:16; Lóma 7:7 * **3:21-22:** Lóma 1:17; Nkal 2:16 * **3:23-24:** Epeso 2:8 * **3:25-26:** Epeso 1:7 * **3:28:** Nkal 2:16 * **3:29:** Lóma 10:12

daapîdoo kmîmî, mu kópu u díy:o puku yedê alanté a too, Epîlaham Chóó Lémi ka dpîmo a kêlîmî, pi mb:aa ngê u ngwo u kwo a pyodo.

* ⁴ Dpodo pyu ngê u pywuu dpo ngee, u kada pini ngê u kwo daawa vyi, Ala a módó yeedeyeede nga yed:a kê. Chóó Lémi ngê módó yeedeyeede n:ii Epîlaham ka y:ângo, doo u dpodo u pywuu. ⁵ Pini n:ii ngê a tpapê, apu, Chóó Lémi u dêêpî kópu dyuu u châachâa ngê nî dêê wo, ngmênê Chóó Lémi ka anî kêlîmî, a dono u kuwó paa kée téne, yi pini Chóó Lémi ngê wa ngee, u kêlîmî u l:êê díy:o u dono wa ghêê té. ⁶ King Dépîdi ngê vyîlo yinté pini u kópu yi d:êê ngê, apê,

⁷⁻⁸ Pini n:ii u dono Chóó Lémi ngê u kuwó dpî kée té,
mêd:uuwodê ngî té,
myedaa nuw:onuw:o too,
yi pini u gha mb:aamb:aa ngê dpî pyódu.*

⁹ A tîdê mbwó yoo. Yi kópu daa yoo ngmîdi yi kópu, daa yélini yi mo Chóó Lémi u l:ii yi too pee p:uu a t:a, ngmênê kn:aa yéli mye yi k:ii. Kópuni d:a d:êê, yi kópu nmye mênîné tpapê, Epîlaham Chóó Lémi ka dpîmo kêlîmî, Chóó Lémi ngê ala módó yeedeyeede u ngwo u kwo y:ângo, kwo, Dyâape m:uu daa t:a. ¹⁰ A tîdê mbwó yoo, ala kópu dmyinê nuw:onuw:o. Dini ghi n:ii ngê Chóó Lémi ngê yi kópu Epîlaham ka a vvu, lukwe, Chóó Lémi u l:ii yi ngwo Epîlaham u too pee p:uu doo a ya, ó dêpwo a ya? A tîdê mbwó yoo, yi ngwo dêpwo a ya. ¹¹ Chóó Lémi ngê Epîlaham u kêlîmî mwiye módu, u nkwo u kwo vvu, kwo, Dyâape m:uu daa t:a, yi kópu u l:êê díy:o Chóó Lémi u l:ii Epîlaham p:uu u nkwo kele. Dyâape pwapi kn:âa Epîlaham ngê a chópu, ala ngwo yélini ye Chóó Lémi ngê a tpapê, yipu, A ka kêlîmî u

l:êê díy:o, dyâape nmyi p:uu daa t:a, k:omo tpile yi yéli yi too pee p:uu Chóó Lémi u l:ii daa t:a, ngmênê na a ka yi yéli yi kn:âa mye Epîlaham. ¹² Epîlaham mye Nju tpémi yi kn:âa, n:ii dé yi too pee p:uu Chóó Lémi u l:ii a t:a, ngmênê Nju tpémi yi vy:o yoo ngma a kwo, yi yéli yi kn:âa njini Epîlaham, mu kópu u díy:o Epîlaham Chóó Lémi ka ntee dpîmo a kêlîmî, yi yéli yinté u kwo mye kêlîmî té. Epîlaham Chóó Lémi ka yinté mwiye dpîmo a kêlîmî, kuwó Chóó Lémi u l:ii too pee p:uu u ngwo kele.

Epîlaham Chóó Lémi u ndêndê kópu dyuu ka u ngwo kêlîmî mbê wo

¹³ Chóó Lémi ngê ala ndêndê kópu Epîlaham ka a vvu, kwo, Dyámê ghi yintómu, nyoo knî yi k:ii nmyi dyámê ghi ngê wa pyaa dmi. Daa dêêpî kópu dyuu châachâa u l:êê díy:o Chóó Lémi ngê yi ndêndê kópu dyuu Epîlaham ka a vvu, ngmênê Epîlaham Chóó Lémi ka doo kêlîmî, yi kópu u l:êê díy:o Chóó Lémi ka pi mb:aa ngê u ngwo pyodo. ¹⁴ Yi dyámê ghi u l:êê díy:o Epîlaham wodoo dpodo, dêêpî kópu yintómu wodoo châachâa dé, ye Chóó Lémi ngê módó daapî yeede ngê, Epîlaham u kêlîmî Chóó Lémi ka k:omo tpile ngê pî pyodo. Nmo my:oo ntee dé, kópuni Chóó Lémi ngê módó nmo wa a kê, doo u ntâa dpodo ngê daanmî pwila.* ¹⁵ U yi nmo adî kwo, Chóó Lémi u dêêpî kópu dyuu d:ud:umbiy:e nmî chapu, ya mb:aa u ngwo u kwo nmî pwila, ngmênê wanmî dêê dmi, nmî kpadakpada anmo pyw:oo, mu kópu u díy:o doo u ntâa pi ngê Chóó Lémi u dêêpî kópu dyuu d:ud:umbiy:e d:uudpî chapu. Dêêpî kópu dyuu wodaa kwo, ye pi ngê daapê vyî, Dono kópu ngmêchi d:uu.*

* **4:2-3:** Gen 15:6; Nkal 3:6; Njems 2:23

* **4:7-8:** Psalm 32:1-2

* **4:14:** Nkal 3:18

* **4:15:**

16 Chóó Lémi ngê nmî kêlîmî mbêmê u módó yeedeyeede nmo wa a kê, mu kópu u díy:o u yi u ngwo a kwo, Epílaham u yoo yintómu knî ye nî y:oo, daa Nju tpémi yi mo, ngmênê kn:aa yéli mye yi k:ii, Epílaham u kêlîmî a ka ntoo, yi yéli yi kêlîmî mye yintoo. A tîdê mbwó yoo, nmo yintómu Epílaham mu ngmîdi nmî kn:ââ. 17 Chóó Lémi ngê nmo yintómu nmî kn:ââ ngê pyódu ngê. Yinté kópu puku yedê mye too, Chóó Lémi ngê Epílaham ka kwo, Yoo yilî yi kn:ââ ngê dí pyódu ngi. Epílaham Chóó Lémi ka dpodombiy:e doo kêlîmî, u gha vy:o apê, K:omo tpile a kpâm Sela k:ii nyi vy:ene knopwo, daa kêmakêma nye pwopwo mo, ngmênê Chóó Lémi ngê u ntââ ngê wa pyódu nyo, tp:ee u ngwo angmênýi tpyé. Apê, Chóó Lémi ngê tpileni p:uu wa vyi, Yi tpile taa we, yed:oo yi tpile ndêndê ngê wa t:aa. * 18 K:omo tpile u kpâm Sela k:ii yi tp:ee daa tpyé ngópu, ngmênê yi kópu p:uu Chóó Lémi ka dpodombiy:e doo kêlîmî, yoo yilî yi kn:ââ ngê u ngwo pyodo. Puku yedê alanté mye too, kwo, Nyoo yilî ngê wa pyódu, mbóo p:uu pudu yilî ntee, yinté. * 19 K:omo tpile daa kêmakêma Epílaham ngê u m:ââ yono y:a ngê doo pyépi, u pâa myedê mtiti wo, u kpâm Sela doo u ntââ tp:ee daapî tpyó, ngmênê u kêlîmî tédê ngê daa pyodo. * 20 Chóó Lémi ngê kópuni u kwo a vyu, yi kópu ka u kêlîmî tédê ngê daa pyodo, ngmênê u kêlîmî ndîi ngê u kwo mē pyodo, u l:êê díy:o Chóó Lémi modoo chaa kigha. 21 U nuw:o k:oo apê, Chóó Lémi u wêdêwêdê u ntââ, yi kópu daawa téd:a, ndêndê ngê wa d:uu. 22 Yi kêlîmî u l:êê díy:o Chóó Lémi ngê ala módó yeedeyeede u ngwo u kwo y:ângo, kwo, Dyââpe m:uu daa t:a.

* 23-24 Yi kópu dyuu daa Epílaham u mo u l:êê díy:o d:êê ngópu, ngmênê nmî l:êê díy:o mye d:êê ngópu, yélini Chóó Lémi ka nmo kêlîmî té, pini n:ii ngê nmî Lémi Yesu a pyidu ngê.

* 25 Chóó Lémi ngê Yesu nmo a dy:ââ ngê, nmî dono knî yi l:êê díy:o pwene. Nmî yikî dmi u pwo ghay wo, pi mb:aa ngê u ngwo nmî pyaa dniye, wod:oo Chóó Lémi ngê Tp:oo mēdê pyidu ngê.

5

Yesu ngê Chóó Lémi ka u ngwo a kâadî nmoo

1 Nmî Lémi Yesu Kédisu ka nmo kêlîmî té, Chóó Lémi ka pi mb:aa ngê u ngwo nmî pyaa dniye. Yi kópu u l:êê díy:o Chóó Lémi u k:ii numo p:uu dpînê d:uu té. * 2 Yesu Kédisu ngê keñe nmo yinê kpêmî ngê, Chóó Lémi u yoo vy:o u ngwo nmî ghê dniye, Chóó Lémi nmo u ngwo wunê vuywo. Nmî gha dmi mb:aamb:aa ngê a too, mu kópu u díy:o nmî lama ka too, mu dîni ghi ngê Chóó Lémi ntee pini ngê anmî pyaa dmi. 3 Kópu m:uu ala. K:omo tpile dono kópu nmo wadnyi pyodopyodo, ngmênê nmî gha dmi mb:aamb:aa ngê amyednyi ya, mu kópu u díy:o dono u vyîmî pyu ndîi ngê u ngwo anmî pyaa dmi. * 4 Yi dono anmo a vyîmî knomomê, ye Chóó Lémi ngê nmo wa vyi, Nmyo mb:aamb:aa dé. Yi kópu u l:êê díy:o nmî lama dpî yââ, nipi, Chóó Lémi ngê daawa mb:ii nmo. 5 Yi kópu nmî lama ka too, mu kópu u díy:o Chóó Lémi ngê chóó u Ghê Dmi nmo a dy:ââ ngê, nmî mênê yaa wo, u ngwo nmo a vyu, apê, Nmyi nuu ghi dmi a nódó a too.

6 Dini ghi n:ii ngê dono ngê nmee a ya, doo u ntââ nmî chóochóó daap:oo ngee nmoo. Chóó Lémi ngê wéni n:ii a ngmîdi ngê, yi wéni ngê Yesu Kédisu nmo a dy:ââ

* 4:17: Gen 17:5

* 4:18: Gen 15:5

* 4:19: Gen 17:17

* 4:22: Gen 15:6

* 4:23-24:

Lóma 15:4

* 5:1: Lóma 3:24

* 5:3: Njems 1:2-3

ngê, nmî l:êê dîy:o u ngwo pwene.
 7 Dyámê pee u l:êê dîy:o wanyi
 vyi, anye, U ntââ l:êê tédê wani
 pw:onu, ngmênê k:omo tpile myipe
 pi mb:aa, myedaanyi vyi, A pyipe u
 l:êê dîy:o n:aa pwopwo. 8 Ngmênê
 dini ghi n:ii ngê daa yoo mb:aa
 ngê nmeê a kwo, Yesu Kédisu ngê
 yi kópu vyîlo yi d:uu ngê, nmî l:êê
 dîy:o pwene, ala kópu u ngwo nmo
 w:ee ngê, nmîmo, Nmî nuu ghi dmi
 Chóó Lémi nódo ndêndê ngê a tóó.
 * 9 U pwopwo u l:êê dîy:o, Chóó
 Lémi ka pi mb:aa ngê nmî pyaa
 dniye. Yi kópu u l:êê dîy:o nmî lama
 ka tóó, Yesu ngê nmî kpadakpada
 tédê ndêndê ngê wa dyé nmo. *
 10 Chóó Lémi u k:ii noko nmeê diya,
 ngmênê chóó Tp:oo u pwopwo u
 l:êê dîy:o, u kwo a kââdî nmoo.
 Ndêndê ngê yinê wa ngee nmo,
 Yesu u ghê kamî nmî mênê adî ya,
 mu kópu u dîy:o nmo Chóó Lémi
 u pyipe yoo. * 11 Kópu m:uu a
 tóó, Chóó Lémi ngê nmî gha dmi
 mb:aamb:aa ngê a pyódu ngê, mu
 kópu u dîy:o nmî Lémi Yesu Kédisu
 nmo a dy:ââ ngê, Chóó Lémi ka yinê
 a kââdî nmoo.

*Adam pini dê nmî Lémi Yesu
 Kédisu*

12 Pi ngmidi ngê dyámê mbêmê
 dono u kn:ââ a chópu, pwopwo u
 kn:ââ yinê mye chópu. Ala ngwo
 nmo yintómu pwopwo u yoo, mu
 kópu u dîy:o dono nmo d:uud:uu
 ngê. * 13-14 Kn:ââ Adam u dye
 ghi ngê, nkoo Mósisi ngê Chóó Lémi
 u dêêpî kópu dyuu mî d:êê ngê, yi
 ngwo dyámê mbêmê dono modoo
 ya. Doo u ntââ pwopwo u wépi
 daapî pwaa ngópu. Chóó Lémi ngê
 Adam ka kópuni a vyi, yi kópu
 Adam ngê daa nyongo, dono d:uu
 ngê, u kuwó dini ghi ngê yed:oo
 pwene. Chóó Lémi ngê yélini ye
 kópu daa vyi, mye pw:oo dniye. Yi

dini ghi ngê Chóó Lémi ngê u dêêpî
 kópu dyuu pi ka ghêlî daa vyi, yi
 kópu u l:êê dîy:o Chóó Lémi ngê yi
 dono dêdpîmo a kpââ.

Adam ntee doo a ya, Yesu yinté
 myedoo a ya, mu kópu u dîy:o
 pi ngmidi u wââ pi yilî yi p:uu
 kee wo. Adam mu ngmidi ngê
 knâpwo kalê nmoo, Yesu mu ng-
 midi nmî Mbwámê ngê mē py-
 odo. * 15 Ngmênê Adam pini dê
 Yesu yi dpodo dê u mo u mo dê.
 Chóó Lémi u módó yeedeyeede daa
 Adam u dono ntee tpile. K:omo
 tpile pi ngmidi ngê dono kn:ââ
 a chópu, pwopwo kn:ââ myedê
 chópu, ngmênê Yesu Kédisu mu
 ngmidi ngê ndîi kópu ngmê nmo
 yinê a ánuwo, Chóó Lémi u módó
 yeedeyeede nmî yilî nmo a kpo.
 16 Adam ngê dono mu ngmidi d:uu
 ngê, dono kn:ââ u ngwo a chópu,
 wod:oo Chóó Lémi ngê kpadakpada
 u yoo ngê pyódu nmoo. Ngmênê
 Yesu Kédisu u l:êê dîy:o, k:omo tpile
 dono yilî nmî d:uu ngê, Chóó Lémi
 ngê u módó yeedeyeede mbêmê yi
 dono yilî mē chedê ngê. 17 K:omo
 tpile pi mu ngmidi u dono u l:êê
 dîy:o pwopwo u pi ndîi ngê py-
 odo, doo u ntââ pi ngê u wépi
 daawa puwâ, ngmênê nmî Lémi
 Yesu Kédisu ngê kópu ndîi ngmê
 d:uu ngê. Chóó Lémi ngê pini n:ii
 ka u módó yeedeyeede wa y:oo,
 Yesu Kédisu u l:êê dîy:o pi mb:aa
 ngê u kwo wa pyódu, yi pini ka ghê
 kamî wa y:oo, u pi ndîi ngê wamye
 pyódu.

18 Nmî kn:ââ ngê u dono mbêmê
 ntee knâpwo kalê nmoo, kpadak-
 pada u yoo ngê u ngwo nmî pyaa
 dniye, nmî Mbwámê ngê u kópu
 mb:aa mbêmê nmî tpyuu u maa
 yinté a yó, nmî ghê kamî u maa
 yinté myedê yó. * 19 Nmî kn:ââ
 ngê Chóó Lémi u dnye a vyâ, yoo
 dono ngê u ngwo pyódu nmoo. Nmî

* 5:8: Njon 3:16; 1 Njon 4:10 * 5:9: Epeso 1:7 * 5:10: Kílosa 1:22 * 5:12: Gen 3:6;

Lóma 6:23 * 5:13-14: 1 Kódin 15:21-22 * 5:18: 1 Kódin 15:22

Mbwámê ngê Chóó Lémi u dnye mb:aamb:aa ngê a nyongo, yi kópu u l:êê díy:o Chóó Lémi ka pi mb:aa ngê u ngwo anmî pyaa dmi.

²⁰ Chóó Lémi ngê u dêêpî kópu dyuu nmo a kpo, mu kópu u díy:o apê, Yi lama paa yaa we, Ala nmo dono dé. Pini n:ii ngê ala kópu wa vyi, A dono ndîi, ala kópu amye vyi, Chóó Lémi u módó yeedeyeede a ka mye ndîi, a dono u kuwó myaa kéé té. ²¹ Dono ngê ntee dpîmo mbêpê kîgha nmo, u l:êê díy:o pwopwo nmî vy:o a tóó, Chóó Lémi u módó yeedeyeede ngê ala ngwo yinté mye mbêpê kîgha nmo. Nmî Lémi Yesu Kédisu ngê Chóó Lémi ka pi mb:aa ngê yinê pyódu nmoo, ghê kamî nmo amyedê kê, ghéni n:ii chedê ngê daawa pyódu. *

6

Yesu u k:ii nipi pwopwo

¹ A ka anmyinê póó dmi, a ka nye, Lukwe, dono yilî anmî d:uud:uu, Chóó Lémi u módó yeedeyeede ndîi ngê u ngwo nmo paa pyaa we? ² Nmyenê, Kêlé, yinté daa tóó. Nuw:o dono ka nmî pw:oo dniye, doo u ntâa mēdaadi mbêpê kîgha nmo. ³ Ala kópu nmyi lama a yaa we, Dini ghi n:ii ngê Yesu Kédisu u pi ngê mbwaa paa a kmênê nmoo, u pwopwo ka u ngwo a kââdi nmoo. ⁴ Yi ngwo Yesu u k:ii nipi nmî pw:oo dniye, u k:ii mye kmênê nmoo. Nmî Mî ngê u wêdêwêdê mbêmê Yesu Kédisu ntee a pyidu ngê, ghê kamî yinté nmo amyedê kê. Nuw:o kamî ngê dye ghi yintómu choo mbêpê kîgha nmo. * ⁵ Yesu u k:ii nmo kââdi ngê, ntee pwene, yinté my:oo pw:oo dniye. Daawa kéé nmo, ntee a pii wo, yinté amyino pii dmi. ⁶ Pini n:ii Yesu u yoo vy:o dpî ghê, yi pini ngê ala kópu dpî vyi, dpo, Na a ka a nuw:o mbwee

Yesu u kîdosi ñedê mye t:ee ngópu, y:i mye pwene, Chóó Lémi ngê u yi a kwo, Yi nuw:o dono pw:oo dniye, nuw:o dono ngê mēdaadi mbêpê kîgha dé. * ⁷ Dini ghi n:ii ngê pi dpî pw:onu, u dono yilî dyámê mbêmê dpo kuwo. ⁸ Yesu u k:ii nmî pw:oo dniye, yi kópu u l:êê díy:o u k:ii anmî ya. ⁹ Nmî lama ka tóó, Yesu ka a pii wo, mēdaawa pw:onu. Pwopwo wa dpî, mēdaawa nuw:o. * ¹⁰ Yesu ng:êéntómu pwene, dono mēdaamowa a pyw:oo. Chóó Lémi k:ii nipi a tóó mo, chedê ngê daawa pyódu. * ¹¹ Alanté dmyinê nuw:o, dono ka nmî pw:oo dniye, mēdaadi mbêpê kîgha nmo, Yesu Kédisu u k:ii nmo kââdi ngê, Chóó Lémi ngê wunê mbêpê kîgha nmo. *

¹² Ala dini ghi ngê nuw:o dono ngê kîmê mbêpê kîgha nmyo, nmyi chóó nmyi nuw:o dono dpî kéé tóó. ¹³ Nmyi nuw:o dmi nuw:o dono p:uu kîmê kwo, nmyi yi dmi dono u maa p:uu nangmê kââ, nmyi kēê dmi dono p:uu nangmê yé, ngmênê nmyi chóochóó ndêndê ngê Chóó Lémi ka dpî y:ee tóó, kópu mb:aa u ngwo dmyinê d:uud:uu dé, mu kópu u díy:o pwopwo vy:o yinê a y:ee nmyoo, ghê kamî nmye yinê myedê kpo. ¹⁴ Ala kópu ndê kópu. Dono ngê daadi mbêpê kîgha nmyo, mu kópu u díy:o daa dêêpî kópu dyuu ngê a wêdêwêdê kîgha nmyo, ngmênê Chóó Lémi ngê u módó yeedeyeede mbêmê yinê a wêdêwêdê kîgha nmyo.

Dpodo pyu yoo yi danêmbum

¹⁵ A ka anmyinê póó dmi, a ka nye, Lukwe, dono ngmanmî d:uu, mu kópu u díy:o daa dêêpî kópu dyuu p:uu nmî nuw:o dmi a wee, ngmênê Chóó Lémi u módó yeedeyeede p:uu nmî nuw:o dmi a wee, nmî dono yilî yintómu u kuwó wa kéé té, mēdaawa a ngi té?

* 5:21: Lóma 6:23 * 6:4: Kílosa 2:12 * 6:6: Nkal 5:24 * 6:9: Tpyuu 1:18 * 6:10: 1 Pita 3:18 * 6:11: 1 Pita 2:24 * 6:15: Lóma 6:1

Nmyenê, Apuu! Yinté daa tóó. *
 16 Ala kópu ndêndê ngê nmyi lama ka tóó, pini n:ii p:uu nmye dpodo té, yi pini ngê yinê adí dpodo kigha nmyo. Dono p:uu anmyi dpodo, ye pwopwo anmyinê pyw:ee ngmê. Chóó Lémi p:uu anmyi dpodo, u dnye ka mb:aamb:aa ngê anmyi ng:aa, ye pi mb:aa ngê u ngwo anmyi pyaa dmi. * 17 Chóó Lémi kwunokwuno koo, mu kópu u díy:o k:omo tpile dono p:uu wunê mwiyé nmyee a dpodo, ngmênê dono p:uu dpodo nmyinê kuwo ngópu, Yesu u kópu n:ii nmyi ny:ee tumo, yi kópu dyuu d:ud:umbiy:e nmye cháâcháâ ngmê. 18 Nyáâ, Yesu ngê dono kwulo a pwaa nmyoo, dpodo mb:aa p:uu dpodo kalê nmyoo. * 19 (Dyimê pywuu nmye yed:a kê, mu kópu u díy:o Chóó Lémi p:uu kópu dé yi wopwe nmye dpodo ndîi, módó daanmyinê w:ee t:oo.) Wunê dono u dpodo pyu ngê nmyi pyaa dniye, p:uu nmyee a dpodo, até dono kópu yilí nmyee a d:uud:uu, kópu dpîp:engmê kuwa kalê ngópu. Ala ngwo pi mb:aa u dpodo pyu ngê pyaa dmyeno, u nuu u kópu yidmyinê d:uud:uu dé, ntee a tóó, yinté yinê a pyépi nmyo.

20 Dini ghi n:ii ngê dono u dpodo pyu ngê nmyee a ya, mb:aamb:aa p:uu dênmyee a mbêpê. 21 Dono u yi woo n:ii nmyi ntówo tumo, yi yini kigha ló dé, pwopwo u tpile dé. Yi kópu yilí ala ngwo nmyinê nmye mywenemywene u kópu dé. * 22 Yesu ngê dono kwulo a pwaa nmyoo, Chóó Lémi u dpodo pyu ngê pyódu nmyoo, Chóó Lémi ntee pini ngê mye pyépi nmyo, ghê kamí u ngwo anmyinê pyw:ee ngmê, ghêni n:ii chedê ngê daawa pyódu. 23 Pini n:ii dono p:uu a dpodo, pwopwo u ngwo wunê kmênêkmênê, ngmênê Chóó Lémi

ngê nmî Lémi Yesu Kédisu u k:ii nipi wunê kââdîkââdî nmoo, u módó yeedeyeede mbêmê ghê kamí nmo wunê kuwo ngê, ghêni n:ii chedê ngê daawa pyódu. *

7

Yéyééé u dyimê pywuu

1 A tidê mbwó yoo, ala kópu u wopwe ngê daanmyi dêê dmi, mu kópu u díy:o dêêpî kópu dyuu nmyi lama a kwo. 2-3 Dyimê pywuu nmye ngmênîné kuwo. Dêêpî kópu dyuu ngê pi cha dpo kââdî dê, u dí pwopwo anyi wunê tóó. Yepe ngê u moo wa a kuwo, kn:aa pini ka amí lê, ye daa yéyééé u kópu ayi d:uu, ngmênê mââ ti u kópu ayi d:uu. Ngmênê u moo mwiyé dpî pw:oo knomomê, ye yéyééé u dêêpî kópu yi pyópu p:uu u ngwo dpo pywálí, módó pyââ ngê moo pyódu, u ntââ amê yéé, mēdaa mââ ti u kópu yu d:uu. 4 A tidê mbwó yoo, nmyo mye ntee dé. Mósisi u dêêpî kópu dyuu ka nmyi pw:oo dniye, mu kópu u díy:o Yesu Kédisu u k:ii nipi nmyi pw:oo dniye. Yi kópu u l:êê díy:o Mósisi u dêêpî kópu dyuu ngê daamodí mbêpê kigha nmyo. Yesu Kédisu dini ghi n:ii ngê a pii wo, u yoo ngê u ngwo pyódu nmoo, mu kópu u díy:o u yi u ngwo doo kwo, Kópu mb:aa yilí dny:oo d:uud:uu dé, M:aa u pi ndîi ngê paa pyaa we. * 5 Dini ghi n:ii ngê nuw:o mbwee p:uu nmee a mbêpê, dêêpî kópu dyuu ngê kwódu yé u kópu nmî nuwo yinê kalê too. K:omo tpile pwopwo u kópu dé, ngmênê u yi nmo doo kwo, Yi kópu nmî d:uu té. * 6 Ngmênê ala ngwo dêêpî kópu dyuu nmî p:uu da pywálí, mu kópu u díy:o tpileni ngê doo tpyé nmo, yi tpile ka nmî pw:oo dniye. Mósisi ngê wunê kópu dyuu n:ii a d:êê ngê, daa yi kópu dyuu ngê

* 6:16: Njon 8:34 * 6:18: Njon 8:36 * 6:21: Lóma 7:5 * 6:23: Lóma 5:12,15 * 7:4:
 Lóma 6:2,11; Nkal 2:19 * 7:5: Lóma 6:21 * 7:6: Lóma 8:2; 6:4

a mbêpê kîgha nmo, ngmênê kópu kamî, Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê yinê a mbêpê kîgha nmo. *

Nuw:o dono pini dê dêêpî kópu dyuu

⁷ A ka wanmyinê póó dmi, a ka nye, Lukwe, dêêpî kópu dyuu lónté tpile, dono? Nmyenê, Kêlé, ngmênê dêêpî kópu dyuu ngê dono a ka yinê a kêma ngê. Dêêpî kópu dyuu ngê wodaa vya, Kn:aa pini u tpile u yi nga kîngmê kwo, ye yi kópu a lama daapê tóó. * ⁸ Dêêpî kópu dyuu mbêmê nuw:o dono ngê dóó noo, u ngwo noo nuw:o dono, kn:aa pini u tpile dé yi yi dmi a nga u ngwo dpîmo kwo. Dêêpî kópu dyuu wodaa kwo, ye nuw:o dono paa dipî. ⁹ Dêêpî kópu dyuu a lama ghêlî daa yaa wo, a ghê doo ya, ngmênê dinî ghi n:ii ngê dêêpî kópu dyuu nî nyongo, nuw:o dono a gha vy:o wêdêwêdê ngê pyodo, u ngwo nî pwene. * ¹⁰⁻¹¹ K:omo tpile Chóó Lémi ngê u yi doo kwo, Dêêpî kópu dyuu ngê ghê ye mé y:ee ngê, ngmênê pwopwo u ngwo nê pyw:ângo, mu kópu u dîy:o dêêpî kópu dyuu mbêmê nuw:o dono ngê dóó noo, u ngwo vya noo. ¹² A tîdê mbwó yoo, dyimê pywuu nmye ngmênê kuwo. Pi ngê tuu angma a ngî, pi u ngwo angmê vy:a, ye daanmî vyi, Tuu dono. Kêlé, tuu dpodo u tpile, nuw:o u mênê daa tóó. Tpile mb:aa. Pini n:ii ngê u mbwó dpî vy:a, yi pini dono. K:omo tpile Chóó Lémi u dêêpî kópu dyuu mb:aamb:aa, ngmênê nuw:o dono ngê a ngî too, u ngwo vya noo. *

¹³ A ka wanmyinê póó dmi, a ka nye, Lukwe, Chóó Lémi u dêêpî kópu dyuu mb:aa ngê vya nyoo? Nmyenê, Kêlé, ngmênê nuw:o dono ngê p:ee vya noo. Nuw:o dono ngê yi dêêpî kópu dyuu mb:aa ngma a ngêêdí, tuu ntee tpile ngê pyódu

ngê, u ngwo vya noo, u ngwo nê w:ee ngê, nê, Nuw:o dono u mênê mb:aamb:aa daa tóó mo daa tóó.

Pi u tpiipi

¹⁴ Nmî lama ka tóó, Chóó Lémi ngê dêêpî kópu dyuu nmo yinê a kpo, ngmênê a chóó a wêdêwêdê mbêmê yi dêêpî kópu dyuu u chââchââ ngê n:aa dîpedîpe yédi, mu kópu u dîy:o nê dono p:uu dpodo pyu, yinê a mbêpê kîgha noo. ¹⁵ Kópuni n:aa d:uud:uu too, dênîné wopwe too, mu kópu u dîy:o, u ya a nga a kwo, kópu mb:aa yinî d:uud:uu dé, ngmênê dîné d:uud:uu too. Kópuni a ka dono dé, vyîlo yi kópu yinî d:uud:uu too. ¹⁶ Tpée kópu tpapê ngê nê w:ee ngê, nê, Dêêpî kópu dyuu a ka yi mb:aamb:aa. ¹⁷ Yi kópu u l:êê dîy:o nê kuu, dono kópu a chóó dîní d:uud:uu too, ngmênê nuw:o dono n:ii a gha vy:o a tóó, yinê wunê tpyuu noo. ¹⁸ A lama ka tóó, a chóó a mênê kópu mb:aa daangma a tóó. K:omo tpile u ya a nga a kwo yédi, Kópu mb:aa nî d:uud:uu dé, ngmênê n:aa dîpedîpe yédi, dîní d:uud:uu too, a yi dê dnyinté ghiye a m:ii mo, a kêê dê dono p:uu a dpodo mo. ¹⁹ Kópu mb:aa n:ii u ya a nga a kwo yédi, Nî d:uu, yi kópu d:uuw:ee d:uu. Kópu dono n:ii u ya a nga daa kwo yédi, Nî d:uu, yi kópu vyîlo yinî d:uud:uu ngê. ²⁰ Yi kópu u l:êê dîy:o na a ka a nuw:o daa a tpiipi, ngmênê nuw:o dono n:ii a mênê a tóó, yinê wunê tpyuu noo.

²¹ A tîdê mbwó yoo, alanté a tóó. Dini ghi n:ii ngê u ya a nga adî kwo, Kópu mb:aa ngmênî d:uu, ngmênê nuw:o dono a nkîgh:ê a ya yédi. ²²⁻²³ Chóó Lémi u dêêpî kópu dyuu a nuu u kópu dyuu, ngmênê kn:aa lémi ghi a mênê ngma a dpodo yédi, a nuw:o p:uu a d:uu yédi, dono p:uu dpodo pyu ngê yinê a pyépi noo. *

²⁴⁻²⁵ A nuw:o mu ngmîdi ngê

* 7:7: Ex 20:17 * 7:9: Njems 1:15 * 7:12: 1 Tim 1:8 * 7:22-23: Nkal 5:17; Njems 4:1; 1 Pita 2:11

Chóó Lémi u dêêpî kópu dyuu yinê a cháâcháâ ngê, ngmênê a chóó a wêdêwêdê ngê doo u ntââ kópu mb:aa daanî d:uu, a yi dê dnyinté ghiye a mo, a kêê dê dono p:uu a dpodo mo. Nuw:o dono ngê dono u maa p:uu wunê tpyuu noo, máádini u dí pwopwo. Yi kópu ngê a gha dê dyênê, a p:uu nanê wa a pywálî? Mw:âákó Chóó Lémi, nmî Lémi Yesu Kédisu ngê yinê wa a pywálî. *

8

Chóó Lémi u Ghê Dmi u pono vyápê

¹ Yélini Yesu Kédisu u k:ii a kââdí dniye, yi yéli Chóó Lémi ngê daawa kpada. ² U Ghê Dmi u wêdêwêdê mbêmê Yesu ka yinê a kââdí nmoo, ghê kamî nmo yinê myedê kpo, pwopwo pini dê dono ye yinê mye w:êê nmoo. ³ Mósisi u dêêpî kópu dyuu dêê wo, mb:aamb:aa ngê daa pyódu nmoo, mu kópu u díy:o dp:oo nuw:o pyu mb:aa dé. Chóó Lémi ngê chóó tp:oo nmo a dy:ââ ngê, nmo ntee pini ngê pyodo. Nmî l:êê díy:o nmî dono íedê kele, Chóó Lémi ngê dono u ngwo ndyíko ngê. ⁴ Yi kópu u l:êê díy:o Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê u ntââ ngê wunê pyépi nmoo, kópuni Chóó Lémi ngê u yi a kwo, yi kópu yinmo d:uud:uu too. Daa nmî chóó nmî wêdêwêdê mbêmê nmo m:ii té, ngmênê Chóó Lémi u Ghê Dmi mbêmê nmo m:ii té, u dêêpî kópu dyuu u ngwo nmo cháâcháâ too. * ⁵ Yélini Chóó Lémi u Ghê Dmi u pono a vyápê té, Chóó Lémi u nuu u kópu ye d:uud:uu t:oo, ngmênê yélini yi chóó yi nuw:o mb:wee u pono a vyápê té, daa Chóó Lémi u nuu u kópu ye d:uud:uu t:oo. ⁶ Yélini yi chóó yi nuw:o u pono a vyápê té, ghê kamî yi mênê daa too, myedaawa a pyw:ee ngmê. Yélini Chóó Lémi u Ghê Dmi u pono a vyápê té, ghê kamî wunê

da pyw:ee ngmê, Chóó Lémi u k:ii noko mb:aamb:aa ngê a pyede. *

⁷ Pini n:ii chóó u nuw:o u pono a vyápê yédi, yi pini Chóó Lémi p:uu a d:uu yédi, u dêêpî kópu dyuu daa cháâcháâ ngê, mu kópu u díy:o yi pini dpî dípi. ⁸ Doo u ntââ yi pini ngê Chóó Lémi u nuu u kópu daangmêwa d:uu.

⁹ A tídê mbwó yoo, ngmênê dp:ee yinté yéli. Mumdoó Chóó Lémi u Ghê Dmi ndéndê ngê nmyi mênê a too, ye u pono nmye vyápê nyédi, nmyi chóó nmyi nuw:o mbwee u pono dp:ee vyápê nyédi. N:ii u mênê Yesu Kédisu u Ghê Dmi daa too, yi pini doo u yoo vy:o pini ngmê. * ¹⁰⁻¹¹ K:omo tpile dono ngê nt:ââ nmyoo, doo u ntââ nmyi chóó kópu mb:aa u ngwo daangmanmyi d:uu ngmê, ngmênê Yesu Kédisu nmyi gha vy:o a too, u Ghê Dmi ngê mēdē pyidu nmyoo, a wêdêwêdê kigha nmyoo, mu kópu u díy:o Yesu ngê Chóó Lémi ka a kââdí nmyoo. Chóó Lémi ngê Yesu Kédisu a pyidu ngê. U Ghê Dmi vyílo nmyi mênê ye too, yinê a wêdêwêdê kigha nmyoo.

¹² A tídê mbwó yoo, nmyi nuw:o mbwee u wépi dmyinê pwapi dé. ¹³ Nmyi nuw:o mbwee u pono anmyi vyápê, ye wanmyi pw:oo dmi. Chóó Lémi u Ghê Dmi ka anmyi ng:aa, nmyi nuw:o mbwee u kópu dono u ngwo anmyi kée t:oo, ye ghê kamî wanmyinê pyw:ee ngmê.

* ¹⁴ Yélini Chóó Lémi u Ghê Dmi u pono a vyápê té, yi yéli Chóó Lémi tp:oo módó tp:oo mâa yoo.

¹⁵ Wunê daa dnyinté nmyimo a nkîngê. Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê yinté nkîngê tēdē daawa diyédiyē kalē nmyo. Kêle. Chóó Lémi tp:oo módó tp:oo mâa ngê yinê pyódu nmyoo, Chóó Lémi ka u ngwo nmo tpapê ngê, kwonmîmo, M:aa. * ¹⁶ A tídê mbwó yoo, nmî lama ka too, nmo Chóó Lémi tp:oo módó tp:oo

* 7:24-25: 1 Kódin 15:57 * 8:4: Nkal 5:16,25

* 8:6: Lóma 6:21; Nkal 6:8

* 8:9: 1 Kódin

3:16; 12:3

* 8:13: Nkal 6:8

* 8:15: 2 Tim 1:7; Nkal 4:5-6

mâa yoo. U Ghê Dmi k:ii nmî ghê dmi knî y:oo yi kópu a tpapê ngópu. * ¹⁷ Yesu u tîdê mbwó ngê nmî pyaa dniye, pi knî y:oo Yesu Kédisu u l:êê dîy:o dono nmo wa d:uu knomomê, yi dono u mgîní anmo vyîmî knomomê, ye Yesu u k:ii mb:aamb:aa ngê wanmîn:aa ya, Chóó Lémi ngê u módó yeedeyeede nmo wa a kê. *

Mu dini ghi ngê Chóó Lémi ngê kópuni wa d:uu

¹⁸ Ala dini ghi ngê dononi u mgîní nmo vyîmî, yi mgîní vyîmî daa ndîí. Ala ndîí kópu, mu dini ghi ngê Chóó Lémi ngê ngmênê ntee pini ngê amî pyódu nmo. * ¹⁹⁻²² K:omo tpile Chóó Lémi ngê tpile yintómu mb:aamb:aa ngê a l:âmo ngê, ngmênê nmî kn:ââ u dono u dîy:o tpile yilí yintómu a dyênê dniye, ala ngwo a l:êê nyédi, a wélilí mgîní vyîmî nyédi, a pwopwo nyédi, myoo mg:eme dmi. Ngmênê mu dini ghi ngê Chóó Lémi ngê yi dono wa chedê, tpile yilí yintómu kamî ngê amî pyódu té, tp:oo módó tp:oo mâa knî yi k:ii noko mb:aamb:aa ngê adnyin:aa ya. Mbwili ntee a mgîní vyîmî yédi, tpile yintómu yinté a mgîní vyîmî té, u yi y:e a kwo, Wéni n:ii ngê Chóó Lémi tp:oo módó tp:oo mâa yoo anmî m:uu té, yi wéni límílimí ngê dyimê we, Chóó Lémi ngê tpile yilí yintómu kamî ngê u ngwo paa pyódu téne. * ²³ Chóó Lémi ngê u Ghê Dmi nmo a kpo, ngmênê u módó yeedeyeede nmo doongê chedê ngê. Yi kópu u l:êê dîy:o nmî gha vy:o nmo mgîní vyîmî té, u dí, Chóó Lémi ngê u dpodo amî chedê, nmî chóóchóó nmî pâa dmi kamî ngê amê pyódu té, tp:oo módó tp:oo mâa ngê anmîn:aa ya.

* ²⁴ Nmî lama ka tóó, Chóó Lémi ngê yi dpodo wa chedê, ngmênê yi kópu dp:oongê módu. Yi kópu

w:oo módu, Chóó Lémi ka daapono nuw:o té. ²⁵ K:omo tpile yi kópu dp:oongê módu, ngmênê yi kópu nmo t:âât:ââ, nmínê vyîmî.

²⁶ Nmî lama daa tóó, Chóó Lémi ka lónté anmî ngêpê, ngmênê Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê yinê a ngêêpî nmoo. Kópu ndîí n:ii nmî mênê a tóó, u tpapê ngê doo u ntââ, ngmênê Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê Chóó Lémi ka yinê dpî vyí, nmî l:êê dîy:o a ngêpê yédi. ²⁷ Chóó Lémi nmî gha vy:o wunê vyuwo, u Ghê Dmi kópuni p:uu a nuw:o, yi kópu u lama mye tóó. Kópuni Chóó Lémi ngê u yi a kwo yédi, a yoo ye nî y:oo, u Ghê Dmi ngê yi kópu nmî l:êê dîy:o u kwo a dmyinê ngê.

²⁸ Ala kópu nmî lama a tóó, Chóó Lémi u nuu ghi n:ii dé yi nódó adi ya, yi yéli y:e kópu yilí n:ii wa pyaa dmi, yi yéli yi mb:aamb:aa u l:êê dîy:o y:e wa pyaa dmi, mu kópu u dîy:o Chóó Lémi ngê ló dini a ngmídi too, yi nuu ghi dmi nódó a tóó. * ²⁹ Chóó Lémi ngê yi yéli ló dini a ngmídi ngê, apê, A tp:ee ntee yéli ngê waní pyódu té, a tp:ee u tîdê mbwó yilí ngê u ngwo paa pyaa we. ³⁰ Yélini Chóó Lémi ngê wunê a ngmídi ngê, nmo yi yéli, ala ngwo nmodê, A pwiye dmyeno, a yoo vy:o anyi ghê dmyeno, mu kópu u dîy:o nmyi dono a kuwó kídí kée té. Chóó Lémi ntee a tóó, yinté pini ngê a pyépi nmo.

Doo u ntââ kópu ngmê ngê Yesu nódó nmî nuu ghi dmi daawa a ngí

³¹ Chóó Lémi ngê yinê a ngmídi nmoo, chóó u kwo a kââdí nmoo, doo u ntââ pi ngê mēdaawa chámé nmo. ³² Chóó Lémi daa kede wo, daa vyu, A chóó a tp:ee angénté aní y:oo, ngmênê nmo yintómu nmî kpêê ngê yó. Chóó tp:oo nmo a kpo, tpile yilí u ntââ mbêmê nmo amyedê kê. ³³ Nmo Chóó Lémi

* **8:16:** 2 Kódin 1:22

* **8:17:** Nkal 4:7; Tpyuu 21:7

* **8:18:** 2 Kódin 4:17

* **8:19-22:** Gen

3:17-19; 2 Pita 3:13; Tpyuu 21:1-5

* **8:23:** 2 Kódin 5:2-4

* **8:28:** Epeso 1:11

u ngmídi ngmê u yoo, pi mb:aa ngê chóó pyódu nmoo. ³⁴ Yi kópu u lêê díy:o doo u ntâa pi ngê daawa ndyíko nmo. Yesu Kédisu ngê daawa ndyíko nmo, mu kópu u díy:o nmí lêê díy:o vyílo yi pwene, myombó mēdē pii wo, Chóó Lémi u nkígh:ê a tóó, nmí lêê díy:o u kwo a ngēpē yédi. * ³⁵ Yesu Kédisu nódó nmí nuu ghi dmi kópu ngmê ngê daawa a ngí. K:omo tpile nmo dómudómu té, ó ndapí nmí ngópu daadí ya, ó pi kní y:oo dono kópu nmo wa d:uu t:oo, amy:oo pw:oo dmi, ngmēnē yi kópu kní y:oo Yesu Kédisu nódó nmí nuu ghi dmi daawa a ngí ngmê. * ³⁶ Chóó Lémi u komo kapí pyu ngmê ngê yi dono kní yi lêê díy:o ala kópu a d:êê ngê, apê,

Nmí Lémi u lêê díy:o pi kní y:oo nmí vyee tēdē wo dpí chedē ngmê.

Sipi vyee yinê ye ntee daa ndíi kópu,

yinté límílmí ngê dpí vya nmo.

³⁷⁻³⁹ Yi kópu kní y:oo Yesu nódó doo u ntâa nmí nuu ghi dmi daawa a ngí ngmê, ngmēnē yi vyímí ngê Yesu u wēdēwēdē ngê a wēdēwēdē kígha nmoo. Nyââ, a lama ka tóó, kópu ngmê ngê nódó nmí nuu ghi dmi doo u ntâa daawa a ngí. Pwopwo wa dípí, dyámê u tpile yilí yintómu wamye dēê dmi, enjel yoo kada pini yoo amye dēê dmi, awēde u kópu dé wa dēê dmi, mââ u kópu dé amye dēê dmi, dyámê u wēdēwēdē yintómu amye dípí. Yi kópu yintómu kní y:oo Chóó Lémi nódó nmí nuu ghi dmi daawa a ngí ngmê, mu kópu u díy:o nmí Lémi Yesu Kédisu nmí Mbwámê ngê pyodo.

9

Nju tpémi yi danêmbum

¹⁻³ A yoo Nju tpémi yi lêê díy:o a nuw:o d:ud:umbiy:e dono ngê dē

pyódu. Lukwe díy:o Yesu Kédisu kí mb:ii ngópu? Yesu ngê u nkwo wa mb:ii té. U ya a nga a kwo, Yesu ka nê tpélmbiy:e té, yi Mbwámê ngê u ngwo paa pyaa we. K:omo tpile Chóó Lémi ngê wa mb:ii nê, a d:aa wa a kââdí ngmê, yi kópu a ka mye u ntâa. Ndê kópu yidê vyi, díni k:omodanê. Yesu Kédisu ngê dí kp:aa, Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê myidí kp:aa. ⁴ Nju tpémi Chóó Lémi u ngmídi ngmê u yoo, yepê, Nmye mb:aamb:aa ngê wana a vyuwo, pi nmyi vy:oo ngmanê ngmídi, nmyi Mbwámê ngê waní pyódu. Chóochóó ye a kēma ngê, chóó u kwo myedê kââdí too, u dēêpí kópu dyuu ye mye y:ângo, u kwo ngēpē u kakēmê chóó ye mye chámê ngê. ⁵ Yi kn:ââ yoo yi pi dmi ndíi, Epílaham ngmê, tp:oo Yisak myomo, u kee Njakóp pyolo. Nju tpémi yi vy:oo Chóó Lémi ngê nmí Mbwámê ngma a ngmídi ngê, Yesu Kédisu, pini n:ii mye nmí Yâpwo njini, nmo yintómu yinê a y:enê nmo. U pi ndíi ngê pyépi koo, u chaa kígha chedê ngê daawa pyódu. Ndê kópu yila. *

⁶ Chóó Lémi ngê Epílaham ka kwo, Nyoo yilí ngê wa pyódu, yi yéli waní ngee. Lukwe díy:o Nju tpémi yilí y:oo nmí Mbwámê mb:ii ngópu? Lukwe, kópuni Chóó Lémi ngê a vyu, yi kópu daa ntiye ngê? Kêle, u kópu ndēndē ngê a ntiye ngê, ngmēnē daa Nju tpémi yintómu yi ngee too, mu kópu u díy:o daa Nju tpémi yintómu Chóó Lémi u ngmídi ngmê u yoo. ⁷ Myenté, Epílaham u yoo vy:oo woni kní doo u yoo njini, mu kópu u díy:o Chóó Lémi ngê Epílaham ka kwo, Nyoo njini, daa Yisímél u yoo, ngmēnē Yisak u yoo.

* ⁸⁻⁹ K:omo tpile Sela daa tpete u ntâa, ngmēnē Chóó Lémi ngê Epílaham ka kwo, M:ââ daanîmo kélí, u ngwo amēnē diyé, yed:oo

* **8:34:** 1 Njon 2:1; Hipílu 7:25 * **8:35:** 2 Kódin 4:8-11; Psalm 44:22 * **9:5:** Mát 1:1-2; Njon

1:1 * **9:7:** Gen 21:12

Sela tp:oo mâa wa t:aa. Yi kópu u nt:u kópu alanté, pi cha ntee dpî tpamê knî, tpémîni dpî tpyé t:oo, yi tpémî yoo daa Chóó Lémi tp:oo yoo, ngmênê tpémîni Chóó Lémi u kópu u l:êê dîy:o dpî t:aa, yini ndêndê ngê tp:oo. *

¹⁰ Epilaham tp:oo dê y:e kópuni pyodo, yi kópu Yisak tp:oo dê y:e mye pyodo, tpémîni mwiyé ta, Chóó Lémi ngê mb:ii ngê, kuwóni yedê ngmîdi ngê. ¹¹⁻¹² Dini ghi n:ii ngê yi pye Lîpeka u mênê nîpi dpîmo a kwo, Chóó Lémi ngê yi pyópu ka kwo, N:ii kada wa t:aa, yini ngê u mbwó u dnye wadí nyêm. Ghêlî daa taa knopwo, kópu mb:aa p:uu kêê daa yé ngópu, kópu dono p:uu kêê myedaa yé ngópu, Chóó Lémi ngê Njakóp u ngwo a ngmîdi ngê, ngmênê Yísó mb:ii ngê. Wêni n:ii ngê taa knopwo, Yísó mwiyé ta, Njakóp u kuwó doo a kwo. Dini ghi n:ii ngê kaa knopwo, Njakóp ngê Chóó Lémi u kópu ntiye ngê, Yísó u d:aa a kââdî ngê, pi kaa ngê mê pyodo. Daa yi pini mbwémi yi l:êê ghi dmi mbêmê Chóó Lémi ngê chámê doo, ngmênê chóó u nuw:o ngê Njakóp a ngmîdi ngê, Yísó mb:ii ngê. * ¹³ Pi ngmê ngê Chóó Lémi u kópu dyuu puku yedê a d:êê ngê, apê, Njakóp u yoo a nuu u yoo, Yísó u yoo daa a nuu u yoo. *

¹⁴ A ka anmyinê póó dmi, a ka nye, Lukwe dîy:o Chóó Lémi ngê Njakóp a ngmîdi ngê, Yísó mb:ii ngê? A ka nye, Yinté daa too. A tîdê mbwó yoo, Yi kópu dmyongê w:ee ngópu. ¹⁵ Chóó Lémi ngê Mósisi ka kwo, Pi yintómu kpadakpada u yoo, yi dono knî yi l:êê dîy:o, ngmênê n:ii a ka wa ch:anê, yi pini u dono a kuwó wanî kée té, yed:oo yi pini mēdaanî kpada. * ¹⁶ K:omo tpile pi ngê u yi adî kwo, Chóó Lémi u yoo vy:o nî ghê, kópu mb:aa yilî

u l:êê dîy:o adî d:uud:uu, ngmênê doo u ntâa Chóó Lémi u ngmîdi ngmê u pi ngê chóó daawa pyódu, ngmênê pini n:ii Chóó Lémi ka wa ch:anê, Chóó Lémi ngê yi pini chóó wa a ngmîdi, yi pini u dono yilî u kuwó wa kée té. * ¹⁷ Chóó Lémi ngê Yichip tpémî yi king Péló ka kwo, Mbii tédê p:aa vya nyoo, ngmênê dpî vya nyoo, mu kópu u dîy:o pi knî y:oo a wêdêwêdê ndîi m:uu paa m:uu y:e. Kwo, K:omo tpile a yoo daanyi kwolo, ngmênê dini ghi n:ii ngê anî kpada ngi, u ngwo wanyi kalê té, dyámê mbêmê tpémî y:oo a pi u ngwo wa ny:ee ngmê. * ¹⁸ A tîdê mbwó yoo, pini n:ii Chóó Lémi ka wa ch:anê, yi pini Chóó Lémi ngê wa ngee. Pini n:ii Chóó Lémi ka wa dîy:a, Chóó Lémi ngê yi pini ngópungópu pyu ngê wa pyódu. Yi pini Chóó Lémi ka daawa a tpélîmbiy:e, Chóó Lémi ngê yi pini u nkwo wa kpada.

Yamî d:âa u dyimê pywuu

¹⁹ A ka wanmyinê póó dmi, a ka nye, Lukwe, Chóó Lémi ngê yoo ngópungópu pyu ngê chóó wa pyódu té, lukwe dîy:o yi ngópungópu u dîy:o amê kpada té? A ka nye, Chóó Lémi ngê kópuni a d:uud:uu, n:uu ngmê u ntâa, yi kópu u kwo wa kwódu. ²⁰ Nmyinê nmye nmye n:uu dé, Chóó Lémi u dnye u ngwo nmyinê vyee ngmê. Yamî d:âa ngê u l:âmol:âmo pyu ka daawa vyi, Lukwe dîy:o alanté chi lâmo nê? * ²¹ Mu kópu u dîy:o d:âa l:âmol:âmo pyu chóó u nuw:o ngê a dpodo yédi. U ntâa yi pini ngê têpê ngmîdi ngê d:âa miyó dpî lâmo, woni lîmîlîmî ngê dpî lâmo, daa mb:aamb:aa ngê, ntumokwodo mw:aandiye k:oo a tpyópwi nyédi. Woni mb:aamb:aa ngê dpî lâmo, d:êê mb:aa p:uu dpî yé té, mb:aamb:aa ngê u kwo a vyuwó yédi, módó d:uudpî

* 9:8-9: Gen 18:14 * 9:11-12: Gen 25:21,23

Epeso 2:8 * 9:17: Ex 9:16 * 9:20: Is 45:9

* 9:13: Mal 1:2-3

* 9:15: Ex 33:19

* 9:16:

* 9:21: Jer 18:6

pwii, naa ndîi tédê dpî pwii. *

²² Chóó Lémi ngê yinté kópu myeye d:uud:uu ngê. Chóó Lémi yélini ye dê nod:e, yi yéli díyo wa a pw:ono, pi knî y:oo u nod:enod:e pini dê u wêdêwêdê nipi yi ngwo wa m:uu d:oo. Ngmênê ala ngwo yi yéli yi dono kiyedê vyîmî. ²³ Chóó Lémi ngê u yi a kwo, Pi knî y:oo a yoo yi p:uu paa m:uu nêne, wod:oo a ngmidi nmoo, nmî dono u kuwó keé too, mb:aamb:aa ngê a pyépi nmo. ²⁴ Daa Nju tpémi yi mo yi vy:o a ngmidi nmoo, ngmênê kn:aa yéli mye yi vy:o myedê ngmidi nmoo. ²⁵ Hóséya ngê Chóó Lémi u komo alanté a kââ, apê,

Yélini a yoo vy:o dèpwo a kwo,
a yoo ngê anî pyódu té.

Yélini yi nuu ghi dmi a nódó dèpwo a ya,

yi nuu ghi dmi a nódó am:aa yé. *

²⁶ Apê, Yélini ye nî vvu, yenê, Nmyo dp:ee a yoo,

yi yéli yi pi dmi pi knî y:oo wa ntaa ngmê,

awo, Yâpwoni ghê a t:a, yi yâpwo tp:oo yoo. *

²⁷ Yisaya ngê Yisiléli tpémi yi p:uu ala kópu a d:êê ngê, apê, K:omo tpile Yisiléli tpémi têda tii, ngmênê Chóó Lémi ngê kóo k:oo yilî daawa kââ, * ²⁸ mu kópu u díy:o dyámê mbêmê tpémi yi kpadakpada u kópu n:ii a vvu, ndêndê ngê limîlimî ngê wa d:uu. ²⁹ Yisaya ngê ala kópu mye d:êê ngê, apê, Nmî Lémi ndîi ngê nmî tp:ee dmââdîma yi vyee tédê wodîpê dyé too, ye Sodom tpémi Kîmoda tpémi ntee chedêchedê chedê ngê, yinté myepî chedê nmoo. *

Lvêêdîlvêêdî u chêêpî u dyimê py-wuu

³⁰ A tîdê mbwó yoo. Yélini daa Yisiléli tpémi, yi yéli y:oo Chóó Lémi dèdnye nmy:uu, ngmênê dini ghi n:ii ngê Yesu ka kélîmî mbê dniye,

Chóó Lémi ka pi mb:aa ngê u ngwo pyaa dniye. ³¹ Yisiléli tpémi y:oo u yi doo kwo, Chóó Lémi ka pi mb:aa ngê nmî pyaa dmi, u l:êê díy:o u dèêpî kópu dyuu dnyimo cháâcháâ, ngmênê u cháâcháâ ngê dèê dniye. ³² Dèê dniye, mu kópu u díy:o yi chóó yi wêdêwêdê mbêmê dèêpî kópu dyuu dnyimo cháâcháâ dé, Chóó Lémi ka dèdnyimo kélîmî. Chêêpî ngmê p:uu a lvêêdî dniye, u ngwo a ghay dniye. ³³ Chóó Lémi ngê yi chêêpî p:uu ala kópu a vvu, apê,

Yisiléli tpémi yi maa p:uu chêêpî kpiyé ngmên:aa kapî,
p:uu pèdê lvêêdî dniye,
u ngwo pèdê ghay dniye.

Ngmênê pini n:ii ngê yi chêêpî kpiyé wa mya, u kwo adî kélîmî,
yi pini daawa a ghay.

A tîdê mbwó yoo, yi chêêpî kpiyé u pi Yesu Kédisu, nmî Mbwámê. *

10

Nju tpémi yi nuw:o mbwee

¹ A tîdê mbwó yoo, a chóó a yoo Nju tpémi yi l:êê díy:o a ghê tuu ye too. Dye ghi yintómu yi l:êê díy:o Chóó Lémi ka n:aa ngêpê yédi. Ndêndê ngê u ya a nga a kwo, Chóó Lémi ka mē diyé dniye, kóo k:oo u ngwo paa kaa téne. ² Chóó Lémi u pi ndêndê ngê a cháâcháâ ngmê, ngmênê u nuw:o ghi dyuu dnyinté yi lama a pyede. ³ Ala kópu doongê w:ee ngópu, Yesu nmî l:êê díy:o pwene, pini n:ii u kwo adî kélîmî, Chóó Lémi ngê yi pini u dono u kuwó wa keé té, pi mb:aa ngê wa pyódu. Ngmênê Chóó Lémi ngê pini n:ii a ngmidi ngê, yi pini mb:ii ngópu, yi chóó yi wêdêwêdê mbêmê dèêpî kópu dyuu a cháâcháâ ngmê, mu kópu u díy:o u yi y:e a kwo, Chóó Lémi ka pi mb:aa ngê nmî pyaa dmi, kóo k:oo u ngwo paan:aa kaa nmîne. ⁴ Ngmênê Yesu ngê yi máádi

* 9:25: Hos 2:23 * 9:26: Hos 1:10 * 9:27: Is 10:22-23 * 9:29: Is 1:9 * 9:33: Is 28:16;

1 Pitta 2:6; Lóma 10:11

nkoko ngê, u maa kamî kpêmî ngê, pini n:ii u kwo adî kêlîmî, Chóó Lémi ngê yi pini kóó k:oo u ngwo wa a kââ.

Yesu ka kêlîmî pini dê u pi tpapê yi kópu

⁵ Dêêpî kópu chââchââ u maa p:uu Mósisi ngê ala kópu a d:êê ngê, apê, Pini n:ii ngê dêêpî kópu dyuu d:ud:umbiy:e adî chââchââ, yi pini ngê u ghê njini u ngwo wa a pyw:oo. ⁶⁻⁷ Ngmênê dp:oo u ntââ dé. Dêêpî kópu dyuu u chââchââ ngê nmo dîpedipe nyédi, ngmênê Yesu ka anmî kêlîmî, ye Chóó Lémi ngê pi mb:aa ngê wa pyódu nmo. Yi kópu nmî nkîgh:ê a tóó, Yesu daa kuughê wunê tóó. Yesu u ghîpîghîpî têtê, mbóó p:uu pi d:uudpî nî, kpêênî pi myed:uuwodê pyidu. ⁸ Kêle, ngmênê nmî nkîgh:ê chono a tóó. Yesu u kópu dyuu nmî gha vy:o a kwo, nmî komo ngê nmo tpapê ngê, pi knî ye yenmîmo, Yesu ka kêlîmî mbê dmyeno. ⁹ Nmyi gha vy:o ala kópu ka anmyi kêlîmî, Chóó Lémi ngê Yesu kpêênî mêtê pyidu ngê, myenté pi knî ye nmyi komo ngê amy:ee vyi ngmê, anye, Yesu nmî Lémi, ye Chóó Lémi ngê kóó k:oo wa kaa nmyo. ¹⁰ Nmî gha vy:o Yesu ka anmî kêlîmî, ye Chóó Lémi ngê pi mb:aa ngê wa pyódu nmo. Pi knî ye nmî komo ngê amy:oo vyi, yenmê, Yesu nmî Lémi, ye nmî Mbwámê ngê wa ngee nmo, kóó k:oo wa kaa nmo. ¹¹ Puku yedê alanté a tóó, Pini n:ii u kwo adî kêlîmî, yi pini daawa a ghay. ¹² Nmo yintómu dp:oo u mo u mo dé, k:omo tpile Nju tpémi ó kn:aa yéli, ngmênê Chóó Lémi nmî Lémi ndîi mu ngmîdi. Yélini u kwo wa ngêpê mbê dmi, yi yéli ye u módó yeedeyeede ye wa a y:oo. ¹³ Puku yedê alanté a tóó, Pini n:ii ngê nmî

Lémi ka wa vyi, Ngee nédi, yi pini wa ngee, kóó k:oo wa kââ. *

¹⁴ A tîdê mbwó yoo. Lukwe dîy:o Nju tpémi nmî Lémi Yesu ka daa ngêpê té? Yesu ka wo kêlîmî mbê dniye, u kwo pîdnye ngêpê. Yesu ka kêlîmî u kn:ââ lô yi wunê kwo? Chóó Lémi ngê pi yilî ye a dy:ââ ngê, u kópu dyuu mb:aa ye yidnyen:aa tpapê. ¹⁵ Lukwe dîy:o Nju tpémi daa kêlîmî mbê dniye? Lukwe, yi kópu daa ny:ee ngópu? Lukwe, nmî Lémi ngê pi ye daa dy:ââ ngê? Kêle, nmî Lémi ngê pi yilî ndêndê ngê ye dy:ââ ngê, mu kópu u dîy:o puku yedê alanté a tóó, Wéni n:ii ngê Chóó Lémi ngê u kópu y:ey:ee pyu yoo pi knî ye dy:ââ too, yi wéni mb:aamb:aa. *

¹⁶ Ngmênê Nju tpémi yilî y:oo yi kópu mb:aa u wépi pwaa ngópu. Yísaya ngê yinté kópu myedê d:êê ngê, apê, A Lémi, nmî kópu ka pi daangmê kêlîmî mbê wo. * ¹⁷ Ala kêlîmî u kn:ââ, pi ngê Yesu Kédisu p:uu kópu dyuu ye mwiyé wa vyi, wa ny:ee ngmê, u ngwo wa kêlîmî mbê dmi.

¹⁸ A tîdê mbwó yoo. Lukwe, Nju tpémi y:oo yi kópu dyuu daa ny:ee ngópu? Kêle, kî ny:ee ngópu. Puku yedê alanté a tóó,

Yi kópu dyuu dyámê ghi yintómu yi mbêmê loo,

pi yintómu knî y:oo ny:ee ngópu. *

¹⁹ A tîdê mbwó yoo. Lukwe, Yisîléli tpémi yi lama dêpwo ya? Kêle, Mósisi ngê yi lama ka a kwólu, Chóó Lémi u komo alanté a kââ, apê,

Kn:aa yéli ye kópu mb:aa ngmanî d:uu,

n:ee u ngwo ye anmyi kaa ngmê, ye amy:ee nod:e dmi. *

²⁰ Yísaya ngê Chóó Lémi u kópu ndîi alanté a d:êê ngê, apê,

Yélini y:oo dèdnyimo nmy:uu nê, yi yéli y:oo kêda pyw:ee nê.

* 10:12: Dpodo 15:9; Kîlosa 3:11; Nkal 3:28

* 10:13: Joel 2:32

* 10:15: Is 52:7

* 10:16:

Is 53:1

* 10:18: Psalm 19:4

* 10:19: Deut 32:21

Apê, Yélini y:oo dēdnyimo poopoo nê,
yì yélini ye a chóóchóó mîné kēma ngê. *

²¹ Chóó Lémi u komo alanté mye kââ,

Wo nîmo chedēchedē dé, Yisîléli tpémi ye yenîmo,

A ka nga a diyé dmyeno, nmyi yi dmi a nga a kwo,
ngmênê wépi a ka dnyimo pwapî,
a dnye dēdnyimo nyê. *

11

Chóó Lémi ngê Nju tpémini a ng-midi too

¹ K:omo tpile Yisîléli tpémi y:oo Chóó Lémi u wépi pwaa ngópu, ngmênê Chóó Lémi ngê d:ud:umbiy:e daa mb:ii too. Nê Yisîléli pi ngmê, a kn:ââ Mbenjîmîn, pini n:ii Epîlaham u maka. Chóó Lémi ngê a ngmidi noo, daa mb:ii noo. * ² Yisîléli tpémi yì vy:o Chóó Lémi ngê yélini a ngmidi ngê, yì yélini daa mb:ii ngê. Ala kópu nmyi lama a too. Dini ghi n:ii ngê Yisîléli tpémi Ilacha p:uu dnya a d:uu, Ilacha ngê yì mt:ene dmi Chóó Lémi ka a dóo too, kwo, A Lémi. ³ Kwo, Yisîléli tpémi y:oo ngomo kapî pyu yoo ka vyee t:oo, ngmêê yiyé tēdē wunê pw:oopw:oo t:oo. Kwo, Nê mu ngmidi ngomo kapî pyu ngê anî too, a vyee u yì y:e myeka kwo.

* ⁴ Chóó Lémi ngê kwo, Daa mo. Kwo, Yisîléli pi pyud:o yono yono y:a (7,000) a ka wunê ngépê, yélini k:omo yâpwo Mbaal ka daa ngépê té. * ⁵ Ilacha u dye ghi ngê ntee doo a ya, ala ngwo mye yinté, Chóó Lémi ngê Yisîléli tpémi yì vy:o pi knî ngma a ngmidi ngê. ⁶ Chóó u módó yeedeyeede mbêmê a ngmidi too, daa yì chóó yì l:êê ghi dmi mbêmê a ngmidi too. Kópu mb:aa n:ii d:uu tumo yì l:êê diy:o wodê ngmidi too,

ye doo u módó yeedeyeede mbêmê pēdê ngmidi too.

⁷ Yisîléli tpémi y:oo kópuni dnye nmy:uu, yì kópu dēpē pyw:ee ngópu. Yì vy:o yélini Chóó Lémi ngê a ngmidi ngê, yì yélini y:oo yì kópu y:oo a pyw:ee ngópu. Woni knî Chóó Lémi ngê nkê kpeme yé too. ⁸ Yinté kópu puku yedê mye too, apê, Chóó Lémi ngê dpîdpî kalê too, yì ngwolo dmi my:oo yó, yì ngópu nkoko too. Apê, Wunê yinté doo a ya, awêde yinté myeka too.

* ⁹ King Dépidi ngê ala kópu a d:êê ngê, apê,

Yì nté ndapî ndîi yì l:êê diy:o ala kópu paa vyì y:e, Chóó Lémi nmo wunê vyuwo.

Apê, Pēdê ghay dniye, dono pēdê pyw:ee y:e.

Apê, Yì nté ndapî ndîi y:oo pēdê lvêêdi tēne. *

¹⁰ Apê, Ngwolo kopwe ngê paa pyaa dniye,
yélini daapaa m:uu y:e.

Apê, Dono kópuni dpo pyw:ee t:oo, yì dono ngê pēdê kwolo tēne, yì kópu chedê ngê daapaa pyaa we.

¹¹ Nju tpémi dini ghi n:ii ngê chēpî kpiyé p:uu a lvêêdi dniye, a ghay dniye, lukwe, wa a pii dmi, ó daawa a pii dmi? A tîdê mbwó yoo, mu dini ghi ngê amênê pii dmi. Nju tpémi y:oo Yesu mb:ii ngópu, yì kópu u l:êê diy:o kn:aa yélini Chóó Lémi u yoo vy:o ghê dniye, Nju tpémi y:oo n:ee u ngwo ye paa kaa y:e. * ¹² Nju tpémi y:oo Yesu mb:ii ngópu, kn:aa yélini yilî y:oo kópu mb:aa u ngwo ngma a pyw:ee ngópu, Chóó Lémi u yoo vy:o ghê dniye. K:omo tpile Nju tpémi y:oo yì kópu dono d:uu ngópu, ngmênê kn:aa yélini y:oo kópu mb:aa u ngwo a pyw:ee ngópu. Dini ghi n:ii ngê Nju tpémi Chóó Lémi ka wamêdê tpélimbiy:e dmi, Yesu u yoo vy:o wa ghê dmi, d:ud:umbiy:e kópu mb:aa u ngwo wanmo pyw:oo.

* **10:20:** Is 65:1 * **10:21:** Is 65:2 * **11:1:** Pilipay 3:5 * **11:3:** 1 Kings 19:10,14 * **11:4:** 1 Kings 19:18 * **11:8:** Deut 29:4 * **11:9:** Psalm 69:22-23 * **11:11:** Dpodo 13:46

Yi ngmê olipi, u mgongo danêmbum

¹³⁻¹⁴ Yélini daa Nju tpémi, ala kópu ny:ee yó. Dini ghi n:i ngê Yesu ngê u dyépi ngê pyódu noo, daa Nju tpémi ye a dy:ââ noo, ngmênê nmye a dy:ââ noo. Yi kópu Nju tpémi ye dye ghi yintómu n:aa tpapê ngê, mu kópu u dîy:o u ya a nga a kwo, N:ee nmye paa kaa y:e, Yesu u yoo vy:o myepaa ghê dniye. ¹⁵ Dini ghi n:i ngê Chóó Lémi ngê mb:ii too, u ngwo u kwo a kââdî nmyoo. Dini ghi n:i ngê Chóó Lémi ngê u kwo amêdê kââdî té, n:aangê p:eeni kópu kpêênî amêdê pyidu té.

¹⁶ Chóó Lémi ngê nmyi kn:ââ mwiyé dêpêngmê ngmîdi ngê, ngmênê Epîlaham yedê ngmîdi ngê, Yesu u l:êê dîy:o u yoo vy:o ala ngwo dê kaa nmyo. Dyimê pywuu nmye ngmênîné kuwo. Pini n:i ngê yini n:i woo dpî kââ, dini ghi n:i ngê dpî k:aa, yed:oo yi pini chóó u yi. ¹⁷ Chóó Lémi ngê olipi woo n:i kââ, yi olipi woo, Epîlaham. Yi yini ala ngwo dê k:aa, ndîi ngê dê pyódu, u nt:u kópu Nju tpémi. Ngmênê yi yini kóó woni knî y:oo Chóó Lémi Tp:oo mb:ii ngópu, Chóó Lémi ngê yi yini kóó u nkwo a pwaa too, dny:ii dy:ee too, yi kuu kóó knî y:i m:uu kââ, yi yini nkwo do mê kaa too, ndîi ngê mê pyaa dniye. Nmyo yi kuu kóó dé, Nju tpémi yi wulu ngê yinê a kaakaa nmyo. ¹⁸ Yini kóó n:i a pwaa too, yi p:uu kópu dono nangmê vyi, nmyi chóó chaa ngê kêê nangê t:oo. Km:êê ka wulu daanmyi y:ee ngmê, ngmênê km:êê ngê yinê a ngêêpî nmyo.

¹⁹ Ndoo apê ala kópu wanmyi vyi ngmê, Chóó Lémi ngê nmî yi dmi vyîlo ye kwo, yi yini kóó a pwaa too, nmî p:aa dmi yi yó. ²⁰ Nmyenê, Ndê kópu, a pwaa too, mu kópu u dîy:o Yesu u kópu ka dêdnye kêlîmî. Yi yini nkwo do nmye wee, mu kópu u dîy:o Yesu ka mb:aamb:aa ngê

nmye kêlîmî té. Yi kópu p:uu chaa ngê kêê nangê t:oo, ngmênê dmy-inê nkîngê. ²¹ K:omo tpile Nju tpémi yi yini kóó njini dé, ngmênê Chóó Lémi ye daa kede wo, yi yini kóó a pwaa too, dny:ii dy:ee too. Ndêndê ngê nmye myedaawa kede. ²² Yi kópu mbêmê ala kópu dp:o w:ee, k:omo tpile Chóó Lémi ngê u yi a kwo, Pi yilî nî ngee, ngmênê daa kedekede pyu. Yélini y:oo Tp:oo mb:ii ngópu, yi yéli u nkwo mb:ii too, ye daa kede wo. Chóó Lémi u k:ii mb:aamb:aa ngê anmyi ya, ye nmye ada a vyuwo, wamye ngee nmyo. Ngmênê Chóó Lémi anmy-inê kuwo ngmê, dono u maa p:uu anmyi ghê dmi, ye Chóó Lémi ngê amye kpîpî nmyo. ²³ Nju tpémi Chóó Lémi ka wa kêlîmî mbê dmi, ye Chóó Lémi ngê yi yini nkwo do amê kaa té. Chóó Lémi u ntââ, kwéli dnya a kwo y:i amê kaa té. ²⁴ Nmyo yi kuu kóó dé, nmyi kââdikââdî Chóó Lémi u yi nkwo do dpodo ndîi. Nju tpémi yi chóó p:ee yi yini kóó dé, yi yini nkwo do yi kââdikââdî daa dpodo ndîi.

Pi yintómu knî ye Chóó Lémi u módó yeedeyeede

²⁵ A tîdê mbwó yoo, nmyi chóó chaa ngê kêê nangên:aa t:oo. Ala kópu nangê vyi, Nju tpémi yi mbodo podo dé, nmî nuw:o dmi p:ee ndîi. Yi kópu u l:êê dîy:o ala tumo kópu u ngwo nmye nîné tpapê. Kn:aa yélini Chóó Lémi ngê a ngmîdi ngê dini ghi n:i ngê u kwo wa a kââdî té, Nju tpémi yi ngópungópu machedê ngê u ngwo wa pyódu. ²⁶ Yi kópu dini ghi n:i ngê wa pyódu, Chóó Lémi ngê Yisîléli tpémi yintómu wa ngee té. Chóó Lémi u kópu puku yedê alanté a tóó,

Yisîléli tpémi yi vy:o yi Mbwámê dini ghi n:i ngê wa t:aa,

Njakóp u yoo yi dono yilî yintómu yinê wa chedê. *

27 Chóó Lémi ngê ala kópu mye vyu, apê,

Dini ghi n:ii ngê yi dono anî chedê té,

a ka u ngwo anê kââdí té. *

28 Nju tpémi y:oo Yesu p:uu kópu mb:aa u wépi pwaa ngópu, yinê ye daa ndê kópu, Chóó Lémi p:uu u ngwo a d:uu té. Yi kópu u l:êê dîy:o Chóó Lémi u yoo vy:o yi d:aa dmi nmyinê kââdí ngópu. Ngmênê Chóó Lémi nódó yi nuu ghi dmi a tóó, u ngmîdi ngmê u yoo ngê mye pyede, mu kópu u dîy:o Epîlaham ka kwo, Nyoo knî ye wana a vyuwo.

29 Chóó Lémi ngê u módó yeedeyeede mbêmê yélini a ngmîdi ngê, yi yélini yi p:uu u nuw:o daawa a y:oo.

30 K:omo tpile wunê Chóó Lémi ka dênmyee a ng:aa, ngmênê ala ngwo nmyi dono yilî u kuwó dê kée té, mu kópu u dîy:o Nju tpémi u kwo daa ng:aa té, Chóó Lémi ngê yi d:aa k:oo kaa nmyoo. 31 Nju tpémi yélini Chóó Lémi ka daa ng:aa té, dîyo u kwo amê diyé dmi. Nmyi dono ntee u kuwó kée too, yi dono yinté u kuwó amye kée té. 32 Chóó Lémi ngê nmo yintómu ngwene pwââ ngê pyódu nmoo, u dnye u ngwo dênmee nyêm, mu kópu u dîy:o u yi u ngwo doo kwo, A módó yeedeyeede mbêmê yi dono a kuwó nî kée té. Doo u ntââ kn:aa kópu mbêmê Chóó Lémi ka daanmo kââdí dmi, ngmênê chóó u módó yeedeyeede mu ngmîdi mbêmê u kwo anmo kââdí dmi.

33 Chóó Lémi u módó yeedeyeede angéntoo. Chedê ngê daawa pyódu. U nuw:o angéntoo, tpile yintómu u lama a tóó. Kópuni a d:uud:uu too, yi kópu nanê wa a w:ee té, yi kakêmê nanê amye chámê té?

34 Puku yedê alanté a tóó,

N:uu ngmê u lama a tóó, Nmî Lémi u nuw:o alanté?

N:uu ngmê u ntââ u nuw:o yinê wa népwi? *

35 N:uu ngê nmî Lémi ka wa vyi, A chóó a tpile nga nînê kuwo, dîyo moo wumo ngi. *

36 Mu kópu u dîy:o tpile yilî yintómu Chóó Lémi ngê yinê l:âmo ngê, yinê a mbêpê kîgha té, chóó u l:êê dîy:o a pyede. U pi ndîi ngê pyépi koo, u chaa kîgha munangê yé. Ye ndê kópu. *

12

Yesu u yoo y:oo kópuni dny:oo d:uud:uu

1 A tidê mbwó yoo, nmî nuu ghi dmi Chóó Lémi nódó ndêndê ngê a tóó, u kwo nmî ch:anê dniye, nmî dono yintómu u kuwó u ngwo kée too. Yi kópu u l:êê dîy:o Chóó Lémi ka nmyi chóóchóó y:ee tóó, nmyi nuw:o dmi p:uu dny:oo kwo, p:uu dpodombiy:e myedmyinê dpodo. U nuu u kópu dé yidmyinê d:uud:uu dé. Chóó Lémi u chââchââ ndêndê ngê yinté a tóó. * 2 Dyámê mbêmê tpémi yi p:uu nama a mtyîmwe ngêêpî, ngmênê Chóó Lémi ngê nmyi gha dmi a ngmêê ngê, nmyi nuw:o dmi d:ud:umbiy:e myedê ngmêê ngê. Chóó Lémi u nuu u kópu dé yi d:uud:uu ngê u ntââ ngê u ngwo anmyi pyaa dmi, u ngwo anmyinê w:ee ngmê, anye, Ala kópu d:ud:umbiy:e mb:aamb:aa dé, ndêndê ngê Chóó Lémi u nuu u kópu dé. *

3 Chóó Lémi ngê u dyépi ngê a pyódu noo, u l:êê dîy:o ala kópu dyuu u ngwo nmye nînê tpapê. Ala kópu a ny:ee yó. Nonî nmyi pi kmîmî ngê kée nangê t:oo, ngmênê nmyi chóó ntênê nmyi p:uu dmyinê nuw:o. Dpodoni knî yi p:uu Chóó Lémi ngê dpodo kalê nmyoo, yi dpodo knî yi mbêmê nmyi chóó nmyi p:uu dmyinê nuw:o. * 4 Kêê

* 11:27: Jer 31:33-34

* 11:34: Is 40:13

* 11:35: Njôpi 41:11

* 11:36: 1 Kódin 8:6

* 12:1: Lóma 6:13

* 12:2: Epeso 4:22-24; 5:17

* 12:3: Epeso 4:7

mdoo dpodo, yi mdoo paa, ngwolo mdoo yedavyuwo. Nmî p:uughê ghi yilî a tóó, yi dpodo dpodo a tóó.

* ⁵ Nmo yinté dé, Yesu Kédisu u nt:u ghi dé. K:omo tpile nmo yilî, ngmênê ngmîdi ngê pyódu nmoo. Yi kópu u l:êê díy:o nmyi chóó nmyi pi dmi nangê knî. ⁶ Chóó Lémi ngê dpodoni u ntâa ngê pyódu nmoo, yi dpodo d:uud:uu téme. Chóó Lémi ngê u komo kapî pyu ngê pyódu nyoo, ye kópuni nga a kpo, pi knî ye chin:aa tpapê. * ⁷ Pi knî yi ngêêpî pyu ngê pyódu nyoo, ye chin:aa pi ngêêpî. Ndiye pyu ngê pyódu nyoo, ye Yesu u yoo yi lama chin:aa kîgha. ⁸ Chóó Lémi ngê dêêpî pyu ngê pyódu nyoo, ye pi knî ye yimi chi dêêpî. N:ii ngê pinté knî ye ndapî a yémî ngê, mtíkó ngê kîngî y:oo. Yesu u yoo yi kada pini ngê nye tóó, dpodombiy:e chi dpodo. N:ii ngê ngópuch:anê a ngêêpî too, u gha mb:aamb:aa ngê choo ya, u ngwo choo ngêêpî dé.

⁹ Pi knî yi nuu ghi dmi nmyi nódó ndêndê ngê choo ya. Dono dmyinê kéké, mb:aamb:aa dmyina a ng:êênî. * ¹⁰ Nmyo Yesu u tîdê mbwó yoo, nmyi nuu ghi dmi numo nódó choo ya, mb:aamb:aa ngê dmyinê numo chââchââ. ¹¹ Chóó Lémi p:uu dpodombiy:e dmyinê dpodo, u dpodo nmyi nuu u dpodo ngê choo ya, p:uu mgeemgee ngê kêê nangê t:oo. *

¹² Nmyi gha dmi mb:aamb:aa ngê choo ya, mu kópu u díy:o Yesu nmyi mbwámê ngê pyodo, ghê kamî nmye amyedê kê. Ló kópu dono nmye angmê pyódu, dmyina a vyîmî. Dye ghi yintómu dmyinê ngêpê. * ¹³ Yesu u yoo vy:o n:ii u ngópu nté ndapî daachoo ya, dmyinê yeedeyeede. Pi my:oo knî ye mb:aamb:aa ngê dmyinê

vyuwo.

¹⁴ Yélini y:oo Yesu u l:êê díy:o ad-nyi kpadakpada nmyo, yi yélini yi l:êê díy:o Chóó Lémi ka mēdmyinê ngêpê. Nyââ, yi l:êê díy:o dmyinê ngêpê, nangê vyi, Chóó Lémi ngê a pw:oo téne. * ¹⁵ Yélini yi nuw:o dmi mb:aamb:aa, yi k:ii myedmyinê mb:aamb:aa. Yélini a mbê té, yi k:ii myedmyinê mbê. ¹⁶ Noko mb:aamb:aa ngê dmyinê ya. Chaa ngê kêê nangê t:oo, kââ nēnē ngê kêê nangê t:oo, lémilémi ngê kêê myenangê t:oo. Nonî nangê vyi, Nê pi ngmê. Myenangê vyi, Kópu yilî yintómu a lama a tóó. *

¹⁷ Pi ngê ló dono kópu nga ngmêdê d:uu knomomê, ntâa u ngwo kîdangê vy:u. Kópuni pi knî ye mb:aamb:aa, yi kópu yidmyinê d:uud:uu dé. * ¹⁸ Pi yilî yi k:ii mb:aamb:aa ngê dmyinê ya. Yi kópu p:uu dpodombiy:e dmyinê dpodo. ¹⁹ A tîdê mbwó yoo. Ntâa nangê vy:u, ngmênê Chóó Lémi ngê yinê pêdê vy:êê ngê. Puku yedê nmî Lémi u kópu alanté a tóó, Ntâa a chóó ana a vyîmî. * ²⁰ Kópuni puku yedê a tóó, yi kópu dmyinê d:uud:uu. Ala yi kópu. N:ii m:uu choo d:uu, nté mbwaa u kwo dpî y:ee dé, yed:oo mywene u ngwo wa ghê. ²¹ Dono nmyi pwo kîngî lê, ngmênê kópu mb:aa yilî dmyinê d:uud:uu, dono chedê ngê u ngwo dpî pyódu yó.

13

Kada pini yoo yi chââchââ

¹ Dyámê pee u kada pini yoo yi dnye dmi dmyinê nyēmî dé, p:aa u kada pini yoo yi dnye dmi myedmyinê nyēmî dé, mu kópu u díy:o daa yi chóó kada pini ngê pyaa dniye, Chóó Lémi ngê kada pini ngê yinê pyódu too. * ² Pini n:ii

* **12:4:** 1 Kódin 12:12

* **12:6:** 1 Kódin 12:4-11; 1 Pita 4:10-11

* **12:9:** 1 Pita 1:22

* **12:11:**

Kílosa 3:23; Tpyuu 3:15

* **12:12:** 1 Tes 5:16-18

* **12:14:** Mát 5:44; Luukî 23:34

* **12:16:**

Pilipay 2:2-3

* **12:17:** 1 Tes 5:15

* **12:19:** Deut 32:35; 2 Tes 1:6-7

* **13:1:** Taitas 3:1

kada pini knî yi p:uu adî d:uu, Chóó Lémi p:uu amyaa d:uu. Yi pini ngê u kpadakpada chóó wa a pyw:oo. ³ N:ii knî y:oo dono adnyi d:uud:uu, kada pini knî ye adnyi nkîngê. N:ii knî y:oo mb:aamb:aa adnyi d:uud:uu, daadnyi nkîngê. Kada pini ka nkîngê u yi nga daachoo kwo knomomê, ye kópu mb:aa yichi d:uud:uu dé, u ngwo wa chaa kalê ngi. * ⁴ Kada pini Chóó Lémi p:uu a dpodo, nmyi mb:aamb:aa u l:êê dîy:o. Dono kópu ngmanyi d:uu knomomê, ye u kwo chi nkîngê, mu kópu u dîy:o yi wêdêwêdê daa módó p:uu a t:a. Yélini y:oo dono a d:uud:uu ngópu, Chóó Lémi u pi mbêmê kada pini ngê u ngwo a kpadakpada too. ⁵ Nmyi kada pini knî ye dmyinê ng:aa, daa nmyi kpadakpada u mo u l:êê dîy:o, ngmênê mu kópu u dîy:o ala kópu nmyi lama a tóó, Chóó Lémi ngê kada yinê kaa too.

⁶ Tákisi anmyi pywupwi, mu kópu u dîy:o nmyi kada pini yoo Chóó Lémi p:uu a dpodo té. ⁷ Kada pini ngê ló tákisi u pi nmye ngmêchoo tpapê, dmyinê pywupwi. Nmyi kada pini yoo yintómu mb:aamb:aa ngê dmyinê chââchââ dé. *

Mgîdî kuwokuwo, w:êênî yââyââ

⁸ Nmyi tp:uu dmi dmyina a kêlikêlî, ngmênê tp:uu mu ngmîdi nangê kêlî. Ala yi tp:uu, nmyi nuu ghi dmi numo nódo choo ya. Pini n:ii nódo yoo yi nuu ghi dmi a tóó, yi pini ngê dêêpî kópu dyuu mb:aamb:aa ngê a chââchââ ngê. * ⁹ Ló dêêpî kópu dé, pi u kuwó nangmê pwiyé, pi nangmê vy:a, pi u tpile nangmê t:âmo, pi u tpile u yi nga kîngmê kwo, yi kópu yintómu ala kópu u mênê a pyede, ñyóó nuu ghi nódo ntee a tóó, yoo yi nuu ghi dmi nódo yinté myechoo ya. *

¹⁰ Pini n:ii nódo yoo yi nuu ghi dmi a tóó, yi pini ngê kópu dono yi p:uu daawa d:uu. Dêêpî kópu yintómu ala kópu u mênê a pyede, yoo yi nuu ghi dmi nódo choo ya. *

¹¹⁻¹² A tîdê mbwó yoo. Mgîdî u kópu kée tóó, wo u kópu a ngî tóó, mu kópu u dîy:o daa kêmakêma a wââwââ. A pii dmyeno, namê dpî, Chóó Lémi p:uu dpodo kmêlé. Chóó Lémi u dpodo ala ngwo dóó koo. Dini ghi n:ii ngê Yesu ka nmî kêlimî mbê dniye, nmî ngêêpî u wo kyedekyede mo kuughê doo a ya. Ala ngwo yi wéni nmî kêténi kîyedê d:êmê. * ¹³ Wo u kópu d:uud:uu téme, mgîdî u kópu a kuwo téme. Namê ñuknweñuknwe. N:uungmê ghêti, mbwaa ndanî têdê. Pyââ ti mää ti ngê kêê nangê t:oo. L:êê ngê kêê nangê t:oo, ñ:ee kapî ngê kêê myenangê t:oo. * ¹⁴ A tîdê mbwó yoo, nmyi nuw:o mbwee knî y:oo yi kópu dé yi yi dmi a kwo. Nmyi nuw:o mbwee knî yi pono namê vyápê, ngmênê nmî Lémi Yesu Kédisu ntee pini ngê pyaa dmyeno. *

14

Daa numo p:uu danê u danêmbum

¹⁻² A tîdê mbwó yoo, nmyo yintómu Yesu u yoo vy:o yéli, ngmênê ala kópu a lama kîyedê tóó, nmyi vy:o pi dyêêdî miyó a tóó, dyêêdî ngmê n:ii dé Nju tpémi, dyêêdî woni n:ii dé daa Nju tpémi. N:ii dé Nju tpémi, nté pywupwi têdê tpile tp:oo mbyuu d:uudpî pwila ngmê, myedaawa ma ngmê, mu kópu u dîy:o dpo, N:ii ngê kî tpile tp:oo dé vy:a, chóó u komo yâpwo ka yi tpile tp:oo u ghê dé y:oo. Dpo, Kî tpile tp:oo mbyuu wanmî ma knomomê, ye Chóó Lémi ka tupwótupwó ngê wanmî pyaa dmi. A tîdê mbwó yoo, yi yéli y:oo dêêpî

* 13:3: 1 Pita 2:13-14

* 13:7: Mát 22:21

* 13:8: Mát 22:39-40

* 13:9: Ex 20:13-17

* 13:10: 1 Kódin 13:4-7

* 13:11-12: Epeso 6:11

* 13:13: Epeso 5:18

* 13:14: Nkal 5:16

kópu dyuu mwo a cháâcháâ ngmê, ala kópu ye d:ud:umbiy:e doongê wa wo, Yesu ka kêlîmî mbêmê Chóó Lémi ngê yinêwa a kâádi nmo. Yélini Yesu ka dpodombiy:e a kêlîmî té, yi yéli y:oo tpile tp:oo mbyuu a pywupwi tumo, mye pîpî tumo, mu kópu u dîy:o dpo, K:omo tpile kî tpile tp:oo u ghê k:omo yâpwo ka dê y:ee ngmê, ngmênê k:omo yâpwo k:omodanê u tpile, daa yâpwo ndêndê. A tîdê mbwó yoo, k:omo tpile nmyi nuw:o dmi u mo u mo dé, ngmênê noko mb:aamb:aa ngê dmyinê ya. Pini n:ii Yesu ka dpodombiy:e daa kêlîmî, u l:êê dîy:o tpile tp:oo mbyuu daa pîpî too, yi pini nangê mb:ii, u nuw:o nangê ngmêê. * ³ Yélini y:oo tpile tp:oo mbyuu a pîpî tumo, yélini y:oo daa pîpî tumo, numo p:uu danê ngê kêê kîdmyenêngê t:ee ngmê, mu kópu u dîy:o nmyo yintómu Chóó Lémi ngê u yoo vy:o kaa nmyoo. ⁴ Kn:aa pini u dpodo pyu p:uu danê ngê kêê pi d:uudwôdê t:oo. Yi pini chóó u kada pini a tóó, yinê dpî vyi, dpo, Kî pini ngê mb:aamb:aa ngê a dpodo, ó dono ngê a dpodo. Nmî Lémi u dpodo pyu yoo mb:aamb:aa ngê adnyi dpodo, mu kópu u dîy:o yi dpodo tédê yinê wa ngee té. *

⁵ A tîdê mbwó yoo, ala myomoni kópu, kópuni p:uu nmyi nuw:o u mo u mo dé, nmyi ya nmye yinê kîngî dyênê. Nmyi vy:o ngmê knî y:oo ala kópu a tpapê ngópu, apu, Wo knî ngmê ndîi dé, wo knî m:uu tédê dé. Woni knî y:oo ala kópu a tpapê ngópu, apu, Wo yintómu mye ntee dé. Yi kópu p:uu nmyi chóó nmyi nuw:o u pono dmyinê vyápê. ⁶ Pini n:ii ka wo knî ngmê dpudu u wo dé, yi wéni knî y:oo Chóó Lémi mb:aamb:aa ngê a cháâcháâ ngópu. N:ii knî y:oo nté dyêêdî yintómu a pîpî tumo, yi ntini yîlî yi l:êê dîy:o Chóó Lémi a kwunokwuno ngópu,

yed:oo mye u cháâcháâ. N:ii knî y:oo nté woni dpî kpîpî t:oo, Chóó Lémi u l:êê dîy:o dpî kpîdî t:oo, mye kwunokwuno ngópu. ⁷⁻⁸ Daa nmî chóó nmo pyede, ngmênê nmî Lémi u nuw:o pono nmo vyápê té. Daa nmî chóó nmo pwopwo té, ngmênê nmî Lémi u kópu mbêmê nmo pwopwo té. K:omo tpile anmî ya ó anmî pw:oo dmi, ngmênê nmî Lémi p:uu nmo pyede. * ⁹ Yesu Kédisu pwene, mêdê pii wo, mu kópu u dîy:o yélini yi ghê dmi a t:a, yi kada pini ngê choo ya, yélini pw:oo dniye, yi kada pini ngê myechoo ya. ¹⁰ Lukwe dîy:o yi kópu knî yi l:êê dîy:o numo p:uu nmye danê nyédi? Nmo yintómu Chóó Lémi ngîma wanm:uu ghê dmi, yinê wa kóté kalé nmo. * ¹¹ Nmî Lémi puku yedê alanté kpaa wo, apê,

Ndêndê ngê n:aa tóó, pi yîlî yintómu yi yi mbodo dmi ngê k:ame a ka wa ghê dmi,

Ala kópu wa vyi ngmê,

Nmî yâpwo njini kî ndêndê ngê vyîlo.

¹² A tîdê mbwó yoo, Chóó Lémi ka nmî chóó nmî kakêmê dmi anm:uu chámê té. *

Daa pi lvêêdîlvêêdî u danêmbum

¹³ Numo p:uu danê mwo yé koo. Nmyi tîdê mbwó knî yi kada lvêê kpî té nangmê yé. ¹⁴ Nmî Lémi Yesu u kópu ngê nê w:ee ngê, nê, Nté yintómu mb:aamb:aa dé. Pini n:ii ka nté knî ngmê kwódu yé u nté dé, yi pini ngê yi ntini knî d:uudpî ma té, mu kópu u dîy:o u kwo ndêndê ngê tupwótupwó ngê dpî pyaa dmi. Yi ntini u ngópu ngmanyi ma knomomê, yi pini ngê wamye ma knomomê, nonî awo, Ngmêdî kn:aadi, ala ntini mêdî ma, Chóó Lémi ngê wa kpîpî nê. *

¹⁵ Mwo yi ntini p:uu anyinê lvêêdî, ye u nuu ghi nódô daadî ya. Pini

* 14:1-2: Lóma 15:7

* 14:4: Mát 7:1

* 14:7-8: 1 Tes 5:10; Pilipay 1:21

* 14:10: Dpodo

17:31; 2 Kódin 5:10

* 14:12: 1 Pita 4:5

* 14:14: Dpodo 10:15

n:ii u l:êê dîy:o Yesu Kédisu pwene, ntini n:ii nye pîpî, yi ntini ngê yi pini kîdangê lvêêdî. * ¹⁶ K:omo tpile nté yintómu nmye mb:aamb:aa dé, ngmênê yi ntini kn:ââ ngê kîdangê pyaa dmi, pi yoo nmyi p:uu u nkwo adnyen:aa danê. ¹⁷ Chóó Lémi u yoo vy:o, kmaapî daa ndîi kópu, mbwaa ndanî myedaa ndîi kópu. Kópuni Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê a d:uud:uu té, yi kópu yi ndîi kópu dé. Nmî dyââpe a pwapî too, Chóó Lémi u kii nmî ya mb:aamb:aa ngê a pyépi, w:aa mbêmê nmînê pyw:êmî ngê. ¹⁸ Yesu Kédisu u yoo vy:o pini n:ii ngê u mbwó daawa a lvêêdî, yi pini Chóó Lémi ka mb:aa, pi knî ye mye pi mb:aa.

¹⁹ Noko mb:aamb:aa ngê dmyinê a ya, dmyinê numo wêdêwêdê kîgha. * ²⁰ Kópuni Chóó Lémi ngê nmyi vy:o a d:uud:uu, nté ngê yi kópu nmye kîngî dyênê. Kwódu yé u nté daa too, u ntââ wanmyi ma t:oo, ngmênê ntini n:ii ngê pi wa a lvêêdî, yi ntini kîdmyengmê ma ngmê. ²¹ Kópuni ngê m̄wó wa a lvêêdî, k:omo tpile tpile tp:oo mbyuu pîpî ó mbwaa ndanî ó ló kópu ngmê, ngmênê yi kópu kîdmyengmê d:uu ngmê. * ²² Yi kópu knî yi p:uu ntee nye nuw:o, ye Chóó Lémi kii dpî mbywuu d:êê ngê choo kwo. Pini n:ii u nuw:o ngmîdi, u gha mb:aamb:aa. ²³ Pini n:ii nté ngmê p:uu u nuw:o miyó ngê dpî pyódu, yi ntini dpî ma knomomê, ye dono dpî d:uu, mu kópu u dîy:o kópuni dpî d:uu, daa kêlîmî mbêmê dpî d:uu. Kópuni daa kêlîmî mbêmê dpî d:uu, yi kópu dono.

15

Yoo yi wêdêwêdê kîgha u danêmbum

¹ Yélini yi kii Yesu ka ndêndê ngê nmo kêlîmî té, nmî pyipe yoo, n:ii

dé u kwo dnyinté a kêlîmî té, yi yéli yi kwódu yiyé u kópu dé pèdê vyîmî tème. Nmî chóó nmî nuw:o u pono daanmî vyápê. ² Nmî tidê mbwó yoo yi mb:aamb:aa p:uu paa nuw:o kmêle, Yesu ka mb:aamb:aa ngê pîdnye kêlîmî. * ³ Nmî chóó nmî nuw:o u pono daanmî vyápê, mu kópu u dîy:o Yesu Kédisu chóó u nuw:o u pono dêpwo vyápê. Dépîdi ngê Yesu komo alanté a kââ, Chóó Lémi ka kwo, Peede kópu yilî n:ii nga vyi ngópu, a pwo ghay dniye.

* ⁴ Kópu yilî n:ii Chóó Lémi u komo kapî pyu knî y:oo wunê a d:êê tumo, nmî wêdêwêdê kîgha u l:êê dîy:o a d:êê tumo. Ala dye ghi dono u vyîmî tédê, yi kópu knî y:oo a ngêêpi nmo. Yi kópu knî yi mbêmê nmî lama ka too, Yesu ngê ndêndê ngê wa ngee nmo. * ⁵ K:omo tpile ló kópu angmanmya a vyîmî, Chóó Lémi ngê yi kópu u vyîmî tédê wa ngee nmyo, nmyi nuw:o dmi amyedê lâmo té. Chóó Lémi ngê choo a ngêêpi nmyo, nmyi nuw:o dmi ngmîdi ngê u ngwo paa pyaa we, Yesu Kédisu u nuw:o p:uu dmyinê mbêpê. ⁶ Nmî yâpwo njini Chóó Lémi, nuw:o ngmîdi ngê dmyinê chaa kîgha, pini n:ii nmî Lémi Yesu Kédisu u Mî.

Yoo yilî yi kââdîkââdî

⁷ Yesu ngê u kede paa ntee t:ee nmyoo, numo u kede paa yinté dmyinê ya. Yi kópu u l:êê dîy:o pi knî y:oo Chóó Lémi u ngwo dny:oo chaa kîgha. ⁸ Yesu Kédisu Nju tpémi yi ngêêpi pyu ngê pyodo, Chóó Lémi ngê yi kn:ââ knî ye kópuni a vyi too, yi kópu u ngwo ntiye too, mu kópu u dîy:o Nju tpémi y:oo pèdê w:ee y:e, awo, Chóó Lémi ngê u kópu yilî ndêndê ngê dè ntiye té. * ⁹ Yesu Kédisu kn:aa yéli yi l:êê dîy:o myeda loo, apê, módó yeedeyeede u l:êê dîy:o Chóó Lémi paa chaa kalé y:e.

* **14:15:** 1 Kódin 8:11-12 * **14:19:** Lóma 12:18 * **14:21:** 1 Kódin 8:13 * **15:2:** Lóma 14:19;

1 Kódin 10:24 * **15:3:** Psalm 69:9 * **15:4:** 1 Kódin 10:11; 2 Tim 3:16-17 * **15:8:** Dpodo 3:25-26; Psalm 18:49

Dépidi ngê yinté kópu puku yedê alanté a d:êê ngê, Chóó Lémi ka kwo,

A Lémi, n:aa chaa kîgha ngi, l:êê dîy:o anî wéti.

Yélini daa Nju tpémi,

yi yéli y:oo a kópu dyuu wamye ny:ee ngmê.

¹⁰ Puku yedê alanté mye tóó,

Kn:aa yéli. Chóó Lémi u yoo yi k:ii, nmyi gha dmi mb:aamb:aa ngê choo ya. *

¹¹ Alanté mye tóó,

Kn:aa yéli, yélini daa Nju tpémi. Chóó Lémi dpodombiy:e dmyinê chaa kîgha. *

¹² Yisaya ngê ala kópu a d:êê ngê, apê,

Dépidi u tii nédê pi ngmêwa t:aa, Chóó Lémi ngê u pi ndîi ngê yinê wa pyódu,

Kn:aa yéli amyedê y:enê dé,

Yi nuw:o dmi p:uu adnyi kwo. *

¹³ Chóó Lémi ngê choo a wêdêwêdê kîgha nmyo, mu kópu u dîy:o Yesu ka nmye kélímî té. W:aa u ngwo anmyinê pyw:ee ngmê, u k:ii mb:aamb:aa ngê anmyin:aa ya. Yi kópu knî yi mbêmê Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê adî ngêêpî nmyo, ala kópu nmyi lama ndêndê ngê wa yââ, Chóó Lémi ngê daawa kée nmo, u kwo wa a kââdî nmo. *

Ala pweepwee pee u nt:u kópu

¹⁴ A tidê mbwó yoo, a lama ka tóó, nmyo mb:aamb:aa dé, nmyo lama yéli, u ntââ wanmyi numo ndiye kîgha. ¹⁵ K:omo tpile nmyo u ntââ dé, ngmênê daa tumu noo ya, ala pweepwee pee yedê yi kópu dyuu nmye mêt:a vyîli té, mu kópu u dîy:o Yesu Kédisu ngê a ngmîdi noo, dpodoni u pi ndîi a ka ngma a kpo, kn:aa yéli yi l:êê dîy:o u dyépi ngê a pyódu noo. * ¹⁶ Kpêê yiyé pyu knî y:oo Chóó Lémi ka tpile

tp:oo ntee a yémî tumo, yélini daa Nju tpémi Chóó Lémi ka yinté myinê yémî té. U Ghê Dmi ngê Chóó Lémi u nuu u yoo ngê u ngwo dê pyódu té. ¹⁷ Chóó Lémi u dpodo n:ii Yesu Kédisu u wêdêwêdê mbêmê n:aa dódó ngê, yi dpodo u pi ndîi ngê n:aa pyépi. ¹⁸ A chóó a pi daanî knî, ngmênê kópuni Yesu Kédisu u wêdêwêdê mbêmê nî d:uu too, yi kópu knî yi mo yi p:uu nîné danê. Kópuni nî vyi too, kópuni nî d:uu too, kn:aa yéli Chóó Lémi u yoo vy:o u ngwo ní kââ, yi kópu yilî Yesu u wêdêwêdê mbêmê nî d:uu too. * ¹⁹ Nmî Mî u Ghê Dmi u wêdêwêdê mbêmê kópu ndîi yilî my:aa d:uu ngê, kn:aa yéli Chóó Lémi u yoo vy:o u ngwo ní kaa too. Njedusalem nê yaa wo, Ilidikê Wee u kwo nîmo diyê wo, p:aani p:aani pi knî ye Yesu Kédisu u kópu mb:aa noo tpapê. ²⁰ Dye ghi yintómu u ya a nga dpîmo kwo, Yesu Kédisu u pi kwéli doongê ny:ee ngópu, y:i nî lê, Yesu u kópu mb:aa ye ngmên:uu vyi, mu kópu u dîy:o pi kuu u dpodo p:uu dpodo u ya a nga dêpwo kwo. * ²¹ Kópuni puku yedê a tóó, nê, Yi kópu nî ntiye. Ala yi kópu.

Yélini y:oo u pi doongê ny:ee ngópu,

Dîyo wa ny:ee ngmê, amyedê w:ee ngmê. *

Póól ngê Lóma paa u dy:oo u ngwo a chápwo

²²⁻²⁴ M:ââ yilî yi k:oo u ya a nga doo kwo, N:uu m:uu nmyo, ngmênê a dpodo al:ii ndîi ngê doo ya. Yi dpodo ala wee knî yi kwo atédî chedê, ala ngwo nîné pwiyé knî, nîmo mumu nmyo. U ya a nga a kwo, Spén ní lê, moma anê m:uu nmyo, nmyi p:uu mwiyé am:aa ya, u kuwó dini ghi ngê dpî ngee nódó, Spén u ngwo anî lê. * ²⁵⁻²⁶ Ala ngwo Njedusalem mwiyé

* 15:10: Deut 32:43 * 15:11: Psalm 117:1 * 15:12: Is 11:10 * 15:13: Lóma 14:17

* 15:15: Lóma 1:5 * 15:18: 2 Kódin 3:5; Dpodo 19:11-12 * 15:20: 2 Kódin 10:15-16

* 15:21: Is 52:15 * 15:22-24: Dpodo 19:21

mîdî lê, Chóó Lémi u yoo dîn:aa ngee té, mu kópu u díy:o Yesu u yoo yélini Másidóniya Wee u kwo Kidiki Wee u kwo a kwo, yi yéli y:oo yi ndapî tp:oo nt:emwint:emwi m:uu tumo, a ka a kê tumo, Njedusalem anî núw:o té, Chóó Lémi u yoo vy:o pinténi wunê wee, yi ndapî ye anî núw:o té. * ²⁷ Yélini y:oo yi ndapî a ka a kê tumo, yi chóó noko yepê, Pinténi Njedusalem wunê pyede, paa ngee téme, ndapî knî ye ngmêpaa dy:ââ koo. Yi kópu yi chóó vyi ngópu, ngmênê Nju tpémi y:oo Chóó Lémi u kópu dyuu ye mwiye y:ee ngópu, wod:oo kn:aa yéli y:oo dyámê u tpile mb:aa knî ngmê Nju tpémi ye u nkwo dny:oo yémî dé. ²⁸⁻²⁹ Dini ghi n:ii ngê Njedusalem anî lê, yi ndapî yintómu ye an:uu y:ee té, Lóma máádi an:uu kwolo. Yesu Kédisu u wêdêwêdê mbêmê an:uu wêdêwêdê kalê nmyo. U kuwó dini ghi ngê Spén an:uu lê. *

³⁰ A tídê mbwó yoo, ndîi kópu nmye ngmênínê dmyinê. Nmî Lémi Yesu Kédisu u pi ngê nmye nîné dmyinê, u ntâa a l:êê díy:o wanmya a ngêpê. Nmî Mî u Ghê Dmi ngê a nuu ghi nmyi nódo a yó, yi kópu u l:êê díy:o nmye myenínê dmyinê, u ntâa a ngêpê wanmyinê vyiko ngmê, a l:êê díy:o Chóó Lémi ka amy:ee dmy:ee ngmê. * ³¹ Ala kópu dpî dmy:ee yó, Nju tpémi yélini Yesu u yoo vy:o daa ghê dniye, Njuda Wee u kwo, yi yéli y:oo kíngî vya nê. Ala kópu myoo dmy:ee yó, Tpileni Njedusalem anî núw:o, Yesu u yoo knî y:oo yi tpile kíngî mb:ii ngmê. ³² Chóó Lémi ngê nmî ngêpê pèdê ny:ee ngê, pèdê ngee nêne, ye yi nmye u ngwo anê lê, w:aa u ngwo anê pyw:oo, nmyi vy:o ghê u ngwo an:uu vy:u. ³³ Chóó Lémi ngê choo a ngêêpî nmyo, mb:aamb:aa ngê u ngwo dmyinê a ya. Ye ndîi kópu.

* 15:25-26: 2 Kódin 8:1-2; 9:2

* 16:3: Dpodo 18:2,26

* 15:28-29:

* 16:5: 1 Kódin 16:19

16

Póól u nd:uu tpapê

¹ Pyópuni ngê ala pweepwee pee nmye wunê nêne, u kakêmê nmye nîné chámêchámê. U pi Pipi, Yesu u yoo n:ii Sénkidiya a pyede té, yi ngêêpî módó ngmê. ² Nmyi vy:o mb:aamb:aa ngê choon:aa kwo, mu kópu u díy:o mye Yesu u yoo vy:o pyópu ngmê. Dpodoni p:uu adi dpodo, dpî ngee yó, mu kópu u díy:o, pi yilî doo ngêêpî, myedoo ngêêpî nê.

³ Akwila cha ye a mb:aamb:aa dpî y:ee yó. * ⁴ Yi pini cha yi k:ii Yesu Kédisu p:uu nipi nmee dpodo, y:oo dyé noo, a l:êê díy:o pí vya dumo. A gha vy:o mwânínê kwunokwuno dê, Yesu u yoo vy:o yélini yi vy:o dpîmo dpodo, yi yéli y:oo myewunê kwunokwuno d:oo. ⁵ Yesu u yoo yélini yi pini cha yi ngomo k:oo wunê wó ngê, yi yéli ye a mb:aamb:aa myoo y:ee yó.

A pyipe mb:aa Epánitas ka a mb:aamb:aa dpî y:ee yó, pini n:ii Yesu ka mwiye kélîmî mbê wo, Esiya Wee u kwo. * ⁶ Méli ka a mb:aamb:aa dpî y:ee yó, pyópuni nmyi vy:o mb:aamb:aa ngê doo dpodo. ⁷ Andídonikas pini dê Njuniyas ye a mb:aamb:aa myoo y:ee yó, Nju pi n:ii dê yi k:ii mbwa k:oo nmee kwo. Pi yilî yi lama a tóó, yi pini dê Yesu u dyépi dê. Yesu u yoo vy:o ghêlî dpî ghê wo, u ngwo a ghê knopwo.

⁸ Nmî Lémi u yoo vy:o a pyipe mb:aa ngmê, Ambíliyatus, a mb:aamb:aa u kwo dpî y:ee yó. ⁹ Pini n:ii k:ii nmî Lémi p:uu nipi nyipu dpodo, Udípanus, a mb:aamb:aa u kwo dpî y:ee yó, a pyipe mb:aa, Stakis, a mb:aamb:aa u kwo myoo y:ee yó. ¹⁰ A mb:aamb:aa Apeles ka dpî y:ee yó, pini n:ii k:omo tpile Yesu u l:êê

Lóma 1:11

* 15:30: Kílosa 4:3; 2 Tes 3:1-2

dîy:o dnyimo kpadakpada, ngmênê Yesu myedaa mb:ii ngê. Adistop-ulas p:uu yéli ye a mb:aamb:aa myoo y:ee yó. ¹¹ Helodiyon ka a mb:aamb:aa dpî y:ee yó, pini n:ii Nju pi. Nasisas mupwoknî yi vy:o yélini Yesu u yoo vy:o ghê dniye, a mb:aamb:aa ye myoo y:ee yó.

¹² Nmî Lémi u dpodo módó dê, Tidaipósa pyópu dê Tidaipána, a mb:aamb:aa ye dpî y:ee yó, a tidê mb:aa Pêsis ka a mb:aamb:aa myoo y:ee yó, pyópuni nmî Lémi p:uu dpodombiy:e dpîmo dpodo.

¹³ Nmî Lémi u dpodo pyu mb:aa, Lupas, a mb:aamb:aa u kwo dpî y:ee yó, u pye ka a mb:aamb:aa myoo y:ee yó, pyópuni ngê tp:oo ntee pini ngê pyódu noo. *

¹⁴ Ala yéli ye a mb:aamb:aa dpî y:ee yó, Asinkiditus ngmê, Pílikon myomo, Hêêmis pyolo, Patídópes podo, Hêêmas limo, nmî mbwó yoo yélini yi vy:o a kwo mye yi k:ii, a mb:aamb:aa ye myoo y:ee yó. ¹⁵ Ala yéli ye a mb:aamb:aa myoo y:ee yó, Pilolokas ngmê, Njuliya myomo, Nédiyas lémi pyolo podo, Olimbas limo, myenté Chóó Lémi u yoo yélini yi vy:o a kwo, a mb:aamb:aa ye myoo y:ee yó.

¹⁶ Numo kóó dmyinê mgîmîmgîmî dé. Yesu u yoo ala wee u kwo yélini a kwo, yi mb:aamb:aa nmye myedê dy:ââ ngmê. *

Pi dódó pyu yoo yi danêmbum

¹⁷ A tidê mbwó yoo, ala kópu a ny:ee yó. Pi ngê chóó u nuw:o ghi mbêmê kíngî chámê nmyo, nmyi kélímî myekíngî dyênê. Pini n:ii ngê yinté kópu nmye choo d:uud:uu, yi pini dmyina a kuwokuwo. Yesu u kópu dyuu mb:aamb:aa ngê nmyi ndê ngópu. Pini n:ii ngê u yi adî kwo, Yi kópu nî ngmêê té, yi pini mēdmyina a kuwokuwo. * ¹⁸ Pini n:ii ngê yinté kópu a d:uud:uu too,

daa nmî Lémi Yesu Kédisu p:uu a dpodo yédi, chóó p:uu a dpodo yédi. Yi pini ngê kópu mb:aa yilî dpî vyi, yoo k:omo ngê a chaa kîgha ngê, yélini daa nuw:o pyu yoo, dpî dóó té. *

¹⁹ Pi yintómu yi lama a tóó, Yesu p:uu kópu mb:aa dpodom-biy:e nmyi mgîmî ngópu. Yi kópu u l:êê dîy:o a gha mb:aamb:aa ngê dê pyódu. U ya a nga a kwo, Kópu mb:aa d:uud:uu nmyi lama mb:aamb:aa ngê choo ya, ngmênê dono d:uud:uu nmyi lama kíngî ya.

* ²⁰ K:omo tpile Setan ngê pi dódó pyu yoo nmyi vy:o wa a dy:ââ té, ngmênê Chóó Lémi ngê nmyi ya mb:aa u yi a kwo, wa ngee nmyo, pi dódó pyu yoo nmyi dódó ngê lîmîlîmî ngê wa dêê dmi. Nmî Lémi Yesu ngê u módó yeedeyeede ngê choo a ngêêpî nmyo. ²¹ Pini n:ii u k:ii nye dpodo mo, Timoti, yi pini ngê u mb:aamb:aa nmye myeda dy:ââ. A pyipe Nju pi pyile knî y:oo yi mb:aamb:aa nmye myedê dy:ââ ngmê, yi pi dmi Lusiyas ngmê, Njeson myomo, Sosipatê pyolo. *

²²⁻²³ Pini n:ii u ngomo k:oo n:aa kwo, u pi Nkayas, yi pini ngê u mb:aamb:aa nmye myedê dy:ââ. Yesu u yoo yélini ala p:aani a pyede, Nkayas u ngomo k:oo a dapwadódó nyédi. Ala p:aani ndîi u ndapî pini n:ii ngê a y:enê, Edastas, nmî mbwó Kwótas k:ii, yi mb:aamb:aa nmye myedê dy:ââ ngmê. *

²⁴ Nê Têêtíyas, Póól ngê kópuni yilî nmye dê vyi té, a chóó d:a d:êê té. A mb:aamb:aa nmye myenîné dyede.

Chóó Lémi u chaa kîgha

²⁵⁻²⁶ Chóó Lémi chaa kîgha koo. Dye ghi yintómu doo a ya, chedê ngê daawa pyódu. Chóó Lémi u ntââ a kópu dyuu ka nmyi kélímî dmi yinê pî kaa, Yesu Kédisu u kópu dyuu nmyi mēnê yinê myedpî kaa.

* **16:13:** Mak 15:21

* **16:16:** 1 Kódin 16:20; 1 Pita 5:14

* **16:17:** Taitas 3:9-10

* **16:18:**

Pilipay 3:19; 2 Pita 2:3

* **16:19:** Lóma 1:8

* **16:21:** Dpodo 16:1-2

* **16:22-23:** 1 Kódin

1:14

Kópu ndîi n:ii Yesu ngê a d:uu ngê yi kópu ghêlî daa pyodo, tumu kópu ngê mwiyé doo a ya, m:ââ yilî yi k:oo pi knî yi lama dêpwo a ya, ngmênê Chóó Lémi u komo kapî pyu knî y:oo mgo vy:o dnya a y:enê, p:uu dnyimo a mgongo, u ngwo dnyimo a d:êê. Chóó Lémi u kópu mbêmê yi tumu kópu ala dini ghi ngê d:umo pywálî, u komo kapî pyu knî y:oo kópuni a d:êê tumo, Yesu ngê yi kópu yinê ntiye too. Dyámê ghi yintómu yi mbêmê pi knî ye yi tumu kópu nmo tpapê, mu kópu u díy:o pi yilî yintómu Chóó Lémi ka choo kêlîmî, u dnye myedny:oo nyêmi. * ²⁷ Chóó Lémi mu ngmidi u nuw:o u ntââ yi kópu dpî d:uu, tp:oo Yesu Kédisu u l:êê díy:o chóó u ngwo u kwo a kââdî nmoo. Chaa kîgha koo, chedê ngê kîngî pyódu. Ye ndîi kópu.

Wu u dî. *

1 KÓDIN

Kódin tpémi y:oo Yesu u pi ghêli daangê ny:ee ngópu, Póól Kódin yi loo, Yesu u pi u ngwo mí ny:ee ngópu, woni knî Yesu u yoo vy:o u ngwo ghê dniye. Nju pi daa yili Yesu u yoo vy:o ghê dniye, ngmênê yélini daa Nju tpémi, Yesu u yoo vy:o vyílo yi ghê dniye. Yi danêmbum puku yedê mye tóó, Dpodo 18:1-17.

U kuwó dini ghi ngê Póól Epeso doon:aa ya. (Dpodo 19) U kuwó, kópu knî ngmê ngê Yesu u yoo a dyênê too, Kódin. Yoo woni dnye pyâa ti, myenté yi kada pini knî y:oo yoo chámê ngópu. Póól ngê yi kópu yi ny:ee too, ala pweepwee pee d:êê ngê, ye dy:ââ ngê. Ala pweepwee pee ghêli daangê d:êê ngê, kn:aani mwiye ngmê d:êê ngê, ye dy:ââ ngê, ngmênê yini nmî ngópu daa tóó, l:âmo a ngee ngópu.

¹ Nê Póól, Chóó Lémi ngê a ngmidi noo, Yesu Kédisu u dyépi ngê a pyódu noo. Nmî mbwó Sositéni u kii nipi anye tóó mo. ² Yélini Yesu u yoo vy:o ghê dniye, Kódin, ala pweepwee pee nmye nîné dyede. Chóó Lémi ngê myedê ngmidi nmyoo, Yesu Kédisu ngê nmyi dyâape pwaa too, kamî ngê pyódu nmyoo, chóó u yoo vy:o mye kaa nmyoo. Dyámê wope wope n:ii knî y:oo nmî Lémi Yesu Kédisu mye cháachâa ngmê, nipi yi k:ii u yoo vy:o kaa nmyoo. ³ Nmî Mî, nmî Lémi Yesu Kédisu u k:ii, dny:oo a ngêépî nmyo, mb:aamb:aa ngê nmye myedny:oo a vuyuwo.

Póól ngê Kódin tpémi yi l:êê dîy:oo nmî Mî u ngwo doo kwunokwuno

⁴ Dye ghi yintómu nmyi l:êê dîy:oo Chóó Lémi n:aa kwunokwuno ngê, mu kópu u dîy:oo Yesu Kédisu ka a kâadi nmyoo, kópu mb:aa yili nmye

wunê d:uud:uu too. * ⁵ Kópu yintómu u ntâa ngê a pyódu nmyoo, kópuni u lama a pyede, woni knî nmyi lama dpî yaa dmi, pi knî ye u nkwo nmye tpapê tumo. ⁶ Yesu Kédisu p:uu kópuni nmye n:uu vyi too, yi kópu nmyi vy:o ntênê dê pyaa dmi. ⁷ Nmî Mî u Ghê Dmi ngê dpodo yili yintómu u ntâa ngê a pyódu nmyoo, nmî Lémi Yesu Kédisu u diyédiyé u ngwo nmye t:âât:ââ ngmê. ⁸ Yinê adî wêdêwêdê kîgha nmyo, u dî dini ghi n:ii ngê nmî Lémi Yesu Kédisu wa a diyé. Yi ngwo nmyi kóté kîgha tédê dyâape nmyi p:uu daangmêwa a pyw:oo. * ⁹ Chóó Lémi ngê ntênê daawa dóó nmyo. Yinê a ngmidi nmyoo, Tp:oo nmî Lémi Yesu Kédisu u k:ii ngmidi ngê yinê a pyódu nmyoo. *

Póól ngê u ngwo yepê, Modo numo kâadi tóó

¹⁰ A tîdê mbwó yoo, mw:ââkó, nmî Lémi Yesu Kédisu u pi mbêmê nîné kwunokwuno nmyo, nmyi nuw:o dmi ngmidi ngê moo pyódu yó, nmyi kópu dyuu ngmidi ngê myoo pyódu yó. Modo numo kâadi tóó. Maa mu ngmidi yidmyinê kîgha, dpodo mu ngmidi p:uu dmyinê dpodo. * ¹¹ A tîdê mbwó yoo, a lama ayimî tóó, noko dnyinté nmyinê pyede. Klowe u yoo knî y:oo yuu a ka kîmînê y:ee ngópu, a ka pê, Noko dnyinté wunê pyede.

* ¹² Nmyi vy:o knî ngmê ala kópu nmye tpapê ngmê, nmyimo, Póól p:uu nmee ndiye, u kópu dyuu vyílo yi ndêndê kópu dyuu. Ngmê knî y:oo apu, Apolosa p:uu nmee ndiye, u kópu dyuu vyílo yi ndêndê kópu dyuu. Ngmê knî y:oo apu, Pita p:uu nmeen:aa ndiye, u kópu dyuu vyílo yi ndêndê kópu dyuu. Ngmê knî y:oo apu, Wu yéli yi pi dmi tédê dé, Yesu Kédisu mu ngmidi vyílo yino cháachâa. ¹³ A tîdê

* 1:4: Kílosa 1:3-4 * 1:8: Pilipay 1:6; 1 Tes 3:13 * 1:9: 1 Njon 1:3 * 1:10: Pilipay 2:2

* 1:11: Dpodo 18:24-28; 19:1-2

mbwó yoo, yinté daadî ya. Lukwe díy:o Yesu Kédisu nmyi pepe kalé ngópu. Lukwe, nmyinê nmye Póól kídosi íedê nmyi lêê díy:o vyílo yi pwene? Kêle, nê kuu. Daa a chóo a pi mbêmê nî mbápitísîm kalé nmyoo. ¹⁴ A gha mb:aamb:aa ngê dê pyódu, nmyi vy:o pini daa yilí nî mbápitísîm kwólu, Kídisípês pini dê Nkayas yi mo nî mbápitísîm kalé doo. * ¹⁵ Doo u ntââ daanmy:ee vyi ngmê, Nê ngê chóo u yoo vy:o kaa nmoo. ¹⁶ (Ó, myenté, Stepanas mupwoknî a nuwo dê kuwo dmi, mbápitísîm a chóo ye my:aa y:ângo, ngmênê a lama daa tóó, apê, Pi m:uu nî mbápitísîm kwólu.) * ¹⁷ Daa yoo yi mbápitísîm kîgha u lêê díy:o Yesu Kédisu ngê a ngmídi noo, ngmênê u kópu dyuu tpaê u lêê díy:o nmye a dy:âa noo. Daa nuw:o ndîi u kópu knî yi mbêmê yoo yi nuw:o n:aa ngmêêpî too, ngmênê Yesu ngê kídosi íedê kópuni nmî lêê díy:o d:uu ngê, yi kópu vyílo yinî tpaê ngê, yi kópu mbêmê Yesu ka u ngwo dpî kélímî mbê dmi. U ya a nga daa kwo, Yi kópu tédê kópu ngê nî pyódu. *

Yesu Kédisu ngê Chóó Lémi u wêdêwêdê ndîi, u nuw:o ndîi nmo u ngwo a kema doo

¹⁸ Yélini ndê u maa p:uu a wee, Yesu ngê kídosi íedê kópuni d:uu ngê, yinê ye mbodo podo mbodo podo u kópu, ngmênê yi kópu nmî nyongo, u kwo nmî kélímî mbê dniye, Chóó Lémi ngê u wêdêwêdê mbêmê u ngwo wunê ngêêpî nmo, kóó k:oo wa kaa nmo. * ¹⁹ Chóó Lémi u kópu puku yedê alanté a tóó, apê,

Yélini yinê ye yi nuw:o dmi ndîi, mbodo podo ngê wanî pyódu té.

Ndiye pyu ndîi knî ye daanî ng:aa. *

²⁰ Yélini yi nuw:o dmi ndîi, yi yéli y:oo maa ndêndê kn:aadi ngópu, dêêpî pyu knî y:oo mye kn:aadi ngópu. N:ii yoo yi lama yoo yi nuw:o ngmêêpî mb:aamb:aa ngê a tóó, yi yéli y:oo mye kn:aadi ngópu. Dyámê mbêmê yélini yi nuw:o dmi ndîi dé, Chóó Lémi ka ngmênê u kwo yi mbodo podo dé, ye daa ng:aa yédi.

²¹ Chóó Lémi chóo u nuw:o u pono vyápê mbê wo, doo u ntââ ngê pyódu nmoo, pi ngê chóo u nuw:o mbêmê Chóó Lémi d:uwwodê pyw:oo. Ngmênê Chóó Lémi ngê maa komo ngmê kpémî ngê, pi knî ye yi máadi komo u kêmakêma u lêê díy:o a dy:âa nmoo. N:ii nmî kópu ka dpî kélímî mb:anê, Chóó Lémi ngê dpî ngee. ²² Nmyo Kídiki tpémi nmyi ndiye pyu knî ye nmî kópu dyuu mbodo podo mbodo podo u kópu dyuu, mu kópu u díy:o nuw:o u kópu dé yinê ye ndîi kópu dé. Nju tpémi nmî kópu dyuu ka daa kélímî nyédi, mu kópu u díy:o dpo, N:ii ngê mbwudu nmî ngópu angmê chaa, u ngwo u kwo anmî kélímî. * ²³ P:aani p:aani Nju tpémi y:oo dpî mb:ii nmo, kn:aa yéli y:oo myoo mb:ii nmo, mu kópu u díy:o ye nmo tpaê ngê, yenmîmo, Yesu Kédisu kídosi íedê nmî lêê díy:o pwene. Yi kópu p:uu Nju tpémi dpo lvêêdî té, dpo, Wu pini daa vyílo. Dpo, Pini n:ii nmo t:âat:âa, dono daawa a pyw:oo, u pi ndîi ngê wa pyódu. Yélini daa Nju tpémi, nmî kópu dyuu yinê ye mbodo podo mbodo podo u kópu dyuu. ²⁴ Ngmênê Chóó Lémi ngê Nju tpémi yélini dpo ngmídi té, Yesu Kédisu ka dpî kélímî mbê dmi, Chóó Lémi u wêdêwêdê u ngwo dpo pyw:ee ngmê. Yélini daa Nju tpémi, Chóó Lémi ngê n:ii dpo ngmídi té, Yesu Kédisu ka myoo kélímî mbê dmi, Yesu p:uu Chóó Lémi u nuw:o ndîi u

* 1:14: Dpodo 18:8 * 1:16: 1 Kódin 16:15

* 1:19: Is 29:14 * 1:22: Mát 12:38; Dpodo 17:18

* 1:17: 1 Kódin 2:1-2,5 * 1:18: Lóma 1:16

ngwo dpî m:uu ngmê. ²⁵ Chóó Lémi ngê kópuni d:uu ngê, k:omo tpile pi knî ye mbodo podo mbodo podo u kópu yi d:uu ngê, ngmênê ndêndê ngê nuw:o ndîi u kópu yi d:uu ngê. K:omo tpile pi knî ye yinê ye Yesu u wêdêwêdê dêpwo ya, kîdosi nêdê u ngwo pwene, ngmênê Chóó Lémi ngê u wêdêwêdê mbêmê kpêênî mêdê pyidu ngê. Ló pini ngmê u ntâa yinté kópu angmê d:uu?

²⁶ A tîdê mbwó yoo, nmyi chóó nmyi p:uu a nuw:o mbê dmyeno. Chóó Lémi ngê u yoo vy:o kaa nmyoo, ngmênê pi knî ye yinê ye, Nuw:o pyu ndîi yi vy:o yilî daa kwo, kada pini yi vy:o yilî daa kwo, yélini yi pi dmi ndîi yi vy:o yilî myedaa kwo. ²⁷ K:omo tpile yinê ye nmyi nuw:o dmi daa ndîi dé, ngmênê Chóó Lémi ngê a ngmîdî nmyoo, mu kópu u dîy:o yélini ye yi nuw:o dmi ndîi dé, mywene ye paa ghê we. K:omo tpile yinê ye kada pini nmyi vy:o daa kwo, ngmênê Chóó Lémi ngê a ngmîdî nmyoo, mu kópu u dîy:o kada pini knî ye mywene ye paa ghê we. ²⁸ K:omo tpile nmyi yi dmi y:e daa kwo, yinê ye nmyi pi dmi daa ndîi, yinê ye nmyo k:omo tpile dé, ngmênê Chóó Lémi ngê a ngmîdî nmyoo, mu kópu u dîy:o yélini kada a wee, dîyo k:omo tpile ngê u nkwo paa pyaa dniye. *

²⁹ Yélini nmyi pi dmi daa ndîi, Chóó Lémi ngê a ngmîdî nmyoo, kada pini yoo mb:ii too, mu kópu u dîy:o u yi u ngwo daa kwo, Pi ngê chóó u pi a ngópu choo kmîmî. ³⁰ Kada pini yoo mb:ii too, ngmênê Yesu Kédisu ka a kââdî nmyoo. Yesu ngê Chóó Lémi u nuw:o ndîi nmo a kêma ngê, nmî yikî dmi u pwo ghay wo, Chóó Lémi u momu yéli ngê pyódu nmoo, dîyo kóó k:oo wa kaa nmo. ³¹ Yesu Kédisu ngê ngee nmoo, daa nmî chóó nmî wêdêwêdê mbêmê mb:aamb:aa nmo pyw:ângo. Yi

kópu u l:êê dîy:o kópuni puku yedê a tóó, dpî ny:ee yó.

Pi ngmê ngê chóóchóó kîngî chaa kwolo,

nmî Lémi yichoo chaa kîgha. *

2

Daa nuw:o ndîi u kópu knî yi mbêmê nmyi kêlîmî mbê dniye

¹ A tîdê mbwó yoo, dîni ghi n:ii ngê Chóó Lémi u kópu dyuu nmye noon:aa tpaépê, daa nuw:o ndîi u kópu knî yi mbêmê nmye noon:aa tpaépê dé. * ² Alanté nî nuw:o mbê wo, nê, Kódin tpémi ye kópu yilî yi p:uu daanî danê, ngmênê kópuni ndîi kópu ngê a tóó, yi kópu ye n:aa tpaépê. Nê, Yesu Kédisu mu ngmîdî p:uu ye n:aa danê, nmyenê, Kîdosi nêdê t:ee ngópu, nmî l:êê dîy:o pwene, nmî yikî dmi u pwo ghay wo. * ³ Dîni ghi n:ii ngê nmyi vy:o noon:aa kwo, noo mywenemywene, myenoo nkîngê. ⁴ Daa nuw:o ndîi u kópu knî yi mbêmê nmye noon:aa danê, ngmênê Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê doo a ngêêpî nê, u wêdêwêdê mbêmê nmye noon:aa danê, mbwudu nmyi ngópu noo chapî dé, * ⁵ mu kópu u dîy:o daa nuw:o ndîi u kópu knî yi mbêmê paa kêlîmî mbê dmyeno, ngmênê Chóó Lémi u wêdêwêdê mbêmê paa kêlîmî mbê dmyeno.

Chóó Lémi u nuw:o ndîi u kópu dyuu

⁶ Dîni ghi n:ii ngê nmye mwiye noon:aa danê, daa nuw:o ndîi u kópu knî yi mbêmê nmye noon:aa danê, ngmênê nuw:o ndîi u kópu dyuu ngma kwo, n:ii pi ngmê knî ye nmo tpaépê ngê. Yesu u yoo vy:o yéli, n:ii knî y:oo Yesu p:uu kópu dé mb:aamb:aa ngê dpo w:ee t:oo, yélini yi l:êê ghi dmi mye mb:aamb:aa dé, yi yéli ye yi mo yi kópu dyuu nmo tpaépê ngê. Yi kópu

* 1:26: Mát 11:25 * 1:28: Njems 2:5 * 1:30: 2 Kódin 5:21 * 1:31: Jer 9:24; 2 Kódin 10:17 * 2:1: 1 Kódin 1:17 * 2:2: Nkal 6:14 * 2:4: 1 Tes 1:5

dyuu, daa dyámê mbêmê tpémi yi nuw:o mbêmê u kópu dyuu, myedaa kada pini yoo yi nuw:o mbêmê u kópu dyuu. Yi kada pini yoo díyo kuwó wa a ghê dmi. ⁷ Ngmênê kêle, Chóó Lémi u nuw:o ndîi u tumu kópu dyuu vyîlo yinmo tpapê ngê. Chóó Lémi ngê dyámê pê ghêli daa l:âmo ngê, yi kópu dyuu u ngwo a ngmo ngê, pi knî yi lama daa pyede. Vyîlo yi kópu dyuu mbêmê wa ngee nmo, chóó ntee a too, yinté pini ngê wa pyódu nmo.

* ⁸ Dyámê mbêmê kada pini yoo yi lama yi kópu dyuu dêpwongmê ya. Yi kópu dyuu yi lama wodoo kwo, ye nmî Lémi ndêndê kîdosi ñedê daapî t:ee ngópu. * ⁹ Doo u ntââ yi kópu daapêdê w:ee ngópu, mu kópu u díy:o ala kópu puku yedê a too,

Chóó Lémi ngê kópuni nuw:o kwólu, apê,

Yélini yi nódo a nuu ghi a too,
yi kópu y:e wanî d:uu,
yi kópu pi ngê doongê módu,
pi ngê doongê nyongo,
pi ngê myedoongê nuw:o kwólu.

*

¹⁰ Ngmênê nmo vyîlo dé, Chóó Lémi ngê u Ghê Dmi mbêmê yi tumu kópu dyuu nmo yinê a pywáli ngê. Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê yi tumu kópu yili yintómu yinê dpo pyw:ee té, Chóó Lémi u tumu kópu ndîi dé yinê myedo pyw:ee té. ¹¹ Dyimê pywuu nmye ngmênê kuwo. Pi u tumu kópu dé kn:aa pini u lama daa ya nyédi, chóó u nuw:o k:oo a ya nyédi. Chóó Lémi mye yinté, u tumu kópu ndîi dé chóó u Ghê Dmi u lama a pyede. ¹² Daa nmî chóó nmî nuw:o knî yi mbêmê ala kópu dyuu nmo pyw:àngo, ngmênê Chóó Lémi ngê chóó u Ghê Dmi nmo a kpo, mu kópu u díy:o kópuni nmî l:êê díy:o d:uu too, yi kópu dé nmî lama ntênê

dny:oo ya. * ¹³ Kópuni nmo tpapê too, daa nuw:o pyu ndîi knî yi vy:o nmî ndê too, ngmênê Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê nmî lama yinê a kalê too. Yélini yi mênê yi Ghéni Dmi mye too, yi kópu dyuu ye nmo tpapê too, ye myeno tpiyé too. ¹⁴ Ngmênê yélini yi mênê yi Ghéni Dmi daa too, doo u ntââ yi Ghéni Dmi u kópu dyuu d:uudpo pyw:ee ngmê, mu kópu u díy:o d:ud:umbiy:e d:uuwodê w:ee t:oo, yinê ye mbodo podo mbodo podo u kópu dé. Yélini yi mênê Chóó Lémi u Ghê Dmi a too, u kópu dyuu dpî ny:ee t:oo, kn:aa yéli y:oo d:uudpî ny:ee t:oo. * ¹⁵ N:ii u mênê yi Ghéni Dmi a too, u ntââ kópu yili yintómu dpî mya té, myedo w:ee té, ngmênê yi pini kuwa yéli y:oo d:uuwodê w:ee ngmê, u gha myed:uudpî m:uu ngmê. ¹⁶ Yinté kópu puku yedê mye too,

N:uu ngmê u ntââ, nmî Lémi u nuw:o wa m:uu?

N:uu ngmê u ntââ, nmî Lémi wa dêêpî kê?

Ngmênê nmî mênê nmî Lémi u Ghê Dmi a too, Yesu Kédisu u nuw:o nmî mênê mye too. *

3

Kódin tpémi mwiyé ntee dnya a ya

¹ A tidê mbwó yoo, dini ghi n:ii ngê nmyi vy:o noo a kwo, k:omo tpile Chóó Lémi u Ghê Dmi nmyi mênê doo ya, ngmênê na a ka nmyi mênê dêpwo ya. Chóó Lémi u nuw:o ndîi u kópu dyuu nmye dpî vyi too. Yesu Kédisu u yoo vy:o tpómu ntee tpile ngê nmyee ya. * ² Pyââ ngê tpómu ka ngmo ntee a yémî ngê, yinté noo ndiye kîgha nmyo, nté wêdêwêdê nmye dêp:a kpo, mu kópu u díy:o doo u ntââ daap:ee ma ngópu. Ala ngwo nmyo dp:ee u ntââ dé, ³ mu kópu u díy:o nmyi chóó nmyi p:uu nmye nuw:o nyédi, Chóó

* 2:7: Kílosa 1:26

* 2:8: Luukí 23:34; Dpodo 13:27

* 2:9: Is 64:4

* 2:12: Njon 16:13

* 2:14: 1 Kódin 1:23

* 2:16: Is 40:13

* 3:1: Hipílu 5:12-13

Lémi u Ghê Dmi u pono dnyinté nmye vyápê nyédi. Yi kópu nmye kîd:a d:êê, mu kópu u dîy:o nipi ya nmyi lama dnyinté a tóó, u yi nmye a kwo, Yoo nmî chaa. Lukwe dîy:o kn:aa yéli yi maa p:uu dmye ghê dmi. ⁴ Lukwe dîy:o dyámê mbêmê tpémi yi l:êê ghi dmi nmye d:uud:uu t:oo, ngmê knî y:oo apu, Póól p:uu nmee ndiye, u kópu dyuu vyílo yi ndêndê kópu dyuu, ngmê knî y:oo apu, Apolosa p:uu nmee ndiye, u kópu dyuu vyílo yi ndêndê kópu dyuu.

Chóó Lémi p:uu dpodo pyu yoo

⁵ A tîdê mbwó yoo, Apolosa k:ii nyi pi dê yi mbêmê lukwe dîy:o nmyi yoo dmyenê chaa ngmê. D:ii kada pini ndîi dê. Nye Chóó Lémi u dpodo pyu dê. Nyi dpodo mbêmê Yesu u yoo vy:o u ngwo nmyi ghê dniye. Dpodoni dê yi p:uu Chóó Lémi ngê a kaa nyópu, vyílo yi dpodo dê y:e dódó doo. ⁶ Nmyo Chóó Lémi u yâpwo tédê. Yâpwo tédê n:uu kpêmî ngê, nté woo n:uu kââ, Apolosa y:i doon:aa ngolo, ngmênê Chóó Lémi ngê nt:u yinê tângo. ^{*} ⁷ N:ii ngê nté woo dpî kââ, u pi tédê, n:ii ngê dpî ngolo, u pi mye tédê. Chóó Lémi mu ngmîdi u pi ndîi, mu kópu u dîy:o nt:u yinê dpî t:oo. ⁸ N:ii ngê nté woo dpî kââ, n:ii ngê dpî ngolo, yi pi dê wontoo wontoo, pi mu ngmîdi p:uu a dpodo nódó. N:ii mb:aamb:aa ngê adî dpodo, yâpwo tédê chóó ngê mb:aamb:aa ngê wa pwila, n:ii dnyinté adî dpodo, dnyinté wa pwila. ⁹ Chóó Lémi p:uu Apolosa k:ii nipi nye dpodo mo.

Nmyo Chóó Lémi u yâpwo tédê, myenté u ngomo kamî. ^{*} ¹⁰ Chóó Lémi ngê u ntââ ngê a pyódu noo, ngomo km:ee mwiyé n:uu chó, sîment y:i u nkwo nî ndê ngê, ngmênê ala ngwo nmyi kada pini yoo yi ngomo pywuu p:uu mê

dpodo té. N:ii yi ngomo p:uu adî dpodo, nuw:o mbêmê choo dpodo. ¹¹ Doo u ntââ pi ngmê ngê ngomo kn:ââ daamuwa a t:oo. Yesu Kédisu mbêmê nmyi ngomo a kwo. ^{*}

¹² Yélini yi ngomo p:uu a dpodo nyédi, tpileni ngê a dpodo nyédi, yi tpile u mo u mo dé. Woni knî y:oo chêêpî dpo ngî t:oo, u ngwo a dpodo nyédi, woni knî y:oo nkéli chêêpî pee dpo ngî t:oo, u ngwo a dpodo nyédi, woni knî y:oo silipê nkól p:uu a t:emî dumo. Woni knî y:oo yimbwi dpo kp:anê t:oo, u ngwo a dpodo nyédi, woni knî y:oo yi yââ ó kâmo yââ p:uu dpî t:ee t:oo.

¹³ Kuwókuwó wéni ngê nmî Lémi ngê pi yintómu yi dpodo tédê dmi wa m:uu té. Yi wéni ngê ndyuw:e wa nyow:a, yi dpodo tédê dmi u ngwo wa d:uu té. ^{*} ¹⁴ Pini n:ii u dpodo tédê ghi wêdêwêdê, doo u ntââ ndê ngê daawa ma, yi pini ngê u dpodo u pywuu wa ngee. ¹⁵ Ngmênê pini n:ii u dpodo tédê ghi ndê ngê wa ma, u dpodo u pywuu daawa a ngee. Tpileni l:âmo ngê, mwo p:aa ngê wa pyódu, ndê ngê wa ma, ngmênê yi pini ngê chóó u ghê l:âmo daawa ngee, ndê dóó u mênê wa a pwii.

¹⁶ A tîdê mbwó yoo, lukwe dîy:o Chóó Lémi u ngomo nmyi chaa ngópu. Mumdoos nmyi lama daa tóó, nmyo Chóó Lémi u ngomo, u yâpwo ghi nmyi mênê a tóó, u Ghê Dmi nmyi mênê mye tóó? ^{*} ¹⁷ N:ii ngê Chóó Lémi u ngomo wa dyênê, Chóó Lémi ngê u nkwo wa dyênê. Chóó Lémi u ngomo k:oo u yâpwo ghi a tóó, dono y:i daa ya yédi. Nmyo mye ntee dé, nmyo u ngomo ghi dé, dono nmyi mênê kîngmê ya.

¹⁸ Nmyi nuw:o knî y:oo kîngê dóó nmyo. Nmyi vy:o pini n:ii ngê dpo, Nê pi ngmê, dyámê mbêmê tpémi yi vy:o a nuw:o ndîi ngê dê pyódu, yi pini ngê yi kópu dpî kée ngê,

^{*} 3:6: Dpodo 18:4,27-28 ^{*} 3:9: Epeso 2:20-22 ^{*} 3:11: 1 Pita 2:4-6 ^{*} 3:13: 1 Kódin 4:5;

2 Tes 1:7-10 ^{*} 3:16: 1 Kódin 6:19

Chóó Lémi u nuw:o ndîi u kópu dyuu dé pêdê pyw:ee téne. K:omo tpile dyámê mbêmê tpémi ye yi pini mbodo podo ngê wa pyódu, ngmênê Chóó Lémi ka u nuw:o ndîi ngê wa pyódu. ¹⁹ Mu kópu u dîy:o dyámê mbêmê tpémi ye nuw:o ndîi u kópu dé Chóó Lémi ka mbodo podo mbodo podo u kópu dé. Yinté kópu puku yedê mye tóó,

N:ii dé yi nuw:o ndîi dé, dpo, Yoo nmî dóó té,

yi yéli dpî dêê dmi, Chóó Lémi ngê u nkwo dpî dóó té. *

²⁰ Yinté kópu m:uu puku yedê mye tóó,

Nmî Lémi u lama a tóó,

yélini yi nuw:o dmi ndîi,

dnyinté a nuw:o nyédi. *

²¹ Yi kópu u l:êê dîy:o nmyi ndiye kîgha pyu yoo yi pi dmi mbêmê nmyi chóóchóó namê chaa kîgha nmyo. Nangê vyi, Nê wu pini u yoo vy:o pini ngmê, mu kópu u dîy:o nmyi ndiye kîgha pyu yoo yintómu nmyi p:uu a dpodo nyédi. Chóó Lémi ngê kópu yilî yintómu nmye a kpo. ²² Nê, Apolosa pini dê Pita yi k:ii nmyi ndiye kîgha pyu ngê nmo pyede. Chóó Lémi ngê tp:oo módó tp:oo mââ ngê a pyódu nmyoo, dyámê pê nmye a kpo, ghê pini dê pwopwo nmyi p:uu a dpodo mo. Kópuni ala ngwo a dpodo té, nmyi p:uu a dpodo té, mu dini ghi ngê u kópu dé nmyi p:uu amyidnyi dpodo. ²³ Myenté Yesu Kédisu p:uu nmyo dpodo té, nmyo u yoo, Yesu Kédisu Chóó Lémi p:uu a dpodo, chóó Tp:oo.

4

Yesu Kédisu u dyépi yoo

¹ Apolosa u k:ii ala kópu nyi p:uu dmyinê tpapê, apii, Yesu Kédisu p:uu a dpodo mo, Chóó Lémi u tumu kópu dyuu y:oo a y:eñey:eñe ngmê. ² Dpodo pyu ngê kn:aa yéli yi

dnye dmi d:uudpî ny:oo, u lémi mu ngmidi u dnye vyîlo yichoo nyêmî.

³ Yi kópu u l:êê dîy:o kópuni a p:uu anmyi vyi t:oo, a ka tédê kópu dé. Kópuni kn:aa pini ngê a p:uu dpî vyi, a ka mye tédê kópu. A chóó a dpodo p:uu kópu myedîni tpapê ngê. ⁴ A dpodo tédê kópu d:oongmê kn:aadi ngê, ngmênê a chóó daanî vyi, Dyââpe a p:uu daa t:a. Pini n:ii ngê nmî gha dmi dpo m:uu té, yi kópu a ka yinê wa vyi. ⁵ Yi kópu u l:êê dîy:o pi u pi ghêlî k:ii nangmê dyênê. Nmî Lémi dini ghi n:ii ngê wa a diyé, tumu kópuni mgîdî vy:o a pyede, w:êênî wa yé té, kópuni knî yi l:êê dîy:o yoo p:uu a dpodo nyédi, amyedê pywálî té. Yi ngwo Chóó Lémi ngê u dpodo pyu yoo ntênê wa chaa kalé té.

⁶ A tîdê mbwó yoo, nmyi l:êê dîy:o Apolosa k:ii dyimê pywuu ngê nmye d:a pyódu nyo, mu kópu u dîy:o dêêpî kópu ngmê u nt:u kópu pêdê w:ee yó. Yi dêêpî kópu ala, Puku yedê kópu knî yi mbêmê dmyinê paa, u nt:u kópu alanté, Pi ngê pi ngmê u pi kîngî kmî, kn:aa pini u pi kîngî dyênê. ⁷ N:ii ngê chóó u pi a kmîmî ngê, ala kópu u kwo nîné tpapê, Kî pini, n:uu ngê kada pini ngê pyódu nyoo? Kópuni u l:êê dîy:o kada pini ngê nyi pyodo, Chóó Lémi ngê nga yinê a kê too, apii? Nyi kuu, ngmênê Chóó Lémi ngê nga yinê a kê too. Lukwe dîy:o ñyóóchóó nye chaa kîgha ngê.

⁸ A tîdê mbwó yoo, lukwe dîy:o nmyinê nmye kópu yilî yintómu yi ntââ mbêmê nmye pyede. Lukwe dîy:o nmyinê nmye ndáápi ntee pini ngê nmyi pyaa dniye. Lukwe dîy:o nmyinê nmye king ntee pini ngê nmye pyede. Yinté dpîno pyede. King ngê ntênê w:ii pyede, ye king ngê myepîdmyi pyódu nmo.

* ⁹ K:omo tpile nmo Chóó Lémi u dyépi yoo, ngmênê na a ka Chóó Lémi ngê kuwó pini ngê mêdê

pyódu nmoo. Na a ka vyída ntee pini ngê pyódu nmoo, pi yintómu yi ngíma, enjel yoo mye yi ngíma, nmí vyee tédê dy:ââ nmoo. ¹⁰ Yesu Kédisu u l:êê díy:o pi kní ye mbodo podo mbodo podo u yoo ngê nmí pyaa dniye, ngmênê nmyinê nmye Yesu Kédisu ngê nmyi nuw:o dmi ndîi ngê dê pyódu té. Nmí chóó nmí wêdêwêdê p:uu dp:ee nuw:o nyédi, ngmênê nmyinê nmye nmyi wêdêwêdê ndîi. Kuwa yéli y:oo nmí pi dmi a dyede tumo, lukwe díy:o nmyi pi dmi a kmímí tumo. ¹¹ Dye ghi yintómu dono ngê nmo pyede. Nmo dómudómu nyédi, nmo mb-waambwaa nyédi, nmí kpídí dpo chaa dmi, kuwa yéli y:oo a kpakak-paka nmoo, p:aani p:aani nmo lêpí nyédi. * ¹² Pi kní ye ndapí dpíno dmyinê ngê, nmí nté ndapí yi p:uu nmí chóó nmo dpodo nyédi. N:ii kní nmí p:uu a peede tpapê nyédi, yi l:êê díy:o nmíno ngépê nyédi. Dini ghi n:ii ngê a kpakakpaka nmoo, nmíno vyímí ngê. * ¹³ N:ii kní y:oo nmí pi dmi a dyede ngópu, nmo kwunokwuno too, u yi nmo a kwo yédi, nmímo, Yi nuw:o dmi nmí ng-mêê. Dyámê mbêmê tpémi ye, yinê ye nmo nté dínê péé dono, nmí p:uu a danê nyédi, dpo, Yi tuu dmi a kwo.

¹⁴ Daa nmyi mywenemywene kígha u l:êê díy:o yi kópu d:a d:êê té, ngmênê u ya a nga a kwo, nîmo, Nmyi nuw:o dmi nê wátí té. Mu kópu u díy:o nmyo a tp:ee ntee yéli. ¹⁵ K:omo tpile pi yono yono yono y:a kní y:oo Yesu Kédisu u pi mbêmê adnyi ndiye kígha nmyo, ngmênê nê mu ngmídi nmyi mí, mu kópu u díy:o Yesu Kédisu u pi y:i a chóó nmyi nuw:o n:uu kwólu. ¹⁶ U l:êê díy:o, u ya a nga a kwo, A p:uu dmyina a mtyímwe ngêêpí. * ¹⁷ Yi kópu u l:êê díy:o Timoti a kada kínê kââ, daa kêmakéma nmyimo mumu ngmê. Yi pini a tp:ee ntee pini, u

nuu ghi ndêndê ngê a nódó a tóó. Daa pi dódó pyu, nmí Lémi p:uu nipi nye dpodo mo. Yesu Kédisu u yoo yi l:êê ghi dmi nmye amí vyílí té, kópuni dyuu Yesu u yoo kní ye p:aani p:aani nîmo tpapê too, nmye amyimí vyílí té. *

¹⁸ Nmyi vy:o pi kní ngmê dê mbodo ndîi mbodo ndîi mbê dmi, apu, Nê ngê mēdaamí m:uu nmo. ¹⁹ Ngmênê nmí Lémi ngê a maa daawa a nkoko knomomê, ye límílimí ngê anmy:uu m:uu nê. Mbodo ndîi mbodo ndîi u yoo yi ngwo an:uu m:uu té, nê, Mumdoó Chóó Lémi u wêdêwêdê mbêmê a dpodo té, ó yi chóó yi kópu dyuu ye tpapê tumo. ²⁰ Chóó Lémi kóó k:oo yoo daa kópu dyuu mbêmê dpí ghê dmi, ngmênê chóó u wêdêwêdê mbêmê dpí ghê dmi. * ²¹ A tp:ee yoo, nmyi nuw:o dmi angénté? Dpodombiy:e nmye wan:uu mbwólu, ó nmyi kópu dmi a kada am:ii lámo t:oo, ye mb:aamb:aa ngê u ngwo nmye p:aa t:aa.

5

*Yesu u yoo vy:o pini ngmê ngê
Yesu u pi kîngî dyênê
Mátíyú 18:15-17*

¹ A tp:ee yoo, kópu nmyi p:uu mukídí ny:oo. Nmyi vy:o pini ngmê ngê pyââ ti u kópu ndîi ngmê d:uu ngê. Yintoo kópu mgídí u yoo kní y:oo doongmê d:uu ngópu. Lukwe díy:o Yesu u yoo vy:o pini ngmê ngê yi kópu d:uu ngê. Lukwe díy:o u mí u kpâm kuwó pyââni t:âmo ngê. Apuu! ² Lukwe díy:o u kwo dpíp:e kwódu ngópu. Lukwe díy:o nmyinê mbodo ndîi mbodo ndîi té. U my-wene nmye wo ghê wo, nmyi yoo kuwa w:ee kaa ngópu. ³ K:omo tpile nmyi vy:o dênîné kwo, ngmênê a nuw:o nmyi vy:o yiwunê kwo. A nuw:o k:oo yi pini wunê kídí kóté

* 4:11: 2 Kódin 11:23-27 * 4:12: Dpodo 18:3; Luukí 6:28 * 4:16: Pilipay 3:17 * 4:17: Pilipay 2:22 * 4:20: 1 Kódin 2:4

kwolo. ⁴ Nipi dpo wó yó, a nuw:o nmyi vy:o adín:aa kwo, nmî Lémi Yesu u wêdêwêdê mbêmê yi pini kuwa anmî kââ. * ⁵ Setan kóó k:oo anmî kââ, yi pini too pee yinê paa dyênê ngê, mu kópu u dîy:o nmî Lémi wéni n:iî ngê wa a diyé, yi pini u ghê dmi mēpaa ngee ngê.

⁶ Lukwe dîy:o nmyinê mbodo ndîi mbodo ndîi té. Nmyi lama ka tóó, yis knî tp:oo daa ndîi anyinê ngî, kpo ndîi u mēnê anyi yé, anyi pwiyé, kpo yintómu dpî mbwó. Dononi nmyi mēnê a tóó, mye yinté, wa k:aa. ⁷ Yi dono a ngî tóó, dny:iî dy:ee tóó, yed:oo mb:aamb:aa ngê u ngwo anmyi pyaa dmi. Yesu ngê kamî ngê ntee a pyódu nmyoo, yinté am:iî pyaa dmi. Nmyi lama ka tóó, nmo Nju tpémi, Tp:ee Kaa W:êêw:êê u Naa u dye ghi ngê, nmî ngomo knî yi k:oo yis daa ya yédi, nmo kéké ngê, mbidédi pywápê ngmê wop nmo pîpî ngê. Nmî kn:ââ knî y:oo sipi tp:oo ntee a vya tumo, Chóó Lémi ngê yi tp:ee mââ kaa a w:êê too, daa vya too, Yesu Kédisu yinté mye pwene, ndê ka w:êê nmoo. * ⁸ Yesu u yoo vy:o nmyi k:iî nipi nmo wee, yis ntee dono nmî mēnê kîngmê ya, pi dódó nmî mēnê kîngê ya, dyâape nmî p:uu myekîngmê ya. *

⁹ Pweepwee pee n:iî mwiyé nmye nê dy:ââ ngê, munmyenê, Pyââ ti pyu yoo yi k:iî yakmaapi ngê kêê nangê t:oo. ¹⁰ Daa kuwa yéli yi p:uu nmye noo a danêmbum, yélini a pyââ ti nyédi, a ñuknweñuknwe nyédi, a kpaa nyédi, yélini kn:aa yâpwo knî ye a ngêpê nyédi. Yinté yéli p:aa yintómu a pyede. Doo u ntââ daanmyinê kuwo t:oo. ¹¹ Daa kuwa yéli yi p:uu noo a danêmbum, ngmênê Yesu u yoo vy:o yéli yi p:uu noo a danêmbum. Nmyi vy:o pini ngmê ngê yinté kópu ngmadí d:uud:uu,

adî pyââ ti, adî ñuknweñuknwe, kn:aa yâpwo knî ye adî ngêpê, yoo yi pi dmi adî dyede dé, nté ndapî yi mb:aami ngê adî ya ó ndee pyu ndîi ngê adî ya, yinté pini u k:iî yakmaapi ngê kêê nangê t:oo. *

¹²⁻¹³ Doo u ntââ kuwa yéli daanmo kée té, Chóó Lémi ngê yinê wa kóté kalê té. Ngmênê yinté dono nmyi vy:o n:iî ngê choo d:uud:uu, dmyinê kóté kîgha, nmyi yoo kuwa dmyinê kapî. Yinté kópu puku yedê mye tóó,

Pi dono nmyi yoo kuwa dmyinê kapî.

6

Numo kóté kîgha u danêmbum

¹ Dini ghi n:iî ngê nmyi vy:o pini miyó dnyinté a ya nódó, lukwe dîy:o kóté y:enê pyu ka dpî lee knî, kuwa. Lukwe dîy:o mywene y:e d:uudpî ghê. Yinté kópu nmyi chóó p:ee dmyinê l:âmol:âmo dé.

² Angênté, nmyi lama daa tóó Chóó Lémi u yoo knî y:oo dyámê mbêmê tpémi yintómu y:oo wa kóté kalê t:oo. Mumdoos dp:ee ntââ dé, yinté kópu tédê nmyi chóó daanmyi l:âmol:âmo? ³ Lukwe, nmyi lama myedaa tóó, mu dini ghi ngê enjel yoo amy:oon:aa chámê té. Lukwe dîy:o nmyi chóó nmyi kópu dyuu daanmyi l:âmol:âmo dé.

⁴ Dini ghi n:iî ngê yinté kópu nmyi vy:o dpî pyódu, lukwe dîy:o kóté y:enê pyu knî ye kuwa nmye lêpî nyédi. ⁵ Mywene nmye choo kwo. Mumdoos nuw:o pyu nmyi vy:o daangma a kwo, pini n:iî u ntââ yinté kópu dpî l:âmo? ⁶ Lukwe dîy:o pi ngmê ngê u mbwó kóté tédê dpî ñuw:o, kuwa pini ngê dp:uu kóté kalê dê.

⁷ Ndêndê ngê nmye kn:aadikn:aadi ngópu. Lukwe dîy:o nmye numo kóté kîgha nyédi. Lukwe dîy:o yi kópu knî dênmyinê vyîmî tumo.

* 5:4: 1 Tim 1:20

* 5:7: Ex 12:21; Njon 1:29; 1 Pita 1:19

* 5:8: Ex 12:15

* 5:11: 2 Tes

3:6; Taitas 3:10; 2 Njon 1:10-11

Nmyi mbwó ngmê adí mtíkó knomomê, nangê kóté kwolo, dmyina a vyîmî. * ⁸ Lukwe dîy:o numo p:uu nmye dono nyédi. Lukwe dîy:o nmyi chóó nmyi tidê mbwó yoo yi tpile nmye t:âmot:âmo tumo. ⁹ Mumdoo nmyi lama daa tóó, pi dono yoo Chóó Lémi kóó k:oo daamî ghê dmi. Pi knî y:oo kîngê dóó nmyo. Yélini a pyââ ti nyédi, kn:aa yâpwo knî ye a ngêpê nyédi, pi u kuwó a pyuwópyuwó nyédi, ó a numo kpêêpî nyédi, yinté pini Chóó Lémi kóó k:oo daangmamî ghê. * ¹⁰ Kpáápi yoo, ñuknwe yoo, ndee pyu ndîi yoo, pi u pi dyede pyu yoo, ó nté ndapî yi mb:aami yoo, yinté pini Chóó Lémi kóó k:oo myedaangmamî ghê. ¹¹ Knî ngmê yinté kîmmyee a ya, ngmênê nmî Lémi Yesu Kédisu ngê nmyi dono kî chedê too, nmî Mî u Ghê Dmi ngê nmyi nuw:o dmi ngmópu, Chóó Lémi ka yoo mb:aa ngê pyódu nmyoo. *

Pyââ ti mââ ti p:uu kópu

¹² Nmî Lémi Yesu ngê daa dêêpî kópu dyuu mbêmê kamî ngê pyódu nmoo. U l:êê dîy:o kópu yilî yi kwódu yé kópu daangma a tóó, ngmênê kópu yilî knî y:oo yoo dpî dyênê t:oo. Yi kópu knî namê d:uud:uu dé. Nyââ, kópu yilî yi kwódu yé kópu daangma a tóó, ngmênê kópu ngmê nmyi kada kîngê ghê. Yesu Kédisu nmyi kada vyîlo yichoo kwo. ¹³ Nté nmî ñuknî yi mênê dpî lê, yi l:êê dîy:o a tóó, nté u l:êê dîy:o nmî ñuknî a pyede, ngmênê mu dini ghi ngê Chóó Lémi ngê miyó dê wa dyênê dê. Pyââ ti mââ ti daa yinté kópu dê. Nmî Lémi ngê daa pyââ ti mââ ti yi l:êê dîy:o a l:âmo nmoo, chóó u l:êê dîy:o a l:âmo nmoo, nmî l:êê dîy:o mye pwene. * ¹⁴ Chóó Lémi ngê nmî

Lémi kpêênî mêtê pyidu ngê, u wêdêwêdê mbêmê yinté amyedê pyidu nmo. *

¹⁵ Mumdoo nmyi lama daa tóó, nmyo Yesu Kédisu kóó kpâlî dé. Lukwe, pi ngmê ngê Yesu u mbyuu pee ngmê téli pyââ u k:ii ngmîdi ngê wa pyódu? Apuu! Doo u ntââ. *

¹⁶ Mumdoo nmyi lama daa tóó, n:ii téli pyââ ka dpî lê, u k:ii ngmîdi ngê dpî pyaa knî. Yi kópu puku yedê mye tóó. * ¹⁷ N:ii nmî Lémi k:ii ngmîdi ngê dpî pyaa knî, yi nuw:o dê ngmîdi ngê dpî pyaa knî.

¹⁸ Pyââ ti mââ ti vy:o a pwii dmyeno. Kn:aa dono ngmanyi d:uu, ye kn:aa pini ngmanyi dyênê, ngmênê wanmyi pyââ ti, ye nmyi chóóchóó wanmyi dyênê t:oo. ¹⁹ Nmyi nt:u dmi daa nmyi chóó a pyede, ngmênê Chóó Lémi u Ghê Dmi yi mênê a kwo. Ghéni Dmi n:ii Chóó Lémi ngê nmye a kpo, nmyo u yâpwo ghi. * ²⁰ Nmyi nt:u dmi daa nmyi chóó nmyi tpile dé, Chóó Lémi ngê kópu ndîi ngmê d:uu ngê, u ngwo pwila nmyoo. Yi kópu u l:êê dîy:o nmyi nt:u dmi mb:aamb:aa ngê dmyinê dpodo kîgha dé, Chóó Lémi u pi ndîi ngê u ngwo paa pyaa we. *

7

Yéyéyé u danêmbum

¹ A tidê mbwó yoo, pweepwee pee yedê póó n:ii a ka nmyinê dy:ââ ngópu, yi kópu knî yi p:uu nmye nîné d:êê. Yéyéyé p:uu mwiyé nmye nîné d:êê. N:ii ngê u yi adí kwo, Nmî Lémi p:uu ntênê ní dpodo, u l:êê dîy:o daawa yéé, yi pini ngê kópu mb:aa dpî d:uu, ² ngmênê yi pini pyââ ti ngê kîngê dyênê. Yi kópu u l:êê dîy:o pi yintómu dny:oo yéyéyé.

³ Cha cha yi kópu ala. Pyââ u moo ka d:uudpî nganê mb:anê,

* **6:7:** Mát 5:39-40; 1 Tes 5:15 * **6:9:** Epeso 5:5; Tpyuu 22:15 * **6:11:** Taitas 3:3-7 * **6:13:** 1 Tes 4:3-5 * **6:14:** Lóma 8:11; 2 Kódin 4:14 * **6:15:** Lóma 12:5; 1 Kódin 12:27 * **6:16:** Gen 2:24 * **6:19:** 1 Kódin 3:16 * **6:20:** 1 Pita 1:18-19

mâa u kpâm ka myed:uudpî nganê mb:anê. ⁴ Pyâa p:uu tpile yilî daa chókó u tpile yilî, u moo u tpile yilî. Myenté, mâa p:uu tpile yilî daa chókó u tpile yilî, u kpâm u tpile yilî. ⁵ Numo p:uu wuwu nangê kwódu. Ngmênê, pi cha y:oo u yi y:e adî kwo, Dpodombiy:e ny:oo ngêpê, wo knî ngmê yi k:oo, ye wuwu yi chókó noko dny:oo kwódukwódu, dpodombiy:e u ngwo dny:oo ngêpê. Yi ngêpê u wo knî dny:oon:aa lêpî, ye yi kwódu yé kópu machedê ngê u ngwo choo pyodopyodo. Setan u wépi pwapî nmyi lama dnyinté a tóó. Kîmê dódó nmyo, pi ngê kn:aa pyópu p:uu kêê kîngmê yé.

⁶ Kópuni nmye d:aa d:êê, nmyenê, Pi yintómu dny:oo yéyééé, daa dêêpî kópu nmye yed:a d:êê. Yi kópu u nt:u ala, n:iî ngê u yi adî kwo, Pyâa ngmênî nya, yini choo yéyééé. ⁷ Ngmênê nê nê, a nuw:o alanté, u ya a nga a kwo, Kwodo mgêmi yintómu nê ntee yéli ngê dny:oo ya, kîdnyingê yéyééé. Ngmênê daa pi yintómu u ntâa ngê a pyede. Chókó Lémi ngê woni yoo yéyééé u ntâa mbêmê dpo pyódu té, woni yoo yi mo ya u ntâa mbêmê dpo pyódu té.

⁸ Kwodo mgêmi yoo, kuknwe yoo, ala kópu nmye nîné tpapê. Ntee n:aa tóó, yinté myedmyinê ya. ⁹ Ngmênê nmyi mo ya doo u ntâa ngê nmye wa pyaa knomomê, ye dmyinê yéyééé. Pyâa ti mâa ti yi l:êê díy:o kîdnyingê ghiighii mbê dmi. *

¹⁰ Cha cha yoo yi dêêpî kópu m:uu ala, daa a chókó a dêêpî kópu, ngmênê nmî Lémi u dêêpî kópu. Pyâa ngê u moo kîngî kpîpî. ¹¹ Wa kpîpî knomomê, ye kn:aa pini ngê kêê p:uu kîngê yé. Yi pyópu u moo ka mēdaawa diyé knomomê, ye u mo choo ya. Myenté, mâa ngê u kpâm kîngê kpîpî.

¹² Cha cha n:iî Yesu u yoo vy:o mu ngmîdi ghê wo, woni daa ghê

wo, yi yéli yi p:uu nîné danê. (A chókó a dêêpî kópu yinîné tpapê, daa nmî Lémi u dêêpî kópu.) Yesu u yoo vy:o pini n:iî ghê wo, ngmênê u kpâm daa ghê wo, yi pyópu ngê u yi u ngwo adî kwo, Kwodonkwodo ny:oo ya, ye yi pini ngê u kpâm kîngê kpîpî. ¹³ Myenté, pyópuni Yesu u yoo vy:o ghê wo, ngmênê u moo daa ghê wo, yi pini ngê u yi u ngwo adî kwo, Kwodonkwodo ny:oo ya, ye yi pyópu ngê u moo kîngê kpîpî. ¹⁴ K:omo tpile yi pini Yesu ka daa kēlîmî yédi, ngmênê Chókó Lémi ka pi mb:aa ngê dpî pyódu, mu kópu u díy:o u kpâm k:iî ngmîdi ngê a ya nódó, u kpâm Yesu ka a kēlîmî yédi. Myenté, k:omo tpile nmî mbwó ngmê u kpâm Yesu ka daa kēlîmî yédi, ngmênê Chókó Lémi ka pyâa mb:aa ngê dpî pyódu, mu kópu u díy:o u moo k:iî ngmîdi ngê a ya nódó, u moo Yesu ka a kēlîmî yédi. Wo daa yinté, ye nmyi tp:ee dmââdîma Chókó Lémi ka tupwótupwó ngê pê pyede, u nuu u yoo ngê daapîdnye kwo. ¹⁵ Ngmênê pini n:iî Yesu ka daa kēlîmî yédi u yi u ngwo adî kwo, U kpâm nê kuwo, ye dpî lee we, nmî tîdê u yéyééé machedê ngê u ngwo wa pyódu. Myenté, pyópuni Yesu ka daa kēlîmî yédi u yi u ngwo adî kwo, U moo nê kuwo, ye dpî lee we, nmî mbwó u yéyééé machedê ngê u ngwo wa pyódu. Yini dpî lee we, mu kópu u díy:o Chókó Lémi ngê daa dnyepéli u l:êê díy:o a ngmîdi nmyoo, u yi u ngwo a kwo, A yoo noko mb:aamb:aa ngê dny:oo ya. *

¹⁶ Nmî tîdê, mumdoo nyi u ntâa, moo u nuw:o anyi ngmêê, nmî Lémi kóó k:oo anyi kââ? Nmî mbwó, mumdoo nyi u ntâa, ngmâm u nuw:o anyi ngmêê, nmî Lémi kóó k:oo anyi kââ? *

Daa ya ngmêêpî u danêmbum

¹⁷ Dini ghi n:ii ngê Chóó Lémi ngê Yesu u yoo vy:o mwo a kaa nmyoo, yi ngwo ntee nmyee a ya, yinté myedmyinê ya, dpodoní nêdê nmí Lémi ngê a kaa nmyoo, y:i dmyinê dpodo. P:aani p:aani Yesu u yoo kní ye yi dêêpí kópu dyuu yinté ye myinín:aa tpaépê too. ¹⁸ Nju pi n:ii Chóó Lémi ngê, Yesu u yoo vy:o dpí kââ, yi pini ngê kíngí vyí, U ya a nga daa kwo, Chóó Lémi u l:ii a p:uu choo ya. N:ii daa Nju pi, Chóó Lémi ngê Yesu u yoo vy:o dpí kââ, yi pini Nju pi ngê chóó kíngê pyódu, pi ngê Chóó Lémi u l:ii yi pini p:uu kíngí t:oo. ¹⁹ Ala ngwo Chóó Lémi u l:ii t:emí têdê kópu ngê dê pyódu, u dêêpí kópu dyuu chááchââ yi ndî kópu. * ²⁰ Dini ghi n:ii ngê Chóó Lémi ngê Yesu u yoo vy:o mwo a kaa nmyoo, yi ngwo ntee nmyee a ya, yinté myedmyinê ya. ²¹ A mbwó. Dini ghi n:ii ngê Chóó Lémi ngê Yesu u yoo vy:o kaa nyoo, yi ngwo pi ngmê ngê wop doo a dpodo kígha ngí, ye p:uu chí dpodo, u nuw:onuwo ngê kêê kídagê t:oo. Ngmênê n:ii ngê wop a dpodo kígha ngí, u yi u ngwo adí kwo, Nyí nî pw:ii, ye u kwo nangê nganê mb:anê, choo pw:iipw:ii ngí, nyóó l:êê díy:o anyin:aa dpodo. ²² Pini n:ii pi ngmê ngê wop a dpodo kígha ngê, dini ghi n:ii ngê nmí Lémi ngê dpo ngmídi, u nuw:o nmí Lémi p:uu dpí ghê. Myenté, ndapí p:uu dpodo pyu n:ii nmí Lémi ngê dpo ngmídi, nmí Lémi p:uu dpodo pyu ngê dpí pyódu, Yesu Kédisu p:uu wop a dpodo yédi. * ²³ Chóó Lémi ngê kópu ndî ngmê d:uu ngê, u ngwo pwila nmyoo, yi kópu u l:êê díy:o pi kní yi nuw:o u pono kídmymê vyápê. ²⁴ A tîdê mbwó yoo, dini ghi n:ii ngê Chóó Lémi ngê mwo a ngmídi nmyoo, u k:ii nmyinê kââdi ngópu, yi ngwo ntee nmyee a ya, yinté myedmyinê ya.

Kwodo mgêmí yoo yi kópu

²⁵ Kwodo mgêmí yoo yi p:uu kópu u nkwo nmye ngmênínê tpaépê. Daa nmí Lémi u dêêpí kópu nmye yinínê tpaépê, ngmênê yi kópu p:uu a chóó a kópu nmye ngmênínê tpaépê. Doo u ntââ daaní dóó nmyo, mu kópu u díy:o nmí Lémi ngê a nuw:o u ntââ ngê a pyódu ngê.

²⁶ Ala dini ghi ngê dye ghi dono vy:o nmo pyede, u l:êê díy:o pi ngê u ya kíngê ngmêê. ²⁷ N:ii u kpâm a tóó, kíngê kée. N:ii u kpâm daa tóó, ghêlî k:ii kíngê yéé. ²⁸ Ngmênê pini n:ii dpí yéé, daa dono kópu yu d:uu, myenté pyópuni dpí yéé, mye daa dono kópu yu d:uu. Ngmênê u ya a nga daa kwo, Ala dye ghi dono vy:o dono a pyw:ee yó.

²⁹ A tîdê mbwó yoo, nmí Lémi ngê dini ghi n:ii yó, daa kêmakêma a dyimêdyimê. Yí kópu u l:êê díy:o nmí nuw:o dmi dyámê u kópu kní yi p:uu kíngmê kwo. Yéé u nuw:o u kpâm p:uu kíngmê kwo, nmí Lémi p:uu choo kwo. ³⁰ N:ii u pi u l:êê díy:o a mbê, u nuw:o modo dyé ngê, nmí Lémi p:uu dpí kaa ngê. N:ii kní y:oo w:aa da pyw:ee ngmê, yi kópu mu ngmídi p:uu yi nuw:o dmi kíngê kwo, nmí Lémi p:uu dny:oo nuw:o. N:ii kní y:oo yi tpilé dpí pwila t:oo, yi tpilé kní yi p:uu yi nuw:o dmi kíngê kwo, nmí Lémi p:uu dny:oo nuw:o. ³¹ Dyámê u kópu kní yi p:uu nmí nuw:o dmi kíngê kwo, nmí Lémi p:uu dny:oo kwo, mu kópu u díy:o yi kópu yilí yintómu daa dye ghi daadî adnyi ya, nmí Lémi ngê wa ngmêê té. *

³² U ya a nga daa kwo, Nmyi nuw:onuwo u kópu dyuu ndî kópu ngê nmye pyaa dniye. Pi mgêmí u nuw:o ngmídi ngê a ya yédi, nmí Lémi p:uu a dpodo yédi, u nuw:o nmí Lémi p:uu a kwo yédi, ³³ u yi u ngwo a kwo yédi, U nuu u kópu nî d:uud:uu dé. Ngmênê yéé u nuw:o

* 7:19: Lóma 2:25; Nkal 5:6

* 7:22: Epeso 6:6; 1 Pita 2:16

* 7:31: 1 Njon 2:17

miyó ngê a ya yédi. Nmî Lémi p:uu a nuw:o yédi, ngmênê dyámê u kópu knî yi p:uu mye nuw:o yédi, u yi u ngwo a kwo yédi, U kpâm u nuu u kópu yinî d:uud:uu dé. ³⁴ Kwodo mye yinté, nmî Lémi p:uu a dpodo yédi, u yi u ngwo daa kwo yédi, U nuw:o kn:aa lee we, u yi u ngwo myedaa kwo yédi, U nt:u kn:aa pini ka ní y:oo. Ngmênê yepe dyámê u kópu knî yi p:uu a nuw:o yédi, mu kópu u díy:o u yi u ngwo a kwo yédi, U moo u nuu u kópu yinî d:uud:uu dé.

³⁵ Yi kópu nmye d:a vyi té, mu kópu u díy:o u ya a nga a kwo, Mb:aamb:aa ngê pêdmyinê ya. Yéyéyé nmye dínî kwódukwódu, ngmênê u ya a nga a kwo, Nmyi nuw:o dmi nmî Lémi mu ngmídi p:uu dny:oo kwo, kn:aa kídnyingê kwo, mb:aamb:aa ngê p:uu dmyinê dpodo.

³⁶ Pini n:ii u yémî p:uu a kwo, ghêlî k:ii daawa yéé knomomê, nmî Lémi p:uu dpodombiy:e adín:aa dpodo, ye yi pini ngê maa mb:aa ye kîgha ngê. Ngmênê u kuwó dini ghi ngê u nuw:o u kwo ayimênê diyé, awo, A yémî p:uu pyâáwe ngê a pyodopyodo, nanê wa nya, u yi u ngwo adî kwo, Nî nya, ye dpî nya ngê, daa kópu dono ayi d:uu.

³⁷ Ngmênê yi pini ngê chóó wa vyi, Daanî yéé, a mo anî ya, pwopwo u dí, ye yinté choo ya. U lama adî ya, A nuw:o ngê daawa dóó nê. Yi pini u mo choo ya, kîngê yéé. ³⁸ A tíde mbwó yoo, n:ii ngê u yémî p:uu dpî nya, kópu mb:aa yu d:uu, n:ii u mo a ya yédi, kópu mb:aa mye d:uud:uu ngê, k:uuchêm u kópu ye d:uud:uu ngê.

Yepe yoo yi kópu

³⁹ Yepenî u moo a tóó, kn:aa pini p:uu kîngê nuw:o, ngmênê u moo wa pw:oo knomomê, ye u ntââ amê yéé. Pyópuni Yesu u yoo vy:o a kwo, kuwa pini ngê kîngî nya.

* ⁴⁰ Ngmênê yi pyópu daawa yéé knomomê, ye mb:aamb:aa ngê adî ya. K:omo tpile nmyi kada pini woni yoo yi nuw:o dmi daa yinté dé, ngmênê Chóó Lémi u Ghê Dmi a mênê mye tóó, u l:êê díy:o yi kópu nmye d:a vyi.

8

Tpile tp:oo n:ii k:omo yâpwo ka a yémî ngópu, u pîpî p:uu danêmbum

¹ A tíde mbwó yoo, pweepwee pee yedê póó n:ii a ka nmyinê dy:ââ ngópu, myomoni kópu p:uu nmye nîné d:êê, tpile tp:oo n:ii k:omo yâpwo ka a yémî ngópu, u pîpî p:uu. Nmî lama ka tóó, K:omo yâpwo daa ndêndê ngê yâpwo njini, u l:êê díy:o nmî vy:o pi ngmê knî y:oo yinté tpile tp:oo mbyuu ka a pîpî tumo, yinê ye u kópu daa tóó. Ngmênê pi woni knî ye kwódu ye u kópu, yi tpile tp:oo mbyuu d:uudpî ma ngmê. A tíde mbwó yoo, n:ii yoo yi lama yinté a tóó, apu, K:omo yâpwo daa yâpwo njini, yi yéli daadnya a mbodo ndîi mbodo ndîi, wo yéli yi pi dmi daadnya a dyede. Nmyi nuu ghi dmi numo nódo dny:oo ya, nmyi mbwó yoo yi pi dmi namê dyede. N:ii nódo u tíde mbwó yoo yi nuu ghi dmi a pyede, yi gha dmi a wêdêwêdê kîgha too. ² Pini n:ii ngmênê u kwo kópu yilî yintómu u lama a pyede, yi pini dnyinté a nuw:o yédi, ³ ngmênê n:ii nódo Chóó Lémi u nuu ghi a tóó, Chóó Lémi u lama pini, kóó kuwa daamî kââ. *

⁴ Dini ghi n:ii ngê kuwa pini ngmê ngê tpile tp:oo dpî vy:a, k:omo yâpwo u pi u ngwo dpî vyi, u ntââ yi tpile tp:oo mbyuu anmî ma, mu kópu u díy:o nmî lama ka tóó k:omo yâpwo daa yâpwo ndêndê, Chóó Lémi mu ngmídi yi yâpwo ndêndê. ⁵⁻⁶ K:omo tpile pi knî y:oo yâpwo yilî a chââchââ tumo, ngmênê nmîné nmo yâpwo mu ngmídi ndêndê, Chóó Lémi.

Yi pini nmî Mî, tpile yilî yintómu yinê lâmo too, u lêê dîy:o nmo pyede. K:omo tpile yoo yilêmi yilî, a châachâa tumo, ngmênê nmî Lémi ndêndê mu ngmîdi, Yesu Kédisu, pini n:ii Chóó Lémi k:ii dyâmê pê lâmo ngópu, ghê kamî nmo yinê myedê kpo. *

⁷ Ngmênê pi woni knî yi lama yi kópu dnyinté a tóó. Yesu u yoo vy:o ghêli k:ii daa ghê dniye, m:âa yilî yi k:oo k:omo yâpwo knî ye dnyimo a ngêpê, k:omo yâpwo knî yi lêê dîy:o tpile tp:oo kpêê ngê dnyimo a yiyé dé, mbyuu dnyimo a pîpî dé. Ngmênê ala ngwo yinté ntini daa pîpî tumo. Yinê ye k:omo yâpwo u pi p:uu a t:a, apu, Chóó Lémi ka tupwótupwó ngê angmanmî pyódu. ⁸ Daa nté u lêê dîy:o Chóó Lémi ka yoo mb:aa ngê anmî pyaa dmi. N:ii ngê yi ntini dpî kpîpî, Chóó Lémi ka dono ngê d:uudpî pyódu. Myenté, n:ii ngê yi ntini dpî ma, yi kópu mbêmê Chóó Lémi ka pi mb:aa ngê d:uudpî pyódu. ⁹ A mbwó, lama ka tóó, k:omo yâpwo dé daa yâpwo ndêndê dé, u lêê dîy:o yinté ntini nye pîpî too. Nga u ntâa, ngmênê nîdê mbwó yoo yi p:uu chi nuw:o. Pini n:ii u lama yi kópu dnyinté a tóó, nangê lvêêdî. * ¹⁰ K:omo yâpwo u ngomo k:oo kmaapî têdê nangmê nî. Yinté pini ngê y:i wa m:uu ngi, yi ntini pee my:oowa ma, ngmênê u kwo dono kópu ayi d:uu, chóochóó nmî Lémi u yoo kuwa wa ghê. ¹¹ Kópuni lama a tóó u lêê dîy:o lukwe dîy:o m̄wó anyinê lvêêdî. Yi pini u lêê dîy:o nmî Lémi Yesu Kédisu pwene. ¹² Lukwe dîy:o nmî Lémi Yesu Kédisu p:uu anyi dono, pini n:ii u lêê dîy:o pwene anyinê lvêêdî, m̄wó yoo yi p:uu am:ii dono, yi nuw:o dmi anyi dyênê. ¹³ Nê nê a nuw:o alanté. Ntini n:ii ngê a mbwó wa a lvêêdî, yi ntini mēdaani ma, u dî pwopwo. U ya a nga daa

kwo, A mbwó a lêê dîy:o ngma a lvêêdî we. *

9

Kópuni dyuu yi wépi dmi Póól ngê puwâ

¹ A tîdê mbwó yoo, u ya a nga daa kwo, A lêê dîy:o pi ngma a lvêêdî we. Dyimê pywuu nmye ngmênîné kuwo. K:omo tpile u ntâa ndapî nmye p:aa dmy:ee ngê, ngmênê nmye dîp:ê dmy:ee ngê. K:omo tpile kópu yilî yi kwódu ye kópu daangma a tóó, ngmênê woni knî yi wépi dmi a chóó nî puwâ. K:omo tpile nmî Lémi Yesu a chóó a ngwolo dē y:oo nî módu, u dyépi ngê u ngwo a pyódu noo, ngmênê tpile nmye dîni dmyinê ngê. K:omo tpile nmî Lémi u yoo vy:o a chóó nî kaa nmyoo, ngmênê tpile nmye dîni dmyinê ngê. * ² K:omo tpile pi woni knî ye yinê ye d:aa Yesu u dyépi ngmê, ngmênê nmyinê nmye nê u dyépi ngmê, mu kópu u dîy:o u yoo vy:o a chóó nî kaa nmyoo. * ³ Yi kópu pi knî ye n:aa tpapê ngê, yélini y:oo a pi a dyede ngópu.

⁴ A tîdê mbwó yoo, yélini yi lêê dîy:o n:aa dpodo yédi, mumdoo doo u ntâa nté mbwaa ye daani dmyinê dē? U ntâa, ngmênê ye dîni dmyinê doo, a chóó a kêê dē y:oo n:aa dpodo yédi, ndapî u ngwo n:aa kmênêkmênê ngê. ⁵ A kpâm wo tóó, u ntâa p:aa y:eñey:eñe, yoo nye pidnya a vyuwo. Dyépi woni yoo, Pita u k:ii, nmî Lémi u mbwó yoo nye yi k:ii, yi kpâm yoo a y:eñey:eñe tumo, yoo yi ntépînâ knî yi k:oo a kmaapî nyédi. ⁶ Mbanapas k:ii nyo miyó njini nyi chóó nyi kêê dē y:oo nye dpodo nódó, nyi ndapî u ngwo nye kmênêkmênê ngê, ndapî nmye dēnyipu dmyinê. ⁷ Mumdoo lede knî y:oo yi kaa taa kpîdî yi chóó yi ndapî ngê dpî pwila t:oo? Kêle, yi kada pini ngê yinê dpî pwila tē,

* 8:5-6: Epeso 4:6; Njon 1:3 * 8:9: Lóma 14:13-15 * 8:13: Lóma 14:21 * 9:1: Dpodo 26:16 * 9:2: 2 Kódin 3:2-3

ye dpî y:ee té. Mumdoos n:ii ngê yâpwo tédê dpî yé, nté y:i d:uudpî ma? Kêlé, y:i a kmaapî yédi. Mumdoos n:ii u sipi w:uu a kwo yédi, módó ye a vyyu yédi? Mye yinté, yélini yi vy:o n:aa dpodo yédi, u ntââ yi ntépînâ knî yi k:oo anî kmaapî, ndapî ye amy:aa dmyinê. ⁸ Daa a mo dí vyi, ngmênê yinté kópu puku yedê mye tóó. ⁹ Mósisi ngê ala dêêpî kópu a d:êê ngê,

N:ii ngê u pudumakó choo dpodo kîgha,

komo kîngê kudu.

Choo dpodo, choo kmaapî.

Mumdoos Chóó Lémi pudumakó knî yi p:uu doo a danê? ^{*} ¹⁰ Mumdoos daa nmî p:uu doo a danê? Ndêndê ngê nmî p:uu doo a d:êê. Yélini wunê n:êê nyédi, yélini wumê nté mgîpî nyédi, daa módó a dpodo nyédi. Yi lama a tóó, Kwéli nmo dpodo té, díyo y:i anmî kmaapî. ¹¹ Nmyo a yâpwo tédê kamî, nté woo n:uu kaa too, mumdoos doo u ntââ nt:u daangmani ma? ^{*} ¹² N:ii knî y:oo wunê ndiye kîgha nmyoo, nmyi ntépînâ knî yi k:oo a kmaapî nyédi, mumdoos doo u ntââ yinté kópu a nga daanmyi d:uu ngmê? Ngmênê a chóó tpile nmye dîp:êngmê dmy:ee ngê. Kópu yilî yintómu noo a vyîmî dé, mu kópu u díy:o u ya a nga dêpwo kwo pi ngmênê lvêêdî. U ya a nga myedêpwo kwo, Pi ngmê ngê Yesu Kédisu u kópu mb:aa u wépi pwaa ngê.

¹³ Nmyi lama ka tóó, kpêê yiyé pyu knî y:oo yi nté yi dpodo tédê a kmênêkmênê ngópu. ^{*}

¹⁴ Myenté, nmî Lémi ngê apê, N:ii knî y:oo a kópu mb:aa pi knî ye adnyin:aa tpapê, yi nté y:i dny:oon:aa kmênêkmênê. ^{*} ¹⁵ Ngmênê tpile nmye dîp:êngmê dmy:ee ngê, ala pwepwee pee yedê ala ngwo nmye myedîni dmyinê. K:omo tpile

dómudómu tédê amy:aa pw:onu, ngmênê pi knî ye nté ndapî daanî dmy:ee dé. Pi knî ye n:aa tpapê ngê, yenîmo, A chóó a ndapî a kêê dé y:oo n:aa kmênêkmênê ngê. Yi kópu k:omodanê kópu ngê ye kîngî pyódu, u l:êê díy:o ndapî ye dîni dmyinê ngê. ¹⁶ Yi kópu u díy:o a gha mb:aamb:aa ngê dpî pyódu, nmî Lémi u kópu dyuu pi knî ye módó n:aa tpapê ngê. Doo u ntââ nmî Lémi u wépi daanê puwâ. Yi dpodo ndêdê a kaa noo. Yi dpodo daanî dódó knomomê, ye nmî Lémi ngê dnyinté daawa kpada nê. ¹⁷ A chóó a nuw:o ngê wonî dpodo, ye a pywuu pênîné ngêêpî, ngmênê nmî Lémi ngê módó a dpodo kalé noo, doo u ntââ yi dpodo u wépi daanî puwâ. ¹⁸ A pywuu n:ii nîné ngêêpî ngê, alanté a tóó, a gha mb:aamb:aa ngê dpî pyódu. K:omo tpile yoo yi ntépînâ k:oo p:aa kmaapî, ngmênê yi kópu u wépi nî puwâ, nmî Lémi u kópu dyuu módó ye n:aa tpapê ngê, a gha mb:aamb:aa ngê u ngwo dpî pyódu.

Kópuni u l:êê díy:o Póól ngê u l:êê ghi dmi dpîmo ngmêêpî dé

¹⁹ Doo u ntââ pi ngê daadî dpodo kîgha nê, ngmênê pi dyêêdî yintómu yi p:uu wop n:aa dpodo yédi, mu kópu u díy:o pi yilî nmî Lémi Yesu u yoo vy:o paa ghê dniye. ²⁰ Dini ghi n:ii ngê Nju tpémi yi vy:o nîmo kwo yédi, kópuni a d:uud:uu tumo, myinê d:uud:uu too, mu kópu u díy:o nmî Lémi Yesu ka paa kélîmî mbê dniye. K:omo tpile daa Mósisi u dêêpî kópu dyuu mbêmi nmî Lémi ngê wa ngee nmo, ngmênê Nju tpémi yi vy:o yi dêêpî kópu dyuu myinî cháâcháâ ngê, mu kópu u díy:o u ya a nga daa kwo, Pi ngmê a p:uu pèdê lvêêdî we. ²¹ Myenté, dini ghi n:ii ngê kn:aa yéli yi vy:o nîmo kwo yédi, kópuni a d:uud:uu tumo, myinî d:uud:uu too, mu kópu

^{*} 9:9: Deut 25:4; 1 Tim 5:18

^{*} 9:11: Lóma 15:27

^{*} 9:13: Deut 18:1-3

^{*} 9:14: Mát 10:10;

Nkal 6:6

u díy:o nmî Lémi Yesu ka paa kélîmî mbê dniye. Yi yéli y:oo Mósisi u dêêpî kópu dyuu daa cháâcháâ tumo, yi vy:o myedínin:aa cháâcháâ too, mu kópu u díy:o mywene ye daapaa ghê we, a wépi daapaa pwaa y:e. (Chóó Lémi u dêêpî kópu dyuu dipî kée ngê, nmî Lémi Yesu Kédisu u dêêpî kópu dyuu vyílo yini cháâcháâ ngê.) ²² Yélini Yesu ka yimi doongê kélîmî mbê dniye, yi yéli yi vy:o kyedekyede n:aa m:ii yédi, u ya a nga daa kwo, Ngmênî lvêêdî. U ya a nga a kwo, Nmî Lémi Yesu ka dpodombiy:e pídný:oo kélîmî. Yi pi dyêêdî knî yi vy:o yinté pini ngê myinê pyodopyodo yédi, mu kópu u díy:o nmî Lémi Yesu ka knî ngmê paa kélîmî mbê we.

²³ Yi kópu yilî n:aa d:uud:uu too, mu kópu u díy:o nmî Lémi ngê u kópu mbêmê kóó k:oo paa kaa téne, kóó k:oo myepaa kaa nêne. Dpodombiy:e n:aa dpodo yédi, mu kópu u díy:o nmî Lémi ngê wa a kuwo nê. ²⁴ Dyimê pywuu nmye ngmênîné kuwo. Mbêpê tédê, pi yilî a mbêpê nyédi, ngmênê ngmîdi kada dp:uu ghê. Dpodombiy:e dmyinê mbêpê, kada paa ghê dmyeno. ²⁵ Mbêpê pyu yoo ghêlî daa mbêpê nyédi, dpodombiy:e mwiye wunê ndiye nyédi, daa ñuknweñuknwe nyédi, daa mbwaa ndanî nyédi, u yi y:e a kwo yédi, Kada nmî mbêpê. N:ii kada dp:uu ghê, k:omo tpile pi knî y:oo yi pini u pi mêdaa nyepênypê ngópu, ngmênê dpodombiy:e a mbêpê nyédi. Kópuni u l:êê díy:o nmo mbêpê té, chedê ngê daawa pyódu. ²⁶ Yi kópu u l:êê díy:o dpodombiy:e n:aa mbêpê, u ya a nga a kwo, Kada n:uu ghê. Pini n:ii dê a l:êê nódó, nê yinté pini ngmê. Pini n:ii n:aa vyee ngê, dîni kn:aadikn:aadi ngê, dpodombiy:e

n:aa vyee ngê. ²⁷ A nt:u n:aa dpodo kîgha ngê, ñuknweñuknwe u kwo n:aa kwódukwódu ngê, mu kópu u díy:o pi kgee ngê aní pyódu knomomê, k:omo tpile yoo woni a chóó nê danê too, ngmênê nmî Lémi ngê kuwa wa kaa nê.

10

Lvêêdîlvêêdî u dyimê pywuu dé

¹ A tidê mbwó yoo, n:ii ngê apu, Mb:aamb:aa ngê n:aa m:ii, ngwolo dê mb:aamb:aa ngê dny:oo kwo, kîdangê lvêêdî. Nmî kn:ââ yoo ntee a lvêêdî dniye, yinté kîdmyengê lvêêdî dmi. Dini ghi n:ii ngê Mósisi ngê Yichip u mênê a pw:ii too, nkali too pee yidnya a yâmuyâmu, Ntii Mtyemtye u ngwo a ngmêê ngópu.

² Pi knî y:oo ntee mbápitísîm kalê nmoo, Yesu u yoo vy:o u ngwo kaa nmoo, mye yinté, dini ghi n:ii ngê nmî kn:ââ knî y:oo nkali too pee dnya a yâmuyâmu, Ntii Mtyemtye u ngwo a ngmêê ngópu, Mósisi u yâmuyâmu pyu ngê u ngwo a pyaa dniye. ³ Yâpwo nté ntee nmo pípi ngê, mye yinté, Chóó Lémi ngê nmî kn:ââ knî ye yi nté dpîmo a dyede, pi yintómu knî y:oo yi ntini dnyimo a pípi. ⁴ Yâpwo wain ntee nmo ndanî ngê, nmî Lémi Yesu Kédisu u wêdêwêdê mbêmê Mósisi ngê mbwaa yinté ye myedpîmo a yémî. Daa ng:êêntómu Mósisi ngê u kiyé t:aanî u mênê dpîmo a dêêdêê, nmî Lémi ngê mbwaa u ngwo ye dpîmo a yémî. Yi t:aanî Yesu Kédisu ngê doo ya. ⁵ K:omo tpile nmî Lémi ngê pi yintómu knî yi l:êê díy:o yi kópu knî dpîmo a d:uud:uu dé, ngmênê yilî knî y:oo daa Chóó Lémi u nuu u kópu yidnya a d:uud:uu dé, yi yéli maa p:uu a pw:oo dniye. *

⁶ Kópuni y:e a pyodo, p:uu dmyinê nuw:o, yi nt:anê nangmê yââ. U yi y:e doo a kwo, Kópu dono nmî

* **9:24:** Pilipay 3:14; 2 Tim 4:7-8 * **9:25:** 2 Tim 2:4-5; Njems 1:12 * **10:1:** Ex 13:21-22; 14:22-29 * **10:3:** Ex 16:35 * **10:4:** Ex 17:6 * **10:5:** Num 14:26-30; Hipilu 3:17

d:uud:uu dé. Yinté kópu nangmê d:uu. ⁷ K:omo yâpwo ngma a l:âmo ngópu, u kwo dnya a ngêpê. Puku yedê alantê a tóó,

Nipi dnye kmaapî, nipi dnye mb-waa ndanî, nipi myednye ndens. *

Yinté kópu nangmê d:uu. ⁸ Ntee dnyimo a pyââ ti mââ ti, yinté kópu ngê kêê nangê t:oo. Wo ngmê ngê pyââ ti têtê pi my:oo yono yono yono y:a mê pyolo yono yono y:a (23,000) a pw:oo dniye. * ⁹ Nmî Lémi u tókótókó ngê kêê nangê t:oo. Dini ghi n:i ngê dnyimo a tókótókó, tpile pê yilî knî y:oo dnyimo a kiyekiye dé, pi yilî u ngwo pw:oo dniye. * ¹⁰ Nmî Lémi p:uu nuu mbumu ngê kêê nangê t:oo. Dini ghi n:i ngê nmî kn:ââ yoo nmî Lémi p:uu dnya a nuu mbumu, yi ngwo enjel ngmê dy:ââ ngê, yinê vya too. *

¹¹ Kópuni y:e a pyaa dniye, yi p:uu dmyinê nuw:o, nmî l:êê dîy:o dyimê pywuu ngê a pyede. Kuwókuwó wéni daa kêmakêma a dyimêdyimê, yinté dono kópu nangmê d:uu. ¹² N:i ngê apu, Mb:aamb:aa ngê n:aa m:i, ngwolo dé mb:aamb:aa ngê dny:oo kwo, kîdangê lvêêdî. ¹³ N:i wa lvêêdî knomomê, chóó kn:ââ. Setan ngê ntee a dódó nmyoo, pi yintómu yinté mye dódó too. Nmyi dódó têtê Chóó Lémi ngê daawa a kuwo nmyo, dpî ngee nmyo, Setan ka dpî kwódu, doo u ntââ dpodombiy:e d:uudpî dóó nmyo. Nyââ, nmî Lémi ngê dpî ngee nmo, nmî tókótókó ndîi têtê dpî dyé nmo. *

Póól ngê k:omo yâpwo knî ye ngêpê u ngwo ye kwódu ngê

¹⁴ A tîdê mbwó yoo, Setan ngê kîdangê lvêêdî nmyo. Nmyi nuu ghi dmi a nódó ka tóó, u l:êê dîy:o nîné kwunokwuno nmyo, k:omo

yâpwo knî ye ngêpê têtê yi nkîgh:ê nangmê nî. ¹⁵ Nmyi nuw:o knî yi mbêmê nmyo m:i nyédi, ala kópu p:uu mb:aamb:aa ngê dmyinê nuw:o. ¹⁶ Dini ghi n:i ngê nipi nmîné wuwó ngê, wain d:ââ u l:êê dîy:o Chóó Lémi nmo kwunokwuno ngê, nmo ndanî ngê, yi ngwo nmî Lémi Yesu Kédisu u wêê ngê Chóó Lémi ka dpo kââdî nmo. Dini ghi n:i ngê mbîdédi nmo pwapi ngê, nmo pîpî ngê, nmî Lémi Yesu Kédisu ngê ngmîdi ngê dpî pyódu nmo, u nt:u ngê myoo pyódu nmo. * ¹⁷ K:omo tpile nmo yilî, ngmênê ngmîdi ngê nmo pyodopyodo nyédi, mu kópu u dîy:o mbîdédi mu ngmîdi yinmo pîpî ngê. * ¹⁸ Yisîléli tpêmi yi p:uu ngî nuw:o mbê dmyeno. Yélini kpêê yiyé têtê nipi a kmaapî nyédi, Chóó Lémi u k:i ngmîdi ngê dpî pyaa dmi.

¹⁹ Kópu m:uu ala, p:uu dmyinê nuw:o. K:omo yâpwo dé daa yâpwo ndêndê dé, tpile tp:oo n:i yi l:êê dîy:o a vyee tumo, yi mbyuu tupwótupwó ngê d:uudpî pyódu. *

²⁰ Ngmênê yélini k:omo yâpwo knî ye a kpêê yiyé nyédi, daa Chóó Lémi ka a ngêpê nyédi, Setan u enjel ngmê ka a ngêpê nyédi. Yélini yi kpêê yiyé têtê nipi a kmaapî nyédi, Setan u enjel u k:i ngmîdi ngê dpî pyaa dmi. U ya a nga daa kwo, Setan u yoo vy:o ghê dmyeno. *

²¹ Doo u ntââ nmî Lémi u k:i ngmîdi ngê daanmyi ya, Setan u enjel u k:i ngmîdi ngê myedaanmyi ya. N:i Setan u enjel yoo yi k:i a kmaapî nyédi, doo u ntââ nmî Lémi u k:i mēdaa kmaapî nyédi. * ²² Mumdoonmyi lama daa tóó, nmo nmî Lémi u kpâm ntee tpile dé, kn:aa pini ka wanmyi lee dmi, nmî Lémi nmyi l:êê dîy:o adî k:uundêpî. Nangê vyi, U wêdêwêdê têtê, daawa kpada

* 10:7: Ex 32:6 * 10:8: Num 25:1-2 * 10:9: Num 21:5-6 * 10:10: Num 16:41-49

* 10:13: Hipîlu 4:15 * 10:16: Mát 26:26-28 * 10:17: Lóma 12:5; Epeso 4:16 * 10:19: 1

Kódin 8:4 * 10:20: Tpyuu 9:20 * 10:21: 2 Kódin 6:15-16

nmo. Nmyi lama daa tóó, dnyinté daawa kpada nmyo.

²³ Kópu yilí yi kwódu yiyé kópu daangma a tóó, ngmênê kópu yilí kní y:oo yoo dpi dyênê t:oo. Yi kópu kní namê d:uud:uu dé. Nyââ, kópu yilí yi kwódu yiyé kópu daangma a tóó, ngmênê kópu woni kní y:oo yoo yi gha dmi daa wêdêwêdê kîgha tumo. ²⁴ Daa nmyi chóó nmyi kópu kní yi p:uu dmyinê nuw:o, ngmênê nmyi tidê mbwó kní ye dmyinê vuywo. *

²⁵ Tpile tp:oo mbyuu n:ii nté pywupwi tédê anmyi mumu dé, dmyinê pywupwi dé, myedmyinê pîpî dé. Yi kópu daa tóó. Yi p:uu kîdmyinêngê nuw:o, * ²⁶ mu kópu u dîy:o ala kópu puku yedê a tóó, apê,

Dyámê mbêmê tpile yintómu nmî Lémi u nêni dé. *

²⁷ Kuwa pini ngmê ngê kmaapî tédê wa dóó kalê nmyo, u yi nmye adî kwo knomomê, Y:i nmî lee dmi, ye y:i dmyinê lêpî, ntini n:ii nmyi ngîma adî yé, dmyinê pîpî. U kópu daa tóó, p:uu nuw:o ngê kêê nangê t:oo. ²⁸ Ngmênê pi ngmê ngê nmye dî vyi knomomê, Kî tpile tp:oo mbyuu nangê ma, k:omo yâpwo ka kpêê ngê dê yé ngmê, ye yi ntini nangmê ma. ²⁹ N:ii ngê yi kópu nmye wa vyi, yi pini u kêlîmî u l:êê dîy:o yi ntini u wépi dpî pwaa yó, nangê ma. Daa nmyi chóó nmyi kêlîmî u l:êê dîy:o yi kópu nmye d:a d:êê.

Ala kópu a ka wanmyi vyi knomomê, a ka nye, Lukwe dîy:o pi ngmê ngê chóó u nuw:o mbêmê yi kópu nmo wa kwódu? ³⁰ A ka nye, Ntini n:ii u l:êê dîy:o Chóó Lémi nmo kwunokwuno ngê, doo u ntââ pi ngê yi ntini nmo daadi kwódukwódu. ³¹ A tidê mbwó yoo, ntini n:ii nmye pîpî ngópu, mbwáani n:ii nmye ndaní ngópu, kópuni nmye d:uud:uu tumo, daa

nmyi chóó nmyi nuw:o mbêmê dmyinê d:uud:uu dé, ngmênê alanté dmyinê nuw:o, apií, Kópuni u l:êê dîy:o Chóó Lémi u pi ndîi ngê wa pyódu, yi kópu nmo d:uud:uu.

* ³² Pi nangmê lvêêdî. Nju tpémi yi maa dmi nangê nkoko, kn:aa yéli yi maa dmi myenangê nkoko. Yélini nmî Lémi u yoo vy:o a wee, kn:aa máadi p:uu nangmê kââ. *

³³ Ntee n:aa m:ii, yinté myedmyinê m:ii. Kópu yilí yintómu daa a chóó a l:êê dîy:o n:aa d:uud:uu too, ngmênê yoo yi l:êê dîy:o n:aa nuw:o yédi, u ya a nga a kwo, Pi yilí nmî Lémi kóó k:oo paa ghê dniye. Nmî Lémi Yesu Kédisu p:uu ntee nîné mtyîmwe ngêêpî, yinté a p:uu myedmyina a mtyîmwe ngêêpî. *

11

Pyââ mbodo mââ, mââ mbodo Yesu

¹⁻² A tidê mbwó yoo, mw:ââkó, nîné kwunokwuno nmyo, mu kópu u dîy:o a kópu dyuu nmyi nuwo doongê kuwo wo, myenté nmî Lémi u yoo yi l:êê ghi dmi n:ii nmye nê nuwo too, dye ghi yintómu nmye d:uud:uu tumo. ³ Ngmênê u ya a nga a kwo, Ala kópu nmyi lama ntênê choo a ya, pyââ mbodo mââ, mââ mbodo Yesu Kédisu, Yesu Kédisu mbodo Chóó Lémi. ⁴ Nmyi lama ka tóó, Kídiki tpémi yi vy:o, pyââ yoo dini ghi n:ii ngê a ngêpê nyédi, kpídî pee yi mbêmê a ya nyédi. Yí kópu u nt:u kópu alanté, yi pyópu kní y:oo yi moo kní yi dnye dmi mb:aamb:aa ngê a nyêmi tumo. Ngmênê mââ n:ii ngê ngêpê dpî dóó, ó Chóó Lémi u komo dpî kââ, kpídî pee mbêmê d:uudpî yé, mu kópu u dîy:o u mbodo mu ngmîdi Yesu Kédisu, kn:aa pini ngmê doo u mbodo. ⁵ Myenté, pyópu n:ii ngê ngêpê dpî dóó, ó Chóó Lémi u komo dpî kââ, kpídî

* 10:24: Lóma 15:2

* 10:25: 1 Kódin 8:4-13

* 10:26: Psalm 24:1

* 10:31: Kílosa 3:17

* 10:32: Lóma 14:13

* 10:33: 1 Kódin 9:20-22

pee mbêmê dpî yé, u nt:u kópu, u mbodo u moo. Yi kpîdí pee mbêmê d:uudpî yé knomomê, ye u moo dpî mywenemywene kwolo. Yepení u tumu mââ dpo pywáli, yi pyópu mbodo ntee dpo vyi ngmê, mywene u ngwo dpî ghê, mye yinté, pyópu n:i ngê ngêpê módó dpî dóó, kpîdí pee mbêmê daa ya yédi, yi pyópu u moo ngê mywene yinté myoo ghê. ⁶ Pyópu n:i ngê yi kpîdí pee mbêmê daadî yé, mbodo chóó choo a vyi, mywene d:ud:umbiy:e u ngwo paa ghê we. Yi pyópu ngê u yi u ngwo daadî kwo knomomê, A mbodo a chápwo y:e, mywene a nga ghê we, ye yi pyópu ngê kpîdí pee mbêmê choo yiyé. ⁷ Mââ ngê kpîdí pee mbêmê d:uudpî yé, mu kópu u dîy:o Chóó Lémi ngê tpile yintómu ntee wunê y:enê té, mââ ngê u kpâm ghee knî yinté mye y:enê too. Myenté, mââ u l:êê ghi dmi ntee a pyede, u kpâm u l:êê ghi dmi yinté myedny:oo ya, ^{* 8} mu kópu u dîy:o mwiýmwiyé dini ghi ngê pyââ ngê mââ mwiyé daa tpyó, ngmênê Chóó Lémi ngê mââ podo ngma a y:ângo, pyââ u ngwo l:âmo ngê. ^{* 9} Myenté, daa pyââ u l:êê dîy:o mââ l:âmo ngê, ngmênê mââ u l:êê dîy:o pyââ l:âmo ngê. ^{* 10} Yi kópu u l:êê dîy:o pyââ knî y:oo yi moo yoo yi dnye dmi dny:oo nyêmî dé, u l:i yi p:uu myechoo ya. Enjel knî y:oo yi kópu yi p:uu paa m:uu y:e, nmî Lémi u ngwo paa chaa kalê y:e. ¹¹ Ngmênê nmî Lémi u yoo vy:o nipi nmo wee, mââ yoo daa nmî chóó nmo pyede, pyââ yoo myedaa yi chóó a pyede, numo ka nmo vuywo té. ¹² Myenté mwiýmwiyé dini ghi ngê Chóó Lémi ngê mââ podo a y:ângo, pyââ u ngwo l:âmo ngê, ala ngwo pyââ ngê mââ yinê dpî tpyé. Chóó Lémi ngê chóó yinté pyódu ngê.

¹³ Yi kópu p:uu ntênê dmyinê a

nuw:o. Mumdoo nmyinê nmye u ntââ, pyââ módó choo kwo, Chóó Lémi ka u ngwo choo ngêpê? ¹⁴ Pi yintómu yi lama alanté a tóó, pini n:i ngê u mbodo d:uudpo chápwo, mywene u ngwo dpî ghê, ¹⁵ ngmênê mbodo gh:aa dmi ndîi ngê pyââ dpo nâmo, u mbodo nm:ââ ngê a ya yédi. ¹⁶ Nmyi vy:o pini ngmê yi kópu p:uu adî kwopwepe, yi pini ngê ala kópu dpî ny:ee ngê, Yesu u yoo dyámê wo pe wo pe yi l:êê ghi mu ngmidi, pyââ knî y:oo yi moo yoo yi dnye dmi a nyêmî tumo, u l:i yi mbêmê a ya yédi.

Nmî Lémi u l:êê dîy:o kmaapî

¹⁷ A tîdê mbwó yoo, kópu nmyi p:uu mukinî nyongo, daa a nuu u kópu ngê a tóó. Dini ghi n:i ngê nipi nmyinê wuwó ngê, dp:ee numo ngêépî nyédi, ngmênê numo p:uu nmye dono nyédi. ¹⁸ Mwiýmwiyé kópu ala, ala kópu kinî nyongo, ngmidi ngê dp:ee pyede, yoo nmyi chaa ngópu. Na a ka yi kópu ndê kópu, pee tp:oo u kwo dî kélímî mb:anê, ^{* 19} mu kópu u dîy:o nmyi vy:o n:i yoo a mbodo ndîi mbodo ndîi nyédi, nipi dpo wuwó, yinê ye kópu yilî yintómu yi lama a pyede, wo yéli yi lama dnyinté a pyede. U yi y:e a kwo yédi, Pi knî y:oo dny:oo chaa kîgha nmo. Apuu! Yinté daadî ya.

²⁰ Myomoni kópu ala. Dini ghi n:i ngê nipi nmyinê wuwó ngê, daa nmî Lémi u l:êê dîy:o nmye kmaapî nyédi, nmyi chóó nmyi l:êê dîy:o nmye kmaapî nyédi. ²¹ Lukwe dîy:o nmyi chóó nmyi nté lîmîlîmî ngê nmye pîpî ngópu, noko dp:ee yeede nyédi. Lukwe dîy:o nmyi vy:o ngópuch:anê yoo a dómudómu nyédi, yoo woni knî y:oo mbwaa yilî dpî nda ngmê, u ngwo dpî ghéti dmi. ²² Nmyi chóó nmyi ngomo knî yi k:oo dmyinên:aa íuknweíuknwe,

* 11:7: Gen 1:26-27 * 11:8: Gen 2:21-23 * 11:9: Gen 2:18 * 11:18: 1 Kódin 1:10-12; 3:3

myedmyinên:aa ghétighéti. Lukwe díy:o Chóó Lémi u yoo nmyinê nmye k:omo tpile dé. Lukwe díy:o ngópuch:anê yoo nmye mywene-mywene kîgha tumo. Mumdooyi kópu u lêê díy:o wanî chaa kalê nmyo? Kêle, daanê chaa kalê nmyo, daa a nuu u kópu yinmyinê d:uud:uu t:oo.

²³ Kópuni u lêê díy:o nipi nmo kmaapî nyédi, dmy:oongê w:ee ngópu. Nmî Lémi ngê kópuni wunê a ka a vyyu, kînmyen:uu vyyu. Mgîdí n:ii ngê Njudas nmî Lémi u kwódo ngê ghê wo, Yesu ngê mbîdédi a ngêêdí, ²⁴ Chóó Lémi kwuno ngê, puwâ, yepê, Ala a chóóchóó, nê, nmye yed:a kê. Yepê, Kópuni dí d:uu, myedmyinê d:uud:uu, a mgamê ngê choo ya. ²⁵ Myenté, kmaapî u kuwó dini ghi ngê kapî a y:ângo, wain k:oo a pii ngê, yepê, Ala a wêê. Yepê, Yi wêê ngê Chóó Lémi ka pi yilî wa a kââdí. Yepê, Dini ghi n:ii ngê anmyi ndanî, ntee dí d:uu, yinté myedmyinê d:uud:uu. Yepê, A mgamê ngê choo ya. * ²⁶ Dini ghi n:ii ngê nmî Lémi u lêê díy:o yinté nmye kmaapî nyédi, wain nmye ndanî ngópu, yi ngwo u pwopwo u nt:u kópu yinmyinê nj:ii ngópu, u dí wéni n:ii ngê wa a diyé.

²⁷ Yi kópu u lêê díy:o n:ii ngê nmî Lémi u nté módó dpî ma, u mbwaa d:ââ módó myoo nda, yi pini ngê nmî Lémi u nt:u dnyinté dpî chapu, u wêê dnyinté myoo chapu. ²⁸ Mb:aamb:aa ngê p:ee mwiyé dmyinê nuw:o, nmyi dyââpe nmî Lémi ngê mwiyé choo pwapî dé, u nté u ngwo dmyinê pipî, u mbwaa d:ââ u ngwo myedmyinê ndanî.

* ²⁹ Pini n:ii módó a kmaapî yédi, módó a mbwaa ndanî yédi, yi pini ngê nmî Lémi u nt:u d:uudpi mya, nmî Lémi ngê u nkwo wa kpada. ³⁰ Yi kópu u lêê díy:o nmyi vy:o pi yilî dpî mbila, yi wêdêwêdê

daa ndîi ngê dpî pyódu, knî ngmê wunê kî dpî dniye. ³¹ Nmyi dyââpe mwiyé w:ee pwapî tumo, ye Chóó Lémi ngê daapî kpadakpada nmyo. ³² Dpî mya nmyo, u ngwo dpî kpada nmyo, mu kópu u díy:o u yi u ngwo a kwo, Yi lêê ghi dmi nî wáti té, kuwa yéli yi vy:o mēdaanî kée té. *

³³ A tídê mbwó yoo, dini ghi n:ii ngê kmaapî tédê nmyinê wuwó ngê, dmyinê numo t:âât:ââ. ³⁴ Pini n:ii ngê dómu ndîi choo kekelele, u ngomo k:oo mwiyé choo a kmaapî, nmî Lémi u yoo vy:o daapichoon:aa ñuknweñuknwe, nmî Lémi ngê u ngwo daawa a kpada nmyo. Dini ghi n:ii ngê nmye anê lê, kópu woni knî a chóó nmye an:uu vyi té.

12

Kópuni yilî yi lêê díy:o Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê u ntââ ngê dpî pyódu nmo

¹ A tídê mbwó yoo, kópuni yilî yi lêê díy:o Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê u ntââ ngê dpî pyódu nmo, u kakêmê mb:aamb:aa ngê nmye nîné chámêchámê, u ya a nga a kwo, Ntênê nmyi lama a yaa dniye.

² Nmyi lama kiyedê too, Yesu u yoo vy:o wunê ghêlî dpîp:e ghê dniye, Setan ngê nmyi nuw:o dmi k:omo yâpwo knî yi p:uu a kaa too, k:omo yâpwo knî ye nmyimo a ngêpê, ngmênê yi yâpwo ntóó dé, dnye yi mênê daa too. ³ Ala ngwo pi knî y:oo Chóó Lémi u komo nmye wumê kapî ngópu, ngmênê woni yoo myewumê k:omodanê nyédi, woni knî y:oo ndêndê ngê nmye wumê kapî ngópu. Ala kópu mbêmê dmyinê myeme dé. Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê pini n:ii a mbêpê kîgha ngê, doo u ntââ Yesu u pi daawa dyênê, myenté Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê pini n:ii a mbêpê kîgha ngê, vyîlo yi pini ngê Yesu ntênê a cháâcháâ ngê, kn:aa pini doo u

ntââ. Daawa vyi, Yesu nmî Lémi ndêndê. *

⁴ Dpodo daa ngmidi yi lêê dîy:o Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê u ntââ ngê dpo pyódu nmo. Yi Ghéni Dmi mu ngmidi u wêdêwêdê mbêmê nmo dpodo nyédi, daa kn:aa ghéni dmi u wêdêwêdê mbêmê yi dpodo nmo dódó too. *

⁵ K:omo tpile nmî Lémi p:uu daa dpodo ngmidi nmo dódó ngê, ngmênê nmî Lémi mu ngmidi p:uu nmo dpodo nyédi. ⁶ K:omo tpile daa dpodo ngmidi yi p:uu Chóó Lémi ngê u ntââ ngê dpo pyódu nmo, ngmênê Chóó Lémi mu ngmidi p:uu nmo dpodo nyédi.

⁷ Nmo ngmêngmênté nmî dpodo tédê dpodo tédê Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê u ntââ ngê dpo pyódu nmo, mu kópu u dîy:o u yi u ngwo a kwo, Nmî Lémi u yoo yintómu wêdêwêdê ngê paa pyaa dniye. * ⁸ Dye ghi knî ngmê ngê yi Ghéni Dmi ngê pi knî ngmê u ntââ ngê dpo pyódu té, nmî Lémi u nuw:o ndîi mbêmê pi knî ye u ngwo a mbumu nyédi. Dye ghi knî ngmê ngê yi Ghéni Dmi ngê pi woni knî ye tumu kópu dé dpo kéma té, yi yéli y:oo yi kópu dyuu pi knî ye u nkwo dpî vyi t:oo. *

⁹ Yi Ghéni Dmi ngê pi knî ngmê yi kèlimî ndîi ngê dpo pyódu, pi woni knî u ntââ ngê dpo pyódu té, yoo u ngwo a pyipyi tumo. * ¹⁰ Yi Ghéni Dmi ngê pi knî m:uu u ntââ ngê dpo pyódu té, mbwudu u ngwo dpî chaa t:oo. Pi knî m:uu u ntââ ngê dpo pyódu té, Chóó Lémi u komo pi knî ye u ngwo a kapî ngópu. Pi knî m:uu u ntââ ngê dpo pyódu té, ghê dmi yinê dpî mya t:oo. Péntikos u wo ngê kópuni y:e pyodo, Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê yinté kópu ala ngwo mye d:uud:uu ngê, yoo woni u ntââ ngê yinê dpo pyódu té, kn:aa dyámê dnye ngê daa yi lama pi knî ye a mbumu nyédi. Pi knî m:uu u

ntââ ngê dpo pyódu té, yi kópu dyuu dpo w:ee t:oo, pi knî ye yi kakêmê moo chámê t:oo. * ¹¹ Vyîlo yi Ghéni Dmi ngê nmo ngmêngmênté dpodo yilî yi lêê dîy:o u ntââ ngê dpo pyódu nmo. Daa nmî chóó nmî nuw:o knî yi mbêmê dpo ngmidi nmo, ngmênê chóó u pono a vyápê yédi, nmî dpodo nédê dpodo nédê u ngwo dpî kaa nmo.

Nmo Yesu Kédisu kóó kpâlî dé

¹² Pi p:uu tpile yilî ntee a pyodopyodo, nmî Lémi Yesu Kédisu u yoo mye yinté, u yoo vy:o pi dyêêdî yilî a kwo, nmî dpodo nédê dpodo nédê kaa nmoo. * ¹³ Chóó Lémi ngê u Ghê Dmi ngê mbápitísím kalê nmoo, Yesu u yoo vy:o u ngwo nmî ghê dniye. Ala ngwo ngmidi ngê nmo pyede, ngmênê mwiyé u mo mo nmee a ya. Nmo knî ngmê Nju tpémi, knî ngmê daa Nju tpémi, knî ngmê yi pi dmi ndîi dé, knî ngmê yi pi dmi tédê dé, ngmênê Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê ngmidi ngê a pyódu nmoo, Yesu Kédisu kóó kpâlî ntee tpile ngê pyódu nmoo, yinê a mbêpê kîgha nmoo. *

¹⁴ Pi p:uu tpile yilî ntee a pyodopyodo, nmî Lémi u yoo mye yinté, nmo yintómu nmî dpodo daa ngmidi, nmyi k:iî nmî dpodo nédê dpodo nédê a kaa nmoo. ¹⁵ Yi dpodo knî yi p:uu dyimê pywuu nmye ngmênîné kuwo. Pi yu wo pi, daapaa vyi, D:aa pi kóó, u lêê dîy:o pi p:uu dîni kwo. Kêle, pi yu pi p:uu a kwo. ¹⁶ Pi ngwene myenté, wo pi, daapaa vyi, D:aa pi ngwolo, u lêê dîy:o pi p:uu dîni kwo. Kêle, pi ngwene pi p:uu a kwo. ¹⁷ Pi d:ud:umbiy:e ngwolo ngê wo too, ye dnye angênté pî nyêmî. Myenté, pi d:ud:umbiy:e ngwene ngê wo too, ye tpile tuu angênté pî nyêmî. ¹⁸ Ngmênê Chóó Lémi chóó doo nuw:o, pi p:uu tpile yilî u ngwo

* 12:4: Lóma 12:6-8 * 12:7: 1 Kódin 14:26

Dpodo 3:6-7; 8:6-7; 14:8-10

* 12:10: Dpodo 2:4; 1 Kódin 14:5-12

* 12:8: Njon 4:16-19; Dpodo 5:1-5

* 12:9:

* 12:12: Lóma 12:4-5

* 12:13: Nkal 3:28

l:âmo ngê, kóó yu kaa too, ngwolo dê kaa doo, ngwene dê kaa doo, ñupu dê t:ee doo. ¹⁹ Yi tpile knî pi p:uu wodaa kaa too, ye pi daa pi ngê yipî tóó, yi pââ ntee tpile ngê pî tóó. ²⁰ Ngmênê pi alanté a tóó, tpileni yilî p:uu a pyodopyodo, yi dpodo yi dpodo a tóó. Yesu u yoo mye yinté, nmî dpodo ñedê dpodo ñedê a kaa nmoo.

²¹ Yi kópu u l:êê dîy:o, pi ngwolo wo pi, kóó dê ye daapaa vyi, Dpî dpodo daa tóó, mwada y:i lee cho. Kêle, doo u ntââ. Yi ngwolo ngê dpodo angênté pî dódó. Myenté, pi mbodo wo pi, yu dê ye daapaa vyi, Dpî dpodo daa tóó, mwada y:i lee cho. Kêle, doo u ntââ. Yi mbodo angênté pî paa. Nmo mye yinté, nmî vy:o woni ngwolo ntee tpile dé, woni kóó kpâli ntee tpile dé. ²² Nmî p:uu tpileni daa dpodo u ntââ dé, doo u ntââ daanmî kée té. ²³ Nmî p:uu tpileni yi pi dmi tédê dé, mb:aamb:aa ngê ye nmo vvyuwo nyédi. Tpile n:iî dê pi ngê d:uudpî m:uu dê, mb:aamb:aa ngê nmo wópuwópu doo, ²⁴ ngmênê nmî p:uu ghê tpile woni pi daa wópuwópu too. Chóó Lémi ngê yinté l:âmo nmoo, nmî p:uu tpileni yi pi dmi daa ndîi dé, mb:aamb:aa ngê ye nmo vvyuwo nyédi. ²⁵ Doo u ntââ nmî p:uu ghê tpile woni daanmî kée té, mu kópu u dîy:o ghi ngmîdi a wee, numo ka a vvyuwo nyédi. ²⁶ Pi p:uu ghi ngmîdi adî dpududpudu, ye pââ p:uu ghi yintómu mye dpududpudu yédi. Dpodoni pi ngê kîlî dpî dóó anyi chaa kwolo, ye u gha mb:aamb:aa ngê dpî pyódu, u pââ p:uu tpile yilî mb:aamb:aa ngê moo pyódu.

²⁷ Nmo yintómu Yesu Kédisu p:uu nmo pyede, nmo kóó kpâli dé. * ²⁸ Yesu u yoo vy:o Chóó Lémi ngê u dpodo ñedê dpodo ñedê a kaa nmoo, mwiyémwiyé yéli, dyépi

yoo, myomoni yoo, komo kapî pyu yoo, pyoloni yoo, dêêpî pyu yoo, podoni yoo, n:iî knî y:oo Chóó Lémi u wêdêwêdê mbêmê mbwudu dpî chaa t:oo, limoni yoo, pi pyipyi pyu yoo, wononi yoo, pi ka vvyuwo pyu yoo, piini yoo, dy:oo pyu yoo, woloni yoo, yélini kn:aa dyámê dnye ngê daa yi lama a mbumu nyédi. * ²⁹ Yesu u yoo vy:o pi pyile njini dyépi yoo, daa yilî komo kapî pyu yoo, daa yintómu dêêpî pyu yoo. Daa pi yintómu knî y:oo mbwudu a chapî tumo, ³⁰ daa pi yintómu a pi pyipyi nyédi, daa pi yintómu kn:aa dyámê dnye ngê a mbumu nyédi, daa pi yintómu yinté kópu u kakêmê chámêchámê u ntââ ngê a pyede. ³¹ Dpodoni yi pi dmi ndîi dé yi yi dmi nmye dny:oo kwo, ngmênê kópuni u pi d:ud:umbiy:e ndîi, u kakêmê nmye nînê chámêchámê. *

13

Yoo yi nuu ghi dmi numo nódó dny:oo ya

¹ Kópuni ndîi kópu ngê a tóó ala, nmyi nuu ghi dmi numo nódó dny:oo ya. K:omo tpile kn:aa dyámê dnye ngê daa a lama anî mbumu, enjel yoo yi dnye ngê amy:aa mbumu, ngmênê yoo yi nuu ghi dmi a nódó daadî ya knomomê, ye módó nmye pînî mbumu. *

² Myenté, Chóó Lémi u komo anî kapî knomomê, tumo kópu yilî a lama adî ya knomomê, ngmênê yoo yi nuu ghi dmi a nódó daadî ya knomomê, ye p:aa k:omo tpile. Myenté, a kélîmî ndîi ngê wa pyaa knomomê, yi kélîmî mbêmê u ntââ mbu mwada y:i ngmanî dy:ââ, ngmênê yoo yi nuu ghi dmi a nódó daadî ya knomomê, ye wanî dipî. ³ K:omo tpile a tpile yintómu pi knî ye wanî y:ee té, ngmênê yoo yi nuu ghi dmi a nódó daadî ya knomomê,

* 12:27: Lóma 12:5 * 12:28: Epeso 4:11-12 14:39

* 12:31: 1 Kódin 14:1 * 13:1: 1 Kódin 12:31;

ye Chóó Lémi ngê daawa chaa kalê nê. Dini ghi n:ii ngê pi knî y:oo u yi y:e adî kwo, Yesu u kópu u kwee nmî chápwo, yi ngwo Yesu daanî kée knomomê, u l:êê dîy:o yi yéli y:oo ndiya wa kée nê, ngmênê yoo yi nuu ghi dmi a nódó daadî ya knomomê, ye Chóó Lémi ngê myedaawa chaa kalê nê.

⁴ Pini n:ii nódó yoo yi nuu ghi dmi mb:aamb:aa ngê a tóó, pi ka limîlimî ngê d:uudpî nod:e, pi knî ye a vyuwo yédi. Yi pini daa n:ee kapî yédi, chóó u pi daa kmîmî ngê, myedaa chaa yédi. * ⁵ Yi pini a pi châachâa yédi, daa chóó u kópu knî yi p:uu a nuw:o yédi, daa nod:enod:e yédi, yoo yi dono kópu dé nódó daa t:emî too. ⁶ Yi pini dono kópu knî yi l:êê dîy:o u gha mb:aamb:aa ngê d:uudpî pyódu, ngmênê ndê kópu knî yi l:êê dîy:o u gha mb:aamb:aa ngê dpî pyódu. ⁷ N:ii nódó yoo yi nuu ghi dmi a ya yédi, yoo yi dono kópu dé u kuwó dpî kée té, mēdaa nuw:onuw:o too. Pi knî ye a kēlimî yédi, ghēlî d:uudpî kée té, alanté a nuw:o yédi, dpo, Dîyo mb:aamb:aa ngê mē pyodopyodo té. *

⁸ Nmî nuu ghi dmi numo nódó adî ya knomomê, ye yi kópu chedê ngê daawa pyódu. Pi knî y:oo Chóó Lémi u komo ala ngwo a kapî ngmê, ngmênê dîyo chedê ngê wa pyódu. Pi yoo kn:aa dyámê dnye ngê a mbumu nyédi, ngmênê dîyo chedê ngê wa pyódu. Chóó Lémi ngê kópu woni nmo dpo vyi té, nmî lama u ngwo dpî yaa dmi, ngmênê dîyo yi kópu chedê ngê amye pyódu. ⁹ Ala ngwo kópu pyile njini nmî lama a tóó, Chóó Lémi u komo dnyinté nmo kapî ngê, ¹⁰ ngmênê dini ghi n:ii ngê tpile yintómu ntênê anmî m:uu té, yi kópu yilî chedê ngê wa pyaa dmi. ¹¹ Dyimê pywuu nmye ngmênê kuwo. Dini ghi n:ii ngê

tp:ee noo a ya, tp:ee u nuw:o a mênê yedoo a kwo, tp:ee u kópu dyuu yinoo a tpaépê dé, myenoo a d:uud:uu dé. Dini ghi n:ii ngê määwe ngê ní pyodo, tp:ee u kópu dyuu nê kuwo ngê. ¹² Yi kópu u nt:u kópu ala. D:ââ pudu knî yi kââ dmi mbwaa paa ntee anyi m:uu té, Chóó Lémi u kópu yilî yinté nmo yenê too, ngmênê dîyo nmî nkigh:ê ntênê anmî m:uu té. Chóó Lémi u kópu dyuu ala ngwo dnyinté nmî lama a kwo, u lama ntee nmo pyede, yi ngwo yinté nmî lama u nkwo wa yââ. *

¹³ Ala kópu pyile knî chedê ngê daawa pyaa dmi, yoo yi nuu ghi dmi numo nódó ya ngmê, kēlimî myomo, nmî Lémi u t:âât:ââ pyolo. Yi kópu pyile knî yi vy:o mwiyéni yi ndîini, nmyi nuu ghi dmi numo nódó dny:oo ya.

14

Chóó Lémi u komo kapî kada a tóó, kn:aa dyámê dnye ngê mbumu kuwó a tóó

¹ Ala kópu ndîi kópu ngê nmye choo ya, nmyi nuu ghi dmi numo nódó ntênê dny:oo ya. Myenté, u yi nmye choo kwo, Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê dpodo nédê kaa nmîne, yi dpodo u ntââ ngê mye pyódu nmîne. Yi dpodo knî yi vy:o, Chóó Lémi u komo kapî yi ndîi kópu, kn:aa dyámê dnye ngê mbumu pee tp:oo. * ² Pini n:ii kn:aa dyámê dnye ngê doo u lama a mbumu yédi, myedaa pi knî yi lama a mbumu yédi, d:uudwôdê w:ee t:oo. Yi kópu u l:êê dîy:o daa pi knî ye a mbumu yédi, ngmênê Chóó Lémi ka a mbumu yédi, u Ghê Dmi mbêmê ngmee u kópu dé dpî vyi té. ³ Ngmênê pini n:ii ngê Chóó Lémi u komo a kapî ngê, pi knî ye a mbumu yédi, dpî ngee té, dpî wêdêwêdê kalê té, yi gha dmi myoo pywâlî té. ⁴ Pini n:ii doo

u lama kn:aa dyámê dnye ngê a mbumu yédi, chóóchóó ye ngêépî ngê, ngmênê pini n:ii ngê Chóó Lémi u komo a kapî ngê, Yesu u yoo yintómu ye ngêépî too.

⁵ U ya a nga a kwo, Nmyo yintómu u ntââ ngê nmyi pyaa dmi, kn:aa dyámê dnye ngê u ngwo anmyi mbumu, ngmênê ndêndê ngê u ya a nga a kwo, U ntââ ngê nmyi pyaa dmi, Chóó Lémi u komo u ngwo anmyi kapî. Pini n:ii ngê Chóó Lémi u komo a kapî ngê, kópu ndîi ye d:uud:uu ngê, ngmênê pini n:ii kn:aa dyámê dnye ngê a mbumu yédi, daa kópu ndîi ye d:uud:uu ngê. Pi knî ye yi kópu dyuu daawa tpaá knomomê, ye angênté wa ngee té. Pi ngmê ngê yi kópu dyuu pi knî ye wa tpaá knomomê, ye wa ngee té. *

⁶ A tîdê mbwó yoo, dini ghi n:ii ngê nmye anê lê, kn:aa dyámê dnye ngê nmye anîn:aa mbumu knomomê, ye lónté an:uu ngee nmyo. Ngmênê Chóó Lémi u komo nmye an:uu kââ, ó kópu ngmê nmyi nuwo an:uu kwolo, ó nmye anîn:aa dêépî, ye vyîlo yi kópu knî y:oo u ngwo wa ngee nmyo. ⁷ Dyimê pywuu nmye ngmênînê kuwo. Nkéli mbywuu pââ dnyinté anyi wêê knomomê, ye pi knî y:oo u l:uu lónté wa mya ngmê. ⁸ Myenté, lede yoo yi vy:oo n:ii ngê nkéli dpuwo dpî wuu, l:uu dnyinté dpo yé knomomê, ye yi lede knî y:oo lónté wa a w:ee ngmê, yi lama daadi ya yi ngwo l:êê, yi l:êê u tpile dé daawa l:âmo t:oo. ⁹ Myenté, kn:aa dyámê dnye ngê anmyi mbumu knomomê, ye pi knî y:oo lónté wa a w:ee ngmê. Nmyi kópu dyuu módó wa ny:ee t:oo, yi mênê daawa kee dmi, adnyi ntéénté. ¹⁰ Dyámê mbêmê dyámê mbêmê dnye dyêêdi daa ngmîdi a tóó, yintómu yi nt:u dmi a pyede. ¹¹ Ngmênê kn:aa dyámê pi nmî vy:oo ngmadî kwo

knomomê, chóó u dnye ngê nmo adi mbumu knomomê, ye lónté anmo w:ee. Myenté yi pini ngê nmî dnye dmi myedaawa a w:ee. ¹² Nmyi wêdêwêdê kîgha mye yinté. U yi nmye a kwo, Chóó Lémi u Ghê Dmi mbêmê kópu ndîi knî ngmênmi d:uu. Kópu n:ii ngê yoo dpî wêdêwêdê kwolo, yi kópu knî yi p:uu dmyinê ngêpê. *

¹³ Pini n:ii doo u lama kn:aa dyámê dnye ngê a mbumu yédi, nmî Mî ka mîchoo ngêpê, u ntââ ngê paa pyódu ngê, pi knî ye chóó u kópu dyuu paa tpaá ngê. ¹⁴ Dini ghi n:ii ngê kn:aa dyámê dnye ngê n:aa ngêpê yédi, a ghê dmi ntênê a ngêpê yédi, ngmênê daa a lama n:aa mbumu yédi, a nuw:o a lîme yédi. ¹⁵ Yi kópu u l:êê dîy:o ghê dmi mbêmê n:aa ngêpê yédi, a nuw:o mbêmê myenî ngêpê yédi, ghê dmi mbêmê n:aa wêti yédi, a nuw:o mbêmê myenî wêti yédi. * ¹⁶ Dini ghi n:ii ngê pi ngmê ngê ghê dmi mbêmê Chóó Lémi dpî chaa kwolo, pi knî y:oo angênté wa vyi ngmê, Ndê kópu, mu kópu u dîy:o daa yi lama dpî chaa kwolo. ¹⁷ K:omo tpile yi pini ngê Chóó Lémi mb:aamb:aa ngê dpî chaa kwolo, ngmênê yoo d:uudpî ngee té.

¹⁸ Chóó Lémi n:aa kwunokwuno ngê, mu kópu u dîy:o u ntââ ngê dpo pyódu nê, kn:aa dyámê dnye ngê a mo dnyinté dîni mbumu yédi, yinté mbumu ngê nê t:ee kalê nmyoo. ¹⁹ Ngmênê Yesu u yoo vy:oo yinté ye dîni mbumu yédi, mu kópu u dîy:o kn:aa dyámê dnye ngê kópu yono yono y:a ye wanî vyi knomomê, daawa a w:ee t:oo. Ngmênê kópu pyile njini a nuw:o mbêmê ye wanî vyi té, wa a w:ee t:oo, u ngwo wanî wêdêwêdê kalê té.

²⁰ A tîdê mbwó yoo, mb:aamb:aa ngê dmyinê nuw:o. Tp:ee ntee a nuw:o yédi, yinté nuw:o dpî yé yó. Tpómu u lama dono ntee daa tóó,

yinté dono nmyi mênê myekîngê ya, ngmênê pyâawe mâawe ntee a nuw:o nyédi, yinté dmyinê nuw:o.

* ²¹ Chóó Lémi u kópu puku yedê alanté ló dini a d:êê ngópu, apê,

A yoo knî y:oo a dnye daa nyêmî ngópu,

u l:êê dîy:o kn:aa yéli wanî ngee té,

kaa taa ngê a yoo knî ye adnyi mbumu,

yi chóó yi dnye ngê ye amyidnyi mbumu,

ngmênê a yoo knî y:oo a dnye myedaawa ny:ee ngmê. *

²² Yi kópu u l:êê dîy:o, yélini nmî Lémi ka daa kélîmî té, dini ghi n:ii ngê kn:aa dyámê dnye kópu dyuu dpî ny:ee ngmê, ala kópu u ngwo dny:oo tpaépê, apii, Yoo ndêndê vy:o dpîno wee, kuwa nmo wee, Lémi ndîi ngê wa kpada nmo. Yélini nmî Lémi ka a kélîmî té, yi kópu d:uudpî vyi ngmê. N:ii ngê Chóó Lémi u komo dpî kââ, Yesu u yoo dpî wêdêwêdê kalé té, ngmênê kuwa yéli kuu dé, d:uudpî ngee té.

²³ Ngmênê Yesu u yoo yintómu nipi anmyinê wuwó knomomê, kn:aa dyámê dnye ngê kn:aa dyámê dnye ngê anmyi mbumu knomomê, yélini daa kélîmî nyédi nmyi ngêpê tédê amye taa dmi, Yesu ka myedaawa kélîmî mbé dmi, noko yewo, Kêdê ghéti dmi.

²⁴ Ngmênê Chóó Lémi u komo anmyi kapî knomomê, pini n:ii daa kélîmî yédi nmyi vy:o amyimê ghê knomomê, kópuni wa ny:ee té, u ngwo wa a w:ee, awo, Nê pi dono, a kpadakpada u maa p:uu n:aa kwo. * ²⁵ Chóó u tumu kópu dé yi ngwo wa ny:ee té, yed:oo yu mbodo dê y:e wa ghê, Chóó Lémi wa chaa kwolo, nmyewo, Yâpwo ndêndê ntênê nmyi vy:o a kwo.

Nipi ngêpê u kópu dé

* **14:20:** Epeso 4:14
Tes 5:20-21

* **14:21:** Is 28:11-12

²⁶ A tîdê mbwó yoo, dini ghi n:ii ngê nipi nmyinê wuwó ngê, pi ngmê ngê wéti kn:ââ a chapî ngê, ngmê ngê dêépî a yémî ngê, ngmê ngê Chóó Lémi u komo a kapî ngê, ngmê kn:aa dyámê dnye ngê a mbumu yédi, ngmê ngê yi kópu dyuu pi knî ye a tpiyé ngê. Kópuni yintómu nmye d:uud:uu tumo, yoo yi wêdêwêdê kîgha u l:êê dîy:o dmyinê d:uud:uu dé. ²⁷ Daa nuw:o mbêmê kn:aa dyámê dnye ngê mbumu nmyi vy:o ndîi ngê kîngê pyódu. Pi miyó pyile choo ghodoghodo, ngmêngmênté dny:oo mbumu, yed:oo munto. Pi ngmê ngê yi kópu dyuu pi knî ye mîchoo tpiyé. ²⁸ Dnye tpiyé pyu nmyi vy:o daachoo kwo knomomê, ye kn:aa dyámê dnye ngê pi doo u lama mékîngê mbwólu, tumu choo ya, chóó u nuw:o k:oo Chóó Lémi ka mîchoo mbumu. ²⁹ Pi miyó pyile knî y:oo pi knî ye Chóó Lémi u komo dny:oo kapî, woni yoo yi kópu knî yi p:uu ntênê dny:oo nuw:o. * ³⁰ Ngmênê Chóó Lémi ngê pi ngmê ka kópu m:uuwa a vyi knomomê, choo ghodoghodo, yi kópu pi knî ye choo tpaépê, n:ii mwiyé adi mbumu, mbwódo choo yââyââ. ³¹ Nmyo ngmêngmênté Chóó Lémi u komo dmyinê kapî, mu kópu u dîy:o pi yintómu knî y:oo pèdê w:ee téne, wêdêwêdê ngê myepaa pyaa dniye. ³² N:ii knî y:oo Chóó Lémi u komo a kapî ngópu, nuw:o mbêmê a mbumu nyédi. Pi ngmê ngê danêmbum u yi choo kwo knomomê, ye komo kapî pyu mbwódo choo yââyââ, ³³ mu kópu u dîy:o Chóó Lémi ngê u yi u ngwo daa kwo, Pi yilî dye ghi ngmîdi mbêmê dny:oo mbumu, ngmênê u yi u ngwo a kwo, a yoo noko mb:aamb:aa ngê dny:oo ya.

Yesu u yoo knî yi vy:o, p:aani p:aani ntee a tóó, ³⁴ nmyi vy:o

* **14:24:** Njon 16:8

* **14:29:** Dpodo 17:11; 1

mye yinté choo ya, dini ghi n:ii ngê nipi nmyimo a wuwó knomomê, pyââ yoo tumu dny:oo ya, myedaadny:oo dêêpî. Kada daadnyen:aa wowo, mu kópu u dîy:o yinté kópu puku yedê ngma a tóó. * ³⁵ Myenté, kópuni daadnya a wopwe dé, yi moo knî ye p:o dny:oon:aa póó. Pyópuni ngêpê tédê chóó u nuw:o mbêmê adi mbumu knomomê, ye mywene u ngwo adi wowo.

³⁶ Lukwe dîy:o nmyi l:êê ghi dmi u mo dé? Mumdoo nmyinê nmye Chóó Lémi u kópu dyuu mwiyé nmyinê ny:ee tumo, mdoo nmo nmyi chóó nmyinê núw:o ngópu? Nmyinê nmye pi m:uu u lama Chóó Lémi u kópu dyuu daangma a kwo? ³⁷ Pini n:ii ka ngmênê u kwo chóó Chóó Lémi u komo kapî pyu ngmê, u Ghê Dmi mbêmê kópu yilî n:aa d:uud:uu too, yi pini ngê dpî vyi ngê, Nê ngê nmî Lémi u kópu ntênê yedê d:êê. ³⁸ Ngmênê yi pini ngê a dnye daawa ny:ee knomomê, u dnye u nkwo nangê ny:oo.

³⁹ A tîdê mbwó yoo, ala danêmbum u dî al:ii n:aa yiyé. U yi nmye choo kwo, Chóó Lémi u komo nmî kapî, myenté pi knî ye kn:aa dyámê dnye ngê mbumu nangê kwódu. ⁴⁰ Dini ghi n:ii ngê nipi nmyinê wuwó ngê, kópu yilî yintómu ntênê dmyinê d:uud:uu dé.

15

Yesu u pyidepyide u danêmbum

¹ A tîdê mbwó yoo, Yesu p:uu kópuni nmye n:uu vyi too, nmye mênîné vyílîvyílî té. Yi kópu dyuu nmyi ny:ee tumo, ye nmyi kélîmî mbê dniye, nmyi nuw:o dmi yi p:uu my:ee kaa ngópu. ² Yi kópu dyuu ka ntênê anmyi kélîmî knomomê, dpodombiy:e anmyi mgîmî knomomê, ye nmî Lémi ngê kóó k:oo wa kaa nmyo.

³ Kópuni nmye n:uu vyi too, ala yi ndîî kópu. Kópuni puku yedê a pyede, Yesu Kédisu ngê yinê ntiye too, nmî dono chedêchedê u l:êê dîy:o pwene. * ⁴ Puku yedê kópu m:uu Yesu ngê mye ntiye ngê, dini ghi n:ii ngê kmênê ngópu, wo py-oloni ngê mêtê pii wo. * ⁵ Myenté, Pita ka chóóchóó a kêma ngê, u dyépi y:a mê miyó knî ye chóóchóó myedê kêma ngê. * ⁶ U kuwó dini ghi ngê p:uu ndiye pyu limo yono y:a pwodo knî ye chóóchóó ye a kêma ngê, nipi m:uu ngópu. Yi yéli ka pyede, knî ngmê wunê kî dpî dniye. ⁷ U kuwó dini ghi ngê u mbwó Njems ka chóóchóó a kêma ngê, u dyépi yintómu knî ye chóóchóó mêtê kêma ngê.

⁸ K:omo tpile d:oo u pee pini ngmê, ngmênê kuwókuwó dini ghi ngê chóóchóó a ka myedê kêma ngê. * ⁹ Yesu u dyépi knî yi vy:o kuwó nîné tóó, a pi tédê, doo u ntâa dyépi ngê daap:aa pyodo, mu kópu u dîy:o Yesu u yoo kînoo a vyeé dé.

* ¹⁰ Ngmênê Chóó Lémi ngê daa kpada noo, kópu mb:aa a nga yi d:uu ngê, a ngmîdi noo, u dyépi ngê a pyódu noo. Daa módó a ngmîdi noo, mu kópu u dîy:o dpodombiy:e n:aa dpodo yédi, dyépi yoo nî t:ee kalê too. Daa a chóó a wêdêwêdê mbêmê nî t:ee kalê too, Chóó Lémi u wêdêwêdê mbêmê n:aa dpodo yédi. ¹¹ Yi dyépi knî yi kii kópu mu ngmîdi dyuu yino tpapê ngê, vyîlo yi kópu knî ye nmyi kélîmî mbê dniye.

Nmî pyidepyide u danêmbum

¹² Pi knî ye nmo tpapê ngê, yenmîmo, Yesu ka a pii wo. Lukwe dîy:o nmyi vy:o pi ngmê knî y:oo ala kópu a tpapê ngmê, apu, Pi dpî pw:onu, mêt:uudpo pyidu. ¹³ Yi kópu wo ndê kópu, ye pyidepyide daapê tóó, Yesu Kédisu myedaapêdê pii wo. ¹⁴ Yesu Kédisu

* **14:34:** 1 Kódin 11:3; 1 Tim 2:11-12 * **15:3:** Is 53:8-9 * **15:4:** Dpodo 2:24-32; Luukî 24:46

* **15:5:** Luukî 24:33-34,36 * **15:8:** Dpodo 9:3-6 * **15:9:** Dpodo 8:3

wodêpê pii wo, ye u kópu dyuu módó pono tpapê, módó u kwo p:ee kêlîmî mbê dniye. ¹⁵ Pyidepyide wodaa too, ye Chóó Lémi p:uu nmye pono kêmî kapî té, mu kópu u díy:o nmyenmîmo, Chóó Lémi ngê Yesu Kédisu kpêênî mêtê pyidu ngê.

* ¹⁶ A tîdê mbwó yoo, pyidepyide wodaa too, ye Yesu Kédisu daapêdê pii wo. ¹⁷ Myenté, Yesu Kédisu wodêpê pii wo, ye módó u kwo p:ee kêlîmî té, nmyi dono daapî chedê too. ¹⁸ Yesu u yoo vy:o yélini wunê a dpî dniye, angênté pî pyaa dniye, yi l:âmo dmi pêtê ngêpa wo. ¹⁹ Pyidepyide wodaa too, ye daapod:o pii dmi, dyámê mbêmê kópu knî yi p:uu pono nuw:o té, dyámê mbêmê tpêmi yi dono yîlî módó pênminê vyîmî té, kuwókuwó wéni ngê mb:aamb:aa daapod:o pyw:oo, ngópuch:anê ndîi ngê pudu pyaa dmi. Dini ghi n:ii ngê dyámê mbêmê dono nmînê vyîmî té, nmî nuw:o dmi nmî pyidepyide p:uu a kwo.

²⁰ Ngmênê dp:oo ngópuch:anê yoo, Yesu Kédisu kpêênî mwiye a pii wo, nmî kada ghê wo, yinté amyino pii dmi. * ²¹⁻²² Adam ngê pwopwo u kn:âa ntee a chópu, Yesu Kédisu ngê pyidepyide u kn:âa yinté mye chópu. Nmo yintómu anmî pw:oo dmi, mu kópu u díy:o nmî kn:âa mu ngmîdi, Adam. Yesu u yoo mye yinté. Yesu Kédisu ngê chóó u kwo a kââdî nmoo, yinê amêdê pyidu nmo. * ²³ Chóó Lémi ngê kópu yîlî yintómu u máló dpî d:uu té. Yesu Kédisu mwiye a pyidu ngê, nmî kada kââ. Dini ghi n:ii ngê wa a diyé, yi ngwo wa a pyidu nmo, yélini yi k:ii u kwo nmo kêlîmî té. * ²⁴ Kuwókuwó wéni ayi d:ii, Yesu Kédisu ngê kada pini yoo wa a gh:ay té, nkwépi yoo wamyedê gh:ay té, pi yintómu adî y:enê dé, u Mî

Chóó Lémi u maknopwo wa yé té. ²⁵ Yesu king ngê adî ya, yélini p:uu adnyi l:êê, yu yodo u maknopwo wa yé té. ²⁶ Kuwókuwó dinî ghi ngê pwopwo yu yodo u maknopwo wamye yé, yélini pw:oo dniye wa a pyidu té. * ²⁷ Puku yedê alanté a too, tpile yintómu u maknopwo dny:oo ya. Nmî lama ka too, Chóó Lémi Tp:oo u maknopwo daawa yâa, * ²⁸ ngmênê dini ghi n:ii ngê Chóó Lémi ngê tpile yintómu Tp:oo yu yodo u maknopwo wa yé té, Tp:oo Chóó Lémi u maknopwo wa yâa, tpile yintómu Chóó Lémi u maknopwo u ngwo adnyi ya.

²⁹ Yélini wunê a pw:oo dniye yi l:êê díy:o, pi woni knî y:oo mbápitîsîm dpo ngee ngmê. Pyidepyide wodaa too, ye yinté daapî d:uu ngópu. ³⁰ Pyidepyide wodaa too, ye pono nkîngê té, Yesu u pi pi knî ye daapono tpapê. * ³¹ A tîdê mbwó yoo, nmî Lémi Yesu Kédisu ngê a ngee noo, u yoo vy:o n:uu kaa nmyoo. Yi kópu ngê nmye nînê kpaa, dinî k:omodanê, dye ghi yintómu pwopwo u keñe t:âmo n:aa kwo. ³² Layoni ngê pi ntee dpî vy:a, Epeso tpêmi mye yinté dé, a vye u yi y:e a kwo. Pyidepyide wodaa too, ye al:ii yi vy:o daapî:n:aa dpodo. Pyidepyide wodaa too, alanté p:oo nuw:o té, pînmi, Nté ndîi yîlî ma koo, mbwaa yîlî nda koo, maa m:ii anmî pw:oo dmi. * ³³ A tîdê mbwó yoo, n:ii knî y:oo yinté kópu a tpapê tumo, maa dono p:uu kîngê kaa nmyo. Nmyi lama ka too, yoo dono yi vy:o pini n:ii a kwo yédi, u l:êê ghi dono ngê dpî pyódu. ³⁴ Dono u maa a kuwo yó, mb:aamb:aa ngê dmyinê nuw:o. Mywene nmye choo kwo. Nmyi vy:o knî ngmê yi lama Chóó Lémi daa too. *

Nmî Lémi ngê ntee wa a pyidu

* 15:15: Dpodo 4:33

* 15:20: 1 Tes 4:14

* 15:21-22: Lóma 5:12,18

* 15:23: 1 Tes 4:16

* 15:26: Tpyuu 20:14

* 15:27: Psalm 8:6

* 15:30: 2 Kódin 4:10-11; 11:26

* 15:32:

Luukî 12:19-20 * 15:34: Lóma 13:11; Dpodo 26:8

nmo

³⁵ N:ii pyidepyide ka daa kélímí, a ka wa a póó, a ka wo, Pi dpí pw:onu, angénté amêdê pyidu? A ka wo, Doo u ntââ. A ka wo, Ntóó wa mg:eme, yi pini p:uu angénté too amêyi ya. ³⁶ Yi pini mbodo podo. L:êê yini w:uu ó ló ntini w:uu ngomo k:oo adí ya, doo u ntââ daawa pyidu. Ngmênê têpê mênê anyi ntówo, u ngwo dpí pyidu. Pi mye yinté. N:ii a ya yédi, too yi ngwo d:uudpí ngmêê, ngmênê dpí pw:onu, u kuwó dini ghi ngê kamí ngê moo pyidu. ³⁷ Myenté, têpê mênê daa yi ayi ntówo, ngmênê w:uu ayi ntówo, witi w:uu ó ló ntini w:uu. W:uu têpê mênê ntee anyi ntówo, yinté d:uudpí k:aa, ngmênê yi ngê dpí pyódu, yââ nkwo doo yilí dpí ghê. ³⁸ Chóó Lémi ngê dpo pyidu, yi ngê dpí pyódu. Ntee doo a nuw:o, yinté d:uu ngê. Yi yintómu yi dyêêdí dyêêdí a tóó, yi w:uu u mo u mo dé. *

³⁹ Tpileni yi ghê a pyede, mye yinté dé, yi dyêêdí dyêêdí a tóó. Pi too u mo, tpile tp:oo too u mo, ímê too u mo, té too u mo.

⁴⁰ Tpileni mbóó dyámê yi mbêmê a pyede, mye yinté. Woni kní yi wuu ndíí, woni kní yi wuu daa ndíí. ⁴¹ Kââdí u wuu ndíí, d:ââ u wuu pee tp:oo, pudu kní yi wuu tédê. Myenté pudu woni kní yi wuu ndíí dé, woni kní yi wuu tédê dé.

⁴² Pyidepyide mye yinté. Pini n:ii dpí pw:onu, yinté mēdaawa a pyidu. Pini n:ii dpí pw:onu, tēpē ngē dpí ma, chedē ngē dpí pyódu. Dini ghi n:ii ngē Chóó Lémi ngē wa a pyidu nmo, mēdaanmí pw:oo dmi, chedē ngē daanmí pyaa dmi. ⁴³ Pini n:ii dpí pw:onu, u wēdēwēdē chedē ngē dpí pyódu, u pi dpo ghay. Dini ghi n:ii ngē Chóó Lémi ngē wa a pyidu nmo, nmí pi dmi ndíí ngē wa pyódu té, nmí wēdēwēdē ndíí ngē wamyē

pyódu té. * ⁴⁴ Ala ngwo nmí nuw:o kní y:oo yinê a mbêpê kîgha nmo, ngmênê dini ghi n:ii ngê Chóó Lémi ngê wa a pyidu nmo, nmí ghê dmi kní y:oo y:oo adnyi mbêpê kîgha nmo. Ala ngwo nmí pââ dmi ntee a pyede, mu dini ghi ngê nmí ghê dmi kní yi pââ dmi amyednyin:aa ya. ⁴⁵ Yinté kópu puku yedê alanté mye tóó.

Mwiyémwiyé pini, Adam,

pi ngê pyodo, ghê u mênê yaa wo.

Adam nmí kn:ââ ngê ntee pyodo, Yesu ghê kamí u kn:ââ ngê yinté mye pyodo. * ⁴⁶ Too pee u kópu dé mwiye pyaa dniye, ghê kamí u kópu dé kuwó pyaa dniye. ⁴⁷ Chóó Lémi ngê mwiyémwiyé pini tēpē ngē l:âmo ngē, myomoni mbóó p:uu a ndê wo. * ⁴⁸⁻⁴⁹ Pini n:ii tēpē ngē l:âmo ngē, ntee doo ya, yinté myeno pyede, u nt:anê nmí yaa dniye. Pini n:ii mbóó p:uu a ndê wo, u yoo mye yinté dé, ntee a tóó, yinté wa pyódu nmo.

⁵⁰ A tîdê mbwó yoo, ntee nmo pyede, doo u ntââ Chóó Lémi kóó k:oo yinté daanm:uu ghê dmi. Mbyuu too n:ii nmí p:uu a t:a mo, nmí p:uu daadpí ya, chedê ngê wa pyaa kní. * ⁵¹⁻⁵² Tumu kópu ngma ala, p:uu dmyinê nuw:o. Yesu u yoo vy:o yéli kní ngmê ghêli daawa pw:oo dmi, Yesu u ngwo wa a diyé. Dini ghi n:ii ngê wa a diyé, nkéli dpuwo u dnye anmí ny:oo. Enjel kní y:oo mēdaamuwa wêê ngmê. Yélini mwiye a pw:oo dniye, yi ngwo wa a pyidu té, mēdaawa pw:oo dmi. Límílimí ngê yi ngwo amyē ngmêê nmo, kamí ngê wa pyódu nmo. * ⁵³ Ala ngwo n:ii dpí pw:onu, mbyuu too dpí mg:eme kní. Yi ngwo doo u ntââ mēdaanm:uu pw:oo dmi, myedaanm:uu mg:eme dmi. * ⁵⁴ Mbu ntee dpí kyopwo, dîné dpo kuwo, kamí ngê dpí

* 15:38: Gen 1:11 * 15:43: Pilipay 3:20-21

3:31 * 15:50: Njon 3:5-6 * 15:51-52: 1 Tes 4:15-17 * 15:53: 2 Kódin 5:4

* 15:45: Gen 2:7; Njon 6:63 * 15:47: Njon

pyódu, dini ghi n:ii ngê nmî Lémi wa a diyé, yinté kamî ngê wa pyódu nmo. Kópuni puku yedê a tóó, nmî Lémi ngê wa ntiye, pwopwo wa a pw:ono, d:ud:umbiy:e wa chedê.
⁵⁵ Kópuni puku yedê a tóó, nmo tpaépê ngê, nmîmo,

Pwopwo wa dipî, daawa t:ee kalé nmo,
 nmî némi dmi daawa dyênê.

⁵⁶ N:ii ngê Chóó Lémi u dêêpî kópu dyuu d:uudpî châpu, dono dpî d:uu, d:ud:umbiy:e dpî pw:onu.

* ⁵⁷ Ngmênê nmî yikî dmi Yesu Kédisu u pwo ghay wo, pwopwo ka w:êê nmoo, kwunokwuno koo, Chóó Lémi mye kwunokwuno koo.

⁵⁸ A tîdê mbwó yoo, nangmê kede, nmî Lémi p:uu dpodoni nmye dódó ngmê, dpodombiy:e p:uu dmyinê dpodo, mu kópu u díy:o yinê a ngêêpî nmyo, doo u ntââ daanmyi dêê dmi.*

16

Ndapî ngêêpî u danêmbum

¹ A tîdê mbwó yoo, kópu m:uu p:uu nmye nîné danê. Yesu u yoo yélini Njuda Wee u kwo wunê pyede, ndapîni ye nmye dyede ngmê, alanté dmyina a ngêêpî. Kópuni Nkalásiya tpémi ye nî vyu, myedmyinê d:uud:uu.* ² Wiki yintómu knî yi k:oo, mwiyémiyé wéni ngê, ndapî dmyinê kéké.

Nmyo ngmêngmênté n:ii ngê ndapî ndîi choo kmênèkmênê, ndîi choo kéké. N:ii ngê ndapî tédê choo kmênèkmênê, tédê choo kéké. Yi ndapî dpî wiye yó. Dini ghi n:ii ngê p:aa t:aa, ndapî mēdaapîné ngee.

³ Dini ghi n:ii ngê anî t:aa, pi miyó pyile dpî ngmîdi yó, pwēepwēē pee ngmanî d:êê, ye wanî y:oo, yi ndapî Njedusalem y:oo wa nūw:o ngmê.
⁴ Paa u ya a nga adî kwo knomomê, ye a k:ii nipi anmî lee dmi.

* **15:56:** Lóma 6:23 * **15:58:** Nkal 6:9; Tpyuu 14:13 * **16:1:** Lóma 15:25-26; 2 Kódin 8:1-9; Nkal 2:10 * **16:5:** Dpodo 19:21 * **16:9:** Dpodo 19:1,8-10 * **16:10:** 1 Kódin 4:17 * **16:11:** 1 Tim 4:12 * **16:12:** 1 Kódin 3:6 * **16:13:** Epeso 6:10

Póól paani p:uu dpîmo nuw:o

⁵ Másîdóniya Wee u kwo p:aani p:aani mwiyé anî lê, kuwó y:i nmye anê lê.* ⁶ D:ââ miyó pyile nmyi vy:o anîn:aa kwo, ndoo apê tpîi yópu y:i anîn:aa t:âât:ââ dê. U kuwó dini ghi ngê, kwéli anî lê, tpileni u ya a nga adnyi kwo, dpî ngee nódo.
⁷ U ya a nga daa kwo, Wo pyile njini nmyi vy:o nîn:aa kwo. Nmî Lémi ngê ala kópu a ka daawa a kwódu knomomê, ye dye ghi daadîi nmyi vy:o anîn:aa kwo.

⁸ Ngmênê Epeso ghêli daanê kuwo, Péntikos u Naa mwiyé wa d:ii, u ngwo anê lê. ⁹ K:omo tpile pi yilî a p:uu a d:uu té, ngmênê pi mē yilî knî y:oo yi ngópu dmi dê kpēmî t:oo, nmî Lémi u kópu dyuu a nyēmî tumo.*

¹⁰ Dini ghi n:ii ngê Timoti nmye wa lee knomomê, u kwo dmyinê vyuwo, myedmyinê chââchââ, mu kópu u díy:o nmî Lémi p:uu ntee n:aa dpodo, yinté mye dpodo.

* ¹¹ U pi nangê ghîpî, ngmênê mb:aamb:aa ngê dpo ngee yó, a ka u ngwo pèdê lee we, mu kópu u díy:o nmyi mbwó yoo yi k:ii anmîno t:âât:ââ.*

¹² Nmî mbwó Apolosa p:uu kópu nmye ngmênîné tpaépê. U ya a nga a kwo, Nmyi mbwó knî yi k:ii nipi nmye wa lee dmi, yi kópu p:uu dyaa u kwo nî chedê ngê, ngmênê nî dípe, u yi u ngwo daa kwo, Ala ngwo nê lê. Dini ghi n:ii ngê u nuw:o ngê wa a vyi, u ngwo nmye wa a lê.*

Póól u nd:uu tpaépê

¹³ A tîdê mbwó yoo, mb:aamb:aa ngê dmyinê vyuwo, mb:aamb:aa ngê dmyinê kêlîmî, namê nkîngê, dpodombiy:e dmyinê dpodo.*

¹⁴ Dye ghi yintómu nmyi nuu ghi dmi numo nódo dny:oo ya.

¹⁵ A tíde mbwó yoo, nîné kwunokwuno nmyo, Stepanas mupwoknî mb:aamb:aa ngê dmyinê châachââ dé. Nmyi lama ka tóó, Kídiki Wee u kwo Yesu u yoo vy:o mwiyé a ghê dniye, ntênê nmyi vy:o a dpodo nyédi, a wêdêwêdê kîgha nmyoo. * ¹⁶ Yi dnye dmi dmyinê nyêmî dé, yélini yi kîi a dpodo nyédi, myedmyinê châachââ dé. * ¹⁷ Dini ghi n:ii ngê Stepanas p:uu Pódyunatas pini dê Akaikas nmyinê t:ee dumo, a ka nmyinê dy:ââ tumo, a gha mb:aamb:aa ngê pyodo. Noo a tpy:ootpy:oo nmyo, a nuw:o mb:aamb:aa ngê y:oo mê pyódu ngópu. ¹⁸ Kópuni yilî nmyi p:uu noo a nuw:onuw:o dé, yi kópu yilî ntênê a ka kîmînê nté tumo, a nuw:o u ngwo a ka mêtê diyé wo. Kópuni nmye adnyi tpapê dé, nmyi nuw:o dmi y:ooowa l:âmo t:oo. Yinté pini yoo mb:aamb:aa ngê dmyinê châachââ dé.

¹⁹ Yesu u yoo p:aani p:aani yélini Esiya Wee u kwo a pyede, yi mb:aamb:aa nmye dê dy:ââ ngmê. Yesu u yoo yélini Akwila cha Pidisila yi ngomo k:oo nipi wunê wuwó ngê, yi mb:aamb:aa nmye myedê dy:ââ ngmê. * ²⁰ Al:ii Yesu u yoo vy:o yélini a pyede, yi mb:aamb:aa nmye myedê dy:ââ ngmê. Nmyi tíde mbwó knî yi k:ii mb:aamb:aa ngê dpo numo chipé tóó.

²¹ Nê Póól, a chóó a kêê ngê nîné chipéchipé nmyo, ala pweepwee pee ngê.

²² N:ii nódo nmî Lémi u nuu ghi daadî ya, nmî Lémi ngê dpî dyênê ngê. Nmî Lémi lîmîlîmî ngê dpo pwiyé we. *

²³ Nmî Lémi Yesu ngê choo a ngêêpî nmyo, mb:aamb:aa ngê nmye choo a vyuwo.

²⁴ Nmî Lémi Yesu Kédisu ngê yoo ngmidi ngê pyódu nmoo, nmyo

yintómu nmyi nuu ghi dmi a nódo ka tóó.

Wu u dî.

* **16:15:** 1 Kódin 1:16
Tpyuu 22:20

* **16:16:** 1 Tes 5:12

* **16:19:** Lóma 16:3-5

* **16:22:** Nkal 1:8-9;

2 KÓDIN

Dini ghi n:ii ngê Póól ngê 1 Kódin d:êê ngê, Kódin tpémi ye dy:ââ ngê, yi ngwo Epeso doo dpodo. (Dpodo 19)

Ala puku dmi u pi 2 Kódin. Yoo woni yi nuw:o dmi alanté a tóó, ala puku yedê daa pweepwee pee ngmídi ye tóó, ngmênê miyó ye tóó. Yinê ye Póól ngê nod:enod:e u kópu dyuu mwiyé ye yi d:êê ngê, ala puku yedê a tóó, kn:ââ 10, u dí kn:ââ 13. Póól ngê yi nod:enod:e u kópu dyuu ye d:êê ngê, Taitas ngê ye núwo, mu kópu u díy:o Kódin tpémi woni kní y:oo Póól u wépi a pwaa ngópu, yinê ye Póól daa Yesu u dyépi ngmê. Yi kópu dyuu ghêlî ye daa d:êê ngê, ngmênê Póól Kódin chóó loo. Pi ngmê ngê u pi dyênê ngê, (2 Kódin 2:5-8, 7:12) wod:oo Póól ngê a kuwo too, Epeso mē diyé wo, y:i nod:enod:e u pweepwee pee yi ngwo mî d:êê ngê, ye dy:ââ ngê. U kuwó dini ghi ngê Póól ngê Epeso a kuwo ngê, liyé nkéli k:oo wo wo, Tidówas mî tee wo, y:i doo dpodo, daa dye ghi daadîi. (2 Kódin 2:12-13) Yi ngwo Kódin tpémi yi p:uu u nuw:o doo kwo, doo nuw:onuw:o dé, wod:oo Tidówas a kuwo ngê, liyé nkéli k:oo y:i wo wo, Másídóniya Wee u kwo mî tee wo. Y:i doo ya, Taitas y:i mîné pyw:ângo. Taitas Kódin a ndê wo, mdoo u kwo yinê a núwo, kwo, Kódin tpémi y:oo yi nuw:o dmi kî ngmêê tumo, mēkíyedê cháâcháâ ngi. (2 Kódin 7:5-16) Póól u gha d:ud:umbiy:e mb:aamb:aa ngê mē pyodo, pweepwee pee m:uu ye dy:ââ ngê, ala puku yedê ka tóó, kn:ââ 1, u dí kn:ââ 9.

¹ Nê Póól, Chóó Lémi ngê a ngmídi noo, Yesu Kédisu u dyépi ngê a pyódu noo. Yélini Yesu u yoo vy:o nmyinê ghê dniye, Kódin, myenté

yi wee u kwo p:aani p:aani, nmî mbwó Timoti k:ii ala pweepwee pee nmye nyinê dyede. ² Nmî Mî, nmî Lémi Yesu Kédisu u k:ii, dny:oo a ngêêpî nmyo, mb:aamb:aa ngê nmye myedny:oo a vyuwo.

Póól ngê Chóó Lémi u ngwo doo kwunokwuno

³ Nmî Yâpwo ndêndê kwunokwuno koo, pini n:ii nmî Lémi Yesu Kédisu u Mî. Yi pini mye nmî Mî, u kwo nmo ch:anêch:anê nyédi. Dini ghi n:ii ngê nmî nuw:o dmi dono ngê dpî pyódu, yinê moo l:âmo té. ⁴ Dini ghi n:ii ngê ló dono ngmênminê vyîmî ngê, nmî nuw:o dmi yinê moo l:âmo, mu kópu u díy:o u yi u ngwo a kwo, Yélini y:oo dono wunê vyîmî ngmê, yi nuw:o dmi yinté nmî l:âmol:âmo té. Yi nuw:o l:âmol:âmo u ntââ ngê nmo pyede, mu kópu u díy:o nmî Mî ngê nmî nuw:o dmi mwiyé a l:âmo ngê. Nmî nuw:o dmi mwiyé wodêpê l:âmo ngê, ye yoo yi nuw:o dmi lukwe mbêmê pînmo l:âmol:âmo té. ⁵ Yesu Kédisu ngê dîngîdîngî ntee dnyinê ngê, dîngîdîngî yinté myino dnyinêdnyinê, nmî nuw:o dmi yinê moo l:âmo. ⁶ Dini ghi n:ii ngê dîngîdîngî nmîné pyw:émî ngê, nmyi nuw:o l:âmol:âmo u l:êê díy:o yi dîngîdîngî nmo dnyinêdnyinê ngê, u yi nmo daa kwo yédi, Nmî Lémi u maa kn:aadi y:e. Dini ghi n:ii ngê nmî Lémi ngê nmî nuw:o dmi moo l:âmo, nuw:o l:âmol:âmo pyu ngê dpî pyódu nmo. Dîngîdîngî n:ii nmîné vyîmî ngê, dini ghi n:ii ngê yinté dîngîdîngî nmyinê vyîmî ngópu, nmyi nuw:o dmi nmo l:âmol:âmo too. ⁷ Yi kópu u l:êê díy:o nmî lama ka tóó, nmî Lémi ngê daawa a kuwo nmyo. Dini ghi n:ii ngê dîngîdîngî anmy:aa a vyîmî, nmî Lémi ngê nmyi nuw:o dmi amaa l:âmol:âmo.

⁸ A tidê mbwó yoo, dononi Esiya Wee u kwo nîmo pyw:ee too, u ya

* 1:3: 1 Pita 1:3; Lóma 15:5-6

a nga a kwo, Nmyi lama dny:oo a ya. Yi dono d:ud:umbiy:e a pwo nî módu, nè ngmênê, Yi dono vy:o daanê pwii, awêde n:aa pwopwo, * ⁹ pi knî y:oo a vyee nè. Yi kópu a nga pyodo, mu kópu u dîy:o a nuw:o a chóo a p:uu daadî kwo, ngmênê Chóo Lémi p:uu choo kwo, pini n:i ngê pi ntóo kpêênî dpo pyidu. ¹⁰ A vyee a nkîgh:ê chono nî módu, ngmênê yi kèlî yinê dyé noo, yinté dono vy:o amê dyé nè. A lama ka tóo, ntênê amê dyé nè, * ¹¹ mu kópu u dîy:o a l:êê dîy:o nmyinê ngêpê nyédi. A l:êê dîy:o anmya a ngêpê, ye nmî Lémi ngê a vyee tédê amêdî dyédyé nè, pi yilî knî y:oo nmî Lémi u ngwo adnyi kwunokwuno.

Póol ngê Kódin tpémi ye u ngwo yepê, Dîpî dóo nmyoo

¹² Kódin tpémi, kópu ngmê u l:êê dîy:o a gha mb:aamb:aa ngê dê pyódu, a lama a tóo, dîpî dóo nmyoo. Dyámê woep woep pi knî ye ntee nîmo mbumu yédi, nmyi vy:o yinté myenoon:aa mbumu. Dîpîn:aa dóo nmyoo, kópu nmye myedîp:ê wópu ngê. Daa a chóo a nuw:o mbêmê nmye noon:aa mbumu, ngmênê Chóo Lémi u wêdêwêdê mbêmê nmye noon:aa mbumu. * ¹³⁻¹⁴ Pweepwee pee yedê nmye dênoo a mgongo, nè, Pêdê kp:aa y:e, myepêdê w:ee y:e. Kópuni ala ngwo dnyinté nmyi lama a tóo, u ya a nga a kwo, Ntênê pêdê w:ee yó. Yi kópu ala. Dini ghi n:i ngê nmî Lémi Yesu wa a diyé, a gha nmyi l:êê dîy:o mb:aamb:aa ngê ntee wa pyódu, nmyi gha dmi a l:êê dîy:o mb:aamb:aa ngê yinté amye pyódu. *

¹⁵ Dini ghi n:i ngê nmyee a cháâcháâ nè, a nuw:o k:oo nè, Kódin tpémi my:oo an:uu wêdêwêdê kalê

té. ¹⁶ Nê, Kódin máádi mwiye anî kwolo, yi ntini anî yé, Másídóniya Wee u kwo u ngwo anî lê, myombó Kódin ye mêp:aa diyé, Njuda Wee u kwo paan:aa dy:ââ nêne. ¹⁷ Ngmênê nmye máádi dîp:ê kwólu. Lukwe, nmyinê nmye nè k:omodanê pyu? Nmyinê nmye nè mgîdî u yoo vy:o pini ngmê? Nmyinê nmye nè ngê kópuni u komo ngê a tpapê too, doo u gha vy:o kópu dé? ¹⁸ Kêlê, d:aa yinté pini. Chóo Lémi p:uu k:omodanê pee tp:oo ntee daa t:a, yinté a p:uu myedaa t:a, dînî dódó nmyo, d:aa nuw:o miyó miyó pyu. ¹⁹ Pini n:i u pi nmye n:uu vyu, Yesu Kédisu Chóo Lémi Tp:oo, daa nuw:o miyó miyó pyu. Sailas pini dê Timoti yi k:i, vyîlo yi pini p:uu nmye nmeen:aa danêmbum. Yi pini daa nuw:o miyó miyó pyu. Kópuni dpî vyi, ntênê dpî d:uu. ²⁰ Myenté, kópuni yilî yi pi dmi Chóo Lémi ngê wunê a vyi too, Yesu ngê ntiye too. Yi kópu u l:êê dîy:o Chóo Lémi nmo chaa kîgha ngê, Yesu Kédisu u pi mbêmê pi knî y:oo dpo, Ndê kópu yila. * ²¹ Chóo Lémi ngê yinê a ngmîdî nmo, myedê ngmîdî nmyoo, Yesu Kédisu kóo k:oo nipi kaa nmo, daawa kéé nmo. * ²² U l:i nmî p:uu t:ângo, u Ghê Dmi nmî mênê yó. Pi ngê dy:âma ndîi ntee dpî y:oo, nmî Mî ngê u Ghê Dmi yinté nmî mênê yó. Yî kópu u l:êê dîy:o nmî lama ka tóo, dîyo ntênê wa ngee nmo, kóo k:oo wa kaa nmo. *

Kópuni u l:êê dîy:o Póol Kódin tpémi ye daa n:ee

²³ Chóo Lémi u ngópu nmye dênîné k:omodanê, a gha myekîyedê yenê, ala kópu a ny:ee yó. Nmye dîp:ê n:ee, mu kópu u dîy:o u ya a nga dêpwo kwo, N:uu kpada té. * ²⁴ Kópuni knî ye nmye kèlîmî té, daa yi kópu knî yi wátíwátí

* **1:8:** Dpodo 19:23; 1 Kódin 15:30-32 * **1:10:** 2 Tim 4:18 * **1:12:** 1 Kódin 1:17; 2 Kódin 2:17

* **1:13-14:** Pilipay 2:16 * **1:20:** Lóma 15:18-19; Tpyuu 3:14 * **1:21:** 1 Njon 2:27 * **1:22:**

Epeso 1:13-14; Lóma 8:16-17 * **1:23:** Lóma 1:9

u l:êê dîy:o nmye anê lê, nmî Lémi ka ntênê nmye kêlîmî té. Ala kópu u l:êê dîy:o nmyi vy:o anîn:aa dpodo, nê, W:aa pêdê pyw:ee y:e. *

2

¹ A nuw:o k:oo kînî vyu, nê, Nod:enod:e mbêmê ye mēdaanî nî, yi gha dmi dono ngê mēdaan:uu pyódu. * ² Nmyi gha dmi dono ngê wan:uu pyódu, ye a gha mb:aamb:aa ngê nanê wa pyódu? Daanmyi pyódu ngmê, noko dnyinté anmîn:aa ya. ³ Yi kópu u l:êê dîy:o nod:enod:e u pweepwee pee nmye nê d:êê ngê. U ya a nga doo kwo, Yi l:êê ghi dmi a kada a ngmêê teñe, u ya a nga dêpwo kwo, Nod:enod:e mbêmê ye n:uu t:aa, nê, A gha dono ngê awêde amî pyódu ngmê, ngmênê vyîlo yi yéli y:oo a gha mb:aamb:aa ngê y:oo paa pyódu y:e. Dini ghi n:ii ngê mb:aamb:aa ngê nmye ya nyédi, a gha mb:aamb:aa ngê dpî pyódu, nmyi gha dmi mb:aamb:aa ngê myoo pyódu. ⁴ Dini ghi n:ii ngê yi pweepwee pee nmye nê d:êê ngê, noo a nuw:onuw:o nmyo, a gha dono ngê doo a ya, nmyi l:êê dîy:o dpodombiy:e myenoo a mbê. U ya a nga dêpwo kwo, Yi nuw:o dmi dono ngê nî pyódu. U ya a nga doo kwo, Yi lama pêdê yaa we, Nmî nuu ghi dmi nê nódó dnyinté dēdē tóó. *

Nii ngê Póól u pi dyênê ngê, u danêmbum

⁵ Nmyi vy:o pini n:ii ngê dono d:uu ngê, daa a mo a nuw:o dyênê ngê, nmyi nuw:o dmi pee tp:oo mye dyênê ngê. U ya a nga daa kwo, Yi kópu nî dówo. * ⁶ Nmyi vy:o pi yilî knî y:oo yi pini kpada ngópu, namungê kpada. ⁷ U dono nmyi kuwó p:ee kée yó, u nuw:o mē l:âmo yó. U nuw:o d:ud:umbiy:e dono ngê kîngî pyódu. ⁸ Nîné kwunokwuno

nmyo, ala kópu u kwo dpî vyi yó, kwipi, Nuu ghi ntênê nmî nódó ka tóó. ⁹ Ala kópu u l:êê dîy:o yi pweepwee pee nmye nê dy:ââ ngê, u ya a nga doo kwo, Yi l:êê ghi dmi nî m:uu. Nê, A kópu yintómu wa ny:ee t:oo, ó daawa ny:ee t:oo? ¹⁰ N:ii ngê dono dpî d:uu, dini ghi n:ii ngê u dono nmyi kuwó nmyo kéké ngópu, a kuwó myinî kéké ngê, yi kópu a nódó daawa kaalî. Kópuni dono a kuwó nî kée ngê, daa ndîî kópu. Yi kópu nmyi l:êê dîy:o a kuwó nî kée ngê, mu kópu u dîy:o Yesu Kédisu u dpodo yinî dódó ngê. ¹¹ Setan ngê kîngî dóó nmo, kîngî chámê nmo. U dí nmî lama a tóó. *

Póól Kódin tpémi yi p:uu u ngwo doo nuw:o, Tídówas

¹² Dini ghi n:ii ngê Tídówas n:uu tee wo, nê, Yesu Kédisu p:uu kópu dyuu pi knî ye nî vyi, yi ngwo nmî Lémi ngê Tídówas tpémi yi ngópu dmi a kpêmî too, mb:aamb:aa ngê a ka dnya a ng:aa. ¹³ Ngmênê dye ghi yintómu noo a nuw:onuw:o nmyo, u ya a nga doo kwo, Nmî mbwó Taitas nê pyw:oo, nmyi p:uu kópu a ka ngmênî vyi ngê. Dêpê pyw:ângo, wod:oo Tídówas tpémi ye nd:uu nî vyu, liyé nkéli k:oo nî wo wo, ala Másídoniya Wee u kwo n:uu tee wo. Taitas al:ii nîmo pyw:ângo, nmyi p:uu kópu mb:aa yilî nî nyongo, a nuw:o mb:aamb:aa ngê u ngwo pyodo.

Chóó Lémi ngê dpodoni ñedê Póól kââ

¹⁴ Chóó Lémi n:aa kwunokwuno ngê, mu kópu u dîy:o Yesu Kédisu u pee kaa nmoo, Setan u pwo dpî yé nmo. Mtyîmî nêê tuu kuughê ntee anyinê ny:oo, nmî Lémi ngê yi yini tuu ntee tpile ngê dpî pyódu nmo, p:aani p:aani a dyede nmoo, u kópu dyuu pi knî ye nmo ñeñe ngê. *

¹⁵ Yi kópu dyuu pi yintómu knî ye nmo tpaépê ngê, yélini nmî Lémi

* 1:24: 1 Pita 5:3

* 2:1: 1 Kódin 4:21

* 2:4: 2 Kódin 7:8-9

* 2:5: 1 Kódin 5:1

* 2:11:

Luukí 22:31-32

* 2:14: Lóma 6:17

u maa p:uu a wee, ye nmo tpapê ngê, mgîdî u yoo knî ye myeno tpapê ngê. * ¹⁶ Mtyîmî nê nê tuu ntee, nmî Lémi u yoo knî ye yinê ye nmo yinté yéli, mu kópu u dîy: o maa mb:aa p:uu a wee. Pi ntóo tuu ntee, mgîdî u yoo knî ye yinê ye nmo yinté yéli, mu kópu u dîy: o pwopwo u maa p:uu a wee. Dpodoni nmo dódó ngê, yi dpodo tédê n:uu ngmê u ntââ? Chóó Lémi ngê u ntââ ngê yinê dpî pyódu nmo, ¹⁷ ngmênê yoo woni daa yinté dé, Chóó Lémi u kópu dyuu mbêmê a ndapî kmênêkmênê nyédi. D:aa yinté pini, pi dódó daa a tpile. Chóó Lémi ngê yinê a ngmîdi noo, Yesu Kédisu u dyépi ngê a pyódu noo, u ngîma n:aa dpodo yédi. *

3

Kakê mê chámêchámê u pweepwee pee u danêmbum

¹ Ndoo apê nmyinê nmye nê ngê u kakê mê nmo yedê chámêchámê. Kêlé, ló dini nmyi lama munî yaa wo. Yélini a kuwó nmye a lee dniye, Kódin, yi kakê mê chámêchámê u pweepwee pee nmye a nuw: o tumo, nmyimo a kpâa dé, u l:êê dîy: o yi wépi dmi dpîp: e pwaa ngópu, ngmênê doo u ntââ pi ngê a kakê mê chámêchámê u pweepwee pee d: uudpî d:êê, nmyi lama wunê munî yaa wo. Myenté, U ya a nga dêpwo a kwo, a kakê mê chámêchámê u pweepwee pee ngmê d:êê y: e, kn:aa p: aani u ngwo nî lê. * ² Pweepwee pee u ya a nga daa kwo, nmyo a kakê mê chámêchámê u pweepwee pee dé. Dini ghi n:ii ngê nmyi vy: o noon: aa dpodo, nmyi nuw: o dmi nmyi ngmêê tumo, nmyi l:êê ghi dono nmyi kée tumo, l:êê ghi mb:aa nmyinê ngî tumo. N:ii ngê yi kópu wa ny: oo, awo, Nê ngê dpodo mb:aa yimî dóó. ³ Yesu Kédisu ngê

kópu dyuu n:ii vyu, nmyi gha vy: o a chóó n:uu d:êê ngê, pi yintómu yi pweepwee pee u kpâa ngê u ntââ mbêmê a pyede. Daa d:êê u tpile ngê yi kópu dyuu n:uu d:êê ngê, ngmênê Chóó Lémi u Ghê Dmi mbêmê ghê kamî nmyinê pyw: ee ngópu. Mósisi ngê u dêêpî kópu dyuu chêêpî kpâa p:uu wunê a d:êê too, ngmênê Yesu Kédisu u kópu dyuu a komo ngê nmye n:uu vyu, nmyi gha vy: o u ngwo n:uu d:êê too. *

Kââdî té kamî u danêmbum

⁴⁻⁵ Daa a chóó a nuw: o mbêmê n:aa dpodo yédi, ngmênê Yesu Kédisu ngê Chóó Lémi ka a kââdî noo, a nuw: o p:uu a kwo, u ngwo n:aa dpodo yédi. A dpodo u l:êê dîy: o d:aa u ntââ, ngmênê Chóó Lémi ngê u ntââ ngê dpo pyódu nê. ⁶ Daa a chóó yi dpodo nêdê nî ghê wo, ngmênê Chóó Lémi ngê kââdî té kamî p:uu dpodo kalê noo, pi knî ye u ngwo n:aa tpapê ngê, yenîmo, Yesu Kédisu ngê u yi u ngwo a kwo, Kââdî té kamî mbêmê Chóó Lémi ka yoo nê kââdî té. Kââdî té mbwee alanté a tóó, Chóó Lémi ngê Nju tpémi u kwo a kââdî too, u dêêpî kópu dyuu ye a y: ângo, ngmênê yi kópu dyuu dnyinté a chââchââ ngópu, pwopwo u maa p:uu a wee. Kââdî té kamî alanté a tóó, pini n:ii Yesu ka a kêlîmî, Yesu ngê u nuw: o dpî ngmêê, Chóó Lémi ka dpo kââdî, Chóó Lémi ngê chóó u Ghê Dmi yi pini u mênê dpî yé, ghê kamî u ngwo dpo pyw: oo, ghêni n:ii chedê ngê daawa pyódu. *

⁷ Kââdî té mbwee u dêêpî kópu dyuu Mósisi ngê chêêpî kpâa p:uu a d:êê ngê. Yi ngwo Chóó Lémi u wuu ndîi Mósisi u pwo mí kée ngê, u l:êê dîy: o Mósisi kwódo ng: oo dmi doo a wuu mbele. U kuwó dini ghi ngê yi wuu mbele tédê ngê a pyodo, ngmênê Yisiléli tpémi ye ndîi ngê

* 2:15: 1 Kódin 1:18

* 2:17: 1 Pita 4:11

* 3:1: Dpodo 18:27

* 3:3: Ex 24:12

* 3:6:

Njon 6:63; Lóma 7:6

modoo ya, daapîdnye y:enê. Pi knî y:oo kââdî té mbwee u dêêpî kópu dyuu dnyinté a chââchââ ngópu, u l:êê dîy:o pwopwo u maa p:uu a wee, ngmênê kââdî té mbwee p:uu dpodo u pi ndîi, u l:êê dîy:o Mósisi kwódo ng:oo dmi doo a wuu mbele.

* ⁸ Kââdî té kamî p:uu nmo dpodo té, yi dpodo u l:êê dîy:o Chóó Lémi u Ghê Dmi pi knî yi mênê u ngwo dpî yââ. Dpodoni ñedê nmo wee, u pi ndîi, dpodoni Mósisi ngê doo a dóó, u pi tédê. ⁹ Dpodoni Mósisi ngê a dóó u l:êê dîy:o, Nju tpémi yi kpadakpada tédê dpî lee dmi, ngmênê yi dpodo u pi ndîi ngê doo a ya. Dpodoni ala ngwo nmo dóó u l:êê dîy:o, Yesu ngê yoo yi dyâape dpî pwaa té, kamî ngê dpî pyódu té. Yi dpodo u pi d:ud:umbiy:e ndîi, Mósisi nmî t:ee kwólu. * ¹⁰ Dpodoni Mósisi ngê a dóó, u pi ndîi ngê doo a ya, ngmênê ala ngwo tédê ngê dê pyódu. Kââdî té kamî p:uu dpodo u pi ndîi ngê dê pyódu. ¹¹ Kââdî té mbwee u dye ghi machedê ngê dê pyódu, u l:êê dîy:o yi dpodo u pi tédê ngê dê pyódu, ngmênê kââdî té kamî chedê ngê daawa pyódu, u pi d:ud:umbiy:e ndîi ngê adî ya.

¹² Nmî lama ka tóó, dpodoni nmo dóó, chedê ngê daawa pyódu, u l:êê dîy:o pi knî ye daanmî nkîngê, ye myedaanmî kedekede. ¹³ Kópuni Mósisi ngê a d:uu ngê, yinté kópu daanmî d:uud:uu. Kpîdî pee mb:êêmb:êê ngê kwódo ng:oo dmi dpîmo a ngm:ââ, mu kópu u dîy:o dîni ghi n:ii ngê u wuu mbele tédê ngê dpîmo a pyodopyodo, u yi u ngwo dêpwo kwo, Yisîléli tpémi y:oo dny:oo yenê nê. ¹⁴ Yi yéli yi ngîma mb:êê yinté kele, Chóó Lémi u kópu dyuu dnyinté a ny:ee tumo. Ala ngwo mye yinté, yi mb:êê yi ngîma a t:a. Dîni ghi n:ii ngê kââdî té mbwee u puku dmi dpo kp:aa

t:oo, dnyinté dpo w:ee t:oo. Pini n:ii Yesu ka dpî kêlîmî mb:anê, Yesu ngê yi pini ngîma mb:êê dpo ngee, kópu yilî u ngwo dpo w:ee té. * ¹⁵ Nyââ, ntee doo a ya, ala ngwo mye yinté. Mósisi ngê dêêpî kópuni a d:êê too, dîni ghi n:ii ngê dpo kp:aa t:oo, dnyinté dpo w:ee t:oo, mu kópu u dîy:o yi mb:êê yi ngîma mu t:a. ¹⁶ Pini n:ii nmî Lémi ka dpo diyé, nmî Lémi ngê mb:êê ngîma dpo ngee. * ¹⁷ Nmî Lémi Ghê Dmi ye tóó, Setan kwulo dpo pwaa nmo, nmî mênê a ya yédi. * ¹⁸ Yélini yintómu yi k:ii Yesu u yoo vy:o nmî ghê dniye, mb:êê nmî ngîma daa t:a, nmî Lémi mb:aamb:aa ngê nmo y:enê ngê. Ntee a tóó, u Ghê Dmi ngê yinté pee tp:oo pee tp:oo a pyépi nmo, u dî, ntee a tóó, yinté pini ngê anmî pyaa dmi.

4

Nmî Mî ngê u wuu ndîi nmî pwo u ngwo kée ngê

¹ Chóó Lémi ngê chóó a ngmîdi nmoo, u dpodo ñedê a kaa nmoo, yi kópu u l:êê dîy:o daanmo a kedekede, doo u ntââ yi dpodo daanmî kpîpî. ² Komo dyépi knî y:oo yoo ntee a dóó tumo, yinté daanmî d:uud:uu, mywene nmo wadî wowo. Doo u ntââ yoo daanmî dóó, Chóó Lémi u kópu ntênê nmo tpapê too, doo u ntââ daanmî ngmêê té. Chóó Lémi u ngîma nmo dpodo nyédi, u ndê kópu dé ntênê nmo tpapê too, u yi nmo a kwo, Pi knî y:oo yi ngwo pêdê w:ee y:e, awo, Yi p:uu dyâape daa t:a. * ³ Komo tpile Yesu Kédisu p:uu kópu mb:aa pi knî ye ntênê nmo tpapê too, ngmênê yoo woni knî y:oo d:uuwodê w:ee t:oo, mb:êê yi ngîma a t:a. Yi yéli ndê u maa p:uu a wee. ⁴ Yesu ka daa kêlîmî té, yi nuw:o dmi mgîdî vy:o a kwo, mu

* **3:7:** Ex 34:30; Nkal 3:2-5 * **3:9:** Lóma 3:21

* **3:17:** Njon 8:32,36; Lóma 8:2; Nkal 5:1

* **3:14:** Lóma 11:25

* **3:16:** Lóma 11:23,26

* **4:2:** 1 Tes 2:5

kópu u díy:o dyámê u yâpwo Setan ngê ngwolo kâpwe ngê pyódu too, mb:êê yi nuw:o ñedê t:àngo. U yi u ngwo daa kwo, Mgídí u yoo kní y:oo Yesu Kédisu u wuu ndíi m:uu y:e, u kópu mb:aa dyuu mye ny:ee y:e. U lama a tóó, Chóó Lémi ntee a tóó, Yesu Kédisu ndêndê ngê mye yinté. U yi u ngwo daa kwo, Pi kní y:oo mya y:e. * ⁵ Daa nmí chóó nmí p:uu pi kní ye nmímo mbumu nyédi, ngmênê Yesu Kédisu p:uu nmo mbumu nyédi, yenmímo, Nmyi kada pini ngê pyódu yó. Nmo, nmyi dpodo pyu yoo, mu kópu u díy:o Yesu nmyi lama paa yaa we. ⁶ Chóó Lémi ngê yinê a vuu, apê, Wo ngê mgídí chaa ngê, wod:oo wo ngê mgídí chópu, vyílo yi pini ngê u wuu nmí gha vy:o kéé ngê. U yi u ngwo doo kwo, Yi yéli yi lama ní yââ, u l:êê díy:o Tp:oo Yesu Kédisu nmo a dy:ââ ngê, apê, Pi kní y:oo a Tp:ee p:uu paa m:uu nêne. *

Dono vyîmî u nt:u kópu

⁷ Chóó Lémi ngê dpodo ndíi ñedê kaa nmoo, ngmênê nmí chóó nmí wêdêwêdê daa ndíi, dp:oo yi dpodo u ntââ dé. Pi kní y:oo Chóó Lémi u wêdêwêdê nmí p:uu paa m:uu y:e, daa nmí chóó nmí wêdêwêdê p:uu pídný:oo nuw:o. Chóó Lémi ngê u wêdêwêdê ndíi mbêmê wodêpwo a ngêêpi nmoo, ye yamí d:ââ ntee dpí pwópu, yi dpodo ñedê yinté p:oo pwaa dniye. ⁸ Daa ng:êêntómu wêê nmí p:uu a pw:ií ngópu, ngmênê nmí komo dmi ye pi daa kuwo ngê. Dye ghi kní ngmê ngê nmí nuw:o miyó ngê nmo dpí pyódu, ngmênê nmí Lémi ngê dpo ngee nmo, dpíno dípedípe nyédi. ⁹ K:omo tpíle a kpakakpaka nmoo, ngmênê nmí Lémi ngê nmí mo d:uwwodê kuwo nmo. Dpodombiy:e a vyee nmoo, ngmênê nmí ghê d:uwwodê ngí:t:oo. ¹⁰ Yesu ntee vya ngópu, u yi y:e a

kwo, Yinté my:oo vya té. Yi kwéli nmí p:uu ka pyede, mu kópu u díy:o pi kní y:oo nmí p:uu paa m:uu y:e, awo, Yesu Kédisu ye wunê vyyuwo. ¹¹ Nyââ, Yesu u l:êê díy:o dye ghi yintómu pwopwo kêpa nmo wee, ngmênê Yesu ngê moo dyé nmo, mu kópu u díy:o pi kní y:oo yi kópu nmí p:uu paa m:uu y:e, awo, Yesu ye wunê vyyuwo. * ¹² Nmí dpodo u l:êê díy:o mgídí u yoo kní y:oo nmí vyee u yi y:e a kwo, ngmênê vyílo yi dpodo u l:êê díy:o ghê kamí nmyinê pyw:ee ngópu, ghéni n:ií chedê ngê daawa pyódu.

¹³ Doo u ntââ Yesu u pi tpapê daanmí yé, mu kópu u díy:o Chóó Lémi ka nmo kélîmí té, Yinté kélîmí p:uu puku yedê kópu alanté ngma a tóó,

Ní kélîmí mbê wo,

u l:êê díy:o ye noo a danê.

¹⁴ Nmí lama ka tóó, n:ií ngê nmí Lémi Yesu kpêêní mêdê pyidu ngê, yinê amyedê pyidu nmo, mu kópu u díy:o Yesu u k:ií ngmídi ngê nmo pyede. Daa nmí mo wa a pyidu nmo, wamyedê pyidu nmyo, u ngíma nipi amí kaa nmo. * ¹⁵ Yi kópu yilí nmyi l:êê díy:o nmîné vyîmí too. U yi nmo a kwo, Chóó Lémi u wêdêwêdê mbêmê pi yilí kóó k:oo nmí kââ, Chóó Lémi pèdný:oo kwunokwuno, u pi ndíi ngê u ngwo paa pyaa we.

¹⁶ Yi kópu u l:êê díy:o nmí dpodo tédê dpíno kedekede nyédi. K:omo tpíle pi kní y:oo nmí pââ dmi a dyede tumo, ngmênê nmí Lémi ngê nmí gha dmi dye ghi yintómu mēwunê wêdêwêdê kígha too. ¹⁷ Ala ngwo dīngídīngí n:ií nmo dnyinêdnyinê té, nmîné nmo tédê kópu dé. Dini ghi n:ií ngê nmí Lémi ngê kóó k:oo wa kaa nmo, d:ud:umbiy:e mb:aamb:aa ngê anmín:aa ya. Yi ya mb:aa chedê ngê daawa pyódu. * ¹⁸ Kópuni

* 4:4: Epeso 2:2 * 4:6: Gen 1:3; 1 Pita 2:9
4:14 * 4:17: Lóma 8:17-18

* 4:11: Lóma 8:36 * 4:14: Lóma 8:11; 1 Tes

dyámê mbêmê nmo a pyodopyodo nyédi, nmî nuw:o dmi y:i daa wee, mu kópu u dîy:o chedê ngê wa pyaa dmi, ngmênê kópuni yilî doo u ntââ ngwolo ngê daanmî m:uu té, yi kópu knî yi p:uu nmî nuw:o dmi a wee, mu kópu u dîy:o chedê ngê daawa pyaa dmi. *

5

Nmî too pee ngmêêpî u danêmbum

¹ Pi knî ye dpîno nkîngê té, mu kópu u dîy:o nmî lama ka tóó, Wa vya nmomomê, nmî Lémi ngê wamêdê pyidu nmo, nmî too pee kamî ngê wa pyódu té. Dyámê mbêmê nmî too pee kêêpî ngomo ntee tpile ngê a pyede. Dini ghi n:ii ngê chedê ngê wa pyaa dmi, Chóó Lémi ngê kamî ngê wa pyódu té, ngomo mb:aa ntee tpile ngê wa pyódu té, chedê ngê daawa pyaa dmi. * ² Ala ngwo nmo nkîní pîpî nyédi, u yi nmo a kwo, Mbóó p:uu ngomo mb:aa knî yi k:oo nmîn:aa kwo. * ³ Yi ngwo nmî too pee kamî ngê wa pyaa dmi, daa kmêna mbwee ntee tpile ngê anmîn:aa ya. ⁴ Dyámê mbêmê nmî too pee kêêpî ngomo ntee tpile ngê a pyede, dîngîdîngî nmo dnyinêdnyinê ngê, u l:êê dîy:o nmo nkîní pîpî nyédi. U yi nmo a kwo, Kêêpî ngomo nmo kuwo, ngomo mb:aa k:oo nm:uu kee dmi. Nyââ, u yi nmo a kwo, Nmî too pee tpalê dniye, kamî ngê pyaa dniye, chedê ngê daawa pyaa dmi. * ⁵ Yi kópu u l:êê dîy:o Chóó Lémi ngê yinê lâmo nmoo. Pi ngê dy:âma ndîî ntee dpî y:oo, Chóó Lémi ngê u Ghê Dmî yinté nmo a kpo. Yi kópu u l:êê dîy:o nmî lama ka tóó, nmî too pee kamî ngê wa pyódu té. *

⁶ Pi knî ye dpîno nkîngê nyédi. Dye ghi yintómu nmî lama a tóó,

dini ghi n:ii ngê nmî kêêpî ngomo knî yi k:oo nmo wee, daa nmî Lémi u p:o nmo pyede. * ⁷ Nmî Lémi dpîno y:enê, ala ngwo, ngmênê u kwo nmo kêlîmî té, u l:êê dîy:o p:uu nmo dpodo té. ⁸ Nyââ, pi knî ye dpîno nkîngê nyédi. U yi nmo a kwo, Nmî kêêpî ngomo nmo kuwo té, dyámê mbêmê, nmî Lémi ka p:o nmî lee dmi. * ⁹ Ngmênê nmî Lémi ngê ghêlî k:ii daawa ñuw:o nmomomê, nmo mye u ntââ. K:omo tpile dyámê mbêmê anmî ya, ó u kwo anmî lee dmi, ngmênê u yi nmo ndêndê ngê a kwo, U nuu u kópu nmî d:uud:uu dé. ¹⁰ Nmo yintómu Yesu Kédisu ngîma anm:uu ghê dmi, yinê wa kóté kalê nmo, nmo ngmêngmênté nmî pywuu dmi anmîmo ngee. Kópuni mb:aa dyámê mbêmê nmo d:uud:uu té, yi pywuu mb:aa anmîmo ngee, myenté kópuni dono yi pywuu dono amyenmîmo ngee. *

Chóó Lémi ka yoo kââdîkââdî

¹¹ Nmî lama ka tóó, nmî Lémi ngê wa kóté kalê nmo, u l:êê dîy:o u kwo nmo nkîngê té, u yi nmo a kwo, Yoo yi nuw:o dmi nmî ngmêê té, daapaa kpada téne. Chóó Lémi ngê nmî gha dmi u kpêê dé, u lama a tóó, Nê ngê u dpodo ndêndê ngê a dódó. Na a ka yi kópu nmyi lama ndêndê ngê mye tóó. ¹² A chóó a pi dîní kmîmî. K:omo dyépi knî y:oo yi too pee mbêmê yi pi dmi yi chóó a kmîmî tumo, ngmênê yi gha vy:oo daa vwuwo nyédi. A p:uu kópu nmye d:a d:êê, mu kópu u dîy:o k:omo dyépi knî y:oo a pi wa dyênê knomomê, u ya a nga a kwo, Ye dpî vyi yó, yipi, Nê ngê nmî Lémi u dpodo ntênê a dódó, u gha ntênê a tóó. ¹³ Yinê ye nê ghéti wo, ngmênê Chóó Lémi p:uu n:aa dpodo. Nmyinê nmye nê doo ghéti wo, nmyi p:uu n:aa dpodo. ¹⁴ Yesu

* 4:18: Hipîlu 11:1-3

* 5:1: 1 Kódin 15:47-49

* 5:2: Lóma 8:23

* 5:4: 1 Kódin 15:53

* 5:5: Lóma 8:16,23

* 5:6: Hipîlu 11:13-14

* 5:8: Pilipay 1:23

* 5:10: Lóma 2:16

Kédisu nódo nmî nuu ghi dmi ntênê a tóó, u l:êê dîy:o u nuu u kópu nmo d:uud:uu too. Nmî lama ka tóó, pi ngmîdi nmî l:êê dîy:o pwene. Dini ghi n:iî ngê u yoo vy:o nmî ghê dniye, nmî nuw:o dono mye pwene. ¹⁵ Yesu nmo yintómu nmî l:êê dîy:o pwene, mu kópu u dîy:o apê, Ghê kamî pèdê pyw:ee y:e, yi chóó yi pono daapêdny:oo a vyápê, Yesu u pono pèdny:oo a vyápê. Nmî l:êê dîy:o pwene, kpêênî mède pii wo. *

¹⁶ Dyámê mbêmê tpémi y:oo yoo yi pi dmi mbêmê ntee a myeme tumo, yinté myenmee a myeme dé, ngmênê ala ngwo yi kópu dpîno d:uud:uu. Yesu Kédisu yinté nmî myââ, nmî nmo u pi tédê ngê nmo doo ya, ngmênê ala ngwo nmî lama ka tóó, u pi ndîi. ¹⁷ Pini n:iî Yesu Kédisu u yoo vy:o dpî ghê, kamî ngê dpî pyódu, u nuw:o mb-wee dpî kée, nuw:o kamî p:uu dpî kaalî. * ¹⁸ Chóó Lémi ngê yi kópu dpî d:uu. Wunê p:uu nmeê a d:uu, ngmênê Yesu Kédisu nmî l:êê dîy:o pwene, Chóó Lémi ngê chóó u kwo u ngwo mède kââdi nmoo, mye dpodo kalê nmoo. U yi u ngwo a kwo, Pi yilî u kwo nmo kââdi. * ¹⁹ Yi nmo dpodo té, pi knî ye yenmîmo, Nmî yikî dmi Yesu Kédisu u pwo ghay wo, u l:êê dîy:o Chóó Lémi ngê nmî dono yilî daa nuw:onuwo too, u yi u ngwo a kwo, A ka nê kââdi té. Nyââ, nmî Lémi ngê yi dpodo ñedê kaa nmoo, nmopê, Yoo a ka anyinê kââdi tóó. *

²⁰ Yi kópu u l:êê dîy:o Yesu Kédisu komo nmo kapî ngê, Chóó Lémi komo myeno kapî ngê, nmo kwunokwuno nmyoo, nmyenmîmo, Nmî Lémi Yesu Kédisu p:uu d:uu mu yé yó, u pee ghê dmyeno, u pono dmyinê vyápê. ²¹ Yesu Kédisu ngê dono daangmê

d:uu ngê, ngmênê Chóó Lémi ngê nmî dono ñedê kââ, nmî yikî dmi u pwo u ngwo ghay wo, u l:êê dîy:o pwene. U yi u ngwo doo kwo, A ka nê kââdi té, ntee n:aa tóó, yinté mye pyaa dniye, dono yi p:uu daapîchoo ya. *

6

Yoo yi ngêêpi u dye ghi

¹ Nmî Lémi u k:iî nipi nmo dpodo té, u l:êê dîy:o nmîno kwunokwuno nmyo, nmyenmîmo, Chóó Lémi ngê nmî l:êê dîy:o kópu ndîi ngmê d:uu ngê, u wépi nangê puwâ. ² Nmî Lémi u kópu puku yedê alanté a tóó, Dini ghi n:iî ngê u ya a nga doo kwo,

Yoo nî ngee,

Yi ngwo nmyi ngêêpi nî ny:ee too, Nê, N:aa ngêêpi té, a kêê k:oo n:aa kapî té.

Kódin tpémi, ala kópu a ny:ee yó. Dini ghi n:iî ngê nmî Lémi ngê yoo a ngêêpi, ala yi dini ghi. Ala ngwo u yi u ngwo a kwo, A kêê k:oo nî kaa té. *

Nmî Lémi p:uu dpodo tédê kópuni dnyimo a vyîmî dé

³ U yi nmo daa kwo, Pi ngmê ngê nmî dpodo p:uu dono kópu ngmê vyi ngê, u l:êê dîy:o nuw:o ngê nmo dpodo té. U yi nmo a kwo, Pi knî y:oo nmî Lémi u maa dny:oo kîgha, u l:êê dîy:o lvêê kpî té yi máádi p:uu daanmî t:oo. ⁴ U yi nmo a kwo, Pi knî y:oo mya nmîne, ala kópu nmî p:uu paa vyi y:e, Yâpwo ndêndê p:uu a dpodo té. Yi kópu u l:êê dîy:o, k:omo tpile ló dono kópu ndîi nmo a d:uud:uu tumo, ngmênê nmîno vyîmî tumo. Daa dono kópu ngmîdi nmîno vyîmî ngê, doo u ntââ ngê nmo dpî pyaa dmi. ⁵ Dpî mgîmî nmo, a kpakakpaka nmoo, mbwa k:oo a kmîmî nmoo. Dpodo ndîi yino dódó ngê, mgîdi

* 5:15: Lóma 14:7-8

* 5:17: Njon 3:3

* 5:18: Lóma 5:10

* 5:19: Kílosa 1:19-20

* 5:21:

Hipîlu 4:15; 7:25-26

* 6:2: Luukî 4:19-21; Is 49:8

vy:o nmo ngêpê nyédi, dye ghi knî ngmê ngê nmo dómudómu nyédi. ⁶ Nmî Lémi u maa ntênê nmî lama a t:a, dono nmî p:uu daa t:a. Lîmîlîmî ngê dpîno nod:enod:e nyédi, pi knî ye mb:aamb:aa ngê nmo vyuwo nyédi. Nmî Lémi u Ghê Dmi mbêmê nmo dpodo té, yoo yi nuu ghi dmi nmî nódó ntênê a tóó. * ⁷ Kópu dyuu ndêndê pi knî ye nmo tpapê ngê, Chóó Lémi u wêdêwêdê mbêmê mbwudu yilî nmo chapî ngê. Yi kópu yilî yi l:êê dîy:o pi knî y:oo dpî mya nmo, dpo, Yâpwo ndêndê p:uu a dpodo té. Lede knî y:oo yi kaa taa, kâped:ê ntee a tpyé tumo, nmo my:oo yinté dé, kópu mb:aa nmo d:uud:uu too. Kópu mb:aa n:i:i nmo tpapê too, yi kópu knî y:oo yoo dpo châpwo t:oo. ⁸ Nmî Lémi p:uu dpodo tédê dye ghi knî ngmê ngê a cháachâa nmoo, dye ghi knî ngmê ngê dpî mb:i:i nmo. Dye ghi knî ngmê ngê nmî p:uu a danê nyédi, dye ghi knî ngmê ngê a chaa kîgha nmoo. Yinê ye nmo k:omodanê pyu yoo, ngmênê ntênê nmo mbumu nyédi. ⁹ Yinê ye nmo n:uu dé, ngmênê pi yilî yi lama nmo pyede. Yinê ye daa kêmakêma nmo pwopwo té, ngmênê anmî pyede. A kpakakpaka nmoo, ngmênê anmî pyede. * ¹⁰ Nmî nuw:o dmi dpî dyênê, ngmênê dye ghi yintómu w:aa nmîno pyw:êmî ngê. Nmo pinté yoo, ngmênê kópuni d:ud:umbiy:e mb:aamb:aa, pi knî ye nmo yémî ngê, ndáápi ntee pini ngê u ngwo dpî pyódu té. Tpile nmî ngópu daa tóó, ngmênê kópuni nmî Mî ngê nmo a kpo, doo u ntâa pi ngê nmî kêlê daawa a puwâ. Nyââ, yi kópu yilî yi mbêmê pi knî y:oo dpî mya nmo, dpo, Kî yâpwo ndêndê u dpodo pyu yoo. *

¹¹ Mw:ââkó Kódin tpémi, kópu nmye d:ongmê wópu ngê, d:ud:umbiy:e a gha nmye myed:a

kpêmî. ¹² Nmyi nuu ghi dmi a nódó ntênê a tóó, ngmênê a nuu ghi nmyi nódó dnyinté a tóó. ¹³ A tp:ee yoo, nmyi nuu ghi dmi a nódó ntee a tóó, a nuu ghi nmyi nódó yinté myechoo a ya.

Póól ngê yoo dono yi k:i:i kââdî té u ngwo ye kwódu ngê

¹⁴ Yélini nmî Lémi ka daa kêlîmî té, yi yélini yi k:i:i nangê kââdî. Nuw:o mb:aa pini dê nuw:o dono angênté anyiné kââdî dê? Doo u ntâa. Wo pini dê mgîdî lónté anyiné kââdî dê? Mye doo u ntâa. * ¹⁵ Yesu Kédisu pini dê Setan yi nuw:o dê ngmîdî ngê angênté anyi pyódu dê? Doo u ntâa. Nmî Lémi ka kêlîmî pyu pini dê n:i:i u kwo daa kêlîmî, yi nuw:o dê ngmîdî ngê angênté anyi pyódu dê? Doo u ntâa. ¹⁶ Chóó Lémi u ngomo, yâpwo ghi, angênté ngmîdî ngê anyi pyódu dê? Doo u ntâa. Yâpwoni ghê a t:a, Chóó Lémi, nmo u ngomo. Yinté kópu Chóó Lémi ngê ló dini a vyu, puku yedê alanté a tóó, apê,

A yoo vy:o anî kwo,
a k:i:i anmî paa,
yi yâpwo ngê anî ya,
a yoo ngê adnyi kwo.

* ¹⁷ Yi kópu u l:êê dîy:o nmî Lémi ngê yepê,

Yoo dono yi vy:o a pwii dmyeno,
yi k:i:i nangê kââdî.

Yepê, Tpile tupwótupwó p:uu kêê nangê yé,

a kêê k:oo u ngwo anî kaa nmyo.

*

¹⁸ Yepê, Nmyi mî ngê anî ya,
a tp:ee dmââdîma ngê wanî pyódu nmyo.

Lémini u wêdêwêdê mu daa mu tp:ook:omo, vyîlo yi Lémi ngê yi kópu ye yinê vyu. *

7

¹ A tîdê mbwó yoo, daa yi yélini yi mo yi l:êê dîy:o ye a vyu, yi

* 6:6: 1 Tim 4:12 * 6:9: 2 Kódin 4:10 * 6:10: Kîlosa 1:24 * 6:14: Epeso 5:7-11 * 6:16:

1 Kódin 3:16 * 6:17: Is 52:11 * 6:18: Hos 1:10

vy:o nmî ghê dniye, yi kópu nmî l:êê dîy:o mye vvu. Yi kópu u l:êê dîy:o kópuni knî y:oo nmî gha dmi dpî dyênê t:oo, ó nmî too pee dmi myoo dyênê t:oo, yi kópu dono kée téme. Chóó Lémi ntênê chââchââ koo, mb:aamb:aa ngê ntee a tóó, yinté pyaa kmêle. *

Kódin tpémi y:oo yi nuw:o dmi u ngwo ngmêê ngópu

² A nuu ghi nmyi nódó choo a ya. Kópu dono nmye dîpîngmê d:uu ngê, pi dîpîngmê dyênê ngê, pi dîpîngmê dóó, nmyi ndapî dîpîngmê t:âmo ngê. ³ Daa nmyi pi dyede u l:êê dîy:o yi kópu nmye d:a d:êê. Kêle. Kópuni mwiyé d:a d:êê, myombó mênîné d:êêd:êê, nmyi nuu ghi dmi a nódó ntênê a tóó. K:omo tpile anî ya, ó anî pw:onu, ngmênê nmyi nuu ghi dmi a nódó adî ya. ⁴ A lama ka tóó, nmî Lémi u maa mb:aamb:aa ngê nmye kîgha ngmê, u l:êê dîy:o pi knî ye n:aa chaa kîgha nmyo. K:omo tpile dono kópu a nga a d:uud:uu tumo, ngmênê dîni nkîngê yédi, w:aa u ngwo nîné pyw:êmi ngê.

⁵ Dini ghi n:ii ngê Másîdóniya Wee u kwo nî ta, ghê dîpî vy:ungo, dono yilî noo a vyîmî. Kuwa yéli a p:uu dnye d:uu, a gha vy:o noo a nuw:onuwo nmyo. ⁶ Ngmênê pini n:ii ngê nmî nuw:o dmi dpî l:âmo, Chóó Lémi, yi pini ngê a nuw:o yiné l:âmo ngê, Taitas a ka a dy:ââ ngê. * ⁷ Dini ghi n:ii ngê nî módu, a gha mb:aamb:aa pyodo, myenté nmyi l:êê dîy:o mdooni a ka a ñuwo, yi kópu u dîy:o a gha mb:aamb:aa ngê nmye pyodo. A ka pê, Kódin tpémi y:oo a nuw:o mênî l:âmo ngópu. A ka pê, Nuu ghi yi nódó kîyedê tóó, tpée kópu vyi ngópu. A ka pê, U yi y:e a kwo, Nê pono nmî vyápê. Yi kópu knî yi l:êê dîy:o a gha d:ud:umbiy:e mb:aamb:aa ngê dè pyódu.

⁸ Pweepwee pee n:ii nmye nê d:êê ngê, yi pweepwee pee ngê nmyi nuw:o dmi dono ngê yiné pyódu ngê, ngmênê u l:êê dîy:o tpée kópu daanê vyi. Taitas ghêlî a ka dèpèngê diyé wo, tpée kópu yi ngwo nê vvu, nê, Yi pweepwee pee lukwe dîy:o ye nî dy:ââ ngê, yi nuw:o dmi dono ngê u ngwo nî pyódu ngê. Ngmênê daa ndîi la ghi nmyi nuw:o dmi dono ngê dnya a ya, ⁹ nmyi l:êê ghi dmi u ngwo nmyi ngmêê tumo, nmyi dono u ngwo nmyi kée tumo. Yi kópu u l:êê dîy:o awêde a gha mb:aamb:aa ngê a tóó. Chóó Lémi ngê u yi doo kwo, Yi nuw:o dmi dono ngê pyaa we, yi l:êê ghi dmi paa ngmêê y:e. Yinté pyodo, u l:êê dîy:o yi pweepwee pee ngê dîpî dyênê nmyoo. ¹⁰ Dini ghi n:ii ngê Chóó Lémi ngê nmî nuw:o dmi dono ngê dpo pyódu, nmî l:êê ghi dmi dpî ngmêê té, yi ngwo nmî dono u kuwó dpî kée té, kóó k:oo moo kaa nmo. Yi kópu u l:êê dîy:o pi ngê tpée kópu d:uudpî vyi, ngmênê mgîdî u yoo, dini ghi n:ii ngê dono wunê vyîmî ngópu, yi l:êê ghi dono d:uudpî kée t:oo, pwopwo u maa d:uudpo kuwo ngmê. *

¹¹ Kópuni nmye dè pyódu, p:uu dmyinê nuw:o. Chóó Lémi ngê nmyi nuw:o dmi dono ngê pyódu ngê, u l:êê dîy:o nmyi l:êê ghi dmi nmyi ngmêê tumo. Ala ngwo u maa p:uu dpodombiy:e nmye wee, u yi nmye a kwo, nmyi pi dmi mb:aamb:aa ngê mē pyaa dniye. Nmyi nod:e dniye, nmyi nkîngê mbê dniye. U yi nmye doo kwo, nye, Nê ngê mēnye m:uu nmîne. Nmyi vy:o pini n:ii ngê dono ndîi d:uu ngê, u yi nmye doo kwo, Nmi kpada. Kópu yilî yintómu mb:aamb:aa ngê nmyi chóó u málo mēdmyinê a yiyé dé, dyââpe nmyi p:uu mēdaadî ya. ¹² N:ii ngê a pi dyênê ngê, daa yi pini u l:êê dîy:o nmye noo a d:êê, myenté daa a pi u

* 7:1: 1 Njon 3:3

* 7:6: 2 Kódin 1:3-4

* 7:10: Mát 27:3-5; Hipîlu 12:16-17

lêê dîy:o nmye noo a d:êê, ngmênê u ya a nga doo kwo, Kódin tpémi y:oo ala kópu a w:ee y:e, A nuu ghi yi nódó ntênê wunê tóó. Chóó Lémi ngê kîyedê y:enê nê, nmye dênîné k:omodanê. ¹³ Yi kópu u l:êê dîy:o a nuw:o mb:aamb:aa ngê maa pyódu.

Nyââ, nmyi l:êê dîy:o a nuw:o m:aa lâmo ngê, myenté a gha d:ud:umbiy:e mb:aamb:aa ngê mē pyodo. Dini ghi n:ii ngê Taitas nmye a loo, doo nuw:onuwo nmyo. Dini ghi n:ii ngê u kwo nmyi ng:aa mbê dniye, nmyo yintómu yi ngwo u nuw:o nmyi lâmo ngópu. Yi kópu u l:êê dîy:o a gha d:ud:umbiy:e mb:aamb:aa ngê pyodo. ¹⁴ Taitas ghêlî k:ii nmye dēpangê n:ee, u ngêêdî noo chaa kîgha nmyo. Dini ghi n:ii ngê nmye a loo, kópu dyuu n:ii u kwo nê vyi too, nmyi ntiye tumo, nmyi l:êê ghi dmi nmyi ngmêê tumo, dpîp:e mywenemywene kalê noo. Dye ghi yintómu ndê kópu dé ntee nmye noo a tpaê dé, kópuni nmyi p:uu u kwo nê vyu, ndê kópu ngê yinté mye pyodo. ¹⁵ Taitas ka nmyi ng:aa mbê dniye, u kwo my:ee nkîngê mbê dniye. Ala ngwo yi kópu mēkîyedê nuw:onuwo, nmyi nuu ghi dmi nódó ntênê a tóó. ¹⁶ Ala ngwo a lama ka tóó, ndêndê ngê a dnye nmye nyêmi ngmê. Yi kópu u l:êê dîy:o a gha d:ud:umbiy:e mb:aamb:aa ngê dē pyódu.

8

Ndapî danêdanê u danêmbum

¹ A tîdê mbwó yoo, yélini Másiđóniya Wee u kwo Yesu u yoo vy:oo ghê dniye, kópu mb:aa n:ii d:uu tumo, nmye nîné nj:ii té. Nmî Mî ngê ngee too, kópu ndîi daa ngmîdi d:uu ngópu. * ² K:omo tpile nmî Lémi u l:êê dîy:o dono yilî dnya a vyîmî, ngmênê nmî Lémi daa mb:ii ngópu. Yi kópu u

l:êê dîy:o yi gha dmi mb:aamb:aa ngê pyódu too. ³ K:omo tpile pinté dé, ngmênê ndapî ndîi kée ngópu. Ndapî yi ngópu dēpwomo ya, dîni k:omodanê, yi chóó yi nté pywupwi u l:êê dîy:o doo u ntââ ngê pyaa dniye. * ⁴ Yi ndapî kée ngópu, mu kópu u dîy:o nmî Mî u yoo vy:oo pinté n:ii wunê pyede, Njuda Wee u kwo, u yi y:e a kwo, Yi yéli ye ndapî nmî dy:ââ, u ngwo nmî ngee té. Másiđóniya tpémi y:oo a ka pē, Doo u ntââ nmî wépi dmi daanyi puwâ, u yi nmo a kwo, Yi yéli myeno ngêêpi té. ⁵ U ya a nga doo kwo, Másiđóniya tpémi y:oo ndapî knî ngmê kée y:e, ngmênê kópu ndîi yi d:uu ngópu. Myenté yi chóó yi gha dmi nmî Lémi ka mwiyé y:ee ngópu, nmî Mî u pono vyápê dniye, kuwó yi gha dmi a ka myedê kē ngópu. ⁶ Yi kópu u l:êê dîy:o Taitas ka kwonoo, Mw:ââkó a mbwó, Kódin tpémi yi vy:oo ndapî danêdanê kn:ââ ntee ny:uu chópu, yinté y:i chin:aa dpodo, ndapî danêdanê chedê ngê u ngwo dp:uu pyaa we. ⁷ Kódin tpémi, kópu yilî yintómu u ntââ ngê nmye pyede, nmî Lémi ka ntênê nmye kēlimî té, u ndê kópu dyuu ntênê nmye tpaê tumo, u tumu kópu dé nmyi lama a pyede, p:uu ntênê nmye dpodo té, a nuu ghi nmyi nódó mye tóó. Pi ngêêpi ngê u ntââ mbêmi myedmyinê ya, nmî Mî u yoo vy:oo pinté yoo yi ndapî mb:aamb:aa ngê dpo danê yó. *

⁸ Daa dēêpi kópu ngmê nmye yed:a d:êê. Másiđóniya tpémi y:oo kópuni d:uu ngópu, yi kópu nmye yed:a d:êê, mu kópu u dîy:o u ya a nga a kwo, Nmyi nuw:o dmi nê m:uu. Lukwe, nmî Lémi nuu ghi nmyi nódó a tóó, ó daa tóó? ⁹ Nmî Lémi Yesu Kédisu ngê kópuni nmî l:êê dîy:o d:uu ngê, nmyi lama ka tóó. Tpile yilî yintómu yi kada pini ngê wunê doo a ya, ngmênê

* 8:1: Lóma 15:26

* 8:3: 1 Kódin 16:2

* 8:7: 2 Kódin 9:8

nmî l:êê dîy:o dyámê mbêmê a loo, ngópuch:anê ngê mîmê pyodo, mu kópu u dîy:o u yî u ngwo doo kwo, A yoo yî l:êê dîy:o kópu ndîî yîlî nî d:uu. Nyââ, kópu yîlî nmyi l:êê dîy:o a d:uud:uu too, ngópuch:anê yoo yinté myedmyinê ngêêpî dé. *

¹⁰ Nê nê a nuw:o alanté, kópu mb:aa ngma ala. Kópuni kn:ââ m:ii tuwo kî m:aani ngê nmyinê chaa ngópu, ala ngwo yî dpodo dpî chedê yó. Wo yéli nmyi t:ee kalê tumo, ndapî danêdanê kn:ââ mwiye nmyi chaa ngópu, u yî nmye mwiye doo a kwo, nmî Mî u yoo vy:o pinté yoo nmî ngee té. ¹¹ Ala ngwo yî dpodo dpî chedê yó. Kópuni u yî nmye doo kwo, Nmî d:uu, ntênê dmyinê d:uud:uu. ¹² Nmye dênîné tpapê, Ndapî ngê u pwo dmyina a yé. U yî nmye adî kwo knomomê, Yî yéli ndapî ngê nmî ngee, ye ndapîni nmyi ngópu adî ya, nmî Mî ka yin-too u ntââ ngê adî pyodopyodo. Ndapîni nmyi ngópu daa tóó, yî ndapî p:uu daa nuw:o yédi. *

¹³⁻¹⁴ Nmye dênîné tpapê, Wu yéli yî l:êê dîy:o nmyi ndapî dpî chedê yó. Kêlê, ngmênê ala ngwo ndapî nmyi ngópu yîlî a tóó, wu yéli ngópuch:anê yoo, dpî ngee tóó. U kuwó dini ghi ngê nmyi ndapî chedê ngê u nkwo wa pyaa knomomê, u nkwo wa a ngee nmyo. Noko yinté dmyinê vyuwu, nmyi ya ngmîdi ngê yinté choo ya.

* ¹⁵ Yinté kópu puku yedê mye tóó, N:ii ngê nté péé ndîî ntówo, nté w:êê péé dîmî kê wo, n:ii ngê nté péé tédê ntówo, u ntââ mbêmê doo ya. *

Pool ngê yélini Kódin dy:ââ too

¹⁶ Taitas u l:êê dîy:o nmî Mî n:aa kwunokwuno ngê, mu kópu u dîy:o ntee nîné nuw:onuwo nmyoo, yinté myewunê nuw:onuwo nmyoo. ¹⁷ Dini ghi n:ii ngê Taitas

nî kwuno ngê, kwonoo, U ntââ Kódin tpémi ye wam:ii lê, a ka pê, Nyââ, u ya a nga a kwo, Yî n:aa lêpî. Chóó u nuw:o k:oo yî paa u yî u ngwo doo kwo. ¹⁸ Taitas p:uu nmî mbwó mē miyó nîné t:emî, nmye nîné dyede té. Yî tpódu k:uuchém u pi dé, mwiye nî u kakémê nmye nîné chámêchámê. Ala wee u kwo p:aani p:aani Yesu u yoo knî y:oo mb:aamb:aa ngê a cháâcháâ ngópu, mu kópu u dîy:o nmî Lémi u kópu dyuu pi knî ye mb:aamb:aa ngê a tpapê too. ¹⁹ A cháâcháâ ngópu, myedê ngmîdi ngópu, dini ghi n:ii ngê ndapî Njuda Wee u kwo wanmî nuw:o, a p:uu wa t:ee ngmê, ala wee u kwo yî ndapî yinê wa nuw:o. Yî ndapî anmo nuw:o, mu kópu u dîy:o Nju tpémi y:oo nmî Lémi paa chaa kalê y:e, ala kópu paa vyi y:e, Yesu u yoo vy:o yélini daa Nju tpémi, ka ngêêpî nmo.

²⁰ Yinté pini knî a p:uu angmê t:ee ngmê, ndapî ndîî n:ii nmyinê danêdanê ngópu, nîpi wanmî nuw:o, mu kópu u dîy:o pi ngê kîngê vyi, Nê ngê yî ndapî chóó ndîî. ²¹ U yî nmo a kwo, Kópuni nmo d:uud:uu, nmî Lémi ka kópu mb:aa ngê choo ya, myenté pi knî ye kópu mb:aa ngê myechoo ya.

²² Pini n:ii dē Taitas p:uu nîné t:emî dē, nmî mbwó myomoni u kakémê nmye nîné chámêchámê. Daa ng:êêntómu u k:ii nyipu dpodo, u dpodo ntênê nî módu, nmî Lémi u yoo mb:aamb:aa ngê a ngêêpî too. U lama a tóó a dnye nmyinê nyémî ngmê, u l:êê dîy:o u yî u ngwo a kwo, Yî nî lê. ²³ Yî pini dē Taitas p:uu nîné t:emî dē, pini n:ii k:ii nmyi l:êê dîy:o nîpi nye dpodo nódó. Yî pini dē nmî mbwó dē, nmî Lémi u yoo yî dyépi dē. Yî l:êê dîy:o pi knî y:oo Yesu Kédisu a chaa kîgha ngópu. ²⁴ Nmyi pyipe ngê dpî pyódu dóó, nmî Lémi u yoo yélini a wee, p:aani p:aani, u ngwo wa a w:ee ngmê,

* 8:9: Mát 8:20; Pilipay 2:6-7

* 8:12: Mak 12:43

* 8:13-14: 2 Kódin 9:12

* 8:15: Ex

awo, Nê ngê Kódin tpémi daa módó doo chaa kîgha dé. *

9

Nmî Mî u yoo vy:o pinté yoo yi yeedeyeede

¹ Nmî Mî u yoo vy:o yélini Njuda Wee u kwo wunê kwo, ndapîni ye anmî dy:ââ, yi kópu nmyi lama wunê kî yaa wo, doo u ntââ mēdaana a dōwodōwo. * ² A lama ka tóó, u yi nmye a kwo, Ndapî ye nmî dy:ââ. Māsîdóniya tpémi ye n:aa chaa kîgha nmyoo, yenîmo, Nmî mbwó yoo yélini Kídiki Wee u kwo wunê pyede, m:ii tuwo kî m:aani ngê alanté nuw:o mbê dniye, apê, Nmî mbwó yoo, yélini Njuda Wee u kwo wunê pyede, wanmî ngee té. Māsîdóniya yéli ye yinté n:aa chaa kîgha nmyoo. Yi kópu u l:êê dîy:o nmyi nt:anê yilî yaa wo, yi chóó yi ndapî mye kée ngópu. ³ Ala ngwo nmî mbwó pyile knî nmye nîné dyede té, mu kópu u dîy:o ala ngwo ndapî a kada dmyina a danêdanê. A kada daanmyinê danê knomomê, ye pi knî y:oo awo, Lukwe dîy:o nê ngê módó doo chaa kîgha dé.

⁴ Nyââ, ndapî a kada daanmyinê danê knomomê, dini ghi n:ii ngê Māsîdóniya pi ngmê knî yi k:ii nmye anmo lee dmi, mywene nmye wa ghê, a nga amye ghê, mu kópu u dîy:o ye n:aa chaa kîgha nmyoo. ⁵ Yi kópu u l:êê dîy:o nmî mbwó pyile knî nmye nîné dyede té, a kada nîné kapî té, nmyi ndapî danêdanê u l:êê dîy:o. Yi ndapî danêdanê u pi wunê nmyinê vyi ngópu, ala ngwo yi kópu dpo d:uu yó. U ya a nga daa kwo, Yi kópu dpodombiy:e a chóó n:uu d:uu, nmyi chóó nmyi nuw:o knî yi mbêmê yi kópu a kada dpî d:uu yó.

⁶ Mtíkó pyu yoo yi nt:anê nangmê yââ. Dyimê pywuu nmye ngmênîné kuwo. Pini n:ii ngê nté woo pyile njini dpî kââ, nté nt:u

pyile njini dpo pyw:oo. N:ii ngê nté woo yilî dpî kââ, nté nt:u yilî dpo pyw:oo. * ⁷ N:ii ngê u yi adî kwo, Ndapî wu ntémwi nî kée, yi ntémwi choo kéké. Yi pini u ndapî u l:êê dîy:o mēkingê tpyóó, u gha vy:o kēdangê vyi, Ghêpêghêpê a mēnê dê gh:ay ngmê, u l:êê dîy:o a ndapî n:aa kéké. Kêlé. Ntémwi u yi u ngwo adî kwo, Nî kée, yi ntémwi choo kéké, mu kópu u dîy:o pini n:ii ngê yeedeyeede u nuu u kópu ngê a ya yédi, vyîlo yinté pini Chóó Lémi u nuu u pi ngê a ya yédi. ⁸ Ndapîni nmye kéké ngópu, Chóó Lémi u ntââ, amê wumo. Yi kópu u l:êê dîy:o dye ghi yintómu u ntââ mbêmê anmyi ya, myenté nmyi yeedeyeede yintómu yi l:êê dîy:o u ntââ mbêmê amyenmyi ya. ⁹ Yinté kópu puku yedê alanté a tóó,

Pi mb:aa ngê pinté yoo mb:aamb:aa ngê a yeedeyeede too, u mb:aamb:aa chedê ngê d:uudpî pyódu. *

¹⁰ Chóó Lémi ngê nté woo nmo dpo kê, nmo kapî too, Chóó Lémi ngê nt:u yinê dpî t:oo, u ngwo nmo pîpî too. Myenté, u ntââ mbêmê dpo pyódu nmo, yeedeyeede n:ii nmo kîgha ngê, nt:u yinê dpî t:oo.

* ¹¹ Nyââ, Chóó Lémi ngê dye ghi yintómu u ntââ mbêmê dpo pyódu nmyo, u l:êê dîy:o u yoo vy:o pinté yoo nmyo yeedeyeede tumo. Ndapîni ye anmî nuw:o u l:êê dîy:o, Chóó Lémi wa chaa kalê ngmê. ¹² Yeedeyeede n:ii nmye kîgha ngópu, yi nt:u miyó. Ngmê, pinté yoo nmye ngêêpî tumo. Myomoni, Chóó Lémi nmyi l:êê dîy:o dpodombiy:e adnyi chaa kîgha. ¹³ Nmyi yeedeyeede u l:êê dîy:o u ngwo wa a w:ee ngmê, awo, Kódin tpémi nmî Lémi Yesu Kédisu ka ntênê a kēlimî té, u kópu dyuu ntênê a cháâchââ ngmê. Awo, Pi yilî yi k:ii ka a yeede nmoo. Yi

* 8:24: 2 Kódin 7:13-14

* 9:1: 2 Kódin 8:1-7

* 9:6: Prov 11:24

* 9:9: Psalm 112:9

* 9:10: Is 55:10; Hos 10:12

kópu u l:êê dîy:o Chóó Lémi wa chaa kalê ngmê, ¹⁴ nmyi l:êê dîy:o amyednya a ngêpê. Nmyi yi dmi y:e ntênê adî kwo, awo, Chóó Lémi ngê mb:aamb:aa ngê dê ngee té, mb:aamb:aa ngê u nkwo da yeede nmo. ¹⁵ A tîdê mbwó yoo, Chóó Lémi kwuno koo, kópu ndîi ngmê d:uu ngê, doo u ntââ pi ngê daawa a w:ee.

Yoo woni yi nuw:o dmi alanté a tóó, Póól ngê pweepwee pee n:i kuwó d:êê ngê, Kódin tpémi ye dy:ââ ngê, wu u dí. Nod:enod:e u pweepwee pee n:i ye mwiyé dy:ââ ngê, ala yi pweepwee pee, kn:ââ 10, u dí kn:ââ 13.

10

Póól chóó u dpodo p:uu u ngwo doo d:êê

¹ Mw:ââkó Kódin tpémi, nê Póól, a kópu dyuu dpo ny:ee yó. Yi a p:uu nmyinê danê nyédi, nmyimo, Dini ghi n:i ngê nê nmî vy:o a kwo yédi, a nkîngê yédi, kwódu yé u kópu nmo d:uudpi vyi, ngmênê dini ghi n:i ngê dpo kuwo nmo, kwódu yé u kópu yilî dpo d:êê, nmo dpo dy:ââ té. Yesu Kédisu ntee doo paa, u ya a nga a kwo, Yinté my:aa paa. Chóó u pi dêdpîmo kmîmî, lîmîlîmî ngê dêpwo nod:enod:e. Mw:ââkó, nîné kwunokwuno nmyo, ² dini ghi n:i ngê nmye anê lê, nangê nod:enod:e kalê nê. Nmyi nuw:o dmi a ngmêê yó, u ya a nga daa kwo, Dpodom-biy:e nmye nîn:aa mbumu. Yélini nmyi vy:o a wee, n:i knî y:oo a tpapê ngmê, apu, Nê ngê dyámê mbêmê tpémi yi maa ye kîgha, yi yéli yi ngópu daanî nkîngê mb:anê, wanî nkoko té. ³ Dyámê mbêmê nmo pyede, ngmênê nmî nuw:o dmi daa dyámê p:uu a kwo. Nmî Mî ngê l:êê tédê a dy:ââ nmoo, dono p:uu nmo l:êê too. ⁴ Dyámê mbêmê tpémi ntee a l:êê nyédi, daa yinté nmo l:êê nyédi, ngmênê Chóó

Lémi u wêdêwêdê mbêmê nmo l:êê nyédi. Yélini Setan ngê kóó k:oo kaa too, yinté nmîmo pw:iipw:i too. ⁵ Kópu dyuu n:i mbêmê Setan ngê yoo dpî dóó, yi kópu dyuu yuno vyee too. Kópu n:i knî yi l:êê dîy:o yoo a mbodo ndîi mbodo ndîi nyédi, Chóó Lémi p:uu u ngwo daa nuw:o nyédi, yi kópu dyuu myeyuno vyee té. Yoo yi nuw:o nmo ngmêêpî too, Yesu Kédisu kóó k:oo nmo kapî too, u dnye u ngwo a nyêmi ngópu. ⁶ Kódin tpémi. Nmyi nuw:o dmi a ngmêê yó, Yesu Kédisu u dnye dmyinê nyêmi. N:i ngê u dnye daawa ny:oo, wan:uu kpada.

⁷ Nmyi ngwolo dmi dpo pywálf yó. Nmyi vy:o n:i ngê choo a tpapê, Nê Yesu Kédisu u dpodo pyu ngmê, yi pini ntênê choo nuw:o, u lama choo ya, my:aa Yesu Kédisu p:uu dpodo pyu. ⁸ Ndoo apê nmyinê nmye a chóó a dpodo ndîi ngê nmye yed:a pyódu, ngmênê mywene a nga daawa ghê, nmî Lémi ngê yi dpodo nêdê yinê a kaa noo. Daa nmyi dyede u dîy:o kada pini ngê pyódu noo, ngmênê nmyi wêdêwêdê kîgha u l:êê dîy:o. ⁹ Ala kópu daanê dówo, mu kópu u dîy:o u ya a nga daa kwo, Pi ngmê ngê a vyi ngê, Nê ngê u pweepwee pee yedê kiyedê nkîngê kîgha nmo.

¹⁰ Kópuni nmyinê tpapê tumo, a lama ka pyede, nmyimo, Nê ngê u pweepwee pee yedê kópu ndîi yilî wunê d:êêd:êê ngê, ngmênê dini ghi n:i ngê nmî vy:o dpo lê, a mywenemywene yédi, u kópu mgaamgaa dé, tp:ee k:i nmo a mbumu yédi.

¹¹ A tîdê mbwó yoo, n:i ngê yinté kópu dpî vyi, ala kópu u lama choo ya, kópuni pweepwee yedê n:aa d:êêd:êê too, nmyi ngópu ntênê an:uu d:uu té. ^{*}

¹² Nmyi vy:o yélini y:oo yi pi dmi yi chóó a kmîmî tumo, mumdoo yi yéli y:oo dê t:ee kalê nê? Mudny:oo

* **10:1:** 1 Kódin 2:3

* **10:2:** 1 Kódin 4:21

* **10:4:** Epeso 6:13-17

* **10:10:** Nkal 4:12-14

* **10:11:** 2 Kódin 13:2,10

a chaa. Yinê ye, Nmo mb:aamb:aa dé, ngmênê a numo chaa kîgha nyédi, Yesu Kédisu ngê daa chaa kîgha too. Yi mbodo dmi podo dé. ¹³ D:aa yinté pini. A chóó a pi daanî kmîmî. Dpodoni Chóó Lémi ngê a ka a kpo, yi dpodo u pi yinî kmîmî, mwada y:i a chóó mēdaanî nî. Pi yilî yi l:êê dîy:o Chóó Lémi ngê a dpodo kalê noo, nmyi l:êê dîy:o myedê dpodo kalê noo. * ¹⁴ Nmyo, Chóó Lémi u yâpwo tēdê. Vyîlo yi yâpwo tēdê a dpodo kalê noo, y:i noon:aa ntê woo kapî, Yesu Kédisu p:uu kópu mb:aa a chóó nmye mwiyé n:uu vyu. ¹⁵ Kn:aa pini ngê dpodoni u yâpwo tēdê dpî dóó, daa yi dpodo p:uu nînh danê. A pi y:i daa t:a. Chóó Lémi ngê nmyi vy:o a dpodo kalê noo. U ya a nga a kwo, Nî wēdēwēdē kalê nmyo, nmyi kēlîmî ndîi ngê paa pyaa we. ¹⁶ U kuwó dini ghi ngê Chóó Lémi ngê kn:aa dyámê pee p:uu wa dy:ââ nê, u yâpwo tēdê y:i m:uu an:uu yé, Yesu Kédisu p:uu kópu dyuu u nkwo ye an:uu vyi. U ya a nga daa kwo, Kn:aa pini u dpodo mbēmê a pi ndîi ngê pyaa we. ¹⁷ A chóó a pi dîni kmîmî ngê, mu kópu u dîy:o puku yedê alanté a tóó,

Pi ngmê ngê chóóchóó kîngî chaa kwolo,

nmî Lémi yichoo chaa kîgha.

¹⁸ N:iî ngê dpî vyî, Nê mb:aamb:aa, daa yi pini nmî Lémi u nuu u pi ngê a ya yédi, ngmênê pini n:iî p:uu nmî Lémi ngê dpî vyî, dpô, Yi pini pi mb:aa, vyîlo yi pini u nuu u pi ngê a ya yédi. *

11

Komo dyépi yoo yi p:uu danēmbum

¹ A tîdê mbwó yoo, a ka dmyina a ng:aa, nmyi ngópu dmi nangê nkoko. ² Kwodo n:iî u maadî pi daangmê ghê wo, nmyo yinté

yéli, Yesu Kédisu u yémî p:uu ngê nî pyódu nmyoo. Kn:aa pini ngê kwulo kîngê dyé nmyo, adî k:uundêpî. Yi kópu u l:êê dîy:o Chóó Lémi ngê a nuw:o nédê a tee nmyoo, nmyi p:uu dpodombiy:e u ngwo n:aa nuw:o. Pi mu ngmîdi nmyi moo ngê choo ya. * ³ Mw:ee ngê u nuw:o ndîi mbēmê nmî kēpyââ Ivi ntee a dóó, pi woni knî y:oo yinté kîngê dóó nmyo. Dye ghi yintómu yi kópu a nuw:ónuw:o u kópu ngê a tóó. Yesu Kédisu ka ntênê nmyi kēlîmî mbê dniye, yi pini mu ngmîdi nmyi kada doo kwo. Pi ngê kîngê dóó nmyo, nmyi nuw:o dmi kîngê ngmêê té. * ⁴ Yesu p:uu kópu mb:aa mwiyé nmye n:uu vyu, u kwo nmyi kēlîmî mbê dniye, Chóó Lémi u Ghê Dmi nmyi mēnê u ngwo kee wo, ngmênê a kuwó pi knî nmye m:uu a loo, yi chóó yi nuw:o mbēmê Yesu u mo pini ngê nmye mî pyódu ngópu. Ntee nmye noon:aa danēmbum, daa yinté nmye a mbumu té. Ghê Dmi n:iî nmye wunê kuwo ngópu, u mo ghéni dmi. Lukwe dîy:o ye nmye ng:aa té, yi wépi dmi dp:ee pwapî tumo. *

⁵ Wu yéli ye ntee nmye ng:aa té, yinté a ka myedo ng:aa mbê dmyeno, a wépi nangê puwâ. Mbodo podo mbodo podo u kópu nmye ngmênînh tpaépê, a ny:ee yó. Yélini ye nmye ng:aa té, nmyinê nmye Yesu u dyépi ndîi dé, nmyinê nmye myaa tee kalê nê, ngmênê doo tee kalê noo. ⁶ Nmyinê nmye tp:ee k:iî n:aa mbumu yédi, ngmênê Yesu p:uu kópu n:iî yilî a lama a tóó, y:i daa tee kalê noo. Dye ghi yintómu nmye nîmo a dêêpî, kópuni a lama a pyede yi ngwo nmyimo nyémî dé. *

⁷ Yélini nmyinê nmye Yesu u dyépi ndîi dé nmye pywupwi tumo, ngmênê dini ghi n:iî ngê Chóó

* 10:13: Lóma 12:3 * 10:18: 1 Kódin 4:4-5

* 11:4: Nkal 1:8-9 * 11:6: Epeso 3:3-4

* 11:2: Epeso 5:26-27 * 11:3: Gen 3:4,13

Lémi p:uu kópu mb:aa nmye n:uu vyu, nmye dípi vyu, Pwila nódo, nmyi ntépínâ k:oo kmaapî ngê kêê myedíp:a tângo. A pi tédê ngê yinté nê pyódu ngê, mu kópu u díy:o nê, Nê pyidu té, maa ndêndê p:uu ní kaa té. Lukwe díy:o yi kópu mbêmê a pi dpî dyênê ngmê. ⁸ Dini ghi n:ii ngê nmyi vy:o noon:aa dpodo, Yesu u yoo yélini kn:aa kn:aa wunê pyede, y:oo dnyimo a pywupwi nê, kpaa ntee tpile yinîmo a dódo.

* ⁹ Dini ghi n:ii ngê nmyi vy:o noon:aa kwo, a ndapî ní chedê ngê, ngmênê ndapî nmye dípi dmy:ee ngê. Dini ghi n:ii ngê nmî mbwó dê Másídóniya Wee u kwo a ndê knopwo, ndapî a ka a núw:o ngópu, u ntââ mbêmê mê yé noo. Nmyi ntépínâ k:oo dênnoo a kmaapî, mu dini ghi ngê myedaanîn:aa kmaapî. ¹⁰ Yesu Kédisu pi ndêndê, u ngwo nîné kpaa, dîni k:omodanê. Kídiki Wee u kwo p:aani p:aani kwéli anî lê, yélini anîn:aa ndiye kígha, yi ntépínâ k:oo daanîn:aa kmaapî. ¹¹ Mumdoon nmyinê nmye nmyi ntépínâ k:oo dênnoo a kmaapî, mu kópu u díy:o nmyi nuu ghi dmi a nódo daa tóó? Kêlé, Chóó Lémi u lama ka tóó, nmyi nuu ghi dmi a nódo a tóó. ¹² Yi lémi ghi daanî ngmêê, mu kópu u díy:o u ya a nga daa kwo, Yélini nmyinê nmye Yesu u dyépi ndîi dé, yi chóó yi pi dmi dny:oo kmîmî dé. Doo u ntââ daadnyi tpapê, Nê ngê kópuni a d:uud:uu, myino d:uud:uu. ¹³ Yi yéli k:omo dyépi yoo, pi dódo pyu yoo, k:omo ngê a tpapê ngópu, dpo, Nmo Yesu Kédisu u dyépi dé.

* ¹⁴ Daa nyepênypê u kópu ye d:uud:uu ngópu. Yi kada pini Setan u mo u nâmo dpo ghê, enjel ntee pini ngê dpî pyódu, wunê wuu mbele yédi. ¹⁵ U dpodo pyu knî y:oo daa kópu ndîi ye d:uud:uu ngópu, kópu mb:aa u dpodo pyu ntee pini ngê dpî pyaa dmi. Dono kópuni

a d:uud:uu tumo, kuwókuwó wéni ngê yi pywuu amîné ngee ngmê.

Póól ngê k:omo dyépi yoo u ngwo mywenemywene kalé too

¹⁶ Myombó nmye mênîné tpapê, pi ngmê ngê ala kópu kîma a tpapê, Nê mbodo podo. K:omo tpile nmyinê nmye nê mbodo podo, ngmênê a ka dmyina a ng:aa, mu kópu u díy:o k:omo dyépi knî y:oo yi chóó yi pi dmi ntee a kmîmî tumo, a chóó a pi k:omo ngê yinté myenî kmîmî. ¹⁷ Daa nmî Lémi u kópu yinîné tpapê, ngmênê mbodo podo mbodo podo u yoo yi nt:anê nîné yââyââ, yi chóó yi pi dmi ntee a kmîmî tumo, a chóó a pi k:omo ngê yinté nîné kmîmî. ¹⁸ Yélini nmyi vy:o a kadakada nyédi, dyámê u tpile knî yi mbêmê yi chóó yi pi dmi a kmîmî tumo, my:aanté, a chóó a pi myinî kmîmî, daawa t:ee kalé nê. ¹⁹ Nmyinê nmye nmyi nuw:o dmi ndîi dé, mbodo podo mbodo podo u yoo yi wépi dmi dp:ee pwapî tumo. Yi yéli yi nt:anê n:aa yââyââ, a wépi myenangê puwâ, a dnye dpo ny:ee yó. ²⁰ Lukwe díy:o yi wépi dmi dp:ee pwapî tumo. Yi chóó nmye wumê kadakada nyédi, kn:aa máadi p:uu a kapî nmyoo, kópuni dyuu nmye wumê tpapê ngópu, yi kópu dyuu u cháâcháâ dpodo ndîi ngê nmye dpî pyódu. Lukwe díy:o yi wépi dmi dp:ee pwapî tumo. Dpî dóó nmyo, tpileni u pi nmye a tpapê ngópu, ye nmye yémî tumo. Nmyi pi dmi dpo ghîpî t:oo, danêmbum tédê yi dnye ngê dpî vya nmyo. Lukwe díy:o yi wépi dmi dp:ee pwapî tumo. ²¹ Yinté kópu nmye w:aangmê d:uu ngê, a wépi daap:ee pwaa ngópu. Nmyinê nmye lukwe díy:o yinté kópu dpî d:uu ngê? Nmyinê nmye ní nkîngê mbê wo? Kêlé, dpî nkîngê mbê wo, ngmênê yinté kópu dono daangmanî d:uu.

Lukwe díy:o yi chóó yi pi dmi a kmîmî tumo. Mywene y:e choo kwo. Mywene y:e ntee d:uudpi ghê, yinté a nga myedaawa ghê. Mbodo podo mbodo podo u yoo yi nt:anê n:aa yââyââ, a chóó a pi yinté myinî kmîmî. Daawa t:ee kalê nê, ngmênê p:ee dî t:ee kalê té. ²² Ala kópu mbêmê yi chóó yi pi dmi a kmîmî tumo, apu, Nmo Hipîlu tpémi. My:aa nté, my:aa Hipîlu pi. Apu, Nmo Yisîléli tpémi. My:aa nté, my:aa Yisîléli pi. Apu, Nmo Epîlaham u tii nédê yéli. My:aa nté, my:aa Epîlaham u tii nédê pini. ^{*} ²³ Apu, Nmo Yesu Kédisu u dpodo pyu yoo. Nmyinê nmye nê ghêti, ngmênê ala kópu n:aa tpaépê, Yesu Kédisu u dpodo p:uu nê t:ee kalê too, u dpodo ndîi a chóó p:ee n:aa dódó. Yesu Kédisu u l:êê díy:o mbwa k:oo daa ng:êêntómu ní kee wo, yi yéli u ngwo ní t:ee kalê too. Daa ng:êêntómu pi knî y:oo kpaka noo, myepî vya noo, yi yéli u ngwo ní t:ee kalê too. ^{*} ²⁴ Dini ghi n:ii ngê Yesu Kédisu p:uu nîmo danê, Nju tpémi y:oo mgîmî noo, yedê kpê dmi ngê dnyimo vyee nê, pyolo y:a mê chu a p:uu dnyimo kpêépî. Daa ng:êêntómu yi kópu a nga pyodo, p:aa limi knî yi k:oo yinté limo kpaka noo. ^{*} ²⁵ P:aa m:uu, chéépî ngê y:i pî vya noo. Lóma tpémi y:oo pyolo mgîmî noo, kpêê ghi ngê pyolo kpaka noo. Ala dpodo u l:êê díy:o liyê nkéli k:oo n:aa wowo yédi, a k:ii pyolo nmî vy:ee dniye, wo ngmê mgîdí ngmê a k:ii nt:ee nmee ntââ. ^{*} ²⁶ Dpodo tédê dpodo tédê nîmo lèpî, daa ng:êêntómu tââ ngê pî t:âmo noo, kpáápi knî y:oo pî vya noo, Nju tpémi y:oo pî vya noo, kn:aa yéli y:oo pî vya noo. Daa ng:êêntómu p:aa ndîi knî yi k:oo pî vya noo, myenté nko mênê p:aa pwene,

myenté nt:ee p:aa pwene, myenté yélini Yesu u yoo vy:oo k:omo ngê dpî ghê dmi, a dpodo u pi a dyede ngópu. ^{*} ²⁷ Dpodo ndîi yinî dódó ngê, mgîdí vy:oo dye ghi daadîi n:aa ngépê yédi, n:aa dómudómu yédi, n:aa mbwaambwaa yédi, ngépê u l:êê díy:o nté n:aa kpîpîkpîpî ngê, dye ghi knî ngmê ngê a dpî tédê daa ya yédi, a nkuwo kpîdí daa ya yédi. ²⁸ Yi kópu knî yi pwo ndîi kópuni a ka a tóó, Yesu u yoo yélini p:aa ni p:aa ni wunê pyede, dye ghi yintómu a nuw:oo yi p:uu a kwo. ²⁹ Yi yéli yi vy:oo n:ii nmî Lémi u yâmuyâmu p:uu a nkîngê yédi, u l:êê díy:o myinî nkîngê yédi. N:ii kn:aa pini ngê dpo lvêédî, u l:êê díy:o a nuu dpî dmyimê.

³⁰ Pi u pi kmîmî nmyi nuu u kópu ngê a tóó, u l:êê díy:o a pi u nkwo n:aa kmîmî, ngmênê daa a kópu ndîi dé yi mbêmê a pi yinî kmîmî, kópu n:ii knî yi l:êê díy:o mywene a nga dpî ghê, yi kópu knî yi mbêmê a pi yinî kmîmî. ³¹ Nmî Yâpwo ndêndê, pini n:ii nmî Lémi Yesu u Mî, n:ii pi knî y:oo dye ghi yintómu dny:oo chaa kîgha, yi pini u ngîma nîné danêmbum, dîní k:omodanê. ³² A mywenemywene u kópu ndîi ala, u l:êê díy:o a pi n:aa kmîmî. Dini ghi n:ii ngê Dîmaskîs noon:aa dpodo, kada pini n:ii King Adetas u maknopwo doo ya, u yi u ngwo doo kwo, Nê ní vy:a, u lede knî y:oo maa nkîghê dnyen:aa t:âât:ââ nê, ^{*} ³³ ngmênê a pyipe knî y:oo kpéni k:oo ché noo, yi p:aa ni chéépî mbwa pwono yedê nédê mîné l:uu noo, u ngwo ní mbêpê wo, kada pini ngê mêdaa mgîmî noo.

12

Póól ngê kópuni módu, mbóó p:uu

¹ Pi u pi kmîmî nmyi nuu u kópu ngê a tóó, u l:êê díy:o a pi myinî

^{*} 11:22: Pilipay 3:5 ^{*} 11:23: Dpodo 16:23
16:22 ^{*} 11:26: Dpodo 9:23; 14:5 ^{*} 11:32: Dpodo 9:23-25

^{*} 11:24: Deut 25:3 ^{*} 11:25: Dpodo 14:19;

kmîmî, ngmênê mb:aamb:aa p:uu daa t:a. Nmî Lémi u wêdêwêdê mbêmê kópuni nî m:uu too, kópuni nê w:ee too, yi p:uu nînê danê. ² M:ââ y:a mê páádi d:uu lê, Yesu Kédisu ngê yi ngwo mbóó p:uu km:êê noo, Chóó Lémi ngîma mî kaa noo. A lama daa tóó, nt:unt:umbiy:e nî loo, ó a ghê dmi yi loo, Chóó Lémi mu ngmidi u lama a tóó. ³ Kópuni dî vyi, myombó mênê tpaê, a lama daa tóó nt:unt:umbiy:e Chóó Lémi u ngîma n:uu ghê wo, ó a ghê dmi yi loo, Chóó Lémi mu ngmidi u lama a tóó. ⁴ Chóó Lémi u kópu ndîi dé y:i n:uu ny:ee too, doo u ntââ pi ngê d:uudpi vyi té. ⁵ Kópuni a nga pyodo, ndîi kópu ngê nmye choo ya, ngmênê a chóó a pi u ngwo dîni kmîmî ngê. Kópuni yi l:êê dîy:o pi knî y:oo dpo w:ee ngmê, dpo, Nê u wêdêwêdê doo u ntââ, nmî Lémi u wêdêwêdê ndîi, yi kópu knî yi mbêmê nmî Lémi u pi n:aa kmîmî ngê. ⁶ U ya a nga wo kwo knomomê, A chóó a pi nî kmîmî, daapênê k:omodanê, myedaap:aa mbodo podo mbodo podo, ngmênê a chóó a pi daanî kmîmî. U ya a nga daa kwo, Kópuni a nga pyodo u l:êê dîy:o a pi ndîi ngê pyaa we. Pi knî y:oo yi chóó dny:oo yenê nê, a kópu dyuu ka dny:oo ng:aa, a p:uu u ngwo ntênê pêdny:oo nuw:o.

⁷ Chóó Lémi ngê yi kópu ndîi a nga a d:uu ngê, kópu ndîi yilî u ngwo nê w:ee too. U yi u ngwo dêpwo kwo, Yi kópu knî yi l:êê dîy:o nê choo mbodo ndîi mbodo ndîi, u l:êê dîy:o Setan ka daa kwódu ngê, mbii ntee tpile a nga ngmê t:ângo. Pini n:ii yu mênê yi dii dpî kee, ntee a mgîni vyîmî yédi, yinté myîni mgîni vyîmî yédi, mu kópu u dîy:o nmî Mî ngê dpo, Nê wadî mbodo ndîi mbodo ndîi. ⁸ Nmî Lémi ka pyolo noo ngêpê, kwonê, A mgîni vyîmî

machedê ngê mêtê pyódu ngi. ⁹ A ka pê, N:aa ngêêpi ngi, u l:êê dîy:o u ntââ mbêmê anyi ya. A ka pê, Dini ghi n:ii ngê ngwêdêwêdê doo u ntââ ngê adî pyodopyodo, pi knî y:oo a wêdêwêdê yi ngwo adnyi mumu. Kópu n:ii knî yi l:êê dîy:o pi knî y:oo dpo w:ee ngmê, dpo, Nê u wêdêwêdê doo u ntââ, nmî Lémi u wêdêwêdê ndîi, yi kópu knî yi mbêmê nmî Lémi u pi n:aa kmîmî ngê. U wêdêwêdê mbêmê yi kópu knî n:aa d:uud:uu too. ¹⁰ Yi kópu dé a nuu u kópu dé, mu kópu u dîy:o dini ghi n:ii ngê a wêdêwêdê doo u ntââ ngê dpî pyódu, Yesu Kédisu ngê u ntââ ngê dpo pyódu nê. Dini ghi n:ii ngê Yesu Kédisu p:uu dpodo têtê n:aa mgîni vyîmî yédi, yoo a p:uu a peede tpaê nyédi, ó a kpakak-paka noo, a gha mb:aamb:aa ngê dpî pyódu, mu kópu u dîy:o Yesu Kédisu ngê u ntââ ngê dpo pyódu nê.

Dyépi ndêndê yoo yi l:ii

¹¹ Kódin tpémi, a pi w:ee km:êê ngópu, ye nmye daapêd:a mbodo ndîi mbodo ndîi mb:anê. Lukwe dîy:o k:omo tpile ngê nmyi pyódu noo, yélini nmyinê nmye Yesu u dyépi ndîi dé, yi pi dmi nmyi km:êê tumo. Doo u ntââ daawa t:ee kalê nê. ¹² Nmî Lémi ngê u yi doo a kwo, Pi knî y:oo nê nyi mya y:e, yi lama choo ya, nê u dyépi ngê a pyódu ngê. Yi kópu u l:êê dîy:o a wêdêwêdê kalê noo, pwopwokopwe nmyi vy:oo daa ngmidi nî pyi ngê, yinté mbwudu yilî nî chópu, daa wo ngmidi ngê. ¹³ Lukwe dîy:o nmyi mb:ii noo? P:aani p:aani Yesu u yoo knî y:oo daa mb:ii noo. Ndoo apê mu kópu u dîy:o nmyi ntépînâ k:oo dênoo a kmaapi, ngmênê kn:aa p:aani tpémi y:oo ndapi knî a ka ngma a dy:ââ ngópu. Lukwe, nmyinê nmye nî kn:aadi ngê? Kêlé, dîpi kn:aadi ngê.

*

* 12:7: Njopi 2:6
Kódin 11:9

* 12:9: Pilipay 4:11-13

* 12:12: Njon 4:48; Dpodo 19:12

* 12:13: 2

Póól ndapî p:uu u ngwo ye doo danê

¹⁴ A tp:ee yoo, a nuw:o k:oo nîmo, Pyolombó ye m:aa lê. Dini ghi n:ii ngê nmye an:uu t:aa, nmyi ntépînâ k:oo myedaanîn:aa kmaapî. Nmyi l:êê dîy:o anê lê, daa nmyi ndapî u l:êê dîy:o anê lê. Daanmyin:aa mbonombono nê, mu kópu u dîy:o tp:ee dmââdîma y:oo yi pye mî yoo daa mbonombono tumo, yi pye mî knî y:oo tp:ee dmââdîma p:ee a mbonombono tumo. ¹⁵ U ya a nga a kwo, A chók a ndapî nmyi p:uu an:uu chedê, nmyi l:êê dîy:o dpodombiy:e anîn:aa dpodo, mu kópu u dîy:o nmyi ghê dmi l:âmo daangmêpêdê ngee yó. Nmyi nuu ghi dmi a nódó ndêndê ngê a tóó, lukwe dîy:o a nuu ghi dnyinté nmyi nódó wunê tóó?

¹⁶ Doo u ntâa daanmyinê vyi ngmê, Nê ngê nmî ndapî yedoo pîpî, ngmênê nmyinê nmye nê ngê dóó nmoo, ¹⁷ yélini nmo a dy:ââ ngê, ¹⁸ ndapîni kmênê ngópu, nê ka mî y:ee ngópu. K:omodanê kópu yila. Yi yéli y:oo dîmî dóó nmyoo. Taitas nî kwuno ngê, nmî mbwó m:uu k:ii nmye u ngwo a lee knopwo. Mumdo Taitas ngê mî dóó nmyoo, nmyi ndapî u ngwo t:âmo ngê? Kêlé, k:omodanê kópu yila. Daa dóó nmyoo. Taitas u k:ii nyi dpodo mu ngmîdi, maa mu ngmîdi y:ee kîgha.

Kópuni knî yi l:êê dîy:o Póól Kódin tpémî yi p:uu doo nuw:o

¹⁹ Ndoo apê alanté nmyinê nuw:o té, Nê ngê nmî ngîma u pi mb:aamb:aa ngê mēka pyépi. Kêlé, dp:ee kóté kîgha nê, Chók Lémi u ngîma n:aa kwo. Yesu Kédisu p:uu ntênê n:aa dpodo yédi, u pi mbêmê yi kópu dé nmye d:a d:êê té, nmyi gha wêdêwêdê kîgha u l:êê dîy:o, myenté nmyi wátiwáti u l:êê dîy:o. Nmyi nuu ghi dmi a nódó wodaa tóó, ye daapêd:a

d:êê té. ²⁰ Anînê nuw:onuw:o nmyo, ndoo apê dini ghi n:ii ngê nmye anê lê, dnyinté an:uu m:uu nmyo, daa nmyi nuu u pi ngê wan:uu pyódu, wan:uu kóté kalê nmyo. Angênté an:uu m:uu nmyo? Ndoo apê dnyepéli tédê wan:uu m:uu nmyo, apê noko nmye n:ee kapî nyédi, nmyinê numo mbodo l:âmo ngêêpî nyédi, nmye numo nod:enod:e kîgha nyédi. Ndoo apê pi p:uu danê tédê an:uu m:uu nmyo, apê numo u pi nmyo dyede tumo, apê pi woni knî y:oo yi pi yi chók a kmîmî tumo, ndoo apê d:ud:umbiy:e noko dnyinté nmyinê pyede. ²¹ Nmyi nuw:onuw:o ndîi a nga da ghê, dini ghi n:ii ngê nmye anê lê, a Yâpwo ngê nmyi dono yilî yi mbêmê wa mywenemywene kalê nê. Yélini a kuwó dnya a dono, dnya a pyâa ti, ó mâa ti, ó yi gha dmi tupwótupwó ngê dnya a ya, pi u dnye dédnya a nyêmî, ngmênê tpée kópu daa vyi ngópu, yi dono yi kuwó daa kée tumo, yi yéli y:oo wa mywenemywene kalê nê, yi l:êê dîy:o anî mbê. *

13

Póól ngê yi kpadakpada p:uu yi ng:aa dmi u ngwo t:ângo

¹ Ala ngwo pyolombó nmye mênîné lêpî. Kópuni puku yedê a tóó, p:uu dmyinê nuw:o. Yi kópu ala.

Kóté tédê, doo u ntâa pi mu ngmîdi u kópu mbêmê pi daanmyi ndyîko ngmê,

ngmênê pi miyó pyile y:oo kópu mu ngmîdi dny:oo tpapê knomomê,

yi pini u ngwo dmyinê kpadakpada. *

² Dini ghi n:ii ngê myombó nmye munê loo, kópuni yi ngwo nmyi ngêêdî n:uu vyu, ala ngwo nmye mênîné tpapê. Yélini mwiyé dnya a dono, wo yéli mye yi k:ii, ala kópu

dpo ny:ee y:e. Dini ghi n:ii ngê nmye anê lê, yi ngwo daanê kede, ntênê wanî kpada nmyo,³ mu kópu u dîy:o nmyinê tókótókó nê, nmyinê nmye nê ngê Yesu Kédisu u komo daa kapî ngê. Yesu Kédisu ngê dpodo ndîi nmyi vy:o ntee a dódó too, yinté dpodo ndîi nmyi vy:o amy:aan:aa dóó té, u ngwo anmyinê w:ee ngmê, anye, Kî Yesu Kédisu u dyépi ngmê. ⁴ K:omo tpile Yesu Kédisu ngê u wêdêwêdê a kuwo ngê, kîdosi nêdê u ngwo t:ee ngópu, ngmênê Chóó Lémi u wêdêwêdê mbêmê kpêênî mêdê pii wo. Nê my:aa yinté. A chóó a wêdêwêdê myinê kuwo ngê, ngmênê Chóó Lémi u wêdêwêdê ndîi mbêmê nmyi vy:o anîn:aa dpodo. *

⁵ Nama a tókótókó nê, nmyi chóó nmyi kêlîmî p:ee nga a m:uu yó. Nmyi lama a tóó, Yesu Kédisu nmyi mênê a tóó, apii? Wodaa tóó, u yoo vy:o daap:ee ghê dniye, u pi k:omo ngê p:ee tpapê ngmê. ⁶ D:aa yinté pini. U pi daa k:omo ngê n:aa tpapê ngê, u dyépi ngê ntênê a pyódu noo. Dîyo yi kópu nmyi lama wa yââ. ⁷ Chóó Lémi ka nmyi l:êê dîy:o n:aa ngêpê yédi, mu kópu u dîy:o u ya a nga daa kwo, Dmyina a dono. Nmyi dono daanmyi yé knomomê, ye a pi wanmyi dyênê ngmê, pi knî y:oo awo, Tp:oo yoo dono dé. Ngmênê daa yi kópu u l:êê dîy:o n:aa ngêpê yédi, a chóó a pi p:uu dîni nuw:o. K:omo tpile nmyinê nmye nê k:omo dyépi, ngmênê u ya a nga a kwo, Nmyi l:êê ghi dmi mb:aamb:aa ngê pyaa we. ⁸ Nmî Lémi p:uu kópu dyuu ndêndê mb:aamb:aa ngê anmye cháâchââ, ye doo u ntââ kópu nmye daangman:uu vyi. *

⁹ U ya a nga daa kwo, Dpodombiy:e n:uu kpada nmyo. U ya a nga a kwo, Nmî Lémi u wêdêwêdê mbêmê kópu mb:aa yilî dmyinê d:uud:uu. Nmî Mî ka n:aa

ngêpê yédi, kwonîmo, Mêdê wáti té, mb:aamb:aa ngê dpî pyódu té. ¹⁰ Yi kópu u l:êê dîy:o nmye ghêlî daanî nî, ala pweepwee pee nmye mwiye nîné dyede. Nmyi l:êê ghi dmi d:ââ dpî l:âmo tóó. Nmî Lémi ngê nmyi kada kaa noo, ngmênê u ya a nga daa kwo, Nî kpada nmyo. Daa nmyi dyede u l:êê dîy:o kada pini ngê pyódu noo, ngmênê nmyi wêdêwêdê kîgha u l:êê dîy:o. *

Póól u nd:uu tpapê

¹¹ Mw:ââkó a tidê mbwó yoo, nmyi nuw:o dmi moo l:âmo tóó, mb:aamb:aa ngê dpî pyaa dniye. Nmyi l:êê ghi dmi moo wáti tóó, dmyinê mb:aamb:aa. A kópu dyuu dpî ny:ee yó, nmyi nuw:o dmi ngmidi ngê dny:oo ya, numo p:uu namê d:uu. Yinté anmyi ya knomomê, ye pini n:ii nódó nmî nuu ghi dmi a tóó, Chóó Lémi, daawa a kuwo nmyo, kóó k:oo ntênê wa kaa nmyo.

¹² Nmyi tidê mbwó knî yi k:ii dpo numo chipé tóó. Al:ii Yesu u yoo vy:o yélini a pyede, yi mb:aamb:aa nmye myedé dy:ââ ngmê.

¹³ Nmî Lémi Yesu Kédisu ngê choo a ngêépî nmyo, Chóó Lémi nódó nmyi nuu ghi dmi ntênê choo a ya, u Ghê Dmi nmyi p:uu choo a ya, choo a wêdêwêdê kîgha nmyo.

Wu u dí.

NKALÁSIYA

Nkalásiya Wee u kwo p:aa páádi a tóó, Antiyóka ngmê, Yikóniyêm myomo, Lisítida pyolo, Ndêêpi podo. Póól pini dê Mbanapas yi p:aani páádi knî yi k:oo lee knopwo, Yesu p:uu y:i ye dpîmon:aa danêmbum. (Dpodo 13:14-14:20) Yi p:aani páádi knî yi k:oo Nju pi knî ngmê Yesu ka kêlîmî mbê dniye, yélini daa Nju tpémi, yilî mye kêlîmî mbê wo. U kuwó dini ghi ngê Póól Mbanapas y:oo yi yéli a kuwo tumo, Sidiya wee u kwo mê diyé knopwo.

Póól p:aani p:aani dpîmon:aa dpodo ee, u kuwó dini ghi ngê Nkalásiya tpémi yi p:uu kópu ngmê nyongo. Kópuni nyongo, yi kópu ala. Nju pi knî ngmê, Yesu u yoo vy:o n:ii ghê dniye, Nkalásiya tpémi ye ala kópu dnyimon:aa tpapê, yipu, Nju pi ngê pyaa dmyeno, Chóó Lémi u l:ii nmyi p:uu dpî kaa we, Mósisi ngê dêêpî kópuni a d:êê too, yintómu dmyinê cháachâa dé. Yipu, Póól ka namê ng:aa, Yesu p:uu dêpwo a ya. Yipu, Pita, Njems mbwémi Njon ye yidmyinê ng:aa, Yesu p:uu vyílo dé yidnya a ya. Nkalásiya tpémi woni knî y:oo yi yéli yi dnye dmi ny:ee ngópu.

Póól ngê u yi u ngwo doo kwo, Nkalásiya tpémi yi nuw:o dmi ní wáti té, u l:êê díy:o ala pweepwee pee ye dy:ââ ngê. Chóó daa d:êê ngê, ngmênê kópuni doo tpapê dé, u pyipe ngmê ngê doo d:êêd:êê dé. Yi kópu dyuu ala.

¹ Nê Póól, Yesu Kédisu u dyépi ngmê. Daa a chóó u dyépi ngê ní pyodo, myenté daa pi ngê u dyépi ngê yinê pyódu noo, ngmênê nmî Mî Chóó Lémi, n:ii ngê nmî Lémi Yesu Kédisu kpêênî mède pyidu ngê, yi dyépi ngê y:oo a pyódu noo. *

² Yélini Yesu u yoo vy:o nmyinê ghê dniye, Nkalásiya Wee u kwo, ala pweepwee pee nmye ninê dyede. Nmyi tídê mbwó yoo, yélini yi k:ii nmo pyede, yi mb:aamb:aa nmye da dy:ââ ngmê.

³ Nmî Mî Chóó Lémi, nmî Lémi Yesu Kédisu u k:ii, dny:oo a ngêêpî nmyo, mb:aamb:aa ngê nmye myedny:oo a vyuwo. ⁴ Nmî Lémi ngê nmî dono knî yi l:êê díy:o chóóchóó y:ângo, mu kópu u díy:o u yi u ngwo doo kwo, Dono kwulo nê pw:ii té. Yi ngwo nmî Mî u pono a vyápê wo. * ⁵ Yi kópu u l:êê díy:o pi knî y:oo nmî Mî adnyi chaa kîgha, chedê ngê daawa pyódu. Ndê kópu yila.

Nmî Lémi p:uu kópu dyuu ng-mêêpî, u danêmbum

⁶ Nkalásiya tpémi, dmyinê ngwéti nê. N:ii ngê Yesu Kédisu kóó k:oo kaa nmyoo, Chóó Lémi, lukwe díy:o lîmîlîmî ngê dmyinê kuwo ngmê. Lukwe díy:o kn:aa yéli yi kópu knî ye nmyi ng:aa mbê dniye. ⁷ Nmî Lémi p:uu kópu ndêndê mu ngmîdi nmye kîny:uu vyu, ngmênê pi ngmê knî y:oo nmyi némi dmi wumê dyede tumo, u yi y:e a kwo, Yesu Kédisu u kópu dyuu nmî ngmêê.

* ⁸ N:ii ngê kn:aa kópu nmye angmêmî vyi knomomê, Chóó Lémi ngê d:ud:umbiy:e wa dyênê. Kn:aa kópu nmye anm:uu vyi knomomê, ye Chóó Lémi ngê wa dyênê nmo, myenté enjel ngmê ngê kn:aa kópu nmye angmêmî vyi knomomê, ye Chóó Lémi ngê wamye dyênê.

* ⁹ Yi kópu wunê nmye kîny:uu vyu, ala ngwo mênîné tpapê, kópu dyuu ndêndê ka nmyi kêlîmî mbê dniye, n:ii ngê kn:aa kópu nmye angmêmî vyi knomomê, Chóó Lémi ngê d:ud:umbiy:e wa dyênê.

¹⁰ Lukwe, nmyinê nmye nê ngê u yi u ngwo a kwo, Yoo yi nuu u pi

* 1:1: Nkal 1:11-12

* 1:4: Nkal 2:19-20; Taitas 2:14

* 1:7: Dpodo 15:1,24

* 1:8: 1

Kódin 16:22

ngê nî pyódu? Kêlé, u ya a nga a kwo, Chóó Lémi u nuu u pi ngê nî pyódu. U ya a nga wodoo kwo, Yoo yi nuu u pi ngê nî pyódu, ye Yesu Kédisu p:uu dpodo pyu ngê daapîné pyodo. *

Póól ngê kópu dyuu n:ii dpîmon:aa tpaépê dé

Dpodo 8:3; 9:1-30

¹¹ A tîdê mbwó yoo, ala kópu nmyi lama choo a ya. Kópu dyuu n:ii nmye n:uu vyi too, a chóó a mênê dêp:a ngi too, * ¹² mye daa pi ngê a ka yinê vyi too, pi p:uu myedênoon:aa ndiye. Kêlé, Yesu Kédisu ngê a lama yinê kalê too.

¹³ Yesu u yoo vy: o ghêli dêp:angê ghê wo, kópuni noo a d:uud:uu dé nmyi lama kiyedê pyede. U ya a nga doo kwo, Yesu u kwee nî chapwo, u yoo chedêchedê nî chedê. Yi kópu u l:êê díy: o nîmon:aa ngîmîmgîmî dé, yi kpadakpada têtê nîmo ñeñe dé. * ¹⁴ Nju tpémi yi vy: o yélini yi k:ii kwodonkwodo nmea a kaakaa, yi yéli yili nî t:ee kwólu. Nmî kn:ââ yoo yi dêêpî kópu dyuu ntênê noo a cháâcháâ dé, yi cháâcháâ têtê nî t:ee kalê too. *

¹⁵ Ngmênê Chóó Lémi ka nê ch:anê wo, niye mênê noo a kwo, u ngwo a ngmîdi noo, * ¹⁶ mu kópu u díy: o apê, Nê a Tp:ee p:uu pîchoon:aa danêmbum, yélini daa Nju tpémi, yi yéli ye pîchoon:aa danêmbum. Dini ghi n:ii ngê Tp:oo a ka a kêma ngê, yi kópu p:uu pi ngmê ka dipî póó wo. * ¹⁷ Njedusalem dipî n:ee, yélini Yesu u dyépi ngê a kada a pyaa dniye, ye myedipî póó wo, ngmênê Alépiya Wee u kwo pi kwéli dêpwo a ya, y:i noon:aa a nuw: o, u kuwó dini ghi ngê Dîmaskîs nî diyê wo. ¹⁸ M:ââ pyile mî loo, Njedusalem u ngwo nî loo, Pita n:uu módu, wiki miyó u

kwo noon:aa ya. ¹⁹ Yesu u dyépi dipîm:uu módu, ngmênê Njems ngmîdi nî módu, nmî Lémi u mbwó. *

²⁰ Kópuni nmye d:a vyi té, ndê kópu dé, Chóó Lémi u ngîma nmye dênîné k:omodanê.

²¹ U kuwó dini ghi ngê Sidiya Wee Silisiya Wee yi kwo noon:aa dpodo. ²² Yi ngwo Njuda Wee u kwo yélini Yesu u yoo vy: o dnye kwo, yi lama dênoo ya. ²³ Dpodoni nîmon:aa dóó dé, dnyimo nyepênyepê dé, numo ka yipu, Pini n:ii ngê dpîmo a kpakakpaka nmo, ala ngwo nmî Lémi u kópu dyuu pi knî ye mêmîné tpaépê té. ²⁴ A l:êê díy: o nmî Mî dnyimo chaa kîgha.

2

Kada pini knî y:oo Póól u kópu dyuu u ngwo daa ngmêê tumo

¹ M:ââ y:a mē páádi Yesu p:uu noo dpodo, yi ngwo Taitas a p:uu nî t:àngo, Mbanapas u k:ii Njedusalem nmî lee dniye. * ² Léma n:ii Njedusalem doo a kwo, dêpa dóó kalê noo, ngmênê nmî Lémi ngê Njedusalem yinê dy:ââ noo. Pita, Njems mbwémi Njon, yélini yi pi dmi nmyi ndiye kîgha pyu knî ye ndîi dé, yi pini pyile knî ye yi mo a dpodo u kakêmé ye kîn:uu chámê ngê. Kópuni dyuu pi knî ye nîmo tpaépê too, yi pini pyile knî ye kînê nté too, mu kópu u díy: o u ya a nga dêpwo kwo, Dpodoni nî dóó, k:omo tpile ngê pyaa we. Myenté dpodoni n:aa dóó ngê, u ya a nga daa kwo, K:omo tpile ngê mye pyaa we. ³ K:omo tpile a mbwó Taitas daa Nju pi, ngmênê yi lémi pyile knî y:oo Chóó Lémi u l:ii p:uu daa t:ee ngópu. ⁴ Nyââ, A dpodo u kakêmé ye n:uu chámê ngê, mu kópu u díy: o Nju pi knî ngmê y:oo nmo Yesu u yoo tumu dnye ngetengete nmo.

* 1:10: 1 Tes 2:4 * 1:11: Mát 16:17 * 1:13: Dpodo 8:3 * 1:14: Dpodo 22:3 * 1:15: Is 49:1 * 1:16: Dpodo 9:3-6 * 1:19: Mát 13:55 * 2:1: Dpodo 11:30

Yesu u yoo vy:o pi yilî dóo tumo, yinê ye, Nmî mbwó yoo, ngmênê daa nmî mbwó yoo. Yi Nju tpémi y:e u yi doo kwo, Kópuni u l:êê díy:o Yesu u yoo knî y:oo nmî dêêpî kópu dyuu daa cháâcháâ tumo, yi kópu nmo pyw:oo. U yi y:e doo kwo, Yesu u yoo knî y:oo nmî dêêpî kópu dyuu yintómu dny:oo cháâcháâ dé. ⁵ Ngmênê yi Nju tpémi ye dpîp:ê ng:aa mbê dniye. U yi nmo dêpwo kwo, Nmî Lémi u kópu ndêndê ngmêê y:e. Yi kópu dyuu wo ngmêê tumo, ye yi dêêpî kópu yilî p:ee cháâcháâ tumo, dpodo ndîi ngê nmye pî pyodo.

⁶ Nmyi ndiye kîgha pyu knî y:oo yi lémi pyile knî a cháâcháâ tumo, mu kópu u díy:o Yesu p:uu dnya a ya, ngmênê yi kópu a ka daa ndîi kópu. Nmî Mî ngê yoo daa yi pi dmi mbêmê a myeme too, nmî gha dmi u kpêê. Nyââ, yi lémi pyile knî y:oo a kópu dyuu daa ngmêê tumo, ⁷ ngmênê ala kópu a w:ee ngópu, nmî Lémi ngê Pita ka ntee a vyu, kwo, Nju tpémi ye a kópu dyuu chi tpapê, a ka yinté mye vyu, a ka pê, Yélini daa Nju tpémi, a kópu dyuu ye michin:aa tpapê. ⁸ Nyââ, nmî Lémi ngê Pita ntee a wêdêwêdê kwólu, Nju tpémi yi l:êê díy:o u dyépi ngê pyódu ngê, yi pini mu ngmidi ngê yinê myedê wêdêwêdê kalê noo, u dyépi ngê a pyódu noo, yélini daa Nju tpémi, ye dy:ââ noo. ⁹ Nyââ, nmyi ndiye kîgha pyu knî y:oo pini n:ii pyile knî a cháâcháâ tumo, Pita, Njems mbwémi Njon, vyílo yi pini pyile knî y:oo a w:ee ngópu, apê, Nmî Mî ngê nê ndêndê ngê a ngmidi ngê. Yi kópu u l:êê díy:o yi tpókni y:oo Mbanapas k:ii nyi kêê dê mgîmî dumo. Nmî nuw:o dmi ngmidi ngê nmî pyódu ngê, nyepê, Nju tpémi yi vy:o anmî dpodo, kn:aa yéli yi vy:o choon:aa dpodo. ¹⁰ Kópu mu ngmidi nye vyi ngópu, nyepê, Nmî vy:o pinté yoo choo a ngêêpî dé. U

ya a nga doo kwo, Vyílo yi kópu yinî d:uud:uu.

*Póol ngê Pita u ngwo wáti ngê
Dpodo 15:1-2*

¹¹ A tîdê mbwó yoo, nmyi ndiye kîgha pyu knî y:oo apu, Pita u kópu dyuu, ndêndê kópu dyuu, nê a kópu dyuu daa ndêndê kópu dyuu, ngmênê dini ghi n:ii ngê Pita Antiyóka a loo, a chóó nî wáti ngê, mu kópu u díy:o daa nmî Mî u nuu u kópu ngmê d:uu ngê. ¹² Dini ghi n:ii ngê Pita mwiye Antiyóka nmo a loo, yélini daa Nju tpémi, u k:ii nmîmon:aa yakmaapî. U kuwó dini ghi ngê Nju pi knî ngmê Njedusalem a ndê dniye, Antiyóka a lee dniye. Yi yéli Njems p:uu dnya a ndiye. Dini ghi n:ii ngê taa dniye, Pita kn:aa yéli yi vy:o mēdēpwon:aa yakmaapî, mu kópu u díy:o Nju tpémi ye nkîngê mbê wo. ¹³ Nju tpémi n:ii Yesu u yoo vy:o dnye kwo, Pita u nt:anê mye yaa dniye, Mbanapas myedê pēdî ngópu, Pita u nt:anê mye yé ngópu. ¹⁴ Dini ghi n:ii ngê yi kópu yi p:uu nî módu, nê, Nmî Lémi u kópu dyuu ndêndê dê kn:aadi ngmê. Nê, Yélini daa Nju tpémi, lukwe díy:o kpeme ye dê yaa dmi. Yi ngwo Pita yi ngópu nî ghââ kwólu, kwono, Nyi Nju pi, ngmênê yélini daa Nju tpémi yi k:ii kîmmye a yakmaapî. Kwono, Lukwe díy:o l:êê ghi ala ngwo chi ngmêê, kpeme ye chi yââ. Kwono, Lukwe díy:o u yi nga a kwo, Yélini daa Nju tpémi, nmî dêêpî kópu dyuu dny:oo cháâcháâ.

¹⁵ Kwono, Yélini daa Nju tpémi, nmî dêêpî kópu dyuu daa cháâcháâ tumo. Kwono, D:ee yinté pini dê. Kwono, Nye Nju pi dê, dêêpî kópu dyuu nyipu a cháâcháâ, ¹⁶ ngmênê ala kópu nyinê w:ee ngê, daa dêêpî kópu dyuu cháâcháâ mbêmê pi Chóó Lémi ka pi mb:aa ngê dpî pyódu, ngmênê pini n:ii Yesu Kedisu ka a kélîmî, yi pini Chóó Lémi ka pi mb:aa ngê dpî pyódu. Kwono, K:omo tpile nye Nju pi dê, ngmênê

Yesu Kédisu ka nyi kélîmî mbê knopwo. Kwono, U yi nye doo kwo, Yesu Kédisu ka kélîmî mbêmê Chóó Lémi ka pi mb:aa ngê nyi pyaa knî. Kwono, Dêêpî kópu dyuu chââchââ p:uu nyi nuw:o dê dêdpîmo a kwo, mu kópu u dîy:o ala kópu puku yedê a tóó, Doo u ntââ dêêpî kópu dyuu chââchââ mbêmê pi Chóó Lémi ka pi mb:aa ngê daawa pyódu. *

¹⁷ Kwono, Nyââ, u yi nye doo kwo, Yesu Kédisu ka kélîmî mbêmê Chóó Lémi ka pi mb:aa ngê nyi pyaa knî. Kwono, Yi kópu u l:êê dîy:o nmî kn:ââ yoo yi dêêpî kópu dyuu chââchââ daa ndîi kópu ngê nye pyodo. Kwono, Kî Nju tpémi ye yiné ye, Yesu Kédisu ngê pi dono ngê da pyódu nyo. Kwono, Kî yéli yi kópu nangê ndê kópu? Kwono, Daa ndê kópu. ¹⁸ Kwono, Nmî kn:ââ yoo yi dêêpî kópu chââchââ pi knî ye tédê kópu ngê nî pyódu ngê. Kwono, Ye wanî vyi knomomê, Yi dêêpî kópu dyuu mēdmyinê chââchââ dé, ye ala kópu a ka wa vyi ngmê, a ka wo, Nyóó nyi kn:aadi ngê, dēnyoo a chââchââ dé. ¹⁹ Kwono, Dêêpî kópu dyuu mbêmê nê w:ee ngê, nê, Nî kn:aadi ngê, Chóó Lémi ngê u l:êê dîy:o wamî dyênê nê. Kwono, Ngmênê a yikî Yesu Kédisu u pwo ghay wo, a l:êê dîy:o pwene. Kwono, Dini ghi n:ii ngê Yesu k:ii ngmîdi ngê nyi pyaa knopwo, kwono, na a ka yi ngwo my:aa pwene, dêêpî kópu dyuu ngê mēdaa mbêpê kîgha nê. Kwono, Yesu Kédisu kpēênî mēdê pii wo, u l:êê dîy:o ghê kamî nê pyw:ango, Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê yiné a mbêpê kîgha nê. * ²⁰ Kwono, Daa a chóó a pono n:aa vyápê, Yesu Kédisu u pono n:aa vyápê, a p:uu mye t:a. Kwono, Ala ngwo Chóó Lémi Tp:oo ka n:aa kélîmî, u ngwo n:aa dpodo. Kwono, Yi pini nódo a nuu ghi a tóó, chóóchóó a l:êê dîy:o y:ango.

²¹ Kwono, Chóó Lémi ngê kópuni nmî l:êê dîy:o d:uu ngê, u wépi dîpî puwâ. Kwono, Kî Nju tpémi y:oo apu, Dêêpî kópu dyuu chââchââ mbêmê, pi Chóó Lémi ka pi mb:aa ngê dpî pyódu. Kwono, Yi kópu wo ndê kópu, ye Yesu Kédisu módó pí pwene, u pwopwo mbêmê daapî ngee nmoo.

3

Dêêpî kópu dyuu chââchââ u danēmbum

¹ Nkalásiya tpémi, nuw:o nmyi mēnê ngma a tóó? Lukwe dîy:o Yesu Kédisu dp:ee nuw:onuw:o ngmê, dêêpî kópu dyuu nmye chââchââ tumo. Lónté pipi kópu ngê nmyi nuw:o dmi u ngwo nmyi ngmêê tumo? Yesu Kédisu ngê kópuni nmî l:êê dîy:o kídosi nédê d:uu ngê, u kakēmê ntēnē nmye kîn:uu chāmê ngê. Lukwe dîy:o nmyi nuw:o dmi p:uu daa wee. ² Kópu mu ngmîdi nmye nîné póópóó. Ló kópu mbêmê Chóó Lémi u Ghê Dmi nmyinê pyw:ee ngópu? Dêêpî kópu dyuu chââchââ mbêmê nmyinê pyw:ee ngópu, ó Yesu ka kélîmî mbêmê nmyinê pyw:ee ngópu? ³ Angēnté, nuw:o nmyi mēnê mēdaa tóó? Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê kamî ngê pyódu nmyoo, lukwe dîy:o u yi nmye a kwo, Nmyi chóó nmyi wēdēwēdē mbêmê pi mb:aa ngê nmyi pyaa dmi. ⁴ Kópuni nmye pyaa dniye, lukwe, nmyinê nmye módó nmye pyaa dniye? Kêlê, daa módó nmye pyaa dniye. ⁵ Nmyinê nmye ló kópu u l:êê dîy:o Chóó Lémi ngê u Ghê Dmi nmye a kpo, mbwudu nmyi vy:o u ngwo dpî chaa té? Lukwe, nmyinê nmye dêêpî kópu dyuu chââchââ u l:êê dîy:o, ó Yesu ka kélîmî u l:êê dîy:o?

⁶ Epîlaham p:uu nga a nuw:o mbê dmyeno. Puku yedê alanté a tóó,

* **2:16:** Lóma 3:20-28; 11:6

* **2:19:** Lóma 6:6; 7:6; Njon 13:1; Nkal 1:4

Epilaham Chóó Lémi ka dpîmo a kélîmî,
pi mb:aa ngê u ngwo u kwo a pyodo. *

⁷ Yi kópu u l:êê dîy:o ala kópu nmyi lama choo a ya, N:ii knî y:oo dêêpî kópu dyuu a châachââ tumo, k:omo tpile yi kn:ââ Epilaham, ngmênê nmî Lémi ka daadnyi kélîmî knomomê, ye daa Epilaham ntee yéli. Yélini nmî Lémi ka a kélîmî té, vyîlo yi yéli Epilaham ntee yéli. ⁸ Epilaham u dye ghi ngê, Chóó Lémi u lama doo a ya, apê, Yélini daa Epilaham u tii nêdê yéli, dîyo a ka adnya a kélîmî, pi mb:aa ngê u ngwo a ka wa pyaa dmi. Yi kópu u l:êê dîy:o Chóó Lémi ngê Epilaham ka ló dini a vyu, kwo, Dyámê mbêmê pi dyêêdî yintómu knî y:oo l:êê dîy:o mb:aamb:aa wa a pyw:ee ngmê. * ⁹ Epilaham Chóó Lémi ka doo a kélîmî, mb:aamb:aa u ngwo a pyw:ango. Yélini yinté a kélîmî té, mb:aamb:aa yinté amyedê pyw:ee ngmê. *

¹⁰ N:ii knî y:oo u yi a kwo, Dêêpî kópu dyuu châachââ mbêmê Chóó Lémi ka pi mb:aa ngê nmî pyaa dmi, yi yéli wa dêê dmi, Chóó Lémi ngê dîyo wa dyênê té. Yi kópu nmî lama a tóó, mu kópu u dîy:o puku yedê alanté a tóó,

N:ii ngê dêêpî kópu yintómu daadi châachââ,

Chóó Lémi ngê dîyo wa kpada. *

¹¹ Nyââ, dêêpî kópu dyuu châachââ mbêmê, pi Chóó Lémi ka pi mb:aa ngê d:uudpî pyódu, mu kópu u dîy:o puku yedê alanté a tóó, Pini n:ii adî kélîmî,

Chóó Lémi ka pi mb:aa ngê u ngwo wa pyódu. *

¹² Dêêpî kópu dyuu châachââ daa kélîmî u pee, ngmênê pini n:ii ngê dêêpî kópu dyuu d:ud:umbiy:e adî châachââ, yi pini ngê u ghê njini u

ngwo wa a pyw:oo. * ¹³ Ngmênê nmo dîpedîpe nyédi, dêêpî kópu dyuu dnyinté nmo châachââ ngê, u l:êê dîy:o nmî kpadakpada nmo t:âât:ââ. Ngmênê Yesu Kédisu ngê nmî kpadakpada têtê nmî d:aa dmi a kââdî ngê. Yinté kópu puku yedê alanté a tóó,

Pi knî y:oo pini n:ii dpî vya ngmê, yi pee p:uu dpî t:ee ngmê, yi pini daa Chóó Lémi u nuu u pi,

u kpadakpada têtê dpî lê. *

¹⁴ Nyââ, Yesu Kédisu ngê nmî kpadakpada têtê dyé nmoo, mu kópu u dîy:o u yi u ngwo doo kwo, Kópuni M:aa ngê Epilaham ka a vyu, pi dyêêdî yintómu knî yi l:êê dîy:o nî d:uu, myenté yélini a ka adnya a kélîmî, M:aa u Ghê Dmi yi mênê adî ya.

Dêêpî kópu dyuu châachââ ngê Chóó Lémi u ndê danê u d:aa dépê kââdî ngê

¹⁵ A tîdê mbwó yoo, dyimê pywuu nmye ngmênîné kuwo. Dini ghi n:ii ngê pi ngê dy:âma ndîi dpî y:oo, yi ngwo naa dpî yé ngmê, yi nááli d:uudpî têtê a, doo u ntââ pi ngê yi pini cha daawa chámê dê.

¹⁶ Chóó Lémi ngê Epilaham yinté u kwo a kââdî ngê, u kwo doo a ndê danê, u tii nêdê pini ngmê p:uu myedoo a ndê danê. Doo u tii nêdê yéli yintómu yi p:uu doo a ndê danê, ngmênê u tii nêdê pini ngmidi p:uu doo a ndê danê, Yesu Kédisu. *

¹⁷ Kópuni d:a d:êê té, yi nt:u kópu ala. Chóó Lémi ngê Epilaham u kwo a kââdî ngê, u kwo myedoo a ndê danê. M:ââ podo yono y:a mē pyolo y:a mî loo, Mósisî ngê u dêêpî kópu dyuu u ngwo a d:êê too. Doo u ntââ yi dêêpî kópu dyuu ngê Chóó Lémi u ndê kópu dyuu daawa ngmêê, wunê myedêpê ngmêê too. * ¹⁸ Epilaham ngê

* 3:6: Gen 15:6

* 3:8: Gen 12:3; Dpodo 3:25

* 3:9: Lóma 4:16

* 3:10: Deut 27:26

* 3:11: Nkal 2:16

* 3:12: Lóma 10:5

* 3:13: Deut 21:22-23; 2 Kódin 5:21

* 3:16: Luukí

1:54-55; Gen 12:7

* 3:17: Dpodo 7:6

dêêpî kópu dyuu cháâchââ mbêmê mb:aamb:aa wodê pyw:ângo, ye daa Chóó Lémi u ndê danê mbêmê pêdê pyw:ângo. Ngmênê Epîlaham Chóó Lémi u ndê danê ka a kêlîmî mbê wo, mb:aamb:aa u l:êê dîy:o a pyw:ângo. *

¹⁹ A ka anmyinê póo dmi, a ka nye, Lukwe dîy:o Chóó Lémi ngê dêêpî kópu dyuu Mósisi ka a y:ângo? U nt:u kópu nmye nînê tpaê, pi knî y:oo dono kópu daamupaa d:uu y:e, u dî Yesu Kédisu paan:aa taa we, pini n:ii p:uu Chóó Lémi Epîlaham ka doo a ndê danê. Myenté Chóó Lémi ngê u dêêpî kópu dyuu pi knî ye chókô dêpê vvu, Mósisi ngê enjel knî yi kwo a ny:ee too, pi knî ye u nkwo mî vyi too. * ²⁰ Ngmênê Chóó Lémi Epîlaham ka chókô doo a ndê danê, pi yi kêlê daangmê ghê wo.

Kópuni u l:êê dîy:o Chóó Lémi ngê u dêêpî kópu dyuu Mósisi ka a vvu

²¹ A ka anmyinê póo dmi, a ka nye, Lukwe, Chóó Lémi Epîlaham ka doo a ndê danê, u kuwó dini ghi ngê yi kópu k:omodanê kópu ngê pyódu ngê, u mo kópu Mósisi ka m:uu a vvu? Kêlê. Doo u ntââ pi ngê dêêpî kópu dyuu cháâchââ mbêmê ghê kamî daawa a pyw:oo. Yinté dêêpî kópu dyuu wodnya a kwo, ye yi dêêpî kópu dyuu mbêmê yoo Chóó Lémi ka pi mb:aa ngê pí pyaa dniye. * ²² Ngmênê pi yintómu yi dono knî yi l:êê dîy:o, Chóó Lémi ngê yi maa dmi nkoko ngê, doo u ntââ módó u kwo daawa lee dmi. U yi u ngwo a kwo, Yélini a tp:ee Yesu Kédisu ka a kêlîmî té, a ka pêdê lee dniye. U yi u ngwo a kwo, Epîlaham ka kópuni wunê nê vvu, vyílo yi yélini yi l:êê dîy:o nî d:uu, a kêê k:oo u ngwo p:aa kaa té. *

²³ Dini ghi n:ii ngê Yesu ka kêlîmî kn:ââ ghêlî k:ii pi daangê chópui, yi ngwo dêêpî kópu dyuu cháâchââ

ngê a mgímî nmoo. Chóó Lémi ngê u yi doo kwo, A tp:ee dini ghi n:ii ngê ye wamî t:aa, u kwo paa kêlîmî mbê dniye. ²⁴ Nyââ, dêêpî kópu dyuu u maknopwo nnee a ya, u dî Yesu Kédisu mî ta. Chóó Lémi ngê u yi doo a kwo, A tp:ee ka paa kêlîmî mbê dniye, pi mb:aa ngê u ngwo a ka paa pyaa dniye. ²⁵ Ala Yesu Kédisu ka kêlîmî u dye ghi, doo u ntââ dêêpî kópu dyuu u maknopwo mēdaanmî ya.

Epîlaham u yoo vy:o yélini

²⁶ Yesu Kédisu ka nmyinê kêlîmî té, u l:êê dîy:o Chóó Lémi ngê tp:oo módó tp:oo mââ ngê a pyódu nmyoo. * ²⁷ Dini ghi n:ii ngê u kwo nmyi kêlîmî mbê dniye, yi ngwo mbápitísím kalê nmyoo, u kwo a kââdí nmyoo. Ntee a tóó, yinté nmyi pyaa dniye. * ²⁸ Nyââ, Yesu Kédisu u k:ii ngmîdî ngê nmî pyaa dniye. Nmo Nju tpémî dp:oo u mo yélini, kn:aa yélini doo u mo yélini, pyââ yoo doo u mo yélini, mââ yoo doo u mo yélini, yélini yi pi dmi ndîî dé doo u mo yélini, yélini yi pi dmi tēdē dé doo u mo yélini. Kêlê, Yesu Kédisu ngê nmo yintómu yoo ngmîdî ngê a pyódu nmoo. * ²⁹ Yi kópu u l:êê dîy:o, Epîlaham u yoo vy:o mye kaa nmyoo. Chóó Lémi ngê Epîlaham u l:êê dîy:o kópuni u pi u kwo a vvu, nmyi l:êê dîy:o kēdē d:uu, kóó k:oo dē kaa nmyoo.

4

Chóó Lémi tp:oo módó tp:oo mââ yoo

¹ Nyââ, Chóó Lémi ngê tp:oo módó tp:oo mââ ngê a pyódu nmoo. Yi kópu p:uu dyimê pywuu nmye m:uunîné kuwo. Tpémîni u pye mî dpî pw:oo knî, k:omo tpile u mî u tpile yilî dîyo u ngwo dp:uu ghay dmi, ngmênê dini ghi n:ii ngê tp:ee tēdē ngê a ya yélini, u tpile ndapî

* 3:18: Lóma 4:14; 11:6 * 3:19: Lóma 5:20

* 3:26: Njon 1:12 * 3:27: Lóma 6:3-4; 13:14

* 3:21: Lóma 8:2-4 * 3:22: Lóma 3:9-19

* 3:28: 1 Kódin 12:12-14

pyile njini ngê a ya yédi, u mî u pyowopwo u kîghê ngópu a kwo yédi. ² Yi tpémi u kîghê u ngomo k:oo a kwo yédi, u kîghê u dnye a nyémî ngê, u dî u mî ngê m:aani n:ii dpo kêma, tp:oo mââwe ngê u ngwo dp:uu pyódu. ³ Yinté tpémi ntee pini ngê nmee a ya. Dyámê u dêêpî kópu dyuu u maknopwo nmee a ya. *

⁴ Ngmênê Chóó Lémi ngê m:aani n:ii mwiye a ngmîdi ngê, yi ngwo Tp:oo dyámê mbêmê nmo a dy:ââ ngê, pyââ ngê tpyó, Mósisi u dêêpî kópu dyuu u maknopwo doo a ya. *

⁵ Chóó Lémi ngê u yi doo kwo, Yélini dêêpî kópu dyuu u maknopwo a pyede, Tp:oo ngê nyi pw:ii téne, tp:oo módó tp:oo mââ ngê u ngwo paa pyódu téne.

⁶ Chóó Lémi ngê tp:oo módó tp:oo mââ ngê a pyódu nmyoo, u l:êê dîy:o Tp:oo u Ghê Dmi nmyi mênê yó. Yi Ghéni Dmi ngê u ntââ ngê dpi pyódu nmyo, Chóó Lémi ka kwonmyimo, Munmíkó M:aa. ⁷ Yi kópu u l:êê dîy:o mēdp:ee módó dpodo pyu yoo, ngmênê tp:oo módó tp:oo mââ ngê nmyi pyaa dniye, Chóó Lémi ngê kóó k:oo wa kaa nmyo. *

Nkalásiya tpémi yi nuw:onuw:o Póól ngê u ngwo ghê wo

⁸ Dini ghi n:ii ngê Chóó Lémi nmyi lama ghêlî k:ii daangê yaa wo, yi ngwo k:omo yâpwo knî yi p:uu módó nmyimo a dpodo, *

⁹ ngmênê ala ngwo Chóó Lémi nmyi lama a too, u kwo a kââdî nmyoo. Lukwe dîy:o u yi nmye a kwo, Dêêpî kópu dyuu u maknopwo nmyi yaa dmi. Lukwe dîy:o módó dpodo pyu ngê nmye pyodopyodo té. ¹⁰ Wiki yintómu knî yi k:oo, wo piini ngê, lukwe dîy:o Nju tpémi yi l:êê ghi yilî nmye cháâcháâ tumo. Myenté d:ââ knî yi k:oo yi mwiyémmwiyé wéni nmye

cháâcháâ tumo, m:ââ knî yi k:oo yi mwiyémmwiyé wéni myenmye cháâcháâ tumo. Myenté m:ââ k:oo, yi naa u wo ndîi dé nmye cháâcháâ tumo. ¹¹ Nmyi nuw:onuw:o a nga da ghê. Mumdoon nmyi vy:o módó noon:aa dpodo?

¹² A tîdê mbwó yoo, nîné kwunokwuno nmyo, a ntanê a yaa dmyeno. Dini ghi n:ii ngê nmyi vy:o noon:aa kwo, a kn:ââ yoo yi l:êê ghi dmi nê kuwo too. Ntee nmyee a ya, nmyi vy:o yinté myennoon:aa kwo. Yi lémi ghi dmi namê cháâcháâ dé. Dini ghi n:ii ngê nmyi vy:o noo a kwo, dono kópu a nga dpîp:engmê d:uu ngópu.

¹³ Nmyi lama kîyedê too, noo a mbii, u l:êê dîy:o nmyi vy:o noon:aa kwo, nmî Lémi p:uu nmye noon:aa danê. ¹⁴ K:omo tpile a mbii u l:êê dîy:o dpodo ndîi nmyinê pyw:ee ngópu, ngmênê a wépi dpîp:ee pwaa ngópu, a kópu dyuu k:omo tpile ngê nmye myedaa pyodo. Nyââ, a kópu dyuu nmyi ny:ee ngópu, Chóó Lémi u enjel k:ii nmyinê chapu noo, myenté Yesu Kédisu ntee pini ngê myenmyinê chapu noo. ¹⁵ A kópu dyuu u l:êê dîy:o w:aa n:ii nmyinê pyw:ee ngópu, ala ngwo lukwe u ngwo ngmêdê pyódu? A lama ka too, a kópu dyuu u l:êê dîy:o w:aa nmyinê pyw:ee ngópu, mu kópu u dîy:o yi ngwo kópuni nmye wonî dmy:ee ngê, a ka pênmyinê kê ngópu, a ka daap:ee w:êê ngópu. Nmyi ngwolo dmi nmye w:aa dmy:ee too, ye a ka pênmyinê kê tumo. ¹⁶ Kópu dyuu ndêndê n:ii nmye n:uu vyyu, mumdoon yi kópu knî yi l:êê dîy:o daa nmyi nuu u pi ngê d:a pyódu? *

¹⁷ Nmyi ndiye kîgha pyu knî y:oo wunê paapaa nmyo, u yi y:e a kwo, Nmî pee nmî kaa té, ngmênê daa kópu mb:aa ye d:uud:uu ngmê. U

* 4:3: Kílosa 3:20-23

* 4:4: Njon 1:14; Lóma 8:3-4

* 4:6: Lóma 8:15-16

* 4:7: Lóma

8:17; Nkal 3:29

* 4:8: 1 Kódin 8:4-6

* 4:10: Kílosa 2:16

* 4:13: 1 Kódin 2:3

* 4:16:

Njon 8:45

yi y:e a kwo, Ala yéli nê kwulo nmo puwâ, nmî yi dmi y:e vyîlo yichoo kwo. ¹⁸ Ngmênê dye ghi yintômu a yi nmye choo kwo. Dini ghi n:ii ngê nmyi vy:o noon:aa kwo, a yi nmye doo a kwo. Ala ngwo kuughê nînê tóó, a yi nmye mye-choo a kwo. ¹⁹ A tp:ee yoo, ala ngwo nmyi l:êê dîy:o dpodo ndîi mēd:a pyw:oo. Mbwili wupwo tēdē ntee a mǵinî vyîmî yēdi, yintē nmyi l:êê dîy:o my:aanî nē mǵinî vyîmî, u dî Yesu Kēdisu ntee pini ngē anmyi pyaa dmi. ²⁰ Nmyi vy:o wonî nē kwo, ye mb:aamb:aa ngē nipi pono danēmbum té. D:ongē w:ēē nmyoo.

Kââdî te mbwee, kââdî te kamî, yi kópu dyuu

²¹ Nmyi vy:o yéli n:ii knî y:oo u yi y:e a kwo, Dêêpî kópu dyuu u ma-knopwo nmî ya, kópuni puku yedē a tóó, lukwe dîy:o daa nuw:onuw:o ngmê. ²² Yi kópu ala. Epîlaham tp:oo miyó, woni u kpâm Sela ngē tpyó, woni wop dpodo módó Heka ngē tpyó. ^{*} ²³ Epîlaham ngē u dpodo módó mbwili ngē, daa kópu ndîi yi d:uu ngē, ngmênê m:ââ yilî yi k:oo u kpâm Sela ka tpete doo u ntââ ngē doo a ya. Dini ghi n:ii ngē Chóó Lémi ngē kópu ye ngma a vuu, u ntââ ngē u ngwo a pyódu doo, tp:ee u ngwo tpyé ngópu. Kópu ndîi yila.

^{*} ²⁴ Kópuni y:e a pyodo, dyimê py-wuu ngē nmye nînê pyépi. Yi pyópu dē yi nt:u kópu alanté, kââdî te mb-wee, kââdî te kamî. Wop dpodo módó Heka u nt:u kópu, kââdî te mbwee. Mósisi ngē kââdî te mbwee u dêêpî kópu dyuu Sainay mbwini mbêmê nya too. Heka wop ntee doo a dpodo, yélini yi dêêpî kópu dyuu u maknopwo a pyede, yintē wop dpodo pyu ntee pini ngē a pyede. ^{*} ²⁵ Nyââ, Heka u nt:u kópu, Sainay, mbwini n:ii Alépiya Wee u

kwo a kwo. U nt:u kópu m:uu a tóó, Njedusalem, p:aani n:ii Njuda Wee u kwo a tóó. Nju tpémi yi p:aa ndîi Njedusalem. Yi kópu u l:êê dîy:o, Heka wop ntee doo a dpodo, Nju tpémi mye yinté dé, wop dpodo pyu ntee pini ngē a pyede. ²⁶ Ngmênê dp:oo yinté yéli, nmî Njedusalem ndēndē mbóó p:uu wunē tóó. Nmî pye Sela daa wop dpodo módó ngē doo a ya. Yi kópu u l:êê dîy:o wop dpodo pyu ntee pini ngē dpîno pyede. ^{*} ²⁷ Njedusalem n:ii mbóó p:uu wunē tóó, yi p:aani p:uu ala kópu puku yedē a tóó,

Pyópuni daa tpete módó, ala kópu nyeni,

nga mb:aamb:aa ngē choo ya.
Tp:ee choongmê tpyó,
ngmênê w:aa anyinē pyw:oo,
u l:êê dîy:o chi kââkâ.

Pyópuni u moo ngē dêpê kuwo ngē,

yi pyópu wanyi t:ee kwolo.

K:omo tpile moo ngē a kuwo nyoo,

ngmênê dini ghi n:ii ngē nga amēdē diyé,

tp:ee yilî anyi tpyé. ^{*}

²⁸ A tîdê mbwó yoo, Chóó Lémi u kópu mbêmê Sela ngē Yisak ntee a tpyó, nmyo mye yinté dé, Chóó Lémi ngē chóó u kópu mbêmê tp:oo módó tp:oo mââ ngē a pyódu nmyoo. ²⁹ Epîlaham u dye ghi ngē Heka tp:oo ngē Sela tp:oo u vyee u yi u ngwo dpîmo a kwo. Nyââ, tpémini Chóó Lémi u Ghê Dmi u kópu mbêmê a pyodo, yi tpémi daa Heka tp:oo u nuu u pi ngē doo a ya. Ala ngwo mye yinté. ³⁰ Ngmênê puku yedē ala kópu a tóó,

Wop dpodo módó ghee dpî dy:ââ dé,

mu kópu u dîy:o ñmile dyuu tp:oo ngē daapaa ghay we.

Pyópuni daa wop dpodo módó, yi pyópu tp:oo ngē Epîlaham u tpile

^{*} 4:22: Gen 16:15; 21:2

^{*} 4:23: Lóma 9:7-9

^{*} 4:24: Lóma 8:15

^{*} 4:26: Hipîlu 12:22;

Tpyuu 21:2,10

^{*} 4:27: Is 54:1

^{*} 4:30: Gen 21:10; Njon 8:35

dé ghay dniye. * ³¹ A tîdê mbwó yoo, dp:oo wop dpodo módó u yoo, ngmênê nmo Sela u yoo.

5

Póól ngê u ngwo ye vyu, yepê, Wop dpodo pyu ngê mênangmê pyódu

¹ Wunê wop dpodo pyu ngê nmee a ya, ngmênê Yesu Kédisu ngê y:i a pw:i nmo, y:i mênangmê diyé, wop dpodo pyu ngê mênangmê pyódu. *

² Nê Póól, ala kópu nmye nîné tpapê. Pi ngmê ngê Chóó Lémi u l:i nmyi too pee p:uu angmê t:ee knomomê, ye kópuni Yesu Kédisu ngê nmî l:êê díy:o d:uu ngê, k:omo tpile ngê nmye wa pyódu, daawa ngee nmyo. ³ Kópuni wunê nmye n:uu vyu, nmye mênîné tpapê, pini n:i too pee p:uu Chóó Lémi u l:i dé kaa knomomê, dêêpî kópu dyuu yintómu choo cháâcháâ dé. ⁴ N:i ngê u yi adî kwo, Dêêpî kópu dyuu cháâcháâ mbêmê Chóó Lémi ka pi mb:aa ngê nî pyódu, yi pini Yesu Kédisu kóó k:oo wa a pwii, u yikí Yesu Kédisu u pwo daa ghay wo. ⁵ Ngmênê Yesu Kédisu ka nmo kélímî té, u l:êê díy:o nmî lama a tóó, u Ghê Dmi mbêmê Chóó Lémi ka pi mb:aa ngê wa pyódu nmo. ⁶ K:omo tpile Chóó Lémi u l:i nmî p:uu a t:a, ó daa t:a, ngmênê Yesu Kédisu ka nmî kélímî mbê dniye, u ngwo u kwo a kââdî nmo, ala ngwo yoo yi nuu ghi dmi nmî nódo a tóó.

⁷ Nmî Lémi u maa ndêndê mb:aamb:aa ngê kînmyee a kîgha. N:i knî y:oo yi máádi p:uu a y:ee nmyoo, lukwe díy:o ye nmyi ng:aa mbê dniye. ⁸ Chóó Lémi ngê yi máádi p:uu mwiyé kaa nmyoo. N:i knî y:oo nmyi nuw:o dmi ngmêê tumo, doo u dpodo pyu yoo. ⁹ Nmyi lama kiyedê tóó, yis knî tp:oo daa ndîi anyiné ngî, kpo ndîi u mênê anyi yé, anyi pwiyé, kpo yintómu

dpî mbwó. Yi yéli y:oo yinté kîngê dyênê nmyo. ¹⁰ Nmî Lémi mbêmê nê w:ee ngê, yi yéli y:oo daawa dyênê nmyo, a ka anmyinê ng:aa mbê dmi. N:i knî y:oo nmyi némi dmi a dyede ngmê, nmî Lémi ngê wa kpada té.

¹¹ A tîdê mbwó yoo, pi knî ye ala kópu wunê tpapê ngê, Chóó Lémi u l:i nmyi p:uu choo kekekele, ye Nju tpémi y:oo daapîdnye kpakak-paka nê, kópuni Yesu Kédisu u kídosi p:uu n:aa tpapê ngê, yi kópu p:uu daapêdê lvêêdlvêêdî té. * ¹² N:i knî y:oo u yi a kwo, Ala yéli yi pi njini too nmo a ngêêpî dé, kópu dono ye d:uud:uu ngmê, yi yéli y:oo yi chóó yi vyóó w:uu dmi dny:oo a ngêêpî dé.

Chóó Lémi u Ghê Dmi u pono vyápê

¹³ A tîdê mbwó yoo, dpodoni wunê wop nmyimo a kîgha, nmî Lémi ngê y:i a pw:i nmyoo, ngmênê nangê vyi, Pi ngmê u maknopwo dp:ono pyede, kópuni yilí yi yi dmi nmo a kwo, nmo d:uud:uu dé, yi kwódu yé u kópu daa tóó. Yi kópu nangê vyi, ngmênê nmyi nuu ghi dmi numo nódo choo ya, numo p:uu wop dmyinê dpodo. * ¹⁴ Dêêpî kópu yilí yintómu ala kópu u mênê a pyede, ñyóó nuu ghi nódo ntee a tóó, yoo yi nuu ghi dmi nódo yinté myechoo ya. * ¹⁵ Numo ka namê dnyepéli, numo ka myenamê peede tpapê, kminté d:ud:umbiy:e wanmyi numo dyênê té.

¹⁶ A tîdê mbwó yoo, Chóó Lémi u Ghê Dmi u pono dmyinê vyápê, nmyi chóó nmyi pono namê vyápê. * ¹⁷ Nuw:o dono n:i nmyi mênê a tóó, Chóó Lémi u Ghê Dmi p:uu a d:uu yédi, myenté Chóó Lémi u Ghê Dmi yi nuw:o dono p:uu a d:uu yédi. Nmî Mî ngê u yi u ngwo daa kwo, A yoo yi chóó yi pono dny:oo vyápê.

* 5:1: Njon 8:32,36; Dpodo 15:10

* 5:11: 1 Kódin 1:23

* 5:13: 1 Pita 2:16

* 5:14: Mát

5:43-44; 7:12

* 5:16: Lóma 8:3-4

* 5:17: Lóma 7:15-23

* 18 Nmî Mî u Ghê Dmi u pono anmyi vyápê knomomê, ye Nju tpémi yi dêêpî kópu dyuu u maknopwo daanmyi kwo. *

19 N:ii yoo yi chóó yi pono a vyápê nyédi, yi l:êê ghi dono dé nmî lama dé. A pyââ ti mââ ti nyédi, yi gha tupwótupwó dé, pi u dnye daa yi ng:aa. 20 Kn:aa yâpwo dé a cháâcháâ tumo, a nkwépinkwépi nyédi. Noko a diya nyédi, numo p:uu a d:uu nyédi, a n:ee kapî nyédi. A nod:enod:e nyédi, yi chóó yi p:uu a nuw:o nyédi, yoo dpî chaa t:oo, yi chóó yi pee a kapî tumo. 21 A n:ee kapî nyédi, a mbwaa ndanî nyédi, a ghétighéti nyédi, yinté kópu yilî dpî d:uu ngmê. Yinté kópu dé nmye wunê ntee n:uu kwódu too, ala ngwo nmye myed:a kwódu té. N:ii knî y:oo yi kópu yilî a d:uud:uu tumo, Chóó Lémi kóó k:oo daamî ghê dmi.

22 N:ii yoo nmî Mî u Ghê Dmi pono a vyápê nyédi, yi nuu ghi dmi numo nódo a ya nyédi, w:aa dpo pyw:ee ngmê, pi knî yi k:ii mb:aamb:aa ngê nipi a ya nyédi. Lîmîlîmî ngê daa nod:enod:e nyédi, yi l:êê ghi dmi mb:aamb:aa dé, pi knî ye mb:aamb:aa ngê a vyuwo nyédi. Daa pi dódo nyédi, * 23 daa mbodo ndîi mbodo ndîi nyédi, nuw:o dono ka daa ng:aa nyédi. Doo u ntââ yinté yéli ye pi daadi kwódu yé. 24 Yesu Kédisu kîdosi nêdê ntee pwene, yélini u kwo a kâadi too, yi nuw:o dono yinté mye pwene, dono u yi y:e mêdaa kwo. * 25 Dini ghi n:ii ngê Yesu Kédisu ngê u kwo a kâadi nmoo, u Ghê Dmi ngê ghê kamî nmo a kpo, yi ghéni dmi u pono vyápê kmêle. 26 Doo u ntââ nmî chóó nmî pi dmi daanmî kmîmî dé, doo u ntââ yoo daanmî nod:enod:e kîgha dé, doo u ntââ

numo ka daanmî n:ee kapî. *

6

Póól ngê u ngwo yepê, Numo ngêêpî kmêle

1 A tîdê mbwó yoo, nmyi vy:o pini ngmê ngê angmê kn:aadi knomomê, yélini nmî Mî u Ghê Dmi pono a vyápê té, yi yéli y:oo yi pini moo wáti y:e. Gheteghete ngê u kwo nangmê mbwólu, nmyi chóó nmye myedmyina a vyuwo, yinté kópu kîdmyengmê d:uu ngmê.

* 2 Pini n:ii ka kópuni dîngîdîngî ngê adî pyodopyodo, dmyinê ngêêpî, Yesu Kédisu u dêêpî kópu u ngwo anmyi cháâcháâ. Yi kópu ala, nmyi nuu ghi dmi numo nódo dny:oo ya.

* 3 Pini n:ii ngê dê vyi knomomê, Nê pi ngmê, ngmênê u pi têdê, yi pini ngê chóóchóó dpî dóó. 4 Nmyi chóó nmyi l:êê ghi dmi ntênê dmyinê mumu dé, kn:aa yéli yi dono knî yi mbêmê nmyi chóó nmyi pi dmi namê kmîmî dé. N:ii u l:êê ghi dmi mb:aamb:aa dé, vyílo yi pini ngê choo tpapê, Nê pi mb:aa. * 5 Pi ngmê ngê kîngê vyi, Yoo yi dono ndîi, a dono têdê, Chóó Lémi ngê daawa kpada nê. Kêle, nmyi l:êê ghi dmi mb:aamb:aa ngê dny:oo ya, u ngwo daawa kpada nmyo. *

6 N:ii knî y:oo nmî Lémi u kópu dyuu nmye a tpapê ngópu, dmyinê yeedeyeede dé. *

7 Ntênê dmyinê nuw:o. Doo u ntââ Chóó Lémi daanmyi dóó ngmê. Ntini n:ii anyi ntówo, vyílo yi ntini nt:u yuu kaalî. 8 Pini n:ii nuw:o dono u pono a vyápê yédi, nt:u dini ghi n:ii ngê wa kaalî, Chóó Lémi ngê wa dyênê. Pini n:ii nmî Mî u Ghê Dmi u pono a vyápê yédi, nt:u dini ghi n:ii ngê wa kaalî, ghê kamî wa a pyw:oo, ghéni n:ii chedê ngê daawa pyódu. * 9 Kópu mb:aa

* 5:18: Lóma 6:14 * 5:22: Mát 7:16-20; Epeso 5:8-9 * 5:24: Kílosa 3:5 * 5:26: Pilipay 2:3 * 6:1: Mát 18:15 * 6:2: Lóma 15:1-2 * 6:4: 2 Kódin 13:5 * 6:5: Lóma 14:12 * 6:6: 1 Kódin 9:11,14 * 6:8: Njon 3:6; 6:63; Lóma 8:13

d:uud:uu kídmyengê yé ngmê, doo u ntáa nmo d:uudpî diya, mu kópu u díy:o kópu mb:aa n:ii nmo ntówo too, yi nt:u dmi dñi ghi n:ii ngê wa kaali, mb:aamb:aa u ngwo anmo pyw:oo. * ¹⁰ Yi kópu u l:êê díy:o yélini yi k:ii Yesu ka nmo kélímí té, mb:aamb:aa ngê dmyinê ngêêpî dé, wo yéli myedmyinê ngêêpî dé. Ala pi ngêêpî u dye ghi.

Kuwókuwó kópuni Póól ngê chóó kílî d:êê ngê

¹¹ A tídê mbwó yoo, a kuwókuwó kópu a chóó d:a d:êê. A d:êê ndîi nga a m:uu yó. ¹² Yélini knî y:oo u yi a kwo, Ala yéli yi too pee p:uu Chóó Lémi u l:ii nmî t:oo, u yi y:e a kwo, Nju tpémi ye yoo mb:aa ngê u ngwo nmî pyaa dmi. Nmî lama ka tóó, Kópuni Yesu Kédisu ngê u kídosi ñedê d:uu ngê, yi kópu ka kélímí mu ngmídi mbêmê nmî Mí kóó k:oo anm:uu ghê dmi. Yi yéli y:oo yi kópu nmye wodnye tpapê, ye Nju tpémi y:oo pî kpaka tumo.

* ¹³ K:omo tpile Chóó Lémi u l:ii yi too pee p:uu a t:a, ngmênê u dêêpî kópu dyuu daa cháâcháâ tumo. U yi y:e a kwo, Chóó Lémi u l:ii ala yéli yi p:uu nmî t:oo, mu kópu u díy:o u yi y:e a kwo, Nmî pi dmi ndîi ngê u ngwo paa pyaa we. ¹⁴ A chóó a pi dñî kmîmî ngê, ngmênê kópu ndîi mu ngmídi pi knî ye n:aa tpapê ngê, kópuni Yesu Kédisu ngê kídosi ñedê d:uu ngê. Yi kópu u l:êê díy:o dyámê u kópu dé tédê kópu ngê a ka pyaa dniye, myenté dyámê mbêmê tpémi ye k:omo tpile ngê nî pyodo.

* ¹⁵ K:omo tpile Chóó Lémi u l:ii nmî p:uu a t:a, ó daa t:a, yi kópu daa ndîi kópu, ngmênê Chóó Lémi ngê kamî ngê mē pyódu nmoo, yi kópu yi ndîi kópu. * ¹⁶ N:ii yoo yi nuw:o dmi yinté a pyede, Chóó Lémi ka dny:oo ch:anêch:anê, kóó k:oo dpî kaa téne, u yoo yintómu knî yi k:ii.

¹⁷ A kuwókuwó kópu ala. U ya a nga daa kwo, Pi ngmê ngê a kópu dyuu u wépi a pwaa ngê, mu kópu u díy:o Yesu u l:êê díy:o kwéli a p:uu yilí a t:a. Yi kwéli knî yi l:êê díy:o nmyi lama choo a ya, Nê Yesu p:uu ndêndê ngê a dpodo. *

¹⁸ A tídê mbwó yoo, nmî Lémi Yesu Kédisu nmyi ghê dmi knî ye mb:aamb:aa ngê choo a vuywo. Wu u dí.

* **6:9:** 2 Tes 3:13; 1 Kódin 15:58

2:20-21

* **6:15:** 2 Kódin 5:17

* **6:12:** Nkal 5:11; Pilipay 3:18

* **6:17:** 2 Kódin 4:10

* **6:14:** Luukí 14:27; Nkal

EPESO

Dini ghi n:ii ngê Póól Njedusalem ngîmî ngópu, kóté kalê ngópu, Lóma lede knî y:oo Lóma nuw:o ngópu, mbwa k:oo y:i doon:aa kwo. (Dpodo 28) Yi ngwo ala pweepwee pee y:i a d:êê ngê, Yesu u yoo knî ye dy:ââ ngê, yélini Esiya Wee u kwo p:aani p:aani dnya a kwo. Nmîné nmo ala pweepwee pee u pi Epeso, mu kópu u dîy:o Esiya Wee u kwo p:aani n:ii u pi ndîî, Epeso.

¹ Nê Póól, Chóó Lémi ngê a ngmidi noo, Yesu Kédisu u dyépi ngê a pyódu noo. Yélini Yesu Kédisu ka dpodombiy:e myenmyinê kêlîmî té, ala pweepwee pee nmye nîné dyede.*

² Nmî Mî Chóó Lémi, nmî Lémi Yesu Kédisu u k:ii, dny:oo a ngêêpi nmyo, mb:aamb:aa ngê nmye myedny:oo a vuywo.

Póól ngê nmî Mî u ngwo doo kwunokwuno

³ Nmî Yâpwo ndêndê kwunokwuno koo, pini n:ii nmî Lémi Yesu Kédisu u Mî. Yi pini mye nmî Mî, yinê a ngmidi nmoo, Yesu Kédisu u k:ii ngmidi ngê a pyódu nmoo. Nmî ghê dmi wêdêwêdê kîgha u l:êê dîy:o mb:aamb:aa ngê a yeede nmoo, kópu mb:aa nmo dêpêngmê wópu ngê. ⁴ Dyámê pê ghêlî dêpêngê l:âmo ngê, u ngwo a ngmidi nmoo, apê, Yi dyââpe anî pwaa té, a tp:ee u k:ii ngmidi ngê wanî pyódu té, a yoo mb:aa ngê wanî pyódu té, mb:aamb:aa ngê a ngîma adnyin:aa ya.* ⁵ Nyââ, yi ngwo a ngmidi nmoo, nmî nuu ghi dmi nódo doo a ya. Dini ghi n:ii ngê nmî yikî dmi Yesu Kédisu u pwo ghay wo, nmî Mî ngê a lama nmoo, tp:oo módó tp:oo mââ ngê a pyódu nmoo, mu kópu u dîy:o vyîlo yi kópu u yi u ngwo yídoon

kwo, Nî d:uu. ⁶ Yi kópu u l:êê dîy:o chaa kîgha koo. Kópu ndîî nmî l:êê dîy:o ngmê d:uu ngê, Tp:oo nmo a kpo, pini n:ii u nuu ghi nódo ntênê a tóó.

⁷ Yesu Kédisu u pwo nmî yikî dmi ghay wo, nmî l:êê dîy:o pwene, u wêê ngê nmî dono chedê too, Setan kwulo u ngwo a pwaa nmoo.* ⁸⁻⁹ Nkéli kópu nmî l:êê dîy:o yi d:uu ngê. Yi kópu chóó wunê a vuy, chóó u nuw:o ndîî mbêmê pi knî ye a ngmo ngê. Ala ngwo yi kópu nmî lama kêdê kwolo. ¹⁰ Nmî lama ka tóó, nmî Mî ngê Yesu Kédisu tpile yintómu yi kada a kââ. Tpileni mbóó p:uu a pyede, myenté tpileni dyámê mbêmê a pyede, yi kada pini ngê dê pyódu.

¹¹ Yi kópu yilî nmî Mî ngê wunê a vyi too, yi ngwo myedê ngmidi nmoo. Kópuni dpî vyi, ntênê dpî d:uu. ¹² A ngmidi nmoo, mu kópu u dîy:o pi yintómu knî y:oo nmî l:êê dîy:o nmî Mî pidny:oo chaa kîgha. Nyââ, yi kópu u l:êê dîy:o a ngmidi nmoo, Yesu Kédisu u yoo vy:o mwiyé a kaa nmoo, u ngwo nmo t:âât:ââ.

¹³ Myenté dini ghi n:ii ngê nmî Mbwámê p:uu kópu mb:aa nmyi ny:ee ngópu, u kwo nmyi kêlîmî mbê dniye, Chóó Lémi ngê u l:ii nmyi gha vy:o t:ângo. Yi l:ii, chóó u Ghê Dmi. Yi ghêni dmi p:uu wunê ala kópu a vuy, apê, Yélini a tp:ee ka adnyi kêlîmî, a Ghê Dmi yi mênê wanî yé.* ¹⁴ Pi ngê dy:âma ndîî ntee dpî y:oo, nmî Mî ngê u Ghê Dmi yinté nmî mênê yó. Yi kópu u l:êê dîy:o nmî lama ka tóó, díyo ntênê wa ngee nmo, kóó k:oo wa kaa nmo. Yi kópu u l:êê dîy:o pi knî y:oo pidny:oo chaa kîgha, u pi ndîî ngê paa pyódu y:e.*

Póól Yesu u yoo yi l:êê dîy:o ntee doo ngêpê

* 1:1: Dpodo 18:19-20:38

* 1:4: Njon 15:16; 2 Tes 2:13; Epeso 5:27

* 1:7: Epeso 2:7

* 1:13: Epeso 4:30

* 1:14: 2 Kódin 1:22

¹⁵ A tíde mbwó yoo, kópu mb:aa nmyi p:uu ngmênê nyongo. A lama ka tóó, nmî Lémi Yesu ka ntênê nmye kélîmî té, u yoo yi nuu ghi dmi nmyi nódo mye tóó. * ¹⁶ Dye ghi yintómu nmî Mî nmyi l:êê dîy:o n:aa kwunokwuno ngê, u kwunokwuno d:ooongê yó. Nmyi l:êê dîy:o myeninê ngêpê yédi. ¹⁷ U ya a nga a kwo, Nmî Lémi Yesu Kédisu u Yâpwo, Chóó Lémi, pini n:i i u pi ndîi, myenté pini n:i i nmî Mî, vyîlo yi yâpwo ngê choo a ngêêpî nmyo. U ya a nga a kwo, U Ghê Dmi ngê nmyi nuw:o dmi a népwi téne, u kópu yilî nmye myedê kêma téne, Chóó Lémi nmyi lama u ngwo wa yââ. ¹⁸ Nyââ, u ya a nga a kwo, Chóó Lémi nmyi lama choo ya, ala kópu nmyi lama myechoo ya, wunê a ngmîdî nmyoo, daawa dóó nmyo, kóó k:oo ntênê wa kaa nmyo. U ya a nga mye kwo, Ala kópu nmyi lama chóó a ya, yélini yi k:i i Yesu ka nmo kélîmî té, kóó k:oo wa kaa nmo, nmî pi dmi ndîi ngê wa pyódu té, nmî ya d:ud:umbiy:e mb:aamb:aa ngê wamî pyódu. ¹⁹ U ya a nga mye kwo, Ala kópu nmyi lama choo a ya, nmî Mî u wêdêwêdê n:i i nmî mênê a tóó, mu daa mu tp:ook:omo. ²⁰ Vyîlo yi wêdêwêdê mbêmê nmî Mî ngê Yesu Kédisu kpêênî a pyidu ngê, mbóó p:uu kmungo, u ché p:ââ pee ngê pyódu ngê. * ²¹ U pi ndîi ngê pyódu ngê, u wêdêwêdê ndîi ngê mye pyódu ngê. Kada pini yintómu, king yintómu, yâpwo ghi yintómu, kmêna mbwee yintómu, myenté nkwépi yintómu yi pi dmi tédê dé, yi wêdêwêdê mye tédê, ngmênê Yesu Kédisu u wêdêwêdê yi ndîi. Doo u ntââ pi ngmê ngê Yesu Kédisu ala ngwo d:uudpî t:ee kwolo, mu dini ghi ngê myedaawa t:ee kwolo, Yesu Kédisu mu ngmîdî u pi yi ndîi, u wêdêwêdê mye ndîi.

* ²² Tpile yilî yintómu nmî Mî ngê Yesu Kédisu yu yodo u maknopwo yé too, nmî l:êê dîy:o tpile yintómu yi kada pini ngê pyódu ngê. * ²³ Nmî kada pini ngê mye tóó, nmî mbodo ngê a tóó, nmo, kóó kpâlî dé. Yinê a mbêpê kîgha nmo, u dpodo yuno dóódó, myenté tpile yilî yintómu yinê a yenê té.

2

Nmî Mî ngê kamî ngê u ngwo pyódu nmo

¹ Mbwee ntóó ngê dnye ntee daa nyêmî ngê, yinté tpile ngê nmyee a ya, nmî Mî u dnye dênmyee a nyêmî, myenmyee a dono. * ² Yi ngwo mgîdî u yoo vy:o nmyee a kwo, dono u maa p:uu nmyee a paa. Kmêna yoo yi kada pini u dnye yinmyee a nyêmî. Yoo dono knî y:oo yi pini u dnye ala ngwo myeye nyêmî ngmê. * ³ Nmo yintómu wunê yinté kînnee a ya, nmî chóó nmî pono nmee a vyápê, kópuni u yi nmo dpîmo a kwo, nmîmo d:uud:uu dé. Dyâmê mbêmê pi yintómu knî yi k:i i nmî kpadakpada u maa p:uu nmee a kwo. *

⁴ Ngmênê Chóó Lémi ka ntênê nmî ch:anê dniye, nmî nuu ghi dmi nódo a tóó. ⁵ Dini ghi n:i i ngê mbwee ntóó ntee tpile ngê nmee a ya, u dnye dênnee a nyêmî, Yesu Kédisu kpêênî ntee a pyidu ngê, yinté myedê pyidu nmoo, ghê kamî nmo a kpo. (U módó yeedeyeede mbêmê kóó k:oo kaa nmyoo.) ⁶ Nyââ, Yesu Kédisu u k:i i kââdî nmoo, mbóó p:uu ntee kmungo, kmêna mbwee nkwépi knî yi pwo nmî pi dmi yinté mye kmungo. * ⁷ U kwo nmo ch:anê dniye, Yesu Kédisu ka a kââdî nmoo. Dnyinté daa yeede nmoo, kópu ndîi nmî l:êê dîy:o ngmê d:uu ngê. U yi u ngwo doo kwo, Pi knî y:oo yi kópu

* **1:15:** Kílosa 1:4-11 * **1:20:** Hipîlu 1:3,13

Kílosa 1:18

* **2:1:** Kílosa 2:13

* **2:2:** Epeso 6:12

* **1:21:** Kílosa 2:15; Pilipay 2:9-10

* **2:3:** Taitas 3:3

* **1:22:**

* **2:6:** Lóma 6:8

m:uu y:e, dye ghi yintómu yi lama píchoo ya, chedê ngê daawa pyódu.

* 8-9 Nyââ, nmî Mî ngê a yeede nmyoo, dini ghi n:ii ngê Yesu Kédisu ka nmyi kèlîmî mbê dniye, kóó k:oo kaa nmyoo. Daa kópuni nmyee a d:uud:uu dé yi l:êê díy:o kóó k:oo kaa nmyoo, ngmênê Chóó Lémi ngê módó a yeede nmyoo, doo u ntââ nmyi chóó nmyi pi dmi daanmyi kmîmî dé. * 10 Nmî Mî ngê kamî ngê yinê a pyódu nmoo, Yesu Kédisu u k:ii ngmidi ngê pyódu nmoo, mu kópu u díy:o u yi u ngwo doo kwo, A tp:ee u yoo yi l:êê ghi dmi mb:aamb:aa ngê paa pyaa dniye, kópu mb:aa yilî pídny:oo d:uud:uu. Yi kópu mb:aa ló dini a m:uu too. *

Yesu ngê Nju tpémi, kn:aa yéli yi k:ii ngmidi ngê u ngwo pyódu too

11 A tídê mbwó yoo, nmyi vy:o yélini daa Nju tpémi, nmye nínê danê. Ntee nmyee a ya, yi kópu p:uu dmyinê nuw:o. Nmo Nju tpémi, nmî mî knî y:oo Chóó Lémi u l:ii nmî p:uu a t:ee ngópu. Daa nmî nuu u yoo ngê nmyee a kwo, mu kópu u díy:o yi l:ii nmyi p:uu dépê t:ee ngópu. 12 Yi ngwo Yesu Kédisu dênmyee a t:âât:ââ, yélini Chóó Lémi ngê a ngmidi ngê, yi yéli yi vy:o dênmyee a kwo. Chóó Lémi ngê wunê nmî kn:ââ yoo u kwo a kââdí too, yepê, Nmyi yoo knî ye mb:aamb:aa ngê ana a vyyuwo. Ngmênê nmyo kuu dé, kóó kuwa nmyee a kwo. Mgîdí u yoo vy:o nmyee a kwo, Chóó Lémi nmyi lama dépwo a ya, nmî Mbwámê dênmyee a t:âât:ââ. * 13 Yi ngwo kóó kuwa nmyee a kwo, ngmênê nmyi yikí dmi Yesu Kédisu u pwo ghay wo, nmyi l:êê díy:o mye pwene, ala ngwo kóó k:oo nmye wee. 14 Nmî kèlî ghê d:êê yinê a y:ângo, numo ka diya n:ii nmee a kîgha, yi kópu

chedê ngê, numo ka a kââdí nmoo, yoo ngmidi ngê pyódu nmoo. *

15 Dini ghi n:ii ngê pwene, Nju tpémi yi dêêpî kópu yintómu yi d:aa dmi a kââdí ngê, yoo miyó dé u kwo a kââdí doo, yoo ngmidi ngê pyódu nmoo. 16 Nyââ, dini ghi n:ii ngê kîdosi nédê pwene, numo ka diya n:ii nmee a kîgha, yi kópu chedê ngê, numo ka a kââdí nmoo, Chóó Lémi ka yoo mb:aa ngê pyódu nmoo, u kwo myedê kââdí nmoo. * 17 Dini ghi n:ii ngê dyámê mbêmê a loo, u maa nkîgh:ê nmee a kwo, ngmênê u maa nkîgh:ê dênmyee a kwo. Dini ghi n:ii ngê pwene, Chóó Lémi ka nipi a kââdí nmoo. 18 Nyââ, yoo ngmidi ngê pyódu nmoo, nmî Mî u Ghê Dmi nmî mênê yó, nmî Mî ka maa komo yinê kpêmî ngê. *

19 Wunê nmî yoo vy:o dênmyee a kwo, pi my:oo ngê nmyee a ya, ngmênê ala ngwo nmo p:aa ngmidi tpémi, Chóó Lémi u yoo vy:o nipi nmo wee, tp:oo módó tp:oo mââ ngê dé pyódu nmo. 20 Myenté u ngomo ntee tpile ngê dé pyódu nmo. U komo kapî pyu knî y:oo, Yesu u dyépi yoo yi k:ii, ngomo k:ââ pââ dyuu kaa tumo, ngomo pywuu l:âmo ngópu. Yesu Kédisu chóó pw:eni ngê a tóó. * 21 Ngomo ch:oo yintómu yinê a tpyé. Chóó Lémi u ngomo ntee tpile ngê dé pyódu nmo, chóó nmî mênê a tóó. *

* 22 Nyââ, nmî Lémi ngê yoo ngmidi ngê pyódu nmoo, dépê kuwo nmyoo, Chóó Lémi u Ghê Dmi nmî mênê a tóó. *

3

Póól u dpodo p:uu u ngwo ye doo danê

1 Nê Póól, mbwa k:oo anî kwo, mu kópu u díy:o Yesu Kédisu ngê a dpodo kalê noo, yélini dp:ee Nju

* 2:7: Lóma 2:4 * 2:8-9: Lóma 3:24; 2 Tim 1:9; Taitas 3:5 * 2:10: Taitas 2:14 * 2:12: Lóma 9:4; 1 Tes 4:13 * 2:14: Kílosa 1:20; 1 Kódin 12:13 * 2:16: Kílosa 1:20,22 * 2:18: Epeso 3:12 * 2:20: Mát 16:18; 1 Kódin 3:11 * 2:21: 1 Kódin 3:16; Kílosa 2:19 * 2:22: 2 Kódin 6:16

tpémi, nmye a dy:ââ noo, nmyo ntee yéli u yoo vy:o noo a kapî dé.

* ² Yi dpodo u pi nmyinê ny:ee ngópu, apií? Nmyi lama kíyedê tóó, Chóó Lémi ka nê ch:anê wo, nmyi l:êê díy:o a dpodo kalê noo, ³ kópuni wunê a ngmo ngê a ka myedê vyu. (Yi ngmee u kópu ala ngwo pee tp:oo nmye kîd:a d:êê. * ⁴ Dini ghi n:ií ngê amênmyinê kp:aa ngmê, Yesu Kédisu p:uu ngmee u kópu ntee nê w:ee ngê, yinté amyenmyinê w:ee ngmê.) ⁵ Yi ngmee u kópu ala ngwo nmî dye ghi ngê da pywálí, nmî Lémi ngê u dyépi kní ye, u komo kapî pyu kní ye da vyi. Nyââ, nmî Lémi u Ghê Dmi mbêmê da w:ee ngmê, ngmênê n:ií kní y:oo u komo wunê dnyimo a kapî, yi ngmee u kópu dnyinté a w:ee ngópu, mgo mwââ vy:o a m:uu ngópu. ⁶ Yi ngmee u kópu ala. Nmî Mî ngê ala kópu wunê a vyu, apê, Yoo yi l:êê díy:o a Tp:ee wa pw:onu, wamêní pyidu, Nju tpémi, kn:aa yéli yi k:ií, numo ka yinê wa a kââdí té, yoo ngmîdi ngê wa pyódu té, a kêê k:oo nipi wa kaa té. Ala ngwo yi kópu mb:aa dmyi ny:ee ngmê, nmî Lémi u yoo vy:o dmye ghê dmi.

* ⁷ Yi kópu mb:aa tpapê u l:êê díy:o, nmî Mî ngê a dpodo kalê noo. Dpodo ndîi yila, u pi mye ndîi. Chóó u wêdêwêdê mbêmê u ntââ ngê a pyódu noo. * ⁸ K:omo tpile nmî Lémi u yoo vy:o dênoo a kwo, ngmênê yinê a ngmîdi noo, dpodoni u pi ndîi, yi dpodo ñedê a kaa noo, a ka pê, Yélini daa Nju tpémi, a pi ye chin:aa tpapê. Ala ngwo yi dpodo ñedê aní kwo, pi kní ye yenímo, Yesu Kédisu ka nmî ch:anê dniye, ntênê nmo wunê vyuwo yédi, doo u ntââ yi kópu mb:aa yilí daanmî chedê. * ⁹ Yi dpodo tédê Chóó Lémi u ngmee u kópu kwédi pi kní ye nîmo

pywálípywálí ngê. Dyámê pê pini n:ií ngê l:âmo ngê, yi tumu kópu yi ngwo a ngmo ngê. * ¹⁰ U yi u ngwo doo kwo, Yesu u yoo kní y:oo yi tumu kópu kwédi y:oo paan:aa pywálí y:e, mbóó p:uu yélini kada a wee, enjel yoo yi k:ií, yi tumu kópu yi lama paa yaa we. Yi tumu kópu u mênê Chóó Lémi u nuw:o ndîi u kópu yintómu a pyede. ¹¹ Yi kópu wunê a nuw:o kwólu, ala ngwo nmî dye ghi ngê nmî Lémi Yesu Kédisu ngê yi kópu dê d:uu. ¹² Yélini yi k:ií u kwo nmo kélímî té, Chóó Lémi ka nmî maa komo yinê kpêmî ngê. Nkingê ngê kêê daanmo t:oo, yi máádi u ngwo anmî kwolo. * ¹³ Ala ngwo pi kní ye myenamê nkingê. Dononi nínê vyími, p:uu nuw:o ngê kêê nangê t:oo, k:omo tpile ngê nmye choo ya, mu kópu u díy:o a dpodo u l:êê díy:o nmyi ya mb:aamb:aa ngê amí pyódu. *

Póól Esiya Wee u kwo tpémíyi l:êê díy:o u ngwo doo ngêpê

¹⁴ A tîdê mbwó yoo, nmyi l:êê díy:o nmî Mî ka n:aa ngêpê yédi. ¹⁵ Yinê a l:âmo nmoo, mbóó p:uu yélini wunê pyede, mye l:âmo too, ntênê nmo wunê vyuwo yédi. ¹⁶ U pi ndîi, u wêdêwêdê mye ndîi. U ya a nga a kwo, U Ghê Dmi ngê nmyi gha dmi a wêdêwêdê kalê ngê. ¹⁷ Nmyi kélímî u l:êê díy:o Yesu Kédisu nmyi mênê píchoo ya. U ya a nga a kwo, Nmî Mî u nuu ghi nmyi nódo choo ya, yoo yi nuu ghi dmi nmyi nódo myedny:oo ya, yi kópu ngê yinê choo mbêpê kigha nmyo. * ¹⁸ U ya a nga a kwo, Nmî Lémi u yoo yintómu kní yi k:ií, ala kópu nmyi lama píchoo ya, Yesu Kédisu nódo nmyi nuu ghi dmi ntênê a tóó, daa kede wo, nmyi l:êê díy:o doo mgîní vyími, u pi ka vyuwo mu daa mu tp:ook:omo, u dí anyi wunê tóó.

* 3:1: Epeso 4:1; Pilipay 1:13

* 3:3: Epeso 1:9; Kílosa 1:26

* 3:6: Epeso 2:13,19

* 3:7:

Kílosa 1:25

* 3:8: 1 Kódin 15:9-10

* 3:9: Kílosa 1:29

* 3:12: Epeso 2:18; Hipílu 4:16

* 3:13: 2 Tim 2:10

* 3:17: Kílosa 2:7; Njon 14:23

¹⁹ Doo u ntâa yi kópu nmî lama d:ud:umbiy:e daawa yâa, ngmênê u ya a nga a kwo, Nmyi lama pîchoo ya, nmî Mî ntee a too, yinté paa pyaa dmyeno.

²⁰ Nmî Mî chaa kîgha koo. Wêdêwêdêni nmî mênê a dpodo, nmî Mî u wêdêwêdê ye too. Ló kópu u kwo ngmanmî dmyinê, ló kópu p:uu nmî nuw:o dmi adî kwo, u ntâa nmo wa a d:uu té, myenté kópuni yi kópu dé yi pwo a pyede, u ntâa nmo amyedê d:uu té. *

²¹ Yélini yi k:i:i Yesu Kédisu ka nmo kélîmî té, dye ghi yintómu nmî Mî chaa kîgha koo, chedê ngê kîngê pyódu. Ndê kópu yila.

4

Yesu ngê u kwo u ngwo a kââdî nmoo

¹ A tidê mbwó yoo, nmî Lémi p:uu dpodo u l:êê dîy:o, mbwa k:oo al:i:i anînê kwo. Yi kópu u l:êê dîy:o nînê kwunokwuno nmyo, máádini p:uu nmî Mî ngê kaa nmyoo, yi máádi mb:aamb:aa ngê dmyinê kîgha. * ² Dye ghi yintómu kîdmyengê lémilémî, pi knî ye nuw:o ngê dmyinê mbumu, lîmîlîmî ngê kîdmyengê nod:enode. Pi lîmîlîmî ngê nangmê kée, nmyi nuu ghi dmi numo nódo dny:oo ya. * ³ Nmî Mî u Ghê Dmi ngê numo ka a kââdî nmyoo, numo ka mb:aamb:aa ngê dmyinê ya, kîdmyengê numo kée t:oo. * ⁴ Yesu Kédisu ngê numo ka a kââdî nmoo, nmî mbodo ngê a too, nmo kóó kpâlî dé, u Ghê Dmi mu ngmidi nmî mênê ye too. Kópu mu ngmidi yinmye t:âât:ââ ngmê, n:i:i ngê a ngmidi nmyoo, kóó k:oo wa kaa nmyo. * ⁵ Nmî Lémi mu ngmidi, kn:aa pini ka dpîno kélîmî té, vyîlo u pi mbêmê mbápitisîm kalê nmoo, daa kn:aa pini u pi mbêmê. ⁶ Nmo yintómu nmî Mî

mu ngmidi, Chóó Lémi. Yinê a yenê nmo, nmî mênê a too, u wêdêwêdê mbêmê nmo dpodo nyédi.

⁷ Nyââ, nmî mbodo mu ngmidi, ngmênê nmî dpodo u mo u mo dé, Yesu Kédisu ngê chóó u nuw:o mbêmê nmî dpodo íedê dpodo íedê kaa nmoo. Yi dpodo knî yi l:êê dîy:o u ntâa ngê pyódu nmoo.

* ⁸ Yinté kópu nmî Mî u puku yedê alanté a too,

Yélini nmî Lémi p:uu dnye d:uu, yu yodo u maknopwo yé too, tâa u ngwo kee wo,

u ngwo a yeede nmoo. *

⁹ Tâa u ngwo kee wo, u kakêmê nmye nînê chámêchámê. U nt:u kópu alanté. Mwiyémwiyé dyámê mbêmê a loo, p:ââ y:i mē ghêpê wo.

¹⁰ Nyââ, pini n:i:i a ghêpê wo, vyîlo yi pini mbóó p:uu mēyi kee wo, nmî Mî u nkîgh:ê mî yaa wo, mbóó dyámê yi mbêmê tpile yilî yintómu yinê a yenê té. ¹¹ Yinê a yeede nmoo, nmî dpodo dpodo nmo a kpo, yi dpodo dé yi l:êê dîy:o u ntâa ngê mye pyódu nmoo. Knî ngmê u dyépi ngê pyódu too, knî ngmê u komo kapî pyu ngê pyódu too, knî ngmê u kópu y:eney:enē pyu ngê pyódu too, knî ngmê kada pini ngê pyódu too, knî ngmê dêêpî pyu ngê pyódu too. * ¹² U yi u ngwo a kwo,

A yoo yintómu wêdêwêdê ngê pyaa dniye, a dpodo u ntâa ngê pyaa dniye, a l:êê ghi dmi ntee a too, yi l:êê ghi dmi yinté paa pyaa dniye.

* ¹³ Yi dpodo knî yi mbêmê nmî nuw:o dmi ngmidi ngê wa pyódu, Chóó Lémi Tp:oo ka mb:aamb:aa ngê anmî kélîmî, nmî lama ntênê wa yâa. Tp:ee ntee dpî k:aa, mââwe ngê dpî pyódu, yinté anmî kaa dmi. Yesu Kédisu ntee a too, yinté anmî pyaa dmi. * ¹⁴ U yi u ngwo daa kwo, A yoo tp:ee ntee tpile ngê dny:oo

* **3:20:** Kílosa 1:29 * **4:1:** Kílosa 1:10 * **4:2:** Kílosa 3:12-13 * **4:3:** Lóma 12:16-18; 1 Pita 3:8 * **4:4:** 1 Kódin 12:12-13 * **4:7:** Lóma 12:3,6 * **4:8:** Psalm 68:18 * **4:11:** 1 Kódin 12:28 * **4:12:** 1 Kódin 14:12 * **4:13:** Kílosa 1:28

ya, u yi u ngwo myedaa kwo, Yópu ng:oo ntee tpile ngê dny:oo ya. U yi u ngwo daa kwo, Pi dódó pyu knî y:oo dny:oo dódó dé, yi nuw:o dmi miyó miyó ngê dny:oo pyépi dé. * ¹⁵ A tîdê mbwó yoo, nmî nuu ghi dmi numo nódó dny:oo ya, numo ka paa ndê danê kmêlé, nmî mbodo Yesu Kédisu ntee a tóó, yinté pyaa kmêlé. * ¹⁶ Nmî Mî ngê pi p:uu tpile yintómu ntee a kââdí too, Yesu Kédisu ka yinté a kââdí nmoo, numo ka myedê kââdí nmoo. Nmî dpodo dpodo nmo a kpo, yi dpodo knî yi mbêmê nmo numo ngêêpi nyédi, nmî Lémi ntee a tóó, yinté nmo numo pyépi nyédi, mu kópu u díy:o nmî nuu ghi dmi numo nódó a tóó. *

L:êê ghi dono kéké, maa mb:aa u kîgha

¹⁷ Nmî Lémi u pi ngê kópu nmye munînê tpapê, dpo ny:ee yó. Yélini y:oo nmî Lémi daa chââchââ ngmê, yi nt:anê mênangmê yââ. Yi nuw:o dmi k:omo tpile knî yi p:uu a kwo. * ¹⁸ Yi nuw:o dmi mgîdí vy:o a mbêpê, yi ngópu dmi nkoko tumo, nmî Lémi u kópu dé yi lama daa pyede. Ghéni n:ii kamî nmî Mî ngê nmo a kpo, dêpê pyw:ee ngópu. ¹⁹ Dye ghi yintómu a dono nyédi, dono dyêêdí daa ngmîdi a d:uud:uu ngópu, yi gha dmi tupwótupwó dé, ngmênê mywene y:e daa kwo yédi.

²⁰ Yesu Kédisu u kópu knî yi p:uu yinté kópu dpîp:e ndê ngópu. ²¹ A lama ka tóó, dini ghi n:ii ngê u pi nmyi ny:ee ngópu, u yoo vy:o nmyi ghê dniye, pi knî y:oo Yesu u ndê kópu dyuu nmye vyi tumo. ²² Nmyi nuw:o mbwee knî y:oo maa dono p:uu dnyimo a mbêpê kîgha nmyo, dnyimo a dódó nmyo, u l:êê díy:o dono u yi nmye dpîmo a kwo. Yi máádi u dí ndiya. Ala

ngwo nmyi nuw:o mbwee dpî kéké tóó. * ²³ Nmyi nuw:o dmi kamî ngê dny:oo ya, nmyi gha dmi kamî ngê myedny:oo ya. ²⁴ Pi ngê kpîdí mbwee ntee dpî kéké, kpîdí kamî u mbwo dpî t:oo, nmyi nuw:o mbwee dmi yinté dpî kéké tóó, nuw:o kamî p:uu dmyinê mbêpê. Nmî Mî ntee a tóó, nmyi nuw:o kamî dmi yinté yinê dpo pyódu té. Nyââ, yi nuw:o kamî p:uu dmyinê mbêpê, dmyinê mb:aamb:aa, nmî Mî ntee a tóó, yinté ndêndê ngê dmyinê ya.

²⁵ Yi kópu u l:êê díy:o noko kîdmyengê k:omodanê, numo ka dmyinê ndê danê, mu kópu u díy:o yoo ngmîdi ngê nmî pyaa dniye.

* ²⁶ Pi ngmê ka ngmêdmye nod:e knomomê, dono nangmê d:uu, nod:enod:e ngê kââdí nmye kîngê ghîi. ²⁷ Nod:enod:e têdê dye ghi daadîi ngê nangê pyódu, kminté Setan ngê wa dóó nmyo, ntââ anmyinê vy:ee ngmê. ²⁸ Nmyi vy:o pini n:ii kpáápi ngê doo a ya, kpaa ngê kêê kédêm:uungê t:oo, chóó kóó dé y:e choo dpodo, dpodombiy:e choo dpodo, pinté yoo choo yeedeyeede dé. * ²⁹ Danêmbum têdê dono kópu nmyi kwo kîdangmê pwîi. Kópu mb:aa yidmyinê tpapê dé, yoo u ngwo dmyinê ngêêpi dé, yi kélîmî wêdêwêdê ngê u ngwo paa pyaa dniye. * ³⁰ Nmî Mî u Ghê Dmi nangê mywenemywene kwolo. Dini ghi n:ii ngê pi ngê dy:âma ndîi dpî y:oo, yoo yi lama dpî yââ, naa díyo wa kê ngmê, daawa têd:a. Nmî Mî u Ghê Dmi, dy:âma ndîi ntee tpile ngê a tóó, nmo a kpo. Yi dy:âma ndîi wanmyi diyédiyé kalê ngmê, ye naa wa têd:a, Chóó Lémi ngê kóó k:oo daamî kaa nmyo. * ³¹ Kópuni nmyi nódó a kaa dniye, dpî kéké tóó, kîdmyengê nuu mbumu, nod:enod:e, dnyengi,

* **4:14:** 1 Kódin 14:20 * **4:15:** Epeso 4:25 * **4:16:** Kílosa 2:19 * **4:17:** Lóma 1:21 * **4:22:** Kílosa 3:9-10; Lóma 12:2 * **4:25:** Epeso 4:15 * **4:28:** Dpodo 20:35 * **4:29:** Epeso 5:4; Kílosa 4:6 * **4:30:** Epeso 1:13-14 * **4:31:** Kílosa 3:8

peede tpapê, pi u pi dyede. *Dono n:aam:uungê d:uu, ** ³² ngmênê noko mb:aamb:aa ngê dmyinê ya, numo ka dmyinê vyuwo, numo ka myedmyinê ch:anêch:anê. Chóó Lémi ngê Yesu Kédisu u l:êê dîy:o nmyi dono yilî ntee u kuwó kée too, nmyi tîdê mbwó yoo yi dono yilî yinté nmyi kuwó myoo kée too, mênangmê ngî. *

5

W:êênî u kópu dé yi d:uud:uu

¹ Nmî Mî ntee a too, yinté dmyinê ya, mu kópu u dîy:o tp:oo módó tp:oo mää ngê a pyódu nmyoo, nmyi nuu ghi dmi nódo a too. ² Yesu Kédisu nódo nmyi nuu ghi dmi ntee a too, nmyi tîdê mbwó yoo yi nuu ghi dmi yinté nmyi nódo myedny:oo ya. Chóó Lémi u nuu u kópu yi d:uu ngê, nmî l:êê dîy:o chóochóó y:ângo, chóochóó kpêê ngê yó. *

³ Nmî Mî u yoo vy:o nmyi ghê dniye, u l:êê dîy:o kîdmyengê pyâa ti mää ti, nmyi gha dmi tupwótupwó ngê mêkingê pyaa dmi, tpile ndapî yi mb:aami ngê nangmê pyódu. Pi knî y:oo nmyi pi dmi yi kópu knî yi p:uu kîngmê ny:ee ngmê. ⁴ Myenté doo u ntâa dono kópu dé nmyi kwo kîdangmê pwii, pyâa p:uu danêmbum ngê kêê nangê t:oo, yinté pi nkwtinkwiti ngê kêê mye-nangê t:oo, ngmênê nmî Mî p:ee dmyinê kwunokwuno. * ⁵ Ala kópu nmyi lama choo ya, pyâa ti pyu, ó pini n:ii u gha tupwótupwó, ó tpile ndapî yi mb:aami, yinté pini nmî Mî Mupwo yi kêê k:oo daangmêwa ghê, mu kópu u dîy:o tpile ndapî yi mb:aami ngê u tpile dé u yâpwo ngê dpî pyódu té. U nuw:o u tpile knî yi p:uu a kwo yédi, nmî Mî p:uu daa kwo yédi. *

⁶ Pi ngê k:omodanê kópu knî yi mbêmê kîngê dóo nmyo. Yélini nmî Mî ka daa ng:aa nyédi, yinté kópu a d:uud:uu tumo, vyîlo yi kópu knî yi l:êê dîy:o wa kpada té. * ⁷ Yinté yéli yi vy:o nangmê ghê. ⁸ Wunê ngîdî vy:o nmyee a kwo, ngmênê nmî Lémi ngê u kwo a kââdî nmyoo, u wo nmye pyede. Wo u yoo yi kópu dé yidmyinê d:uud:uu dé, * ⁹ dmyinê mb:aamb:aa, nmî Mî u nuu u kópu dé dmyinê d:uud:uu dé, pi nangmê dóo. ¹⁰ Nyâa, nmî Lémi u nuu u kópu dé dmyina a pyw:êmi dé, myedmyinê d:uud:uu dé. * ¹¹ Mgîdî u kópu knî y:oo yoo daa ngêêpi tumo, nangmê d:uu, ngmênê nmyi wuu yi kópu dono yilî yi pwo dny:oo ya, pi knî ye dmyinê kwódukwódu dé. ¹² Kópuni tumu-tumu a d:uud:uu tumo, mywene-mywene u kópu dé. Ala pweepwee pee yedê daanê d:êê té, kminté mywene nmye amî ghê. ¹³ Nyâa, nmyo lam ntee tpile dé, kópu yilî yintómu yi pwo nmyi wuu dmi choo ya, pi knî y:oo u ngwo pèdê w:ee y:e, yi kópu daa mb:aamb:aa dé, dono dé. * ¹⁴ W:êênî tpile yilî yintómu mb:aamb:aa ngê anyi m:uu té. Yi kópu u l:êê dîy:o nmî wéti ngmê k:oo ala kópu a too,

Yélini mbwee ntóo ntee tpile dé,
a pii dmyeno,

Yesu Kédisu u wuu nmyi pwo wa kée.

¹⁵ Dp:ee mgîdî u yoo, ngmênê Yesu Kédisu u wuu nmyi pwo a too. Yi kópu u l:êê dîy:o u maa mb:aamb:aa ngê dmyinê kîgha. Yélini yi lama nmî Lémi daa too, yi nt:anê mênangmê yâa, ngmênê nmî Lémi u nuw:o u pono dmyinê vyápê. ¹⁶ Ala ngwo yoo dono yi vy:o nmye wee. Módó kîdmyengê ya, ngmênê kópuni mb:aamb:aa u ntâa ngê nmye dpî pyaa dmi, dmyinê

* **4:32:** Kílosa 3:12-13 * **5:2:** Nkal 2:20 * **5:4:** Epeso 4:29 * **5:5:** 1 Kódin 6:9-10 * **5:6:** Lóma 1:18 * **5:8:** Kílosa 1:13; 1 Pita 2:9 * **5:10:** Lóma 12:2 * **5:13:** Epeso 2:1 * **5:16:** Kílosa 4:5

d:uud:uu dé. * ¹⁷ Mbodo podo ngê nangmê pyódu, ngmênê nmî Lémi u nuu u kópu dé dmyina a pyw:émî dé, myedmyinê d:uud:uu dé. *

¹⁸ Mbwaa ndanî têtê kîdmyengê ghétighéti, yi kópu ngê wa dyênê nmyo. Ngmênê nmî Mî u Ghê Dmi nmyi mênê ntênê choo ya, yinê choo mbêpê kîgha nmyo. * ¹⁹ Wéti n:ii nmyi lama a kîgha too, myenté wéti n:ii nmî Mî u puku yedê a pyede, myenté wéti n:ii Yesu u yoo knî y:oo ala ngwo dê vyi t:oo, yi wéti knî y:e nmî Lémi nmyi gha knî yi vy:o yinté dmyinê chaa kîgha. * ²⁰ Tpile yintómu knî yi l:êê dîy:o, dye ghi yintómu nmî Lémi Yesu Kédisu u pi mbêmê nmî Mî Chóó Lémi dmyinê kwunokwuno. * ²¹ Numo dnye dmyinê nyêmî dé, mu kópu u dîy:o Yesu Kédisu u dnye nmye nyêmî ngmê, my:ee cháâcháâ ngmê.

Yéé yepe yoo yi danêmbum

²² Yepe yoo, nmî Lémi u dnye ntee nmye nyêmî ngmê, nmyi moo yoo yi dnye dmi yinté myedmyinê nyêmî dé, * ²³ mu kópu u dîy:o Yesu u yoo yi mbodo ngê ntee a too, maa nye yinté, u kpâm u mbodo ngê yinté a ya yédi. Yélini yi k:ii Yesu ka nmo kélîmî té, nmî mbodo ngê pyodo, mu kópu u dîy:o nmî Mbwámê ngê nye pyodo, nmî l:êê dîy:o u ngwo pwene. * ²⁴ Nyââ, Yesu Kédisu u dnye ntee nmo nyêmî ngê, yepe knî y:oo dye ghi yintómu yi moo yoo yi dnye dmi yinté dny:oo nyêmî dé.

²⁵ Yéé yoo, ala kópu a ny:ee yó. Yélini yi k:ii Yesu Kédisu ka nmo kélîmî té, nmî nuu ghi dmi nódó a too. Yi kópu nmî lama a too, mu kópu u dîy:o chóóchóó nmî l:êê dîy:o y:àngo. Ntee nmo wunê vwuwo,

nmyi kpâm knî ye yinté myedmyinê vwuwo, yi nuu ghi dmi nmyi nódó ntênê dny:oo ya. * ²⁶ Yesu Kédisu ngê u yi doo kwo, A yoo yi dono mbwaa ngê nî ghêê té, a kópu dyuu mbêmê a kede paa nî t:ee té. * ²⁷ U yi u ngwo a kwo, A chóó a yoo ngê nî pyódu té, yoo mb:aa ngê nî pyódu té, dyââpe yi p:uu daadi ya, dono yi mênê myedaadi ya. * ²⁸ Maa yoo, nmyi chóóchóó nmyi nuu ghi dmi nmyi nódó ntee a too, nmyi kpâm yoo yi nuu ghi dmi nmyi nódó yinté myedny:oo ya. Pyââ mbodo maa, u l:êê dîy:o n:ii u kpâm ka a vwuwo yédi, chóó u paa ka a vwuwo yédi. ²⁹ Pi chóóchóó u kwo daawa diy:a, ngmênê a mbonombono ngê, u kwo a vwuwo yédi. Myenté pi ka u kpâm kîngî diy:a, u kpâm ka mb:aamb:aa ngê choo vwuwo. Yinté Yesu Kédisu nmo wunê vwuwo yédi, * ³⁰ nmî mbodo ngê a too, nmo u yoo. ³¹ Nyââ, pini n:ii u kpâm ka a vwuwo yédi, chóó u paa ka a vwuwo yédi, mu kópu u dîy:o puku yedê alanté a too, Maa u pye mî yi kélê dpo pwii, u kpâm k:ii ngmîdi ngê dpî pyaa knî.

* ³² Yi kópu u mênê tumu kópu ndîi ngma too, na a ka u nt:u kópu ala, Yesu Kédisu ngê u yoo u kede paa t:àngo. ³³ Yi kópu u dîné nye yinté, pi ngê u kpâm u kede paa dpî t:oo, ngmîdi ngê dpî pyaa knî, ntênê u kwo choo vwuwo, myenté yi pyópu ngê u moo ntênê choo cháâcháâ.

6

Tp:ee dmââdîma yi kópu dyuu

¹ Tp:ee dmââdîma, yélini Yesu ka nmye kélîmî té, nmyi pye mî yoo yi dnye dmi dmyinê nyêmî dé, yi kópu

* **5:17:** Kîlosa 1:9 * **5:18:** Lóma 13:13; 8:6 * **5:19:** Kîlosa 3:16 * **5:20:** Kîlosa 3:17; 1 Tes 5:18 * **5:22:** 1 Pita 3:1 * **5:23:** 1 Kódin 11:3 * **5:25:** Kîlosa 3:19 * **5:26:** Hipilu 10:10; Njon 15:3 * **5:27:** 2 Kódin 11:2 * **5:29:** 1 Kódin 12:27 * **5:31:** Gen 2:23-24 * **6:1:** Kîlosa 3:20

vyílo yidmyinê d:uud:uu. * ² Puku yedê alantê a tóó,

Nmyi pye mî yoo dmyinê cháachâa dé.

Yi kópu ndîi kópu. Yélini y:oo yi pye mî yoo a cháachâa tumo, yi yéli ye nmî Mî ngê ala kópu myedê vyu, yepê, *

³ yed:oo mb:aamb:aa ngê anmyin:aa ya,

myenté dye ghi daadîi amyenmyin:aa ya.

⁴ Mâa yoo, nmyi tp:ee dmââdîma yi p:uu ala kópu a ny:ee yó. Kídmýengê nod:enod:e kalê t:oo, ngmênê mb:aamb:aa ngê ye dmyinê vyuwo, nmî Lémi u kópu dyuu yi lama dmyinê kîgha dé, u l:êê ghi dmi mbêmê dêêpi ye myedmyinê yémî. *

Wop dpodo pyu yoo yi danêmbum

⁵ Wop dpodo pyu yoo, n:ii knî y:oo wop a dpodo kîgha nmyo, yi dnye dmi dmyinê nyêmî dé, ye myedmyinê nkîngê. Yesu Kédisu p:uu nuw:o ngmîdi mbêmê ntee nmye dpodo té, nuw:o ngmîdi mbêmê yinté yi p:uu myedmyinê dpodo. * ⁶ Nmyi kada pini yoo yi ngîma ntee nmye dpodo nyédi, yi kuwó yinté myedmyinê dpodo. Daa dyâmê mbêmê tpémi yi ngîma nmye dpodo té, ngmênê Yesu Kédisu ngîma nmye dpodo té, dpodombiy:e p:uu dmyinê dpodo, nmî Mî u nuu u kópu dé dmyinê d:uud:uu dé. ⁷ Nmyi mââwe knî yi p:uu dpodo têdê kídmýengê nuu mbumu, ngmênê nmyi gha dmi mb:aamb:aa ngê dny:oo ya. Alanté dmyinê nuw:o, apií, Daa pi ngmê p:uu nmo dpodo té, nmî Lémi p:uu nmo dpodo té. ⁸ Ala kópu nmyi lama choo ya, Pini n:ii ngê kópu mb:aa dpî d:uu, k:omo tpile yi pini u pi ndîi, ó u pi têdê, ngmênê nmî

Lémi ngê yi kópu mb:aa u pywuu u kwo wa y:oo. *

⁹ Kada pini yoo, yélini wop nmye dpodo kîgha tumo, mb:aamb:aa ngê ye dmyinê vyuwo, namê nkîngê kîgha dé. Nmyi lama choo ya, nmyi dpodo pyu knî yi k:ii, nmyi kada pini mu ngmîdi, mbóó p:uu wunê tóó. Yi pini daa kedekede pyu, kwodonkwodo ntênê wa kóté kalê nmo. *

Setan u yoo knî yi p:uu l:êê

¹⁰ A tîdê mbwó yoo, nmî Lémi ngê u wêdêwêdê mbêmê choo a wêdêwêdê kîgha nmyo, mu kópu u dîy:o u kwo a kââdî nmyoo. ¹¹ Lede knî y:oo yi kápêd:ê ntee a tpyé tumo, kópuni yilî nmyi w:êêw:êê u l:êê dîy:o nmî Mî ngê nmye a kê too, nmyi p:uu yinté myoo t:ee tóó, mu kópu u dîy:o Setan ngê kîngê dóó nmyo, myekîngê dyênê nmyo. *

¹² Daa pi knî yi p:uu nmo l:êê té, ngmênê Setan p:uu nmo l:êê té, u dpodo pyu knî yi p:uu myeno l:êê té. Nyââ, kmêna mbwee nkwépi knî yi p:uu nmo l:êê té, yélini yi wêdêwêdê ndîi, myenté n:ii knî y:oo ngîdí u kópu dé a d:uud:uu tumo, vyílo yi yéli yi p:uu nmo l:êê té. ¹³ Nyââ, kópuni yilî nmyi w:êêw:êê u l:êê dîy:o nmî Mî ngê nmye a kê too, nmyi p:uu dpî t:ee tóó, Setan u dpodo pyu yoo u ngwo pêdê t:ââ tóó. Dini ghi n:ii ngê nmyi p:uu adnyí l:êê, wa dêê dmi, daawa dyênê nmyo, ngmênê p:ee wanmyi dyênê t:oo, yi pwo wanmyi lee dmi. *

¹⁴⁻¹⁵ Dpodombiy:e dmyinê vyuwo. Lede knî y:oo yi kpîdí dmi knî yi pwo mbalêti dpî t:ee t:oo, yu dópo dmi yi yiyé dpî t:ee t:oo, nkichi pee yi yodo p:uu dpî t:ee t:oo. Nmyi w:êêw:êê u tpile dé nmyi p:uu yinté myoo t:ee tóó, dmyinê ndê danê, dmyinê mb:aamb:aa, dyââpe nmyi

* 6:2: Ex 20:12 * 6:4: Kílosa 3:21; Prov 22:6 * 6:5: Kílosa 3:22-23; Taitas 2:9 * 6:8: Kílosa 3:24-25 * 6:9: Kílosa 4:1 * 6:11: Njems 4:7; 1 Pita 5:8-9 * 6:13: 2 Kódin 10:4

* 6:14-15: 1 Tes 5:8; Is 40:9

p:uu kîngmê ya, nmî Lémi u kópu dyuu u tpapê ngê u ntââ mbêmê dpî yaa dmyeno. * 16-17 Lede knî y:oo kâped:ê a tpyé tumo, didî ka u ngwo dpî w:ono dmi, myenté yi mbodo dópó yi mbêmê dpî kaa t:oo, dpo, Taa ngê angmê vya nmo. Nmyi w:êêw:êê u l:êê dîy:o nmî Mbwámê ka dmyinê kêlîmî, Setan ngê daapaa dyênê nmyine. Kópuni dyuu nmî Mî u Ghê Dmi ngê nmye wunê kuwo ngê, nmyi mênê choo ya, taa ntee tpile ngê nmye wa pyaa dmi. * 18 Setan p:uu l:êê u l:êê dîy:o, dpodombiy:e dmyinê ngêpê. Nmî Mî u Ghê Dmi ngê choo a ngêêpî nmyo, dye ghi yintómu nmî Mî ka u ngwo dmyinê ngêpê. Kîdmyengê kede dmi, dmyinê vyuwo, dye ghi yintómu nmî Mî u yoo knî yi l:êê dîy:o myedmyinê ngêpê. * 19 A l:êê dîy:o myedmyina a ngêpê. U ya a nga a kwo, Dini ghi n:ii ngê pi knî ye anî mbumu, nmî Mî ngê u kópu dyuu a ka pêdê vyi ngê. U ya a nga daa kwo, Nî nkîngê mb:anê, u ya a nga a kwo, Nmî Lémi u tumu kópu ntênê ye nî vyi. * 20 K:omo tpile yi kópu dyuu u l:êê dîy:o mbwa k:oo n:aa kwo, ngmênê u ya a nga a kwo, Yi kópu dyuu pi knî ye nî vyi, daap:aa nkîngê mb:anê.

Póól u nd:uu tpapê

21 Pini n:ii ngê ala pweepwee pee nmye wunê ñeñe, Tikikas, nmî Lémi ka a kêlîmî, mb:aamb:aa ngê p:uu mye dpodo. Yi pini a nuu u pi, a kópu yilî yintómu nmye yinê amînê nt:o. * 22 Yi kópu u l:êê dîy:o nmye nînê dyede. Kópuni a nga a pyodopyodo té, nmyi lama pîdny:oo a ya, myenté Tikikas ngê nmyi nuw:o dmi yinê amî lâmo té.

23 A tîdê mbwó yoo, nmî Mî mupwo y:oo nmyi kêlîmî ndîi ngê dpo pyódu y:e, mb:aamb:aa ngê nmye dny:oo a vyuwo, myenté yoo

yi nuu ghi dmi nmyi nódo dpo yé y:e. 24 Yélini yi k:ii nmî Lémi Yesu Kédisu u nuu ghi nmyi nódo a tóó, nmye mb:aamb:aa ngê choo a vyuwo, chedê ngê daawa pyódu.

Wu u dî. *

* 6:16-17: Hipîlu 4:12

* 6:18: Luukî 18:1

* 6:19: Kîlosa 4:3-4

* 6:21: Kîlosa 4:7

* 6:24: 1 Pita 1:8

PILIPAY

Yesu dini ghi n:ii ngê pwene, m:ââ myoy:a mî loo, u kuwó dini ghi ngê Póól p:uu Pilipay lee dniye, p:aani n:ii Másídóniya Wee u kwo a tóó. Y:i Yesu u yoo vy:o pi knî ngmê kaa ngópu. (Dpodo 16:9-40) Yi yéli yi vy:o Nju pi pyile njini ghê wo, Lóma tpémi Másídóniya Wee u kwo tpémi u yoo vy:o yi ghê dniye.

U kuwó dini ghi ngê Póól ngê Pilipay a kuwo ngê, p:aani p:aani doon:aa dpodo, yed:oo Njedusalem loo. (Dpodo 21) Nju tpémi y:oo y:i a mgîmî ngópu, Lóma lede knî y:oo mbwa k:oo km:êê ngópu, Lóma u nkwo dy:ââ ngópu. (Dpodo 27)

Dini ghi n:ii ngê Pilipay tpémi y:oo ny:ee ngópu, apê, Póól mbwa k:oo wumê kwo, Lóma, yi ngwo yi nuw:o dmi dono ngê pyodo, u l:êê dîy:o ndapî a ngee ngópu, Epapîdodaitas ka y:ee ngópu, Póól ka yinê núwo, u kwo mî y:ângo. Dini ghi n:ii ngê Epapîdodaitas Pilipay modoo diyédiyé, Póól ngê ala pwepwee pee d:êê ngê, u kwo y:ângo, kwo, Pilipay tpémi ye dpî núwo: o ngi.

¹ Nê Póól, Timoti k:ii Yesu Kédisu p:uu nye dpodo mo. Yélini Yesu Kédisu u yoo vy:o myinê ghê dniye, Pilipay, nmyi kada pini yoo, yi ngêêpî pyu yoo mye yi k:ii, ala pwepwee pee nmye nyinê dyede. ² Nmî Mî, nmî Lémi Yesu Kédisu u k:ii, dny:oo a ngêêpî nmyo, mb:aamb:aa ngê nmye myedny:oo a vyuwu.

Póól Pilipay tpémi yi l:êê dîy:o u ngwo doo ngêpê

³ Dini ghi n:ii ngê nîné nuw:o kîgha nmyoo, nmî Mî nmyi l:êê dîy:o n:aa kwunokwuno ngê. ⁴ Dini ghi n:ii ngê nmyi l:êê dîy:o n:aa ngêpê yédi, a gha mb:aamb:aa ngê

dpî pyódu, ⁵ mu kópu u dîy:o nmî Lémi p:uu dpodo tédê munmyee a ngêêpî nê, kn:ââ dini ghi n:ii ngê nmyi vy:o mwiyé noon:aa kwo, nkoo ala ngwo mbwa k:oo anî kwo. ⁶ Nmî Mî n:aa kwunokwuno ngê, mu kópu u dîy:o a lama a tóó, nmyi vy:o dpodo mb:aa kn:ââ yinê a chópu, wéni n:ii ngê Yesu Kédisu wa a diyé, yi dpodo ndêndê ngê wa chedê. * ⁷ Nmyi l:êê dîy:o a gha mb:aamb:aa ngê dpî pyódu, mu kópu u dîy:o nmyi nuu ghi dmi a nódó a tóó. Dpodoni nédê nmî Mî ngê a kaa noo, u ntââ ngê mye pyódu noo, yi dpodo tédê nmyee a ngêêpî nê, kn:ââ nmî Lémi u kópu dyuu pi knî ye noo a tpaépê, ndê kópu ngê y:e myenoon:aa a pyépi, nkoo ala ngwo mbwa k:oo anî kwo. ⁸ Nmî Mî ngîma ntênê nmye nîné mbumu, nmyi nuu ghi dmi Yesu Kédisu nódó ntee a tóó, nmyo yintómu nmyi nuu ghi dmi a nódó yinté mye tóó.

⁹ Nmyi l:êê dîy:o alanté n:aa ngêpê yédi, u ya a nga a kwo, Nmyi nuu ghi dmi numo nódó ntênê dny:oo ya, nmyi nuw:o dmi ndîi ngê pyaa dniye, nmî Lémi u kópu dé nmyi lama ntênê dny:oo a ya. * ¹⁰ U ya a nga a kwo, Kópu mb:aa ntênê dmyinê myeme dé, myedmyinê d:uud:uu dé. Wéni n:ii ngê Yesu Kédisu wa a diyé, dyââpe nmyi p:uu daapaa m:uu ngê, mywene nmye daapaa ghê we. * ¹¹ Yesu Kédisu u wêdêwêdê mbêmê nmyi l:êê ghi dmi mb:aamb:aa ngê adnyi ya. Yi kópu u l:êê dîy:o pi knî y:oo nmî Mî adnyi chaa kîgha, u pi amyednyi kmîmî.

Nmî Lémi u kópu dyuu Lóma ntee doo kaakaa

¹² A tidê mbwó yoo, u ya a nga a kwo, Ala kópu nmyi lama choo a ya, kópu dono yilî n:ii a nga pyaa dniye, yi kópu knî yi l:êê dîy:o nmî

Lémi u kópu dyuu pi yilí kní yi lama dê yââ. * ¹³ Lóma tpémi yi king ndîi u lede yoo yi lama yi kópu dê yââ, myenté yélini al:ii a pyede, ala kópu yi lama dê yââ, Nê Yesu Kédisu p:uu a dpodo, u l:êê dîy:o mbwa k:oo a kwo. ¹⁴ Myenté yélini Yesu u yoo vy:o al:ii ghê dniye, pi kní ye mêdaa nkîngê té, nmî Lémi u kópu dyuu ye a tpapê tumo. Mêdaa nkîngê té, mu kópu u dîy:o nmî Lémi ngê mbwa k:oo ayedê ngêêpî nê.

¹⁵ Woni kní y:oo ñ:ee a ka a kapî ngópu, u yi y:e daa kwo, Nê u pi ndîi ngê pyaa we, u l:êê dîy:o Yesu u pi pi kní ye yi chóó wumê tpapê ngópu. Ngmênê woni kní nê yi pee pini, u l:êê dîy:o Yesu u pi pi kní ye mye tpapê ngópu. ¹⁶ Yi yéli yi nódo a nuu ghi a too, yi lama a too, Nmî Mî ngê nê yinê a dpodo kwólu, nmî Lémi u kópu pi kní ye ndê kópu ngê yinê dpî pyódu. ¹⁷ Yélini y:oo ñ:ee a ka a kapî ngópu, Yesu Kédisu u kópu dyuu pi kní ye a tpapê ngópu, ngmênê u yi y:e daa kwo yédi, Yoo nmî ngee té, u yi y:e a kwo yédi, Nmî pi dmi nmî kmîmî dé. U yi y:e mye kwo yédi, Nê u mgîni vyîmî ndîi ngê nmî pyódu, mbwa k:oo. ¹⁸ K:omo tpile yoo yi ngêêpî u l:êê dîy:o nmî Lémi u pi pi kní ye a tpapê ngópu, ó yi chóó yi pi kmîmî u l:êê dîy:o, yi kópu a ka daa ndîi kópu. Kópuni ndîi kópu ngê a too, Yesu Kédisu u pi pi kní ye a tpapê ngópu. Yi kópu u l:êê dîy:o a gha mb:aamb:aa ngê dpî pyódu.

Póol ngê u ngwo ye vvu, yepê, Anî ya, ó anî pw:onu?

¹⁹ W:aa nîné pyw:êmî ngê, mu kópu u dîy:o a lama ka too, nmyi ngêpê mbêmê, myenté Yesu Kédisu u Ghê Dmi u dpodo mbêmê, mbwa k:oo wanî pwii. * ²⁰ U ya a nga daa kwo, Pi kní ye nî nkîngê mb:anê, mywenemywene u kópu u ngwo

ngmênî d:uu. A dpodo u l:êê dîy:o Yesu Kédisu u pi ntee nî kmungo, u ya a nga a kwo, Ala ngwo u pi yinté nî kní. K:omo tpile anî ya, ó u l:êê dîy:o anî pw:onu, ngmênê u ya a nga a kwo, U pi ndîi ngê nî pyódu.

* ²¹ Dyámê mbêmê n:aa too, Yesu Kédisu a ka wunê vvuwo, dini ghi n:ii ngê anî pw:onu, kóó k:oo an:uu ghê, yi kópu a ka yi mb:aamb:aa.

* ²² Ngmênê al:ii anî ya knomomê, ye u ntââ nmî Lémi u dpodo amênî dódó. Yi kópu a ka mb:aamb:aa. Nmî Lémi ka anî lê, yi kópu a ka mye mb:aamb:aa. Yi máádi komo miyó dê a ka mb:aamb:aa dê, doo u ntââ a chóó daanî chámê dê. ²³ Maa komo miyó yi kéli n:aa kwo, u ya a nga a kwo, Dyámê nê kuwo, Yesu Kédisu ka nî lê, yini a ka yi mb:aamb:aa, * ²⁴ ngmênê ghêlî k:ii daanê kuwo nmyo, a dpodo nmyi vy:o d:oonngê kéli ngê. ²⁵ Yi kópu u l:êê dîy:o a lama ka too, ala dini ghi ngê daanî pw:onu, nmyi vy:o anî:n:aa dpodo, nmyi kélímî wêdêwêdê ngê an:uu pyódu, w:aa u ngwo anmyinê pyw:ee ngmê. ²⁶ Dini ghi n:ii ngê nmye amîni lee knomomê, a dpodo u l:êê dîy:o Yesu Kédisu ntênê anmyi chaa kîgha.

Nuw:o dono p:uu l:êê

²⁷ Kópuni a nga wa pyódu, yi kópu daa ndîi kópu. Kópuni yi ndîi kópu, ala. Nmyi l:êê ghi dmi mb:aamb:aa ngê choo ya, mu kópu u dîy:o Yesu Kédisu ka mywene kîngê ghê, u pi nangê dyênê. K:omo tpile nmye anê lê, ó kópu nmyi p:uu ngmanê ny:oo, ngmênê u ya a nga a kwo, Ngmîdi ngê dmyina a ya, kópu mu ngmîdi p:uu dmyina a dpodo, nmî Lémi u kópu ndêndê. Lede yoo ntee a l:êê nyédi, nuw:o dono p:uu yinté myedmyinê l:êê. * ²⁸ Yélini nmyi p:uu a d:uu nyédi, ye kîdmyengê

* 1:19: 2 Kódin 1:10-11 * 1:20: 1 Pita 4:16

* 1:27: Epeso 4:1

* 1:21: Nkal 2:19-20 * 1:23: 2 Kódin 5:8

nkîngê, nmî Lémi p:uu dpodom-biy:e dmyinê dpodo. Yi yéli y:oo u ngwo wa a w:ee ngmê, awo, Yâpwo ndîî ngê wa dyênê nmo, kî yéli wa ngee té. ²⁹ Kópu miyó yi l:êê dîy:o Yesu Kédisu ngê a ngmidi nmyoo, u kwo kêlîmî, ngmê, u l:êê dîy:o mgîni vyîmî, myomo. * ³⁰ Dini ghi n:ii ngê nmyi vy:o noo a kwo, a p:uu ntee dnya a d:uu, yinté nmyi p:uu mye d:uu té. Kópuni a p:uu nmyinê ny:ee ngópu, ndê kópu, a p:uu myeka d:uu té. *

2

Póol ngê yi pi kmîmî u ngwo ye kwódu ngê

¹ Nmyi nuu ghi dmi Yesu Kédisu nódo a tóó, nmyi nuw:o dmi yinê dpo l:âmo té, nmî Mî u Ghê Dmi u k:ii ngmidi ngê nmyi pyaa dnyiye, numo ka nmye ch:anêch:anê nyédi.

² Yi kópu knî yi l:êê dîy:o, nmyi nuw:o dmi ngmidi ngê a pyódu yó, nmyi nuu ghi dmi numo nódo dny:oo a ya, numo ka dmyina a ng:aa, numo ka kídmyengê kwopwepe. Yinté anmya a ya knomomê, ye a gha d:ud:umbiy:e mb:aamb:aa ngê wa a pyódu. ³ Nmyi chóó nmyi pi dmi kídmyengê km:êê ngmê, kídmyengê kadakada, nmyi tidê mbwó yoo dmyinê chââchââ dé. *

⁴ Nmyi mo kídmyengê ya, pi knî ye myedmyinê vuywo. *

Yesu u yoo yi wéti ngmê

⁵ A tidê mbwó yoo, Yesu Kédisu ntee doo a paa, yinté myedmyinê paa.

⁶ Chóó Lémi ntee a tóó, Yesu Kédisu mye yinté.

U lama doo a ya, M:aa k:ii ngmidi ngê nye tóó mo, *

⁷ ngmêê chóó u pi a ghîpî ngê, pi ngê pyodo, wop dpodo pyu ngê doo ya. *

⁸ Nyââ, chóó u pi a ghîpî ngê, u Mî u nuw:o u pono doo vyâpê, u dî mî pwene, kídosi nêdê t:ee ngópu. *

⁹ Yi kópu u l:êê dîy:o Chóó Lémi ngê mêdê pyidu ngê, u che p:ââ pee ngê pyódu ngê, u pi ndîî ngê mye pyódu ngê, kada pini yintómu yi pwo kmungo. *

¹⁰ U pi ndîî ngê pyódu ngê, mu kópu u dîy:o pi yintómu yi yi mbodo dmi ngê k:ame u kwo dny:oo wowo.

Yélini mbóó p:uu a pyede, dyámê mbêmê a pyede, myenté yélini pw:oo dniye,

k:ame u kwo dny:oo wowo. *

¹¹ U pi ndîî ngê pyódu ngê, mu kópu u dîy:o pi yintómu knî y:oo pîdny:oo tpaépê, Yesu Kédisu nmî Lémi ndêndê,

nmî Mî Chóó Lémi myedny:oo chaa kîgha. *

Chóó Lémi ngê dpodoni nmî mênê a dódo ngê

¹² A tidê mbwó yoo, dini ghi n:ii ngê nmyi vy:o noo a kwo, mb:aamb:aa ngê a ka ntee nmyee a ng:aa, ala ngwo yinté a ka myedmyina a ng:aa. K:omo tpile kuughê nmye nîmo tóó, ngmêê ntênê a ka dmyina a ng:aa. Nmî Mî ntênê dmyinê chââchââ, kóó k:oo wowo u l:êê dîy:o dpodombiy:e dmyinê dpodo, ¹³ mu kópu u dîy:o dye ghi yintómu chóó nmyi mênê a dpodo, nmyi nuw:o dmi dpo ngmêê té, chóó u pono vyâpê u l:êê dîy:o u ntââ ngê dpî pyódu nmyo. *

¹⁴ Mb:aamb:aa ngê dmyina a ya, kídmyengê nuu mbumu, myekídmyengê kwopwepe, ¹⁵ yipe te kópu nmyi p:uu daapaa kaa we, dyââpe nmyi p:uu myekîngmê ya. Nmî Mî tp:oo módó tp:oo mãâ ngê

* 1:29: Dpodo 5:41 * 1:30: 1 Tes 2:2 * 2:3: Lóma 12:10,16 * 2:4: 1 Kódin 10:24,33

* 2:6: Njon 1:1-2 * 2:7: 2 Kódin 8:9 * 2:8: Hipîlu 5:8; 12:2 * 2:9: Epeso 1:20-21; Hipîlu

1:3-4 * 2:10: Lóma 14:11 * 2:11: Lóma 10:9 * 2:13: 1 Tes 2:13

nmyi pyaa dniye. K:omo tpile yélini yi vy:o nmye pyede yi l:êê ghi dono dé, ngmênê dono nangmê d:uu. Mbóó p:uu pudu ntee a wee, yi vy:o yinté dmyinê dnyednye, ¹⁶ ghê kamî u kópu dyuu yinté ye dmyinê tpapê. Yinté anmyi d:uud:uu knomomê, nmî Lémi Yesu Kédisu dini ghi n:ii ngê wa a diyé, nmyi l:êê dîy:o wa chaa kalê nê. Yi ngwo dpodoni nmyi vy:o noo a dódó, nt:u u ngwo anîmo pyw:oo.

¹⁷ Dini ghi n:ii ngê Yesu u yoo vy:o n:uu kaa nmyoo, u kwo nmyi kélîmî mbê dniye. Pi ngê tpile tp:oo kpêê ngê ntee a yiyé ngê, yi ngwo nmyi chóóchóó yinté Yesu ka nmyi y:ee nmyoo. Ndoo apê yi dpodo u l:êê dîy:o a ghê wanî y:oo, kpêê ntee tpile ngê wanî pyódu, ngmênê a gha mb:aamb:aa ngê a tóó. ¹⁸ Nmyo myentee dé, a l:êê dîy:o nmyi gha dmi mb:aamb:aa ngê dpo pyaa we.

Timoti pini dê Epapîdodaitas yi p:uu Póól u ngwo doo d:êê

¹⁹ A tîdê mbwó yoo, nmî Lémi Yesu ngê a ka wa a vyi knomomê, ye Timoti daa kêmakêma nmye nîné dyede. U ya a nga a kwo, Nmyi kópu a ka ngmêpêdê núw:o ngê, a gha mb:aamb:aa ngê u ngwo wa pyódu. ²⁰ Ntee nîné nuw:onuw:o nmyoo, ala pini ngê yinté myewunê nuw:onuw:o nmyoo. Yinté pini a p:uu daam:uu a t:a. ²¹ Wo yéli yi chóó yi kópu knî yi p:uu a nuw:o nyédi, Yesu Kédisu u kópu knî yi p:uu dnyinté a nuw:o nyédi. *

²² Timoti u dî nmyi lama kîyedê tóó, a tp:ee ntee pini ngê pyodo, nmî Lémi p:uu nipi nyipu dpodo.

²³ Kópuni a nga wa d:uu ngmê, dini ghi n:ii ngê a lama wa yââ, ye Timoti u ngwo nmye anê dy:ââ.

²⁴ Alanté anî nuw:o, Nmî Lémi ngê daa kêmakêma a pw:iipw:ii nê, ye u ngwo nmye anê lê.

²⁵ Ala ngwo nmî mbwó Epapîdodaitas nmye nîné dyede. Ndapîni u kwo nmyinê y:ee ngópu, a ka a núwo, a nté u ngwo n:aa pywupwi ngê. A p:uu doo ya, doo ngêêpî nê, nmî Lémi p:uu nipi nyipu dpodo, Setan p:uu nipi myenyipu l:êê. *

²⁶ Ala ngwo nmye mênîné dyede, mu kópu u dîy:o u yi u ngwo a kwo, M:aan:aa m:uu té. Dini ghi n:ii ngê u mbii u pi nmyinê ny:ee ngópu, u nuw:o dono ngê pyodo. ²⁷ Nyââ, ndêndê ngê kídoo mbii, daa kêmakêma pí pwene, ngmênê nmî Mî ka a ch:anê wo, yinê mê pyi ngê. Myenté nê, nmî Mî ka my:aa ch:anê wo. Wo pwene, a gha d:ud:umbiy:e dono ngê pí pyodo. ²⁸ Nyââ, dye ghi yintómu wunê nuw:onuw:o nmyo, u l:êê dîy:o u ya a nga a kwo, Nmye mênîné dyede. Ngîdp:uu m:uu yó, u mbii machedê. Dini ghi n:ii ngê anmy:uu m:uu ngmê, nmyi gha dmi mb:aamb:aa ngê wa pyódu, a gha mb:aamb:aa ngê amyimé pyódu. ²⁹⁻³⁰ Dini ghi n:ii ngê nmye d:uu taa knomomê, mb:aamb:aa ngê dpo chipé yó, mu kópu u dîy:o Lémi mu ngmîdi p:uu nmye dpodo té. Doo u ntââ nmyi chóó daanmyi ngee nê, mu kópu u dîy:o kuughê nmye nîné tóó, ngmênê yinê mî ngee noo, Yesu Kédisu p:uu dpodo tédê pwopwo kêpa doon:aa kwo. Yinté pini dmyinê chââchââ dé.

3

Kópuni mbêmê Chóó Lémi ka pi mb:aa ngê anmî pyaa dmi

¹ A tîdê mbwó yoo, nmyi gha dmi mb:aamb:aa ngê dny:oo a ya, mu kópu u dîy:o nmî Lémi ngê u yoo vy:o kaa nmyoo. Kópuni wunê nmye n:uu vyu, a ka daa dpodo ndîi, nmye mênîné d:êêd:êê. Yi kópu ngê yinê wa ngee nmyo. *

* 2:21: 2 Tim 4:9-10

* 2:25: Pilipay 4:18

* 3:1: Pilipay 4:4

² Nmyi chóó nmye dmyina a vyuwo. Yélini yoo dono, w:ââ ntee yéli, kîngê dóó nmyo. U yi y:e a kwo, Yoo yi too pee nmî chápwo té. ³ Yi yéli y:oo dpo, Chóó Lémi u l:ii nmî too pee p:uu a t:a, u l:êê dîy:o nmo u yoo. Ngmênê Yesu Kédisu ngê u l:ii nmî gha vy:o t:ângo, u Ghê Dmi nmî mênê yó. Yi kópu u l:êê dîy:o nmo u yoo ndêndê, yi Ghêni dmi mbêmê nmî Mî ka ntênê nmo ngêpê nyédi. Kópuni nmî chóó nmo d:uud:uu too, daa yi kópu knî yi mbêmê nmî Mî ka nmo kââdî dniye, ngmênê Yesu Kédisu ngê u kwo yinê a kââdî nmoo. * ⁴ Nju tpémi yi dêêpî kópu dyuu p:uu a nuw:o nyédi, yinê ye, Yi dêêpî kópu dyuu mbêmê Chóó Lémi ka anmo kââdî dmi. Yi kópu wo ndê kópu, ye nmî Mî ngê ntênê u kwo pêdê kââdî noo. ⁵ Yélini Chóó Lémi ngê a ngmîdî ngê, Yisîlêli tpémi, ndêndê ngê nê yi yéli yi vy:o pini ngmê, nê Yisîlêli tp:oo Mbenjîmîn u tîi nêdê pini ngmê. Nyââ, ndêndê ngê nê Hipîlu pi, a kn:ââ yoo yintómu Hipîlu tpémi, kuwa pini yi vy:o dêpwongmê kwo. Dini ghi n:ii ngê nê ta, dêêpî kópu dyuu a chápungópu, wo woloni ngê Chóó Lémi u l:ii a p:uu t:ee ngópu. Pádisi yoo yi vy:o noo a kwo, dêêpî kópu yilî a k:ii nmeê a chââchââ. * ⁶ Dênoo a mgeemgee, u ya a nga doo a kwo, Yesu u yoo yi kwee nê chápwo, nê ngmênê apê, Pi ntee pi yi yâpwo ngê ngmêdê pyódu ngmê. Yi ngwo dêêpî kópu yilî yintómu noo a chââchââ dé, doo u ntââ pi ngê daapî ndyîko noo. * ⁷ Alanté noo a nuw:o, Yi kópu knî yi mbêmê Chóó Lémi ka pi mb:aa ngê wanî pyódu, ngmênê ala ngwo yi kópu yilî a ka k:omo tpile dé, mu kópu u dîy:o Yesu Kédisu ka nî kêlîmî mbê wo, Chóó Lémi ka pi mb:aa ngê yinê pyódu noo. * ⁸ Dini ghi n:ii ngê

a Lémi Yesu Kédisu a lama yaa wo, a ka ndîi kópu ngê pyodo, kópuni mwiyé nîmo a chââchââ dé, têdê kópu ngê a ka pyaa dniye, k:omo tpile ngê a ka mye pyaa dniye. U ya a nga doo a kwo, Yesu Kédisu u yoo vy:o nî ghê, u l:êê dîy:o yi kópu yilî k:omo tpile ngê a ka pyaa dniye, yintómu dny:ii nî d:ii too. ⁹ Dini ghi n:ii ngê dêêpî kópu dyuu chââchââ ndîi kópu ngê a ka doo a ya, alanté noo a nuw:o, Yi kópu knî yi mbêmê Chóó Lémi ka pi mb:aa ngê wanî pyódu, ngmênê ala ngwo yinté mêdîné nuw:o, mu kópu u dîy:o Yesu Kédisu ka n:aa kêlîmî, a dono yinê chedê too, Chóó Lémi ka pi mb:aa ngê yinê pyódu noo, chóó u kwo myedê kââdî noo. * ¹⁰ Ala ngwo kópu mu ngmîdî u ya a nga a kwo. U ya a nga a kwo, Yesu Kédisu a lama yaa we, u k:ii ngmîdî ngê nyi pyaa knî, wêdêwêdê n:ii ngê kpêênî a pyidu ngê, a mênê myechoo dpodo. Ntee doo mgîní vyîmî, u ya a nga a kwo, Yinté my:aa mgîní vyîmî. U l:êê dîy:o a vyee u yi y:e adî kwo knomomê, ntee daa kede wo, u ya a nga a kwo, Yinté myedaanî kede. * ¹¹ Nyââ, u ya a nga a kwo, U k:ii ngmîdî ngê nyi pyaa knî, mu kópu u dîy:o mu dîni ghi ngê chóó mêpêdê pyidu nêne. *

Mbêpê u dyimê pywuu

¹² Nmye dênîné tpapê, Yesu Kédisu u kópu yilî yintómu a lama a pyede, myenté nmye daanî vyî, Doo u ntââ dono daangmanî d:uu. Ngmênê mbêpê têdê yoo dpodombiy:e ntee a mbêpê nyédi, dpodombiy:e yinté myenî mbêpê, mu kópu u dîy:o Yesu Kédisu ngê yi mbêpê têdê kaa noo. * ¹³ A tîdê mbwó yoo, a mbêpê u dî d:ongê yó. A nuw:o mbêpê p:uu a kwo. Kópuni d:a kuwo té, mêdîné

* 3:3: Lóma 2:28-29

* 3:5: Luukî 1:59; 2 Kódin 11:22

* 3:6: Dpodo 8:3

* 3:7: Mát 13:46

* 3:9: Lóma 3:21-22

* 3:10: Lóma 6:3-5

* 3:11: 1 Kódin 15:23

* 3:12: 1 Tim 6:12,19

nuw:onuw:o té, kópuni a kada a pyede, yi díy:o n:aa kadakada. ¹⁴ Mbêpê u dí yiyé tédê kwéli wunê too, a nuw:o y:i a kwo. Dpodombiy:e n:aa mbêpê, mu kópu u díy:o Yesu Kédisu ngê Chóó Lémi kóó k:oo paan:aa kaa nêne. *

¹⁵ Yélini y:oo Yesu u kópu dyuu mb:aamb:aa ngê a w:ee tumo, u nuu u kópu myeye d:uud:uu tumo, yi yéli yi nuw:o dmi mbêpê p:uu dny:oo kwo. Nmyi nuw:o dmi kn:aa adí kwo knomomê, ye Chóó Lémi ngê yi kópu nmye wa a kêma, * ¹⁶ ngmênê máádini p:uu nmyinê ghê dniye, yi máádi p:uu dmyinê paa.

¹⁷ A tidê mbwó yoo, a nt:anê dpî yaa dmyeno. Nmyi vy:o ntee nmeen:aa paa, n:ii yoo nmyi vy:o yinté a paa té, yi nt:anê myedmyinê yââyââ. * ¹⁸ Ngmênê pi yilí kní ye nmo diya té, kópuni Yesu u pwopwo p:uu ye nmo tpapê ngê, daa yi nuu u kópu ngê ye dpî pyódu. Wunê kópuni yi p:uu daa ngê:éntómu nmye n:uu vyí too, ala ngwo mb:uu nmye mênínê tpapê. ¹⁹ Máádini p:uu a wee té, u dí ndiya. Yi chóó kópuni u yi y:e a kwo nyédi, yinê ye ndíi kópu dé. Yi nuw:o dmi dyámê mbêmê a wee. Mywenemywene u kópu a d:uud:uu tumo, yinê ye, Kópu mb:aa yidpî d:uu. * ²⁰ Ngmênê dp:oo yinté yéli, nmí nuw:o dmi daa dyámê mbêmê a kwo, nmí p:aa ndêndê mbóó p:uu wunê too. Nmí Mbwámê y:i wunê too, vyílo yino t:âât:ââ, pini n:ii nmí Lémi Yesu Kédisu. * ²¹ Dini ghi n:ii ngê wa a diyé, mgîní vyími u too pee n:ii nmí p:uu a t:a, wa ngmêê té, kamí ngê wa pyódu nmo, chóó ntee a too, yinté wa pyódu nmo. Wêdêwêdê n:ii mbêmê wa ngmêê nmo, yi wêdêwêdê mbêmê tpile yilí

yintómu yu yodo u maknopwo wa yé té. *

4

Póól yi nuw:o kní yi p:uu u ngwo doo d:êê

¹ A tidê mbwó yoo, nmyi nuu ghi dmi a nódo ka too, u ya a nga a kwo, N:uu m:uu nmyo. Nmyi l:êê díy:o nmí Lémi ngê wa chaa kalé nê, w:aa u ngwo anê pyw:oo. A tidê mbwó yoo, nmí Lémi u nuu u yoo ngê dmyinê kwo, a kópu dyuu mbêmê mb:aamb:aa ngê dmyinê paa. *

² A tidê dê, Yuwódiya pyópu dê Sintíki, nínê kwunokwuno dp:o, dpî nuw:o dê ngmídi ngê dpî pyódu dóó, mu kópu u díy:o Lémi mu ngmídi p:uu dpo dpodo mo. ³ Sisikas a mbwó, ntee nyoo a ngêêpî nê, u ya a nga a kwo, Yinté mêtê ngee nédi, yi pyópu dê modo kââdi dé. Yi pyópu dê y:oo dpodombiy:e dpímo a ngêêpî nê, nmí Lémi u kópu yi k:ii pi kní ye nmeen:aa tpapê. Pi ngmê Kílemên, pi kní m:uu mye yi k:ii nmeen:aa dpodo, yélini yi pi dmi nmí Mí ngê u puku yedê mbóó p:uu a d:êê too, mu kópu u díy:o ghê kamí ye a y:ângo. *

⁴ A tidê mbwó yoo, nmyi gha dmi mb:aamb:aa ngê dny:oo a ya, mu kópu u díy:o nmí Lémi ngê u kwo a kââdi nmyoo. Yi kópu nmye mênínê tpapê, nmyi gha dmi mb:aamb:aa ngê dny:oo a ya.

⁵ Yoo maa p:uu kyedekyede dmyinê kapî dé, nod:enod:e ngê ye nangmê mbwólu. Nmí Lémi daa kêmakêma mêtewunê diyédiyé. *

⁶ Kópu ngmê nmyi nuw:onuw:o u kópu ngê kîngmê pyódu, ngmênê yi kópu kní yi p:uu nmí Mí ka dmyinê ngêpê, myedmyinê chaa kîgha. Kópuni u yi nmye adí kwo, u kwo dmyinê dmyinê. * ⁷ Yinté anmyi

* 3:14: 1 Kódin 9:24 * 3:15: 1 Kódin 2:6 * 3:17: 1 Tes 1:7 * 3:19: Lóma 16:18 * 3:20: Epeso 2:6,19 * 3:21: 1 Kódin 15:28 * 4:1: 1 Tes 2:19-20 * 4:3: Lóma 10:20 * 4:5: Hipílu 10:37; Njems 5:8-9 * 4:6: Mát 6:25; 1 Pita 5:7; Epeso 6:18

d:uud:uu, nmî Mî ngê nmyi nuw:o dmi wa l:âmo té, mu kópu u dîy:o Yesu Kédisu u k:ii ngmîdi ngê nmye pyede. Yi ngwo doo u ntââ kópu ngmê ngê nmyi nuw:o dmi daawa dyênê té. Kópuni nmî Mî ngê yinté dpo d:uu, kópu ndîi, doo u ntââ pi ngê daawa a w:ee. *

⁸ A tidê mbwó yoo, kópu m:uu ala. Kópuni mb:aamb:aa dé, nmyi nuw:o dmi y:i dny:oo kwo. Nyââ, kópuni knî yi l:êê dîy:o nmî Mî ngê pi dpo chaa kwolo, kópuni ndê kópu dé, kópuni p:uu dyââpe daa t:a, yi kópu knî yi p:uu nmyi nuw:o dmi dny:oo kwo. ⁹ Kópuni a p:uu nmyinê ndê tumo, kópuni a kwo nmyinê ny:ee tumo, kópuni a p:uu nmyi m:uu tumo, yi kópu dmyina a d:uud:uu dé. Yinté anmyi d:uud:uu knomomê, ye nmî nuw:o l:âmol:âmo pyu Chóó Lémi nmyi p:uu adî ya, daawa a kuwo nmyo.

Póól ngê ndapî u l:êê dîy:o u ngwo kwuno too

¹⁰ Dini ghi n:ii ngê nê kuwo nmyoo, ndapî a ka nmyee a dyede, u kuwó dini ghi ngê doo u ntââ ngê nmye pyodo, kuughê nmye noo a ya. Ala ngwo ndapî a ka kîmêdmyinê dy:ââ ngmê, u l:êê dîy:o nmî Lémi n:aa kwunokwuno ngê, a gha mb:aamb:aa ngê kîmyaa pyódu. ¹¹ Ndapî knî nmye dênîmo dmyinê, mu kópu u dîy:o k:omo tpile ndapî ndîi a ngópu a tóó ó daa tóó, ngmênê u ntââ mbêmê n:aa tóó. ¹² Dye ghi knî ngmê ngê doo u ntââ ngê nîmo a ya, dye ghi knî ngmê ngê u ntââ mbêmê nîmo a ya, yoo myenoo a yeedeyeede dé. Dye ghi knî ngmê ngê nîmo a dómudómu, dye ghi knî ngmê ngê nîmo a pilepile, ngmênê yi kópu knî y:oo a nuw:o daa dyênê ngópu, a ka u ntââ mbêmê noo a ya. ¹³ Kópuni a nga dpî pyaa dmi, nmî Lémi ngê

u wêdêwêdê mbêmê dpo ngee nê, yi vyîmî tédê u ntââ ngê dpo pyódu nê. * ¹⁴ Nyââ, ndapî nmye dîpîngmê dmy:ee ngê, ngmênê kópu mb:aa a nga ngmênmyi d:uu ngópu, dini ghi n:ii ngê a ndapî doo u ntââ ngê doo ya, knî a ka ngmênmyinê dy:ââ ngópu.

¹⁵⁻¹⁶ Pilipay tpémi, nmyi lama kîyedê tóó, ndapî daa ng:êêntómu a ka nmyinê dy:ââ ngópu. Dini ghi n:ii ngê nmî Lémi u kópu nmye mwiyé n:uu v:uu, nê kuwo nmyoo, Tesalonika noon:aa dpodo, ndapî a ka nmyee a dyede. Myenté dini ghi n:ii ngê Másîdóniya Wee nê kuwo ngê, ndapî ngê my:ee ngee noo, Yesu u yoo kn:aani knî y:oo mēdaa ngee noo. ¹⁷ Ndapî nmye dênîné dmyinê, ngmênê u ya a nga a kwo, Nmî Lémi ngê choo a ngêêpî nmyo, mu kópu u dîy:o nmyee a ngêêpî nê. ¹⁸ Dini ghi n:ii ngê Epapîdodaitas ngê nmyi ndapî a ka a nūwo, d:ud:umbiy:e u ntââ ngê nî pyodo. Pi ngê tpile tp:oo kpêê ngê ntee Chóó Lémi ka dpî yé, yi ndapî yinté u dpodo u l:êê dîy:o a ka nmyinê dy:ââ ngópu, tpileni tuu mb:aa ntee tpile ngê u kwo pyodo, u nuu u kópu yinmyinê d:uu ngópu. * ¹⁹ Yâpwoni p:uu n:aa dpodo, ndáápi pââ ndîi. Kópuni u l:êê dîy:o doo u ntââ mbêmê anmyi ya, nmye wa a kê, mu kópu u dîy:o Yesu Kédisu u yoo vy:o nmye wee. * ²⁰ Dye ghi yintómu nmî Mî Chóó Lémi u pi ndîi ngê pyépi koo. Yinté choo ya.

Póól u nd:uu tpapê

²¹ Yélini Yesu Kédisu u yoo vy:o y:i a ghê dniye, a mb:aamb:aa ye dpî y:ee yó. Nmî mbwó yoo, yélini a p:uu a t:a, yi mb:aamb:aa nmye da dy:ââ ngmê. ²² Yesu u yoo yélini al:ii a pyede, yi mb:aamb:aa nmye da dy:ââ ngmê, myenté u yoo vy:o yélini Lóma tpémi yi king ndîi p:uu

* 4:7: Njon 14:27 * 4:13: 2 Kódin 12:9-10

* 4:18: Epeso 5:2 * 4:19: 2 Kódin 9:8

a dpodo té, yi mb:aamb:aa nmye
myeda dy:ââ ngmê.

²³ Nmî Lémi Yesu Kédisu
mb:aamb:aa ngê nmye choo a
vyuwo.

Wu u dî.

KÎLOSA

P:aa ngmê, u pi Kilosa, Esiya Wee u kwo p:aani ngmê. Pi ngmê, u pi Epapîdas, Kilosa loo, pi knî ye Yesu p:uu y:i dpîmon:aa danê. Pi yilî u kwo kêlîmî mbê wo, Yesu u yoo vy:o u ngwo ghê dniye.

Yi ngwo Póól p:aani p:aani myedpîmo lêpî, pi knî ye Yesu p:uu myedpîmon:aa danêmbum. Yi kópu u l:êê dîy:o, Nju tpémi y:oo mgîmî ngópu, kóté kalê ngópu, Lóma lede knî y:oo Lóma núw:o ngópu, mbwa k:oo y:i doon:aa kwo. (Dpodo 28) Yi ngwo Epapîdas Póól ka loo, Kilosa tpémi yi mdoo u kwo núwo, kwo, Pi knî ngmê y:oo Kilosa tpémi ye nté knî ngmê a kwódukwódu tumo, ala kópu ye a tpapê ngópu, yipu, Ala dêêpî kópu dmyinê cháâcháâ dé, enjel yoo myedmyinê cháâcháâ dé.

Póól ngê u yi u ngwo doo kwo, Kilosa tpémi yi kêlîmî nî wêdêwêdê kwolo, u l:êê dîy:o ala pweepwee pee ye dy:ââ ngê. Chóó daa d:êê ngê, ngmênê kópuni doo tpapê dé, u pyipe ngmê ngê doo d:êêd:êê dé. Yi kópu dyuu ala.

¹ Nê Póól, Chóó Lémi ngê a ngmîdi noo, Yesu Kédisu u dyépi ngê a pyódu noo. Yélini Yesu u yoo vy:o myinê ghê dniye, Kilosa, nmî mbwó Timoti k:i, ala pweepwee pee nmye nyinê dyede. ² A tidê mbwó yoo, nmî Mî ngê choo a ngêêpî nmyo, mb:aamb:aa ngê nmye myechoo a vuywo.

Póól Timoti y:oo Kilosa tpémi yi lêê dîy:o nmî Mî u ngwo dpîmo kwunokwuno

³ Dini ghi n:i ngê nmyi l:êê dîy:o nyinê ngêpê nódó, dye ghi yintómu nmî Lémi Yesu Kédisu u Mî Chóó Lémi nyinê kwunokwuno ngê. *

⁴ Nmyi l:êê dîy:o nyinê kwunokwuno ngê, mu kópu u dîy:o nyi

lama ka tóó, Yesu Kédisu ka nmye kêlîmî té, u yoo yi nuu ghi dmi nmyi nódó mye tóó. * ⁵ Yinté nmye pyede, mu kópu u dîy:o nmyi lama kiyedê tóó, Nmî Mî ngê daawa dóó nmo, kóó k:oo wa kaa nmo, u k:i mb:aamb:aa ngê anmîn:aa ya. Yi kópu ndê kópu ngê nmye pyodo, dini ghi n:i ngê nmî Lémi u kópu dyuu nmyi ny:ee ngópu, u kwo nmyi kêlîmî mbê dniye. ⁶ Yi kópu dyuu ntee nmyi ny:ee ngópu, dyámê wope wope pi knî y:oo yinté myemînê nyêmî ngmê. Yi kópu dyuu u l:êê dîy:o, pi yilî pi mb:aa ngê mínê pyodopyodo té, myenté nmî Lémi u yoo ndîî ngê mye pyodopyodo. Nmyi vy:o mye yinté, nmî Lémi u yoo mb:aa ngê a pyodopyodo nmyo, kn:ââ wéni n:i ngê yi kópu dyuu nmyinê ny:ee ngópu, nmî Mî ngê ndê ka u ngwo a w:êê nmyoo, nkoo ala ngwo. ⁷ Pini n:i u kwo yi kópu dyuu nmyinê ny:ee tumo, Epapîdas, nyi nuu u pi, Yesu Kédisu p:uu mye dpodo. Nmyi l:êê dîy:o mb:aamb:aa ngê a dpodo. ⁸ Yi pini ngê nyepê, Nmî Mî u Ghê Dmi ngê Kilosa tpémi kiyedê ngêêpî té, yi kópu u l:êê dîy:o yoo yi nuu ghi dmi yi nódó a pyede.

Póól Timoti Kilosa tpémi yi lêê dîy:o u ngwo dpîmo ngêpê

⁹ Dini ghi n:i ngê nmyi pi dmi nyinê nyongo, yi ngwo ngêpê kn:ââ nyi chópu, dye ghi yintómu nmî Mî ka nmyi l:êê dîy:o nye ngêpê nódó. Kwonyimo, Nuu u kópu dé yi lama mb:aamb:aa ngê dny:oo a ya, myenté Ngê Dmi ngê yi nuw:o dmi choo a ñepwiñepwi dé. ¹⁰ Kwonyimo, Yi l:êê ghi dmi mb:aamb:aa ngê a pyódu té, yi nt:u dmi mb:aamb:aa ngê paa kaa we, nuu u kópu dé yidny:oo a d:uud:uu dé. Kwonyimo, Yi lama ntênê cha a yââyââ, * ¹¹ ngwêdêwêdê mbêmê cha a wêdêwêdê kîgha dé, dono

* 1:3: Epeso 6:18

* 1:4: Epeso 1:13,15; 1 Pita 1:3-4

* 1:10: Pilipay 1:27; Epeso 2:10

yintómu pèdê vy:ee y:e, daapèdê mb:ii nyine, ngmênê w:aa pèdê pyw:ee y:e. ¹² Nyi tidê mbwó yoo, nmî Mî dmyinê kwunokwuno, mu kópu u díy:o u ntââ ngê a pyódu nmyoo, wo u yoo vy:o kaa nmyoo, kóó k:oo wamye kaa nmyo. *

Póól Yesu Kédisu u dpodo p:uu u ngwo doo danê

¹³ Nmî Mî ngê mgîdí u yoo yi kada pini kwulo a pwaa nmoo, Tp:oo kóó k:oo kaa nmoo, pini n:ii u nuu ghi nódo a tóó. * ¹⁴ Nyââ, Tp:oo ngê kópuni d:uu ngê u l:êê díy:o, yinê dyé nmoo, nmî dono yilí u kuwó kéé too, mēdaawa a ngí té. *

¹⁵ Doo u ntââ ala ngwo nmî Mî daanmî m:uu, ngmênê ntee a tóó, Tp:oo yinté doo a ya, nmî lama u ngwo yaa wo. Tp:oo u che p:ââ pee ngê a tóó, tpileni yilí yintómu l:âmo tumo, u maknopwo a pyede. * ¹⁶ Tpileni mbóó p:uu a wee, tpileni dyámê mbêmê a pyede, nmî Mî ngê yí pi dmi doo tpapê dé, Tp:oo ngê u nkwo doo l:âmol:âmo dé. Tpileni nmo y:enê té, tpileni dpíno y:enê té, myenté enjel yoo kada pini yoo yi k:ii, yintómu l:âmo too. Wu tpile daa l:âmo ngê, daa tóó. Tpile yilí yintómu yinê l:âmo too, chóó u l:êê díy:o l:âmo too. * ¹⁷ Dyámê pê ghêlí k:ii dēpwo a kwo, ngmênê Yesu Kédisu doo a ya, tpile yilí yintómu u m̃alo a yé too, u wêdêwêdê mbêmê yinté a pyede. * ¹⁸ Yélini yi k:ii u kwo nmo kēlímí té, nmî mbodo ngê a tóó, nmo kóó kpālí dé. Nmî kada ghê wo, kpēêní a pii wo, pyidepyide u maa komo yinê nmo kpēmí ngê, nmî ghê kamí kn:ââ ngê u ngwo pyodo. Yí kópu u l:êê díy:o tpile yilí yintómu yi kada pini a tóó. * ¹⁹ Nyââ, Nmî Mî ntee a tóó, Tp:oo yinté doo a ya, u pi ntoo, Tp:oo u

pi mye yintoo. * ²⁰ Tp:oo nmo yinê a dy:ââ ngê, nmî l:êê díy:o kídosi nēdê pwene, nmî Mî ngê tpile yilí yintómu u ngwo u kwo a kââdí too. K:omo tpile dyámê mbêmê tpile dé, ó mbóó p:uu tpile dé, ngmênê nmî Mî ka yi kââdí kââdí pyu mu ngmídi Yesu Kédisu, daamu a tóó. *

²¹ Nmyo myentee dé, nmî Mî ka yinê a kââdí nmyoo. Mwiymwiyé dini ghi ngê kóó kuwa nmyee a kwo, mu kópu u díy:o p:uu nmyimo a d:uu, nmyi nuw:o dmi dono p:uu dnyimo a kwo, dono kópu yilí nmyimo a d:uud:uu. * ²² Ngmênê nmyi l:êê díy:o pwene, u kwo a kââdí nmyoo. U yi u ngwo doo kwo, Yí dyââpe ní pwaa té, M:aa u nuu u yoo ngê ní pyódu té, u ngíma n:uu kaa té. * ²³ Yí kópu u l:êê díy:o ntênê u kwo dmyinê kēlímí, u maa kídmyengê kn:aadi ngmê. Kópuni nmyi l:êê díy:o wa d:uu, nmyi nuw:o dmi p:uu dny:oo kwo, kn:aa kídnyingê kwo. Yinté anmyi m:ii knomomê, ye kóó k:oo wa kaa nmyo. Yí kópu dyuu nmyi ny:ee ngópu, u kwo nmyi kēlímí mbê dniye, nmyi nuw:o dmi kídmyengê ngmêê ngmê. Kópuni nmyi ny:ee ngópu, dyámê wo pe wo pe pi kní y:oo kím:aaan:aa ny:ee t:oo, kn:aa kópu ka namê ng:aa. Nê Póól, yí kópu pi kní ye vyílo yinoon:aa tpapê. *

Dpodoni Póól ngê doo dóó

²⁴ Yélini daa Nju tpémi, yí yélini ye nmî Lémi u kópu dyuu noon:aa tpapê, u l:êê díy:o mbwa k:oo ní kee wo, al:ii anímo mgíní vyímí. Ngmênê a gha dono ngê daa pyodo, mb:aamb:aa ngê a tóó, mu kópu u díy:o nmî Lémi ngê kópuni a ka a vyu, ala ngwo a nga a pyodopyodo. A ka pê, A yoo yí l:êê díy:o anyin:aa mgíní vyímí. Yí yélini kóó kpālí ntee

* 1:12: Epeso 1:18-19 * 1:13: Epeso 6:12

* 1:14: Epeso 1:7-8

* 1:15: Njon 1:18

* 1:16: Njon 1:3

* 1:17: Njon 1:1

* 1:18: Epeso 1:22-23

* 1:19: Kilosa 2:9

* 1:20:

Epeso 2:16

* 1:21: Epeso 2:3

* 1:22: Epeso 2:14-16

* 1:23: Hipílu 6:11

tpile ngê a pyede. ²⁵ Nyââ, nmî Mî ngê a ngmidi noo, u dpodo pyu ngê a pyódu noo, yélini dp:ee Nju tpémi, nmye a dy:ââ noo. U kópu ala ngwo anî ntiyentiye, ²⁶ kópuni wunê a ngmo ngê. Yi kópu pi knî ye wunê dêpê vyu, ngmênê ala ngwo u yoo yi lama dê yââ. * ²⁷ Yi kópu ndîi nmî Mî ngê wunê a ngmo ngê, u yi u ngwo doo kwo, Tp:oo u yoo knî y:oo paan:aa m:uu y:e. Yi kópu ala, yélini yi k:i dp:ee Nju tpémi, nmî Mî ngê u yoo vy:o a kapî nmyo, Tp:oo Yesu Kédisu nmyi mênê a tóó. Yi kópu u l:êê dîy:o nmyi lama kiyedê tóó, nmî Mî ngê dîyo kóó k:oo wa kaa nmyo. * ²⁸ Nyââ, pi dyêêdî yintómu knî ye Yesu Kédisu u pi nmîmo tpapê ngê, nmî Mî u nuw:o mbêmê yî kpadakpada p:uu yi ng:aa dmi nmîmo t:emî ngê. U yi nmo a kwo, Pi yintómu Yesu Kédisu u yoo vy:o nmî kââ, yoo mb:aa ngê yinê paa pyódu téne, u Mî ngîma yinté paan:aa kaa téne. * ²⁹ Yi kópu u l:êê dîy:o u wêdêwêdê ndîi mbêmê dpodombiy:e n:aa dpodo yédi, yinê a wêdêwêdê kîgha noo. *

2

Kópuni u l:êê dîy:o Póól ngê Kĩlosa tpémi doo nuw:onuwo dé.

¹ A tîdê mbwoo yoo, ala kópu nmyi lama choo a ya, nmyi l:êê dîy:o dpodombiy:e n:aa dpodo yédi, myenté Leyodisiya tpémi yi l:êê dîy:o, myenté yélini y:oo d:aa yi kpêê, yi l:êê dîy:o dpodombiy:e my-inî dpodo yédi. ² U ya a nga a kwo, Nmî Lémi ngê choo a wêdêwêdê kîgha dé, yoo ngmidi ngê paa pyódu téne, yi nuu ghi dmi numo nódo pîdny:oo ya. U yi nga a kwo, Yesu Kédisu p:uu nmî Mî u tumu kópu yi lama pîchoo ya, daapîdny:oo nuw:o miyó miyó. * ³ Nmî Mî u nuw:o ndîi

u kópu dé, u ngmee u kópu ndîi dé, Yesu Kédisu ngê nmo yinê dpo kêma té. *

⁴ Yi kópu nmye d:a vyi, mu kópu u dîy:o pi ngê k:omodanê kópu knî yi mbêmê kîngê dóó nmyo. *

⁵ K:omo tpile nmyi vy:o dênîné kwo, ngmênê a nuw:o nmyi vy:o yiwunê kwo. A gha mb:aamb:aa ngê da pyódu, mu kópu u dîy:o a lama ka tóó, yoo ngmidi ngê nmyinê pyede, Yesu Kédisu ka dpodombiy:e nmye kêlîmî té.

Nuw:o dmi kamî ngê pyépi, u danêmbum

⁶ Nmî Lémi Yesu Kédisu ka nmyi kêlîmî mbê dniye, u nuu u kópu dé yidmyinê d:uud:uu dé. ⁷ Nmyi nuw:o dmi dpodombiy:e p:uu dny:oo kwo, choo a wêdêwêdê kîgha nmyo. Kópuni dyuu mwiye nmyinê ny:ee tumo, dpodombiy:e ye dmyinê kêlîmî. Nmî Mî dpodombiy:e myedmyinê kwunokwuno. *

⁸ Nmyi chóó nmye dmyina a vyuwo, pi ngê kîngê dóó nmyo, chóó u dêêpî kópu dyuu u maknopwo kîngê yé nmyo. Kópuni dyuu pi ngê chóó dpo pyw:oo, k:omodanê kópu dyuu. Daa Yesu Kédisu u kópu dyuu ye tpapê tumo, yi kn:ââ yoo yi dêêpî kópu dé, yi kwódu yé kópu dé ye tpapê tumo. ⁹ Nyââ, pi ngê u dêêpî kópu dyuu u maknopwo kîngê yé nmyo, Yesu Kédisu u maknopwo p:ee dmyinê ya, mu kópu u dîy:o nmî Mî ntee a tóó, dyámê mbêmê d:ud:umbiy:e yinté myedoo ya. * ¹⁰ Vyîlo yi pini u k:i ngmidi ngê nmyi pyaa dniye, nmyi mênê mye tóó, pini n:i kada pini yintómu yi pwo a tóó. *

¹¹ Nju tpémi y:oo yi tp:ee mââ knî yi p:uu Chóó Lémi u l:i dpî t:ee t:oo, yinê ye Chóó Lémi ngê kóó k:oo u ngwo dpî kaa té, ngmênê

* 1:26: Epeso 3:3-6 * 1:27: Epeso 1:18-19

* 2:2: Epeso 3:3-4,16-19 * 2:3: 1 Kódin 1:30

* 2:9: Njon 1:14,16 * 2:10: Epeso 1:21-22

* 1:28: Epeso 4:13 * 1:29: 1 Kódin 15:10

* 2:4: Lóma 16:18 * 2:7: Epeso 3:16-18

Yesu Kédisu ngê nmyi nuw:o dono chedê too, kóó k:oo u ngwo kaa nmyoo. Vyílo yi l:ii nmyi p:uu yi tângo. * ¹² Dini ghi n:ii ngê Yesu Kédisu ka nmyi kélîmî mbê dniye, u k:ii ngmîdi ngê nmyi pyaa dniye. Yi pini ntee pwene, nmyi nuw:o dono yinté pw:oo dniye, ntóó ntee kmênê ngópu, mbwaa lêê u kwo yinté mye kmênê nmyoo, mbápitîsîm u ngwo nmyinê ngee ngópu. Ntee a pii wo, mbwaa lêê u mênê yinté myenmyinê pii dniye, nmyi nuw:o dmi kamî ngê u ngwo pyaa dniye, mu kópu u díy:o nmî Mî ka nmyi kélîmî mbê dniye, pini n:ii ngê Yesu kpêênî a pyidu ngê. * ¹³ Mbwee ntóó ngê dnye ntee daa nyêmî ngê, yinté tpile ngê nmyee a ya, nmî Mî u dnye dênmyee a nyêmî, nmyee a dono, u yoo vy:o dênmyee a kwo. Ngmênê Yesu kpêênî ntee a pyidu ngê, ghê kamî yinté nmye a kpo, nmyi nuw:o dmi kamî ngê pyódu too, nmyi dono yilî u kuwó kéé too, mēdaawa a ngî té. * ¹⁴ Nyââ, nmî puku dmi a kélî ngê, nmî kn:aadi te kópu dé, u puku yedê n:ii dnye ya, vya too, mu kópu u díy:o Yesu Kédisu nmî l:êê díy:o kídosi nédê pwene. Dini ghi n:ii ngê kídosi nédê t:ee ngópu, na a ka yi puku dmi u kídosi nédê mye t:ee ngópu. * ¹⁵ Ngmênê nmî Mî ngê Yesu kpêênî mēdê pyidu ngê, kada pini yoo yi némi dmi u ngwo dyênê ngê, Setan u yoo yi némi dmi nye dyênê ngê, yi wêdêwêdê tédê ngê nye pyódu ngê. Nyââ, yi kópu mbêmê nmî lama a tóó, Setan u yoo yu yodo u maknopwo yé too. *

Yesu nmî mbodo, kn:aa pini u dnye namungê ny:oo

¹⁶ Yesu Kédisu ka dmyinê ng:aa, pi ngmê u kwódu yé u kópu knî ye nangmê ng:aa mb:anê. Nté

mbwaa nmye kîngmê kwódu ngmê. Nju tpémi y:oo líme wo ngê kópuni yilî a cháâcháâ tumo, nangmê chápu. Myenté d:ââ knî yi k:oo yi mwiyémmwiyé wéni nangmê chápu, m:ââ knî yi k:oo yi naa u wo ndîi dé myenangmê chápu. * ¹⁷ Kópuni Yesu Kédisu ngê nmî dye ghi ngê d:uu ngê, Mósisi ngê u kââ wunê a módó, u dêêpî kópu dyuu u ngwo a d:êê ngê. Ala ngwo daa yi dêêpî kópu dyuu u dye ghi, Yesu Kédisu u dye ghi. * ¹⁸ Pi ngmê knî y:oo nmye a tpapê ngópu, nmye dpo, Nmyi pi dmi a ghîpî tóó, enjel yoo dmyinê cháâcháâ dé. Ye namê ng:aa, yinté kîngê dyênê nmyo. Yi yéli daa yi lama a mbumu nyédi, kópuni knî yi p:uu a danê nyédi, daa yi kpêê dé. Yi chóó yi pi dmi módó a kmîmî tumo. Daa nmî Lémi u kópu ye tpapê tumo, dyámê u kópu dé ye tpapê tumo. * ¹⁹ Yi yéli yi nuw:o dmi Yesu Kédisu p:uu daa kwo, pini n:ii nmî mbodo ngê a tóó. Nmo kóó kpâlî dé, yinê a mbêpê kîgha nmoo, nmo wunê vyuwo yédi. Tp:ee ntee dpî k:aa, yinté a kaakaa nmo, nmî Mî u nuu u yoo ngê u ngwo a pyépi nmo. *

Yesu Kédisu u k:ii nipi nmî pw:oo dniye

²⁰ Mbwee ntóó ngê dêêpî kópu dyuu ntee daa cháâcháâ ngê, dêêpî kópu dyuu u maknopwo yinté dp:ee pyede, mu kópu u díy:o Yesu Kédisu u k:ii nmyinê kââdî ngópu. Dini ghi n:ii ngê pwene, na a ka yi ngwo my:ee pw:oo dniye. Lukwe díy:o dyámê u dêêpî kópu dyuu nmye cháâcháâ tumo. * ²¹ N:ii knî y:oo nmye dpo, Wu tpile ngê kêê nangê t:oo, wu ntini nangmê ma, lukwe díy:o yi yéli ye nmye ng:aa nyédi. ²² Pi knî y:oo tpileni nmye a kwódukwódu tumo, chedê ngê

* 2:11: Lóma 2:28-29

* 2:12: Lóma 6:4-5

* 2:13: Epeso 2:1,4-5

* 2:14: Epeso 2:14-16

* 2:15: Kilosa 1:13

* 2:16: Lóma 14:1-12

* 2:17: Hipîlu 10:1

* 2:18: 1 Kódin 4:6

* 2:19: Epeso 4:15-16

* 2:20: Nkal 4:3-5,9

dpî pyaa dmi. Yi kópu dé pi knî yi chóo yi kópu dé, daa nmî Mî u kópu dé. * ²³ Yi yéli y:oo nmye dpo, Nmyi chóo nmyi pi dmi a ghîpî tóó, enjel yoo dmyinê châachâa dé, nté mbwaa nmyi chóo nmye dmyinê kwódukwódu dê. Pi ngmê knî ye yinê ye, Nuw:o ndîi u kópu dé nmo ye tpapê tumo, ngmênê yi dêêpî kópu dyuu dpî dpî, doo u ntâa pi u nuw:o dono yinê daawa chedê.

3

Póol ngê u ngwo yepê, Nmyi nuw:o dmi mbóó p:uu dny:oo kwo

¹ Nmî Mî ngê Yesu Kédisu kpêênî ntee a pyidu ngê, kamî ngê yinté mye pyódu nmyoo. Yi kópu u l:êê díy:o nmyi nuw:o dmi Yesu Kédisu p:uu dny:oo kwo. Yi pini mbóó p:uu wunê tóó, nmî Mî u wéni pee a tóó, u che p:ââ pee ngê mye tóó. * ² Nmyi nuw:o dmi mbóó p:uu kópu dyuu p:uu dny:oo kwo, dyámê mbêmê kídnyengê kwo, * ³ mu kópu u díy:o Yesu Kédisu u k:ii nipi nmyi pw:oo dniye, nipi mênmyinê pii dniye, nmî Mî ngê ghê kamî nmye a kpo. Yi ghéni dmi kuwa yéli yi lama daa tóó. * ⁴ Nmyi ghê kamî u kn:ââ, Yesu Kédisu, dini ghi n:ii ngê wa a diyé, kuwa yéli y:oo u nkîgh:ê wa m:uu nmyo, awo, Yi pi dmi ndîi ngê kédê pyódu té. *

L:êê ghi mbwee u ngmêêpî

⁵ Ala ngwo nuw:o dono n:ii nmyi mênê a pyede, dpî kée tóó. Namê pyâa ti mâa ti, nmyi gha dmi tupwótupwó ngê mêkîngê pyódu. Namê nuw:o dono, myenamê pyâa mâa yi p:uu nuw:o. Tpile ndapî yi mb:aami ngê nangmê pyódu, mu kópu u díy:o tpile ndapî yi mb:aami ngê u tpile dé u yâpwo ngê dpî pyódu té. * ⁶ Yélini nmî Mî ka daa ng:aa nyédi, yinté kópu a d:uud:uu

tumo, vyílo yi kópu knî yi l:êê díy:o nmî Mî ngê wa kpada té. * ⁷ Dini ghi n:ii ngê nmî Mî ka yinté dp:ee ng:aa nyédi, yi dono yilí yinté nmyimo a d:uud:uu.

⁸ Ngmênê ala ngwo yi kópu yilí nmyi kuwó dpî kée yó, ala kópu yilí myenamê d:uud:uu dé, namê nod:enod:e, nmyi mbodo l:âmo dmi límílímî ngê kídangmê ngêpa. Yoo yi pi dmi nangmê dyênê, yi p:uu namê d:uu, myenamê peede tpapê.

* ⁹ Numo ka kídmyengê k:omodanê, mu kópu u díy:o nmyi nuw:o dono yilí nmyi kée tumo, nmyi l:êê ghi mbwee dé my:ee kée tumo. ¹⁰ Pi kamî ngê nmyi pyaa dniye, nmî Mî ntee a tóó, yinté pini ngê a pyépi nmyo, mu kópu u díy:o u yi u ngwo a kwo, A yoo yi lama ntênê nî yââ. ¹¹ Yi kópu u l:êê díy:o yoo ngmidi ngê nmyi pyaa dniye. Nmyi vy:yo yélini Nju tpémi, doo u mo dé, yélini dp:ee Nju tpémi, dp:ee u mo dé, ngmênê Yesu Kédisu ngê ngmidi ngê a pyódu nmyoo. Myenté k:omo tpile Chóó Lémi u l:ii nmyi p:uu a t:a, ó daa t:a, ngmênê Yesu Kédisu ngê ngmidi ngê a pyódu nmyoo. K:omo tpile nmyo p:aa tpémi, ó pi my:oo dé, ó nko pi dé, ngmênê Yesu Kédisu ngê ngmidi ngê a pyódu nmyoo. K:omo tpile nmyi pi dmi ndîi dé, ó tédê dé, ngmênê Yesu Kédisu ngê ngmidi ngê a pyódu nmyoo, u kwo a kââdi nmyoo, u kwo kélímî yi ndîi kópu.

¹² Nmî Mî ngê a ngmidi nmyoo, u yoo ngê a pyódu nmyoo, nmyi nuu ghi dmi nódo a tóó. Yi kópu u l:êê díy:o yoo nmye dny:oo ch:anêch:anê, mb:aamb:aa ngê ye dmyinê vwuwo, nmyi pi dmi nangmê knî. Límílímî ngê nangmê nod:e, pi knî ye dpodombiy:e nangmê mbwólu. * ¹³ N:ii ngê dono kópu nmye ngmêdê d:uu

* **2:22:** 1 Kódin 6:13 * **3:1:** Mak 16:19 * **3:2:** Mát 6:33 * **3:3:** 2 Kódin 5:17; Lóma 6:6-7

* **3:4:** 1 Njon 3:2 * **3:5:** Epeso 5:3-5 * **3:6:** Lóma 1:18 * **3:8:** Epeso 4:25-32; Lóma 12:2

* **3:12:** Nkal 5:22-23

knomomê, yi dono kópu nmyi mbodo kn:ââ vyuwo dpî kéé yó, nmyi nódo kîngê kaalî. Nmî Lémi ngê nmyi dono kópu yilî u kuwó ntee kéé too, numo dono kópu yintómu nmyi kuwó dmyinê kéké dé. * ¹⁴ Yi kópu knî yi pwo kópu ala, nmyi nuu ghi dmi numo nódo dny:oo ya, ndêndê ngê yoo ngmidi ngê u ngwo anmyi pyaa dmi. *

¹⁵ Yesu Kédisu, pini n:ii ngê numo ka a kââdî nmoo, u pono dmyinê vyápê. Yi kópu u l:êê dîy:o numo ka a kââdî nmyoo, yoo ngmidi ngê pyódu nmyoo. Nyââ, noko mb:aamb:aa ngê dmyinê ya, nmî Mî dmyinê kwunokwuno. * ¹⁶ Nmî Lémi Yesu Kédisu u kópu dyuu ndêndê ngê nmyi gha vy:o dny:oo kwo, u nuw:o ndîi mbêmê dmyinê numo ndiye kîgha, numo kuwó myedmyinê mbumu. U Ghê Dmi ngê wéti n:ii nmyi lama a kîgha too, myenté wéti n:ii nmî Mî u puku yedê a pyede, myenté wéti n:ii Yesu u yoo knî y:oo ala ngwo dê vyi t:oo, yi wéti knî y:e nmî Lémi nmyi gha knî yi vy:o dmyinê kwunokwuno. *

¹⁷ Kópuni anmyi d:uud:uu, ó anmyi tpapê, nmî Lémi Yesu u pi mbêmê dmyinê d:uud:uu dé, u pi mbêmê nmî Mî Chóó Lémi myedmyinê kwunokwuno. *

Pi mupwo mupwoma yi danêmbum

¹⁸ Yepe yoo, nmyi moo yoo yi dnye dmi dmyinê nyêmî dé, mu kópu u dîy:o nmî Lémi ngê yi kópu u yi ye kwo. *

¹⁹ Yéé yoo, nmyi kpâm yoo yi nuu ghi dmi nmyi nódo dny:oo ya, dnye dii ngê ye namê mbumu. *

²⁰ Tp:ee dmââdîma, dye ghi yintómu nmyi pye mî knî ye dmyinê ng:aa, mu kópu u dîy:o nmî

Lémi ngê u yi u ngwo a kwo, A yoo yinté dny:oo kwo. *

²¹ Mââ yoo, kn:aadi te kópu têtê u l:êê dîy:o, nmyi tp:ee dmââdîma ye dpodombiy:e nangmê mbwólu, kminté awo, Doo u ntââ kópu mb:aa daanmî d:uu. *

Wop dpodo pyu yoo yi danêmbum

²² Wop dpodo pyu yoo, n:ii knî y:oo wop a dpodo kîgha nmyo, dye ghi yintómu yi dnye dmi dmyinê nyêmî dé. Nmyi kada pini yoo yi ngîma ntee nmye dpodo nyédi, yi kuwó yinté myedmyinê dpodo. Nuw:o ngmidi mbêmê yi p:uu dmyinê dpodo, mu kópu u dîy:o nmî Lémi nmye châachââ ngmê. ²³ Kópuni anmyi d:uud:uu dé, dpodombiy:e dmyinê d:uud:uu dé. Alanté dmyinê nuw:o, apii, Daa pi ngmê p:uu nmo dpodo té, nmî Lémi p:uu nmo dpodo té. ²⁴ Nmyi lama kîyedê too, nmî Lémi ngê kópuni mb:aa u yoo yi l:êê dîy:o wunê a nuw:o kwólu, nmyi l:êê dîy:o wa d:uu. Daa dyámê mbêmê pi p:uu nmye dpodo té, nmî Lémi Yesu Kédisu p:uu nmye dpodo té. ²⁵ N:ii ngê dono adî d:uud:uu, Chóó Lémi ngê ntââ u ngwo wa a vy:u. K:omo tpile yi pini u pi ndîi ó u pi têtê, ngmênê Chóó Lémi ngê u ntââ u ngwo wa a vy:u.

4

¹ Kada pini yoo, yélini wop nmyi p:uu a dpodo té, mb:aamb:aa ngê ye dmyinê vyuwo, dono kópu y:e namê d:uud:uu dé, mu kópu u dîy:o nmyi Lémi mbóó p:uu wunê too, yinê a y:enê nmyo.

Nmî Lémi p:uu danê u kópu dyuu

² A tidê mbwó yoo, namê mgeemgee, dpodombiy:e dmyinê ngêpê, Chóó Lémi myedmyinê kwunokwuno. * ³ A l:êê dîy:o myedmyinê a ngêpê, Chóó Lémi

* 3:13: Mát 6:14 * 3:14: Lóma 13:8-10 * 3:15: Njon 14:27 * 3:16: Epeso 5:19 * 3:17:

Epeso 5:20 * 3:18: 1 Pita 3:1-2 * 3:19: 1 Pita 3:7 * 3:20: Epeso 6:1-3 * 3:21: Epeso

6:4 * 4:2: Epeso 6:18

ngê u ntââ ngê pêdê pyódu nêne, Yesu Kédisu u tumu kópu dyuu pi knî ye u ngwo p:aa vyî. Yî kópu dyuu u tpaê u lêê dîy:o, mbwa k:oo a km:êê noo. * ⁴ Nmî Lémi ngê yî dpodo a ka a kpo, u kwo dmyina a ngêpê, u ya a nga a kwo, U kópu dyuu pi knî ye ntênê nî vyî. *

⁵ Kuwa yéli yi vy:o nuw:o mbêmê dmyinê paa, dye ghi yintómu nmî Lémi p:uu mb:aamb:aa ngê ye dmyinê danê. * ⁶ Nmyi kópu dé pwópwó ngê kîngmê pyódu. Pini n:ii nmî Lémi p:uu nmye adî póó, u kakêmê ntênê u kwo dpî chámê yó. *

Póól u nd:uu tpaê

⁷ Pini n:ii ngê ala pweepwee pee nmye wunê néne, Tikikas, nmî Lémi ka a kélîmî, mb:aamb:aa ngê p:uu mye dpodo. Yî pini a nuu u pi, a kópu yilî yintómu nmye yinê amînê nt:o. * ⁸ Yî kópu u lêê dîy:o nmye nînê dyede. Kópuni a nga a pyodopyodo té, nmyi lama pîdny:oo a ya, myenté Tikikas ngê nmyi nuw:o dmi yinê amî l:âmo té. * ⁹ Tikikas p:uu Onésimas nînê t:emî. Yî pini nmyi chóó nmyi p:aa pi, nmî Lémi p:uu mb:aamb:aa ngê a dpodo, a nuu u pi ngê mye tóó. Kópuni yilî a nga a pyodopyodo té, nmye y:oo amînê nté t:oo. *

¹⁰ Adistakas, pini n:ii k:ii mbwa k:oo nipi nye kwo mo, u mb:aamb:aa nmye da dy:ââ. Mak ngê u mb:aamb:aa nmye myeda dy:ââ. Yî pini Mbanapas u ngmênêni ngmê. Mak nmye wa lee knomomê, mb:aamb:aa ngê u kwo dmyinê vwuwo. Yî kópu wunê nmye kînê vvu. * ¹¹ Yesu u pénta, Pini n:ii u pi Njastas, u mb:aamb:aa nmye myeda dy:ââ. Nju tpémi yélini Yesu u yoo vy:o ghê dniye, yi vy:o yi pini pyile knî y:oo y:oo a ngêêpî nê,

Nju pi ngmê ngê mêdaa ngêêpî nê. Yî pini pyile knî yi k:ii nmî Mî kóó k:oo yoo nipi nmo kapî too.

¹² Nmyi p:aa pi Epapîdas ngê u mb:aamb:aa nmye myeda dy:ââ. Yî pini Yesu Kédisu p:uu ntênê mye dpodo, dye ghi yintómu nmyi lêê dîy:o dpodombiy:e a ngêpê yédi, dpo, Yî kélîmî ndîi ngê a pyaa dniye, dpo, nuw:o ngmîdi mbêmê pîdny:oo nuw:o, nuu u kópu dé yi p:uu pîdny:oo nuw:o. ¹³ Nmyi p:uu dpodombiy:e wunê nuw:o yédi, Leyodisiya p:aani dê Hidapolis tpémi yi lêê dîy:o myewunê nuw:o yédi. Yî kópu a chóó p:uu kînî módu, u ngwo nmye d:a vyî. ¹⁴ Luukî, pini n:ii kpeede ngê a tóó, a nuu u pi ngê mye tóó, Dimas k:ii yi mb:aamb:aa nmye myeda dy:ââ ngmê. *

¹⁵ Yesu u yoo yélini Leyodisiya a pyede, nmî mb:aamb:aa ye dpî y:ee yó, myenté yélini Nimba u ngomo k:oo nipi wumê ngêpê nyédi, nmî mb:aamb:aa ye myoo y:ee yó. ¹⁶ Dini ghi n:ii ngê ala pweepwee pee anmyinê kp:aa ngmê, Yesu u yoo yélini Leyodisiya a pyede, ye u nkwo dpî dy:ââ yó, myepêdê kp:aa y:e. Myenté pweepwee pee n:ii yi yéli y:oo nmye wa a dy:ââ ngmê, u nkwo dpo kp:aa yó. ¹⁷ Akipas ka ala kópu dpî vyî yó, kwipi, Nmî Lémi ngê dpodoni nga a kpo, dpî chedê ngi.

¹⁸ Nê Póól, ala kópu dyuu a chóó a kêê ngê n:aa d:êêd:êê. A l:êê dîy:o dmyina a ngêpê, mu kópu u dîy:o mbwa k:oo anînê kwo.

Nmî Lémi mb:aamb:aa ngê nmye choo a vwuwo.

Wu u dí.

* **4:3:** Epeso 6:19; Kilosa 1:27 * **4:4:** Epeso 6:20 * **4:5:** 1 Tes 4:11-12 * **4:6:** Epeso 4:29; 1 Pita 3:15-16 * **4:7:** Epeso 6:21 * **4:8:** Epeso 6:22 * **4:9:** Pilimon 1:10 * **4:10:** Dpodo 27:2; 12:12 * **4:14:** 2 Tim 4:9-12

1 TESALONIKA

Yesu dini ghi n:ii ngê pwene, m:ââ myoy:a mî loo, u kuwó dini ghi ngê Póól Sailas Timoti Tesalonika lee dniye, p:aani n:ii Másídóniya Wee u kwo a tóó. Y:i dnyen:aa dpodo, yoo wo yéli Yesu u yoo vy:o kaa tumo. (Dpodo 17:1-9) Nju pi daa yilí Yesu u yoo vy:o ghê wo, woni kní y:oo Póól ngm:ii kalê ngópu, wod:oo Mbédiya loo, yi ndini mê yó, Aténi mî tee wo. (Dpodo 17:10-15) Dini ghi n:ii ngê Timoti Aténi Póól ka loo, Póól ngê myombó Tesalonika mê dy:ââ ngê, kwo, Yesu u yoo m:ii wêdêwêdê kalê té.

U kuwó dini ghi ngê Póól ngê Aténi a kuwo ngê, Kódin loo, Yesu p:uu y:i ye doon:aa danêmbum. (Dpodo 18:1-18) Wiki kní ngmê y:i doo ya, Sailas pini dê Timoti y:oo y:i mî m:uu ngópu, Póól ka kwo, Nju pi n:ii dé Tesalonika wunê pyede, Yesu u yoo kní ye mî kídnya a dyede. Yélini Yesu ka dnye kélímí, Tesalonika, Póól ngê u yi u ngwo doo kwo, Ní wêdêwêdê kalê té, u l:êê díy:o ala pwêepwee pee d:êê ngê, ye dy:ââ ngê.

¹ Mw:ââkó a tîdê mbwó yoo, yélini Yesu u yoo vy:o ghê dniye, Tesalonika. Nê Póól, Sailas pini dê Timoti yi k:ii, ala pwêepwee pee nmye nmínê dyede. Nmí Lémi Yesu Kédisu ngê nmí Mí Chóó Lémi ka a kââdí nmyoo. Yi Lémi mupwo y:oo dny:oo a ngêêpi nmyo, mb:aamb:aa ngê nmye myedny:oo a vuyuo.

Póól p:uu y:oo Chóó Lémi u ngwo dnye kwunokwuno

² Dye ghi yintómu Chóó Lémi nmyo yintómu nmyi l:êê díy:o nmo kwunokwuno ngê, myenté dye ghi yintómu nmyi l:êê díy:o u kwo

myeno ngêpê nyédi. * ³ Nyââ, nmí Mí ntênê nmo kwunokwuno ngê, mu kópu u díy:o nmyi kélímí u díy:o dpodombiy:e nmyee dpodo, yoo yi nuu ghi dmi nmyi nódo ntênê a pyede, nmyi nuw:o dmi nmí Lémi Yesu Kédisu p:uu ntênê a wee. ⁴ Nmí tîdê mbwó yoo, nmí lama ka tóó, nmyi nuu ghi dmi Chóó Lémi nódo ntênê a tóó, yinê a ngmídi nmyoo.

⁵ Yi kópu nmí lama a tóó, mu kópu u díy:o nmí Lémi u kópu dyuu daa módó nmye nm:uu vuy. Nmí Lémi u wêdêwêdê mbêmê mbwudu yilí nmyi ngópu nm:uu chópu, u Ghê Dmi ngê yi kópu dyuu ndê kópu ngê nmye yinê pyódu too. Nmyi lama ka tóó, daa nmí chóó nmí l:êê díy:o nmyi vy:o nmeen:aa dpodo, ngmênê nmyi l:êê díy:o nmeen:aa dpodo. * ⁶ Nmí nt:anê nmyi yaa dniye, nmí Lémi u nt:anê my:ii yaa dniye. K:omo tpile mgíní vyímí ndíi nmyimo a pyw:êmi, ngmênê u kópu dyuu u wépi dpîp:e pwaa ngópu, u ghê Dmi mbêmê w:aa nmyinê pyw:ee ngópu. * ⁷ Yélini p:aani p:aani Yesu u yoo vy:o ghê dniye, Másídóniya Kídiki wee yi kwo, ala ngwo nmyi nt:anê a yââyââ té. *

⁸ Nmí Lémi ngê kópuni nmyi vy:o d:uu ngê, wee wee p:aani p:aani kî ny:ee ngópu. Másídóniya Wee u kwo kî ny:ee ngópu, Kídiki Wee u kwo mye ny:ee ngópu, wee kní mu yi kwo myekí ny:ee ngópu, yi lama a tóó, Tesalonika tpémi nmí Mí ka kî kélímí mbê dniye. Yi kópu pi kní ye dpîno tpapê ngê, * ⁹ yi chóó nmo a tpapê ngópu, nmo dpo, Tesalonika tpémi y:oo nmyi dnye dmi wumu ny:ee ngópu, yi kópu kînmí nyongo. Nmo dpo, Yâpwo kní ye ngêpê kî yé ngópu, nmí Mí ka kî diyé dniye, yâpwoni ghê a t:a. Yi lama a tóó ala ngwo yâpwo ndêndê p:uu nmye dpodo té, u mo u kwo

* 1:2: Pilipay 1:3-4 * 1:5: 1 Kódin 4:20 * 1:6: 2 Tes 3:9 * 1:7: 1 Pita 5:3 * 1:8: Lóma

1:8 * 1:9: Dpodo 14:14-15

nmye ngêpê té, * ¹⁰ Tp:oo nmye t:âât:ââ ngmê, mbóó p:uu wa a ndê, pini n:ii kpêênî a pyidu ngê, Yesu. Vyílo yi pini ngê nmî kpadakpada tédê wa dyé nmo. *

2

Póól p:uu ntee dnyen:aa dpodo, Tesalonika

Dpodo 16:11–17:9

¹ Nmî tidê mbwó yoo, nmyi lama kiyedê too, nmî dpodo nt:u nmyi vy:o mî kele. ² Nmyi lama mye too, nmye ghêlî k:ii dpîp:e lee dniye, Pilipay tpémi y:oo Sailas k:ii mywenemywene kalê nyópu, mye kpaka nyópu, ngmênê nmî Yâpwo ngê a wêdêwêdê kalê nmoo, u kópu dyuu nmye nm:uu vyyu. K:omo tpile yoo woni nmî p:uu dnye d:uu, ngmênê ye dênnee nkîngê. * ³ K:omo tpile nmî pi dmi ala ngwo nmye a dyede ngmê, ngmênê nmyi lama kiyedê too, Dp:oo pi dódó pyu yoo, dpîno k:omodanê nyédi, dp:oo dono pyu yoo. ⁴ Chóó Lémi ka pi mb:aa ngê nmî pyaa dniye, u l:êê dîy:o yinê dpodo kalê nmoo, u kópu dyuu vyílo yinmo tpapê ngê. U yi nmo daa kwo, Pi knî ye pi mb:aa ngê nmî pyaa dmi, ngmênê u yi nmo a kwo, Chóó Lémi ka pi mb:aa ngê nmî ya, pini n:ii ngê nmî gha dmi dye ghi yintómu a y:enê. * ⁵ Nmyi lama ka too, nmyi gha dmi dênneen:aa ngêépî dé, nmyi tpile knî yi pyinê tumutumu dpîp:o ngwódu, ngmênê ntênê nmye nmeen:aa danêmbum. Chóó Lémi ngê dpo kpa dmi. *

⁶ U yi nmo dêpwo kwo, Nye chaa kalê nmédi, u yi nmo myedêpwo kwo, Kn:aa yéli y:oo myenye chaa kalê nmîne. * ⁷ Yesu Kédisu ngê u dyépi ngê a pyódu nmoo, nmyi kada kaa nmoo, u l:êê dîy:o u ntââ nté ndapî nmye p:oo dmy:ee doo, u

kópu daapodoo ya. Ngmênê tpile nmye dpîp:e dmy:ee ngê. Pyââ tpómu mbópó ka nuw:o ngê ntee a vyyuwo yédi, nmyi vy:o yinté nuw:o ngê nmeen:aa paa. ⁸ Nmî tp:ee ntee tpile ngê nmyi pyaa dniye, nmî Mî u kópu mb:aa nmye nm:uu vyyu, myenté dononi nmyi l:êê dîy:o pi knî y:oo nmo wo d:uu ngópu, u ntââ ponmo vy:ungo. Nmyi nuu ghi dmi nmî nódó d:ud:umbiy:e yaa wo. ⁹ Nmî tidê mbwó yoo, nté ndapî nmye dênnee a dmyinê, apii? Nyââ, nmyi lama kiyedê too, w:êênî mgídî vy:o nmee a dpodo, nmî ndapî nmî chóó nmee a kmênêkmênê, yi ngwo nmî Mî u kópu mb:aa nmye myenmee a tpapê. *

¹⁰ Dini ghi n:ii ngê nmyi vy:o nmeen:aa ya, nmî Lémi ka u ngwo nmyi kélîmî mbê dniye, ngmee u kópu dpîpîngmê d:uu ngê, dye ghi yintómu nmyi ngópu nmeen:aa dpodo, nmî Mî ngópu myenmeen:aa dpodo. Nmyi vy:o mb:aamb:aa ngê nmeen:aa dpodo, dpîpîngmê kn:aadi ngê, doo u ntââ pi ngê yipe tee kópu nmî p:uu daawa vyi. ¹¹ Pi ngê tp:oo módó tp:oo mää yoo maa p:uu ntee a kapî too, maa p:uu yinté nm:uu kaa nmyoo. * ¹² Nmî chóó nm:uu dêépî kè nmyoo, nmyi nuw:o dmi nmî chóó nm:uu lâmo ngê, nmî Mî u maa p:uu paa nmî chóó nmyi nuwo nm:uu kwólu. Yinê a ngmîdi nmyoo, kóó k:oo wa kaa nmyo, nmyi pi dmi ndîi ngê wa pyódu té. *

Tesalonika tpémi yi kélîmî u l:êê dîy:o nmî Mî u ngwo kwuno ngópu

¹³ Ala kópu u l:êê dîy:o dye ghi yintómu Chóó Lémi myeno kwunokwuno ngê, dini ghi n:ii ngê nmî Mî u kópu dyuu nmye nm:uu vyyu, nmyi ny:ee tumo, ye

* 1:10: Mát 16:27 * 2:2: Dpodo 16:19-24 *

Njon 5:41,44 * 2:9: Dpodo 18:3; 1 Kódin 4:12

* 2:4: Nkal 1:10 * 2:5: Dpodo 20:33 * 2:6:

* 2:11: 1 Kódin 4:14 * 2:12: Pilipay 1:27

nmyi kélîmî mbê dniye. Nmyinê nmye daa pi u kópu dyuu vy:ii ny:ee ngópu, ngmênê Yâpwo Ndêndê u kópu dyuu vy:ii ny:ee ngópu. Nyââ, nmî Mî u kópu dyuu vy:ii ny:ee ngópu, u kwo nmyi kélîmî mbê dniye, ala ngwo yi kópu dyuu yi nt:u dmi nmyi vy:o kîyedê kelekele.

* ¹⁴ Nmî tîdê mbwó yoo, yi kópu dyuu ngê u vyîmî pyu ndîi ngê dê pyódu nmyo. Njuda Wee u kwo Yesu Kédisu u yoo vy:o yélini a ghê dniye, dononi dnya a vyîmî, yinté dono myenmyee a vyîmî. Nju tpémi y:oo ntee dnyimo a kpakakpaka dé, nmyi chóó nmyi dyâmê tpémi y:oo yinté myednyimo a kpakakpaka nmyo. * ¹⁵ Yi Nju tpémi yi kn:ââ knî y:oo Chóó Lémi u komo kapî pyu yoo wunê a vya tumo, nmî dye ghi ngê nmî Lémi Yesu vya ngópu, myednye kpakakpaka nmo. D:ud:umbiy:e Chóó Lémi ka doo u nuu u yoo ngê dê pyaa dmi, pi yintómu yi p:uu a d:uu té. * ¹⁶ U yi nmo a kwo, Pi dyêêdî yintómu nmî Mî kóó k:oo nm:uu kaa té, ngmênê Nju tpémi y:oo nmî maa a nkokonkoko ngópu. Yi kn:ââ knî y:oo dononi dnya a d:uud:uu dé, nmî Mî nódó kaa dniye, nmî dye ghi ngê Tp:oo mb:ii ngópu, yi dono nódó mye kele, wod:oo nmî Mî ngê u nkwo mb:ii too, ntênê wa kpada té, ye daawa kede. *

Póól ngê u yi u ngwo doo kwo, Tesalonika tpémi m:aan:aa m:uu té

¹⁷ A tîdê mbwó yoo, lukwe dîy:o pi knî y:oo a pi nmye a dyede ngópu, nmyedpo, Nmyi yi dmi u ngwo daa kwo. K:omodanê kópu yila. Dini ghi n:ii ngê nmyi vy:o a ngm:ii kalê nmoo, nmyi l:êê dîy:o nmeê a tpyóó. U yi nmo ntênê a kwo, Daa kêmakêma monon:aa mumu nmyo. K:omo tpile ala ngwo nmyi vy:o dênmînê wee, ngmênê nmî

nuw:o k:oo anmînê nuw:onuw:o nmyo. ¹⁸ Nê, Póól, ndê kópu nmye ngmênîné tpaépê, daa ng:êêntómu nê, Ngîn:uu m:uu té, ngmênê Setan ngê a maa nkoko ngê. ¹⁹⁻²⁰ Nyââ, ndêndê ngê u ya a nga a kwo, N:uu m:uu nmyo. Dini ghi n:ii ngê nmî Lémi Yesu wa a dîyé, ngîma anmîn:aa kwo, daanmyi mywene-mywene kalê nê, nmyi l:êê dîy:o w:aa anîmo pyw:oo, myenté nmyi l:êê dîy:o wa chaa kalê nê, mu kópu u dîy:o ntênê u kwo nmye kélîmî té, nmyi l:êê ghi mb:aamb:aa dé. *

3

Kópuni u l:êê dîy:o Póól ngê Timoti Tesalonika dy:ââ ngê

¹ A tîdê mbwó yoo, dini ghi n:ii ngê Aténi noo a ya, noo a nuw:onuw:o nmyo, nmyi l:êê dîy:o tpyóó ngê y:a y:a nê pwiyé wo, doo u ntââ ngê a ka pyodo. Dini ghi n:ii ngê Timoti a ka a loo, nmye nê dy:ââ ngê, a mo Aténi noo a ya. * ² Nmyi lama kîyedê tóó, nmî mbwó Timoti k:ii nmî Mî p:uu nipi nye dpodo nódó, Yesu Kédisu u kópu dyuu nipi nye tpaépê too. Nmye nê dy:ââ ngê, kwonê, Yi kélîmî p:uu nyi wêdêwêdê kalê té.

* ³ Kwonê, Nmî Lémi u maa p:uu dononi wunê vyîmî tumo, yi dono knî yi l:êê dîy:o yi máádi kîdangê kuwo ngmê. A tîdê mbwó yoo, nmyi lama kîyedê tóó, nmî Lémi ngê p:uu ndiye pyu knî ye yepê, Pi dono knî y:oo adnyi kpakakpaka nmyo. ⁴ Dini ghi n:ii ngê nmyi vy:o nmeê a kwo, munmyenê, Ad-nyi kpakakpaka nmyo. Nmyi lama kîyedê tóó, vyîlo yi kópu nmye yidoo pyodopyodo. * ⁵ Yi kópu u l:êê dîy:o noo a nuw:onuw:o nmyo, nê, Lónté wunê kélîmî té. Nê, Apê Setan ngê dpodombiy:e da tókó té, nmî Lémi u maa da kuwo ngmê, yi vy:o módó

* **2:13:** Nkal 1:11-12 * **2:14:** Dpodo 17:5

* **2:19-20:** Pilipay 4:1 * **3:1:** Dpodo 17:15

14:22

* **2:15:** Dpodo 2:23 * **2:16:** Lóma 1:18

* **3:2:** Dpodo 16:1; 2 Tim 3:12 * **3:4:** Dpodo

nmeen:aa dpodo. U ya a nga doo kwo, Nmyi p:uu kópu ngmênî ny:oo, u l:êê dîy:o Timoti nmye nê dy:ââ ngê. *

⁶ U kuwó dini ghi ngê Aténi nê kuwo ngê, ala ngwo Kódin anîmo dpodo. Dini ghi n:ii ngê Timoti pini dê Sailas y:oo al:ii minê pyw:ee noo, a gha mb:aamb:aa ngê pyódu ngópu. Timoti ngê a ka pê, Nmî Lémi ka ntênê kiyedê kêlîmî té, myenté yi nuu ghi dmi numo nódo mye tóó. A ka pê, Kiyedê chââchââ ngi. A ka pê, U yi nga ntee a kwo, N:uu m:uu té, a ka pê, yinté u yi y:e myewunê kwo, Nmî m:uu. *

⁷ A tîdê mbwó yoo, yi kópu u l:êê dîy:o a nuw:o kîmêd:a l:âmo. K:omo tpile dono vy:o anî kwo, ngmênê dini ghi n:ii ngê nmyi kêlîmî p:uu n:aa nuw:o yédi, a gha mb:aamb:aa ngê dpî pyódu. ⁸ Nmî Lémi ka dny-inté anmyi kêlîmî knomomê, ye anî nuw:onuwo nmyo, a ya dono ngê wa pyódu. ⁹ Nmyi l:êê dîy:o nmî Yâpwo Chóó Lémi dpodombiy:e n:aa kwunokwuno ngê, mu kópu u dîy:o w:aa ndîî a ka a kpo. ¹⁰ W:êênî mgîdî vy:o dpodombiy:e n:aa ngêpê yédi, u ya a nga a kwo, N:uu m:uu nmyo. Kópuni knî yi l:êê dîy:o nmyi kêlîmî doo u ntââ ngê da pyaa dmi, u ya a nga a kwo, Ndîî ngê n:uu pyódu té.

¹¹ Nmî Mî Chóó Lémi ka nmo ngêpê nyédi, myenté nmî Lémi Yesu ka myeno ngêpê nyédi, nmî maa y:oo wa yé ngmê, nmye u ngwo anmo lee dmi. ¹² Nmyi l:êê dîy:o myeno ngêpê nyédi. U yi nmo a kwo, Nmî Lémi ngê nmyi pi ka vyuwo ndîî ngê a pyódu ngê. Nmyi nuu ghi dmi ntee nmî nódo wunê tóó, yoo yi nuu ghi dmi yinté nmyi nódo myechoo a ya, myenté nmyi nuu ghi dmi numo nódo ntênê dny:oo ya. ¹³ U yi nmo a kwo, Nmî

Lémi Yesu ngê a wêdêwêdê kalé nmyine. Wéni n:ii ngê wa a diyé, u yoo wa danê té, nmî Mî Chóó Lémi ngîma nipi wamî kaa nmo. U yi nmo a kwo, Yi ngwo dyââpe nmyi p:uu daapêdê pyw:ee ngê. *

4

Chóó Lémi u nuu u yoo ngê dmy-inê kwo

¹ A tîdê mbwó yoo, kuwókuwó wéni ngê dyââpe nmyi p:uu kîngmê ya, nmî Mî u nuu u yoo ngê dmy-inê kwo. Yi máádi wunê nmye kînm:uu kêma ngê, mb:aamb:aa ngê nmye kîgha ngmê. Nmî Lémi Yesu u l:êê dîy:o nmînê kwunokwuno nmyo, yi máádi dpodombiy:e dmy-inê kîgha. ² Dêêpîni nmî Lémi Yesu u pi mbêmê nmye nmo kpo, nmyi nuwo kîdangê kuwo. ³ Nmî Mî ngê u yi u ngwo a kwo, Ntee n:aa tóó, a yoo yinté myedny:oo ya, pyââ ti mââ ti yi vy:o kîngê ya. *

⁴ Nmyo ngmêngmênté nmyi chóó nmyi nt:u dmi mb:aamb:aa ngê dmyinê y:eñey:eñe dé, dyââpe nmyi p:uu kîngmê ya, mywene nmye kîngê kwo. * ⁵ Yélini yi lama nmî Mî daa tóó, pyââ ti mââ ti yi yéli yi nuu u kópu ngê ntee a ya yédi, yinté kîdmyengê ya. * ⁶ Nmyi vy:o pini ngmê u mbwó u kuwó kîngê pwiyé, mu kópu u dîy:o nmî Lémi ngê yi pini ka ntââ wa a vy:u. Yi kópu wunê nmye kînm:uu kwódu ngê. ⁷ Daa pyââ ti mââ ti yi l:êê dîy:o nmî Mî ngê a ngmîdî nmo, ngmênê yoo mb:aa u yi u ngwo ye kwo. Ntee a tóó, u yi u ngwo a kwo, Yinté myedny:oo ya. * ⁸ Pini n:ii ngê yi kópu dyuu u wépi wa puwâ, daa pi ntee pi u kópu u wépi yuu puwâ, ngmênê nmî Mî u kópu u wépi yuu puwâ, pini n:ii ngê u Ghê Dmi nmye a kpo. *

* 3:5: Pilipay 2:16

* 3:6: Dpodo 18:5

* 3:13: Pilipay 1:9-10

* 4:3: 1 Pita 1:16

* 4:4:

1 Kódin 6:13,15

* 4:5: Lóma 1:24-28

* 4:7:

1 Pita 1:15

*

4:8: Luukí 10:16

⁹ Nmî tîdê mbwó yoo, nmî lama ka tóó, yélini yi k:ii Yesu ka nmyinê kélîmî té, nmyi nuu ghi dmi numo nódo wunê tóó, mu kópu u díy:o nmî Mî ngê yi kópu nmyi nuwo chóó a kwólu. Doo u ntââ yi kópu p:uu kópu nmye daamu anmo d:êê.

* ¹⁰ Nmî lama ka tóó, Yesu u yoo yélini Másîdóniya Wee u kwo p:aani p:aani wunê pyede, yi nuu ghi dmi nmyi nódo wunê tóó. Nmî tîdê mbwó yoo, nmîné kwunokwuno nmyo, yi nuu ghi dmi nmyi nódo ntênê dny:oo ya. ¹¹ Nuw:o ngê dmyinê paa, kópuni p:uu nmyi pi dmi daa pyede, yi kópu p:uu kópu nangmê vyi. Kídmengê líme, nmyi chóó kilí dmyinê dpodo. Yi kópu dé wunê nmye kînm:uu vyi too.

¹² Yinté anmyi ya knomomê, ye pi kní ye yoo mb:aa ngê anmyi pyaa dmi, nmyi nté ndapí u ntââ mbêmê adí ya, doo u ntââ pi kní ye mēdaanmyi dmyinê dê. *

Yesu u yoo vy:o yélini pw:oo dniye, kópuni y:e wa pyódu

¹³ Nmî tîdê mbwó yoo, Yesu u yoo vy:o yélini nmyi vy:o pw:oo dniye, yi p:uu kópu nmye ngmênminê tpapê. Kuwa yéli yi vy:o pini n:ii dpí pw:onu, u l:êê díy:o yoo dpodombiy:e a mbê nyédi, mu kópu u díy:o yi lama a ya yédi, dpo, Nmî mbwó daamunmî m:uu. U yi nmo daa kwo, Nmyi gha dmi yinté dono ngê choo pyodopyodo.

* ¹⁴ Ala kópu ka ntênê nmî kélîmî mbê dniye, Yesu ntee pwene, ntee mēdê pii wo, u yoo vy:o yélini a dpí té, díyo nmî Mî ngê yinté wamēdē pyidu té. ¹⁵ Nmî Lémi u kópu dyuu nmye ngmênminê tpapê. Dini ghi n:ii ngê wa a diyé, u yoo vy:o yélini mwiye dpí dniye, daawa a kuwo té. Nyââ, mwiye wa a pyidu té, kóó k:oo wa kaa té. Yélini yi k:ii yi

ngwo anmî ya, kóó k:oo nipi wa kaa nmo. * ¹⁶ Dini ghi n:ii ngê maadí ada a kwo, dpodombiy:e nmo wa a mbwólu, enjel yoo yi kada pini ngê Chóó Lémi u nkéli dpuwó wa a wuu, nmî Lémi mbóó p:uu u ngwo wa a ghîi. U yoo vy:o yélini wunê pw:oo dniye, mwiye wa a pyidu té, ¹⁷ u yoo vy:o yélini yi k:ii yi ngwo anmî ya, yi yéli yi k:ii kwodonkwodo wa a dané nmo, mbóó p:uu wa km:êê nmo, nkali too pee dmi u mēnē nmî Lémi ngê y:i amînē pyódu nmo. Yi ngwo nmî Lémi ngê daawa a kuwo nmo, nipi anmîn:aa ya, dye ghi yintómu. ¹⁸ Nmî tîdê mbwó yoo, yi kópu kní yi l:êê díy:o nmyi nuw:o dmi moo l:âmo tóó.

5

Nmî Lémi u diyédiyé u t:âât:ââ

¹ Nmî tîdê mbwó yoo, wéni n:ii ngê nmî Lémi wa a diyé, yi wéni p:uu kópu nmye daamo d:êê, *

² mu kópu u díy:o ala kópu wunê nmyi lama ka a yaa wo. Kpáápi ngê ngomo chóó ntee dpí ngwéti, nmî Lémi wéni n:ii ngê wa a diyé, yoo yinté wa ngwéti té. * ³ Kuwa yéli nmî Lémi p:uu daadnyi nuw:o, awo, Mb:aamb:aa ngê nmo pyede, kópu nmo daangmēwa pyódu, ngmēnē yi ngwo nmî Lémi ngê wa ngwéti té, wamye dyēnē té. Doo u ntââ daawa mbēpē dmi. Mbwili ngê pwopwo ntee dpí kaali, yinté y:e wamye pyódu. *

* ⁴ Nmî tîdê mbwó yoo, dp:ee yinté yéli. Dp:ee mgîdí u yoo, w:êênî nmye pyede. Kpáápi ngê ngomo chóó ntee dpí dyēnē, nmî Lémi ngê yinté daawa dyēnē nmyo. ⁵ Nmyo yintómu wo u yoo, w:êênî nmye pyede. Dp:oo mgîdí u yoo, mgîdí vy:o dp:ono pyede. * ⁶ Yi kópu u l:êê díy:o doo u ntââ daanmî líme, myedaanmî

* **4:9:** Njon 13:34 * **4:11:** Epeso 4:28 * **4:12:** Kílosa 4:5 * **4:13:** 1 Kódin 15:20; Epeso 2:12 * **4:15:** 1 Kódin 15:51-52 * **5:1:** Mát 24:36 * **5:2:** Mát 24:42-44 * **5:3:** Luuki 21:34-36 * **5:5:** Epeso 5:8-9

dpî. Kuwa yéli daa yi lama a pyede, a dpî té. Nuw:o dono ngê kîngmê dóó nmo, mb:aamb:aa ngê paa vyuwo kmêlê, nmî Lémi u maa mb:aamb:aa ngê kîgha koo. ⁷ Yoo w:êênî daa dpî nyédi, mgîdî vy:o a dpî nyédi, myenté mgîdî vy:o ndee pyu yoo a ghétighéti nyédi. ⁸ Ngmênê nmo wo u yoo, nmî Lémi u maa nuw:o mbêmê kîgha koo. Lede knî y:oo yi káped:ê ntee a tpyé tumo, yi mbodo u dópó yi mbêmê ntee a kwo nyédi, yinté nmo pyede, nmî Lémi ka nmo kêlîmî té, nmî tidê mbwó yoo yi nuu ghi dmi nmî nódo a tóó, myenté nmî lama ka tóó, nmî Lémi ngê kóó k:oo díyo wa kaa nmo. ⁹ Nmî Mî ngê daa nmî kpadakpada u l:êê díy:o a ngmîdi nmoo, ngmênê u yi u ngwo a kwo, Nmî Lémi Yesu Kédisu ngê kóó k:oo kaa nmîne. ¹⁰ Nmî l:êê díy:o pwene, mu kópu u díy:o u yi u ngwo doo kwo, A yoo kamî ngê nî pyódu té. Dini ghi n:ii ngê wa a diyé, k:omo tpile mwiyé anmî pw:oo dmi, ó yi ngwo anmî ya, ngmênê kóó k:oo wa kaa nmo, mb:aamb:aa ngê nipi anmîn:aa ya. ¹¹ Yi kópu mbêmê nmyi nuw:o dmi moonumo l:âmo tóó, dpînumo wêdêwêdê kalê tóó. Yi kópu ala ngwo ntee nmye d:uud:uu ngmê, yinté dmyinê d:uud:uu. *

Póol p:uu yi kuwókuwó kópu

¹² Nmî tidê mbwó yoo, nmîno kwunokwuno nmyo, nmî Lémi ngê yélini nmyi vy:o a dpodo kalê too, dmyinê cháâcháâ dé. Nmyi kada a wee, nmyi kuwó vyílo yiwunê mbumu nyédi. ¹³ Nyââ, ntênê dmyinê cháâcháâ dé, yi nuu ghi dmi nmyi nódo choo ya, mu kópu u díy:o y:oo a ngêêpî nmyo. Mb:aamb:aa ngê noko dmyinê ya.

¹⁴ Nmî tidê mbwó yoo, nmyi vy:o yélini a mgeemgee nyédi, yi kuwó

dmyinê mbumu. Yélini a nkîngê té, dmyinê wêdêwêdê kîgha dé. N:ii knî ye kópuni doo u ntââ ngê adî ya, dmyinê ngêêpî dé. Pi knî ye nmyi mbodo l:âmo dmi limîlimî ngê kîdangmê ngêpa. ¹⁵ Ntââ vyími ngê kêê nangê t:oo, ngmênê numo ka dmyinê mb:aamb:aa, pi knî ye myedmyinê mb:aamb:aa. *

¹⁶ Dye ghi yintómu w:aa nmyi mênê choo ya, ¹⁷ dye ghi yintómu dmyinê ngêêpê. ¹⁸ K:omo tpile ló kópu ngmêdê pyaa knomomê, ngmênê nmî Mî dmyinê kwunokwuno, mu kópu u díy:o nmî Mî ngê u yi u ngwo a kwo, Yesu u yoo vy:o yélini a wee, yinté dny:oo ya. *

¹⁹ Yélini nmî Mî u Ghê Dmi mbêmê a dpodo té, ye nangê kwódu, ndyuw:e k:ii nangê nt:ââ. *

²⁰ Kópuni dyuu yi ghêni dmi mbêmê adnyi tpaêpê dé, k:omo tpile ngê nmye kîngê pyaa dmi. ²¹ Kópu yintómu dmyinê myeme dé, kópuni mb:aamb:aa, dmyinê d:uud:uu, ²² kópu dono yintómu yi wépi dmi dpî pwaa yó.

²³ Nmî Mî ngê u kwo a kââdî nmoo, nmyi l:êê díy:o u kwo nmo ngêêpê nyédi. U yi nmo a kwo, Ntee a tóó, yinté pyódu nmyine, d:ud:umbiy:e. U yi nmo a kwo, Nmyi ghê dmi knî ye choo a vyuwo, nmyi nuw:o knî ye choo a vyuwo, nmyi pââ knî ye myechoo a vyuwo, u dí, wéni n:ii ngê nmî Lémi Yesu Kédisu wa a diyé, yi ngwo dyââpe nmyi p:uu daapêdê pyw:ee ngê. ²⁴ N:ii ngê a ngmîdi nmyoo, daawa dóó nmyo, yinté mb:aamb:aa ngê wa pyódu nmyo. *

²⁵ Nmî tidê mbwó yoo, nmî l:êê díy:o nmî Mî ka myedmyina a ngêêpê.

* 5:8: Epeso 6:14,17

* 5:10: Lóma 14:7-9

* 5:11: Njuda 1:20-21

* 5:12: Hipîlu 13:17

* 5:14: 2 Tes 3:6,11,15

* 5:15: 1 Pita 3:9

* 5:16: Pilipay 4:4

* 5:17: Luukî 18:1

* 5:18:

Epeso 5:20

* 5:19: Epeso 4:30

* 5:21: 1 Njon 4:1

* 5:24: 2 Tes 3:3

²⁶ Yélini yi k:ii Yesu ka nmye
kêlîmî té, nmyi chóóchóó dponumo
chipé tóó.

²⁷ Nmî Lémi u pi mbêmê ala kópu
nmye nîné tpapê, ala pwweepwee
pee Yesu u yoo yintómu yi ngêêdî
dpo kp:aa yó.

²⁸ Nmî Lémi Yesu Kédisu ntênê
nmye choo a vyuwo.
Wu u dî.

2 TESALONIKA

Dini ghi n:i ngê Póól Kódin mwiyé doon:aa dpodo, Yesu u yoo yélini Tesalonika dnya a ya, Póól ngê pweepwee pee ye ngmê dy:ââ ngê, u pi 1 Tesalonika. Wiki knî ngmêmî loo, pi knî ngmê Tesalonika a ndê dniye, Kódin a lee dniye, Póól ka mdoo y:oo a húw:o ngópu. Yi kópu u l:êê dîy:o Póól ngê pweepwee pee m:uu d:êê ngê, Tesalonika tpémi ye dy:ââ ngê. Ala yi pweepwee pee.

¹ Mw:ââkó a tidê mbwó yoo, yélini Yesu u yoo vy:o ghê dniye, Tesalonika. Nê Póól, Sailas pini dê Timoti yi k:i, ala pweepwee nmye nmîné dyede. Nmî Lémi Yesu Kédisu ngê nmî Mî Chóó Lémi ka a kââdî nmoo. ² Yi Lémi dê y:oo dny:oo a ngêêpi nmyo, mb:aamb:aa ngê nmye myedny:oo a vyuwu.

Póól p:uu y:oo nmî Mî u ngwo dnye kwunokwuno

³ Nmî tidê mbwó yoo, dye ghi yintómu nmyi l:êê dîy:o nmî Mî nmo kwunokwuno ngê, mu kópu u dîy:o ala ngwo nmyi kélîmî ndîi ngê a pyodopyodo, nmyi nuu ghi dmi numo nódo ndêndê ngê mye too. ⁴ Yi kópu u l:êê dîy:o Yesu u yoo knî yi vy:o nmyi pi dmi nmî chóó nmo kmîmî too. Yenmîmo, Tesalonika tpémi, yélini Yesu u yoo vy:o ghê dniye, k:omo tpile dono yilî wunê vyîmî ngópu, ngmênê nmî Lémi daa mb:iimb:iî ngópu, ntênê u kwo a kélîmî té. *

Chóó Lémi ngê ntââ u ngwo wa a vy:u

⁵ Ala ngwo nmî Lémi u l:êê dîy:o dono yilî nmyinê vyîmî ngmê, ngmênê nmî Mî ngê yoo ntênê yinê dpî kóté kwolo. Ntââ ye wa

a vy:u, ngmênê ala kópu nmye wa vyi, nmyewo, U ntââ ngê dmye pyaa dmi, a kêê k:oo anyi ghê dmyeno. ⁶ Nyââ, kópuni pi knî y:oo a d:uud:uu tumo, Chóó Lémi ngê ntênê wa pwila té. N:i knî y:oo a mgîní vyîmî kîgha nmyoo, ntââ ye wa a vy:u, ⁷ ala ngwo nmye mgîní vyîmî nyédi, dîyo mb:aamb:aa nmye wa a kê, nmo amyeda kê. Yi kópu wa d:uu, dini ghi n:i ngê nmî Lémi Yesu, u enjel wêdêwêdê knî yi k:i, mbóó p:uu wa ndê dmi. ⁸ Yi ngwo ndyuw:e wa t:aa ngmê, yélini yi lama Chóó Lémi daa too, myenté n:i knî y:oo nmî Lémi Yesu u kópu dyuu mb:iî ngópu, yi ngwo wa kpada t:oo. ⁹ Ntââ ye wa a vy:u, d:uud:umbiy:e wa dyênê té, wa kée té, u nkîgh:ê daadnyi ya. Yi ngwo u pi ndîi ngê wa pyódu, u wêdêwêdê ndîi ngê amye pyódu, ngmênê yi yéli y:oo daamuwa m:uu ngmê. ¹⁰ Yi ngwo u yoo knî y:oo adnyi chaa kîgha, n:i yoo u kwo a kélîmî té, u pi ndîi ngê wa pyódu ngmê. Nmyo myentee dé, amyenmyin:aa chaa kîgha, mu kópu u dîy:o Yesu p:uu kópuni nmye nm:uu vyi too, yi kópu knî ye nmyi kélîmî mbê dniye. *

Póól p:uu Tesalonika tpémi yi l:êê dîy:o u ngwo dnye ngêpê

¹¹ Yi kópu u l:êê dîy:o dye ghi yintómu nmyi l:êê dîy:o nmo ngêpê nyédi. U yi nmo a kwo, Nmî Mî ngê u nuu u yoo ngê a pyódu nmyine, mu kópu u dîy:o u yoo vy:o kaa nmyoo. U wêdêwêdê mbêmê choo a ngêêpi nmyo, kópuni mb:aa nmyi kélîmî mbêmê u yi nmye adî kwo, Nmî d:uu, u ntââ ngê u ngwo anmyi pyaa dmi. ¹² Yi kópu knî yi mbêmê nmî Lémi Yesu u pi ndîi ngê anmyi pyódu ngmê, amye chaa kalê nmyo, mu kópu u dîy:o nmî Mî, nmî

* 1:3: 1 Tes 1:2-3

* 1:4: 1 Tes 2:19-20

* 1:5: Pilipay 1:29

* 1:6: Lóma 12:19

* 1:7: Mát 25:31

* 1:8: Mát 25:41; Lóma 2:8

* 1:9: Mát 25:41,46; 2 Pita 3:7

* 1:10: Kílosa 3:4

* 1:11: Kílosa 1:10

* 1:12: 1 Kódin 10:31

Lémi Yesu Kédisu k:ii mb:aamb:aa ngê nmye wunê vyyuwo nódó. *

2

Setan u Pi Dono u ngwo wa t:aa

¹ Nmî tîdê mbwó yoo, nmî Lémi u wo ndîi p:uu nmye nmînê danê té. Nmyi lama kîyedê tóó, kuwókuwó wéni ngê nmî Lémi Yesu Kédisu wa a diyé, nipi u kwo wa a danê nmo. *

² Ngmênê pi woni knî y:oo ala kópu nmye a tpaê ngópu, nmyedpo, Nmî Lémi u wo ndîi wunê kî dyimé wo. K:omodanê kópu yila. Yi kópu nmyi nuw:onuwo u kópu ngê kîngê pyódu, nmyi nuw:ono dmi miyó ngê myekîngê pyódu. K:omo tpile pi ngmê ngê yi kópu dêêpî tédê nmye vyyu, ó ngmênê u kwo Chóó Lémi u Ghê Dmi mbêmê nmye vyyu, ó yinê ye pweepwee pee yedê yi kópu nmye nmo d:êê ngê, ngmênê k:omodanê kópu yila, ye namê ng:aa. ³ Pi ngmê ngê kîngê dóó nmyo. Yi wéni ghêlî daawa d:ii, pi yilî knî y:oo Chóó Lémi mwiye wa mb:ii ngmê, u yi y:e daadî kwo, Choo y:enê nmo. Yi ngwo Pi Dono wa t:aa, pini n:ii ngê Chóó Lémi u dêêpî kópu dyuu wa kée té. Yi pini u pi ndîi ngê wa pyódu, ngmênê nmî Lémi ngê kuwó d:ud:umbiy:e wa dyênê. * ⁴ Yi pini nmî Mî p:uu adî d:uu, tpileni yilî pi knî ye yâpwo dé, yi p:uu amyedî d:uu. Chóó u pi yi pwo wa knî, yâpwo ghê amî ghê, pi knî ye wa vyi, yewo, Nmyi yâpwo u d:aa d:a kâadî, yewo, yâpwo daamu a tóó, dmyinê châachâa nê. * ⁵ Dini ghi n:ii ngê nmyi vy:oo noon:aa kwo, yi kópu dyuu nmye kîn:uu vyi too, apii?

⁶ Kópu m:uu nmyi lama a tóó. Yi pini ala ngwo ghêlî daawa t:aa, u dye ghi ngê wa t:aa, mu kópu u dîy:oo kópu ngmê ngê u maa da nkoko. ⁷ K:omo tpile yi pini doongê

ta, ngmênê pi knî y:oo u nuu u kópu dé ala ngwo a d:uud:uu tumo, Chóó Lémi u dêêpî kópu dyuu tumutumu a kéké tumo. N:ii ngê Pi Dono u maa a nkoko ngê, dini ghi n:ii ngê yi máadi wa kpêmî, ⁸ Pi Dono yi ngwo wa t:aa, chóó u pi wa knî, ngmênê nmî Lémi Yesu yi ngwo wa a diyé, u kópu mbêmê yi pini wa dyênê. Doo u ntâa yi pini nmî Lémi ngîma daadî kwo. ⁹ Yi pini dono dini ghi n:ii ngê wa t:aa, Setan u wêdêwêdê ndîi mbêmê kópu ndîi yilî wadî d:uud:uu dé, pi yilî wa dóó, yi kópu dé yi nyepênepê u kópu ngê wa pyaa dmi. * ¹⁰ Yi pini d:ud:umbiy:e dono. Yoo ntênê wa dóó té, yi kpadakpada u maa p:uu wa kaa té. Ndêndê kópu dyuu wodaa mb:ii ngópu, ye nmî Lémi ngê kóó k:oo pé kaa too. ¹¹ Nyââ, ndêndê kópu dyuu mb:ii ngópu, wod:oo Chóó Lémi ngê kópu dyuu u myeme ngê doo u ntâa ngê pyódu too. Yi kópu u l:êê dîy:oo k:omodanê kópu knî ye a kêlîmî té. ¹² Kópu ndêndê ka daa kêlîmî mbê dniye, u yi y:e doo kwo, Dono kópu nmî d:uud:uu dé. Yi kópu u l:êê dîy:oo Chóó Lémi ngê wa kpada té.

Ntênê kêlîmî

¹³ Nmî tîdê mbwó yoo, dye ghi yintómu nmî Mî nmyi l:êê dîy:oo nmo kwunokwuno ngê, mu kópu u dîy:oo nmyi nuu ghi dmi nmî Lémi nódó a tóó. Doo u ntâa tumu daanmî ya. Mwiymwiye dini ghi ngê nmî Mî ngê a ngmîdi nmyoo, apê, A kópu ndêndê ka wa kêlîmî mbê dmi, a kêê k:oo wanî kaa té, a Ghê Dmi yi mênê wanî yé. Apê, Ntee n:aa tóó, yi Ghéni Dmi ngê yinté wa pyódu té. * ¹⁴ Dini ghi n:ii ngê nmî Lémi u kópu dyuu nmye nm:uu vyyu, nmî Mî ngê a danê nmyoo, kóó k:oo kaa nmyoo, mu kópu u dîy:oo nmî Lémi Yesu Kédisu ntee a tóó, yinté paa pyaa dmyeno.

* 2:1: 1 Tes 4:13-17

* 2:3: 2 Tes 2:8

* 2:4: Mát 24:5; Dan 11:36

* 2:9: Mát 24:24; Tpyuu

13:13 * 2:13: 1 Tes 1:4; Epeso 1:4-5; 1 Pita 1:2

¹⁵ Nmî tîdê mbwó yoo, yi kópu u l:êê díy:o nmyi nuw:o dmi miyó ngê kíngê ya, kópuni nmye nm:uu vyi too, myenté kópuni pweepwee pee yedê nmye nmo d:êê too, yi kópu ntênê dpî ngîmî too, ye ntênê dmyinê kêlîmî. *

¹⁶ Nmî Mî nódó nmî nuu ghi dmi a too, ntênê nmo wunê vyuwo yédi, dye ghi yintómu nmî nuw:o dmi yinê dpo l:âmo. Nmî lama ka too, daawa dóó nmo, kóó k:oo wa kaa nmo. Yi kópu u l:êê díy:o u kwo nmo ngêpê nyédi, nmî Lémi Yesu Kédisu ka nmyi l:êê díy:o myeno ngêpê nyédi, * ¹⁷ yenmîmo, Yi nuw:o dmi choo a l:âmol:âmo dé, myechoo a wêdêwêdê kîgha dé, kópu mb:aa yilî u ngwo pîdny:oo d:uud:uu dé, u ngwo myepîdny:oo tpaépê dé.

3

Póól p:uu y:oo u ngwo ye vyi ngópu, yepê, Nmî l:êê díy:o dmyina a ngêpê

¹ Nmî tîdê mbwó yoo, nmî l:êê díy:o dmyina a ngêpê. U yi nmo a kwo, Nmî Lémi ngê choo a ngêêpî nmo, pi yilî knî y:oo u kópu dyuu u ngwo paa ny:ee y:e. Myenté, u kópu dyuu ka ntee nmyi kêlîmî mbê dniye, ala wee u kwo pi yilî yinté u kwo myepaa kêlîmî mbê dniye.

* ² Nmî l:êê díy:o myedmyina a ngêpê, nmî Lémi ngê yoo dono yi kélé paa dyé nmîne. Nmyi lama ka too, pi yilî nmî Lémi ka daa kêlîmî té.

³ Ngmênê nmî Lémi ka nmye kêlîmî té, ntênê daawa dóó nmyo. Nmyi gha dmi wa wêdêwêdê kalé té, Setan kwulo wa dyé nmyo.

* ⁴ Nmî lama ka too, nmî Lémi ngê wunê ngêêpî nmyo, kópuni nmye nm:uu vyi too, yi kópu nmye d:uud:uu t:oo, kópuni ala

ngwo nmînê d:êêd:êê té, yi kópu amyenmyin:aa d:uud:uu dé.

⁵ U yi nmo a kwo, Nmî Lémi ngê ala kópu nmyi lama a kalé ngê, nmî nuu ghi dmi nmî Mî nódó ntênê a too. Myenté, Yesu Kédisu ngê dono yilî ntee doo a vyîmî, u vyîmî pyu ngê yinté paa pyódu nmyine. *

Yélini dèdnyimo dpodo, Póól p:uu u ngwo ye dnye kwódu yé

⁶ Nmî tîdê mbwó yoo, nmî Lémi Yesu Kédisu u pi ngê ala kópu nmye nmînê tpaépê. Yesu u yoo vy:yo yélini a lîme nyédi, myedaa dpodo nyédi, yi yélini yi vy:yo a pwii dmyeno, nmî dnye dmi daa nyêmî t:oo. *

⁷ Nmyi lama ka too, nmyi vy:yo dênnee a mgeemgee. Nmyi vy:yo ntee nnee a dpodo, yinté myedmyina a dpodo. * ⁸ Nmyi ntépînâ knî yi k:oo dênneen:aa kmaapî, ngmênê w:êênî mgîdî vy:yo nneen:aa dpodo. Yi dpodo tédê nmî chóó nmî ndapî nnee kmênêkmênê, mu kópu u díy:o u yi nmo dêpwo kwo, Nté ndapî nmo dny:oo a kuwo. ⁹ U ntââ nté ndapî nmye p:oo dmy:ee doo, u kópu daapodoo ya, ngmênê tpile nmye dpîp:e dmy:ee ngê, mu kópu u díy:o u yi nmo doo kwo, nê, Nmî p:uu pîdny:oo a mtyîmwe ngêêpî. ¹⁰ Dini ghi n:iî ngê nmyi vy:yo nneen:aa kwo, munmyenê, N:iî daachoo dpodo knomomê, nté kîmê pîpî.

¹¹ Yi kópu dé nmye dp:o vyi té, mu kópu u díy:o ala kópu kud:o ny:oo, nmyi vy:yo pi knî ngmê daa dpodo nyédi, a lîme nyédi, daa yi k:oo ghê wumê mbumu nyédi. ¹² Nmî Lémi Yesu Kédisu u pi ngê yi yélini yi kuwó dmyinê mbumu, yipi, Nuw:o ngê dmyinê paa, kilî dmyinê dpodo, nmyi ndapî nmyi chóó dmyinê kmênêkmênê. *

* **2:15:** 1 Kódin 16:13; Lóma 8:30 * **2:16:** Hipîlu 13:21; 2 Kódin 1:3 * **3:1:** Lóma 15:30-31; Epeso 6:19 * **3:3:** Njon 17:15 * **3:5:** Hipîlu 12:2 * **3:6:** 1 Tes 5:14 * **3:7:** Dpodo 18:3; 1 Tes 2:9 * **3:12:** 1 Tes 4:11 * **3:13:** Nkal 6:9; 1 Kódin 15:58

¹³ Nmî tîdê mbwó yoo, dmy-ina a mb:aamb:aa, kídmyenêngê yé ngmê. * ¹⁴ N:ii ngê nmî kópu dyuu daawa ny:ee knomomê, dpî mya yó, kpeme u kwo dpî yaa dmyeno, mywene u ngwo paa ghê we. ¹⁵ Dpodombiy:e u kwo nangmê nod:e, mu kópu u dîy:o nmyi mbwó, ngmêné u kwo dmyinê kwódu yé.

Póól p:uu yi kuwókuwó kópu

¹⁶ Nmî Lémi, n:ii ngê u kwo dpó kââdî nmo, dye ghi yintómu mb:aamb:aa ngê nmye choo a vyuwo. K:omo tpile ló kópu nmye ngmêdê pyaa knomomê, nmye myechoo a vyuwo, kídangê kuwo nmyo. *

¹⁷ Nê Póól, ala kópu dyuu a chóó a kêê ngê n:aa d:êêd:êê. A d:êê a mya yó, alanté n:aa d:êê yédi. *

¹⁸ Nmyo yintómu, nmî Lémi Yesu Kédisu ntênê nmye choo a vyuwo.

Wu u dî.

* **3:16:** Njon 14:27 * **3:17:** 1 Kódin 16:21

1 TIMOTI

Timoti Lisitida pi ngmê, p:aani n:i Nkalásiya Wee u kwo a tóó. Dini ghi n:i ngê Yesu ka kélímí mbê wo, Póól p:uu kele, (Dpodo 16:1-3) p:aani p:aani nipi dpîmon:aa dpodo. Dye ghi kní ngmê ngê Póól ngê Timoti kn:aa p:aani kn:aa p:aani dpîmo dyede, Yesu u yoo y:i dpîmon:aa wêdêwêdê kîgha dé. (1 Tesalonika 3:1-3, 1 Kódin 4:16-17) Dini ghi n:i ngê Póól Lóma mbwa k:oo doon:aa kwo, (Dpodo 28:30-31) Timoti k:i nipi dpîmon:aa ya.

Dini ghi n:i ngê Póól mbwa k:oo pwii wo, Timoti k:i p:aani p:aani mēdpîmon:aa dpodo. Epeso yi taa knopwo, Póól ngê y:i a kuwo ngê, kwo, Yesu u yoo chi wêdêwêdê kîgha dé. Yi ngwo Póól Másiđóniya Wee u kwo loo, ala pweepwee pee Timoti ka y:i mîné d:êê ngê.

U kuwó dini ghi ngê Timoti ka pweepwee pee m:uu a d:êê ngê, u pi 2 Timoti.

¹ Mw:ââkó Timoti, nê Póól, Yesu Kédisu u dyépi ngmê. Nmî Mbwámê Chóó Lémi ngê a dpodo kalê noo, Yesu Kédisu p:uu myinî dpodo, pini n:i p:uu nmî nuw:o dmi a kwo. *

² Timoti, dini ghi n:i ngê Yesu u yoo vy:o nî kaa nyoo, a tp:ee ntee pini ngê nî pyódu nyoo. Nmî Mí Chóó Lémi, nmî Lémi Yesu Kédisu u k:i mb:aamb:aa ngê nga dny:oo a vyuwo, ye chi ch:anêch:anê, nuw:o ngmidi ngê dny:oo a pyépi.

K:omodanê pyu yoo yi kópu dyuu

³ Dini ghi n:i ngê Epeso nê kuwo nyoo, ala Másiđóniya Wee u kwo nê loo, yi ngwo kópuni nga nê vyu, chi d:uud:uu, Epeso chi ya, yélini y:oo k:omodanê kópu kní yi mbêmê yoo a ndiye kîgha tumo, yi kópu ye chi kwódukwódu. ⁴ Ala kópu ye chi tpapê, yipi, W:êê tpémi yi

k:omo danêmbum dé nama a nj:i dé, myenté yipi, yoo yi kn:ââ yoo yi pi dmi namê dówodówo dé. Numo ka kwopwepe u kn:ââ yi kópu kní yi p:uu a kwo. Kópuni nmî Mí ngê u yi u ngwo a kwo, Ní d:uu, yi daawa a w:ee ngmê. Yi kópu kélímí mbêmê nmî lama a tóó, daa kwopwepe mbêmê. * ⁵ Yinté danêmbum ye chi kwódukwódu, mu kópu u díy:o nmî Lémi ka ntênê pîdny:oo kélímí, yi l:êê ghi dmi mb:aamb:aa ngê pîchoo ya, yi gha vy:o tupwó daapîchoo ya, yi nuu ghi dmi numo nódo myepîdny:oo ya. ⁶ Pi ngmê kní y:oo yi l:êê ghi dmi mb:aa a kuwo tumo, maa ndêndê kn:aadi ngópu, módó a danêmbum nyédi. ⁷ U yi y:e a kwo, Dêêpi kópu dyuu yoo yi lama nmî kwolo, ngmênê yi kópu dyuu d:uudwóde w:ee t:oo. K:omo tpile dpodombiy:e a mbumu nyédi, ngmênê daa yi lama a mbumu nyédi. *

⁸ Nmî lama ka tóó, Chóó Lémi u dêêpi kópu dyuu mb:aamb:aa, ngmênê pi ngê doo u pee ngê kîngê vyi té. ⁹ Nyââ, daa yoo mb:aa yi l:êê díy:o yi dêêpi kópu dyuu nmo a kpo, ngmênê yoo dono yi l:êê díy:o, yélini yi mênê dêêpi daa tóó, yélini y:oo nmî Mí daa chââchââ ngópu, kn:aadi te pyu yoo, yélini yi nuw:o dmi dyámê mbêmê a wee, nmî Mí p:uu daa nuw:o nyédi. Nyââ, yoo dono yi l:êê díy:o yi dêêpi kópu dyuu nmo a kpo, n:i kní y:oo yi pye mí daa chââchââ tumo, ó pi dpî vya ngmê, ¹⁰ ó a pyââ ti nyédi, ó a numo kpêêpi nyédi, ó yoo dpî t:âmo t:oo, wop dpodo pyu ngê dpî pyódu t:oo, ó a k:omodanê nyédi, ó k:omodanê mbêmê pi dpî ndyíko t:oo. Nyââ, yinté yélini yi l:êê díy:o dêêpi kópu dyuu nmo a kpo, mu kópu u díy:o ndêndê kópu dyuu daa yi nuu u kópu ngê a tóó. ¹¹ Yi kópu nê w:ee ngê, mu kópu u díy:o Chóó Lémi ngê

* 1:1: Kílosa 1:27 * 1:4: 1 Tim 4:7 * 1:7: 1 Tim 6:3-4

a ngmidi noo, u kópu dyuu tpaépê u l:êê dîy:o a dpodo kalê noo. Yi kópu mb:aa u l:êê dîy:o nmî Mî u pi nmo kmîmî ngê.

Póól nmî Lémi ka u ngwo ch:anê wo

¹² Nmî Lémi Yesu Kédisu n:aa kwunokwuno ngê, n:ii ngê a dpodo u ntâa ngê dpo pyódu nê, mu kópu u dîy:o u lama doo ya, d:aa pi dódó pyu, u ngwo a ngmidi noo, u dpodo nêdê a kaa noo. * ¹³ K:omo tpile mwiyé u pi noo a dyede, u ya a nga doo kwo, U kwee nê chápwo, u yoo knî yi p:uu myenoo a dono, ngmênê u kwo nê ch:anê wo, mu kópu u dîy:o daa a lama noo a m:ii, u ngwo u kwo dênoo a kêlîmî. * ¹⁴ Nyâa, nmî Lémi ka ntênê nê ch:anê wo, kópu ndîi a nga ngmê d:uu ngê, a kêlîmî ndîi ngê a pyódu ngê, Yesu Kédisu u yoo yi nuu ghi dmi a nódu u ngwo yaa wo. ¹⁵ Ala kópu dyuu ndê kópu dyuu, yoo u kwo dny:oo kêlîmî, Yesu Kédisu pi dono yoo yi dono chedêchedê u l:êê dîy:o dyámê mbêmê a loo. Nê pi dono yoo yi vy:o pini ngmê, dono kópu d:uud:uu tédê pi yintómu nî t:ee kwólu, * ¹⁶ ngmênê Yesu Kédisu ngê pi knî ye dyimê pywuu ngê pyódu noo, a dono yilî ghêê too, apê, Pi knî y:oo yi kópu nê p:uu paa m:uu y:e, apê, a ka pêdê kêlîmî mbê dniye, ghê kamî u ngwo pêdê pyw:ee y:e, ghéni n:ii chedê ngê daawa pyódu. ¹⁷ King n:ii daawa pw:onu, chedê ngê myedaawa pyódu, chaa kîgha koo. Yi pini mu ngmidi yâpwo ndêndê, doo u ntâa daanmî m:uu. Dye ghi yintómu u pi kmîmî koo, yintê choo ya.

¹⁸ Timoti, a tp:ee, kópuni nga d:a d:êê, chi d:uud:uu. Chóó Lémi u komo kapî pyu knî y:oo kópuni wunê m:uu a vyi tumo, nuw:o nêdê dny:oo ya, Setan p:uu l:êê tédê dny:oo a wêdêwêdê kîgha ngi.

* ¹⁹ Nmî Lémi ka mb:aamb:aa ngê chi kêlîmî, dono kópu nangmê d:uu. Pi knî ngmê dono p:uu a nuw:o té, yi kêlîmî ntóó ngê u ngwo pyódu tumo. ²⁰ Yi vy:o pi miyó, Haimeneyas pini dê Aleksándê, Setan kóó k:oo wunê nî kaa doo, mu kópu u dîy:o Chóó Lémi u pi daapîdny:oo dyede. *

2

Ngêpê p:uu kópu dyuu

¹ Timoti, a tp:ee, ndîi kópu ngma ala. Yesu u yoo pi yintómu yi l:êê dîy:o dny:oo ngêpê. Dpodombiy:e dny:oo ngêpê, nmî Mî myedny:oo kwunokwuno. ² Myenté king yoo yi l:êê dîy:o dny:oo a ngêpê, kada pini yintómu yi l:êê dîy:o myedny:oo a ngêpê, mu kópu u dîy:o ntênê pèdny:oo a tpyuu nmo, mb:aamb:aa ngê u ngwo anmî ya, yoo nmî p:uu daapèdny:oo l:êê. Dnyinté adnya a tpyuu nmomomê, angénté anmî châpu té, nmî Mî chââchââ dpodo ndîi ngê nmo amye pyódu. ³ Yintê ngêpê mb:aamb:aa, nmî Mbwámê Chóó Lémi ngê u yi u ngwo a kwo, A yoo yinté a ka dny:oo a ngêpê. ⁴ U yi u ngwo mye kwo, Pi yintómu a yoo vy:o ghê dniye, ndê kópu yintómu yi lama myepaa yaa we.

* ⁵ Yesu u yoo pi yintómu yi l:êê dîy:o dny:oo ngêpê, mu kópu u dîy:o Yâpwo ndêndê mu ngmidi a tóó, pi mu ngmidi u ntâa yoo u kwo yinê dpo kââdî, yi pini Yesu Kédisu. ⁶ Chóóchóó u ghê y:ângo, pi yintómu yi l:êê dîy:o pwene, nmî yiki dmi u pwo ghay wo. Yi ngwo nmo w:ee ngê Chóó Lémi ngê u yi u ngwo a kwo, Pi yintómu a kêê k:oo nî kââ. ⁷ Yi kópu tpaépê u l:êê dîy:o a ngmidi noo, u dyépi ngê a pyódu noo, yélini daa Nju tpémi, ye dy:ââ noo, a ka pê, Chín:aa ndiye kîgha dé, ndê kópu dyuu ye chin:aa

* 1:12: Dpodo 9:15 * 1:13: 1 Kódin 15:9-10

* 1:15: Luukí 19:10

* 1:18: 1 Tim 4:14

* 1:20: 1 Kódin 5:5

* 2:4: 2 Pita 3:8-9

tpapê, a ka pèdny:oo a kèlîmî. Pi ngê kîdangê vyî, Nê wunê k:omodanê. A tp:ee, dênîné k:omodanê, nmî Lémi u ngópu nîné ndê danê, ndêndê ngê a ngmidi noo. *

Pyââ mââ yoo yi kópu dyuu

⁸ Mââ n:ii knî y:oo yi gha dmi nmî Mî ka y:ee tumo, u pono mye vyápê nyédi, p:aani p:aani yi yéli y:oo yi kêê dmi ntênê dny:oo kapî dé, nmî Mî ka u ngwo dny:oo ngêpê. Yi yéli daa nod:enod:e pyu ngê dny:oo ya, myenté kwopwepe pyu ngê kîdnyingê ya.

⁹ Myenté, u ya a nga a kwo, Pyââ yoo nuw:o mbêmê dny:oo taataa, kîdnyingê pyââ mb:aa pyââ mb:aa, myekîdnyingê a mââ kââ. Yi mbodo dyimêdyimê ndîi kópu ngê ye kîngê ya, kpile u tpile knî yi l:êê dîy:o myenté yi kpîdî knî yi l:êê dîy:o ndapî ndîi daapîdny:oo kéké, * ¹⁰ ngmênê pi ka vyuwo ndîi kópu ngê ye choo ya. Pyópu n:ii knî y:oo dpo, Nmî Mî nmo cháâcháâ, yi l:êê ghi dmi mb:aamb:aa ngê yinté dny:oo ya. * ¹¹ Nmî Lémi p:uu ndiye tédê pyââ yoo tumu dny:oo ya, kada pini yoo yi dnye dmi dny:oo nyêmi dé. ¹² Pyââ knî y:oo mââ yoo kîdnyingê ndiye kîgha dé, myenté ye myekîdnyingê dy:oo, ngmênê tumu dny:oo ya. ¹³ Yinté a tóó, mu kópu u dîy:o nmî Mî ngê Adam mwiyé a l:âmo ngê, Ivi kuwó a l:âmo ngê. * ¹⁴ Myenté, Setan ngê daa Adam yi dóó, Ivi yi dóó. Yi pyópu p:uu dono u kn:ââ wunê kwo, * ¹⁵ ngmênê nmî Lémi ngê pyââ yoo kóó k:oo myoo kaa té, mu kópu u dîy:o pyââ ngmê ngê nmî Mbwámê yiné tpyó. Pyópu n:ii yoo u kwo a kèlîmî té, yoo yi nuu ghi dmi yi nódó a tóó, yi gha dmi nmî Mî ka dpî y:ee t:oo, yi nuw:o mbêmê u pono a vyápê nyédi, yi yéli kóó k:oo wa kaa té.

3

Yesu u yoo yi kada pini yoo yi kópu

¹ Ndê kópu ngma ala. Nmî Lémi u yoo yi kada yélini a wee, dpodoni u pi ndîi ye dóódó ngmê. ² Yi kópu u l:êê dîy:o n:ii ngê u yi adî kwo, Nmî Lémi u yoo yi kada pini ngmê ngê nî pyódu, yi pini u dono kîngmê ya. Yi pini u kpâm ngmidi choo ya, nuw:o mbêmê choo m:ii, chóóchóó mb:aamb:aa ngê choo a tpyuu, pi knî ye pi mb:aa ngê choo ya. Pi my:oo ka vyuwo u lama choo ya, yoo yi ndiye kîgha u lama myechoo ya. * ³ Yi pini ndapî u mb:aami ngê kîngê ya, daa mbwaa ndani pyu ndîi ngê choo ya, daa kwopwepe pyu, daa gheteghete pyu ngê choo ya. Yoo yi dyââpe nuw:o ngê choo pwapî dé. ⁴ U kpâm ghee knî mb:aamb:aa ngê choo y:enê dé, tp:oo módó tp:oo mââ knî y:oo u dnye dny:oo nyêmi, myedny:oo cháâcháâ. ⁵ N:ii ngê u kpâm ghee knî dnyinté adî y:enê dé, nmî Lémi u yoo lónté adî y:enê dé? ⁶ Yesu u yoo vy:o pi kamî ngmê kada pini ngê kîngê pyódu, kminté adî mbodo ndîi mbodo ndîi, Setan u ntanê u ngwo wa yââ, nmî Mî ngê kópuni u l:êê dîy:o Setan kpada ngê, yi pini yinté amye kpada. ⁷ Pini n:ii kada pini ngê dpi pyódu, kuwa yéli ye pi mb:aa ngê myechoo ya, kminté daa yi nuu u pi ngê wa pyódu, Setan ngê u ngwo wa mgîmî. *

Kada pini yoo yi ngêêpî pyu yoo yi kópu

⁸ N:ii knî y:oo kada pini yoo a ngêêpî tumo, pi knî ye pi mb:aa ngê myedny:oo ya, yi dêê nkoo miyó miyó ngê kîdnyingê kwo. Daa mbwaa ndani pyu ndîi ngê dny:oo ya, myenté tpile ndapî yi mb:aami ngê kîdnyingê ya. ⁹ Ngmee u kópu n:ii Yesu Kédisu ngê nmo a pywâlî

* 2:7: Dpodo 9:15 * 2:9: 1 Pita 3:3-4 * 2:10: 1 Tim 5:10 * 2:13: Gen 2:7,22 * 2:14: Gen 3:6 * 3:2: Taitas 1:6-9 * 3:7: 2 Kódin 8:21 * 3:9: Epeso 3:5-6

ngê, u kwo ntênê dny:oo kêlîmî. *
 10 Dini ghi n:ii ngê pi knî ngmê yinté ngêêpî pyu ngê anyi pyépi té, yi lêê ghi dmi mb:aamb:aa ngê mwiyé chi mumu dé. Yi lêê ghi dmi mb:aamb:aa ngê adnyi ya knomomê, myenté pi ngê dono kópu yi p:uu daadî tpaépê knomomê, ye nmî Lémi u yoo vy: o yinté dny:oo dpodo.

11 Myenté pyópu n:ii yoo nmî Lémi u yoo vy: o a dpodo nyédi, pi knî ye pyââ mb:aa ngê dny:oo ya, yi chóóchóó mb:aamb:aa ngê dny:oo a tpyuu dé, kîdnyingê pi p:uu danê, myekîdnyingê pi dódó. *

12 Pini n:ii knî y:oo kada pini yoo a ngêêpî tumo, yi kpâm ngmêngmênté dny:oo ya, yi kpâm gheegheema mb:aamb:aa ngê myedny:oo y:enê dé. 13 Pini n:ii nmî Lémi u yoo vy: o mb:aamb:aa ngê adî dpodo, pi knî y:oo mb:aamb:aa ngê adnyi chââchââ, u kwo adnyi ng:aa, dini ghi n:ii ngê Yesu Kédisu ka kêlîmî p:uu ye adî danê, mywene u ngwo daawa ghê.

Nmî Lémi u yoo ntee dny:oo kwo

14 Timoti a tp:ee, u ya a nga a kwo, Ala ngwo n:uu m:uu ngi, ngmênté ala pweepwee pee nga mwiyé nîné dyede, 15 mu kópu u dîy: o kópu ngmê ngê a maa wa a nkoko knomomê, a nuw: o u ngwo any:uu m:uu. U ya a nga a kwo, Nmî Mî u yoo ntee dny:oo kwo, yi kópu lama ntênê choo ya. Ngomo k:ââ ghi dyuu mbêmê ntee a kwo, nmî Mî u ndê kópu dyuu u yoo knî yi pwo yinté mye kwo. U yoo woni wa tpaépê dmi, u kópu dyuu pi knî ye angénté wa pyódu. 16 Yi kópu dyuu daa tédê kópu yuno dnyinêdnyinê, yintoo kópu dyuu w:êê tpémi y:oo daangmê ny:ee ngópu. Nyââ, nmî Lémi p:uu kópu alanté a tóó,

Pi ngê pyodo,

Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê pi knî ye pi mb:aa ngê pyódu ngê.

Enjel knî y:oo m:uu ngópu,

Dyámê wope wope pi knî y:oo u pi mîné nyémî ngmê, u kwo a kêlîmî té.

Ala ngwo nmî Mî u nkîgh:ê wumê tóó, u pi ndîi ngê myaa pyódu. *

4

Pi dódó pyu yoo yi p:uu kópu

1 Nmî Mî u Ghê Dmi u pono ala kópu nmo w:ee ngê, mu dini ghi ngê pi knî ngmê nmî Lémi u kópu dyuu ka mēdaadnyi ng:aa, kmēna mbwee knî yi pono amēdnyi vyápê, Setan u enjel knî ye amyidnyi ng:aa. *

2 Yi yéli adnyi k:omodanê, yoo adnyi dódó, yi dono knî yi lêê dîy: o mywene y: e daadî kwo. 3 Pi knî ye yéyêé adnyi kwódukwódu, nté woni ye amyednyi kwódukwódu dé. Ngmênté nmî Mî ngê nté yintómu nmî lêê dîy: o yinê l:âmo ngê, u ntââ anmî pîpî dé. Nyââ, u kwo nmo kêlîmî té, u ndê kópu dyuu nmî lama a kwo. Yi kópu u lêê dîy: o ntini n:ii u dîy: o nmo kwunokwuno ngê, u kwódu yé u kópu daangma a tóó, u ntââ anmî pîpî dé. * 4 Tpîle yilî yintómu nmî Mî ngê mb:aamb:aa ngê l:âmo too, yi kwódu yé u kópu daangma a tóó, yi lêê dîy: o paa kwunokwuno koo, u ngwo paa pîpî téme, * 5 mu kópu u dîy: o nmî Mî u kópu mbêmê myenté u kwo ngêpê u lêê dîy: o, yi ntini dé mb:aamb:aa ngê nmo dpî pyaa dmi.

Yesu Kédisu p:uu dpodo pyu mb:aa

6 Kópuni dyuu d: a d:êê té, yi kópu dyuu mwó knî ye wanyi tpaépê knomomê, ye Yesu Kédisu p:uu dpodo pyu mb:aa ngê anyi ya. Ndêndê kópu dyuu n:ii ka nyi kêlîmî mbê wo, p:uu chi nuw: o,

* 3:11: Taitas 2:3 * 3:16: Njon 1:14; Mak 16:19 * 4:1: 2 Tim 3:1; 2 Pita 3:3; 1 Njon 2:18

* 4:3: Gen 9:3; Lóma 14:6 * 4:4: Gen 1:31; Dpodo 10:15

yiné wa wêdêwêdê kalê ngi. ⁷ W:êê tpémi yi danêmbum knî ye nama a ng:aa, nmî Mî u pi y:i daa t:a, yi kn:ââ anyi wunê kwo. Nmî Mî p:uu dpodo u l:êê dîy:o u ntâa ngê chi ya. * ⁸ Mbêpê pyu n:ii mbêpê p:uu a ndiye yédi, mbêpê tédê kada dp:uu ghê, dyámê mbêmê u pi ndîi ngê u ngwo dpî pyódu, ngmênê nmî Mî p:uu ndiye ndîi kópu ngê a tóó, pi ngê ghê kamî u ngwo dpo pyw:oo, nt:u ala ngwo dpî kaalî, mu dini ghi ngê myoon:aa kaalî. ⁹ Ndê kópu yila, pi yintómu yi lama choo ya. * ¹⁰ Yi kópu u l:êê dîy:o dpodombiy:e nmo dpodo nyédi, dpodombiy:e myino mgîni vyîmî nyédi. Yâpwoni ghê a t:a, vyîlo yi pini p:uu nmî nuw:o dmi a kwo, pini n:ii pi yintómu yi Mbwámê ngê pyodo. Yélini yi kîi u kwo nmo kêlîmî té, kóó k:oo wa kaa nmo. ¹¹ Yi kópu p:uu chi ndiye kîgha dé.

¹² K:omo tpile nyi pi kamî, ngmênê pi knî y:oo mbwódo kîngê m:uu ngi. N:ii yoo nmî Lémi ka a kêlîmî té, yi yéli y:oo l:êê ghi mb:aamb:aa m:uu dny:oo mumu dé. Mb:aamb:aa ngê ye chi danê, yi nuu ghi dmi nódó dny:oo ya, nmî Lémi ka ntênê chi kêlîmî, dyââpe m:uu kîngmê ya, mu kópu u dîy:o pêdny:oo a nj:ii ngi. ¹³ Wunté al:ii nîné tóó, nmî Mî u puku pee pi knî yi ngêêdî cha a kpâa dé, yi kakêmé ye chi chámêchámê dé, ye myechi dêêpî, u dî nmye anê lê. ¹⁴ Dini ghi n:ii ngê kada pini knî y:oo yi kêê dmi mêmê a yé tumo, ngmê ngê Chóó Lémi u kópu dyuu nga a vyyu, dpodoni u l:êê dîy:o Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê u ntâa ngê yi ngwo a pyódu nyoo, yi dpodo ntênê chi dódó. * ¹⁵ Yi kópu knî yi p:uu nuw:o dpodombiy:e choo kwo, yoo yi ngópu myechi d:uud:uu dé, ala kópu m:uu paa vyi y:e, Kî pini nmî Mî p:uu dpodo pyu mb:aa ngê ka

pyodopyodo. ¹⁶ Nýóó nga cha a vyyuwo, yi ndiye kîgha tédê nangmê kn:aadi. Yinté kópu chi d:uud:uu dé, nmî Mî kóó k:oo u ngwo any:uu ghê, myenté yélini nga adnya a ng:aa, kóó k:oo amyimî ghê dmi.

5

Yoo dyêêdî dyêêdî yi chââchââ

¹ Nmî Lémi u yoo vy:o pi mbwee ngê ngmêdî kn:aadi knomomê, dnye ndîi ngê u kwo nangê mbwólu, ngmênê mî k:ii dpî châpu ngi, nuw:o ngê dpî wâti ngi. Pi kamî yoo n:wó ngê dpî pyódu té, * ² pyââwe yoo n:ye ngê dpî pyódu té, pyââ kamî yoo nîdê ngê dpî pyódu té, yi p:uu nuw:o dono ngê kêê nangê t:oo.

Kuknwe knî ye vyyuwo

³ Kuknwe n:ii yoo yi ngêêpî pyu daa pyede, chi chââchââ dé, nmî Lémi u yoo ye dny:oo vyyuwo. ⁴ Ngmênê kuknwe n:ii tp:oo módó tp:oo mâa yoo a kwo, ó u kee yoo n:ye kwo, yi yéli u kwo dny:oo vyyuwo, ndîi kópu ngê ye choo ya. Dini ghi n:ii ngê tédê ngê dnya a ya, ye ntee doo a vyyuwo, yinté u nkwo u kwo dny:oo vyyuwo. Nmî Mî ngê u yi u ngwo a kwo, Yi kópu dny:oo d:uud:uu. ⁵ Kuknwe n:ii u ngêêpî pyu daa tóó, u nuw:o nmî Mî p:uu a kwo, w:êênî ngîdî vy:o u kwo a ngêpê yédi, ⁶ ngmênê kuknwe n:ii dnyinté a ya yédi, chóó u nuu u kópu knî yi p:uu a nuw:o yédi, k:omo tpile ghê a t:a, ngmênê u ghê dmi wunê dê pw:onu. ⁷ Yinté kópu ye chi kwódukwódu dé, kminté daa yoo yi nuu u kuknwe ngê wa pyaa dmi. ⁸ Yélini nmî Lémi u yoo vy:o a wee, yi yoo knî ye dny:oo vyyuwo, yi yoo njini knî ye ntênê dny:oo vyyuwo. N:ii ye daa vyyuwo yédi, dono kópu ndîi yu d:uu, nmî Lémi u kópu daa nyêmi ngê. Yélini u

kwo daa kélîmî té, yintoo dono daa d:uud:uu ngópu.

⁹ Daa kuknwe yintómu nmî Lémi u yoo vy:o dny:oo dpodo, ngmênê kada pini knî y:oo dny:oo myeme dé. Alanté pyópu u ntââ. U m:ââ wonoy:a u pwo, pi ngmîdi p:uu yéé wo, ¹⁰ pi knî y:oo alanté kópu p:uu dny:oo tpapê, Tp:ee dmââdi knî ye dpîmo a vwuwo, pi my:oo knî ye dpîmo a vwuwo, nmî Lémi p:uu dpodo pyu knî ye dpîmo a vwuwo, ngópuch:anê knî ye myedpîmo a vwuwo, dye ghi yintómu kópu mb:aa dpîmo a d:uud:uu dé. *

¹¹ Ngmênê kada pini knî y:oo kuknwe lvulu yoo kîngê dpodo kalé t:oo, mu kópu u dîy:o yééyéé u yi y:e m:uu adî kwo knomomê, nmî Lémi p:uu dpodo wa kpîpî ngmê, ¹² kópuni u kwo mwiyé wa vyi ngmê, k:omo tpile ngê ye wa pyódu, yoo yi p:uu u ngwo adnyi danê. ¹³ Myenté ngomo k:oo ngomo k:oo módó adnyin:aa koko, dono ndîi amyednyin:aa d:uud:uu, pi knî yi p:uu adnyin:aa danê, daa yi k:oo ghê ye adnyin:aa mbumu, daa yi kópu knî yi p:uu ye amyednyin:aa mbumu. * ¹⁴ Yi kópu u l:êê dîy:o u ya a nga a kwo, Kuknwe lvulu yoo mênêny:oo yééyéé, myedny:oo tpetpe, yi chóó yi p:aa knî ye mênêny:oon:aa vwuwo, mu kópu u dîy:o yélini nmî p:uu a d:uu nyédi, kópu dono nmî p:uu daapaa vyi y:e. * ¹⁵ Yi kópu nga d:a d:êê, mu kópu u dîy:o kuknwe lvulu ngmê knî y:oo maa ndêndê wunê a kuwo ngópu, Setan u maa p:uu kêdê ghê dmi.

¹⁶ Pyópu n:ii nmî Lémi ka a kélîmî, u yoo vy:o kuknwe ngmêchoo kwo knomomê, ye vyîlo yi pyópu yi kuknwe ka yichoo vwuwo, ndapîni nmî Lémi u yoo knî y:oo wiki k:oo a kéké ngópu, yinté kuknwe ka d:uudpî nî. Kuknwe n:ii u ngêêpî

pyu daa tóó, yinté kuknwe knî ye yi ndapî choo lèpî.

Kada pini yoo yi myeme

¹⁷ Nmî Lémi u yoo vy:o kada pini n:ii knî y:oo yoo mb:aamb:aa ngê a y:enê tumo, pi knî y:oo mb:aamb:aa ngê dny:oo chââchââ dé. N:ii yoo dye ghi yintómu a dêêpî nyédi, yoo mye ndiye kîgha tumo, pi knî y:oo ntênê dny:oo chââchââ dé, ndapî ye myedny:oo yémî. ¹⁸ Yinté kópu puku yedê alanté a tóó,

N:ii ngê u pudumakó choo dpodo kîgha,

komo kîngê kudu.

Choo dpodo, choo kmaapî.

Kópu m:uu ala,

Pi módó daa dpodo yédi,

u dpodo u pywuu dpo ngee. *

¹⁹ Pi ngmê ngê nmî Lémi u yoo vy:o kada pini ngmê p:uu yipe tee kópu angmê t:ee knomomê, u kwo ng:aa ngê kêê nangê t:oo, ngmênê pi miyó pyile knî y:oo yinté kópu mu ngmîdi yi pini p:uu angmê vyi knomomê, ye ye dpî ng:aa mb:anê. ²⁰ Kada pini n:ii ngê yinté ngmêdê kn:aadi knomomê, nmî Lémi u yoo knî yi ngîma dpodom-biy:e dpî ghâa kwéli, pi yintómu u ngwo paa nkîngê mbê dniye. *

²¹ Timoti a tp:ee, yi kópu nkéli ndîi kópu. Chóó Lémi u ngîma, Yesu Kédisu u ngîma, yi enjel yoo mye yi ngîma, yi kópu nga d:a d:êê, a dnye ntênê dpo nyeni. Ghêlî k:ii pi nangmê ghâa kwolo, ngmênê yi kópu ntênê dpo pyw:eeni, yi pini ndêndê ngê u ngwo dpî wáti ngi. Myenté yoo ñyóó nangê chámê, ngmênê l:êê ghi ngmîdi mbêmê chi y:enê dé.

²² Pi ngmê u pwo ngêê dê lîmîlîmî ngê kidingê yé dê, nmî Lémi u yoo yi kada pini ngê lîmîlîmî ngê kidingê pyódu. Yi pini u l:êê ghi mwiyé daanyi mumu knomomê,

* 5:10: Hipîlu 13:2

* 5:13: 2 Tes 3:11

* 5:14: 1 Kódin 7:9

* 5:18: 1 Kódin 9:9-11

* 5:20: Epeso 5:11

u kuwó dini ghi ngê dono kópu angmêmî d:uu, ye nyi kn:ââ. Kn:aa pini u dono yinté m:uu kîngmê kaali, d:ud:umbiy:e pi mb:aa ngê chi ya. ²³ (Ngmênê ala kópu nangê vyi, u ya a nga a kwo, Pi mb:aa ngê nî pyódu, u l:êê dîy:o mbwaa ndanî ngê kêê daanê t:oo. A tp:ee, mbwaa ntee mbwaa nye ndanî ngê, wain knî my:oochi ndanî, mu kópu u dîy:o ngm:oo dnyinté a ya yédi, yiné pîchoo wêdêwêdê kîgha ngi.) ²⁴ A tp:ee, pi ngmê kada pini ngê lîmîlîmî ngê nangmê pyódu, mu kópu u dîy:o pi knî ngmê yi dono kópu yoo yi lama a pyede, yi myeme daa dpodo ndîi, ngmênê woni yoo tumutumu a dono nyédi, dîyo yoo vy:o tââ wa kaa dmi. ²⁵ Myenté yoo woni knî y:oo kópu mb:aa yoo yi ngópu a d:uud:uu tumo, woni knî y:oo kópu mb:aa tumutumu a d:uud:uu tumo, ngmênê dîyo tââ wa kaa dmi.

6

Wop dpodo pyu yoo yi kópu dyuu

¹ Nmî Lémi u yoo vy:o yélini wop a dpodo té, yi kada pini yoo ntênê dny:oo cháâchââ dé, mu kópu u dîy:o yi l:êê dîy:o pi ngê nmî Mî u pi daapaa dyênê ngê, nmî Lémi Yesu u pi myedaapaa dyênê ngê. * ² Yi kada pini n:ii Yesu ka wa kêlîmî mb:anê, u pi tédê ngê ye kîngê pyódu, kîngê vyi ngmê, Nmî kada pini nmî mbwó ngê dê pyódu, mēdaanmî cháâchââ. Ngmênê dpodombiy:e p:uu dny:oo dpodo, mu kópu u dîy:o yi pini nmî Lémi ka mye kêlîmî, u nuu ghi yi nódó a tóó. Yi kópu dyuu pi knî ye chi tpapê dé, yi p:uu myechi ndiye kîgha dé. *

K:omodanê pyu yoo yi kópu dyuu, yélini ndapî p:uu a nuw:o nyédi

³ Pini n:ii ngê yoo kn:aa kópu p:uu adî ndiye kîgha dé, nmî Lémi Yesu Kédisu u ndê kópu dyuu u wépi wa puwâ, yi pini k:omodanê pyu. Kópuni nmî Mî p:uu nmo tpapê too, yinté pini ngê yi kópu u wépi myoo puwâ. * ⁴ Yinté pini ngê chóó u pi a kmîmî ngê, ngmênê kópu d:uuwodê w:ee. U nuw:o kwolo ngmê, kópu knî yi nt:u kópu knî yi p:uu a kwop-wepe yédi. Yi kópu u l:êê dîy:o yoo dpî numo chámê té, numo ka a n:ee kapî nyédi, numo ka a peede tpapê nyédi, alanté a nuw:o nyédi, dpó, Wu yéli y:oo a dódó nmo. ⁵ Yi k:omodanê pyu knî y:oo pi knî ye ndê kópu daa tpapê tumo, yoo yi nuw:o dmi u ngwo dpó kwele dmi, dye ghi yintómu numo ka a kwop-wepe nyédi. Nyââ, yi nuw:o dmi kwolo ngmê dé, dpó, Ndáápi ngê wanmî pyaa dmi, mu kópu u dîy:o Yesu u yoo vy:o nmî ghê dniye. *

⁶ Nmî Lémi Yesu ngê ndáápi ngê d:uuwodê pyódu nmo, ngmênê kópu mb:aa nmî l:êê dîy:o dpó d:uu, nmî nuw:o dmi dpó ngmêê, u l:êê dîy:o nmîmo, Tpileni nmî ngópu a pyede, nmo u ntââ ngê a pyede. *

⁷ Dyámê mbêmê kn:ââ mbwii módó ntee nmî taa dniye, tpile dpîp:ongmê núwo, dini ghi n:ii ngê anmî pw:oo dmi, yinté módó amoo lee dmi, tpile daangmanmî núw:o. *

⁸ Yi kópu u l:êê dîy:o nté nmî ngópu adî ya, kpídî nmî ngópu amyaa ya, ye u ntââ mbêmê anmî ya. *

⁹ Ngmênê n:ii knî y:oo u yi y:e a kwo, Ndáápi ndîi ngê nmî pyaa dmi, yi kópu ngê yi yéli dpó lvêédî té. Dnyinté a nuw:o nyédi, u yi y:e a kwo yédi, Tpile yili nmî pwila. Yi tpile knî yi p:uu yi nuw:o dmi a kwo nyédi, yi l:êê dîy:o a kpaa nyédi, maa ndêndê u ngwo dpî kn:aadi ngmê, yi chóó ndiya dp:uu ghîpî dmi. *

¹⁰ N:ii knî y:oo u yi y:e a kwo, Ndáápi

* 6:1: Taitas 2:9-10

* 6:2: Pilimon 1:16

* 6:3: 2 Tim 1:13-14; Nkal 1:6-9

* 6:5: 2 Tim

4:3-4

* 6:6: Pilipay 4:11-13; Hipîlu 13:5

* 6:8: Prov 30:8

* 6:9: Prov 28:22

ngê nmî pyaa dmi, dono yilî dpî d:uu ngmê. Yi kópu u l:êê dîy:o woni yoo nmî Lémi u yoo vy:o pwii dniye, u kwo mēdaa kēlîmî té, yi ya dono ngê dê pyódu. *

Póól ngê Timoti ntee dpodo kwólu

¹¹ Timoti a tp:ee, nmî Mî p:uu nye dpodo, u l:êê dîy:o yinté pini ngê nangê pyódu. Pi mb:aa ngê chi ya, nmî Mî p:uu nuw:o choo kwo, u kwo chi kēlîmî, yoo yi nuu ghi dmi nódo choo ya, nmî Lémi u l:êê dîy:o dono cha a vyîmî dé, mî nangê knî. ¹² Nmî Lémi p:uu dpodo tēdē dpodombiy:e chi dpodo, u l:êê dîy:o ghê kamî nga wa a kê, ghéni n:i chedê ngê daawa pyódu. Yi kópu u l:êê dîy:o nmî Mî ngê a ngmîdi nyoo, nmî Lémi ka nyi kēlîmî mbê wo, pi yilî yi ngîma yenye, Yesu Kédisu ka dî kēlîmî mb:anê, vyîlo yi pini nmî Lémi ndēndē. ¹³⁻¹⁴ Nmî Mî ngîma nga nîné danê, u dnye mb:aamb:aa ngê chi nyēmî. Wodaa tóó, tpile yintómu yi ghê dmi daapê t:a, ngê myedaapê t:a. Tp:oo Yesu Kédisu ngîma nga myenîné danê, p:uu ntênê chi dpodo, nangê my-wenemywene kwolo. Dini ghi n:i ngê Pontiyas Paléti ngê doo a kóté kîgha, u kwo ntee doo a ndê danê, yinté myecha a ya. Nyââ, nmî Lémi Yesu Kédisu p:uu ntênê chi dpodo, u dî wéni n:i ngê wa a diyé.

* ¹⁵ Nmî Mî ngê yi wéni wunê a ngmîdi ngê, yi ngwo Yesu nmo amêdê dy:ââ. Yi kópu daawa tēd:a, mu kópu u dîy:o nmî Mî kada pini ndēndē, yintoo pini daamo a tóó. Kada pini yintómu u maknopwo a pyede, king yintómu yi king ngê a tóó. Yi kópu u l:êê dîy:o nmo chaa kîgha ngê. * ¹⁶ Ntee a tóó, pi yinté daamo a tóó. Doo u ntââ daawa pw:onu, chóó u wuu ndîi a pil:apil:a, doo u ntââ pi ngê daadî

y:enê. Pi ngmê ngê doongê módu, doo u ntââ pi ngê myedaawa m:uu. U pi ndîi ngê pyépi koo, dye ghi yintómu choo a y:enê nmo. *

Nmî Lémi u yoo vy:o ndáápi knî yi kópu

¹⁷ Yesu u yoo vy:o yélini yi nté ndapî ndîi, ala kópu ye dpî vyi ngi, yipi, Yoo nmyi maknopwo nangê ngmâno. Yipi, Nmyi nuw:o dmi nté ndapî yi p:uu kîngê kwo, kminté wa dóó nmyo. Yipi, Nmyi nuw:o dmi nmî Mî p:uu dny:oo kwo, pini n:i ngê a yeede nmoo. Yipi, Daa mtíkó pyu, u yi u ngwo a kwo, A yoo yi gha dmi mb:aamb:aa ngê dny:oo ya. * ¹⁸ Yipi, Nmyi nté ndapî ndîi ngê ntee a tóó, nmyi pi ka vyyuwo ndîi ngê yinté myechoo ya. Yipi, Dmyinê mb:aamb:aa, yoo mb:aamb:aa ngê dmyinê yeedeyeede dé. ¹⁹ Yinté adnyi d:uud:uu knomomê, ye nmî Mî ngê mbóó p:uu ghê kamî ngê ye amîmê wumo, daawa dóó té. *

Póól u nd:uu tpapê

²⁰ Timoti a tp:ee, kópuni dyuu nmî Mî ngê nga a kpo, ntênê chi d:uud:uu dé, yoo mb:aamb:aa ngê chi ndiye kîgha dé. N:i knî y:oo pi knî ye a tpapê ngópu, yipu, Tumu kópu ngmê nmyi lama choo ya, yi yéli ye namê ng:aa. Daa nmî Mî u kópu dyuu ye tpapê ngópu, k:omodanê kópu dyuu ye tpapê ngópu. * ²¹ Yélini yi nuw:o dmi yi tumu kópu p:uu a wee, nmî Lémi u maa da kuwo ngmê.

Nmî Mî mb:aamb:aa ngê nmye choo a vyyuwo.

Wu u dî. *

* **6:10:** Epeso 5:5 * **6:13-14:** Njon 18:36-37; 19:11 * **6:15:** Tpyuu 17:14 * **6:16:** Ex 33:20 * **6:17:** Luukí 12:20 * **6:19:** Mát 6:20 * **6:20:** 1 Tim 4:7; 2 Tim 1:14 * **6:21:** 2 Tim 2:18

2 TIMOTI

Póól ngê Timoti ka pwepwee pee ngmê dy:ââ ngê, u pi 1 Timoti. Póól modoon:aa dpodo, Yesu u pi pi knî ye modoon:aa tpaê. U kuwó dini ghi ngê Lóma lede knî y:oo mbwa k:oo myombó mē km:êê ngópu. Yi ngwo Póól ngê pwepwee pee m:uu d:êê ngê, Timoti ka mye dy:ââ ngê. Ala yi pwepwee pee. Póól ngê pwepwee pee daam:uu d:êê ngê, ala u kuwókuwó pwepwee pee.

¹ Mw:ââkó Timoti, nê Póól, Chóó Lémi ngê a ngmídi noo, Yesu Kédisu u dyépi ngê a pyódu noo. Kópuni wunê a vvu, Yesu Kédisu ngê ntiye ngê, yélini yi k:ii u kwo nmo kélímí té, ghê kamí nmo a kpo. Yi kópu dyuu tpaê u l:êê díy:o pi knî ye dy:ââ noo.

² Timoti a tp:ee, nuu ghi ntênê a nódó a tóó. Nmí Mí Chóó Lémi, nmí Lémi Yesu Kédisu u k:ii, mb:aamb:aa ngê nga dny:oo a vvuwo, ye chi ch:anêch:anê, nuw:o ngmídi ngê dny:oo a pyépi.

Póól ngê Timoti u ngwo mēdê wēdēwēdē kwólu

³ Timoti a tp:ee, Chóó Lémi n:aa kwunokwuno ngê. A kn:ââ knî y:oo ntee dnyimo a cháâcháâ, yinté myinê cháâcháâ, u maa d:oo kn:aadi ngê. L:êê díy:o n:aa kwunokwuno ngê, myenté w:êêní mgídí vy:o l:êê díy:o u kwo myinê ngêpê yédi. *

⁴ Dini ghi n:ii ngê munê kuwo nyoo, a l:êê díy:o munyoo a mbê. Yi kópu n:aa nuw:onuwo, u ya a nga a kwo, M:aa m:uu ngi, w:aa u ngwo anê pyw:oo. ⁵ Yesu Kédisu ka munyinê kélímí mbê wo, yi kópu mye aninê nuw:onuwo. Ngêpyââ Lówisi, mye Yunisi k:ii ntee a kélímí mbê knopwo, a lama ka tóó yinté

my:ee kélímí. * ⁶ Yi kópu u l:êê díy:o nga mēnínê tpaê, dini ghi n:ii ngê a kēê dē mēmē nē yé doo, dpodoni u l:êê díy:o nmí Mí ngê u ntââ ngê a pyódu nyoo, yi dpodo ntênê chi dódó. Ndyuw:e k:ii dpî widi, kîngê pw:onu. ⁷ Nmí Mí ngê chóó u Ghê Dmi nmí mēnē yó. Yi Ghéni Dmi ngê daa nkîngê pyu ngê dpî pyódu nmo, ngmēnē u wēdēwēdē nmí mēnē dpî yé, yoo yi nuu ghi dmi nmí nódó u ngwo dpî yââ, nmí chóóchóó myenmínê tpyuu nmoo. *

⁸ Nmí Lémi p:uu dpodo tēdē nama a nkîngê, pi knî ye u pi cha a tpaê. K:omo tpile u pi tpaê u l:êê díy:o mbwa k:oo km:êê noo, ngmēnē a l:êê díy:o kîdangê nkîngê mb:anê. Nmí Lémi p:uu dpodo tēdē ntee n:aa mgíní vyímí yédi, yinté myecha a mgíní vyímí, nmí Mí ngê u ntââ ngê u ngwo wa a pyódu ngi. * ⁹ Yinê a ngmídi nmoo, kóó k:oo kaa nmoo, chóó u yoo ngê pyódu nmoo. Daa nmí chóó nmí l:êê ghi dmi yi díy:o a ngmídi nmoo, ngmēnē u kwo nmo ch:anê dniye, chóó u nuw:o ngê a ngmídi nmoo. Dyámē pē ghēlī dēpēngē l:ámo ngê, yi ngwo doo a nuw:onuwo nmo, apê, A Tp:ee ngê a kēê k:oo yinē amí kaa té. * ¹⁰ Ala ngwo yi kópu nmí dye ghi ngê dē pyódu, nmí Mbwámē Yesu Kédisu nmí l:êê díy:o pwene, mēdē pii wo, pwopwo u wēdēwēdē u ngwo chedē ngê, ghê kamí nmo a kpo, ghéni n:ii chedē ngê daawa pyódu. * ¹¹ Yi kópu tpaê u l:êê díy:o nmí Mí ngê a ngmídi noo, pi knî ye dy:ââ noo, a ka pē, Chin:aa ndiye kîgha dé. * ¹² Yi kópu u l:êê díy:o n:aa mgíní vyímí, ngmēnē díní nkîngê, mu kópu u díy:o pini n:ii p:uu a nuw:o ní kââ, a lama pini, daawa dóó nê. Dpodoni nēdē a kaa noo, chedē ngê daawa pyódu. A lama

* 1:3: Dpodo 24:16 * 1:5: Dpodo 16:1 * 1:7: Lóma 8:15 * 1:8: Lóma 1:16 * 1:9: Epeso 2:8-9; Taitas 3:4-5 * 1:10: Hipilu 2:14-15 * 1:11: 1 Tim 2:7

ka too, Nmî Lémi u yoo knî ye ada a vuyuu, u dî, wéni n:ii ngê wa a diyé.
¹³ Kópuni dyuu a kwo nyinê ny:ee too, ñuw:o ñedê ntênê dny:oo ya. Ntee noo a dpodo, yinté myecha a dpodo. Yesu Kédisu ngê u kwo a kââdî nyoo, u kwo chi kélîmî, u nuu ghi nódoo choo ya. * ¹⁴ Kópu dyuu ndêndê n:ii lama a kwo, nangmê ngmêê, pi knî ye ntênê chi tpaépê dé. Nmî Lémi ngê ghéni n:ii dmi nmo a kpo, u wêdêwêdê mbêmê yi dpodo chi dódó.

Pi pyile knî yi p:uu kópu dyuu

¹⁵ Lama kîyedê too, Esiya Wee u kwo tpémi yintómu kpeme a ka dê yaa dmi, Paikilas pini dê Hémokenes yinté a ka myaa pyaa knî. * ¹⁶ Ngmênê Onésipódas kpeme a ka daa yaa wo. Komo tpile mbwa k:oo n:aa kwo, ngmênê a l:êê dîy:o mywene u ngwo daa ghê wo, daa ng:êêntómu ngee noo. Yi kópu u l:êê dîy:o nmî Lémi ka yi pini mupwoknî dny:oo ch:anêch:anê.
¹⁷ Dini ghi n:ii ngê Lôma a loo, a nmy:uu kn:ââ u ngwo a chópu, u dî mbwa k:oo mîné pyw:ee noo.
¹⁸ Myenté dini ghi n:ii ngê Epeso nipi nyipu a dpodo, lama kîyedê too, mb:aamb:aa ngê y:i doo a ngêêpi nê. U ya a nga a kwo, Kuwókuwó wéni ngê nmî Lémi ka ntênê paa ch:anê we.

2

Mgîni vyîmî u kópu dyuu

¹ Timoti a tp:ee, Yesu Kédisu p:uu dpodombiy:e chi dpodo, mu kópu u dîy:o vyîlo u wêdêwêdê mbêmê nye dpodo. ² Pi yilî knî ye ngópu munoo a dêêpi. Pi knî ngmêdpo ngmîdi ngî, n:ii knî y:oo daawa dóo ngî. A kópu dyuu yi nuwo dpî kwéli, yoo pêdny:oon:aa ndiye kîgha dé.

³ Yélini yi k:ii Yesu Kédisu ka nmo kélîmî té, u lede ntee tpile ngê nmo

pyede, Setan p:uu nmo l:êê té. Yi l:êê tédê nangmê mbêpê, myecha a mgîni vyîmî. ⁴ Ledeni u nuw:o chóo u kópu knî yi p:uu a kwo yédi, doo u kada pini u nuu u pi ngê dpî pyódu, ngmênê n:ii u nuw:o l:êê p:uu a kwo yédi, u kada pini ka pi mb:aa ngê dpî pyódu. ⁵ Dini ghi n:ii ngê tp:ee dmââdîma a mbêpê nyédi, n:ii ngê mbêpê u kópu dyuu dpî pwââ, k:omo tpile kada dp:uu ghê, ngmênê u mbêpê u pywuu d:uuwodê ngee. * ⁶ Pini n:ii yâpwo tédê dpodombiy:e a dpodo yédi, vyîlo yi pini ngê yi ntini nt:u mwiyé dpî d:uu. * ⁷ Yi dyimê pywuu pyile knî yi p:uu cha a nuw:o, nmî Lémi ngê u ntââ ngê wa pyódu ngi, kópu yintómu u ngwo anyinê w:ee té.

⁸ Yesu Kédisu dyimê pywuu ngê nga myenîné pyépi. King Dépîdi u tii ñedê pini ngmê, ngmênê doo mgîni vyîmî, mye pwene. U kuwó dini ghi ngê kpêênî mêdê pii wo. Yi kópu pi knî ye noo a tpaépê. * ⁹ Yi kópu u l:êê dîy:o mbwa k:oo anî kwo, yinê ye, Nê ngê dono ndîi ngmê d:uu ngê. K:omo tpile mbwa k:oo km:êê noo, ngmênê nmî Mî u kópu dyuu daa mgîmî ngópu, p:aani p:aani pi knî y:oo mîné nyêmî ngmê. * ¹⁰ Yi kópu u l:êê dîy:o dono yintómu nîné vyîmî too. Yélini nmî Mî ngê myedê ngmîdi too, u ya a nga a kwo, Yesu Kédisu u pi mye ny:ee y:e, u kwo kélîmî mbê dniye, kóo k:oo nipi paan:aa ghê kmêle, dye ghi yintómu u k:ii nipi paan:aa ya kmêle. * ¹¹ Ndê kópu ngma ala,

Yesu Kédisu ntee pwene,

nmî nuw:o dono yinté mye pwene.

Ntee a pii wo, yinté amêno pii dmi,

u k:ii nipi anmîn:aa ya. *

¹² U l:êê dîy:o dono vyîmî daanmî yé knomomê,

* 1:13: Taitas 1:9 * 1:15: 2 Tim 4:16 * 2:5: 2 Tim 4:8 * 2:6: 1 Kódin 9:7,14 * 2:8: Lôma 1:3-4 * 2:9: Pilipay 1:12-14 * 2:10: Kílosa 1:24 * 2:11: 2 Kódin 4:11

ye u pi ntoo, nmî pi dmi yintoo
ngê wamî pyódu.

Anmo wópu knomomê, u nkwo
wa wópu nmo. *

¹³ K:omo tpile wanmî dóo
knomomê,

ngmênê daawa dóo nmo,

mu kópu u díy:o kópuni wunê a
vyu,

daawa têt:a. *

Nmî Mî p:uu dpodo pyu mb:aa

¹⁴ Nmî Mî ngîma pi knî ye ala
kópu dpî vyi ngi, yîpi, Kópu nt:u
kópu knî yi p:uu numo ka namê
kwopwepe. Yi kwopwepe ngê yoo
d:uudpî ngee, ngmênê dpî dyênê té.

* ¹⁵ Dpodombiy:e chi dpodo, nmî
Mî ka pi mb:aa ngê paa pyédi, ala
kópu m:uu paa vyi ngê, A dpodo
pyu mb:aa, ndê kópu dyuu ntênê a
tpapê ngê. Yi kópu u l:êê díy:o my-
wene nga daawa ghê. *

¹⁶ N:ii knî
y:oo k:omodanê kópu a tpapê tumo,
kpeme ye chi yââyââ. Yinté kópu
knî y:oo yoo nmî Mî u maa p:uu daa
kapî tumo, kn:aa máadi p:uu dpî
kaa t:oo. ¹⁷ Ghîmî péé pi p:uu ntee
a kmaapî yédi, yi kópu dyuu ngê
yoo yinté dpî dyênê. Yélini yi kópu
knî yi p:uu a danê nyédi, yi vy:o
ala pini dê a kwo mo, Haimeneyas
pini dê Piletas. ¹⁸ Yi tpódu y:oo
maa ndêndê kn:aadi ngópu, pi knî
ye yipu, Dini ghi n:ii ngê Yesu ka
nmo kélîmî mbê dniye, yi ngwo
nmo pii dniye, kn:aa pyidepyide
daamu a too. Yi kópu mbêmê yi
tpódu y:oo pi woni yi kélîmî dyênê
tumo. ¹⁹ Ngmênê nmî Lémi u yoo
daawa dyênê t:oo, wa dêê knî, mu
kópu u díy:o nmî Lémi ka u yoo u
ngomo ntee tpile ngê a kwo. Dini
ghi n:ii ngê u ngomo wó, k:ââ pâa
dyuu wêdêwêdê ngê kaa too, doo u
ntâa pi ngê u dîné daawa ghodo. Yi
ngomo p:uu kópu miyó a t:a, ngmê
alanté,

Nmî Lémi u lama u yoo a kwo,
myomoni alanté,

N:ii ngê dpo, Nê nmî Lémi u yoo
vy:o pini ngmê,

yi pini ngê dono kópu kîngmê
d:uu. *

²⁰ Dyimê pywuu ngma ala.
Mââwe ndîi u ngomo k:oo d:ââ
mwee dêdê ghêdê, dyêêdî daa
ngmidi. Woni silîpê ngê l:âmo
tumo, woni nkól ngê l:âmo tumo,
naa ndîi u dye ghi ngê yi tpile u
ngwo dpî pwii dmi. Woni yi pee
ngê l:âmo tumo, woni têtê ngê l:âmo
tumo, yi pi dmi daa ndîi. *

²¹ Nmo
yinté tpile dé, nmî Lémi u d:ââ
mwee ntee tpile ngê nmo pyede.
Pini n:ii yi kn:aadi te kópu knî yi
p:uu daadi nuw:o, d:ââ mb:aa ntee
tpile ngê wa pyódu, nmî Lémi ka pi
mb:aa ngê wa pyódu. Dpodoni u
pi ndîi nmî Lémi ngê u yi u ngwo
adî kwo, Yi pini ngê choo dódó,
u ntâa wadî dódó. ²² Yinté pini
ngê chi ya, kópuni pi kamî knî yi
nuu u kópu ngê a pyede, nangmê
d:uu. Nmî Lémi ka pi mb:aa ngê chi
ya, u dpodo p:uu nyi kele, nangê
dóó. Yoo yi nuu ghi dmi nódo choo
ya. Yélini yi p:uu tupwó daa t:a,
nmî Lémi ka mye ngêpê nyédi, yi
yéli yi k:ii mb:aamb:aa ngê nipi
dmyinê ya. ²³ Kópu knî yi nt:u
kópu knî yi p:uu kwopwepe ngê
kêê nangê t:oo. Lama kîyedê too, yi
kópu u l:êê díy:o numo p:uu a d:uu
nyédi. ²⁴ Nmî Lémi p:uu nye dpodo,
kidingê kwopwepe, nuw:o mbêmê
chi ndiye kîgha dé, limîlimî ngê ye
nangê nod:e. *

²⁵ Yélini m:uu adnyi
d:uu, nuw:o ngê chi wátiwáti dé.
Ndoo apê nmî Mî ngê yi nuw:o dmi
wa a ngmê té, u ndê kópu dyuu
yi lama u ngwo wa yââ. ²⁶ K:omo
tpile Setan ngê wunê a mgîmî too, u
pono a vyápê té, ngmênê ndoo apê

* **2:12:** Mát 10:33 * **2:13:** Lóma 3:3-4; Num 23:19; Taitas 1:2 * **2:14:** Taitas 3:9 * **2:15:**
Taitas 2:7-8 * **2:19:** Njon 10:14-15 * **2:20:** Lóma 9:21 * **2:24:** 1 Tim 3:3

ala ngwo kwulo amênyinê pwaa té,
mb:aamb:aa ngê amêdnyi nuw:o.

3

Yoo dono ngê u ngwo wa pyaa dmi

¹ Timoti a tp:ee, ala kópu lama choo a ya. Dini ghi n:i ngê kuwókuwó wéni adî dyimêdyimê, yoo dono ngê wa pyaa dmi. *

² Yi ngwo yi chóó yi kópu knî yi p:uu adnyi nuw:o, nté ndapî yi mb:aami ngê wa pyaa dmi, yi chóó yi pi dmi adnyi kmîmî dé, adnyi chaa, yoo yi pi dmi adnyi dyede dé, yi pye mî knî ye daadnyi ng:aa, nmî Mî daadnyi kwunokwuno, myedaadnyi cháâchââ. * ³ Pi ka vuywo yi lama daadî ya, pi ye daadî ch:anêch:anê, adnyi pi p:uu danê, gheteghete u yoo ngê adnyi ya, numo p:uu adnyi l:êê, kópuni mb:aamb:aa dé, daa yi nuu u kópu ngê adnyi ya. ⁴ Adnyi pi dódó, daa nuw:o mbêmê adnyi m:i, adnyi mbodo ndî mbodo ndî, yi chóó yi pi dmi adnyi kmîmî dé. Yi chóó yi pono adnyi vyápê, nmî Mî u nuu ghi dnyinté yi nódó adî ya. ⁵ Yi komo knî y:oo nmî Lémi adnyi chaa kigha, ngmênê u wêdêwêdê yi gha vy:o daadî ya. Yinté yéli ye kpeme dpî yey. * ⁶ Yinté pini knî ngmê p:o p:o dpî lee dmi, pyââ knî ngmê yi pee dpî kaa t:oo. Pyópuni yi pee dpî kaa t:oo, nuw:o yi mênê daa tóó, yi dono yilî yi p:uu a nuw:o nyédi, dono kópu yilî yi nuu u kópu ngê a pyede. ⁷ Yi pyópu yoo dye ghi yintómu a ndiye nyédi, ngmênê doo u ntââ ndê kópu dyuu yi lama daawa yââ. ⁸ Yichip pi miyó, Njanes pini dê Njambîdes, pipi kópu mbêmê mbwudu ngma a chaa ngópu, Mósisi p:uu u ngwo ntee dnya a d:uu, pi dódó pyu yoo yinté ndê kópu dyuu p:uu mye d:uu

nyédi. Dnyinté a nuw:o té, nmî Lémi ka daa kêlîmî té. ⁹ U yi y:e a kwo, Pi yintómu nmî pee nmî kaa té, ngmênê wa dêê dmi, mu kópu u dîy:o pi yintómu knî y:oo yi l:êê ghi dmi wa m:uu t:oo, awo, Yi mbodo dmi podo dé. Njanes pini dê Njambîdes Mósisi ka mbwudu chapî ngê ntee daa nî knopwo, yi yéli yinté wamye dêê dmi.

Póól ngê Timoti ka u ngwo a vuy, D:aa pi dódó pyu, pi dódó pyu ngê kidangê pyódu

¹⁰ Lama kiyedê tóó, d:aa pi dódó pyu ngmê. Dye ghi daadî ngópu noo a dpodo, yoo myenoo a ndiye kigha dé. Kópuni u l:êê dîy:o n:aa dpodo yédi, lama wunê a yaa wo. Lama kiyedê tóó, nmî Lémi ka ntênê n:aa kêlîmî, yoo yi nuu ghi dmi a nódó mye tóó. Lama kiyedê tóó, nmî Lémi p:uu dpodo tédê dono yilî noo a vyîmî, u dpodo u wépi dîpî puwâ. ¹¹ Kópuni dono Antiyóka, Yikóniyêm, Lisitîda a nga a pyaa dnyiye, lama kiyedê pyede. K:omo tpile yi dono kópu ndî a nga a pyaa dnyiye, ngmênê nmî Lémi ngê yi kêlê mêdê dyé noo. * ¹² Nyââ, n:i ngê u yi adî kwo, Yesu Kédisu u yoo vy:o nî ghê, Yesu ntee pini ngê nî pyódu, yi pini p:uu yoo adnyi d:uu, p:uu adnyi dono. * ¹³ Pi dono yoo, pi dódó pyu yoo yi k:i, kópu dono yilî adnyi d:uud:uu, y:ay:a wa pwiyé dmi, Setan ngê adî dódó dé, yoo u nkwo adnyi dódó. ¹⁴ Timoti a tp:ee, yinté pini ngê kidangê pyódu. Kópuni nyinê ndê too, yi kópu knî ye nyi kêlîmî mbê wo, ndê kópu ngê nga dny:oo ya, mu kópu u dîy:o yélini yi k:i nmeê a ndiye kigha ngi, dpîp:o dóó nyoo, k:omodanê kópu nga dpîp:o vuy. * ¹⁵ Nuw:o mê diyé we, dini ghi n:i ngê tp:ee tédê ngê nyoo a ya, nmî Mî u kópu dyuu p:uu nyoo a ndiye. Yi kópu

* 3:1: 1 Tim 4:1

* 3:2: Lóma 1:29-31

* 3:5: Mát 7:15,21; Taitas 1:16

* 3:11: Dpodo

13:50; 14:5,19-20

* 3:12: Njon 15:20

* 3:14: 2 Tim 2:2

dyuu ngê nmî Mî ka maa nmo yinê dpo kêma, Yesu Kêdisu ka u ngwo nmo kêlîmî té, u l:êê dîy:o kóo k:oo wa kaa nmo. ¹⁶ Yi kópu yintómu nmî Mî u wêdêwêdê mbêmê a d:êê tumo. Yi kópu dyuu mbêmê yoo nmo ndiye kîgha too, yélini dnyinté a nuw:o nyédi, yi kópu dyuu mbêmê nmo wátiwáti too. Yi kópu dyuu mbêmê yoo yi dyââpe myino pwapî too, maa mb:aa p:uu nmo kapî too. * ¹⁷ Pini n:iî nmî Mî p:uu a dpodo yédi, yi kópu dyuu choo a kpââ, kópu mb:aa yilî yintómu, u ntââ yi pini ngê u ngwo adî d:uud:uu dé.

4

Póól ngê Timoti u dpodo u l:êê dîy:o u ngwo wêdêwêdê kwólú

¹ Timoti a tp:ee, nmî Mî ngîma myenté Tp:oo Yesu Kêdisu u ngîma, kópu nga ngmênîné tpaépê. Dini ghi n:iî ngê Yesu Kêdisu wa a diyé, u pi ndîî ngê wa pyódu, wa kóté kalê nmo. Yélini mwiyé pw:oo dnyie, wa kóté kalê té, yélini yi ngwo adnyi ya, wamye kóté kalê té. * ² Yi kópu u l:êê dîy:o u kópu dyuu pi knî ye chi tpaépê. K:omo tpile nga adnya a ng:aa, ó daadnya a ng:aa, ngmênê ye chi tpaépê. Yélini dnyinté a nuw:o nyédi, chi wátiwáti dé. Yélini a dono nyédi, yi dono ye chi kwódukwódu dé. Yélini mb:aamb:aa ngê maa p:uu a wee, chi wêdêwêdê kîgha dé, chi ndiye kîgha dé, m:odo l:âmo lîmîlîmî ngê kîdangê ngêpa. * ³ Ala ngwo dpodombiy:e chi dpodo, mu kópu u dîy:o mu dini ghi ngê yoo ndê kópu dyuu ka daadnyin:aa ng:aa, u yi y:e adî kwo, Kn:aa kópu knî m:uu nmî nyêmî. Yi ngwo n:iî knî y:oo yi nuu u kópu dé ye adnyi tpaépê dé, vyîlo yi yéli ye adnyi ng:aa. * ⁴ Nmî Mî u ndê kópu dyuu u wépi wa pwaa ngmê, w:êê danêmbum knî yi p:uu adnyi

nuw:o. ⁵ Ngmênê yinté pini ngê nangmê pyódu. Dye ghi yintómu mb:aamb:aa ngê chi nuw:o, dono cha a vyîmî dé, pi knî ye nmî Lémi u kópu dyuu chin:aa tpaépê dé, ntênê p:uu chi dpodo.

Póól, Timoti ka u pwopwo p:uu u ngwo doo d:êê

⁶ A chóó a p:uu kópu nga ngmênîné tpaépê. Pi knî y:oo tpile tp:oo kpêê ngê ntee dpî yé t:oo, Chóó Lémi u ngwo dpî châpu ngmê, daa kêmakêma dyámê nîné kuwokuwo, yinté n:aa pyodopyodo, Chóó Lémi u pi u ngwo anî knî. ⁷ Mbêpê têdê dpodombiy:e noo mbêpê, dîpî kede wo, u ndê kópu dyuu d:oongê ngmópu. ⁸ A dpodo u pywuu ngê mbóó p:uu kiyedê t:âât:ââ nê, Chóó Lémi ka d:ud:umbiy:e pi mb:aa ngê u ngwo an:uu pyódu. Kuwókuwó wéni ngê nmî Lémi ngê ntênê wa kóté kalê nmo, a pywuu u ngwo a ka wa a kê. Ngmênê daa a mo. Yélini yi k:iî nmo t:âât:ââ, nmî pywuu dmi kwodonkwodo nmo wa a kê. *

Póól ntee doo mgîní vyîmî

⁹ Timoti, u ya a nga a kwo, Lîmîlîmî ngê a ka dpo pwiyé. ¹⁰ Dimas ngê a kuwo noo, Tesalonika loo, mu kópu u dîy:o u nuw:o dyámê u kópu knî yi p:uu a kwo. Kîdesens Nkalásiya Wee u kwo loo, Taitas Dalîmesiya Wee u kwo loo. ¹¹ Luukî mu ngmîdi a p:uu ayedê t:a. Mak amîm:aa dpo ngépi, u k:iî nipi dpo lee cho, mu kópu u dîy:o a dpodo têdê yinê pîchoo ngêêpî nê. * ¹² Tikikas Epeso kîní dy:ââ ngê. * ¹³ Dini ghi n:iî ngê Tîdówas nê kuwo ngê, a nkuwo kpîdî puku dmi péé Kapas u ngomo k:oo nê kuwo doo, u kwo dpo ngee dé, a ka dpo núw:o dé. A puku dmi n:iî tpile tp:oo too

* 3:16: 2 Pita 1:21 * 4:1: Dpodo 10:42; Lóma 14:9-10 * 4:2: Dpodo 20:20,31 * 4:3: 1 Tim 4:1 * 4:8: Tpyuu 2:10 * 4:11: Dpodo 15:37-39 * 4:12: Epeso 6:21-22 * 4:13: Dpodo 20:6

pee ngê l:âmo tumo, yi yi dmi a nga Wu u dî.
mb:aamb:aa ngê a kwo. *

¹⁴ Pini n:ii ngê nkéli chêêpî
pee ngê tpile a l:âmol:âmo too,
Aleksândê, a pi yono dyênê ngê.
Nmî Lémi ngê ntââ u ngwo wa a
vy:u. * ¹⁵ Nga cha a vyuwo, kîngê
dyênê ngi. Kópuni noo tpapê dé,
d:ud:umbiy:e doo u nuu u kópu ngê
pyaa dniye, a ka doo a kwopwepe.

¹⁶ Dini ghi n:ii ngê kada pini ngê
mwiyé a kóté kalê noo, pi a nkîgh:ê
dêpwongmê kwo, a pyipe knî y:oo a
mo a kuwo noo. U ya a nga daa
kwo, Nmî Mî ngê ntââ ye dpo vy:ee
ngê. ¹⁷ Pi a nkîgh:ê dêpwongmê kwo,
ngmênê nmî Lémi a nkîgh:ê vyîlo yi-
doo kwo, yinê doo wêdêwêdê kîgha
nê. U yi u ngwo doo kwo, Yélini daa
Nju tpémi nê ngê a kópu dyuu ye
vyi ngê, yi yéli y:oo ny:ee y:e. Nmî
Lémi ngê wodêpê ngee noo, ye a
vyee tédê pí dy:ââ noo, layóni knî
y:oo pí ma noo. * ¹⁸ Yi ngwo ntee
a ngee noo, dono yintómu yi kélê
yinté amye dyé nê, kóó k:oo amî
kaa nê. Yi kópu u l:êê dîy:o dye ghi
yintómu u pi kmîmî koo, chedê ngê
kîngê pyódu. Yinté choo ya.

Póól u nd:uu tpapê

¹⁹ Akwila cha Pîdisila ye a
mb:aamb:aa dpî yéni, Onésipódas
mupwoknî ye a mb:aamb:aa myoo
yéni. * ²⁰ Edastas Kódin nê kuwo
ngê, Tîdopimas Militas nê kuwo
ngê, mu kópu u dîy:o doo a mbii.
* ²¹ Yópu ndîi u dye ghi ghêlî k:ii
kîngê d:ii, u ngwo dpo pwiyé.

Yupulas, Pudens, Lainas, yi pini
pyile knî yi k:ii nmî mb:aamb:aa
nga dpo dy:ââ, nmî tîdê Kílódiya ngê
u mb:aamb:aa nga myeda dy:ââ.
Yélini nmî Lémi ka al:ii wunê kélîmî
té, yi mb:aamb:aa nga myedê dy:ââ
ngmê.

²² Nmî Lémi nga choo a vyuwo,
nmî Mî ngê choo a ngêêpî nmyo.

* **4:14:** 1 Tim 1:20; Lóma 2:6
Dpodo 19:22

* **4:17:** Dpodo 23:11; 27:23

* **4:19:** Dpodo 18:2-3

* **4:20:**

TAITAS

Taitas daa Nju pi ngmê, ngmênê Póól p:uu dpîmo dpodo. Njedusalem nipi lee knopwo, (Nkalásiya 2:1-3) u kuwó dini ghi ngê p:aani p:aani nipi dpîmon:aa paa. Dini ghi n:ii ngê Póól Epeso doon:aa ya, Taitas Kódin tpémi ye dy:ââ ngê, u yi u ngwo doo kwo, Taitas ngê a ka mēdê kââdî tēne. Taitas ngê yi kópu d:uu ngê, u kuwó dini ghi ngê Póól ka mē diyé wo. (2 Kódin 7:6)

U kuwó dini ghi ngê Póól mbwa k:oo doon:aa kwo, Lóma. (Dpodo 28:30-31) Dini ghi n:ii ngê pwii wo, p:aani p:aani dpîmon:aa dpodo. Yi ngwo Taitas Póól p:uu mē kele, dyámê ngmê mbēmê nipi lee knopwo, u pi Kíditi. Póól ngê y:i a kuwo ngê, kwo, Yesu u yoo chi wēdēwēdē kīgha dé, yed:oo kn:aa p:aani doon:aa dpodo. U kuwó dini ghi ngê Taitas ka ala pweepwee pee y:i mīnē dy:ââ ngê.

¹ Mw:ââkó Taitas, nê Póól, Chóó Lémi p:uu n:aa dpodo, myenté Yesu Kédisu ngê u dyépi ngê a pyódu noo.

Yinê a ngmidi noo, a ka pê, Yélini nê ngmidi ngê, a Tp:ee u pi ye chin:aa tpapê, a kópu dyuu ndēndē ye chin:aa tpapê, ²ghê kamī u ngwo wa a pyw:ee ngmê, ghéni n:ii chedê ngê daawa pyódu. Mwiyémwiyé dini ghi ngê nmī Mī ngê yi ghéni dmi u pi nmī l:êê dīy:o a vuy. Dēpwo a k:omodanê, ³u dye ghi ngê u kópu dyuu mbēmê yi ghéni dmi u pi nmī nyongo. Yi kópu dyuu tpapê u l:êê dīy:o nmī Mbwámê Chóó Lémi ngê a dpodo kalé noo.

⁴Taitas a tp:ee, nmī Lémi ka ntee n:aa kēlīmī, ndēndē ngê yinté u kwo my:ee kēlīmī. Nmī Mī Chóó Lémi, nmī Mbwámê Yesu Kédisu mb:aamb:aa ngê nga dny:oo a

vuywo, nuw:o ngmidi ngê dny:oo a pyépi. *

Kada pini pyw:ēmī u kópu dyuu

⁵ Ala kópu u l:êê dīy:o Kíditi nê kuwo nyoo. Dpodoni dip:e chedê ngê, nyóó moo chedê ngi, p:aani p:aani Yesu u yoo vy:o kada pini dpo pyw:ee té, yi kada dpī kaa té. Yi kópu p:uu kópuni nga nê vuy, chi nuw:onuw:o. ⁶ Pini n:ii kada pini ngê anyi pyépi, u dono kópu kīngmê ya, u kpām ngmidi choo ya, tp:oo módó tp:oo mǎa yoo yi p:uu pi knī y:oo alanté kópu dny:oo tpapê dé, Daa ndapī chedêchedê u yoo, myedaa ngópu dé, nmī Lémi ka a kēlīmī té. *

⁷ Nyââ, pini n:ii nmī Mī u dpodo p:uu kada pini ngê anyi pyépi, u dono kīngmê ya, yoo mbwódo kīngê m:uu té, mbodo l:âmo līmīlīmī ngê kēdangê ngēpa, daa mbwaa ndanī pyu ndīi, daa gheteghete pyu, nté ndapī yi mb:aami ngê myekīngê ya.

* ⁸ Yi pini u mēnē dēēpī choo ya, pi my:oo knī ye mb:aamb:aa ngê choo vuywo, kópuni mb:aamb:aa dé, u nuu u kópu ngê dny:oo ya. Chóóchóó mb:aamb:aa ngê choo a tpyuu, kópu mb:aa yichoo d:uud:uu dé, nmī Mī u nuu u pi ngê choo ya. ⁹ Ndēndē kópu dyuu n:ii nmye n:uu vuy, yi kópu p:uu u nuw:o ntēnē choo kwo, yoo yi ndiye kīgha u l:êê dīy:o u ntââ mbēmê u ngwo wa yââ, n:ii knī y:oo u yi y:e adī kwo, Yi kópu dyuu nmī ngmēê, yi pini yi pwo paa lee we.

Pi dódó pyu yoo yi kópu dyuu

¹⁰ Yélini yi lama ndē kópu dyuu mb:aamb:aa ngê a kwo, vyīlo yi yéli kada pini ngê chi pyépi dé, mu kópu u dīy:o pi dódó pyu yīlī a m:ii. Yi yéli yi vy:o woni Nju tpémi, ndē kópu dyuu ka kpeme a yaa dniye, daa yi lama a mbumu nyédi, u yi y:e a kwo, Nmī Lémi u yoo knī

* 1:4: 2 Kódin 8:23

* 1:6: 2 Tim 2:24-26

* 1:7: 1 Tim 3:2-7

y:oo nmî dêêpî kópu dyuu dny:oo cháâcháâ dé. ¹¹ Yî yéli ye yî kópu dpî kwódu yó, mu kópu u díy:o daa ndêndê kópu dyuu pi knî ye a tpaépê tumo, kn:aa máádi p:uu myaa kaa t:oo. U yî y:e a kwo, Nmî pee nmî kaa té, ndapî ndîi nmo pêdny:oo a kuwo. Mywenemywene u kópu ye d:uud:uu ngmê. ¹² Wunê Kíditi pi ngmê ngê ala kópu yî p:uu a d:êê ngê, apê, Kíditi tpémi dye ghi yintómu a k:omodanê nyédi, a mgeemgee nyédi, a ñuknweñuknwe nyédi, chíi w:ââ ntee tpile ngê a pyede. ¹³ Kópuni a vuu, ndê kópu. Yî kópu u l:êê díy:o pi dódó pyu yoo ntênê mîcha a wátiwáti dé, nmî Lémi ka ndêndê ngê mēpaa kēlīmī mbē dniye. ¹⁴ Yipi, Nju tpémi yî w:êê danēmbum dé mēnamē nyepēnyepē dé. Yipi, Nmyi dêêpî kópu dyuu mēnamē cháâcháâ dé. Yipi, N:ii knî y:oo a vyî tumo, ndê kópu dyuu ka kpeme a yaa dniye. ¹⁵ Yî yéli y:oo pi knî ye nté woni a kwódukwódu tumo, yinê ye yî ntini knî y:e Chóó Lémi ka pi tupwótupwó ngê dpî pyaa dmi, ngmênê k:omodanê kópu yila. N:ii Chóó Lémi ka pi mb:aa ngê dpî pyódu, doo u ntââ nté ngmê ngê yî pini Chóó Lémi ka tupwótupwó ngê daawa pyódu. Ngmênê yoo dono, yélini nmî Lémi ka daa kēlīmī té, Chóó Lémi ka tupwótupwó ngê a pyede. K:omo tpile nté woni dpî kpîpî t:oo, ngmênê yî kópu ngê Chóó Lémi ka pi mb:aa ngê daawa pyódu té, mu kópu u díy:o yî nuw:o dmi dono dé, l:êê ghi dono yinê ye mb:aamb:aa dé. ¹⁶ Yî yéli y:oo dpo, Chóó Lémi nmî lama a tóó, ngmênê yî l:êê ghi dmi mbêmê nmo w:ee ngê, Chóó Lémi yî lama daa tóó. Doo u nuu u kópu yilî a d:uud:uu ngmê, u dnye daa nyēmî ngópu, doo u ntââ kópu mb:aa daangmêwa d:uu ngmê. *

2

Pyââwe mââwe yoo yî kópu dyuu

¹ Taitas a tp:ee, ndê kópu dyuu lama a kwo. Yî kópu mbêmê yoo chi ndiye kîgha dé. ² Mââwe knî ye yipi, Nmyi chóóchóó mb:aamb:aa ngê dmyina a tpyuu dé, mbwaa ndanî tédê namê ghétighéti, pi knî ye pi mb:aa ngê dmyinê ya, nuw:o mbêmê dmyinê m:ii. Yipi, Nmî Lémi ka mb:aamb:aa ngê dmyinê kēlīmī, yoo yî nuu ghi dmi nmyi nódó choo ya, nmî Lémi u l:êê díy:o dono dmyina a vyīmī dé.

³ Myenté pyââwe knî ye yipi, Nmyi lama choo ya, dye ghi yintómu nmî Lémi ngîma nmye m:ii té, namê pi u pi dyede, wain ndanî nmyi nuu u kópu ngê kîngê pyódu. Yipi, Yepe kamî yoo mb:aamb:aa ngê dmyinê ndiye kîgha dé, ⁴ yî moo mupwo mupwoma yî nuu ghi dmi yî nódó dny:oo ya, * ⁵ mb:aamb:aa ngê ye dny:oo vyuwu, nuw:o mbêmê dny:oo m:ii, dono kópu yî p:uu daapîchoo ya, yî moo yoo yî dnye dmi dny:oo nyēmī dé. Yinté mb:aamb:aa ngê dny:oo ya, mu kópu u díy:o pi knî y:oo nmî Mî u kópu dyuu p:uu dono kópu daapaa vyî y:e.

Pi lvulu yoo yî kópu dyuu

⁶ Myenté pi lvulu knî ye yipi, Nmyi chóóchóó mb:aamb:aa ngê dmyina a tpyuu nmyo. ⁷ Taitas, kópu mb:aa yî ngópu yilî chi d:uud:uu, u nkwo adnya a nj:ii ngi. Mb:aamb:aa ngê chi ndiye kîgha dé, nangmê kn:aadi, yî ndiye kîgha, tédê kópu ngê nga kîngê pyódu. * ⁸ Dye ghi yintómu ye chi ndê danê, mu kópu u díy:o yélini nmî p:uu a d:uu té, kópu dono nmî p:uu daapaa vyî y:e, mywene y:e paa ghê we. *

Wop dpodo pyu yoo yî kópu dyuu

⁹ Wop dpodo pyu yoo yî kada pini knî ye dny:oo ng:aa, yî nuu u

* 1:16: 2 Tim 3:5; 1 Njon 1:6; 2:4

* 2:4: Epeso 5:22

* 2:7: 1 Pita 5:3

* 2:8: 1 Pita 2:15

* 2:9: 1 Pita 2:18

kópu dé myedny:oo d:uud:uu dé, yi dnye dmi kîmîdny:oo vyee, * ¹⁰ yi tpile kîngmê tâmo ngmê, ngmênê mb:aamb:aa ngê yi p:uu dny:oo dpodo, kîngê dóó t:oo. Kópuni yilî a d:uud:uu tumo yi l:êê dîy:o, nmî Mbwámê Chóó Lémi u kópu pi knî ye kópu mb:aa ngê dny:oo pyépi.

Mb:aamb:aa ngê ya kmêle, Yesu u ngwo t:âât:ââ koo

¹¹ Nmî Mî ngê kópu ndîi nmî l:êê dîy:o ngmê d:uu ngê, u yi u ngwo a kwo, Pi yintómu nê diyédiyê kalê té, a kêê k:oo nî kaa té. ¹² U yi u ngwo a kwo, A yoo knî y:oo yi dono yi kuwó kéé téne, mgîdî u yoo yi nuu u kópu dé dny:ii d:ii téne. U yi u ngwo a kwo, Ala dîni ghi ngê a yoo yi nuw:o dmi a p:uu dny:oo a kwo, yi chóóchóó dny:oo a tpyuu dé, kópu mb:aa dny:oo d:uud:uu dé. * ¹³ Yinté ya kmêle, kuwókuwó wéni u ngwo t:âât:ââ koo. Yi wéni ngê nmî Mbwámê Yesu Kédisu u pi ndîi ngê wa pyódu, pini n:ii nmî Yâpwo ngê a too. * ¹⁴ Nmî l:êê dîy:o chóóchóó a y:ângo, dono kwulo a pwaa nmoo, tupwóni nmî p:uu doo ya, a ghêê ngê, chóó u yoo ngê u ngwo pyódu nmoo. Ala ngwo u yi nmo a kwo, Kópu mb:aa yilî nmî d:uu. *

¹⁵ Yi kópu yilî yi lama chi kîgha. Yi kada pini ngê nî pyódu nyoo, mbwódo kîngê m:uu ngi, chi wêdêwêdê kîgha dé, chi wátiwáti dé. *

3

Yesu Kédisu ngê kamî ngê ntee pyódu nmoo

¹ Taitas a tp:ee, pi knî ye kópuni ny:uu vyi too, ye moo vyilê té, yipi, Kada pini knî ye dmyinê ng:aa, kópu mb:aa dmyinê d:uud:uu dé. * ² Yipi, Pi u pi nangmê

dyênê, kwopwepe ngê kêê nangê t:oo, pi yintómu knî ye dmyinê mb:aamb:aa, nmyi chóó nmyi pi dmi nangê kmîmî. * ³ Nmî Lémi u yoo vy:o ghêlî k:ii dpíp:o ghê dniye, yi ngwo nmî Lémi nmî lama dêpwo a ya, u dnye dênnee a nyêmi, nmî nuw:o dmi kwolo ngmê ngê dnya a ya. Nmî chóó nmî pono nmîmo a vyápê, nmî chóó nmî kópu knî yi p:uu nmî nuw:o dmi dnya a kwo. Dono ngê nnee a ya, nmîmo a n:ee kapi, pi knî ye nnee a diya, nmo myednya a diya. * ⁴ Yinté nnee a ya, ngmênê nmî Mbwámê Chóó Lémi ka nmo ch:anê dniye, * ⁵ kóó k:oo u ngwo kaa nmoo. Daa nmî kópu mb:aa knî yi l:êê dîy:o kóó k:oo kaa nmoo, ngmênê u kwo nmo ch:anê dniye, nmî dono yilî ghêê too, chóó u Ghê Dmi ngê kamî ngê mê pyódu nmoo, ghê kamî nmo a kpo. ⁶ Nmî Mbwámê Yesu Kédisu ngê mb:aamb:aa ngê a yeede nmoo, chóó u Ghê Dmi nmî mênê yó. ⁷ Yi yeedeyeede mbêmê Chóó Lémi ka yoo mb:aa ngê pyódu nmoo, ala ngwo nmî lama ka too, ghê kamî nmo wa a kê, ghéni n:ii chedê ngê daawa pyódu. * ⁸ Ndê kópu yila. Yi kópu dyuu pi knî ye ntênê chi tpapê dé, ntênê yi lama paa yaa dniye. Yélini Chóó Lémi ka a kélîmî té, u ya a nga a kwo, Kópu mb:aa dny:oo d:uud:uu dé. Yi kópu dyuu ye chi tpapê dé, yoo mb:aa ngê u ngwo wa pyaa dmi. ⁹ Ngmênê kwopwepe tédê yi vy:o kidingê ghê, n:ii knî y:oo yoo yi kn:ââ yoo yi pi dmi a dówodówo tumo, nuw:o kédangê y:ee ngmê. Yélini yoo dêêpî kópu dyuu p:uu a kwopwepe nyédi, ye namê ng:aa, mu kópu u dîy:o yinté kópu knî y:oo yoo daawa wêdêwêdê kalê t:oo, noko módó a kwopwepe nyédi. ¹⁰ N:ii ngê u yi u ngwo adî kwo, Yoo nî chaa,

* **2:12:** 1 Njon 2:16; Epeso 1:4 * **2:13:** Pilipay 3:20 * **2:14:** 1 Pita 2:9; Epeso 2:10 * **2:15:** 1 Tim 4:12 * **3:1:** Lóma 13:1-7; 1 Pita 2:13-14 * **3:2:** 2 Tim 2:23-25 * **3:3:** Epeso 5:8-9 * **3:4:** Njon 3:5-7 * **3:7:** Mát 25:34

woni yoo a pee nê kaa té, yi pini ka dpî kwódu ngi. Nye daawa ny:ee knomomê, myombó u kwo moo kwódu ngi. Nye myedaawa ny:ee knomomê, yed:oo kpeme u kwo dpî yey. * ¹¹ Lama u ngwo wa yââ, anye, Kî pini u nuw:o kwolo ngmê, u dono knî yi l:êê dîy:o chóóchóó ka ndyîkondyîko. *

Póól u nd:uu tpapê

¹² Daa kêmakêma Nikopolis n:aa lêpî, yópu ndîî dye ghi ngê y:i anîn:aa ya. Dini ghi n:ii ngê Ati-mas pini dê Tikikas nga angmênê dy:ââ, yi ngwo límîlímî ngê y:i a ka dpo pwiyé. * ¹³ Pini n:ii u lama dêêpî kópu dyuu mb:aamb:aa ngê a kwo, Sinas, Apolosa k:ii tpileni u yi y:e maa p:uu adî kwo, dpo ngee dé, u ngwo modo dy:ââ dé. *

¹⁴ Nmî Lémi u yoo mb:aamb:aa ngê dny:oo a dpodo, u ntââ mbêmê yi chóó u ngwo adnyi ya, ngópuch:anê yoo myedny:oo ngêêpî dé. Módó kîdnyinga a líme, dny:oo a dpodo. *

¹⁵ Yélini a p:uu wunê pyede, yi mb:aamb:aa nga da dy:ââ ngmê. Nmî pyipe yoo yélini nmî Lémi ka y:i wunê kélímî té, nmî mb:aamb:aa ye dpî yéni.

Nmî Mî mb:aamb:aa ngê nmye choo a vyuwo.

Wu u dí.

* 3:10: Mát 18:15-17

* 3:11: 1 Tim 6:3-5

* 3:12: Epeso 6:21-22

* 3:13: Dpodo 18:24

* 3:14: Epeso 4:28

PILIMON

Dini ghi n:ii ngê Póól ngê Yesu u kópu pi knî ye doon:aa tpaê, pi ngmê u pi Pilimon, Póól u kópu dyuu ka kêlîmî mbê wo, Yesu u yoo vy:o u ngwo ghê wo. U kuwó dini ghi ngê Póól p:aani p:aani loo, myenté Yesu u kópu pi knî ye doon:aa tpaê. Dpodoni doo dódó, Nju tpémi daa yi nuu u kópu ngê pyodo, wod:oo Póól mgîmî ngópu, u yi y:e doo kwo, Nmî vy:a. Lóma lede knî y:oo yi kêlê dyé ngópu, mbwa k:oo km:êê ngópu, u kuwó dini ghi ngê Lóma dy:ââ ngópu. (Dpodo 21-28)

Dini ghi n:ii ngê Póól Lóma doon:aa ya, pini n:ii Pilimon p:uu wop dpîmo dpodo, Onésimas, yi pini mbêpê wo, Lóma loo. Póól y:i mîné pyw:ângo, u kópu dyuu ka kêlîmî mbê wo, Yesu u yoo vy:o mye ghê wo. Póól ka yimî vvu, kwo, Pilimon ka kîní mbêpê wo, wod:oo Póól ngê pwepwee pee ngmê d:êê ngê, Onésimas ka y:ângo, kwo, Pilimon ka dpî núw:e.

Yi dini ghi ngê yi l:êê ghi alanté doo a ya, wop dpodo pyu n:ii dpîmo mbêpêmbêpê, u kada pini ngê mēdpîmo mumu knomomê, u ntâa d:ud:umbiy:e pî vyâ. Póól ngê u yi u ngwo dêpwo kwo, Pilimon ngê Onésimas vya ngê, u yi u ngwo doo kwo, U dono mbodo kn:ââ vvuwo kéé ngê, u lama choo ya, Kî nmî mbwó.

Pwepwee pee n:ii u kwo dy:ââ ngê, ala yi pwepwee pee.

¹ Nê Póól, Yesu Kédisu p:uu dpodo u l:êê dîy:o mbwa k:oo al:ii anînê kwo, nmî mbwó Timoti k:ii al:ii anyiné tóó mo. A mbwó Pilimon, ala pwepwee pee nga nînê dyede. Yesu Kédisu p:uu ntee n:aa dpodo, yinté p:uu my:ee dpodo. ² Nmî tidê Apiya ka a mb:aamb:aa

dpî yéni, nmî mbwó Akipas ka a mb:aamb:aa myoo yéni, pini n:ii u k:ii Setan p:uu nipi nmo l:êê té. Yesu u yoo yélini ngomo k:oo wunê wuwó ngê, a mb:aamb:aa ye myoo yéni. ³ Nmî Mî Chóó Lémi, nmî Lémi Yesu Kédisu u k:ii, dny:oo a ngêêpî nmyo, mb:aamb:aa ngê nmye myedny:oo a vvuwo.

Pilimon u l:êê dîy:o Póól ngê nmî Mî u ngwo doo kwunokwuno

⁴ A mbwó Pilimon, dini ghi n:ii ngê n:aa ngêpê yédi, l:êê dîy:o nmî Mî n:aa kwunokwuno ngê, ^{*} ⁵ mu kópu u dîy:o a lama ka tóó, nmî Lémi Yesu ka dpodombiy:e nye kêlîmî, myenté u yoo yi nuu ghi dmi nódó mye tóó. ⁶ L:êê dîy:o alanté nînê ngêpê yédi, yélini yi k:ii nmî Lémi ka nmye kêlîmî té, u ya a nga a kwo, Yesu Kédisu u kópu mb:aa yintómu nmyi lama dny:oo ya. ^{*} ⁷ A mbwó, nmî Lémi u yoo yi nuu ghi dmi nódó a tóó, yi gha dmi mb:aamb:aa ngê nye pyépi ngê. Yi kópu u l:êê dîy:o w:aa nê pyw:ângo, a nuu u kópu yinyiné d:uud:uu too.

Kópuni Póól ngê Pilimon ka dmy:ee ngê

⁸⁻⁹ Yesu u yoo yi k:ii nmî nuu ghi dmi nódó a tóó, u l:êê dîy:o kópu nga ngmênînê dmyiné. Yesu Kédisu ngê kada pini ngê a pyódu noo, u l:êê dîy:o kópuni yi kópu mbêmê nga anê vyi knomomê, doo u ntâa a wépi daanyiné puwâ. Ngmênê yi kópu mbêmê kópu nga dênînê tpaê. Nê Póól, vy:enevy:ene kêpa n:aa kwo, myenté Yesu Kédisu p:uu dpodo u l:êê dîy:o mbwa k:oo anînê kwo. Yi kópu u l:êê dîy:o nînê kwunokwuno ngi, ¹⁰ Mw:ââkó, a tp:ee Onésimas dpodombiy:e nangê kpada. Yi pini mbwa k:oo a ka a loo, u mî ntee pini ngê u ngwo nî pyodo, Yesu u yoo vy:o nî kââ. ^{*} ¹¹ Wunê dny-inté m:uu doo a dpodo, ngmênê ala

* 1:4: Lóma 1:8-9 * 1:6: Kílosa 1:9 * 1:10: Kílosa 4:9

ngwo u nuw:o kêdê ngmêê, a p:uu mb:aamb:aa ngê ka dpodo, u ntâa mb:aamb:aa ngê m:uu amyedîn:aa dpodo.

¹² U nuu ghi a nódó dnyinté daa tóó, ngmênê nga mênînê dyede. ¹³ U ya a nga doo kwo, Nê mgîmî, a p:uu pîchoo dpodo, dini ghi n:ii ngê nmî Lémi u kópu dyuu u l:êê díy:o mbwa k:oo aní kwo. Al:ii w:iin:aa tóó, ntee p:ee ngêêpî nê, u ya a nga doo kwo, Onésimas ngê yinté pèdoo ngêêpî nê. ¹⁴ Ngmênê kêle, daanê mgîmî, myenté u l:êê díy:o dyaa nga daanê chedê. Yi kópu íyóó lama a tóó, a ka dpo vyi ngi, a ka anyinê dy:ââ, ó daanyinê dy:ââ? *

¹⁵⁻¹⁶ Onésimas ngê kópuni d:uu ngê, ndoo apê kópu mb:aa ngê nga wa pyódu. Mwiyé nmodo pyu ngê doo a ya, dye ghi daa daadîi m:uu dêpwo a dpodo, ngmênê ala ngwo mwó ngê dê pyódu, m:uu amaan:aa dpodo, u k:ii nipi adpîn:aa ya, chedê ngê daawa pyódu. A nuu u pi ngê ntee dê pyódu, nuu u pi ngê yinté amyimî pyódu, mu kópu u díy:o m:uu adîn:aa dpodo, nmî Lémi u yoo vy:o mwó ngê amyedîn:aa ya.

¹⁷ A mbwó, nmî Lémi p:uu nipi nyipu a dpodo. Yi kópu u l:êê díy:o, nga wanê nî knomomê, ntee a ka anyin:aa a vwuwo, Onésimas ka yinté myecha a vwuwo. ¹⁸ Apê dono nga ngmê d:uu ngê, ó napî ngmê t:âmo ngê, yi kópu a chóó waní l:âmo. ¹⁹ Nê Póól, ala kópu dyuu a chóó a kêê ngê n:aa d:êêd:êê, yi ndapî a chóó mîy:e am:aan:aa wumo. Ngmênê a mbwó, kópu ndîi l:êê díy:o wunê nga ngmênê d:uu ngê, nmî Lémi u yoo vy:o n:uu kaa nyoo, ghê kamî u ngwo nyinê pyw:ângo. * ²⁰ Nyââ, a mbwó, kópuni nga d:a dmyinê, dpo d:uu ngi, mu kópu u díy:o nmî Lémi Yesu Kédisu p:uu nipi nye dpodo mo. Yi

kópu u l:êê díy:o a gha mb:aamb:aa ngê wa pyódu.

²¹ Ala pweepwee pee nga d:a d:êê, mu kópu u díy:o a lama ka tóó, kópuni nga d:a dmyinê, ntênê wanyi d:uu, kópu mê yilî amy:ii d:uu té. ²² Myenté ngomo k:oo ngomo ghi a l:êê díy:o ngmêdpo l:âmo ngi, mu kópu u díy:o a lama a tóó nmî Mî ngê nmyi ngêpê wa a ny:ee té, mbwa k:oo wa pw:ii nê, nmye wa a dy:ââ nê. *

Póól u nd:uu tpapê

²³ Pini n:ii k:ii Yesu Kédisu u l:êê díy:o mbwa k:oo nipi nye kwo mo, Epapîdas, u mb:aamb:aa nga da dy:ââ, * ²⁴ myenté yélini yi k:ii nipi nmo dpodo té, Mak, Adis-takas, Dimas, Luukî, yi tpóknî y:oo yi mb:aamb:aa nga myeda dy:ââ ngmê. *

²⁵ Nmî Lémi Yesu Kédisu nmyi gha dmi knî ye mb:aamb:aa ngê choo a vwuwo.

Wu u dí.

* **1:14:** 2 Kódin 9:7 * **1:19:** Nkal 6:11 * **1:22:** Pilipay 1:25 * **1:23:** Kílosa 1:7; 4:12
* **1:24:** Kílosa 4:10; 2 Tim 4:10-11; Dpodo 16:10

HIPÎLU

Yesu p:uu kópu dyuu Nju tpémi ye

Nkéli dnye ngê ala puku dmi u pi Hebrews, nmîné nmo Hipîlu. Ala puku dmi pini n:ii ngê d:êê ngê, chóó u pi daa d:êê ngê. Wunê Yesu u yoo vy:o yélini a ghê dniye, yi nuw:o dmi alanté doo a ya, apê ngmênê, Póól ngê yinê d:êê ngê. Yélini ye ala puku dmi dy:ââ ngê, yi yélini Nju tpémi, n:ii dé Yesu u yoo vy:o ghê dniye. Yi ngwo Nju tpémi y:oo enjel yoo dnyimo cháâcháâ dé, Mósisi u kópu dyuu dnyimo cháâcháâ, Chóó Lémi ka kpêê yiyé ndîi kópu ngê ye myedpîmo ya. U yi y:e dêpwo kwo, Yoo Yesu ka dny:oo kélîmî. N:ii ngê ala pweepwee pee d:êê ngê, u yi u ngwo dêpwo kwo, Nju tpémi y:oo Yesu u yoo mède diyédiyé kalé tène. Yi kópu u l:êê díy:o ala pweepwee pee ye dy:ââ ngê. Lóma lede knî y:oo Njedusalem ghêli dêpê pw:oo ngópu, yi ngwo ye dy:ââ ngê.

Kópu kamî n:ii Chóó Lémi ngê nmî dye ghi ngê duu ngê

¹ A tîdê mbwó yoo, nmî lama ka tóó wunê n:ii knî y:oo Chóó Lémi u komo dnyimo a kapî, yi yélini y:oo nmî kn:ââ knî ye daa kópu ngmîdi dnyimo a tpapê, ye dnyimo a mgongo, ntênê ye myednyimo a danê, ² ngmênê nmî dye ghi ngê Chóó Lémi ngê Tp:oo nmo a dy:ââ ngê, u Mî komo nmo yinê mî kââ. Vyîlo yi pini Chóó Lémi k:ii pîle yintómu nipi l:âmo ngópu. Kuwókuwó wéni ngê tpîle yilî yintómu yi kada pini ngê vyîlo ayi pyódu. * ³ Tp:oo p:uu nmo w:ee ngê, nê, Chóó Lémi u pi ndîi, dyââpe p:uu daangma a t:a. Chóó

Lémi ntee a tóó, Tp:oo ndêndê mye yinté. Tpîle yilî yintómu knî ye vyîlo yiwunê vuywo, chóó u kópu mbêmê wunê mbêpê kígha té. Dini ghi n:ii ngê nmî dono chedê too, u Mî ka mē diyé wo, u che p:ââ pee ngê mî pyodo. *

Enjel yoo yi pwo, Chóó Lémi Tp:oo a tóó

⁴ Pi woni knî y:oo enjel yoo mb:aamb:aa ngê a cháâcháâ tumo, ngmênê nmî Mî Tp:oo u pi ndîi, enjel yoo yi pi dmi tédê. Nmî Mî Tp:oo kada mē tóó, enjel yoo kuwó mē pyede. * ⁵ Chóó Lémi ngê Tp:oo u pi ndîi ngê pyódu ngê, kwo,

Nyi a tp:ee,
ngmênê enjel ngmê ka daa vuy,
Nyi a tp:ee, awêde mî ngê dî pyódu.

Myenté enjel ngmê p:uu daa vuy,
A tp:ee ngê wa pyódu, u mî ngê anî ya. *

⁶ Tp:oo Kaa dyámê mbêmê ghêli dêpê dy:ââ ngê, Mósisi ngê komo alanté a kââ, ala kópu a d:êê ngê, apê,

Chóó Lémi u enjel knî y:oo ntênê dny:oo cháâcháâ.

⁷ Chóó Lémi u kópu enjel knî yi p:uu puku yedê alanté a tóó,
Yópu lîmî ntee a dpodo nódó,
enjel yoo Chóó Lémi p:uu yinté a dpodo nyédi. *

⁸ Ngmênê Tp:oo p:uu Chóó Lémi u kópu puku yedê alanté a tóó,
Yâpwo ndêndê, dye ghi yintómu nyoo anyi y:enê, chedê ngê daawa pyódu.

Nyoo ntênê anyi y:enê. *
⁹ L:êê ghi mb:aa nuu u l:êê ghi dé, yoo dono u yi nga daa kwo.

Yi kópu u l:êê díy:o yâpwo ndêndê, nyâpwo ngê a ngmîdi nyoo,
nga mb:aamb:aa ngê a pyódu ngê, w:aa u ngwo nyinê pyw:ângo,

* 1:2: Njon 1:3; Kílosa 1:16

* 1:3: 2 Kódin 4:4; Kílosa 1:15

* 1:4: Pilipay 2:9

* 1:5: Psalm

2:7; Hipîlu 5:5

* 1:7: Psalm 104:4

* 1:8: Psalm 45:6-7

nyipe knî y:oo yintoo w:aa dêpê
pyw:ee ngôpu.

¹⁰ Ala kôpu mye too,

A Lémi, mwiymwiyê dini ghi ngê
dyâmê pê nyi l:âmo ngê,

ngêê dê y:oo mbóó nyi l:âmo ngê.

*

¹¹ Yi tpile yilî yintómu chedê ngê
wa pyaa dmi, ngmênê chedê ngê
daanyi pyódu.

Kpîdî ntee mbwee ngê dpî pyódu,
mbóó dyâmê yintê mbwee ngê
amye pyaa knî.

¹² Pi ngê u kpîdî ntee dpo
kmongo, ntee myoo ngmêê,

tpile yilî yintómu yintê am:ii ng-
mêê té,

ngmênê ntee nye too, dye ghi
yintómu yintê anyi ya, daanyi
dyênê.

¹³ Chóó Lémi ngê enjel ngmê ka
daa vyu,

Mi ndî ngê n:aa pyépi, a wéni pee
dpî yey, pi yintómu chi y:enê dé.

Yélini m:uu a l:êê té, dîyo anî vya
té,

nyi yodo u maknopwo wanî yé
té. *

¹⁴ Tp:oo ka yi kôpu u mo vyu,
enjel ngmê ka daa vyu. Tp:oo kada
a too, enjel yoo kuwó a pyede.
Enjel yoo ghê dmi dé, Chóó Lémi
p:uu a dpodo nyédi. Yi dpodo tédê
dpodo tédê dpî dy:ââ té, yélini yi
mbwámê ngê Tp:oo pyodo, y:oo a
ngêêpi tumo. *

2

Ng:aa t:emî, nmî Mbwámê p:uu

¹ A tîdê mbwó yoo, daa enjel
ngmê nmî Mbwámê ngê vyîlo yi
pyodo, ngmênê Chóó Lémi Tp:oo
vyîlo yi pyodo. Yi kôpu u l:êê
dîy:oo kópuni ndêndê nmyi ny:ee
tumo, mb:aamb:aa ngê dmyinê
nuw:onuw:o dé, kmintê maa
ndêndê wanmyi kn:aadi ngmê.

² Dêêpi kópuni dyuu enjel knî y:oo

Mósisi ka a núw:o tumo, doo u
ntââ nmî kn:ââ knî y:oo daapi
kéé tumo. N:ii ngê yi dêêpi kôpu
dyuu dêdpîmo châachââ, pi knî
y:oo yi pini dnyimo kpadakpada.

* ³ Enjel yoo yi pi dmi tédê, nmî
Mbwámê u pi ndî. Nmî Mbwámê
daanmo châpu knomomê, ye
angênté wanmî pyaa dmi. Nmî
Lémi yoo vy:oo dpîmo a kwo, chóó
p:uu ye dpîmo a danêmbum. N:ii
knî y:oo u kôpu dyuu a ny:ee tumo,
yi kôpu dyuu ndê kôpu ngê nmo
y:oo pyódu tumo. ⁴ Chóó Lémi u
wêdêwêdê mbêmê mbwudu yilî
nmî vy:oo dnyimo chapî, Chóó Lémi
ngê yi kôpu dyuu ndê kôpu ngê nmo
u ngwo myedê pyódu ngê. Nmî vy:oo
n:ii yoo nmî Mbwámê ka a kélîmî
té, Chóó Lémi u Ghê Dmi mbêmê
dpodo dyêêdî daa ngmîdi a dódó
tumo. Chóó Lémi chóó u pono a
vyápê yédi, u yoo yi dpodo nêdê
dpodo nêdê dpî kaa té. *

*Yesu nmî Mbwámê ndêndê, nmo
ntee pini*

⁵ Chóó Lémi ngê nmî Mbwámê
nmî kada pini ngê pyódu ngê, enjel
yoo nmî kada pini ngê daa pyódu
too. ⁶ Puku yedê alantê a too,

A Lémi, tpileni nyi l:âmo too, ndî
dé, pi tédê, lukwe dîy:oo yi p:uu ny-
inê nuw:o.

Pi tédê, lukwe dîy:oo ye nyinê
vyuwo. *

⁷ Yoo yi pi dmi ndî ngê nyi pyódu
too,

enjel yoo yi maknopwo chono
nyi yé too.

Yoo yi pi dmi nyi km:êê too,

⁸ tpile yilî yintómu yi y:enê pyu
ngê nyi pyódu too.

Kópuni puku yedê a too, yi kôpu
p:uu dmyinê nuw:o, Chóó Lémi
ngê yoo tpile yilî yintómu yi y:enê
pyu ngê pyódu too, tpile dêpêngmê
kuwo ngê. Ngmênê ala ngwo

* 1:10: Psalm 102:25-27

* 1:13: Psalm 110:1

* 1:14: Psalm 91:11; Dpodo 12:7

* 2:2:

Hipîlu 12:25

* 2:4: Mak 16:20; 1 Kódin 12:4,11

* 2:6: Psalm 8:4-6; 1 Kódin 15:24-27

yoo yi maknopwo tpile woni daa pyede, nmî dnye dmi daa yi ng:aa.
⁹ Ngmênê Yesu p:uu dmyinê nuw:o. Daa dye ghi daadî u pi têtê ngê doo a ya, enjel yoo yi pi dmi yi maknopwo, nmî l:êê dîy:o u ngwo pwene, ngmênê ala ngwo u pi ndîi ngê maa pyódu. Doo wélîlî mgîní vyîmî, pi yintómu yi l:êê dîy:o pwene, mu kópu u dîy:o Chóó Lémi ka nmo ch:anê dniye, Tp:oo u ngwo nmo a dy:ââ ngê. *

¹⁰ Chóó Lémi ngê tpile yili yintómu kí l:âmo ngê, yinê a mbêpê kîgha té, chóó u l:êê dîy:o a pyede. Yi kópu u l:êê dîy:o u ntâa mbêpê kmungo, Yesu mgîní vyîmî têtê dy:ââ ngê. Yi mgîní vyîmî têtê Chóó Lémi ngê Yesu u ntâa mbêpê a yó, tp:oo módó tp:oo mâa yoo yi Mbawámê ngê u ngwo pyódu ngê.

* ¹¹ Yélini yi k:ii Yesu ngê nmî dyâape pwaa too, Chóó Lémi tp:oo módó tp:oo mâa ngê u ngwo pyódu nmoo. Yi kópu u l:êê dîy:o Yesu u k:ii nmî Mî mu ngmîdi, ngmênê u kwo nmo u tîdê mbwó yoo, doo u mywenemywene u kópu. * ¹² Yesu u kópu puku yedê alanté a tóó, Chóó Lémi ka kwo,

A tîdê mbwó knî ye m:uu anîn:aa danê,

yi vy:o anîn:aa chaa kîgha ngi. *

¹³ Myenté apê,

Yoo yi nuw:o dmi Chóó Lémi p:uu ntee a kwo,

A nuw:o yinté p:uu mye kwo.

Myenté apê,

Ala nê, tp:ee dmââdî n:ii yoo Chóó Lémi ngê a ka a kê too, yi vy:o anî kwo. Ntee dé my:aa yinté. *

¹⁴ Nmo Chóó Lémi tp:oo módó tp:oo mâa yoo, mbyuu too ntee nmî p:uu a kaa knopwo, Yesu p:uu yinté mye kaa knopwo, nmo ntee pini ngê mye pyodo. Pi ntee dpî pw:onu, yinté mye pwene, ngmênê

mêdê pii wo, mu kópu u dîy:o u yi u ngwo doo kwo, Pwopwo u kada pini Setan nî dyênê. * ¹⁵ Dyámê mbêpê tpémi kudu ngmê u yoo, pwopwo ka a nkîngê té. Dini ghi n:ii ngê Yesu mêtê pii wo, u ngwo mêtê pywálfî nmoo, pwopwo ka mêtépîno nkîngê té. ¹⁶ Yesu daa enjel yoo yi Mbawámê ngê pyodo, ngmênê nmo Epilaham u yoo nmî Mbawámê ngê pyodo. ¹⁷ Nyââ, nmo u tîdê mbwó yoo, ntee nmo pyede, yinté d:ud:umbiy:e mye pyodo. U l:êê dîy:o ntênê u kwo nmo ch:anêch:anê nyédi, nmî lama ka tóó, Kí nmî kpêê yiyé pyu ndêndê, daawa dóó nmo, myedaa dîpedipe yédi, Chóó Lémi ka ntênê wunê kâadîkâadî nmoo. Tp:oo u l:êê dîy:o Chóó Lémi ngê nmî dono u kuwó dpî kéé té, mêt:uwwodê ngi té. *

¹⁸ Dini ghi n:ii ngê Setan ngê wunê tókótókó nmoo, u ntâa Yesu ngê dpî ngee nmo, mu kópu u dîy:o Setan ngê Yesu myedpîmo a tókótókó, Yesu myedoo mgîní vyîmî.

3

Mósisî u pwo, Yesu a tóó

¹ A tîdê mbwó yoo, yélini Chóó Lémi ngê a ngmîdi nmyoo, nmyi dyâape myedê pwaa too, nmî Mbawámê Yesu p:uu dmyinê nuw:o. Chóó Lémi ngê nmo a dy:ââ ngê, u dyépi ngê pyódu ngê, kpêê yiyé pyu ndêndê ngê mye pyódu ngê, u ngwo u kwo nmo kélîmî té. * ² Mósisî ngê Chóó Lémi u dnye ntee dpîmo a nyêmî, Chóó Lémi u yoo vy:o ntee dpîmo a dpodo, Yesu mye yinté, Chóó Lémi u dnye ntênê dpîmo nyêmî, dpodoni u kwo y:ee too, mye dóó too. * ³ Pi ngê u ngomo kamî ntee dpî wó, Chóó Lémi ngê u yoo yinté myedê ngmîdi ngê, yi vy:o a kwo. N:ii ngê ngomo mb:aa dpî wó, pi knî y:oo daa ngomo ye chaa

* 2:9: Pilipay 2:8-9 * 2:10: Hipilu 5:8-9 * 2:11: Mak 3:35 * 2:12: Psalm 22:22 * 2:13: Is 8:17-18 * 2:14: 1 Njon 3:8 * 2:17: Hipilu 4:15; Luukí 4:1-13 * 3:1: Hipilu 4:14 * 3:2: Num 12:7

kîgha ngópu, pini n:ii ngê dpî wó, yi pini ye chaa kîgha ngópu. Mye yinté. Yesu ngê Mósisi mēdē kuwo ngê, vyîlo chaa kîgha koo. ⁴ Ngomo kamî, chóó daawa pyidu, pi ngê yinê dpî wó. Chóó Lémi ngê tpile yilî yintómu l:âmo ngê, chóó u ngomo mye wó. ⁵ Mósisi Chóó Lémi u dpodo pyu ngê dpîmo a ya, u ngomo mb:aamb:aa ngê dpîmo y:enê, yoo yi ng:aa dmi dpîmo a t:emî, kópuni ghêlî k:ii dēdnyimo pyodopyodo, yi p:uu ye dpîmo a danēmbum, ⁶ ngmēnê Yesu Kēdisu ngomo chóó tp:oo, Chóó Lémi u ngomo ndēndē ngê yinê a y:enê. Chóó Lémi u ngomo, u yoo. Nmo yi yéli vyîlo yinmo kwo. Kópu mb:aa n:ii nmo t:âât:ââ, k:omo tpile ngê nmo daawa pyaa knomomê, dono vyîmî tēdē Yesu daanmo wópu knomomê, ye Chóó Lémi ngê kuwa daawa kaa nmo, u yoo vy:o anmî kwo. *

Chóó Lémi u yoo yi ghê vyîmî tēdē

⁷ A tîdê mbwó yoo, Chóó Lémi ngê kuwa kîngê kaa nmyo, chóó u Ghê Dmi ngê kópuni a vyu, yi kópu p:uu mb:aamb:aa ngê dmyinê nuw:o. Yi kópu puku yedē alanté a tóó,

Chóó Lémi u dnye awêde nmye nyēmî ngmê, *

⁸ nmyi ngópu dmi dpî kpēmî yó, nangmê nkoko.

Nmyi kn:ââ yoo yi nt:anê nangmê yââ.

Yi ngópu dmi a nkoko tumo, yi chóó yi nuw:o u pono dnyimo a vyápê, Chóó Lémi u pono dēdnyimo a vyápê.

Dini ghi n:ii ngê Yichip a kuwo ngópu,

Kenan ghêlî dîmî taa dniye, w:amî mbēmê dnya a paa, Chóó Lémi dnya a tókótókó. *

⁹ Dépidi u dye ghi ngê Chóó Lémi ngê Nju tpémi ye yepê,

Yi kēlî ghê nmyi kn:ââ knî y:oo dnya a tókótókó nê,

m:ââ podoy:a yi k:oo kópu ndîi yilî ye noo a d:uud:uu.

¹⁰ Yi kópu u l:êê dîy:o ye nê nod:e wo,

nê, Yi nuw:o dmi a p:uu daa kwo, a maa daa kîgha ngmê.

¹¹ Ye nê nod:e wo, a chóóchóó a nga nî kpaa wo,

nê, Ghi n:ii ye nê kēma ngê, kwéli pîdnyin:aa ghê vyîmî, ndēndē ngê y:i mēdaamî taa dmi. *

¹² A tîdê mbwó yoo, kyedekyede dmyinê paa. Nmyi gha vy:o dono kîngmê ya, nmyi kēlîmî tēdē ngê kîngmê pyódu. Yâpwoni ghê a t:a, nmyi vy:o pini ngmê ngê kēdangê kuwo. ¹³ Chóó Lémi u dnye awêde nmo nyēmî. Pini n:ii u nuw:o dono ngê wa dóó, ngópu dē wa nkoko dē, chóó u pono wa vyápê mb:anê, mââ m:ii yi pini ngê Chóó Lémi u dnye mēdaamowa ny:oo, Chóó Lémi u maa wa kn:aadi. A tîdê mbwó yoo, nmyi vy:o pini ngmê ngê yi kópu kîngmê d:uu. Yi kópu u l:êê dîy:o numo kuwó mēdmyinê mbumu. ¹⁴ Dini ghi n:ii ngê Yesu Kēdisu ka nmî kēlîmî mbê dniye, nmî nuw:o dmi yi ngwo p:uu a ghê wo. Nmî nuw:o dmi p:uu daanmo y:ee knomomê, u dî pwopwo, ye u k:ii kââdî ngmê u yoo ngê anmî ya. * ¹⁵ Kópuni puku yedē a tóó, a pweepwee pee yedē mwiyé d:a d:êê, myombó mē ny:ee yó,

Chóó Lémi u dnye awêde nmye nyēmî ngmê,

nmyi ngópu dmi dpî kpēmî yó, nangmê nkoko.

Nmyi kn:ââ yoo yi nt:anê nangmê yââ.

Yi ngópu dmi a nkoko tumo, yi chóó yi nuw:o u pono dnyimo a vyápê, Chóó Lémi u pono dēdnyimo a vyápê. *

* **3:6:** Hipîlu 3:14; 10:23 * **3:7:** Psalm 95:7-11 * **3:8:** Ex 17:7; Num 20:2-5 * **3:11:** Num 14:21-23 * **3:14:** Hipîlu 3:6 * **3:15:** Psalm 95:7-8; Hipîlu 3:7-8

¹⁶ A tíde mbwó yoo, nmyinê nmye ló yéli y:oo Chóó Lémi u dnye yidnya a nyêmî, ngmênê yi chóó yi nuw:o u pono yidnya a vyápê, Chóó Lémi u pono dèdnya a vyápê? Mósisi ngê yélini yintómu Yichip u mênê a pw:ii too, apii? * ¹⁷ Nmyinê nmye ló yéli ye Chóó Lémi doo a nod:enod:e, m:ââ podoy:a yi k:oo? W:amî mbêmê yélini y:oo kn:aadi te kópu yilî dnya a d:uud:uu, yi yéli ye doo a nod:enod:e, y:i myedê pw:oo dniye. ¹⁸ Dini ghi n:ii ngê Chóó Lémi chóóchóó u ngwo a kpaa wo, apê,

Ghi n:ii ye nê kêma ngê, kwéli pîdnyin:aa ghê vyîmî, ndêndê ngê y:i mēdaamî taa dmi,

a tíde mbwó yoo, nmyinê nmye ló yéli yi p:uu doo a danê? Yélini yi chóó yi nuw:o u pono dnyimo a vyápê, Chóó Lémi ka dèdnya a ng:aa, yi yéli yi p:uu doo a danê, apii? ¹⁹ Ala kópu nga a m:uu yó, Yi ghê vyîmî tédê kwéli dnya a lèpî, y:i dîmî taa dniye, mu kópu u dîy:o Chóó Lémi ka dèdnya a kèlîmî.

4

¹ Chóó Lémi ngê ghê vyîmî tédê u maa komo wunê a kpêmî ngê, apê, Yi k:ii pênâmîn:aa ghê vyîmî. A tíde mbwó yoo, dmyinê nkîngê, nmyi vy:o pini ngmê ngê yi máadi kîngê kn:aadi, ghê vyîmî tédê koko ngê kîngê dîpî. ² Ghê vyîmî u kópu ntee a ny:ee ngópu, yinté my:oo nyongo. Maa ntee a kn:aadi ngópu, yinté myekud:uungê kn:aadi. K:omo tpile yi kópu mb:aa a ny:ee ngópu, ngmênê yi máadi yi chóó a kn:aadi ngópu, mu kópu u dîy:o u kwo dèdnya a kèlîmî. ³ Yélini yi k:ii nmo kèlîmî té, yi ghê vyîmî tédê dîyo anm:uu taa dmi, ngmênê yi yéli yi p:uu Chóó Lémi ngê apê,

ye nê nod:e wo, a chóóchóó a nga nî kpaa wo, nê,

Ghi n:ii ye nê kêma ngê, kwéli pîdnyin:aa ghê vyîmî, ndêndê ngê y:i mēdaamî taa dmi.

Dini ghi n:ii ngê yi kópu a vyu, chóó doo a ghê vyîmî, mu kópu u dîy:o dyámê pè l:âmo ngê, tpile yilî yintómu mye l:âmo ngê, u kuwó dini ghi ngê tpile mēdaamo l:âmo ngê, ghê vyîmî kn:ââ u ngwo a chópú, awêde moka ghê vyîmî. * ⁴ Wo piini u kópu puku yedê yinté myeka tóó, apê,

Chóó Lémi ngê u dpodo yilî yintómu chedê ngê, wo wéni knî yi k:oo, piini ngê doo ghê vyîmî. *

⁵ Yi yéli ghê vyîmî tédê dîmî taa dniye, mu kópu u dîy:o Chóó Lémi ngê apê,

Ghi n:ii ye nê kêma ngê, kwéli pîdnyin:aa ghê vyîmî, ndêndê ngê y:i mēdaamî taa dmi.

⁶ Yélini y:oo ghê vyîmî u kópu mb:aa mwiyé a ny:ee ngópu, yi ghê vyîmî tédê dîmî taa dniye, mu kópu u dîy:o Chóó Lémi u pono dèdnyimo a vyápê, ngmênê yoo m:uu a kwo, yi yéli vyîlo dé yi ghê vyîmî tédê ayimî taa dmi. ⁷ M:ââ yilî mî loo, yoo kamî yi l:êê dîy:o wo m:uu a ngmîdi ngê, nmopê, Awêde nmyi wo. Dépîdi ngê yi kópu wunê mwiyé a d:êê ngê, nmî l:êê dîy:o. A pweepwee pee yedê yi kópu mu ngmîdi u nkwo d:a d:êê,

Chóó Lémi u dnye awêde nmye nyêmî ngmê,

nmyi ngópu dmi dpî kpêmî yó, nangmê nkoko. *

⁸ Pini n:ii ngê Mósisi u d:aa a kââdî ngê, Njósuwa, yi pini ngê yoo ghê vyîmî tédê njini wo ñuwo, ye Chóó Lémi ngê wo daamupêdê ngmîdi ngê. ⁹⁻¹⁰ Yi wéni kamî nmî dye ghi ngê kèdê d:ii, Chóó Lémi u yoo kamî ngê dpî pyaa dmi, ghê vyîmî tédê ndêndê nmo lèpî té. Dini ghi n:ii ngê anm:uu taa dmi, Chóó Lémi

ngê ghê vyîmî kn:ââ ntee a chópu, yinté anmîn:aa ghê vyîmî, dpodo ndîi mēdaamonm:uu dóó. *

¹¹ A tîdê mbwó yoo, d:uud:uu koo, Chóó Lémi u ghê vyîmî tēdê u maa dpodombiy:e kîgha koo. Nmî vy:o pini ngmê yi yéli yi nt:anê kîngmê yââ, maa kîngê kn:aadi, dono u maa p:uu kîngê ghê, ¹² mu kópu u dîy:o Chóó Lémi ngê u kópu dyuu daa módó a vyyu. Chóó Lémi ngê kópuni dpî vyi, ndēndē ngê dpî d:uu. Myenté Chóó Lémi u kópu neepî ntee tpile. Neepî ngê mbwēmē ntee anyi chāpwo, kpadama dēma mbum u w:uu dē ntee am:i chāmē dē, Chóó Lémi ngê u kópu dyuu mbēmē pi u gha yinté myoo kpēmî. Kópuni tumu nmo nuw:onuw:o té, nmî gha vy:o, yi kópu yilî Chóó Lémi ngê chóó u kópu mbēmē dpî chāmē té. * ¹³ Doo u ntāâ kópu u kwo daangmanmî ngmo. Kópu yilî yintómu u ngîma a pyodopyodo. Yi kópu dyuu dîyo u kakēmē u kwo wanm:uu chāmē té. *

Yesu yi kpêê yiyé pyu ndēndē

¹⁴ A tîdê mbwó yoo, ala kópu a pweepwee pee yedê mwiyé kîdî d:êê, Yesu nmî kpêê yiyé pyu ndēndē. Yi pini Chóó Lémi Tp:oo. Daa dyámē mbēmē Chóó Lémi u ngomo k:oo kpêê yiyé pyu ngmê, ngmênê ndēndē ngê Chóó Lémi ka kee wo. Nmî nuw:o dmi p:uu choo kwo, nangê kée. * ¹⁵ Lîmîlîmî ngê daawa kée nmo. Ngmanmî kn:aadi knomomê, yi kn:aadi te kópu kn:ââ u lama, mu kópu u dîy:o Setan ngê ntee wunê tókótókó nmo, yinté myedoo a tókótókó, ngmênê Yesu ngê daangmê kn:aadi ngê. * ¹⁶ Yi kópu u l:êê dîy:o namê nkîngê, Chóó Lémi ka ngêpê kmêle, nmî tókótókó tēdê yinê wa ngee nmo, nmî dono

u kuwó wa kée té, mēdaawa a ngî té. *

5

¹ Kpêê yiyé pyu knî y:oo yi vy:o pini ngma a ngmidingmidi ngópu, yi kada pini ngê a pyépi ngópu, yoo yi l:êê dîy:o Chóó Lémi p:uu a dpodo yédi. Yoo yi dono yi l:êê dîy:o Chóó Lémi ka wumê kpêê yiyé yédi. ² N:i u lama Chóó Lémi u kópu dyuu dnyinté a kwo, dono kópu ngmēdpî d:uu knomomê, kpêê yiyé pyu u kwo dnyinté dpî nod:e, mu kópu u dîy:o yi kpêê yiyé pyu ngê dye ghi ngmê ngê my:oo dpî kn:aadi. * ³ Daa yoo yi mo yi dono knî yi l:êê dîy:o a kpêê yiyé yédi, ngmênê chóó u dono knî yi l:êê dîy:o mye kpêê yiyé yédi. *

⁴ Pi ngê chóó u pi daa kmîmî ngê, d:uudpî vyi, Kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini ngê n:aa pyodopyodo, ngmênê Chóó Lémi ngê Alon ntee a ngmîdi ngê, kpêê yiyé pyu ngê a pyódu ngê, mye yinté, kpêê yiyé pyu n:i Chóó Lémi ngê dpō ngmîdi, yi pini kada pini ngê dpî pyódu. * ⁵ Yesu Kédisu mye yinté. Chóó u pi daa kmungo, chóó daa vyyu, Nê kpêê yiyé pyu ndēndē, ngmênê Chóó Lémi ngê kwo,

Nyi a tp:ee, awêde mî ngê dî pyódu. *

⁶ Myenté kwo,

Nyi kpêê yiyé pyu ngmê, chedê ngê daanyi pyódu,

Mélkisadek ntee pini ngê anyi ya. *

⁷ Dini ghi n:i ngê Yesu dyámē mbēmē doo a paa, Chóó Lémi ka ngêpê tēdê doo kââkââ, myedoo mbê, mu kópu u dîy:o u yi u ngwo dēpwo kwo, Ghêlî k:i nî pw:onu. Chóó Lémi ngê u ngêpê a nyongo, mu kópu u dîy:o u yi u ngwo doo

* 4:12: 1 Pita 1:23; Epeso 6:17; Tpyuu 1:16

* 4:15: Hipîlu 2:17

* 4:16: Hipîlu 10:19

* 4:13: Lóma 14:12

* 4:14: Hipîlu 10:23

* 5:2: Hipîlu 4:15

* 5:3: Lev 16:6,24

* 5:4:

Ex 28:1 * 5:5: Hipîlu 1:5; Psalm 2:7

* 5:6: Psalm 110:4; Hipîlu 7:1,16-17

* 5:7: Mát

kwo, Chóó Lémi u nuu u kópu dé ntênê mwiyé nî d:uu té. ⁸ K:omo tpile Chóó Lémi Tp:oo, ngmênê Chóó Lémi daa kede wo, Tp:oo mgînî vyîmî tédê dy:ââ ngê. Yesu myedaa kede wo, u mî u kópu u wépi daa puwâ, mgînî vyîmî tédê loo, ⁹ pi yilî yi Mbwámê ngê u ngwo pyodo. N:ii ngê u dnye adî nyêmî, u Mbwámê ngê adî ya, chedê ngê daawa pyódu. ¹⁰ Chóó Lémi ngê kpêê yiyé pyu ngê mye pyódu ngê, kwo, Mélkisadek ntee pini ngê anyi ya.

Pi ngê maa ndêndê kîngê kn:aadi

¹¹ A tidê mbwó yoo, u ya a nga a kwo, Yi kópu p:uu kópu yilî nmye nî vyî, ngmênê u kakêmê chámêchámê nmye dpodo ndîi, mu kópu u dîy:o nmyi mbodo dmi dîngîdîngî dé. ¹² Yesu u yoo vy:o ló dini munmyinê ghê dniye, lukwe dîy:o ndiye kîgha pyu ngê dmyongê pyaa dniye. Chóó Lémi u kópu n:ii nmyi ndê tumo, lukwe dîy:o dnyintê nmyi ndê tumo, woni dmyongê ndê tumo. Lukwe dîy:o nmye ngmo ndanî nyédi, nté wêdêwêdê dp:ee pîpî ngmê. Nmyi nuw:o pwiipwii dé. ¹³ N:ii a ngmo ndanî yédi, yi pini tpómu ntee tpile, kópu mb:aa u dî u lama daa tóó. ¹⁴ Nté wêdêwêdê pyââwe mââwe knî y:oo vyîlo ye pîpî ngópu, yi nuw:o dmi nêpwi ngmê dé dono mb:aamb:aa ntênê dpî mya d:oo.

6

¹ Yesu u yoo vy:o ló dini nmyinê ghê dniye, yi kópu u l:êê dîy:o kópuni yi ngwo nmye ndê tumo, yi p:uu danê ngê kêê nmye daamunê t:oo. U ya a nga a kwo, Kn:aani kópu knî nmyi nuwo munînê kîgha. Kópuni nmyi lama a pyede, yi kópu ngomo k:ââ ntee tpile dé. U ya a nga daa kwo, K:ââ ghi kamî munî kââ, ngmênê ngomo nt:u p:uu n:aa dpodo. Nmye mēdaamonē vyî,

Nmyi dono kópu a kuwo tóó, Chóó Lémi ka dmyinê kêlîmî, nmyi nuw:o dmi p:uu kaa yó. Yi kópu ló dini nmyinê d:uu ngópu. ² Pi ngê pi ntee a mbápitisîm kîgha ngê, kóó dē mbēmē dpî yé dē, Chóó Lémi u ghê Dmi u mēnē u ngwo dpî kee, yi kópu p:uu kópu nmye daamunê vyî, nmyi lama wunê ka a yaa wo. Myenté, nmyi lama ka tóó, mu dini ghi ngê Chóó Lémi ngê pi yintómu wa a pyidu té, yoo dono wa kpada té, chedê ngê daawa pyódu. Yi kópu nmyi lama daamunê kwolo. ³ Chóó Lémi ngê ada a ngêêpî nmo, yi k:âamu ghi knî yi mbēmē ngomo nt:u mb:aamb:aa ngê anmî wó.

⁴ Chóó Lémi u maa ndêndê dpodombiy:e dmyinê kîgha, nangmê diyé, mu kópu u dîy:o n:ii yoo yi máadi p:uu wa diyé dmi, kópu dono amêdnyi d:uud:uu dé, doo u ntââ daanmo diyédiyé kalê té, myenté doo u ntââ yi dono vy:o mēdaanmo y:ee té. Wunê Chóó Lémi u maa p:uu dn̄ya a paa, u wo myednya a paa. Chóó Lémi ngê ghê kamî ye y:ângo, u Ghê Dmi yi mēnē kee wo. ⁵ Chóó Lémi u kópu dyuu mb:aamb:aa ngê ye mwiye pyaa dniye, yoo kamî yi wêdêwêdê myednyimo mumu. ⁶ Yesu Kédisu lukwe dîy:o kpîpî ngópu. Yélini y:oo kîdosi nêdê mwiye a t:ee ngópu, mye yinté yéli, na a ka kîdosi nêdê yinté myombó mye t:emî ngmê. Pi knî yi ngîma u pi a dyede ngmê, a mywenemywene kîgha ngópu. Yi kópu u l:êê dîy:o doo u ntââ mēdaanmo diyédiyé kalê té, Yesu u maa p:uu mēdaanmî kaa té. *

⁷ Yi yéli tēpê ghi dono ntee yéli. Yâpwo tédê n:ii tpîi wunê ghayghay yédi, nté nt:u mb:aamb:aa ngê dpî kaalî, yi tēpê mb:aamb:aa. Yoo mb:aa mye yinté dé, Chóó Lémi ngê mb:aamb:aa ngê a ngêêpî too. ⁸ Tpyé ngê yâpwo tédê n:ii dpî ma, y:i nté nt:u d:uudpî kaalî. N:ii knî

* 6:6: Hipilu 10:26-29

y:oo Yesu dpî kpîpî ngmê, yinté dé, Chóó Lémi ngê ndiya wa kée té.

⁹ A tidê mbwó yoo, k:omo tpile alanté nmye nînê danêmbum, ngmênê dp:ee yinté yéli. A lama ka too, ndiya daanmy:uu ghêpê dmi, ¹⁰ mu kópu u dîy:o kópuni Chóó Lémi u l:êê dîy:o nmyee d:uud:uu dé, yi kópu u nuwo daawa a kuwo dmi. Chóó Lémi u nuu ghi nmyi nódó ndêndê ngê a too. Yi kópu u l:êê dîy:o Yesu u yoo vy:o yéli nmyee a ngêêpî dé, awêde mwo anmyi ngêêpî t:oo. * ¹¹ Mb:aamb:aa ngê u ya a nga a kwo, Yesu u dpodo p:uu mgeemgee ngê kêê kêdmyinêngê t:ee ngmê, mu kópu u dîy:o kópuni u yi nmye a kwo, Pêdê pyw:ee yó. ¹² Nyââ, mgeemgee ngê kêê nangê t:oo, ngmênê yoo mb:aa yi nt:anê dpî yaa dmyeno, yélini yi kêlîmî chedê ngê d:uudpî pyódu. Kópuni Chóó Lémi ngê yi pi dmi ye mwiyé a vyi too, yi yéli y:oo yi kêlîmî mbêmê yi kópu wunê pyw:êmî t:oo.

Chóó Lémi u kópu ndêndê

¹³⁻¹⁴ Nmî lama ka too, Chóó Lémi ngê Epilaham ka kópu ndêndê ngma a vvu, kwo, Dîni k:omodanê. Kwo, Mb:aamb:aa ngê ana a ngêêpî ngi, dîyo nyoo yilî ngê wa pyódu. Dini ghi n:ii ngê yi kópu u kwo a vvu, u kwo mye kpaa wo. Chóóchóó u ngwo a kpaa wo, mu kópu u dîy:o u pwo pini daa too, n:uu ngê mêpî kpaa wo. * ¹⁵ Epilaham yi kópu ka kêlîmî mbê wo, u kêlîmî chedê ngê daa pyodo, yi kópu mye-doo t:âât:ââ, u dî yi kópu mîné pyw:àngo. ¹⁶ Pi chóó u pi ngê d:uudpî kp:aa, ngmênê nmî pwo pini u pi ngê dpî kp:aa, dnyengi dnyeng:aa machedê ngê u ngwo dpî pyódu. ¹⁷ Yi kópu ndêndê nmî l:êê dîy:o Chóó Lémi ngê Epilaham ka a vvu. U yi u ngwo doo kwo, nmî lama ndêndê ngê yaa we, Chóó

Lémi ngê u nuw:o daawa ngmêê, kópuni a vvu, ntênê wa d:uu. Yi kópu u l:êê dîy:o u kópu ndêndê Epilaham ka a vvu, chóóchóó u ngwo myedê kpaa wo. ¹⁸ Chóó Lémi ngê yi kópu dê Epilaham ka ntênê a vyi doo, doo u ntââ daawa a ngmêê dê, myedaadî k:omodanê. Vyîlo yi yâpwo p:uu nmî nuw:o dmi nmî kaa too, daawa dóó nmo. Yi kópu dê yi mbêmê nmî lama ndêndê ngê a too, Kópuni nmo mwiyé a vvu, ntênê wa d:uu, kóo k:oo wa kaa nmo, mêdaawa kée nmo. * ¹⁹ Anka nt:u ngê nkéli u ché ntee wunê tpee ngê, kópuni ka nmî kêlîmî mbê dniye, yi kópu mye yinté, nmî anka, Chóó Lémi p:uu u pye wunê too. Yi kópu ngê nmî ché dmi kîyedê tpee, doo u ntââ daanmî ntée dmi, Setan ngê nmî anka daawa a pêêdî, myedaawa t:âmo nmo. Chóó Lémi kwéli wunê too, yâpwo ghi ndêndê ghê, yi anka y:i wunê too. * ²⁰ Yesu nmî kada y:i ghê wo, nmî l:êê dîy:o kpêê yiyé pyu ndêndê ngê mî pyodo. Méلكisadek ntee pini ngê mî pyodo, chedê ngê daawa pyódu.

7

Méلكisadek u danêmbum

¹ Méلكisadek Salem tpémi yi king ngê doo ya, kpêê yiyé pyu ngê mye-doo ya. Yâpwoni u pi mudu y:i a too, vyîlo yi yâpwo ka dpîmo kpêê yiyé. Dini ghi n:ii ngê Epilaham u yoo knî yi k:ii king páádi knî yi p:uu dnyen:aa l:êê, yi king yoo, yi yoo knî yi k:ii, woni vya tumo. Dini ghi n:ii ngê p:o dnye diyédiyé, Méلكisadek ngê Epilaham maa p:uu a pyódu ngê, Chóó Lémi u pi mbêmê wêdêwêdê kalé ngê. * ² Kn:aa lede knî y:oo tpileni mwiyé a t:âmo tumo, Epilaham ngê l:êê tédê yi kêlê mîmênê pwaa too. Yi tpile dyuu dyuudyuu a pyódu ngê, dyuu y:a ngê pyódu too, yononi dyuu

* 6:10: Hipilu 10:32-34; 1 Kódin 15:58 * 6:13-14: Gen 22:16-17 * 6:18: Num 23:19 * 6:19:

Lev 16:2-3; Hipilu 9:3 * 7:1: Gen 14:17-20

Mélkisadek ka y:ângo. Mélkisadek u pi u nt:u alanté, King n:ii p:uu dyââpe daa t:a. Mye Salem tpémi yi king, u nt:u alanté, N:ii ngê l:êê dpî chedê, yoo dpo kââdî. ³ Mélkisadek u pye mî yi pi dê daa d:êê dumo, u kn:ââ yoo yi pi dmi myedaa d:êê tumo, wéni n:ii ngê a ta, wéni n:ii ngê a pwene, yi pi dê myedaa d:êê dumo. Na a ka Chóó Lémi Tp:oo ntee pini, kpêê yiyé pyu ngê a tóó, chedê ngê daawa pyódu. *

⁴ Ala kópu nmyi lama choo a ya, Mélkisadek u pi ndîi, nmî kn:ââ Epilaham u pi tédê. K:omo tpile Chóó Lémi ngê Epilaham a ngmîdi ngê, ngmênê Epilaham ngê tpile dyuu yononi Mélkisadek ka y:ângo. ⁵ Lipi u yoo vy:o yélini kpêê yiyé pyu ngê a pyede, yi yéli ye Yisîléli tpémi y:oo yi tpile dyuu yononi ye a yémî tumo, mu kópu u dîy:o Chóó Lémi u dêêpî kópu dyuu yedê yi kópu a tóó. K:omo tpile kpêê yiyé pyu yoo, Yisîléli tpémi woni knî yi k:ii, yi kn:ââ mu ngmîdi, Epilaham, ngmênê kpêê yiyé pyu knî ye tpile dyuu yononi ye a yémî tumo. * ⁶ K:omo tpile Mélkisadek daa Lipi u tii nédê pini ngmê, ngmênê Epilaham ngê tpile dyuu yononi u kwo y:ângo. K:omo tpile Chóó Lémi ngê Epilaham mwiye a ngmîdi ngê, u l:êê dîy:o u pi ndîi, ngmênê Mélkisadek ngê mē wêdêwêdê kwólu. ⁷ Nmî lama ka tóó, n:ii ngê pi a wêdêwêdê kîgha too, yi pini u pi mudu y:i a tóó. Yi kópu u l:êê dîy:o Epilaham u pwo Mélkisadek u pi mîmî tóó. ⁸ Myenté kpêê yiyé pyu yoo yi pwo, Mélkisadek u pi myimî tóó. Kpêê yiyé pyu yoo a vy:enevy:ene nyédi, mye pwopwo nyédi, ngmênê Mélkisadek na a ka daa pwene, a tóó, mu kópu u dîy:o u pwopwo u pi daa tóó, puku yedê. Epilaham ngê u tpile dyuu yononi Mélkisadek ka ntee y:ângo, Yisîléli tpémi y:oo

yi tpile dyuu yononi kpêê yiyé pyu knî ye yinté mye yémî tumo. ⁹ Myenté kpêê yiyé pyu yoo yi kn:ââ Lipi ngê yi kópu mye d:uu ngê. ¹⁰ Na a ka u tpile dyuu yononi Mélkisadek ka mye y:ângo, mu kópu u dîy:o dini ghi n:ii ngê Epilaham ngê u tpile dyuu Mélkisadek ka y:ângo, yi ngwo u maka Lipi dêpwo ya, Epilaham ngê u maka u l:êê dîy:o d:uu ngê.

Yesu ngê kpêê yiyé pyu yoo yi d:aa dmi u ngwo a kââdî ngê

¹¹ Dini ghi n:ii ngê Chóó Lémi ngê Lipi u tii nédê pini ngmê, Alon, a ngmîdi ngê, kpêê yiyé pyu ngê a pyódu ngê, yi ngwo Yisîléli tpémi ye dêêpî kópu dyuu mye y:ângo. Alon u tii nédê yéli vyîlo dé ye kpêê yiyé té, awêde u dî. Kpêê yiyé pyu knî y:oo yoo yi dono yilî wo chedêchedê tumo, ye Chóó Lémi ngê kpêê yiyé pyu kamî daamupêdê ngmîdi ngê. Yi kópu u l:êê dîy:o Chóó Lémi ngê Yesu kpêê yiyé pyu ndêndê ngê pyódu ngê, Alon u tii nédê yéli yi d:aa dmi a kââdî ngê, Mélkisadek ntee pini ngê a tóó. ¹²⁻¹⁴ Nmî lama ka tóó, nmî Lémi Yesu Njuda u tii nédê pini ngmê, ngmênê Mósisi ngê puku yedê ala kópu a d:êê ngê, apê, Lipi u tii nédê yéli kpêê yiyé pyu ngê vyîlo dé yidny:oo pyodopyodo, daa Njuda u tii nédê yéli yi pi dmi yi d:êê ngê. Yi kópu u l:êê dîy:o ala kópu nmo w:ee ngê, Chóó Lémi ngê yi dêêpî kópu dyuu dē ngmêê, Yesu ngê kpêê yiyé pyu yoo yi d:aa dmi da kââdî.

¹⁵ Yi kópu ndêndê ngê kîd:o w:ee. Nmî Lémi Yesu Mélkisadek ntee pini ngê a tóó, kpêê yiyé pyu ndêndê ngê dē pyódu. ¹⁶ Daa yoo yi dêêpî kópu dyuu mbêmê kpêê yiyé pyu ngê pyodo, ngmênê chóó u ghê mbêmê, ghéni n:ii chedê ngê daawa pyódu. ¹⁷ Yi kópu puku yedê alanté a tóó, Chóó Lémi ngê kwo,

Nyi kpêê yiyé pyu ngmê, chedê ngê daanyi pyódu,

Mélkisadek ntee pini ngê anyi ya.
*

18 Kpêê yiyé u dêêpî kópu dyuu Chóó Lémi ngê chedê ngê pyódu ngê, mu kópu u dîy:o kpêê yiyé tédê yoo yi dono dnyinté dnyimo chedêchedê. 19 Mósisi u dêêpî kópu dyuu ngê yoo kamî ngê daa pyódu too, ngmênê kópu kamî mbêmê nmî lama ka tóó, dîyo Chóó Lémi ka wanmî lee dmi.

20-21 Yesu ngê kpêê yiyé pyu yoo yi d:aa dmi a kââdî ngê, mu kópu u dîy:o Chóó Lémi chóóchóó u ngwo a kpaa wo, Yesu kpêê yiyé pyu ndêndê ngê u ngwo a pyódu ngê. Dini ghi n:ii ngê Lipi u tii nêdê yéli kpêê yiyé pyu ngê a pyódu too, chóóchóó u ngwo dêpê kpaa wo. Ngmênê Tp:oo ka a kpaa wo, ala kópu puku yedê a tóó,

Nmî Lémi chóóchóó u ngwo da kp:aa,

u nuw:o daawa ngmêê, kwo,

Nyi kpêê yiyé pyu ngmê, chedê ngê daanyi pyódu. *

22 Yi kópu u l:êê dîy:o Yesu ngê Chóó Lémi ka mb:aamb:aa ngê a kââdî nmoo. Nmî lama ka tóó, Ntênê daawa dóó nmo. *

23 Kpêê yiyé pyu yili a tóó. Ntee a pyede, Yesu daa yinté. Dye ghi yintómu yinté daamu ya nyédi, a vy:enevy:ene nyédi, a pwopwo nyédi. 24 Ngmênê Yesu chedê ngê daawa pyódu. Dye ghi yintómu kpêê yiyé pyu ndêndê ngê adî ya, pi ngê u d:aa daawa a kââdî. 25 Yi kópu u l:êê dîy:o daa dêê wo, ndêndê ngê nmî Mbwámê ngê pyodo. N:ii knî y:oo Yesu p:uu yi nuw:o dmi dpî kaa t:oo, yi yéli dpî ngee té, Chóó Lémi u yoo vy:o dpî kaa té, mu kópu u dîy:o dye ghi yintómu Chóó Lémi ka a tpapê ngê, kópu, Yi yikî dmi a pwo ghay wo, nangê kpada té. *

26 Yesu nmî kpêê yiyé pyu ndêndê, u máló a tóó. Dyââpe p:uu daa t:a, u dono myedaa tóó. Yoo dono yi nt:anê daa yaa wo, u Mí ka mê kee wo, u che p:ââ pee ngê mîmî pyodo. * 27 Kpêê yiyé pyu yoo ntee dé, Yesu daa yinté pini. Yi yéli wonêwodiyédiyé yi chóó yi dono knî yi l:êê dîy:o mwiye a kpêê yiyé nyédi, yoo yi dono knî yi l:êê dîy:o kuwó a kpêê yiyé nyédi. Yesu ngê yinté kópu daa d:uud:uu ngê, ngmênê kpêê ng:êêntómu yó, chóóchóó kpêê ngê u ngwo pyódu ngê, yi kópu mēdaawa d:uu. * 28 Mósisi u dêêpî kópu mbêmê yélini kpêê yiyé pyu ngê a pyépi tumo, dye ghi knî ngmê ngê dpî kn:aadi ngmê, ngmênê Chóó Lémi chóóchóó u ngwo a kpaa wo, chóó Tp:oo kpêê yiyé pyu ndêndê ngê u ngwo a pyódu ngê, pini n:ii p:uu dyââpe daa t:a, chedê ngê myedaawa pyódu. Mósisi ngê u dêêpî kópu dyuu mwiye a d:êê ngê, Chóó Lémi chóóchóó u ngwo a kpaa wo. Yi kópu ngê Mósisi u kópu u d:aa a kââdî ngê. *

8

Yesu kpêê yiyé pyu ndêndê

1 Kópu yili n:ii dî d:êê té, yi nt:u kópu ala. Nmî l:êê dîy:o Yesu kpêê yiyé pyu ndêndê ngê pyodo, Chóó Lémi ka mbóó p:uu mê kee wo, u wéni pee mî yaa wo, u che p:ââ pee ngê mîmî pyodo. * 2 Kpêê yiyé pyu yoo dyámê mbêmê Chóó Lémi u ngomo k:oo ntee a dpodo nyédi, Chóó Lémi kwéli a tóó, Yesu yinté yi mye dpodo yédi.

3 Yoo yi l:êê dîy:o, dêêpî kópu mbêmê kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini knî y:oo tpile tp:oo Chóó Lémi ka a yémî tumo, kpêê ngê u kwo a yé tumo. Kpêê yiyé pyu ndêndê mye yinté, chóóchóó kpêê ngê

* 7:17: Psalm 110:4 * 7:20-21: Psalm 110:4 * 7:22: Hipilu 8:6; 12:24 * 7:25: Lóma 8:34; 1 Njon 2:1 * 7:26: Hipilu 4:15 * 7:27: Hipilu 10:10 * 7:28: Hipilu 5:1-2,9 * 8:1: Hipilu 1:3; 10:12

pyódu ngê. ⁴ Dyámê mbêmê wodoo ya, ye kpêê yiyé pyu ngê daapêdoo ya, mu kópu u díy:o kpêê yiyé pyu yoo n:i i a pyede, Mósisi u dêêpî kópu dyuu mbêmê a kpêê yiyé nyédi. ⁵ Dpodoni Yesu ngê a dódó, mbóó p:uu, yi dpodo u kââ kpêê yiyé pyu knî y:oo ye dódó ngmê, dyámê mbêmê. Mósisi ngê Chóó Lémi u wónu ngomo daa kêmakêma doo a wuwó, mye yinté. Chóó Lémi ngê kwo, Kópu yilî yi kakême ntee nga dí chámê, mbu mbêmê, yinté dpî l:âmo ngi. *

Chóó Lémi ka kââdí te kamî

⁶ Yesu ngê dpodoni a dódó, yin-too dpodo kpêê yiyé pyu knî y:oo daa dódó ngmê. Myenté, Yesu ngê Chóó Lémi ka ntee a kââdí nmoo, kpêê yiyé pyu knî y:oo yinté u kwo dêpê kââdí nmoo. Yesu u l:êê díy:o gha kópu n:i i nmo t:âat:âa té, kpêê yiyé pyu yoo yi dpodo u l:êê díy:o daa yinté kópu yinmee a t:âat:âa dé. * ⁷ Kââdí te mbwee mbêmê mb:aamb:aa ngê w:oo pyaa dniye, ye Chóó Lémi ngê kn:aani kópu nmo daamupêdê kpo. ⁸ Kââdí te mbwee Chóó Lémi ka doo u ntââ ngê pyodo. Yi kópu u l:êê díy:o ala kópu puku yedê a tóó,

Nmî Lémi ngê apê,

Mu dini ghi ngê kââdí te kamî mbêmê Yisiléli tpémi a ka anê kââdí té,

Njuda u yoo a ka amyenê kââdí té. *

⁹ Dini ghi n:i i ngê yi kn:âa yoo yi kada nê ghê wo,

Yichip u mênê nê pw:i i too, yi ngwo a ka nê kââdí too, dêêpî kópu dyuu ye ngmênî y:ângo.

Ngmênê yi dêêpî kópu dyuu dèdnyimo a cháâcháâ dé,

u nkwo ye dênîmo a ng:aa.

¹⁰ Ngmênê mu dini ghi ngê kamî ngê anî pyódu té,

myombó a ka amênê kââdí té.

Nmî Lémi ngê apê,

Yi yâpwo ngê anî ya, a yoo ngê adnyi kwo.

Dini ghi n:i i ngê yi kn:âa yoo a ka nê kââdí too,

a dêêpî kópu dyuu chêêpî kpââ dê yi p:uu nê d:êê too,

ngmênê dini ghi n:i i ngê ala yéli a ka anê kââdí té,

a dêêpî kópu dyuu yi mbodo mênê anê yé té,

yi gha vy:o amyidnyi ya.

¹¹ Pi ngê u mbwó ka mēdaadi tpaê, kwowo,

Nmî Lémi nuw:o nēdē choo ya, mu kópu u díy:o yi yéli yintómu

yi lama wanî ya.

K:omo tpile yoo yi pi dmi ndîi dé ó yi pi dmi tēdē dé,

ngmênê yi lama wanî ya.

* ¹² Yi lama wanî ya, mu kópu u díy:o yi dono yilî a kuwó wanî kéé té,

mēdaani ngi té.

¹³ Chóó Lémi ngê kamî ngê u kwo a kââdí nmoo, yi kópu ngê daa kêmakêma kââdí te mbwee u d:aa wunê kââdikââdí.

9

Kpêê yiyé mbwee, kpêê yiyé kamî, yi danêmbum

¹ Kópuni dyuu mbêmê Chóó Lémi ngê nmî kn:âa yoo u kwo mwiye a kââdí too, yi kópu dyuu mbêmê Chóó Lémi nmee cháâcháâ, u kwo nmee kpêê yiyé, u kwo myenmee ngêpê. Nmî kn:âa knî y:oo yi kpêê yiyé tēdē ló dini a l:âmo ngópu.

²⁻³ Wónu ngomo ngmê wó ngópu, ghi k:oo miyó yé ngópu, woni ghi u pi yâpwo ghi, woni ghi u pi yâpwo ghi ndêndê. Yâpwo ghi u mênê lam pyudu knî yi kwo tēdê kaa ngópu, mbîdédi u kapi tēdê mye kaa ngópu. Mtyîmî nk:êênî tēdê nkól ngê ngmê l:âmo ngópu, yâpwo ghi ndêndê u kpîdí pee u nkîgh:ê kaa ngópu. Yi

* 8:5: Ex 25:40; Kîlosa 2:17

* 8:6: Hipîlu 7:22; 9:15

* 8:8: Jer 31:31-34

* 8:11: 1 Njon

kpîdî pee mwada pee yâpwo ghi ndêndê doo ya. * ⁴ Chóó Lémi u yâpwo poki ngmê l:âmo ngópu, nkól p:uu t:ee ngópu, yâpwo ghi ndêndê k:oo kaa ngópu. Yi poki k:oo tpile páádi yé tumo, ntini n:ii nmî kn:ââ knî y:oo dnyimo a pîpî, mana, yi ntini d:ââ ngmê, Alon u kiyé my-omo, n:ii nkwodo yââ vyi mwiyé a ghê wo, chêêpî kpââ dê pyolo podo, n:ii dê yi p:uu Chóó Lémi ngê u dêêpî kópu dyuu wunê a d:êê ngê. ⁵ Yi poki mbêmê enjel miyó l:âmo ngópu. Chóó Lémi y:i dpîmo ya, yoo yi dono y:i myedpîmo chedêchedê dé. Doo u ntââ ala ngwo yi kópu yilî yi kakêmê dmi nmye daanê chámê.

⁶ Nmî kn:ââ knî y:oo yi kópu yinté a yé tumo, ala ngwo Chóó Lémi u ngomo k:oo yinté a pyede, Njedusalem. Wonêwodiyédiyê kpêê yiyé pyu yoo yâpwo ghi k:oo a koko nyédi, y:i a dpodo nyédi, * ⁷ ngmênê yâpwo ghi ndêndê k:oo daa koko nyédi, yi kada pini mu ngmîdi y:i dpî kee. Daa wonêwodiyédiyê a koko yédi, ngmênê m:ââ k:oo wo mu ngmîdi ngê dpî kee. Daa módó dpî kee, ngmênê tpile tp:oo mwiyé ngmêdpî vy:a, u wêê yâpwo ghi ndêndê k:oo Chóó Lémi ka dpî ñuw:o. Chóó u dono u l:êê dîy:o dpî vy:a, myenté yoo yi dono u l:êê dîy:o. * ⁸ Yi kópu knî yi mbêmê Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê nmî nuw:o dpî kwolo, ala kópu u ngwo nmînê wopwe ngê, Chóó Lémi u ngomo ghêlî k:ii chedê ngê doongê pyodo, yâpwo ghi ndêndê k:oo maa daa t:a. * ⁹ Chóó Lémi u ngomo dyimê pywuu ntee tpile, kpêê yiyé mye yinté. Yesu ngê ndêndê kópu yi d:uu too, nmî dye ghi ngê. Kpêê yiyé mbêmê yoo yi gha dmi kamî ngê dêdnyimo pyodopyodo. * ¹⁰ Kópu mbwee dé, nté p:uu kópu dé, mbwaa ndanî p:uu

kópu dé, tpile ghêêghêê p:uu kópu dé, yi kópu dé too pee u kópu dé. Chóó Lémi ngê u yi doo kwo, Pi knî y:oo dny:oo chââchââ dé, u dî Yesu ngê maa kamî mî kpêmî ngê.

¹¹ A tîdê mbwó yoo, Yesu Kédisu nmî kpêê yiyé pyu ndêndê ngê wunê kî pyodo, kópu mb:aa yilî nmo a kpo. Yâpwo ghi n:ii k:oo Yesu a dpodo, daa pi ngê yinê l:âmo ngê, myedaa dyámê pee ngmê mbêmê a tóó. ¹² Dini ghi n:ii ngê yi yâpwo ghi k:oo ng:êêntómu kee wo, daa pudumakó tp:oo wêê nunukwéti wêê ngmêyi ñuwo, ngmênê chóó u wêê yi ñuwo, nmî dono yilî u ngwo chedê ngê, kamî ngê mye pyódu nmoo. Yi kópu daamuwa d:uu. * ¹³ Yesu ngê gha u kópu yi d:uu ngê, ngmênê kpêê yiyé pyu knî y:oo too pee u kópu ye d:uud:uu tumo, pudumakó nunukwéti a vyee tumo, yi wêê ngê yoo a ñiyéniyé tumo, pudumakó tp:oo dpî vya ngmê, dpî nk:êê ngmê, kpo dpo ngî ngmê, yoo yi pwo a kéké ngópu. Yoo yi too pee mbêmê dono kópu n:ii a pyede, kpêê yiyé pyu knî y:oo yi kópu knî yi mbêmê dpî chedê t:oo, * ¹⁴ ngmênê Yesu Kédisu ngê chóó u wêê mbêmê kópu ndîi yi d:uu ngê, nmî gha dmi kamî pyódu too. Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê a ngópu, chóochóó kpêê ngê u ngwo pyódu ngê, kpêê yiyé n:ii p:uu dyââpe dêpwo ya. Dononi nmî gha vy:o a pyede, u wêê ngê dpî chedê té, Chóó Lémi p:uu u nkwo nmo dpodo té, chedê ngê daawa pyódu. *

Yesu u pwopwo p:uu danêmbum

¹⁵ Yesu pwene, mu kópu u dîy:o yélini Chóó Lémi ngê mwiyé a ngmîdi too, yoo kamî ngê dny:oo pyodopyodo, Chóó Lémi u k:ii pêdê kââdî y:e, kópuni mb:aa yi pi dmi

* **9:2-3:** Ex 25:23-40; Ex 37:1-29 * **9:6:** Num 18:2-6 * **9:7:** Ex 30:10 * **9:8:** Hipîlu 10:19-20 * **9:9:** Hipîlu 10:1-2 * **9:12:** Epeso 1:7 * **9:13:** Lev 16:3; Num 19:17-19; Hipîlu 10:4 * **9:14:** 1 Pita 1:18-19; 1 Njon 1:7

mwiyé a vyi too, pêdê pyw:ee téne. Ala kópu u l:êê dîy:o mye pwene, yélini y:oo dêêpî kópu dyuu mbwee dnya a cháachâa dé, yi dono chedê ngê mye pyaa dniye. *

¹⁶ Ndáápi u dyimê pywuu nmye ngmênîné kuwo. N:ii u tpile yilî, u ndapî mye yilî, u tpile dyuu, u ndapî yi pweepwee pee ngmêdpî d:êê, yi yêêpî u dîy:o. Dini ghi n:ii ngê yi pini dpî pw:onu, u yoo knî y:oo yi pweepwee pee mbêmê tpile a yêêpî tumo, ndapî mye yêêpî ngópu. ¹⁷ Yi pini ghêlî k:ii d:uudpî pw:oo knomomê, yi pweepwee pee u nt:u daa ya yédi, pi ngê u tpile ghêlî k:ii d:uuwodê ngî. Dini ghi n:ii ngê yi ndáápi dpî pw:onu, yi pweepwee pee nt:u u ngwo dpî pwii. ¹⁸⁻¹⁹ Wéni n:ii ngê Mósisi ngê nmî kn:ââ yoo Chóó Lémi ka a kââdî too, mye yinté. Mósisi ngê dêêpî kópu dyuu pi knî ye mwiyé vyu, pudumakó kuwó vya too, Chóó Lémi ka u ngwo a kââdî too. Yi pudumakó wêê d:ââ k:oo mbwaa yó, yimbwi nêdê sipi gh:aa mtyé ngmê kââ, wêê d:ââ k:oo doo kmênêkmênê, yoo u ngwo doo níyéníyé, dêêpî kópu u puku dmi mye níyé ngê. * ²⁰ Pi knî ye yepê, Ala wêê ngê Chóó Lémi ka da kââdî nmyo, mb:aamb:aa ngê dmyiné cháachâa. ²¹ Dini ghi n:ii ngê Chóó Lémi u wónu ngomo wó ngópu, Mósisi ngê yi ngomo u tpile yilî yintómu wêê ngê níyé too, yi tupwó yilî Chóó Lémi ka u ngwo chedê too. ²² U kuwó dini ghi ngê kpêê yiyé pyu knî y:oo dêêpî kópu dyuu mbêmê tpile yilî wêê ngê dnyimo níyéníyé, yi tupwó yilî machedê ngê u ngwo dnyimo pyépi. Wêê mu ngmîdi mbêmê Chóó Lémi ngê yoo yi dono u kuwó dpî kéé té. *

²³⁻²⁴ Chóó Lémi u wónu ngomo k:oo tpileni dnye ya, yi tupwó tpile

tp:oo wêê mbêmê chedê ngê pyaa dniye, ngmênê Yesu ngê dpodoni dóó u l:êê dîy:o, tpile tp:oo wêê doo u ntââ, chóó u wêê u ntââ. Chóó Lémi u wónu ngomo n:ii dyámê mbêmê doo kwo, yi ngomo dyimê pywuu ntee tpile. Yâpwo ghi ndêndê mbóó p:uu wunê tóó, Yesu kwéli a tóó, nmî l:êê dîy:o Chóó Lémi ngîma wumê kwo. Yâpwo ghi n:ii k:oo Yesu Kédisu kee wo, daa pi ngê yinê l:âmo ngê. * ²⁵ M:ââ yintómu knî yi k:oo kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini ngê tpile tp:oo dpî vy:a, wêê yâpwo ghi k:oo dpî núw:o, ngmênê Yesu Kédisu ngê daa dye ghi yintómu chóochóó kpêê ngê a pyépi ngê, ²⁶ kminté wonêwodiyédiyé kîdosi nêdê pêdoo pwopwo, kn:ââ Chóó Lémi ngê dyámê pê u ngwo a l:âmo ngê, nkoo nmo. Kêle, dye ghi mbwee yi chedê ngê, ng:êêntómu nmî dye ghi ngê pwene, chóochóó kpêê ngê pyódu ngê, dono yilî u ngwo chedê ngê. ²⁷ Pi ng:êêntómu dpî pw:onu, u kuwó dini ghi ngê Chóó Lémi ngê dpî kóté kwolo. * ²⁸ Myenté, Yesu Kédisu ng:êêntómu mye pwene, chóochóó kpêê ngê yó, nmo yilî nmî dono u ngwo chedê too. Daa dono chedêchedê u l:êê dîy:o amêdê diyé, ngmênê yélini y:oo adnyi t:âât:ââ, u Mî kóó k:oo wa kaa té. *

10

Yesu Kédisu nmî kpêê ngê ng:êêntómu pyodo

¹ Yesu Kédisu ngê kpêê ndêndê yinê yó. N:ii yoo dêêpî kópu dyuu mbêmê dnyimo a kpêê yiyé, dyimê pywuu ntee tpile yidnyimo a l:âmol:âmo. Ala ngwo mye yinté, m:ââ yintómu knî yi k:oo a kpêê yiyé nyédi, ngmênê yoo kamî ngê daa pyodopyodo nyédi. * ² Kpêê

* **9:15:** 1 Tim 2:5; Hipilu 8:6

* **9:18-19:** Ex 24:6-8

* **9:22:** Lev 17:11

* **9:23-24:** 1 Njon

2:1 * **9:27:** Gen 3:19

* **9:28:** Hipilu 10:10; 1 Pita 2:24; Pilipay 3:20

* **10:1:** Hipilu 8:5;

Kilosa 2:17

yiye mbêmê yoo yi dono chedê ngê wodnyimo pyodopyodo, ye tpée kópu daamupê vyi ngópu, kpêê mēdaamupî yé ngópu. ³⁻⁴ Ngmênê pudumakó nunukwéti yi wêê ngê doo u ntâa yoo yi dono daapî chedê tumo. M:âa yintómu knî yi k:oo, kpêê yiye u l:êê dîy:o, pi knî y:oo yi dono a vyîlvîyîli tumo.

⁵⁻⁶ Nyâa, kpêê yiye dpî dîpî, yoo yi dono d:uudpî chedê. Yi kópu u l:êê dîy:o, dini ghi n:ii ngê Yesu Kédisu daa kēmakēma dyâmê mbêmê doo taataa, yi ngwo Chóó Lémi ka kwo, Pi knî y:oo tpile tp:oo a vye

tumo, kpêê ngê nga wunê yiye tumo, ngmênê yi kópu u yi nga daa kwo, u l:êê dîy:o yoo yi dono d:ii chedêchedê too.

Kwo, Dini ghi n:ii ngê a chóó a nt:u wanyi l:âmo,

kpêê ngê nga wanê pyódu, u ntâa ngê nga vyîlo ayi pyódu. *

⁷ Kwo, A Lémi, ala nê.

Kópuni puku yedê a p:uu ntee a toó,

yinté n:aa d:uud:uu, nuu u kópu vyîlo yinî d:uud:uu.

⁸ K:omo tpile Chóó Lémi u dêêpî kópu dyuu mbêmê a kpêê yiye nyédi, ngmênê Chóó Lémi ka kwo,

Pi knî y:oo tpile tp:oo a vye tumo,

kpêê ngê nga wunê yiye tumo, ngmênê yi kópu u yi nga daa kwo, u l:êê dîy:o yoo yi dono d:ii chedêchedê too.

⁹ U kuwó dini ghi ngê kwo, A Lémi, ala nê, nuu u kópu vyîlo yinî d:uud:uu. Yi kópu u l:êê dîy:o Chóó Lémi ngê kpêê yiye mbwee daa kēmakēma a kéké, Yesu ngê kópuni d:uu ngê, u d:aa yinê wunê kââdîkââdî. ¹⁰ Chóó u pono dêpwo vyápê, ngmênê Chóó Lémi u pono vyápê wo, pwopwo u wépi daa puwâ, ng:êêntómu pwene, chóóchóó kpêê ngê pyódu ngê, nmî

dono yilî u ngwo chedê ngê, Chóó Lémi u yoo vy:o u ngwo kaa nmoo. *

¹¹ Kpêê yiye pyu yintómu a dpodo nyédi, wonêwodiyédiye a kpêê yiye nyédi, ngmênê yoo yi dono daa chedêchedê tumo. ¹² Kópuni Yesu Kédisu ngê d:uu ngê, daa yinté. Chóóchóó kpêê ngê ng:êêntómu pyódu ngê, mēdaamuwa d:uu. U kuwó dini ghi ngê u Mî ka mē kee wo, u wēni pee mî yaa wo, u che p:âa pee ngê mî pyodo. * ¹³ Yélini daa yi nuu u pi ngê a toó, Chóó Lémi ngê yu yodo u maknopwo wa yé té. Wēni n:ii ngê yi kópu wa pyódu, ala ngwo ka t:âat:âa. *

¹⁴ Chóóchóó kpêê ngê ng:êêntómu pyódu ngê, yélini yi k:ii u yoo vy:o nmo wowo nyédi, nmî dono yilî yintómu u ngwo chedê ngê, mēdaadi nuw:onuwo dé. ¹⁵ Chóó Lémi u Ghê Dmî ngê ndê kópu ngê nmo yinê a pyépi ngê. Chóó Lémi u kópu dyuu puku yedê alanté a kwo, apê,

¹⁶ Mu dini ghi ngê kamî ngê anî pyódu té,

myombó a ka amênê kââdî té.

A dêêpî kópu dyuu yi mbodo mênê anî yé té,

Yi gha vy:o amyidnyi ya. *

¹⁷ Yi dono yilî a kuwó wanî kée té, mēdaanê ngî té.

¹⁸ Kpêê daamunmî yé, mu kópu u dîy:o Yesu ngê nmî dono yintómu chedê ngê.

Maa kamî u danêmbum

¹⁹⁻²⁰ A tidê mbwó yoo, dini ghi n:ii ngê Yesu pwene, wêê n:ii p:uu pwii wo, maa kamî u ngwo ngma a yó, mááadini u dî yâpwo ghi ndêndê k:oo wunê toó, Chóó Lémi kwéli wunê toó. Yesu ngê ghê kamî nmo a kpo, yi máádi p:uu kaa nmoo, u ntâa kpîdî pee mwada pee anmî lee dmi, Chóó Lémi ka u ngwo anm:uu taa dmi, nkîngê ngê kêê daanmo t:oo.

* **10:5-6:** Psalm 40:6-8 * **10:10:** Hipilu 9:12,28 * **10:12:** Hipilu 1:3 * **10:13:** Psalm

Yi kpîdî pee chaa ngmê ngê a t:a, mu kópu u dîy:o Yesu nt:u kîdosi nêdê dmya ngópu. * ²¹ Chóó Lémi u yoo ndêndê yi vy:o nmî ghê dniye, kpêê yiyé pyu ndêndê nmî kada a kwo. ²² Yi máádi dpodombiy:e kîgha koo, nmî nuw:o dmi Yesu p:uu ntênê dny:oo kwo, Chóó Lémi ka u ngwo nyi taa kmêlé. Chóó Lémi ngê mbwaa mb:aa u mênê kmênê nmoo, u ngwo ghêê nmoo, dononi wunê nmo d:uu too, mye chedê too, yi lêê dîy:o tpée kópu mêdaamu anmî vyi. K:omodanê kópu nmî gha vy:o kîngmê ya, nmî nuw:o dmi Yesu p:uu ntênê dny:oo kwo, Chóó Lémi ka u ngwo nyi taa kmêlé. * ²³ Yesu ka kêlîmî dpodombiy:e mgîmî koo, mu kópu u dîy:o nmî lama ka tóó, daawa dóó nmoo. * ²⁴ Yoo yi nuu ghi dmi nmî nódó dny:oo ya, myepaa ngêêpî téme. Yi kópu u lêê dîy:o paa numo wêdêwêdê kîgha téme. ²⁵ K:omo tpile yoo woni mêdêwunê wuwó ngê, ngmênê nipi dmyina a wuwó, dmyinê numo wêdêwêdê kîgha. Yi kópu ala ngwo ndîi kópu ngê dê pyódu, mu kópu u dîy:o kuwókuwó wéni daa kêmakêma a dyimêdyimê.

²⁶ Numo kuwó dmyinê mbumu, mu kópu u dîy:o n:iî ngê Yesu u ndê kópu dyuu dpo w:ee, ngmênê chóó u pono a vyápê yédi, a dono yédi, lukwe ngê u dono wa chedê té. * ²⁷ Doo u ntâa u gha vyilêvyilê ngê daawa pyódu, adî nkîngê. Mu dîni ghi ngê Chóó Lémi ngê wa kóté kwolo, yélini Yesu p:uu a d:uu nyédi, yi pini yi vy:o wa kâa, ndiya wa kée té, ndê ngê wa ma té. ²⁸ Mósisi u dêêpî kópu dyuu dyimê pywuu ngê nmye ngmên:aa pyépi. N:iî ngê yi dêêpî kópu ndîi ngmêdpî kn:aadi, pi miyó pyile knî y:oo yi kada pini knî ye yuu dpo y:ee ngmê, ye doo

u ntâa yi pini ye d:uudpî ch:anê, dpî vya ngmê. * ²⁹ Kópuni Mósisi ngê a d:êê too, dyámê u kópu dé. Yesu ngê n:iî d:uu ngê, Chóó Lémi ka yinê dpî nuw:o nmo. Yi kópu vyîlo yi ndîi kópu. N:iî ngê Chóó Lémi Tp:oo u wépi dpî puwâ, yi pini u kpadakpada ndîi. Yesu ngê chóó u wêê mbêmê Chóó Lémi ka a kââdî nmoo. Yi kópu n:iî ka têdê kópu ngê dpî pyódu, Chóó Lémi ngê dnyinté daawa kpada. Chóó Lémi ngê chóó u Ghê Dmi módó nmo a kpo. Yi ghêni dmi n:iî ka k:omo tpile ngê dpî pyódu, Chóó Lémi ngê u nkwo dpî kée, mwap:aa ngê dpî pyódu. * ³⁰ Nmî lama ka tóó, Chóó Lémi ngê ló dîni mwo a vyu, apê,

Nê ntâa vyîmî pyu,
ntâa a chóó ana a vyîmî.
Ala kópu puku yedê mye tóó,
Nmî Lémi ngê u yoo chóó wa kóté kalé té. *

³¹ Yâpwoni ghê a t:a Chóó Lémi, u wêdêwêdê ndîi. Kn:aadi te pyu yoo u kwo dny:oo nkîngê. Pi kpadakpada ntênê u lama a tóó.

Dono u vyîmî u danêmbum

³² A tidê mbwó yoo, dîni ghi n:iî ngê Yesu p:uu kópu mwiyé nmyinê ny:ee ngópu, u yoo vy:o u ngwo nmyi ghê dniye, yi dîni ghi dmyinê nuw:onuw:o. Yi dîni ghi ngê dono yilî nmyee a vyîmî. ³³ Dye ghi knî ngmê ngê nmyi pi dmi dnya a dyede dé, myednya a kpakakpaka nmyo, dye ghi knî ngmê ngê nmyi pyipe knî y:oo yinté kópu dnyimo a vyîmî dé, nmyi nuw:o dmi dono ngê u ngwo dpîmo pyodopyodo. ³⁴ Dye ghi knî ngmê Yesu u lêê dîy:o mbwa k:oo dnyimo a kmîmî nmyo, nmyi tpile yintómu myednyimo a t:âmot:âmo dé. Nmyi tpile knî yi p:uu dênmyimo nuw:o, nmyi gha dmi mb:aamb:aa ngê myednya a ya, mu kópu u dîy:o nmyi

* 10:19-20: Hipîlu 4:16; Mát 27:51 * 10:22:

* 10:26: Hipîlu 6:4-8 * 10:28: Deut 17:6 * 10:29:

Lóma 12:19

1 Njon 1:7; Epeso 5:26 * 10:23: Hipîlu 4:14

* 10:30: Deut 32:35-36;

lama doo ya, nmyimo, Ghê kamî dmi nmo pyw:ângo, ghêni n:ii chedê ngê daawa pyódu. * ³⁵ Nmyi nuw:o dmi Yesu p:uu kîdmyinêngê y:ee ngmê, mu kópu u dîy:o yî máádi u dî Chóó Lémi kóó k:oo wunê too. ³⁶ Dono yintómu dmyina a vyîmî dé, Chóó Lémi u nuu u kópu dmyinê d:uud:uu dé, u nkwo wa ngee nmyo, kópuni mb:aa yî pi dmi mwiyé a vyî too, nmyi l:êê dîy:o wa d:uu té. * ³⁷ Puku yedê alanté a too,

Dye ghi daa daadîi dmyinê t:ââ.

Pini n:ii wunê pwiyé knî, daa kêmakêma a taataa.

Mgî daawa a puwâ. *

³⁸ Pini n:ii adî kêlîmî, pi mb:aa ngê u ngwo u kwo wa pyódu,

yi pini ngê ghê kamî wa a pyw:oo.

N:ii Chóó Lémi u maa p:uu dpî ghê, dîyo modo diyé,

yi pini ka Chóó Lémi dpî nod:e. *

³⁹ Doo u ntââ daanmî nkîngê, daanmî kedekede, kminté ndiya anm:uu ghêpê dmi. Kêle. Yesu ka dpodombiy:e kêlîmî kmêle, nmî nuw:o dmi p:uu dny:oo kwo, kóó k:oo yinê wa kaa nmo.

11

Kêlîmî p:uu danêmbum

¹ Pini n:ii a kêlîmî, ala kópu u lama a too, apu, Nmî Lémi ngê kópuni u pi nmo a vyu, ndêndê ngê wa d:uu. K:omo tpile yi kópu daa y:enê, ngmênê u lama a too nê, yi kópu dîyo a pyodopyodo. Yi kópu knî yi l:êê dîy:o, kêlîmî pyu u nuw:o ngmîdi ngê a ya yédi. * ² Nmî kn:ââ yoo yi vy:o yélini mb:aamb:aa ngê dnyimo a kêlîmî, yi yélini p:uu Chóó Lémi ngê apê, Mb:aamb:aa ngê a ka wunê ng:aa té.

³ Kêlîmî mbêmê nmo w:ee ngê, nmîmo, Chóó Lémi ngê chóó u kópu

mbêmê tpile yilî yintómu l:âmo ngê. Daa mumu ngmê u tpile knî y:oo tpile yintómu u ngwo l:âmo too, ala ngwo mumu ngmê u tpile ngê a pyede. *

⁴ Epel Chóó Lémi ka mb:aamb:aa ngê doo a kêlîmî, ngmênê Kéen pee tp:oo. Yi kópu u l:êê dîy:o Epel Chóó Lémi ka pi mb:aa ngê pyodo, tpileni u kwo y:ângo, mye mb:aamb:aa. Kéen Chóó Lémi ka dnyinté doo kêlîmî, u l:êê dîy:o Chóó Lémi ngê u yi dêpwo kwo, Tpileni u kwo y:ângo, Chóó Lémi ngê u yi myedêpwo kwo. K:omo tpile Epel ló dini a pwene, ngmênê u kêlîmî nmo nyepênypê ngê, yinté mye kêlîmî kmêle. *

⁵ Inóki Chóó Lémi ka mb:aamb:aa ngê doo kêlîmî, u l:êê dîy:o daa pwene, Chóó Lémi ngê a nyââ, pi knî y:oo dêpê pyw:ee ngópu. Puku yedê alanté a too, Inóki Chóó Lémi u nuu u pi ngê doo a ya. * ⁶ N:ii daadî kêlîmî, Chóó Lémi u nuu u pi ngê daawa pyódu, mu kópu u dîy:o n:ii ngê u yi adî kwo, Chóó Lémi ka nî lê, ala kópu ka choo kêlîmî, nmî yâpwo Chóó Lémi, ndêndê ngê a too, n:ii ngê u yi adî kwo, U kwo nî lê, yi pini Chóó Lémi ngê daawa dóó, mb:aamb:aa ngê wa ngee.

⁷ Myenté, Nówa Chóó Lémi ka myedoo a kêlîmî. Dini ghi n:ii ngê Chóó Lémi ngê Nówa u ng:aa a t:ângo, Nówa ngê yi kópu u wépi daa puwâ. K:omo tpile vyî dêpêngê ch:iy:e wo, ngmênê Nówa ngê Chóó Lémi u dnye nyongo, nkéli ngmê ndê ngê, u yoo knî yi k:ii k:oo wo dniye, Chóó Lémi ngê u ngwo w:êê too. Yi kêlîmî mbêmê nmo w:ee ngê, yoo wo yélini dono dé, Chóó Lémi ka dêdnaya a kêlîmî. Yi kêlîmî u l:êê dîy:o Nówa Chóó Lémi ka pi mb:aa ngê pyodo. *

⁸ Epîlaham Chóó Lémi ka myedpîmo a kêlîmî. Dini ghi n:ii

* **10:34:** Mát 6:20 * **10:36:** Hipîlu 6:12 * **10:37:** Hab 2:3-4; Tpyuu 22:20 * **10:38:** Lóma 1:17 * **11:1:** Lóma 4:18; 2 Kódin 5:7 * **11:3:** Gen 1:1 * **11:4:** Gen 4:3-10 * **11:5:** Gen 5:24 * **11:7:** Gen 6:13-22

ngê Chóó Lémi ngê kwo, Nyámê pee a kuwo ngi, kn:aa dyámê pee nga ngmêwanê kê, yi ngwo Epîlaham ngê Chóó Lémi u dnye a nyongo, chóó u dyámê pee a kuwo ngê. K:omo tpile yi dyámê pee u lama dêpwo ya, ngmênê y:i loo. * ⁹ Dini ghi n:i ngê yi dyámê pee p:uu mî ta, Chóó Lémi ngê ghêlî k:i u kwo daa y:ângo, pi my:oo ngê doo ya. Ngomo daa wó, wónu ngomo k:oo dpîmo dpî, p:aani p:aani dpîmo lêpî. U kêlîmî chedê ngê daa pyodo. Tp:oo Yisak mye yinté. Chóó Lémi ngê kwo, Ala dyámê pee nga wanê kê, ngmênê ghêlî k:i u kwo daa y:ângo. K:omo tpile wónu ngomo k:oo myedpîmo dpî, p:aani p:aani myedpîmo lêpî, ngmênê Yisak u kêlîmî chedê ngê daa pyodo. Yisak tp:oo Njakóp mye yinté. ¹⁰ K:omo tpile Epîlaham chóó u p:aa dêpwo a ya, u têtê ghi myedêpwo a ya, ngmênê u kêlîmî chedê ngê daa pyodo, p:aa ndêndê p:uu dpîmo nuw:o. Chóó Lémi ngê yi p:aani u nuw:o k:oo mwiyé a módu, chóó wa l:âmo, chedê ngê daawa pyódu.

¹¹ Sela Chóó Lémi ka myedpîmo a kêlîmî. K:omo tpile m:ââ yilî yi k:oo Epîlaham cha y:oo tp:ee daa tpyé ngópu, ngmênê dinî ghi n:i ngê Chóó Lémi ngê yepê, Sela ngê tp:ee wangmê tpyé, yi kópu ka kêlîmî mbê knopwo, Sela u ntââ ngê a pyodo, tp:ee u ngwo tpyó. * ¹² K:omo tpile Epîlaham yi ngwo d:ud:umbiy:e vy:ee ngê doo a ya, daa kêmakêma doo pwopwo, ngmênê yi ngwo tpamê wo, u yoo yilî ngê u kuwó pyodo, têtê tii, mb-waa paa ghêêpwi, mbóó p:uu pudu. *

¹³ Kópuni Chóó Lémi ngê yi yéli ye a vyi too, yi kópu knî ye dnya a kêlîmî, u ngwo a pw:oo dniye. Chóó Lémi ngê ghêlî k:i ye dêpê y:ee too, ngmênê mwada dinî ghi p:uu ye

doo a danê. Yi yéli y:oo yi kópu yilî kuughê a m:uu tumo, yi gha dmi mb:aamb:aa ngê u ngwo pyaa dniye. Ala kópu myednya a tpaépê, apu, Dyámê mbêmê pi my:oo yoo yuno kwo. ¹⁴ N:i knî y:oo yi kópu dpî vyi ngmê, yi chóó yi dyámê pee a nmy:uu ngópu. ¹⁵ Dyámê pee n:i mbêmê a ndê dniye, daa yi dyámê pee p:uu dnye nuw:o. Yini p:uu wodnye nuw:o, mêtêdê diyê dniye. ¹⁶ U yi y:e doo kwo, Dyámê pee mb:aa mbêmê nmî lee dmi, Chóó Lémi kwéli wunê too. Yi kópu u l:êê diy:o yi wépi dmi daa puwâ, p:aa ndêndê yi l:êê diy:o ngmê l:âmo ngê.

¹⁷⁻¹⁸ Dini ghi n:i ngê Chóó Lémi ngê Epîlaham a tókó ngê, apê, U kêlîmî ngênî m:uu, kwo, Nm:ee Yisak dpî vya ngi, kpêê ngê a ka dpo yé. K:omo tpile Chóó Lémi ngê Epîlaham ka mwiyé a vyu, kwo, Nyoo njini, daa Yisîmél u tii nêdê yéli, ngmênê Yisak u tii nêdê yéli, ngmênê Epîlaham Chóó Lémi ka mb:aamb:aa ngê doo kêlîmî, tp:oo Yisak daa w:êê ngê, kpêê ngê pî yó. * ¹⁹ Epîlaham u nuw:o Chóó Lémi p:uu doo kwo, apê, A tp:ee n:aa vyee, Chóó Lémi ngê ghê mê t:emî. Na a ka yinté kópu yi pyodo, Epîlaham ngê tp:oo u vyee têtê núwo, daa kêmakêma pî vyâ, ngmênê Chóó Lémi ngê kwo, Muntoo. Kwo, Nm:ee nangê vy:a. Ngmênê u kwo Chóó Lémi ngê Yisak ghê mê t:ângo.

²⁰ Kêlîmî mbêmê Yisak ngê Chóó Lémi u kópu dyuu tp:oo dê Njakóp mbwémi Yisó ye vyi too. Kópuni díyo adnyi pyodopyodo, yi kópu knî ye vyi too. *

²¹ Dini ghi n:i ngê Njakóp mup-woknî Yichip dnyen:aa ya, kêlîmî mbêmê Njakóp ngê u kee dê, Njósép tp:oo dê ye Chóó Lémi u kópu dyuu ye vyi too. U kiyé p:uu doo a kwo,

* 11:8: Gen 12:1-5

* 11:11: Gen 18:10-14; 21:2

* 11:12: Gen 15:5

* 11:17-18: Gen

22:1-14; Njems 2:21-22

* 11:20: Gen 27:27-29; 27:39-40

Chóó Lémi ka u ngwo doo ngêpê, kwo, Ala tpémi dê ye mb:aamb:aa ngê cha a vyuwo. *

²² Dini ghi n:ii ngê Njósép vy:ene wo, daa kêmakêma doo pwopwo, kêlîmî mbêmê mu dini ghi u kópu dyuu u mbwó knî ye vyu. Yepê, Nmî kuwó dini ghi ngê, Chóó Lémi ngê M:aa u yoo yilî ngê wa pyódu. Yepê, Yichip u mênê wa a pw:ii té. Yepê, Yi ngwo a dînê dyuu myoo ñuw:o y:e. *

²³ Kêlîmî mbêmê Mósisi u pye mî y:oo Mósisi a w:êê ngópu. Dini ghi n:ii ngê ta, a w:ee ngópu, apê, K-uuchêm u tp:ee. U yi y:e dêpwo kwo, Lede knî y:oo king u kópu mbêmê vya y:e. Yi kópu u l:êê dîy:o king u kópu daa châpu ngópu, d:ââ pyile dpîmo ng:uu ñeñe. U kuwó dini ghi ngê king tp:oo módó ngê a nmyââ, chóó tp:oo ngê pyódu ngê. *

²⁴ Dini ghi n:ii ngê Mósisi mââwe ngê pyodo, Yichip tpémi y:oo mb:aamb:aa ngê dnyimo cháâcháâ, ngmênê kêlîmî mbêmê yi cháâcháâ u wépi puwâ, yi vy:o a pwii wo, chóó u yoo vy:o mê ghê wo. *

²⁵ K:omo tpile Chóó Lémi u yoo vy:o u k:ii nipi dnye mgîñî vyîmî, ngmênê yi kópu u kwo mb:aamb:aa ngê pyodo. Chóó u yoo yi wépi dmi wo puwâ, Yichip tpémi yi vy:o wodoo kwo, ye m:ââ knî ngmê yi k:oo u ya pê mb:aamb:aa, u tpile myepê yilî. Yi kópu wo d:uu ngê, ye dono kópu yipê d:uu ngê, mu kópu u dîy:o Chóó Lémi ngê nmî kn:ââ yoo yi l:êê dîy:o mwiyé a ngmîdi ngê. ²⁶ Alanté doo a nuw:o, apê, Chóó Lémi ngê yinê a ngmîdi noo, Yisîléli tpémi yi kada kaa noo. Apê, K:omo tpile adnyi nkwtinkwiti nê, Yichip tpémi y:oo amyidnyi nkwtinkwiti nê, ngmênê yi kópu a ka tédê kópu, mu kópu u dîy:o Chóó Lémi ngê kóó k:oo wa kaa nê. Mósisi ka yi kópu

ndîi kópu ngê pyodo, Yichip tpémi yi tpile yilî tédê kópu ngê u kwo pyaa dniye.

²⁷ Kêlîmî mbêmê Mósisi ngê Yichip a kuwo ngê. Komo tpile king u yoo yi wépi dmi puwâ, ngmênê ye dêpwo nkîngê, ye mêtêpê diyé wo. Na a ka Chóó Lémi yi módu, yinê wêdêwêdê kwólu. *

²⁸ Dini ghi n:ii ngê Chóó Lémi ngê Mósisi Yichip mê dy:ââ ngê, Mósisi Chóó Lémi u kópu ka kêlîmî mbê wo, Tp:ee Kaa W:êêw:êê u kópu dyuu nmî kn:ââ knî ye vyi too. Yi kópu dyuu mbêmê sipi tp:oo vya tumo, wêê yi keñe t:âmo keñe t:âmo t:ee ngópu. Yi mgîdî ngê Chóó Lémi u enjel ngê Yichip tpémi yi tp:ee mââ kaa yintómu vya too, ngmênê ngomo t:âmo n:ii knî yi p:uu wêê doo ya, tp:ee yi daangmê vyâ. *

²⁹ Dini ghi n:ii ngê nmî kn:ââ knî y:oo Yichip a kuwo ngópu, kêlîmî mbêmê Ntii Mtyemtye m:ââ pâa ntee tpile ngê pyodo, u ngwo ngmêê ngópu. Dini ghi n:ii ngê Yichip tpémi yi kuwó ghê dniye, ntii mêtê diyé wo, tpêpwo u pwo mênê yó, u ngwo vy:êê dniye. *

³⁰ Dini ghi n:ii ngê nmî kn:ââ yoo Kenan Wee u kwo mî taa dniye, wo pyudu knî yi k:oo Njédikó dnya a y:ey:ee. Chóó Lémi ka kêlîmî mbêmê yi p:aani u chêtêpi mbwa a vyóó wo, Njédikó tpémi u ngwo vya tumo. * ³¹ Nmî kn:ââ yoo Njédikó ghêli dîmî taa dniye, Njósuwa ngê lede miyó dy:ââ ngê, yepê, Njédikó nyi ngete nyoo. Dini ghi n:ii ngê mî taa knopwo, Njédikó tpémi y:oo u yi y:e doo kwo, Nmî vya dê, ngmênê teli pyââ Lahap ngê w:êê doo, mu kópu u dîy:o Chóó Lémi ka doo kêlîmî. Njédikó tpémi y:oo Chóó Lémi dèdnyimo cháâcháâ. Yi kópu u l:êê dîy:o nmî kn:ââ knî y:oo yi p:aani a pw:oo ngópu, pi

* 11:21: Gen 48:15-16 * 11:22: Gen 50:24-25 * 11:23: Ex 1:22; 2:1-2 * 11:24: Ex 2:10-12 * 11:27: Ex 12:51 * 11:28: Ex 12:21-30 * 11:29: Ex 14:21-31 * 11:30: Josh 6:12-21

yintómu vya tumo, ngmênê Lahap w:êê ngópu, u yoo knî yi k:ii, mu kópu u díy:o ngete dê yinê a w:êê doo. *

³² Dyimê pywuu nmye daamunê kê. Dye ghi doo u ntââ ngê dê pyódu, kélímî pyu yoo yi danêmbum nmye daamunê nt.o. N:ii dé yi kélímî ndîi, woni yoo yi pi dmi ala, Nkidiyón, Mbadaka, Samísón, Njepíta, Dépidi, Samuwel, n:ii knî y:oo Chóó Lémi u komo dnyimo a kapî, mye yi k:ii. ³³ Woni knî y:oo kn:aa lede yoo ngm:ii kalê tumo, yi chóó yi yoo mb:aamb:aa ngê dnyimo y:enê dé. Kópuni Chóó Lémi ngê ye mwiye a vyi too, yi kópu yi l:êê díy:o mye d:uu too. Chóó Lémi ngê woni layoni knî ye w:êê too, * ³⁴ woni yoo ndê ka w:êê too, woni yoo l:êê têdê w:êê too. K:omo tpile l:êê yi lama dnyinté doo ya, ngmênê Chóó Lémi ngê modoo a wêdêwêdê kîgha dé, kn:aa lede yoo dnyimo vyee dé. *

³⁵ Pyââ knî ngmê yi nêni yoo pw:oo dnyie, yi kélímî u l:êê díy:o myombó mêtê pii dnyie, ngmênê kélímî u l:êê díy:o pi woni pw:oo dnyie, mêtêpê pii dnyie. Dini ghi n:ii ngê pi knî y:oo dnye kpakak-paka dé, alanté dnye nuw:o, K:omo tpile a vyee nmo, ngmênê Chóó Lémi daanmo wópu, mu dini ghi ngê amêdê pyidu nmo. * ³⁶ Kélímî pyu knî ngmê dnye yumuyumu dé, yedê ngê myednye kpakakpaka dé, knî ngmê yedê nêdê t:ee tumo, mbwa k:oo kalê tumo. *³⁷⁻³⁸ Kélímî pyu knî ngmê chêépî ngê vya tumo, woni taa ngê vya tumo. Yi-pââ choo ngê ntee anyi chapwo, kélímî pyu woni choo ngê yinté dnyimo chapwo dé, u ngwo dnyimo vyee dé. Kélímî pyu woni knî y:e dono dnyimo d:uud:uu, dnyimo ngm:ii kîgha dé. Doo u ntââ nipi daapîdnye

ya, mu kópu u díy:o mgîdî u yoo kélímî u yoo daa numo yi pee dé. Yi kélímî pyu yoo nko mênê dnyimo mbêpêmbêpê, kpomo t:âmo kpomo t:âmo dnyimon:aa ya, mbu knî yi mbêmê dnyimon:aa mbwolombwolo. Ngópuch:anê ngê dnyimo pyodopyodo, dini ghi n:ii ngê yi kpîdî dnyimo a chópuchópu, sipi too nunukwêti too yi paa dnyimo t:emî dé.

³⁹ K:omo tpile yi yéli yi kélímî mbêmê Chóó Lémi u nuu u yoo ngê pyaa dnyie, ngmênê kópuni mb:aa ye a vyi too, woni knî dêpê pyw:ee tumo, ⁴⁰ mu kópu u díy:o Chóó Lémi ngê u yi doo kwo, Yi yéli y:oo dny:oo t:âât:ââ nmo. Mu dini ghi ngê yi k:ii yoo ngmîdi ngê wa pyódu nmo, kópuni ndêndê ngê mb:aamb:aa, yi kópu nipi nmo wa a kê.

12

Yesu u maa kîgha

¹ Yélini Chóó Lémi ka mwiye a kélímî mbê dnyie, yi yéli, yoo ndîi. Yi yéli Chóó Lémi u maa p:uu nmî kada ghê dnyie, wumê t:âât:ââ nmo. Yi kópu u l:êê díy:o kópuni knî y:oo dpî dînga nmo, kée téme, dononi knî y:oo dpî ngîmî nmo, dny:ii d:ii téme, Chóó Lémi u maa dpodombiy:e kîgha koo. * ² Nmî nuw:o dmi Yesu p:uu kaa koo, myedê nj:ii koo. Nmî kélímî nkoo kn:ââ vyîlo yi pini p:uu a kwo mo. K:omo tpile kîdosi u maadî doo kwo, ngmênê daa kede wo. K:omo tpile dnye mywenemywene kîgha, ngmênê u kwo têdê kópu ngê pyodo. U lama doo ya, Díyo w:aa anîmo pyw:oo. Yi w:aa wunê a pyw:ângo, Chóó Lémi ka mê diyé wo, u wéni pee mî yaa wo, u che p:ââ pee ngê mîmî pyodo. * ³ Máadini kwólu, yi máadi p:uu dmyinê nuw:o. Yoo

* **11:31:** Josh 2:1-21; 6:25 * **11:33:** Dan 6:22 * **11:34:** Dan 3:23-27 * **11:35:** 1 Kings 17:17-24; 2 Kings 4:18-37 * **11:36:** Jer 20:2; 37:15-16 * **12:1:** 1 Kódin 9:24-25 * **12:2:** Hipilu 1:3; 3:1

dono yi vy:o kópu dono yilí dpîmo a vyîmî. Dmyina a nj:i, yi máádi myedmyinê kîgha, nangmê kede.
 * ⁴ Dono vyîmî tédê nmyi vy:o pini doongmê vya ngópu.

Chóó Lémi ngê tp:oo módó tp:oo mââ yoo u ngwo wunê kpadakpada too

⁵ Dono vyîmî tédê Chóó Lémi ngê wunê kpadakpada nmoo, mu kópu u dîy:o nmo tp:oo módó tp:oo mââ yoo. Yi kópu puku yedê alanté a tóó,

A tp:ee, nmî Lémi ngê adî kpadakpada ngi, nangê vyi, Tédê kópu yila.

Dini ghi n:i ngê nguwo ada a mbumu knomomê, ye p:uu dpodo nangê yé,

⁶ mu kópu u dîy:o yélini yi nuu ghi dmi nmî Lémi nódo a tóó, yi yélini wunê kpadakpada too,

n:i dé tp:oo ngê dpî pyódu té, dpî kpaka té.

⁷ Dononi nmyinê vyîmî tumo, nmî Mî ngê yi dono ngê wunê kpadakpada nmyoo. Yi kpadakpada u wépi kîdmyimê pwapi, mu kópu u dîy:o pi ngê tp:oo módó tp:oo mââ yoo ntee a kpadakpada too, Chóó Lémi ngê yinté myewunê kpadakpada nmyoo. Doo u ntâa pi ngê tp:ee daawa tpyé, módó, ngmênê dpî dêêpi kê. ⁸ Chóó Lémi ngê tp:oo módó tp:oo mââ yintómu ntee wunê kpadakpada too, yinté wodêdê kpadakpada nmyoo, ye tp:oo njini ngê daap:ee pyede, p:ee maadi tp:ee dé. ⁹ Dyámê mbêmê nmî mí knî y:oo dnyimo kpadakpada nmo, u ngwo nmîmo kpadakpada, u nkwo nmo cháâchâa too. Nmî Mî n:i mbóo p:uu wunê tóó, dini ghi n:i ngê dpo kpada nmo, ntênê paa kpada kmêle, ghê kami u ngwo anmo pyw:oo. ¹⁰ Daa ndîi la ghi tp:oo, nmî mí knî y:oo yi chóó yi l:êê ghi dmi mbêmê dnyimo kpadakpada nmo, ngmênê Chóó Lémi ngê nmî mb:aamb:aa u

l:êê dîy:o wunê kpadakpada nmoo. Ntee a tóó, dyâape p:uu daa t:a, u yi u ngwo a kwo, Yinté nî pyódu té. ¹¹ Dini ghi n:i ngê dpo kpada nmo, nmîné nmo daa nmî nuu u kópu nmo yedê d:uu, dono kópu nmo yu d:uu, ngmênê u kuwó dini ghi ngê anyinê w:ee, u nt:u kópu anyinê pyw:oo, pi mb:aa ngê anyi pyódu, yoo yi k:i mb:aamb:aa ngê noko anmyi ya.

¹² K:omo tpile nmyi kêê dmi dpî wiy:a dniye, nmyi yi dmi dpî nté dniye, ngmênê Chóó Lémi p:uu dpodombiy:e dmyinê dpodo.

¹³ Nmyi yi dmi dono u maa p:uu nangmê kâa, maa mb:aa yidmyinê kîgha. Nmyi yi kaa pyâa u pono dmyinê vyápê, tpuu pyâa u pono n:uungmê vyápê. N:i ngê yu pyâa wunê a dêê ngê, maa mb:aa kîdangê kuwo, u kwo wa mbó. Maa mb:aa yichoo kîgha, mb:aamb:aa ngê moo pyaa we. ¹⁴ Pi yintómu knî yi k:i mb:aamb:aa ngê noko dmyinê ya. Kópu mb:aa dmyinê d:uud:uu dé. N:i ngê kópu mb:aa daadi d:uud:uu dé, nmî Lémi daawa m:uu.

Mbwaa kuu yiyé u danêmbum

¹⁵ A tîdê mbwó yoo, noko mb:aamb:aa ngê dmyinê vwuwo. Máádini Chóó Lémi ngê a yó, nmyi vy:o pini ngmê yi máádi p:uu kîdangên:aa diyé. Nmyi vy:o pini ngmê ngê mbwaa kuu nmyi mênê kîngê yé, nmyi mbodo dmi kîngê vwuwo té. ¹⁶ Pyâa ti mââ ti nmyi vy:o kîngê ya. Chóó Lémi p:uu kópu dyuu tédê kópu ngê nmye kîngê pyaa dmi, Yisó u nt:anê nangmê yâa, mu kópu u dîy:o kópuni Chóó Lémi ka ndîi kópu, tédê kópu ngê u kwo pyodo. K:omo tpile pi kaa, ngmênê nté kuu ngmidi u l:êê dîy:o u mbwó tpuuni ka kwo, Nyi a kada pini. * ¹⁷ U kuwó dini ghi ngê u yi u ngwo doo kwo, M:aa ngê Chóó Lémi u kópu mb:aa a p:uu ngmê t:ee

ngê, ngmênê Chóó Lémi ngê a mb:ii ngê. K:omo tpile Yísó ngê u yi doo kwo, Maa mb:aa p:uu m:aa ghê, u l:êê dîy:o myedoo mbê, ngmênê doo u ntâa. *

Chóó Lémi u châachâa

¹⁸ A tîdê mbwó yoo, maa kamî mb:aamb:aa ngê dmyinê kîgha. Kópuni nmî kn:ââ knî y:oo a m:uu tumo, yi kópu dpîp:e m:uu tumo. Dini ghi n:ii ngê Sainay mbwini vyuwo lee dniye, Chóó Lémi ndê k:ii ntee tpile ngê mbu mbêmê ye a ghêpê wo, yi ndê dpudu ngê mgîdí a gh:ay ngê. Yópu ndîi doo a wupe, * ¹⁹ nkéli dpuwo u dnye dnye nyêmî, Chóó Lémi u dnye mye ny:ee ngópu. Pi knî y:oo Mósisi ka kwo, U yi nmo daa kwo, Yi dnyeni m:oo ny:oo, ²⁰ mu kópu u dîy:o kópuni mwiyé a ny:ee ngópu, yinê ye doo u ntâa ngê pyodo. Yi kópu ala, N:ii ala mbwini paa da lee knomomê, chêêpî ngê dpî vya yó, myenté tpile tp:oo n:ii ala mbwini paa da lee knomomê, chêêpî ngê myoo vya yó. ²¹ Kópuni m:uu ngópu, d:ud:umbiy:e nkîngê kalê too, Mósisi mye nkîngê kwólu, yepê, Ntênê myidî nkîngê mb:anê.

²² A tîdê mbwó yoo, yi mbwini vyuwo dpîp:e lee dniye, ngmênê Chóó Lémi kwéli a too, y:i nmyinê lee dniye. Yi p:aani Njedusalem ntee p:aani. Njedusalem daa Sainai mbwini mbêmê a too, ngmênê Saiyon mbwini mbêmê a too. Enjel yilî tp:oo témi tap yi vy:o nmye wee. * ²³ Chóó Lémi ka nmyinê lee dniye, pini n:ii pi yintómu yi kóté kîgha pyu ngê a too. Dyámê mbêmê tp:ee kaa u pi ndîi ngê ntee a too, Chóó Lémi ngê nmyi pi dmi ndîi ngê yinté mye pyódu ngê, nipi a danê nmyoo, nmyi pi dmi mbóó p:uu a d:êê too, w:aa u ngwo nmyinê pyw:ee ngópu. Yélini Chóó Lémi ka mwiyé dnya a kélîmî,

dini ghi n:ii ngê a pw:oo dniye, Chóó Lémi ngê mb:aamb:aa ngê pyódu too, ala ngwo yi yéli yi vy:o nmye wee. * ²⁴ Yesu ka nmyinê lee dniye, pini n:ii ngê Chóó Lémi ka a kâadí nmoo, chóó u wêê ngê nmî dono yilî yinê mye chedê too. Dini ghi n:ii ngê Kéén ngê u mbwó Epel a vyâ, wêê têpê mbêmê ghîgho, Chóó Lémi ngê Epel u ntâa Kéén ngê a vy:ungo, ngmênê Yesu u wêê ngê kópu mb:aa kn:ââ yi chópu, u l:êê dîy:o nmî yikî dmi u pwo ghay wo. *

²⁵ A tîdê mbwó yoo, maa kamî mb:aamb:aa ngê dmyinê kîgha. Nmyi ngópu dmi dpî kpêmî too. Yélini Mósisi ka dyámê mbêmê dèdnyimo a ng:aa, yi ngwo dnyimo a pwopwo. Nmî Lémi mbóó p:uu nmo wunê mbumu. U dnye daanmî ny:ee knomomê, ye ntênê wa kpada nmo. * ²⁶ Dini ghi n:ii ngê nmî Lémi nmî kn:ââ knî ye a mbwolo, u dnye ngê têpê a ghêdê kwólu, ngmênê mu dini ghi ngê daa têpê u mo wa a ghêdê kwolo, ngmênê mbóó amye ghêdê kwolo. Yi kópu puku yedê mye too. * ²⁷ U nt:u kópu ala, dyámê u tpile dé adnyi ghêdê, chedê ngê wa pyaa dmi, ngmênê tpile ndêndê dé chedê ngê daawa pyaa dmi.

²⁸ Chóó Lémi kwunokwuno koo, mu kópu u dîy:o yélini yi vy:o kaa nmoo, yi yéli yi kii chedê ngê daanmî pyaa dmi. Chóó Lémi u nuu u yoo ngê pyaa kmêle, mb:aamb:aa ngê châachâa koo, u kwo mye nkîngê kmêle, ²⁹ mu kópu u dîy:o nmî yâpwo, yoo dono ndiya yinê dpî kée. *

13

Maa kamî u kópu mb:aa dé

* **12:17:** Gen 27:30-40 * **12:18:** Ex 19:12-13,16-20; Ex 20:18-21 * **12:22:** Tpyuu 21:2; 5:11 * **12:23:** Luukí 10:20 * **12:24:** Hipilu 8:6; Gen 4:10 * **12:25:** Hipilu 2:1-3; 10:28-29 * **12:26:** Ex 19:18 * **12:29:** Deut 4:24

¹ A tíde mbwó yoo, maa kamî nmye kîgha ngmê, kópu mb:aa yidmyinê d:uud:uu dé. Nmyi nuu ghi dmi numo nódo dny:oo ya. *
² Pi my:oo knî ye dmyinê vwuwo. Nmyi lama ka too, nmî kn:ââ yoo pi my:oo knî ye dnyimo a vwuwo, woni yoo daa yi lama enjel knî ye myednyimo a vwuwo. *
³ Yélini mbwa k:oo a wee, mb:aamb:aa ngê ye dmyinê vwuwo. Mbwa k:oo yi k:ii w:ee wee, tpileni u yi nmye choo kwo knomomê, yi tpile ye dmyinê yémî dé. Yélini a mgîni vyîmî té, ye dmyinê vwuwo, mu kópu u dîy:o nmyo yoo mu ngmîdi. *

⁴ Yéé yepe yi nuw:o dê numo p:uu dny:oo kwo, yi tumu mââ yi tumu pyââ kîngmê ya. N:ii pini n:ii u kuwó wa pwiye, Chóó Lémi ngê wa kpada. Pini n:ii adî pyââ ti, pyópuni adî mââ ti, Chóó Lémi ngê amye kpada dê.

⁵ Nmyi nuw:o dmi ndapî p:uu kîngê kwo. K:omo tpile ndapî tédê nmyi ngópu ye too, yi ntoo mbêmê dmyinê ya, mu kópu u dîy:o Chóó Lémi ngê ala kópu a vwu,

Nmye ana a vwuwo,

nmyi mo daanê kalê nmyo. *

⁶ Yi kópu u l:êê dîy:o nkîngê ngê kêê nangê t:oo, ala kópu dpî vyi yoo, apii,

Nmî Lémi ngê wunê ngêêpî nmo, pini n:ii ngê dono kópu nmo adî d:uud:uu, u kwo daanmî nkîngê, yi pini wa dîpî, daawa dyênê nmo. *

⁷ Yélini nmyi kada a wee, dmyinê nuw:onuw:o dé, myedmyina a nj:ii dé, n:ii knî y:oo Chóó Lémi u kópu dyuu nmye dnyimo tpapê dé. Ntee dnyimo ya, ntee dnyimo kélîmî, nmî Lémi u yoo ntee dnyimo wêdêwêdê kîgha dé, yi kópu

knî yi p:uu dmyinê nuw:o, myedmyina a nj:ii dé. ⁸ Yesu Kédisu wunê ntee doo a ya, ala ngwo mye yinté, mu dini ghi ngê mye yinté, chedê ngê daawa pyódu. *
⁹ Nuw:o ghi kamî knî y:oo kîngê dóó nmyo, kn:aa máádi p:uu kîngê kaa nmyo. N:ii ngê nté knî ngmê nmye dpî kwódu té, yi pini ka ng:aa ngê kêê nangê t:oo. Yi kwódu yé kópu knî yi mbêmê pi u gha wêdêwêdê ngê d:uudpî pyódu, ngmênê Chóó Lémi ngê pi u gha wêdêwêdê ngê yinê dpî pyódu. *

¹⁰ Yesu nmî l:êê dîy:o pwene, chóóchóó kpêê ngê pyódu ngê, Chóó Lémi ka maa kamî nmo a yó. N:ii knî y:oo tpile tp:oo kpêê ngê dpî yé t:oo, Yesu ngê daawa ngee té.

¹¹ Dono chedêchedê u l:êê dîy:o kpêê yiyé pyu yoo yi kada pini ngê tpile tp:oo wêê yápwó ghi ndêndê k:oo a áne ngê, ngmênê yi tpile tp:oo ntóó kn:aa wumê nk:êênî tumo. *

¹² Yi kópu u l:êê dîy:o Yesu daa p:o vya ngópu, kn:aa nuw:o ngópu, y:i mî vya ngópu, nmî dono yilî yintómu chedê ngê u ngwo pyaa dniye. *
¹³ K:omo tpile yoo mbwee knî y:oo adnyi nkwitinkwiti nmo, ngmênê yi vy:o a pwii kmêle, Yesu ka kuwa lee kmêle. ¹⁴ Dyámê mbêmê nmî p:aa ndêndê daangma a too, nmî p:aa ndêndê nmo t:âât:ââ. *

¹⁵ Tpile tp:oo kpêê ngê daamunmî yé, ngmênê Yesu u pi mbêmê dye ghi yintómu Chóó Lémi chaa kîgha koo, pi knî ye u pi myedmyinên:aa tpapê. *
¹⁶ Pi ngêêpî nangê yé, pi ka vwuwo myenangê yé. Yi kópu dê Chóó Lémi u nuu u kpêê yiyé u kópu dê. *

¹⁷ Nmyi kada pini yoo yi dnye dmi dmyinê nyémî dé, mu kópu u dîy:o daa mgeemgee nyédi, dye ghi yintómu nmye wunê vwuwo

* 13:1: Njon 13:34 * 13:2: 1 Pita 4:9 * 13:3: Mát 25:36 * 13:5: 1 Tim 6:8-10; Josh 1:5

* 13:6: Psalm 118:6 * 13:8: Tpyuu 1:17-18 * 13:9: Lóma 14:17; 1 Kódin 8:8 * 13:11:

Lev 16:27 * 13:12: Njon 19:17 * 13:14: Hipilu 11:16 * 13:15: Psalm 50:14,23 * 13:16:

Pilipay 4:18

nyédi, mu dini ghi ngê Chóó Lémi ye adîn:aa póó, yi dpodo u p:êê u kwo amînê nté t:oo. Ye mb:aamb:aa ngê anmyi ng:aa, yi dpodo tédê yi gha dmi mb:aamb:aa ngê adnyi pyodopyodo. Ye daanmyi ng:aa knomomê, ye yi dpodo tédê yi gha dmi dono ngê adî ya, adnyi mgeemgee, dnyinté u nkwo adnyi ngêêpî nmyo. *

¹⁸ Al:êê dîy:o dmyina a ngêpê, mu kópu u dîy:o a lama ka tóó, Yesu ngê a dono yilí ló dini a chedê too, ala ngwo mêdaamunî dono. Ndêndê ngê u ya a nga a kwo, Dye ghi yintómu kópu mb:aa nî d:uud:uu dé. ¹⁹ Chóó Lémi ka dpodombiy:e dmyina a ngêpê, límílímî ngê nmye mēpêdê dy:ââ nēne.

Wêdêwêdê kîgha u kópu

²⁰ Nmî yâpwo ndêndê, pini n:ii ngê yoo dpo kââdî, choo a ngêêpî nmyo. Ntênê ada a ngêêpî nmyo, mu kópu u dîy:o chóó Tp:oo nmî Lémi Yesu nmo a dy:ââ ngê, mēdê pyidu ngê. Yi pini sipi y:ee:y:ee pyu ndêndê, nmî l:êê dîy:o pwene, Chóó Lémi ka u ngwo a kââdî nmoo, mēdaawa kēé nmo. ²¹ Kópuni mbêmê Chóó Lémi u nuu u kópu anmyin:aa d:uud:uu dé, Chóó Lémi ngê yi kópu nmye choo a kuwo dé, chóó u nuu u yoo mb:aa ngê mye-choo a pyépi nmyo, mu kópu u dîy:o Yesu Kédisu ngê yinê a w:ee nmoo, pini n:ii anmî chaa kîgha, chedê ngê daawa pyódu. Ndê kópu yila.

Kuwókuwó kópu dyuu

²² A tîdê mbwó yoo, nmyi wêdêwêdê kîgha u l:êê dîy:o kópuni dyuu nmye d:a d:êê té, mb:aamb:aa ngê dmyinê nuw:onuw:o dé. Daa kópu yilí nmye yed:a d:êê.

²³ Kópu mb:aa ngmêdî ny:oo, nmî mbwó Timoti mbwa mēnê kî pwii wo. Límílímî ngê a ka wa a lee knomomê, ye y:i nipi any:uu m:uu nmyo.

²⁴ Nmyi kada pini knî ye a mb:aamb:aa dpî y:ee yó, myenté Yesu u yoo knî ye myoo y:ee yó. Yitali tpémi yélini Yesu u yoo vy:o ghê dniye, yi mb:aamb:aa nmye myedê dy:ââ ngmê.

²⁵ Chóó Lémi ngê mb:aamb:aa ngê choo a ngêêpî nmyo.

Wu u dí.

* 13:17: 1 Tes 5:12

NJEMS

Nmî Lémi Yesu m:aani n:iî ngê pwene, m:ââ y:a mê limi mî loo, u kuwó dini ghi ngê u mbwó Njems ngê ala pweepwee pee u ngwo a d:êê ngê, Yesu u yoo p:aani p:aani kwéli dnya a ya, y:i ye dy:ââ ngê. Yi yéli mye Nju tpémi. Yélini daa Nju tpémi Yesu u yoo vy:o ghêlî daangê ghê dniye. Yi dini ghi ngê Njems Njedusalem doo ya, Yesu u yoo yi kada pini ngmê ngê doo ya.

¹ Nê Njems, Chóó Lémi u dpodo pyu ngmê, myenté nmî Lémi Yesu Kédisu u dpodo pyu ngmê, ala pweepwee pee nmye até d:a dy:ââ, p:aani p:aani yélini Yesu u yoo vy:o a ghê dniye.

Dono u vyîmî

² A tîdê mbwó yoo, dini ghi n:iî ngê nmî Lémi u l:êê dîy:o yoo nmyi p:uu a d:uu nyédi, dono nmye a d:uud:uu ngópu, yi ngwo nmyi gha dmi mb:aamb:aa ngê mîchoo pyodopyodo, * ³ mu kópu u dîy:o nmî lama ka tóó, dono vyîmî tédê n:iî u kélîmî chedê ngê d:uudpî pyódu, yi pini u vyîmî pyu ndîî ngê u ngwo dpî pyódu. ⁴ Ghêlî k:iî kédmyongê kede dmi, dpodombiy:e dmyîna a vyîmî, mu kópu u dîy:o nmyi l:êê ghi dmi mb:aamb:aa ngê paa pyaa dniye, dyââpe nmyi p:uu kíngmê ya. ⁵ Dono vy:o n:iî u nuw:o doo u ntââ ngê dê pyaa knomomê, Chóó Lémi ka moo dmy:ee ngê, u nuw:o yinê wa a ñepwi, mu kópu u dîy:o Chóó Lémi daa mtikó pyu, myedaa kmungo pyu, módó u kwo wa a y:oo. * ⁶⁻⁷ Ngmênê yi pini u nuw:o ngmîdi ngê choo ya, ntênê choo kélîmî, u ngwo choo ngêpê, mu kópu u dîy:o n:iî u nuw:o daa ngmîdi ngê a tóó, n:iî ngê apu, Kópuni

Chóó Lémi ka dî dmyînê, a ka wa a kê, ó daawa a kê, yi pini ka Chóó Lémi ngê kópu daangmêwa a y:oo. Yi pini yópu ng:oo ntee pini, daa kópu ngmîdi p:uu a nuw:o yédi. * ⁸ Yi pini nuw:o miyó miyó pyu.

Ndaápi pini dê pintéyi danêmbum

⁹ A tîdê mbwó yoo, k:omo tpile nmyi pi dmi daa ndîî, ngmênê nmyi gha dmi mb:aamb:aa ngê choo ya, mu kópu u dîy:o Chóó Lémi ngê chóó tp:oo módó tp:oo mââ ngê a pyódu nmyoo. * ¹⁰ K:omo tpile ndáápi yoo yi pi dmi ala ngwo ndîî dé, ngmênê dny:oo nkíngê, mu kópu u dîy:o ponoch:aa nêné ntee dpo mtiti dmi, yi yéli yinté wamyedê mtiti dmi. * ¹¹ K:omo tpile ponoch:aa nêné mb:aa dé, ngmênê lîmî k:iî dpo mtiti dmi, yópu ngê lîmîlîmî ngê myedpo gh:ay té. Ndaápi yoo mye yinté dé, ndapî kmênêkmênê p:uu a nuw:o nyédi, Chóó Lémi p:uu daa nuw:o nyédi, lîmîlîmî ngê yinté amye pw:oo dmi.

Nuw:o ghi dono u danêmbum

¹² Nmî Lémi u l:êê dîy:o, pi knî y:oo dini ghi n:iî ngê dono nmye adnyi d:uud:uu, n:iî ngê nmî Lémi daawa kéé, yi pini u gha mb:aamb:aa ngê a ya yédi. Yi tókótókó tédê n:iî daawa dîpî, nmî Lémi ngê ghê kamî dîyo u kwo wa y:oo, mu kópu u dîy:o ala kópu ló dini a vya, apê, N:iî nódo a nuu ghi adî ya, ghê kamî u kwo wanî y:oo. * ¹³ Yi dono vyîmî tédê n:iî ngê dpî vyi, Dono ngmênê d:uu, ó daanî d:uu, yi pini ngê kíngî vyi, Chóó Lémi ngê yi nuw:o ghi dono a nuw:o k:oo yinê da kéé, u l:êê dîy:o yi kópu dono n:aa d:uud:uu, u nkwo daawa kpada nê. A tîdê mbwó yoo, yinté daa tóó, mu kópu u dîy:o doo u ntââ pi ngê Chóó Lémi u nuw:o k:oo nuw:o ghi dono daangmêwa a kéé,

* **1:2:** Lóma 5:3-5; 1 Pita 4:13-14

* **1:5:** Mát 7:7

* **1:6-7:** Mak 11:24; Luukí 16:13

* **1:9:**

Njems 2:5 * **1:10:** 1 Tim 6:17; Luukí 12:16-21

* **1:12:** 2 Tim 4:8; Luukí 6:22-23

myenté Chóó Lémi ngé pi u nuw:o k:oo nuw:o ghi dono myedaawa a kée. * ¹⁴ Daa Chóó Lémi ngé nuw:o ghi dono u nuw:o k:oo yiné dpo kée, ngmênê chóó u nuw:o dono ngé yiné dpí dóó. ¹⁵ N:ii dono p:uu a nuw:o yédi, u gha dono ngé dpo nt:ono. Mbwili km:oo ntee dpí km:ee, yi pini u gha mye yinté. Dini ghi n:ii ngé mbwili km:oo pâa ndîi ngé dpí pyódu, dpí ghîi, tp:ee dpí tpyé. Yi tpémi dini ghi n:ii ngé dpí k:aa, u nkwo dp:uu tpamê. Dono mye yinté. N:ii dono p:uu adi nuw:o, u kuwó dini ghi ngé yi dono dpí d:uu. Yi pini u dono dpí k:aa, dono yilí dpí d:uu, u dí pwopwo, ndê ngé u nkwo wa ma. ¹⁶ A tîdê mbwó yoo, nangê vyí, Chóó Lémi ngé a nuw:o k:oo yi nuw:o ghi dono yiné da kée. ¹⁷ Daa nuw:o ghi dono nmo yiwunê kuwo too, ngmênê nuw:o ghi mb:aa vyílo nmo yiwunê kuwo too. Kópuni yilí Chóó Lémi ngé nmo wunê kuwo too, yintómu mb:aamb:aa dé, dyââpe yi p:uu daangma a t:a. Mgîdí u kópu dé daa Chóó Lémi u nuu u kópu dé. Mgîdí u lêê díy:o d:ââ kââdí l:âmo doo, pudu mye l:âmo too. K:omo tpile d:ââ dpí pw:onu, ntaa modpo tpâlí, ngmênê Chóó Lémi daa yinté. Dye ghi yintómu u kópu yilí mb:aamb:aa dé, d:uudpí ngmêê té. * ¹⁸ Dini ghi n:ii ngé nmî nuw:o dono dpí tpamê, dono u ngwo nmo d:uud:uu ngé, ngmênê Chóó Lémi daa yinté. Dini ghi n:ii ngé Chóó Lémi u nuw:o mb:aa tpamê wo, Yesu p:uu ndêndê kópu mbêmê kamî ngé yiné pyódu nmoo. U yi u ngwo a kwo, Nmî tîdê mbwó mē yilí ngé paa pyaa we. *

Chóó Lémi u kópu dyuu u nyêmi

¹⁹ A tîdê mbwó yoo, mb:aamb:aa ngé mwiyé dmyinê ng:aa, u nkwo kuwó dmyinê danêmbum, ghêlî k:ii nangmê nod:e, * ²⁰ mu kópu u

díy:o doo u ntââ Chóó Lémi u nuu u kópu nod:enod:e mbêmê daangmanyi d:uu. ²¹ Dononi nmyi mênê a pyede, dpí kée tóó. Chóó Lémi ka dmyinê ng:aa, p:uu dmyinê ndiye. Nmî Mbwámê Yesu p:uu kópuni nmyi ny:ee ngópu, nmyi gha vy:o mb:aamb:aa ngé choo ya. Yinê wa ngee nmyo. *

²² Nmî Lémi u kópu dyuu k:omo ngé namê nyêmi dé, ngmênê ndêndê ngé dmyinê nyêmi dé, myedmyinê d:uud:uu dé. * ²³ N:ii ngé u ngópu dē y:oo nmî Lémi u kópu dyuu dpí ny:ee té, ngmênê daa d:uud:uu too, límîlímî ngé yi pini u nuwo modo kuwo dmi. N:ii ngé kwodo ng:oo dmi kââyikuu yedê dpí m:uu, mye yinté pini. ²⁴ Kwodo ng:oo dmi límîlímî ngé dpí m:uu, límîlímî ngé l:âmo u kwo modo ngêpa. ²⁵ Nmî Lémi ngé Setan kwulo a pwaa nmoo, kóó k:oo kaa nmoo. Pini n:ii u kópu mb:aa knî yi p:uu a nuw:o yédi, mb:aamb:aa ngé mye cháâchââ ngé, yi pini u nuwo yi kópu dyuu daawa a kuwo, Chóó Lémi ngé yi pini amyaa ngêêpi.

²⁶ N:ii ngé dpí vyí, Chóó Lémi mb:aamb:aa ngé n:aa cháâchââ ngé, ngmênê a peede tpapê yédi, yi pini a k:omodanê yédi, Chóó Lémi dnyinté a cháâchââ ngé. * ²⁷ N:ii ngé nmî Mî Chóó Lémi mb:aamb:aa ngé a cháâchââ ngé, yi pini ngé tpyêmi tp:ee kuknwe a ngêêpi too, mgîdí u yoo yi tupwó yi pini p:uu daa ya yédi.

2

Too pee mbêmê yoo chámêchámê

¹ A tîdê mbwó yoo, mgîdí u yoo knî y:oo ndáápi yoo a cháâchââ tumo, pintê yoo daa cháâchââ tumo, ngmênê nmî Lémi Yesu Kédisu ngé yoo yinté dêdpîmo a chámêchámê. Yi pini ka nmyi

* **1:13:** 1 Kódin 10:13

* **1:17:** Mát 7:11

* **1:18:** 1 Pita 1:23; Njon 1:12-13

* **1:19:** Mát

5:22 * **1:21:** Kílosa 3:8

* **1:22:** Lóma 2:13

* **1:26:** Psalm 141:3

kêlîmî mbê dniye, vyîlo yi pini mu ngmîdi u pi ndîi, dmyîna a njîi, yoo yi too pee mbêmê kêdmyînêngê chámêchâmê dé. *

² Pi miyó nmyi vy:o wa ghê knî, woni ndáápi ndîi, u kpîdí mb:aa dé, u pi mye ndîi, woni pinté, u kpîdí mbwee dé, lukwe, yi tpódu kpile mbêmê wanmyi chámê d:oo?

³ Ndáápi mb:aamb:aa ngê anmyi châpu ngmê, ghi mb:aa anmyi núw:o ngmê, y:i amî yââ, ngmênê pinté daanmyi châpu ngmê, u yââyââ têtê mb:aa daanmyi núw:o ngmê, ye lukwe, yi tpódu yi too pee mbêmê wanmyi chámê d:oo, apîi? ⁴ Apuu! Yînté daadí ya. Lukwe dîy:o dnyînté nmye nuw:o té, lukwe dîy:o yi too pee mbêmê wanmyi chámê d:oo. Miyó dê dpî châpu dóó. *

⁵ A tîdê mbwó yoo, daa ndáápi yoo Chóó Lémi ngê a ngmîdi too, ngmênê pinté yoo yedê ngmîdi too. Yélini yi ndapî daa ndîi, yi tpile myedaa yilî, Chóó Lémi ngê u yi doo kwo, Kópu mb:aa ye ngmênî y:oo, wod:oo a ngee too, nmî Lémi ka u ngwo kêlîmî mbê dniye, kóó k:oo u nkwo wa kaa té. Ala ndêndê kópu mwiyé ye a vyu, Nîi knî yi nódo a nuu ghi wadí ya, yi yéli yi pi dmi ndîi ngê wanî pyódu. *

⁶ A tîdê mbwó yoo, lukwe dîy:o pinté yoo dnyînté nmye chââchââ t:oo. Daa pinté knî y:oo y:oo a kóté kîgha nmyoo, ngmênê ndáápi knî y:oo y:oo a kóté kîgha nmyoo, ⁷ nmî Lémi Yesu u pi y:oo mye dyede ngópu.

⁸ Pi knî yi p:uu dêêpî kópu nîi nmî Lémi ngê ndîi ngê pyódu ngê, mb:aamb:aa ngê dmyînê chââchââ. Yi dêêpî kópu Mósisi ngê puku yedê ló dini mwiyé a d:êê ngê, apê, Nyóó nuu ghi nódo ntee a tóó, yoo yi nuu ghi dmi nódo yînté myechoo ya. ⁹ A tîdê mbwó yoo, nîi ngê yoo yi

too pee mbêmê a chámêchâmê too, yi dêêpî kópu daa chââchââ ngê, dono a d:uud:uu ngê. ¹⁰ K:omo tpile dêêpî kópu yilî anyi châpu té, mu ngmîdi anyi kn:aadi, ye nyi mye kn:aadi te pyu, dêêpî kópu dyuu yi chââchââ ngê chi dîpî. ¹¹ Mósisi ngê Chóó Lémi u dêêpî kópu daa ngmîdi a d:êê ngê, yi vy:o miyó nmyi ngópu n:aa tpyuu dê, ngmê, Pi nangmê vy:a, woni, Pi u kuwó nangmê pwiyé. K:omo tpile pi u kuwó daanyi pwiyé, ngmênê pi ngmanyi vy:a, ye nyi kn:aadi te pyu, dêêpî kópu dyuu chââchââ ngê chi dîpî. Myénté, nîi ngê yoo yi too pee mbêmê a chámêchâmê too, yi pini kn:aadi te pyu, nmî Lémi u dêêpî kópu ndîi daa chââchââ ngê. *

¹² Nmî Lémi u dêêpî kópu kamî nmyi nuw:o nêdê choo ya, nmopê, Nmyi nuu ghi dmi numo nódo choo ya, mb:aamb:aa ngê noko dmyînê vyuwo. A tîdê mbwó yoo, mb:aamb:aa ngê noko dmyînê vyuwo, mb:aamb:aa ngê dmyînê danê, mu kópu u dîy:o vyîlo yi dêêpî kópu mbêmê nmî Lémi ngê wa kóté kalê nmo. ¹³ Nîi ka yoo woni daa ch:anê dniye, yi pini u kóté kîgha têtê nmî Lémi ka myedaawa ch:anê, ngmênê nîi ka yoo a ch:anêch:anê nyédi, yi pini u kóté kîgha têtê daadí nkîngê, mu kópu u dîy:o nmî Lémi ka u nkwo wa ch:anê. *

Módó kêlîmî u danêmbum

¹⁴ A tîdê mbwó yoo, lukwe dîy:o nmyi vy:o yéli woni knî y:oo ala kópu a tpapê ngópu, apu, Pi ka vyuwo daa ndîi kópu, Yesu ka kêlîmî yi ndîi kópu. Nîi daa pi ka vyuwo yédi, ala kópu chóó a tpapê ngê, apu, Yesu ka n:aa kêlîmî, yîné wa ngee nê, yi pini u kêlîmî nmyînê nmye angénté. Mumdooyînté kêlîmî mbêmê yi pini Chóó Lémi kóó k:oo wamî ghê? ¹⁵ Dyimê

* 2:1: Dpodo 10:34; 1 Tim 5:21; Njems 2:9

* 2:4: Njon 7:24

* 2:5: 1 Kódin 1:26-28

* 2:11:

Ex 20:13-14 * 2:13: Mát 5:7; 6:14-15

pywuu nmye ngmênîné kuwo. Nmyi tîdê nmyi mbwó ngmadi ya knomomê, nté u ngópu daadi ya, u kpîdí myedaadi ya, ye lónté wanmyi ngee ngmê. * ¹⁶ Ala kópu u kwo wanmyi vyi knomomê, kwonye, Chóó Lémi ngê a ngee nyine, nkuwo ngê kîngê ngee ngi, nté yilî chi pîpî, ngmênê nté ó kpîdí u kwo daangmanmyi y:ee knomomê, ye yi pini daanmyi ngêêpî, komo ngê u kwo anmyi tpapê. Yi pini ngê ló ntini ngmadi pîpî, ló kpîdí ngê u pââ wa wópu. ¹⁷ Pi ka vwuwo nmyi lama daadi ya knomomê, ye nmyi kêlîmî ntóó, ghê daa t:a.

¹⁸ Kêlîmî pyu. Ndoo apê pi ngmê ngê ala kópu nga wa vyi, awo, Nê ngê kópu mb:aa yilî a d:uud:uu ngê, nyi Yesu ka a kêlîmî. Yi pini ka ala kópu nîné tpapê, Pini n:iî pi knî ye daa vwuwo yédi, ló kópu mbêmê u kêlîmî nmo wa a kêma. Pi knî ye n:aa vwuwo yédi, a kêlîmî u ngwo nmye nîné kêmakêma ngê. ¹⁹ Kêlîmî pyu. Ala kópu ka nye kêlîmî, nyimo, Yâpwo ndêndê mu ngmîdi a tóó. Ndê kópu yila, ngmênê k:omo tpile kmêna yoo yi kópu yi lama a tóó, ngmênê a nkîngê nyédi, mu kópu u dîy:o Chóó Lémi ngê dîyo wa kpada té, yi dono yilî yi l:êê dîy:o. K:omo tpile yâpwo ndêndê yi lama a tóó, ngmênê kópu mb:aa daa d:uud:uu tumo. Nyi myenté. Módó anyi kêlîmî, kópu mb:aa daanyi d:uud:uu dé, ye ngêlîmî ntóó. ²⁰ Nwuw:o fêdê mb:êê a ngépi, ala kópu ndê kópu ngê nga nîné pyépi, n:iî Yesu ka módó adi kêlîmî, kópu mb:aa daadi d:uud:uu dé, yi pini u kêlîmî ntóó, yinté kêlîmî mbêmê Chóó Lémi kóó k:oo daawa ghê. ²¹ Nmî kn:ââ Epîlaham dyimê pywuu ngê nga n:aa pyépi. Dini ghi n:iî ngê Chóó Lémi ngê Epîlaham a tókó ngê, kwo, N̄m:ee Yisak dpî vya ngi, dp:uu

nk:êê ngi, dpudu a ka pèdê kee we, yi ngwo Epîlaham ngê Chóó Lémi u dnye nyongo, tp:oo mbu mbêmê n̄uwo, chêêpî kaa mbêmê y:i pîmî vyâ. Yi kópu mbêmê Chóó Lémi ngê a w:ee ngê, apê, Ndêndê ngê Epîlaham ngê a dnye a nyêmî, wod:oo Epîlaham Chóó Lémi ka pi mb:aa ngê pyodo. * ²² Daa módó doo kêlîmî, kópuni Chóó Lémi ngê u kwo a vvu, mye d:uu ngê, u kêlîmî u ngwo nmî módu. ²³ Kópuni puku yedê a tóó, yi kópu Epîlaham ngê yi ngwo ntiye ngê. Yi kópu ala, Epîlaham Chóó Lémi ka dpîmo a kêlîmî, pi mb:aa ngê u ngwo u kwo a pyodo. Puku yedê ala kópu mye tóó, Epîlaham Chóó Lémi u pyipe. ²⁴ A tîdê mbwó yoo, ala kópu nmyi lama choo ya, daa kêlîmî mu ngmîdi mbêmê pi Chóó Lémi ka pi mb:aa ngê dpî pyódu, ngmênê yi pini ngê Chóó Lémi u dnye mye:choo nyêmî, kópu mb:aa myechoo d:uud:uu dé.

²⁵ Epîlaham u dyimê pywuu ntee, téli pyââ Lahap u dyimê pywuu mye yinté. Daa módó Chóó Lémi u yoo vy:o ghê wo, ngmênê kópuni d:uu ngê, yi kópu mbêmê u ngwo ghê wo. Ngete n:iî dê Njósuwa ngê Njédikó dy:ââ doo, Lahap ngê Njédikó tpémi ye w:êê doo, mgîdí vy:o kn:aa máadi p:uu kaa doo, Njósuwa ka u ngwo mē dy:ââ doo. Yi kópu u l:êê dîy:o Chóó Lémi u yoo vy:o ghê wo, Chóó Lémi ka pyââ mb:aa ngê mye pyodo. *

²⁶ N:iî u ghê daa t:a, yi pini ntóó. N:iî u kêlîmî pi ka vwuwo tēdê nt:u d:uudpî kaalî, yi pini u kêlîmî mye ntóó, ghê daa t:a.

3

Pi komo p:uu danêmbum

¹ A mbwó yoo, nmyi vy:o daa yilî dêêpî pyu ngê dpî pyaa dmyeno, mu kópu u dîy:o nmî lama ka tóó,

* **2:15:** Mát 25:41-45; 1 Njon 3:17
6:25; Hipîlu 11:31

* **2:21:** Gen 22:9-12; Hipîlu 11:17

* **2:25:** Josh 2:4-16;

dêêpî pyu n:ii ngê wa kn:aadi, nmî Lémi ngê dpodombiy:e wa kpada, ngmênê n:ii daa dêêpî pyu, yi pini ngê yinté wamye kn:aadi, nmî Lémi ngê yi pini kyedekyede wa kpada.

* ² Nmo yintómu kn:aadi te pyu yoo. Pi ngmê u ntâa ngê wo tóó, kn:aadi te kópu d:uuwodê vyi, ye yi pini p:uu dyââpe daapê t:a, kópuni yintómu dpî d:uu, pê ndé kópu dé. K:omo tpile pi komo daa ndîi, ngmênê kópu ndîi yilî dpî d:uu. Kópuni dpî vyi, yi kópu ngê pi yilî yi némi dmi dpî dyênê. ³ Hósi tpyuu mye yinté. K:omo tpile hósi ndîi, ngmênê yedê ngê anya a tpyuu. ⁴ Nkéli tpyuu mye yinté. K:omo tpile nkéli ndîi, vuywó yópu ndîi vy:o a mbêpê yédi, ngmênê nkéli knâpwo tpii n:ii wunê kwo, daa ndîi. Tpiipi ngê pee n:ii nkéli wunê tpyuu ngê, yi pee dpî nkeñe. ⁵ Pi komo mye yinté. K:omo tpile daa ndîi, ngmênê kópu ndîi yilî dpî d:uu. Kópuni dpî vyi, yi kópu ngê pi yilî yi némi dmi dpî dyênê.

K:omo tpile ndyuw:e puu daa ndîi ngmanyinê ngî, ngmênê châa ndîi u ngwo anyinê vuywó. ⁶ Pi komo mye ndyuw:e ntee tpile. Ndyuw:e ngê tpile yilî yintómu ntee dpî ma té, pi komo ngê yinté yi pini d:ud:umbiy:e dpî dyênê. Yélini yi vy:o yi pini a kwo yédi, yi yéli yi némi dmi myoo dyênê. Dyámê mbêmê kópu dono yilî n:ii a tóó, pi knî y:oo a nyepênyepê tumo, u nkwo a d:uud:uu tumo, mu kópu u dîy:o Setan ngê yi nuw:o k:oo yinê wunê kéké too. * ⁷ Chii tpile tp:oo dyêêdî daa ngmîdi ngmanya a t:emî, dono ye anya a kwódukwódu, yi dono mēdaadnyi d:uud:uu, ⁸ ngmênê doo u ntâa ngomo ka dono mēdaanyi kwódu. Dono kópu yilî chóó a tpapê too, u kópu yilî ló ntee tpile dé, pi yilî u ngwo dpî loko té. * ⁹ A tîdê mbwó

yoo, nmî komo knî y:oo nmî Mí nmo chaa kîgha ngê, ngmênê yoo yi pi dmi nmî komo knî y:oo nmo dyede too. Apuu! Yinté daadi ya, mu kópu u dîy:o nmî Lémi ntee a tóó, yoo mye yinté l:âmo too. Pi p:uu anyi peede tpapê, n:ii ngê yi pini l:âmo ngê, p:uu am:ii peede tpapê. * ¹⁰ Lukwe dîy:o peede tpapê kópu dyuu, chaa kîgha kópu dyuu, komo puu ngmîdi ngê a tpapê too. Yinté daadi ya. ¹¹ Doo u ntâa dpuwó nuu ngmîdi u mênê ntii mbwaa nipi daadp:aa a mbêpê. ¹² Kéme nkwo do chikini kîgha daawa kaalî, kwee nkwo do kéme kîgha daawa kaalî. Nt:ee anyi nî, doo u ntâa mbwaa y:i daanyimo vy:âa. A tîdê mbwó yoo, nmî komo knî y:e Chóó Lémi nmo chaa kîgha ngê, doo u ntâa nmî komo knî y:e yoo yi pi dmi daanmî dyede.

Dêêpî ndêndê u danêmbum

¹³ Dêêpî pyu yoo. Dêêpî nmyi mênê ndêndê ngê choo ya, kópu mb:aa yilî dmyinê d:uud:uu, nmyi chóó nmyi pi dmi kîdmyinêngê kmîmî dé. * ¹⁴ N:ii ngê u yi adî kwo, Yoo nî chámê, kn:aa yoo dyêêdî vy:o n:ii a wee, yi nuw:o dmi dpodombiy:e nî ngmêê té, yi yoo dyêêdî nê pwaa té, a yoo vy:o nî kaa té, yi pini kîngê k:omodanê, kîngê vyi, Nê dêêpî pyu ndêndê. ¹⁵ Yinté kópu daa dêêpî ndêndê, daa Chóó Lémi ngê yinê a dy:âa ngê, ngmênê yi pini ngê yi dêêpî kópu chóó u mênê dpo ngî, chóó u nuw:o k:oo Setan ngê yinê kéké ngê. ¹⁶ N:ii ngê yoo yi nuw:o dpodombiy:e dpî ngmêê té, chóó u yoo vy:o dp:uu kaa té, yi pini dnyepéli pyu ndîi, dono kópu yilî dpî d:uu. ¹⁷ Ngmênê dêêpîni Chóó Lémi ngê nmî mênê dpî yé, dyââpe p:uu daa t:a. Yi dêêpî ngê yoo dpo kâadî. N:ii u mênê yi dêêpî a tóó, yoo yi dyââpe

* 3:1: Luukî 12:47-48

* 3:6: Mát 15:11,18-19

* 3:8: Lóma 3:13

* 3:9: Epeso 4:29

* 3:13: Epeso 4:12

kyedekyede a pwapî too, yoo yi dnye dmi u ngwo mye nyêmi ngê. Yi pini ka yoo a ch:anêch:anê nyédi, kópu mb:aa yilî a d:uud:uu ngê. Yi pini u nuw:o ngmidi, daa k:omodanê pyu, u gha ntee, u kópu yilî yintómu mye yinté dé. ¹⁸ N:ii ngê kópu límîlímî ngê a l:âmol:âmo too, yoo mb:aamb:aa ngê yinê dpî pyódu.*

4

Noko muwómuwó p:uu danêmbum

¹ A tîdê mbwó yoo, l:êê n:ii nmyi vy:o a wowo nyédi, yi kn:ââ nmye nîné kêmakêma. ² Kópu yilî yi yi dmi nmye a kwo, ngmênê doo u ntââ daanmyinê pyw:ee t:oo. Yi kópu u l:êê dîy:o numo p:uu nmye l:êê nyédi. Nmyi tîdê mbwó yoo yi tpile dé yi yi dmi nmye a kwo nyédi, ngmênê doo u ntââ yi kêlê daanmyinê pwaa t:oo. Yi kópu u l:êê dîy:o yi vyee u yi nmye a kwo yédi. Tpileni yi yi dmi nmye a kwo, nmyi ngópu daa pyede, mu kópu u dîy:o Chóó Lémi ka dp:ee dmyinê tumo. ³ Dini ghi n:ii ngê ló kópu u kwo ngmêdmye dmy:ee knomomê, nmye dêwunê kuwo too, mu kópu u dîy:o doo u dpodo u l:êê dîy:o u kwo nmye dmyinê tumo. Nmyi chóóchóó nmyi l:êê dîy:o u kwo nmye dmyinê tumo. ⁴ Lukwe dîy:o Chóó Lémi nmyi kpîpî ngópu, dyámê u tpile yilî yi yi dmi nmye a kwo. Dmyinê nkîngê. N:ii ngê dyámê u tpile dé u nuu u kópu ngê dpî pyódu té, daa Chóó Lémi u nuu u pi ngê dpî pyódu. ⁵ Yinté kópu puku yedê mye tóó, mye ny:ee yó. Yi kópu alanté a tóó. Dini ghi n:ii ngê Chóó Lémi ngê nya nmoo, u yoo vy:o kaa nmoo, chóó u Ghê Dmi nmo a kpo, yi ngwo u kpâm ngê pyódu nmoo. Yepeni kn:aa mópu p:uu a nuw:o yédi, u moo ntee u kwo dpî nod:e, Chóó Lémi u Ghê

Dmi mye yinté. U yoo vy:o pini, pini n:ii u nuw:o dyámê u kópu knî yi p:uu a kwo yédi, Chóó Lémi u kwo dpî nod:e. ⁶ Ngmênê Chóó Lémi ngê u yi daa kwo yédi, Yi pini nî kée. U yi u ngwo a kwo, Kópu mb:aa u ngwo ngmênê d:uu, u nuw:o nî ngmêê, a yoo vy:o m:aa kââ. Puku yedê alanté a tóó,

Yélini y:oo yi chóó yi pi dmi a knîmî tumo,

yi yéli yi p:uu Chóó Lémi u nkwo a d:uu yédi,

ngmênê yélini daa lémilémi nyédi,

Chóó Lémi ngê a ngêêpî too.*

⁷ A tîdê mbwó yoo, yi kópu ka dmyinê ng:aa, namê lémilémi, Chóó Lémi u dnye dmyinê nyêmi. Setan u wépi dmyinê pwapî, u nkwo mēdaada a tókótókó nmyo.

* ⁸ Chóó Lémi ka modo diyé dmyeno, u ngwo mēdaawa mb:ii nmyo. Pi dono ngê kînm̄yi pyaa dniye, nmyi kēê tupwótupwó dé, ghêê tóó. Yoo nmye dódó tumo. K:omo tpile kópu mb:aa yilî nmye tpapê ngópu, ngmênê kópu dono yilî nmye d:uud:uu ngópu. K:omo tpile nmyi too pee mb:aamb:aa dé, ngmênê nmyi gha dono dé. Nmyi gha dmi ghêê tóó. ⁹ Nmyi dono yilî yi l:êê dîy:o tpéê kópu vyi yó, dmyinê mbê. Mywene nmye dē ghê, yumu ngê kēê kēdmyinēngē t:ee ngmê, dmyinê mbê. ¹⁰ Nmyi dono yilî yi yuu dmi nm̄i Lémi ka dpō y:ee tóó, u dnye dmyinê nyêmi, yed:oo nmyi dono yilî yinê wa chedê té, nmyi mywenemywene wamye chedê.

Pi u kéké p:uu danêmbum

¹¹ A tîdê mbwó yoo, numo pi dyede mu yé yó. Nm̄i Lémi ngê ala dēêpî kópu nmo a kpo, nmopê, Nmyi nuu ghi dmi numo nódō choo ya, ngmênê n:ii ngê u mbwó u pi dpî dyênê, p:uu a danê yédi, yi pini ngê yi dēêpî kópu daa cháâcháâ

* 3:18: Mát 5:9 * 4:4: 1 Njon 2:15 * 4:6: 1 Pita 5:5; Njôpi 22:29 * 4:7: 1 Pita 5:8-9; Epeso 6:11-12

ngê, dpî kéé. Daa módó nmî Lémi ngê yi dêêpî kópu nmo a kpo. N:ii ngê yi dêêpî kópu dpî kéé, daa chââchââ ngê, yi pini ngê u yi u ngwo a kwo yédi, nmî Lémi u d:aa nê kââdi. ¹² Doo u ntââ. Chóó Lémi mu ngmídi ngê dêêpî kópu dyuu nmo a kpo, yinê amye kóté kalê nmo. Yinê wa chámê nmo, woni kóó k:oo wa kaa té, woni wa kéé té. Lukwe díy:o u yi nmye a kwo, Chóó Lémi u d:aa nmo kââdi. Lukwe díy:o nmyi tídê mbwó yoo nmye kéké tumo. Yinté daadi ya. *

Pi chóó u pono vyápê u danêmbum

¹³ Nmyi vy:o yélini daa Chóó Lémi u pono a vyápê nyédi, ngmênê yi chóó yi nuw:o u pono a vyápê nyédi, ala kópu a ny:ee yó. Alanté kópu nmye tpapê tumo, nmyimo, Mââ m:ii kn:aa p:aani wanmî lee dmi, stówa y:i ngmanm:uu pyidu, m:ââ ngmê y:i anm:uu ma, ndapî yilí u ngwo anm:uu kmênê. *

¹⁴ Lukwe díy:o nmyi nuw:o dmi yi pono nmye vyápê nyédi. Kópuni mââ wa pyódu, nmyi lama daa tóó, kí m:aaani u kópu dé nmyi lama myedaa pyede. Yópu ngê ngo mwââ lîmîlîmî ngê yi l:âmo dê ntee dpo ngee dê, my:ii yinté dé, nmyi ya daa daadi. ¹⁵ Chóó Lémi u nuw:o u pono w:ee vyápê té, ala kópu w:ee tpapê ngópu, Nmî Lémi ngê wa a vyi knomomê, ye ghêli k:ii daanmî pw:oo dmi, kópuni u yi u ngwo adi kwo, yi kópu wanmî d:uu. * ¹⁶ Chaa pyu yoo. Lukwe díy:o nmyi pi dmi nmye kmîmî tumo. Yinté pi kmîmî dono. ¹⁷ N:ii u lama kópu mb:aa a ya nyédi, ngmênê daa d:uud:uu too, yi pini a dono yédi. *

5

Ndaápi knî yi kpadakpada u danêmbum

¹ Ndaápi yoo, a kópu a ny:ee yó. Dmyinê mbê. Daa kêmakêma dono nmyinê pywêmi ngmê. *

² Lukwe díy:o kpídí yilí nmyi pwila tumo, nmyi ngomo k:oo ngomo k:oo módó a pyede. Tpile we ngê a pîpî too. Pinté knî ye w:ee yémí tumo. Nmyi tpile woni knî mye yinté dé, nmyi ngomo k:oo ngomo k:oo módó a pyede, dono ngê myoo pyaa dmi. * ³ Nmyi tpile yilíni módó nmyi ngópu a pyede, kwétikwéti ngê pyaa dniye. Yi kwéti u l:êê díy:o Chóó Lémi ngê wa kóté kalê nmyo, nmyewo, Nmyi tpile yilí pinté knî ye w:ee yee tumo. Ndê ngê u nkwo wa ma nmyo. Kuwókuwó wéni daa kêmakêma a dyimêdyimê, ngmênê ndapí yilí nmyinê ghada ngópu, tpile yilí myenmyinê ghada ngópu. ⁴ N:ii dé nmyi p:uu a dpodo nyédi, lukwe díy:o yi pywuu ye dp:ee yémí ngópu. Nmyi yuu dmi nmî Lémi ka wunê yémí ngópu. N:ii ka nmyi yuu dmi wunê yémí ngópu, nmî Lémi ndîi, daawa dípí, ntââ nmye wa a vy:u. * ⁵ Tpileni u yi nmye a kwo, nmye pywupwi tumo, kópuni u yi nmye a kwo nmî d:uu, nmye d:uud:uu tumo. Mbwêmé mtâlâmtâlâ ngê ntee dpî pyódu, pi knî y:oo u ngwo dpî vya ngmê, my:ii yinté dé, daa kêmakêma nmyi vyee u wo a dyimêdyimê, u ngwo wa kpada nmyo. ⁶ K:omodanê kópu knî yi mbêmé pi mb:aa woni nmyi kóté kalê tumo, my:ii ndyîko tumo, yi vyee tédê u nkwo nmyi dy:ââ tumo, yi tpile ye my:ii t:âmo tumo. Dmyinê nkîngê.

Dono vyîmî u danêmbum

⁷ A tídê mbwó yoo, k:omo tpile pi knî y:oo dono nmye a d:uud:uu tumo, ngmênê nmî Lémi kêdmyengê mb:ii ngmê, dmyinê t:âât:ââ. Yâpwo tédê awêde anyi yé, doo u ntââ mââ m:ii daanyi ma, anyi t:ââ, nté nt:u

* **4:12:** Lóma 2:1; 14:4 * **4:13:** Luukí 12:18-20 * **4:15:** Dpodo 18:21 * **4:17:** Luukí 12:47 * **5:1:** 1 Tim 6:9-10 * **5:2:** Mát 6:19-21 * **5:4:** Deut 24:14-15 * **5:7:** Nkal 6:9; Hipílu 10:36-37

u dye ghi ngê any:uu ma. * ⁸ Nmî Lémi u t:âât:ââ mye yinté. Nmî Lémi ka ntênê dmyinê kêlîmî, mu kôpu u dîy:o daa kêmakêma wunê diyédîyé. * ⁹ Noko namê nuu mbumu, awêde nmî Lémi ngê wa kpada nmyo. Nmyi kóté kîgha pyu daa kêmakêma a taataa, keñe t:âmo wunê ka kwo. * ¹⁰ A tîdê mbwó yoo, n:ii knî y:oo nmî Lémi komo mwiyé dnyimo a kapî, dmyina a nj:ii dé. Dono yilîni pî knî y:oo y:e dnyimo a d:uud:uu dé, dnyimo a vyîmî dé, myedêdnyimo a peede tpaépê. ¹¹ Yi vyîmî u l:êê dîy:o yi pî dmi nmo kmîmî too. Njôpi u danêmbum nmyi lama ka too. Dini ghi n:ii ngê Setan ngê doo a tókótókó, dono yilî Njôpi p:uu doo t:emî, ngmêñe Njôpi ngê doo a vyîmî dé, Chóó Lémi ka dèpoo peede tpaépê, u dî Chóó Lémi ngê yi dono chedê too, Njôpi u ya mb:aamb:aa ngê mē pyódu ngê. Yinté nmo myoo pyódu. Dini ghi n:ii ngê dono nmonê vyîmî ngê, Chóó Lémi ka daanmî peede tpaépê, ye u kwo anmî ch:anê dmi, yi dono vy:o wa ngee nmo.

Nmî Mî u pi ngê kpaa u danêmbum

¹² A tîdê mbwó yoo, ndîi kôpu ngma ala. Nmî Mî u pi ngê n:uungmê kp:aa, dyámê u tpile ngmê ngê myen:uungmê kp:aa. Dye ghi yintómu dmyinê ndêdanê. Yinté kpaa ngê kêê nangê t:oo, awêde nmî Mî ngê wa kpada nmyo. Dmyinê ndêdanê. Kôpuni p:uu nmye adnyi póó, nyââ knomomê, yipid:o, Nyââ. Kêle knomomê, yipid:o, Kêle. K:omodanê ngê kêê nangê t:oo, ntênê ye dpî vyî. *

Nmî Lémi ka ngêpê u danêmbum

¹³ Nmyi vy:o n:ii ngê u nuw:onuwo u kôpu wunê vyîmî ngê, nmî Lémi ka choo ngêpê. N:ii

u gha mb:aamb:aa ngê a ya yédi, wéti ngê nmî Lémi choo chaa kîgha.

* ¹⁴ N:ii ngê mbii ndîi wunê vyîmî ngê, yi pini ngê nmî Lémi u yoo yi kada pini yoo dpo danê tène. U l:êê dîy:o dny:oo ngêpê, nmî Lémi u pi mbêmê km:ii wááli mbii pyu mbêmê dpî dy:ee ngmê. * ¹⁵ Nmî Lémi ka kêlîmî mbêmê n:ii knî y:oo u kwo wa dmy:ee ngmê, yi mbii pyu u ngwo wa pyi ngmê. Nmî Lémi ngê yi pini modo pyidu, yi pini ngê dononi mwiyé a d:uu too, nmî Lémi ngê moo chedê té. * ¹⁶ Yélini yi vy:o numo l:êê dîy:o nmyo ngêpê nyédi, nmyi chóó nmyi dono ye n:aangmê wópu, yi yuu ye dmyinê a yémî, yed:oo nmî Lémi ngê u ngwo wa pyi nmyo. N:ii ngê kôpu mb:aa yilî a d:uud:uu ngê, nmî Lémi ka kôpuni dpî dmyinê, nmî Lémi ngê u kwo dpo y:oo. * ¹⁷ Dini ghi n:ii ngê Chóó Lémi ngê Ilacha king Ahap ka dy:ââ ngê, Ilacha ngê kwo, Nmyi dono yilî yi l:êê dîy:o, tpîi daadi ghayghay, m:ââ miyó pyile knî yi k:oo. Yî ngwo Ilacha Chóó Lémi ka dpodombiy:e doo ngêpê, m:ââ pyile n:êê m:uu, tpîi dèpa ghay wo.

* ¹⁸ U kuwó dini ghi ngê mē ngêpê mbê wo, tpîi u ngwo mēdê ghay wo, tēpē mbēmē ntē nt:u yilî mē kele. Ilacha daa yâpwo ngmê tp:oo, dyámē mbēmē pî. Ntee doo ya, nmo my:oo yinté dé. Nmî Lémi ngê nmî ngêpê dmi myewunê nyēmî ngê. *

Pi dono u diyédîyé kîgha, ndê ka

¹⁹ A tîdê mbwó yoo, nmyi vy:o pini ngmê ngê maa ndêndê wa kn:aadi knomomê, ye pi ngmê ngê modo diyédîyé kalê ngê. * ²⁰ N:ii ngê pi dono u dono u maa p:uu dpo y:oo, yi pini ngê pi dono ndê ka dpî w:ono, nmî Lémi ngê u dono

* **5:8:** Lóma 13:11-12; 1 Pita 4:7 * **5:9:** 1 Kódin 4:5 * **5:12:** Mát 5:34-37; 12:36 * **5:13:** Kílosa 3:16 * **5:14:** Mak 6:13 * **5:15:** Mak 16:18; Dpodo 28:8 * **5:16:** 1 Njon 1:9; Dpodo 19:18 * **5:17:** 1 Kings 16:29-17:1 * **5:18:** 1 Kings 18:42-45 * **5:19:** Mát 18:15; Luukí 17:3; Nkal 6:1 * **5:20:** 1 Pita 4:8

yilî mbodo kn:ââ vyuwo wa kée té,
mêdaawa a ngî té.
Wu u dî. *

1 PITA

¹ Nê Pita, Yesu Kédisu u dyépi ngmê. Yesu Kédisu u yoo n:ii dé p:aani p:aani wunê pyede, ala pweepwee pee nmye nîné dyede. Esiya Wee u kwo p:aani p:aani dpo kp:aa yó, myenté Kapadosiya Wee, Pontos Wee, Nkalásiya Wee, Mbitiniya Wee, yi wee knî yi kwo p:aani p:aani myedo kp:aa y:e. Chóó Lémi ngê a ngmidi nmyoo, Tp:oo u yoo vy:o a kaa nmyoo, ala ngwo dyámê mbêmê pi my:oo ngê nmye pyede, nmyi p:aa njini daa dyámê mbêmê a tóó. ² Nmî Mî ngê ló dini a ngmidi nmyoo, Tp:oo Yesu Kédisu u wêê mbêmê nmyi dono a chedê too, chóó u Ghê Dmi nmye a kpo, u yoo mb:aa ngê yinê a pyódu nmyoo. U dnye mb:aamb:aa ngê dmyinê nyêmî. Nmî Lémi ngê mb:aamb:aa ngê choo a ngêêpi nmyo, mb:aamb:aa ngê nmye myechoo a vuyuo. *

Chóó Lémi ngê kópuni a d:uud:uu

³ Nmî Lémi Yesu Kédisu u mî, Chóó Lémi, chaa kîgha koo. Dnyinté u kwo dpîpî ch:anê dniye, kamî ngê pyódu nmoo, u ngwo m:oo pyaa dniye. U kwo nmo kêlîmî té, daawa dóó nmo. Yesu Kédisu kpêênî ntee a pyidu ngê, yinté amyedê pyidu nmo. ⁴ P:aa mb:aa u pyinê nmye ng:uu ngmê, p:aani n:ii Chóó Lémi ngê nmyi l:êê dîy:o a l:âmo ngê. Yi p:aani daa dono u p:aa, daawa dyênê, chedê ngê myedaawa pyódu. * ⁵ Chóó Lémi, chóó u wêdêwêdê mbêmê, nmye wunê vuyuo yédi, mu kópu u dîy:o ntênê u kwo nmye kêlîmî té. Kuwókuwó wéni ngê kóó k:oo ntênê wa kaa nmyo.

⁶ Yi kópu u l:êê dîy:o w:aa nmyinê pyw:ee ngópu. K:omo tpile dye ghi knî ngmê ngê nmye mgîní vyîmî nyédi, pi knî y:oo dono kópu nmye a d:uud:uu tumo, ngmênê nmyi gha dmi mb:aamb:aa ngê a ya nyédi. * ⁷ Chóó Lémi ngê dpo tókó nmyo, mu kópu u dîy:o nmyi kêlîmî wêdêwêdê ngê pîchoo pyodopyodo. Ndê ngê nkól mb:aamb:aa ngê ntee dpî pyódu, nmyi tókótókó tédê nmyi kêlîmî ndîi ngê yinté myoo pyódu. Kuwókuwó wéni ngê nkól chedê ngê wa pyódu, ngmênê nmyi kêlîmî chedê ngê daawa pyódu. Yi kópu u l:êê dîy:o nmyi kêlîmî d:ud:umbiy:e mb:aamb:aa ngê choo pyodopyodo. Wéni n:ii ngê Yesu Kédisu wa a diyé, nmyi kêlîmî ndêndê u l:êê dîy:o wa chaa kalê nmyo, nmyi pi dmi ndîi ngê wa pyódu, kóó k:oo wa kaa nmyo. ⁸ K:omo tpile Yesu dmy:oongê m:uu ngópu, ngmênê u nuu ghi ntênê nmyi nódó a tóó. Dp:ee y:enê ngmê, ngmênê u kwo nmye kêlîmî té. U l:êê dîy:o w:aa ndîi nmyinê pyw:ee ngópu. Yintoo w:aa kuwa tpémi yi lama daa tóó, doo u ntâa myedaawa a w:ee ngmê.

* ⁹ W:aa nmyinê pyw:ee ngópu, mu kópu u dîy:o nmyi kêlîmî u nt:u myenmyinê pyw:êmi ngópu, Chóó Lémi ngê wunê ngêêpi nmyo, kóó k:oo mye kapî nmyo.

¹⁰ Nmî Mbwámê dyámê mbêmê ghêlî daa ta, Chóó Lémi u komo kapî pyu knî y:oo yi nuw:o k:oo mwiyé a m:uu ngópu, ngmênê mb:êê yi ngîma doo a ya, pee tp:oo dnyinté a m:uu ngópu, p:uu u ngwo dnya a d:êê. P:uu myednya a nuw:o, u yi y:e doo kwo, Ntênê nmo w:ee. * ¹¹ Yesu Kédisu u Ghê Dmi yi p:uu doo a ya, chóó u mgîní vyîmî ye dpîmo a kêmakêma, u pi kmîmî ye myedê kêma ngê. Yi gha vy:o dnya a nuw:o, apê, Chóó Lémi ngê

* **1:2:** Lóma 8:29; 2 Tes 2:13; Epeso 1:4; Hipîlu 12:24 * **1:4:** Kîlôsa 1:12 * **1:6:** 1 Pita 5:10;

Njems 1:2-3; Hipîlu 12:10-11 * **1:8:** Njon 20:29; 2 Kódin 5:7 * **1:10:** Mát 13:16-17; Is 53:1-12

* **1:11:** Luukî 24:26-27

lonté pini ayedê ngmidi, ló dini ghi ngê anmî m:uu. * ¹² Yi ngwo a w:ee ngópu, daa yi chóó yi l:êê dîy:o dnya a d:êê, ngmênê nmyi l:êê dîy:o dnya a d:êê. Kópuni a d:êê tumo, Yesu ngê ntiye too, wunê kînmyi ny:ee tumo. N:iî knî y:oo yi kópu dyuu nmye mî vyi tumo, Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê nmye yinê a dy:ââ too. Yi kópu woni dé, enjel knî y:oo doongê w:ee tumo. Ntênê u yi y:e a kwo, Nmo w:ee té. *

Chóó Lémi u nuw:o u pono dmy-inê vyápê

¹³ Chóó Lémi ngê u yoo vy:o kaa nmyoo, u l:êê dîy:o nmyi nuw:o dmi p:uu dny:oo kwo, daa nté ndapi yi p:uu dny:oo kwo. Yesu Kédisu mb:aamb:aa ngê dmyinê t:âât:ââ. Wéni n:iî ngê wa a diyé, kóó k:oo wa kaa nmyo. Yi kópu p:uu ntênê dmyinê nuw:o. ¹⁴ Chóó Lémi ka dmyinê ng:aa, mu kópu u dîy:o tp:oo módó tp:oo mââ ngê pyódu nmyoo. Nmî Lémi u kópu dyuu wunê ghêlî k:iî dpîp:e ny:ee tumo, yi ngwo kópuni nmyi nuu u kópu ngê dnya a ya, yi kópu knî ye mênangmê diyé. * ¹⁵ Kópu dono nangmê d:uu, ngmênê kópu mb:aa yidmyinê d:uud:uu dé, mu kópu u dîy:o n:iî ngê a ngmidi nmyoo, u kópu yilî yintómu mb:aamb:aa dé. * ¹⁶ U kópu dyuu puku yedê alanté a kwo, u yoo knî ye yepê,

Dyââpe a p:uu daa t:a,
nmyi p:uu myekîngmê ya. *

¹⁷ N:iî ngê tp:oo módó tp:oo mââ ngê pyódu nmyoo, daa kedekede pyu, pi yintómu yi dpodo knî yi dîy:o wa kóté kalé té. Yi kópu u l:êê dîy:o dyámê mbêmê mb:aamb:aa ngê dmyinê chââchââ, u kwo myedmyinê nkîngê. ¹⁸ Nmyi lama ka too, nmyi Mî ngê nmyi pywuu ndîî yinê kée ngê, u ngwo pwila

nmyoo, nmyi kn:ââ yoo yi d:aa u kwo u ngwo a y:ee nmyoo. Kópuni nmyimo a d:uud:uu dé, yi nt:u dmi Chóó Lémi ka dêpwo kekelele. Nmyi pywuu ngê daa silîpê nkól yi kée doo, myedaa dyênê ngmê u tpile yi kée ngê, * ¹⁹ ngmênê chóó Tp:oo u wêê ngê pwila nmyoo. Daa sipi tp:oo nmyi l:êê dîy:o yi pwene, ngmênê Yesu Kédisu nmyi l:êê dîy:o vyîlo yi pwene, pini n:iî p:uu dyââpe dêpwo ya, dono myedaangmê d:uu ngê. ²⁰ Chóó Lémi ngê dyámê pê ghêlî daa l:âmo ngê, u pwopwo yi ngwo u nuw:o k:oo a módú. Yi pini nmî dye ghi ngê nmî ngwolo knî y:oo nmî módú, nmî l:êê dîy:o pwene. ²¹ U pwopwo mbêmê Chóó Lémi ka nmyi kêlîmî mbê dniye. Vyîlo yi pini ngê Yesu kpêênî yinê a pyidu ngê, u pi ndîî ngê mye pyódu ngê. Yi kópu u l:êê dîy:o Chóó Lémi ka nmye kêlîmî té, nmyi lama ka too, yinê wa ngee nmyo, daawa dóo nmyo.

²² Kópu ndêndê nmyi ny:ee ngópu, u kwo nmyi kêlîmî mbê dniye, nmyi dono yilî chedê ngê u ngwo pyaa dniye. Yi kópu u l:êê dîy:o nmyi tidê mbwó yoo yi nuu ghi dmi nmyi nódo ntênê dny:oo ya. Yi kópu ntênê dmyinê d:uud:uu, ye mb:aamb:aa ngê dmyina a vwuwo, * ²³ mu kópu u dîy:o myombó m:iî pyaa dniye, nmyi ghê kamî chedê ngê daawa pyódu. Daa nmyi pye mî knî y:oo kamî ngê a pyódu nmyoo, ngmênê Chóó Lémi u kópu ngê kamî ngê yinê pyódu nmyoo. Yi kópu chedê ngê daawa pyódu, * ²⁴ mu kópu u dîy:o puku yedê alanté mye too, apê,

Pi yintómu ponoch:aa nêê ntee tpile dé.

Ponoch:aa nêê ntee a kpile nyédi,

yoo yinté mye lémilémi nyédi.

* **1:12:** Epeso 3:10 * **1:14:** Lóma 6:19; 12:2; Epeso 4:17-18 * **1:15:** 2 Kódin 6:16-7:1

* **1:16:** Lev 19:2; Mát 5:48 * **1:18:** 1 Kódin 6:20 * **1:22:** Njon 13:34 * **1:23:** Njon 1:13; Hipîlu 4:12

Nênê daa kwo nyédi, dpo mtiti dmi, yópu ngê límílímí ngê dpo gh:ay té,*

²⁵ ngmênê nmî Lémi u kópu dyuu chedê ngê daawa pyódu.

Vyílo yi kópu ngê kamî ngê yinê pyódu nmyoo. Dini ghi n:ii ngê nmyi ny:ee ngópu, u kwo nmyi kélímí mbê dniye.

2

Nmî Lémi dmyina a nj:ii

¹ A tídê mbwó yoo, kamî ngê nmyi pyaa dniye, u l:êê díy:o dono nmyi mênê kîngmê ya. Pi nangmê dóó, kêémí nangmê kââ, myenangê k:omodanê. Pi u tpile u yi nmye kîngmê kwo, pi u pi módó nangmê dyênê. * ² Tpómu ngê ngmo ndanî u yi ntee a kwo yédi, Chóó Lémi u kópu dyuu mu ngmídi yinté u yi nmye choo kwo. Wonêwodiyédiyé myedmyina a kpââ, mu kópu u díy:o nmyi pi ka vuywo ndîi ngê paa pyaa we, u dí Chóó Lémi ngê kóó k:oo paan:aa kaa nmyine. ³ Nmî Lémi dmyina a nj:ii, mu kópu u díy:o u pi ka vuywo u n:uu nmyi kpêê, nmyi lama ka tóó, u pi ka vuywo ndîi.

Chóó Lémi ngê u yoo ndêndê ngê wunê pyépi nmyo

⁴ Lémini p:uu nmyi nuw:o dmi a kwo, ngomo pw:eni ntee tpile, ngmênê ghê a t:a. Komo tpile kada pini knî y:oo mb:ii ngópu, ngmênê Chóó Lémi ngê daa mb:ii ngê, u nuu u pi ngê a tóó. ⁵ Nmî Lémi p:uu nmyi nuw:o dmi a kwo, u l:êê díy:o Chóó Lémi ngê u ngomo ch:oo ntee tpile ngê dê pyódu nmyo, u ngomo kamî u ngwo ka wuwó. Chóó Lémi u ngomo chedê kpêê yiyé pyu knî y:oo tpile tp:oo ntee u kwo a yémí tumo, Yesu Kédisu u pi mbêmê nmyi gha dmi yinté u kwo myenmye yémí tumo. Kpêê yiyé pyu knî y:oo

yi too pee knî yi mbêmê Chóó Lémi a chaa kîgha ngópu, ngmênê nmyi gha knî yi vy:o ntênê nmye chaa kîgha ngópu.*

⁶ Nmî Lémi ngomo pw:eni ntee tpile ngê a tóó, mye chêêpî kpiyé ntee tpile. Yi pini p:uu ala kópu puku yedê a tóó. Chóó Lémi ngê apê,

Yisíléli tpémi yi maa p:uu chêêpî kpiyé ngmên:aa kapî.

Yi chêêpî kpiyé a nuu u chêêpî kpiyé,

a chóó nê ngmídi ngê.

N:ii knî y:oo yi chêêpî kpiyé wa mya ngmê,

u kwo wa kélímí mbê dmi, p:uu daawa a lvêêdí dmi, myedaawa a ghay dmi.*

⁷ Yi chêêpî kpiyé ka nmyi kélímí mbê dniye, u l:êê díy:o Chóó Lémi ngê kóó k:oo wa kaa nmyo, ngmênê n:ii dé u kwo daa kélímí té, yi chêêpî kpiyé p:uu wa a lvêêdí dmi. K:omo tpile nmî Lémi mb:ii ngópu, ngmênê u pi ndîi ngê mē pyodo. Yinté kópu puku yedê alanté mye tóó, apê,

Yi pââni ngomo wuwó pyu knî y:oo kée ngópu,

yi yini pââ pw:eni ngê vyílo mēyi pyodo.*

⁸ Nmî Lémi kée ngópu, ngmênê p:uu a lvêêdí dniye, mu kópu u díy:o u kópu u wépi pwaa ngópu. Myenté, p:uu a lvêêdí dniye, mu kópu u díy:o Chóó Lémi ngê yi kópu ló dini a vuy, puku yedê alanté a tóó, apê,

P:uu pèdê lvêêdí dniye,

u ngwo pèdê ghay dniye.*

⁹ Nmî Lémi kée ngópu, p:uu a lvêêdí dniye, ngmênê dp:ee yinté yéli. Chóó Lémi ngê kópu mb:aa yilí yi p:uu ló dini a vyi too, ngmênê dēê dniye, yi kópu knî nmyi chóó dmyi ntiye t:oo. Chóó Lémi ngê a ngmídi nmyoo, u nuu u yoo ngê pyódu nmyoo. Dyámê pē u

* 1:24: Is 40:6-8 * 2:1: Epeso 4:22; Njems 1:21 * 2:5: 1 Kódin 3:11; Lóma 12:1 * 2:6: Is 28:16 * 2:7: Psalm 118:22 * 2:8: Is 8:14

king ndêndê, Chóó Lémi, p:uu nmye dpodo té. Chóó Lémi, kuwa yéli yi kéli ghê nmye wee. U yoo vy:o kaa nmyoo, mu kópu u dîy:o kuwa yéli yi ngîma Chóó Lémi pênmyi chaa kîgha. Nmye chaa kîgha ngópu, mu kópu u dîy:o mgîdî u yoo vy:o nmyee a kwo, ngmênê a danê nmyoo, chóó u wo mî kaa nmyoo. *

¹⁰ Myenté, wunê Chóó Lémi u yoo kuwa nmyee a kwo, ngmênê ala ngwo nmyo u yoo. Wunê u kwo dênmyee a ch:anêch:anê, ngmênê ala ngwo u kwo nmye ch:anêch:anê nyédi, nmye mb:aamb:aa ngê wunê vyuwu yédi. *

Chóó Lémi p:uu dpodo

¹¹ A tîdê mbwó yoo, nmî Lémi ngê u yoo vy:o kaa nmyoo, nmyo dyámê mbêmê pi my:oo dé, nmyi p:aa ndêndê mbóó p:uu wunê tóó. Mw:ââkó nmyo, nuw:o dono u wépi dmyinê pwapî, mu kópu u dîy:o ghê kamîni nmyinê pyw:ee ngópu, kîngê dyênê. * ¹² Dmyinê l:êê ghi mb:aamb:aa, mu kópu u dîy:o kuwa yéli y:oo ka y:enê nmyo, nmyi l:êê ghi mb:aamb:aa yi l:êê dîy:o Chóó Lémi pèdny:oo chaa kîgha. K:omo tpile daa yi nuu u yoo ngê anmyi pyaa dmi, nmyi pi dmi adnyi dyede dé, ngmênê nmyi kópu mb:aa yilî yi l:êê dîy:o, Chóó Lémi paa chaa kalê y:e, wéni n:iî ngê ye wa t:aa. *

¹³ Pi knî y:oo nmî Lémi u pi kîngê dyênê ngmê, u l:êê dîy:o dyámê u dêêpî kópu dyuu dmyinê cháâcháâ dé. Lóma tpémi yi king ndîi dmyinê cháâcháâ, mu kópu u dîy:o pi yintómu yi kada a tóó. * ¹⁴ Kada pini dyêêdî n:iî u maknopwo a pyede, myedmyinê cháâcháâ dé, mu kópu u dîy:o kada pini ngê yinê yé too, yedpo, Pi dono yoo dmyinên:aa kpadakpada dé, pi mb:aa yoo dmyinên:aa chaa kîgha

dé. ¹⁵ Yi dnye dmi dmyinê nyêmî dé, mu kópu u dîy:o Chóó Lémi ngê u yi u ngwo a kwo, A yoo dny:oo l:êê ghi mb:aamb:aa. Ala ngwo mbodo podo mbodo podo u yoo knî y:oo nmyi pi dmi daa yi lama a dyede tumo, ngmênê nmyi l:êê ghi dmi mb:aamb:aa ngê adî ya knomomê, ye doo u ntââ nmyi pi dmi mēdaadnyi dyede dé, tumu adnyi ya. *

¹⁶ Nmî Lémi ngê nuw:o dono kwulo a pwaa nmyoo, dono p:uu dp:ee dpodo té, nmyi chóó nmye pyede. Ngmênê nangê vyi, Nmî chóó nmo pyede, u ntââ dono anmî d:uud:uu. Apuu! Nmî Lémi ngê nuw:o dono kwulo a pwaa nmyoo, Chóó Lémi u dpodo pyu ngê a pyódu nmyoo. *

¹⁷ Pi yintómu dmyinê cháâcháâ dé, nmyi tîdê mbwó yoo yi nuu ghi dmi nmyi nódo choo ya, Chóó Lémi ka dmyinê nkîngê, dyámê u kada pini ndîi dmyinê cháâcháâ.

Dpodo pyu yoo yi kópu dyuu

¹⁸ Wop dpodo pyu yoo, nmî Lémi ntee nmye cháâcháâ ngópu, nmyi kada pini yoo yi dnye dmi yinté myedmyinê nyêmî dé. Nmyi kada pini mb:aamb:aa ngê nmye choo a vyuwu knomomê, ye dmyinê cháâcháâ, dono ngê nmye ada a vyuwu knomomê, ye myedmyinê cháâcháâ. * ¹⁹ Yi kópu u l:êê dîy:o Chóó Lémi ngê wa chaa kalê nmyo. Pini n:iî Chóó Lémi u nuw:o u pono a vyápê yédi, ngmênê u l:êê dîy:o a mgîni vyîmî yédi, Chóó Lémi ngê yi pini dpo chaa kwolo. ²⁰ N:iî ngê dono dpî d:uu, u l:êê dîy:o a mgîni vyîmî yédi, Chóó Lémi ngê yi pini d:uudpî chaa kwolo, ngmênê n:iî ngê kópu mb:aa dpî d:uu té, u l:êê dîy:o a mgîni vyîmî yédi, Chóó Lémi ngê yi pini dpo chaa kwolo.

* 2:9: Is 9:2; 1 Pita 2:5; Taitas 2:14; Dpodo 26:18; Epeso 5:8

* 2:10: Hos 2:23; Lóma 9:25

* 2:11: Nkal 5:17,24

* 2:12: Mát 5:16

* 2:13: Lóma 13:1-7

* 2:15: 1 Pita 3:15-17

* 2:16: Nkal 5:13

* 2:18: Epeso 6:5-7

* 2:20: 1 Pita 3:14,17

* 21 Yi kópu u l:êê dîy:o Chóó Lémi ngê a ngmîdi nmyoo. Yesu Kédisu nmyi l:êê dîy:o ntee doo a mgîní vyîmî, yînté myedmyina a mgîní vyîmî, dmyina a nji.ii. * 22 Dono daangmê d:uu ngê, k:omodanê kópu myedaangmê vyyu. * 23 Dini ghi n:ii ngê p:uu dnye peede tpapê, peede kópu yi p:uu myedaa vyyu. Dini ghi n:ii ngê doo mgîní vyîmî, u ntâa vyîmî u pi ye daa vyyu, ngmênê u lama doo ya, Chóó Lémi ngê ntênê yinê wa kpada té. * 24 Nmî dono knî yi l:êê dîy:o Chóó Lémi ngê pêdê kpada nmoo, ngmênê nmî yiki dmi Tp:oo u pwo ghay wo, kîdosi íedê nmî d:aa dmi yinê a kââdi ngê. U yi u ngwo doo kwo, A yoo nuw:o dono kwulo nê pwaa té, maa mb:aa p:uu nî kaa té. U vyee tédê, kamî ngê u ngwo pyódu nmoo. * 25 Maa mb:aa mwiye nmyi kn:aadi ngópu, ngmênê nmyi Lémi ngê mêtê diyédíyê kalê nmyoo, nmye wunê vyyuwo yédi. *

3

Yéé yepe yoo yi kópu dyuu

1 Yepe yoo, nmyi moo yoo yi dnye dmi dmyinê nyêmî dé, mu kópu u dîy:o nmyi moo yoo, n:ii dé nmî Lémi ka daa kêlimî té, dîyo paa kêlimî mbê dnye. Nmyi moo knî ye nmî Lémi p:uu danê ngê dyaa kîdmyengê chedêchedê, kminté yi ngópu dmi nmye wa nkoko t:oo, ngmênê yi dnye dmi dmyinê nyêmî dé, * 2 dono kópu nangmê d:uu, nmî Lémi ka dmyinê nkîngê. K:omO tpiHA nmî Lémi p:uu ye myedaanmyi danê, ngmênê kópu mb:aa yilî n:ii nmye d:uud:uu tumo, yi l:êê dîy:o u ngwo wa kêlimî mbê dmi. 3 Kpile ndîi kópu ngê nmye kîngê ya, nmyi gha knî yi p:uu dmyinê nuw:o, vyîlo yi kópu ndîi kópu ngê

nmye choo ya. Nmyi mbodo dmi kmongokmongo myenté, ndîi kópu ngê nmye kîngê ya, kpîdî mb:aa t:emî myenté, ndîi kópu ngê nmye myekîngê ya. Yi kópu dé chedê ngê wa pyaa dmi. * 4 Ngmênê nmyi gha dmi yi p:uu dmyinê nuw:o, chedê ngê daawa pyaa dmi. Kwopwepe ngê kêê kêdmyinêngê t:ee ngmê, kópu yilî nmyi nuw:onuwo u kópu ngê kîngê pyaa dmi. Chóó Lémi ngê u ngwo wa chaa kalê nmyo. 5 Wunê Chóó Lémi u nuu u pyâa yoo mye yinté dé, pyópuni yoo u kwo dnyimo a kêlimî. Kpile daa ndîi kópu ngê ye dpîmo a ya, yi gha knî yi p:uu dnyimo a nuw:o, yi moo yoo yi dnye dmi dnyimo a nyêmî dé. 6 Naangê p:eeni kópu Sela ngê Epîlaham u dnye dpîmo a nyêmî, kópu, A lémi. Nmyo mye yinté dé, kópu mb:aa yilî nmye d:uud:uu tumo, myedp:ee nkîngê nyédi.

7 Yéé yoo, nmî Lémi u kópu dyuu nmyi lama a kwo. Yi kópu knî yi mbêmê nmyi kpâm knî ye mb:aamb:aa ngê dmyinê vyyuwo, mu kópu u dîy:o nmyi wêdêwêdê ntoo, yi wêdêwêdê daa yintoo. Dmyinê chââchââ dé, mu kópu u dîy:o nmî Lémi ngê nmyi kpâm knî yi k:ii ghê kamî dmi nipi nmye a kpo. Dnyinté ye anmyi vyyuwo, ye Chóó Lémi ngê nmyi ngêpê dmi dnyinté u nkwo wa a ny:ee té. *

Dmyinê mb:aamb:aa, namê dono

8 A tîdê mbwó yoo, nipi ya p:uu a kuwókuwó kópu nmye nîné tpapê. Nmyi nuw:o dmi ngmîdi ngê dny:oo ya, nmyi nuu ghi dmi numo nódo dny:oo ya, noko dmyinê ch:anêch:anê, nmyi pi dmi nmyi chóó nangê km:êê té. 9 N:ii ngê dono nmye adî d:uud:uu, ntâa u ngwo nangê vy:u. N:ii nmye adî peede tpapê, u kwo peede tpapê

* 2:21: Mát 16:24 * 2:22: Is 53:9 * 2:23: Is 53:7; 1 Pita 3:9 * 2:24: Is 53:5-6; 2 Kódin 5:21

* 2:25: Njon 10:11 * 3:1: Taitas 2:4-5; Mát 5:16; 1 Kódin 7:12-16; Epeso 5:22-23 * 3:3: 1

Tim 2:9-10 * 3:7: Epeso 5:25-30; Kílosa 3:19

ngê kêê nangê t:oo, ngmênê Chóó Lémi ka yi l:êê dîy:o mêmmyinê ngêpê. Yi kópu u l:êê dîy:o nmî Lémi ngê a ngmîdi nmyoo, wamye ngee nmyo. * ¹⁰ Yinté kópu puku yedê a tóó, apê,

N:ii ngê u yi adî kwo, Dye ghi yintómu mb:aamb:aa ngê nî ya, yi pini daadî peede tpapê, myedaadî kêêmî kapî. *

¹¹ Dono u wépi choo pwapî, choo mb:aamb:aa, u yi u ngwo choo kwo, Noko mb:aamb:aa ngê nmî ya.

¹² Mu kópu u dîy:o nmî Lémi pi mb:aa knî ye mb:aamb:aa ngê wunê vyuwo yédi,

yi ngêpê wunê nyêmî too, ngmênê n:ii knî y:oo dono a d:uud:uu ngópu,

nmî Lémi kpeme ye dpî yââ, yi yéli dîyo wa kpada té.

L:êê ghi mb:aa u l:êê dîy:o mgîni vyîmî

¹³ N:ii knî ye kópu mb:aa yili nmye d:uud:uu tumo, dono kópu nmye daawa d:uu ngmê. *

¹⁴ Ngmênê kópu mb:aa knî yi l:êê dîy:o kópu dono nmye adnyi d:uud:uu knomomê, ye Chóó Lémi ngê wa a chaa kalê nmyo, amyedê ngee nmyo. Pi knî ye namê nkîngê, dono kópuni nmye adnyi d:uud:uu dé, nmyi nuw:onuwo u kópu ngê kîngê pyaa dmi. * ¹⁵ Nmî Lémi Yesu Kédisu ntênê dmyinê cháachââ, u dnye ntênê myedmyinê nyêmî. Kópuni ka nmo kêlîmî té, dye ghi yintómu u kakêmê chámêchámê u ntââ mbêmê dmyinê ya. Pini n:ii kêlîmî p:uu nmye dê póó knomomê, kakêmê u kwo dpî chámê yó. ¹⁶ Ngmênê yi pini dpî chapu yó, gheteghete ngê u kwo nangmê mbwólu. Kópu dono nangmê d:uu, mu kópu u dîy:o n:ii yoo nmyi p:uu adnyi danê, u nt:u

kópu daadnya a pyw:êmî. Nmî Lémi Yesu Kédisu u nuu u kópu anmyi d:uud:uu dé, n:ii ka ngmênê u kwo dono yinmye d:uud:uu ngmê, yini ngê mywene paa ghê we. * ¹⁷ Dono ngmanmyi d:uu knomomê, pi knî y:oo u nkwo wa kpada nmyo, Chóó Lémi ngê daawa chaa kalê nmyo. Ngmênê kópu mb:aa anmyi d:uud:uu dé, pi knî y:oo módó adnyi kpadakpada nmyomomê, ye Chóó Lémi u nuu u kópu ayinmyi d:uud:uu, * ¹⁸ mu kópu u dîy:o Yesu Kédisu ngê vyîlo yinté kópu yi pyodo. Dononî u l:êê dîy:o pwene, daa chóó d:uu ngê, nmî chóó nmî dono knî yi l:êê dîy:o pwene. Dono daa d:uu ngê, ngmênê yoo dono yi l:êê dîy:o ng:êêntómu pwene, mu kópu u dîy:o Chóó Lémi ka pèdê kââdî nmyine. Pi knî y:oo vya ngópu, ngmênê Chóó Lémi ngê mêmê pyidu ngê. Nt:u ghêlî dépê pyidu ngê, u ghê dmi mwiyé a pyidu ngê. ¹⁹ Yi ngwo pi dono yoo yi ghê dmi n:ii dé mbwa k:oo dnyen:aa tââ, Yesu u ghê dmi ye loo, kópu kamî ye mî vyu. * ²⁰ Yi yéli y:oo wunê Chóó Lémi u dnye dèdnyimo a nyêmî, u l:êê dîy:o Chóó Lémi ngê u yi u ngwo doo kwo, Vyi ngê paa vya téne. Dini ghi n:ii ngê Nówa ngê nkéli doo ndîni, Chóó Lémi ngê doo t:âât:ââ, u dî Nówa ngê dpodo yedê kéli ngê, vyi ngê yoo dono vya too. Nówa mupwoknî níemi knî yi mo wááli njini nkéli ngê w:êê too. * ²¹ Nkéli ngê ntee w:êê too, mbápitisiim mye yinté. Daa nmî too pee p:uu tupwó yu ghodo, ngmênê nmî nuw:o dono yu ghodo. Chóó Lémi ka nmo tpapê ngê, kwonmîmo, Nmî nuw:o dono a chedê ngi, mb:aamb:aa ngê mêmê pyódu nmédi. Nmî wépi dmi d:uudpî puwâ. Yesu Kédisu kpêênî ntee a pyidu ngê, nmî dono yili

* 3:9: Mát 5:44; 1 Tes 5:15

* 3:10: Psalm 34:12-16

* 3:13: Lóma 13:3

* 3:14: Mát 5:10

* 3:16: 1 Pita 2:12,15

* 3:17: 1 Pita 2:20

* 3:19: Epeso 4:9-10

* 3:20: Gen 7:7

yinté dpî chedê té. Doo u ntâa daawa dóo nmo. * ²² Nyââ, Yesu Kédisu kpêênî a pii wo, mbóo p:uu kee wo, Chóó Lémi u wéni pee mî yaa wo, u che p:ââ pee ngê mîmî pyodo. Enjel knî y:oo u dnye a nyêmi ngópu, kada pini knî y:oo u dnye mye nyêmi ngópu, Setan u yoo yintómu yu yodo u maknopwo a pyede. *

4

Yesu u nt:anê yaa dmyeno

¹ Yesu daa kede wo, Chóó Lémi u nuw:o u pono doo a vyápê, dono vyîmî u wépi daa puwâ. Yesu u nuw:o ntee doo a ya, nmyi nuw:o dmi yinté myedny:oo ya, mu kópu u dîy:o pini n:i Chóó Lémi u nuw:o u pono a vyápê yédi, dono wunê vyîmî ngê, doo u ntâa yi pini ngê dono d:uudpî d:uu. ² Dye ghi daadîi dyámê mbêmê daanmyi ya. U lêê dîy:o yoo dono yi nuw:o u pono ménamê vyápê, ngmênê Chóó Lémi u nuw:o u pono dmyinê vyápê. * ³ Dye ghi daadîi dono p:uu nmyee a mbêpê, kuwa yéli yi nuu u kópu dé nmyimo a d:uud:uu dé. Nmyimo a pyââ ti mââ ti, nmyi nuw:o dmi y:i dpîmo a mbêpê. Dye ghi yintómu nmyimo a ñuknweñuknwe, nmyimo a mbwaa ndanî, myenmyimo a ghétighéti. Chóó Lémi dênmyimo a cháâcháâ, kn:aa yâpwo yinmyimo a cháâcháâ dé. * ⁴ Ngmênê ala ngwo kuwa yéli yi wépi dmi nmye pwapî tumo, yi vy:o mēdp:ee wowo nyédi, kópuni a d:uud:uu tumo, dp:ee d:uud:uu tumo. Daa yi nuu u yoo ngê dmye pyaa dmi, u lêê dîy:o nmye a peede tpaépê nyédi. ⁵ Wéni n:i ngê nmî Lémi ngê wa kóté kalê té, k:ame wa ghê dmi, tumu adnyi ya. K:omo tpile mwiyé wa pw:oo dmi ó yi ngwo adnyi ya, wamye kóté kalê té, ye daawa kede.

⁶ Nmî Lémi p:uu kópu dyuu wunê kêdê ny:ee ngmê, ngmênê u wépi dé pwaa ngmê. Yélini vyi ngê a vyâ, mye yinté dé. Pi yintómu ntee dpî pw:oo dmi, yi dono knî yi l:êê dîy:o yinté mye pw:oo dniye, ngmênê nmî Lémi Yesu Kédisu ngê chóó u kópu dyuu ye mî vyi, mu kópu u dîy:o yi ghê dmi knî y:oo Chóó Lémi u ghê kamî myepêdê pyw:ee y:e. *

Chóó Lémi p:uu ntênê dmyinê dpodo

⁷ A tidê mbwó yoo, kuwókuwó wéni daa kêmakêma a dyimēdyimē, tpile yilî yintómu yi ngwo chedê ngê wa pyaa dmi. Yi kópu u l:êê dîy:o namê ghétighéti, mb:aamb:aa ngê nmye dmyina a vyiwo, u ngwo dmyinê ngêpê. * ⁸ Ala kópu yi ndîi kópu, nmyi nuu ghi dmi numo nódo ntênê dny:oo ya, mu kópu u dîy:o pini n:i u nuu ghi nmyi nódo adî ya, dono nmye wa d:uu knomomê, ye ntâa u ngwo daanmyinê vy:ee ngmê, u dono nmyi kuwó wanmyi kée ngmê. ⁹ Yesu u yoo yélini nmye adnya a lēpî, nmyi ngomo knî yi k:oo dny:oo dpî, nmyi ntépînâ knî yi k:oo dny:oo kmaapî, yi p:uu nuu mbumu ngê kēê nangê t:oo. ¹⁰ Dpodo n:i knî yi l:êê dîy:o Chóó Lémi ngê u ntâa ngê a pyódu nmyoo, yi dpodo ntênê dmyinê dódo dé, u yoo u ngwo dmyinê wêdêwêdê kígha dé. * ¹¹ N:i a dêépî yédi, Chóó Lémi u kópu dyuu yinê choo tpaépê. Pini n:i a pi ka vyiwo yédi, Chóó Lémi u wêdêwêdê mbêmê ye choo vyiwo. Nmyi kópu yintómu Chóó Lémi u wêdêwêdê mbêmê dmyinê d:uud:uu dé, mu kópu u dîy:o Yesu Kédisu u pi u l:êê dîy:o pi knî y:oo Chóó Lémi paa chaa kalê y:e. Dye ghi yintómu Chóó Lémi chaa kígha koo, u wêdêwêdê chedê ngê daawa pyódu. Ndê kópu yila.

* **3:21:** Lóma 6:3-4; Njon 3:4-5 * **3:22:** Epeso 1:20-21 * **4:2:** 1 Njon 2:16-17 * **4:3:** Epeso 2:2-3; Taitas 3:3 * **4:6:** Lóma 8:10 * **4:7:** Lóma 12:9-13 * **4:10:** Lóma 12:6-8; 1 Kódin 12:4-7

Yesu u pi u l:êê dîy:o dono u vyîmî

¹² A tîdê mbwó yoo, pi knî y:oo dono nmye a d:uud:uu tumo, ngmênê yi kópu knî y:oo kîngê ngwéti nmyo, nmyi nyepênyepê u kópu ngê nmye myekîngê pyódu, yinté a tóó. ¹³ Nmyi gha dmi mb:aamb:aa ngê dny:oo ya, mu kópu u dîy:o Yesu Kédisu ntee doo a mgîni vyîmî, yinté my:ee mgîni vyîmî té. Dini ghi n:ii ngê wa a diyé, pi knî y:oo wa a w:ee ngmê, awo, U pi ndîi ngê dê pyódu, yi ngwo w:aa nîpi u k:ii wanmyinê pyw:ee ngmê. ¹⁴ Yesu Kédisu u l:êê dîy:o nmye adnyi peede tpapê knomomê, ye nmyi gha dmi mb:aamb:aa ngê dny:oo ya, mu kópu u dîy:o nmyi lama ka tóó, Chóó Lémi u Ghê Dmi nmyi p:uu a t:a. * ¹⁵ Dono nangmê d:uu. Daa dono u l:êê dîy:o mgîni vyîmî p:uu nîné danê. Pi nangmê vy:a, pi u tpile nangmê t:âmo. Kópuni p:uu nmyi pi dmi daa pyede, yi kópu p:uu kópu nangmê vyi. ¹⁶ Ngmênê pi knî y:oo awo, Kîdistiyên yoo yi kwee chápwo koo, u ngwo adnyi kpadakpada nmyo, ye mywene nmye kîngê wowo, ngmênê Chóó Lémi mēdmyinê kwunokwuno, mu kópu u dîy:o Yesu Kédisu u yoo vy:o kaa nmyoo.

¹⁷ Chóó Lémi ngê u yoo yi kpadakpada kn:ââ mwiyé da chaa. Chóó Lémi daa kedekede pyu, wunê kpadakpada nmoo, yélini y:oo u kópu dyuu daa ny:ee ngópu, dnyinté daawa kpada té. ¹⁸ Yinté kópu puku yedê a tóó, apê,

Pi mb:aa ngê maa mb:aa daa kēmakēma dpî kn:aadi,

ngmênê pi dono ngê d:ud:umbiy:e dpî kn:aadi,

n:ii ngê Chóó Lémi daa chāâchāâ ngê, anyi dpî pwiyé. *

¹⁹ Chóó Lémi u nuw:o u pono nmye vyápê nyédi, u l:êê dîy:o nmye mgîni vyîmî nyédi. Kópu mb:aa yilî dmyinê d:uud:uu, Chóó Lémi p:uu nmyi nuw:o dmi dny:oo kwo. Yinê l:âmo nmyoo, kóó k:oo wa kaa nmyo, daawa dóó nmyo.

5

Kada pini knî ye kópu dyuu

¹ Yélini nmî Lémi u yoo vy:o kada a pyede, kópu nmye ngmênê tpapê. Nê my:aa kada pini ngmê, Yesu Kédisu mgîni vyîmî tēdê a chóó a ngwolo dê y:oo kîné módu, dini ghi n:ii ngê u pi ndîi ngê wa pyódu, u nkîgh:ê an:uu yââ. ² A mbwó yoo, nîné kwunokwuno nmyo, yélini yi kada Chóó Lémi ngê kaa nmyoo, mb:aamb:aa ngê ye dmyinê vyuwo. Chóó Lémi ngê u yi u ngwo a kwo, A yoo yi kada pini knî y:oo yi dpodo mb:aamb:aa ngê dny:oo dódó, yi nuw:o dmi yi dpodo p:uu dny:oo kwo, kn:aa kîdnyingê kwo. Ndapî p:uu namê nuw:o, ngmênê u yi nmye choo kwo, Nmî Lémi u dpodo mb:aamb:aa ngê nmî dódó. * ³ Yélini yi kada nmye wee, ye namê dyaa chedêchedê, ngmênê nmî Lémi u maa mb:aamb:aa ngê dmyinê kîgha, nmyi nt:anê u ngwo wa yaa dmi. * ⁴ Dini ghi n:ii ngê nmyi kada pini wa a diyé, nmyi pi dmi ndîi ngê wa pyódu té, chedê ngê daawa pyódu.

⁵ Pi kamî yoo, nmye myenîné danê, nmyi kada pini yoo yi dnye dmi dmyinê nyēmî dé. A mbwó yoo, namê lémilēmi, numo ka dmyinê vyuwo. Puku yedê ala kópu a tóó,

Yélini y:oo yi chóó yi pi dmi a kmîmî tumo,

yi yéli yi p:uu Chóó Lémi u nkwo a d:uu yédi,

ngmênê yélini daa lémilēmi nyédi,

* 4:14: Mát 5:11; 1 Pita 2:19-20; Dpodo 5:41

* 5:3: Taitas 2:7; Pilimon 1:14; 1 Tim 4:12; 5:1; Njon 13:14-15

* 4:18: Prov 11:31

* 5:2: Dpodo 20:28

* 5:5: Prov 3:34

Chóó Lémi ngê a ngêêpî too. *

⁶ U l:êê dîy:o namê lémilémi, Chóó Lémi dmyinê chââchââ, dîyo chóó u wêdêwêdê mbêmê nmyi pi dmi wa km:êê té. ⁷ Nmyi nuw:onuwo u kópu dé yi p:uu u kwo dmyinê ngêpê, yi kópu knî yi p:uu mênámê nuw:o, mu kópu u dîy:o nmye wunê vuywo. *

⁸ Dmyinê t:ââ, dpodombiy:e dmyinê vuywo. Setan ngê kîngê dóó nmyo. Layóni ntee a kââ yédi, u yi u ngwo a kwo yédi, Pi ngmênî ma, Setan u l:êê ghi mye yinté, u yi u ngwo a kwo, Nî dyênê té. * ⁹ Nmî Lémi p:uu nmyi nuw:o dmi dny:oo kwo, Setan u wépi u ngwo dmyinê pwapî. Daa nmyi mo nmye mgîní vyîmî nyédi. Dyámê wope wope yélini Yesu u yoo vy:o ghê dniye, yinté mye mgîní vyîmî nyédi, yoo dono knî y:oo a mgîní vyîmî kîgha tumo. * ¹⁰ Ngmênê daa dye ghi daadii nmye mgîní vyîmî té, Chóó Lémi ngê mb:aamb:aa ngê amê pyódu nmyo. Yinê a ngmîdi nmyoo, Yesu Kédisu ka a kââdî nmyoo, yi k:ii ngmîdi ngê anmyin:aa ya, chedê ngê daawa pyódu. Kópu mb:aa yilî yintómu yi kn:ââ ngê a tóó, yinê wa wêdêwêdê kalê nmyo, u ntââ ngê wa pyódu nmyo, u l:êê dîy:o nmî Lémi Yesu daanmyinê wópu ngmê. ¹¹ U wêdêwêdê mudaamu tp:ook:omo, chedê ngê daawa pyódu. Ndê kópu yila.

Pita u nd:uu tpapê

¹² A tîdê mbwó yoo, nmî mbwó Sailas ngê ka ngêêpî nê, ala pwweep-wee pee tp:oo nmye u ngwo dnyinê d:êê. K:uuchêm u pi, nmî Lémi p:uu ntênê a dpodo. Ala pwweepwee pee nmye d:a d:êê, mu kópu u dîy:o u ya a nga a kwo, Nê wêdêwêdê kalê nmyo, nmyi lama choo a ya, Lémini ka nmyi kêlîmî mbê dniye, vyîlo yi Lémi yi ndêndê. Nangê wópu.

¹³ K:omo tpile ala p:aani Mbápilon ntee p:aani, ngmênê nmî Lémi u yoo al:ii mye kwo. Yi yéli y:oo yi mb:aamb:aa nmye da dy:ââ ngmê. Pini n:ii a tp:ee ntee pini, Mak, u mb:aamb:aa nmye myeda dy:ââ. * ¹⁴ Mb:aamb:aa ngê Dpo numo chipé tóó, mu kópu u dîy:o nmyi nuu ghi dmi numo nódo a pyede.

Yélini yintómu knî yi k:ii Yesu Kédisu u yoo vy:o nmyi ghê dniye, Chóó Lémi mb:aamb:aa ngê nmye choo a vuywo.

Wu u dî. *

* 5:7: Mát 6:25-30

* 5:8: Tpyuu 12:3,9,17

* 5:9: Epeso 6:11-13; Njems 4:7

* 5:13: 2

Tim 4:11; Lóma 1:7

* 5:14: 1 Kódin 16:20

2 PITA

¹ Nê Saimon Pita, Yesu Kédisu u dyépi ngmê, myenté u dpodo pyu. Yélini Yesu u yoo vy:o my-inê ghê dniye, ala pwweepwee pee nmye nînê dyede. Nmî Mbwmâmê Yesu Kédisu ka ntee nmî kêlîmî mbê dniye, yinté u kwo my:ee kêlîmî mbê dniye. Ndê ka ntee a w:êê nmoo, yinté u kwo mye w:êê nmyoo. Dini ghi n:ii ngê u yoo vy:o kaa nmoo, dêpê kuwo nmyoo, u yoo vy:o mye kaa nmyoo.

² Chóó Lémi mupwo nmî Lémi Yesu yi p:uu dmyinê ndiye, nmye mb:aamb:aa ngê u ngwo adpa a vuywo, mb:aamb:aa ngê amyedpa a ngêêpi nmyo.

Chóó Lémi ngê a ngmidi nmyoo, dmyina a nj:ii

³ N:ii ngê a ngmidi nmoo, nmî lama a too. Nmî dono yilî yinê chedê too, u k:ii ngmidi ngê pyódu nmoo. Chóó u wêdêwêdê mbêmê u ntâa mbêmê pyódu nmoo, ghê kamî nmo a kpo, mb:aamb:aa ngê ntee a too, yinté mye pyódu nmoo.

⁴ Kópuni mb:aa yi pi dmi mwiye a vyi too, u wêdêwêdê mbêmê nmî l:êê dîy:o a d:uu too, mu kópu u dîy:o ntee a too, u yi u ngwo a kwo, A yoo yinté myedny:oo ya. Mgîdî u yoo yi nuw:o dmi kwolo ngmê dé, u yi y:e a kwo, Dono nmî d:uud:uu, ngmênê nmî Lémi ngê yi máadi p:uu a y:ee nmyoo. *

⁵ Dini ghi n:ii ngê nmî Lémi ka nmyi kêlîmî mbê dniye, chóó u yoo vy:o kaa nmyoo. Yi kópu u l:êê dîy:o u yoo mb:aa ngê dmyinê kwo, p:uu dmyinê ndiye. * ⁶ Dono dmyina a vyîmî, u wépi dmyinê pwapî. Chóó Lémi dmyina a nj:ii, ⁷ nmyi tîdê mbwó yoo yi nuu ghi dmi nmyi nódo dny:oo ya, pi yintómu yi nuu ghi dmi nmyi nódo myedny:oo ya.

⁸ Yi kópu dé mb:aamb:aa ngê anmyi d:uud:uu dé, ye nmî Lémi Yesu Kédisu p:uu dpodo tédê, nmyi nt:u dmi mb:aamb:aa ngê adî kekelele. ⁹ Pini n:ii ngê yi kópu dé daadi d:uud:uu dé, yi pini my:oo a too, kópuni nmî Lémi ngê u l:êê dîy:o wunê a d:uu ngê, u dono u ngwo chedê too, yi kópu u nuwo wunê a kuwo wo.

¹⁰ A tîdê mbwó yoo, yi kópu u l:êê dîy:o yi kópu mb:aa dmyinê d:uud:uu dé, pi knî y:oo pêdê w:ee y:e, awo, Chóó Lémi ngê a ngmidi too, u yoo vy:o mye kaa too. Yi kópu mb:aa anmyi d:uud:uu dé, ye maa mb:aa daanmyi kn:aadi ngmê, myedaanmyinê lvêêdî dmi.

¹¹ Nmî Mbwmâmê Yesu Kédisu ngê daawa mb:ii nmyo, kóó k:oo wa kaa nmyo, nmî Lémi u k:ii anmyin:aa ya, chedê ngê daawa pyódu.

¹² K:omo tpile yi kópu yilî nmyi lama ntênê a pyede, ngmênê nmye mênîné vyîlvîyîlî té. ¹³ Doo u ntâa módó daanê kuwo nmyo, ngmênê yi kópu knî nmye mênîné vyîlvîyîlî té, nmyi dpî dmi u ngwo n:aa ny:âany:ââ. ¹⁴ Nyââ, daa kêmakêma dyâmê pê nînê kuwokuwo, kópuni nmî Lémi Yesu Kédisu ngê wunê a ka a vuy, daa kêmakêma n:aa ntiyentiye. A pwopwo u maa ntênê a ka yinê a kêma ngê. * ¹⁵ Ala kópu dyuu nmye nînê dyede, mu kópu u dîy:o u ya a nga a kwo, U ntâa mbêmê nê kuwo nmyo, a kuwó ala kópu dyuu dye ghi yintómu pênmyi nuw:onuw:o dé.

Chóó Lémi ngê Yesu u pi nmî ngópu u ngwo kmungo

¹⁶ Dini ghi n:ii ngê nmî Lémi Yesu Kédisu u pi pi knî ye nmî vuy, u wêdêwêdê p:uu ye myenmee danêmbum. Danêmbum n:ii pi knî y:oo yi chóó yi nuw:o mbêmê dpoyw:ee t:oo, daa yinté danêmbum ye yinmeen:aa tpaépê, ngmênê

* 1:4: Njon 1:12; 2 Kódin 3:18

* 1:5: Nkal 5:22-23

* 1:14: 2 Kódin 5:1; Njon 21:18-19

kópuni ye nmeen:aa tpaépê, nmî chóó nmî ngwolo knî y:oo nmî módu. * ¹⁷ A mbwó dé yi k:ii nmî ngópu nmî Mî Chóó Lémi ngê Yesu u pi kmungo, u dnye mbóó p:uu nmî nyongo, nmopê, Kî a tp:ee njini, pini n:ii u nuu ghi a nódo a tóó, dye ghi yintómu a nuu u kópu ye d:uud:uu too. ¹⁸ Yi dnyeni mbóó p:uu nmî chóó nmo nyongo, dini ghi n:ii ngê mbu mbêmê Yesu u k:ii nmeê a ya.

¹⁹ Kópuni Chóó Lémi u komo kapî pyu knî y:oo wunê a d:êê tumo, Yesu ngê nmî ngópu ntiye too. Yi kópu knî ye ntênê u ngwo nmî kélímî mbê dniye. Yi kópu dyuu ntênê dmyinê nuw:onuwo dé, mu kópu u dîy:o pywápê ngê mgîdí ntee dpî chaa, yi kópu dyuu ngê nmyi gha dmi yinté myoo chaa ngê. Ala ngwo mgîdí vy:o nmo pyede, u dî mywe anmî m:uu, kâádî u nkwo wa a kee. ²⁰ Ndîi kópu ngma ala, nmyi nuwo kîdangê kuwo. Kópuni Chóó Lémi u komo kapî pyu knî y:oo wunê a d:êê tumo, pi ngmê ngê chóó u nuw:o mbêmê yi kakémê dmi kîngê chámê, ²¹ mu kópu u dîy:o yi yéli daa yi chóó yi nuw:o mbêmê dnyimo a d:êê, ngmênê Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê ye yinê dpîmo a tpaépê dé, Chóó Lémi u komo u ngwo dnyimo a kapî. *

2

Pi dódó pyu yoo

¹ Nmî kn:ââ yoo yi vy:o pi knî ngmê y:oo Chóó Lémi u komo k:omo ngê ntee dnyimo a kapî, pi ngmê knî y:oo yinté adnyi dódó nmyo. Ndiye tédê kamî angmê kpêmî ngmê, yélini tumutumumu yi p:uu adnyi ndiye, maa ndêndê wa kn:aadi ngmê. K:omo tpile yi pi dódó pyu yoo yi yikí dmi nmî Lémi u pwo ghay wo, ngmênê u pi wa

dyênê ngmê. Nmî Lémi ngê mgî daawa a puwâ, ayi ngwéti té, ntênê wa chedê té. * ² Pi yilí wa dódó t:oo, yi l:êê ghi dmi wa ngmêê t:oo, yoo dono ngê wa pyódu t:oo, pyââ ti pyu ngê wa pyódu t:oo, nmî Lémi u pi kuwa yéli ye dono ngê u ngwo wa pyódu ngmê. ³ Tpile u mb:aami dé, k:omodanê kópu knî yi mbêmê adnyi dódó nmyo, ngmênê pini n:ii ngê wa kpada té, maadî kîyedê kwo, dpî doo u tpile. Daa kedekede pyu, ntênê wa dyênê té. * ⁴ Dini ghi n:ii ngê enjel woni yoo dnya a dono, ye daa kede wo, mbwa k:oo km:êê too. Mgîdí vy:o y:i a wee, y:i a mgîní vyímî nyédi, yi kpadakpada ndîi y:i a t:âât:ââ ngmê. * ⁵ Yélini wunê dnya a dono, Chóó Lémi ye myedaa kede wo, ngmênê vyi ngê vya too. Pi mb:aa yi vy:o ngmîdi doo kwo, Nówa, pini n:ii ngê dono ye dpîmo kwódukwódu. Yi pini mupwoknî n:eeemi knî wááli vyílo dé yi w:êê too. * ⁶ Myenté, Chóó Lémi ngê Sodom p:aani dê Kîmoda ndê ngê myedê vyuwó doo. Yélini yoo yi p:aani dê y:e dnye kwo, yi dono yilí yi l:êê dîy:o yi ngwo kpada too, apê, Yoo dono p:aani p:aani yi kópu paa m:uu y:e, yi lama paa yaa we, n:ii ngê dono dpî d:uu, ndê ngê wa ma. * ⁷ Pi mb:aa ngmîdi yi vy:o doo kwo, Loté, ndê ka vyílo yi w:êê ngê, ⁸ mu kópu u dîy:o mââ knî y:oo dye ghi yintómu numo kpêépî n:ii dnya a kîgha, u ngîma kaa dniye. ⁹ Yi dyimê pywuu dé yi nt:u kópu ala, nmî Lémi u ntââ, pi mb:aa yoo yi tókótókó tédê dpî ngee té, pi dono yoo dpî kpada té, u dî kuwókuwó wéni ngê ntênê amî kpada té. * ¹⁰ Yoo kwolo ngmê dé, n:ii knî y:oo nmî Lémi u dnye daa nyêmî ngópu, dono yi nuu u kópu ngê a ya yédi, yi yéli dnyinté daawa kpada té.

* 1:16: Mát 17:1-5

* 1:21: 2 Tim 3:16; 1 Pita 1:10-11; Dpodo 3:21

* 2:1: Deut 13:1-5; Mát

24:24; Njuda 1:4

* 2:3: Lóma 2:24; 16:18; 1 Tes 2:5

* 2:4: Mát 25:41

* 2:5: Gen 6:11-8:19

* 2:6: Gen 19:12-13,24; Njuda 1:7

* 2:9: 1 Kódin 10:13; Njuda 1:6

Pi dódó pyu yoo daa nkîngê nyédi, k:omo tpile dono a d:uud:uu tumo, ngmênê mywene ye daa kwo yédi. Yélini yi pwo a pyede, daa cháachâa tumo, ngmênê yi pi dmi a dyede tumo. ¹¹ K:omo tpile enjel yoo yi pi dmi ndîi dé, yi wêdêwêdê mye ndîi, ngmênê nmî Lémi u ngîma pi dódó pyu yoo yi pi dmi daa dyede tumo. Lukwe dîy:o yi yéli yi pwo yéli yi p:uu a peede tpapê nyédi. *

¹² Pi dódó pyu yoo, chii w:ââ ntee tpile dé. Chii w:ââ u lama daa too, Kî pi u tpile tp:oo, u ngwo dpî vy:a. Yi yéli mye yinté dé, daa yi lama a peede tpapê nyédi. Chii w:ââ ntee anyi vy:a, nmî Lémi ngê yinté wamye vya té, ¹³ yélini yi némi dmi a dyede tumo, nmî Lémi ngê yi ntâa dmi ye wa a vy:u. U yi y:e a kwo yédi, Kmaapî ngê wo nmo a vyîmî dé. Pi dódó pyu yoo nmî Lémi u kmaapî tédê nmye dpî taa dmi, a mywenemywene kîgha nmyoo. ¹⁴ Pyâa ti ngwolo yi ngîma a kwo nyédi, dono tédê daa pilepile nyédi, yoo kamîni nmyi vy:o a wee, a lvêêdî tumo. Tpile u mb:aami yoo, nmî Lémi ngê wa dyênê té. ¹⁵ Maa ndêndê kn:aadi ngópu, u ngwo vy:iti dniye, Mboso tp:oo Mbalaam u maa p:uu mî pwii dniye. Yi Mbal-aam ndapî ndîi p:uu doo nuw:o, u l:êê dîy:o dono u maa p:uu ghê wo, apê, Yisiléli tpémi yi p:uu kópu dono ngmên:uu t:oo, Chóó Lémi ngê u ngwo pêdê vya téne. * ¹⁶ Ngmênê Chóó Lémi ngê u enjel ngmê dy:ââ ngê, Mbalaam u maa yi nkoko ngê, u ndonki u ntâa ngê pyódu ngê, dnye u ngwo pw:ii ngê. Yi kópu u l:êê dîy:o kópuni Mbalaam ngê u yi doo kwo ní d:uu, mēdaa d:uu ngê. Yi kópu mbodo podo mbodo podo u kópu.

¹⁷ Dpuwó nuu n:ii u kwo mb-waa chedê ngê dpî pyódu, yoo ntee a dódó too, pi dódó pyu yoo nye

yinté dé, gha kópu yi mênê daa ya yédi. Myenté, dini ghi n:ii ngê kââdî ndîi dpî kee, têpê wêdêwêdê ngê dpî pyódu, pi knî y:oo u yi y:e a kwo yédi, Tpii a ghay we. Dini ghi n:ii ngê nkali ndîi dpî m:uu ngmê, yi gha dmi mb:aamb:aa ngê dpî pyódu, ngmênê yópu ngê nkali ntee dpo y:oo, yoo u ngwo dpî dóó, yi yéli mye yinté dé, yoo dpî dóó t:oo. Chóó Lémi ngê daawa kn:aadi, mgîdî ndîi vy:o wa kée té. ¹⁸ A chaa nyédi, yi pi dmi yi chóó a kmîmî tumo. Pi kamî yoo dpî dóó t:oo, n:ii yoo yoo dono yi vy:o da pwii dmi, Yesu u yoo vy:o dê ghê dmi. Dono kópuni yi nuw:o nêdê a pyede, daa kwódu yé kópu ngê dê pyódu t:oo. ¹⁹ Pi kamî knî ye yipu, Dêêpî kópu dyuu u mbwa k:oo nmo pw:iipw:ii nmyo, ngmênê dono u mbwa k:oo yi chóó a wee, mu kópu u dîy:o doo u ntâa dono u wépi d:uudpî pwaa ngmê, dye ghi yintómu a dono nyédi. * ²⁰ Yélini dpî dóó t:oo, dono dpo pyw:ee ngmê. Dini ghi n:ii ngê nmî Lémi Yesu Kédisu ka mwiye a kélîmî mbê dniye, yi Mbwámê ngê pyodo, mgîdî u yoo yi dono vy:o a y:ee too, ngmênê ala ngwo yi dono ngê maa mgîmî té, yi ya dono ngê dê pyódu. * ²¹ Wunê yi kpadakpada pé tédê, mu kópu u dîy:o maa mb:a aa yi lama dêpwo ya. Ala ngwo yi kpadakpada ndîi ngê dê pyódu, mu kópu u dîy:o nmî Lémi u dêêpî kópu dyuu u wépi dê pwaa ngmê. ²² Lukwe dîy:o yi dono knî ye maa diyé dmi. W:ââ ntee tpile ngê dê pyaa dmi. Ntini n:ii w:ââ ngê dpî kwada kwolo, myombó moo diyé, moon:aa ma. Myenté mbwêmê. Tupwóni p:uu a t:a, doo u ntâa daanyi ghodo, u mgî l:êê u kwo moon:aa kudu. *

3

Mbóó dyámê ndê ngê u ngwo wa

* 2:11: Njuda 1:9 * 2:15: Num 22 * 2:19: Njon 8:34; Lóma 6:16-17 * 2:20: Mát 12:43-45; 26:24; Hipîlu 6:4-6 * 2:22: Prov 26:11

ma dê

¹ A tîdê mbwó yoo, pweepwee pee n:ii mwiyé nmye nê dy:ââ ngê, alani mye yinté. Nmyi nuw:o wátiwáti u l:êê díy:o d:â d:êê dê. ² Kópuni Chóó Lémi u komo kapi pyu knî y:oo wunê a d:êê tumo, nmye mēyed:a vyîlî té. Nmî Lémi u dēēpî kópu nmyi dyépi knî y:oo n:ii nmye mî vyi ngópu, nmye mēyed:a vyîlî. ³ Mwiyé mwiyé ala kópu nmyi lama choo a ya, dini ghi n:ii ngê kuwókuwó wéni daa kēmakēma adî dyimēdyimē, yoo dono ngmēwa chaa, yi chóó yi pono adnyi vyápê, adnyi nkwitinkwiti nmyo, * ⁴ nmyewo, Nmyi lémi Yesu ngê yepê, Mu dini ghi ngê wamēnî diyé. Nmyewo, Angēnê yi pini. Nmyewo, Nmî pye mî yoo wunê mwo a pw:oo dniye, ngmēnê yi pini doongê diyé wo, kn:ââ Chóó Lémi ngê dyámê pē mwo a l:âmo ngê, nkoo nmo, tpile yintómu ntee munté muka tóó. Nmyewo, Yi pini mēdaawa a diyé. ⁵ A tîdê mbwó yoo, n:ii dé yinté a nuw:o té, Nówa u danēmbum yi mbodo kn:ââ vuywo dé yé ngmê, p:uu daa nuw:o té. Nmî lama ka tóó, mwiyé mwiyé dini ghi ngê Chóó Lémi ngê kópu yi vyi, dyámê pē l:âmo ngê, mbóó mye l:âmo ngê. Ntii mwada y:i nuwo, dyámê a kmungo. * ⁶ U kuwó dini ghi ngê ntii mēdê diyédiyé kwólu, yoo dono dyēnê too, yi tpile mye dyēnê too. * ⁷ Ngmēnê Chóó Lémi ngê wo ngmê ngmîdi ngê, wéni n:ii ngê kópu m:uu wa a vyi, yi ngwo ndê ngê mbóó dyámê wa ma dê. Yi wéni ngê yoo dono wa kóté kalê té, amye kpada té. *

⁸ A tîdê mbwó yoo, nangê vyi, Nmî Lémi ngê mgî da puwâ. Ala kópu nmyi lama kîdangê kuwo, nmî Lémi ka m:ââ yono yono y:a daa dye ghi daadîi, ngmēnê u kwo wo

ngmîdi. * ⁹ K:omo tpile yoo woni yi nuw:o alanté a pyede, apu, Nmî Lémi ngê mgî da puwâ, kēma wa a diyé, ngmēnê mgî daawa a puwâ, a t:âât:ââ nmyo, u yi u ngwo daa kwo, Ghêlî nî dyēnê té. Dye ghi ka dówodówo, u yi u ngwo a kwo, Pi yintómu knî y:oo yi dono a kuwo téne, a yoo vy:o ghê dniye. *

¹⁰ Pi doo u lama kpáapi ntee dpî t:aa, nmî Lémi u wo yinté wa d:ii. Yi wéni ngê dnye ndîi vy:o mbóó anyi wa pwiyé, tpileni mbóó p:uu a wee, ndê ngê wa ma té, dyámê mbēmê tpile yintómu wamye ma té. * ¹¹ Yi tpile yilî yintómu chedê ngê wa pyaa dmi, u l:êê díy:o nmyi nuw:o dmi yi p:uu kîngmê kwo, nmî Lémi mu ngmîdi p:uu dny:oo kwo. ¹² Chóó Lémi u wo nuw:o ngmîdi mbēmê dmyinê t:âât:ââ, pi yilî knî ye u pi dmyinēn:aa tpaépê, u yoo vy:o paa ghê dniye, yi wéni lîmîlîmî ngê u ngwo paa dyimê we. Yi wéni ngê ndê ngê mbóó dyámê wa ma dê, tpile yilî yintómu wa nkîl:a dmi, ¹³ ngmēnê Chóó Lémi ngê kópuni a vyi, yi kópu mbēmê mbóó dyámê kamî dê nmo t:âât:ââ dê, yoo mb:aa kwéli adnyin:aa kwo.

¹⁴ A tîdê mbwó yoo, yi wéni ghêlî doongê dyimê wo, mb:aamb:aa ngê dmyinê ya, dyâape nmyi p:uu kîngmê ya. Nmî Lémi wéni n:ii ngê wa a diyé, mb:aamb:aa ngê nmye paa taa we. ¹⁵ Nmyi lama choo ya, nmî Lémi ngê dye ghi a dówodówo, mu kópu u díy:o u yi u ngwo a kwo, Pi yilî a yoo vy:o paa ghê dniye. Nmî Lémi u nuw:o ndîi mbēmê nmî mbwó Póól ngê vyîlo yi kópu nmye yedê d:êê ngê. * ¹⁶ U pweepwee pee yedê yi kópu knî yi p:uu u mo kópu nmye dēpê d:êê ngê. U pweepwee pee knî yi yedê kópu woni knî yi wopwe dpodo ndîi ngê nmye dpî pyaa dmi, ngmēnê

* 3:3: 1 Tim 4:1; Njuda 1:17-18

* 3:5: Gen 1:2,6-9

* 3:6: Gen 7:11-23

* 3:7: 1 Kódin

3:13

* 3:8: Psalm 90:4

* 3:9: 1 Tim 2:4

* 3:10: Mát 24:43-44

* 3:15: Lóma 2:4; 10:21

pi ngê kîngê dóó nmyo. Yélini yi ndiye daa ndîi, n:ii knî y:oo maa dpî kn:aadi ngmê, Póól u kópu dé dpo kp:aa t:oo, ngmênê yi kakêmê chámêchámê tédê kn:aa kópu knî y:i ngmêdpî kaa ngmê. Chóó Lémi u Puku yedê kópu dyuu yinté u mo ngê myoo pyódu t:oo, yoo kn:aa máádi p:uu u ngwo dpî kaa t:oo. Yi kópu u l:êê dîy:o Chóó Lémi ngê wa dyênê té. *

¹⁷ A tidê mbwó yoo, yi kópu p:uu nmyi ng:aa dmi yed:a t:oo, nmye mb:aamb:aa ngê dmyina a vyuwo. N:ii knî y:oo nmî Lémi u kópu dyuu dnyinté a chââchââ tumo, kîngê dóó nmyo, kn:aa máádi p:uu kîngê kaa nmyo. ¹⁸ Nmî Lémi Yesu Kédisu p:uu dmyinê ndiye. Nmî Mbwámê ngê pyodo, yinê choo a ngêêpî nmyo. Chaa kîgha koo, u chaa kîgha daanmî yé.

Wu u dí.

* 3:16: Hipîlu 5:11

1 NJON

Pini n:ii ngê ala pweepwee pee d:êê ngê, u pi Njon, Sepédi tp:oo, Yesu u dyépi ngmê. Dini ghi n:ii ngê pi vy:ee ngê doo ya, ala pweepwee u ngwo d:êê ngê, Yesu u yoo knî ye dy:ââ ngê.

Pi ngmê knî y:oo yi yéli kn:aa máádi p:uu dnye kapî dé, yipu, Doo u ntââ Chóó Lémi Tp:oo pi ngê daapî pyodo. Yipu, Chóó Lémi mupwo d:ud:umbiy:e mb:aamb:aa dê, dono yi p:uu daa t:a. Yipu, Dyámê u kópu dé dono dé, dyámê mbêmê tpémi mye dono dé. Yipu, Doo u ntââ Chóó Lémi Tp:oo pi ngê daapî pyodo. Yipu, Yesu pi ntee pini, dini ghi n:ii ngê Njon Baptist ngê mbâpitisîm kwólu, yi ngwo Chóó Lémi Tp:oo Yesu p:uu keke, yipu, Yesu ghêlî daa vya ngópu, Chóó Lémi Tp:oo ngê mwiyé a kuwo ngê. K:omodanê kópu pi knî ye yidnyimo tpapê. Myenté k:omodanê kópu ye m:uu dnyimo tpapê, yipu, K:omo tpile Yesu u yoo adnyi dono, ó daadnyi dono, u kópu daa tóó.

Njon ngê yoo yi wátiwáti u l:êê dîy:o ala pweepwee pee u ngwo d:êê ngê.

Kêlî Pini p:uu kópu dyuu

¹ Nmî Kêlî Pini p:uu nmye nmînê d:êê té, pini n:ii ghê njini u kn:ââ. Mwiyé mwiyé dini ghi ngê yi pini doo a ya, nmî dye ghi ngê u kwo nmee a ng:aa, nmî chóó nmî ngwolo knî y:oo nmî módu, nmî kêê dmi p:uu my:oo yó. * ² Yi ghéni kn:ââ nmî Mî k:ii nipi dpîmo a ya, myenté chedê ngê daawa pyódu. Dini ghi n:ii ngê pi ngê pyodo, nmî módu. Yi kópu u l:êê dîy:o u pi ntênê nmye nmo tpapê ngê, dpîno k:omodanê té. * ³ Pini n:ii nmî

módu, kópuni u kwo nmo ny:ee too, nmye vyîlo yinmo tpapê too, mu kópu u dîy:o nmî nuw:o dmi ntee a tóó, nmyi nuw:o dmi yinté myedny:oo a ya. Nmî Mî mupwo Yesu Kédisu yi k:ii ngmidi ngê ntee nmo pyede, u yi nmo a kwo, Yi k:ii ngmidi ngê yinté myedmyinê a ya. ⁴ Nmye nmînê d:êê té, mu kópu u dîy:o w:aa pèdê pyw:ee yó, myenté myepono pyw:oo.

W:êênî paa

⁵ Ala kópu dyuu nmî Lémi u kwo nmo ny:ee too, nmye vyîlo yinmo tpapê too, Chóó Lémi kâádi ntee tpile ye tóó, ngîdí knî p:uu daangma a t:a. * ⁶ Ala kópu anmî tpapê knomomê, Nmî Mî k:ii ngmidi ngê nmo pyede, ngmênê ngîdí vy:o anmî m:ii knomomê, ye anmî k:omodanê, daa nmî Mî u pono anmî vyápê. * ⁷ Nmî Mî w:êênî ntee a tóó, w:êênî yinté anmî m:ii knomomê, ye u k:ii ngmidi ngê anmî ya, u yoo knî yi k:ii ngmidi ngê amyenmî ya, Tp:oo Yesu u wêê ngê nmî dono yilî yintómu dpî ghêê té.

⁸ Ala kópu anmî tpapê knomomê, Dono nmî mênê daa tóó, ye nmî chóó nmî nuw:o knî y:oo adnyi dódó nmo, nmî Mî u ndé kópu dyuu nmî mênê daadnyi ya. ⁹ Ngmênê nmî dono yilî yi yuu dmi nmî Mî ka anmo y:ee knomomê, daawa dódó nmo, kópu mb:aa nmo angmê d:uu, nmî dono yilî u kuwó wa kée té, mēdaawa a ngî té, wa ghêê nmo, kamî ngê wa pyódu nmo. ¹⁰ N:ii ngê dpo, Dono d:oongmê d:uu ngê, yi pini ngê nmî Mî u kópu dyuu dpî vy:a, mu kópu u dîy:o nmî Mî ngê dpo, Pi yintómu a dono nyédi. Yi pini u mênê nmî Mî u kópu dyuu daa ya nyédi.

2

Yesu Kédisu nmî Mbwámê

* 1:1: Njon 1:1-4 * 1:2: Njon 1:14 * 1:5: 1 Tim 6:16; Njems 1:17 * 1:6: 1 Njon 2:4

¹ A tp:ee yoo, nmye nîné d:êê, mu kópu u dîy:o dono kópu daangmêpaa d:uu yó, ngmênê dono ngmanmî d:uu knomomê, Yesu Kédisu ngê nmî Mî ka amî kwódu nmo, kwowo, Nangê kpada té, * ² yi yikí dmi a pwo ghay wo. A tp:ee yoo, Yesu Kédisu ngê chóó dono daangmê d:uu ngê, ngmênê nmî dono yintómu yi l:êê dîy:o pwene. Daa nmî mo nmî l:êê dîy:o pwene, ngmênê pi yintómu yi l:êê dîy:o mye pwene. *

³ Nmî Mî ka anmî ng:aa knomomê, ye ala kópu nmî lama ntênê wa yââ, Nmî Mî nmî lama pini ngê a tóó, u yoo vy:o nmo wee. ⁴ N:ii ngê dpî vyi, Nmî Mî a lama pini ngê a tóó, u yoo vy:o n:aa kwo, ngmênê yi pini u kwo daa ng:aa yédi, yi pini k:omodanê pyu, ndê kópu dyuu u mênê daa ya nyédi. * ⁵ N:ii u kópu dyuu ka adî ng:aa, vyílo yi pini nódó nmî Mî nuu ghi d:ud:umbiy:e a tóó. Yi kópu mbêmê nmî lama dpî yââ, nmî Mî k:ii ngmîdi ngê nmo pyede. * ⁶ N:ii ngê dê vyi knomomê, nmî Mî k:ii ngmîdi ngê nye tóó mo, Tp:oo Yesu Kédisu ntee doo a m:ii, yi pini yinté myechoo m:ii. *

Dêêpî Kópu kamî

⁷ A tp:ee yoo, daa dêêpî kópu kamî nmye yinîné d:êêd:êê, ngmênê dêêpî kópu mbwee. Dini ghi n:ii ngê Yesu u yoo vy:o wunê nmyinê ghê dniye, yi dêêpî kópu yi ngwo nmyinê ny:ee ngópu, nmyepê, Nmyi nuu ghi dmi numo nódó dny:oo ya. * ⁸ Ngmênê yi dêêpî kópu kamî ngê mo tóó. Yesu Kédisu ngê yi dêêpî kópu nmî ngópu ntênê dpîmo a cháâcháâ, yinté my:ee cháâcháâ ngmê. Mgídî machedê ngê ka

pyodopyodo, pywápê ndêndê wunê ka dnyednye. *

⁹ N:ii ngê dpo, Pywápê u wuu n:aa m:ii, ngmênê u mbwó u kwo a diya yédi, yi pini mgídî vy:o mo m:ii. * ¹⁰ N:ii nódó u mbwó u nuu ghi a ya yédi, yi pini pywápê u wuu a tóó, pi d:uudpo lvêêdî. * ¹¹ Ngmênê n:ii ka u mbwó a diya yédi, yi pini mgídî vy:o a kwo, mgídî vy:o mye m:ii. Doo u lama a paa yédi, ngmênê u kwo, Ló yi n:aa lêpî, mu kópu u dîy:o mgídî ngê ngwolo dê dpî dyênê dê. *

¹² Tp:ee dmââdîma, nmye nîné d:êê, mu kópu u dîy:o Yesu Kédisu u pi mbêmê nmî Mî ngê nmyi dono yilí u kuwó kée too. * ¹³ Mââwe yoo, nmye nîné d:êê, mu kópu u dîy:o pini n:ii dye ghi yintómu doo a ya, nmyi lama a tóó. Pi lvulu yoo, nmye nîné d:êê, mu kópu u dîy:o dpodombiy:e nmyi ghê dniye, Setan nmyi yi yodo u maknopwo nmyi yé ngópu.

¹⁴ Tp:ee dmââdîma, nmye nîné d:êê, mu kópu u dîy:o nmî Mî nmyi lama a tóó. Mââwe yoo, nmye nîné d:êê, mu kópu u dîy:o pini n:ii dye ghi yintómu doo a ya, nmyi lama a tóó. Pi lvulu yoo, nmye nîné d:êê, mu kópu u dîy:o nmyo wêdêwêdê dé, nmî Mî u kópu dyuu nmyi mênê a kwo, Setan nmyi yi yodo u maknopwo nmyi yé ngópu.

¹⁵ Dyámê nangê kâpu, dyámê u tpile kní yi p:uu nmyi nuw:o dmi kîngê kwo. Dyámê anmyinê kâpu knomomê, nmî Mî u nuu ghi nmyi nódó daadî ya, * ¹⁶ mu kópu u dîy:o nmyi nuw:o dmi nmî Mî p:uu dny:oo kwo, dyámê mbêmê kîdnyingê kwo. Yélini yi nuw:o dmi dyámê mbêmê a wee, nuw:o dono u pono a vyápê nyédi, tpileni dpî

* **2:1:** Hipîlu 9:24 * **2:2:** Lóma 3:25; Njon 1:29; 11:52 * **2:4:** 1 Njon 1:6,8 * **2:5:** Njon 14:21,23; 1 Njon 4:12,17; 5:3 * **2:6:** Njon 13:15 * **2:7:** 2 Njon 1:5-6 * **2:8:** Njon 1:9; Lóma 13:12 * **2:9:** 1 Njon 3:10,15; 4:20 * **2:10:** Lóma 14:13 * **2:11:** Njon 12:35 * **2:12:** 1 Kódin 6:11 * **2:15:** Lóma 8:7; Njems 4:4

m:uu ngmê, yi tpile u yi y:e a kwo yédi, dyámê u tpile dé dpo kâpu tumo. Yinté lémi ghi nmî Mî ka d:uungmêdpo ndê, dyámê mbêmê pi knî y:oo yi chóó dpî néti t:oo. ¹⁷Pi knî y:oo tpileni yilí yi yi dmi a kwo, chedê ngê wa pyaa dmi, dyámê pé chedê ngê amye pyódu, ngmênê n:ii nmî Mî u pono adí vyápê, chedê ngê daawa pyódu. *

Pini n:ii Yesu Kédisu p:uu adí d:uu

¹⁸A tp:ee yoo, kuwókuwó wéni daa kêmakêma a dyimêdyimê. Ala kópu wunê nmyinê ny:ee ngópu, Díyo pi ngmê Yesu Kédisu p:uu adí d:uu. Yi kópu ala ngwo kédê pyódu, pi yilí Yesu Kédisu p:uu ka d:uu té. Yi kópu u l:êê díy:o nmî lama ka tóó, kuwókuwó wéni daa kêmakêma a dyimêdyimê. * ¹⁹Yi yéli k:omo ngê nmî yoo vy:o ghê dniye, u kuwó dini ghi ngê mē pwii dniye. Nmî yoo vy:o ntênê wodnye kwo, ye nmî vy:o pé wee, ngmênê a kuwo nmoo, ntênê u ngwo nmo w:ee ngê, nmîmo, Daa nmî yoo vy:o yéli. *

²⁰Dp:ee yinté yéli, Yesu Kédisu ngê u Ghê Dmi nmyi mênê a yó, u ndê kópu dyuu nmyi lama u ngwo a yaa wo. ²¹Nangê vyi, Nê nmo wunê d:êê, mu kópu u díy:o ndê kópu dyuu nmî lama daa kwo. Kêlé, ndê kópu dyuu nmyi lama wunê kwo, myenté ala kópu nmyi lama kíyedê tóó, k:omodanê kópu u kn:ââ ndê kópu dyuu p:uu dèdèngmê kwo.

²²N:ii ngê ala kópu a tpapê ngê, Yesu daa Chóó Lémi Tp:oo, yi pini k:omodanê pyu, Yesu Kédisu p:uu a d:uu yédi, Yesu ka kpeme dpî yââ, u mî Chóó Lémi ka kpeme myoo yââ. * ²³N:ii ngê Yesu dpî mb:ii, u mî Chóó Lémi myoo mb:ii. N:ii ngê Yesu a cháâcháâ ngê, u mî Chóó Lémi mye cháâcháâ ngê. *

²⁴Nmî Lémi p:uu kópuni mwiyé nmyinê ny:ee ngópu, yi kópu p:uu nmyi nuw:oo dmi dny:oo kwo, nangê ngmêê. Yi kópu daanmyinê ngmêê knomomê, ye dye ghi yintómu nmî Mî k:ii ngmídi ngê anmyi ya, Tp:oo u k:ii ngmídi ngê amyenmyi ya. ²⁵Kópuni u pi wunê nmo a vyyu, daawa dóó nmo, yi kópu ntênê wa d:uu, ghê kamî nmo wa a kê, ghéni n:ii chedê ngê daawa pyódu. *

²⁶N:ii knî y:oo kn:aa máadi p:uu a kapî nmyoo, yi kópu yi yéli yi l:êê díy:o nmye d:a d:êê. ²⁷Dp:ee yinté yéli, Yesu Kédisu ngê u Ghê Dmi nmyi mênê a yó. Yi ghéni dmi ngê kópu yilí yintómu yi p:uu a ndiye kígha nmyoo, doo u ntââ pi ngmê ngê mēdaadi ndiye kígha nmyo. Yi ghéni dmi ngê ndê kópu nmye ye tpapê too, k:omodanê kópu nmye daangmêwa vyi. U kwo dmyinê ng:aa, Yesu Kédisu u k:ii ngmídi ngê dmyinê ya. *

²⁸Nyââ, a tp:ee yoo, u k:ii ngmídi ngê dmyinê ya, mu kópu u díy:o wéni n:ii ngê wa a diyé, u kwo daapídmí nkingê, mywene nmye myedaapaa ghê we. * ²⁹Nmyi lama kíyedê tóó, Yesu Kédisu p:uu dono daangma a t:a. Ala kópu nmyi lama myechoo a ya, n:ii ngê kópu mb:aa a d:uud:uu too, yi pini nmî Mî tp:oo ngê mye tóó. *

3

Chóó Lémi tp:oomódó tp:oomââ yoo

¹Ndîi kópu ngma ala. Nmî Mî nódó nmî nuu ghi dmi ntênê wunê tóó, u l:êê díy:o tp:oo módó tp:oo mââ ngê a pyódu nmoo, u pi nmî p:uu t:ângo. Yi kópu u l:êê díy:o dyámê mbêmê tpémí y:oo daa myeme nmoo, nmî Mî yi lama

* **2:17:** Mát 7:21 * **2:18:** Mát 24:5,24; 2 Njon 1:7 * **2:19:** Dpodo 20:30 * **2:22:** Mát 10:32-33; 1 Njon 4:3; 2 Njon 1:7 * **2:23:** Mát 10:32-33; Njon 5:23; 2 Njon 1:9 * **2:25:** Njon 3:15; 6:40 * **2:27:** Njon 14:26 * **2:28:** 1 Njon 4:17 * **2:29:** 1 Njon 3:10 * **3:1:** Njon 1:12-13; 16:3

myedaa too. * ² A tidê mbwó yoo, nmî Mî ngê tp:oo módó tp:oo mää ngê a pyódu nmoo, ngmênê nmî lama daa too, mu dini ghi ngê lónté pini ngê anmîn:aa ya. Nmî lama ka too, Yesu Kédisu dini ghi n:i ngê wa a diyé, yinté pini ngê anm:uu pyaa dmi, mu kópu u díy:o yi ngwo ntênê anm:uu m:uu. * ³ Yélini yi k:i yi kópu nmî lama a too, nmî nuw:o dmi Yesu Kédisu p:uu a wee. Dono ntee p:uu daa t:a, yinté nmî p:uu kîngmê ya.

⁴ N:i a dono yédi, yi pini nmî Mî p:uu a d:uu yédi, u dêêpî kópu dyuu daa châachâa ngê. ⁵ Nmyi lama kiyedê too, Yesu Kédisu pi ngê pyodo, nmî dono chedêchedê u l:êê díy:o. Nmyi lama mye too, chóó u dono daa too. * ⁶ Yélini yi k:i Yesu u k:i ngmîdi ngê nmo pyede, dpîno dono nyédi, ngmênê n:i a dono yédi, yi pini ngê nmî Lémi doongê módu, u lama myedaa too. *

⁷ A tp:ee yoo, pi ngê kîngê dóo nmyo. Yesu Kédisu nmî Mî ka pi mb:aa ngê ntee a too, n:i ngê kópu mb:aa a d:uud:uu too, vyílo yi pini pi mb:aa ngê u kwo a ya yédi. * ⁸ Pini n:i a dono yédi, yi pini Setan u pono a vyápê yédi. Mwiymwiyé dini ghi ngê Setan ngê dono u kn:ââ a chópu, ala ngwo yinté mye dono. Yi kópu u l:êê díy:o nmî Mî Tp:oo dyámê mbêmê a loo, u yi u ngwo doo kwo, Setan u némi nî dyênê, yélini dyênê ngê, m:aa lâmo té. *

⁹ Chóó Lémi ngê n:i tp:oo módó tp:oo mää ngê dpî pyódu, mēdaa dono yédi, mu kópu u díy:o kamî ngê dpî pyódu. U mî Chóó Lémi ntee a too, yinté pini ngê dpî pyódu, doo u ntââ mēdaadî dono. * ¹⁰ Chóó Lémi u yoo, Setan u yoo, yi myeme alanté. Pini n:i nódó u tidê mbwó

yoo yi nuu ghi dmi daa too, myenté kópu mb:aa daa d:uud:uu too, yi pini daa Chóó Lémi u yoo vy:o pini ngmê.

Nmyi nuu ghi dmi numo nódó dny:oo ya

¹¹ Kópuni mwiymwiyé nmyinê ny:ee ngópu, alanté a too, Nmî nuu ghi dmi numo nódó dny:oo ya. *

¹² Doo u ntââ Keen ntee pini ngê daanmî ya. Yi pini Setan u pono doo a vyápê, u mbwó u ngwo a vyâ. Nmyinê nmye lukwe díy:o a vyâ? Mu kópu u díy:o Keen ngê kópu dono yilî dpîmo a d:uud:uu, u mbwó ngê kópu mb:aa yilî dpîmo a d:uud:uu. *

¹³ A tidê mbwó yoo, mgîdî u yoo nmyi p:uu adnyi d:uu knomomê, yi kópu nmyi nyepênyepê u kópu ngê kîngê pyódu. * ¹⁴ Pwopwo u maa nmo kuwo ngê, ghê kamî u maa p:uu nmî ghê dniye. Yi kópu nmî lama a too, mu kópu u díy:o nmî tidê mbwó yoo yi nuu ghi dmi nmî nódó a too. Pini n:i nódó yoo yi nuu ghi dmi daa too, pwopwo u maa p:uu mo kwo. * ¹⁵ Pini n:i ka u mbwó a diya yédi, Chóó Lémi ka ngmênê u kwo yi pini ngê u mbwó wunê dê vy:a. Nmyi lama kiyedê too, N:i ngê pi dpî vy:a, ghê kamî u mênê daa ya yédi. * ¹⁶ Yesu Kédisu ngê chóóchóó u ghê a y:ângo, nmî l:êê díy:o pwene, nmî lama u ngwo yaa wo, Nmî nuu ghi dmi ndêndê ngê nódó a too. Nmo mye ntee dé, nmî tidê mbwó yoo yi nuu ghi dmi nmî nódó dny:oo ya. Daa nmî chóó nmî kópu knî yi p:uu nuw:o kmêle, nmî tidê mbwó knî ye vuywo kmêle. * ¹⁷ Pi ngmê, u nté ndapî u ntââ mbêmê adî ya, u mbwó doo u ntââ mbêmê adî ya, ngmênê yi pini ka u mbwó daawa ch:anê knomomê,

* 3:2: 2 Kódin 3:18; Pilipay 3:21 * 3:5: 2 Kódin 5:21; 1 Pita 2:22-24 * 3:6: Lóma 6:1-2,14

* 3:7: 1 Njon 2:29 * 3:8: Njon 8:44 * 3:9: 1 Njon 5:18 * 3:11: Njon 13:34-35 * 3:12:

Gen 4:8 * 3:13: Njon 15:18-19; Mát 5:11-12 * 3:14: 1 Njon 2:11 * 3:15: Mát 5:21-22

* 3:16: Njon 13:1; 1 Tes 2:8

doo u ntâa yi pini ngê daawa vyi, Nmî nuu ghi dmi Chóó Lémi nódo ntee wunê tóó, yoo yi nuu ghi dmi yinté a nódo mye tóó. * ¹⁸ A tp:ee yoo, Nmyi komo ngê noko módó namê mbumu, ngmênê yi kópu ndêndê ngê dmyinê d:uud:uu, pi knî ye mb:aamb:aa ngê dmyinê vyuwu.

Nmî Mî k:ii ngmidi ngê pyodopy-odo

¹⁹ Pi knî ye mb:aamb:aa ngê anmî vyuwu knomomê, ye nmî lama u ngwo wa yâa, Pini n:ii Pi Ndêndê, u pono nmo vyápê té. Yi kópu u l:êê dîy:o nmî Mî u ngîma daanmîn:aa nkîngê. ²⁰ Ngmênê nmî l:êê ghi dmi nmîno nmo dono ngê adnyi ya knomomê, ye nmî Mî ka d:ud:umbiy:e dono ngê adnyi ya, mu kópu u dîy:o nmî kópu yilî yintómu u lama dé. ²¹ A tîdê mbwó yoo, nmî l:êê ghi dmi mb:aamb:aa ngê adnyi ya knomomê, ye nmî Mî ngîma daanmîn:aa nkîngê. ²² Kópuni u kwo nmo dmyinê too, nmî l:êê dîy:o wunê d:uud:uu too, mu kópu u dîy:o u dnye nmo nyêmi ngê, u nuu u kópu nmo d:uud:uu too. * ²³ Nmî Mî ngê u yi u ngwo a kwo, A yoo alanté dny:oo ya, a tp:ee Yesu Kédisu ka dny:oo kélîmî, yi nuu ghi dmi numo nódo myedny:oo ya. Yi kópu nmo a vyu, yinté d:uud:uu koo. * ²⁴ N:ii ngê nmî Mî u kópu dyuu a cháachâa too, yi pini nmî Mî p:uu a ya yédi, nmî Mî yi pini p:uu mye ya yédi. Nmî lama a tóó, Nmî p:uu a t:a, mu kópu u dîy:o chóó u Ghê Dmi nmo a kpo. *

4

Ghê dmi myeme u kópu dyuu

¹ A tîdê mbwó yoo, pi knî ye módó namê kélîmî, ngmênê dmyinê myeme dé. Ghê dmi n:ii mbêmê nmye a mbumu nyédi, myedmyinê

myeme dé, mu kópu u dîy:o pi yilî knî y:oo Chóó Lémi u komo k:omo ngê a kapî ngópu. Yi yéli daa Chóó Lémi u Ghê Dmi mbêmê a mbumu nyédi, kn:aa ghêni dmi mbêmê a mbumu nyédi. * ² Ala kópu mbêmê dmyinê myeme dé. N:ii ngê choo tpapê knomomê, Nmî Mî Tp:oo Yesu Kédisu ndêndê ngê pi ntee pi ngê pyodo, yi pini Chóó Lémi u Ghê Dmi mbêmê a mbumu yédi, * ³ ngmênê n:ii ngê yi kópu Yesu p:uu d:uudpî vyi, yi pini daa Chóó Lémi u Ghê Dmi mbêmê a mbumu yédi. Ghêni dmi n:ii mbêmê a mbumu yédi, yi ghêni dmi Yesu Kédisu p:uu a d:uu yédi. Yi kópu u pi wunê nmyinê ny:ee ngópu, nmyepê, Dîyo wa t:aa. Ala ngwo nmî vy:o wunê ka m:ii. *

⁴ A tp:ee yoo, nmyo nmî Mî u yoo ndêndê, yi yéli yi pwo nmyi lee dniye, mu kópu u dîy:o ghêni dmi n:ii nmyi mênê a tóó, u wêdêwêdê ndîi, wo yéli yi mênê n:ii a tóó, têdê. ⁵ Dyámê u kópu knî yi p:uu a mbumu nyédi, yoo ye dpî ng:aa mbê dmi, mu kópu u dîy:o yi nuw:o dmi dyámê mbêmê a wee. * ⁶ Ngmênê nmo nmî Mî u yoo. N:ii u lama nmî Mî a tóó, nmo wunê ng:aa yédi. N:ii u lama nmî Mî daa tóó, nmo dêwunê ng:aa yédi. Yi kópu knî yi mbêmê ghê dmi dê nmo myeme doo, woni ndê kópu dé yi ghêni dmi, woni k:omodané kópu dé yi ghêni dmi. *

Nmî Mî nódo nmî nuu ghi dmi a tóó

⁷ A tîdê mbwó yoo, nmî nuu ghi dmi numo nódo dny:oo ya, mu kópu u dîy:o nmî Mî ngê vyîlo yi kópu u yi u ngwo ye kwo. Pini n:ii nódo yoo yi nuu ghi dmi a tóó, nmî Mî tp:oo ngê dpî pyódu, nmî Mî u lama a ya yédi, nmî Mî wunê nj:ii ngê. ⁸ Pini n:ii nódo yoo yi nuu ghi dmi daa

* **3:17:** Deut 15:7; Njems 2:15-16

* **3:22:** Mát 21:22

* **3:23:** Njon 6:29; 13:34

* **3:24:**

Lóma 8:9 * **4:1:** Mát 24:11

* **4:2:** 1 Kódin 12:3

* **4:3:** 2 Njon 1:7

* **4:5:** Njon 15:19

* **4:6:** Njon 8:47

ya yédi, yi pini u lama nmî Mî daa tóó, nmî Mî dêwunê nj:ii ngê, mu kópu u dîy:o nmî Mî nódo nmî nuu ghi dmi ntênê a tóó. ⁹ Nmî lama a tóó, Nmî nuu ghi dmi nmî Mî nódo ntênê a tóó, mu kópu u dîy:o chóó Tp:oo mu ngmîdi dyámê mbêmê a dy:ââ ngê, ghê kamî nmo yinê mîné kpo. ^{*} ¹⁰ Nmî Mî nuu ghi nmî nódo dnyinté a tóó, ngmênê nmî nuu ghi dmi u nódo ntênê a tóó, Tp:oo nmo a dy:ââ ngê, nmî yikî dmi u pwo ghay wo. ^{*}

¹¹ A tidê mbwó yoo, nmî nuu ghi dmi nmî Mî nódo dnyinté daa tóó, nmî nuu ghi dmi numo nódo yinté myedny:oo ya. ^{*} ¹² Pi ngmê ngê nmî Mî doo u kpêê, ngmênê nmî nuu ghi dmi numo nódo adî ya knomomê, ye nmî Mî nmî p:uu adî ya, u nuu ghi nmî nódo ntênê adî ya. ^{*}

¹³ Nmî lama a tóó, Nmî Mî p:uu nmo pyede, myenté nmî p:uu mye t:a, mu kópu u dîy:o chóó u Ghê Dmi nmo a kpo. ^{*} ¹⁴ Myenté pi yintómu yi l:êê dîy:o Tp:oo nmo a dy:ââ ngê, nmî Mbwámê ngê a pyódu ngê. Yi pini nmî chóó nmî módu, pi knî ye u pi u ngwo nmo tpapê ngê. ^{*} ¹⁵ N:ii ngê dpo, Yesu nmî Mî Tp:oo, yi pini p:uu nmî Mî a ya yédi, myenté nmî Mî p:uu yi pini mye ya yédi. ¹⁶ Nmî lama a tóó, Nmî nuu ghi dmi nmî Mî nódo a tóó. Yi kópu p:uu nmî nuw:o dmi a kwo. Pini n:ii nódo yoo yi nuu ghi dmi adî ya, yi pini nmî Mî p:uu a ya yédi, myenté yi pini p:uu nmî Mî a ya yédi. ^{*} ¹⁷ Pini n:ii ntênê yinté a tóó, kuwókuwó wéni ngê u kóté kîgha tédê daadî nkîngê, mu kópu u dîy:o Yesu Kédisu ntee a tóó, dyámê mbêmê yinté myeno pyede. ¹⁸ Nyââ, pini n:ii nódo yoo yi nuu ghi dmi a tóó, doo u ntââ daadî nkîngê. Pini n:ii nmî Mî ka a nkîngê

yédi, yi pini nódo yoo yi nuu ghi dmi dnyinté a tóó, u kpadakpada p:uu a nuw:o yédi.

¹⁹ Yoo yi nuu ghi dmi nmî nódo a tóó, mu kópu u dîy:o nmî Mî nódo nmî nuu ghi dmi mwiye doo a ya. ^{*} ²⁰ Pini n:ii ngê dê vyi knomomê, Nmî Mî nuu ghi a nódo a tóó, ngmênê yi pini ka u mbwó adî diya, yi pini k:omodanê pyu. U mbwó u nuu ghi nódo daadî ya knomomê, pini n:ii u kpêê, ye nmî Mî u nuu ghi nódo angénté amaa ya, pini n:ii doo u kpêê? ²¹ Yesu Kédisu ngê ala dêêpî kópu nmo a kpo, nmopê, N:ii nódo nmî Mî nuu ghi a tóó, u mbwó nuu ghi nódo myechoo ya. ^{*}

5

Setan u wépi pwapi

¹ Nmî lama ka tóó, Yesu Kédisu Chóó Lémi Tp:oo. Pini n:ii yi kópu ka a kélîmî, Chóó Lémi tp:oo ngê myoo pyódu. N:ii nódo nmî Mî nuu ghi a ya yédi, tp:oo módó tp:oo mää yoo yi nuu ghi dmi nódo mye ya yédi.

² Nmî lama a tóó, Chóó Lémi tp:oo módó tp:oo mää yoo yi nuu ghi dmi nmî nódo a tóó, mu kópu u dîy:o Chóó Lémi u nuu ghi nmî nódo a tóó, u kwo nmo ng:aa nyédi. ³ Nyââ, Chóó Lémi u nuu ghi nmî nódo ntênê adî ya knomomê, ye u dêêpî kópu dyuu anmî cháâcháâ. U dêêpî kópu dyuu nmo daa dîngîdîngî, ^{*}

⁴ mu kópu u dîy:o yélini yi k:ii Chóó Lémi tp:oo módó tp:oo mää ngê nmo pyede, u ntââ mbêmê nmo pyede, Setan u wépi u ngwo nmo pwapi ngê. Dononî u pi nmo adî tpapê, daanmî d:uud:uu, mu kópu u dîy:o Yesu Kédisu ka nmo kélîmî té. ^{*} ⁵ Pi ngê Setan u wépi módó d:uudpî puwâ, ngmênê pini n:ii u lama a tóó, Yesu Kédisu Chóó Lémi

^{*} **4:9:** Njon 3:16 ^{*} **4:10:** Lóma 5:8-10 ^{*} **4:11:** Mát 18:33 ^{*} **4:12:** Njon 1:18 ^{*} **4:13:**

2 Kódin 1:21-22 ^{*} **4:14:** Njon 3:17 ^{*} **4:16:** Njon 6:69 ^{*} **4:19:** 1 Njon 4:10 ^{*} **4:21:** Mát

5:44-45; Mak 12:29-31 ^{*} **5:3:** Njon 14:15,23-24; Mát 11:30 ^{*} **5:4:** Njon 16:33 ^{*} **5:5:** Lóma

Tp:oo, yi pini u ntâa Setan u wépi dpî puwâ. *

Yesu Kédisu ka kélîmî

⁶ Yesu Kédisu dyámê mbêmê a loo, kópu u mti p:uu miyó kele, mbwaa ngê mbápitisiím kalê ngópu, u vyee tédê wêê p:uu pwii wo. Nyââ, doo u mbápitisiím kígha u l:êê díy:o u mo a loo, ngmênê u vyee u l:êê díy:o myedê loo. Chóó u Ghê Dmi ngê yi kópu ndê kópu ngê nmo dpî pyódu, doo u ntâa daawa dóó nmo. * ⁷ Kópu pyile knî yi mbêmê Yesu nmo myeme ngê, * ⁸ Chóó Lémi u Ghê Dmi ngmê, u mbápitisiím kígha myomo, u vyee tédê wêê n:ii p:uu pwii wo, pyolo. Yi kópu pyile knî yi nt-u mu ng-midi, Yesu Kédisu ndêndê ngê Chóó Lémi Tp:oo. ⁹ Yi kópu pyile knî nmî Mî ngê Tp:oo p:uu nmo wunê tpaépê too, k:omodanê kópu yi p:uu daangma a t.a. Pi knî ye ntee nmo kélîmî nyédi, nmî Mî u kópu dyuu ka yinté myedmyinê kélîmî. * ¹⁰ Pini n:ii Chóó Lémi Tp:oo ka a kélîmî, yi kópu pyile knî yi p:uu a nuw:o yédi. Pini n:ii Chóó Lémi u kópu dyuu ka daa kélîmî, yi pini ngê Chóó Lémi u kópu dpî vy:a, kópuni Chóó Lémi ngê Tp:oo p:uu a vyi too, yi pini yi kópu ka daa kélîmî yédi. * ¹¹ Yi kópu u nt-u kópu ala, Chóó Lémi ngê Tp:oo ka a kââdi nmoo, ghê kamî nmo a kpo, ghéni n:ii chedê ngê daawa pyódu. ¹² Pini n:ii u nuw:o Chóó Lémi Tp:oo p:uu a kwo, yi pini ngê ghê kamî dpo pyw:oo. Pini n:ii u nuw:o Chóó Lémi Tp:oo p:uu daa kwo, ghê kamî d:uudpo pyw:oo. *

Ghê kamî, ghéni n:ii chedê ngê daawa pyódu

¹³ A tîdê mbwó yoo, yi kópu dyuu nmye d:a d:êê, mu kópu u díy:o Chóó Lémi Tp:oo ka nmye kélîmî

té. U ya a nga a kwo, Nmyi lama a yaa we, Ghê kamî wunê nmyinê pyw:ee ngópu, ghéni n:ii chedê ngê daawa pyódu. * ¹⁴ Nmî lama ka tóó, nmî Mî ka u nuu u kópu n:ii u kwo anmî dmyinê, nmî ngépê dmi wa a ny:oo, yi kópu wa a d:uu. * ¹⁵ Nyââ, pini n:ii u pono a vyâpê, kópuni u kwo dpî dmyinê, nmî lama ka tóó, u ngépê dpo ny:oo, yi kópu dpî d:uu.

¹⁶ A tîdê mbwó yoo, nmyi vy:o pini ngmê ngê dono nmyi ngópu angmê d:uu knomomê, u l:êê díy:o dmyinê ngépê, nmî Mî ngê ghê kamî u kwo paa y:ee ngê. Pini n:ii nmî Mî ka kpeme dpî yââ, yi pini maa dono p:uu a kwo, máádi n:ii u dí ndiya. Daa yinté pini p:uu nmye nîné danê. Yinté pini u dono u l:êê díy:o namê ngépê. Nmî Mî ka daawa diyé knomomê, ye doo u ntâa u dono chedê ngê daawa pyódu. * ¹⁷ Dono kópu yintómu kn:aadi te u kópu dé, ngmênê kn:aadi te kópu woni knî yi l:êê díy:o nmî Mî pi ka kpeme d:uudpî yââ. ¹⁸ Nmî lama ka tóó, Pini n:ii Chóó Lémi tp:oo ngê a ya yédi, daa dono yédi, mu kópu u díy:o nmî Mî Tp:oo u kwo wunê vyyuwo yédi, doo u ntâa Setan ngê daawa dyênê. *

¹⁹ Nmî lama ka tóó, Nmo Chóó Lémi tp:oo módó tp:oo mââ yoo, ngmênê Setan ngê mgídî u yoo a mbépê kígha too.

²⁰ Nmî lama ka tóó, Chóó Lémi Tp:oo nmo a loo, u Mî nmî nuwo yinê mî kwólu, pini n:ii Yâpwo Ndêndê. Nyââ, Yâpwo Ndêndê p:uu nmo pyede, myenté Tp:oo Yesu Kédisu p:uu myino pyede. Yi pini Yâpwo Ndêndê, mye ghê kamî u kn:ââ. *

²¹ A tp:ee yoo, nmyi nuw:o dmi k:omo yâpwo knî yi p:uu kíngê kwo.

* 5:6: Njon 1:29-34 * 5:7: Njon 15:26 * 5:9: Njon 5:32-37; 8:18 * 5:10: Nkal 4:6
 * 5:12: Njon 3:36 * 5:13: Njon 20:31 * 5:14: Njon 14:13 * 5:16: Mát 12:31 * 5:18:
 Njon 17:15 * 5:20: Njon 17:3 * 5:21: 1 Kódin 10:14

Wu u dî. *

2 NJON

Njon ngê pweepwee pee m:uu d:êê ngê, Yesu u yoo knî ye p:aa ngmê dy:ââ ngê, ngmênê yi p:aani u pi daa d:êê ngê. Yi p:aani pyââ ngê pyódu ngê, ala kópu yi d:êê ngê, yepê, Mw:ââkó a ch:am ghee knî. Ala pweepwee pee yedê nd:uu dini ghi n:ii ngê doo tpapê, kwéli doo ya, Yesu u yoo yélini y:i doo kwo, yi p:uu doo d:êê, ngmênê ala kópu d:êê ngê, Mwó tp:oo módó tp:oo mââ knî y:oo yi mb:aamb:aa nmye da dy:ââ ngmê.

Ala pweepwee pee yedê Yesu u yoo yi nga:aa dmi t:àngo, yepê, Pi dódó pyu yilî a m:ii, kîngê dóó nmyo, kn:aa máádi p:uu kîngê kaa nmyo. Ala Njon u pweepwee pee myomoni.

¹ Mw:ââkó a ch:am ghee knî, nê pi vy:ee. Nmî Mî ngê a ngmîdi nmyoo, nmyi nuu ghi dmi a nódó ntênê a tóó. Nmyi nuu ghi dmi a mo a nódó dêdê tóó, ngmênê yélini yi lama ndê kópu dyuu a kwo, nmyi nuu ghi dmi yi nódó mye ayedê tóó, ² mu kópu u dîy:o yi ndê kópu dyuu nmî mênê a kwo, chedê ngê daawa pyódu.

³ Nmî Mî Chóó Lémi, Tp:oo Yesu Kédisu u k:i:i, nmo adpo a vyuwo, ye anmî ch:anê dmi, yi kêê k:oo wa kaa nmo. Ndê kópu dyuu nmî lama choo kwo, nmî nuu ghi dmi numo nódó dny:oo ya.

Nmî nuu ghi dmi numo nódó dny:oo ya

⁴ Nmî Mî ngê kópuni nmo a vyu, nmyi vy:o pi ngmê knî y:oo a d:uud:uu ngmê, ndê kópu dyuu u maa p:uu a m:ii té. Yi kópu u l:êê dîy:o w:aa d:a pyw:oo. ⁵ A ch:am ghee knî nîné kwunokwuno nmyo, nmyi nuu ghi dmi numo nódó dny:oo ya. Daa dêêpî kópu kamî

nmye yed:a d:êê. Yi dêêpî kópu wunê kînmô nyongo. ⁶ Nmyi nuu ghi numo nódó adî ya knomomê, ye nmî Lémi u kópu dyuu anmyi chââchââ. Dêêpî kópuni p:uu nîné danê, u nt:u kópu alanté, nmî nuu ghi dmi numo nódó dny:oo ya. Mwiyémmwiyé dini ghi ngê yi dêêpî kópu nmyinê ny:ee ngópu, ntênê dmyinê chââchââ.

Pi dódó pyu yoo yi kópu dyuu

⁷ Pi dódó pyu yilî dyámê mbêmê a m:ii, kîngê dóó nmyo. Yi yéli y:oo d:uudpî vyi ngmê, Nmî Mî Tp:oo pi ngê pyodo. Yinté pini pi dódó pyu ndîî, Yesu Kédisu p:uu a d:uu yédi. ⁸ Nmyi chóó nmye dmyina a vyuwo, dpodoni p:uu nmye dpodo té, yi dpodo daapaa dyênê yó, nmyi dpodo u pywuu d:ud:umbiy:e pêdên:aa ngee yó. ⁹ Pini n:ii ngê Yesu Kédisu u kópu dyuu dpo kuwo, kn:aa kópu knî m:uu wumê nyêmi ngê, yi pini p:uu Chóó Lémi daa t:a. N:ii ngê kópu d:uum:uudpo pyw:oo, Yesu Kédisu u kópu dyuu ka a kêlîmî yédi, yi pini p:uu nmî Mî mupwo a ya nódó.

¹⁰ Pini n:ii nmye dê lee knomomê, Yesu Kédisu u kópu dyuu ndêndê nmye daadîn:aa tpapê, yi pini nmyi ngomo k:oo ngomo k:oo kêngên:aa koko, kóó myenangê ngîmî, * ¹¹ mu kópu u dîy:o yélini yi pini u pyipe ngê dpî pyaa dmi, lémi ghi n:ii u mênê a ya nyédi, yi mênê dpî yé té. *

Njon u nd:uu tpapê

¹² U ya a nga a kwo, Kópu mê yilî nmye nê vyi, ngmênê u ya a nga daa kwo, Pweepwee pee yedê nê d:êê té. U ya a nga a kwo, N:uu m:uu nmyo, numo ngîma nipi paan:aa danêmbum kmêle, w:aa mb:aamb:aa ngê u ngwo anmo pyw:oo.

* **1:10:** Mát 10:13-14; Lóma 16:17 * **1:11:** 1 Tim 5:22

¹³ M̄wó tp:oo módó tp:oo mãâ knî
y:oo yi mb:aamb:aa nmye da dy:ââ
ngmê.
Wu u dî.

3 NJON

Pi ngmê, Nkayas, Njon ngê ala pweepwee pee u kwo dy:ââ ngê. Ala Njon u pweepwee pee pyoloni.

¹ Mw:ââkó Nkayas, nê pi vy:ee, nuu ghi a nódo ntênê ayedê tóó. *

² L:êê dîy:o nînê ngêpê yédi, u ya a nga a kwo, Nmî Lémi ngê nya mb:aamb:aa ngê a pyódu ngê. Nmî Mî p:uu nuw:o ntee a kwo, u ya a nga a kwo, Mââ mb:aamb:aa ngê yinté choo a ya, mbii m:uu daapíchoo ya. ³ Nmî mbwó ngmê knî y:oo a gha mb:aamb:aa ngê mî pyódu ngópu, a ka pê, Nyi ndê kópu dyuu ka mb:aamb:aa ngê a kélímí, mb:aamb:aa ngê myeka m:ii. ⁴ Dini ghi n:ii ngê yinté kópu n:aa nyêmi ngê, a ka dpo, Nm:ee yoo maa ndêndê p:uu mb:aamb:aa ngê a m:ii té, yi ngwo a gha d:ud:umbiy:e mb:aamb:aa ngê dpî pyódu. *

Njon ngê Nkayas u ngwo chaa kwólu

⁵ Nkayas a tp:ee, nmî Mî p:uu dpodo pyu yoo mb:aamb:aa ngê nye ngêépí too. K:omo tpile daa lama yéli, ngmênê my:ee ngêépí too. * ⁶ Dini ghi n:ii ngê nga a ndê dniye, yélini yi k:ii Yesu ka nmo kélímí té, yi paa u danêmbum nmo a nté ngópu, nmopê, Nyi mb:aamb:aa ngê nmo doo a vuywo. Yinté yéli muchi ngêépí dé, mu kópu u dîy:o nmî Mî p:uu a dpodo té. * ⁷ Nyââ, nmî Lémi p:uu p:aani p:aani wumê dpodo nyédi, daa kélímí pyu knî ye nté d:uudpî dmy:ee ngmê. * ⁸ Paa ngêépí téme, ndê kópu dyuu p:uu nipi u ngwo paa dpodo kmêle. *

Dayotídepes u danêmbum

⁹ Yesu u yoo yélini yi k:ii y:inmyinê pyede, pweepwee pee

ye ngmênê dy:ââ ngê, ngmênê Dayotídepes ngê a dnye d:uudpî ny:oo. Yi pini ngê u yi u ngwo a kwo yédi, Yoo yi kada nî kwo. * ¹⁰ Dini ghi n:ii ngê nmye anê lê, u kópu yilí yintómu nmyi ngêédí anímo nt:o. Kópu dono knî yi p:uu a pi a dyede ngê, ngmênê yi kópu ngmênê u kwo tédê, u yi u ngwo a kwo, Kópu knî m:uu ní d:uu. Nmî mbwó yoo, yélini nmye nînê dyede too, yi wépi dmi dpî puwâ, myenté n:ii knî y:oo u yi y:e a kwo yédi, Ye nmî vuywo, yi pini ngê yi yéli nmî Lémi u yoo kuwa dpî kaa té.

¹¹ A tp:ee, yinté pini dono u nt:anê nangé yââ, ngmênê pini n:ii u l:êê ghi mb:aamb:aa dé, yinté pini u nt:anê dpî yey. N:ii ngê kópu mb:aa a d:uud:uu too, Chóó Lémi tp:oo ngê dpî pyódu, ngmênê pini n:ii ngê kópu dono a d:uud:uu too, yi pini u lama Chóó Lémi daa tóó.

Dîmitídiyas u danêmbum

¹² Pi yintómu knî ye Dîmitídiyas pi mb:aa ngê a tóó, ndê kópu dyuu mb:aamb:aa ngê ye a tpapê ngê. Nê myenté, díní k:omodanê, a ka mye pi mb:aa.

Njon u nd:uu tpapê

¹³ U ya a nga a kwo, Kópu mé yilí nga nê vyi, ngmênê u ya a nga daa kwo, Pweepwee pee yedê nê d:êê té. ¹⁴ U ya a nga a kwo, N:uu m:uu ngi, numo ngíma nipi paan:aa danêmbum knî.

¹⁵ Nmî Lémi mb:aamb:aa ngê nga choo a vuywo. Myipe knî y:oo yi mb:aamb:aa nga da dy:ââ ngmê. A pyipe ngmêngmênté knî ye a mb:aamb:aa dpî yéni.

Wu u dí.

* 1:1: Dpodo 19:29 * 1:4: 1 Kódin 4:14-15 * 1:5: Lóma 12:13 * 1:6: Dpodo 15:3 * 1:7: Dpodo 20:33,35 * 1:8: Hipílu 13:2 * 1:9: Mát 20:27

NJUDA

Njuda, Yesu u mbwó, ngmênê u pweepwee pee yedê yi kópu daa d:êê ngê. U yi u ngwo dêpwo kwo, A pi nî knî. Ala kópu yi d:êê ngê, Nê Njuda, Njems u mbwó.

Pweepwee pee n:ii Njuda ngê d:êê ngê, ala yi pweepwee pee.

¹ Nê Njuda, Yesu Kédisu u dpodo pyu ngmê, myenté nê Njems u mbwó. A tîdê mbwó yoo, nmî Mî Chóó Lémi nódo nmyi nuu ghi dmi wunê tóó, yinê a ngmîdi nmyoo, Yesu Kédisu kóó k:oo kaa nmyoo. ² U ya a nga a kwo, Nmî Mî ka dmyinê ch:anêch:anê, mb:aamb:aa ngê nmye choo a vyuwu, nmyi nuu ghi dmi d:ud:umbiy:e nódo dny:oo ya.

Pi dóó pyu yoo yi danêmbum

³ A tîdê mbwó yoo, u ya a nga doo kwo, Nmî Lémi kóó k:oo wowo p:uu pweepwee pee nmye ngmênê d:êê, ngmênê ala ngwo kópu ngmê ndîi kópu ngê a ka dê pyódu. Kópuni dyuu ka nmyi kêlîmî mbê dniye, dpodombiy:e dmyinê tpyé. Yi kópu dyuu Chóó Lémi ngê nmo a kpo, pi ngmê ngê kîngê ngmêê té. ⁴ Yinté pini knî ngmê nmî Lémi u yoo vy: o tumutumu a ghê dniye. Yi yéli y:oo nmî Mî dnyinté a châachâa ngópu, u módó yeedeyeede p:uu kópu dyuu dpî ngmêê ngmê, yinê ye, K:omo tpile kópu dono yilí anmî d:uud:uu, nmî Mî ngê daawa kpada nmo. Nmî Lémi mu ngmîdi Yesu Kédisu ngê kópuni d:uu ngê, k:omo tpile ngê u ngwo dpî pyódu ngmê. Nmî Mî ngê yi yéli ló dini a m:uu too, ntênê wa kpada té. *

⁵ A tîdê mbwó yoo, pi kpadakpada u kópu dé nmyi lama a pyede, ngmênê nmye mênîné vyilêvyilê té. K:omo tpile nmî Lémi ngê

Yisiléli tpémi Yichip u mênê a pw:ii too, ngmênê yélini kuwó u kwo dèdnyimo kêlîmî, yi yéli a vya too.

* ⁶ Enjel yoo yi p:uu myedmyinê nuw:o. N:ii yoo yi chóó yi pono dnyimo a vyápê, yi chóó yi pi dmi dnya a kmîmî dé, yi enjel yoo Chóó Lémi ngê mbwa k:oo km:êê too, puwóma té yi kêlê t:ee too. Mgídî vy: o yi a pyede, doo u ntâa daawa pwii dmi, u dí kuwókuwó wéni ngê Chóó Lémi ngê d:ud:umbiy:e wa dyênê té. * ⁷ Myenté Sodom p:aani dê Kîmoda yi p:uu dmyinê nuw:o, yi nkîgh:ê p:aani knî yi p:uu myedmyinê nuw:o. Enjel yoo ntee dnya a dono, yi yéli yinté myednya a dono. Máadini p:uu Chóó Lémi ngê a kaa too, yi máadi a kuwo ngópu, dnyimo a numo kpêêpî. Yi p:aani dê dyimê pywuu ngê a pyódu doo, n:ii ngê yinté kópu dono adî d:uud:uu dé, ndiya wa ghîi, yi chedê ngê daawa pyódu. *

⁸ Pi dóó pyu yoo n:ii nmî Lémi u yoo vy: o tumutumu a ghê dniye, mye yinté yéli. Kópuni yi wóó k:oo dpî m:uu t:oo, yi kópu knî yi lêê dîy: o yi pâa dmi dpî dyênê t:oo. Yélini kada a wee, daa châachâa tumo, enjel yoo yi p:uu mye peede tpapê nyédi. ⁹ K:omo tpile enjel yoo yi kada pini Maikel u pi ndîi, ngmênê yinté dêpwo peede tpapê. Dini ghi n:ii ngê Mósisi pwene, Maikel Setan y:oo ntóó numo kwulo dpîmo a pwapî, ngmênê Maikel ngê Setan ka peede kópu daangmê vyu, kwo, Nmî Lémi ngê paa kpada nyine. * ¹⁰ Ngmênê pi dóó pyu knî y:oo kópuni dèdê wopwe tumo, yi kópu knî yi p:uu a peede tpapê nyédi. Chiî w:ââ ntee yéli. Kópuni chiî w:ââ w:uu yi lama a pyede, yi yéli yi lama yi kópu mye pyede, a d:uud:uu tumo, u l:êê dîy: o yi kpadakpada tédê wa lee dmi.

* **1:4:** 2 Njon 1:9-10; Lóma 6:15 * **1:5:** 1 Kódin 10:5-10; Num 14:32-35 * **1:6:** Gen 6:1-2

* **1:7:** Gen 19:1-10,15-16,24-25; 2 Pita 2:6-9 * **1:9:** Dan 10:13; Deut 34:6; Tpyuu 12:7-8

¹¹ Dny:oo nkîngê. Keen u nt:anê dê yaa dmi. Ndapî kmênêkmênê u l:êê dîy:o Mbalaam u nt:anê dê yaa dmi, pi ka daa ng:aa nyédi. Kóda ngê u yi u ngwo ntee dêpwo kwo, Mósisi nmî kada choo kwo, yi yéli mye yinté dé, u yi y:e daa kwo, Pi nmî kada ngmêchoo kwo. Nmî Mî ngê ntênê wa kpada té.

* ¹² Dini ghi n:i ngê nmî Lémi u mgamê u l:êê dîy:o nîpî nmye kmaapî nyédi, yi yéli nmyi vy:o dpî ghê dmi, a ñuknweñuknwe nyédi, ngmênê mywene y:e d:uudpî ghê. K:i wulu ngê kpídî ntee dpî dyênê, yi yéli y:oo yinté myoo dyênê nmyo. Yi chóó ye a vwuwo nyédi, yoo daa ngêêpî tumo. Dini ghi n:i ngê kââdî ndîî dpî kee, têpê wêdêwêdê ngê dpî pyódu, pi knî y:oo u yi y:e a kwo yédi, Tpii a ghay we. Dini ghi n:i ngê yópu ngê nkalî dpî t:âmo té, tpii d:uuwodê ghay, yoo daa yi nuu u kópu ngê dpî pyódu. Pi dódó pyu yoo mye yinté yéli, yoo daa ngêêpî tumo. Nté kn:ââ n:i nkwodo nt:u d:uudpî kaalî, yópu ngê u nkwo dpî tpa, ntóo ngê dpî pyódu, pi dódó pyu yoo mye yinté yéli, yi nt:u dmi d:uudpî kaalî. * ¹³ Myenté, ntii mênê tupwóni a tóó, mg:êênî ngê tii vwuwo ntee dp:uu t:oo, yi yéli mye yinté yéli, mywenemywene u kópu dé pi knî yi ngîma a tpyuu tumo. Myenté, mye puđu ntee tpile dé, Chóó Lémi ngê yi p:aa wunê ka a l:âmo ngê, mgîdí vy:o y:i adnyin:aa ya, chedê ngê daawa pyódu.

¹⁴ Adam u mēêdupu Inóki ngê yi k:omodanê pyu knî yi p:uu wunê ala kópu a vvu, apê,

Nmî Lémi dini ghi n:i ngê wa a lê, u enjel yilî tp:oo témi tap knî yi k:i wa a lee dmi,

¹⁵ pi yintómu amî kóté kalê t:oo.

Yélini yintómu nmî Lémi pono daa vyápê nyédi,

yi kpadakpada tédê wa dy:ââ t:oo,

mu kópu u dîy:o a dono nyédi, nmî Lémi p:uu a peede tpapê nyédi.

¹⁶ Pi dódó pyu yoo a nuu mbumu nyédi, kada pini yoo yi p:uu a danê nyédi. Yi chóó yi pono a vyápê nyédi, yi chóó yi pi dmi mye kmîmî tumo. Ndáapi yoo k:omo ngê a chaa kîgha tumo, dpo, Tpile knî nmo ngmêpêdê kê y:e.

Njuda ngê yoo u ngwo wêdêwêdê kalê too

¹⁷ A tîdê mbwó yoo, nmî Lémi Yesu Kédisu u dyépi knî y:oo wunê kópuni nmye a vyi tumo, yi kópu dmyinê nuw:onuw:o dé. ¹⁸ Ala kópu nmye mwo a vyi ngópu, nmyepê, Mu dini ghi ngê nmyi vy:o yoo angmê chaa. Nmyepê, Nmî Mî cháâcháâ yi yéli ye tédê kópu ngê adî ya. Nmyepê, Kópu dono yilî adnyi d:uud:uu, yi chóó yi pono adnyi vyápê. * ¹⁹ Yi yéli y:oo dpî chámê nmyo. Yi chóó yi nuw:o mbêmê a mbumu nyédi, nmî Mî u Ghê Dmi yi mênê daa tóó. ²⁰ A tîdê mbwó yoo, yi nt:anê nangmê yââ. Nmî Lémi p:uu ntênê dmyinê ndiye, ntênê u kwo myedmyinê kélîmî. U Ghê Dmi u wêdêwêdê mbêmê dmyinê ngêpê. * ²¹ Nmyi nuu ghi dmi nmî Mî nódó mudny:oo ya, nmî Lémi Yesu Kédisu u ngwo dmyinê t:âât:ââ. U kwo nmyi ch:anê dniye, ghê kamî nmye yinê wa a kê, ghéni n:i chedê ngê daawa pyódu.

²² Yélini a nuw:o miyó miyó nyédi, nmye dny:oo ch:anêch:anê,

* ²³ ndê u nkîgh:ê a wee. Modo diyédiyê kalê tóó, maa ndêndê p:uu dpî kaa tóó. Yélini a dono nyédi, nmye myedny:oo ch:anêch:anê. Mb:aamb:aa p:uu modo diyédiyê kalê tóó, ngmênê dmyinê nkîngê, yi l:êê ghi nangmê d:uu, kminté

* **1:11:** Gen 4:8; 1 Njon 3:12; 2 Pita 2:15-16; Tpyuu 2:14; Num 31:15-16; 16:1-33 * **1:12:** 1

Kódin 11:20-22; 2 Pita 2:13 * **1:18:** 1 Tim 4:1; 2 Tim 3:1-2 * **1:20:** Kílosa 2:6-7; 1 Kódin 3:9-11

* **1:22:** Lóma 15:1; 1 Kódin 15:33

wa dyênê nmyo, nmî Mî ka
tupwótupwó ngê wanmyi pyaa
dmi.

Chóó Lémi u chaa kîgha

24-25 Chóó Lémi chaa kîgha koo.
Kn:aa yâpwo daamu a tóó, d:o mu
ngmidi. Tp:oo Yesu Kédisu nmo a
dy:ââ ngê, nmî Mbwámê ngê pyódu
ngê, nmî Lémi ngê mye pyódu ngê.
Nmye wunê vyuwo yédi, doo u ntââ
daanmyinê lvêêdî dmi. Nmyi dono
chedê too, ngîma amî kaa nmyo,
w:aa ndîi u ngwo anmyimo pyw:ee
ngmê. Nyââ, ntênê chaa kîgha koo,
mu kópu u dîy:o dono p:uu daa t:a,
u pi ndîi ngê a tóó, u wêdêwêdê
mye ndîi, pi yintómu u maknopwo
a pyede. Dye ghi yintómu yinté
doo a ya, dye ghi yintómu yinté
amyedîn:aa ya, chedê ngê daawa
pyódu.

Wu u dî. *

* 1:24-25: 2 Pita 3:14; Hipîlu 13:8; 1 Pita 1:5

TPYUU U KÓPU DÉ Nmî Mî ngê Njon u ngópu kópuni dyuu tpyó

Dini ghi n:ii ngê Yesu Kédisu a pwene, a pii wo, u Mî ka kee wo, yi ngwo m:ââ podoy:a mî loo, Lóma lede knî y:oo Njedusalem u ngwo a pw:oo ngópu, Chóó Lémi u ngomo myedê pw:oo ngópu, Nju pi yilî tp:oo témi tap vya ngópu.

U kuwó dini ghi ngê m:ââ myoy:a mē limi mî loo, Lóma tpēmi Yesu u yoo yi p:uu dnye d:uu. Yi ngwo yi yéli y:oo Yesu u dyépi Njon mgîmî ngópu, dyámê w:uu ngmê mbêmê dy:ââ ngópu, u pi Patîmos. Njon y:i doo ya, nmî Mî ngê kópu ndîi yilî y:i u ngópu tpyé too. Njon ngê yi kópu yilî m:uu too, kópu yilî mye ny:ee too, u ngwo d:êê too. Dêpwo dpî, daa wóo k:oo yi kópu yilî m:uu too. Yélini Yesu ka yi ngwo dnye kēlîmî yi l:êê dîy:o d:êê too, nmî l:êê dîy:o mye d:êê too. Mgongo danêmbum ntee anyinê w:ee, Njon ngê kópuni m:uu too, yinté dpo w:ee too.

U kakême chámêchámê u kópu dyuu

¹ Kópuni daa kēmakēma adnyi pyodopyodo, nmî Mî ngê Yesu Kédisu ka a kēma too. Yesu ngê u dpodo pyu Njon ka enjel ngmê dy:ââ ngê, yi kópu yilî u kwo u ngwo mîné kēma too. Yesu ngê u yi doo kwo, A dpodo pyu yoo yi lama yi kópu dny:oo ya. ² Chóó Lémi mupwo Yesu Kédisu y:oo kópuni Njon ka a kēma tumo, Njon ngê u nkwo d:êê too, dêpwo k:omodanê. ³ Nmî Lémi u kópu dyuu ala, daa pi ngmê u kópu dyuu. N:ii knî y:oo yoo yi ngêêdî adnya a kpââ dé, n:ii knî y:oo adnyi nyēmî dé, yi gha vy:o adnyi yiyé dé, yi kópu dyuu ngê yi yéli wa ngee té, yi gha dmi wa

pywálî té. Wa ngee té, mu kópu u dîy:o ala kópu dé daa kēmakēma a pyodopyodo té.

Njon ngê Yesu u yoo u ngwo kwuno too

⁴ Nê Njon, Yesu u yoo knî ye nîné d:êê, yélini p:aa pyudu knî yi kwo a pyede, Esiya Wee u kwo.

Nmî Mî nmye choo a vyuwo, nmyi nuw:oo dmi ngmîdî ngê mye-choo a pyépi. Yi pini ala ngwo a too, dye ghi yintómu doo a ya, chedê ngê daawa pyódu. U Ghê Dmi nmye mye-choo a vyuwo, ghéni dmi n:ii u ngîma wunê kwo, myenté dpodo pyudu a dódó ngê. ⁵ Yesu Kédisu nmye mye-choo a vyuwo, pini n:ii ngê nmî Mî u kópu dyuu ntênê nmo a núwo. Yi pini nmî Mî ngê kpêênî mwiyé a pyidu ngê, dyámê mbêmê king yintómu yi kada pini ngê pyódu ngê.

Nmî nuu ghi dmi nódó a too, wêê n:ii p:uu pwîi wo, nmî dono chedê too. ⁶ Kóó k:oo kaa nmoo, nmî king ngê pyodo. Kêlî pini ngê pyódu nmoo. U Mî Chóó Lémi wéni pee ngê a too, mgîdî u yoo t:anê pee ngê a pyede, yi kēlî kaa nmoo. U yi u ngwo a kwo, A yoo knî y:oo kn:aa yéli a ka myedê diyédiyé kalê téne. Pi knî y:oo dny:oo chaa kîgha, u wêdêwêdê myedny:oo chaa kîgha, chedê ngê kîngê pyódu. Yinté choo ya.

⁷ Ngî m:uu yó. Nkalî too pee dmi mbêmê kîyedê pwiyé knî. Pi yintómu knî y:oo yi ngwolo knî y:oo wa m:uu ngmê, pi kuwa daangmêwa ghê. U yoo yintómu knî yi k:i wanmî m:uu, n:ii knî y:oo kîdosi nédê vya ngópu amye m:uu ngmê. Dyámê mbêmê yoo yintómu u l:êê dîy:o adnyi mbê. Yi kópu daawa téd:a, ndêndê ngê wa pyódu.

*

⁸ Kada pini ndêndê, Chóó Lémi, dye ghi yintómu doo a ya, ala ngwo a too, chedê ngê daawa pyódu. Yi

* 1:7: Mát 24:30; Dpodo 1:11

pini u wêdêwêdê mo daa mu tp:oo komo, apu, Kn:ââ nê chôpu, nkoo an:uu yé.

Njon ngê nmî Lémi u ngwo módu

⁹ Nê nmyi mbwó Njon, Yesu kóo k:oo a k:ii nmo wee. U l:êê dîy:o a k:ii myino mgîni vyîmî té. Chóó Lémi u kópu dyuu pi knî ye noon:aa tpapê, Yesu p:uu kópuni nî m:uu too, ye myenoon:aa tpapê dé. Yi kópu u l:êê dîy:o Lóma lede knî y:oo mgîmî noo, ala dyámê w:uu Patîmos mbwa k:oo até mî km:êê noo. ¹⁰ Nmî Lémi u wo ngê u Ghê Dmi mbêmê nmî Lémi noo chaa kîgha. Yi ngwo dnye ndîi ngmênî nyongo, a kuwó a mbwolo. Dpuwo dpodombiy:e ntee anyi wuu, yi dnyeni yinté nî nyongo, ¹¹ a ka pê, Kópuni nye mumu té, dpî d:êê té, yi puku dmi a yoo knî ye dpî dy:ââ ngî, yélini ala p:aani pyudu knî yi kwo a pyede. A ka pê, Epeso ngmê, Sîmêêna myomo, Pêêkamîm pyolo, Taiyataida podo, Sadis limo, Piladelîpiya wono, Leyodisiya pii.

¹² A kuwó nî diyé wo, nê, Pini n:ii a ka wunê mbumu, nî m:uu. Y:aa vyyu wo, lam pyudu nî módu, yi kwo tédê kwo tédê dnye kwo. Yi lam pyudu knî nkól ngê l:âmo tumo. ¹³ Yi kéli ghê pi ntee pini ngmênî módu, u kpîdî u mbwo ngmêdoo ya, u dî yu dmyeno doon:aa ya. U mbalêti yodo p:uu ngmêdoo t:a, nkól ntee tpile. ¹⁴ U mbodo gh:aa dmi d:ud:umbiy:e kpaapîkpaapî, koo ntee kpaapîkpaapî, mye yinté. Ngwolo dê ndiya ndyuuw:e puu ntee tpile dê. ¹⁵ Nkéli chêêpî pee ntee wunê wuu mbele yédi, yu dê yinté myedpîmo a wuu mbele. Mbwaapaa t:ââ ntee wunê dpudu yédi, u dnye mye yinté. ¹⁶ U wéni pee kóó ngê pudu pyudu doo tpyé. L:êê taa u kwo ngmêdoo kwo, wope úuwo, wope mye úuwo. Kââdî dpodombiy:e ntee a pil:apil:a yédi, kwodo ng:oo dmi mye yinté. ¹⁷ Dini

ghi n:ii ngê nî módu, yu km:ee nî dyimê wo, mbwee ntóó ntee tpile ngê nî pyodo. Kóó wéni peeni a p:uu yó, a ka pê, Namê nkîngê. A ka pê, Kn:ââ nê chôpu, nkoo an:uu yé. ¹⁸ A ka pê, Nê Ghê u Kn:ââ. A ka pê, K:omo tpile nî pwene, ngmênê a ghê mê t:a, mēdaanî pw:onu, dye ghi yintómu anî ya. A ka pê, Pwopwo a yi yodo u maknopwo nî yó. A ka pê, A yoo yélini a pwopwo té, amênî pyidu té, a ka pê, Kwéli a pyede, yi ghi u keñe u kii a ngópu a tóó, keñe y:e wanî kpêmî. ¹⁹ A ka pê, Kópuni nye mumu té, dpî d:êê té. A ka pê, Yi kópu woni ala ngwo a pyodopyodo té, woni dîyo wa pyaa dmi. ²⁰ A ka pê, Pudu pyudu knî n:ii a wéni pee kêê yedê chi m:uu té, lam pyudu knî n:ii yi kwo tédê kwo tédê chi m:uu té, yi nt:u kópu dê nga n:aa tpapê dê. A ka pê, Lam pyudu knî yi kwo tédê yi nt:u kópu ala, a yoo pyudu, yi p:aani pyudu knî yi kwo a pyede. A ka pê, Pudu pyudu knî yi nt:u kópu, yi kada pini yoo.

2

Nmî Lémi ngê Epeso tpémi ye kópuni dy:ââ ngê

¹ Nmî Lémi ngê a ka pê, A yoo yélini Epeso wunê pyede, ala kópu dyuu dpî d:êê ngî, ye dpî dy:ââ ngî. Yipi, N:ii ngê pudu pyudu knî u wéni pee kóó ngê a tpyé té, lam pyudu knî yi vy:o a m:ii, yi pini u kópu dyuu ala. * ² Yipi, Kópuni nmyiné d:uud:uu tumo, u lama dé. Yipi, U lama a tóó, dpodombiy:e nmyiné dpodo nyédi, u l:êê dîy:o dono myenmyiné vyîmî tumo. Yipi, Yoo dono yi wépi dmi nmyi pwaa ngópu, k:omo dyépi yoo nmyi m:ya tumo, nmyimo, Ka k:omodanê té. * ³ Yipi, U l:êê dîy:o dono nmyee a vyîmî dé, dpîp:e kede dniye. ⁴⁻⁶ Yipi, Nikólas u yoo knî y:oo kópuni a d:uud:uu tumo, doo u

* 2:1: Tpyuu 1:16,20 * 2:2: 1 Njon 4:1

nuu u kópu ngê ntee a pyede, daa nmyi nuu u kópu ngê yinté mye pyede. Yipi, Ngmênê nê ngê nmyi dono kópu ngmêda pyw:oo, u nuu ghi nmyi nódo mwiyé ntee doo a ya, ala ngwo mēdaa yinté. Yipi, Kwéli dmyinê ghay dmi, y:i dmyinê nuw:o. Yipi, Nmyi dono a kuwo tóó, mwiyé ntee nmyee a paa, yinté myedmyinê paa. Yipi, Nmyi dono daanmyinê kuwo t:oo, ye nmye wa a lê, nmyi lam u kwo tēdê wa a y:oo, nmyi lam mēdaadi dnyednye.

⁷ Yipi, U mî u Ghê Dmi ngê u yoo knî ye kópuni dpî vyi, n:ii ngópu puu dê a t:a mo, yi kópu dpî ny:ee ngê.

Yipi, Yélini dono p:uu adnyi l:êê, yi mbodo dmi mudu y:i wa yâa, yipi, nê ngê yi yéli u ntâa ngê wa pyódu té, Chóó Lémi u myângo vy:o adnyin:aa ya, yini n:ii Ghê u Kn:âa, kîgha adnyin:aa pîpî dé. *

Nmî Lémi ngê Sîmêêna tpémi ye kópuni dy:âa ngê

⁸ Nmî Lémi ngê a ka pê, A yoo yélini Sîmêêna wunê pyede, ala kópu dyuu dpî d:êê ngi, ye dpî dy:âa ngi.

Yipi, N:ii ngê kn:âa a chópu, nkoo amîmî yé, pwene, mēdê pii wo, ghê mē t:a, ala u kópu dyuu. *

⁹ Yipi, Dononi nmyinê vyîmî tumo, u lama dé. Yipi, K:omo tpile nmyi nté ndapî pyile njini, ngmênê kópuni d:ud:umbiy:e mb:aamb:aa, nmyi p:uu a t:a. Yipi, Yélini y:oo yinê ye Nmo Nju tpémi, u lama a tóó, yi yéli nmyi p:uu a peede tpapê nyédi, ngmênê yi yéli daa ndêndê ngê Nju tpémi, Setan u yoo vy:o a wee. *

¹⁰ Yipi, Kópuni yilî yi l:êê dîy:o daa kēmakēma anmyi mgîni vyîmî, yi kópu knî yi p:uu nkîngê ngê kēê kîdangê t:ee ngmê. Yipi, Ala kópu dpî ny:ee yó. Yipi, Setan nmyi p:uu adî d:uu, wa tókó nmyo, knî

ngmê mbwa k:oo wa km:êê té, wo y:a anmyin:aa mgîni vyîmî. Yipi, K:omo tpile nê u l:êê dîy:o wa vya nmyo, ngmênê nangê mb:ii, ghê kamî ngê wa pwila nmyo. *

¹¹ Yipi, U Mî u Ghê Dmi ngê u yoo knî ye kópuni dpî vyi, n:ii ngópu puu dê a t:a mo, yi kópu dpî ny:ee ngê.

Yipi, Yélini dono p:uu adnyi l:êê, yi mbodo dmi mudu y:i wa yâa, yipi, yi yéli myombó mēdaawa pw:oo dmi. *

Nmî Lémi ngê Pêêkamîm tpémi ye kópuni dy:âa ngê

¹² Nmî Lémi ngê a ka pê, A yoo yélini Pêêkamîm wunê pyede, ala kópu dyuu dpî d:êê ngi, ye dpî dy:âa ngi.

Yipi, Pini n:ii u ngópu l:êê taa a tóó, wope núwo, wope mye núwo, ala u kópu dyuu. *

¹³ Yipi, Kwéli nmye pyede, u lama, Setan u pi ndîi ngê yi dê pyódu. Yipi, Nê ka ntênê nmye kêlîmî té. Yipi, K:omo tpile Setan kwéli a tóó, nê u dpodo pyu ndêndê Antipas nmyi vy:o vya ngópu, ngmênê yi ngwo dpîp:e mb:ii noo. ¹⁴ Yipi,

Ngmênê nê ngê nmyi kópu knî ngmêkêda pyw:oo. Yipi, Mbalaam ngê Mbalak ló dini ntee a ndiye kwólu, Yisiléli tpémi u ngwo a lvêêdî too, tpile tp:oo n:ii k:omo yâpwo ka a y:ee tumo, ma tumo, pyâa ti tēdê mye núw:o tumo, yipi, nmyi vy:o pi knî ngmê yinté kópu knî yi p:uu a ndiye té. *

¹⁵ Yipi, Myenté nmyi vy:o pi knî ngmê Nikólas u yoo knî yi p:uu a ndiye té. ¹⁶ Yipi, Nmyi dono a kuwo tóó. Yipi, Daanmyinê kuwo t:oo, ye lîmîlîmî ngê nmye wa a lê, l:êê taa n:ii u kwo a kwo, u ngwo amî vya nmyo. *

¹⁷ Yipi, U Mî u Ghê Dmi ngê u yoo knî ye kópuni dpî vyi, n:ii ngópu puu dê a t:a mo, yi kópu dpî ny:ee ngê.

* 2:7: Gen 2:9; Tpyuu 22:1-2,14

* 2:8: Tpyuu 1:17-18

* 2:9: Njems 2:5; Lóma 2:28-29;

Tpyuu 3:9

* 2:10: Mát 10:28; 2 Tim 4:8; Njems 1:12

* 2:11: Tpyuu 20:14; 21:8

* 2:12:

Tpyuu 1:16; Hipîlu 4:12

* 2:14: Num 25:1-9; 31:16

* 2:16: Tpyuu 1:16; 19:15

Yipi, Yélini dono p:uu adnyi l:êê, yi mbodo dmi mudu y:i wa yââ, yipi, yi yéli kóó k:oo wa kaa té, ngmee u nté, ntini n:ii u pi mana, ye amí y:oo. Yipi, Yi yéli ye ngmêngmênté chêêpî kpaapîkpaapî knî ye angmê y:oo, chêêpîni knî yi p:uu yi pi dmi kamî ngê wa d:êê té. Yipi, Yi pi kamî dmi pi ngmê u lama daadnyi ya, yi mo yi lama adnyi ya.

Nmî Lémi ngê Taiyataida tpémi ye kópuni dy:ââ ngê

¹⁸ Nmî Lémi ngê a ka pê, A yoo yélini Taiyataida wunê pyede, ala kópu dyuu dpî d:êê ngi, ye dpî dy:ââ ngi.

Yipi, Ala Chóó Lémi Tp:oo u kópu dyuu, pini n:ii ngwolo dê ndiya ndyuw:e puu dê, nkéli chêêpî pee ntee wunê wuu mbele yédi, yu dê yinté myewumê wuu mbele mo.

* ¹⁹ Yipi, Kópuni nmyinê d:uud:uu tumo, u lama. Yipi, U lama a tóó, u kwo nmye kélîmî té. Yipi, U lama mye tóó, nmyi nuu ghi dmi numo nódo a tóó, pi knî ye mb:aamb:aa ngê nmye vyyuwo té. Yipi, U lama a tóó, nmyi pi ka vyyuwo mwiye ntee doo a ya, ala ngwo mêdaa yinté, ndîi ngê dé pyódu. ²⁰ Yipi, Ngmênté nê ngê nmyi kópu ngmêda pyw:oo. Yipi, Pyópuni u pi Njesîpel, pyópuni ngê ngmênté u kwo Chóó Lémi u komo a kapî ngê, yipi, lukwe díy:o yi pyópu ngê nê u yoo a ndiye kígha té, u ngwo a pyââ ti nyédi, tpile tp:oo n:ii k:omo yâpwo u l:êê díy:o dpî nk:êê ngmê, myoo ma ngmê. ²¹ Yipi, Nê ngê dye ghi ka dówodówo, yi pyópu ngê u dono u ngwo a kuwo téne, ngmênté u yi u ngwo daa kwo, Mââ ti nî yé. ²² Yipi, Mbii ndîi u ngwo ngmêwunê temî. Yipi, Yélini u maadí a kwo nyédi, yi dono daawa a kuwo t:oo, ye mgínî vyímî ndîi myewunê pyw:émî ngmê. ²³ Yipi, Nê ngê yi pyópu u yoo mye vyee té.

Yipi, Dini ghi n:ii ngê a pwopwo té, pi yintómu yi lama wa yââ, a wo, Nê ngê yoo yi gha dmi u lama dé, yi nuw:o dmi mye u lama dé. Yipi, Nmyo ngmêngmênté nê ngê nmyi dpodo knî yi díy:o wa pwila nmyo.

²⁴ A ka pê, Yélini yi pyópu p:uu a ndiye té, yinê ye Setan u tumu kópu ndîi dé yi p:uu a ndiye té. A ka pê, Taiyataida tpémi yélini yi tumu kópu knî yi p:uu dèdnyimo a ndiye, a ka pê, ala kópu ye dpî vyi ngi, yipi, Nê ngê nmyi dpodo ndîi ngê dèwunê pyépi, u kwo ntênê dmyinê kélîmî, ²⁵ u nuu u kópu dé yidmyinê d:uud:uu dé, u dí wéni n:ii ngê wa a diyé. ²⁶⁻²⁷ A ka pê, Yélini dono p:uu adnyi l:êê, yi mbodo dmi mudu y:i wa yââ, a nuu u kópu dé adnyi d:uud:uu dé, u dí wéni n:ii ngê anê diyé, a ka pê, M:aa ngê wédêwédêni a ka a kpo, yi wédêwédê ye amy:aa y:oo. A ka pê, Pi dyêêdí yintómu yi kada pini ngê wanî pyódu té. A ka pê, King knî y:oo kiyé ntee a tpyé tumo, nkéli chêêpî u kiyé yinté amyednyi tpyé dé. A ka pê, Y:amî d:ââ nkichi pee ngê ntee anyi pwââ, yoo dono koo dyuu ngê yinté wa pyódu t:oo. * ²⁸ A ka pê, Mywe dpodombiy:e ntee a dnyednye, yi pi dmi ndîi ngê yinté wanî pyódu té. *

²⁹ A ka pê, M:aa u Ghê Dmi ngê u yoo knî ye kópuni dpî vyi, n:ii ngópu puu dê a t:a mo, yi kópu dpî ny:ee ngê.

3

Nmî Lémi ngê Sadis tpémi ye kópuni dy:ââ ngê

¹ Nmî Lémi ngê a ka pê, A yoo yélini Sadis wunê pyede, ala kópu dyuu dpî d:êê ngi, ye dpî dy:ââ ngi.

Yipi, Pini n:ii ngîma Chóó Lémi u Ghê Dmi a kwo, ghéni dmi n:ii ngê dpodo pyudu a dódo ngê, myenté pini n:ii ngê pudu pyudu a tpyé,

* 2:18: Tpyuu 1:14-15

* 2:26-27: Psalm 2:8-9

* 2:28: Tpyuu 22:16

ala u kópu dyuu. Yipi, Kópuni nmye d:uud:uu tumo, u lama dé. Yipi, Pi knî ye yinê ye nmyi ghê dmi a pyede, ngmênê wunê nmyi pw:oo dnyie. * ² Yipi, Nê u Yâpwo ngê dpodoni ñedê kaa nmyoo, u lama a tóó yi dpodo tédê nmye mgeemgee té. Yipi, A pii dmyeno. Yipi, Nmyi kélímî daa kêmakêma a pwopwo. Yipi, Mé wêdêwêdê kalê yó. ³ Yipi, Kópuni nmyinê pyw:ee ngópu, kópuni nmyinê ny:ee tumo, dmyinê nuw:onuw:o dé, myedmyinê d:uud:uu dé, nmyi dono a kuwo tóó. Yipi, Nê u kópu daanmyi ny:ee knomomê, ye daa nmyi lama kpáápi k:ii nmye wa t:aa, wa ngwéti nmyo, wamye kpada nmyo. * ⁴ Yipi, Sadis tpémi, nmyi vy:o pi ngmê knî y:oo yi gha dmi tupwótupwó ngê daa pyódu tumo. Yipi, Yi yéli ye kpîdî kpaapîkpaapî wanî y:ee té, yi k:ii anmî m:ii, mu kópu u dîy:o a nuu u kópu ye d:uud:uu tumo. * ⁵ Yipi, Yélini dono p:uu adnyi l:êê, yi mbodo dmi mudu y:i wa yââ, yi yéli kpîdî kpaapîkpaapî dmi kélê adnyi m:ii. Yipi, Yi yéli yi ghê dmi a t:a, yi pi dmi mbóó p:uu myewunê pyede. Yipi, Nê ngê yi yéli yi pi dmi daawa vya té. Yipi, M:aa u ngîma, u enjel yoo mye yi ngîma, nê ngê yi wépi dmi daawa puwâ. *

⁶ Yipi, U Mî u Ghê Dmi ngê u yoo knî ye kópuni dpî vyi, n:ii ngópu puu dê a t:a mo, yi kópu dpî ny:ee ngê.

Nmî Lémi ngê Piladelîpiya tpémi ye kópuni dy:ââ ngê

⁷ Nmî Lémi ngê a ka pê, A yoo yélini Piladelîpiya wunê pyede, ala kópu dyuu dpî d:êê ngi, ye dpî dy:ââ ngi.

Yipi, N:ii p:uu dono daa t:a, k:omodanê kópu myedaa t:a, ala u kópu dyuu. Yipi, Yi pini king Dépidi ntee pini, keñe u kii ka tpyé. Yipi,

Keñe dpî kpêmî, doo u ntââ pi ngmê ngê mēdaawa kuwo, dpî kuwo, doo u ntââ pi ngmê ngê mēdaawa kpêmî.

* ⁸ Yipi, Kópuni nmye d:uud:uu t:oo, u lama dé. Yipi, K:omo tpile nmyi wêdêwêdê daa ndîi, ngmênê u dnye nmye nyêmî ngópu, dpîp:e mb:ii ngópu. Yipi, Keñe nmye da kpêmî, doo u ntââ pi ngê daawa kuwo. ⁹ Ala kópu dpî ny:ee yó. Yipi, Yélini y:oo yinê ye, Nmo Nju tpémi, a k:omodanê té, daa ndêndê ngê Nju tpémi, Setan u yoo vy:o a wee. Yipi, Yi yéli nmyi yi yodo u maknopwo wa yé té, yi yi mbodo dmi ngê k:ame nmye wa ghê dmi, yi lama u ngwo wa yââ, awo, Nê nódo yi nuu ghi dmi a tóó. * ¹⁰ Yipi, Nê u dnye nmye nyêmî ngópu, u l:êê dîy:o dono nmyinê vyîmî tumo, yipi, yi kópu u l:êê dîy:o dono ndîi vyîmî tédê wada a ngêêpî nmyo, dini ghi n:ii ngê Setan ngê dyámê mbêmê pi yintómu ada a tókótókó. ¹¹ Yipi, Nê daa kêmakêma wunê diyédiyé. Yipi, Kópuni nmyi ny:ee tumo, dmyinê tpyé dé, máá dini p:uu nmye wee, nangê kn:aadi. Yipi, Pi ngê kn:aa máádi p:uu kîngê kaa nmyo, kminté p:aa mb:aa daanmy:uu taa dmi.

¹² Yipi, Yélini dono p:uu adnyi l:êê, yi mbodo dmi mudu y:i wa yââ, yipi, nê ngê yi yéli k:ââ pââ ngê wa pyódu té, u Yâpwo u ngomo p:uu wa kaa té, yi yéli y:oo yi ngomo mēdaawa a kuwo ngmê. Yipi, Nê ngê u Yâpwo u pi yi yéli yi p:uu wa d:êê, chóó u pi kamî yi p:uu wamye d:êê. Yipi, U Yâpwo u p:aa, Njedusalem kamî, mbóó p:uu wa a ndê. Yipi, Nê ngê yi p:aani u pi yi yéli yi p:uu wamye d:êê. *

¹³ Yipi, U Mî u Ghê Dmi ngê u yoo knî ye kópuni dpî vyi, n:ii ngópu puu dê a t:a mo, yi kópu dpî ny:ee ngê.

Nmî Lémi ngê Leyodisiya tpémi ye kópuni dy:ââ ngê

* 3:1: Tpyuu 1:4,16

* 3:3: 1 Tes 5:2

* 3:4: Njuda 1:22-23

* 3:5: Tpyuu 7:9; Luuki

10:20 * 3:7: Is 22:22

* 3:9: Is 60:14

* 3:12: Tpyuu 14:1

¹⁴ Nmî Lémi ngê a ka pê, A yoo yélini Leyodisiya wunê pyede, ala kópu dyuu dpî d:êê ngi, ye dpî dy:ââ ngi.

Yipi, Pini n:ii p:uu k:omodanê kópu d:ud:umbiy:e daa t:a, ala u kópu dyuu. Yipi, Yi pini ngê u Mî u kópu dyuu ntênê nmye a núwo, daangmê kn:aadi ngê. Yipi, U Mî ngê tpile yintómu l:âmo ngê, yi kada pini ngê pyódu ngê. ^{*} ¹⁵ Yipi, Kópuni nmye d:uud:uu tumo, u lama dé. Yipi, Ntii nmyi mênê daa tóó, kuu nyi nmyi mênê myedaa tóó, u kwo pwópwo ngê nmye pyede. Yipi, U yi u ngwo daa kwo, Pwópwo ngê nmyi ya. ^{*} ¹⁶ Yipi, Yi kópu u l:êê dîy:o wamê kwada kalê nmyo. ¹⁷ Yipi, Ala kópu nmye tpapê ngópu, nmyimo, Nmo ndáápi dé, mb:aamb:aa ngê nmo pyede, tpile yilî u ntââ mbêmê myino pyede. Yipi, Nmyi lama daa tóó, dnyinté nmye pyede, nmyo ngópuch:anê yoo, nmyo pinté yoo, kn:ââ mbwii nmye pyede, nmyi ngwolo dmi kâpwe dé. ^{*} ¹⁸ Yipi, Ala kópu a ny:ee yó. Yipi, Nkól n:ii p:uu dyââpe daa t:a, u kwo ngmê pwila yó, ndêndê ngê ndáápi ngê u ngwo anmyi pyaa dmi. Yipi, Kpîdî kpaapîkpaapî knî u kwo ngmê pwila yó, kn:ââ mbwii mêdaapîdmyinê m:ii, mywene-mywene tédê pi knî y:oo mêdaapaa m:uu nmyinê. Yipi, Yi komo knî u kwo ngmêdpî pwila yó, nmyi ngîma pèdê vyilê tóó, yélî u ngwo paa m:uu yó. ^{*} ¹⁹ Yipi, Yélini yi nuu ghi dmi nódo a tóó, a kpadakpada too, a wátiwáti too. Yipi, Nmyi dono a kuwo tóó, dpodombiy:e p:uu dmyinê dpodo, nmyi nuu u dpodo ngê choo ya. ^{*} ²⁰ Yipi, Ala kópu ny:ee yó. Yipi, Nê keñe t:âmo ka kwo, ka depedepe. Yipi, N:ii ngê u dnye wa ny:oo, keñe u kwo wa a kpêmî, yi

ngomo k:oo wa kee, nipi adpî ya kmaapî. ^{*} ²¹ A ka pê, Dono a yi yodo u maknopwo ntee nî yó, M:aa u nkighê ntee n:uu yaa wo, yélini dono p:uu adnyi l:êê, yi mbodo dmi mudu y:i wa yââ, yi yélini a nkighê yinté amî yaa dmi. ^{*}

²² A ka pê, M:aa u Ghê Dmi ngê u yoo knî ye kópuni dpî vyî, n:ii ngópu puu dê a t:a mo, yi kópu dpî ny:ee ngê.

4

Nmî Mî u ngwo a chaa kîgha ngópu, mbóó p:uu

¹ U kuwó dini ghi ngê y:aa vyyu wo, keñe kpêmî ngmê mbóó p:uu nî módu. Pini n:ii u dnye dpuwo k:ii mwiye nî nyongo, myombó u dnye m:aa nyongo, a ka pê, Al:ii a kee. A ka pê, Kópuni dîyo a pyodopyodo té, ngópu n:aa tpyuu té. ² Yi ngwo nê, Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê até dê mgîmî nê. Yi ngwo nmî Mî kwéli a tóó, mbóó p:uu, u ya tédê nî módu. ^{*} ³ Pini n:ii y:i doo ya, kwodo ng:oo dmi doo dnyednye, mtyemtye mye yi kuu yââ. Yi kélî ghê ntii ghi ngê a yina ngê. Yi ntii ghi yi kuu yââ. ^{*} ⁴ Nmî Mî u yoo yi kada pini myoy:a mê páadi nmî Mî a yina ngópu, yi ya tédê dmi yi mbêmê dnye ya. Yi kpîdî dmi kpaapîkpaapî dé, yi mbêmê kîdon knî ngmêdoo kwo, nkól ngê l:âmo too. King ntee pini ngê u ngwo pyaa dnye. ^{*} ⁵ Nmî Mî kwéli doo ya, límî y:i doo kîlîkîlî, mwini y:i myedoo mbumu, dnye ndîi yilî nî nyongo. Nmî Mî u kada pywápê k:ii ntee tpile pyudu nî módu. Yi pywápê pyudu knî, nmî Mî u Ghê Dmi. ⁶ Nmî Mî u kada tpile m:uu nî módu, ntii ntee tpile, kââyikuu yidoo kwo, tpile p:uu dêpwo pyodopyodo.

^{*} **3:14:** Tpyuu 19:11; Kílosa 1:15 ^{*} **3:15:** Lóma 12:11 ^{*} **3:17:** Luukí 12:21; Njems 2:5

^{*} **3:18:** Is 55:1 ^{*} **3:19:** Hipílu 12:7; 1 Kódin 11:32 ^{*} **3:20:** Njon 14:23 ^{*} **3:21:** Mát 19:28

^{*} **4:2:** Is 6:1 ^{*} **4:3:** Ezek 1:28 ^{*} **4:4:** Mát 19:28; Luukí 22:30

5

Nmî Mî kwéli doo ya, tpile tp:oo páádi knî y:oo a yina ngópu. Yi tpile tp:oo páádi knî yi p:uu ngwolo daa ngmídi doo kwo, yi kada yilí, yi kuwó mye yilí. * ⁷ Mwiyémwiyé tpile tp:oo layóni ntee tpile, my-omoni pudumakó ntee tpile, pyoloni kwodo ng:oo dmi, pi u kwodo ng:oo dmi ntee yinté, podoni maali ntee tpile, doo mgalê. ⁸ Yi tpile tp:oo páádi knî yi ñuupée wéniwéni dé. Yi ñuupée knî yi p:uu ngwolo yilí doo kwo, k:oo ntee, kuwa mye yinté. W:êêní mgídi vy:o dye ghi yintómu a wéti nyédi, daawa yé ngmê, apu,

Nmî Yâpwo Lémi ndîi,
u wêdêwêdê mu daamo
tp:ook:omo.

Dyâape p:uu daa t:a,
dono p:uu daa t:a,
k:omodanê p:uu myedaa t:a.
Dye ghi yintómu doo a ya,
ala ngwo a tóo,
chedê ngê daawa pyódu. *

⁹ Pini n:ii chedê ngê daawa pyódu, nmî Mî, diní ghi n:ii ngê yi tpile tp:oo páádi knî y:oo a chaa kîgha ngópu, a kwunokwuno ngópu, u pi a kmîmî ngópu, ¹⁰ yi ngwo kada pini myoy:a mê páádi knî kwodokwodombiy:e k:ame u kwo dpí ghê dmi. Yi mbêmê kîdon dpo y:ee t:oo, u kada dpí kée t:oo, dpo, Dp:oo king yoo, pini n:ii chedê ngê daawa pyódu, vyílo yi pini yi king ndêndê. A wéti nyédi, kwodpo,

¹¹ Nmî Lémi, nmî Yâpwo,
U p:o dpí yé, nmo chaa kîgha ngi,
mî nmo kmîmî,
mu kópu u dîy:o ngwêdêwêdê
ndîi.

Tpile yilí yintómu ñyóó nyi l:âmo
ngê,
ñyóó l:êê dîy:o a pyede,
yi ghê dmi mye pyede.

*Kópuni dyuu nmî Mî ngê wunê a
ngmo ngê Njon ngê u ngwo módu*

¹ Yi ngwo nmî Mî u wéni pee kóo yedê puku pee daadîi ngmêní módu, kmongo ngmê. K:oo d:êê ngmê, kuwa mye d:êê ngmê. Chââ vyi ntee anyi kââ, yi puku pee p:uu chââ u l:ii pyudu doo ya, doo u ntââ pi ngê yi puku pee daapí pywálí ngê. ² Yi ngwo enjel wêdêwêdê ngmêní módu, dpodombiy:e mbwóo wo, apê, N:uu ngmê u ntââ, chââ u l:ii wa pwaa té, puku pee wa pywálí? ³ Ngmênê u pi dêpwo ya mbóo p:uu, dyámê mbêmê dêpwo ya, têpê u maknopwo myedêpwo ya. Pini n:ii puku pee pywálípywálí u ntââ, u kpââ ngê mye u ntââ, yinté pini dêpwo ya. ⁴ Wod:oo mbê nê puwâ, mu kópu u dîy:o pi ngmê ngê yi puku pee daapí pywálí ngê, myedaapêdê kp:aa ngê. ⁵ Yi ngwo kada pini ngmê ngê a ka pê, Namê mbê. A ka pê, Ngî vyu. A ka pê, Layoni ntee pini, pini n:ii Njuda u tii ñedê mî chópu, Dépídi ntee pini, yi pini mbodo mudu y:i dê yââ, u ntââ chââ u l:ii pyudu knî yinê a pwapí té, yi puku pee u ngwo a pywálípywálí.

⁶ Yi ngwo nmî Mî u nkîgh:ê sipi tp:oo ngmêní módu, tpile tp:oo páádi knî y:oo a yina dumo, kada pini knî y:oo myedê yina dumo. Yi sipi tp:oo wunê mwo a vya ngópu, mêdê pii wo. Mbêmê dp:anê pyudu doo kwo, ngwolo mye pyudu. Yi dp:anê pyudu knî yi nt:u kópu, u wêdêwêdê ndîi, mu daamu tp:ook:omo. Yi ngwolo pyudu knî, nmî Mî u Ghê Dmî, n:ii dyámê woepo a dy:ââ ngê. * ⁷ Yi sipi tp:oo nmî Mî ka loo, u wéni pee kóo yedê puku pee a ngópu. ⁸ Diní ghi n:ii ngê yi puku pee kwulo a ngópu, tpile tp:oo páádi knî, kada pini myoy:a mê páádi knî yi k:ii sipi tp:oo ka

* 4:6: Ezek 1:5-10 * 4:8: Is 6:2-3 * 5:6: Zech 4:10

kwodokwodombiy:e k:ame ghê dniye. Mtyîmî kuu ngmêngmênté dnye tpyé dé, n:iî nkól ngê l:âmo tumo. Yi mtyîmî dpudu ntee doo a koko, nmî Mî u yoo yi ngêpê dmi yinté a koko yédi. Kada pini knî y:oo wéti u tpile dé ngmêngmênté myednye tpyé dé, dnye vyee dé, nmî Mî u ngwo dnye chaa kîgha.

* ⁹ Sipi tp:oo dnye chaa kîgha, wéti kamî ngmêdnaya a ng:êênî, kópu, U p:o chi yé, puku pee cha ngee, u ntââ chââ u l:iî nye pwapî té, mu kópu u díy:o a vya nyoo, wêê n:iî m:uu a pwii wo, yoo dyêêdî yintómu knî yi vy:o pi yilî u ngwo nye pwila too, nmî Mî u yoo vy:o nyi kaa too. Yi yéli yi kn:ââ daa ngmidi, yi dnye daa ngmidi, yi too pee daa ngmidi, yi dyámê pee daa ngmidi. *

¹⁰ Nmî Yâpwo kóó k:oo nyi kaa too, u dnye a nyêmi ngópu. Kêlî pini ngê nyi pyódu too. Nmî Mî wéni pee ngê a too, mgîdî u yoo t:anê pee ngê a pyede, yi kêlî nyi kaa too.

Dyámê u tpile yilî yi yi yodo u maknopwo a pyede. *

Enjel knî y:oo nmî Mî mupwo u ngwo dnye chaa kîgha dê

¹¹ Myombó m:aa vyu wo, enjel yilî tp:oo témi tap ní módu, yono yono yono y:a dé. Nmî Mî a yina ngópu, tpile tp:oo páádi knî a yina tumo, kada pini yoo myedê yina tumo. ¹² Dpodombiy:e dnye wéti, apu,

Sipi tp:oo n:iî a vya ngópu, nmo chaa kîgha,

doo u ntââ tumu daanmî ya.

U wêdêwêdê ndîi, u nuw:o ndîi, tpile yilî yintómu u nêni dé.

U pi ndîi, nmo chââchââ, myeno chaa kîgha.

¹³ Noo ng:aa, nê, Tpileni yintómu mbóó p:uu a too, dyámê mbêmé a too, dyámê u maknopwo a too, ntii u mênê a too, nê, tpileni yintómu dyámê woep woep a too, ka wéti té, apu,

Nmî Mî nmo chaa kîgha, sipi tp:oo myino chaa kîgha.

Apu, Yi pi dê ndîi dê, yi wêdêwêdê mye ndîi,

nmo chââchââ dê, myino chaa kîgha dê,

chedê ngê daawa pyódu.

¹⁴ Yi ngwo tpile tp:oo páádi knî y:oo apê, Yinté choo ya, wod:oo kada pini yoo nmî Mî ka myenté sipi tp:oo ka kwodokwodombiy:e k:ame ye ghê dniye.

6

Njon ngê Yesu u dpodo u kââ u ngwo módu

¹ Chââ u l:iî pyudu knî n:iî dé puku pee p:uu dnye ya, sipi tp:oo ngê mwiyéni a ngópu pwââ. Yi ngwo yi tpile tp:oo páádi knî yi vy:o mwiyéni u dnye ní nyongo, mwini k:iî mbwolo, apê, A pwiyé.

* ² Yi ngwo y:aa vyu wo, hósí kpaapíkpaapî ngmênî módu. Pini n:iî pyipwo doo ya, u kaa taa kumo doo tpyé dê. Nmî Mî ngê yi pini mbêmé kîdon ngmê kââ, u ngwo nê w:ee ngê, nê, Mbodo mudu y:i dê yââ. L:êê tédê dy:ââ ngê. A lama doo ya, Mbodo mudu y:i amî yââ. *

³ Dini ghi n:iî ngê sipi tp:oo ngê chââ u l:iî myomoni pwââ, tpile tp:oo myomoni u dnye ní nyongo, apê, A pwiyé. ⁴ Hósí kuwa m:uu a pwii wo, mtyemtye. Pini n:iî pyipwo doo ya, nmî Mî ngê taa ndîi u kwo ngmê y:ângo, kwo, Dyámê mbêmé yoo chin:aa chámêchámê dé, numo p:uu dny:oon:aa l:êê. *

⁵ Dini ghi n:iî ngê sipi tp:oo ngê chââ u l:iî pyoloni pwââ, tpile

* **5:8:** Tpyuu 8:3-4; 15:2; Psalm 141:2

* **5:9:** Psalm 98:1

* **5:10:** Is 61:6; Tpyuu 20:6; 22:5;

1 Pita 2:9

* **6:1:** Tpyuu 5:1

* **6:2:** Tpyuu 19:11; Njon 16:33

* **6:4:** Mát 10:34

tp:oo pyoloni u dnye nî nyongo, apê, A pwiyé. Y:aa vwu wo, hosi kpêdêkpêdê ngmênî módu. Pini n:ii pyipwo doo ya, yi pini ngê tpile pywupwi u skél kumo ngmêdoo tpyé. ⁶ Yi tpile tp:oo páádi knî yi vy:o dnye ngmênî nyongo, yi pini ka kwo, Dyámê mbêmê m:uu nyi ghêê we. Kwo, Witi u pywuu d:ud:umbiy:e dp:uu km:êê ngi, deetê u pywuu pee tp:oo dp:uu km:êê ngi, ngmênê olipi wulu wain yi pywuu dê nangê km:êê dê. *

⁷ Dini ghi n:ii ngê sipi tp:oo ngê châa u l:ii podoni pwââ, tpile tp:oo podoni u dnye nî nyongo, apê, A pwiyé. ⁸ Y:aa vwu wo, hosi m:uu nî módu, u pââ k:ii ch:ii yââ. Pini n:ii pyipwo doo ya, u pi Pwopwo. Yi hosi pyipwo pi m:uu doo ya, u pi, Pi ntóo kmênêkmênê. Nmî Mî ngê yepê, Dyámê mbêmê pi yintómu yoo páádi ngê dî pyódu té, yoo ngmê dpî yi yodo u maknopwo dî yé té, woni yoo pyile knî yi p:uu kêê nangê yé. Yepê, Yélini dpo d:a kê té, taa ngê woni dp:uu vya tóo, woni knî dómudómu tédê paa pw:oo dniye, woni knî mbii ngê paa ntââ téne, woni knî kiye u tpile tp:oo knî y:oo paa ma téne. *

⁹ Dini ghi n:ii ngê sipi tp:oo ngê châa u l:ii limoni pwââ, yélini nmî Lémi u l:êê díy:o vya tumo, nî m:uu too. Pi knî y:oo vya tumo, mu kópu u díy:o Chóó Lémi u kópu dyuu dnya a tpapê dé, Yesu p:uu danêmbum myedaa yé ngópu. Mtyîmî nk:êênî tédê u nkígh:ê dnye kwo, ¹⁰ dpodombiy:e dnye kââ, nmî Mî ka kópu, Nmî Lémi ndîi, dono m:uu daa t:a, komodanê m:uu myedaa t:a. Kópu, Angêntoo dye ghi anmî t:ââ, u dî dyámê mbêmê tpémi u ngwo wanyi kóté kalé té, n:ii knî y:oo a vya nmoo, nmî ntââ dmi y:e anyiné vy:u? * ¹¹ Yi ngwo kpídî kpaapíkpaapî ngmêngmênté

ye y:ângo, yepê, Daa ndîi la ghi tp:oo dmyiné t:ââ, dmyiné ghê vyîmî. Yepê, Pi knî y:oo ntee a vya nmyoo, nmyi tîdê mbwó woni wamye vya t:oo. Yepê, Yi yéli yintómu dmyiné t:âât:ââ dé, nmyi ntââ dmi u ngwo anê vy:u.

¹² Sipi tp:oo ngê châa u l:ii wononi a ngópu mye pwââ. Yi ngwo dyámê pè dpodombiy:e doo ghêdê, kââdî dèpwo pil:apil:a, mgídî a ghay wo. D:ââ d:ud:umbiy:e mtyemtye ngê pyodo, wêê kuu ngê pyodo. * ¹³ Yópu ndîi ngê kême vyi ntee dpo kpê, mbóó p:uu pudu yinté a ghay dniye, dyámê mbêmê mē dyimē dniye. ¹⁴ Kmaapî u pala ntee anyiné kmongo, mbóó yinté anyi pwiyé wo. Mbu mbodo yintómu, dyámê w:uu yintómu yi kwo tédê dmi a kuwo tumo. ¹⁵ Yi ngwo pi yintómu nkíngê mbê dniye, king yoo, kada pini yoo, lede yoo yi kada pini yoo, ndáápi yoo, l:âmo dy:ââ yoo, yélini yi pi dmi ndîi dé, yélini yi pi dmi tédê dé, pi yintómu nkíngê mbê dniye, mbu mbodo knî yi maknopwo kpomo knî yi mênê dnyen:aa mbwolombwolo, ¹⁶ mbu knî ye dnye kââ, chéépî kpiyé knî ye myednye kââ, yipu, Nmî pwo a ghay dmyeno, ngmo nmédi, yipu, Yápwo ndîi ngê kíngê m:uu nmo, sipi tp:oo ngê myekíngê kpada nmo. ¹⁷ Yipu, Yi wo ndîi atédê d:ii, ntââ nmo wunê vyîmî ngmê, u vyîmî nmo doo u ntââ.

7

Nmî Mî ngê châa u l:ii uyoo knî yi p:uu u ngwo t:ângo

¹ U kuwó dini ghi ngê enjel páádi nî módu, dyámê mbêmê wope wope dnye kwo. Ngmê ngê nt:emi doo a tpyé, myomoni ngê mbyw:a doo a tpyé, pyoloni ngê chaa yópu doo a tpyé, podoni ngê kpâpu yópu doo a tpyé. Dnye tpyé dé, mu kópu u

* 6:6: Luukí 6:20; Njems 2:5

* 6:8: Ezek 14:21; Luukí 21:9-11

* 6:10: Tpyuu 16:5-7; Deut

dîy:o apê, Yi yópu knî y:oo dyámê pê ghêlî k:ii wa dyênê ngmê, ntii ghêlî k:ii wa dyênê ngmê, kpî yi ghêlî k:ii wa dyênê t:oo. ² Yi ngwo enjel m:uu nî módu. Kââdi kwêli dpo kee, yi kêténi a kee wo, chââ u l:ii t:emî u tpile kumu ngmêdoo tpyé. U yi u ngwo doo kwo, Yâpwoni ghê a t:a, u yoo knî yi p:uu u chââ u l:ii nî t:oo. Enjel páadi knî ye dpodombiy:e mbwolo, yepê, Chóó Lémi ngê u ntââ ngê dê pyódu nmyo, u ntââ dyámê pê yópu ngê anmyi dyênê ngmê, ntii anmyi dyênê ngmê, kpî yi amy:ee dyênê t:oo, ³ ngmênê ghêlî k:ii nangê dyênê té. Yepê, Nmî Yâpwo p:uu dpodo pyu yoo yi kêpa u chââ u l:ii mwiye t:ee téme. Yepê, Yi l:ii u l:êê dîy:o yópu ndîi ngê daapaa dyênê téne. ⁴ Yélini yi kêpa nmî Mî u l:ii t:ee ngópu, Yisiléli tpémi yi yoo dyêédî y:a mē miyó knî yi vy:o yéli. Pi yilî tp:oo témi tap, 144,000.

⁵ Njuda u yoo vy:o 12,000

Lupen u yoo vy:o 12,000

Nkadî u yoo vy:o 12,000

⁶ Ase u yoo vy:o 12,000

Napîтали u yoo vy:o 12,000

Manasa u yoo vy:o 12,000

⁷ Simiyón u yoo vy:o 12,000

Lipi u yoo vy:o 12,000

Isaka u yoo vy:o 12,000

⁸ Sepulun u yoo vy:o 12,000

Njósép u yoo vy:o 12,000

Mbenjîmîn u yoo vy:o 12,000

Yi yéli yi kêpa nmî Mî u chââ u l:ii t:ee tumo.

Njon ngê nmî Mî u yoo u ngwo módu

⁹ U kuwó dini ghi ngê pi yilî tp:oo témi tap nî módu, doo u ntââ pi ngê daapêdê kp:aa too. Pi dyêédî yintómu yi yéli yi vy:o doo kwo, yi kn:ââ daa ngmidi, yi dnye daa ngmidi, yi too pee daa ngmidi, yi dyámê pee daa ngmidi. Kpîdî kpaapîkpaapî dmi yi mbwo yedoo ya, dpumo nkoo dmi kumo dnye

tpyé dé, yi gha dmi mb:aamb:aa ngê doo ya, nmî Mî mupwo yi kada dnyen:aa kwo, u ngwo dnye chaa kîgha dê. ¹⁰ Dpodombiy:e dnye kââ, apu, Nmî Yâpwo chaa kîgha koo. Apu, Pi yintómu yu yodo u maknopwo a pyede. Apu, Sipi tp:oo u k:ii kópu ndîi ngmê d:uu ngópu, Setan kwulo y:oo a pwaa nmoo. ¹¹ Tpile tp:oo páadi knî y:oo nmî Mî a yina ngópu, kada pini myoy:a mē páadi knî y:oo a yina ngópu, enjel knî y:oo myedê yina ngópu. Kwodokwodombiy:e k:ame u kwo ghê dnye, nmî Mî dnye chaa kîgha, ¹² apu, Nmî Yâpwo ntênê nmo chaa kîgha, nmo chââchââ, myeno kwunokwuno. Apu, U pi ndîi, u nuw:w ndîi, u wêdêwêdê mye ndîi. Apu, U chaa kîgha daanmî yé, chedê ngê daawa pyódu. Apu, Ndê kópu yila.

¹³ Kada pini ngmê a ka póo wo, a ka pê, Kî yéli kpîdî kpaapîkpaapî dmi kélê ka ngeme, a ka pê, nangê lónté yéli, anyi da ndê dmi? *

¹⁴ Kwono, A lémi, lama ka tóo, daa a lama yéli. A ka pê, Kî yéli y:oo dono ndîi dnya a vyîmî dé, dêpê kede dnye. A ka pê, Yi kpîdî dmi sipi tp:oo u wêê ngê a ghêê tumo, kpaapîkpaapî ngê u ngwo pyaa dnye. ¹⁵ A ka pê, Yi kópu u l:êê dîy:o Chóó Lémi ngîma a wee, u yâpwo ghê, a ka pê, w:êênî mgîdî vy:o a chaa kîgha ngópu. A ka pê, Nmî Mî ngê kóo k:oo wa kaa té, ye adî vyyuwo. ¹⁶ A ka pê, Dómu ngê mēdaawa ngee té, mbwaa ngê myedaawa ngee té. A ka pê, Kââdi ndîi vy:o mēdaadnyi m:ii, myedaawa dyênê té, ¹⁷ mu kópu u dîy:o sipi tp:oo ngê yinê adî yenê dé, yi kada wa ghê, ye adî vyyuwo, dpuwó nuu mb:aa ye amîné kêma té, mbwááni n:ii ghê a t:a, yi adnyin:aa ndanî. A ka pê, Yinté ye adî:n:aa vyyuwo, nmî Mî ngê

* 7:3: Ezek 9:4,6; Epeso 1:13-14; Tpyuu 9:4; 14:3-5

* 7:9: Tpyuu 5:9

* 7:13: Tpyuu 7:9

* 7:14: Mát 24:21

yi ngemi pwo dmi yi ngîma wa pyi té. *

8

Sipi tp:oo ngê chââ u lîi piini u ngwo pwââ

¹ Dini ghi n:ii ngê sipi tp:oo ngê chââ u lîi piini pwââ, yélini mbóó p:uu nî módu, tumu dnye ya. Kââdí liy:aa n:êê ngmê, tumu dnye ya. ² Yi ngwo enjel pyudu nî módu, nmî Mî u ngîma dnye kwo. Dpuwo pyudu ye y:ângo.

³ Enjel m:uu nî módu, nmî Mî ngîma mtyîmî nk:êênî tédê doon:aa kwo. Nkól ngê mtyîmî d:ââ kumu ngmêdoo tpyé. Nmî Lémi ngê mtyîmî kuu ndîi u kwo ngmê y:ângo, kwo, Ala mtyîmî kuu dpî nk:êê ngi, a yoo yi ngêpê dmi mb:aamb:aa ngê u ngwo paa pyaa we. * ⁴ Nmî Mî ngîma doo kwo, yi mtyîmî doo nk:êênî. Dpudu doo koko, nmî Mî u yoo yi ngêpê dmi myedoo koko. ⁵ U kuwó dini ghi ngê enjel ngê mtyîmî d:ââ a y:ângo, mtyîmî nk:êênî u ndyuw:e puu dyuu k:oo ntówo, dyámê mbêmê a pii ngê. Yi ngwo mwini dnye mbumu, límî doo kîlikîlî, dnye ndîi yilî nî nyongo, têpê myedoo ghêdê.

Enjel knî y:oo dpuwo u ngwo wêê tumo

⁶ Yi ngwo enjel pyudu knî y:oo yi dpuwo pyudu knî a ngî tumo, yi wupî u l:êê dîy:o kumu mbee tumo.

⁷ Dini ghi n:ii ngê mwiyé mwiyé enjel ngê u dpuwo wóó, ghêêpwima ntee tpile yilî dyámê mbêmê a ghay dnye, ndyuw:e wêê kwodonkwodo myedê ghay knopwo. Dyámê pee ngmê dyênê wo, woni pee dê daa dyênê knopwo. N:ii dyênê wo, ndê ngê kpî yi yintómu ma too, mbiye kuu mye ndîi. *

⁸ Dini ghi n:ii ngê enjel myomoni ngê u dpuwo wóó, mbu ntee tpile ngmêni módu, ndyuw:e k:ii doo pîpî. Yi tpile ntee mî dyimê wo, ntîi ghi mî dyênê ngê, woni dê daa dyênê doo. N:ii dyênê ngê, wêê ngê pyodo, * ⁹ tpileni nt:ee a m:ii té u ngwo pw:oo dnye, nkélini y:i dnye mbêpê, mye dyênê dnye.

¹⁰ Dini ghi n:ii ngê enjel pyoloni ngê u dpuwo wóó, pudu ndîi ngmêni módu, pywápê k:ii doo pîpî. Mbóó p:uu a ghay wo, dyámê mbêmê mî dyimê wo. Yi dyámê pee u ngwo dyênê ngê, woni dê daa dyênê doo. N:ii dyênê ngê, mbwaa dyênê too, dpuwó nuu mye dyênê too. ¹¹ Yi mbwááni dmi ló ngê pyaa dnye, pi yilî u ngwo loko too. Yi pudu u pi, Ló.

¹² Dini ghi n:ii ngê enjel podoni ngê u dpuwo wóó, d:ââ kââdí, pudu knî yi k:ii, pee tp:oo dyênê dnye. W:êênî u ghi ngmê, kââdí dêpwo pil:apil:a, wo ghi woni dê yi kwo, doo pil:apil:a. Mgîdí vy:o myenté. Mgîdí ghi ngmê ngê d:ââ dêpwo dnyednye, pudu knî myedêdnye dnyednye. Woni ghi dê yi kwo d:ââ pudu knî dnye dnyednye.

¹³ U kuwó dini ghi ngê y:aa vyyu wo, maalî mbóó p:uu tââ ngmêni módu, doo mgalê. Dpodombiy:e doo mbumu, apu, Ayi! Ayi! Apu, Dyámê mbêmê tpémi. Apu, Dini ghi n:ii ngê wu enjel pyile knî y:oo yi dpuwo dmi wa wêê t:oo, nmyi ya d:ud:umbiy:e dono ngê wa pyódu. Apu, Ayi! *

9

Setan u ngwo a ghay wo

Luukî 10:17-18

¹ Dini ghi n:ii ngê enjel limoni ngê u dpuwo wóó, pudu ngmêni módu, n:ii mbóó p:uu mwiyé mwo a ghay wo, dyámê mbêmê mwiyé mî dyimê wo. Kmêna dono mbwa

* 7:17: Tpyuu 21:4; Njon 10:11; Psalm 23:2; Is 25:8

* 8:3: Tpyuu 5:8; 9:13; Ex 30:1-3

* 8:7:

Ex 9:23-26; Joel 2:30

* 8:8: Ex 7:20-21

* 8:13: Tpyuu 9:12; 11:14

k:oo kwéli dnye kwo, mgí k:oo, keñe u kii yi pudu ngê a ngêêdî, kumu doo tpyé. ² Yi keñe yi kpêmî ngê, dpudu ndîi u mênê a pwii wo, mbóó p:uu kee wo, kââdî dnyinté doo pil:apil:a, mbóó mgîdîmgîdî ngê pyodo. ³ Kpele ntee tpile yilî yi dpudu w:uu u mênê dyámê mbêmê a ghêpê dnye. Té tpuu ngê pi ntee dpî kiye, yi kpele ntee tpile kiye u ntââ ngê yinté mye pyaa dnye. *

⁴ Yi kada pini ngê mbiye ye kwódu ngê, kpî yi ye kwódu doo, nté wo yi wo ye mye kwódu too. Yepê, Yélini yi kêpa Yâpwô ndîi u chââ u l:ii daa t:a, dmyinên:aa kiyekiye dé. * ⁵ Nmî Lémi ngê yi vyee ye kwódu ngê, ngmênê yi kiyekiye ye daa kwódu ngê, d:ââ limi pîdny:oo mgîni vyîmî. Mg:ee ngê pi ntee dpî kiye, ó té ngê pi ntee myoo kiye, yi dpududpudu mye yintoo. ⁶ Yi d:ââ limi knî yi k:oo, yélini adnyi kiyekiye dé, u yi y:e adî kwo, Nmî pw:oo dmi, ngmênê doo u ntââ daawa pw:oo dmi. Adnyi mgîni vyîmî, ala kópu adnyi tpapê, awo, U yi nmo a kwo, Nmî pw:oo dmi, ngmênê wa dêê dmi, daawa pw:oo dmi.

⁷ Pi knî y:oo l:êê u l:êê dîy:o hósí ntee dpî kpîlê t:oo, yi kpele dé yinté dnye kwo, hósí knî yi nâmo a ghê dnye. Yi mbodo dmi, pi mbodo ntee tpile dé, yi mbêmê kidon dnye kwo, nkól ngê l:âmo tumo. ⁸ Yi mbodo yââ vyi ndîi dé, yi nyóó dmi mye ndîi dé, layóni nyóó dmi ntee dé. ⁹ Nkéli chêêpî káped:ê yi yodo p:uu dnye ya. Yópu ndîi ntee dpo pwópu, yi kpele dé yi ñuupee dmi yinté myednye dpudu. ¹⁰ Té tpuu ngê pi ntee dpî kiye, yi tpuu mye yinté dé, yoo u ngwo adnyin:aa kiyekiye dé, d:ââ limi knî yi k:oo. ¹¹ Mgí k:oo kwéli a ndê dnye, yi ghi u kada pini ngê yi kpele dé yinê a dy:ââ too, yi king ngê a too. Yi

pini enjel dono ngê doo a ya, Hipîlu dnye ngê u pi Apadono. Kídiki dnye ngê u pi Apoliyon, u nt:u kópu, Pi dyede pyu.

¹² Wu nkîngê u kópu ngmê, mê miyó maadi kiyedê kwo. *

Nmî Lémi ngê pi knî ye l:êê u ngwo daa kwódu ngê

¹³ Dini ghi n:ii ngê enjel wononi ngê u dpuwo wóó, dnye ngmênî nyongo. Mtyîmî nk:êênî tédê n:ii nmî Mî u kada a kwo, dp:anê páádi knî yi kélî ghê yi dnyeni yi kéténi a ndê wo. ¹⁴ Enjel wononi, n:ii ngê u dpuwo wóó, yi dnyeni ngê yi enjel ka kwo, Mbwaâ ndîi n:ii Mbápileon kee wo, Yupîdétis, nmî Lémi ngê enjel dono páádi knî yi wunê a kudu too. Kwo, Nyi pywálî té, dny:oon:aa dpodo. ¹⁵ Nmî Lémi ngê wunê a kudu too, apê, Yoo l:êê tédê ghêlî k:ii wa dyênê t:oo. Apê, M:aani n:ii k:oo adnyin:aa dpodo, d:a ngmîdi, myenté d:âmu n:ii k:oo adnyin:aa dpodo, wéni n:ii ngê adnyin:aa dpodo, kââdî liy:aa n:ii ngê adnyin:aa dpodo, yi dini ghi knî d:a ngmîdi té. Apê, Dpodo kn:ââ dini ghi n:ii ngê wa chaa ngmê, dyámê mbêmê yoo wa chámê t:oo, yoo pyile ngê wa pyódu t:oo, yoo ngmê l:êê tédê wa vya ngmê, yoo woni dê daawa vya d:oo. Yi ngwo enjel wononi ngê yi enjel dono páádi knî mî pywálî too. Yi dpodo kn:ââ chaa ngópu, lede yilî tp:oo témi tap l:êê tédê dy:ââ tumo. ¹⁶ Yi lede yoo hósí pyipwo dnyen:aa l:êê, yilî tp:oo témi tap. N:ii ngê a kp:aa too, a ka pê, my:oo yono yono, yono yono yono, yono yono y:a. (200,000,000) ¹⁷⁻¹⁸ Yi ngwo yi lede yoo nî m:uu too, káped:ê yi yodo p:uu dnye ya, mtyemtye dé, k:ii chíi yââ k:ii ntee dé, myenté mbóó káâmi kîgha ngê ntee dpî pyódu, yinté dé. Layóni mbodo ntee a kwo, hósí knî yi mbodo yinté

* 9:3: Ex 10:12,15

* 9:4: Epeso 1:13-14; Tpyuu 7:3

* 9:12: Tpyuu 8:13

dnye kwo. Yi kwo ndê dóó dpudu kwodonkwodo dpodombiy:e dnya a pyuwopyuwuwo, yoo u ngwo dnye nk:êênî dé. Yoo dyêêdî ngmê mî chedê ngópu, yoo woni dê daa vya dumo. ¹⁹ Yi hósî knî yi wêdêwêdê yi komo t:âmo doon:aa ya, yi tpuuwo myedoon:aa ya, mu kópu u dîy:o yi tpuu tpile pê ntee tpile dé, yi mbodo dmi myednye kwo, pi u ngwo dnye kiyekiye dé, u ngwo myednye pwopwo.

²⁰ Yélini yi l:êê tédê daa pw:oo dnyiye, yi dono dépê kuwo tumo. Kmêna ka ngêpê daa yé ngópu, k:omo yâpwo knî ye myednye ngêpê. Yi yâpwo dé yi chóó woni nkól ngê l:âmo tumo, woni silîpê ngê l:âmo tumo, woni nkichi pee ngê l:âmo tumo, woni chêêpî ngê l:âmo tumo, woni yi pee ngê l:âmo tumo. K:omo tpile yi yâpwo dé daa vyuwo nyédi, dnye daa nyêmi ngópu, myedaa paambwi nyédi, ngmênê yi yéli y:oo a châachâa tumo, ye a ngêpê nyédi. ^{*} ²¹ Yi dono daa yé ngópu, pi vyee nképînképî daa yé ngópu, pyââ ti mââ ti daa yé ngópu, kpaa myedaa yé ngópu, yi dono knî yi l:êê dîy:o tpéé kópu myedaa vyi ngópu.

10

Njon ngê nmî Mî u puku pee u ngwo ndîî

¹ Yi ngwo enjel m:uu nî módu, u wêdêwêdê ndîî. Mbóó p:uu a ndê wo, p:ââ p:ââ doo a wupwo. Nkalî too pee dmi u kpîdî ngê pyódu ngê, ntii ghi u pwo ngmêdoo kwo, kwódo ng:oo dmi kââdî ntee tpile, yu dê ndyuw:e k:ii dpîmo dnyednye. ² Puku pee kumu ngmêdoo tpyé, daa kmongo ngmê. Dini ghi n:ii ngê a ghêpê wo, yu wéni peeni ntii mbêmê kââ, t:anê peeni dyámê mbêmê kââ. ³ Layóni dpodombiy:e ntee a kââ yédi, yi ngwo dpodombiy:e yinté ka wo. Yi ka wo, mwini

pyudu knî y:oo u dnye dpodombiy:e a péli ngópu. ⁴ Nê, Yi kópu nî d:êê, ngmênê pi dnye mbóó p:uu ngmênî nyongo, a ka pê, Mwini pyudu knî y:oo kópuni dê vyi ngmê, nangê d:êê, tumu kópu ngê choo ya.

⁵ Enjel n:ii ntii dyámê yi mbêmê doo kwo, kóó wéni peeni mbóó p:uu kââ, ⁶ nmî Mî u pi ngê kpaa wo, apê, Pini n:ii chedê ngê daawa pyódu, myenté pini n:ii ngê mbóó dyámê l:âmo doo, ntii l:âmo ngê, tpileni yi ghê a pyede mye l:âmo too, apê, yi pini u pi ngê n:aa kpaa, apê, Chóó Lémi mēdaadî t:ââ, ⁷ ngmênê dini ghi n:ii ngê enjel pini ngê u dpuwo wa wuu, Chóó Lémi ngê u tumu kópu dyuu yi ngwo wa pywálf. Apê, Yi tumu kópu dyuu u komo kapî pyu knî ye wunê a vyi too, yélini p:uu dnya a dpodo.

⁸ Pini n:ii mbóó p:uu mwiyé a ka a mbwolo, myombó u dnye m:aa nyongo, a ka pê, Enjel n:ii ntii dyámê yi mbêmê a kwo, puku pee n:ii kumu a tpyé, kwulo nyinê ngépi. ⁹ Wod:oo yi enjel ka nî loo, kwono, Ye puku pee a ka a ki. A ka pê, A kêlê a ngépi, ma ngi. A ka pê, Ngwo mty:aamty:aa ngê a pyodopyodo, ngmênê dîyo nga a dpududpudu kîgha. ¹⁰ Enjel kwulo puku pee yinî ngópu, nî ndîî. A kwo mty:aamty:aa ngê pyodo, y:aa nt:uu ngê, ngmênê dîyo a km:oo dpududpudu kwólu. ¹¹ Yi ngwo a ka pê, Chóó Lémi u komo ntee nyoo a kapî, myombó mēchin:aa kapî. A ka pê, King knî yi p:uu chin:aa mbumu, yoo yilî yi p:uu myechin:aa mbumu. A ka pê, Yélini yi dnye daa ngmîdi, yi dyámê pee myedaa ngmîdi, yi yéli yi p:uu myechin:aa mbumu.

11

N:ii knî y:oo nmî Lémi u komo a kapî ngópu

* 9:20: Tpyuu 16:9,11; 1 Kódin 10:20

¹ Nmî Lémi ngê kiyé a ka ngma a kpo, a ka pê, Chóó Lémi u ngomo angëndy:ââ, ye kiyé ngê u mti nyinê ngépi, kpêê yiyé tédê u mti myedo ngépi. A ka pe, Yi ngomo k:oo yélini a ngépê té, dpo kp:aa ngi. ² A ka pê, Ngomo kuwa ghini n:ii mbwa kalê ngmê, u mti nangê ngee, mu kópu u díy:o M:aa ngê yí ghi mgídî u yoo knî ye dê y:oo. A ka pê, P:aani n:ii u nuu u p:aa, ye myedê y:oo, m:ââ pyile n:êê m:uu yi p:aani yi yi yodo u maknopwo a tóó. * ³ A ka pê, Yi dini ghi ngê a komo kapî pyu dê u ntââ ngê ana a pyépi dê, m:ââ pyile n:êê m:uu pi knî ye a p:uu ntênê adpîn:aa danê. A ka pê, Kpîdí chaa ngmê dê yí kêlê adpî m:ii, yoo yí:lêê díy:o adpî mbê, yewo, Tpéé kópu vyi yó, nmyi dono a kuwo tóó. *

⁴ Yi tpódu nté kn:ââ olipi ntee tpile dê, myenté lam ntee tpile dê, n:ii dê dyámê u kada pini u ngîma a kwo mo. * ⁵ N:ii ka yi tpódu a diya mo, u yi u ngwo a kwo, Nî vya dê, ndê dóó yi kwo dpo pwii, yi pini u ngwo dpî vya ngmê. ⁶ Ilacha ngê Chóó Lémi u wêdêwêdê mgídî u yoo yí ngópu ntee a tpyó, yi tpódu mye yinté dê, u ntââ ngê a tóó mo, mbóó ka dpî kwódu ngmê, kópu, Tpii kîdangê ghay, yed:oo d:uudpo ghay. U ntââ ngê mye tóó mo, dini ghi n:ii ngê u yi y:e adî kwo knomomê, Mgídî u yoo nyi kpada té, ye Mósisi ngê Yichip tpémi ntee kpada too, yinté amye kpada t:oo. Mbwa wêê kuu ngê wa pyódu ngmê, kpadakpada u kópu yílî wamye d:uu ngmê. * ⁷ Kiye u tpile tp:oo n:ii mgî k:oo a pwii wo, yi tpódu yi p:uu adî l:êê. Dini ghi n:ii ngê nmî Lémi p:uu danê machedê ngê wa pyódu ngmê, yi tpile tp:oo yi pwo wa lê, wa vya dê. * ⁸ Yi Lémi p:aani n:ii kidosi íedê t:ee ngópu, yi ntóó

dê kââ puu ghê yi p:aani adpî ya. Yi p:aani ndîi Sodom ntee p:aani ngê pyodo, myenté Yichip ntee p:aani ngê mye pyodo. Chóó Lémi ngê yi p:aani tpémi dnyinté daawa kpada té. ⁹ Wo pyile n:êê m:uu pi knî y:oo adnyi y:enê dê, adnyi yumuyumu dê, numo ka wa kwódu ngmê, yewo, Nangê kmênê dê. Yi yéli yi kn:ââ daa ngmidi, yi dnye daa ngmidi, yi too pee daa ngmidi, yi dyámê pee daa ngmidi. ¹⁰ Yi tpódu yi pwopwo u l:êê díy:o dyámê wope wope pi yintómu yi gha dmi mb:aamb:aa ngê wa pyódu, adnyi numo yeedeyeede, noko yewo, Kí tpódu y:oo mgínî vyímî ndîi nmî pwo a kalê ngópu, ala ngwo dê pw:oo knî.

¹¹ Yi kópu dé noo y:enê dé, yi wéni pyile knî n:êê m:uu chedê ngê pyaa dniye, Chóó Lémi ngê yi tpódu yi ménê ghê mê yó, mēdê pyidu doo, ghêêmî ghê knopwo. N:ii knî y:oo dnye y:enê dê, nkîngê ngê y:a y:a pwiye dniye. ¹² Yi ngwo yi tpódu y:oo nmî Lémi u dnye mbóó p:uu ny:ee ngópu, yepê, Al:ii a kee cho. N:ii knî ye dpîmo diya, yi ngópu mbóó p:uu kee knopwo, apê, Nkalî too pee dmi yi ménê ad:uu t:iy:e knî ó! * * ¹³ Yi ngwo tēpē dpodombiy:e doo ghêdê, yi p:aani pee ngmê vyâ, chēēpi ngomo y:i a vyóó dniye, pi pyud:o yono yono y:a vyâ, ngmēnē pee mē chu daa vyâ. Yoo wo yéli nkîngê ngê y:a y:a pwiye dniye, yâpwoni mbóó p:uu wunê tóó, u wêdêwêdê ndîi ngê y:e pyodo.

¹⁴ Nkîngê u kópu myomoni machedê, pyoloni maadî chono kîyedê kwo. *

Enjel piini ngê u dpuwo u ngwo wóó

* 11:2: Luukî 21:24; Tpyuu 12:6; 13:5 * 11:3: Mak 6:7; Luukî 10:1 * 11:4: Zech 4:11,14

* 11:6: 1 Kings 17:1; 18:1; Njems 5:17-18; Luukî 4:25; 18:8 * 11:7: Tpyuu 12:17; 13:1,7; 17:8

* 11:12: 1 Tes 4:16-17 * 11:12: 2 Kings 2:11 * 11:14: Tpyuu 9:12

¹⁵ Dini ghi n:ii ngê enjel piini ngê u dpuwo wóó, mbóó p:uu yéli yi dnye dmi dpodombiy:e nî nyongo, apu, Chóó Lémi ngê king yintómu yi d:aa dmi da kâádi. Apu, Pini n:ii a ngmidi ngê, king ngê myaa pyódu, dyámê wope wope pi yintómu yi kada pini ngê dê pyódu, dye ghi yintómu adî y:enê dé, chedê ngê daawa pyódu. * ¹⁶ Yi ngwo kada pini myoy:a mê páádi knî y:oo yi ya tédê dmi a kuwo tumo, nmî Mî ka kwodokwodombiy:e kame ghê dniye, dnye chaa kîgha, kwo, *

¹⁷ Nmî Lémi, nmî Yâpwo ndêndê, ngwêdêwêdê ntâkopádi. Kwo, Ntênê nye tóó, dye ghi yintómu wunê myenyoo a ya.

Kwo, Nmo kwunokwuno ngi, mu kópu u díy:o ngwêdêwêdê ndîi mbêmê

pi yintómu nyi yodo u maknopwo chi yé té. *

¹⁸ Kwo, Mgîdí u yoo nga a nod:enod:e nyédi,

ala ngwo ye u nkwo chi nod:e.

Kwo, Yélini pw:oo dniye, ala yi kóté kîgha u dye ghi.

Kwo, Nuu u yoo, ngomo kapî pyu yoo,

nmodo pyu yoo, n:ii knî y:oo a cháâchââ ngi,

yi pywuu dmi ala ngwo ye nye yémî,

k:omo tpile yi pi dmi ndîi dé ó tédê dé.

Kwo, N:ii knî y:oo dyámê dnye dyede,

ala ngwo u nkwo nye dyede té.

¹⁹ Yi ngwo Chóó Lémi ngê u ngomo mbóó p:uu kpêmî ngê, u yâpwo poki k:oo nî módu. Yi ngwo límî dnye kílíkílî, mwini dnye mbumu, dnye ndîi yilî nî nyongo, têpê doo ghêdê, ghêêpwima ndîi yilî myedê ghay wo. *

* **11:15:** 1 Kódin 15:24-25; Dan 7:13-14

20:11-13; 2 Kódin 5:10 * **11:19:** Hipîlu 9:4

12

Setan nmî Mî u yoo knî yi p:uu u ngwo doo lêê

¹ Ukuwó dini ghi ngê nyepênyepê u kópu mbóó p:uu ngmênî módu. Pyââ ngmênî módu, kpídini u mbwo doo ya, kâádi ntee tpile. D:ââ yu yodo dê yi maknopwo doo ya, pudu y:a mê miyó knî y:oo mbodo a yina ngópu. ² Yi pyópu mbwili doo kwo, daa kêmakêma doo wupwo, u l:êê díy:o doo mgínî vyímî, myedoo kââkââ.

³ Nyepênyepê u kópu mbóó p:uu m:uu nî módu. Tópukada páâ ndîi ngmênî módu, u wêdêwêdê ndîi, u páâ mtyemtye, mbodo pyudu, dp:anê y:a. Kídon mbodo pyudu knî yi mbêmê ngmêngmênté doo kwo.

⁴ Mbóó p:uu ghi ngmê pudu woni knî tpuu ngê a gh:ay too, dyámê mbêmê mî dyimê dniye, mbóó p:uu ghi woni dê yi p:uu pudu dêpê gh:ay too. Pyââ u nkigh:ê doo kwo, u yi u ngwo doo kwo, Tpémîni a tpyuu, nî ma. *

⁵ Wod:oo yi pyópu tpamê wo, tp:ee ngmê tpyó, tpémîni pi dyêêdí yintómu yi kada pini ngê wa pyódu, u nkichi pee kiyé kumu adî tpyé, yoo u ngwo adî y:enê dé. Chóó Lémi ngê yi tpémî tókukada ka dyé ngê, kwulo a pwââ, u p:o núwo, u che p:ââ pee ngê mî pyódu ngê. *

⁶ Yi pyópu mbêpê wo, w:amî mbêmê wumê tóó, nmî Mî ngê u p:aa kwéli a gh:ii ngê. Yi u kwo wunê vuywo, m:ââ pyile n:êê m:uu.

⁷ Dini ghi n:ii ngê yi pyópu mbêpê wo, l:êê ndîi mbóó p:uu ngma a pwaa ngópu. Enjel n:ii nmî Mî u yoo knî ye a vuywo yédi, Maikel, u enjel knî yi k:ii, tókukada p:uu dnye l:êê, u enjel knî yi p:uu myednye l:êê. ⁸ Tópukada doo l:êê, u enjel yoo myednye l:êê, ngmênê dêê dniye, doo u ntââ mbóó p:uu daapídnya a ya. ⁹ Maikel p:uu y:oo dyámê

* **11:16:** Tpyuu 4:4,9-10 * **11:17:** Tpyuu 1:8;

* **12:4:** 2 Pita 2:4; Njuda 1:6 * **12:5:** Psalm 2:9

mbêmê a kée tumo. Yi tópkada, mw:ee ngê wunê doo a ya, u pi Setan, u pi mye Dono u Kn:ââ. Dyámê wope wope pi yintómu yinê dpî dóo té. U enjel yoo yi k:ii dyámê mbêmê mî dyimê dniye. *

¹⁰ Yi ngwo mbóo p:uu dnye ndîi ngmênî nyongo, apê, Ala ngwo nmî Yâpwo ngê u yoo kóo k:oo a kapî té, u wêdêwêdê mbêmê yoo a y:enê té, pini n:ii a ngmîdi ngê u pi ndîi ngê myaa pyódu. Apu, W:êênî mgîdî vy:o Setan nmî tîdê mbwó yoo yi p:uu a d:uu yédi, nmî Lémi ka dpo, Yi dono knî yi l:êê dîy:o chi kpadakpada dé, ngmênê nmî Lémi ngê ala ngwo dny:ii kêdê d:ii. * ¹¹ Apu, Nmî tîdê mbwó yoo u pwo dê lee dmi, mu kópu u dîy:o yi yikî dmi sipi tp:oo u pwo ghay wo, myenté u pi pi knî ye dnyen:aa tpaépê, yi chóó yi p:uu dédnye nuw:o, pwpowpo p:uu myedédnye nuw:o. ¹² Apu, Nyââ, Nmî Lémi ngê pi dono dny:ii kêdê d:ii. Apu, Yi kópu u l:êê dîy:o yélini mbóo p:uu nmo pyede, nmî gha dmi mb:aamb:aa ngê dny:oo ya. Apu, Ngmênê yélini dyámê mbêmê nmye pyede, ó ntee nmye pyede, dmyinê nkîngê, mu kópu u dîy:o Setan nmye dê lê, dnyinté doo nod:e wo, u lama a tóó, Daa ndîi la ghi tp:oo anî ya.

¹³ Dini ghi n:ii ngê tópkada u lama yaa wo, apê, Ala dyámê mbêmê da d:ii nê, pyópuni ngê tp:oo tpyó yi ngwo doo a kpêênî. ¹⁴ Ngmênê nmî Mî ngê yi pyópu ñuupee dê kaa doo, maalî ntee a mbêpê, yinté mbêpê kwólu, u p:o w:amî mbêmê mî ta. M:ââ pyile n:êê m:uu nmî Mî y:i u kwo wunê vyuwu, doo u ntââ, tópkada u kwo daawa nî. ¹⁵ Yi ngwo tópkada kweñe wo, t:ââ ntee tpile u kwo doo a mbêpê, apê, Yi pyópu paa t:âmo ngê. ¹⁶ Ngmênê dêê wo. Têpê ngê yi pyópu ngópu, mye

kweñe wo, t:âmuni tópkada u kwo doo a mbêpê, têpê u mênê a ghê. ¹⁷ Wod:oo tópkada ka yi pyópu d:ud:umbiy:e diya wo, yi pyópu tp:oo módó tp:oo mââ woni knî ye loo, yi p:uu doon:aa l:êê. Yélini yi p:uu doon:aa l:êê, yi yéli y:oo nmî Mî u dêêpî kópu dyuu a cháachââ tumo, Yesu u pi pi knî ye mye tpaépê ngópu. *

13

Yélini Setan u wêdêwêdê mbêmê a l:êê nyédi

¹ U kuwó dini ghi ngê tópkada m:aa módu, ntii chedê doon:aa ya. Yi ngwo tpile tp:oo ngmênî módu, ntii u mênê a kee wo. Mbodo pyudu, dp:anê y:a. Kídon dp:anê knî yi mbêmê ngmêngmênté doo kwo. Chóó u chaa kîgha u pi dmi mbodo knî yi p:uu dnye ya, mu kópu u dîy:o u yi u ngwo doo kwo, Yâpwo ndîi u d:aa nê kââdî, u pi d:ud:umbiy:e nî dyênê. * ² Tpile tp:oo n:ii nî módu, lepîd ntee tpile, kóó yu mbeyê kóó kpâlî ntee tpile dé, komo layóni komo ntee tpile. Tópkada ngê u wêdêwêdê u kwo y:ângo, u pi ndîi u kwo mye y:ângo, kwo, Pi yintómu yi kada chi kwo, a pi mbêmê chi yenê dé. ³ Yi tpile tp:oo mbodo ngmê p:uu kwéli ndîi ngmênî módu, nê, Wunê a vya ngópu, u ngwo pwene, ghê mê kele. Dyámê mbêmê tpémi yintómu yi nyepênyepê u kópu ngê pyodo, yi tpile tp:oo u kuwó ghê dniye. ⁴ Pi yintómu knî y:oo yi tpile tp:oo dnye chaa kîgha, apu, Kí tpile tp:oo u wêdêwêdê ló myentoo? Apu, N:uu ngmê u ntââ, p:uu adî l:êê? Tópkada myednye chaa kîgha, mu kópu u dîy:o yi kada yinê kââ.

⁵ Yi tpile tp:oo ngê Chóó Lémi u pi dyênê ngê, pi knî ye mye vyu, yepê, Yâpwo ndîi u d:aa d:aa kââdî. Nmî Mî ngê yi kópu u kwo daa kwódu

* 12:9: Luukî 10:18; Gen 3:1; Tpyuu 20:2-3 * 12:10: Njópi 1:9-11; Zech 3:1 * 12:17: Tpyuu 11:7; 14:12; 1 Pita 5:8 * 13:1: Tpyuu 12:3; 17:3,7,12

ngê. Yi ngwo nê w:ee ngê, nê, Kî tpile tp:oo m:ââ pyile n:êê m:uu yoo yi kada a kwo. ⁶ Komo yi kpêmî ngê, nmî Mî p:uu doo peede tpapê, u p:aa p:uu doo peede tpapê, yélini mbóó p:uu a pyede, yi p:uu myedoo peede tpapê. ⁷ Nmî Mî u yoo knî yi p:uu doo l:êê, mbodo mudu y:i yaa wo, pi dyêêdi yintómu yi pwo mbodo mudu y:i myedoo ya, doo y:enê dé, yélini yi kn:ââ daa ngmidi, yi dnye daa ngmidi, yi too pee daa ngmidi, yi dyámê pee daa ngmidi. Yi kópu yilî nmî Mî ngê yi tpile tp:oo ka daa kwódu ngê. ⁸ Dyámê wope wope pi yintómu knî y:oo yi tpile tp:oo adnyi cháâcháâ, ngmênê yoo mu ngmidi, yi yéli knî y:oo daadnyi cháâcháâ. Yi yéli nmî Mî ngê ló dini a ngmidi too, dyámê pê ghêlî k:ii daangê l:âmo ngê, yi pi dmi yi ngwo a d:êê too. Sipi tp:oo n:ii a vya ngópu, u puku yedê yi pi dmi a d:êê too, ghê kamî y:oo wa a pyw:ee ngmê. ⁹ N:ii yi ngópu dmi a pyede, ala kópu a ny:ee yó. ¹⁰ Yélini yi p:uu nmî Mî ngê dpî vyi, apu, Yesu u l:êê dîy:o mbwa k:oo wa kee dmi, yi kópu daawa têd:a, pi dono knî y:oo mbwa k:oo wa km:êê t:oo. Myenté yélini Yesu u pi u l:êê dîy:o wa vya t:oo, yi yéli nmî Mî u lama a kwo. Yi kópu daawa têd:a, pi dono knî y:oo wa vya t:oo. Yi kópu u l:êê dîy:o nmî Mî u yoo knî y:oo yi dono dny:oo a vyîmî dé, yi nuw:o dmi nmî Mî p:uu ntênê dny:oo kwo. *

¹¹ Tpile tp:oo m:uu nî módu, têpê u mênê a pwii wo. Dp:anê miyó, tédê dê, sipi tp:oo dp:anê dê ntee tpile dê, ngmênê u dnye tópukada u dnye, u l:êê ghi mye tópukada u l:êê ghi. ¹² Mwiyémmiwiyê tpile tp:oo u pi mbêmê a dpodo, dyámê mbêmê pi yintómu knî ye yipu, Tpile tp:oo n:ii vya ngópu, ngmênê u yimo mē pyipó wo, yi tpile tp:oo dmy-

inê cháâcháâ, u kwo myedmyinê ngêpê. ¹³ Tpile tp:oo myomoni ngê pi knî yi ngópu mbwudu yilî dpî chaa, ndyuw:e mbóó p:uu a ny:ee too, dyámê mbêmê dpî t:aa té. ¹⁴ Tpile tp:oo mwiyéni u pi mbêmê yi mbwudu yilî dpî chaa, dyámê mbêmê pi yilî u ngwo dpî dóó. Yi kópu nmî Mî ngê u kwo d:uudpî kwódu. Tpile tp:oo myomoni ngê pi knî ye yepê, Yâpwo u tpile ngmê l:âmo yó. Yepê, Tpile tp:oo n:ii taa ngê vya ngópu, ngmênê daa pwene, yi tpile tp:oo ntee tpile ngmê l:âmo yó, u kwo dmyinê ngêpê. ¹⁵ Tpile tp:oo myomoni ngê yâpwo u tpile tp:oo u mênê ghê yó, dnye u mênê mye yó, kwo, N:ii nga daachoo ngêpê knomomê, dpî vya ngi. Nmî Mî ngê yi kópu u kwo myedaa kwódu ngê. ¹⁶ Tpile tp:oo myomoni pi yintómu knî ye mbwolo, yepê, Tpile tp:oo n:ii u pi ndîi, u l:ii nmyi kêpa dpî t:ee yó, ó nmyi wéni pee kéli knî yi p:uu myoo t:ee yó. Yepê, Komo tpile nmyi pi dmi ndîi dé ó tédê dé, ngmênê yi tpile tp:oo u l:ii nmyi p:uu dpî t:ee yó. Yepê, Komo tpile nmyo ndáapi yoo ó pinté yoo, k:omo tpile pi p:uu wop nmye dpodo té ó ndapî p:uu nmye dpodo té, ngmênê yi tpile tp:oo u l:ii nmyi p:uu dpî t:ee yó. ¹⁷ Yepê, N:ii p:uu yi l:ii daadî ya, doo u ntâa yi pini ngê tpile daawa pwila, myenté pi knî y:oo tpile u kwo daangmêwa pwila ngmê.

A tîdê mbwó yoo, n:ii knî y:oo yi tpile tp:oo u l:ii yi p:uu wa t:ee ngmê, u pi yi p:uu ayî d:êê ngmê. ¹⁸ U pi p:uu dmyinê nuw:o. N:ii u mênê nuw:o a tóó, u nt:u kópu wa a w:ee. U pi d:êêd:êê alanté, wono yono y:a mē wono y:a mē wéni (666), u nt:u kópu, pi ntee pi.

14

* 13:7: Tpyuu 11:7

* 13:8: Tpyuu 3:5

* 13:10: Tpyuu 14:12

* 13:11: Mát 7:15

* 13:13: Mát 24:24; 2 Tes 2:9-10

* 13:17: Tpyuu 14:9-11; 16:2; 19:20; 20:4

Sipi tp:oo u yoo u ngwo dnye wéti

¹ Yi ngwo sipi tp:oo nî módu, Saiyon mbwini mbêmê u yoo yîlî tp:oo témi tap knî yi k:ii dnye kwo. Yélini yi k:ii dnye kwo, yintómu 144,000. Yi yéli yi kêpa u pi doo ya, u mî u pi myedoo ya. * ² Dnye ndîi ngmênî nyongo, mbóó p:uu a ndê wo. Mbwaa paa t:ââ ntee wunê dpudu yédi, mwini ntee a mbumu yédi, yi dnyeni mye yinté. Pi knî y:oo wéti u tpile ntee a vyee tumo, dnyeni n:ii nî nyongo, mye yinté. ³ Yélini nî módu, yintómu 144,000, nmî Mî u kada dnye kwo, tpile tp:oo páádi knî yi kada dnye kwo, kada pini yoo yi kada myednye kwo. Wéti kamî yi ngîma ngmédnya a ng:êênî, doo u ntââ pi ngmê ngê daawa nd:o. Yi yéli nmî Lémi ngê Setan kwulo dyámê mbêmê a pwaa too. ⁴ Pi ngê u kpâm ntee d:uuwodê kuwo, kn:aa pyópu p:uu kêê d:uuwumê yé, yi yéli y:oo nmî Mî yinté dêpê kuwo ngópu, kn:aa yâpwo ka dèdnyen:aa ngêpê. Yi nuw:o dmi nmî Mî p:uu doo kwo, kn:aa dêpwo kwo. Sipi tp:oo kwéli doo lêpî, u kuwó dnye kwo. Dyámê mbêmê pi yintómu knî yi vy:o nmî Mî ngê yi yéli a ngî too, chóó u momu yoo ngê pyódu too, sipi tp:oo u yoo ngê mye pyódu too. * ⁵ K:omodanê kópu yi komo t:âmo dêpê pwii wo, yi dono myedêpwo ya.

Enjel pyile knî y:oo dyámê mbêmê tpémi ye mbwó u ngwo yé ngópu

⁶ Yi ngwo enjel m:uu nî módu, mbóó p:uu doo mgalê. Nmî Mî u kópu dyuu pi knî ye doo tpapê, kópuni dyuu wunê ntee doo a kwo, dye ghi yintómu yinté amyaa kwo, chedê ngê daawa pyódu. Pi dyêêdî yintómu knî yi l:êê dîy:o yi kópu dyuu doo tpapê, yélini yi kn:ââ daa ngmidi, yi dnye daa ngmidi, yi

too pee daa ngmidi, yi dyámê pee daa ngmidi. ⁷ Dpodombiy:e ye doo mbumu, yepê, Chóó Lémi dmyinê cháâchââ, myedmyinê chaa kîgha, mu kópu u dîy:o daa kêmakêma a kóté kîgha nmyo. Yepê, Mbóó dyámê yinê l:âmo doo, ntii mbwaa yinê mye l:âmo doo. Yepê, Ntênê dmyinê cháâchââ.

⁸ Myombó enjel m:uu nî módu, mwiyéni doo yâmuyâmu, dpodombiy:e myedoo mbumu, apu, Mbápilon tpémi y:oo yoo ntee dyênê tumo, yoo m:uu ngê wo yéli yintómu yinté myaa dyênê t:oo. Pyââ ti mââ ti u mbwaa kuu yi mênê dê yé ngmê, ngmênê yi yéli yi pi dmi daa kêmakêma wunê ghayghay. Yi pi dmi ndîi ngê ntee doo ya, mêdaa yinté, daa kêmakêma têdê ngê wunê pyodopyodo té. *

⁹ Enjel pyoloni ngê doo yâmuyâmu dê, dpodombiy:e myedoo mbumu, apu, Tpile tp:oo n:ii ntii u mênê a pwii wo, n:ii knî y:oo adnyi cháâchââ, ó u yâpwo tpile adnyi cháâchââ ó u l:ii yi kêpa adî ya ó yi kêê p:uu amyaa ya, * ¹⁰ apu, yi yéli Chóó Lémi ngê dpodombiy:e wa kpada té. Apu, Dpodombiy:e ye wa nod:e, yi kpadakpada u mbwaa wa nda ngmê. Apu, Chóó Lémi u enjel yoo yi ngópu, sipi tp:oo u ngópu, ndiya adnyin:aa mgîni vyîmî. Apu, Mwáali dyuu d:ud:umbiy:e kîkîi ngê ntee dpî pyódu, yinté kwéli ghê adnyin:aa mgîni vyîmî. * ¹¹ Apu, N:ii knî y:oo tpile tp:oo a cháâchââ ngmê, ó u yâpwo tpile a cháâchââ ngmê, ó u pi u l:ii yi p:uu dpî tee ngmê, apu, w:êênî mgîdî vy:o yi yéli ndiya adnyin:aa mgîni vyîmî. Apu, Ghê daadnyi vyîmî, ndê dpudu y:i adî koko, chedê ngê daawa pyódu. ¹² Apu, N:ii knî y:oo Chóó Lémi u dnye a nyêmî ngmê, Yesu ka a

* 14:1: Hipîlu 12:22; Tpyuu 7:3-4; 3:12

* 14:4: Epeso 5:27; Njems 1:18

* 14:8: Tpyuu

18:2-3

* 14:9: Tpyuu 13:11-17

* 14:10: Tpyuu 19:20; 20:10,15; 21:8

* 14:12: Tpyuu

13:10; 12:17

kêlîmî té, dny:oo a vyîmî, yi tpile tp:oo kîngê châpu ngmê. *

¹³ Yi ngwo dnye ngmênî nyongo, mbóó p:uu, a ka pê, Ala kópu d:êê ngi. A ka pê, Yélini Yesu ka dpodombiy:e ala ngwo a kêlîmî té, u dî amîmê pw:oo dmi, yi yéli y:oo w:aa wa a pyw:ee ngmê. Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê yinté a ka mye vyu, a ka pê, Ndê kópu yila. A ka pê, Yi dpodo wa yé ngmê, yi ghê vyîmî tédê wa lee dmi, yi Lémi ngê yi dpodo yi ngwo amî pwila. *

Njon ngê yoo mb:aa yi ghada u ngwo módu

Mátiyu 13:24-30,36-43

¹⁴ U kuwó dini ghi ngê nkali too pee kpaapîkpaapî ngmênî módu, pi ntee pini mbêmê ngmêdoo ya. King ngê doo ya, kîdon mbêmê ngmêdoo kwo, nkól ngê n:ii l:âmo ngópu. Taa ñepwi ngmê kumu ngmêdoo tpyé. ¹⁵ Yi ngwo enjel m:uu nî módu, Chóó Lémi u ngomo k:oo a pwii wo, yi pini ka dpodombiy:e mbwolo, kwo, Dyámê mbêmê witi yâpwo tédê kédê kyopwo. Kwo, Ñaa ala ngwo ñuw:o ngi, nyinê chepwe. ¹⁶ Nkalí too pee mbêmê pini n:ii doo ya, u taa yi ngwo dyámê mbêmê dyîngo, u dpodo pyu yoo nté mgîpî tédê dy:ââ too, nté nt:u u kwo ghada ngópu.

Njon ngê yoo dono yi kpadakpada u ngwo módu

¹⁷ U kuwó dini ghi ngê enjel m:uu nî módu, Chóó Lémi u ngomo k:oo mbóó p:uu myedê pwii wo, taa ñepwi ngmê kumu my:oodoo tpyé. ¹⁸ Enjel m:uu, n:ii ngê ndyuw:e a t:âât:ââ, mtyîmî nk:êênî tédê a ndê wo. Enjel woni ka dpodombiy:e mbwolo, kwo, Dyámê mbêmê wain kpê kédê kyopwo. Kwo, Ñaa ñuw:o ngi, wain kpê nyinê chepwe, kîgha mtyé dpo ghada ngi. ¹⁹ Wod:oo u taa dyámê mbêmê dyîngo, wain

kîgha mtyé a châpwo too, yi vyilêvyilê tédê d:ii too, mu kópu u dîy:o Chóó Lémi d:ud:umbiy:e ye nod:e wo, u yi u ngwo doo kwo, D:ud:umbiy:e nî kpada té. * ²⁰ Yi vyilêvyilê tédê p:aa kuwa a tóó. Yi yéli yi wêê yilî y:i pwii wo, doo mbêpê ee, t:ââ k:ii doo a mbêpê, u mti, pi u ndy:ââ, yintoo t:ââm pââ ndîi, u dî chono dépwo ya. (300 km)

15

Kpadakpada u mbwaa kuu pyudu knî yi kópu dé

¹ Nyepênypê u kópu ndîi u danêmbum m:uu ala, kópuni mbóó p:uu nî módu. Enjel pyudu yi danêmbum, n:ii knî y:oo yoo yi kpadakpada u mbwaa d:ââ pyudu a tpyé t:oo, Chóó Lémi yélini ye a nod:enod:e yédi, yi ngwo d:ud:umbiy:e wa kpada t:oo, Chóó Lémi u nod:enod:e chedê ngê u ngwo amê pyódu ngmê. *

² Enjel yoo ghêlî k:ii dîpî m:uu too, yi ngwo ntii ntee tpile ngmênî módu, kââyikuu yedoo kwo, ndê dóó u mênê dnye kwo. Yoo my:oonî módu, yélini tpile tp:oo ngê daa dyênê too. Tpile tp:oo n:ii u pi wono yono y:a mê wonoy:a mê wéni (666), ala yéli u pwo lee dniye, u yâpwo tpile ka myedêdnye ngêpê. Ntii ntee tpile u nkîgh:ê dnye kwo, nmî Mî chaa kîgha u l:êê dîy:o wéti u tpile dnye tpyé dé. ³ Dini ghi n:ii ngê nmî Mî u dpodo pyu Mósisi ngê Yisiléli tpémi Yichip u mênê a pw:ii too, Ntii Mtyemtye mî ngmêê ngópu, yi ngwo ntee dnya a wéti, yélini nî módu, yinté myednye wéti. Sipi tp:oo u pi mbêmê nmî Mî dnye chaa kîgha, kópu,

Nmî Lémi, nmî Yâpwo,
ngwêdêwêdî ntâkopádi.

Kópu, Kópu ndîi n:ii nye d:uud:uu too,

nyepênypê u kópu dé.

* 14:13: Hipîlu 4:10 * 14:19: Mát 13:39-42; Tpyuu 19:15 * 15:1: Tpyuu 15:6-7

Kópu, Nyi pi dyêêdî yintómu yi king.

Kópu, Ngópu yilî yintómu ndê kópu dé,

dono kópu choongmê d:uu ngê. *

⁴ Kópu, Nmî Lémi, pi yintómu knî y:oo adnyi cháâchââ ngî,

mî mudu y:i adnyi kmîmî,

mu kópu u dîy:o nyi ntee pini daa m:uu a tóó,

nyi mu ngmîdi Yâpwo ndêndê.

Kópu, Pi dyêêdî yintómu ngîma amî ghê dmi,

yi yi mbodo dmi ngê k:ame nga wa ghê dmi,

mu kópu u dîy:o dipi kn:aadi ngê,

pi yintómu knî y:oo ngópu dyuu mb:aa dê m:uu t:oo.

⁵ U kuwó dini ghi ngê nmî Mî ngê u yâpwo ghi ndêndê mbóó p:uu a ngópu a kpêmi ngê, ⁶⁻⁷ enjel pyudu y:i a pwîi wo. Yi kpîdî dmi kpaapîkpaapî dé, myednya a wuu mbele. Yi mbalêti dmi yi yodo p:uu dnye ya, nkól ntee tpile dé. Tpile tp:oo páadi knî n:ii nmî Mî u nkîgh:ê dnye kwo, ngmê ngê kpadakpada u mbwaa kuu pyudu ye y:ângo. Yi mbwáani d:ââ pyudu knî nkól ngê lâmo tumo. Pini n:ii chedê ngê daawa pyódu, nmî Mî, u nod:enod:e u mbwaa kuu yi ntówo too. ⁸ Yi ngwo nmî Mî u wuu ndîi ngê pyodo, u wêdêwêdê ndîi ngê nye pyodo. Yi kópu dê yi l:êê dîy:o u yâpwo ghi k:oo dpudu ndîi ngê pyodo, kóó a ngêêdî. Nê w:ee ngê, nê, Doo u ntââ pi y:i daawa kee, u dî wéni n:ii ngê enjel pyudu knî y:oo kpadakpada u mbwaa kuu pyudu knî dyámê mbêmê wa a pii t:oo.

16

Enjel knî y:oo kpadakpada u mbwaa kuu pyudu knî u ngwo a pii tumo

¹ Yi ngwo nmî Mî u dnye ndîi yâpwo ghê nî nyongo, enjel pyudu

knî ye yepê, A nod:enod:e u mbwaa kuu dyámê mbêmê nyinê pii tóó.

² Mwiymwiyé enjel ngê u mbwaa kuu dyámê mbêmê mínê pii ngê. Yi ngwo yélini yi p:uu tpile tp:oo dono u l:ii yi p:uu doo ya, u yâpwo tpile ka myednye ngêpê, yi yélini yi p:uu lââ yilî ghê wo, mgîni vyîmî ndîi a pyw:ee ngópu. *

³ Enjel myomoni ngê u mbwaa kuu nt:ee mínê pii ngê, wod:oo ntii mbwee ntóó u wêê kuu ngê pyodo, ntii ménê tpile yilî n:ii a m:ii, yintómu pw:oo dniye. *

⁴ Enjel pyoloni ngê u mbwaa kuu mbwaa knî yi paa a pii ngê, dpuwó nuu knî yi kwo myedê pii ngê, wêê kuu ngê pyaa dniye. ⁵ Enjel m:uu u dnye nî nyongo, n:ii ngê mbwaa a t:âât:ââ té. Nmî Mî ka kwo, Nmî Yâpwo, ntênê nye tóó, dye ghi yintómu wunê myenyoo a ya. Kwo, Choo kn:aadi ngê, yoo ntênê chi kpada té. ⁶ Kwo, Nyoo a vya tumo, ngomo kapî pyu yoo myedê vya tumo, yi wêê a pw:ii tumo. Kwo, U p:o chi yé, yi ntââ dmi ntênê ye che vy:u, yi mbwaa wêê ngê chi pyódu, vyîlo ye ndanî ngmê. * ⁷ Yi ngwo mtyîmî nk:êênî tédê dnye ngmêni nyongo, nmî Mî ka kwo, Nmî Lémi, nmî Yâpwo, ngwêdêwêdê ndîi. Kwo, Choo kn:aadi ngê, ntênê nyinê ntââ vyîmî. *

⁸ Enjel podoni ngê u mbwaa kuu kâadi mbêmê a pii ngê, u kîkîi ndîi ngê pyódu ngê, yoo yi pââ u ngwo nk:êê too. ⁹ Kâadi ngê yélini nk:êê ngê, nmî Mî p:uu dnye peede tpapê, mu kópu u dîy:o u kópu mbêmê dnye mgîni vyîmî. Dono u maa dêpê kuwo ngópu, u pi myedêdnya a kmîmî. *

¹⁰ Tpile tp:oo dono ngê u yoo kwélini doo y:enê, enjel limoni ngê u mbwaa kuu y:i mínê pii ngê, yi ngwo mgîdi y:i a ghay wo. Tpile

* 15:3: Ex 15:1; Tpyuu 16:7

* 16:2: Ex 9:10; Tpyuu 13:11-17

* 16:3: Ex 7:17-21

* 16:6:

Tpyuu 17:6; 18:24

* 16:7: Tpyuu 19:2

* 16:9: Tpyuu 9:20-21

tp:oo dono, u yoo knî yi k:i, mgîdî vy:o dnye m:i, mgîní vyîmî ndîi a pyw:ee ngópu, yi kpéngi ti dmi kelekele dnye paa. * ¹¹ Yâpwoni mbóó p:uu wunê tóó, p:uu dnye peede tpapê. Lââ n:i yi p:uu dnye kwo yi l:êê dîy:o, mgîní vyîmî ndîi a pyw:ee ngópu, ngmênê yi dono dêpê kuwo tumo.

¹² Mbwaâ ndîi n:i Mbápilon kee wo, Yupídétis, enjel wononi ngê u mbwaâ kuu y:i mínê pii ngê. Yi mbwââni yono wo, lede yoo yi maa u ngwo a yó. Kââdî kwéli wunê koko, king yoo n:i y:i wunê pyede, yi lede yoo yi k:i yi maa u ngwo a yó. ¹³ Yi ngwo kma tupwótupwó pyile nî módu. Tópukada u kwo ngma a pwii wo, tpile tp:oo dono u kwo myomoni a pwii wo, yi tpile tp:oo u komo kapî pyu u kwo pyloni a pwii wo. ¹⁴ Yi kma pyile knî, Setan u kmêna dono yoo. U wêdêwêdê mbêmê kópu ndîi yilî dpî d:uu ngmê, dyámê wope wope king knî ye dpî lee dmi. Yâpwoni u wêdêwêdê ndîi u wo ndîi dini ghi n:i ngê wa d:i, yi kmêna knî y:oo king yoo yi mbodo dmi wa vwuwo t:oo, kwodonkwodo wa a danê t:oo, Yâpwo ndêndê p:uu adnyi l:êê. * ¹⁵⁻¹⁶ Kwéli adnyi l:êê, Hipîlu dnye ngê u pi Amakedon.

Nmî Lémi u kópu ala. Apu, Kpáâpi k:i wani t:aa. Apu, N:i ngê adî t:âât:ââ nê, u kpîdî knî ye mb:aamb:aa ngê adî vwuwo, dini ghi n:i ngê anî t:aa, yi pini ngê w:aa ndîi wa a pyw:oo, yoo yi ngópu kn:ââ mbwii daadî paa, mywene u ngwo daawa ghê. *

¹⁷ Enjel piini ngê u mbwaâ kuu yélî vyââ yi kélî a pii ngê. Yi ngwo nmî Mî u dnye yâpwo ghê nî nyongo, apê, Machedê. * ¹⁸ Yi ngwo límî dnye kilikilî, mwini dnye

mbumu, têpê dpodombiy:e doo ghêdê. Kn:ââ nmî Mî ngê yoo mwo a l:âmo ngê, nkoo nmo, têpê dpodombiy:e yintê doongê ghêdê mbê wo. Kópuni nî módu, yini ndîi. * ¹⁹ P:aa ndîi d:ud:umbiy:e dyênê wo, pee pyile ngê pyodo, dyámê wope wope p:aa yintómu mye dyênê dnye. P:aani n:i dono Mbápilon, nmî Mî u nuwo dêpê kuwo wo. Yi yéli ye u nod:enod:e u mbwaâ kuu y:ângo, nda ngópu. * ²⁰ Dyámê w:uu yintómu anyi pwiyé dnye, mbu mbodo yintómu anyi mye pwiyé dnye. ²¹ Chêêpî ndîi mbóó p:uu dnya a ghayghay, yi dîngîdîngî limoy:a. Yoo dono yi mbêmê dnye dyimêdyimê, u l:êê dîy:o nmî Mî p:uu dnye peede tpapê, mu kópu u dîy:o dpodombiy:e dnye mgîní vyîmî. *

17

Dono kópu n:i knî y:oo yoo dpo lvêêdî t:oo, yi kópu dyuu

¹ U kuwó dini ghi ngê enjel a ka ngma a loo, n:i ngê kpadakpada u mbwaâ kuu mwiyê ngmêdoo tpyê. A ka pê, A p:uu kááli. A ka pê, Máâ ti módu ndîi u kpadakpada nga nîné kêmakêma. A ka pê, p:aani n:i mbwaâ yilî yi nkîgh:ê a tóó, yi pyópu u pi ndîi ngê y:i a tóó. ² A ka pê, Dyámê wope wope king yintómu u maadî a wee, myenté mgîdî u yoo u maadî mye wee. A ka pê, Yi kópu mbwaâ k:i ye yipê wo. *

³ Yi ngwo nmî Mî u Ghê Dmi mbêmê yi enjel ngê w:amî ndîi mbêmê nuw:o noo. Y:i pyââ ngmênî módu, tpile tp:oo pyipwo doo ya. Yi tpile tp:oo mtyemtye, mbodo pyudu, dp:anê y:a. U chaa kîgha u pi dyuu p:uu dnye ya, mu kópu u dîy:o u yi u ngwo doo kwo, Yâpwo ndîi

* **16:10:** Ex 10:22 * **16:14:** 1 Tim 4:1; Tpyuu 19:19 * **16:15-16:** 1 Tes 5:2; Tpyuu 3:3; Luukî 12:37-40 * **16:17:** Tpyuu 16:1 * **16:18:** Tpyuu 8:5 * **16:19:** Tpyuu 14:8,10 * **16:21:** Ex 9:24; Tpyuu 16:9,11 * **17:2:** Tpyuu 18:3 * **17:3:** Tpyuu 13:1

u d:aa nê kââdî, u pi d:ud:umbiy:e nî dyênê. * ⁴ Yi pyópu chaa módu, mb:aamb:aa ngê kpîlê wo, u kpîdî mtyemtye dé, yi pywuu ndîi dé. U tpile u tpile dé yi pywuu dmi mye ndîi dé. Woni nkól ngê l:âmo tumo, woni kêmê pee ngê l:âmo tumo, woni chêêpî pee mb:aa ngê l:âmo tumo. Kapî kumu ngmêdoo tpyé, n:ii nkól ngê l:âmo ngópu. Dono yilî yintómu yi kapî k:oo dnye ya, u maa ti u kópu dé, kópu tupwótupwó dé yi k:ii, y:i myednye ya. ⁵ Yi pyópu kêpa u pi nî módu, Mbápileon. Mgongo ntee kópu, u nt:u kópu, pyâa ti maa ti u kn:âa, dono yilî yintómu yi kn:âa. ⁶ Yi pyópu ngê mbwaa ndâ, ghétighéti tédê nî módu. Mbwaáni n:ii ndâ, nmî Mî u yoo yi wêê, n:ii knî y:oo Yesu daa mb:ii ngópu, u l:êê dîy:o pi knî y:oo vya tumo. *

Dini ghi n:ii ngê nî módu, ghê d:ud:umbiy:e a mênê ghipé wo. ⁷ Enjel ngê a ka pê, Lukwe dîy:o ghê mênê dê ghipé? A ka pê, Kî pyópu u nt:u kópu nga n:aa tpapê, tpile tp:oo n:ii mbêmê a too, u nt:u kópu nga myinî tpapê, tpile tp:oo n:ii mbodo pyudu, dp:anê y:a. ⁸ A ka pê, Yi tpile tp:oo wunê doo a ya, ala ngwo mêdaa too, dîy:o mgî k:oo wa a kee, u kuwó dini ghi ngê nmî Lémi ngê amî dyênê. A ka pê, Nmî Mî ngê dyámê pê ghêlî k:ii dépê l:âmo ngê, pi knî ngmê yi pi dmi yi ngwo u puku yedê a d:êê too, apê, Dîyo ghê kamî ye wanî y:oo, ghêni n:ii chedê ngê daawa pyódu. A ka pê, Yélini yi pi dmi yi puku yedê dépê d:êê too, yi tpile tp:oo ayi m:uu ngmê, yi nyepênypê u kópu ngê wa pyódu, awo, Lónté kópu ndîi ngma ala. Awo, Yi tpile tp:oo wunê doo a ya, ala ngwo mêdaa too, dîyo amê t:aa. *

⁹ Enjel ngê a ka pê, Nuw:o ndîi knomomê, ye ala kópu mb:aamb:aa ngê nyinê wopwe. A ka pê, Yi

tpile tp:oo mbodo pyudu knî, yi nt:u kópu, kpâpu pyudu knî. A ka pê, Lóma kpâpu pyudu knî yi mbêmê a too. A ka pê, Yi kpâpu pyudu knî yi mbêmê yi pyópu a too. A ka pê, Tpile tp:oo mbodo pyudu knî yi nt:u kópu m:uu a too, king pyudu. ¹⁰ A ka pê, Limi dê pw:onu, wononi a too, piini doongê ta. A ka pê, Dini ghi n:ii ngê wa t:aa, daa ndîi la ghi tp:oo king ngê adî ya. ¹¹ A ka pê, Tpile tp:oo n:ii wunê doo a ya, ala ngwo mêdaa too, u nt:u kópu mye yinté, king pyudu knî yi woloni, nmî Lémi ngê wamyé dyênê.

¹² A ka pê, Dp:anê y:a knî n:ii p:uu chi m:uu té, yi nt:u kópu, king y:a. A ka pê, Doongê taa dniye. A ka pê, Dyámê pee y:a knî yi mbêmê yoo yi kada adnyi kwo, daa dye ghi daadîi tpile tp:oo u k:ii yi pi dmi ndîi ngê adnyi ya. ¹³ A ka pê, Yi pini y:a knî yi nuw:o ngmidi ngê adî ya, tpile tp:oo ka yi wêdêwêdê wa y:ee ngmê, yi pi knî yi mbêmê adî dpodo. ¹⁴ A ka pê, Sipi tp:oo p:uu adnyi l:êê, ngmênê yi pwo wa lê, wa vya té, mu kópu u dîy:o vyîlo yi Lémi ndêndê, king yintómu yu yodo u maknopwo a pyede. A ka pê, Sipi tp:oo p:uu u yoo amyidnyi ya, yélini wunê a ngmidi too, kóo k:oo kaa too, u dnye ntênê a nyêmî ngópu. *

¹⁵ Enjel ngê a ka pê, Mbwaáni n:ii chi m:uu té, yi nt:u kópu nga n:aa tpapê. A ka pê, Mbwaáni n:ii knî yi nkigh:ê yi pyópu a too, yi nt:u kópu pi yilî tp:oo témi tap, yi kn:âa daa ngmidi, yi dnye daa ngmidi, yi dyámê pee daa ngmidi. ¹⁶ A ka pê, Dp:anê y:a knî n:ii chi m:uu té, yi tpile tp:oo u k:ii, dîyo yi pyópu ye wa diya, tpile yilî n:ii u ngópu a too, wa t:âmo t:oo, u kpîdî u mbwo wa a ngee t:oo, kn:âa mbwii wa yé ngmê, mbyuu wa ma ngmê, dîné dyuu ndiya wa kée ngmê. * ¹⁷ A ka pê, Yi pyópu yinté wa dyênê

* 17:6: Tpyuu 18:24 * 17:8: Tpyuu 13:8 * 17:14: Tpyuu 19:11-16,19-20 * 17:16: Tpyuu 18:8

ngmê, mu kópu u díy:o Chóó Lémi ngê kópuni wunê a vyu, yi ngwo wa ntiye ngmê. A ka pê, Nyââ, yi nuw:o dmi ngmidi ngê wa pyódu ngmê, yi wêdêwêdê tpile tp:oo ka wa y:ee ngmê, u dî Chóó Lémi u kópu dyuu wa ntiye ngmê.

¹⁸ Enjel ngê a ka pê, Pyópuni chi m:uu, u nt:u kópu, p:aani n:i u pi ndîi. A ka pê, Yi p:aani u king dyámê mbêmê king yintómu yi pwo a tóó.

18

Lvêê kpî té u kwee châpwo

¹ U kuwó dini ghi ngê enjel m:uu nî módu, mbóó p:uu a ndê wo, p:ââp:ââ doo a wupwo. U pi d:ud:umbiy:e ndîi, dyámê wope wope u wuu ndîi kée ngê.

² Dpodombiy:e mbwolo, apê, P:aani n:i u pi ndîi Mbápileon, da pw:oo ngmê. Apê, Ngomo dê dyênê t:oo, pi y:i mêdaa tóó. Apê, Kmêna mbwee dono yoo ala ngwo y:i a pyede. Apê, Nmê dono, n:i tupwótupwó dé, y:i a m:i té. ³ Apê, Yi p:aani mye mââ ti módu ndîi. Apê, Pyââ ti mââ ti u mbwaa kuu dyámê mbêmê pi yintómu knî yi mênê wunê a yó. Apê, Yi kópu u l:êê díy:o ala ngwo yi pyópu dê vya ngmê. Dyámê mbêmê king yoo u maadî dnye kwo. Apê, Yi pyópu tpile yilî yi mb:aami, n:i knî ye tpile yilî doo pywupwi dé, ndáápi ngê u ngwo pyaa dniye.

⁴ Yi ngwo nmî Lémi u dnye mbóó p:uu nî nyongo, apê,

A yoo ndêndê, yi pyópu a kuwo yó,

yi p:aani u mênê a pwii dmyeno. Apê, U dono kópu nangmê d:uu, ntee adî mgîni vyîmî, kminté yinté amyenmyi mgîni vyîmî.

Apê, Chóó Lémi ngê yi pyópu ntênê wa kpada,*

⁵ mu kópu u díy:o u dono u pwo mye u pwo a tóó,

u dî mbóó p:uu wumê tóó ó!

U dono yilî Chóó Lémi u nuwo daawa a kuwo dmi, ntênê wa kpada.

⁶ N:i knî y:oo yi pyópu dyênê ngópu, yi yéli ye yepê,

Yi pyópu ngê a yoo ntee dyênê ngê,

yinté u nkwo myoo dyênê yó, ngmênê dpodombiy:e dpî dyênê yó.

Yepê, Kpadakpada u mbwaa kuu n:i a yoo knî ye y:ângo,

yinténi miyó u kwo myoo y:ee yó.

*

⁷ Yepê, U pi ndîi ngê ntee chóó pyódu ngê,

yinté dpî mbê kalê yó.

Yepê, Tpile u mb:aami ngê ntee dpîmo a ya,

yintoo kpadakpada u kwo myeyuu y:ee yó.

Yepê, Yinté dpî kpada yó,

mu kópu u díy:o u gha vy:oo dpo,

Nê kwin ngmê, d:aa kuknwe,

pi ngmê u l:êê díy:o daanî yii.

⁸ Yi kópu u l:êê díy:o wo mu ngmê ngê u kpadakpada u mbwaa kuu yintómu wa nda té. Dómudómu wa a pyw:oo, adî yii, amye pw:onu, ndê ngê wa ma, mu kópu u díy:o n:i ngê wa kpada, nmî Lémi Chóó Lémi, u wêdêwêdê ndîi.

⁹ King n:i u maadî dnye kwo, u k:i mb:aamb:aa ngê myednya a ya, dini ghi n:i ngê ndê ngê yi pyópu adî pîpî, dpudu adnyi y:enê, yi ngwo adnyi mbê, amyednyi yii.

*

¹⁰ Pyópuni mââ ti módu, mye p:aa ndîi ngmê, u pi Mbápileon. Yi p:aani wa a kuwo ngmê, daa chono adnyin:aa kwo, u kpadakpada u l:êê díy:o adnyi nkîngê. Adnyi mbê, awo, Ayi, Mbápileon. Awo, U pi ndîi ngê a tóó, u yoo yi wêdêwêdê ndîi, ngmênê ala ngwo da ghay dmi, yi

kpadakpada u mbwaa kuu lîmîlîmî ngê dê nda ngmê.

¹¹ Yi p:aani tpémi y:oo n:iî knî ye tpile yilî dnyimo pywupwi dé, amyednyi mbê, mu kópu u díy:o pi knî y:oo tpile ye daamuwa pwila ngmê. ¹² Pi ngmê ngê nkól ye daamuwa pwila, silîpê ye daamuwa pwila, chêêpî pee mb:aa ye daamuwa pwila, kêmê pee ye myedaamuwa pwila. Pi ngmê ngê kpîdî mb:aa ye daamuwa pwila, kpaapîkpaapî dé ó mtyemtye dé ó n:iî yi pywuu dmi ndîi dé. Pi ngê l:âmo ngmê u tpile ye daamuwa pwila, mywápê pee ngê l:âmo ngmê dé ó pywopwo dp:anê ngê l:âmo ngmê dé ó nkichi pee ngê l:âmo ngmê dé ó chêêpî kpaapîkpaapî ngê l:âmo ngmê dé. Adnyi mbê, mu kópu u díy:o yi tpile yilî yi l:êê díy:o ndapî ndîi kée ngópu, ngmênê pi ngmê ngê ye daawa pwila té. ¹³ Yi p:aani tpémi y:oo mtyîmî ntee tpile dnyimo pywupwi, tpileni tuu mb:aamb:aa dnyimo pywupwi dé, pîdánkînsens dnyimo pywupwi, mée myednyimo pywupwi, ngmênê mēdaamuwa pwila ngmê. Wain mēdaamuwa pwila ngmê, olipi wulu mēdaamuwa pwila ngmê, witi mēdaamuwa pwila ngmê, kpo mēdaamuwa pwila ngmê, pudumakó sipi hosi mēdaamuwa pwila t:oo, chádiyót mēdaamuwa pwila t:oo, wop dpodo pyu yoo mēdaamuwa pwila t:oo. ¹⁴⁻¹⁵ N:iî knî ye yi tpile yilî mwiye dnyimo pywupwi dé, yi yéli ndáápi ngê u ngwo pyaa dniye. Yi yéli daa chono adnyin:aa kwo, yi kpadakpada u l:êê díy:o adnyi nkîngê, adnyi mbê, amyidnyi yîi, yi p:aani tpémi ye yewo, Ayi. Yewo, Nmyi nuu u tpile dé chedê ngê dê pyaa dmi, nmyi chaa u tpile dé chedê ngê myaa pyaa dmi, anyi myaa pwiye dmi. ¹⁶ Yewo, Ayi. Yewo, Kî p:aani tpémi. Yewo, Ch:am ndîi ngê nmyee a ya. Yewo, Yi ch:am ngê ndapî

ndîi dpîmo kéké, kpîdî mb:aa u ngwo dpîmo pywupwi dé, woni kpaapîkpaapî dé, woni mtyemtye dé. Yewo, Yi pyópu ngê kpile u tpile mb:aa dé u mbwo dpîmo t:emî dé. Yewo, Woni nkól ngê l:âmo tumo, woni kêmê pee ngê l:âmo tumo, woni chêêpî pee mb:aa ngê l:âmo tumo. ¹⁷ Yewo, Yi tpile yilî lîmîlîmî ngê chedê ngê dê pyaa dmi.

Yélini nkéli k:oo a dpodo té, yi ngwo nî m:uu too. Tpiipi yoo nî m:uu too, paambwi pyu yoo my:aa m:uu too. Daa chono dnyen:aa kwo, ¹⁸ dpudu yi ngópu doo a koko. Dpodombiy:e dnye kââ, apu, Kî p:aani u pi ndîi, u nkîgh:é yintoo p:aani daamu a tóó. ¹⁹ Dnye mbê, dpodombiy:e myednye yîi, apu, Ayi. Apu, Kî p:aani u pi ndîi. Apu, Yélini yi k:iî ntii mbêmê nmo dpodo té, yi p:aani tpémi y:oo tpile yilî nmo dnye pywupwi dé, ngmênê yi tpile yilî lîmîlîmî ngê chedê ngê dê pyódu.

²⁰ Yélini mbóó p:uu wunê pyede, nmî Mî u yoo yi k:iî, komo kapî pyu yoo yi k:iî, dyépi yoo mye yi k:iî, nmyi gha dmi mb:aamb:aa ngê dny:oo ya. Yi p:aani tpémi y:oo kópuni dono nmye dnya a d:uud:uu dé, nmî Mî ngê nmyi ntââ dmi dpodombiy:e ye da vy:u.

²¹ Enjel tââkpa a yi ngwo ngmênî módu, chêêpî kpiyé ngmê dnyinê ngê, nt:ee a kée ngê, apê, Chêêpî kpiyé nt:ee dpodombiy:e ntee dí kée, Mbápiilon dpodombiy:e yinté wamye dyênê, pi ngê mēdaamuwa m:uu. ²² Apê, Yi p:aani tpémi mēdaadnyi wéti, yi wéti u tpile mēdaadnyi vyee dé, nkéli dpuwo mēdaadnyi wupî dé, nkéli mbywuu pââ myedaadnyi wupî dé. Apê, Yi p:aani tpémi y:i mēdaadnyi dpodo. Apê, Km:iî ch:iich:iî u dnye pi ngê y:i mēdaamuwa ny:oo. ²³ Apê, Yi p:aani lam mēdaadî pîpî. Apê, Yoo y:i mēdaadnyi yéyééé, dnyengi dnyeng:aa y:i myedaadî kwo. Apê,

Dyámê wope wope, pi knî y:oo yi p:aani u ndáápi yoo dnyimo cháâcháâ dé. Apê, Yi p:aani tpémi y:oo pipi kópu knî yi mbêmê pi yilî dnyimo dódó dé. ²⁴ Apê, Yi p:aani tpémi y:oo pi yilî vya ngópu, Yâpwo ndîi u komo kapî pyu yoo vya tumo, u yoo yilî mye vya tumo.

19

Mbóó p:uu u ngwo dnye wéti

¹ U kuwó dini ghi ngê mbóó p:uu pi yilî yi dnye dmi ndîi ní nyongo, nmî Mî dnye chaa kîgha, apu, Nmî Yâpwo chaa kîgha koo.

Apu, Nmî Yâpwo ngê u yoo kamî ngê dê pyódu té,

kóó k:oo dê kaa té.

Apu, U pi ndîi, u wêdêwêdê mye ndîi.

² Apu, Yoo dnyinté daa kóté kîgha too,

pi dono knî ye ntâa ntênê dpo vy:u.

Apu, Mâa ti módu ndîi,

n:iî ngê dono u mbwaa kuu pi dyêêdî yintómu yi mênê yó, nmî Yâpwo ngê d:ud:umbiy:e dê dyênê.

Apu, Dê dyênê,

mu kópu u díy:o u dpodo pyu yoo yiné a vya too.

Apu, Yi ntâa dmi ntênê da vy:u. *

³ Myombó dnye chaa kîgha, apu, Nmî Yâpwo chaa kîgha koo.

Apu, Yi pyópu u kpadakpada u ndê dpudu adî koko,

chedê ngê daawa pyódu. *

⁴ Yi ngwo kada pini myoy:a mê páádi, tpile tp:oo páádi knî yi k:iî, nmî Mî ka kwodokwodombiy:e k:ame ghê dniye, apu, Yinté choo ya. Apu, Nmî Lémi chaa kîgha koo.

* ⁵ Chóó Lémi kwéli doo ya, pi ngmê u dnye y:i ní nyongo, apê,

Nmî Yâpwo p:uu dpodo pyu yoo.

Apê, Nmî Lémi dmyinê chaa kîgha.

Apê, N:iî knî y:oo a cháâcháâ ngópu, a dnye ny:ee yó.

Apê, K:omo tpile nmyi pi dmi ndîi dé ó tédê dé,
ngmênê dmyinê chaa kîgha.

Sipi tp:oo ngê u yémî p:uu u ngwo wa a:y:oo

⁶ Yi ngwo pi yilî yi dnye dmi ní nyongo, t:âa pâa ndîi ntee wunê dpudu yédi, mye yinté. Mwini dpodombiy:e ntee a mbumu yédi, yi dnye dmi mye yinté. Apu,

Chóó Lémi chaa kîgha koo,
mu kópu u díy:o nmî Lémi, nmî Yâpwo,

king ndîi ngê dê pyódu,
u wêdêwêdê mu daa mu tp:ook:omo. *

⁷ Apu, Nmî gha dmi mb:aamb:aa ngê pyaa we,
w:aa myedê pyw:ee koo.

Apu, Chaa kîgha koo,
mu kópu u díy:o sipi tp:oo ala ngwo a yéyééé,

u yémî p:uu ngê yéyééé u kpîdî dmi u mbwo dê t:oo,

u yoo knî yi k:iî ngmîdî ngê a pyodopyodo té. *

⁸ Apu, Kpîdîni u mbwo dê t:oo,
Chóó Lémi ngê u kwo dê y:oo.

Apu, Yi kpîdî dmi kpaapîkpaapî dé,

tupwó yi p:uu daa t:a.

(Yi kpîdî dmi kpaapîkpaapî dé yi nt:u kópu, kópu mb:aa n:iî nmî Mî u yoo knî y:oo a d:uud:uu tumo.)

⁹ Enjel ngê a ka pê, Ala kópu d:êê ngi. A ka pê, Sipi tp:oo ala ngwo a yéyééé. A ka pê, Chóó Lémi ngê yélini yi kmaapî tédê a dóó kalê too, yi yéli y:oo w:aa wa a pyw:ee ngmê. A ka pê, Chóó Lémi ngê yi kópu dyuu ndêndê ngê dê vyi té, daa k:omodanê kópu dyuu. *

¹⁰ Yi ngwo enjel yu dmyeno kwodokwodombiy:e k:ame ní ghê wo, ngmênê a ka pê, Apuu! A

* 19:2: Tpyuu 6:10

* 19:3: Tpyuu 14:11

* 19:4: Tpyuu 4:9-11

* 19:6: Tpyuu 11:15-18;

14:2-3

* 19:7: Tpyuu 21:2,9; Epeso 5:32

* 19:9: Luukí 14:15

ka pê, Nangê châpu nê. A ka pê, Ñîdê mbwó yoo, yélini yi k:ii Yesu u kópu dyuu nmyi mgîmî ngópu, Chóó Lémi p:uu ntee nmye dpodo té, yinté p:uu myini dpodo. A ka pê, Nangê châpu nê, Chóó Lémi p:ee vyílo yu châpu ngi, mu kópu u díy:o Yesu u kópu dyuu Chóó Lémi u komo kapî pyu knî y:oo wunê a m:uu tumo. *

Yesu ngê tpile tp:oo dono u ngwo dyênê ngê

¹¹ Yi ngwo mbóó a ngópu a kpêmi ngê, hosi kpaapíkpaapî ngmêni módu, pi pyipwo ngmêdoo ya, k:omodanê kópu p:uu dêpwo ya, myedaangmê kn:aadi ngê. Yoo ntênê a kóté kîgha too, yi p:uu u ngwo a l:êê yédi. ¹² Ngwolo dê ndê dóó ntee tpile dê, dyámê pee yilî yi kidon dé mbêmê dnye kwo. U pi kêpa nî módu, ngmêni u nt:u kópu pi ngmê u lama daa too, chóó u mo u lama a too. *

¹³ U pi alanté nmo tpapê ngê, Chóó Lémi u Kópu Dyuu. Kpîdîni u mbwo doo ya, d:ud:umbiy:e wêê vyi. * ¹⁴ Chóó Lémi u lede knî y:oo dnye yâmyâmu, hosi kpaapíkpaapî knî yi pyipwo dnye ya, kpîdî kpaapíkpaapî dmi yi mbwo yidoo ya, tupwó yi p:uu dêpwo ya. ¹⁵ Yoo dyêêdî dono yi vye u l:êê díy:o taa ñepwi ngmê u kwo ngma a pwii wo. Nkichi pee kiyé ngê adî vye dé. Yoo dono wain kîgha mtyé ntee tpile ngê wa pyódu té, adî vyilévylê dé, yi wêê adî pyuwuwopyuwuwo, mu kópu u díy:o Chóó Lémi dpodombiy:e ye nod:e wo. *

¹⁶ U pi u kpîdî p:uu doo ya, kpâlî kn:ââ dê yi p:uu myedoo ya, apê, King yintómu yi King, Lémi yintómu yi Lémi. *

¹⁷ Yi ngwo enjel m:uu nî módu, kâadî mbêmê doo kwo. Wââ ntee

ñméni, n:ii knî yi lama tpile tp:oo ntóó pîpî a too, dpodombiy:e ye mbwolo, yepê, A pwiyé dmyeno. Yepê, Chóó Lémi ngê kmaapî ndîi nmyi l:êê díy:o ngmêwunê pwapi. ¹⁸ Yepê, Pi dyêêdî yintómu yi ntóó dmi dpî ma too. Yepê, King yoo, kada pini yoo, lede yoo yi k:ii, l:êê tédê a pwopwo té, yi ntóó dmi dpî ma too. Yepê, Hósi dé, yi tpiipi yoo yi ntóó dmi dpî ma too, pi dyêêdî yintómu, wop dpodo pyu yoo, ndapî p:uu dpodo pyu yoo, yélini yi pi dmi ndîi dé ó tédê dé, yintómu yi ntóó dmi dpî ma too.

¹⁹ Yi ngwo tpile tp:oo dono nî módu, dyámê mbêmê king yoo, yi lede yoo yintómu yi k:ii, p:uu dnye ya. U yi y:e doo kwo, Pini n:ii hosi kpaapíkpaapî pyipwo a too, u lede yoo yi k:ii, nmî vya té. * ²⁰ Ngmêni dêê dniye, p:ee vya tumo, tpile tp:oo dono mgîmî ngópu, u komo kapî pyu mye mgîmî ngópu, n:ii ngê mbwudu yilî u pi mbêmê mwiye dpîmo a chapî dé. (Yi mbwudu chapî mbêmê yoo dono mwiye a dóó too, tpile tp:oo u l:ii yi p:uu u ngwo a t:ee ngópu, u yâpwo tpile ka myednyimo a ngêpê.) Yi tpile tp:oo dono, u komo kapî pyu u k:ii, mgîmî dumo, yi ghê dé dpîmo ya, ndiya u ngwo d:ii dumo. Mwááli dyuu d:ud:umbiy:e kîkîi ngê ntee dpî pyódu, yinté kwéli ghê dpîmo mgîni vyîmî. *

²¹ Pini n:ii hosi kpaapíkpaapî pyipwo doo ya, yi tpódu yi lede yoo vya too. Taa n:ii u kwo doo kwo, u ngwo vya too. Wââ ntee ñméni knî y:oo yi ntóó dmi ma tumo, d:ud:umbiy:e pile dniye. *

20

Yesu ngê u yoo u ngwo a y:enê

¹ Enjel ngmêni módu, mbóó p:uu a ndê wo. Mgî k:oo mbwa keñe u kii kumu doo tpyé, puwóma té ndîi

* 19:10: Tpyuu 22:8-9 * 19:12: Tpyuu 1:14

* 19:16: Tpyuu 17:14 * 19:19: Psalm 2:2

* 19:13: Njon 1:1,14 * 19:15: Tpyuu 1:16

* 19:20: Tpyuu 13:11-17; 20:10 * 19:21:

Tpyuu 19:17-18 * 20:1: Tpyuu 9:1

kumu my:oodoo tpyé. * ² Tópukada n:ii mw:ee ngê wunê doo a ya, u pi Setan, mye Dono u Kn:ââ, yi enjel ngê yi tópkada mgîmî ngê, puwóma té ngê kudu ngê. M:ââ yono yono y:a yinté kudu ngmê ngê adî ya.

* ³ Yi enjel ngê mgî k:oo dyîngo, keñe u kwo kuwo ngê, kii yipe ngê, chââ u l:ii keñe p:uu mye t:ângo, apê, Yoo dyêêdî yintómu daamuwa dóó té, u dî m:ââ yono yono y:a mbwa k:oo wa ma. Apê, U kuwó dini ghi ngê amê pwii, daa ndîi la ghi tp:oo kuwa adî m:ii.

⁴ Yi ngwo yoo ngmênî módu, pi knî y:oo n:ii dé a vya tumo, mu kópu u dîy:o Yesu daa mb:ii ngópu, nmî Mî u kópu pi knî ye dnyimo a tpapê. Yi yéli y:oo tpile tp:oo dono dédnya a cháâchââ, u yâpwo tpile ka myedédnya a ngêpê. Yi tpile tp:oo u l:ii yi kêpa dêpwo ya, yi kêlê myedêpwo ya. Yi kópu u l:êê dîy:o mgîdî u yoo knî y:oo vya tumo, ngmênê yi ghê dmi dé Yesu Kédisu ka lee dnyie, u che p:ââ pee ngê pyódu too, yi ya tédê dmi knî yi mbêmê dnye ya, Yesu u k:ii yoo dnye y:enê dé, u dî yi m:aani yono yono y:a chedê ngê wa pyódu.

* ⁵ Yi pyidepyide, mwiýmwiyé pyidepyide. (Wo yéli n:ii pw:oo dnyie, yi ghê dmi mêdaa kele, u dî yi m:aani yono yono y:a chedê ngê wa pyódu.) ⁶ Yélini mwiýmwiyé wunê pyidepyide nyédi, Chóó Lémi u nuu u yoo, w:aa dpo pyw:ee ngmê. Pwopwo myomoni ngê mêdaawa dyênê té, ngmênê Chóó Lémi Mupwo yi kada adnyin:aa kwo, adnyi chaa kîgha dê, kêlî pini ngê adnyi ya, Yesu Kédisu u k:ii yoo amyednyi y:enê dé, u dî yi m:aani yono yono y:a chedê ngê wa pyódu.

Nmî Lémi ngê Setan u ngwo wa kpada

⁷ Dini ghi n:ii ngê yi m:aani yono yono y:a chedê ngê wa pyódu, Setan mbwa k:oo wa pwii, ⁸ dyámê woepwo wa lê, yoo dyêêdî yilî wa dóó, u pee wa kaa té. Yoo miyó ngê wa pyódu, ngmê u pi Nkok, woni u pi Mankok. Setan ngê l:êê u l:êê dîy:o nipi wa a danê té, tédê tii ntee mye yinté. ⁹ Yi yéli yi ngwo nî módu, dyámê woepwo a ndê dnyie, nmî Mî u yoo téli k:oo kaa ngópu, u yi y:e doo kwo, Nmî vya té. Kwéli dnye ya, nmî Mî u nuu u p:aa. Ngmênê yoo dono dêê dnyie, ndyuw:e mbóó p:uu ngma a ndê wo, yi yéli d:ud:umbiy:e dyênê too. ¹⁰ N:ii ngê a dóó too, Setan, nmî Lémi ngê mgîmî ngê, ndiya dyîngo. Mwááli dyuu d:ud:umbiy:e kîikîi ngê ntee dpî pyódu, yinté kwéli ghê doo mgîní vyîmî. Tpile tp:oo dono, u komo kapî pyu u k:ii, yi pyile knî y:i nipi dnye mgîní vyîmî. W:êênî mgîdî vy:o y:i adnyi mgîní vyîmî, chedê ngê daawa pyódu.

Pi yintómu yi kóté kîgha

¹¹ Yi ngwo nmî Mî nî módu, u ya tédê kpaapîkpaapî mbêmê tââ doo ya. Mbóó dyámê mbêpê knopwo, mye y:aa knopwo. ¹² Myenté yélini pw:oo dnyie, my:aa m:uu too, woni yi pi dmi ndîi dé, woni yi pi dmi tédê dé, nmî Mî u kada dnye kwo. Yi puku dmi pywáli too. Kópuni mwiyé a d:uu tumo, yi pi dmi yi puku dmi yedê dnye ya. Yi kópu knî yi l:êê dîy:o nmî Mî ngê kóté kalê too. Puku dmi m:uu mye pywáli ngê. N:ii knî y:oo ghê kamî a pyw:ee ngópu, yi pi dmi yi puku yedê doo ya. *

¹³ Yélini kóté kalê too, woni nt:ee mwiyé a pw:oo dnyie, woni dyámê mbêmê mwiyé a pw:oo dnyie. Yi kópu knî yi l:êê dîy:o yintómu kóté kalê too. *

¹⁴ Pwopwo ndiya kée ngê, kmêna

* **20:2:** Mát 12:29; Mak 3:27

* **20:4:** 1 Kódin 6:2; Tpyuu 6:9; 13:16-17; Dan 7:27

* **20:6:**

Tpyuu 2:11; 1 Pita 2:9

* **20:12:** Dan 7:9-10; Mát 25:31-46; Tpyuu 20:5; 13:8; 2 Kódin 5:10; Dpodo

17:31 * **20:13:** Lóma 2:6; 1 Pita 1:17; Tpyuu 22:12

mbwee kwéli dnye ya, yi kéli ghi ndê ngê mye ndîi. Yi ndyuw:e u pi pwopwo myomo. * ¹⁵ Ghê kamî u yoo yi puku yedê, yélini yi pi dmi y:i dêdnye ya, ndiya mye kée too. *

21

Mbóó dyámê kamî dé yi danêmbum

¹ U kuwó dini ghi ngê mbóó dyámê kamî dé nî m:uu doo. Mwiyéni dé y:aa knopwo, ntii mye y:aa wo. * ² Yi ngwo nmî Mî u p:aa Njedusalem kamî nî módu, mbóó p:uu u kwo a ndê wo. Kwodo ngê yéyéyé u kpîdî u mbwo ntee dpî t:oo, u moo k:ii u ngwo dpî yée knî, yi p:aani yinté l:âmo ngmê ngê doo ya. * ³ Nmî Mî kwéli doo ya, pi ngmê u dnye ndîi y:i ngmêni nyongo, apê, Chóó Lémi ala ngwo u yoo knî yi vy:o a kwo, u k:ii nipi adnyi ya. Apê, Chóó u yoo ngê adnyi ya, yi Yâpwo ngê amyaa ya. ⁴ Apê, Yi ngemi pwo dmi yi ngîma wa pyi té. Apê, Mêdaadnyi pwopwo, mêdaadnyi mbê, mêdaadnyi yii, mêdaadnyi wélili mgîni vyîmî. Apê, Yi kópu mbwee dé chedê ngê kédê pyaa dmi. *

⁵ Yi ngwo nmî Mî ngê apê, Tpile yilî yintómu kamî ngê n:aa pyépi té. Myenté a ka pê, Ala kópu dyuu d:êé ngî, mu kópu u díy:o ndê kópu dyuu, ndêndê ngê daawa têda dmi. ⁶ A ka pê, Dye ghi mbwee machedê. A ka pê, Kn:ââ nê chópu, nkoo an:uu yé. A ka pê, Pini n:ii adî mbwaambwaa, mbwaa u kwo wanî y:oo, a ka daawa pwila. A ka pê, Yi mbwááni dpuwo nuu k:oo wunê mbêpê, u nt:u, ghê kamî. * ⁷ A ka pê, N:ii dono p:uu adî l:êê, mbodo mudu y:i wa yââ, yi mbwááni vyílo ayi ndanî. A ka pê, Yi pini u Yâpwo ngê anî ya, a tp:ee ngê wanî pyódu. * ⁸ A ka

pê, Ngmênê yélini adnyi nkîngê, ye Yesu ayi mb:ii ngmê, u nkwo anî mb:ii té. A ka pê, Daa kélîmî pyu yoo, yoo tupwótupwó dé, pi vyee pyu yoo, pyââ ti pyu yoo, mââ ti módó yoo, nkwépi yoo, mbwee ka ngêpê pyu yoo, k:omodanê pyu yoo yintómu, a ka pê, yi yéli pwopwo myomoni ngê wa nt:ââ té, ndiya adnyin:aa mgîni vyîmî.

Njedusalem kamî u kópu dyuu

⁹ Enjel a ka ngma a loo, n:ii ngê kpadakpada u mbwaa kuu mwiyé ngmêdoo tpyé. A ka pê, A p:uu kááli. A ka pê, Sipi tp:oo u kpâm nga nîné kêmakêma. * ¹⁰ Yi ngwo nmî Mî u Ghê Dmi mbêmê yi enjel ngê mbu ndîi ngmê mbêmê km:êé noo. Nmî Mî u p:aa Njedusalem y:i a ka a kêma ngê. Nmî Mî ka mbóó p:uu a ndê wo, doo a wupwo. ¹¹ Yi p:aani kââyikuu ntee tpile yedoo ya, nmî Mî u wuu ndîi y:i doo dnyednye. ¹² Chêêpî mbwa ndîi ngê yina ngmê, tââ u dî chono dêpwo ya. Koko tédê y:a mê miyó doo ya, enjel y:a mê miyó knî y:oo dnye t:âât:ââ dé. Yi koko tédê dmi yi pwo Yisîléli tpémi yi dyêêdí y:a mê miyó yi pi dmi doo ya. ¹³ Yi p:aani u koko tédê dmi pyile pyile doo ya, wope pyile, wope pyile, amêpe pyile, mwada pee pyile. ¹⁴ Koko tédê y:a mê miyó yi maknopwo chêêpî ndîi y:a mê miyó doo kwo. Sipi tp:oo u dyépi y:a mê miyó knî yi pi dmi yi p:uu doo ya.

¹⁵⁻¹⁶ Enjel n:ii a ka doo danêmbum, kiyé kumu ngmêdoo tpyé, nkól ngê l:âmo ngmê. Yi kiyé ngê yi p:aani u mti a ngópu, chêêpî mbwa u mti a ngópu, koko tédê dmi yi mti dmi myedê ngópu. Yi p:aani chêêpî mbwa wope wope wondy:ââ wondy:ââ dé, d:ud:umbiy:e daadîi mu ló

* **20:14:** 1 Kódin 15:24-26,54-55 * **20:15:** Mát 25:41 * **21:1:** 2 Pita 3:13 * **21:2:** Hipílu 11:16; Tpyuu 3:12 * **21:4:** Tpyuu 7:17; 1 Kódin 15:24-26 * **21:6:** Tpyuu 1:8; 22:13,17; Is 55:1; Njon 7:37 * **21:7:** Lóma 8:14-17 * **21:9:** Tpyuu 15:1; 21:2; Epeso 5:27

wee ó! Tââ mye yindy:ââ, my:oo yono yono y:a mê podo yono y:a. (2,400 km.) ¹⁷ Chêêpî mbwa u ntumuntumu u mti kóo mēê ngē myedē ngópu, yono y:a mê podo y:a mê páádi. (144) Pi kóo ndy:ââ, yi enjel kóo mye yindy:ââ. ¹⁸ Yi p:aani nkól ngē l:âmo ngmê, kââyikuu ntee tpile yedoo ya. Chêêpî mbwa mye kââyikuu ntee tpile, u pi njasîpê, myedoo a wuu mbele. ¹⁹ Chêêpî mbwa u maknopwo chêêpîni dnye ya, kpîlê ngmê dé. Chêêpî pee n:i k:uuchêm mb:aamb:aa dé, yi p:uu knî ngmêdoo ya. Ngmê kââyikuu ntee tpile yedoo ya, u pi njasîpê, myomoni u pi sápaiya, pyoloni u pi ákêfî, podoni u pi emidîl, ²⁰ limoni u pi oniks, wononi u pi kaniliyên, piini k:i chii yââ, u pi kîdaísîlaitî, woloni u pi mbedîl, tówoni u pi tópas, yononi u pi kálsedoni, mē ngmēni u pi tēêkwoys, mē myomoni u pi amítis. Yintómu k:uuchêm mb:aamb:aa dé, dnya a wuu mbele. ²¹ Keñe y:a mê miyó knî kēmē pee pāâ ndîi ngē l:âmo ngmê dé, keñe ngmê, kēmē pee pāâ ndîi ngmê. Yi p:aani kââ puu ghê nkól ngē l:âmo ngmê dé, mye kââyikuu ntee tpile yedoo ya.

²² Chóó Lémi u yâpwo ngomo y:i dîpî módu, mu kópu u dîy:o p:aani pee p:aani pee yintómu yâpwo ghi dé. Nmî Lémi Chóó Lémi, pini n:i u wêdêwêdê ndîi, sipi tp:oo k:i, yi p:aani wope wope a tóó mo. ²³ Yi p:aani kââdî daa pil:apil:a, d:ââ myedaa pil:apil:a, mu kópu u dîy:o nmî Mî u wuu ndîi y:i a dnyednye, sipi tp:oo yi p:aani u lam ntee tpile ngē a kwo. ²⁴ Dyámê mbēmē pi yintómu yi p:aani u wuu adnyî paa, king yoo y:i wa lee dmi, nmî Mî wa chapu ngmê, kwowo, Dp:oo king yoo, nyi mu ngmîdi king ndêndê. ²⁵ Yi p:aani u keñe y:a mê

miyó knî dye ghi yintómu adnyi kweñe, daawa kuwo t:oo, mu kópu u dîy:o mgîdî daada a ghayghay, dye ghi yintómu w:êênî adnyi ya. ²⁶ Dyámê wope wope yoo wa a ndê dmi, nmî Mî adnyin:aa chââchââ, amyednyi chaa kîgha. ²⁷ Tpileni Chóó Lémi ka tupwótupwó dé, yi p:aani daangmêwa kee. Pi dono yoo, k:omodanê pyu yoo, yi p:aani myedaangmêwa kee. Ghê kamî u yoo yi puku yedê, yélini yi pi dmi sipi tp:oo ngē y:i a d:êê too, vyîlo yi yéli yi p:aani ayi kee dmi. Kn:aa pini daangmêwa kee. *

22

¹ Mbwaáni n:i u nt:u, ghê kamî, yi enjel ngē a ka myedê kēma ngē. Nmî Mî sipi tp:oo k:i kwéli a tóó mo, yi mbwaáni y:i wunê mbêpê, myewunê wuu mbele. ² Yi p:aani n:uknî n:uknî p:uu wunê mbêpê. Yini n:i u nt:u ghê kamî, yi mbwaáni nkîgh:ê wope wope a wee. Yi yini knî d:ââ yintómu knî yi k:oo a dââ nyédi. M:ââ k:oo y:a mê myontómu dpî da dmi. Yi p:aani tpémi y:oo kîgha a pîpî tumo, u l:êê dîy:o yi ghê kamî chedê ngē daawa pyódu. Pi dyêêdî yintómu knî yi vy:o yélini y:i wa lee dmi, yi yini yââ wa a ngî t:oo, yi chóóchóó adnyi pyipyi dé. ³ Tpileni daa Chóó Lémi u nuu u tpile dé, yi p:aani daangmêwa kee. Nmî Mî, sipi tp:oo k:i, yi p:aani adpî ya, yi dpodo pyu yoo y:i adpî y:enê dé, nmî Mî u nkwo adnyi chaa kîgha. ⁴ U pi yi kêpa adî ya, kwódo ng:oo dmi wa m:uu ngmê. ⁵ Yi ngwo mgîdî daadî ya, lam daadnyi kwo, kââdî mēdaadî pil:apil:a, mu kópu u dîy:o nmî Mî Chóó Lémi vyîlo ayi pil:apil:a. Nmî Mî k:i king ngē adnyi ya, chedê ngē daawa pyódu. *

Yesu u diyédiyé u kópu dyuu

* 21:23: Is 60:19-20; Tpyuu 22:5 * 21:27: 1 Kódin 6:9-10; Tpyuu 3:5; 13:8 * 22:1: Gen 2:9

* 22:3: Tpyuu 7:15 * 22:4: Mát 5:8; Tpyuu 14:1 * 22:5: Tpyuu 21:23,25

⁶ Enjel ngê a ka pê, Kópuni chi ny:ee té, ndê kópu dyuu, daawa têda dmi. A ka pê, Nmî Lémi Chóó Lémi, pini n:ii ngê komo kapî pyu knî ye u Ghê Dmi a y:ângo, yi pini ngê nga atédê dy:ââ nê, mu kópu u dîy:o kópuni daa kêmakêma a pyodopyodo té, u dpodo pyu yoo yi lama pidny:oo ya. ⁷ A ka pê, Yesu Kédisu u kópu dyuu nyeni. Apu, Daa kêmakêma nîné pwiyé knî.

Ala puku yedê nmî Lémi u kópu dyuu ye kwo, daa pi ngmê u kópu dyuu. N:ii knî y:oo adnyi nyêmî dé, yi gha vy:o adnyi yiyé dé, w:aa wa a pyw:ee ngmê. *

⁸ Nê Njon. Ala kópu dyuu a chóó nî módu, a chóó my:aa nyongo. Dini ghi n:ii ngê yi kópu yilî nî m:uu too, my:aa ny:ee too, yi ngwo enjel n:ii ngê a ka a kêma too, yu dmyeno kwodokwodombiy:e kame ní ghê wo, ⁹ ngmênê a ka pê, Apuu! A ka pê, Nangê châpu nê. A ka pê, Nîdê mbwó yoo, yélini yi k:ii Chóó Lémi u komo nmye kapî ngópu, Chóó Lémi p:uu ntee nmye dpodo té, yinté p:uu myinî dpodo. A ka pê, Yélini y:oo ye kópu dyuu adnyi chââchââ, Chóó Lémi p:uu ntee adnyi dpodo, yinté p:uu myinî dpodo. A ka pê, Nangê châpu nê, Chóó Lémi p:ee vyîlo yu châpu ngi. ¹⁰ A ka pê, Nmî Lémi u kópu dyuu n:ii ye puku yedê chi d:êê té, nangê mgîmî té. A ka pê, Ye puku dmi pi knî ye nangê kwódu, mu kópu u dîy:o kópuni yi pi dmi yi a pyede, daa kêmakêma a pyodopyodo té. ¹¹ A ka pê, Yélini dono, mîdny:oo dono. A ka pê, Yélini nmî Lémi ka tupwótupwó dé, tupwótupwó ngê dny:oo ya. A ka pê, Yélini mb:aamb:aa dé, kópu mb:aa dny:oo d:uud:uu dé. A ka pê, Yélini nmî Lémi u nuu u yoo, u nuu u yoo ngê dny:oo kwo.

¹² Enjel ngê a ka pê, Yesu Kédisu u

kópu dyuu nyeni. Apu, Daa kêmakêma nîné pwiyé knî. Apu, Pi yintómu knî ye yi pywuu dmi anê ñuw:o, kópuni a d:uud:uu tumo, ye an:uu pwila té. * ¹³ Apu, Kn:ââ nê chópu, nkoo an:uu yé. * ¹⁴ Apu, N:ii knî y:oo yi kpîdî dmi a ghêê tumo, w:aa ndîi wa a pyw:ee ngmê, mu kópu u dîy:o u ntââ ngê wa pyaa dmi, p:aa mb:aa wa lee dmi, koko tédê wamî kee dmi, ghê kamî u yi kîgha adnyin:aa pîpî dé. *

¹⁵ Apu, Ngmênê w:ââ ntee yéli yi p:aani daawa nî dmi.

Apu, Nkwépi yoo, pyââ ti pyu yoo, maa ti módó yoo, pi vyee pyu yoo, mbwee ka ngêpê pyu yoo, yi yéli yintómu yi p:aani daawa nî dmi.

Apu, Yélini a k:omodanê nyédi ó k:omodanê yi nuu u kópu ngê a tóó,

yi p:aani myedaawa nî dmi. *

¹⁶ Yi ngwo nmî Lémi u dnye nî nyongo, a ka pê, Nê Yesu. A ka pê, A enjel nga kîd:a dy:ââ, mu kópu u dîy:o a yoo yintómu knî yi k:ii yi kópu yilî nmyi lama pîchoo ya. A ka pê, Nê Dépîdi ntee pini, u tii ñedê nê chópu. A ka pê, Nê mywe, a wuu ndîi. *

¹⁷ Chóó Lémi u Ghê Dmi ngê Yesu ka kópu, A pwiyé. Sipi tp:oo u yémî p:uu ngê kópu, A pwiyé. N:ii knî y:oo ala kópu dyuu wa ny:ee ngmê, ala kópu dny:oo tpapê, A pwiyé.

N:ii adî mbwaambwaa, dpô pwiyé we. Mbwaáani n:ii u nt:u ghê kamî, n:ii ngê u yi adî kwo, Nî nda, yi pini ngê choo ndanî, u pywuu daa tóó. *

* 22:7: Tpyuu 1:3

* 22:12: 2 Kódin 5:10

* 22:13: Tpyuu 1:8; 21:6

* 22:14: Tpyuu

22:1-2 * 22:15: Tpyuu 21:27

* 22:16: Lóma 1:3-4; Tpyuu 1:1

* 22:17: Tpyuu 21:6; Is

U kuwókuwó kópu

¹⁸ Nê Njon. Kópuni dyuu ala puku yedê a kwo, nmî Lémi u kópu dyuu. Daa pi ngmê u kópu dyuu. Kópu ngmê p:uu nmyi ng:aa dmi nîné t:emî, p:uu dmyinê nuw:o. N:ii ngê chóó u kópu dyuu ala puku yedê m:uu wa d:êê, Chóó Lémi ngê u kpadakpada ndîi ngê wa pyódu. Kpadakpada u kópu dé n:ii ala puku yedê a pyede, Chóó Lémi ngê yintoo kpadakpada u kwo ayi y:oo.

* ¹⁹ N:ii ngê ala puku yedê kópu woni knî wa a kuwo té, pi knî ye

daawa vyi té, Chóó Lémi ngê yi pini wa a kuwo, kóó k:oo daawa kââ. P:aa mb:aa n:ii u pi ala puku yedê a tóó, y:i daawa nî, ghê kamî u yi kîgha daamî ma. *

²⁰ N:ii ngê ala kópu dyuu a ka vyi too, a ka pê, Ndêndê ngê daa kêmakêma nîné pwiyé knî. Kwono, U p:o yila, a nuu u kópu yichi vyi. Kwono, Nmî Lémi Yesu, a pwiyé. *

²¹ A tîdê mbwó yoo, nmî Lémi Yesu ntênê nmye choo a vyuwo.

Wu u dî.

* **22:18:** Deut 4:2; Tpyuu 15:1 * **22:19:** Tpyuu 22:2 * **22:20:** Tpyuu 3:11; 1 Kódin 16:22